MILITAIR-RECHTELIIK

TIJDSCHRIFT.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP
LAST VAN DE DEPARTEMENTEN
VAN MARINE EN VAN OORLOG.

DEEL XXIII.

1927/28.

'S-GRAVENHAGE. — MOUTON & Co.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Handhaving van de Krijgstucht.

Bij brief van 3 Mei j.l. verzocht het hoofdbestuur van de Vereeniging van Officieren van de Nederlandsche landmacht aan Z.E. den Minister van Oorlog om aan alle officieren te doen verstrekken een handleiding, waarin vervat de bepalingen hoe te handelen in bijzondere omstandigheden, meer bepaaldelijk bij ongeregeldheden of oproer.

Ter voldoening aan dit verzoek heeft Z.E. aanwijzingen dorn samenstellen, welke bij liet handhaven van de krijgstucht moeten worden gevolgd.

De op dit onderwerp betrekking hebbende, aan de commandanten der onderdeelen van het leger gericht?, ministcriëele aanschrijving van 10 Juni 1927, IIe afd., No. 47, met de daarin opgenomen aanwijzingen, doen wij hieronder volgen.

Ter bevordering van een juist optreden van militaire meerderen bij het handhaven van de krijgstucht bepaal ik, dat de hieronder vermelde aanwijzingen bij de onderdeelen van het leger moeten worden gevolgd.

De erbij betrokken commandanten zullen die aanwijzingen herhaaldelijk met de tot hun onderdeel behoorende militaire meerderen doen bespreken en zich ervan overtuigen, dat die meerderen met de door hen in voorkomenrle gevallen te volgen gedragslijn volledig bekend zijn.

De bij den troep dienende beroepsofficieren en -onderofficieren, alsmede de in werkelijken dienst zijnde verlofsofficieren en -onderofficieren, moeten in het bezit worden gesteld van een exemplaar dezer aanschrijving.

Aanwijzingen, te volgen bij hei. handhaven van de krijgstucht.

1°. De handhaving van de tucht in den troep.

Alle meerderen, doch in het bijzonder de troepencommandanten, zijn verantwoordelijk voor de handhaving van een goede krijgstuclil, zoo in als buiten dienst.

Zij beschikken hiertoe over alle hun ten dienste staande machtsmiddelen en moeten niet schromen deze — wanneer zulks onvermijdelijk is -– te gebruiken.

De meerdere, die zulks nalaat, is strafbaar volgens de Wet. (Zie art. 143 W. M. S.).

2°. *Het gebruik der politietroepen.*

De politietroepen dienen o.m. (volgens instructies van den garnizoenscommandant) voor het houdrn van toezicht op gebouwen en magazijnen en op de orde en tucht in het garnizoen.

Aan hen zal als regel geen opdracht morden verstrekt om zich ongevraagd te bemoeieri met de ordehandhaving op *kazerneterreinen* en dergelijke.

De troepencommandanten kunnen echter, wanneer de normale hun ter beschikking staande middelen onvoldoende mochten blijken of deze mochten falen. in laatste instantie voor de handhaving van het gezag de hulp van de politietroepen inroepen; die hulpverleening zal dan veelal met een krachtdadig optreden gepaard moeten gaan.

Normaal wordt de aanvrage van die hulp door den regiments- (half-regiments-, korps- of detachements-) commandant — of *vlamens hem* door officieren die daartoe door hem gerechtigd zijn — gericht aan den garnizoenscommandant. Alleen in spoedeischende gevallen kunnen zij zich rechtstreeks tot de politietroepen wenden; hiervan moet dan zoo spoedig doenlijk bericht worden gezonden (c.q. langs den hiërarchieken weg) aan den garnizoenscommandant.

Voor het geval dat de in het vorige lid aangegeven weg niet *kan* worden gevolgd en een snel handelen gewenscht wordt geacht, kunnen ook andere meerderen dan de hiervoren genoemde zich rechtstreeks wenden tot de politietroepen, onder verplichting daarvan zoo spoedig mogelijk door tusschenkomst van den regiments- (half-regiments-, korps- of detachements-) commandant bericht te zenden aan den garnizoenscommandant.

Bij het inroepen van de hulp van de politietroepen moet zoo mogelijk worden aangegeven door of namens welke autoriteit dat geschiedt.

Ten aanzien van de *gezagsverhouding* tusschen hem die de hulp inroept en den commandant van liet detachement (c.q. van de patrouille) van de politietroepen, dat (c.q. die) tot het verleenen van hulp is verschenen, geldt het volgeride:

(UITTREKSEL uit het bepaalde in de artt. **3** en 5 van de Algemeene Instructie voor de Politietroepen):

„De zorg voor de instandhouding van goede krijgstuchtelijke ver-
„houdingen berust in het leger in de eerste plaats bij de militaire
„meerderen. Wanneer deze echter in de uitoefening van die taak
„hulp behoeven, moeten zij deze bij de politietroeperi kunnen vinden.
„De politietroepen hebben zich. wanneer hun hulp ter zake is inge-
„roepen, te gedragen naar de aanwijzingen van den betrokken meer-
„dere of troepencornmandant."

„Wanneer een onderdeel van de politietroepen ter beschikking is
„gesteld van een buiten het Korps politietroepen staanden meerdere,
„zal die meerdere, na desgewenscht rnet den commandant van be-

„doeld onderdeel overleg te hebben gepleegd, dezen de opdracht ver-
„strekken, die hij uitgevoerd wenscht te zien. Omtrent de wijze van
„uitvoering van de opdracht zal laatstgenoemde commandant den
„meerdere desverlangd verslag uitbrengen.

„Overigens zijn buiten de politietroepen staande officieren en on-
„derofficieren — behoudens het hierna bepaalde voor manoeuvres
„en oefeningen en ingeval van mobilisatie — niet gerechtigd aan
„de militairen van de politietroepen rechtstreeks bevelen te geven,
„die verband houden met de uitoefening van hun dienst."

„Bij het ontvangen van opdrachten of bevelen, die in strijd zijn
„met de taak van het Korps politietroepen of met andere ontvangen
„instructies, moet op behoorlijke wijze de aandacht van den betrok-
„ken meerdere daarop worden gevestigd.

„Blijft de meerdere daarna zijn opdracht of bevel handhaven, zoo
„vereischt de goede krijgstucht, dat de conirnandant van het onder-
„deel begint (c.q. doet beginnen) met de uitvoering daarvan, waarbij
echter op hem de *verplichting* rust, zulks ter kennis te brengen
„van zijn onmiddellijken chef (van het Korps politietroepen) en c.q.
„van die autoriteiten, op wier verwachtingen of voornemens die uit-
„voering invloed zou kunnen oefenen."

Bij manoeuvres en oefeningen handelen de politietroepen — voor zoover zij dienst verrichten buiten een garnizoen — ingevolge instructies, ontvangen van of namens den leider of den commandant, bij wiens staf zij zijn ingedeeld. Bij het samenstellen van die instructies moet met de in clit schrijven aangegeven beginselen rekening worden gehouden.

In het algemeen moeten zij hun dienst met betrekking tot de handhaving van de orde en de tucht op zoo weinig mogelijk opvallencle wijze verrichten; dit mag echter niet tot gevolg hebben, dat het verschijnen van de politietroepen in het openbaar wordt tegengegaan, teneinde de gevoelens te sparen van de *slechte* elementen, die aanstoot nemen aan de aanwezigheid van een ieder, die is aangewezen om het gezag te handhaven.

3°. *Arbeidsverdeeling tusschen de organen der troepencommandanten en de politietroepen in het garnizoen.*

Het behoort o.m. tot de taak van de politietroepen om buiten de kazerne militairen die vergrijpen plegen tegen de orde en de tucht, terecht te wijzen en te sommeeren zich behoorlijk te gedragen, alsmede om betreffende het gedrag van de militairen buiten de kazerne (zoowel in het algemeen als in bijzondere gevallen) rapport uit te brengen aan den garnizoenscommandant.

De troepencommandanten moeten echter al het mogelijke doen om het optreden der politietroepen in dien geest onnoodig te maken. Deze zullen zich alsdan in beginsel onthouden, maar kunnen dit uit den aard van hunne bestemming niet doen, wanneer onder hunne oogen belangrijke vergrijpen tegen de krijgstucht plaats vinden (b.v.

groote afwijkingen in de tenue, aanstootgevende luidruchtigheid, hinderlijk ,gedrag op straat, enz.).

Wordt een belangrijk vergrijp als hirrvoren bedoeld door de politietroepen en door een trcepenmeerdcrc (c.q. commandant van een patrouille, niet behoorende tot de politietroepen) tegelijkertijd geronstatrcrd, zoo zullen de politietroepen de verdere afhandeling van de zaak aan dien meerdere (c.q. patrouillecommandant) overlaten; deze kan daarbij desgewenscht de hulp van de aanwezige politietanepen inroepen.

4°. Gedrag der meerderen bij onlusten.

Wanneer zich, niettegenstaande de redelijkerwijze aan te wenden pogingen om zulks te voorkomen, onlusten voordoen, is het de plicht van alle meerderen hieraan zoo spoedig mogelijk een einde te maken.

Men wachte niet te lang, b.v. door steeds weer hoogere autoriteiten Ie laten komen, maar grijpe in, alvorens de oploop tijd vindt zich uit te breiden. Krachtig optreden wordt steeds moeilijker hoe langer men wacht; de slechte elementen worden driester. de goede beginnen te weifelen en worden toegankelijk voor de slechte inblazingen der opstokers.

Eischen van oproerlingen om eerst te confereeren, arrestanten los ie laten, een onderzoek bij te wonen, enz. moeten steeds onvoorwaardelijk worden afgewezen; zij zijn onvereenigbaar rnet het begrip „krijgstucht".

Wanneer het handhaven van de tucht bij samenrotting van militairen het gebruik maken van de vuurwapenen dreigt te vorderen, moet de meerdere, die dezen maatregel zal gelasten, daaraan een **duidelijk bevel** om **uiteen te gaan, met waarschuwing dat geschoten zal worden,** doen voorafgaan.

Waar zulks redelijkerwijze onverwijld mogelijk is, zal onmiddellijk vóór het bwel om uiteen te gaan, eenige malen het hoorn-, trompet- of tromsignaal „Geeft acht" worden gegeven.

Indien echter wettige zelfverdediging of andere omstandigheden het onmiddellijk gebruik maken van de vuurwapenen vorderen, kunnen zoowel het signaal als het bevel achterwege worden gelaten.

Bij het zich voordoen van onlusten is het voorts van het hoogste belang dat door het vaststellen van de identiteit der overtreders en van de door hen gepleegde handelingen, voldoende ,bewijzen voor een eventueele strafrechtelijke vervolging worden verzameld.

5°. Het in arrest stellen en daaruit bevrijden van militairen.

Afgescheiden van het boven gestelde. dat een militair — hetzij terecht of ten onrechte in arrest — nimmer op aandrang van te hoop geloopenen mag worden ontslagen. zij hier gewezen op de artt. 5 e.v. van de R.L., waarbij liet opleggen van arrest *verplichtend* is gesteld in geval van ernstige strafbare feiten, en het uit zoodanig

arrest bevrijden uitdrukkelijk is opgedragen aan den commandeerenden officier van het korps, niet dus aan een compagniescommandant.

Straf- en tuchtrecht voor den compagnies-commandant.

In de Maart-aflevering van Mavors opent de Kapitein der infanterie Mr. J. Schuitemaker onder bovenstaand opschrift een artikel, hetwelk in de Mei-aflevering wordt vervolgd en ook in een of meer volgende nummers nog zal worden voortgezet. Schrijver stelt zich voor in dat artikel voor de reserve-officieren duidelijk te maken, hetgeen de compagnies-commandant van het militaire straf- en tuchtrecht dient te weten. De reserve-officieren toch — die meer en meer ook de hoogere rangen in het gemobiliseerde leger zullen innemen en aan wie voornamelijk bij grootere oefeningen, wanneer tijdelijke oorlogs-onderdeelen worden opgericht, de taak van compagnics-oommandant wordt opgedragen — zullen meer dan vroeger op de hoogte moeten zijn van de beginselen van het militaire straf- en tuchtrecht.

Hoe het met de kennis dier beginselen gesteld is, wordt wel op zeer eigenaardige wijze door het navolgende gedemonstreerd. Schrijver behandelt de stof bij wijze van correspondentiecursus in dier voege, dat in elke aflevering aan het einde der bijdrage aan den lezer eenige vragen worden voorgelegd. De lezers kunnen hun antwoord schriftelijk mededeelen. zoodat schrijver uit de antwoorden kan nagaan, in welk opzicht voorlichting gewenscht is, terwijl met de bij de antwoorden gezonden vragen en mededeelingen bij de verdere bespreking rekening kan worden gehouden. Het blijkt, dat de lezers, die de in de eerste aflevering gestelde vragen hebben beantwoord, zulks niet hebben gedaan aan de hand van de wetten, waarop die vragen betrekking hadden, doch louter naar hun „bloot gemoedelijke overtuiging", zoodat de schrijver zijn lezers in de volgende aflevering den raad moet geven om zich in ieder geval een wetboek van militair strafrecht en een wet op de krijgstucht aan te schaffen. [1]) Wanneer de reserve-officieren, die zich voor de beantwoording der vragen gezet hebben en van wie dus verondersteld kan worden, dat zij de vereischte belangstelling voor het militaire recht koesteren, nog niet beseffen dat voor de oplossing van een straf- of

---

1) Schrijver beveelt aan de uitgave van Jansen, welke niet duur is. Meer nog dan op hei kostenargument rrioet o.i. worden gelet op tie omstandigheid, (lat de uitgave „bij" is. De eenige ons bekende tot tiet oogenblik bijgewerkte, uitgaven zijn de dooi' de zorg van de departementen van marine en oorlog uitgegeven „Verzameling van wetten en besluiten betreffende hei militair straf- en tuchtrecht hij de zee- en landmacht" en het door Dr. T. M. Rollin Couquerque uitgegeven boekwerk: „Wetten en besluiten betreffende het militair straf- en tuchtrecht bij de zee- en landmacht".

tuchtrechtelijkeil casus, in de allereerste plaats de wetten moeten worden nageslagen, hoe zal liet dan gesteld zijn met hen die de vereischte belangstelling voor liet militaire recht missen. [1]) Wij twijfelen of zij van het militaire straf- en tuchtrecht wel meer weten dan alleen dat het bestaat.

Blijkbaar is het studieprogrnm voor de reserve-officieren reeds zoo overladen met militair-technische studiën, dat er voor het militaire recht weinig- of geen plaats meer overschiet. Kenmerkend in dit opzicht is de mededeeling van den schrijver in het begin van zijn opstel, dat bij schrijven van den **I.** d. **I.** no. 2 R. V. dd. 17-11-'26 werd gelast, dat in den vorigen winter voor de oudere reserve-officieren o.a. een enkelen avond een bespreking moest worden gehouden over het beheer van een bataljon of een compagnie in administratief en strafrechtelijk opzicht. Terecht stelt de schrijver dan ook de vraag of één, hoogstens anderhalf uur voldoende zal zijn om in strafrechtelijk opzicht den compagnies-commandant iets meer dan zeer oppervlakkig over dat moeilijke deel van zijn taak il1 te lichten.

Zeer zeker mag men daarom den schrijver en den redacteur van Navors dankbaar zijn, dat zij den reserve-officieren te dien aanzien wat meer bieden. Dankbaar, maar niet voldaan!

Die onvoldaanheid betreft niet het feit, dat het werk van den schrijver den toets der kritiek niet zou kunnen doorstaan. Al zou de behandelde stof hier en daar wat duidelijker (we denken b.v. aan de verklaring van art. 64 Mil. Swb.) en vooral waar hier geschreven wordt voor a.s. compagnies-commandanten in het geheel wat meer volledig behandeld kunnen zijn, hiertegen gaat toch niet ons bezwaar. Ons bezwaar is van geheel anderen aard. Schrijver ontwikkelt in zijn commentaar op het militair strafwetboek en de wet op de krijgsturht slechts den inhoud van de voor den compagnies-commandant en de voor de militairen in het algemeen geldende bepalingen, alsmede hoe die bepalingen op bedoelde personen van toepassing zijn; het zwaartepunt- ligt in een juridische beschrijving in engeren positief-rechtelijken zin. Een zuivere wetsexegese dus.

Het doen en laten van rlen compagnies-commandant wordt slechts behandeld als de *onpersoonlijke* beschrijving van diens rechten en plichten. Liever ware het ons wanneer ook behandeld werd, hoe de compagnies-commandant als *persoon* de tucht bij zijn compagnie moel aankweeken, handhaven en in stand houden.

We raken hiermecle het hier te lande nog veel te weinig besproken en nog aeel te weinig belangstelling vindende onderwerp betreffende de sociale taak van den officier. Dit onderwerp behoort zeer zeker

---

1) Het blijkt herhaaldelijk dat officieren — ook beroepsofficieren — weinig aandacht aan het militaire rrclit schenken. Als merkwaardig voorbeeld daarvan verwijzen we naar onze op blz. 631 van deel XVIII M. R. T. gestelde noot, waarbij we de aandacht vestigden op de getuigenis van een hoofdofficier, die zijn onbekendheid niet de nieuwe wetgeving — welker irilioud hem echter reeds lang bekend had moeten zijn — op rekening ran het departement van oorlog wilde schuiven, omdat de nieuwe uitgave dezer wetgeving nog niet ontvangen was.

tot het terrein van de tuchthandhavirig en dal we er hier nog eens speciaal de aandacht op vestigen, komt omdat het ons heeft getroffen, dat in bovengenoemde verhandeling ten aanzien van het zoo gewichtige en belangrijke artikel 2 (1°)der W. K. T. niet veel meer wordt vermeld, dan dat de compagnies-oommandant ter handhaving van de tucht en orde in zijn compagnie kan strafbaar stellen wat hij wil.

Terecht beschouwt men nog steeds als symptomen van een goede tncht bij een compagnie, de mate van plichtsbetrachting, welke zich bij de militairen der compagnie ten aanzien van de voor de krijgsmacht noodzakelijke orde en regelmaat manifesteert. Immers het lager is een georganiseerde verzamelde mcnschengroep, welke daadwerkelijke macht heeft uit te oefenen tegen andere verzamelde groepen. Het effect van die gezamenlijke niaehtsuitoefening is afhankelijk van de mate van organisatie dier groep — het woord onganisatie dan opgevat in den zin van ordening, het bestaan van orde en regelmaat lot in de zelfs schijnbare nietigheden. Juist die ordening geeft aan het leger dat eigenaardige kenmerk, dat haar als handelende groep geheel anders doet funrtionneeren dan de ongeordende groep, de eigenlijke massa. Het groote gevaar voor een leger is dan ook. dat die ordening wordt verstoord, omdat daardoor de kiem wordt gelegd voor een algeheele verbreking der organisatie en de vorming van een chaos, welke haar hoogtepunt bereikt in een muitend of een in paniek vluchtend leger. Welke zijn de bindende elementen ter voorkoming van verstoring der ordening?

Eensdeels de uitwendige dwang, welke te dien aanzien op de leden wordt uitgeoefend, anderdeels de inwendige drang. welke te dien aanzien bij de leden der groep zelf aanwezig is. De krachtigste vorm van dwanguitoefening is straffen. Vandaar dat de compagnies-commandant dient te meten, welke in deze zijn rechten en -verplichtingen zijn. Grondige kennis van de militaire straf- en tuchtwetten is daarvoor noodzakelijke eisch.

Geheel anders staat liet niet den inwendigen drang, welke bij de leden aanwezig moet zijn om uit zich zelve de noodige orde en regelmaat te betrachten. Deze kan, indien hij niet aanwezig is, niet, althans slechts in zeer geringe mate door het opleggen van straf worden opgewekt. Hiertoe is dan ook militaire vorming, militaire opvoeding noodig. Dit is de taak van den officier en vooral van de ouderen onrler hen, de compagnies-commanrlanten. De compagnies-commandant moet zijn ondergeschikten den noodzaak van een goede ordening doen inzien, zoodat de soldaat die noodzaak als *bewust doel* aanvaardt. Die taak is vooral in dezen tijd dubbel moeilijk, omdat de noodzaak van het bestaan van het leger zelf thans meer dan ooit wordt ontkend. In anti-militairistische lectuur rn door politieke agitatoren wordt het leger slechts als een machtsinstrument van het kapitalisme voorgesteld, de officieren voor beroepsmoordenaars uitgekreten, het vervullen der dienstplicht als een onnutte en vernederende taak bestempeld. Het behoeft geen betoog, dat deze mateloozc anti-militai-

ristische propaganda op vele dienstplichtigen — zonder hen nog tot bewuste anti-militairisten te vormen — uitwerking niet zal missen. De officieren zullen daarom allereerst de zich bij hen te dien aanzien gevormde valsche voorstellingscomplexen hebben te verdringen in dier voege dat de militairen leeren beseffen, dat hun verplichte opkomst onder do wapenen hen niet wordt opgelegd als een doellooze en onnutte last, doch ter noodzakelijke voorbereiding tot hun oorlogstaak, welke taak door hen niet wordt volvoerd ten gerieve van gewetenlooze machthebbers, doch ter verdediging van de hoogste goederen, die het diepst der ziel beroeren, — eigen land en haard — en van de hoogste geestelijke waarden — vrijheid en recht. Ongetwijfeld is hiertoe noodig uitgebreide en populaire gedachtenwisseling tusschen officieren en hun ondergeschikten, dus een nauw *persoonlijk* contact.

Waar de dienstplichtigen uit vogels van cliverse pluimage bestaan zal die gedachtenwisseling vraagstukken van allerlei aard raken. Wc noemen slechts geschiedenis, economie, staatsinrichting, politiek, sociologie. Juist door deze gedachtenwisseling zal men elkaars opvattingen leeren appreciceren en corrigeeren. Een nauw saamhorigheidsgevoel zal ontstaan en de soldaat zal zeker in den officier meer gaan zien dan alleen de militaire meerdere. Mogelijk zal de soldaat ook in particuliere aangelegenheden den officier om raad en bijstand gaan vragen. Het bezwaar van den te korten duur van den dienstplicht. waarin ook veel militair-terhnische vakkennis moet worden bijgebracht, kan goeddeels worden ondervangen door dit onderwerp niet uitsluitend gedurende de theoretische lessen, maar ook vooral buiten diensttijd — bv. in den vorm van lezingen — te behandelen.

Hrt zal duidelijk zijn. dat wil de officier zich van deze taak met succes kwijten, hij zijn belangstelling niet, zooals thans het geval is, te uitsluitend moet richten op de militaire vaktechniek. Zeer zeker vordert de steeds ingewikkelder wordcnde militaire techniek een steeds verder doorgevoerde specialisatie. De offioier hoede er zich echter voor, dat hij zich achter die speciale vak-techniek te veel verschanst en deze in te groote mate aan zijn ondergeschikten wil opdringen. Het gevaar wordt dan niet denkbeeldig, dat hij de achter de technische vraagstukken liggende psychische problemen uit het oog verliest. Van zijn aldus ingegraven post uit zal hij zich het nuttig effect der machtsuitoefening van het leger te veel afhankelijk denken van de perfectie der te gebruiken technische hulpmiddelen en de mate van kennis en geschiktheid der manschappen om die hulpmiddelen doelmatig aan te wenden. Dit is onjuist omdat dit nuttig effect ook in zeer groote, zoo niet in de allergrootste mate afhangt van hei feit, dat bij de soldaten als bewust doel scherp behoort te worden gevoeld liet groote belang, waarvoor zij strijden. Immers op het moderne geverhtsveld zijn de tegen elkaar strijdende machten technisch goeddeels gelijkwaardig uitgerust. Daarom zal de doelvoorstelling, welke de nianschappen beheerscht, een factor van hoogere waarde blijken te zijn om het leger onder de emotionneerende invloeden van het

slagveld als geordende groep te doen functionneeren en als zoodanig bijeen te houden dan de wetenschap, dat gestreden wordt met technisch volmaakte hulpmiddelen. Zoolang de doelvoorstelling de manschappen nog psychisch beheerscht, valt het leger als geordende groep niet uiteen. Eerst wanneer in het bewustzijn der manschappen het besef doordringt, dat die doelvoorstelling niet is te verwezenlijken, dat de zaak verloren is of door hen als verloren wordt beschouwd, vormt dit een belangrijk element voor de verstoring der orde, met het daaraan verbonden gevaar, dat die ‚groep uiteen valt in — en handelt als de ongeordende groep, de willekeurige massa. Men geeft zich geen rekenschap meer van zijn daden en het slot is veelal een onredelijke, onverstandige en kritieklooze vlucht. Een juiste samenvatting van dit psychisch probleem vindt men in de bekende paradox van Generaal Forh: „Zoolang men niet gelooft een slag ver„loren te hebben, is hij niet verloren."

Wij meenden naar aanleiding van het in hoofde vermeld opstel op bovenstaande problemen nog eens het volle licht te moeten doen vallen, omdat een compagnies-commandant niet zonder meer kan volstaan met het op vlotte wijze voeren van het beheer van zijn compagnie in administratief cn strafrechtelijk opzicht en het bijbrengen aan de dienstplichtigen van de noodige militair-technische vaardigheid. Integendeel hij zal als eerste plicht moeten beseffen, dat een groot deel van zijn tijd en energie zal moeten worden in dienst gesteld van de sociale taak. welke hij heeft tc ve vullen.

Juist een tijdschrift als Ma vors, dat door bijna alle reserve-«fficieren en door het meerendeel der beroepsofficieren wordt gelezen, is bij uitstek geschikt om den a.s. compagnies-coinmandant op het gewicht van die laak te wijzen en die taak aan de hand van de vrij groote oorlogsliteratuur nader uit te werken.

Wij hopen dan ook, dat door bijdragen op dit onderwerp betrekking hebbende de aandacht van den a.s. compagnies-commandant in ruime mate op die taak zal worden gevestigd.

Terugbetaling van te veel genoten pensioen, omdat de kindertoelage w e l onder de in art. 67 der Pensioenwet 1922 en in artikel LXXXIV der wet van 28 Mei 1925 (Stbl. no. 216) genoemde „inkomsten", doch niet onder het in dezelfde artikelen voorkomende begrip „wedde[v] is begrepen.

Op vragen van het lid van de Tweede Kamer, den heer J. ter Laan (ingezonden 26 April 1927) en luidende:

Heeft de Minister kennis genomen van de beslissing van 15 Maart 1927, F U no. 519-3/254, IV, van den Yensioenraad. waarbij aan een op 1 Mei 1924 ontslagen tijdelijk ambtenaar, die op 28 September 1925 wederom in tijdelijken dienst werd aangesteld, werd medegedeeld, dat hij over 1925 *f* 265,07 en over 1926 f 120 te veel aan

pensioen had ontvangen en dat deze bedragen binnen een bepaalden termijn terugbetaald dienden te worden en welke beslissing is gegrond op de overweging, dat onder de in art. 31 der Pensioenwet bedoelde wedde niet kan vallen de tot 1 Mei 1924 genoten kinderbijslag, omdat deze bijslag, genoten door een ambtenaar in tijdelijken dienst, slechts een tijdelijke inkomst vormde?

Is de Minister niet van oordeel, dat deze opvatting niet in overeenstemming is met de duidelijke bedoeling van den wetgever, dat de inkomsten, verbonden aan de vroeger vervulde betrekking, vergeleken moeten worden met de inkomsten, verworven uit de nieuwe functie, en is hij bereid, hetzij door het instellen van beroep bij den Centralen Raad van Beroep (art. 127, n, der Pensioenwet), hetzij door het treffen van andere maatregelen, de naar het voorkomt op dit stuk hij den Pensioenraad bestaande verkeerde opvatting te corrigeeren?

heeft de Minister van Financiën geantwoorcl (ingezonden 22 Mei 1927):

De Pensioenraad heeft beslist, dat onder de in artikel 67 der Pensioenwet 1922 *(Staatsblad* no. 240) en in artikel LXXXIV van de wet van 28 Mei 1925 (*Staatsblad* no. 216) genoemde „inkomsten" de kindertoelage moet worden begrepen, maar dat het in dezelfde artikelen voorkomende begrip „wedde" moet worden verstaan in den zin, zooals is aangegeven in artikel 31 der Pensioenwet, en dus niet kan omvatten de kindertoelage, die een aan de betrekking tijdelijli verbonden inkomst is. Aldus wordt bij de uitvoering dezer artikelen tweeërlei lijn gevolgd. In de bedoeling van den wetgever heeft dit niet gelegen, hoewel het aan de hand van de letter der wet te bepleiten is. Overwogen wordt, of instelling van beroep bij den Centralen Raad van Beroep ten deze redres kan g-even, clan wel of wetswijziging noodig is.

Strafrechtspraak naar analogie.

Bij de mondelinge beraadslagingen over de Justitiebegrooting in de Eerste Kamer is bovenstaand onderwerp meer ter sprake gebracht. Wij meenen goed te doen het te dien aanzien gesprokene hieronder over te nemen, te meer, omdat ook het militaire recht in de beschouwingen werd betrokken.

De heer **Verkouteren,** sprekende over de strafrechtspraak naar analogie.....

Nu hoop ik, dat de heer Mendels mij niet weer conservatief zal noemen, want wat ik nu verkondig is een geheel nieuwe theorie. Ik wil breken met die vreeselijk ouderwetsche theorie, die men in het Latijn noemde: ***Nulla poena*** sine lege en die hierop neerkomt: men mag iemand niet straffen, als niet vooraf voor het gepleegde feit

straf bij de wet is bedreigd. Wat is het gevolg van die mooie leer? Dat de uitvinder van nieuwe misdrijven vrij uitgaat. Wanneer iemand een daad pleegt, zoo gemeen, dat het bij geen wetgever ooit is opgekoinen, dat iemand zoo gemeen zou kunnen zijn, dan wordt hij beloond met straffeloosheid. En tegenwoordig bestaat volgens het nieuwe Wetboek van Strafvordering zelfs de mogelijkheid van schadevergoeding, als een Kamerlid zich er maar voor spant, wanneer iemand preventief heeft gezeten en naderhand vrijkomt. Het ontslag van rechtsvervolging is het plechtanker van den strafadvocaat, dat hij daarom zoo gaarne behoudt. Tn den regel kunnen die advocaten niet zonder lachen zeggen, dat hun man onschuldig is, ook niet, dat zij het feit niet bewezen achten, maar dan leggen zij de wet op de pijnbanli en betoogen, dat het gebeurde wel erg is, maar toch niet valt onder de termen der wet.

De oude Schutterijwet van 1827, die ik zoo lang als kapitein heb helpen handhaven, bevatte deze bepaling: Wanneer er iets gebeurt, dat in strijd is met de discipline. daarmede niet is te vereenigen en toch niet Is voorzien bii de wet. dan zal wie zich daaraan schuldig maakt, worden gestraft met zoodanige straffen als bepaald zijn voor die misdrijven, die wel in de wet staan. Dan is het altijd raak. Een dergelijke bepaling stond ooli in het Militair Strafwetboek [1]). Tn theorie hebben wij die bepaling niet meer, maar feitelijk komt de man er toch niet zonder kleersrheuren af. Want als de militaire rechter denkt, dat hij niets aan de zaak kan doen, zegt hij tot den kapitein: gij moet hem disciplinair straffen.

Om te bewijzen, tot welke zotheid de tegenwoordige leer leidt. wijs ik er op, dat het een tijdlang wel strafbaar was een telegraafpaal om te hakken, maar niet een telefoonpaal. Men moet jurist zijn om van ren dergelijke zotheid te genieten. De leer, die nu nog de basis is van ons modern strafrecht, danken wij aan Feuerbach. Zij houdt ook verband met Montesquieu's leer van de drie Staatsmachten. De rechter heeft alleen maar de wet tor te passen. Maar wii weten wel, dat die leer oolr verouderd is, en dat geen enkele jurist er meer bij zweert. Maar zij blijft toch altijd nog de basis van ons strafrecht. Onze geheele Grondwet is ook nog van die leer door trokken.

Welnu, de terreinen van die drie Staatsmachten loopen in elkander, cn de rechter heeft ook heel wat meer tc doen dan alleen maar de wet toe te passen. Men wist in de middeleeuwen al, dat dc rechter het recht vond, ook wetgever zijn mocst. De rechter moest vóór den wetgever uitgaan. Een nieuw terrein van recht moet het eerst dooi den wetgever worden betreden. Eerst wanneer er speciale beslissingen zijn in honderden gevallen, moet men er uit distilleeren de algemeene wet. Als men iets doen wil voor de administratieve rechtspraak, moet men niet beginnen met een wet, maar met de aanwijzing van rechters. De rechter moet niet rechtspreken overeenkomstig de

---

1) Art. 17 Crim. Wetb. voor de Landmacht. Red. N. E. T.

wet, maar de wetgever moet wetten maken overeenkomstig de jurisprudentie.

Ik sta in deze niet alleen, en toen ik in 1922 deze quaestie behandelde op het Juristencongres, stond professor Taverne aan mijn zijde. Ik beroep mij ook op Binding.

Nu zegt men, dat wanneer die oude leer wordt afgeschaft, de rechtszekerheid wordt opgeofferd. Maar er is geen rechtszekerheid. Er is niets zeker in dit leven. Er kan geen rechtszekerheid zijn in een onzekere maatschappij met onzekere menschen. Professor Hijmans heeft daarover ook een rede gehouden in de Notarieele Vereeniging. Er is geen absolute rechtszekerheid, en wat willen nu eigenlijk de heer Mendels en zijn vrienden? Rechtszekerheid vragen zij eigenlijk alleen maar voor de boeven.

Zekerheid verlangen zij, dat hun cliënt vrijkomt, dat een nieuw misdrijf, dat hij heeft uitgevonden, straffeloos door hem kan worden gepleegd. Men moet niet zeggen, dat zoo iets niet bestaat, want de eenige, die niet conservatief is, is de misdadiger. Elke nieuwe uitvinding, elk nieuw explosief, elk nieuw vervoermiddel, elk middel om groote warmte te ontwikkelen, wordt door den misdadiger dadelijk benut. De wetgever kan daar nooit tegen op. De misdadiger evolutionneert veel sneller dan de wetgever.

De heer **Mendels:** Wat denkt u van de lettres de cachet?

De heer **Verkouteren:** Die hebben soms goed gewerkt; zij zouden nu nog uitstekend zijn voor menschen, die algemeene werkstakingen organiseeren. Als ik sprak van nieuwe misdrijven, heb ik allereerst aan Engeland gedacht, waar men bezig is, de wet aan te vullen. De oogen zijn daar opengegaan, dat men monstrueuze dingen kan doen, die de strafwetgever niet had voorzien en die een aanslag op de veiligheid van den Staat zijn. Men moet ook niet te veel schermen met rechtszekerheid. Wat is een veel grooter belang? Dat het recht bij is, dat het recht is up to date. Het recht mag niet stilstaan, geen dag; de mensch staat ook niet stil. Een Grieksch philosoof heeft eens gezegd: alles stroomt, alles vloeit. Het recht moet steeds meegroeien met de maatschappij. Als mijn voet grooter wordt, moet mijn schoen ook grooter worden, anders gaat de schoen knellen. Elke strafwet is een schoen, die knelt, omdat de maatschappij er uitgegroeid is. Dat is een groot nadeel van onze omslachtige manier van wetgeving. Het gewoonterecht, de Koninklijke besluiten, kunnen up to date zijn; de gemeenteraadsbesluiten desnoods ook, maar de wetgeving is het nooit. De wetgever moet daarom een groote ruimte laten aan den rechter, die de ontwikkeling van de maatschappij op den voet kan volgen. Nu vraag ik: rechtszekerheid niet alleen voor de overtreders, maar ook voor de maatschappij, voor de eerlijke menschen. Ik vind het heel goed, dat de overtreders worden beschermd tegen den strafrechter, die misschien neiging heeft om al te streng te zijn, maar ik vind het niet minder goed, dat de maatschappij wordt beschermd tegen de overtreders. Prof. Simons zelf heeft bij de opening van zijn colleges na een vacantie eens gezegd, dat die laatste bescherming veel te wenschen overliet.

Daarom moeten wij afschaffen het geheele ontslag van rechtsvervolging en daarvoor in de plaats brengen een verwijzing naar den Hoogen Raad. Ik wil niet aan iederen rechter de bevoegdheid geven, naar analogie recht te spreken; dat zou ik op liet oogenblik nog nict aandurven. Al die gevallen, waarin gezegd wordt: het bewijs is wel geleverd, maar het gebeurde valt niet onder de termen der wet, moeten verwezen worden en de Hooge Raad moet alleen de bevoegdheid hebben, die de wetgever tlians heeft, om tijdelijk de wet aan te vullen.

Minister **Donner:**..... Dan heeft de heer Verkouteren eenige woorden gewijd aan het beginsel: nulla poena sine lege. Ik geloof, dal het moeilijk is om over deze quaestie te debatteeren. Het beginsel, dat de Overheid bij de straftoepassing haar grondslag moel vinden in een wettelijk voorschrift, is naar mijne meening een zoo elementair element van ons rechtsbewustzijn zooals dat op dit oogenblik bestaat, dat men te dien opzichte niet veel meer Iran doen clan overtuiging tegenover overtuiging stellen. Ik vind dit een punt, waarover nict veel te debatteeren is. Wel is er in deze sfeer een punt, indertijd ook in de Juristenvereeniging ter sprake gekomen, waarover gemakkelijker zou te debatteeren vallen, n.l. of onze wettelijke voorschriften niet soms in detailleering te ver gaan. Tn dit opzicht is in de latere jaren wel het een en ander veranderd. Zoo heeft men bij de invoering van het Wetboek van Strafrecht den term „mishandeling" gekozen, de omschrijving aan wetenschap en practijk overlatende. Men heeft in 1910 bij de Zedelijkheidswetten een term gakozen „vrouwenhandel", nadat men ren poging had gedaan van omschrijving. Het is een begrip, waarvan men weet wat er mee bedoeld wordt, en dat toch ruimte laat voor zekere modificatle naar gelang van wijziging van omstandigheden.

Dat is dus het element van juistheid ten opziclite van wat de heer Tferkouteren gezegd heeft over de race tusschcn wetgever en misdadiger, wie de eerste zal zijn. Maar dit is heel iets anders dan wat de heer Verkouteren pleegt voor te staan, dat, als zich een bepaald verschijnsel voordoet. dat de rechter strafwaardig zou achten, dit door dezen buiten elke beslissing van den wetgever gestraft zou kunnen worden. Waar de heer Verkouteren daarmede terechtkomt, is het best gebleken uit de besclioiiwirig, die hij gegeven heeft over den toestand in het leger. Hij heeft gezegd: het Wetboek van Militair Strafrecht had vroeger ook een dergelijke bepaling, maar men heeft die afgeschaft, en toch is het er nog, want het gaat aldus, dat iemand verwezen wordt naar zijn militairen superieur. Maar dat zijn heel verschillende dingen: de quaestie van strafrecht en van tuchtrecht. Het verschil tusschen deze is juist, dat het tuchtrecht minder naar concrete bepalingen, dan naar algemeene gezichtspunten wordt uitgeoefend. Ik geloof echter, dat men een verkeerde parallel trekt, wanneer men die tuchtverhoudingen in het leper op een of andere wijze in toepassing zou willen brengen bij de verhouding tusschen Overheid en onderdaan, en ik geloof, dat de heer Verkouteren te dien opzichte geen steun zou vinden bij den grooten meester van

zijn partij, die in zijn *Gezag en Vrijheid* wel een anderen toon heeft doen hooren.

Wij meenen, dat dc minister van justitie niet zuiver gereageerd heeft op het door den heer Verkouteren voor het militaire recht gestelde geval, hetwelk nipt zonder weer kan worden verklaard, door de quaestie van straf- en luchtrecht, welke geheel verschillende din gen zouden rijn. Integendeel, wij kunnen de door den heer Verkouteren gegeven beschouwingen over den toestand in het leger slechts terugbrengen lot het geval van art. **58** *W. K. Alleen in dat geval kan de* **rechter** *iemand naar zijn militairen superieur verwijzen. Juist dat artikel is één der voorbeelden in de W. K., waarbij de in die wet in theorie vooropgezette afscheiding tusschen straf- en tuchtrecht practisch niet is doorgevoerd, omdat het „bis in idem", hetwelk op grond van het vermeende onderscheid mogelijk zou zijn door dat artikel wordt vermeden. Dat heeft met de tuchtverhoudingen niets te maken.*

De voor het verschil door den minister van justitie aangevoerde grond, dat het tuchtrecht in tegenstelling met het strafrecht minder naar concrete bepalingen, dan naar algemeene gezichtspunten wordt uitgeoefend, verliest voor hem, die het beginsel „nulla poena sine lege" ook voor het strafrecht als onjuist gevoelt, veel van haar kracht. Een beroep op dit verschil ter bestrijding van het door den heer Verkouteren voorgestane beginsel is o.i. dan ook een petitio principii.

Voorts willen wij er noy op wijzen, dat een verwijzing van een militair door den rechter naar de disciplinaire autoriteit niet alleen mogelijk is in het door den heer Verkouteren bedoelde geval, waarin de rechter bevindt dot de strafwet het feit niet heeft voorziera, doch ook voor het geval, dat de telastlegging niet juist is geformuleerd en het feit, zooals het is ten laste gelegd, uit dien hoofde geen strafbaar feit oplevert.

Wat den wedloop tusschen rechter en wetgever betreft mogen wij verwijzen naar hetgeen Plof. Hamaker daarover heeft geschreven in zijn „het recht en de maatschappij". Mr. Verkouteren zou bij dezen eminenten rechtsgeleerde voor zijn standpunt argumenten kunnen vinden. Diens opvattingen zijn, helaas, te weinig gemeen goed geworden.

De gevolgen van aninestie op het misdrijf van „desertie in tijd van oorlog".

In „The Naval nnd Military Record" van 18 Mei j.l. troffen we onderstaand stukje aan, waarin liet misdrijf van „desertie in tijd van oorlog" aan een psychologische beschouwing wordt onderworpen, en waarbij als oorzaak van het Spit, dat dit misdrijf betrekkelijk veelvuldig voorkomt cr op wordt gewezen, dat de amnestie of een

andere vorm van algemeene gratie voor deserteurs, welke immer na den oorlog pleegt te volgen, de afschrikkende werking van de zware op het misdrijf gestelde straf te veel verzwakt. De beschouwingen doen sterk herinneren aan de „Psychische Zwangtheorie" van Feuerbach, volgens welke de straf dient als afschrikking voor allen — generale preventie — en mitsdien de gevoelens gericht op het begaan van een misdrijf moeten worden tcruggedrongcn door de tegen die gevoelens geriClite macht der strafbedreiging. Deze psychische werking zal geringer worden al naar mate er meer misdrijven ongestraft blijven. Afschrikking beteekent niets als de strafbepaling niet tot werking komt.

„That the psychology of the Army deserter is a fearful and „wonderful thing has been exemplified on two occasions recently „by news items from Paris. In one case, two brothers of the 159th „Regiment, who deserted in August, 1914, were captured after „having lived lor 12½ years as hermits in the mountains, protccted „and fed by the neighbouring villagers. A court-martial at Lyons „sentenced them to thrce years' imprisonmcnt, „not to be served „during good behaviour". In the othcr case two deserters were „arrested after they had been in hiding for eleven ycurs. They „deserted in 1916 and took to tlie mountains. wherc they eked out a „miserable existence in caves and woods. They were farmers when „the war broke out, but during the war years and since they have „lived from hand to mouth like hunted creatures. It is quite possible „that in these and other cases the initial war fear soon evaporated, „only to be replacect by the much greater fear of capturc and death „by court-martial. She most potent argument for the retention of „capital punishment in the case of troops guilty of cowardice or „desertion on active service is that a superlative fcar is essential in „order to dwarff all ininor fears. As the old Zulus had it: „If wc „go forward we die. If we go backward we die. Better go forward „and die."

„The court-martial statistics of our own Army, however, show „that very often a prolonged desertion arises out of an intended short „absence, which may have been primarily due to impulse, lach of „nerve control, or domestic urgency. Days pass and the larger fear „of detection and trial begins to grow in the mind. Shen an anodyne „for this fear is found in the case with which food and employnient „can be had and pursucrs thrown off the scent. Shus, the intended „absence of' days only becomes the descrtion of months. h habit of „mind is formed, and it is no doubt helped by the belief that the war „will not last for ever. and that it will be succeeded by an amnesty. „It is not generally realized that, as an aid to keeping soldiers at „their posts, a certainty that there would be no post-war amnesty „for deserters would be more potent, conceivably, than the certainty „of trial by court-martial in the el-ent of detection while the war „is on. No war, however, can be entered on on those terms. Everyone

„believes that there will be an amnesty at the end, and this is an „encouragement to the faint of heart.

„A really determined deserter, more-over, might hug the belief „that, even if no general pardon followed the war, some other excuse „for granting one would occur, such as a Royal Coronation. As „it happened, there was no general amncsty after the Great War „in our case, ihough subsequently a practice which in essence hardly „differed from it was adopted; but there have certainly been „free „pardons" on the occasion of Coronations. The War Office authori-„ties werc in the past often very startled to iind nien who had been „absent from the Army fifty to sixty years coming Corwarcl to ease „their consciences. The idea that desertion in war may he robbed „of its terrors by hope of an amnesty was exemplified during the „South African War, when onc or two men who. no doubt. felt „that General Cronje's snrrendcr would be followed by the capture „of Bloemfontein and the end of the war, disappeared at Paarde-„berg. Tt may have been hunger that brought them back, or ihe „realization that the war was going on, even although Lord Roberts „had entered Bloemfontein. In any event, they crept back, and „were tried.

„The whole subject ia a fascinating onc, and it would necd a Zola, „Tolstoy, or Dostoievsky to do it justice. There is, al any rate, no „lack of material."

Aangenomen wetsontwerp.

Het wetsontwerp tot *wijziging van het Wetboek van Strafrecht en van de Uitleveringswet in verband met de Verdragen ter bestrijding van den handel in vrouwen en kinderen en ter beteugeling van de verspreiding van en den handel in ontuchtige uitgaven* heeft de Eerste Kamer der Staten-Generaal in haar zitting van 10 Mei 1927 zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen (Sohriftelijke stukken M. It. T. XXII, blz. 153—160, 270, 271, 332—336, 532 en 533).

Het ontwerp is als Wet van den 13den Mei 1927 opgenomen in *Staatsblad* no. 156 (uitgegeven 25 Mei 1927).

Vrijheidsstraffen.

De heeren Jhr. D. TV. Sickinghe, kapitein bij den staf der Ie artillerie-brigade en A. J. J. M. Lohmeijer, ecrste-luitenant der infanterie, hebben in den Militairen Spectator cene discussie geopend betreffende de vraag of het wenschelijk is geldboete als straf voor gepleegde militaire delicten op te leggen. Hun beschouwingen te dien aanzien,

als bijdragen onder bovcnstaanden titel opgenomen, respectievelijk in de Februari- en Mei-aflevering van genoemd tijdschrift trokken onze bijzondere belangstelling. Met toestemming van de redactie van den Militairen Spectator en van de schrijvers — voor welke welwillendheid wij hen onzen dank betuigen –- doen wij de opstellen hieronder volgen.

VRIJHEIDSSTRAFFEN.

door

Jhr. D. W. SICKINGHE,

Kapitein bij den Staf der Ir Artillerie-Brigade.

Wie het voorrecht heeft gehad, de zitting van den Militairen rechter bij te wonen, zal getroffen zijn door de atmosfeer van waardigheid, ernst cn mildheid, die het drukkende element wegneemt, dat altijd verbonden is aan een rechtszaal waar de eene rnensch ten aanzien van den medemensch als rechter optreedt.

Bij alle waardeering voor de leiding van de zittingen van Hoog Militair Gerechtshof en van den Krijgsraad bij de verhooren, nioet ik toch een woord van bedenking wijden aan dc strafmaat in de militair rechterlijke uitspraken.

Het is overbekend, dat het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht van 1903 tot 1923 hebben gewacht op de invoering. Men meende, dat de militaire rechtscollege's, voor zoover zij uitsluitend waren samengesteld uit officieren, niet voldoende juridisch geschoold zouden zijn, om de in de Wetboeken neergelegde rechtstheorieën in practijk te brengen. Meer dan één Minister van Oorlog verwachtte geen heil van de versterking van het burgerelement in het militaire rechtscollege. Dat alles is bekend genoeg. Sedert 1912 wordt het presidium vervuld door een burger rechtsgeleerde. De Auditeur-Militair is een ambtenaar O. M. geworden met beperkte bevoegdheden.

Sinds 1 Januari 1923 zijn de nieuwe Wetboeken van kracht. De „voorwaardelijke veroordeeling" is een clement, dat in het Wetboek werd opgenomen en zich verheugt in dr zeer ruime toepassing door den militairen rechter.

De onmiddellijke aanleiding tot dit opstel gaf mij een Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 19 October 1926, waarbij J. B. van 5—II R. H. te 's-Gravenhage, wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van tenminste een dag en niet langer dan 30 dagen werd veroordeeld tot tien gulden boete, hij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van tien dagen.

Een maand na de uitspraak van het hoogste militair rechtscollege staat de mail opnieuw terecht ter zake van een soortgelijk feit. Na het eindigen van een hem verleend verlof op 21 November 1926 is dc

beklaagde niet bij zijn korps teruggekeerd. Op 24 November 1926 werd hij door de Militaire Politie te Rotterdam aangehouden.

Dit geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Ik heb ernstig bezwaar tegen het opleggen van geldboeten bij militaire delicten, omdat zij een rechtsongelijkheid scheppen, die ten nadeele van het gevoel van saamhoorigheid der weermacht komen moet. In den troep dient naast den arme ook de rijke, o.a. wijs ik hier op de vrijwilligers op korten termijn.

Tien gulden boete is voor den een een zware straf, zóó zwaar, dat de subsidiaire hechtenis wel zal worden ondergaan.

Tien gulden boete zal de ander gaarne betalen als koopsom voor een genomen verlof. Dat is zeer verkeerd.

Herhaaldelijk is betoogd, dat de militaire rechtspraak als eenigen bestaansgrond kon aanvoeren: „de militair heeft een beteren kijk op schending van de tucht dan de burger". Maar met dit resultaat voor oogen, meen ik te mogen concludeeren, dat de burger reeds een overwegenden invloed bij de bepaling van de strafmaat verkregen heeft, méér dan wenschelijk is te achten voor de handhaving van de krijgstucht.

Men kan straffen door den beklaagde te treffen in:

1e. de beurs,

2e. de vrijheid.

3e. misschien de gevoeligste plaats: de maag.

Het is *juist,* een militair, die een overtreding begaat, in de beurs te straffen, maar misdrijven, speciaal militaire delicten, en vergrijpen tegen de tucht moeten worden geboet, mrt vrijheidsstraffen en zoo noodig gepaard gaan met vermindering van kost. Ingevolge de Dienstplichtwet art. 36 kan de dienstplichtige langer in werkelijken dienst worden gehouden: *b.* gedurende evenveel dagen als hij door het ondergaan van straf, door ongeoorloofde afwezigheid of door desertie niet aan den dagelijkschen dienst heeft deelgenomen (zie schrijven D. v. O. d.d. 26 Maart 1923, Afd. Dienstplicht No. 131 O.). Ook dit kan een motief vormen voor het opleggen van een vrijheidsstraf.

Ik wil niet stellen, dat recidive bij bovengenoemden J. B. zou zijn voorkomen, indien hem een zwaardere straf zou zijn opgelegd. Het is bekend genoeg, dat meer dan eenmaal de na diefstal gedetineerde zich weder aan diefstal schuldig maakt, zoodra hij op vrije voeten wordt gesteld. Wel is het een feit, dat de te milde straffen van den militairen rechter de preventieve werking van de aanraking met den rechter, die gepaard gaat aan zware straffen, doet te loor gaan. De heilige schrik voor den rechter bestaat niet langer en dat is een gevolg van te ruime toepassing van de straf van geldboete en van de „voorwaar delijke veroordceling". De practijk wijst uit, dat bijna alle beklaagden, die niet „voorwaardelijk" werden veroordeeld, in hooger beroep komen.

Is de instelling van één krijgsraad voor de Landmacht een succes gebleken? Behalve uit een geldelijk oogpunt, naar mijne meening allerminst!

De vonnissen van den krijgsraad kunnen niet meer worden getoetst aan de vonnissen door andere krijgsraden gewezen in gevallen, die analogie vertoonen. Als ik het zoo stellen mag, zou ik willen zeggen, dat de krijgsraad ontheven is van de heilzame concurrentie (correctie!) van andere krijgsraden. De geheele militaire rechtspraak wordt te veel bcheerscht door enkele permanente invloeden, die van één President en van één Auditeur-Militair. De Auditeur-Militair is niet langer gesteid onder het toezicht van een Fiscaal, die zich uitsluitend kan wijden aan de militair-juridische taak. De Fiscaal heeft ook werkzaamheden op ander gebied. De militaire leden gevoelen, dat de leiding van den President in een bij uitstek deskundige hand is, maar dat ontheft hen niet van de verplichting naar eigen oordeel te beslissen over schuldig en niet schuldig, maar ook de strafmaat te bepalen. Het is herhaaldelijk gezegd. o.a. door wijlen den heer Dresselhuvs. dat de strafmaxima aan den hoogen kant ziin, maar tusschen de niinimale straffen, opgelegd door den militairen rechter en de maxima van de Wet ligt nog een ruime marge. Het is rnogclijk, dat de rechter rekening houdt met den korten diensttijd en evenals de dienstplichtwetgever perioden van maanden en dagen in het hoofd heeft, terwijl toch de strafwetgever aan langere perioden heeft gedacht. Wel eigenaardig is het, dat van de zijde, die het leger tracht af te breken, altijd geopponeerd wordt tegen het bestaan van den militairen rechter, terwijl hier toch juist een lievelingsdenkbeeld van al wat democraat is, hetzij dan echt of fop-democraat, *de* jury wordt verwezenlijkt, al is het waar, dat deze jury ook de strafmaat bepaalt.

Eigenaardig is ook, dat de militaire rechter vermogensmisdrijven licht straft, terwijl toch in theorie ieder militair voelt, dat diefstal op dc kamer, door de schending van verplicht vertrouwen, zwaar moet worden aangerekend.

Ik gevoel dan ook weinig voor bestendiging van den bestsanden toestand en meen, dat in tijd van vrede de burgerlijke rechter even capabel is als de *huidige* militaire rechter om in militaire misdrijven het tiichtelernent in rekening te brengen. Beter nog ware het meergenoemde denkbeeld, de instelling vin militaire strafkamers in eenige arrondissementen, te overwegen.

De strafkamer zou kunnen worden samengesteld uit een rechter als voorzitter en vier officieren als bijzitters.

VRIJHEIDSSTRAFFEN

door

A. J. J. M. LOHMEIJER,

Eerste Luitenant der Infanterie.

Het wil mij voorkomen, dat het artikel Vrijheidsstraffen door Jhr. D. W. Sinckinghe in de 2e aflevering van dezen jaargang eenige toelichting behoeft, ten einde eventueele verkeerde gevolgtrekkingen

weg te nemen, terwijl het mij eveneens gewenscht voorkomt enkele punten ook van de andere zijde te belichten.

Allereerst zou een niet ingewijde door de mededeeling: ,,Sinds 1 Januari 1923 zijn dc nieuwe Wetboeken van kracht. De voorwaardelijke veroordeeling is een element, dat in het wetboek werd opgenomen en zich verheugt in de zeer ruime toepassing door den militairen rechter", in den waan kunnen komen, dat het systeem van voorwaardelijke veroordeeling eerst met de invoering van dit wetboek zijne intrede in de militaire rechtspraak heeft gedaan.

Zulks is evenwel niet het geval. Reeds door de wet van 20 April 1918, houdende nadere voorziening aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter, welke wet in werking trad op 14 Mei 1'318, verheugen wij ons ook voor de militaire justitiabelen in het bezit van dit instituut. (Mil. Rechterlijk Tijdschrift dl. XIIT, bladz. 435 e. v.) [1])

Vandaar dat een opvatting als zou de militaire rechter eerst sedert de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht met de zeer ruime toepassing der voorwaardelijke veroordceling begonnen zijn, niet in overeenstemming is met de werkelijkheid. Of nu die toepassing inderdaad een zoo ruime is als schrijver laat voorkomen, is een quaestie van waardeering. Jammer genoeg werd nog geen statistiek over de jaren na 1923 gepubliceerd, zoodat ik mij moet bepalen bij de beoordeeling, of die toepassing inderdaad een zoo ruime was, lot hetgeen dienaangaande over de jaren 1919/1923 in deel XXI afl. 3 van het M.R.T., door Dr. G. L. Suermondt werd medegedeeld. In het kort moge ik daaruit eenige gegevens overnemen:

Straffen, opgelegd aan de veroordeelden wegens militaire misdrijven :

Jaar.	Totaal aantal gevangenisstraffen.	Voorwaardelijke veroordeelingen in hiernaast verinelde aantallen.	Hechtenis.	Voorwaardelijlie veroordeelingen in hiernaast vermelde aantallen.
1919	1975	120	1375	67
1920	1004	107	778	72
1921	**440**	31	**347**	21
1922	**230**	17	197	36
1923	479	**43**	24	1

Ik herhaal: de vraag of nu de toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroorclecling door den militairen rechter zeer ruim

1) Men leze ook het belangrijke opstel van C. J. G. L. van den Berg van Saparoea in afl.1 en 2 dl. XXI van M.R.T.

plaats vindt, is een quaestie van waardeering; mij komt het geenszins zoo ruim voor, vooral niet, indien men er rekening mede houdt. dat onder de aantallen militaire veroordeelden geen, althans vrijwel geen personen voorkomen, die te voren tot een gevangenisstraf of straffen tot 6 maanden zijn veroordeeld.

Dat het thans ook mogelijk is door toepassing van art. 23 bis W. v. S. geldboete op te leggen in die gevallen, waarin het voorheen niet mogelijk was, is niet anders dan toe te juichen, omdat daardoor eensdeels een ongewenscht gevolg van de strafwet voorkomen kan worden en voorts ook ren gevoelige straf kun worden opgelegd. Straf moet naar het Grootiaansche begrip nog altijd zijn „malum passionis quod infligitur ob malum actionis". [1])

Voldoet alzoo de geldboete aan den eisch, dat het een leed is, dat aan den overtreder van een door den Staat gehandhaafd rechtsvoorschrift wordt opgelegd, dan kan met geldboete als straf genoegen worden genomen. Maar niet alleen kan met geldboete als straf genoegen genomen worden. De uitbreiding van de toepassing der geldboete moet worden toegejuicht, want zij werd reeds lang gevoeld als eene behoefte. Reeds jaren geleden [2]), in 1908. schreef Goldschmidt in de Vergleichende Darstellung des Deutschen und Ausländischen Strafrechts dl. 4, bl 398: „Dass das Anwendungsgebiet ..der Geldstrafe in *extensiver* Beziehung zu erweitern ist, darüber „herrscht nahezu Einhelligkeit". Geheel in gelijke richting luidde reeds ongeveer een kwart eeuw vroeger de verklaring van Rosenfeld in zijn rapport voor de Internationale Strafrechtsverrrniging en op de in 1890 te Christiania gehouden vergadering werd een verklaring aangenomen, waarbij de geldboete wenschelijk werd geoordeeld als eene facultatieve hoofdstraf voor alle lichtere misdrijven.

Geheel hiermede in overeenstemming vermeldt dan ook de M. v. T.: [3]) „Een breed betoog, dat de uitbreiding van toepassing der geldboete inderdaad zeer gewenscht is. zal de ondergeteekende niet behoeven te leveren. Vooral in de latere jaren toch is het nut van een goed geregelde en toegepaste geldboete tot een algemeene overtuiging geworden, waarbij in het bijzonder de wenschelijkheid om de korte vrijheidsstraffen door een meer doelmatige straf te vervangen op den voorgrond heeft gestaan."

Juist de door den schrijver gewraakte Sententie is ren duidelijk voorbeeld om de noodzakelijkheid van de mogelijklieicl om geldboete op te kunnen leggen overtuigend aan te toonen.

Het doet in den beginne wat eigenaardig aan, dat voor ongeoorloofde afwezigheid geldboete als straf wordt opgelegd. Na kennisname van de feiten en bestudeering van de wet van 29 Juni 1925 (Stb. 314), twijfel ik niet, dat men tot eene andere meening komt. Wat toch was het geval in het door Jhr. S. aangehaalde voorbeeld? Aan den beklaagde was ten laste gelegd, dat hij, gestraft zijnde met

---

1) Een kwaad van lijden, dat wordt opgelegd om een kwaad ran doen.
2) Zie Weekblad van het Recht 25 Maart 1925, No. 11318.
3) Zie Mil. Recht. Tijds. dl. XX afl. 6, bl. 611.

licht arrest, op 29 Mei 1926 omstreeks 2.00 nam. zijn korps te 's-Gravenhage zonder verlof heeft verlaten en sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd afwezig is gebleven, totdat hij op 30 Mei 1926 te ongeveer 11.45 nam. bij zijn korps is teruggekeerd.

Een heel gewoon feit dus, dat vóór de inwerkingtreding onzer huidige militaire strafwetten vermoedelijk met *politiekamer* of *provoost* zou zijn gestraft.

Thans is de tot straffen bevoegde meerdere alsmede de garnizoenscommandant, na ingewonnen advies van den auditeur-militair, blijkbaar van oordeel geweest, dat dit feit niet behoorde gebracht te worden onder art. 2, 2° der wet op de krijgstucht, omdat beklaagde het feit pleegde terwijl hij gestraft was met licht arrest; ware dit niet het geval geweest, dan zou het feit wellicht krijgstuchtelijk behandeld zijn, zoodat het beschouwd behoort te worden als een geval van „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede voor den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen en niet van zoodanig lichten aard dat het krijgstuchtelijk kan worden afgedaan". Maar het behoort dan toch zeker tot den lichtsten graad van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, die door den militairen rechter wordt berecht.

Voor dit feit van den lichtsten aard is men geneigd de lichtste gevangenisstraf (detentie) te vragen, dus één dag. Maar juist die heele korte gevangenisstraffen doen den door Jhr. S. hooggewaardeerden schrik voor den rechter verdwijnen. En zelfs de ook al zeer korte straf van 6 dagen is voor dit feit ongetwijfeld veel te zwaar. Wat een geluk alzoo dat het opleggen van geldboete mogelijk was.

Nu is f 10.— geldboete een zeer zware straf voor iemand, die nog geen *f* 20.— per week verdient. Jhr. S. meende nu dat juist in de gevallen, dat de straf van geldboete als een ernstig leed gevoeld wordt, de subsidiaire hechtenis zal worden ondergaan. De wet heeft evenwel hierin voorzien. Immers stond het den veroordeelde vrij te kiezen tusschen geldboete of hechtenis, dan werd het doel der wet „de korte vrijheidsstraffen door eene meer doelmatige straf te vervangen" voorbij gestreefd. Zoo wijs was de wetgever ook wel. Vandaar dat hierin is voorzien en *verhaal* der boete mogelijk is.

Mocht op grond van het feit, dat sinds liet uitspreken van de veroordeeling de geldelijke omstandigheden van den veroordeelde dermate zijn veranderd, dat, waren zij ten tijde van de veroordeeling aldus geweest, ecne lagere boete zou zijn opgelegd, dan kan de rechter, die de straf heeft opgelegd, de geldboete verminderen.

De schrijver had bedenking tegen de geldboete als straf voor militaire delicten, omdat zij rechtsongelijkheid schept. Zulks zou waar zijn, indien de rechter voor elk delict onafhankelijk van den persoon van den dader en de omstandigheden, waaronder het werd gepleegd, een vaste straf zou hebben m.a.w. indien de rechter niets anders was dan een automaat, waarin men aan de eene zijde alleen maar het delict had in te werpen, om aan de andere zijde de straf vermeld te zien.

Maar juist om rechtvaardig te kunnen zijn, moeten de straffen ongelijk zijn.

Bovendien is het bezwaar, dat de straf ten aanzien van den arme en den rijke ongelijk werkt, een eigenschap, die minder bij geldboete, dan bij vrijheidsstraffen ter sprake behoeft te komen. Maar juist de vrijheidsstraffen werken voor arm en rijk ongelijk. Wel missen beiden hun vrijheid. Maar de rechter heeft ook te maken met de gevolgen van de straf. Voor den werkman staan gedurende zijn vrijheidsstraf de verdiensten stil, waardoor de straf ook het gezin treft. Hij heeft „gezeten" en zal daardoor zelfs als regel zijn betrekking kwijt zijn en bezwaren ondervinden bij het zoeken naar werk, waardoor de kans op reciclive toeneemt. Voor den rijke evenwel loopt de rente van zijn stukken rustig door en geen bankier heeft bezwaren zijn coupons te verzilveren, omdat hij gezeten heeft.

Gelukkig is evenwel de toestand in werkelijkheid niet zoo somber, maar beoordeelt de rechter bij het bepalen van de straf ook den persoon van den dader en zijne omstandigheden, alsook de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd. Eerder genoemde wet geeft dan ook aan den rechter de gelegenheid door het hooge maximum der geldboete (bij het besprokene tot *f* 10.000.—) de straf in overeenstemming te brengen met de vermogensgesteldheid van den verdachte en aan een schatrijlien verdachte ook voor een betrekkliclijk licht misdrijf een hooge geldboete op te leggen. Hierdoor staat hij niet voor het alternatief òf aan een zoodanigen verdachte een straf op te leggen, die ternauwernood als straf gcvocld zal worden, Of tegenover hem van het opleggen van geldboete af tc zien en een vrijheidsstraf uit te spreken. In het eene geval zou de rijkdom van den verdachte als eene onbillijke begunstiging in het andere geval als een onredelijk nadeel gewerkt hebben. [1])

Dat geldboete zwaar kan treffen, is juist, en het is ook geen uitzondering, dat de verdediger in hooger beroep in plaats van geldboete een voorwaardelijke vrijheidsstraf vraagt, doch de straf moet een leed zijn. Die zwaarte kan echter in het belang der algemeene of speciale preventie noodig zijn. Evenzeer kan de geldboete zeer welkom zijn om in daarvuor vatbare gevallen de anders onbillijlre te strenge gevolgen der strafwet voor den beklaagde weg te nemen. Nu meene men niet, dat de betaling der geldboete steeds even groote bezwaren heeft. In het tegendeel, hij de voldoening daarvan worden den veroordeelde vaak allerlei faciliteiten verleend, is zelfs termijnbetaling mogelijk.

Voorts kant Jhr. S. zich er tegen, dat er speciaal militaire delicten zijn, die met geldboete worden gestraft. Ik kan niet inzien, waarom — indien zelfs een misdrijf, waarop gevangenisstraf van zes jaren gesteld is [2]) met geldboete gestraft kan worden — de militaire delicten van die soms zeer nuttige straf uitgesloten zouden moeten

---

1) Zie Weekbl. van liet Recht **25 Maart 1025. No. 11318.**

2) Deze verbetering is aangebracht in de Juni-aflevering van den Mil. **Spec. (blz. 352).**

zijn. Zulks kan alleen voortvloeien uit onvoldoende bekendheid met het doel en het wezen der straf. Hierop nader in tc gaan zou evenwel dit opstel te uitvoerig maken. Laat ik daarom volstaan met de mededeeling, dat de wetgever *opzettelijk* heeft gewild, dat ook speciaal militaire delicten met geldboete zouden kunnen worden gestraft en zijn meening ondubbelziniiig te kennen heeft gegeven door aan art. 12 van het Wetboek van Militair Strafrecht een 5e lid toe te voegen, luidende: Voor de toepassing van art. 23bis van het Wetboek van Strafrecht wordt de militaire detentie onder gevangenisstraf begrepen geacht.

Dat de straffen door den militairen rechter opgelegd te mild zijn, kan ik niet onderschriiven. Hieromtrent ziin wel eens andere meeningen geuit. Bijv. bij de behandeling der jongste Justitie-begrooting. En mogc het toch zoo zijn, hetgeen zou moeten blijken uit de toename der criminaliteit, dan levert de crimineele politiek van den rechter hiervoor het correctief.

Het is mij dan ook een raadsel hoe de schrijver op de door hem aangevoerde gronden tot de slotsom komt, dat één krijgsraad geen succes is gebleken en dat de burger een overwegenden invloed bij het bepalen van de strafmaat heeft gekregen, meer zelfs dan wenschelijk is te achten voor de handhaving der krijgstucht, en in verband hiermede zie ik dan ook in de les aan de militaire leden, dat zij door hun gevoelen, dat de leiding van den President in een bij uitstek deskundige hand is, niet ontheven zijn van de verplichting naar eigen oordeel ook de strafmaat te bepalen, een door niets gestaafd verwijt.

Wel acht ik niecrdere krijgsraden een landsbelang, een belang in verband met de voornaamste taak, de oorlogstaak van het leger. Want dan zal het noodig zijn over geschoolde militaire rechters te beschikken. Dan zullen er dus officieren moeten zijn, ervaren in de rechtspraak, omdat men ook dan rechters moet hebben, die aangevoerde feiten. aanwijzingen en omstandigheden alsook de afgelegde getuigenverklaringen kunnen waardeeren, rechters die kunnen verhooren. Dan moet men evenals thans rechters hebben, die onafhankelijk en onpartijdig hun oordeel vellen. Daartoe is het noodig, dat meerdere officieren, dan thans het geval is, ook door de practijk van de rechtspraak zich die kunde eigeri maken.

De uitgaven daaraan ten koste gelegd zullen vruchtdragend zijn. Men bedenke wel dat in tijd van oorlog de zwaarste straf, de doodstraf, kan worden opgelegd. Men spiegele zich in deze, aan wat tijdens den wereldoorlog o.a. in Frankrijk voorviel, waar na het sluiten van den vrede het hof van cassatie te Parijs meer dan een zaak te behandelen kreeg, die met de rehabilitatie van een ten onrechte ter dood veroordeelden militair eindigde.

Men bedenke dat met ongeoefende rechters de kans op eene rechterlijke dwaling grooter wordt.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

VRIJHEIDSSTRAFFEN

door

Jhr. D. W. SICKINGHE,

Kapitein bij den Staf van de Te Artillerie-Brigade.

Het artikel „Vrijheidsstraffen" van de hand van den heer Lohmeijer, in de 5e aflevering 1027 van den Militairen Spectator geeft mij nog aanleiding tot het maken van eenige kantteekeningen.

Ik laat enkele opmerkingen ter zijde die door den heer L. meer ter opluistering van het betoog zijn neergeschreven, en die, daar zij de kern van de zaak niet raken, zonder bezwaar kunnen worden voorbijgegaan.

In mijn artikel in de 2e aflevering van 1927 heb ook ik andere punten aangeroerd, maar bij mijn repliek laat ik deze buiten bespreking. Er bestaat een fundamenteel verschil in de conclusies van mijn geachten tegenstander en de mijne.

Bij het vele dat ons scheidt is er toch ook een punt, waar wij Pen communis opinio huldigen.

Houdt het individu zoolang mogelijk buiten de gevangenis!

De afschrik van de gevangenis is veel grooter vóór een ondergane vrijheidsstraf dan daarna en men bewaart hem wellicht door een boete voor verder afglijden.

De ethische overwegingen van den Wetgever van 1925 en van den heer L. deel ik volkomen.

Toch bepleit ik voor zuiver militaire delicten wel een vrijheidsstraf, omdat een levensbelang van den Staat, hier de handhaving van de tucht in het leger, primair is ten aanzien van overwegingen van zedelijken aard.

Ik heb mij afgevraagd, hoe het verschil van standpunt te verklaren is, en daarvoor heb ik dc oplossing gevonden, die ik U hierbij ter overdenking aanbied.

Noemen wij de Wet op de Krijgstucht (W.K.) **d**,
het Wetboek van Militair Strafrecht (W. v. M. S.) ***B*** en
de Strafwet (S). . . . . ***G***

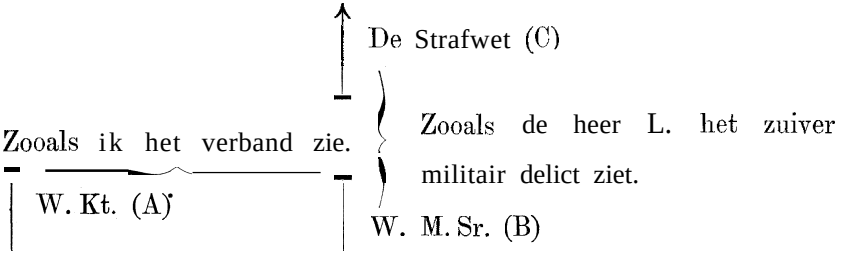

De heer L. zegt, waarom moet men bij de toepassing van het Wetboek van Militair Strafrecht uitgaan van een ander beginsel dan bij de Straiwet?

Voor zuiver militaire delicten zie ik echter verband tusschen A en B. en waarom moet men bij de straftoemeting volgens B een zelfde feit uit een geheel anderen gezichtshoek bezien dan volgens A? Die nauwe samenhang tusschen de wetboeken A en B zal ik nader toelichten.

Beide wetboeken beoogen hetzelfde doel, de handhaving van de tucht. De eenige bestaansreden van een Militaire Justitie is deze. dat de militair een beteren kijk heeft op de schending van de tucht dan de burger. De eenige bestaansreden van een afzonderlijk Wetboek van Militair Strafrecht is deze, dat tal van feiten, die in de burgermaatscliappij toelaatbaar zijn, in het leger moeten worden strafbaar gesteld.

Het Wetboek B is een vervolg op A. Ik zie een onverbrekelijk verband tusschen den inhoud van beide Wetboeken, en dat de regeering dit nauw verband ook heeft gevoeld, blijkt wel daaruit dat de samenstelling van beide Wetboeken in één hancl werd gelegd, waardoor de volkomen aansluiting van beide werd gewaarborgd.

De heer L. zegt de strafwetgeving omvat B en C, terwijl ik de militaire delicten zie in het verband A en B. Ons uitgangspuiit is verschilleiid, van daar dan ook onze uiteenloopende conclusie.

Ingevolge Art. 2 Nos. 2—6 W.K. kunnen tal van feiten, die onder de militaire strafwet of de andere strafwetten vallen, krijgstuchtelijk worden afgedaan.

Voor wat betreft de feiten, die genoemd zijn in liet W. v. M. S. moet worden voldaan aan de voorwaarde, dat „het begane feit van *zóó* lichten *aard* is, dat de zaak buitrn strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan".

Indien dus de tot straffen bevoegde meerdere meent, dat met dc hem ten dienste staande strafmiddelen, het begane feit door den dader voldoende kan worden geboet, zal hij mogen volstaan met het opleggen van een krijgstuchtelijke straf. Door den militairen straf-oplegger kunnen uitsluitend vrijheidsstraffen als hoofdstraf worden opgelegcl (uitgezonderd de berisping en de verlaging). Waar ik E beschouw als vervolg van A daar meen ik sterk te staan als ik schrijf, dat bij de afdoening van zuiver militaire delicten de vrijheidsstraf de aangewezen straf is en niet de geldboete.

De door den heer L. zoozeer bewoiiderde straf in de beurs werd door den Wetgever in anderen vorm. n.l. als inhouding van soldij -— zijride een bijkomende straf — ingelascht.

Meent de tot straffen bevoegde meerdere, dat het begane feit door den dadrr *niet* voldoende kan worden geboet door een krijgstuchtelijke straf, en deelt de Commandeerende Officier van het garnizoen deze meening, gehoord den Auditeur-Militair, dan komt de dader voor den militairen rechter.

Licht feit = vrijheidsstraf, dat is een maximale straf van 14 dagen streng arrest.

Zwaar feit = à fortiori een vrijheidsstraf, en nu wil de Heer L. het zware feit afdoen met een boete!

Voelt mijn geachte tegenstander niet, dat het onlogisch is om lichte feiten te straffen met vrijheidsstraffen en om zware feiten met een geldboete af te doen.

Het verband van de bepalingen in W.K. en U^{T}. v. M. S. worde toegelicht door een voorbeeld.

Tijd van Vrede.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid.

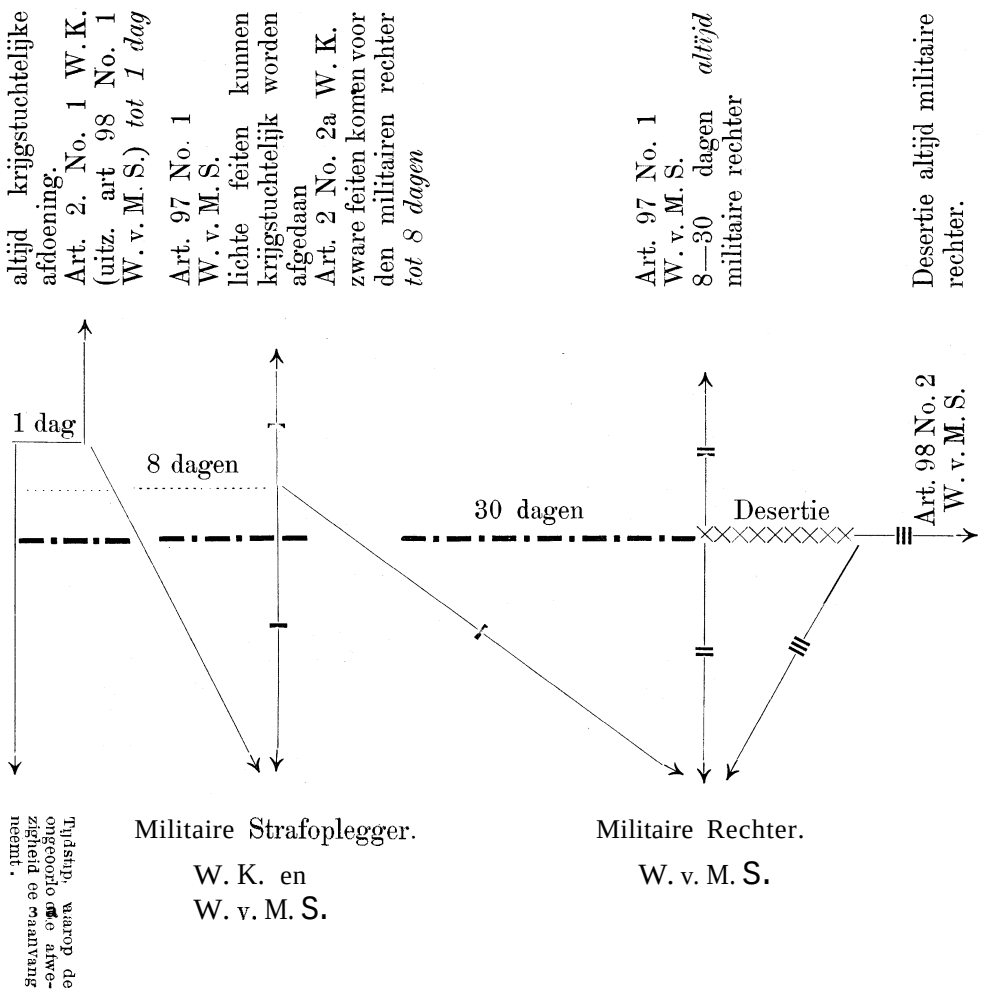

De man, die acht dagen wegblijft kan door den militairen strafoplegger worden gestraft met 14 dagen streng arrest, waarvan 7 dagen te water en te brood, en met geheele inhouding van soldij.

De man, die negen dagen wegblijft kan door den militairen rechter met boete worden gestraft.

Het is werkelijk te dwaas!

De heer L. merkt nog guitig op. dat een straf naar het Grootiaansche begrip, moet zijn: ,,Een kwaad van lijden, dat wordt opgelegd „om een kwaad van doen". Maar heeft ooit iernand den bedrijver van een strafbaar feit een belooning toebedacht? *Natuurlijk* moet het een leed zijn! In het algemeen gesproken interesseert de strafmaat den jurist weinig. Juridisch gesproken is alleen de vraag schuldig of niet schuldig van belang. Teder weet. dat in de raadkamer de strafmaat in sterke mate afhangt van een persoonlijke waardeering van het feil en de omstandigheden, zoodat de straftoemeting een zeer willelieurige factor in het strafproces blijft. Dat gevoelt ieder, die slraf heeft moeten overwegen en opleggen.

Of ten slotte een maand of zes weken gevangenisstraf wordt opgelegd, is een vraag die uitsluitencl den onmiddellijk belanghebbende iiiteressrert. Tk meen hier dus te hebben belicht, dat de strafmaat, in het algemeen gesproken, geen onderwerp moet uitmaken van een breedvoerige gedachtenwisseling. Maar bij deze discussie gaat het om de principieele vraag, of zuiver militaire delicten moeten worden geboet met een vrijheidsstraf of een straf in de beurs.

Juist van een officier had ik verwacht, dat hij liet verband tusschen A en R zou hebben gerealiseerd.

Het artikel van den heer L. bevestigt mij nog eens in de meening, hoc noodzakelijk het blijkt. dat officieren buiten de juridische coristructie der feiten, het militaire element voor oogen houden.

Ook ik wil gaarnr het individu buiten de gevangenis houden, en op dien grond bepleit ik een ruime toepassing van het afdoen van zuiver militaire delicten door den militairen strafopleggcr. De maximale straf van 14 dagen streng arrest met vermindering van kost, dus op water en brood, gedurende 7 dagen en gepaard rnct inhouding van soldij gedurende het volle tijdvak van 14 dagen is geen joyeus vooruitzicht. Daarmede kunnen tal van zonden worden geboet. Tk wil hier dadelijk bij aanteekenen, dat ik geen bewonderaar ben van de bijkomende straf van inhouding van soldij; later licht ik dit toe.

Naar mijne mrening bestaat er geen bezwaar tegen de mogelijkheid geldboete op te leggen bij commune delicten, waarin is voorzien door het nieuwe 5e lid van art. 12 R. L. Dat ben ik natuurlijk volkomen eens met den heer L.

Het volk voelt sterk een straf in de beurs cn geeft dikwijls de voorkeur aan de subsidiaire bechtenis, wat geïllustreerd wordt door het gezegde van den strooper, die gezeten had en zijne keuze verklaarde door de woorden: ,.Ik zal heeren rechters van mijn centen .,mooi weer laten spelen!"

Bij de informatiën kan de officier-commissaris den rechter voorlichten omtrent den financieelen welstand van den beklaagde. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. In de groote huizen wonen ook wel armen, in de kleine huizen wonen ook wel rijken. Overlegging van het belastingbiljet geeft bij een 20-jarige dienstplichtige ook geen uitkomst. Die voorlichting is zuiver theorie.

De heer L. heeft gedacht aan burgertoestanden, dat blijkt op meer dan één plaats van zijn artikel. Op blz. 292 van den Militairen Spectator zegt de schrijver, dat voor den „*werkman*" gedurende de vrijheidsstraf de verdiensten stilstaan. Op blz. 291 zegt de schrijver: „Mocht op grond van het feit, dat sinds het uitspreken van de ver-„oordeeling de geldelijke omstandigheden van den veroordeelde der-„mate zijn veranderd, ... dan kan de rechter de geldboete ver-„minderen". Maar de financieele positie van den militair gaat in enkele maanden niet op en neer als een bergbaan op de kermis!

Ook hier weer zuivere theorie uit de burgermaatschappij. Op blz. 291 zegt de geachte schrijver, dat een geldboete van f 10.— een zeer zware straf is voor iemand, die nog geen **f 20.**— per week verdient, maar een dienstplichtige verdient *f* **1,40** tot *f* **2,10** per week!

Ik heb in den naam militair-jurist altijd een gelukkige combinatie vermoed van de waardeering der feiten uit een militair oogpunt, gesteund door het juridische positieve weten. Hierin ben ik nu teleurgesteld.

Als wij op dezen fatalen weg voortgaan, wordt er volgens het recept van den heer L. wellicht nog eens een boete van tienduizend gulden opgelegd voor een militair delict; die straf zou voor den rijke even onoordeelkundig zijn gekozen als tien gulden boete voor den arme.

Voor de vrijheidsstraf pleit nog, dat de straf door rijk en arm wordt ondergaan op dezelfde wijze. Door den rijke, die gewoonlijk meer ontwikkeld is, zal de straf zwaarder worden gevoeld, maar juist op grond van die grootere ontwikkeling, moet het misdrijf hem zwaarder worden aangerekend, omdat bij hem het besef van goed en kwaad sterker ontwikkeld moet zijn.

Dat ik de door den heer L. bedoelde straf op afbetaling (vroeger zou men van dragelijke payementen hebben gesproken) niet zeer bewonder, behoeft geen betoog. Wordt boete opgelegd, dan moet die boete snel worden betaald, dun werkt de straf scherper. Het bedrag van de boete moet verband houden met de iinancieele draagkracht van den militair, maar spoedige afdoening moet worden gevorderd. Wat, zijn wij toch al ver van het militaire pad afgedwaald! Ik geloof, dat de heer L. ongewild een betoog pro vrijheidsstraffen heeft geleverel, want ik vind in zijn artikel elementen, die juist in die richting wijzen. Een militair delict moet spoedig kort en krachtig worden geboet. Wat mort men denken van die nasleep van kleine hoetebetalingen.

Thans een woord over de onmiddellijke aanleiding voor mijn eerste opstel.

J. B. van 5-11 X. H. was gestraft met licht arrest, verlaat zonder verlof zijn korps en blijft meer dan 24 uren weg en korter dan 8×24 uur.

Is dat een licht feit of een ernstig feit? [1])

De eskadronscommandant overweegt, dat de man terwijl hij gestraft was, eigendunkelijk des ondanks de kazerne heeft verlaten. Dit is dus geen normale ongeoorloofde afwezigheid, maar juist in het eigendunkelijk *toch* weggaan, zit de ernst van liet feit. De tot straffen bevoegde meerdere meent, dat; het feit niet van zóó lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, m. a. w. hij meent dat het feit niet voldoende kan worden geboet met veertien dagen streng arrest, waaronder 7 dagen te water en te brood en zonder soldij.

De eskadronscommandant ziet den ernst van het feit mede in persoon en omstandigheden. Ingevolge de verwijzing naar den krijgsraad door den commandeerenden officier van liet garnizoen, gehoord den auditeur-militair, komt J. B. voor den militairen rechter.

Deswege wordt hij veroordeeld tot tien gulden boete, bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van tien dagen.

Is liet verklaarbaar, dat ik in mijn eerste 'opstel schreef, dat die straf mijn rechtsgevoel niet bevredigde?

De heer L. ziet het anders; hij is het dus niet eens met den commandeerenden officier van het garnizoen. niet eens met den betrokken eskadronscommandant, hij deelt niet de zienswijze van den auditeur-militair, maar meent dat liet feit zeker tot den lichtsten graad van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid behoort.

De heer L. meent dat *men* geneigd is de lichtste gevangenisstraf te vragen, dus één dag. Ik heb geenszins die neiging, ik wil dus niet tot de „men" worden gerangschikt.

Wanneer men schrijft moet men vooraf lezen en in het vonnis van het H. M. G. staat duidelijk, dat *bij gebreke van betaling* dc tien gulden boete kan worden vervangen door hechtenis van tien dagen. Betaalt de man niet, dan gaat hij in liet gevang. Zoo is het ook geschied.

Van 16—26 December 1926 heeft J. B. de straf van tien dagen hechtenis ondergaan.

Het is dus precies gegaan als ik in mijn artikel reeds heb voorspeld.

„Tien gulden boete is voor den een een zware straf, zoo zwaar, „dat de subsidiaire hechtenis wel zal worden ondergaan."

Ik verwijs dan ook het volgend verhaal van den heer L. naar de wereld van theorie! Hij schrijft:

1) Ik laat buiten bespreking de bekende uitleg van de begrippen „in dienst", „dienstdoende", enz.

„De wet heeft evenwel hierin voorzien. Immers stond het den „veroordeelde vrij te kiezen tusschen geldboete of hechtenis, dan „werd het doel der wet „de korte vrijheidsstraffen door eene meer „doelmatige straf te vervangen" voorbijgestreefd. Zoo wijs was „de wetgever ook wel. Vandaar dat hierin is voorzien cn verhaal der „boete mogelijk is".

Er is dus niets verhaald; hoe wil men ook een boete van tien gulden verhalen op iemand, die f 2,10 per week verdient.

Ongewild heeft de heer L. mijne meening nog eens onderstreept door het rapport van Rosenfeld, en de verklaring van Christiania aan te halen, waarbij de geldboete wenschelijk werd geoordeeld als een facultatieve hoofdstraf voor alle *lichtere* misdrijven.

De heer I;. raakt daar juist de kern van mijn betoog.

Lichte zuiver militaire delicten kunnen krijgstuchtelijk worden afgedaan, en de *zware* militaire delicten worden naar den militairen rechter verwezen, omdat zij niet licht zijn. Er komen dus voor den rechter geen lichtere misdrijven, en daarmede vervalt de wenschelijkheid de geldboete als facultatieve hoofdstraf te bepleiten.

Thans een woord over de geldboete!

Bij de discussie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn aangaande de inhouding van soldij behartigenswaardige opmerkingen gemaakt, waaraan ik het volgende ontleen:

(W. K. art. 5 B No. 1 zie Van der Hoeven III Blz. 154). Al draagt inhouding van soldij niet geheel hetzelfde karakter als de geldboete, zoo zijn toch beide straffen in de beurs, en daar gaat liet om.

Re heer *Schaper* heeft gezegd:

„Men heeft twee soorten van menschen in de kazerne, namelijk „hen die flink kunnen betalen, omdat zij van huis zakgeld mede-„krijgen, en hen die van hun traktement ei moeten zien te komen. „Er is dus een kolossaal verschil tusschen de gewone soldaten, „zonder dat er nog rangverschil bestaat, en dat maakt men nog „hatelijker, wanneer men dein man, die alleen van zijn braktement „moet teren, dit inhoudt. De man, die geld heeft, deert de inhouding „niet, hij heeft een flinke buidel van zich zelf, maar de man, die „geen geld heeft, voelt die straf zeer sterk. Zij is een hatelijke straf „op de armoede en daarom onverdedigbaar" en later:

„Er zijn in de kazerne ook menschen met bijzonder lange vingers „en nu is het eigenlijk een aanmoediging tot diefstal, wanneer men „de mannen stelt voor het feit, dat zij geen ingrediënten kunnen „koopen voor het schoonhouden van hun geweer en lederwerk."

Deze zienswijze werd gedeeld door den heer *Duymaer van Twist.* die in het bijzonder de aandacht vestigde op het gevaar, dat onderofficieren en korporaals geld zullen gaan leenen van minderen.

De heer *Kolkman* ondersteunde ook dit standpunt:

„Nu men jongelieden heeft, wie een inhouding van soldij niet kan „schelen, en daarbij anderen voor wie dezelfde inhouding een uiterst „zware straf is, behoort een dergelijke straf niet te bestaan. Men

,.vergeet hier, dat men met die enkele dubbeltjes in te houden juist .,die menschen treft in hun geheele hebben en houden. Het is alles ,,wat ze hebben, en dat is de vrucht van hun dienst."

De hecr Lieftinck zeide:

,,Mij dunkt, dat het helderder dan de dag is, dat inhouden van ,,soldij zoo onrechtvaardig mogelijk moet werken. Voor den een is ,,het een straf, namelijk voor den arme en voor den ander volstrekt ..niet, want hij geeft er hoegenaamd niets om."

De hecr *Staalman:*

,,Inhouding van een soldatentraktement is niet toe te passen. Wat ,,zou er overblijven, wanneer men daarvan de helft inhield? Dan ,,kreeg de man eenvoudig niets; 't is nu al zoo belachelijk weinig" en later: ,,Waarom is de straf van inhouding van soldij noodig, ,,waar men het volle arrest kan toemeten."

De minister *Bergansius:*

,,Ik erken met leedwezen, dat er jongelui zijn met geld, op wie de ,,inhouding niet denzelfden indruk maakt als op hen, zonder eigen ,,middelen, wel het gaat er mede als in de gewone atrafwet bij het ,,opleggen van boete.

,,Den een deert dat ook niet, terwijl een ander het geld met moeite ,,bij elkaar moet scharrelen."

De heer *de Savornin Lohman*, voorzitter van de commissie van voorbereiding, heeft gezegd:

,,Wanneer men het uitrekent, komt men tot eenige dubbeltjes, en ,,daarover wordt gesproken alsof het een barbaarschheid is. Men ..heeft gezegd: het is zoo verschrikkelijk ongelijk, want men heeft ,,rijke en geen rijke menschen onder de miliciens. Dit argument .,kan men intusschen aanvoeren tegen elk boetenstelsel; een ver- ,,standig strafoplegger zal daarmede rekening houden."

Alle tegenstanders van de straf in de beurs hebben oog gehad voor het bijzondere 'karakter van de militaire samenleving. In de krijgsmacht verkeeren de individuen, rijk en arm, meer met elkander op voet van gelijkheid, dan elders. Vandaar mijn stelling, waarbij ik een gelijkgevoelde straf vraag voor arm en rijk.

Het heeft mij genoegen gedaan, dat de heer L. door den titel van zijn artikel heeft getoond, dat hij ook interesse heeft voor ,,Vrijheidsstraffen" en ik breng hem een woord van hartelijken dank voor de belangstelling betoond in een onderwerp, dat door mij aan de orde werd gesteld.

Psychologie voor juristen en officieren

door

M. VAN LOKHORST,

Kapitein der Infanterie.

Inleiding.

De psychologie is een nog jonge wetenscliap met weinig ervaring. Baar nu reeds groote differentiatie wijst op een snellen groei en ongetwijfeld zal zij zich weldra in nagenoeg elk onderdeel van het sociale leven doen gevoelen. Afhankelijk van de omstandigheden, van aard en bijzonderheden van het beroep, zal men dus nu eens de eene dan weer de andere tak van psychologie meer noodig hebben, rnaar altijd zal kennis van de individueele psychologie daarbij gewenscht zijn en ons inzicht lcunnen verdiepen.

Het hierna volgende zal dan ook hoofdzakelijk relceniiig houden met de individueclc psychologie.

Om inzicht te krijgen in de individueele psychologie en deze te doorvoelen is althans aanvankelijk een systematische indeeling noodzakelijk.

Velen hebben systemen opgebouwd, zoo o.a. *Wundt, Paulhan* en Ewald.

Kretschmer loont zelfs aan het verband tusschen psyche en physick (Körperbau und Charaktcr 1922). Hij bouwt voort op de meesterlijke schildering van *Kraepelin,* die als klinische ziektebeelden twee typen duidelijk naar voren bracht (het beeld der *manisch depressiven* en dat der *Dementia praecox* of schyxophrenie).

Hebben rleze indeelingen vooral waarde voor den psychiater en zonder twijfel ook voor den jurist, die in de practijk der criminologie en der berechting vaak psychopathen op zijn weg ontmoet, toch zijn alle genoerndc systemen moeilijk om een algemeen inzicht te verkrijgen in de individueele psychologie, een *algemeen* inzicht, waarin dus vooral juist ook het beeld van den meer normalen mensch past.

Om dit inzicht betrekkelijk snel te verwerven, zou ik geen beter systeem weten clan dat van onzen genialen Nederlandschen Hoogleeraar Heymans. De opbouw van de temperamentenleer van Heymans hier na te gaan zou het artikel onevenredig groot maken in verband met de te trekken conclusies.

Nu zijn temperanientenleer allengs meer doordringt — vooral ook in de juridische wereld — en nu op blz. 438, Deel XXII, afl. 5 van dit Tijdschrift een overzicht der temperamententypen voorlromt, meen ik dus het allervoornaamste van Heymans' indeeling als bekend te mogen veronderstellen. Terloops zij hier opgemerkt, dat in het hierboven bedoelde interessante artikel in afl. 5 weer abusievelijk gesproken wordt van karaktertypen instede van *temperamenten-*

typen. Zelfs de toonaangevende psychologen gebruiken de begrippen *temperament* en *karakter* kris en kras door elkaar en blijven in gebreke die beide begrippen scherp te definiëeren. Zoolang dit vraagstuk niet systematisch geregeld is, zullen deze twee begrippen nog op verwarringstichtende wijze dooreengehaspeld kunnen worden.

Het systeem van Heymans wacht nog altijd op verdere uitwer king, maar ook zonder deze is zijne indeeling een waardevol hulpmiddel om ons meer thuis te brengen in de overstelpende massa details, die de menschclijke psyche beheerschen en oneindig doen variëeren.

Om het systeem van Heymans, dat eigenlijk alleen het *temperament* beschouwt, te begrijpen, diene hieronder uiteengezet het verschil tussclien temperament en karakter in den gedachtengang van Heymans zelf.

Onder „temperament" hebben wc dan te verstaan de *wijze* waarop we aangedaan worden. Het is dus een *vaste* basis, het ligt in onzr constitutie en gaat gepaard met lichamelijke kenmerken.

Onder „karakter" hebben we dan te verstaan de som onzer zedelijke neigingen. Het karakter is dus veel vatbaarder voor verande ring. Karakter is de individueele funetionneering van het centraal zenuwstelsel; het groeit met het volwassen worden. Het is dus *niet* constant doch afhankelijk van omgeving en omstandigheden.

Het temperament nu kan goede liarakter-eigenschappen begunstigen of tegenwerken en omgekeercl.

Eenigszins staat het temperament dus wel aan verandering bloot. Want met het toenemen van den leeftijd nrcmt de emotiviteit af en de secundaire functie toe.

Door activiteit kan iets aangeliweekt of tegengegaan worden (onzelfstandigheid vermindert de activiteit!). Tenslotte Iran het karakter het temperament in bedwang hebben en dit laatste eenigszins wijzigen.

Er zijn drie phasen in de verhouding tusschen temperament en karakter:

I. De natuurlijke mensch (het jonge kind b.v.) aanvaardt zonder meer zijn temperament.
2. Men aanvaardt het temperament niet langer onbewogen maar begrijpt: „ik ben helaas zoo".
3. Men gaat werken om het temperament er onder te krijgen.

In het laatste geval komen de meesten slechts tooruit met vallen en opstaan. Ts deze strijd onaf, dan zien we het *worstelend karakter*. Heeft het karakter de eigenschappen van het temperament in bedwang dan zien we het *hiërarchisch karakter*.

Weest dus voorzichtig mrt Uw oordeel; wie weet welke strijd in een ander plaats heeft.

Veelal weten we niet spoedig of we met de eigenschappen van het temperament of van het karakter te maken hebben.

Inzicht te hebben in beide is *nuttig*, maar inzicht te hebben in het temperament is voor juristen en officieren noodig.

Deze verhandeling houdt daarom hoofdzakelijk rekening met de temperamenten-indeeling. Zij wil aantoonen hoezeer juristen en officieren kennis van psychologie noodig hebben en nagaan welke temperamententypen voor henzelf het meest gewenscht zijn.

Wie echter van nature geen voldoende menschenkennis heeft, zal deze leemte door studie niet kunnen wegnemen. En toepassing van oppervlakkige psychologische kennis zal gevaarlijk kunnen blijken. Moge deze verhandeling dus opwekken tot diepere studie van psychologie voor hen, die reeds over menschenkennis beschikken.

Psychologie voor juristen.

Zoowel leden der rechterlijke macht als advocaten zullen psychologisch inzicht niet kunnen ontberen. In tal van verschillende functies: als rechter, als ambtenaar van het openbaar ministerie, als advocaat en als ambtenaar, komen de juristen in aanraking met alle lagen van de maatschappij.

Hun natuurlijke menschenkennis zal ontoereikend blijken als zij zr niet aangevuld hebben door de studie van psychologie. Dat de kennis van andere takken van wetenschap als bijv. sociologie en criminologie hierbij ook gewenscht is, stip ik slechts vluchtig aan, doch kan hierbij niet verder besproken worden als vallende buiten het bestek van dit artikel.

In vele functiën zullen de juristen de menschelijke psyche moeten kennen tot in de excessen toe. De rechter moet beseffen waartoe emotionaliteit, gebrek aan activiteit en soms ook activiteit (agressieve criminaliteit!) den mensch brengen kan. Hij moet weten, dat overdreven groot-secundaire functie oorzaak van misdaad kan worden (familiemoord). Hij zal moeten begrijpen hoe dezelfde misdadige uiting, bijv. gifmenging, bij den man in geheel andere temperamentseigenschappen zetelt als bij de vrouw.

Dat men bij de bestudeering van de psyche van den misdadiger reeds eenige tientallen jaren geleden rekening hield met de temperamenten-indeeling van I-Ieymans blijkt o.a. uit de dissertatie van Mr. J. V. v. Dijck (thans hoogleeraar te Amsterdam): „*de Psychologie van den Misdadiger*."

Kennis van sociaal-psychologie en rassen-psychologie zullen voor den beoefenaar van staatsrecht en volkenrecht eigenlijk niet mogen ontbreken. Maar ook bij hen zal dit alles moeten berusten op een behoorlijk inzicht in de individueele psychologie.

Zoo mogen we tot de gevolgtrekking komen, dat in de studie van aanstaande juristen een groote plaats ingeruimd zal moeten worden aan de psychologie. Dreigt de studie daardoor te omvangrijk te worden clan zal een ander onderdeel daarvoor moeten wijken. En het zou mij niet verwonderen als dat lot weldra aan het Romeinsche recht beschoren wordt. In het midden van de 19e eeuw was de studie van het Romeinsche recht nog de hoofdschotel voor den aanstaanden jurist. Thans teruggebracht tot de voorbereiding voor het candidaats-

examen, zal vermoedelijk de studie van het Romeinsche recht in de toekomst nog wel een veer moeten laten.

Ik geloof, dat niemand daarover rouwig zal behoeven te zijn, omdat specialiseering van enkelen hiervoor in de plaats kan treden.

Welke temperaments-eigenschappen zijn nu voor den jurist zelf van belang? Hij de bespreking van deze vraag zal ik mij moeten beperken tot een bepaalde categorie van juristen. De advocatuur is de uitoefening van een *vrij* beroep en de Staat heeft er nog geen rechtstrceksch belang bij voor toelating tot dit ambt psychische selectie toe te passen. En de juristen, die ambtenaar zijn, kunnen hier buiten bespreking blijven, omdat zij zoiiden vallen onder de beantwoording van de vraag: ,,Welke temperaments-eigenschappen zijn voor den ambtenaar van belang?" Zoo zal ik mij dus bepalen tot de beantwoording van de vraag ten aanzien van de leden van de rechterlijke macht.

Deze quaestie practischer stellende, vraag ik minder positief: welke temperamentstypen dienen uitgesloten te worden van het rechterlijk ambt?

Dan dienen uitgesloten te worden zij, die alle drie de waardevolle grondeigenschappen missen, dus de *amorphen*. Wie nòch actief, nòch emotioneel, noch secundair is, kan desniettemin een hoogstaand karakter hebben, doch mist de temperamrnts-eigenschappen, die in het rechterlijk ambt noodig zijn om in aanleg boven de meerderheid der iustitiabelen te staan. De eerbied voor vrouwe *Justitia* maakt deze eisch tot een minimum eisch.

Een teveel aan emotionaliteit kan leiden tot dwaze beslissingen, die te betreuren zijn. Denken we maar eens aan sommige resuliaten van leelrenrechtspraak.

Een emotioneele jury spreekt kortweg het ,,onschuldig" uit waar ab avo toch wel degelijk ,,schuld" aanwezig was. Tevens zij hier gewezen op het injectieve karakter van emotionaliteit.

Tot dergelijke uitersten kan onze Nederlandsche magistratuur niet komen, maar te groote emotionaliteit blijft ook ten onzent bij den rechter ongewenscht.

Omgekeerd Iran een gebrek aan emotionaliteit leiden tot een te hardvochtig oordeel. En vooral phlegmatische en apathische rechters kunnen daarbij prikkelend werken op zeer emotioneele justitiabelen.

Zelfs kan een buitengewoon groote activiteit soms ongewenscht zijn; daardoor kan bijv. de rrchlcr van instructie *te* ,,crimineel" worden.

Aan deze bezwaren ware tegemoet te komen door de rechtscolleges te doen bestaan uit leden van uiteenloopende temprramrnts-eigenschappen.

Het is voor de beklaagden een bij uitstek groot belang welke psychische eigenschappen overbeerscben bij degenen, die hem berechten zullen. Keuze van straf en strafmaat zijn mede daarvan afhankelijk en de practijk zou in deze materie meermalen aanzien-

lijke verschilleii bij de onderscheiden colleges kunnen aanwijzen.

Kantonrechter, kinderrechter, politierechter en rechter van instructie worden niet beinvloed door aanwezige ambtgenooten. Voor hen zou dus een definitieve keuze uit de temperamcntentypen gedaan moeten worden.

Een licht overwegen van alle drie grondeigenschappen lijkt me voor dezc functionnarissen gewenscht. Op die wijze toch wordt dan bereikt, dat zij de zeer uiteenloopende temperamenten der justitiabelen kuiinen begrijpen.

Resumeerende zou dus een psychologisch onderzoek de *amorphen* van het rechterlijk ambt moeten uitsluiten, terwijl aan den alleen rechtsprekenden rechter en aan den rechter van instructie de eisch van ceri licht overwegen van alle drie grondeigenschappen gesteld zou moeten worden.

Men zal mij tegenwerpen, dat bij promotie en overplaatsing van leden van dc magistratuur dit systeem tot vele moeilijkhcdeii aanleiding zal geven. Ik ontken dat niet, maar moeilijkheden van dezen aard zullen overwonnen moeten worden als daardoor een beter en zuiverder rechtspraak verkregen wordt.

De zich ontwikkelende wetenschap der psychologie zal ook ten dezen haar recht opeischen.

Kencle het natuurrecht slechts het overheerschen van het verstand, thans is dal standpunt overwonnen en weten wc sedert lang. dat het gevorl al richting gegeven heeft als het verstand aan de beurt komt.

Rechters met een warm hart en zuiver gevoel kunnen in de maat schappij beter werk verrichten, dan rechters met nagenoeg uitsluitend intellectueele begaafdheid en feitenkennis.

Ook om deze waarheid tot krachtige uiting te brengen map aan de psychologie haar invloed op de rechterlijke organisatie niet onthouden worden.

Rechtsbewustzijn zetelt niet in het verstand, maar in het gevoel en de souvereiniteit van dit rechtsbewustzijn kan slechts gewaarborgd worden door juist psychologisch inzicht en de toepassing daarvan.

Psychologie voor officieren.

Ook de officier kan juridisch werk te verrichten krijgen. Hij kan geroepen worden om zitting te nemen in Krijgsraad of Hoog Militair Gerechtshof. Aan hem kan het werk van den rechter-commissaris in het militair strafproces opgedragen worden en als zoodanig heeft de Officier-Commissaris zelfs meer en uitgebreider bevoegdheid dan de rechter-commissaris. Des te voorzichtiger en zaakkundiger dient deze firnctionnaris dus te werk te gaan. En elk officier kan als raadsman optreden in een militair strafproces.

In al deze functiën geldt voor officieren hetgeen ik hierboven heb behandeld voor juristen. Ten slotte heeft de overgroote meerder-

heid der officieren bij de uitoefening van hun ambt de krijgstucht te handhaven.

Daarbij is dikwijls veel tact vereischt. Het is dan meestal niet voldoende om degelijke kennis van wetten en bepalingen te hebben, maar juist dan zal in vele omstandigheden psychologisch inzicht onmisbaar zijn.

Het officiersambt heeft vele facetten. Kàn de officier dus geroepen worden om op te treden als rechter en als verdediger, zijn hoofdtaak is: „opvoeden en voorgaan". En nooit mag bij den officier zijn oorlogsbestemming uit het oog verloren worden: „aanvoeren en organiseeren". Kennis van individueele psychologie zal den officier doorloopend te pas komen in den omgang met en de beoordeeling van zijn ondergeschikten, bij de opleiding van de lichtingen en van het kader, ook om zijn houding tegenover zijn meerderen te helpen bepalen, maar vooral in oorlogstijd als aanvoerder.

Van den officier zullen we dus veel te vergen hebben van zijn temperaments-eigenschappen. Activiteit is van een moreel cn maatschappelijk gezichtspunt uit een zeer waardevolle factor. Niet alleen is de actieve officier eerlijker en betrouwbaarder, maar vooral ook moediger.

Voor den officier is derhalve activiteit stellig een vereischte.

Een psychologisch onderzoek voorafgaande aan de opleiding tot beroeps- en reserve-officier, dient dus de vier niet-actieve temperamententypen van het officiers-ambt uit te sluiten.

In zijn werk: „Bijdrage tot de psychologie van den veldheer" gaat ***Dr.*** *van* Hoorn na, op grond van bestaande biografieën, welke de temperamenten zijn van 40 groote veldheeren. Hij vindt dan, dat 28 hunner behoorden tot de Gepassioneerden, 8 tot de Cholerici, 2 tot de Phlegmatici en 2 tot dc Sanguinici.

Zooals te verwachten was, zijn alleen de actieve typen vertegenwoordigd: immers een veldheer zonder drang tot handelen komt niet voor.

Slechts bij 4 hunnrr was de emotionaliteit niet overwegend en ook dat is duidelijk: immers wil de aanvoerder zijne ondergeschikten tot geestdrift brengen en hen kunnen begrijpen, dan moet hij emotioneel zijn.

De phlegmatische aanvoerder weet geestdrift niet aan te voelen en ook niet op te wekken. Doch als staf-officier, zelfs als hoogste chef van den Staf, kan hij uitstekend werk verrichten.

Slechts 10 der onderzochte veldheeren waren primair, n.l. di 8 Cholerici en de 2 Sanguinici.

Daar dr allerbeste en geniaalste *allen* in de groep der Gepassioneerden thuis behooren en deze groep 70 % uitmaakt van het totaal aantal onderzochten, mogen we constateeren dat Gepassioneerden een veel grooter kans hebben om een geniaal veldheer te worden.

De primaire officier kan echter ook zeer goede diensten bewijzen, vooral in de subalterne rangen door aanmoediging en voorgaan in sport en lichaamsoefeningen en door het Clan, dat vooral in oorlogstijd van hem kan uitgaan.

Resumeerende zien wij dus, dat activiteit voor den officier. *vereischte* is en dat een licht overheerschen van secundaire functie en emotionaliteit *in het algemeen gewenscht* is; dat zoowel de primaire als de niet emotioneele officier goede diensten kan bewijzen, doch dat slechts de Gepassioneerden (in oorlogstijd althans) alle eigenschappen in zich vereenigen om aan de aanvoering het allerbeste tc geven.

En ongetwijfeld is de Gepassioneerde ook in de lagere rangen van de Weermacht de meest waardevolle aanvoerder. Hij zal dan (vooral in vredestijd) nog wel eens ,,lastig" kunnen zijn, ook voor zijn chefs, doch de ter zake kundige chefs zullen deze ,,lastigheid" weten te waardeercn.

Hoe hoogcr de officier in rang komt, hoe mecr zielskwaliteiten gewicht in de schaal gaan leggen. Een goed officier af te keuren wegens bijziendheid of hrt missen van een vinger, is dwaasheid. De veldheer *Narses* was verlamd en moest in een draagstoel verroerd worden!

Bekendheid met omvang en stand van de psychologische wetenschap is evenmin noodig als met eenige andere niet zuiver militaire wetenschap. Doch evenals de officier begrip moet hebben van hygiène alleen reeds om door zijn voorbeeld tot navolging te wekken, maar ook om mede te kunnen werken aan dc verpleging van den troep, zoo moei, hij ook en méér nog inzicht hebben in psychologische methoden en begrippen.

Slot.

Zoowel de rechterlijke macht als de weermacht zullen de psychologie te hulp moeten roepen op den weg van den vooruitgang.

Geschiedt dat, dan zal heb Militaire Recht daarvan in dubbele niatc de vruchten plukken.

Aan juristen en officieren hunne krachten daartoe aan te wenden! Een groot terrein ligt nog braak. E11 moge clcze stadie daartoe een weinig bijdragen! Wanneer ik heb lrunnen opwekken tot verdere kennismaking met de wctenschap der psychologie dan zal mijne bescheiden poging niet tcvcrgecfs geweest zijn.

Amsterdam, Mei *1927.*

Tucht- en strafbevoegdheid

door

A. J. J. M. LOHMEIJER,

1e Luitenant der Infanterie.

De belangstelling voor de nieuwe militaire straf- en tuchtwetten was ten tijde van hunne invoering een weinig groote. Kwam de inwerkingtreding dezer metten na hel lange wachten voor velen misschien te onverwacht. zulks cijfert niet weg, dat de interesse voor

deze wetten niet zoo groot bleek als men had mogen verwachten. Anders dan uit te geringe belangstelling is het niet te verklaren, dat ruim veertien dagen nadat deze metten in werking waren getreden en dus toepassing hadden moeten vinden, blijkens L. O. 1923 nr. 23 „hieraan nog niet allerwege de noodige aandacht was „geschonken".

Merkwaardig is het in deze te ervaren hoe veel tijd een wet noodig heeft om door te dringen zelfs in den kring dergenen die bevoegdheden aan zoodanige wet ontleenen, wier taak het is een strenge, maar oordeelkundige tucht te handhaven. Lang kan het dan ook duren eer de bepalingen van bedoelde wetten in het leger gemeen goed geworden zijn, des te langer naar mate de belangstelling voor recht en wet geringer is.

Evenwel de gevaren op het slagveld zijn, zoowel in aantal als in hevigheid belangrijk toegenomen; ten gevolge van de daaruit voortvloeiende giootrre verspreiding van dc troepen is een ieder. meer dan vroeger in het gevecht aan zich zelf overgelaten. Daarom worden zeer zware eischen gesteld aan het geestelijk en lichamelijk weerstandsvermogen van elken strijder en is *een hoog moreel van den troep meer dan ooit noodzakelijk;* aldus het voorschrift Gevechtshandleiding, welk voorschrift iederen commandant de plicht oplegt alles in het werk te stellen om het moreel van zijn ondergeschikten hoog te houden en daarvoor o. m. als middel aangeeft een goede rechtvaardige behandeling der ondergeschikten en het handhaven van een strenge oordeelkundige tucht.

Het moge waar zijn dat dit voorschrift ziet op oorlogstijd; doch even gord of meer nog dan men oefent oni zich taktisch en technisch op grondslag van dit voorschriit te bekwamen. moet men zich beijveren, om thans nu het de aangewezen tijd is van den troep te maken, wat men er in oorlogstijd van hebben wil, n.l. een afdeeling met een ijzeren tucht. „Bedenken wij toch dat het levend element „van een leger de hoofdzaak is" zegt Jhr. J. Th. Alting von Geusau op pag. 3 van het jongste wetenschappelijk jaarbericht der Ver. ter Beoef. van Krijgswetenschap.

Ja, bedenkcn wij dat en overwegen wij tevens, dat niet alleen in het gevecht, maar ook in tijd van vrede de omstandigheden moeilijker zijn gcwordcn. Het gebeurde te *Ede* en *Assen* is hiervan een sterk voorbeeld. Het zijn niet uitsluitend de revolutioiinaire invloeden die deze omstandigheden moeilijker maken. Zonder twijfel is hierop ook organisatie en reorganisatie van invloed. Vermits bij iedere reorganisatie de ordening gedurende eenigen tijd vermindert, zal iedere reorganisatie schade aan de tucht toebrengen en wel grootere schalde naar mate de ordening langer en heviger gestoord is en het nieuwe organieke verband losser is. Eertijds toen de man zijn herhalingsoefeningen bij *zijn* compagnie doorbracht kon men van bataljons, compagnieën, enz. spreken als van eenheden. De majoor, de kapitein, de luitenant, de sergeant-majoor waren geen willekeurige chefs, maar bekende persoonlijhheden, zoodat men in

den troep sprak van mijn B. C., mijn kapitein, enz. Men kende elkaar, wist wat men aan elkaar had. Hierdoor was van zelf de ordening in zoo'n onderdeel grooter want men was niet alleen gewend aan het bijeen zijn, maar ook gewend aan de chefs en de chefs aan den troep. Het groot aantal beroepsofficieren en onderofficieren aan een dergelijke organisatie verbonden, dwong tot verandering. Deze verandering heeft tot gevolg, dat de dienstplichtigen voor wat het grootste wapen, de infanterie, betreft bij hun eerste herhalingsoefening voor het eerst in bataljons-verband georganiseerd optreden, onder compagniescommandanten en luitenants die zij vaak voor het eerst ontmoeten.

Ten gevolge van de noodzakelijke omvorming van liet leger, de noodzakelijke oefening van een groot aantal reserve-officieren, gepaard aan het even noodzakelijk geringe aantal herhalingsoefeningen, is hieraan niets te doen.

Evenwel hrt nadeel blijft, dat de collectieve psyche door mindere ordening dan vroeger, thans minder bestand is tegen nadeeligc invloeden.

Maken wij nu de rekening op, clan zien wij eenerzijds hoogere eischen aan de tucht gesteld in oorlogstijd en anderzijds ondermijning door revolutionnaire iiivloeden en grootere vatbaarheid voor suggestie door mindere ordening.

Aan de tucht en daardoor ook aan de tuchtmiddelen moet dan ook meer aandacht worden geschonken. Zulks moet gepaard gaan aan eene grondige bestudeering en juiste toepassing der straf- rn tuchtwetten. Dat eene ernstige bestudeering dier wetten noodzakelijk is moge blijken uit de in de beschikking van het H. M. G. van 28 September 1926 [1]) gepubliceerde gegevens. Hier toch zien we dat een ritmeester-adjudant, als commandant van den staf van een regiment huzaren, aan een bij dien staf dienenden onderofficier eene krijgstuchtelijke straf heeft opgrlegcl. Dat ten slotte de regimentscommandant strafoplegger werd, doet aan het vorenstaande niets af.

Naar mijne meening is in liet bovengenoemde geval door den ritmeester-adjudant ren dubbele Fout begaan. Allereerst is hij geen commandant van den staf van het regiment, tot welken staf ook de luitenent-kolonel commandant rn misschien ook nog wel een majoor der militaire administratie behoorden. althans zouden kunnen brhooren en voorts, al zou hij commandant van den staf zijn clan zou hij als zoodanig evenmin strafbevoegdheid hebben als hij zulks als ritmeester-adjudant heeft. Immers wie strafbevoegdheid hebben is vermeld in art. 39 cn 41 der wet op de krijgstucht. In deze artikelen is van den commandant van een staf geen sprake, terwijl ook de Koninklijke Besluiten van 24 Maart 1923, nr. 66 en 29 Maart 1926, nr. 27, niet bepalen, dat de staf van een regiment eene formatie is als bedoeld in voornoemde artikelen 39 en 41, zoodat dus meerbedoelde strafoplegger noch als ritmeester-adjudant, noch als commandant van den staf (wat hij niet is) eenige strafbcvoegclheid had.

1) Zie M. R. T. XXII blz. 484.

Nog een ernstig woord naar aanleiding van de ongeregeldheden tijdens de herhalingsoefeningen in 1926

door

C. J. G. Z. BAN DEN BERG VAN SAPAROEA,

Gepensionneerd Ritmeester der Huzaren.

Volgens bladzijde 435 van dit Tijdschrift (Deel XXII) is de Heer D. B. h. Franken van oordeel, dal er na het rodactioneele opstel op blz. 107 en vlg. en hetgeen de schrijver zelf te zeggen had in zijn zoo interessant artikel „De militaire ongeregeldheden te Ede en Assen" geen aanleiding meer was om nog eens op deze gebeurtenissen terug te komen.

De Heer Franken houde het ons ten goede, dat wij na bestudeering van de rechterlijke uitspraken op blz. 440 en vlg. van meening zijn, dat daarbij ren kwestie naar voren kwam, van zooveel belang, dat wij haar niet onbesproken mogen laten.

Op blz. 458 cn 459 lazen wij namelijk, „dat de beklaagden D., Sch. en Mr. blijkens de hun betreffende, ten processe overgelegde, uittreksels straflijst, reeds ter zake van voormelde feiten krijgstuchtelijk zijn gestraft ieder met 14 dagen streng arrest."

Dadelijk rezen toen de volgende twee vragen:

1o. Hoe is liet mogelijk, dat deze 3 menschen disciplinair werden gestraft? en

2o. Hor kwam het, dat zij ten slotte toch naar drn krijgsraad werden verwezen?

Straks willen wij trachten voor de eerste vraag eene verklaring te vinden, terwijl wij op de tweede dadelijk een antwoord kunnen geven, daar ons bleek, dat die verwijzing naar den krijgsraad allrcn te danken was aan de zeer toevallige, gunstige omstandigheid, dat de functiën van Garnizoens-Commandant en van Commandant der Brigade, waarbij de relletjes voorkwamen, in één persoon waren verecnigd.

De gang van zaken was aldus:

De Br.-Ct. vernemende, dat er eenige rnenschen van zijn Brigade bij de relletjes betrokken, krijgstuchtelijk waren gestraft, vraagt om inzage van de straffen, komt tot de overtuiging, dat deze gevallen evenzeer door den militairen rechter behooren te worden afgedaan en stelt nu de stukken in handen van zijn eigen persoon, doch thans in diens kwalileit van Garnizoens-Commandant. Hij vraagt om advies aan den Auditeur-Militair met gevolg, dat ook deze deelnemers aan de ongeregeldheden alsnog voor den krijgsraad komen.

Gesteld dat de G.-C. niet toevallig de Brigadr-Commandant was geweest van het korps, waarbij het oproer plaats had, zou alles dan ook zoo gunstig verloopen zijn?

Dit mag ten zeerste betwijfeld worden.

Volgens art. 50b W. K. heeft *iedere* meerdere, boven den strafoplegger gesteld, het recht wijziging in een opgelegde straf te brengen, mits hij strafoplegger en gestrafte heeft gehoord. Dit moet hem van zelf ook het recht gcvrn te verzoeken om inzage van de straf en strafredenen, anders ware dit artikel waardeloos. Nu hebben volgens art. 39 en 41 W. X. de tot straffen bevoegde mrerderen alleen het recht straffen op te leggen aan onder *hunne bevelen* staande *minderen* en zoo kan met „*iederen meerdere*" van art. 50 W. K. alleen bedoeld zijn een meerdere onder wiens bevelen de gestrafte en strafoplegger staan.

Aldus zal een Br.-Ct. volkomcri bevoegd zijn inzage van straffen Ie vragen, opgelegd bij korpsen van zijne Brigade, maar nimnier zal die bevoegdheid toekomen aan den meerdere tot een ander wapen of dienstvak behoorende en zoo zal, waar de militairen van een garnizoen behalve in de gevallen van art. 42 W. li. 1o. rll 3o. niet kunnen beschouwd worden als te staan onder den G.-C., de G.-C. niet het recht hebben inzage te vragen van straffen bij de liorpsen van zijn garnizoen opgelegd.

Behoort de G.-C. dus tot een ander wapen of korps dan dat, waarbij straffen worden opgelegd voor feiten, waarvan hij behoorde kennis te krijgen, zonder dat dit gebeurt. dan is het vrijwel uitgesloten, dat er alsnog ren verwijzing naar den krijgsraad volgt.

Zelfs wanneer alle commandeerende officieren lot medewerking bereid mochten zijn, zoo zou daarvan hoogstwaarschijnlijk toch niets komen, daar de G.-C'. immers niet op de hoogte is van hetgeen er omgaat bij het inwendige van de korpsen, waartoe hij zelf niet behoort, zoodat er voor hem ook geen aanleiding is om inzage te vragen van straffen en strafredenen.

En zoo kunnen wij als vaststaand aannemen, dat, wanneer hei oproer eenige maanden later was voorgevallen, namelijk toen de commandant van een ander wapen als C*.-C. fungeerde, de eene helft der deelnemers door den krijgsraad zou zijn berecht, terwijl de andere helft er met disciplinaire straffen zou zijn afgekomen. Laten wij thans trachten de eerste vraag te beantwoorden.

Allicht zal men zich afvragen, hoe het na de invoering der nieuwe wetten betreffende het militaire straf- en tuchtrecht nog mogelijk is, dat de G.-C. onkundig blijft van zaken, welke in aanmerking komen voor verwijzing naar den krijgsraad. Toch is dit niet zoo vreemd, als het oppervlakkig lijkt.

Ingevolge artikel 10 R. L. krijgt de G.-C. kennis van gepleegde strafbare feiten in de volgende gevallen:

Als de eommandeerenrle officier van oordeel is, dat de zaak door den militairen rechter moet worden afgedaan; wanneer bij hem twijfel bestaat, of dit laatste noodig is; wanneer het betreft strafbare feiten, niet vallende onder artikel 2, 1o. W. K., welke de C.-O. krijgstuchtelijk afdoet (artt. 8 en 9 R. L.) en wanneer zich één der gevallen van art. 42 W. K. voordoet, (die behoorende tot de strafbevoegdheid van den G.-C.).

Men zou geneigd zijn te zeggen: de G.-C. krijgt *alle* gevallen, welke ook maar even in aanmerking kunnen komen voor verwijzing naar den krijgsraad, in handen. Alleen van feiten, welke strijdig zijn mrt eenig dienstbevel of dienstvoorschrift of onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, doch *welke niet* in *eenige strafwet omschreven zijn,* behoeft geen kennis gegeven te worden aan den G.-C. (zie art. 10 R. L. en art. 2, 1o. W. K.).

De wet is dus zeer duidelijk en toch zal het meer dan eens voorkomen, dat feiten niet vallende onder art. 2, 1o. W. K. krijgstuchtelijk worden afgedaan, zonder dat de G.-C. ermede in kennis wordt gesteld en bij nadere overdenking is hiervoor gemakkelijk eene verklaring te vinden.

Nemen wc eens aan, dat bij een vechtpartij de eene soldaat den ander een paar flinke schrammrn toebrengt. Zijn cleze zeer ernstig, zoodat er beslist sprake is van mishandeling, dan is de zaak heel eenvoudig. Zijn de verwondingen echter minder belangrijk, dan kan liet heel goed gebruren, dat de eene strafoplegger er alleen maar in kan zien ern feit onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, niet vallende in eenigc strafwet (art. 2, 1o. W. K.), terwijl de andere zal meenen, dat hier toch ook wel sprake is van mishandeling art. 2 W. K. 3°. (W. v. S. art. 300). Of de G.-C. er kennis van krijgt, hangt hier dus geheel af van het inzicht van den tot straffen bevoegden meerdere en het niet kennis geven ingevolge art. 10 R. L. kan daarom nog geenszins aangemerkt worden als eene tekortkoming.

Dat de opvattingen over het begrip mishandeling zeer uiteen kunnen loopen, blijkt uit een beschikking d.d. 28 Maart 1924 van liet H. M. G., waarbij de G.-C. bevoegd werd verklaard de zaak alsnog naar den militairen rechter te verwijzen. (Mil. Recht. Tijdschr. Dl. XX blz. 96).

De G.-C. had geen kennis van liet geval gekregen, doch, dat deze zaak alsnog door den krijgsraad kon worden afgedaan, was alleen te danken aan het feit, dat de gestrafte de eindbeslissing van het H. M. G. inriep over zijn beklag bij den Commandant van het Korps Rijdende Artillerie gedaan, waarna de klacht, wat straf en strafreden betreft, gegrond werd verklaard, omdat de zaak volgens het Hof niet krijgstuchtelijk had mogen worden afgedaan. Toch hadden Batterij- en Korpscommandant blijkbaar een geheel andere opvatting gehuldigd. De mutatie luidde: Bij een vechtpartij met een burger-geëmployeerde dczcn niet een sleutel zoodanig in het gezicht verwond, dat hij door den dokter moest worden verbonden en gedurende een dag zijn dienst niet kon verrichten." Het H. M. G. sloeg de mishnndeliiig veel hooger aan, waarom de oplegging der straf nietig werd verklaard. Zoo zullen er nieer voorbeelden te geven zijn, maar ook zal liet voorkomen, dat de C. O., van wien niet verwacht mag worden, dat hij bekend is met den berg van wetsartikelen en verordeningen, welker overtreding kan leiden tot een strafrechtelijke vervolging, krijgstuchtelijk zal straffen zon-

der zelfs te beseffen, dat er ook nog een strafrechtelijke kant aan de zaak vast zit.

Hoe het zij, het niet steeds kennis geven aan den G.-C. zal geregeld voorkomen, hetzij te goeder trouw, dan wel na gezette overweging. En zoo is het geenszins te verwonderen, dat ook bij de relletjes in het vorige jaar een drietal gevallen krijgstuchtelijk werd afgedaan zonder kennisgeving aan den G.-C.

Juist in dergelijke gevallen ligt het zoo voor de hand, dat enkelen alleen krijgstuchtelijk gestraft worden zonder meer, omdat er bij zulke opstootjes zoo heel veel nuances zijn in de wijze, waarop de verschillende deelnemers optreden, dat menig strafoplegger niet zal inzien, dat al lijkt het geval niet ernstig, dit toch thuis behoort onder art. 124 W. M. S., waarvan de eerste zinsnede luidt: Wanneer vijf of meer militairen samenrotten om in vereenigirig hun plicht te verzaken, worden zij, indien het tot eenige feitelijkheid of bedreiging daarmede gekomen is, behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de bijzondere door hen bedreven feilen, als schulclig aan militair oproer, gestraft, met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

Wie in Deel XXII van dit tijdschrift heeft gelezen het redactioneele artikel „Collectieve militaire delicten tegen de ondergeschiktheid" (blz. 107) zal begrijpen, dat er heel wat aan vast zit om uit te maken, of de deelnemer valt onder art. 124 W. M. S. Men leze maar eens de bladzijden 116—121 van genoemd artikeltje. Wij vestigen in het bijzonder de aandacht op de volgende zinnen van blz. 119: „Of er een samenrotting bestaan heeft *zal de rechter naar omstandigheden hebben uit te maken*" [1]) en

„Nu de wet zulks evenwel toch doet (het eigenlijk zonder nood zaak toch gewag maken van het bijzondere oogmerk om in vereeniging hun plicht te verzaken) zal dit interne feit, dat altijd een verder liggende plichtsverzaking op het oog zal hebben dan die enkel in de samenrotting is gelegen en die b.v. zal kunnen bestaan in het doel om wanordelijkheden in of buiten de kazerne te veroorzaken, uit gcpleegde handelingen, geuite woorden, houding, plaats gehad hebbende afspraak, enz. bewezen moeten worden", en

„Het oogmerk moet bij ieder deelnemer aan de szmenrotting aanwezig zijn en niet alleen er op gericht zijn om voor zich zelf zijn, plicht te verzaken, maar om dit gezamenlijk met de anderen te doen".

Alleen uit het hier aangehaalde blijkt reeds duidelijk, hoeveel er bewezen moet worden en hoe moeilijk dit soms zal zijn om uit te maken of het bedreven feit onder art. 124 W. M. S. valt en daarom is het nog niet zoo verwonderlijk, als de strafoplegger hier zonder meer krijgstuchtelijk straft.

Het is wel zeer te betreuren, dat juist bij oproer de knns zoo groot blijkt te zijn, dat feiten niet vallende onder art. 2, 1°. W. R. voor

---

1) Wij cursiveeren.

den G.-C. verborgen blijven. Een aantal van 3 op totaal 7 verdachten of ± 43 % is wel wat heel groot.

Men telle dit vooral niet te licht!

Thans werden veroordeeld:

Beklaagde W. tot 4 maanden gevangenisstraf wegens:

„Militair oproer, zijnde de schuldige, één der belhamels onder de deelnemers daaraan, opzettelijke ongehoorzaamheid en als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid door een gehaar met eenig kwaad bedreigen, alles Pén voortgezette handeling uitmakende." (M. R. T. blz. 459).

Beklaagde Sch. tot een gevangenisstraf van zes maanden, wegens:

„Militair oproer, zijnde de schuldige Pén der belhamels onder dc deelnemers daaraan en opzettelijke ongehoorzaamheid, beide feiten ééne voortgezetlr handeling uitmakende." (M. R. T. blz. 459).

Beklaagcle D. in hooger beroep tot een gevangenisstraf van 6 maanden, wegens „Militair oproer", (blz. 465 en 467).

Bovendien werden Sch. en D. uit den militairen dienst ontslagen, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen. Voor alle drie de beklaagden werd bij het opleggen der straf in aanmerking genomen. dat zij reeds met 14 dagen streng arrest waren gestraft, terwijl de ondergane voorloopige hechtenis voor allen in mindering werd gebracht.

Al deze straffen vormen wel een sterk [1]) contrast met de 14 dagen streng arrest [2]). En wanneer wij die 14 dagen streng arrest vergelijken met de straffen der andere deelnemers aan het oproer, dan wordt het contrast nog schriller.

Nemen wij bijv. den beklaagde O., die wegens „opzettelijke ongehoorzaamheid", evenals D., tot 6 maanden gevangenisstraf met aftrek en ontslag uit den militairen dienst zonder oiitzetting werd veroordeeld (M. R. T. blz. 465 en 467). Bedenkt men nu, dat O.

---

1) Zeer tot ons leedwezen mocht het ons niet gelukken de mutaties der disciplinaire straffen naast deze uitspraken ie leggen. Ook dat zou zeker hoogst interessant geweest zijn.

2) Naar ons ter oore is gekomen, heeft de corpscommandant de mutaties als volgt omschreven:

a. betreffende de door W. gepleegde feiten: „Bij ernstige ongeregeldheden in de kazerne niet voldaan aan den in liet algemeen aan samenrottende manschappen gegeven order om zich naar bed te begeven, zich bovendien zeer luidruchtig en indisciplinair gedragen tegenover de officieren, die de orde trachtten te handhaven";

b. betreffende de door Sch. gepleegde feiten: „Bij ernstige ongeregeldheden in de kazerne niet voldaan aan den in het algemeen aan samenrottende manschappen gegeven order om zich naar bed te begeven, zich voortdurend in de voorste rijen van de samenscholende menigte soldaten opgehouden en een verzetstemming gewekt bij zijn kameraden tegen ren door hen vermoede arrestatie van twee militairen";

c. betreffende de door U. gepleei.de feiten: „Bij ernstige ongeregeldheden in de kazerne niet voldaan aan den in het algemeen aan samenrottende manschappen gegeven order om zich naar bed te begeven, zich voortdurend in de voorste rijen van de samenscholende menigte soldaten opgehouden en zich hoogst indisciplinair gedragen". Red. M. R. S.

slechts schuldig was aan het bijzonder door hem bedreven feit (zie art. 124 W. M. S.), terwijl D. „Militair oproer" ten laste werd gelegd en diens straf feitelijk zwaarder was, omdat bij hem rekening was gehouden met dr 14 dagen streng arrest, dan gevoelt men dadelijk, hoe schreeuwend onrechtvaardig het geweest zoude zijn, wanneer T). ten slotte niet naar den krijgsraad was verwezen. Toch heeft dit laatste maar heel weinig gescheeld.

Reeds hierom moest het totaal uitgesloten zijn, dat ook maar één feil tijdens een oprorr bedreven, aan de aandaclit van den G.-C. ontsnapt, maar er is ook nog een hoogst belangrijke andere reden daarvoor. Dat eenige deelnemers aan het oproer disciplinair zouden worden gestraft is in strijd met de wet.

Op blz. 122 M. R. T. Deel XXII lezen wij: „Van den aanvang af heeft Mr. van der Hoeven, gelijk wij reeds zagen, met het systeem van de Crimineele Wetboeken om de eenvoudige deelnemers aan militair oproer vrij uit te laten gaan, gebroken; straffeloos is geen enkele deelnemer meer. Wel heeft men zoowel in de militaire commissie als in de Tweede Kamer nog gepoogd het vroegere stelsel van art. 85 C. W. E. te doen herleven, maar die pogingen hebben gefaald."

Het is dus beslist de bedoeling geweest van den wetgever om geen enkelen deelnemer, ook niet de zoogenaamde „eenvoudige deelnemers van militair oproer" straffeloos te laten, wel te verstaan straffeloos volgens de wet en zoo handelden dus zij, die D., Sch. en W. krijgstuchtelijk straften leitelijk tegen den geest van den wetgever, maar gelijk wij boven uiteenzetten behoeft dit dien strafopleggers nog volstrekt niet euvel geduid te worden.

Dit wijst er wel op, dat hier ergens iets hapert.

Het mag niet van een toevallige omstandigheid afhangen, (lat er ook maar één deelnemer zijn gerechte straf ontgaat. Is dit mogelijk clan moet zulks funest zijn voor de instandhouding van de tucht in liet leger.

Wij halen hier aan, wat Secans schreef in, het Haagsche Maandblad naar aanleiding van de geruchtmakende herhalingsoefeningen in 1926 (wij citeeren uit de N. X. C. van 5 Februari 1927 Avbl. E.):

„Zoolang er een leger bestaat is overal en altijd de noodzakelijkheid van de handhaving dier tucht beseft en zijn er zware straffen gesteld op vergrijpen, zwaarder naarmate het gevaar grooter geoordeeld werd, zwaarder dus tegen collectief verzet dan tegen individueel indisciplinair optreden. De stok achter de deur kan niet worden gemist. Maar het best is, als de stok achter de deur kan blijven. Voor het laatste is tweeërlei noodig: het besef dat er niet straffeloos gezondigd kan worden en een deugdelijke organisatie van het leger. In beide opzichten is de toestand er niet op vooruitgegaan.

Het besef van de onvermijdelijke noodzaak tot onderwerping, dat zelfs de gedachte aan verzet deed onderdrukken, heelt geleden, doordat in de voorafgaande jaren ongeregeldheden konden voorkomen, zonder dat het legerbestunr er voldoende in slaagde om de te

zijner beschikking staande disciplinaire middelen toe te passen. In de nalatigheid van de militaire autoriteiten van 1918 (Harskamp) en 1924 (Ede) ligt, naar de schr. verder opmerkt, voor een deel de oorzaak van de moeilijkheden van 1926."

Wij meenen, dat Secans hier den spijker op den kop tikt, al willen wij toch even opmerken, dat het altijd heel moeilijk blijkt te zijn de hand te leggen op alle deelnemers aan het oproer.

Weet men echter, wie de schuldigen zijn en straft men enkelen daarvan slechts met een luttele 14 dagen streng arrest, dan lijkt ons dit oneindig veel nadeeliger voor de tucht, dan dat er eenigen vrij uitgaan, die men in het geheel niet kan straffen wegens het niet kennen van hunne namen.

Men moet er zich eigenlijk over verbazen, dat er nog commandeerende officieren zijn. die den G.-C. onkundig laten van straffen opgelegd aan personen, die op eenigerlei wijze betrokken zijn bij een collectief verzet, want zoo ergens, dan zal toch zeker hierbij twijfel rijzen omtrent de vraag, of de zaak wel buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan (Art. 10 R.L.).

Nu echter blijkt, dat bij sommige commandeerende officieren, die twijfel niet steeds schijnt te rijzen, terwijl wij hiervoren aantoonden, dat het den G.-C. niet mogelijk is hier in te grijpen, zoo is het naar onze meening beslist noodig, dat er maatregelen worden getroffen, waardoor het onthouden van deze gevallen aan den militairen rechter in de toekomst voor goed is uitgesloten. Het wil ons toeschijnen, dat daarvoor geen wetswijziging noodig is en dat men zal kunnen volstaan bij L. O. of Algemeene maatregel van bestuur te bepalen, dat van alle straffen opgelegd aan personen, die op eenigerlei wijze betrokken zijn bij een samenrotting of militair oproer kennis moet worden gegeven aan den G.-C.

De bedoeling van art. 10 R. L. kan niet anders wezen. dan dat geen enkel strafbaar feit aan den militairen rechter ontgaat, terwijl, gelijk wij boven aantoonden, de wetgever beslist wenscht, dat geen enkele deelnemer straffeloos zal blijven.

Wanneer dus de C.-O. door een minder juist inzicht of om welke reden ook, van de straffen opgelegd aan personen, die debet zijn aan een oproer, geen melding maakt aan den G.-C., dan kan door het nalaten van deze formaliteit aan de wet te kort worden gedaan en een maatregel om dit te voorkomen, kan niet anders zijn dan in den geest van de wet.

Dat door een dergelijke legerorder zou ingegrepen worden in de wettelijke bevoegdheid van den C. O. kunnen wij niet gelooven. Is toch de G.-C., den auditeur-militair gehoord, van meening, dat hetgeen gevallen zijn voor den rechter, dan wordt aan, niemands recht om disciplinair te straffen tekort gedaan (art. 12 R. L.) en aan reeds opgelegde straffen wordt niets veranderd. Meent daarentegen de G.-C. wel naar den krijgsraad te moeten verwijzen, dan gaat het recht van bestraffen wettelijk over op den militairen rechter (art. 11 K. L.).

Iets dergelijks, als ik zou willeri voorschrijven, bestaat reeds sedert 1918, toen de uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling werd aangevuld met Titel III, waarbij in art. **27** bepaald werd, dat van elke onherroepelijk geworden krijgstuchtelijke bestraffing van een voorwaardelijk veroordeelden militair, aan wien de algeineene voorwaarden van art. 15 W. M. S. is gesteld, diens commandeerende officier onverwijld mededeeling moet doen aan het betrokken openbaar ministerie. Waarom zou men dan in het bijzondere geval van oproer niet mogen voorschrijven, dat de C. O. van *al* de naar aanleiding daarvan opgelegde disciplinaire straffen kennis moet geven aan den G.-C.?

Mocht dit echter wel strijdig zijn met de wet, dan zal men art. **10** R. L. moeten wijzigen, maar als men toch tot wetswijziging overgaat, zoo zouden wij willen vragen, of men dan niet beter deed nog een stap verder te doen, namelijk door de strafbevoegdheid, in art. **42** W. K. aan den G.-C. toegekend, uit te breiden ten aanzien van de militairen in de eerste alinea van dit artikel genoemd, van wie het vermoeden bestaat, dat zij zich hebben schuldig gemaakt aan artikel **124** W. M. **S.**

Een dergelijke aanvulling zou ons inziens wel aanbeveling verdienen..

In de allereerste plaats zou het daardoor bij oproer uitgesloten zijn, dat ook maar één der betrapte deelnemers aan de beslissing van den G.-C. ontsnapt en tweedens is er meer kans op een gelijke strafbedeeling, wanneer de schuldigeii tot verschillende korpsen of wapens behooren en de gepleegde feiten van dien aard blijken te zijn, dat enkelen of misschien wel allen niet naar den krijgsraad behoeven verwezen te worden.

Wien zou men in dit geval beter kunnen aanwijzen als strafoplegger dan den Garnizoens-Commandant? Is het bovendien niet met recht een garnizoenszaak, wanneer het oproer in de stad plaats heeft?

Hoe het zij er moet iets gedaan worden èn in het belang van de tucht èn uit een oogpunt van rechtvaardigheid. Het mag niet langer mogelijk zijn, dat de één een zware gevangenisstraf krijgt, terwijl de ander, die even schuldig, misschien schuldiger is, er met 14 dagen streng arrest afkomt.

De te treffen maatregel moet echter spoedig genomen worden, want weldra staan de herhalingsoefeningen weder voor de deur en wie zegt ons na de ondervinding der laatste jaren (1918, 1924 en 1926) dat de gemoederen niet opnieuw in beweging zullen komen, al hopen en vertrouwen wij ook, dat het krachtig optreden der autoriteiten in 1926 een afschrikwekkende uitwerking zal hebben gehad.

Velp, 5 Juli 1927.

Wij gelooven niet, dat het door schrijver geconstateerde euvel op de door hem aangegeven wijze moet worden verholpen. Immers ook de thans bestaande wettelijke bepalingen stellen formeel voldoende veilig, dat de tuchtrechter niet afdoet, hetgeen tot de taak des strafrechters behoort. Aan aanvulling van de op dit punt bestaande bepalingen bestaat o.i. geen behoefte. Wel is noodig, dat de betreffende autoriteiten weten, welke te dien aanzien hun Sc voegdheden en plichten zijn.

Het behoeft geen betoog, dat de commandeerende officier, die in casu de gepleegde feiten zonder meer krijgstuchtelijk heeft afgedaan een schromelijk gemis aan kennis dier plichten heeft getoond. Immers anders dan aan onbekendheid met den inhoud der strafwetten kan die krijgstuchtelijke afdoening niet worden geweten, omdat wij — gezien de rechterlijke beslissingen — niet kunnen aannemen, dat die commandeerende officier niet in iwijfel heeft verkeerd, of de zaal; buiten strafrechterlijke behandeling mocht worden afgedaan. En heeft er werkelijk geen twijfel bestaan. dan zou dat nog erger zijn, omdat een zoo gebrekkige kennis der strafwet bij een voor zijn taak berekend officier niet mag voorkomen.

De gemaakte fout is ten slotte hersteld door het ingrijpen van den brigade-commandant tevens garnizoens-commandant. Wij achten dit herstel echter niet te danken aan de zeer toevallige gunstige omstandigheid. dat de functiën van G.-C. en vat% commandant der brigade, waarbij de relletjes voorkwamen, in één persoon vereenigd waren, doclc wel aan het feit, dat deze persoon de aan beide kwaliteiten verbonden bevoegdheden en plichten beter kende. Bedoelde Br.-C. zou in casu, ook indien hij niet zelf G.-C. was geweest, ongetwijfeld de stukken hebben gesteld in handen van den bevoegden Cr.-C., die de militairen eveneens naar den krijysraad had moeten verwijzen. Voorts willen wij er de aandacht op vestigen, dat den G.-C. gevallen van oproer en samenrotting niet licht onbekend zullen blüven. Het is toch vrüwel ondenkbaar dat hü van zoo iets ernstigs, hetzij op officieele wijze, hetzij particulier geen kennis zou bekomen. Het behoort dan tot de vlichten van deze iustitieele autoriteit er tegen te waken, dat zijne plicht om te bepalen of de deelnemers aan liet militaire oproer al of niet strafrechterlijk zullen worden vervolgd, krachteloos zou worden gemaakt door eventueel gepleegde verzuimen van een corps-commandant.

Is bijvoorbeeld een ter zake van het voorgevallene door de militaire of de burgerlijke politie opgemaakt proces-verbaal, door tusschenkomst van den G.-C. aan den corps-commandant ingezonden, dan moet de G.-C. dit als aanleiding gebruiken om een wakend oog op de behandeling der zaak te houden. Hij zou o.i. volkomen in zijn recht zijn indien hij omtrent den afloop bericht zou verzoeken. En zelfs, wanneer hij ten aanzien van hem ter oore gekomen plaats gehad hebbende relletjes, in het geheel geen rapporten of processenverbaal heeft ontvangen, moet hij op toezending daarvan aandringen. Blijkt hem ten slotte, dat de ontvangen rapporten niet voldoende

volledig zijn om zich een oordeel te vormen omtrent al of niet verwijzing van **alle** deelnemers, dan behoort hij aanvulling van het onderzoek te gelasten.

Nogmaals, aanvulling der voorschriften zou niet anders te weeg brengen dan dat de militaire autoriteiten al weer minder op eigen initiatief zouden xijn aangewezen. Behoorlijke kennis te dezer zake wordt veel meer bevorderd door krachtige afkeuring van hoogerhand van gepleegde verzuimen of gebleken onkunde. Als de justitieele bemoeiingen en hare waarde voor de handhaving der krijgstucht maar wat meer werden begrepen! *Red. M. R. T.*

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 14 Juni 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Collette, Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slootcn Azn., Schout-bij-Nacht R. Schreuders en gep. Gen.-Maj. E. A. D. E. Carp (plv.).

Wnd.-Adv.-Fisk.: Dr. A. Brants.

Raadsman: Dr. H. A. Dambrink, te Utrecht.

Het als arrzbtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijn bediening onder zich heeft, verduistercn, tweemaal gepleegd en het als ambtenaar opzettelijk boeken, uitsluitend bestemd tot contrôle van de administratie, valschelijk opmaken.

Art. 81 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht houdt den militairen rechter enkel voor om **bij voorkeur** *geen kennis te nemen van strafbare feiten, gepleegd door een aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon, begaan in deelneming met personen, die aan de rechtsmacht van den Nedcrlandschen burgerlijken strafrechter zijn onderworpen.*

Waar de officier van justitie eener arrondissements-rechtbank, na het door den betreffenden rechter-commissaris tegen beklaagde ingesteld gerechtelijk vooronderzoek ter zake van strafbare feiten als thans zijn ten laste gelegd, aan beklaagde schriftelijk heeft kennis gegeven, dat hij beklaagde niet verder zal vervolgen op grond van onbevoegdheid varz de rechtbank tot kennisneming van de feiten, beklaagde daarbij tevens ter verdere vervolging ter beschikking stellende van den advocaat-fiskaal voor de zee- en landmacht is derhalve van een kennisneming dier feiten door den militairen rechter bij voorkeur geen sprake, nog daargelaten dan of die strafbare feiten behooren tot de in voornoemd art. 81 bedoelde, waarvan uit de telastlegging niets blijkt.

Motiveering der straf.

In de zaak van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve eischer,

tegen

W. H. E., oud 57 jaar, geboren te H., Majoor der Militaire Administratie, destijds hoofd van het Centraal Magazijn van militaire

kleeding en uitrusting te W., thans ter beschikking van den Inspecteur der Militaire Administratie, gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Gravenhage, beklaagde, bijgestaan door zijn raadsman.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de stukken van het geding, waaronder de beschikking van den plaatselijken-Commandant te 's-Gravenhage van den 9en Mei 1927, waarbij bovengenoemde E. naar het Hoog Militair Gerechtshof wordt verwezen;

Gezien de dagvaarding, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde bcteekend;

Gehoord de getuigen, door den Advocaat-Fiskaal en die door den beklaagde opgeroepen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door zijn raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof beklaagde zal schuldig verklaren aan:

I. als ambtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren;

2. als ambtenaar opzettelijk boeken, uitsluitend bestemd tot contrôle van de administratie, valschelijk opmaken;

3. opzettelijk gebruik maken van een valscli geschrift, als ware het echt en onvervalscht, uit welk gebruik nadeel kon ontstaan;

4. valschheid in geschriften,

en hem zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren met ontslag uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende dat aan beklaagde bij dagvaarding is ten laste gelegd:

dat hij op de hierna te melden tijdstippen telkens te W., als ambtenaar, kapitein of majoor van de Militaire Administratie, en als hoofd van het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W., heeft gepleegd na te melden strafbare feiten, met het begaan daarvan telkens een bijzonderen ambtsplicht schendende en bij het begaan daarvan telkens gebruik makende van macht, gelegenheid of middelen, hem door zijn voormeld ambt geschonken, te weten:

I. opzettelijk geld of geldswaardig papier, dat hij in zijne voorschreven bediening onder zich had, heeft verduisterd, in ieder geval heeft toegelaten, dat het door een ander of door anderen verduisterd werd, te weten:

a. in of omstreeks het jaar 1923 een bedrag, groot omstreeks tienduizend gulden;

b. in of omstreeks de maand April 1926 een bedrag, groot achthonderd gulden;

2. boeken en registers, uitsluitend bestemd tot contrôle van de administratie, opzettelijk valschelijk heeft opgemaakt en vervalscht, en wel:

a. in of omstreeks het jaar 1923, door in die boeken en registers opzettelijk in strijd met de waarheid als uitgegeven voor rekening en ten behoeve van den Staat te vermelden of door een ander te doen vermelden gelden tot een gezamenlijk bedrag van omstreeks tienduizend gulden;

b. in of omstreeks de maand April van het jaar 1926, door in die boeken en registers opzettelijk in strijd met de waarheid als uitgegeven voor rekening en ten behoeve van den Staat te vermelden of door een ander te doen vermelden gelden tot een gezamenlijk bedrag van omstreeks achthonderd gulden;

3. in of omstreeks het tijdvak van 1 October 1925 tot 1 Mei 1926 opzettelijk geld, dat door B. L. S. en B. W. of door een dezer personen door misdrijf was verkregen, als geschenk heeft aangenomen;

4. in of omstreeks het tijdvak van 1 October 1925 tot 1 Mei 1926 opzettelijk modelrekeningen voor gefingeerde houtleveranties, die door A. J. K., echtgenoote van voornoemden W., in strijd met de waarheid voor voldaan waren onderteekend, bij de door of namens hem aan het Departement van Oorlog ingediende aanvragen om décharge als bewijsstukken van gedane betalingen heeft overgelegd, als waren die bewijsstukken echt en onvervalscht, uit welk gebruik van die bewijsstukken nadeel kon ontstaan;

5. in of omstreeks Februari van het jaar 1926 op twee modelrekeningen betreffende gefingeerde leveranties van hout aan den Staat telkens opzettelijk valschelijk heeft gesteld of doen stellen de navolgende verklaring, bestemd om te dienen tot bewijs van hetgeen daarin werd verklaard: „de ondergeteekende verklaart dat de in „deze vernielde leveringen ten behoeve van den magazijndienst „noodig waren en naar behooren verricht zijn en dat de uitgetrokken „prijzen billijk en niet hooger zijn, dan ter plaatse wordt betaald „voor dergelijke leveringen.

„De Majoor-Magazijnmeester,
„Hoofd der Inrichting,"

en deze verklaring heeft onderteekend met zijne gewone handteekening, luidende: „E. .....", zijnde deze verklaring een geschrift, waaruit eenig recht of eenige verbintenis kon ontstaan en die bestemd was om tot bewijs van eenig feit te dienen; zulks met het oogmerk om deze valsche verklaring of dit valsch geschrift als echt en onvervalscht te gebruiken en door anderen te doen gebruiken, uit welk gebruik nadeel kon ontstaan;

Overwegende dat beklaagde bij monde van zijn verdediger heeft betoogd, dat ingevolge het bepaalde bij het eerste lid van artikel 81 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, de militaire rechter niet bevoegd zoude zijn kennis te nemen van de strafbare feiten, aan beklaagde ten laste gelegd, zijnde toch deze feiten gepleegd in

deelneming met personen, die aan de rcchtsmacht van den Nederlandschen burgerlijken strafrechter zijn onderxvorpen;

Overwegende dat artikel 81 der Invoeringswet Militair Straf- rn Tuchtrecht den militairen rechter enlrrl voorhoudt ***bij voorkeur*** geen kennis te nemen van strafbare feiten, gepleegd door een aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon, begaan in deelneming met personen, die aan de rcchtsmacht van den Nederlandschen burgerlijken strafrechter zijn onderworpen;

Overwegende dat oorspronkelijk door den Officier van Justitie bij de **Arrondissements-Rechtbank** tr Utrecht vorderingen tot het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek ter zake van strafbare feiten, als thans zijn ten laste gelegd, tegen beklaagde zijn ingediend, welk vooronderzoek, blijkrns beschikking van den rechtercommissaris, belast geweest mrt de behandeling van drze strafzaak, is gesloten;

Overwegende dat voornoemde Officier van Justitie daarna aan beklaagde schriftelijk heeft kennis gegeven, dat hij hem — beklaagde — niet verder zal vervolgen, zulks op grond van onbevoegdheid van de **Arrondissements-Rechtbank** te Utrecht om van het aan beklaagde ten laste gelegde kennis te nemen, ingevolge artikel 81 der Tnvoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, hem tevens **daarbij** ter verdere vervolging ter beschikking stellende van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat derhalve van eene kennisneming van de hierbedoelde strafbare feiten door den militairen rechter bij voorkeur geen sprake is, nog daargelaten dan of die strafbare feiten behooren tot de in voornoemd artikel 81 bedoelde, waarvan uit de telastelegging niets blijkt;

Overwegende dat beklaagde ter terechtzitting heeft erkend:

dat hij met ingang van 1 Mei 1912 is benoemd tot kapiteinkwartiermeester, tevens Hoofd van hrt Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W.; dat hem, gerekend van 16 Juli 1924, de titulaire rang van Majoor is toegekend en hij mrt ingang van 1 November 1925 is benoemd tot Majoor van de Militaire Administratie, terwijl hij met ingang van i Juli 1926 is ontheven uit **zijne** functie van Hoofd van het Centraal Magazijn voornoemd en met ingang van dien datum ter beschikking is gesteld van den Inspecteur der Militaire Administratie;

dat hij oorspronkelijk geen kasboek had, maar in den aanvang van 1923 een kasboek, als waarvan het houden hem was opgelegd ingevolge hrt bepaalde bij artikel 29 van het Reglement op de Centrale Magazijnen van militaire kleeding en uitrusting, heeft aangelegd;

dat hij zelf, eigenhandig twee model-rekeningen, onderscheidenlijk tot een bedrag van *f* 4500.— met de omschrijving ,,aan X. f 4500.—" en van ,*f* 5499.— met de omschrijving ,,aan houthandel K. f 5499.—", in zijn kasboek heeft ingeschreven met als data respectievelijk 21 en 23 April 1923;

dat die model-rekeningen betrekking hadden op hoeveelheden hout, onderscheidenlijk groot 36 kubieke Meter en ± 43 kubieke Meter, als datum van levering aanwezen respectievelijk 31 Maart en 16 April 1923, als datum van voldaan-teekening respectievelijk 21 en 23 April 1923 en als dengene, die voor voldaan heeft geteekend: A. J. K.;

dat hij beide rekeningen, die hij thans ter terechtzitting aanwezig ziet, te zijner décharge heeft gezonden aan de Algemeene Rekenkamer;

dat hij in April 1923 met getuige W. is geweest bij den houthandelaar B. cn er toen tusschen B. en hem is gesproken over eene partij hout ter waarde van ± f 10.000.—, maar hij bij die gelegenheid of later aan B. de leverantie van zoodanige partij hout aan het Centraal Magazijn niet heeft opgedragen;

Overwegende dat door de navolgende getuigen onder eede is verklaard:

1. B. L. S., bureel-ambtenaar bij het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W.:

dat er in April 1923 aldaar eene mededeeling kwam, dat de controleur der Militaire Administratie, de Overste V. d. B., zou komen controleeren; dat toen tc W. nog niet werd gehouden een kasboek, als waarvan het houden was voorgeschreven bij artikel 29 van het Reglement op de Centrale Magazijnen van militaire kleeding en uitrusting; dat hij met het oog daarop en op het aangekondigde bezoek uit de door hem gehouden aanteekeningen heeft samengesteld het ter terechtzitting aanwezige kasboek, op den omslag thans in rood voorzien van de vermelding: ,,Niet in gebruik oud"; dat hij niet heeft geschreven de getallen: 4500 en 5499, die hij in potlood ziet staan op de laatste, ten deele ingevulde bladzijde van dit boek, maar die cijfers zijn gesteld door den beklaagde, wiens handschrift cn wiens cijfers hij goed kent; dat hij, toen hij dit kasboek opmaakte, van het bestaan van twee rekeningen van K., groot f 4500.— en f 5499.—, niet afwist; dat het andere kasboek, hetwelk hij ter terechtzitting aanwezig ziet, door den beklaagde eigenhandig is geschreven tot en met den onder dagteekening 23 April 1923 ingeschreven post ,,Aan declaratie No. 402 f 4.02⁵" en hij enkel daarin heeft gcsehreven de zeven posten, die voorafgaan aan de verklaring d.d. 27 April 1923 van den controleur der Militaire Administratie V. d. R., luidende: ,,Op heden de ,,lias opgenomen en daarin bevonden een bedrag van drieduizend ,,vierhonderd en tachtig gulden 26⁵ cent, waarvan eenduizend ,,zevenhonderd en tien gulden 65⁵ cent op de Giro-rek.";

dat na den eersten dag, waarop genoemde Hoofdofficier gecontroleerd had, beklaagde bij hem — getuige — is gekomen en gezegd heeft: ,,S., ik zit er tusschen, ik kom * f 10.000.— te kort";

dat den daaropvolgenden morgen beklaagde aan hem — getuige — heeft overgelegd twee in blanco ,,A. J. K." geteekende model-rekeningen;

dat beklaagde hem bovendien heeft gegeven een kwart vel papier, waarop eenige partijen hout in kubieke Meters met de prijzen stonden uitgedrukt;

dat beklaagde hem verzocht heeft, deze partijen en prijzen op de bovenbecloelde, in blanco geteekende modelrekeningen te schrijven cn er bovendien bij te schrijven voor welk doel het hout bestemd was;

dat hij, getuige, een en ander gedaan heeft, als doel, waarvoor het hout bestemd was, aangevend: „Benoodigd voor het aanmaken, herstellen, enz. van tentpennen, staanders, staltentbenoodigdheden, enz.";

dat hij weet, dat de op de rekeningen voorkomende partijen hout nooit aan het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W. zijn geleverd en dat de bedragen van deze rekeningen — f 4500.— en f 5499.— — niet zijn uitbetaald;

dat ten slotte bovenbedoelde model-rekeningen zijn ingezonden aan de Algemeene Rekenkamer ter déchargeering van beklaagde;

dat, ook nadat hij — getuige — door beklaagde belast was met de administratie, de kas en de uitbetalingen, beklaagde herhaaldelijk hem zeide „in de knoei" te zitten;

dat in die gevallen beklaagde zeide, dat W. moest komen, die dan eene rekening ten bedrage van een paar honderd gulden voor geleverd hout moest opmaken, of bij eene andere, bestaande rekening een paar honderd gulden moest bijzetten, zonder dat er in beide gevallen iets werd geleverd;

dat zoodanige rekening hem — getuige — dan door W. werd gepresenteerd, waarop hij er mee naar beklaagde ging en hem vroeg, of er betaald kon worden, waarop dan na bevestigende beantwoording door hem — getuige — de modelrekening werd gemaakt, welke, na van de onderteekening A. J. K. te zijn voorzien, door hem — getuige — werd betaald in dien zin, dat hij het geld op tafel legde, meestal in tegenwoordigheid van beklaagde;

dat dan W. niets ontving of, zoo noodig, er aftrok, wat hem werkelijk wegens gedane leverantiën verschuldigd was, terwijl beklaagde de rest of alles in zijn zak stak;

dat deze gang van zaken ook gevolgd is met de hem getoonde twee model-rekeningen, beide groot f 400.—, voor voldaan geteekend „A. J. K.", onderscheidenlijk 16 Februari 1926 en 6 Maart 1926 en volgens den inhoud betrekking hebbcnde op houtlevcrantics voor het Centraal Magazijn van militaire lilerding en uitrusting te W.;

dat hij weet, dat de goederen, op die rekeningen vermeld, niet zijn geleverd, dat de model-rekeningen op éénzelfden dag geschreven zijn en dat de in die rekeningen genoemde bedragen geheel aan beklaagde zijn uitbetaald;

2. B. W., aannemer te W.:

dat hij in 1923 failliet was en zaken deed op naam van zijne vrouw A. J. K.;

dat hij de belde hem getoonde model-rekeningen betreffende houtleveranties aan het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W., welke als datum van de leveranties aanwijzen onderscheidenlijk 31 Maart 1923 en 16 April 1923, en als datum van voldaanteekening onderscheidenlijk 21 en Y3 April 1923, en welke rekeningen voor voldaan geteekend zijn door zijn inmiddels overleden echtgenoote A. J. K., respectievelijk tot ren bedrag van f 4500.— en 5499.—, voor het eerst heeft gezien, toen zij hem zijn vertoond door den rechter van instructie te Utrecht na October 1926;

dat hij de in die model-rekeningen omschreven voorraden hout, lot dergelijke bedragen, aan liet Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W. niet heeft geleverd;

dat hij de in die rekeningen genoemde bedragen, respectievelijk groot f 4500.— en *f* 5499.—, van dat Centraal Magazijn niet heeft ontvangen;

dat zulke groote houtleveranties aan het Centraal Magazijn in de mobilisatiejaren wel eens voorkwamen, maar daarna nooit;

dat hij door hem geleverde voorraden hout nooit berekende in kubieke Meters;

dut hij ten tijde voor de leveranties in de model-rekeningen genoemd, zoo groote hoeveelheden hout in zijne zaak nict aanwezig had;

dat het wel voorkwam, dat zijne vrouw model-rekeningen in blanco teekende;

dat hij in April 1923 met beklaagde is geweest bij den hout handelaar getuige R. te W.; dat het gesprek tusschen beklaagde en B. toen liep over eene partij hout van ± *f* 10.000.—;

dat hij de hem getoonde rekeningen, behoorende bij de hem getoonde model-rekeningen, welke model-relieningen onderscheidenlijk voor voldaan zijn gedateerd 16 Februari 1926 en 6 Maart 1926, elk groot *f* 400.— en onderteekend door zijne overleden echtgenoote A. J. K., zelf heeft geschreven;

dat hij echter de op die rekeningen vermelde posten hout niet aan het Centraal Magazijn te W. heeft geleverd;

dat hij die rekeningen en de door zijne overleden echtgenoote voor voldaan geteekende model-rekeningen aan den getuige S. heeft overgelegd, maar zelf daarvoor geen geld heeft ontvangen;

dat hij iets dergelijks wel eens meer deed, wanneer beklaagde of S. hem mededeelde, dat beklaagde „in de knoei" zat, en hem kwam vragen, of hij beklaagde niet op deze wijze wilde helpen;

3. A. v. d. B., gepensionneerd Kolonel der Militaire Administratie:

dat hij op 26 en 27 April 1923 als controleur der Militaire Administratie te W. in het Centraal Magazijn van militairc kleeding en uitrusting zijne eerste contrôle heeft verricht;

dat hij den eersten dag nict met alles klaar kwam, zoodat hij den volgenden dag zijne contrôle moest voortzetten;

dat hij als grondslag voor zijne contrôle nam het hem door he klaagde overgelegde kasboek, hem ter terechtzitting vertooncl; dat hij clit kasboek nict medenam bij zijn vertrek na den eersten contrôle-dag; dat hem niet is overgelegd het andere, hem ter terechtzitting vertoonde kasboek. op welks omslag staat vermeld: ,,Niet in gebruik oud";

dat hij zijne contrôle aanving aan de hand van het kasboek, met de laatste décharge;

dat bij elken post in liet kasboek ook de daarbij belioorende bescheiden als bewijsstukken hem moesten worden overgelegd;

dat, indien de posten van f 4500.— en f 5499.—, welke iri het hem destijds overgelegde kasboek voorkomen onderscheidenlijk onder dagteekening 21 April 1923 met de omschrijving ,,Aan K." en onder dagteekening 23 April 1923 met de omschrijving ,,Aan Houthandel K.", gefingeerd zijn, er destijds in de kas een tekort mus van f 9999.—;

4. J. B., houthandelaar:

dat in April 1923 beklaagde, vergezeld van den getuige W., is gekomen in zijn houthandel te TV.; dat beklaagde met hem sprak over het leveren van eene partij hout van ± *f* 10.000.— en, zonder hem die leverantie op te dragen, hem zeide, dat hij — getuige — zoodanige partij hout in eene van de loodsen moest opslaan en moest voorzien van bordjes: eigendom van de Centrale Magazijnen; dat hem de leverantie van zoodanige partij hout daarna niet is opgedragen en hij, niet begrijpend wat beklaagde voorhad, ook niet heeft gedaan, wat deze hem had gezegd;

5. J. K. en J. S., beiden timmerman bij het Crritraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W., ieder voor zich, doch eensluidend:

dat men in 1923 steeds met 2 h 3 man in den timmerwinkel van het Centraal Magazijn werkte;

dat in die werkplaats voor plus-minus f 250.— aan hout per man en per week werd verwerkt;

J. S. bovendien: dat, wanneer er in den timmerwinkel hout noodig was, hij clit aan den meesterknecht opgaf; dat hij in 1923 nooit aan den meesterknecht heeft opgegeven, dat er zulke hoeveelheden hout noodig maren, dat de prijs ervan *f* 4500.— en f 5499.— zou kunnen beloopen;

6. B. J. V., destijds Majoor, thans Luitenant-Kolonel, Controleur der Militaire Administratie:

dat hij op 9 en 12 April 1926 de geldelijke verantwoording van het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W. heeft gecontroleerd;

dat hem toen is opgevallen, dat het kasboek op weinig overzichtelijkt. wijze was aangehouden;

dat bij het kasboek een vijftigtal rekeningen werclcn overgelegd, die in dat kasboek niet waren geboekt;

dat hieronder een aantal rekeningen waren van houtleveranties

van éénzelfden leverancier — W. — tot een gezamenlijk bedrag van elf- à twaalfduizend gulden;

7. C. M., Kapitein der Genie, tevens als deskundige:

dat hij in Mei 1926 opdracht had gekregen om na te gaan, of het hout, dat in de laatste maanden van 1925 en de eerste maanden van 1926 geleverd zou zijn aan het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W. ter waarde van ± f 11.000.—, ook werkelijk aanwezig of verwerkt was;

dat beklaagde hem bij zijn onderzoek persoonlijk heeft rondgeleid en hem al het hout, dat bij het Centraal Magazijn aanwezig of ver-werkt was, heeft laten zien;

dat de conclusie van zijn onderzoek is geweest, dat het Hoofrl van dat magazijn niet heeft aangetoond, waar eene hoeveelheid hout, ter waarde van f 7500.— à f 8000.—, gebleven was;

dat het zijns inziens onmogelijk is, dat in veertien dagen tijds door het Centraal Magazijn voormeld voor f 4500.— aan hout wordt verwerkt voor tenten en tent-benoodigdheden en dat na deze veertien dagen weder voor f 5499.— hout voor dergelijk? werkzaamheden zou noodig zijn;

dat, indien in die veertien dagen voor f 4500.— aan hout zou zijn verwerkt, hei aantal tenten, dat hiervan gemaakt zou zijn, zóó groot zou zijn geweest, dat de capaciteit van het Centraal Magazijn daarvoor veel te gering zou zijn geweest;

Overwegende dat aan het Hof door eigen bezichtiging is gebleken, dat in het ter terechtzitting aanwezige kasboek met op den omslag in rood „Niet in gebruik oud", welk kasboek post voor post gelijk is aan het andere ter terechtzitting aanwezige kasboek — met uitzondering van het begin-saldo in kas. hetwelk in het kasboek-oud f 10.562.05 lager is dan in het andere — niet voorkomt onder dagteekening van 21 April 1923 een post: „aan T. f 4500.—", welke post in het andere kasboek is opgenomen onder dagteekening van 21 April 1923 tusschen twee posten, die beide onder dezelfde dagteekening onder elkaar ook worden aangetroffen in het kasboek-oud; dat evenmin in het kasboek-oud onder dagteekening van 23 April 1923 een post: „aan Houthandel K. f 5499.—" is opgenomen; dat verder in het kasboek-oud aan het slot in de rubriek „Betalingen" met potlood staan vermeld twee posten: 4500 en 5499;

Overwegende dat artikrl 29 van het Reglement op de Centrale Magazijnen van militaire kleeding en uitrusting inhoudt: „Hij" — ~lats het Hoofd van een Centraal Magazijn van militaire kleeding cn uitrusting — „houdt een kasboek, volgens het model, bij de korpsen van het leger in gebruik, waarin elken dag de ontvangsten en uitgaven, door hem gedaan, worden ingeschreven en dat minstens ééns per maand moet worden afgesloten. Hij is verplicht de gelden onder zijne bewaring, zoo dit door den Directeur wordt verlangd, aan dezen te vertoonen en voor te tellen en daarbij zijn

kasboek met de voorhanden bewijzen van ontvangsten en betalingen ter beschikking te stellen";

Overwegende dat het Hof door den inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde van het hem ten laste gelegde heeft begaan :

dat hij:

Ia. in het jaar 1923, als kapitein der Militaire Administratie. Hoofd van het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W., opzettelijk een bedrag, groot omstreeks *f* 10.000.—, dat hij in zijne voorschreven bediening onder zich had, heeft verduisterd;

Ib. omstreeks de maand April van het jaar 1926, als Majoor, Hoofd van het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W., opzettelijk een bedrag, groot f 800.—, dat hij in zijne voorschreven bediening onder zich had, heeft verduisterd;

II. in het jaar 1923, als kapitein der Militaire Administratie, Hoofd van het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W., boeken, uitsluitend bestemd tot contrôle van de administratie, opzettelijk valschelijk heeft opgemaakt, door in die boeken opzettelijk in strijd met de waarheid als uitgegeven voor rekening en ten behoeve van den Staat te vermelden gelden tot een gezamenlijk bedrag van omstreeks tienduizend gulden;

met het begaan van deze feiten telkens een bijzonderen ambtsplicht schendende en bij het begaan daarvan telkens gebruik makende van macht, gelegenheid en middelen, hem door zijn voormeld ambt geschonken;

Overwegende dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd,

dat onder Ia en I b als:

het als ambtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren, tweemaal gepleegd;

dat onder II als:

het als ambtenaar opzettelijk boeken, uitsluitend bestemd tot contrôle van de administratie, valschelijk opmaken; de feiten onder I*a* en II ééne voortgezette handeling uitmakende;

Overwegende, wat de mate van de op te leggen vrijheidsstraf betreft:

dat het Centraal Magazijn van militaire kleeding en uitrusting te W. onder leiding van beklaagde zich gedurende de mobilisatiejaren sterk heeft uitgebreid en uitgegroeid is tot een groot bedrijf met wasscherij, smederij, kleermakerij, motoren, stoommachines, timmer- en schildrrswerkplaats, opslagplaatsen, pakhuizen, hospitaal, auto-expeditiebedrijf en bureaux;

dat de verdiensten, die beklaagde door zijn krachtig initiatief en zijn organisatie-vermogen te dezer zake zich heeft verworven en die van de zijde der Regeering ook zijn erkend, niet buiten beschouwing mogen blijven, nu is gebleken, dat hij, wat zijn financieel beheer betreft, een ontrouw ambtenaar is geweest en meerdere malen den Staat ten eigen bate heeft tekort gedaan;

Overwegende dat beklaagde ter zake van de bewezen feiten ongeschikt is om in drn militairen stand te blijven, doch niet zoodanig ongeschikt, dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

Overwegende dat niet uit wettige bewijsmiddelen het overtuigend bewijs is voortgevloeid van hetgeen aan beklaagde in aanhef en onder 2b, 3, 4 en 5 en van hetgeen aan beklaagde in aanhef en onder 1a en b en onder 2a meer of anders is ten laste gelegd, dan hiervóór als bewezen is aangenomen, en hij dus daarvan behoort te wordrri vrijgesproken;

Gezien de artikelen 1, 6, 23, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 27, 56, 57, 84, 359, 360 van liet Wetboek van Strafrecht, 75 en 76a van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in eersten aanleg in naam der Koningin!

Verklaart wettig rll overtuigend bewezen, hetgeen boven als zoodanig is aangewezen, en verklaart beklaagde daaraan schuldig; qualificeert dit als daar is gezegd;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één jaar;

Bepaalt, dat de tijd, door den vrroordecldc vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf van 29 October 1926 af in mindering zal worden gebracht;

Onslaat hem uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid oni bij de gewapende macht te dienen;

Verklaart het ten laste gelegde voor liet overige niet wettig en overtuigend bewezen, en spreekt beklaagde daarvan vrij.

Hoewel van het telastgelegde o.m. bewezen is verklaard, dat beklaagde met het begaan van de bewezen verklaarde feiten telkens een bijzondere ambtsplicht heeft geschonden en bij het begaan daarvan telkens gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid en middelen hem door zijn ambt geschonken, heeft het Hof, het bewezen verklaarde qualificeerende als de misdrijven, omschreven in de artt. 359 en 360 Sr. terecht art. 44 Sr. buiten toepassing gelaten, omdat laatstgenoemd artikel natuurlijk niet geldt; de als bijzondere strafbepalingen bestaande ambtsdelicten hebben den voorrang boven de algemeene strafbepaling (art. 55, cri. 2 ***Sr.).*** *Red. M. R. T.*

ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD.

Vonnis vun 23 Februari 1927.

President: Mr. J. Sickenga.

Leden: Kapitein-Luitenant ter zee J. Bosma, Kapitein der Mariniers L. Spiegelberg, Officier van Administratie der 1e klasse R. van Erp Taalman Kip, Luitenant ter zee der 1e klasse, P. van Waasdijk.

Fiskaal: Officier van Administratie der 1e klasse Mr. D. Tollenaar.

Raadsman: Mr. J. Leesberg.

Beklaagde, die, geplaatst als korporaal-schrijver op het commandementsbureau, waar hij buiten — hem in casu niet verstrekte — opdracht, geen bemoeienis ~ ~de ingekomen brieven /bad, aal? den commandant gerichte, op dat bureau afgegeven, brieven onderschept, pleegt niet het in art. 201 Sr. genoemde misdrijf, doch maakt zich schuldig aan *diefstal (310 Sr.).*

Een extract uit het conduiteboekje valt onder het begrip „getuig-„schrift van goed gedrag" bedoeld in ort. 230 Sr.

De Zeekrijgsraad te Willemsoord

in de zaak van den fiskaal tegen K. v. T., korporaal-schrijver, oud 24 jaar. geboren te 's-Gravenhage, gedetineerd in het marine-provoosthuis te Willemsoord,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad, dd. 14 December 1926;

Gezien liet bevel tol bijeenkoming van den krijgsraad, dd. 14 Januari 1927 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

„dat hij, dienende als korporaal-schrijver in de marine-kazerne te „Amsterdam, aldaar:

1e. ongeveer in het tijdvak 21—30 Juni 1926 een brief, afkom-„stig van den commandant van Hr. M.. „Sumatra" en gericht aan „den commandant van de marine-kazerne te Arristerdam. van den „navolgenden inhoud:

„ Aan boord Hr. Ms. „Sumatra".
„No. 60/P. In zee, den 21en Juni 1926.

„ Ik heb de eer Uhoogedelgestrenge te berichten dat bij mij een „klacht is ingekomen van den marinier 1e klasse P. V. F., (2905). „Genoemde marinier diende destijds onder Uw bevelen en heeft, vol-„gens eigen verklaring, op herhaald gedaan verzoek aan den korpo-„raal-schrijver V. I. f 10.— geleend op 20 Mei j.l. Hij zou deze „schuld afdoen 27 Mei d.a.v.

„ Dit is echter niet geschied, ook niet nadat de marinier F. hem „eenige malen hierover geschreven had. Op zijn herhaald schrijven „heeft hij niets gehoord. De matroos 1e klasse K., die bij liet leenen

„van de f 10.— aanwezig was, bevestigt de waarheid van de ver-
„klaringen van den marinier F.

„ Ofschoon ik mij liever niet wensch te begeven in zaken van geld-
„leenen van schepelingen onderling, meen ik, waar hier een korporaal
„geld geleend heeft van een mindere, hetgeen afkeuring verdient,
„deze zaak aanhangig te moeten niaken, weshalve ik beleefd Uw
„tusschenkomst verzoek tot een afhandeling van deze klacht.

„ De commandant,

„ (get.) G. L. SCHORER.

„ *Aan*
„*den commandant van*
„*de marinekazerne*
„ *te*
„ *AMSTERDAM.*

„welke brief bezorgd was op het commandementsbureau van voor-
„noemde kazerne en welke brief toebehoorde aan een ander dan aan
„hem, beklaagde, heeft weggenomen met het oogmerk om zich dien
„brief wederrechtelijk toe te eigenen, althans:

„ ten tijde voornoemd opzettelijk voormelden brief, die aan een
„ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorde en welke aan hem in
„zijn hoedanigheid van schrijver op het commandementsbureau voor-
„meld afgegeven was ter verdere behandeling op dat bureau, welken
„brief hij althans anders dan door misdrijf onder zich had, weder-
„rechtelijk zich heeft toegeëigend,

„ hebbende hij als korporaal-schrijver geplaatst op voormeld com-
„mandementsbureau, m-aar alle brieven en dergelijke stukken be
„stemd voor den commandant van de marine-kazerne te Amsterdam
„bezorgd werden ter verdere behandeling, bij het begaan van voor-
„melde feiten. gebruik gemaakt van macht, gelegenheid of middel,
„hem door zijn ambt, immers door zijn plaatsing op dat bureau waar-
„door alle voormelcle stukken onder zijn onmiddellijk bereik kwamen,
„geschonken;

„ 2e. **A.** ongeveer in het tijdvak 29 Juni — 3 Juli 1926 een brief, af-
„komstig van den hoofd-commissaris van politie te Amsterdam en
„gericht aan den comniandant van de marine (kazerne) te Amster-
„dam van den navolgenden inhoud:

POLITIE TE AMSTERDAM.

„ La. Q.S. No. 15207.

„ Onderwerp: *Amsterdam*, 29 Juni 1926.
„ STRAFREGISTER.

„ 1 Bijlage.

„ Ik heb de eer Uhoogedelgestrenge beleefd te verzoeken mij te
„willen doen toekomen een extract uit het strafregister betreffende

„den geheelen diensttijd van den korporaal-schrijver stamboeknum-
„mer 186 L.O.
„ B. v. I.
„geboren te 's-Gravenhage, 27 December 1902, zoon van B. v. I. en
„van A. J.
„ Bedoelde persoon solliciteert naar de betrekking van agent van
„politie in deze gemeente.
„ *De hoofdcommissaris van politie,*
„ Namens dezen
„ *De commissaris van politie*
„ *toegevoegd voor het personeel,*
„ b/a (get.) VERSTEEG
„ *Aan*
„den *Heer Commandant*
„*der Kon. Marine te*
„ *AMSTERDAM.*

„en een verklaring luidende:

HOOFDBUREAU VAN POLITIE.

„ La. Q.S. No. 15207. *Amsterdam,* 29 Juni 1926.

. Ondergeteekende, V. I., B., geboren te 's-Gravenhage, den 27
„December 1902, sollicitant naar de betrekking van agent van politie
„te Amsterdam, verklaart geen bezwaar te hebben tegen de afgifte
„van een extract uit zijn conduiteboekje, betreffende zijn geheelen
„diensttijd, aan den hoofdcommissaris van politie aldaar.

„ (get.) B. v. I.

„bij voormelden brief gevoegd,
„welke beide stukken bezorgd waren op het commandementsbureau
„van voornoemde kazerne en welke stukken toebehoorden aan een
„ander dan aan hem, beklaagde, heeft weggenomen met het oogmerk
„om zich die stukken wederrechtelijk toe te eigenen, althans,
„ ten tijde voornoemd opzettelijk de sub 2°. A. vermelde stukken,
„die aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorden en welke
„aan hem in zijn hoedanigheid van schrijver op het commandements-
„bureau voormeld afgegeven waren ter verdere behandeling op dat
„bureau, welke stukken hij althans anders dan door inisdrijf onder
„zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend,
. hebbende hij als korporaal-schrijver geplaatst op voormeld com-
„mandementsbureau, waar alle brieven en dergelijke stukken be-
„stemd voor den commandant van de marine-kazerne te Amsterdam
„bezorgd werden ter verdere behandeling, bij het begaan van voor-
„melde feiten gebruik gemaakt van macht, gelegenheid of middel,
„hem door zijn ambt. immers door zijn plaatsing op dat bureau,
„waardoor alle voormelde stukken onder zijn onmiddellijk bereik
„kwamen, geschonken;

„ B. ongeveer in het tijdvak van 29 Juni—3 Juli 1926 een extract
„uit zijn conduiteboekje (strafregister), zijnde in wezen een getuig-
„schrift van goed gedrag, bekwaamheid en andere omstandigheden,
„met het oogmerk om het te gebruiken tot het verkrijgen van een
„indienststelling als agent van politie van de gemeente Amsterdam,
„valschelijk heeft opgemaakt, door daaruit opzettelijk valschelijk in
„strijd met de waarheid weg te laten de data, straffen en straf-
„redenen hieronder vermeld:

„n.	8 Sept.	1924	Berisping.	wegens:
„				Zijn dienst als korporaal-
„				schrijver niet naar behooren
„				verricht.
„*h.*	13 Oct.	1924	4 dagen licht arrest	wegens:
„				Zijn dienst als onderofficier
„				van den hoofddienst niet
„				naar behooren verricht.
„*c.*	9 Jan.	1925	3 dagen streng arrcsi	wegens:
„			met inhouding van	1e. ± 10 uur te laat van
„			soldij.	verlof aan boord teruggc-
„				keerd.
„				2e. Zich in burgerkleeding
„				aan boord begeven.
„*d.*	9 Jan.	1925	4 dagen streng arrest	wegens:
„			met vermindering	Zijn dienst als korporaal-
„			van kost.	schrijver in verschillende
„				aangelegenheden slecht ver-
„				richt.

Aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord.

„*e.*	8 Juni	1925	5 dagen licht arrest.	wegens:
				Overtreding van artikel 22
..				Regl. betreffende de Krijgs-
				tucht.
..f.	22 Oct.	1925	14 dagen licht arrest	wegens:
..				Ir. Knoeierijen in geldza-
..				ken, door op naam van een
				schepeling en buiten diens
..				medeweten gezamenlijk met
„				eenige andere schepelingen
„				een kruik jenever te bestel-
..				lrn in een herberg en voorts
I,				rle daardoor ontstane schuld
„				waarvoor hij niet die sche-
„				pelingen aansprakelijk was,
„				alsmede een reeds gemaakte
„				schuld bij eerstgenoemden

,,			schepeling eerst terug te betalen na ingrijpen van zijn commandant.
,,			
,,			
,,			2e. Zijn toenmaligen commandant voorgelogen, dat hij hoogergenoemde schuld had afgedaan, wat na onderzoek niet alleen bleek onwaar te zijn, doch waarbij aan het licht kwam, dat hij de hem afgedragen aandeelen der overige schepelingen ten eigen bate had aangewend.
,,			
,,			
,,		

,,*g.* Febr.	1923:	getal „3"	(Bij bekwaamheid en bruikbaarheid gesteld in plaats van 2).
,,h. Aug.	1923:	,.zijn werk heeft echter nog voortdurende controle noodig"	(weggelaten).
,,*i.* Jan.	1925:	,,onvoldoende"	(wijziging bij plichtsbetrachting in *voldoende,* bij gedrag in *goed).*
		,,voldoende"	(wijzig- in^ bij bruikbaarheid in *goed).*
		,,stille slordige man, die bij meer plichtsbetrachting goed zou voldoen, doch thans niet de eenvoudigste werkzaamheden zelfstandig kan verrichten. Leeft boven zijn stand, maakt daartoe schulden en is daardoor wellicht niet met zijn hoofd bij zijn werk"	(weggelaten).
,,*j.* i	1925:	,,op proef"	(gewijzigd in ondergeschikt).
,,*k.* Dec.	1925:	,,behoudens de feiten, waarvoor hij 8 Juni en 22 October gestraft werd"	(weggelaten).
		,,financieele moeilijkheden; op dit gebied niet geheel betrouwbaar"	(weggelaten).
		,,kalm"	(aan de beoordeeling toegevoeg-d).
,,*l.* 26 Juni	1926:	,,voldoende"	(bij gezaguitoefening vervangen door ,,goed[M].
		,.omtrent financieele moeilijkheden is hier niets gebleken"	(weggelaten).
		,,niet altijd"	((veranderd in ,,wel eens").

,,en door ten slotte bedoeld extract voor extract-conform opzettelijk ,,valschelijk in strijd met de waarheid, immers zelf, te teekenen met ,,den naam C. C. Kayser, in den vorm van de handteekening van ,.den toenmaligen commandant van de marine-kazerne te Amsterdam, ,,den Kapitein-Luitenant ter zee C. C. Kaysrr:

„ waarna hij opzettelijk gebruik gemaakt heeft van voormeld „valsch geschrift door het als ware het echt en oiiaervalscht, immers „afkomstig van den rommandnnt voornoemd, onder een srhuifband „luidende: „Marine-kazerne Amsterdani, commandant Kap.-Luit. „ter zee C. C. Kayser, No. 126 R., Aanbieding: van een extract uit „het conduiteboelrje van den korporaal-schrijver B. *v.* **I.** (186 L.O.) „ter *aanhouding*, A/dam, **3** Juli 1926" aan den hoofdcommirsaris „van politie te Arristerdam toe te zenden ingevolge diens sub 2°. A. „vermelde aanvraag;

. hebbende hij als korporaal-schrijver geplaatst op het comman- „dementsbureau van de marine-kazerne te Amsterdam, alwaar alle „conduiteboekjes en ook het zijne bewaard werden, hetwelk hij dus „onmiddellijk te zijner beschikking had, evenals de schrijfmachine „waarop hij voormeld valsch extract heeft geschreven, bij het be- „gaan van voormelde feilen gebruik gemaakt van macht, gelegen- „heid of middel hem door zijn ambt geschonken;

.. **3e.** op den llen Juli 1926 te ongeveer 10 uur N.M., in tijd van „vrede, met het oogmerk om zich voor goed aan zijne dienstver- „plichtingen te onttrekken, althans opzettelijk ongeoorloofd, uit de „marine-kazerne te Amsterdam is weggeloopen, en sindsdien voort- „durend en zonder vergunning afwezig is gebleven, totdat hij. na „op den 16en November 1926 door de militaire politie te 's-Graven- „hage aangehouden te zijn, den volgenden dag onder militair geleide „aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willcmsoord is terugge- „bracht";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding, dd. 14 Januari 1927, waarbij bovengemeld bevel tot bijeenkoming en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag 26 Januari 1927 des namiddags half twee;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door Mr. Leesberg;

Gehoord de voorlezing der na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring en veroordeeling van den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden, met aftrek van het preventief arrest sedert 17 November 1926 en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 14 Juli 1917 in dienst is aangenomen voor onbepaalden tijd, met de verbintenis om vanaf den datum van bevordering tol leerling-onderofficier in een speciaal dienstvak het Rijk nog zes achtereenvolgende jaren bij de zeemacht te dienen;

dat zijn diensteindiging thans is onbepaald;

Overwegende omtrent het den beklaagde onder 1e en 2e ten laste gelegde dat hebben verklaard de getuigen:

1e. C C. K.: dat hij eenige maanden vóór 23 December 1926 commandant was van de marine-kaz rne tc Amsterdam, alwaar op het commandementsbureau diende de korporaal-schijver V. I., beklaagde;

dat hij aan dezen nooit vergunning heeft gegeven brieven voor heim, getuige, bestemd te openen en zich die toe te eigenen;

dat de conduitcboekjes van de schepelingen onder zijn, getuige's bevel, werden bewaard op voormeld commandementsbureau en dat, wanneer uit zoo'n boekje een extract moest worden opgemaakt, de last hiertoe van hem uitging; dat beklaagde dat nooit zelfstandig doen mocht en dat hij hem nooit last heeft gegeven het ten processe aanwezige extract, gemerkt D rood, op te maken;

2e. J. v. B., stoker 1e klasse: dat hij heeft gezien dat op 12 Juli 1926 de korporaal-schrijver W. K. uit een jekker van den beklaagde op een slaapzaal in de marine-kazerne te Amsterdam in beslag nam:

1o. een brief van den commandant van Hr. Ms. .,Sumatra", dd. 21 Juni 1926 No. 60 P. en gericht aan den commandant van de marine-kazerne te Amsterdam;

2o. een brief van den hoofdcommissaris van politie, dd. 29 Juni 1926 No. 15207. gericht aan den commaiidant der Kon. Marine te Amsterdam;

3o. een verklaring van den korporaal-schrijver B. v. I., datum en nummer alsvoren;

4o. een extract uit het conduiteboekje vaI1 den korporaal-schrijver B. v. I., stbn. 186 L. O., geteekend door ,,Jager", ongedateerd;

3e. A. v. H., tevens gehoord als deskundige: dat het hem vertoonde ten processe aanwezige blanco conduiteboekje er een is van het model bij de marine in gebruik; dat een dergelijk boekje wordt aan-,gelegd bij indiensttreden van elken schepeling; dat het bestaan dier boekjes is voorgeschreven in artikel 60 van dr Tnsiructic voor de Commandeerende Officieren van Hr Ma. Oorlogsschepen (2 V.K.M. IV), vastgesteld bij Koninklijk Besluit; dat een conduiteboekje een indruk geeft van den betrokken schepeling geclurende diens geheelen diensttijd; dat een extract-conduiteboekje nooit eigenmachtig door een schrijver wordt opgemaakt, doch slechts op last van den commandeerenden officier;

Overwegende omtrent het den beklaagde onder 3e ten laste gelegde: dat een extract-scheepsjournaal van de marine-kazerne te Amsterdam inhoudt onder: „H.W. en D.W. van 12 Juli 1926: Mankeert sinds 11 Juli 1926 N.M. 10 uur korporaal-schrijver B. v. I. (186 L.O.) uit de kazerne weggeloopen";

Overwegende dat een extract-scheepsjournaal van Hr. Ms. Wachtschip tc Willemsoord inhoudt onder: „Reewacht van Woensdag 17 November 1926: Korporaal-schrijver B. v. I., stbn. 186 L.O. onder militair geleide aan boord gebracht";

Overwegende dat een ambtseedig proces-verbaal, dd. 19 November 1926, opgemaakt door J. O., sergeant bij de 1e compagnie politietroepen te 's-Gravenhage tevens onbezoldigd rijksveldwachter, in-

houdt: dat hij op 16 November 1926 te 's-Gravenhage hreft aangehouden den korporaal-schrijver B. v. I.;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard: dat hij is B. v. I., oud 23 jaar, geboren te 's-Gravenhage; dat hij liet laatst heeft gediend als korporaal-schrijver aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord; dat hij op 14 Juli 1917 in dienst is aangenomen voor onbepaalden tijd, met de verbintenis om vanaf den datum van bevordering tot leerling-onderofficier in een speciaal dienstvak het Rijk nog zes achtereenvolgende jaren bij de zeemacht te dienen; dat zijn dienst-tijd eindigde 1 October 1925 en hij sindsdien onbepaald doordient;

dat hij in de maanden Juni en Juli 1926 was geplaatst als korporaal-schrijver op het commandementsbureau in de marine-kazerne te Amsterdam, ondergeschikt aan den schrijver-inajoor R.; dat het op dit bureau gewoonte was, dat de binnenkomende brieven door dien majoor geopend werden; dat het hem, beklaagde, wel niet verboden was zulks te doen, maar dat het bij afwezigheid van voornoemden majoor toch vrijwel nooit voorkwam; dat hij in Maart 1926 gesolliciteerd heeft naar de betrekking van agrnt van politie te Amsterdam en op het politiebureau aldaar een verklaring heeft geteekend dat hij geen bezwaar had tegen afgifte van een extr e uit zijn conduiteboekje; dat hij later vernam dat voor die betrekking een vrijwel blanco strafregister vereischt werd en daarom vreesde die betrekking, waar hem veel aan gelegen was, niet tr zullen krijgen; dat hij op een dag in de maand Juni of Juli 1926 een brief van den hoofdcommissaris van politie tr Amsterdam, bestemd voor den commandant der marine-kazerne aldaar, waarvan hij veronderstelde dat dc inhoud op hem, beklaagde, betrekking zon hebben en welke brief door den facteur der kazerne op een tafeltje in meergenoemd bureau was neergelegd, heeft geopend en den inhoud, bestaande iiit hoogervermelde, door hem, beklaagde, geteekende verklaring benevens een schrijven in de tenlastelegging vermeld onder 2e ,1. pr uit heeft gehaald en bij zich gestoken, waartoe hij geen vergunning had; dat deze stukken niet zijn eigendom waren rn hij ze had moeten afclragrn aan den commandant der kazerne; dat hij vervolgens op eigen houtje een extract uit zijn conduiteboekje, hetwelk evenals alle andere conduiteboekjes van de schepelingen dienende in voormelde kazerne op het commandementsbureau bewaard werd, heeft opgemaakt. daarbij gebruik makende van de in dal bureau staande schrijfmachine; dat hij teneinde de betrekking van agent van politie te Amsterdam te verkrijgen uit dat extract opzettelijk en in strijd inet de waarheid heeft weggelaten de data, straffen cii strafredenen hieronder vermeld:

8 Sept.	1924	Berisping.	Zijn dienst als korporaal-schrijver niet naar behooren verricht.
13 Oct.	1924	4 dagen licht arrest.	Zijn dienst als onderofficier van den hoofddienst niet naar behooren verricht.

9 Jan.	1925	**3** dagen streng arrest met inhouding van soldij.	1e. ± 10 uur te laat van verlof aan boord teruggekeerd. 2e. Zich in burgerkleeding aan boord begeven.
9 Jan.	1925	4 dagen streng arrest met vermindering van kost.	Zijn dienst als korporaalschrijver in verschillende aangelegenheden slecht verricht.
		Aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord.	
8 Juni	1925	5 dagen licht arrest.	Overtreding van artikel 22 Regl. betreffende de Krijgstucht.
22 Oct.	1925	14 dagen licht arrest	1e. Knoeierijen in geldzaBen, door op naam van een schepeling en buiten diens medeweten gezamenlijk met eenige andere schepelingen Peri kruik jenever te bestellen in een herberg en voorts de daardoor ontstane schuld waarvoor hij met die schepelingen aansprakelijk was, alsmede een reeds gemaakte schuld bij eerstgenoemden schepeling eerst terug te betalen na ingrijpen van zijn commandant. 2e. Zijn toenmaligen commandant voorgelogen. dat hij hoogergenoemde schuld had afgedaan, wat na onderzoek niet alleen bleek onwaar te zijn, doch waarbij aan het licht kwam, dat hij de hem afgedragen aandeelrn der overige schepelingen ten eigen bate had aangewend. (Verzachtende omstandiglieden bestaande uit tijdelijke financieele moeilijkheden, valsche schaamte om de waarheid te erkennen, die hem tot draaierij verleidde en overigens zeer verbeterde plichtsbetrachting en ijver iii aanmerking genomen).

21 Juni	1926	2 dagen licht arrest. 2 dagen strafdienst 1 uur per dag.	20 minuten te laat van passagieren teruggekeerd.
25 Juni	1926	5 dagen licht arrest. 5 dagen strafdienst 1 uur per dag.	45 minuten te laat van passagieren teruggekeerd.

dat hij verder opzettelijk en in strijd niet de waarheid daarin de navolgende beoordeelingen heeft weggelaten of gewijzigd, eveneens met het doel zich zoo gunstig mogelijk voor te stellen:

Juli	1918:	„doch weinig uithoudingsvermogen"	(weggelaten)
Februari	1920:	„voor zoover gebleken"	(door gewijzigde interpunctie een geheel andere beteekenis gegeven).
Augustus	1920:	„liever lui clan moe"	(weggelaten)
Juni	1921:	„was niet lui"	(weggelaten)
October	1921:	„alsvoren"	(weggelaten)
September	1032:	„veel"	(als qualificatie vair de zeeziekte weggelaten).
Februari	1923:	getal „3"	(Rij bekwaamheid en bruikbaarheid gesteld in plaats van 2).
Augustus	1023:	„zijn werk heeft echter nog voortdurende controle noodig"	(weggelaten).
Januari	1925:	„onvoldoende"	(bij plichtsbetrachting veranderd in *voldoende*, bij gedrag in *goed).*
		„voldoende"	(hij bruikbaarheid gewijzigd in *goed).*
		„stille, slordige mail, die bij meer plichtsbetrachting goed zou voldoen, doch thans niet de eenvoudigste werkzaamheden zelfstandig kan verrichten. Leeft boven zijn stand, maakt daartoe schulden en is daardoor wellicht niet met zijn hoofd bij zijn werk"	(weggelaten).
Mei	1925:	„op proef"	(weggelaten).

December	1925:	„behoudens de feiten, waarvoor hij 8 Juni en 22 October gestraft werd"	(weggelaten).
		„financieele moeilijkheden; op dil gebied niet geheel betrouwbaar"	(weggelaten).
		„kalm"	(aan de beoordeeling toegevoegd).
Juni	1926:	„voldoende"	(bij gezaguitoefening vervangen door „goed".
		„omtrent financieele moeilijkheden ie hier niets gebleken"	(weggelaten).
		„niet altijd"	(veranderd in „wel eens").

dat hij dit aldus gewijzigd extract valschelijk heeft voorzien van de handteekening van den commandant der marine-kazerne te -linsterdam, den Kapitein-Luitenant ter zee C. C. Kayser, in den vorm van de handteekening van dien commandant, zoodat het leek of deze dit extract voor extract-conform had geteekend; dat hij, beklaagde, vervolgens dit valschelijk door hem opgemaakt extract-conduiteboekje, het doende voorkomen alsof het afkomstig was van \oornoemden commandant, onder den ten processe aanwezigen schuifband heeft toegezonden aan den hoofdcommissaris van politie te Amsterdam, ingevolge diens sub 2°. vermelde aanvraag;

dat in denzelfden tijd dat hij, beklaagde, met eerder vermelde sollicitatie bezig was op het commandementsbureau van meergenoemde kazerne op zekeren dag een brief binnenkwam, gericht aan den commandant dier kazerne, cri zooals hij, beklaagde, aan den omslag zag, afkomstig van den commandant van Hr. M5. „Sumatra"; dut hij dacht, daar hij een financieele quaestie had met den aan boord van dien bodem dienenden marinier F., dat de inhoud van dien hrirf daarop betrekking zou hebben; dat hij dezen brief, gedateerd 21 Juni 1926 No. 60 P., opende en zijn vermoeden bewaarheid zag; dut hij begreep dat deze quaestie hem bij zijn sollicitatie naar de betrekking van agent van politie geen goed zou doen en dat hij daarom bedoelden brief bij zich stak in plaats van hem aan zijnen commandant af te dragen, hetgeen hij had moeten doen; dat hij daarvoor geen vergunning gekregen had:

dat hij dienende als korporaal-schrijver in de marine-kazerne te Amsterdam op 11 Juli 1926 des namiddags te ± 8 uur opzettelijk ongeoorloofd uit die kazerne is weggeloopen en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven, tot hij op 16 November 1926 door de militaire politie te 's-Gravenhage is aangehouden en den volgenden dag onder militair geleide aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord is teruggebracht;

Overwegende dat de navolgende stukken van overtuiging tril processe aanwezig zijn:

1e. een verklaring van den beklaagde aan den heer hoofdcommissaris van politie te Amsterdam, dd. 29 Juni 1926, Nu. 15207. gemerkt C' rood;

2e. een schrijven van den commissaris narncns den hoofdcommissaris van politie der gemeente Amsterdaim — gericht aan den commandant van de Koninklijke Marine te Amsterdam — dd. 29 Juni 1926, gemerkt C rood;

3e. een extract uit het conduiteboekje van den korporaal-schrijver R. v. I., stbn. 186 L.O.. gemerkt D rood;

4e. een aanbieding van dat extract, dd. 3 Juli 1926, No. 126 B., gemerkt E rood;

5e. een schrijven van den commandant van Hr. Ms. ,,Sumatra", dd. 21 Juni 1926 No. 60 P. aan den commandant van de marinekazerne te Amsterdam. gemerkt A rood;

6e. een schrijven van den commandant der marine-kazerne te Amsterdam dd. 28 Juni 1926 No. 222 A., gemerkt B rood;

Se. het conduitehoekje van den beklaagde;

8e. een blanco-concluiteboekje;

op welke overtuigingsstukken zijn gesteld de verklaringen van voorhouding aan den beklaagde en aan de getuigen;

Overwegende dat door de verklaring van den beklaagde en die der getuigen. alsmede door den inhoud van opgemelde bescheiden en eigen waarneming van den krijgsraad ter terechtzitting persoonlijk geschied, wettig en overtuigend is bewezen. met beklaagde's schuld er aan, hetgeen hem sub 1°. primair, sub 2° A. primair, sub B. en sub 3°. subsidiair is ten laste gelegd.

wat sub 1° en sub 2° A en B betreft onder de verzwarende omstandigheid, dat de beklaagde gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

Overwegende dat beklaagde's raadsman heeft betoogd, dat door beklaagde ten opzichte van hei. in de tenlastelegging onder 1e cri 2e A. vermelde is gepleegd het misdrijf genoemd in artikel 201 van liet Wetboek van Strafrecht en hij van dit gedeelte der telastlegging behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat dit verweer niet opgaat,, daar in genoemd artikel slechts sprake is van brieven die hunne bestemming nog niet hebben bereikt; dat de in dit proces bedoelde brieven echter reeds door den facteur in de marine-kazerne te Amsterdam bezorgd waren;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

1e. Diefstal gepleegd door een ambtenaar. die hij liet begaan van hel feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, drie malen gepleegd;

2e. Een getuigschrift van goed gedrag valschelijk opmaken, met het oogmerk om het ie gebruiken tot het verkrijgen van eene indienststelling, gepleegd door een ambtenaar die bij het begaan van

het feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

de feiten sub 1° en 2° als ééne voortgezette handeling beschouwd;

3e. Desertie in tijd van vrede;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden staat in goede verhouding tot den ernst van de gepleegde feiten. in verband met de omstandigheden waarin zij werden begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde. die op grond hiervan evenwel ongeschikt moet worden geacht in den militairen stand te blijven;

Gelet op het door den beklaagde sedert 17 November 1926 ondergaan preventief arrest;

Gezien de artikelen:

1, 2, 23, 60, 98 eerste lid, aanhef en 2e van het tweede lid Wetboek van Militair Strafreclit.

27, 44, 56. 57, 84. 230, 310 van het Wetboek van Strafrecht.

182, 185. 189, 190. 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklaagde's schuld er aan, hetgeen hem onder 1e primair. onder 2e A. primair, onder 2e R. en onder 3e subsicliair is telastegelegd, wat sub 1° en sub 2° A en R betreft gelijk hooger werd overwogen cn qualificeert deze feiten als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór dc tenuitvoerlegging der uitspraak sedert 17 November 1926 in voorloopige hechtenis doorgebracht bij de uitvoering der hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelast aangaande de stukken van overtuiging in dit proces het navolgende:

dat zullen worden vernietigd de stukken gemerkt R rood en D rood, vermeld onder Kc en 6e der betrekkelijke overweging:

dat zullen worden teruggegeven aan den commandant van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord het conduiteboekje van den beklaagde en het blanco conduiteboekje, vermeld onder 7e en 8e dier overweging;

dat zullen worden teruggegeven aan den commnndarit der marine kazerne te Amsterdam de stukken gemerkt C rood cn A rood, vermeld onder 2e en 5e dier overweging;

dat zullen worden teruggegeven aan den hoofdcommissaris van politie te Amsterdam de stukken gemerkt C' rood en E rood, vermeld onder 1e en 4e dier overweging,

alles na verloop van acht dagen nadat dit vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen den beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard en spreekt hem hiervan vrij.

Krijgsraad voor de landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 8 Februari 1927. [1])

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Kapitein C. P. M. Verhaart, Ritmeester A. J. E. Maihon en de Eerste-Luitenants J. J. van Keulen en J. Kroon.

Aan beklaagde, die o.m. op een perceel weiland met een schietgeweer heeft geschoten op het ter plaatse voorkomende wild, is mede ten laste gelegd, dat hij heeft gejaagd. De krijgsraad spreekt hem vrij van dit deel der telastelegging, omdat nog een tweede persoon beklaagde heeft bijgestaan met het opsporen van het wild door het perceel weiland voor hem te belichten met een brandende lantaarn (kunstlicht), zijnde dit een krachtens artikel 16 der jachtwet **niet geoorloofd** *middel om wild op te sporen, te bemachtigen of te dooden, terwijl artikel 2 dier wet onder* **jagen** *slechts verstaat het opsporen, bemachtigen of dooden van wild en alle pogingen daartoe met* **geoorloofde** *middelen.*

In de zaak van den Auditeur-Militair, r.o. eischer,

tegen

J. v. d. W., oud 20 jaar, geboren te Dongen, gewoon-dienstplichtig soldaat van de 3e Compagnie Hospitaalsoldaten te Breda;

Beklaagde in persoon ter terechtzitting verschenen.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosah,

Gezien het schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad met aan den voet vermelde telastelegging, den 2en Februari 1927 aan den beklaagde beteekend;

Gehoord den Auditeur-Militair in zijne voordracht der zaak;

Gehoord de voorlezing door den Secretaris ter terechtzitting van:

1e. het extract-stamboek den beklaagde betreffende, blijkens hetwelk hij op 4 October 1926 als gewoon-dienstpliclitige is ingelijfd bij de 3e Compagnie Hospitaalsoldaten;

2e. de ambtelijke verklaring door den Compagniescommandant opgemaakt, blijkens welke de beklaagde tijdens het plegen van na te melden feit in werkelijken dienst was;

3e. het proces-verbaal den 4en November 1926 onder No. 85 op den ambtseed opgemaakt door J. d. V., Brig. tit. der Rijksveldwacht en G. S., onbezoldigd rijksveldwachter, beiden gestationncercl te Tilburg;

Gehoord de antwoorden van den beklaagde;

1) Bij sententie in appèl van 29 Maart 1927 is dit vonnis door liet Hoog Militair Gerechtshof in zijn geheel bevestigd. Red. M. R. T.

Gehoord den Auditeur-Militair, vorderende, dat de beklaagde worde veroordeeld tot eenc geldboete van twintig gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door twintig dagen hechtenis. mrt verbeurdverklaring van het inbeslaggenomen geweer;

Overwegende dat den beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij op Zondag 31 October 1926 des namiddags tc omstreeks 10 uur te Tilburg zich met een geladen schietgeweer in jagende houding heeft bevonden en heeft gejaagd in het veld buiten openbare wegen en voetpaden op een perceel weiland in eigendom en jachtrecht toebehoorende aan B. T. te Vrijhoeve-Capelle, althsns aan een ander dan aan hem, beklaagde, zonder voorzien te zijn van een jachtacte noch van een vergunning als bedoeld in de artt. 4 en 60 der Jachtwet, noch zich bevond in gezelschap van den eigenaar of jachtrechthebbende;

Overwegende dat het bovenvermeld proces-verhaal inhoudt:

dal relatanten in den avond van Zondag 31 October 1926 omstreeks 10 uur zich bevonden in het jachtveld ondrr de gemeente Tilburg, alwaar zij een schot hoorden; dat zij zich begaven in de richting waarvan het schot kwam en toen op genoemd tijdstip zagen, dat twee personen zich bevonden op een perceel weiland gelegen in het veld buiten openbare wegen en voetpaden onder de gemeente Tilburg, welk weiland toebchoorrle aan B. T.; dat zij, relatanten, constateerden dat een dezer personen een geweer in jagende houding over zijn rechterarm droeg, terwijl de andere een lantaarn (kunstlicht) in zijn handen hield; dat. toen zij gemelde personen op een afstand van ± 50 Meter genaderd waren er juist weer een schot viel en zij een vuurstraal zagen uit den mond van dat geweer in de richting van een aan den rand van dat weiland gelegen dennenbosch; dat die personen, nadat zij relatanten, de woorden hadden geroepen: „politie. geweer afleggen", hard wegliepen in de richting van genoemd bosch met achterlating van een geladen geweer, lantaarn (kunstlicht) cn een militair kepi; dat die personen door een hond, die door den 2en relatant tot stellen was aangespoord, tot staan werden gebracht en zij, relatanten, zich ter plaatse spoedden; dat het een dier personen, die door hem, 1e relatant, inmiddels was herkend, gelukte weg te komen;

dat de andere desgevraagd opgaf genaamd te zijn: P. B.; dat door hen, relatanten, op 1 November 1926 is gehoord: „J.v. d. W., geboren te Dongen 28 Februari 1906, hospitaalsoldaat der 3e Compagnie H. S." — beklaagde —; die hun verklaarde:

„In den avond van 31 October 1926 omstreeks 10 uur bevond ik mij in vereeniging met P. B. met een geladen schietgeweer op een perceel grasland onder de gemeente Tilburg buiten openbare wegen en voetpaden, alwaar ik tot tweemaal toe met genoemd geweer heb geschoten op het (laar ter plaatse voorkomend wild. Toen ik hoorde roepen „blijven staan, politie" heb ik mijn geladen geweer weggeworpen. Tk ben nirt in het bezit van een jachtacte of een vergunning van den Minister tot het vangen of dooden van

wild of schadelijk gedierte en ben niet uit eenigerlei hoofde bevoegd tot het jagen op dien grond.";

dat liet geweer en de lantaarn door hen, relatanten, zijn in beslag genomen;

Overwegende dat de beklaagde ter terechtzitting heeft bekend, dut hij in den avond van Zondag 31 October 1926 omstreeks 10 uur te Tilburg zich met een geladen schietgeweer heeft bevonden op een perceel weiland, in het veld buiten openbare wegen en voetpaden; dat P. B. hem bijstorid met liet opsporen van wild, door niet een brandende lantaarn (kunstlicht) gemeld perceel voor hem te belichten; dat hij, beklaagde, niet in het bezit was van eene jachtacte; dat hij ook ter plaatse met dat geweer heeft geschoten; dat hij niet in gezelschap was van den tot het genot van de jacht gerechtigde of van den eigenaar van den grond;

Overwegende dat het van algemeene bekendheid is, dat op het tijdstip in de telastelegging genoemd de zon reeds rnerr dan een uur was ondergegaan en er nog meer dan een uur voor hare wederopkomst moest verstrijken;

Overwegende dat door het extract-stamboek bovenvermeld is bewezen, dat de beklaagde het Rijk in hoedanigheid van gewoondienstplichtig-soldaat dient, en tijdens het plegen van voormeld feit nog niet met groot verlof was vertrokken;

Overwegende dat door den inhoud van vorenstaand bewijsmicldrl de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het navolgende hem ten laste gelegde heeft begaan, te weten:

dat hij op 31 October 1926 des namiddags te omstreeks 10 uur te Tilburg zich met een geladen schietgeweer in jagende houding heeft bevonden in liet veld buiten openbare wegen en voetpaden op een perceel weiland in eigendom en jachtrecht toebehoorende aan B. T. tr Vrijhoeve-Capelle, zonder voorzien te zijn van eene jachtacte noch van een vergunning als bedoeld in artt. 4 en 60 der Jachtwet, noch zich bevond in gezelschap van den eigenaar of jachtrechthebbende;

Overwegende dat niet wettig en overtuigencl is bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen, zijndc meer in het bijzonder niet bewezen, dat beklaagde heeft gejaagd, — nu blijkens het ten processe gehouden oridcrzoek is komen vast te staan, dat beklaagde met behulp van nog een tweede persoon zich bijzonderlijk heeft schuldig grmaakt aan het opsporen van wild met kunstlicht (art. 16 der Jachtwet), welk laatste feit, in verband met den inhoud van art. 2 dier wet niet onder „jagen" kan worden begrepen;

dat beklaagde derhalve van dit deel der telastelegging behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 2, 60, 62 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 23 en 91 Wetboek van Strafrecht, 23, 46, 47 en 51 der „Jachtwet 1923", 193, 178, 179 en 197 van de Rechtpleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

Het, zonder voorzien te zijn van een jachtacte, zich met een schietgeweer buiten openbare wegen of voetpaden in het veld bevinden, gepleegd tusschcn een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopgang;

Veroordeelt den beklaagde te dier zake tot een geldboete van vijftien gulden, bij gebrekc van betaling of verhaal te vervangen door hechtens van tien dagen;

Verklaart het inbeslaggenomen geweer verbeurd;

Verklaart nirt wettig cn overtuigend bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Sprcrkt hem daarvan vrij!

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF'.

Beschikking van 26 April 1927

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. J. C. H. A. Quack; Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn.; Schout-bij-Nacht B Schreuders en gep. Gen.-Maj. E. A. D. E. Carp (plv.).

Wnd. Advocaat-Fiskaal: Dr. A. Brants.

Bij dit oneigenlijk disciplinair vergrijp staat het krijgstuchtelijk element zoozeer op den achtergrond en treedt het strafrechtelijk element dermate op den voorgrond, dat het begane feit, hetwelk ongetwijfeld is van lichten aard, niet kan beschouwd worden als te zijn onbestaanbaar met de militaire tucht of orde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 23 Maart 1927, van den Luitenant ter zee der 2e klasse M., cliencnde in de kaacrne voor den Onderzcedienst te Willemsoord, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingediend over de hem op 24 Februari 1927 door zijn commandant, den Kapitein ter zee K., opgelegde straf van „.berisping" en over de daarbij behoorende strafreden, luiclende:

„Overtreding van de Algemeene Politie-verordening in de ge-

„meente Helder, door een rijwiel zonder behoorlijk toezicht op den „openbaren weg te laten staan",

bij welke beslissing, — op 19 Maart 1927 genomen en op 21 Maart rl. a. v. ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond is verklaard, met handliaving van straf en strafreden;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat krachtens artikel 39 der Algemeene Politieverordening voor de gemeente Helder met boete van ten hoogste drie gulden wordt gestraft ieder, die op den openbaren weg voorwerpen, van welken aard ook, doet verblijven, niet onder voortdurend toezicht van ren daartoe bekwaam persoon;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

rlat hij op Zondag, 6 Februari 1927, zijn rijwiel heeft laten staan aan den openbaren weg tc Helder, zonder behoorlijk toezicht van een daartoe bekwaam persoon;

dat hij wist, dat zulks bij Algemeene Politie-verordening verboden is;

dat hij echter den portier van het etablissement waarvóór hij zijn rijwiel zette, verzocht had dat rijwiel binnen tc zettrn;

dat deze echter niet aan dat verzoek heeft voldaan;

Overwegende dat klager de overtreding, die hem ten laste is gelegd, heeft begaan;

Overwegende dat hij, ingevolge het bepaalde bij artikel 2, 6°, der Wet op de Krijgstucht, ter zake van die overtreding werd gestraft met de in den aanhef dezer beschikking genoemde krijgstuchtelijke straf;

Overwegende dat echter in deze overtreding het krijgstuchtelijk element zoozeer op den achtergrond staat en het strafrechtelijk element dermate op den voorgrond treedt, dat het begane feit, hetwelk ongetwijfelcl is van lichten aard, niet kan beschouwd worden als te zijn onbestaanbaar met de militaire tucht of orde;

Overwegende dat dientengevolge bedoelde overtreding niet valt onder een der feiten, bedoeld in artikel 2, Go.. van de Wet op de Krijgstucht, en de commandeerende officier niet bevoegd was tot het ter zake van die overtreding opleggen van eene krijgstuchtelijkc straf;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gegrond;

Doet te niet de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen;

Verklaart nietig de oplegging van de straf aan klager en gelast, dat de straf en strnfreden, waarover beklag, in klager's conduitestaat zullen worden doorgehaald;

Bepaalt, dat 'van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt éón

afschrift aan klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der Marine te Willemsoord, één aan den Advocaat-Fiskaal, één aan den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord, en één aan den Minister van Marine.

Het trekt de aandacht, dat in bovenstaande beschikking, waarbij de commandant onbevoegd wordt verklaard, om de gepleegde overtreding krijgstuchtelijk af te doen, het Hof uitdrukkelijk erkent, dat ket gepleegde feit een krijgstuchtelijk element bevat. Aan dil element mag echter niet zoodanige kracht worden toegekend, dat daardoor het feil **onbestaanbaar** *met de militaire tucht of orde is.*

Vergelijken wij bovenstaande beschikking met vroegere uitspraken, waarbij werd beslist dal feiten vallende onder artikel 2, 6°. W. K. T. niet voor krijgstuchtelijke afdoening vatbaar waren, dan moet hef verschil der motiveering treffen.

Werd toch vroeger (Zie M. R. T. XIX blz. 124) de beslissing, dat het feit niet disciplinair mocht worden nfgedaan gemotiveerd door de overweging, dat niet was gebleken, dnf wegens de **omstandigheden,** *waaronder de overtreding is gepleegd, de strijd tegen de eischen der. krijgstucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond treedt, thans luidt de betreffende overweging, dat in de* **overtreding zelve** *het krijgstuchtelijk element zoo zeer op den achtergrond en het strafrechtelijk element dermate op den voorgrond treedt, dat het begane feit niet kan beschouwd worden als te zijn onbestaanbaar met de militaire tucht of orde.*

Het wil ons daarom voorkomen, dat in de laatstgegeven uitspraak wordt verworpen de ook naar onze meening onaanvaardbare scheiding tusschen groepen van strafbare feiten, waarbij de krijgstucht wèl en andere, waarbij die nièt betrokken zou zijn, welke laatste dan alleen voor krijgstuchtelijke afdoening vatbaar zouden zijn, wanneer wegens de omstandigheden, waaronder de overtreding is begaan, hetzelve beter en doelmatiger krijgstuchtelijk kan worden afgedaan. In verband hiermede moet dan ook de uitdrukking „onbestaanbaar met de militaire tucht of orde" eng worden opgevat en wel in dien zin dat ze zal moeten worden beschouwd als het species van het genus: „in strijd met de militaire tucht of orde". Hierdoor wint de beslissing aan beteekenis. Immers de regel, diit krijgstucht o. a. bestaat in de onvermijdelijke bestraffing der geringste nalatigheden of misslagen — welke regel trouwens ook vóór, de inwerkingtreding van de W. Ir'. T. al niet meer werd nagekomen — is door de W. K. T. niet aanvaard. Bovenstaande beslissing is de bevestiging daarvan in dien zin, dat een met de krijgstucht strijdige gedraging slechts dan onbestaanbaar met de militaire tucht of orde kan worden genoemd, wanneer een krijgstuchtelijke bestraffing terzake bepaald noodig en doelmatig geacht wordt.

Dat zich hier dus het eigenaardige geval voordoet, dat een onder art. 2, 6". W. K. T. vallende overtreding van lichten aard niet

krijgstuchtelijk mocht worden afgedaan, is dan ook niet daaraan toe te schrijven, dat de betreffende gedraging niet strijdig zou zijn met de militaire tucht of orde, doch alleen daaraan, dat door de keuromanie van sommige gemeentewetgevers het er zoel eens op gaat gelijken, alsof zelfs de geringste nalatigheden en misslagen onvermijdelijk worden strafbaar gesteld. lied. M. R. T.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

HOOGE RAAD DER NEDERLANDEN.

Burgerlijke Kamer.

Zitting van 17 Februari **1927.**

Voorzitter: Dr. J. h. A. Bosch.

Raadsheeren: Drs. L. E. Visser, N. C. M. A. van den Dries, C. J. H. Schepel en J. van Gelein Vitringa.

Ingevolge art. 1 der Wet van 24 Januari 1815, Stbl. no. 5, *is geen beslag mogelijk ten aanzien van tractementen, waartoe uitrustingskosten, als die requestrante's echtgenoot van Ned.-Indië te vorderen zou hebben, geacht moeten worden te behooren. Weliswaar is volgens de artt.* **65** *en 66 der Indische Comptabiliteitswet met verlof van den Hoogen Raad een beslag mogelijk, doch van dat beslag worden ingevolge het laatste lid van art. 66 uitgexondrrd die zaken, welke bij de wet of algemeene verordening voor geen inbeslagneming vatbaar zijn verklaard, hetgeen bij de aangehaalde wet van 1815 ten aanzien van tractementen het geval is.*

Verzoekschrift.

Aan
den Hoogen Raad der Nederlanden.

Geeft eerbiedig te kennen:

J. S., meerderjarig, ongehuwd, zonder beroep, wonende te Amsterdam, ten deze woonplaats kiezende te 's-Gravenhage, aan de Riouwstraat no. 79, ten kantore van de advocaten bij Uwen Raad Mrs. Bijleveld en Lindeboom, van wie ondergeteekende verzoekster ten deze zal vertegenwoordigen;

dat verzoekster op 1 December 1916, te Arnhem, is gehuwd niet H. A. P. R.;

dat voormeld huwelijk op vordering van verzoekster bij vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Arnhem, dd. **24** Dcc. 1924, door echtscheiding is ontbonden verklaard, hetgeen blijkt uit de grosse van voormeld vonnis;

dat blijkens hierbij overgelegde verklaring van den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Arnhem voormeld vonnis van echtscheiding op **4** Maart 1925 in het Register van Huwelijken en Echtscheidingen der gemeente Arnhern is ingeschreven;

dat voormeld vonnis derhalve in kracht van gewijsde is gegaan;

dat H. A. P. B., voornoemd, bij voormeld vonnis veroordeeld is om aan verzoekster te betalen voor levensonderhoud een som van f 40.— per maand;

dat H. A. P. B., voornoemd, van 1 Oct. 1925 af tot 30 Sept. 1926, niet aan voormelde verplichting heeft volclaan, zoodat verzoekster thans van hem te vorderen heeft ter zake voorschreven eene som van f 480.-—;

dat H. A. P. R., voornoemd, door Zijne Excellenbie den Minister van Koloniën te 's-Gravenhgae, als vertegenwoordigende de rechtspersoon Nederlandsch-Indië, is aangenomen om naar Nederlandsch-Indië te worden uitgezonden als onderwijzer bij het Openbaar Lager Onderwijs;

dat H. A. P. R., voornoemd, thans van Nederlandsch-Indië te vorcleren heeft het hrm toegezegde bedrag van f 1000 voor uitrustingskosten, welk bedrag een dezer clagen zal worden uitbetaald;

dat verzoekster op dit bedrag executoriaal derden-arrest wil doen leggen, ter zake harer omschreven vordering, waartoe zij krachtens artt. 65 en 66 van de Indische Comptabiliteitswet (Stbl. 1923, no. 328, volgens K. B. van 13 Oct. 1925, Stbl. 1925, no. 415, in werking getreden op 1 Jan. 1926), het verlof van Uw Raad behoeft;

Redenen, waarom verzoekster zich wendt tot Uwen Raad met het eerbiedig verzoek haar verlof te verleenen onder Z.E. den Minister van Koloniën, ter zake voorschreven, executoriaal rlerden-arrest te doen leggen op voormelde vordering van H. A. P. R., tot zoodanig gedeelte als Uw Raad zal meenen te bchooren.

't Welk doende, enz.,

(get.) L. LINDEBOOM, Advocaat.

Conclusie van den Proc.-Gen. Noyon.

De Procureur-Generaal concludeert tot toewijzing van het verzoek.

Beschikking van den Hoogen Rond.

De Hooge Raad enz.;

Gezien bovenstaand verzoekschrift en de daaronder gestelde conclusie van den Procureur-Generaal, strekkende tot enz.;

Overwegende, dat het verzoek strekt tot verlof om onclrr Z.Exc. den Minister van Koloniën executoriaal derden-arrest te doen leggen op de vordering van *f* 1000 in het verzorksclirift omschreven, die H. A. P. B.. gewezen echtgenoot van verzoekster. ter zake van uitrustingskosten als uit te zenden onderwijzer bij het Openbaar Lager Onderwijs op Nederlandsch-Indië zou hebben;

Overwegende dat van de vordering, ter zake waarvan dit beslag gelegd zou worden, blijkt uit een aan den Hoogen Raad overgelegd, in staat van gewijsde gegaan vonnis der Arrond.-Rechtbank te Arnhem, van 24 Dec. 1924;

Overwegende dat volgens art. 1 der wet van 24 Jan. 1815 (Stbl. no. 5) „geenerhande arresten zullen gedoogd morden op gelden — berustende onder onze Secretarissen van Staat of andere hoofdcii van Administratiën in hunne kwaliteit — speciaal niet op cenige ordonnantiën van betaling ter zake van tractementen, soldijen en pensioenen";

Overwegende dat nu wel volgens de artt. 65 en 66 der Indische Comptabiliteitswet van 23 April 1864 (Stbl. no. 35), laatstelijk opgenomen in het Stbl. no. 328 van 1925, tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië, in Nederland met verlof van den Hoogen Raad beslag map worden gelegd ter zake van een vordering, loopende ten laste der begrooting van Nederlandsch-Indië, of op gelden en goederen, die door of ten behoeve van het Departement van Koloniën beheerd worden, doch dat bij het laatste lid van art. 66 van dat beslag worden uitgezonderd zaken, die bij de wet of algemeene verordening voor geene inbeslagneming vatbaar zijn verklaard, hetgcen bij dc aangehaalde wet van 1815 –- op welke wet bij de beraadslagingen van de artt. 65 en 66 der Indische Comptabiliteitswet is gelet (Handelingen Staten-Generaal 1863/64, blz. 513 v.v.) — ten aanzien van tractementen, waartoe uitrustingskosten als die R., voornoemd, van Nederlandsch-Indië te vorderen zou hebben, geacht moeten worden te behooren, het geval is;

Overwegende dat mitsdien het verzoek niet voor inwilliging vatbaar is;

Wijst het af.

W. v. h. R. no. 11644.

Bij bovenstaande beschikking van den Hoogen Raad mogen wij enkele kantteekeningen plaatsen.

Merkwaardig is de beslissing, dat uitrustingskosten, eigenlijk genoemd tegemoetkoming in de uitrustingskosten, een soort schadeloosstelling dus, worden gerekend te behooren tot het tractement.

In de tweede plaats is merkwaardig de zonderlinge weg, dien de verzoeker heeft bewandeld om tot verhaal van zijn vordering te komen. Had hij toepassing gevraagd van het Koninklijk besluit van 29 Juli 1911 (Xtbl. no. 261), zooals dat is gewijzigd bij dat van 3 Juli 1913 (Stb. no. 322), dan ware hij met vrij wal minder moeite en Icosten hoogstwaarschijnlijk beter geslaagd dan nu.

In de derde plaats moge in herinnering worden gebracht, dat bij de discussiën in de Tweede Kamer der Staten-Generml op *14 Maart* 1864 *(Handelingen bls. 513 v.) vrij wat aandacht aan deze artikelen der Comptabiliteitswet is geschonken. De aan het woord geweest zijnde afgevaardigden spraken echter langs elkaar heen. De Heer Godefroi en met henz de Heer Kappeijne vnn de Coppello, waren in de oppositie omdat de bepaling, welke vastlegde, dat het beslag alleen mocht worden toegestaan wanneer summierlijk blijkt van de deugdelijkheid der vordering, waarvoor beslag ge-*

legd wordt. Waartoe deze beperking, wanneer beslag gelegd wordt krachtens eene ia kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing of andere authentieke akte? Daarbij kwam het bezwaar, dat de Heer Godefroi het geheele voorschrift niet in deze wet thuis behoorend achtte en op grond van een en ander tegen de beide artikelen zou stemmen.

De Heer de Rrauw legde daartegenover den nadruk op de omstandigheid, dat de beslissing waarbij het leggen van beslag werd toegestaan, de voorwerpen of goederen moest aanwijzen, op welke het beslag zou rusten. Dat is noodig ter voorkoming van stremming van den dienst, wanneer te groote bedragen of bepaaldelijke noodzakelijke voorwerpen tijdelijk aan den dienst zouden worden ontrokken. Hij zou de bevoegdheid tol beslissing over het leggen van het beslag willen beperkt zien tot het bedrag der vordering.

De Heer Knppeijne constateerde echter reeds dat voor den comptabelen dienst de wet van 1815 naast deze artikelen zou blijven gelden, als bevattende bijzondere bepalingen omtrent zaken, die niet voor inbeslagneming vatbaar waren verklaard.

Door deze elkander niet rakende betoogen heeft de discussie een verward karakter bekomen. Zooveel is o.i. zeker, dat krachtens de rechtspraak van den Hoogen Raad de wet van 1815 geacht moet worden, althans hier te lande naast de Indische Comptabiliteitswet te gelden cri, door de laatste alinea van art. 66, zelfs boven die wet staat.

Nu is er echter een eigenaardig conflict van bevoegdheden. Immers art. 2 der wet van 1815 geeft dezelfde bevoegdheid, welke hier aan den Hoogen Raad toekomt. aan de Kroon. Daarvoor is o.i. meer te zeggen dan voor de Indische regeling; de Kroon kan toch, beter dan de rechter, beoordeelen of de in beslag te nemen gelden of goederen voor den geregelden gang van den dienst tijdelijk gemist of vastgelegd kunnen worden. Doch wie moet nu, als de wet van 1815 hier te lande geldt naast de Indische Comptabiliteitswet de toestemming geven voor beslaglegging onder den Minister van Koloniën en in het algemeen als het betreft aan Nederlandsch-Indië toebehoorende gelden of goederen? Had bv. de requestrant in bovenvermeld geval zich nog met recht tot de Kroon mogen wenden? En zou later de gewone, voor zijn geval aangewezen rechter het beslag van waarde hebben verklaard indien de Kroon en niet de Hooge Raad de toestemming had verleend?

Wij wagen ons niet aan dergelijke voorspelling doch constateeren slechts dat de materie weinig bekend en weinig oordeelkundig geregeld is. Waar de rechtspositie van ambtenaren hierbij ook betrokken is, verwijzen wij met instemming naar de desbetreffende artt. 38—43 van het wetsontwerp, ingediend aan den Minister van Marine door de commissie tot regeling van den rechtstoestand van het militair personeel der zeemacht. Daarin is een nieuwe regeling van deze materie omschreven die voor inkomsten van landsdienaren groot voordeel boven het bestaande biedt.

Het voorafgaande was reeds gezet toen wij de navolgende noot onder de oogen kregen welke (Prof. Mr.) E. M. M(eyers) onder 's Hoogen Raads arrest op blz. 699 v. van den jaargang 1927 van de „Nederlandsche Jurisprudentie" heeft doen opnemen en die wij ten behoeve van onze lezers hier inlasschen:

„Volkomen gelijke beslissing met volkomen gelijke motiveering is „te vinden in de arresten van 5 Januari 1900, W. 7385, 4 Maart 1904, „W. 8038 en 23 October 1925, N. J. 1925 blz. 1169. Ditzelfde stand- „punt is verdedigd door F. L. Kleyn, Executie van openbare ge- „meenschappen. Proefschr. Leiden 1897, blz. 62.

„Bestreden is deze opvatting door Struycken in W. 7811 noot 2 „(zie ook dezelfde in W. 7383). Hel verlof tot het beslag is toe- „gestaan bij de arresten van 3 Nov. 1899, TV. 7356, 12 April 1923, „N. J. 1923 blz. 721 en 12 Juni 1925, N. J. 1925 blz. 1169, alle zon- „der veel motiveering.

„Dat de geschiedenis voor de jongste opvatting van den Hoogen „Raad pleit, is slechts betrekkelijk. Naast de in het arrest geciteerde „plaats uit de Handelingen, kan loch op de M. v. T., het V. V. en de „M. v. A. op de artt. 65 en 66 (toen artt. 41 en 42) gewezen worden, „Bijlagen 1863/64 blz. 96, 652 vlg. 1145 vlg. En de vraag kan ge- „steld worden, wanneer de Hooge Rand dan wel het in dcxe artikelen „bedoelde verlof tof beslaglegging op gelden of goederen, door het „departement van Koloniën beheerd, kan verleenen, wanneer de „wet van 24 Januari 1815 van toepassing blijft. Wet ware te wen- „schen, dat de Hooge Raad dit eens aangaf; het kan toch niet de „bedoeling van den wetgever geweest zijn een voorschrift te geven „wat nimmer toegepast kan worden. Zie ook F. G. Schalkwijk, Art. „757 B. R. Proefschr. Leiden 1904 bl. 90 en vlg.

„In het thans gewezen arrest treft verder nog dat vergoeding „voor uitrustingskosten als traktement wordt aangemerkt."

Red. M. R. 7'.

GERECHTSHOF TE 'S-GRAVENHAGE.

Eerste Kamer.

Zitting van 31 Januari 1927.

Voorzitter: Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler.

Raden: Mrs. P. Polvliet en D. Lodder.

Advocaat-Generaal: Mr. B. R. Roijer.

Pensioen is uitgesteld loon, waarop men een verkregen recht heeft, dal noch geheel noch ten deele ontnomen kan worden.

Dit beginsel ligt ten grondslag zoowel aan de in art. 49 der

Reservewet (Wet *van* 6 *Juni 1905*, no. 177) *gewaarborgde cumulatie van traktement met pensioen* als aan *het* K. *R.* van *4 October 1913*, *no. 39 (zie* Recueil *militair 1913, blz. 1291), waarbij aan gepensionneerden van het Nederlandsche* leger gelijktijdig genot *wordt gewaarborgd van pensioen met militair traktement of eenige andere militaire belooning, verbonden* aan dc betrekking *waarin zij zijn geplaatst.*

De bedoeling *van* het *K. R. van 11 Januari 1915*, no. 69 *(zie* Legerorders *1915, Deel* A, no. *8)* is geen *andere dan te* dien *aanzien voor gepensionneerden* van *het* leger *in* Oost- en *West-Indië ge* durende *het volbrengen van* een *vrijwillige verbintenis voor onbepaalden* tijd, *hetzelfde recht* te *scheppen.*

De *ministerieele beschikkingen neergelegd in Legerorders 1916, Deel B, nos. 168 en* 293, *waarbij uitsluitend voor gepensionneerden, en alleen* op *grond van die hoedanigheid,* de *mobilisatietoelage en* de *vergoeding wegens gemis van levensmiddelen wordt* ingetrokken, *maken inbreuk op voornoemd, in* de *Reservewet en in bovengenoem*de *Koninklijke besluiten gewaarborgd, recht en zijn mitsdien niet rechtsgeldig.*

De Staat der Nederlanden, woonplaats hebbende te 's-Gravenhage, Appellant, Procureur Jhr. Mr. G. W. van der Does,

tegen

F. M.. Ambtenaar bij het Departement van Koloniën, wonende te 's-Gravenhage, kosteloos procedeerende krachtens beschikking van de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage dd. 28 April 1925. Geïntimeerde, Procureur Mr. J. G. Nysingh;

Het Gerechtshof te 's-Gravcnhage, Eerste Kamer;

Gehoord partijen in hare conclusiën cri pleidooien, alsmede den Procureur-Generaal in zijne conclusie, strekkende tol bevestiging van het vonnis, waarvan beroep, mrt veroordeeling van appellant in de kosten;

Gezien de stukken en daaronder een vonnis, dén 19den Januari 1926 door de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage gewe zen [1]) tusschen gcïntirneerde als eischer en appellant als gedaagde, waarvan de beslissing luidt:

„Veroordeelt gedaagde om aan eischer legen behoorlijke kwijting ,,te betalen de som van f 741,65 met de rente daarvan naar vijf ten ,,honderd 's jaars vanaf den dag der dagvaarding tot dien der vol-,,doening;

„Verklaart dit vonnis tot zoover uitroerbaar bij voorraad niet-„tegenstaande hoogere voorziening, doch alsdan tegen borgtocht of „voldoende zekerheid binnen acht dagen, nadat zoodanige voorzie-

1) Zie Rl. H. T. deel XXI blz. 593. Red. M. R.T.

„ning zal zijn gedaan, te stellen of aan te wijzen en binnen vijf „dagen daarna aan te nemen of te betwisten;

„Veroordeelt gedaagde in de Bosten van liet geding, tot op deze „uitspraak aan zijde van eischer begroot op f 300.—."

Ten aanzien der feiten en procedure verwijzende naar gemeld vonnis en voorts overwegende dat gedaagde daarvan den 9den Maart 1926 heeft geappelleerd en dat partijen daarop hebben geconcludeerd respectievelijk voor eisch en voor antwoord in beroep, gelijk in die conclusiën is opgenomen;

In rechte:

Overwegende dat ten processe vaststaat:

dat geïntimeerde als adjudant-onderofficier-kwartiermeester van het Nederlandsch-Indische leger bij Koninklijk besluit van 2 Juni 1908, no. 62, is gesteld in liet genot van pensioen tot een bedrag van f 596.— per jaar, ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië;

dat hij vervolgens bij de mobilisatie van Augustus 1914 als reserve 1e luitenant der Militaire Administratie van liet Nederlandsche leger in werkelijken dienst gesteld is en na gedurende den ganschen mobilisatietijd bij dat leger te hebben gediend, op 31 December 1919 met onbepaald verlof den actieven dienst heeft verlaten;

dat hij in voornoemde functies, behalve traktement, uit krachte van Legerorder 1916, no. 18, Art. B. 20 (berustend op het Koninklijk besluit van 16 December 1915, no. 46), genoot een zoogenaamde mobilisatie-toelage, benevens vergoeding wegens gemis van levensmiddelen;

dat evenwel bij Ministeriecle beschikkingen, neergelegd in Legerorders 1916 B., nos 168 en 293, respectievelijk voor in den rang van officier en van onderofficier, gepensionneerde officieren, die boven hun pensioen traktement genoten, genoemde toelagen worden verminderd, in dier voege dat ten opzichte van geïntimeerde met ingang van 1 December 1916 tot en mrt 28 Februari 1918 van die toelage en vergoeding werd ingehouden een bedrag van f 1.63 per dag;

Overwegende, dat geintimeerde. stellende dat deze korting is geschied ten onrechte, iinmers in strijd met de wet, het aldus totaal ingehouden bedrag van 455 maal f 1.63 = f 741,65 bij de onderhavige vordering alsnog vnii den Staot opvordert;

Overwegende dat geïntimeerde die onrechtmatigheid hierop grondt, dat door genoemde inhouding, zij 't zijdelings, zijn pensioen werd gekort, in strijcl met liet beginsel dat pensioen is uitgestelde bezoldiging, waarop men een verkregen recht heeft, en waaraan niet mag getornd worden; dat dit beginsel, door den wetgever reeds in 1905 gehuldigd voor het reserve-personeel der landmacht, in de Wet van 21 Juni 1913, *Staatsblad* no. 303, bot wijziging en aanvulling van de Burgerlijke Pensioenwet, ook is aangenomen voor alle burgerlijke ambtenaren, en is toegepast bepaaldelijk voor gepensionneerde

militairen van het Nederlandsche leger bij het Koninklijk besluit van 4 October 1913, no. 39, en meer speciaal voor gagageerde of gepensionneerde militairen van het Nederlandsch-Indische leger, die tijdens de mobilisatie een vrijwillige verbintenis bij de landmacht hebben aangegaan, bij het Koninlclijk besluit van 11 Januari 1915, rio. 69, hebbende geïntimeerde voorts betoogd dat de Minister van Oorlog, tot wien hij zich eerst had gewend niet hrt verzoek om hem alsnog het te weinig uitbetaalde te doen geworden, ten onrechte zijn afwijzende beschikking heeft gemotiveerd met een beroep op artikel 18 van het Reisbesluit 1916;

Overwegende dat de Rechtbank bij haar beroepen vonnis de vordering heeft toegewezen, overwegende dat geïntimeerde krachtens bovengemeld Koninklijk besluit van 1915 recht had om in liet genot te blijven van het hem toegekende pensioen en dus ook om daarboven al die geldelijke voordeelen te genieten, welke drstijds verbonden waren aan zijne betrekking van reserve-luitenant, waaronder de be doelde toelagen, én dat waar de Ministerieele beschikkingen, waarbij die toelagen werden verminderd, uitsluitend betreffen gepensionneerden en enkel op groncl van hunne pensioengerechtigdheid, een deel der door hen genoten toelage werd ingehouden, die beschikkingen in strijd zijn met gemeld Koninklijk besluit en derhalve krachteloos;

Overwegende dat namens den Staat tegen deze beslissing in hoofdzaak is aangevoerd, dat geïntimeerde krachtens het Koninklijk besluit van 1915 alleen recht heeft op zijn onverkort genot van zijn Indisch pensioen; dat het zelfs niets inhoudt over cumulatie van pensioen en traktement en van eene bedoeling om de autoriteiten hier te lande te binden ten aanzien van traktementen, te betalen uit de Nederlandsche Schatlrist, nirts blijkt; dat echter, gesteld al dat het zou verbieden om ten aanzien van de traktementen van de onder dat Koninklijk besluit vallende militairen een afwijkende regeling te treffen, dit verbod dan toch zeker niet zou gelden ten aanzien van de hierbedoelde buitengewone tegemoetkomingen voor bijzondere omstandighedrri, in de regeling waarvan dc Minister volkomen vrij was en welker aard cri strekking juist meebracht om een afwijkende regeling te treffen voor eene groen, die (gelijk zij die tevens pensioen genoten) als geheel in minder moeilijke omstandigheden verkeerde;

Overwegende hieromtrent, dat de Rechtbank bij hare beslissing terecht is uitgegaan van het, ook door appellant niet betwiste, beginsel van de Nederlandsche, zoowel burgerlijke als militaire, wetgeving, dat pensioen is uitgesteld loon, waarop nien dus een verkregen recht heeft, dat noch geheel noch ten deele ontnomen kan worden;

Overwegende dat dit beginsel ten grondslag ligt aan de reeds in de Reservewet 1905, artikel 49, gewaarborgde cumulatie van traktement en pensioen, waarop geïntimeerde als reserve-officier terecht aanspraak maakt;

Overwegende dat mede tot uiting komt in het Koninklijk besluit van 4 October 1913, no. 39, betrekking hebbende op gepensionneerden van het Nederlandsche leger en daarin de cumulatie met pensioen uitdrukkelijk wordt gewaarborgd, behalve voor militaire traktementen, ook voor andere militaire belooningen;

Overwegende dat met geïntimeerde mag worden aangenomen, dat de bedoeling van het Koninklijk besluit van 11 Januari 1915, no. 69, bepalende dat de gegageerde en gepensionneerde militairen van het leger in Nederlandsch-Indië en van de landmacht in West-Indië gedurende het volbrengen van de vrijwillige verbintenis voor onbepaalden tijd, bedoeld bij het Koninklijk besluit van 3 Augustus 1914, no. 22, in het genot blijven van het hun toegekend gagement of pensiocn, geen anclrre was dan om te dien aanzien dezelfde rechten te scheppen voor gepensionneerden van het leger in Oost- en West-Indië, als hij liet Koninklijk besluit van 1913 aan die van het Nederlandsche leger waren toegekend, cn dat derhalve aan eerstgenoemden, wanneer zij de in het Koninklijk besluit van 1915 genoemde verbintenis aangingen, hun pensioen onverkort werd gewaarborgd naast traktement of andere militaire belooningen;

Overwegende dal geintimeerde nu niet recht stelt, dat het hem zoowel bij de Reservewet als bij het Koninklijk besluit van 1915 gewaarborgcl recht op onverkorte uitkeering van zijn pensioen, door de Ministerieele beschikkingen, neergelegd in Legerorders 1916, Deel R., nos. 168 en 293, waarvan speciaal de laatste op geïntimeerde toepasselijk is, geschonden is;

Overwegende immers dat bij deze beschikkingen, tot opschrift dragrnde: „Wijziging in de toekenning van de mobilisatie-toelage en van de vergoeding voor gemis van levensmiddelen ten aanzien van gepensionneerde officieren", respectievelijk ten aanzien van in den officiersrang en van in den rang van onderofficier gepensionneerde officieren, — wat de laatsten betreft, zoowel afkomstig van het leger hier te lande als van het Indische leger — tijdens de mobilisatie dienstdoende bij de landmacht, voorzoover zij hoven hun pensioen traktement genieten alsmede mobilisatie-toelage en vergoeding wegens gemis van levensmiddelen, wordt bepaald dat zij, te rekenen van I October, respectievelijk 1 December 1916. geen mobilisatie-toelage noch vergoeding wegens pemis van levensmiddelen zullen ontvangen;

Overwegende toch dat, waar uitsluitend aan gepensionneerden, en alleen op grond van die hoedanigheid, die toelage en vergoeding werd ontnomen, de eerste rechter met juistheid heeft beslist dat, zooal niet naar íle letter, dan toch naar geest en strekking daardoor inbreuk gemaakt werd op hun recht op volledige uitbetaling van hun pensioen, naast en behalve de toegezegde belooning voor daarna aan het Rijk bewezen diensten;

Overwegende dat ook het betoog van den Staat, dat 't hier slechts gaat om extra tegemoetkomingen, waaromtrent de Minister geheel vrij zou zijn regelingen tr treffen en waarvan hij dus ook de ge-

pensionneerden. als verkeerende in gunstiger omstandigheden dnn niet-gepensionneerdrn, zou mogen uilsluiten, geen steek houdt, daar het voor de betrokkenen rechtens en feitelijk op hetzelfde neerkomt, of de korting plaats heelt op hun pensioen dan wel geschiedt door inhouding van toelage en vergoeding, die zij anders zouden genoten hebben, maar hun nu onthouden is alleen op grond dat zij pensioen genieten;

Overwegende dat — aangenomen dat de Staat dit beroep zou willen handhaven — het door den Minister van Oorlog ter verdediging van de aangevochten beschikkingen gedaan beroep op artikel 18 van ..het Reisbesluit 1916" evenmin houdbaar is. aangezien, nog daargelaten de vraag of dit Reisbesluit ten deze in 't algemeen toepasselijk is en daardoor zou kunnen worden gederogeerd aan bij de wet erkende rechten, genoemd artikel 18, bepalende dat de hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur bevoegd zijn de vergoeding wegens verblijfkosten te verminderen: a. voor bepaalde klassen van personen, kennelijk terugslaat op de in artikel 2 van dat besluit neergelegde indeeling in vijf klassen van alle burgerlijke en militaire landsdienaren en andere personen die tot eenige clienstverrirhting buiten hunne woonplaats ten behoeve van het Rijk geroepen worden en niet alleen uit den aard der zaak „gepensionneerden" niet eene dier klassen vormen, maar bovendien artikel 3 van hetzelfde besluit bepaalt dat gepensionneerden zijn gerangschikt in de klasse, waartoe de betrekking behoort die zij het laatst hebben bekleed of waarin zij het laatst dienst gedaan hebben, zoodat te eenenmale uitgesloten is dat de betrokken Minister aan artikel 18 de bevoegdheid zou kunnen ontleenen om de bij het Reisbesluit toegekende vergoeding te verminderen — veel minder om die op te heffen — voor „gepensionneerden";

Overwegende dat derhalve terecht aan de bedoelde Ministerieele beschikkingen rechtskracht is ontzegd en de op grond daarvan ingelionden gelden alsnog aan geintimeerde behooren te worden uitbetaald, zoodat hem zijne vordering terecht is toegewezen;

Rechtdoende in hooger beroep;

Bevestigt bovenvermeld vonnis. waarvan beroep;

Veroordeelt appellant in de kosten van het hooger beroep, tot hiertoe aan zijde van geïntimeerde begroot op f 300.

Gedaan enz.:

Naar wij vernemen is cassatieberoep aanhangig. Red. M. R. T.

GERECHTSHOF TE 'S-GRAVENHAGE.

Eerste Kamer.

Zitting van 11 April 1927.

Voorzitter: Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler.

Raden: Mrs. P. Polvliet en D. Lodder.

Advocaat-Generaal: Mr. B. X. Roijer.

De bedoeling van art. 70 (3°.) van de Bevorderingswet voor de Landmacht van 1902, is om naast de bevordering, het ontslag en het op pensioen stellen der officieren van de landmacht ook hun op-non-activiteitstelling aan vaste regelen te binden en aan willekeur te onttrekken. De bepaling, xooals xe luidde vóór de wijziging, welke daarin door de Wet van 2 Juli 1923, Staatsblad No. 311, is aangebracht, laat op-non-nrfiviteitstelling dan ook niet toe in ket algemeen, wanneer een officier overcompleet rankt, doch slechts wanneer dit het gevolg is, hetzij van het opheffenvan zijn betrek-Icing, hetzij van de geheele of gedeeltelijke ontbinding van het wapen, waartoe hij behoort. In verband met de strekking van dir bepaling mag aan den term ,,ontbinding" geen uitbreidende interpretatie worden gegeven en daaronder niel worden begrepen **elke** *reorganisatie, ook zonder dat deze opheffing van de bestaande organisatie meebrengt.*

De reorganisatie, welke de Infanterie in 1922 heeft ondergaan, is niet als een gedeeltelijke ontbinding van dat wapen aan te merken, daar de nieuwe organisatie slechts geldt als vredes-organisatie en de oorspronkelijke organisatie — zij het ook met een kleine wijziging — is gehandhaafd als oorlogsorganisatie. Administratief bestaat de oude organisatie dus nog steeds en kan elk oogenblik worden opgeroepen om actieven dienst te verrichten.

De wettigheid van appellant's op-non-activiteitstelling wordt niet beïnvloed door de latere wetswijziging. De voor de plaatsing in de nieuwe vredesorganisatiën vastgestelde rangschikkingsregeling kan evenmin beslissend zijn voor de beoordeeling van het karakter der reorganisatie en van de wettigheid der daarop gebaseerde op-non-activiteitstelling.

G. A. de R.. Majoor der Infanterie, wonende ie H.. Appellant, Procureur Mr. P. E. Briët

tegen

den Staat der Nederlanden, wiens zetel is gevestigd te 's-Gravenhage, Geïntimeerde, Procureur Jhr. Mr. G. W. van der Does.

Het Gerechtshof te 's-Gravenhage, Eerste Kamer,

Gehoord partijen in hare conclusiën cn pleidooien:

Gclet op de conclusie van den Procureur-Generaal, strekkende tot bevestiging van het vonnis met veroordeelinp van appellant in de kosten;

Gezien de stukken;

Wat de feiten betreft, in de eerste plaats verwijzende naar en hier overnemende hetgeen daaromtrent voorkomt in het vonnis den 31sten Maart 1925 door de Rechtbank te 's-Gravenhage gewezen [1]) tusschen appellant als eischer en geïntimeerde als gedaagde, van welk vonnis, waarbij aan den eischer zijne vordering is ontzegd, deze bij exploit van 26 Juni 1925 is gekomen in hooger beroep, waarna partijen hebben geconcludeerd voor eisch en voor antwoord gelijk in hare conclusiën is vermeld en hierna zal blijken;

In rechte:

Overwegende dat appellant, die. terwijl hij was Majoor bij het 10e Regiment Infanterie en indeelingscommandant te Haarlem, bij Ministerieele beschikking van 15 Juni 1923, met ingang van 16 Juni 1923, is gesteld op non-activiteit, op grond dat deze op-non-activiteitsstelling was onrechtmatig, immers niet in overeenstemming met de destijds geldende bepaling van artikel 70 sub 3°. van de Wet tot regeling van de bevordering, het ontslag, het op non-activiteit en het op pensioen stellen der militaire officieren bij de landmacht, van 9 Juni 1902, Staatsblad No. 89, de zoogenaamde Bevordcringswet, noch gebaseercl op eenige andere wetsbepaling, en hij dus recht heeft behouden op zijn volle traktement, bedragende f 6200.— per jaar met f 60.— bijslag, heeft gevorderd dat zijne op-non-activiteitstelling zal worden verklaard onrechtmatig en dat geïntimeerde zal worden veroordeeld hem van den dag af, waarop deze inging, zijn traktement op basis van dat bedrag te betalen, hebbende appellant in verband met het feit dat hij op 1 September 1923 weder in actieven dienst en in zijn vroegere functie hersteld is, zijne laatstgenoemde vordering dienovereenkomstig gepreciseerd en verminderd;

Overwegende dat geïntimeerde de rechtmatigheid van appellant's op-non-activiteitstelling heeft staande gehouden met een beroep op gemeld artikel 70 sub 3°. der Revorderingswet van 1902, hetwelk deze toeliet o.a. wanneer een officier overcompleet geraakt door de geheele of gedeeltelijke ontbinding van het wapen waartoe hij behoort, en heeft betoogd dat door de reorganisatie, die het wapen der Infanterie in de jaren 1922 en 1923 heeft ondergaan, dit wapen inderdaad gedeeltelijk is ontbonden en een aantal actieve officieren, ook majoors, overcompleet geworden zijn;

dat naar aanleiding daarvan een rangschikking plaats gevonden heeft volgens de regels neergelegcl il1 de Ministericele besehikking van 14 October 1922, 2e Afd., No. 78. en appellant, die daarbij geplaatst werd in de categorie van hen, op wier behoud slechts in

---

1) Zie M. R. T. deel XXII blz. 175. Red. M. R. T.

de laatste plaats werd prijs gesteld, dientengevolge op non-activiteit gesteld is;

Overwegende dat de Rechtbank bij het beroepen vonnis zich met deze zienswijze van geïntimeerde heeft vereenigd en mede heeft verworpen appellant's subsidiaire stelling dat, al ware de bedoelde reorganisatie te hcschouwen als een gedeeltelijke ontbinding van de Infanterie, daardoor nog niet zou zijn gerechtvaardigd, dat juist hij op non-activiteit werd gesteld, aangezien zijne betrekking van irideelings-districts-comniandant daarbij niet werd opgeheven, weshalve de Rechtbank heeft beslist dat appellant's op-non-activiteitstelling niet was onrechtmatig en hem zijne vordering heeft ontzegd;

Overwegende dat appellant, opkomende zoowel tegen deze beslissing als tegen de gronden waarop zij berust, nader heeft uiteengezet dat en waarom zijne non-activiteitstelling wettelijken grondslag miste;

Ovrrwrgende dat partijen 't erover eens zijn, dat die wettelijke grondslag, indien aanwezig, gelegen moet zijn in artikel 70 sub 3°. van de Bevorderingswet voor de Landmacht van 1902, zooals dat luidde voor de wijziging, welke daarin door dc Wet van 2 Juli 1923, Staatsblad No. 311, is aangebracht;

Overwegende dat dit artikel luidde:

„Een officier in actiever, dienst kan niet op non-activiteit wor den gesteld dan om een der volgende redenen:

1e. enz.

2e. enz.

3e. wanneer hij overcoinpleet geraakt, hetzij door het opheffen van zijne betrekking, hetzij door de geheele of gedeeltelijke ontbinding van het wapen, het korps, den staf of het dienstvak, waartoe hij behoort;

4e. enz.:

Overwegende dat de bepaling van dit derde lid op aandrang van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in 1851 voor 't eerst in de Wet is opgenomen — Wet van 28 Augustus 1851, Staatsblad No. 128, waaruit zij nagenoeg ongewijzigd is overgegaan in de Wet van 1902 — teneiride naast de bevordering, het ontslag en het op pensioen stellen der offieieren van de landmacht, ook hunne op-non-activiteitstelling aan vaste regelen te binden en aan willekeur te onttrekken;

Overwegende dat deze bedoeling ook blijkt uit de bewoordingen van den aanhef, welke nopen tot eon strikte uitlegging van de gevallen waarin op-non-activiteitstelling zou zijn toegelaten;

Overwegende dat gemeld derde lid deze dan ook niet toelaat in het algemeen, wanneer een officier overcompleet geraakt, doch slechts wanneer dit het gevolg is, hetzij van het opheffen van zijne betrekking, hetzij van de geheele of gedeeltelijke ontbinding van het wapen enz., waartoe hij behoort;

Overwegende nu ten aanzien van de vraag of de reorganisatie,

welke de Infanterie in 1922 heeft ondergaan, als ccne gedeeltelijke ontbinding van dat wapen is aan te merken, dat tusschen partijen vaststaat, dat terwijl voordien eeii regiment Infanterie bestond uit een Staf, **3** Bataljons elk van 4 Compagnieën, één mitrailleur-peloton en één depôt-compagnie, ingevolge liet Koninklijk Besluit van 17 Maart 1922. No. 14, een regiment voortaan zou bestaan uit een Staf, **3** schoolcompagnieën en een opleidingscompagnie, derhalve uit slechts 4 tegen vroeger 12 compagnieën, terwijl de bataljons vervallen zin, en dat in verband met deze inkrimping ook het aantal bij elk regiment behoorende officieren aanmerkelijk verminderd is, gelijk een en ander blijkt uit een door geïntimeerde overgelegden en door appellant niet betwisten, vergelijkenden staat;

Overwegende dat eclitcr tevens tusschen partijen vaststaat, dat deze nieuwe organisatie slechts geldt als vredes-organisatie en dat de oorspronkelijke organisatie is gehandhaafd als oorlogs-organisatie, met dit verschil alleen dat de Infanterie daarin is samengesteld uit 8 brigades van 3 Regimenten tegen vroeger 12 brigades van 2 Regimenten, zoodat alleen 4 brigadestaven vervallen zijn, maar de infanterie in hare oorlogsorganisatie nog steeds bestaat uit 24 regimenten, elk samengesteld uit evenveel bataljons en compagnieën en van dezelfde sterkte aan personeel en materieel als vóór de reorganisatie;

dat geïntimeerde nu wel heeft betoogd dat ten deze alleen rekening gehouden moet worden met de vredes-organisatie en niet met de slechts op papier en in magazijnen bestaande oorlogsorganisatie, maar het Hof die meening niet kan deelen, waar deze z.i. de oude organisatie, administratief dus nog steeds bestaat en elk oogenblik kan worden opgeroepen om actieven dienst te verrichten:

Overwegende dat onder die omstandigheden de plaats gehad hebbende reorganisatie der infanterie, welke hierop neerkomt dat *naast* de bestaande organisatie, welke gehandhaafd is als oorlogsorganisatie, eene nieuwe organisatie is geschapen voor vredestijd, niet gezegd kan worden te zijn een geheele of gedeeltelijke ontbinding van dat wapen;

dat immers ontbinden, zoowel taalkundig als volqens het spraakgebruik, beteekent *uiteen doen vallen, opheffen,* en liet wapen der infanterie claardoor noch geheel noch in een zijner onderdeelen of voor een gedeelte is opgeheven, terwijl hetgeen boven omtrent de strekking van de betrokken wetsbepaling is gebleken, allerminst recht geeft om aan den term „ontbinding" een uitbreidende interpretatie te geven en daaronder te begrijpen elke reorganisatie. ook zonder dat deze opheffing van de bestaande organisatie meebrengt;

Overwegende dat hiertegen geen beroep gedaan kan worden op tie wijziging die de Wet van 1902 in Juli 1923 heeft ondergaan, waardoor artikel 70 sub 3°. is komen te luiden: „wegens de opheffing zijner betrekking of wegens verandering in de organisatie van liet wapen of dienstvak, waartoe hij behoort". rlaar. ook al moge dc Minister daarin geen materieele verandering gezien hebben. doch

slechts eene andere redactie voor hetgeen z.i. reeds in den tekst van 1902 lag opgesloten, uit het feit dat de Tweede Kamer in tegenstelling met de Commisie van Rapporteurs, geen bezwaar tegen de wijziging maakte, niet mag worden afgeleid dat zij die zienswijze van den Minister deelde, terwijl geen betoog behoeft dat do al of niet wettigheid van appellant's op-non-activiteitstelling niet wordt beïnvloed door de latere wetswijziging en evenmin de rangschikkingsregeling, vastgesteld bij de bovengenoemde Ministerieele beschikking van 14 October 1922 voor de plaatsing in de „nieuwe vredesorganisatiën", beslissend kan zijn voor de beoorcleeling van liet karakter der reorganisatie en van de wettigheid der daarop gebaseerde non-activiteitstelling;

Overwegende dat, waar de eenige grond waarop geïntimeerde appellarits op-non-activiteitstelling heeft gebaseerd, blijkens het bovenoverwogene daaraan ontvalt, bij het beroepen vonnis ten onrechte hem zijne vordering is ontzegd en deze, gelijk hij haar nader heeft gepreciseerd en verminderd, hem alsnog behoort tr worden toegewezen, zonder dat de in de tweede plaats door appellant verdedigde stelling. dat, ook al wart. liet wapen der Infanterie gedeeltelijk ontbonden. daardoor *appellants* op-non-activiteitstelling nog niet zon zijn gerechtvaardigd, behoeft te worden onderzocht;

Recht doende in hooger beroep;

Passeert het verzoek tot liet hooren van deskundigen, alsmede het gedaan bewijsaanbod;

Vernietigt het bovenvermeld vonnis, waarvan beroep;

En opnieuw recht doende:

Verklaart de op-non-activiteitstelling van appellant onrechtmatig;

Veroordeelt geïntimeerde om aan appellant te betalen f 434,72⁵, zijnde het ten onrrchtr ingehouden deel van zijn tractement over de periode van 16 Juni tot 1 September 1923;

Verklaart deze veroordeeling uitvoerbaar bij voorraad, zonder borgtocht;

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van het geding, begroot aan zijde van appellant, in eersten aanleg lot liet vonnis op f 350 en in hooger beroep tob deze uitspraak op f 300.

Gedaan enz.

Naar wij vernemen is cassatieberoep aanhangig. *Red. M. R. T.*

OFFICIEEL GEDEELTE.

Wijziging van het Reglement betreffende de krijgstucht.

BESLUIT van den 17den Juni 1927 (Staatsblad **no.** *182). houdende wijziging van het Reglement betreffende de Krijgstucht, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 31 Juli 1922* (Staatsblad *no. 476).*

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN. PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Marine a. i. rn van Justitie van 26 April 1926, Ie Afd. no. 6. van 10 Mei 1926, Afd. R. (1e Bureau) no. 50 en van 19 Mei 1926, 2de Afd. X. no. 806;

Overwegende, dat het Reglement betreffende de Krijgstucht, vastgesteld bij Ons Besluit van 31 Juli 1922 (*Staatsblad* no. 476) wijziging behoeft;

Den Raad van State gehoord (advies van 13 Juli 1926, no. 20):

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers vall 19 November 1926, Ie Afd. no. 8, van 1 December 1926, Afdeeling B (le Bureau) no. 51 en van 13 Juni 1927, 2de Afdeeling A. no. 969;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat het gestelde in punt c. van art. 17 van het Reglement betreffende de Krijgstucht, vastgesteld bij Ons bovengenoemd Besluit, zal worden gelezen: „deel te nemen, zoowel in uniform als in burgerkleeding, hetzij aan optochten van welken aard ook, zonder toestemming, voor wat de zeemacht betreft van den commandeerenden officier. voor wat de landmacht betreft van de plaatselijke militaire autoriteit, hetzij aan betoogingen van welken aard ook, indien de commandeerende officier of de plaatselijke militaire autoriteit de deelneming daaraan verboden heeft of indien die deelneming in strijd is met de belangen van de krijgstucht."

Onze voornoemde Ministers zijn, ieder voor zooveel hem aangaat. belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal

worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 17den Juni 1927

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog,
LAMBOOY.

De Minister van Marine a. i.,
LAMBOOY.

De Minister van Justitie,
J. DONNER.

Uitgegeven den *zevenden* Juli 1927.

De Minister van Justitie,
J. DONNER.

Nota van Toelichting.

Bij art. 17 punt c. van het Reglement betreffende de krijgstucht, vastgestelcl bij Koninklijk besluit van 31 Juli 1922 (*Stbl.* no. 476), is bepaald, dat het den militairen verboden is deel te nemen aan optochten of betoogingen, van welken aard ook, indien de commandeerende officier of plaatselijke militaire autoriteit zulks om redenen ontleend aan de belangen van de krijgstucht verboden heeft. Een dergelijk voorschrift was reeds in 1919 gegeven door den toenmaligen Minister van Oorlog voor wat betreft het deelnemen aan optochten door militairen in *uniform.* Deze laatste maatregel kan echter bezwaarlijk blijven bestaan naast het sedert ter zake gegeven voorschrift in het Reglement betreffende d~ krijgstucht, doch niettemin moet worden erkend, dat die maatregel beter aan de eischen van de praktijk voldoet clan de bepaling in genoemd Reglement.

Het is toch gebleken, dat de bepaling van het Reglement nog te veel ruimte laat en tot ongewenschte toestanden aanleiding kan geven.

Het zou daarom volgens ondergeteekenden aanbeveling verdienen punt c van bovengemeld art. 17 in dien zin te wijzigen, dat voortaan een militair, die aan optochten, van welken aard ook, wenscht deel te nemen, hetzij in uniform, hetzij in burgerkleeding te voren aan den commandeerenden officier of plaatselijke militaire autoriteit *toestemming* daartoe behoort te vragen en dat hij niet mag deelnemen aan betoogingen, van welken aard ook, hetzij in uniform, hetzij in burgerkleeding. indien de commandeerende officier of plaatselijke militaire autoriteit de deelneming daaraan verboden heeft of, indien die deelneming in strijd is met de belangen van de krijgstucht.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Art. 58 der Wet op de krijgstucht.

In de rubriek „Militaire Rechtspraak" zijn opgenomen eenige vonnissen en sententies betreffende de toepassiiig van art. 58 W. K. Het verschil in opvatting omtrent de toepassiiig van voornoemcl artikel, hetwelk tusschen het hoogste Nederlandsche en het hoogste Indische militair-rechterlijk college blijkt te bestaan, geeft ons aanleiding dit wetsartikel en de daaromtrent bestaande rechtspraak aan een nadere beschouwing te onderwerpen. Wij doen dit des te gereeder. omdat wij — zooals wij bij de sententie van 12 Februari 1926 (M. R. T. XXII blz. 52) reeds aanteekenden — den gedachtengang van 's Hofs jongste jurisprudentie, waarbij in afwijking rnet vroeger en in afwijking van dc rechtspraak van het Indiselie hof, aan de verwijzing naar de disciplinaire autoriteit een beslissing omtrent de feiten niet meer voorafgaat, niet kunnen bepalen.

De eerste vraag, die zich bij een behandeling van art. 58 W. K. voordoet is: .,Wat is bedoeld met ***het feit***, hetwelk bevonden wordt een krijgstuchtelijk vergrijp te zijn?" Het gebruik van het bepalend lidwoord wijst er op, dat hier wordt verwezen naar een vaststaand feit. Zooals de schrijver van de bijdrage „Art. 58 van de wet op de krijgstucht" (M. K. T. XIX blz. 31 vlg.) o. i. terecht heeft aangetoond, is met het in art. 58 TV. K. vermelde onderzoek bedoeld het onderzoek in raadkamer. Art. 193 R. L. (185 R. Z.) geeft aan, waarover het onderzoek in raadkamer loopt. Volgens dit artikel moet de rechter beraadslagen naar aanleiding van het aan den voet van liet bevelschrift tot bijeenkoming ten laste gelegde feit. De zaak wordt dus volgens art. 193 K. L. (185 R. Z.) aan de kennisneming van den rechter onderworpen in den vorni, zooals het feit in de telastlegging is omschreven. Het ligt voor de hand, dat liet met de voor toepassing van art. 58 W. K. in aanmerking komende. aan de kennisneming van den rechter onderworpen zaak niet anders gesteld is. O. i. zal dan ook voor het feit, bedoeld in art. 58 TV. K., hetwelk bevonden wordt een krijgstuchtelijk vergrijp op te leveren, de telastlegging het uitgangspunt moeten vormen.

Wanneer vestigt nu de rechter zijn oordeel, dat dit feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert?

De rechterlijke werkmethode. welke in raadkamer moet worden gevolgd, vinden we eveneeris in art. 193 R. L. (185 R. Z.).

Volgens het tweede lid van dit artikel beraadslaagt de rechter naar aanleiding van het feit, zooals het is telastgelt-gd, over de volgende punten:

1o. Is het telastgelegde feit bewezen?

2o. Is het bewezen telastgelegde feit een strafbaar feit en, zoo ja, welk?

3o. Is dc schuld van den beklaagde aan dat feit bewezen?

4o. Welke straf moet worden opgelegd?

Art. 58 W. K. voegt aan deze reeks nog de volgende vraag toe: „Levert het bewezen lelastgelegde feit een krijgstuchtelijk vergrijp op?"

Welke plaats deze laatste vraag in de volgorde der bovengenoemde punten behoort in te nemen moge uit het ondervolgende blijken.

A. Wanneer de rechter de eerste vraag ontkennend beantwoordt, moet krarhtcns het bepaalde in liet laatste lid van art. 193 R. L. (185 R. Z.) vrijspraak volgen. Voor het geval deze vrijspraak het gevolg is van het feit, dat het telastgelegde als zoodanig niet is bewezen (gebrek aan bewijs) is o. i. met die vrijspraak de zaak uit. Dikwijls gebeurt het echter, dat van het telastgelegde slechts een deel. hetwelk behoort tot de constitutieve elementen van het delict (b.v. hef opzet, de wederrechtelijke toeëigening, het schildwacht zijn e. d.) niet bewezen wordt geacht. In een dergelijk geval zal de rechter ingevolge art. 58 W. K. alvorens een vrijspraak te geven, hebben na te gaan of dat deel van de telastlegging, hetwelk hij wèl bewezen acht, al rlan niet een krijgstuchtelijk vergrijp zou kunnen opleveren. In het bevestigend geval inoct een verwijzing naar de disciplinaire autoriteit volgen. Deze door ons voorgestane opvatting, waarbij dus dat cleel der telastlegging, lietwrlk na aftrek van het niet bewezene wordt bevonden een krijgstuchtelijk vergrijp te kunnen zijn. *hetzelfde feit* betreft als dat hetwelk in den zin van *dezelfde materieele gedraging* van beklaagde, onderwerp der vervolging uitmaakt, heeft liet Nederlandsche H. M. G. gehuldigd in de sententies van 5 Februari 1926 (M. li. T. XST blz. 488) en van 12 Februari d. a. v. (M. R. T. XXII blz. 52). Op het verschil in den vorm dier uitspraken komen we strak- terug.

Het H. M. G. van Nederlandsch-Indië schijnt in deze een andere opvatting te huldigen. Tergelijken we toch den inhoud der sententie van 28 September 1923 (hierna blz. 147) niet dien van het vonnis van den zeekrijgsraad te Soerabaja van 26 Juni t. v. (hierna blz. 145), dan wil het ons voorkomen, dat het Hof te Weltevreden zich te dezen op een eng standpunt stelt. Immers de sententie vernietigt de in het vonnis gegeven beslissing, waarbij aan den C. O. ter beoordeeling wordt gelaten, of beklaagde ter zake van *diens gedragingen* op 27 Januari 1923 — welke o. i. zeer zeker een krijgstuchtelijk vcrgrijp zouden kunnen opleveren - - krijgstuchtelijk moest worden gestraft op grond van de overwrging, dat art. 58 slechts een verwijzing ter verdere behandeling toelaat, ingeval den *rechter* is g ~ - bleken, dat het *feit* een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert, hetgeen te dezen niet het geval is. Blijkbaar worrlt hier de in art. 58 W. K. voorkomende uitdrukking „het feit" opgevat in dien zin, dat dit feit, hetwelk bevonden wordt een krijgstuchtelijk vergrijp op tc leveren *hetzelfde feit* moet betreffen als dat, hetwelk *formeel,* dus

in den zin van beklaagdes gedraging, zooals deze volgens de ten behoeve van de strafvervolging op de strafwet ingestelde *omschrijving van de telastlegging* onderwerp der vervolging uitmaakt. Wij achten deze opvatting in strijd met de algemeen geldende leer, welke onder hetzelfde feit verstaat dezelfde niatcrieele gedraging.

Behalve in het zooeven besproken geval kunnen zich meer gevallen voordoen, waarin de rechter hij het onderzoek van de aan zijn kennisneming onderworpen zaak bevindt dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert.

Ingeval de rechter bovengenoemde eerste vraag bevestigend heeft beantwoord, moet worden overgegaan tot de beantwoording van de tweede vraag, luidende: „Is het bewezen verklaarde ten laste gelegde „feit een strafbaar feit en zoo ja welk?"

Wanneer de rechter deze vraag bevestigend beantwoordt, zal niet zonder meer mogen worden overgegaan tob het onderzoek van de derde vraag, doch zal hij in verband met artikel 58 W. K. eerst hebben na te gaan of het strafbaar gestelde feit één der in art. 2, nos. 2—6 W. R. vermelde feiten oplevert. Ingeval, dat het strafbare feit valt onder één der in art. 2, nos. 2—6 vermelde strafbepalingen, doch de rechter geen termen aanwezig acht, dat het feit krijgstuchtelijk had beliooren te zijn afgedaan. zal. evenals in het geval dat het strafbare feit niet valt onder één dier strafbepalingen, liet onderzoek naar het antwoord op vraag 3 kunnen worden voortgezet.

B. Bevindt de rechter daarentegen, dat indien het strafbare feit in één der in art. 2, nos. 2—6 W. X. vermelde strafbepalingen valt en het wel krijgstuchtelijk had behooren te zijn afgedaan, dan verwijst hij de zaak naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

Eenige op een dergelijk geval betrekking hebbende uitspraken werden vernietigd door het H. M. G. te 's Gravenhage bij diens sententies van 18 September 1923 ((M. R. T. XIX blz. 329) en van 25 September d. a. v. (M. R. T. XTX blz. 336).

C. Vermeent de rechter, dat het bewezen geachte telastegelegde feit volgens de strafwet niet strafbaar is, omdat de wet daarin niet heeft voorzien of omdat het wel strafbaar gestelde feit in de telastlegging niet juist is geformuleerd en het feit, zooals het is ten laste gelegd, uit dien hoofde geen strafbaar feit oplevert, dan kan nog niet overeenkomstig het bepaalde in het laatste lid van art. 193 R. L. (185 R.Z.) direct vrijspraak volgen, doch zal weer eerst moeten worden uitgemaakt of het bewezen. doch niet strafbaar geachte feit. zooals dat in de telastlegging is omschreven, strijdig is met eenig dienstbevel of dienstvoorschrift of onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, m. *a.* w. of het bewezen ten laste gelegde feit een krijgstuchtelijk vergrijp volgens de daarvan in art. 2, no. 1 W. K. gegeven omschrijving oplevert. In hel bevestigende geval wordt de zaak naar den commandeerenden officier verwezen, in hei ontkennende geval volgt vrijspraak.

Een op dil geval betrekking hebbend voorbeeld vinden wij in de sententie van het H. Bl. G. van Nederlandsch-Indië van 22 April j.l. (hierna blz. 149), terwijl in de Beschikking van het H. M. G. te 's-Gravenhage van 3 April 1925 (M. R. T. XX. blz. 643) ook een dergelijk geval ter sprake komt.

Uit het bovenstaande blijkt. dat de rechter bij liet onderzoek van dr. aan zijn kennisneming onderworpen zaak op zeer verschillende gronden tot de bevinding kan komen, dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert en de zaak mitsdien ter verdere behandeling naar den commandeerenden officier moet worderï terwezen.

Men zou verwachten, dat dit in de rechtspraak tot uiting komt. Dit is niet het geval. In het algemeen heeft het H. M. G. te 's-Gravenhage zich afkeerig getoond om bij toepassing van art. 58 W.K. een beslissing over de feiten te geven. Zoo is b.v. volgens de onder B. genoemde sententies een verwijzing naar den C. O. niet vereenigbaar met een bewezenverklaring van- en een schuldigverklaring aan het trri laste gelegde. Vreemd genoeg werd aanvankelijk wel mogelijk geacht een combinatie van een verwijzing naar den C. O. met ern vrijspraak, waarbij toch ook over het bewezene en de schuld wordt beslist. Men zie b.v. de sententie van 5 Februari 1926 (M. R. T. XXI blz. 488), waarin men een overweging betreffende liet niet bewezene der feiten en in verband daarmede een vrijspraak alzoo een niet-schuldig-verklaring aan de ten laste gelegde overtreding aantreft. Deze sententie is wat de inhoud betreft de meest gave welke de jurisprudentie oplevert. Die inhoud werd echter steeds meer *uitgehold, zóó* dat tenslotte aan het vonnis niet meer dan de leege schil werd gelaten, terwijl de kern vermoedelijk slechts aan de notulen van het verhandelde in raadkamer ten goede is gekomen. Immers reeds een week later, in de sententie van 12 Februari 1926 (M. R. T. XXII blz. 52) laat het Hof zich over het al of niet bewezene der feiten niet meer uit, terwijl in de beslissing ook de vrijspraak achterwege blijft. Wèl wordt nog als overweging opgenomen een duidelijk aangewezen omstandigheid, welke voor het Hof termen oplevert de zaak naar den C. O. te verwijzen. In de beide sententies van 21 Juni j.l. (zie hierna blz. 156 en blz. 163), welke 's Hofs jongste jurisprudentie op dit punt vormen, wordt ook deze omstandigheid niet meer vermeld, doch wordt eenvoudig volstaan met de formule zonder meer dat het Hof termen aanwezig heeft bevonden de zaak naar den C. O. tc verwijzen. Dc kortheid en bondigheid dezer sententies zijn niet ten goede gekomen aan de duidelijkheid. Op grond waarvan bevindt de rechter, dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert volgens de daarvan in *art. 2, sub 1°* W. R. gegeven omschrijving? Is he1 ten laste gelegde niet bewezen? Of levert het bewezen ten leste gelegde geen strafbaar feit op? Waar bovengenoemde zinledige formule elke veronderstelling toelaat is liet niet uitgesloten, dat het Hof beklaagden wel degelijk schuldig aan het misdrijf van art. 143 Mil. Swb. heeft geacht. We komen dan tot het merkwaardige feit, dat het misdrijf

bedoeld in art. 143 Mil. Swb., hetwelk niet is genoemd onder art. 2 sub 2° der W. K. en dus in lichten vorm niet disciplinair inag worden afgedaan, hier langs den weg van art. 2, sub 1° van deze wet toch voor krijgstuchtelijke afdoening in aanmerking wordt gebracht. Aldus zou liet principieele verschil tusschen eigenlijke en oneigenlijke disciplinaire overtredingen worden uitgewischt en gaat men praktisch iii de richting van art. 98 van het ontwerp van wet, ingediend door de commissie tot regrling van den rechtstoestand van het militaire personeel der zeemacht.

Het kornt ons voor, dat omtrent dergelijke vragen een beslissing in hoogste ressort ons niet in het onzekere mag laten.

Ingeval een dergelijk vonnis door den krijgsraad wordt gewezen, zullen de auditeur-militair (fiskaal), die op een veroordeeling door den rechter aanstuurt en de beklaagde die een vrijspraak wenscht, niet weten tegen welke gronden zij in hooger beroep hun grieven moeten richten. Maar er is nog een ernstiger bezwaar. Wij achten dergelijke vonnissen in strijd met de wet. Art. 197 R.L. (189 R.Z.) toch eischt, dat het vonnis moet inhoudcn de beslissing van de punten bij art. 193 R.L. (185 R.Z.) vermeld en hieromtrent is in hovengenoemde sententies niets te vinden.

Wii kunnen ons indenkcn. dat het Hof den commandeerenden officier in zijii oordeel en beslissing over de hem toegewezen zaak of zich zelve bij de behandeling over een eventueel door den krijgstuchtelijk gestrafte in te dienen beklag niet aan een in de uitspraak gegeven beslissing der feiten wil binden en in zooverre lijkt ons 's Hofs jongste jurisprudentie, welke de handhaving der krijgstucht volkomen in handen van den C. O. laat, wel aantrekkelijk. Maar ren vonnis dient niet uitsluitend ter voorlichting of niet-voorlichting van de disciplinaire autoriteiten, doch in de allereerste plaats voor den veroordeelde en den auditeur-militair (fiskaal). die uit het vonnis moeten kunnen lezen, op welke gronden de rechter tot zijn beslissing gekomen is. Beklaagde heeft er groot belang bij orn te weten of de verwijzing naar den C. O. een gevolg is van de omstandigheid, dat een deel der telastlegging niet is bewezen of omdat het bewezene geen strafbaar feit oplevert, terwijl de openbare aanklager die een veroordeeling heeft gevraagd, toch dient te weten in welk opzicht zijn zienswijze van het geval verkeerd was. Al deze twijfel en onzekerheid ware te voorliomen door het vonnis aan de iii art. 197 It. L. (189 R. Z.) gestelde eischen te doen beantwoorden.

's Hofs jongste jurisprudentie lijdt bovendien nog onder een conflict van belangen van de partijen in het strafproces eenerzijds en van de tot krijgstuclitclijkc bestraffing bevoegde autoritcit anderzijds.

Wij meenen dat het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage de meeste aandacht heeft gegeven aan de positie, waarin de disciplinaire autoriteit na de rechterlijke beslissing tegenovrr de zaak zal komen te staan. Het zou toch niet ondenkbaar zijn, dat deze autoriteit zicli aan in de rechterlijke uitspraak opgenomen beslis-

singen over het bewijs, de schuld raag e. d. gebonden zou achten, terwijl het Hof — o. i. terecht — van oordeel is. dat die autoriteit, die niet aan eenige andere bewijstheorie dan die der gemoedelijke overtuiging zonder bewijsminima gebonden is, de zaak in haar vollen omvang moet onderzoeken en geheel naar eigen inzicht moet beslissen.

Dit standpunt zouden wij zeer toejuichen, doch zou niet door eene toevoeging aan de verwijzing van de zaak naar de disciplinaire autoriteit cliens vrijheid van onderzoek en oordeel duidelijk kunnen worden gemaakt? Indien b.v. zou worden gelezen: „verwijst „de zaak, oncler mededeeling van alle stukken. ter verdere behan„deling. zonder rekening te houden met hetgeen bij dit vonnis (deze „sententie) daaromtrent is beslist, naar den tot straffen bevoegden „commandeerenden officier", dan was tevens vrijheid verkregen om zonder schade voor het verder verloop der zaak aan art. 197 R.L. (189 R.Z.) te voldoen.

Het onmiddellijkheidsbeginsel.

Bij arrest van den Hoogen Raad van 25 April 1927 (N. J. 1927, blz. 696; W. v. h. R. no. 11685) werd vernietigd een vonnis van den kantonrechter te Arnhem van 22 December t. v. Tri bedoeld vonnis verwierp de kantonrechter het verweer van beklaagde — dat hij geen schuld had aan de hem ten laste gelegde overtreding der Motor- en Rijwielwet, omdat indien de bestuurder van het andere motorrijtuig de goede kant van den kruisweg had bereden, de aanrijding waarschijnlijk ware voorkomen — op grond, dat beklaagde op tamelijk grooten afstand van bedoelden weg verwijderd, heeft kunnen zien, dat er een motorrijtuig over dien weg kwam aanrijden, zulks uit overweging: „dat immers ons uit eigen bezichtiging is „gebleken, dat dit mogelijk was."

De H. X. overwoog hieromtrent: „dat, waar niet op wettige wijze „is gebleken, dat de hiervoren bedoelde bezichtiging bij een onder„zoek ter terechtzitting heeft plaats gevonden, nioet worden aange„nomen, dat voormeld door den verdachte gevoerd verweer is \,er„worpen op grond van eeii feitelijke omstandigheid, die naar. haar „aard door een onderzoek ter terechtzitting moest blijken en niet„temin door zoodanig onderzoek aan den rechter niet gebleken was:

„dat hieruit volgt, dat de kantonrechter heeft beraadslaagd — en „diensvolgens beslist — in strijd met hetgeen is bepaald in de krach„tens art. 398 Sv. toepasselijke artt. 350, 358 en 359 van dat wet„bock, immers zijn voormelde beslissing niet behoorlijk met redenen „is omkleed, hetgeen volgens laatstgemeld artikel nietigheid der „uitspraak ten gevolge heeft;

„dat toch gemeld art. 350 ook ten aanzien van de strafbaarheid „van een verdachte voorschrijft — evenzeer als zulks in art. 211 Sv.

„(oud) ten aanzien van de daarin vermelde punten, was bepaald — „dat daarover zal worden beraadslaagd naar aanleiding van het „onderzoek ter tcrcclitzitting;".

Volgens den Advocaat-Generaal Mr. Besier had de kantonrechter beter gedaan om gebruik te maken van de hem bij art. 318 in verband niet art. 398 Sv. gegeven bevoegdheid lot tijdelijke verplaatsing der terechtzitting lot het houden van een schouw.

Wij vestigen op het bovenstaaiide de aandacht, omdat ons kort - lings een vonnis van den zeekrijgsraad tc Soerabaja onder de oogen kwam, waarin als bewijsmiddel voorkomt een ten processe aanwezig proces-verbaal van bezichtiging van de plaats der aanrijding en vaii de met de auto, waardoor die aanrijding is veroorzaakt, gehouden remproeven, melk stuk overeenkomstig het bepaalde in art. 86 R. Z. was opgemaakt en geteekend door den officier-commissaris, belast met het nemen der informatiën, den secretaris en den fiscaal.

Hoewel het gebruik als bewijsmiddel van dit proces-verhaal, zijnde een schriftelijk bescheid in den zin van art. 341 Sv., formeel zeer zeker juist is, wil het ons voorkomen, waar art. 185 R. Z. (193 R. L.), 2e lid in dezelfde bemoorrlingen als art. 211 Sv. (oud) het zeer belangrijk strafprocessueel beginsel der onmiddellijkheid hulcligt, dat ook voor het militaire strafrecht in gevallen, dat kennis van den toestand ter plaatse of van niet aan deskundigen opgedragen proeven, welke ter terechtzitting niet kunnen worden gehouden, voor het bewijs der feiten nooclzalielijk is, die kennis niet door middel van een door andere personen opgemaakt proces-verhaal, doch door eigen aanschouwing, dus onmiddellijk in bijzijn van den fiscaal, den beklaagde rn diens raadsman tot den rechter komt. Verplaatsing der terechtzitting zal hiertoe noodig zijn. Practisch bestaat hiertegen geen bezwaar.

Indien men zich hiertegen zou willen verzetten op grond van het bepaalde in artikel 123 R. Z. (artikel 118 R. L.) moet er toch aan worden herinnerd, dat plaatsopnemingen van drn officier-commissaris ingevolge art. 86 R. Z. (art. 88 R. L.) ook niet aan het garnizoen, waarvoor hij benoemd is, gebonden zijn en dat dit voorschrift bij art. 169 R. Z. (art. 164 R. L.) voor clcn krijgsraad toepasselijk is verklaard.

De sociale taak van den officier.

In de Augustus-aflevering van het orgaan van de Vereeniging van Officieren van de Nederlandsche Landmacht is afgedrukt de door den Reserve-Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf C. C. de Gelder op de clit jaar te Assen gehouden algemeene vergadering dier vereeniging uitgesproken rede ovrr: „De moderne geest in de maatschappij cri zijn invloed op het leger".

Onze lezers zullen daarvan, zooals ook wij deden, met belangstelling kennis riemen.

Gewichtig zijn vooral zijn conclusiën, waarin o.m. met aandrang wordt gewezen op de sociale taak, die de officier heeft te vervullen.

Onderstaand citaat daaruit heeft onze volle instemming.

„Wij moeten primo meer technische kennis hczitten dan voor-
„heen, doch wij moeten ook meer geschiktheid bezitten tot het
„geven van *methodisch* onderricht, zelfs aan hoog ontwikkelden;
„wij moeten inzicht hebben in de maatschappelijke stroomingen en
„den dienstplichtige kunnen doordringen van de *noodzakelijkheid*
„om persoonlijke offers te brengen aan het voortbestaan van onzen
„Staat, hem kunnen leereii om slapheid en overgevoeligheid, of
„gemis aan zelfvertrouwen, tegen te gaan. Wij moeten veel tacl en
„toewijding bezitten in den omgang met den soldaat, zoo *in* als
„*buiten* dienst; wij moeten vastberadenheid betoonen tegen aan-
„randing van het gezag en ten slotte, wij moeten meer in het open-
„baar leeren optreden jegens hen, die door woord of daad de weer-
„macht willen ondermijnen; tegenover hunne propaganda behoort
„luide het contra te klinken in vereenigingszaal, in dagblad of
„radiotoestel."

Wie neemt het initiatief om deze deiikbeelden practisch te verwezenlijken? Men staat wel eenigszins verwonderd als men ziet dat Overste de Gelder niets anders oogstte dan een dankbetuiging van den voorzitter der vergadering en dat de hoorders in alle talen zwegen. Moet het dan ten aanzien van een vraagstuk van hoog noodige volksopvoeding als het onderwerpelijke in onzen slappen tijd maar steeds — ten minste al sinds 1891 — bij woorden blijven? Welk garnizoen begint eens en geeft den pas aan? OP zouden de juridisch geschoolde officieren en reserve-officieren de handen ineen moeten slaan om een actie op breeder schaal in te zetten? Het werken van enkelingen verdient natuurlijk groote waardeering doch is voorbestemd om in engen kring te blijven en te vervluchtigen, Eendracht maakt ook hierin macht. Overste de Gelder heeft al meer „geeft acht" en „verzamelen" laten blazen en liet is toch in het militaire leven geen gebruik dergelijk signaal onbeantwoord te laten. Vrijwilligers vóór!

Politietroepen in Curaçao.

Naar onze lezers waarschijnlijk wel vernomen hebben is in overweging het denkbeeld om de Curaçaosche burger-politie te vervangen door politietroepen. Deze reorganisatie is voorbereid door den kapitein der politietroepen A. F. Borren, daarin bijgestaan door den rrrste-luitenant der Koninklijke Marechaussée Jhr. D. J. H. N. den Beer Poortugael. Laatstgenoemde is onlangs tot kapitein bevorderd cn moest dientengevolge van zijn detacheering in Curaçao worden ontheven.

In zijn plaats is nu bij beschikking van den Minister van Koloniën van 4 Augustus 1927 voor den tijd van ten hoogste vijf jaren bij die troepen gedetacheerd de eerste-luitenant **h. P. J.** Berger. van liet 2de regiment infanterie, gedetacheerd bij het korps politietroepen te Venlo.

Wij maken van deze mutatie in het bijzonder melding omdat luitenant Berger in hei bezit is van het diploma voor mrer uitgebreide rechtskennis, verworven na twee jaren studie aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam: de examen-commissie kende hem dat diploma toe met het volgend judicium, dat zij aan den Minister vaii Oorlog toezond:

„De eerste-luitenant A. P. J. Berger gaf blijken van degelijke „voorbereiding en zeer voldoende kennis in alle lakken, welke de „meer uitgebreide rechtskennis omval. Hij antwoordde vlot, wist „zijn weten en denken behoorlijk voor te dragen, ook meermalen een „spontane en breedere uiteenzetting vaii eigen meening omtrent in „bespreking gebrachte onderwerpen te geven en bleek daarbij een „voldoend zelfstandig oordeel te bezitten.

„De commissie is van meening dat deze candidaat ***goed voldoet*** „aan de eischen voor de meer uitgebreide rechtskennis, genoemd „onder R in de ministericele voorschriften, opgenomen in Leger-„orders 1921, No. 391."

Het doet ons voor Curaçao en voor den nu gedetacheerde genoegen, dat deze uitzending juist in het stadium van voorbereiding en wellicht van spoedige invoering zal geschieden. Reeds meermalen hebben wij de opvatting voorgestaan, dat de officieren in het bezit van het diploma onder meer voor den dienst bij de politietroepen als aangewezen zijn. Luitenant Berger is de eerste die de kaas heeft gekregen om dezen weg in te slaan en heeft, nu de eervolle. doch onder verre van gemakkelijke omstandigheden te volbrengen, opdracht om een ingrijpende reorganisatie van den Curaçaoschen politiedienst verder te helpen voorbereiden. misschien wel door te voeren cn, mat niet het gemakkelijkst zal zijn, populair te maken, voor zoover politie populair kan zijn. Want de tegenstand in Curaçao tegen dezr reorganisatie is groot, al zijn de gronden daarvoor in de oogen van ons, in het Moederland niet militaire politie mrer vertrouwd, niet van over wegende beteekenis.

Laat ons hopen, dat de heeren Borren el1 Berger daar goed werk zullen doen en zullen toonen, wat een goed georganiseerde en geleide politiemacht. ook al is zij niet sterk in aantal. voor de orde en rust beduidt.

Aan luitenant Berger is ongeveer drie maanden tijd gelaten om zich hier te lande voor zijne taak in Curaçao voor tc bereiden. Hij zal zich in dien tijd op de hoogte stellen van enkele onderdeelen van den politiedienst in eenige grootere gemeenten. In den loop van November zal hij vermoedelijk de reis naar Curaçao aanvaarden.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1926-1927. — **261.**

Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met een bepaling tot bestrijding van de z.g. flesschentrekkerij.

VOORLOOPIG VERSLAG.

(Voor heb Ontwerp van Wet en de Memorie van Toelichting, zie M. R. T. XXTI, blz. 428. Red. M. R. T.).

Algemeene beschouwingen.

Waardeering werd in de Commissie uitgesproken voor de indiening van dit wetsontwerp, waardoor de Regeering getracht heeft tegemoet te komen aan een wensch, die sinds tal van jaren door den middenstand is geuit en die oolr in deze Kamer mcermalcn is vertolkt.

Wie kennis neemt van de uiteenzetting in de Memorie van Toplichting van hetgeen tot dusver in ons land is voorgesteld of aanbevolen tot wettelijke bestrijding van de practijken, waartegen ílit wetsontwerp zich richt, zal moeilijk ontkomen aan den indruk, dat het ontwerpen van een deugdelijke strafbepaling tegen de z.g. flesschentrekkerij niet gemakkelijk is. De juistheid van hetgeen in de Memorie van Toelichting te dien aanzien wordt opgemerkt, werd in het algemeen nict bestreden. Met de Regeering erkende men, dat een verruiming van de bepaling omtrent oplichting (art. 326 Wetboek van Strafrecht), in den zin van de in 1900 en 1904 ingediende, doch sindsdien ingetrokken wetsontwerpen geen afdoende hulp zon bieden; eveneens, dat een zelfstandige strafbepaling tegen opzettelijke wanbetaling zonder meer, in den zin van het koopen van goederen met de wetenschap, die niet te kunnen betalen, te ver zou gaan, omdat zij licht er toe kan leiden, dat ook allerlei minder goede betalers, die niet zijn „flesschentrekkers", aan bedreigingen met aangifte en strafvervolging worden blootgesteld. De Regeering heeft daarom de oplossing hierin gezocht, dat, volgens het voorgestelde artikel 326*a* Wetboek van Strafrecht, slechts strafbaar zal zijn hij, die van het inkoopen van goederen, met het oogmerk om die nict te betalen, „een beroep of eene gewoonte maakt".

Deze bepaling gaf ia de Commissie tot vrij uitvoerige beschouwingen aanleiding.

Verscheidene leden der Commissie stelden daarbij op den voor-

grond, dat, al moge het voorgestelde art. *326a* Wetboek van Strafrecht naar den vorm een zelfstandig strafbaar feit inhouden, het zich in wezen toch richt tegen een bepaalden vorm van oplichting. Het daarbij door den dader gekozen middel is dat van een niet door betaling gevolgden koop met levering op crediet, waarbij de verkooper vrijwillig levert, omdat hij van het voornemen des koopers om niet te betalen onkundig is. Van het standpunt van den kooper is hier feitelijk een schijnkoop aanwezig, omdat bij hem de wil ontbreekt het goed te verwerven tegen ren contrapraestatie. Somt art. 326 Wetboek van Strafrecht een aantal bedriegelijke middelen op, door een of meer waarvan de benadeelde tot afgifte x-an eenig goed moet zijn bewogen, zal er van een strafbare oplichting sprake zijn, het voorgestelde art. 326*a* heeft dr strekking die middelen met een uit te breiden, n.l. liet (als beroep of gewoon-te) opwekken van het valsche vertrouwen, dat de dader wil koopen en dus een tegenpraestalie wil peven.

In dezen gedachtengang zou derhalve strafbaar moeten worden gesteld hij, die eenig goed koopt en de wederpartij tot afgifte van het gekochte beweegt door het valschelijlz opwekken van het \ertrouwen — dan wel door het gebruik maken van het bestaande vertrouwen —, dat hij de bedongen contrapraestatie wil geven.

Hoewel tegen deze verruiming van de grenzen der eigenlijke oplichting geen principieel bezwaar kan bestaan, vroegen boven bedoelde leden zich toch af, of het nut van een zoodanige strafbepaling niet veel te hoog wordt aangeslagen. Voor de strafbaarstelling van het gewraakte euvel bestaat minder aanleiding dan voor die van de overige vormen van oplichting. Bij deze laatste is het uitgangspunt, dat de benadeelde buiten zijn schuld slachtoffer wordt van te zijnen opzichte aangewende bedriegelijke middelen. Bij bedriegelijken koop zonder betaling is de bedrogene in zooverre mede schuldig, dat hij onverstandig heeft gehandeld door op crediet te verkoopen aan een persoon, die hem onbekend was. wiens financieel-soliditeit hii althans nict kende. De voor die schuld van den bedrogene op bladz. 2 van de Memorie van Toelichting aangevoerde verzachtende omstandigheden kwamen bovenbcdoeldeii ledeii niet bijster sterk voor. Tegenover het pleit, dat een neringdoende er om redenen van gepast eigenbelang licht toe kan komen eenig goed op crediet aan een onbekende te verkoopen, mag er op worden gewezen, dat hij, dus doende, vooraf weet, dat hij zich blootstelt aan het risico van bedrogen uit te konien en dus de sleclite gevolgen min of meer voor zijn rekening neemt. Door de voorgestelde strafbepaling zoekt men een kwaad te temperen of te bestrijden, dat in elk individueel geval *kan* worden vermeden, en dat stellig tot geringe afmetingen zou kunnen worden teruggebracht door onderlinge samenwerking van de middenstanders. In een collectieve regeling van een behoorlijke credietverleening zullen zij meer steun vinden dan in een strafbepaling als de voorgestelde, waaraan deze leden slechts een problematieke waarde konden toekennen.

Vooreerst toch is het voorstel slechts van zeer beperkte strekking. Het zonder meer koopen van goederen met het oogmerk ze onbetaald te laten komt betrekkelijk zelden voor. Zij, die beoogen goederen te verkrijgen zonder tegenpraestatie, zullen dat in den regel doen in den vorm van oplichting, strafbaar gesteld bij art. 326 Wetboek van Strafrecht. Onder het voorgestelde art. 326*a* zullen alleen diegenen komen te vallen, die hun slag slaan bij winkeliers, welke er geen bezwaar in zien op crediet te verkoopen aan den eersten den besten en te wier opzichte geen der in art. 326 Wetboek van Strafrecht genoemde niiddelen behoeven te worden aangewend.

Komt het door deze strafbepaling te treffen feit dus weinig voor, het delict zal ook geenszins gemakkelijk zijn te bewijzen. Uit feitrn en omstandigheden zal in den regel het oogmerk tot iiiet-betaling moeten worden afgeleid. Zal het leveren van het bewijs niet vaak hierop afstuiten, dat de verdachte bepaalde gronden kan aanvoeren, welke de bewering, dat slechts financieele omstandigheden of een samenloop van andere factoren de betaling hebben verhinderd, niet geheel onaannemelijk doen zijn? Zal het bewijs niet evenzeer ontbreken, als de verdachte aantoont, dat hij in het tijdvak der hem aangewreven feiten verschillende malen goederen lieeft gekocht, die hij wèl heeft betaald? En zal het voorgestelde wel toepassing kunnen erlangen, als de kooper bij of na het sluiten der koopovereenkomst een zij liet ook niaar gering deel der koopsom betaalt? Het is te voorzien, dat gewetenlooze oplichters door middel van een kleine gedeeltelijke betaling door de mazen der wel zullen welen heen te kruipen.

Het voorstel zal, wet geworden, op een groote teleurstelling hoor den middenstand moeten uitloopcn. Deze moge zich in uitzonderingsgevallen te beklagen hebben over de schelmerijen van beroepsoplichters, die niet vallen onder art. 326 Wetboek van Strafrecht, het kwaad waartegen de middenstand zich eigenlijk keert, en dat veel menigvuldiger voorkomt, is van geheel anderen aard. Het bestaat hierin, dat handel en bedrijf bij voortduring tal van oninbare posten te boeken hebben wegens wanbetaling door personen, die tijdens den verkoop wisten, althans redelijkerwijze konden vermoeden. dat zij niet of waarschijnlijk niet of niet ten vólle aan hun tegenverplichtingen zouden kunnen voldoen. De schade. die de middenstand hierdoor lijdt, is van zeer grooten omvang. Zij wortelt echter in liet systeem van verkoop anders dan tegen contante betaling. En zij, die zich aan dezen vorm van koopen schuldig maken, zijn in den regel niet te kwader trouw, al handelen zij dan ook dikwijls slechts betrekkelijk te goeder trouw. Uitwassen als het gesignaleerde, en waaraan ook de Memorie van Toelichting een woord wijdt, zijn niet niet strafbepalingen te keeren. Zij kunnen slechts verdwijnen of tot het uiterste worden beperkt, indien liet bedrijfsleven van den middenstand door samenwerking op een hooger peil wordt gebracht. In die richting zoeke men zijn baat.

Roveiibccloelde leden kwamen derhalve tot de conclusie, dat, aan-

gezien het ontworpen voorschrift nauwelijks redenen van bestaan zal hebben en aan vele opgewekte illusies den bodem zal inslaan, het, niettegenstaande de Middenstandsraad blijkens zijn advies aan de Regeering iets van het wetsontwerp schijnt te verwachten, wellicht beter ware, dat liet het *Staatsblad* niet zou bereiken; en dit te meer, omdat ook de nader te bespreken redactie van liet artikel niet wel houdbaar schijnt.

Andere leden der Commissie merkten op, dat de behoefte aan een strafbepaling tegen de flessehentrekkerij toch grooter schijnt, dan het in de boven weergegeven beschouwingen wordt voorgesteld. Wel erkenden zij, dat dit wetsontwerp slechts een beperkte strekking heeft. De gevallen, waarin de middenstand lichtvaardig crediet verstrekt aan personen, die dit crediet niet verdienen. zonder dat zij daarom gezegd kunnen worden bij het doen van inkoopen te kwader trouw te handelen, worden — terecht — door de voorgestelde strafbepaling niet bestreken. Doch er komen daarnaast gevallen voor, waarin de middenstander het slachoffer wordt van personen, die zich te kwader trouw door hun wijze van optreden, door zekere snoeverij en verwekking van valschen schijn, een onverdiend vertrouwen weten te verwerven. zonder dat de bestaande strafbepaling tegen oplichting op hen toepassing kan vinden. Al moge in zoodanige gevallen ook den winkelier somtijds eenige schuld treffen, omdat hij in voorziclitigheicl is te kort geschoten, dit heft het strafwaardig karakter der handeling niet op. Men bedcnke, dat het winkelbedrijf, waarbij de handelaar telkens met hem onbekende personen in aanraking komt, niet in een voortdurende sfeer van wantrouwen kan gevoerd morden, voorts dat het hier veelal niet een eigenlijken verkoop op crediet geldt, docli een verkoop à contant, waarbij de verkooper zich alleen feitelijk de afgifte van het gekochte vóór de betaling weet te verzekeren. Deze leden achtten daarom de totstandkoming van een strafbepaling gewenscht, al hadden ook zij tegen de bepaling, zooals die is voorgesteld, practische bezwaren, waaraan zij evenwel vertrouwden, dat zal worden tegemoet gekomen.

Eenige leden verzochten gegevens omtrent de wetgeving op dit gebied in het buitenland.

Een lid der Commissie stelde de vraag, of het gevaar niet bestaat, dat door het artikel ook getrolfen zullen worden personen, die b.v. in geval van langdurige werkloosheid of zielrte van den kostwinner noodgedwongen inkoopen doen zonder deze te betalen. Hiertegen werd aangevoerd, dat het oogmerk om het gekochte niet te betalen bij deze personen niet aanwezig kan worden geacht. Dezen koesteren de verwachting, dat zij na korteren of langeren tijd wèl zullen kunnen betalen; degenen, die met hen handelen, kennen in den regel hun Pinancieelen toestand cn kunnen dus zelf bcoordeelen, of zij reden vinden aan hen crediet te verleenen.

In de Commissie is de vraag gerezen, mede naar aanleiding van een te dier zake bij de Kamer ingediend adres, of het aanbeveling

verdient, ook het huren van hotelkamers met het oogmerk de huur niet te betalen, strafbaar te stellen.

Enkele leden waren van oordeel, dat het een gewoonte maken van het huren van hotelkamers zonder die te betalen een euvel is, zeker zoo ernstig als hetgeen het ontwerp wil strafbaar stellen. De verkooper toch, die levert zonder tegelijkertijd betaling te vorderen, doet afstand van een hem toekomend wettelijk recht (art. 1514 van liet Burgerlijk Wetboelr) en neemt in zooverre liet gevaar der niet-betaling voor zijn rekening. De hotelhouder echter kan rechtens eerst betaling vorderen, zoodra hij heeft gepraesteerd, dus eerst nadat van het aangeboclen logies is gebruik gemaakt.

Intusschen betwijfelt de Commissie, of een strafbepaling van de bovenbedoelde strekking aanbeveling verdieiit. Personen, die gedurrncle ren of enkele nachten in een hotel hebben gelogeerd en clandestien verdwijnen zonder te betalen. zullen zelden nirer zijn op te sporen en te achterhalen. Alleen in die sporadisch voorkomende gevallen, waarin bepaalde individuen zich min of meer ostentatief de weelde van het hotelleven laten welgevallen zonder te betalen, en die practijk in andere hotels voortzetten, zal het kunnen voorlrornen, dat zij worden gevat en gestraft. De indruk bestaat, dat liet kwaad, waartegen men voorziening vraagt, veeleer geldt de op kleine schaal voorkomende misbruiken, die door een strafbepaling kwalijk zijn te keeren. In het buitenland wordt hier en daar hrt stelsel toegepast, dat hotelgasten vooraf hun kamerhuur moeten betalen. Is het onmogelijk, dat de hotelhouders door samenwerking zich op deze wijze dekken tegen de schade, die zij door bedriegelijlre practijken kunnen lijden? Schouwburgen, tentoonstellingen, de spoorwegen vragen immers ook vooruitbetaling. Sen slotte werd aangevoerd, dat indien de wet ook buiten het gebied van den eigenlijken goederenhandel opzettelijke wanbetaling gaat strafbaar stellen, er geen reden is zich te beperken tot het hotelbedrijf; liet komt voor, dat ook de hulp wordt ingeroepen van doktoren, advocaten e.d. door personen, die voornemens zijn de gepraesteerde diensten niet te betalen.

De Commissie zou echter gaarne het oordeel van de Regeering vernemen omtrent het bovenstaande, alsmede omtrent den omvang van de op het gebied van het hotelwezen voorkomende misbruiken.

Eenig artikel.

Tegen de redactie van het voorgestelde artikel werden verschillende bezwaren geopperd. Men merkte op, dat niet het enkel koopen mrt het oogmerk om het gekochte niet te betalen strafbaar kan worden gesteld; de koop moet ook door niet-betding zijn gevolgd. De koop is slechts het eerste gedeelte der gewraakte handeling; deze vindt haar voltooiing in de niet-betaling. De niet-betaling moet dus mede een element van het misdrijf uitmaken. Ook de levering. Als de koop niet door levering is gevolgd, bestaat rr voor een strafbepaling geen voldoende grond.

Voorts betwijfelden eenige leden, of de dader strafbaar kan worden gesteld, indien de verkooper zich langs den weg van rechte op hem kan verhalen. Naast de levering en de niet-betaling schijnt daarom ook de onverhaalbaarheid der koopsom een element van liet misdrijf te moeten worden. Wellicht is Iirt voldoende, de niet-levering en de betaling (verhaalbaarheid) van de koopsom als *faits d'exuse* in het voorschrift op te nemen.

Anderzijds werd opgemerkt, dat het stellen van den cisch van onverhaalbaarheid der koopsom stellig te ver zou gaan en een strafvervolging in den regel practisch onmogelijk zou maken.

Gelijk reeds werd opgemerkt, schiet de strafbepaling te kort, in zooverre de kooper zich door betaling van eenig deel der koopsom aan de werking der bepaling kan onttrekken. Het schijnt noodig ook hierin ie voorzien.

Aan den anderen kant achtten eenige leden de redactie te ruim, in zoover hij, die eenig goed koopt met de bedoeling, dit aan een derde ten geschenke te geven, onder de strafbepaling zal vallen, al betaalt hij het gekochte; immers hij koopt een goed met het oogmerk een ander de beschikking over dat goed zonder betaling te verzekeren. Andere leden deelden dil bezwaar niet, omdat in het gegeven voorbeeld van geen beroeps- of gewoontehandeling sprake is. Intusschen dienen huns inziens de woorden „zonder betaling" te worden geplaatst na de woorden „met het oogmerk om", opdat duidelijk uitkome, dat het de kooper is, die het bedriegelijke voornemen moet hebben niet ie betalen.

Eenige leden der Commissie stelden de vraag, hoe men zich het maken van een beroep vaii de hierbedoelde handelingen moet voorstellen. Waar elders in het Wetboek van Strafrecht — bijv. in de artt. 240, 250, 250*bis*, 251*bis* en 438 — het maken van een beroep vaii zekere handelingen tot een clcmcnt van het strafbare feit of lot een strafverzwarende omstandigheid is gemaakt, geldt het steeds feiten, die rechtstreeks een bron van inkomsten kunnen opleveren. Bij de in casu strafbaar gestelde handelingen is dit niet het geval. Het maken van een beroep zou, meende men, hier moeten bestaan in liet bij wijze van beroep te gelde maken van de zonder betaling gekochte goederen, doch deze handelingen vallen buiten het artikel. Van het maken van een beroep van de in het artikel omschreven handelingen za1 daarom moeilijk sprake kunnen zijn.

De omschrijving „eene gewoonte maken" kwam sommigen evenmin gelukkig voor. Indien onder een gewoonte moet worden verstaan „een pluraliteit van feiten die echter niet slechts toevallig elkaar opvolgen, maar onderling in zeker verband staan" — aldus Noyon, Het Wetboek van Strafrecht, TT, aanteekening 15 op art. 240 — zal, meenden zij, wel zeer zelden iemand onder deze strafbepaling vallen. In ieder geval komt dan op hei openbaar ministerie een zoo zware bewijslast te rusten, dat de bepaling weinig effect zal kunnen sorteeren.

In dit verband werd gevraagd, wal te laste gelegd en bewezen zal

moeten zijn voor de toepassing van het artikel. Moet een pluraliteit van feiten te laste gelegd en bewezen worden, als te zamen opleve r nde het maken van een beroep of gewoonte van het door dit wetsvoorstel gewraakte koopen? Of kan het openbaar ministerie, zonder het noemen van bepaalde handelingen, volstaan met in dc dagvaarding te stellen, dat de verdachte in een bepaald tijdvak een beroep of een gewoonte heeft gemaakt van de in het ontwerp omschreven handelingen, terwijl de rechter dan uit de bewijsmiddelen, die natnurliili wél over concrete handelingen van den verdachte zullen hebben te loopen, het bewezen zijn der telastelegging mag afleiden?

Hierbij werd nog opgernerkt, dat „een beroep of een gewoorite maken" minder een zelfstandig feit is, dan wel een reeks van handelingen onder bepaalde voorwaarden en omstandigheden gepleegd.

In verband met de rechtspraak te dier zake (vgl. het arrest van den Hoogen Raad van 27 Nov. 1905, *Weekblad van het Recht* no. 8305) werd gevraagd, of in liet onderwerpelijk geval ook een enkele daad zou kunnen worden beschouwd als uitoefening van een beroep.

Eenige leden der Commissie, de voorgestelde bepaling in verschillende opzichten niet wel voor aanneming vatbaar achtende, meenden, dat de volgende redactie aan sommige, zij het niet aan alle, geopperde bezwaren zou tegemoet komen:

„Hij die bij herhaling, opzettelijk, goederen Iioopt en na levering niet of niet ten volle betaalt, wordt gestraft met eene gevangenisstraf van ten hoogste drie iaren."

Hel strafbare feit wordt hier omschreven als een samengestelde handeling, bestaande uit het koopen en het (na levering) niet betalen. Het woord „opzettelijk" i, zoo geplaatst, dat het beide deelen der handeling omvat; zoodra tic dader zijn handeling aanvangt, d.i. koopt, moet zijri opzet gericht zijn op de handeling in haar geheel, derhalve ook op het niet of niet ten volle betalen na levering. Evenmin als bij de redactie van het wetsontwerp levert de enkele weten schap, dut men niet in staat is het te verkrijgen goed te betalen een strafbaar feit op; de niet-betaling moet bij den koop bepaaldelijk gewild zijn. Het moord „bij herhaling" vervangt „een beroep of eene gewoonte maken van". De woorden „na levering" laten ook de mogelijkheid open, dat op verzoek van den kooper aan een derde is geleverd. De toevoeging „of niet ten volle" maakt het voorschrift leniger.

Andere leden der Commissie waren van oordeel. dat voor de beperking der strafbepaling lot het geval, dat van de daarin omschreven handelingen „een beroep of een gewoonte wordt gemaakt", dan wel deze „bij herhaling" worden gepleegd, geen voldoende reden bestaat. Ook hij, die slechts eenmaal met het bovenomschreven oogmerk koopt, dient strafbaar te zijn, al zal in de practijk, reeds met het oog op de rnoeilijkheicl der bewijsvoering, strafvervolging in den regel wel tot de gevallen, waarin de gewraakte feiten bij herhaling zijn gepleegd, beperkt blijven.

Daartegen werd opgemerkt, dat de beperking der strafbaarstelling

tot die gevallen, waarin de gewraakte handeling meermalen is gepleegd, meer in overeenstemming is met liet karakter dezer strafbepaling. In plaats van „bij herhaling" zouden eenige leden echter liever willen lezen „meermalen", omdat eerstgenoemde uitdrukking wegens art. 453 Wetboek van Strafrecht een specifieke beteekenis heeft.

Aldus vastgesteld 9 Juni 1927.

HEEMSKERK.
MAKCHANT.
VAN SASSE VAN PSSELT.
SANNES.
VAN SCHAIK.
KATZ.
KNOTTEKBELT.

VRAGENBUS.

Verwijzing naar den krijgsraad ter zake van een feit, waarvoor reeds een krijgstuchtelijke straf, welke nog niet geheel is ondergaan, werd opgelegd.

Men schrijft, ons:

Een soldaat maakt zich schuldig aan overtreding van art. 114 punt 1°. W. v. M. S. De tot straffen bevoegde meerdere oordeelt hier aanwezig hei geval genoemd in art. 2 punt 2°. W. K. cri legt den man een krijgstuchtelijke straf op van 10 dagen streng arrest. De afdoening dezer zaak wordt ter kennis gebracht van den C.-O. van het korps, die conformeert zich met de handelwijze van den betrokken C.-C. Hierna worden de stukken in handen gesteld van den G.-C., die, na bekomen advies van den Auditeur-Militair, van oordeel is, dat de onderhavige kwestie voor den militairen rechter gebracht moet worden en verwijst mitsdien naar den krijgsraad. Rij die verwijzing wordt mede bepaald, dat beklaagde op vrije voeten gelaten zal worden.

In verband met deze zaak doen zich nu de volgende vragen voor:

1°. Aangezien beklaagde de straf van 10 dagen streng arrest reeds is opgelegd rn aan de straf uitvoering gegeven, hij zich niet in arrest bevindt in den zin van art. 7 R. L., is dan de G.-C. bevoegd op grond van art. 14 R. L. de reeds aangevangen *straf*, opgelegd voor hetzelfde feit ais waarvoor verwijzing naar den krijgsraad geschiedde, te doen eindigen of moet hier worden toegepast art. 50 W. K. en zijn derhalve alleen de in dat artikel genoemde personen daartoe gerechtigd?

2°. Welke beteekenis dient er gehecht te worden aan de woorden: „*toepassing* van krijgstuchtelijke straf" genoemd il1 art. 57 W. K.? Bedoelt dit, dat de reeds opgelegde straf, bij verwijzing naar den krijgsraad, *geheel* moet worden ondergaan, of, dat de strafrechter rekent met het ondergane *gedeelte* van de krijgstuchtelijke straf?

Rrt bepaalde in de beschikking tot verwijzing, dnt beklaagde op vrije voeten zal worden gelaten, kan, gezien de feiten, slechts beteekenen, dat de beklaagde uit het arrest znl *worden ontslagen. De garnizoens-commandant zou dit alleen mogen bepalen, wanneer door de verwijzing naar den krijgsraad de opgelegde krijgstuchtelijke straf van rechtswege („van zelf") kwam te vervallen. In zijn sententie van 7 Juli 1922 (M. R. T. deel XVIII,* blz. *189) wraakte het H. M. G. o.i. terecht deze opvatting, o.m. op grond dat in art. 197, 2e lid R. L. de eisch wordt gesteld, dat in het vonnis met de opgelegde krijgstuchtelijke straf rekening moet worden ge-*

houden. Werd deze sententie nog onder de oude wetgeving gewezen, de nieuwe wetgeving heeft te dezen niets verandert. Zelfs stelt art. 57 W. K. de zaak nog iets scherper. De krijgstuchtelijke straf vervalt dus niet, zoodat wij den garnizoens-commandant niet bevoegd achten om de reeds aangevangen straf van streng arrest te doen eindigen. Het arrest bedoeld in art. 14 R. L. betreft slechts het voorloopig arrest. De garnizoens-commandant had te dien aanzien in zijn beschikking tot verwijzing moeten overwegen, dat er geen aanleiding bestaat om den verdachte terzake van de door hem gepleegde feiten voorloopig arrest op te leggen en dienovereenkomstig hebben moeten bepalen, dat aan beklaagde voorloopig arrest niet zou worden opgelegd.

Hoewel dus de krijgstuchtelijke straf niet vervalt, zal niettemin de uitvoering daarvan moeten worden geschorst, omdat door de verwijzing naar den krijgsraad een bijzonder geval als bedoeld in art. 50 W. K. aanwezig is. Immers het betreft hier een conflict tusschen de disciplinaire autoriteit en de autoriteit bevoegd tot het instellen van eene strafrechterlijke vervolging. Het gaat niet aan, dat de disciplinaire autoriteit zich van dit conflict niets aantrekt en de door hem genomen beslissing zonder meer blijft handhaven. Daarom zal de disciplinaire autoriteit op grond van art. 50 W. K. bevoegd, o.i. zelfs verplicht zijn de verdere uitvoering der opgelegde krijgstuchtelijke straf te schorsen. Van de schorsing moet in de straflijst melding worden gemaakt.

Uit het bovenstaande vloeit van zelf ons antwoord op de onder 2°. gestelde vragen voort. Aangezien de reeds opgelegde straf bij verwijzing naar den krijgsraad niet geheel moet worden ondergaan, kan de strafrechter bij de bepaling der straf ook alleen maar rekening houden met het werkelijk **ondergane gedeelte** van de toegepaste krijgstuchtelijke straf.

Hoewel bij de behandeling van artikel 57 W. R. deze quaestie niet uitdrukkelijk aan de orde is gesteld, blijkt toch wel uit de stukken, dat het de bedoeling van den wetgever is geweest, dat de strafrechter met het **ondergane gedeelte** van de krijgstuchtelijke straf rekening moet houden.

In het oorspronkelijk Regeeringsontwerp kwam het 2e lid van art. 57 niet voor. Het is opgenomen naar aanleiding van het amendement van de heeren Van Raalte en De Ridder, luidende: „Bij de rechterlijke uitspraak kan worden bepaald, dat de tijd door den veroordeelde cl o o r g r b r a c h t [1]) in arrest als krijgstuchtelijke straf, bij de uitvoering van de hem op te leggen gevangenisstraf, militaire detentie of geldboete geheel of gedeeltelijk zal worden in mindering gebracht .....".

De Regeering voegde toen aan het artikel het thans bestaande tweede lid toe. In de betreffende toelichting werd gezegd: „Deze wijziging voldoet aan de bedoeling van het amendement der heeren

---

[1]) Wij spatieeren. Red. M. R. T.

Van Raalte en De Ridder door de *zaak* op eenvoudige wijze en meer in het algemeen te regelen (zie V. d. Hoeven, deel III, blz. 352).

Ook in het Regeerings-antwoord betreffende de algemeene beschouwingen treffen we een passage aan, welke voor bovenvermelde opvatting pleit. Op blz. 37 van V. d. Hoeven, deel III toch lezen wij: „Komt het een enkele maal voor, dat na de oplegging of zelfs na ket ondergaan van disciplinaire straf de noodzakelijkheid uan gerechtelijke strafvervolging blijkt, dan is een beroep van den vervolgde op den regel non bis in idem vruchteloos". Ook hieruit blijkt dus, dat in dit geval het opleggen. en het geheel ondergaan van krijgstuchtelijke straf niet noodzakelijk behoeven samen te gaan.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De Criminaliteit der Militairen in 1925,

door

Mr. P. J. COFFRIE.

Chef van de afdeeling voor gerechtelijke- en gevangenisstatistiek bij het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gralenhage.

Na eeii onderbreking van eenige jaren zijn kort geleden hij het Centraal Bureau voor de Statistiek de gerechtelijke statistieken wederom verschenen (over 1925) in nagenoeg denzelfden beknopten vorm, waarin de jaargang 1922 gepubliceerd werd. Iii de Crimineele- en Justitieele Statistiek, die iii deze uitgave naast faillissements- en kinderwettenstatistiek behandeld worden — de gevangenisstatistiek over 1925 verscheen begin van dit jaar afzonderlijk — is o. m. de aandacht gewijd aan de strafrechtspleging ten aanzien van de militairen. Het kan echter niet anders of deze gegevens, die een speciaal onderdeel betreffen, zijn in verband met de beschikbare plaatsruimte in 't kort behandeld. Dit Tijdschrift, dat op militair-rechtelijk gebied zoovele inlichtingen verschaft en beschouwingen opneemt, is als het ware de aangewezen plaats om de beschikbare statistische gegevens wat nader te belichten. Moge raadpleging daarvan inspireeren ook op ander terrein de kennismaking met de statistiek voort te zetten.

Crimineele Statistiek.

Het opschrift boven dit opstel belooft meer dan de inhoud kan zeven. Immers over den omvang van de werkelijke criminaliteit der militairen is het niet mogelijk cijfers te verschaffen. Alleen van onherroepelijke veroordeelingen, ter zake van een door de wet strafbaar gesteld handelen of nalaten gewezen, neemt de statistiek nota, omdat deze gegevens de eenige betrouwbare zijn. Omtrent de werkelijke misdadigheid geven ze dus niet meer dan eeii aanwijzing. Wel zullen voor de militaire criminaliteit de cijfers der onherroepelijke veroordeelingen waarschijnlijk dichter bij de werkelijkheid komen dan voor de gewone criminaliteit, omdat militairen minder gemakkelijk ongemerkt een misdrijf of overtreding kunnen plegen en n-ellicht teil aanzien van hen niet zoo licht vervolging achterwege zal blijven in verband met de noodzakelijke discipline in het leger.

Een uiteenzetting van den stand der bij rechterlijk gewijsde geconstateerde criminaliteit iii 1925, welke *tof de competentie van den gewonen strafrechter* behoort, moge tot goed begrip aan de beschouwingen van de militaire rechtspleging vooraf gaan.

Het aarital onherroepelijke veroordeelingen wegens rechtbankzaken (nl. misdrijven, overtredingen van bedelarij, landlooperij en souteneursverbod en belastingovertredingen) vertoont. ria een daling

in de jaren 1919. 1920, 1921 en 1922, voor 1923 cn 1924 een stijging, welke in 1925 is voortgezet. Het jaar 1918 gaf het lioogtepunt voor de cijfers van de onherroepelijke veroordeelingen en 1919 voor de onherroepelijk veroordeelden.

De aantallen voor dat jaar en de volgende jaren zijn hieronder vermeld zoowel absoluut als relatief (per 10000 inwoners).

Jaar van veroordeeling.	Onherroepelijke veroordeelingen.		Onherroepelijk veroordeelden.	
	absoluut	per 10000 inw.	absoluut	per 10000 inw.
1918	41404	61.3	35720	52.9
1919	40782	59.9	36541	53.7
1920	28917	42.5	26541	39.0
1921	21164	30.6	19903	28.8
1922	19901	28.3	18773	26.7
1923	20902	29.3	19475	27.2
1924	21081	29.0	19499	26.8
1925	22235	30.2	20880	28.3

De toeneming in 1925, die onbeduidend is te noemen, wordt voor een groot deel veroorzaakt door een aantal veroordeelingen van niet-ernstigen aard, n.l. 682 veroordeelingen ter zake van overtredingen der Rijwielbelastingwet. Tri het jaar 1924 werden slechts 6 veroordeelingen wegens overtreding van deze wet onherroepelijk; zij trad ook eerst met ingang van 1 Augustus van dat jaar in werking.

Treffen we een vergelijking met het jaar 1913, waarvoor uit hoofde van de bevolkingsvermeerdering alleen de relatieve cijfers in aanmerking komen, dan blijken de cijfers vaii 1925 nog belangrijk hooger; voor 1913 waren de relatieve cijfers respectievelijk 25.1 en 23.5.

Er moet echter tot een juiste beoordeeling niet uitsluitend gelet worden op de beweging der totaalcijfers. Zoo werd hierboven direct reeds gewag gemaakt vaii de veroordeelingen wegens overtreding der Rijwielbelastingwet. Een verdere ontleding is noodig; zij kan ondanks toeneming der totaalcijfers wijzen op een betrekkelijk gunstigen toestand. Immers de ernst der misdrijven behoeft riict evenredig ie zijn met den omvang van het aantal.

De laatste jaren is er ter beoordeeling van de zwaarte der misdadigheid, behalve uit den aard der gepleegde misdrijven, ook uit de door den Politierechter afgedane strafzaken een aanwijzing te putten. Misdrijven, door den politierechter berecht, waarop dus naar diens aanvankelijk oordeel geen zwaardere straf dan gevangenisstraf van zes maanden dient te worden opgelegd, moeten onder de minder ernstige gevallen worden gerangschikt. Voor 1925 nu zijn door den politierechter 14579 onherroepelijk geworden veroordeelingen gewezen tegen *10675* in 1924; in 1925 waren dus 65.56 percent of %

der onherroepelijke veroordeelingen van den politierechter afkomstig.

Splitsing der veroordeelingen naar de speciale delicten geeft voor 1925 een niet onbelangrijke stijging voor de eenvoudige en gequalificeerde mishandeling; ooli bij de andere agressieve delicten is er een toeneming. Eenige delicten van economischen aard zijn omhoog gegaan: het steeds veel voorkomende misdrijf van eenvoudigen diefstal. in mindere mate verduistering en heling. De gerechtelijk geconstateerde misdrijven tegen de zeden namen wederom in omvang toe. Opvallend vermindert is daarentegen het aantal overtredingen van frauduleuzen invoer (in 1923 en 1924 resp. 1122 en 1685 veroordeelingen, in 1925 590 veroordeelingen): de vermindering van liet prijsverschil tusschen het veraccijnsd Nederlandsch en Duitsch gedistilleerd. die plaats greep toen de Reichsmark stahiel werd. is wel de voornaamste oorzaak. die de grensfraude deed vermindcren.

Wat de vergrijpen betreft, welke door den kantonrechter worden berecht. zij meegedeeld. dat de gevallen van schuldigverklaring in 1925 een toeneming aangeven van 19538; het aantal bedroeg 216743 tegen 1'37205 in 1924. Over ren gedeelte der gevallen, waarin een overtreding niet vervolgd wordt. zijn ook gegevens beschikbaar. Bij de overtredingen is gelegenheid gegeven een vervolging te voorkomen door betaling van het maximum der boete of door het sluiten van een transactie met liet openbaar ministerie. Ook het aantal van deze gevallen is in 1925 aanmerkelijk toegenomen: van 44533 tot 61475.

Hoe is nu de stand der gerechtelijk geconstateerde criminaliteit der *militairen* in 1925?

Vooreerst een vermelding van de ter zake van *commune* delicten in 1913 en in 1921 -1925 door den militairen strafrechter gewezen vonnissen en het aantal veroordeelde individuen in die jaren:

daar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	187	187
1921	252	246
1922	137	133
1923	199	195
1924	174	169
1925	187	181

Er valt voor het jaar 1925 een overeenstemming en een verschil met het aantal van de door den burgerlijken rechter gegeven beslissingen te constateeren. Overeenstemming, wijl ook hier toenrrriing opgemerkt wordt in vergelijking mei 1924; verschil, omdat liet cijfer der militaire veroordeelingen voor 1925, 187, precies de stand

is van het jaar 1913, terwijl het aantal door den gewonen rechter gewezen veroordeelingen daar nog ver boven uit steekt.

De sterkte der weermacht te land is juist gezakt in 1935; volgens opgave van het Departement van Oorlog was de gemiddelde sterkte van in mcrlielijken dienst zijnde militairen zonder rekening te houden met de Marine in 1924 19137 man, in 1025 17975 man, in welke getallen niet begrepen zijn de 2350 verlofsofficieren, die in die jaren slechts gedurende 2 à 3 weken in dienst zijn geweest. De daling der sterkte van de weerinacht accentueert dus nog bovenstaande hoogere cijfers.

Onder de wegens commune delicten veroordeelde militairen waren er iii 1925 51 recidivisten. d. i. 18.2 percent van het totaal aantal veroordeelden. Dit percentage vertoont een stijging vergeleken bij dat van 192 C: liet aantal recidivisten bedroeg voor dat jaar 44, clus 26.0 van het totaal aantal.

Zooel-en bleek, dat het aantal veroordeelden in 1925 met 12 was toegenomen. Bij beschouwing van de veroordeelden naar de meest voorkomende misdrijven, ter zake waarvan in 1925 tegen 169 militairen een onherroepelijk vonnis gewezen werd, wordt reeds een vermeerdering van Y aangetroffen.

Aard der strafbare feiten.	Totaal aantal individuen. Jaar van veroordeeling.					
	1913	1921	1922	1923	1924	1925
Misdrijven tegen het openbaar gezag (Titel VIII Swb.)	28	27	17	21	17	12
Misdrijven tegen de zeden (Titel XIV Swb.).	[1] 6	[1] 11	[3] 6	4	[1] 17	[4] 19
Misdrijven tegen lijf en leven (Titels XIX, XX, XXI Swb.)	[2] 50	42	[5] 30	39	[2] 21	26
Economische delicten (Titels XII, XXII t/m XXVI, XYX Swb.)	83	143	61	118	98	104
Vernieling (Titel XXVII Swb.)	7	5	4	1	6	4
Artt. 229 en 231 Swb.	—	—	1	—	—	3
Artt. 278, 279, 281 t/m 285 Swb. . . .	—	—	3	1	1	1

De cijfers zijn teruggeloopen bij de groepen „misdrijven tegen het openbaar gezag" en „vernieling". De vermeerdering van de wegens misdrijven tegen de zeden veroordeelden, die het vorige jaar zoo de aandacht trok, is voortgezet. Zooals uit de noot blijkt, zijn er voor 1925 onder deze veroordeelden 5 wegens dierenmishandeling begrepen tegen 2 in 1924; liet aantal veroordeelden wegens de

[1]) Hieronder 2 dierenmishandeling.
[2]) Hieronder 1 doodslag.
[3]) Hieronder 1 dierenmishandeling.
[4]) Hieronder 5 dierenmishandeling.
[5]) Hieronder 3 moord.

overige misdrijven tegen de zeden verminderde dus nog met één. Het terugloopcn der cijfers van de misdrijven tegen lijf en leven en van de economische misdrijven, heeft in 1925 geen voortgang gehad; integendeel, zij namen een weinig in omvang toe. Medegedeeld zij nog, dat in 1924 en 1925 geen enkele veroordeeling van militairen werd uitgesproken ter zake van overtreding der Rijwielbelastingwet.

Merkwaardig is. dat dr beweging der gerechtelijk geconstateerde criminaliteit der militairen wegens misdrijven in burgerlijke wetten genoemd en die wegens misdrijven in het *Wetb. van Militair* **Strafrecht** genoemd zooveel overeenkomst vertoont.

Een overzicht van de laatstgenoemde soort veroordeelingen en veroordeelden over 1313 en 1921—1925 volge hier.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	559	540
1921	784	709
1922	420	389
1923	504	477
1924	436	402
1925	456	433

Dezelfde schommelingen doen zich ten aanzien van de aantallen wegens commune en militaire delicten veroordeelden voor: in de jaren 1922 en 1924 slinken de cijfers. in 1923 en 1925 worden ze grooter.

Bij de wegens militaire misdrijven veroordeelden zijn er eveneens meer recidivisten in 1925. n.l. 148 tegen 185 in 1924. in percent tot het totaal respectievelijk 34.2 en 33.6.

Ter zake van welke misdrijven in het Wetboek van Militair Strafrecht genoemd stonden de bovenvermelde veroordeelden terecht? In de jaren 1924 en 1925 werden nog respectievelijk 91 en 44 militairen veroordeeld volgens de bepalingen der oude. met ingang van 1923 buiten werking gestelde Crimineele Wetboeken. In 1924 werden volgens deze bepalingen 1 militair veroordeeld ter zake van insubordinatie door woorden en gebaren en 90 militairen ter zake van desertie; voor het laatstgenoemd misdrijf in 1325 44 militairen.

De overige in de genoemde jaren onherroepelijk veroordeelden hadden zich aan de volgende delicten schuldig gemaakt:

	1924	1925
Ongeoorloofde afwezigheid door schuld (art. 96)	1	—
Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid (art. 97)	50	62
Desertie (art. 98)	36	61
Opzettelijke beleediging t-an een meerdere (art. 108)	10	16
Opzettelijke ongehoorzaamheicl (art. 114)	101	80
Opzettelijk een meerdere feitelijk met geweld bedreigen (art. 116)	4	1
Feitelijke insubordinatie (art. 117)	28	41
Militair oproer (art. 124)	3	
Belhamels onder de deelnemers aan een militair oproer (art. 125)	18	—
Als schildwacht eigendunkelijk zijn post verlaten (art. 129)	1	21
Als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan (art. 142)	—	1
Opruiïng (art. 146)	1	—
Opzettelijk niet voldoen aan eri wettige oproeping voor den werkelijken dienst (art. 150. al. 1)	25	34
Idem door schuld (art. 150, al. 3)	32	71
Diefstal door een militair gepleegd op een onder zijn bijzondere bewaking gestelde plaats (art. 152)	1	1

Uit de volgende staatjes moge blijken. welke repressieve maatregelen de militaire rechter genomen heeft.

Straffen opgelegcl aan de veroordeelden wegens *commune misdrijven;* 1921—1925.

Jaar.	Hoofdstraffen.						Bijkomende straffen.						
	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Hechtenis.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Degradatie. (Verlaging).	Ontzetting van bepaalde rechten.	Vervallenverklaring van den militairen stand.	Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gewapende macht te dienen.	Verbeurdverklaring van voorwerpen.	Openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.	Vernietiging of on-
[1])1921	—	201	18	—	63	—	9	—	2	50	1	—	
[2])1922	—	108	8	1	31	—	4	—	2	20	—	—	
[3])1923	—	165	2	—	32	—	13	1	23*)	—	—	—	
[4])1924	—	141	1	—	34	—	11	—	30*)	—	1	—	
[5])1925	—	137	5	—	46	—	10	—	28*)	—	—	—	

*) In deze aantallen zijn begrepen voor 1923 en 1924 13, voor 1925 3 straften van ont uit den militairen dienst met ontzetting van het recht om bij de gewapende macht te die en resp. 8, 17 en 25 zoodanige straffen zonder ontzetting van genoemd recht.

[1]) In 1921 kwamen 44 voorw. veroord. voor, waarvan 41 tot gevangenisstraf en 3 tot hechter
[2]) „ 1922 „ 27 „ „ „ „ 25 „ „ 2 „
[3]) „ 1923 „ 35 „ „ „ „ 33 „ „ 2 „
[4]) „ 1924 „ 32 „ „ allen tot gevangenisstraf.
[5]) „ 1925 „ 32 „ „ „ „ waarvan 30 tot gevangenisstraf; 1 tot hechtenis er tot geldboete.

Wederom is het aantal opgelegde gevangenisstraffen een weinig verminderd; niet echter het totaal aantal vrijheidsstraffen, dat door het stijgen van de opgelegde hechtenis, evenals in 1924, 142 bedraagt. Van meer beteekenis is de toeneming van de geldboete.

Straffen, opgelegd aan de veroordeelden wegens *militaire misdrijven;* 1921—1925.

	Hoofdstraffen.							Bijkomende straffen.								
	Doodstraf.	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Militaire detentie.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Vervallenverklaring van den militairen stand of van de betrekking van militair geëmployeerde.	Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gew. macht of als militair geëmployeerde te dienen.	Degradatie. (Verl.)	Vermindering in klasse.	Plaatsing in een klasse van militairen, aan een strengere krijgstucht onderworpen.	Ontzetting van bepaalde rechten.	Verbeurdverklaring van voorwerpen.	Openbaarmaking der rechterlijke uitspraak.	Vernietiging of onbruikbaarmaking van voorwerpen.
1921	—	—	440	374	—	2	—	—	140	11	—	—	2	—	—	—
1922	—	—	230	197	—	2	—	—	65	19	—	1	—	—	—	—
1923	—	—	479	24	—	1	—	99*)	13	3	—	1	—	—	—	—
1924	—	—	436	—	—	—	—	57*)	—	9	—	—	—	—	—	—
1925	—	—	434	—	—	22	—	58*)	—	—	8	—	—	—	—	—

*) Deze aantallen worden voor 1923, 1924 en 1925 gevormd door 18, 1 en 4 straffen van slag uit den militairen dienst met ontzetting van het recht om bij de gewapende macht te ien en 81, 56 en 54 zoodanige straffen zonder ontzetting van genoemd recht.

In 1921 kwamen 52 voorw. veroord. voor, waarvan 31 tot gevangenisstraf en 21 tot mil. detentie.
„ 1922 „ 53 „ „ „ , „ 17 „ „ „ 36 „ „ „ .
„ 1923 „ 44 „ „ „ , „ 43 „ „ „ 1 „ „ „ .
„ 1924 „ 44 „ „ „ , allen tot gevangenisstraf.
„ 1925 „ 65 „ „ „ , „ „ „ .

Het groote aantal gevallen, waarin geldboete werd opgelegd, trekt in bovenstaand staatje de aandacht. De medio 1925 in werking getreden wet tot uitbreiding van de mogelijkheid van toepassing van de straf van geldboete blijkt ten aanzien van de strafoplegging bij de militaire misdrijven van invloed geweest te zijn. In 8 gevallen betrof de geldboete veroordeeling wegens art. 150, al. 3 W. v. M. Sr.

Uit het feit, dat geen enkele maal wegens militaire misdrijven detentie werd opgelegd, is af te leiden, dat artikel 11 W. v. M. Sr. (de bevoegdheid van den militairen rechter om, in geval krachtens het W. v. M. Sr. gevangenisstraf kan worden uitgesproken, in plaats daarvan tot militaire detentie te veroordeelen) geen toepassing vond.

Ter beschikkingstelling van de Regeering of strafrechtelijke ondertoezichtstelling had in 1925 niet plaats.

Niet alle straffen worden echter ten uitvoer gelegd, althans niet terstond. Immers een aantal straffen werden voorwaardelijk opgelegd. Om den omvang der toepassing van het instituut te kunnen beoordeelen, houden we rekening met het totaal aantal gevallen, waarin de toepassing mogelijk was, n.l. bij de gevangenisstraffen van beneden 1 jaar en de hechtenis. Onderstaand overzichtje vermeldt de percentages, die de voorwaardelijk opgelegde straffen vormden van het totaal der opgelegde, voor voorwaardelijke veroordeeling in aanmerking komende, straffen.

Jaar.	Commune delicten		Militaire delicten	
	Toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling bij:			
	gevangenisstraf	hechtenis	gevangenisstraf	hechtenis
	%	%	%	%
1921	21,7	16,7	7,1	5,6
1922	23,8	25,—	7,8	18,3
1923	21,0	—	9,0	4,2
1924	24,1	—	10,1	—
1925	23,1	20,—	15,0	—

Bij de gevangenisstraffen wegens commune delicten is het percentage in 1925 onbeduidend teruggeloopen; hij die wegens militaire delicten vertoont liet duidelijk neiging om te klimmen. De percentages zijn bij dc hechtenis niet veelzeggend; de absolute cijfers zijn zeer gering, waardoor een kleine wijziging groote verschillen oplevert.

Van meer belang dan een opgave van het aantal uitgesproken voorwaardelijke veroordeelingen is die van den al of' niet gunstigen afloop dier veroordeelingen. De gevallen, waarvan de proeftijd in 1923—1925 eindigde, worden in onderstaand staatje gesplitst, naar gelang de proeftijd op normale of abnormale wijze eindigde.

Afloop van de gevallen van voorwaardelijke veroordeeling in 1923, 1924 en 1925

Jaar.	Gevallen, waarin de proeftijd verstreek, zonder dat de voorw. opgelegde straf werd ten uitvoer gelegd.		Gevallen, waarin later last werd gegeven tot tenuitvoerlegging der voorwaardelijk opgelegde straf.	
	Bij misdrijven.	Rij overtredingen	Bij misdrijven	Bij overtredingen
1923	118	1	8	—
1924	81	—	8	—
1925	74	—	4	—

In bijna alle gevallen liep bij de misdrijven de proeftijd ten einde zonder dat tot tenuitvoerlegging van de bedreigde straf behoefde te worden overgegaan. Gepercenteerd op het totaal aantal geëindigde gevallen geeft 1923 een gunstig percentage van 93.7, 1924 van 91.0, en 1925 van 94.9.

De duur van den feitelijken proeftijd van de gevallen met een ongunstig verloop is hieronder vermeld.

Duur van den proeftijd van hen, ten opzichte van wie later last tot tenuitvoerlegging der straf gegeven werd.

Jaren.	Aantal gevallen.	Misdrijven. Tenuitvoerlegging volgde na een tijdsverloop van									
		minder dan 6 maanden		6 mnd. tot 1 jaar		1—2 jaar		2—3 jaar		3 jaar en meer	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1	8	2	2 5	2	25,—	2	25,—	1	12,5	1	12,5
1924	8	3	37,5	2	25,—	3	37,5	—	—	—	—
1925	4	1	25,—	2	50,—	1	25,—	—	—	—	—

In slechts weinig van de in de Jaren 1923—1925 geëindigde gevallen van voorwaardelijke veroordeeling had de rechter aan een instelling of aan een bijzonderen ambtenaar opgedragen ter zake van de naleving van bijzondere voorwaarden den veroordeelde hulp en steun te verleenen. Een vergelijking tusschen de wijze van beëindiging bij opdracht aan een instelling en bij opdracht aan een bijzonderen ambtenaar gegeven, is niet te maken: voor 1923 zijn de cijfers te klein en in 1924 en 1925 kwamen in het geheel geen geëindigde gevallen voor, waarin opdracht aan een ambtenaar gegeven was. Wel vermeld ik hier nog even, dat in de jaren 1923—1925 respectievelijk 8, 3 en 4 gevallen eindigden, waarin een instelling bijstand verleende. Daarvan eindigden normaal 6, 2 en 3 gevallen en door herroeping 2, 1 en 1 gevallen. De 3 gevallen in 1923, waarin een ambtenaar met bijstand was belast, eindigden alle op normale wijze.

Na deze beschouwingen verder nog een en ander over de vergrijpen door militairen gepleegd, die ten aanzien van de burgers door den kantonrechter worden berecht. Een volledig overzicht van de gepleegde kleine criminaliteit is natuurlijk evenmin te geven. Daar komt nog bij, dat niet bekend is, hoeveel overtredingen krachtens artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht als krijgstuchtelijke vergrijpen zijn beschouwd en buiten strafrechtelijke behandeling zijn afgedaan. Aan den anderen kant kunnen wel opgegeven worden

tie vele gevallen. waarin de vervolging voorkomen werd (art 71 W. v. Sr.).

Jaar.	Gevallen van schuldigverklaring.	Voorkoming der vervolging.	Totaal.
1921	970	14	984
1922	893	139	1032
1923	464	582	1046
1924	335	722	1057
1925	201	688	889

Sc beginnen met 1921 is het aantal schuldigverklaringen snel teruggeloopen; voor 1920 bedroeg dit nog 1846. Ging vorige jaren met deze afneming gepaard een vermeerdering van het aantal voorkomingen der vervolging, voor 1925 daalt ook dit cijfer, zoodat het totaal van een gunstigen toestand getuigt.

In aansluiting op bovenstaande opgave volge een vermelding van de straffen wegens de gepleegde overtredingen opgelegd. Uitsluitend werd geldboete als hoofdstraf opgelegd, verbeurdverklaring van voorwerpen als bijkomende straf.

Jaar.	Hechtenis.	Geldboete.	Verbeurd-verklaring.
1921	1	969	21
1922	1	892	12
1923	—	464	11
1924	—	335	12
1925	—	201	10

Justitieele Statistiek.

In het begin van dit opstel werd opgemerkt, dat de inhoud eigenlijk minder geeft dan het opschrift doet verwachten, omdat alleen de gerechtelijk geconstateerde criminaliteit kan worden vermeld. Anderzijds gaan we hieronder wat verder door eenige gegevens op te nemen ontleend aan de Justitieele Statistiek. die de werkzaamheden der militaire rechtscolleges weergeven. De teleenheid is hier-

bij de per instantie behandelde zaak. Bij de Crimineele Statistiek worden alleen onherroepelijke veroordeelingen geteld, bij de Justitieele alle behandelde zaken, daargelaten of deze met een veroordeeling eindigen. Zaken, die in twee instanties worden behandeld, worden in laatstgenoemde statistiek tweemaal opgenomen.

Het totaalcijfer der afgedane zaken blijkt volgens onderstaande opgave der misdrijven en overtredingen, behandeld door de Krijgsraden (waaronder van 1923 af die voor de Zeemacht te Soerabaja) en het Hoog Militair Gerechtshof, van 1922 af gestadig geslonken te zijn.

1921	2047
1922	1416
1923	1324
1924	1165
1925	1060

Voor het jaar 1925 is nog opgenomen een staatje, waarin voor elk rechterlijk college afzonderlijk de afgedane zaken en de genomen beslissingen vermelding vinden.

925 ECHTERLIJK COLLEGE.	Zaken in den loop van 1925 afgedaan. [1])	Personen, op wie de zaken in kolom 1 betrekking hebben.		Personen, vermeld in kol. 2 en 3, zijn te verdeelen als volgt				Voorkwamen ex art. 74 Swb. verdere vervolging door:	
		Officieren.	Onderofficieren en manschappen.	Ter terechtzitting verwezenen naar den burgerlijken strafrechter.	Ten aanzien van welke geen straf werd opgelegd, doch aan den commandeerenden officier werd overgelaten of termen voor toepassing van een krijgstuchtelijke bestraffing aanwezig zijn.	Veroordeelden.	Vrijgesprokenen.	Transactie.	Betaling der maxim. boete.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
oog Militair Gerechtshof.	[2]) 118	6	122	—	1	106	15	2	—
rijgsraad Landm. 's-Bosch.	[3])1278	107	1172	1	4	640	50	583	—
rijgsraad Zeemacht Willemsoord	261	19	244	1	2	152	5	103	—
oog Militair Gerechtshof Ned.-Indie	27	—	28	—	—	27	1	—	—
rijgsraad Zeemacht Soerabaja.	64	—	65	—	—	6 3		—	—

[1]) Met inbegrip van de zaken, welke buiten proces werden afgedaan.

[2]) In één der zaken werd de beklaagde niet ontvankelijk verklaard in zijn appèl; in 2 werd last tot tenuitvoerlegging der aanvankelijk voorw. opgelegde straf gegeven, terwijl in 1 aan den voorw. veroordeelde een waarschuwing werd toegediend.

[3]) Hierbij 1 zaak, waarvan de verwijzing werd nietig verklaard.

Ter zake van opgelegde disciplinaire straffen kan de gestrafte beklag doen bij den meerdere, onder wiens rechtstreeksch bevel de strafoplegger is gesteld. Een tweede instantie staat voor hem open. als het beklag geheel of ten deele ongegrond is bevonden: een eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof kan dan ingeroepen worden. Omtrent de door het Hoog Militair Gerechtshof in 1925 behandelde klachtzaken en de gegeven eindbeslissingen verschaft het laatste staatje inlichtingen.

1925	De klacht werd bevonden				Straffen en strafredenen.				
Aantal behandelde klachtzaken.	Gegrond.	Gedeeltelijk gegrond.	Ongegrond.	Niet ontvankelijk.	Straf en strafreden gehandhaafd.	Straf gewijzigd.	Strafreden gewijzigd.	Straf en strafreden gewijzigd.	Straf en strafreden nietig verklaard.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
15	—	5	10	—	7	—	[1]) 5	3	—

[1]) In één dezer zaken werd de straf, opgelegd wegens het indienen van onredelijk beklag, vernietigd.

Vrijheidsstraffen

door

J. TUINSTBA.

Eerste-Luitenant der Jagers,
Wnd.-Griffier van het Hoog Militair Gerechtshof.

Over het algemeen kan onze militaire strafwetgeving, zoomede de militaire jurisdictie, zich niet bepaald verheugen in een overmaat van belangstelling, speciaal niet van den kant van de meerderen in den troep, die toch bijna dagelijks geroepen zijn, beginselen en regelen, neergelegd in onze militaire strafwetboeken, zoowel inhoudende het formrelc- als hel materieele militaire strafrecht, tor te passen.

Waar dit gebrek aan belangstelling in de practijk dan ook zeer veelvuldig gebrek aan kennis en dientengevolge onjuiste toepassing — van die voorschriften tengevolge heeft, is elk bewijs, dat als symptoom van eeii ontwaken van die interesse aanvaard mag worden, te beschouwen als een verheugend verschijnsel.

Als zoodanig zonden ook de artikelen van den heer Jhr. Sickinghe in de laatst-verschenen aflevering van liet Militair-Rechtelijk-Tijdschrift zijn te beschouwen, ware het niet dat de wijze waarop de heer Jhr. Sickinghe zijne artikelen, speciaal zijn laatst-uitgekomen verhandeling, stelde niet bepaald kan leiden tot een vruchtbaar resultaat, een resultaat, waarmede ieder, die er rnerle in aanraking komt, zijn voordeel kan doen.

Ten slotte heeft ieder liet recht over een bepaald onderwerp zijne meening te hebben en die zoo noodig te publiceeren, al klinkt die meening ook nog zoo onwaarschijnlijk, tenminste als die publicatie en vooral de eventueele bestrijding daarvan slechts kunnen leiden tot instructie van anderen en ter opbouwing of uitbreiding van de kennis en het inzicht van belangstellende lezers. Immers: du choc des opinions jaillit la vérité.

Nooit echter worde, zooals in het onderhavige geval is geschied, ren tijdschrift, en vooral niet het Militair-Rechtelijk-Tijdschrift, erne arena, waarin men zich ten doel stelt zijn tegenstander als mikpunt van zijne, zij het ook in dit geval sierlijk getooide en met de strikken en linten van een niet ter zake dienende beleefdheid uitgedoste, pijlen te kiezen, zonder zich ook maar in eenige mate het cloel, eene wetenschappelijke adstructie van zijne eens gelanceerde meening, voor oogen te houden.

Waar ging ten slotte de kwestie oni?

Na het laatst-verschenen artikel van den heer Jhr. Sickinghe kost het eenige moeite, zich liet onderwerp, ontdaan van alles wat er niet bij behoort, weer voor oogen te stellen.

Schrijver blijkt echter bezwaar te hebben tegen het opleggen van geldboete bij zuiver militaire delicten en — als ik het goed distilleer uit zijne artikelen — speciaal bij die delicten, die ingevolge het bepaalde bij artikel 2, 2°., sub a en b van de Wet op de Krijgstucht in de daargenoemde omstandigheden voor krijgstuchtelijke afdoening vatbaar zijn.

Dat die straf door den Militairen Rechter *kan* worden opgelegd bij zuiver militaire delicten, is duidelijk, gezien artikel 23bis van het Wetboek van Strafrcclit juncto artikel 1 van het Wetboek van Militair Strafrechi.

Dat de Wetgever hare toepassing mogelijk heeft willen maken hij delicten, begaan door militairen. ook hij zuiver militaire delicten, blijkt uit de artikelen 11—14 der Wet van 29 ,Juni 1925 (Stbl. no. 314).

Blijft dus de al of niet wenschelijkheid der toepassing van die straf.

Waar de hcrr Jhr. Sickinghe het in zijn laatst-verschenen artikel alleen heeft over die delicten, ten aanzien waarvan, ingevolge het bepaalde bij artikel 2, 2°., sub a en b, der Wet op de Krijgstucht, de mogelijkheid bestaat tot afdoening buiten strnfrechterlijkr behandeling, indien die delicten, naar het oordeel van den lot straffen bevoegden meerdere, lot wiens kennis ze zijn gebracht of aan wien de verdere behandeling der zaken wordt opgedragen, van zóó lichten aard zijn, dat de zaken buiten strafrechterlijke behandeling kunnen worrlrn afgedaan, meen ik mij in mijn betoog ook tot die delicten te mogen beperken.

Voor deze delicten, zoo ze door den Militairen Rechter worden berecht, acht de heer Jhr. Sickinghe geldboete eene minder gewenschte straf. In hoeverre hij deze straf wèl gewenscht acht voor zuiver niilitairc delicten, waarvan krijgstuchtelijke afdoening niri mogelijk is, *omdat* ze niet in artikel 2, 2°., sub a en b, der Wet op de Krijgstucht genoemd zijn, blijkt uit zijn artikel niet, wordt althans door licni niet nader verklaard.

I-Ieb is dus gewenscht om na te gaan, op welke gronden de heer Jhr. Sickinghe deze geldboete-straf voor de door hem bedoelde delicten ongewenscht acht.

hls ik het wel heb, voert hij daartoe de volgende gronden aan:

a. de militaire meerdere heeft tot zijne beschikking ecne maximale straf van 14 dagen streng arrest, met eventueele verzwaringen. Acht men deze straf nog niet zwaar genoeg, gezien den ernst van het feit, dan belioort de zaak naar den Militairen Rechter te worden verwezen.

b. de grlilboete-straf drukt zeer ongelijk en altijd het zwaarst op die justitiabelen, die weinig of niet met aardsche goederen bedeeld zijn; daarentegen wordt, zooals schrijver op bladzijde 29 zegt, de vrijheidsstraf door rijk en arm op dezelfde wijze ondergaan.

Ad a. Volgens schrijver mort dus de meerdere nagaan: Zijn dr mij ten dienste staande krijgstuchtelijke straffen toereikend, dan

kan ik het feit krijgstuchtelijk afdoen. Zoo niet, dan behoort het ter kennis van den Militairen Rechter te worden gebracht.

M.i. is dit een, op zijn zachtst uitgedrukt, eenigszins zonderlinge wijze van competentie-vaststelling. Karakter en geschiedenis van het z.g. oneigenlijk militair tuchtrecht wijzen den juisten weg.

De meerdere heeft na te gaan, of het feit, mede gezien de omstandigheden waaronder het is gepleegd, van zóó lichten aard is, dat krijgstuchtelijke afdoening geoorloofd is. Is het, naar zijne meening, van zóó lichten aard, dan besluit hij tut krijgstuchtelijke afdoening; daarna ga hij na, welke van de hem ten dienste staande correctie-middelen hij zal aanwenden, rekening houdende met het feit en de persoon van den delinquent.

Ad *b*. Geldboete drukt ongelijk.

Dit is ten slotte van elke strafsoort, oofi van vrijheidsstraffen, te zeggen, wanneer men ten minste, om met den heer Lohmeijer te spreken, uitgaat van het standpunt, dat de Rechter ren soort automaat is, waarin men aan de rent. zijde het delict werpt, om aan de andere zijde de straf vermeld te zien.

Deze opvatting van de rechterlijke beoordeeling van personen en strafbare feiten is toch wel uiterst simplistisch, vooral wanneer deze opvatting door Schrijver nog eens ondcrstrcept wordt door hetgeen hij zegt op bladzijde 28: „Ieder weet, dat in de raadkamer ..de strafmaat in sterke mate afhangt van een persoonlijke maai- „deering van liet Seit en de omstandigheden, zoodat dc straftoe- „meting een zeer willekeurige factor in het strafproces blijft. Dat ..gevoelt ieder, die straf heeft moeten overwegen en opleggen."

Hoe Schrijver aan deze bewering komt, is mij een raadsel. Ik zou zoo zeggen, dat ieder, die wel eens zitting heeft gehad in een rechterlijk college, weet, dat de strafmaat ern punt van dr meest ernstige overweging in de raadkanier is, een punt waarover conscientieuse rechters gewoonlijk heel veel en heel lang discus sieeren, omdat daarbij van alles in aanmerking wordt genomen: de zwaarte van het delict, de omstandigheden waaronder het is begaan, de eischen van de krijgstucht, dc persoon van den dader, zijne maatschappelijke omstandigheden, enz., enz.

Uit hetgeen Schrijver betoogt valt als zijne conclusie te trckkrn, dal, indien een militaire meerdere zich niet bevoegd aclit een feit krijgstuchtelijk af te doen, omdat deze zelfs de zwaarste krijgstuchtelijke straf niet voldoende aclit, de Militaire Rechter geen geldboete behoort op tc leggen.

Houdt het individu zoo lang mogelijk buiten de gevangenis, schrijft de heer Jhr. Sickinghe.

Arme Militaire Rechter! Hij is de eenige, die zich iri het systeem van Schrijver niet aan dezen gulden stelregel mag houden. Zelfs eene voorwaardelijke veroordeeling zou toch in Schrijver's stelsel uit den booze zijn.

Maar wat wil Schrijver dan?

Gesteld, dat de Rechter tol de conclusie komt, dat eene liclitc

straf in een bepaald geval gewenscht is. welke straf moet hij dan opleggen? Een dag gevangenisstraf (militaire detentie)? Vier dagen? Een week? Tien dagen? Aan welk nieuw in te voeren wettelijk minimum wil Schrijver den Militairen Rechter dan binden? Toch niet aan eene onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van ten minste veertien dagen?

Ik acht het geheele betoog van Schrijver onjuist.

Wanneer de Militaire Rechter een feit, bedoeld iii artikel 2, 2°., sub a en b, der Wet op de Krijgstucht, te behandelen krijgt, is hij in zijne handelingen en in zijn oordeel te eenenmale vrij. Hij gaat alsdan na, naar aanleiding vnii liet ten laste gelegde en van het onderzoek ter terechtzitting, of het frit brwezcn is of niet, welke de qualificatie zal zijn, of beklaagde's schuld aan het hem ten laste gelegde feit bewezen is en, zoo zulks het geval is, welke straf hem zal worden opgelegd.

Rij het bepalen van de straf houdt hij rekening met de zwaarte ook uit krijgstuchtelijk oogpunt van het fcit, met de omstandigheden waaronder het is gepleegd, mrt de persoonlijke en maatschappelijke omstandigheden van den dader, enz., enz.

De Kechtcr kan zelfs tot de conclusie komen, dat niet hij, maar de krijgstuchtelijke strafoplegger het feit behoort af te doen. In dat geval verwijst hij, ingevolge het bepaalde bij artikel 58 der Wet op de Krijgstucht, de zaak ter verdere behandeling naar den lot straffen bevoegden Commandeerenden-Officier.

Acht hij, gezien *alle* in aanmerking komende omstandigheden, eene geldboete de juiste straf, dan legt hij die geldboete op, daarbij nauwkeurig zich rekenschap gevend, hoe zwaar die bepaalde boete in dat bepaalde geval den delinquent zal drukken.

De Officier-Commissaris kan in het vooronderzoek den Rechter in dezen goede diensten bewijzen, door zich nauwkeurig op de hoogte tr stellen van de economische en maatschappelijke omstandigheden, waaronder de delinquent leeft. In hei burgerlijk gerechtelijk vooronderzoek geschiedt dit ook; wnaroni zou dit bij de informatiën voor den Officier-Commissaris *niet* kunnen?

Thans nog iets over het geval J. R.

Hoeveel van dergelijke gevallen doen zich voor, — grensgevallen zou ik ze willen noemen, — waarbij ten slotte heel moeilijk is uit te maken, of het fcit door den militairen meerdere dan wel door den Militairen Rechter inoct worden behandeld, ongetwijfeld den lichtsten graad van ongeoorloofde afwezigheid, die door den Militairen Rechter wordt behandeld?

Hor vaak gebeurt het, dat dergelijke personen het fcit tijdens hun militairen diensttijd plegen, terwijl het wordt berecht op liet oogenblik, dal zij in de burger-maatschappij terugkeeren of juist zijn teruggekeerd, juist werlr hebben gevonden en al huil best doen, zich een bestaan ie scheppen?

Hoe zwaar zou op zoo iemand zelfs eene zeer korte vrijheidsstraf drukken! Hij wordt uit zijn werk gerukt, zijn patroon neemt een

ander aan, wil immers niets te doen hebben met iemand, die heeft „gezeten". Wanneer hij eindelijk na zijne zelfs zeer korte vrijheidsstraf wordt ontslagen, doet hij wellicht het aantal paupers, dat ten koste van den Staat ondersteuning geniet, weder met één toenemen.

In al deze gevallen geeft hei door Schrijver zoo bestreden artikel 23bis van hel Wetboek van Strafrecht uitkomst. Het treft den delinquent dikwijls gevoelig; de mogelijkheid van termijn-betaling (die Reue ist lang!) en de mogelijkheid van verhaal zullen thans, zooals uit de practijk blijkt (het getal boeten, dat niet betaald wordt, bedraagt in de laatste jaren 1—5 % van het geheele aantal) in de meeste gevallen voorkòmen, dat ten slotte de delinquent toch nog in de gevangenis terecht komt.

Veel ware nog te zeggen over de verschillende niet of onvoldoende gedocumenteerde beschouwingen, die Schrijver in zijn artikel naar voren brengt, o.a. over zijne vergelijking van de door den Rechter uit te spreken straf: geldboete, en de door den militairen meerdere op te leggen bijkomende straf van inhouding van soldij, die ten slotte alleen dit punt mei de geldboete-straf gemeen heeft, dat zij ook op geld betrekking heeft, maar overigens hemelsbreed rnet die straf verschilt.

Ik ineen mij echter om de onhoudbaarheid van Schrijvers hoofdgedachte aan te toonen, tot enkele opmerkingen, die ik in den loop van mijn artikel heb gemaakt, te mogen beperken.

Hiermede sluiten wij de discussie. *Red. M. K. T*

Een belangrijke uitspraak.

Elders in dit nummer vindt men de uitspraak van den Centralen Raad van Beroep in de pensioenzaak betreffende Dr. J. G. H. Die uitspraak is belangrijk niet slechts uit een oogpunt van wets-inter pretatie, maar ook wegens de met de kwestie samenhangende belangen van persoonlijken en anderen aard.

De voorziening van het bestuur over Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao vordert in groote mate de tewerkstelling van Europeesche krachten. Het is dus uiteraard een Landsbelang, dat aan het verkrijgen van de beschikking over deze werkkrachten geen onnoodige beletselen worden in den weg gelegd, en dat, waar dit noodig is, de Nederlandsche wetgeving met dit belang van Nederland als koloniale mogendheid ten volle rekening houdt. Een der meest op den voorgrond tredende kwesties bij de koloniale personeelsvoorziening is, om voor de hand liggende redenen. de pensioenregeling. Ricr is in enkele woorclen de beteekenis aangewezen van de bepalingen in de Nederlandsche pensioenwetgeving, die de aansluiting van deze met de koloniale pensioenbepalingen regelen.

Nu is, zooals iedereen weet, de Pensioenwet 1922 niet in allen

deele een toonbeeld van duidelijkheid. En het is een der ietwat duistere zinswendingen van deze wet, die tot het onderhavige geding heeft geleid. Krachtens artikel 56, eerste lid, sub C telt diensttijd in de koloniën voor Nederlandsch pensioen mede, „voorzoo\-er „die tijd als diensttijd zou medetellen indien den belanghebbende „pensioen werd toegekend uit de betrekking waarin die tijd is door-„gebracht".

Blijkens de in de uitspraak gereproduceerde stukken heeft de Pensioenraad deze bepaling aldus geinterpreteercl, dat personen, die in de koloniën tijdelijk dienst hebben gedaan, dien tijdelijkcn diensttijd niet voor Nederlandsch pensioen kunnen geldig maken. Immers, zoo werd geredeneerd, uit een tijdelijke betrekking kan drn belanghebbende geen pensioen worden toegekend; dus voldoet de~(.tijd niet aan de eischen, door de even-geciteerde bepaling gesteld, wes halve hij voor Nederlandsch pensioen niet in aanmerking kan worden gebracht.

Deze interpretatie, ware zij gehandhaafd, zou tot belangrijke consequenties geleid hebben. In den kolonialen dienst wordt, veel meer dan in den Nederlandschen Staatsdienst, van de diensten van tijdelijk aangestelde ambtenaren gebruik gemaakt. De koloniale overheid kan in vele gevallen, wanneer zij ervaren ambtenaren behoeft, dezen slechts verkrijgen door aan Nederlandsche ambtenaren de gelegenheid tr bieden, voor eenige jaren hun betrekking in het moederland voor een in de tropen te verwisselen. Ongetwijfeld is hiermede ook de Nederlandsche dienst, en het Nederlandsch belang — van iiit een ruimen gezichtskring beschouwd — gediend. De wijdere blik, de veelzijdiger ervaring, de aanraking mei een geheel anders samengestelde maatschappij, die deze ambtenaren verwerven, zal na hun terugkeer. in Nederland hier van groot nut zijn. Bij het onderwiis treden deze voordeelen al zeer sterk in het licht: ook elders zijn zij onniislienbaar.

Ook andere redenen nopen soms tot het aanstellen van tijdelijke ambtenaren. Trn aanzien van Suriname en Curaçao is door opvol gende Ministers herhaaldelijk verklaard, dat het detacheeren, telkens voor eenige jaren, van bekwame Nederlandsche ambtenaren voor het bestuur van deze gewesten een noodzakelijkheid is.

Wet is echter duidelijk, dat de animo der Nederlandsche ambtenaren om aldus overzee 's Lands belangen te dienen, bedenkelijk zou verflauwen, indien de daar doorgebrachte dienstjaren voor hun pensioen verloren zouden gaan. Terwijl de Pensioenwet 1922 terecht het standpunt huldigt. dat tropendienst, die immers de krachten zooveel meer sloopt. dubbel geteld behoort tr worden voor Nederlandsch pensioen, zou de interpretatie van rlen Pensioenraad voor een belangrijke categorie van koloniale landsdienaren juist het tegendeel bewerkstelligen, namelijk een streep halen door de op huil tropischen dienst gebaseerde pensioens-vooruitzichten.

Het is dus alleszins toe te juichen, dat de Centrale Raad van Beroep aan deze in haar gevolgen hoogst bedenkelijke interpretatie

een einde heeft gemaakt. Bovendien geven de overwegingen, waarop de uitspraak gegrond is. blijk van een zeer te waardeeren heldere en logische interpretatie, die aan de klaarblijkelijke strekking der wetsbepaling volkomen recht doet wedervaren.

De logische fout in de interpretatie, die door den Pensioenraad werd gehuldigd, ligt o.i. voornamelijk hierin, dat het onderscheid uit het oog was verloren tusschen twee verschillende administratieve figuren, namelijk:

a. het bekleeden van een tijdelijke betrekking, en

b. het tijdelijk bekleeden van een organieke betrekking.

De sub *b* bedoelde figuur (Laband stelt in zijn Staatsrecht des Deutschen Reiches deze onderscheiding zeer duidelijk) is die, welke in de koloniën het meeste voorliomt. In die gevallen bekleedt dc ambtenaar zeer zeker een betrekking (b.v. die van leeraar, arts, ingenieur e.d.). waaruit hern pensioen zou kunnen worden toegekend cn is er derhalve in principe geen bezwaar, den in die betrekking doorgebrachten tijd krachtens art. 56, eerste lid, sub C der Pensioenwet 1922 mede te tellen.

Terecht hebben zoowel de vertegenwoordiger van den Minister van Financiën (zie zijn in de uitspraak volledig opgenomen memorie) als de Centrale Raad aangevoerd, dat de duidelijke strekking en de historie der wetsbepaling deze opvatting bevestigen. Men is daartoe teruggegaan tot den oudsten tekst der bepaling, in art. 6; der Peilsioenwet van 9 Mei 1846 S. 24, bij welker totstandkoming uitdrukkelijk was uitgesproken:

> „Militaire of kerkelijke diensten kunnen evenmin verloren zijn voor hem, die zijn loopbaan als burgerlijk ambtenaar eindigt, als de dienst in 's Rijks Overzeesche bezittingen voor hem, die later hier te lande een ambt aanvaardt. Immers de betrekking waarin, of de plaats waar de Staat gediend is geworden, kunnen in dit opzicht geen redenen van uitsluiting zijn."

Aan den oorspronkelijken tekst lag dus de bedoeling ten grondslag, dat het enkele feit, dat zekere diensttijd in de koloniën is doorgebracht, niet van ongunstigen invloed mag zijn op de vergelding met pensioen, — voorwaar ren alleszins billijke en rationeele bedoeling. Bij de vorm-veranderingen, die het wetsvoorschrift in later jaren heeft ondergaan, is iiinimcr gebleken van eenige bedoeling om aan die oorspronkelijke strekking tekort te doen. Ten overvloede constateert de Centrale Raad, dal, blijkens de mededeelingen, door de gemachtigden van den Minister van Financiën ter openbare terechtzitting gedaan, de betreffende artikelen uit de Pensioenwetten van 1816; en 1890 steeds in dezen geest zijn geïnterpreteerd.

Waar aldus de bedoeling en strekking van de bepaling duidelijk sprclien, zou alleen de vraag kunnen blijven of wellicht de letter der thans geldende wet tot een andere toepassing dwingt. Te dien aanzien is echter iii het klaagschrift van den Minister vaii Financiën op sterke gronden tol een ontkennend antwoord geconcludeerd, en de Centrale Raad heeft in zijn overwegingen daaraan nog een zeer

juist arguinent, ontleend aan art. 15, eerste lid der Burgerlijke Pensioenwet van 1890, toegevoegd (een tweede argument van den Centralen Raad, steunend op art. **3,** tweede lid der Pensioenwet 1922, schijnt ons minder gelukkig).

Op deze gronden is de Centrale Raad van Beroep lot de zeer principieele conclusie gekomen: dat ook ambtenaren in tijdelijken dienst, al konden zij als zoodanig op pensioen geen aanspraak maken, morden geacht een burgerlijke betrekking te bekleeden, die — afgezien van verdere voor het recht op pensioen gestelde vercisebten — daarop aanspraak geeft.

Het belangrijke in deze uitspraak is, naast haar practische waarde voor de belanghebbenden ell voor den kolonialen dienst, dat de Centrale Raad, na de formeele objecties van den Pensioenraad ondeugdelijk te hebben bevonden, een constructieve beslissing heeft gegeven, die met groote klaarheid het wezen der zaak releveert.

n. c.

Bekeerde Zondaars.

Zonder discussie en zonder hoofdelijke stemming hebben zoowel de Tweede ais — nu kort geleden — de Eerste Kamer zich vereenigd met het wetsontwerp no. 163: positie-regeling van ambtenaren, in dienst van Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao, leden der Staten-Generaal. Ook de schriftelijke behandeling van dit ontwerp in de beicle Kamers was geheel onbeteekenend cri bleef beperkt tot enkele opmerkingen van zeer ondergeschiliten aard. Blijkbaar heeft dus dit ontwerpje in de Staten-Generaal slechts instemming gevonden en werd noch voor bestrijding, noch voor het vragen van nadere informatie reden gezien.

Oppervlakkig beschouwd laai zich dit ook wel begrijpen. Het ontwerp was door de Regeering geïntroduceerd als een eenvoudig verlengstuk, als een complement van de wet van 17 Juli 1923 *(Stbl.* no. 364), die dezelfde materie regelde voor ambtenaren in Nederlandschen dienst. Het tweede lid van art. 97 der Grondwet, dat regeling bij de wet gelastte van de gevolgen der vereeniging van het Kamerlidmaatschap met „andere dan de in het eerste lid uitgesloten, uit 's Lands kas bezoldigde ambten", dat 36 jaren op uitvoering had gewacht, zag zich in 1923 eensklaps tot een voorwerp van den brandenden ijver der Regeering verheven. Booze tongen hebben wel beweerd, dat het niet zoozeer haar grondwettelijke plicht was, die de toenmalige Regeering tot dien ijver aanzette, maar veeleer de lust om te bezuinigen op de „dubbele inlromsteii" van eenige ambtenaren-Kamerleden en dat dan oolr na de manier, waarop de Tweede Kamer destijds het snoeimes in het ontwerp had gezet, er vrijwel de aardigheid af was. Maar hoe dit zij. in 1923 was de wet in hei *Staatsblad* gekomen, die voor Nederlandsche ambtenaren uitvoering gat' aan art. 97 tweede lid der Grondwet. En dus scheen het, oppervlakkig beschouwd, heel begrijpelijk dat de hierbij aansluitende regeling voor

ambtenaren in kolonialen dienst niet meer tot gedachtenwisseling van beterkenis uitlokte.

Toch zal. wie de kwestie iets dieper beschouwt. ai spoedig tot een andere conclusie komen. Tot deze conclusie namelijk, dat de volkomen inhoudslooze behandeling van het ontwerp no. 163 bewijst, hoe lichtvaardig de Staten-Generaal zich tegenwoordig in staatsrechtelijke vragen precies daarheen laten leiden, waar de Regeering haar brengen wil. Een kleine nabeschouwing schijnt daarom wel gerechtvaardigd.

De kwestie der incompatibiliteiten, die bij de grondwetsherziening van 1887 ren voorloopigr afsluiting vond in het toenmalige artikel 96 — thans 97 — is vóór alles een belangrijke kwestie van staatsrechtelijken aard. Het grondwettelijke voorschrift beoogt in verschillende opzichten waarborgen te geven voor een zuivere samenstelling van de Staten-Generaal; waarborgen eenerzijds voor de onafhankelijkheid der Kamerleden tegenover de Regeering, anderzijds om te voorkomen dat Regeeringswillekeur een tot Kamerlid gekozen ambtenaar onrcclelijke moeilijkheden in den weg zou leggen en daardoor de uitvoering van den wil drr kiezers zou bemoeilijken.

Men kan veilig zeggen, dat, als het ontwerp tot uitvocring van dit Grondwetsartikel dertig jaren eerder behandeld zou zijn, in den bloeitijd van het parlementaire stelsel. dat dan de fijnproevers op het gebied van het Staatsrecht — wij behoeven geen namen te noemcu; ieder ziet ze voor zich — hun scherpzinnige opbouwende kritiek niet zouden gespaard hebben. Daarom is de kleine geschiedenis, die wij nu gaan verhalen, niet alleen van belang voor liefhcbbrrs van de constitutioneele wetenschap, maar Iran zij ook wellicht interessant zijn voor hen. die er een karakterschets in willen vinden van het huidige parlementarisme.

* * *

Onze geschiedenis vangt aan in Juni 1923. tijdens de behandeling in de Tweede Kamer van liet ontwerp betreffende tot Kamerlid gekozen Nederlandsche ambtenaren. In een der bij die gelegenheid gehouden ministericele redevoeringen komt de volgende passage voor:

> „Een van de geachte sprekers,') die vergeten had mij dit in het openbaar te vragen. heeft mij particulier gevraagd en verzocht dit alsnog te beantwoorden, of een Indisch ambtenaar, die niet bezoldigd wordt uit de Nederlandsche kas, maar uit de Indische, onder dit wetsontwerp valt. Het antwoord luidt ontkennend. omdat het hier niet geldt een bezoldiging uit 's Lands kas. Wanneer hij daarentegen uit de moederlandsche kas betaald wordt, valt hij er wel onder."

Gevraagd naar een verklaring omtrent zijn wetsontwerp, gaf de Minister hier dus tevens een interpretatie van het Grondwetsartikel, dat immers ook den term „'s Lands kas" bevat: die term, zeide de Minister, beteekent: de moederlandsche kas. De conclusie van 's Mi-

1) Later bleek dit Mr. Troelstra te zijn geweest.

nisters op stelligen toon gegeven verklaring kan geen andere zijn dan deze: rlat art. 97 lid 2 der Grondwet geen betrekking heeft op koloniale ambtenaren, die — zooals de regel is — uit dc koloniale geldmiddelen betaald worden.

Dat de woorden van den Minister inderdaad ook door anderen aldus verstaan zijn, kan b.v. blijken uit het in 1924 uitgekomen werk van Prof. Mr. R. Kranenburg „I-Iet Nederlandsche Staatsrecht", waarin nien. bij de commentaar op art. 97 G. W.. op blz. 268 in een voetnoot de volgende opmerking aantreft:

> „Indische ambtenaren, die uit de *Indische* kas bezoldigd worden, vallen niet onder art. 97 al. 2 en de wet ter uitvoering daarvan; worden zij uit de *moederlandsche* kas betaald. dan wel; verg. de rede van Minister De Gerr. Handelingen t. a. p. blz. 2690."

Voor de studenten willen wij maar hopen, dat de geachte hoogleeraar er geen regel van maakt. Grondwetsartikelen te interpreteeren uitsluitend aan de liaiid van zoo lang na dato uitgesproken ministeriecle verklaringen. Een weinig bronnen-studie zou Zijn Hoog Geleerde in casu wellicht tot een andere slotsom geleid hebben.

Tast staat dus wel. dat naar de meening van de Regeering in Juni 1923. art. 97 al. 2 der Grondwet alleen betrekking heeft op ambtenaren, uit de „moederlandsche kas" betaald. Maar zie! Nauwelijks drie jaar later komen de Ministers van Koloniën en van Binnenlandsche Zaken met een wetsontwerp, welks Memorie van Toelichting doodleuk aanvangt:

> „Bij de wet van 17 Juli 1923 (*Stbl.* no. 364) zijn regelen vastgesteld tot uitvoering van artikel 97 der Grondwet. echter uitsluitend met betrekking tot de uit 's Rijks lias bezoldigde ambten. In aansluiting hiermede dienen soortgelijke regelen te worden tot stand gebracht met betrekking tot ambten, bezoldigd uit de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao."

En even later spreekt de Memorie in dit verband zelfs van „de in artikel 97. tweede lid. der Grondwet gevorderde wettelijke regeling."

Hor nu? zal men uitroepen. In 1923 verklaarde een Minister apodictisch: art. 97 ziet niet op uit de koloniale middelen betaalde ambten. In 1926 zeggen twee andere ministers even apodictisch: art. 97 vordert een wettelijke regeling voor deze zelfde ambten. Zonder woorden — de parlementaire hoffelijkheid! — geven deze ministers thans te kennen, rlat de Regeering drie ,jaar geleden een geheel verkeerd inzicht heeft gehad in deze materie..... en de Kamers met haar.

Men zal nu inzien, waarom de stilzwijgende aanneming in de beide Kamers van dit wetje een ietwat eigenaardigen bijsmaak heeft. Tn 1923 aanvaardden de Kamers zonder tegenspraak de eene stelling; thans slikten zij cvcii gemoedelijk de precies tegengestelde bewering, zonder opheldering te vragen, zelfs zonder een poging te doen tot onderzoek. aan welke zijde het gelijk is in deze controverse. Op het gebied van staatsrechtvragen kan men, met een variant op een bekend

spreekwoord, welhaast zeggen: wat de ministers wijzen, zullen de Kamers prijzen! Laat ons hier probeeren aan te vullen, wat bij de parlementaire behandeling ontbroken heeft.

Bij eenig nadenken moet het alras duidelijk worden, dat de opvatting, die in 1923 zoo voetstoots aangenomen werd, toch eigenlijk aan het Grondwetsartikel een beperking oplegt, die met zijn strekking kwalijk vereenigbaar is; ook een soort incompatibiliteit dus, maar nu geen constitutioneele, doch een rationeele. Art. 97 beoogt, wij herinnerden er reeds aan, de samenstelling der Staten-Generaal zuiver te houden van invloed der Regeering op ambtenaren-Kamerleden. Nu zou het torh wel zonderling zijn geweest, zoo de Grondwetgever, terwijl hij de Nederlandsche Regeering in deze streng aan banden legde, de koloniale Regeeringen op hetzelfde gebied volkomen vrij had gelaten! Het tegendeel zou nog eerder denkbaar zijn geweest. Van de moederlandsche Regeering, steeds blootgesteld aan de onmiddellijke kritiek der Kamers, zou een willekeurige machtsuitoefening zeker minder te uerwachten zijn dan van een koloniaal gouvernement (men bedenke dat het Grondwetsartikel 40 jaar geleden geschreven werd); de waarborg moest zich dus minstens even sterk tegen deze laatste richten. De verkiezing van koloniale ambtenaren tot Kamerlid was reeds vóór 1887 voorgekomen; in 1868 was bij een Koninklijk Besluit een eerste regeling ter zake tot stand gekomen. Redenen te over dus om te erkennen, dat het weinig rationcel is, de strekking van art. 97 G. W. tot de „moederlandsche" ambtenaren te beperken.

Maar, toegegeven zij, dat Grondwetsartikelen ook wel eens irrationeel zijn. Wellicht is dat ook met art. 97 het geval. Geeft misschien de tekst of de wordingsgeschiedenis eenig uitsluitsel in dien zin?

De tekst geeft ons weinig houvast. Het artikel spreekt van „uit 's Lands kas bezoldigde ambten". Zooals bekend is, onderscheidt de C*. W. van 1887 de termen „Rijk" (= rijk in Europa) en „Staat[n]" (= Nederland en Koloniën). Art. 97 bezigt geen van deze beide termen, maar „Land[n]", welke term in de constitutioneele terminologie geen bepaald omlijnde beteekenis heeft.

Levert dus het gewone tekst-onderzoek ons geen baat, raadpleging van de toelichting, door de Regecring destijds bij het artikel gegeven, brengt ons wel een stapje verder. Daarin werd toch gezegd (Bijl. IIde Kamer 1884/'85-111 : 11 § 15):

> „Het belang van den dienst kan eischen, dat bij vereeniging van het lidmaatschap der Staten-Generaal met een ander Staatsambt voorzieningen worden getroffen."....

De Regeering, die het artikel ontwierp — en aan welke zou ten deze meer autoriteit toekomen? — stelde dus de woorden „uit 's Lands kas bezoldigd ambt" in beteekenis op één lijn met „Staatsambt", Buys (Dl. III blz. 193) trekt hieruit de conclusie:

> „Aangezien het woord „Staat[n] in deze Grondwet ook de koloniën omvat, zoo zal men onder Staatsambt ook de ambten moeten begrijpen, die in de koloniën worden vervuld."

Maar er is nog meer dan deze indirecte uitlegging. De Regeering van 1887 heeft ook een directen uitleg gegeven, en deze is zoo positief, dat zij wel in staat is elken twijfel tot zwijgen te brengen. In het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer was n.l. een vraag opgenomen naar de draagwijdte van het nieuwe art. 96, en daarop antwoordde de Regeering:

> „Onder de uit 's Lands kas bezoldigde ambten zijn ook ambten in de Koloniën en Overzeesche bezittingen des Rijks te verstaan. Voor deze is eene regeling, zooals bij dit 2e lid bedoeld is. zeker niet minder noodig dan voor de ambten, in Europa bekleed wordende."

Buys, die ook deze verklaring vermeldt (men ziet hoe jammer 't is, dat deze eminente geleerde aan onze universiteiten 'n beetje „uit de mode" is geraakt; anders had Prof. Kranenburg zeker op andere wijze geschiedenis gemaakt!), zegt daarvan dat zij „zeer terecht aan de woorden 's Lands kas (en Staatsambt) gegeven werd."

Bewijsgronden te over dus. Eigenlijk heeft, zoover wij weten. vóór 21 Juni 1923 (datum van de eerstvermelde ministerieele verklaring) nooit iemand twijfel uitgesproken aan deze interpretatie. En toen dan ook indertijd het ministerie-Kuyper een ontwerp indiende tot uitvoering van art. 96 lid S der Grondwet, toen bevatte dit ontwerp als vanzelfsprekend ook een stel bepalingen omtrent koloniale ambtenaren. Deze laatste herinnering is eigenlijk wel de meest frappante in liet geval. Men moet aannemen, dat de Minister, die het wetsontwerp van 1923 voorbereidde, indiende en verdedigde. niet alleen verzuimd had kennis te nemen van eenige elementaire bronnen ter interpretatie van het Grondwetsartikel. dat hij wilde gaan uitvoeren. maar dat hij zelfs een vroeger over dezelfde materie verschenen wetsontwerp niet raadpleegde. Men moet tevens onderstellen, dat de 150 leden van de Tweede en de Eerste Kamer met dezelfde degelijkheid het onderwerp hadden.... bestudeerd. Men ziet een man als Mr. Troelstra een vraag poneeren, die almede getuigt van de meest volslagen onbekendheid — op dit ééne punt natuurlijk – - met de historie van en de literatuur over het in bespreking zijnde artikel der constitutie. En men ziet eindelijk de Kamer zich laten afschepen met een ministerieel antwoord, waarvan de juistheid omgekeerd evenreclig is aan de stelligheid, waarmee het werd gegeven.

Erg bemoedigend is dit spel van constitutioneele.... vrijmoedigheid niet. Maar laten wij ons troosten met de gedachte, dat ten slotte toch beter inzicht heeft gezegevierd. Al hebben Regeering noch Kamerleden het uitgesproken, toch ligt in het onlangs aangenomen aanvullingswetje een feitelijk „peccavi", een redres van de begane staatsrechtelijke zonde. En waar reeds één bekeerde zondaar tot zooveel vreugde stemt. daar moet wel de blijdschap ten top stijgen bij het aanschouwen van meer dan anderhalf honderd, die van de dwalingen huns weegs terugkeeren. B. C.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 26 Juni 1923. [1])

Prcsidcnt: Kapitein-Luitenant ter Zee ,J. E. van Hoogenhuijze.

Leden: Officier van Gezondheid der lste klasse P. G. F. H. M. h. Vermast, Officier van Administratie der 1ste kl. P. H. Sluyter, Officier van Administratie der 2de kl. J. C. Nidelstein Walter. Eerste-Luitenant der Mariniers F. C. W. Michaëlis.

Fiskaal: Officier ran Administratie der lste kl. H. G. Gerdes.

dan beklaagde is telastegelegd, dat hij een militair zonder rang, die als schildwacht Bij gelucht wordende gestraften op post was gesteld, met eenig kwaad heeft bedreigd (art. 108 j°. 128 Mil. Swb.).

Waar is gebleken, dat bedoelde militair slechts gewapend was met **opgestoken** *zijdgeweer en niet was voorzien van het in art. 69 Mil. Swb. bedoelde kenteeken, is niet bewezen, dot deze als schildwacht op post was gesteld en behoort beklaagde mitsdien te worden vrijgesproken van het hem telastegelegde.*

Verwijzing van de zaak van beklaagde naar den fot straffen bevoegden commandeerenden officier ter beoordeeling of er termen aanwezig zijn om hem terzake van zijn gedragingen alsnog tc straffen.

De zeekrijgsraad te Soerabaja, zitting houdende in de marinekazerne „Goebeng" in de zaak tegen:

M. M., Inlandsch malroos 3e klasse, stamboeknummer ..... oucl 21 jaar, geboren te Kairatoe (Residentie Ambon), laatstelijk voor de verwijzing naar den zeekrijgrraad gediend hebbende als Inlandsch matroos 3e klasse aan boord van Hr. Ms. „de Zeven Provinciën", aanvankelijk van den 29sten Januari 1923 tot den 19den Februari 1923 hebbende vertoefd in arrest met waarneming van dienst, bij verwijzing zijner zaak naar den zeekrijgsraad op laatstgemelden datum gesteld op vrije voeten, mitsdien thans gerequireerde in persoon;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den zeekrijgsraad d.d. 14 Februari 1923 No. 1283;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den krijgsraad dd. 15 Juni 1923, *No.* 4727, aan den voet van welk stuk door den fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dut hij in den namiddag van den 27sten Januari 1923 aan boord

1) Zie de hierna volgende sententie van liet EI. M. *G.* ran Nederlandsch-Indië. Red. M. R. T.

van Hr. Ms. „de Zeven Provinciën" te Soerabaja, term-ij1 hij, mrt streng arrest gestraft zijnde, aan dek werd gelucht, den marinier der 1ste klasse Z. J. P., die als schildwacht bij de gelucht wordende gestraften op post was gesteld en die, toen hij, beklaagde, zich wilde verwijderen, hem had gelast te blijven, heeft toegevoegd: „met jou zal ik aan den wal wel afrekenen", althans woorden van overeenkomstige strekking";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 19 Juni 1923, waarbij bovengemeld bevel tot bijeenkoming en de daarop gestelde telastlegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op den 26sten Juni 1923 des voormiddags ten 9 ure;

Gezien de processale stukken voorzoover daarvan gebruik gemaakt aan beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gczicn de schriftuur van eisch door den fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing der daarin opgenomen conclusie, strekkende tot het niet wettig en overtuigend bewezen verklaren van het den beklaagde ten laste gelegde en mitsdien tot vrijspraak van beklaagde, cri tot het verwijzen van de zaak van beklaagde naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier, ter beoordeeling of er termen aanwezig zijn orri liem ter zake van zijne gedragingen op den 27en Januari 1923 alsnog krijgstuchtelijk te straffen;

Gelet op hetgeen mondeling in het belang van beklaagde door diens raadsman is aangevoerd;

Overwegende dat beklaagde's extract-stamboek onder mter inhoudt: dat hij zich van den 15den Maart 1920 vrijwillig als inlandsch lichtmatroos onder stamboeknummer ..... voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden en dat voor het begaan van het feit, waarvoor hij thans terecht staat zijn dienstverband kwam te eindigen op den 15den Maart 1926; dat hij thans als inlandsch matroos 3e klasse bij de Koninklijke Marine dient;

Overwegende dat door de ten processe aanwezige bewijsmiddelen niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd;

dat met name niet is bewezen dat, zooals in de telastlegging staat vermeld, de marinier 1ste klasse P. als *schildwacht* op post was gesteld bij de gelucht wordende arrestanten;

dat toch blijkens het bepaalde in artikel 69 van het Wetboek van Militair Strafrecht, luidende: „Onder schildwacht wordt verstaan ieder militair die met geweer of getrokken zijdgeweer gewapencl of van een door Ons vast te stellen kenteeken voorzien, op post of op uitkijk is gestelil", als schildwacht alleen kan worden beschouwd de militair die voldoet aan de voor die hoedanigheid in dat artikel vermelde omschrijving;

dat uit de verklaringen der getuigen P. cn V. d. E. blijkt dal eerstgenoemde gedurende de bewaking der arrestanten in den namiddag van den 27sten Januari 1923 was gewapend met opgestoken zijdgeweer;

dat voorts niet is gebleken dat meergenoemde marinier P. gedurende die bewaking was gewapend met geweer of voorzien was van liet kenteeken bedoeld in liet hooger vermelde artikel 69 van het Wetboek van Militair Strafrecht, welk kenteeken ingevolge het bepaalde in artikel 1 van liet Koninklijk besluit van 21 April 1922, Nederlandsch Staatsblad No. 203 bestaat in een aan den linker bovenarm gedragen band, waarop het woord „schildwacht" ia geplaatst;

Overwegende dat beklaagde vrijgesproken moet worden van het hem ten laste gelegde;

Overwegende dat er evenwel aanleiding bestaat beklaagde ter zake van zijne gedragingen op den 27sten Januari 1923 te verwijzen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier, teneinde dezen te doen beoordeelen of er termen aanwezig zijn oin hem krijgstuchtelijk te straffen;

Gezien de artikelen 185 (laatste lid) der Rechtspleging bij de Zeemacht, 58 van de Wet op de Krijgstucht;

Reclit doende in naam der Koningin!

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd;

Spreekt hem vrij van hetgeen liem is ten laste gelegd;

Verwijst de zaak van beklaagde naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier, ter beoordeeling of er termen aanwezig zijn om hem ter zake van zijne gedragingen op den 27sten Januari 1923 alsnog krijgstuchtelijk te straffen.

HOOG MILITATR GERECHTSHOF VAN NEL).-INDIE.

Sententie van 28 September 1923. [1])

Vice-president: Mr. J. Th. Stok.

Leden: Gepensionneerd Luitenant-Kolonel der Infanterie J. de Gelder, Kapiteins ter Zer J. F. Nijland en H. W. A. Brans en Mr. C. de Roon Swaan.

Art. 58 W. K. T. laat een verwijzing ter verdere behandeling alleen toe, ingeval den rechter gebleken is, dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert.

In de zaak, hangende voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië tusschen den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, R. O. appellant. en M. M.. inlandsch matroos 3e klasse, stamboek No. ..... oud 21 jaar, ?eboren tc Kairatoe (residentie Ambon), laatstelijk vóór de verwijzing naar den zeekrijgsraad gediend hebbende als inlandsch matroos

---

1) Zie het hiervoor opgenomen vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja. Red. mr. R.T.

3e klasse aan boord van Hr. 31s. „de Zeven Provinciën"; geappelleerde.

HET KOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NED-INDIË.

Gezien het vonnis van den zeekrijgsraad te Soerabaja tegen den in hoofde dezer genoemden beklaagde gewezen den 26sten Juni 1923 en uitgesproken den 31sten Juli 1923, waarbij hij is *vrijgesproken* van liet hem ten laste gelegde, rnet verwijzing der zaak van beklaagde naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier, ter beoordeeling of er termen aanwezig zijn om hem Ier zake van zijne gedragingen op den 27sten Januari 1923 alsnog krijgstuchtelijk te straffen;

Gelezen de11 namens den appellant R. O. op den 20sten Augustus 1923 ingedienden eisch in appel, waarbij wordt geconcludeerd, dat liet Hof het vonnis waarvan beroep aal vernietigen. voorzoover de zaak van den beklaagde daarbij is verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier ter beoordeeling uit er termen aanwezig zijn om hem ter zake van zijne gedragingen op den 27sten Januari 1923 alsnog krijgstuchtelijk te straffen,

Overigens dat vonnis zal bekrachtigen.

Kog gelezen de namens den geappelleerde op den 20sten September 1923 gediende schriftuur van antwoord in appel, waarbij wordt geconcludeerd tot referte aan 's Hofs prudentie;

Gezien de verdere stukken van den processe, zoo ter eerste instantie, als in appèl gediend;

Overwegende; dat appellant R. O. naar aanleiding van 's Hofs resolutie d.d. 24 Juli 1923 No. 202, waarbij de Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië gemachtigd werd om tot handhaving van het recht van den Souvereinen Vorst van het tegen den beklaagde gewezen vonnis te provoceeren aan den Hove, te bekwamer tijd dut appèl vervolgcl heeft;

Overwegende, dat de krijgsraad den beklaagde terecht heeft vrijgesproken van liet hem ten laste gelegde, doch de zaak ten onrechte naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier heeft verwezen ter beoordeeling of er termen aanwezig zijn om hem alsnog krijgstuchtelijk te straffen, aangezien artikel 58 der Wet op de Krijgstucht alleen een verwijzing *ter verdere behandeling* toelaat, ingeval den rechter gebleken is, dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert, hetgeen ten deze niet het geval is;

Gelet op de in liet vonnis aangehaalde wetsbepalingen, zoomede op de artikelen I, II cri III van de Slotbepalingen van de Rechtspleging bij de Zeemacht (Wet van 15 Mei 1914, *Nederlandsch Staatsblad* No. 206), artikel 85 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht en artikel 56 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof;

Rechtdoende in naam en van wege de Koningin!

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja d.d.

26 Juni 1923 voor zoover de zaak van den beklaagde daarbij is verwezen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier ter beoordeeling of er termen aanwezig zijn om hem ter zake van zijne gedragingen op den 27sten Januari 1923 alsnog krijgstuchtelijk te straffen;

Bekrachtigt overigens het vonnis.

Hoog Militair Gerechtshof van Ned.-Indië.

Sententie van 22 April 1927.

Vice-President: Mr. A. H. Walkate.

Leden: Gepensionneerd Luitenant-Kolonel der Infanterie J. de Gelder, gepensionneerd Kapitein-ter-Zee Jhr. S. de Ranitz, gepensionneerd Kapitein-Luitenant ter Zee G. R. J. Haentjes Dekker, Mr. A. C. H. Graafland en Mr. W. W. Brouwer.

Advocaat-Fiskaal: Mr. Dr. S. Nauta.

Raadsman: Mr. D. S. Westerman Holstijn.

De hak van een oorlogsschip is niet een openbare plaats.
Het bewezen verklaarde levert niet op een strafbaar feit.
Toepassing van art. 58 W. K.

Gelezen het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja van 22 Februari 1927, hij welk vonnis het den beklaagden ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, met dien verstande als daarbij is overwogen, zij mei vrijspraak van hetgeen hun meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard daaraan zijn schuldig verklaard:

het wetttig en overtuigend bewezen verklaarde is gequalificeerd als: „openbare schennis van de eerbaarheid",

1e beklaagde deswege is veroordeeld tot de straf van gevangenis voor den tiid van drie maanden, met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen en 2e beklaagde tot de straf van gevangenis voor den tijd van twee maanden met bepaling dat de tijd voor de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van af den 20en December 1926 ten aanzien van beide veroordeelden;

Gelet op de door de beklaagden respectievelijk op 25 en 22 Februari 1927 dus tijdig gedane aanteekeningen van hooger beroep van dat vonnis;

Gelet op de dispositie van den Zeekrijgsraad te Soerabaja dd. 22 Februari 1927, waarbij bepaald is, dat beklaagde P. met ingang van dien dag uit arrest zonder waarneming van dienst zal worden ontslagen;

Gezien de oproepingen in hooger beroep de datis 4 Maart 1927 en de relazen van beteekening de datis 9 Maart 1927;

Gehoord den door den Advocaat-Fiscaal bij het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië Meester Doctor S. Nauta genomen en daarna schriftelijk overgrlegden eisch in appèl dd. 22 April 1927, daartoe strekkende: dat liet Hoog Militair Gerechtshof met ontvangst van het appèl het vonnis waarvan appèl zal bevestigen, met bepaling, dat de tijd door beide beklaagden voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der hun opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Gehoord rle beklaagden in hunne middelen van verdediging. alsmede hetgeen te liunner verdediging ter terechtzitting van 22 April 1927 door hunnen ter vervanging van Mr. H. Smits aangewezen raadsman Mr. D. S. Westerman Holstijn is aangevoerd;

Gezien de stukken;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht de aan beklaagden ten laste gelegde feiten voor zoover zij daarvan niet zijn vrijgesproken, wettig el1 overtuigend bewezen heeft verklaard en hen ook terecht van de overige feiten heeft vrijgesproken;

Overwegende, dat de Krijgsraad echter ten onrechte de plaats, waar de feiten, waaraan beklaagden, zijn schuldig verklaard, zijn gepleegd, nl. de bak van Hr. Ms. „Java", als een openbare plaats heeft beschouwd;

Overwegende, dal de Krijgsraad zijne opvatting hierop grondt, dat die plaats een algemeen toegankelijke zou zijn voor een ieder die zicli aan boord bevindt;

dat echter die plaats niet algerneen toegankelijk is en dus geen openbare plaats kan zijn, zoo alleen de opvarenden daar toegang hebben;

Overwegende, dat dit in overeenstemming ic met de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 239 van het Wetboek van Strafrecht, waaruit blijkt. dat ziekenhuizen, kazernes. gevangenissen, enz. geen openbare plaatsen zijn;

Overwegende, dat beklaagden derhalve. rnet vernietiging in zoover van het voiinis van den Krijgsraad, ook behooren te worden vrijgesproken van datgene, waaraan zij door den Zeekrijgsraad zijn schuldig verklaard;

Overwegende, dat dat feit een krijgstuchtelijk vergrijp. volgens de daarvan in artikel 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht gegeven omschrijving, oplevert;

Gelet, behalve op de in het vonnis aangehaalde wetsbepalingen. op de artikelen, I, II en III van de slotbepalingen van de Rechtspleging bij rlr Zeemacht (Wet van 15 Mei 1914 Nederlandsch Staatsblad No. 206), op de artikelen 75 en 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland cn op artikel 58 van rle Wet op de Krijgstucht;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad voor zoover beklaagden daarbij zijn schuldig verklaard en veroordeeld;

Terklaart de aan de beklaagden ten laste gelegde feitcii. voor zoover zij daaraan zijn schuldig verklaard. niet strafbaar;

Spreekt hen mitsdien daarvan vrij;

Gelast de onmiddellijke invrijheidstelling vaii den eersten beklaagde S.;

Bevestigt het vonnis voor het overige;

Verwijst de zaak, onder mededeeling van alle stukken, ter verdere behandeling naai den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van d Maart 1927. [1])

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. T. van Beijeren, Kapitein C. P. Bl. Verhaart, Ritmeester A. J. E. Mathon en Eerste-Luitenant J. J. Pape.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

Beklaagden aan wie het misdrijf van verduistering is ten laste gelegd, worden, aangezien het opzet op de wederrechtelijke tor,-eigening niet is bewezen, van het hun tenlastegelegde vrijgesproken.

De Krijgsraad verwijst met toepassing van art. 58 Tl. K. T. rlr zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier en laat aan dezen ter beoordeeling of beklaagden al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1°. der Tl. K. T. krijgstuchtelijk behooren te worden gestraft, wegens hetgeen bij de behandeling der zaak is gebleken.

Het H. M. G. beslist, dat in deze art. 58 W. K. T. ten onrechte is toegepast.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor Iiei Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens

1. Chr. K.. oucl 24 jaar, geboren te Maastricht; 2. M. R., oud 23 jaar, geboren te Maastricht, heiden gewoon dienstplichtig kanonnier van het 3e Regiment Veld-Artillerie, met groot verlof te Maastricht, beklaagden en gerequireerden in persoon;

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch;

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. niet zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

---

1) Zie de hierna opgenomen senteritie r-un hel H. M. G. Red. M R. S.

Overwegende dat de beklaagden hebben erkend, dat zij het Rijk in hovengenoemde hoedanigheid dienen;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagden op 5 Maart 1923 zijn ingelijfd bij het 3e Reg. Veld-Artillerie, laatstelijk op 13 September 1926 van groot verlof zijn teruggekeerd en op 12 October 1926 weder met groot verlof zijn vertrokken;

Overwegende dat den beklaagden aan den voet van het hen op resp. 22 en 21 Februari 1927 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat zij respectievelijk op of omstreeks 12 October 1925 en op of omstreeks 8 October 1926 te R., opzettelijk ieder een trompet, toebehoorende aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hen, beklaagden en welke instrumenten zij in bruikleen hadden ontvangen teneinde die tijdens zij voor herhalingsoefeningen onder de wapenen waren, in dienst te gebruiken, wederrechtelijk zich hebben toegeëigend, door die trompetten bij hun vertrek opzettelijk niet in te leveren, doch mede naar huis te nemen om ze, thuis zijnde, ten eigen gerieve te behouden, althans gebruik ervan te kunnen maken; voor wat eerstgenoemde beklaagde betreft, zulks terwijl tijdens het plegen van hel misdrijf nog geen vijf jaren waren verloopen, sedert de schuldige eene wegens heling bij vonnis uitgesproken gevangenisstraf geheel had ondergaan;

Overwegende dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagden het hun ten laste gelegde hebben begaan, — meer in het bijzonder niet, dat beklaagden het opzet hebben gehad zich ieder een trompet wederrechtelijk toe te eigenen — zoodat zij behoorcn te worden vrijgesprolien;

Gezien artt. 2, 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht, 58 der Wet op de Krijgstucht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in Naam der Koningin!

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagden is ten laste gelegd;

Spreekt hen daarvan vrij!

Verwijst onder mededeeling van alle stukken, de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier;

Laat aan dezen Commandeerenden Officier ter beoordeeling, of beklaagden al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1°. van de Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behooren ie worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 April 1927. [1])

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Genls. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Xdrn. J. H. O. Graaf van den Bosch, Schout-bij-Nacht B. Schreuders en Dr. E. Jellinghaus (plv.).

Wnd.-Adv.-Fiskaal: Dr. A. Brants.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 2den Maart 1927 door dien Krijgsraad in zake de na te noemen beklaagden gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht

tegen

1. Chr. R., oud 24 jaar; 2. M. B., oud 23 jaar, beiden geboren te Maastricht, gewoon dienstplichtig-kanonnier bij het 3de Regiment Veld-Artillerie, met groot verlof te Maastricht, geïntimeerden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan de beklaagden betcekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de beklaagden zoo in hunne antwoorden als in de middelen van verdediging door hen aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, en met toepassing der artikelen 44 en 321 van het Wetboek van Strafrecht de beklaagden zal veroordeelen ieder tot eenc maand gevangenisstraf;

Overwegende dat het Hoi, evenals de Krijgsraad, niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagden het hun ten laste gelegde hebben begaan, meer in hei bijzonder niet, dat beklaagden het opzet hebben gehad zich ieder een trompet wederrechtelijk toe ie eigenen; dat dus de Krijgsraad terecht beklaagden van het hun te laste gelegde heeft vrijgesproken;

Overwegende dat echter de Krijgsraad ten onrechte in deze artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht heeft toegepast; dat dienvolgens het vonnis, voorzoover daarbij de zaak ter verdere behandeling is verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier en aan dezen ter beoordeeling is gelaten, of beklaagden al dan niet krijgstuchtelijk behooren te worden gestraft, niet in stand kan blijven;

---

1) Zie het hiervoor opgenomen vonnis van den krijgsraad. Red. M. R. T.

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis vermeld, — (met uitzondering evenwel van artikel 58 vaii de Wet op de Krijgstucht), — alsmede de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voorzoover daarbij de zaak ter verdere behandeling is verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeereride-Officier en aan dezen ter beoordeeling is gelaten, of beklaagclen al dan niet krijgstuchtelijk behooren te worden gestraft;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 31 Mei 1927

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Gep. Luit.-Kol. A. van Lieshout; Majoors J. T. van Beyeren; H. dr Iongh en H. W. G. Holland.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

De krijgsraad acht het opzet niet bewezen, spreekt beklaagde vrij en verwijst de zaak ter verdere behandeling naar den commandeerenden officier.

Het H. W. G. als eenige overweging in zijn sententie stellende, dat het termen aanwezig heeft bevonden, met toepassing van art. 58 W. K., de zaak ter verdere behandeling te verwijzen nanr den tot straffen bevoegden commandeerenden officier, onder mededeeling van alle stukken, vernietigt het vonnis van den krijgsraad en opnieuw rechtdoende verwijst zonder meer de zaak naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier en laat aan dezen ter beoordeeling of beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in art. 2, aanhef en onder 1o. W. K. krijgstuchtelijk behoort te worden gestrafti, wegens hetgeen bij de behandeling der zaak is gebleken.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogrilboscl-I, r.o. eischer, op en jegens J. A. K.., oud 28 jaar. geboren te Klundert, reserve-eerste-luitenai11 ran hel .. Regiment Infanterie, met groot verlof te Rijswijk (Z.H.), beklaagde en gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken. door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend. dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde bij Kon. Besluit van 19 Juni 1924 No. 56 is benoemd lol reserve-eerste-luitenant bij liet .. Regiment Infanterie; op 16 Augustus 1926 is teruggekeerd van groot verlof en tijdens het plegen van na tr melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 13 Mei 1927 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 1 September 1926 te Amersfoort, als officier van piket, tevens inwonend officier en hun meerdere in rang, aanwezig op het terrein der Infanteriekazerne. er getuige van zijnde, dat era groot aantal mindere militairen in de nabijheid van het wachtlokaal van kazerne No. III samenrotten om op hoogst onkrijgstuchtelijke wijze de invrijheidstelling te eischen van een door het bevoegd gezag als verdacht van het plegen van het misdrijf omschreven iii artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht in arrest gestelden militair, althans om op hoogst onkrijgstuchtelijke wijze opgave te eischen van de redenen waarom vorenhedoelde militair als vorenomschreven in arrest was gesteld, welke mindere militai ~niettegenstaande zij daartoe herhaaldelijk door officieren en onderofficieren werden aangemaand hun samenscholen te staken en ieder huns weegs te gaan en alzoo samenrotten om hunne plicht in dezen dc overheid niet te bemoeilijken hij door deze genomen maatregelen, te verzaken, opzettelijk heeft nagelaten de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, hebbende hij zelfs tijdens de omschreven strafbare feiten voorvielen en terwijl hij als officier van piket en als de eenige officier. die in de kazerne, althans in de omgeving der wacht van kazerne III aanwezig was, de kazerne gedurende eenigen tijd verlaten cri geen enkele daad van geweld tegen de daders aangewend:

Overwegende dat de krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen. dat beklaagde liet hem ten laste gelegde feit heeft begaan, — zijnde meer in het bijzonder niet gebleken dat beklaagde *opzettelijk* heeft nagelaten de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden — zoodat beklaagde behoort te worden vrijgesproken;

Gezien art. 2, 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht. 58 der Wet op de Krijgstucht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde in ten laste gelegd;

Spreekt hem vrij!

Verwijst echter onder mededeeling van alle stukken de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier;

Laat aan dezen commandeerenden officier ter beoordeeling, of beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1°. van de Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft, wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 21 Juni 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Collette; Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn.; Schout-bij-Nacht B. Schreuders, en gep. Gen.-Maj. E. A. D. E. Carp (Plv.).

Wnd. Adv.-Fiskital: Dr. X. Brants.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch appellant van een vonnis op den 31en Mei 1927 door dien krijgsraad in zake den na te noemen brklaagcle gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht

tegen

J. A. K., oud 28 jaar, geboren Ir Klundert, reserve-eerste-luitenant bij het .. regiment infanterie, thans rnct groot verlof te Rijswijk (Z.H.),gerequireerde in persoon.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den getuige door den Advocaat-Fikkaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat liet Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, beklaagde zal schuldig verklaren aan overtreding van artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht en hem zal veroordeelen tot eene geldboete van f 50.—, subsidiair 25 dagen hechtenis;

Overwegende dat het Hof bij de behandeling in hooger beroep termen aanwezig heeft bevonden, met toepassing van artikel 58

van de Wet op de Krijgstucht. de zaak ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier. onder mededeeling van alle stukken;

Toepassende artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht en de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rechtdoende,

Verwijst, onder mededeeling van alle stukken, dr zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier;

Laat aan dezen commandeerenden officier ter beoordeeling, of beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, aanhef rn onder 1°. van de Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 31 Mei 1927

President: Dr. W. M. van Lanschot

Leden: Gep. Luit.-Kol. A. van Lieshout; Majoors J. T. van Beyeren; H. de Iongh en H. W. G. Holland.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

De krijgsraad veroordeelt den beklaagde op grond van het in art. 143 Mil. Swb. omschreven feit.

Het H. M. G. als eenige overweging stellende, dat het termen aanwezig heeft bevonden, met toepassing van art. 58 W. K. de zaak, onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier te verwijzen, vernietigt het vonnis van den krijgsraad en opnieuw rechtdoende verwijst zonder meer de zaak naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier en laat aan dezen ter beoordeeling of beklaagde al dan niet overeenkomstig hel bepaalde ia art. 2, aanhef en onder 1°. W. K. krijgstuchtelijk bekoort te worden gestraft, wegens hetgeen bij de behandeling der zaak is gebleken.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. cischer, op en jegens J. J. K.. oud 39 jaar. geboren te Leiden, sergeant bij den Staf van het .. Regiment Infanterie te Amersfoort, beklaagde en gerequireerde in persoon.

Dc Krijgsraad voor de Landmacht voor liet Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processalc stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen coiiclusie onder behoorlijken irivcntaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij liet Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient:

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 5 Maart 1924 zich laatstelijk bij het 7e Regiment Infanterie opnieuw heeft verbonden als sergeant voor vijf jaren en laatstelijk op 1 Juli 1925 is overgeplaatst bij het .. Regiment Irifanterie;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 11 Mei 1927 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 1 September 1926 te Amersfoort, als militair wachicommaiidant van kazerne III, althans als hun meerdere in rang, aanwezig in en nabij liet lokaal zijner wacht, er getuige van zijnde, dat een groot aantal, althans meer dan vijf mindere militairen op het kazerneterrein in de nabijheid dier macht samenrotten om op hoogst onkrijgstuchtelijke wijze de invrijheidstelling te eischen van een door liet bevoegd gezag, als verdacht van het plegen vaii liet misdrijf omschreven in artikel 108 van het Wetboek vaii Militair Strafrecht, in arrest gestelde militair, althans op hoogst onkrijgstuchtelijke wijze opgave te eischen van de redenen, waaroni vorenbedoelde militair als vorenomschreven in arrest was gesteld. welke mindere militairen. niettegenstaande zij herliaaldelijk door officieren en onderofficieren werden aangemaand hun samenscholen te staken. en ieder huns weegs te gaan, en alzoo samenrotten om hunnen plicht in dezen de overheid niet te bemoeilijken hij door deze genomen maatregelen te verzaken, opzettelijk heeft nagelaten de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, hebbende hij, niettegenstaande herhaaldelijk er op opmerkzaam gemaakt, dat het nemen van maatregelen tegen het aangroeiend aantal samenrottende mindere militairen noodzakelijk was, cn het zijn plicht was die maatregelen te nemen, geen enkele maatregel van geweld tegen de daders naar vermogen aangewend, maar zich in zijn wachtlokaal teruggetrokken en zich verder gedragen, alsof de geheele aangelegenheid buiten zijne bemoeiingen viel;

Overwegende dat beklaagde heeft rerklaard:

dat op 1 September 1926 omstreeks 6 uur namiddag, toen hij commandant was van de macht in kazerne III te Amersfoort, er door een sergeant en een korporaal van de militaire politie de gewoon dienstplichtige P. werd binnengebracht als arrestarit; dat deze door hem, beklaagde, in een der arrestlokaleri van genoemde kazerne in arrest is gesteld; dat hij uit de gesprekken van den sergeant rn den korporaal begreep, dat P. hen had beleedigd; dat vrij spoedig daarna

zich militairen voor de wacht begonnen te verzamelen; dat liun aantal steeds aangroeide en er in een half uur reeds een 100 tal aanwezig waren; dat omstreeks 6.30 uur namiddag de sergeant V. bij hem in de wacht is gekomen, die hem vroeg, waarvoor die menschen daar stonden; dat hij aan V. heeft uitgelegd, dat die menschen daar stonden omdat er zoo even een arrestant in arrest was gebracht; dat V. later nog eens in de wacht is gekomen; dat omstreeks half zeven de officier van piket, reserve-luitenant K., bij de wacht is gekomen; dat deze irirt den arrestant heeft gepraat cri vervolgens naar buiten is gegaan en met de menschen heeft gesproken; dal de luitenant twee keer is weg geweest; dat hij, beklaagde, wist dat het de plicht van den wachtcommandant is de orde en rust te bewaren en in de kazerne en in de nabijheid van de wacht; dat de luitenant R. hem geene bevelen heeft gegeven; dat ongeveer ren kwartier i 20 minuten na de laatste terugkomst van luitenant K., de luitenant B. voor de wacht is gekomen, die mrt de menschen heeft gesproken; dat het buiten voller en rumoeriger werd, maar dat hij, beklaagde, niet is opgetreden;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eedc bevestigd:

1) J. F. v. H., 28 jaar, sergeant der politietroepen te 's-Gravenhage;

dat hij op 1 September 1926 omstreeks 6 uur namiddag met den korporaal T.. eveneens van de politietroepen, fietste op het voorterrein van kazerne III te Amersfoort, alwaar de soldaat P. hen beleedigde, dien hij naar aanleiding daarvan in arrest heeft gesteld in het arresilokaal bij de wacht van kazerne 111. alwaar beklaagde wachtcommandant was; dat omstreeks 8 uur namiddag van dien dag beklaagde in liet groepsgebouw van de politietroepen om versterking kwam vragen; dat beklaagde tegen liem zeide, dat er voor de wacht van kazerne III nog altijd eene verzameling van soldaten van naar schatting 250 à 300 man stond, die niet weg wilden en het ontslag van den arrestant P. verlangden;

2) M. K., 23 jaar, sergeant te Amersfoort;

dat hij op 1 September 1926 bij de wacht van kazerne IIT te Amersfoort heeft gezien, dat soldaat P. door de militaire politie in arrest werd gesteld; dat hij daarna onder de kap van kazerne III eenige der daar aanwezige manschappen hoorde mompelen, dat de soldaat P. vrij moest; dat er toen al eenige manschappen naar buiten liepen en er zich langzamerhand eene kleine samenscholing vormde; dat omstreeks 6.15 h 6.30 uur er pl.m. 50 man buiten stonden, waarvan er eenigen mompelden. dat P. vrij moest; dat die menschen toen pl.m. 3 meter van de wacht af stonden; dat hij niet heeft gezien. dat de wachtcommandant. beklaagde. eenige maatregelen nam om de menigte te verspreiden; dat hij ongeveer den geheelen avond in de omgeving van de wacht is gebleven;

dat, indien hij wachtcommandant was geweest, hij misschien. door

het uitzetten van wat posten, de menschen wel een 50 nieter van de wacht af had gehouden;

3) P. H. V., 33 jaar, sergeant 16 R. I. te Amersfoort;

dat hij op 1 September 1926 omstreeks 6 uur namiddag de wacht van kazerne III te Amersfoort passeerde en daarvoor een ongewoon aantal soldaten zag staan; dat hij naar den wachtcommandant is gegaan en dezen heeft gevraagd wat er gaande was; dat die wachtcommandant beklaagde -- hem antwoordde: „Er is iets met de „militaire politie geweest, er is een vent in arrest gezet, daar heb ik „niets mee te maken"; dat hij, getuige, tegen beklaagde heeft gezegd. dat de schildwacht tusschen de soldaten stond; dat hij, getuige. heeft gezien, dat er torn in drri beginne ongeveer 60 niun voor de wacht stonden en de orde reeds verstoord was; dat hij, getuige, na beklaagde voor de eerste maal te hebben gewaarschuwd, naar buiten is gegaan en tot dc saamgeschoolde menigte, — die hem had uitgelegd, dat ze er stond. omdat er een man onschuldig in arrest zat, die ontslagen moest worden — heeft gezegd, dat het toch niet zou helpen en de arrestant niet ontslagen zou worden; dat hij, getuige, torn heeft gezegd: „Uit elkaar. doorloopen, want daar komt toch niets „van"; dat hij voor den tweeden keer, toen hij weer terug kwam, naar den wachtcommandant is gegaan en tegen dezen ongeveer heeft gezegd: „K., je mag nu wel maatregelen nemen, want je schildwacht „staat midden tusschen de menschen in, zet liever nog een paar „schildwachten uit en houd je terrein voor de kazerne vrij, want jij „bent in elk geval verantwoordelijk voor de orde en rust in de ka„zerne"; dat beklaagde wederom zeide: „Ik heb er niets mee te „maken"; dat hij, getuige, zich naar buiten begaf en juist zag, dat luitenant R. zich tusschen de menschen begaf en deze hoorde zeggen: „Ik zal naar den luitenant B. gaan"; dat hij. getuige, later zag. toen de luitenant weg was, dat de menigte aangroeide en de menschen onrustiger werden, waarna hij voor den derden keer naar den wachtcommandant is gegaan; dat de menschen toen tol vlak voor de wacht opdrongen en de schildwacht cr midden tusschen in stond; dat er boen onder de menigte van verschillenrle zijden op onkrijgstuchtelijkr wijze werd grroepcn: „Als hij onschuldig is, moet hij er uit"; dat hij zulks herhaaldelijk heeft hooren zeggen en de menigte torn ongeveer een paar mrtcr van de wacht af stond; dat hij, getuige, toen ongeveer tot beklaagde heeft gezegd: „K., denk er toch om dat „je er groote last mee krijgt cri dat je verantwoordelijk bent voor „wat hier voor de kazrrnc gebeurt; je blijft maar zitten of er niets „te doen is, ik wil je wel helpen"; dat beklaagde toen zeide: „De „militaire politir heeft het zaakje gaande gemaakt, die moet het „maar opknappen"; dat hij, getuige, er nog heftig op bleef aandringen, dat beklaagde maatregelen zou nemen, maar deze verder weinig antwoordde en het gordijntje van zijn wachtlokaal naar beneden trok, terwijl het nog licht was; dat beklaagde zeer beslist onwillig was om maatregelen te nemen en hem. getuige, te steunen;

dat beklaagde geen enkele maatregel heeft genomen, doch kalm in de wacht is blijven zitten;

dat, als hij, getuige, wachtcommandant was geweest, hij zeer beslist de wacht in liet geweer had geroepen;

4. J. A. J. L. S,. 31 jaar, 1e luitenant der Mil. Administratie te Amersfoort;

dat hij op 1 September 1926 des avonds om 7.15 uur bij de wacht kwam van kazerne 111 tr Amersfoort, alwaar toen een oploopje van soldaten was van pl.m. 100 man. hetwelk in den loop van alen avond aangroeide tot pl.m. 200 mali; dat hij bijna den geheelen avond bij de wacht is gebleven; dat de menschen steeds rumoeriger werden en teil slotte telkens teruggedreven moesten worden; dat hij al dien tijd de11 wachtcommandant, beklaagde, geen enkelen maatregel heeft zien nemen om aan de ongeregeldheden een eind te maken; dat beklaagde maar iii de wacht bleef hangen en het aan hen overliet om tegenover de menschen op te treden;

5. H. J. M., 41 jaar. sergeant-majoor-instructeur bij 18 R. I. te Amersfoort;

dat hij up 1 Septcniher 1926 vanaf ongeveer î uur namiddag voortdurend in en nabij de wacht van kazerne III te Amersfoort is geweest, toen er ongeregeldheden plaat;: vonden; dat hij dien avond herhaaldelijk heeft opgemerkt, dat de menschen in de wacht niet werden bijeengehouden, maar dat deze tusschen de verzamelde soldaten liepen buiten de wacht en in den gang van de kazerne; dat er ongeveer een hoiiderd à honderd vijftig man voor de wacht stoiiden. die er telkens op aandrongen, dat een arrestant ontslagen zou morden, waarbij ook bedreigingen geuit werden; dat zulks geschiedde om 7 à 7.15 uur namiddag; dat, indien hij. getuige. wachtcommandant was geweest, hij zeer beslist, toen de soldaten zich na de arrestatie voor de wacht verzamelclen. de wacht in liet geweer had geroepen, eerst demonstratief en later om krachtdadig op te treden;

6. J. P. B., 39 jaar, 1e-luitenant 5 R. I. te Amersfoort;

dat hij op 1 September 1926 des avonds om 7 uur voor de wacht van kazerne III te Amersfoort een oploopje ran menschen zag; dat, torn hij van getuige T'. hoorde van een arrestatie, er ongeveer een 30 h 40 man bij de wacht stonden; dat hij aan de manschappen heeft gevraagd, wat er aan de hand was en tegen de menschen hecft gezegd: ,,Er kan gebeuren wat wil. doch de arrestant komt niet los": dat hij vóór de komst van luitenant B. de menschen heeft gelast uiteen te gaan en ze terug heeft gejaagd; dat hij in den verderen loop van den avond. waarin de menschen steeds rumoeriger werden en zii moeite deden om de menschen uit elkaar te krijgen, van eenig optrrden van den wachtcommandant niets heeft gemerkt:

Overwegende ten aanzien van de vraag of beklaagde opzettelijk heeft nagelaten de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld aan te wenden;

dat beklaagde, die als wachtcommandant voor de orde in de kazerne en bij de wacht aansprakelijk was, geen enkele poging heeft gedaan

om de samenrottende menigte uiteen te doen gaan en niet alleen heeft geduld, dal de samenrotting voortduurde en zich uitbreidde, doch — ofschoon hij door getuige V. herhaaldelijk was gewezen op zijn plicht als wachtcommandant de orde te handhaven —, onwillig is gebleven de noodige maatregelen daartoe te nemen, hebbende beklaagde dien onwil kennelijk doen blijken door het gordijn van liet wachtlokaal naar beneden te trekken, terwijl het nog licht was en door zijn tot den getuige V. gerichte woorden, behelzende, dat de militaire politie liet zaakje gaande had gemaakt en deze het maar moest opknappen;

dat derhalve bij beklaagde zeer beslist de wil aanwezig ia geweest om zich afzijdig te houden en deze dan ook — hoewel het belang der zaak zulks vorderde — geenerlei maatregel heeft genomen, orn aan de samenrotting van in gerneenscliap hun plicht verzakende militairen een eind te maken, ofschoon hij hel vermogen had om hedoelde iiiaatregelen aan te wenden, door o. a. als commandant der wacht deze in liet geweer te roepen en aan deze de noodige bevelen te geven;

dat in casu dus het *opzet tot* liet *nalaten* is Bomen vast te staan:

Overwegende dat nu wel is waar beklaagde zich te zijner verdediging er op heeft beroepen, dat hij zich ontslagen achtte van het handhaven der orde, omdat de luitenant van piket aanwezig was;

dat echter dit verweer door den krijgsraad wordt verworpen, vermits immers ten processe is gebleken, dat die luitenant zich gedurende eenigen tijd heeft verwijderd, en beklaagde ook gedurende die afwezigheid van dien luitenant heeft nagelaten de noodige maatregelen te nemen;

dat bovendien de krijgsraad van oordeel is, rlat een wachtcommandant voor het handhaven der orde in tle kazerne en bij de wacht aansprakelijk blijft, ook al is de officier van piket aanwezig;

Overwegende dat de krijgsraad door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het navolgende hem ten laste gelegde heeft begaan, te weten:

dat hij op 1 September 1926 te Amersfoort als militair-wachtcommandant van kazerne III, aanwezig iri en nabij het lokaal zijner wacht, er getuige van zijnde, dat een groot aantal mindere militairen op het kazerneterrein in de nabijheid dier wacht samenrotte om op hoogst onkrijgstuchtelijke wijze de invrijheidstelling te eischen van een door het bevoegd gezag. als verdacht van liet plegen van het misdrijf omschreven in artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht in arrest gestelden militair, welke mindere militairen, niettegenstaande zii herhaaldeliik door officieren en onderofficieren werden aangemaand hun samerisciiolen te staken en ieder huns weegs te gaan, en alzoo samenrotten om hunnen plicht in dezen, de over lieid niet te bemoeilijken bij door deze genomen maatregelen, te verzaken, opzettelijk heeft nagcluten de door het belang der zaak grvorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, liebbende bij, niettegenstaande herhaaldelijk er op opmerkzaam gemaakt, dat hei nemen van maatregelen tegen het aangroeiend aantal

samenrottencle mindere militairen noodzakeliik was. en het zijn plicht was die maatregelen te nemen, geen enkelen maatregel van geweld tegen de daders naar vermogen aangewend. maar zich in zijn wachtlokaal teruggetrokken en zich verder gedragen alsof de geheele aaiigelegenheid buiten zijn bemoeiingen viel;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen. hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan behoort tc worden vrijgesproken; [1])

Gezien art. 6, 10, 60, 143 juncto 126 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naarn der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

Als militair, getuige van een door ren mindere gepleegd misdrijf. opzettelijk nalaten tegen den dader door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van zeven dagen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij!

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 21 Juni 1927.

President: Dr. C. J. H'. Schepel.

Leden: Lilit.-Gen. P. Y. C. Collelte, Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., Schout-bij-Nacht B. Schreuders en gep. Gen-Maj. E. A. D. E. Carp (Plv.).

Wnd. Adv.-Fiskaal: Dr. A. Rrants.

Raadsman: Dr. M. H. de Roer. te Utrecht.

In de zaak van dein Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch appellant van een vonnis op den 31en Mei 1927 door dien krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde gewezen,

---

[1]) Wij missen de gebruikelijke overweging betreffende de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie. Red. M. R. T.

voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisliaal voor de Zee- en Landmacht

tegen

J. J. K., oud 39 jaar, geboren te Leiden, sergeant bij den Staf van het .. Regiment Iiifanterie, gereqnireerde in persoon geïntimeerde, bijgestaan door zijn raadsman,

en

van J. J. K., voornoemd, appellant van gemeld vonnis, bijgestaan door zijn raadsman,

tegen

den Auditeur-Militair bij den krijgsraad te 's-Hertogenboscli, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- cn Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de akten van appel;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien liet vnnnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door den Advocaat-Fiskaal en die door den beklaagde opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiginq van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat het Hoi bij de behandeling in hooger beroep termen aanwezig heeft bevonden, met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht, de zaak. onder mededeeling van alle stukken. ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier;

Toepassende artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht en de artikelen 75. 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rechtdoende.

Verwijst, onder mededeeling van alle stukken. de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden comniandeerendeii officier;

Laat aan dezen comrriandeerendcn officier ter beoordeeling, of beklaagde al clan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1°. van de Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling clezer zaak is gebleken.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Tiertogenhosch.

Vonnis van 28 Maart 1927. [1])

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. T. van Beijeren, Kapitein C. P. M. Verhaart, Eerste-Luitenants J. J. van Keulen en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

Beklaagde, die met toestemming van den M. v. O. de buitenlandsche zeevaart uitoefende en die niet heeft voldaan aan de oproeping in werkelijken dienst, gedaan krachtens art. 28 der Landweerwet, wegens niet naleving van art. 24 dier wet, heeft de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters bewezen, nu door het onderzoek aannemelijk is geworden, dat beklaagde geen kennis heeft genomen van de bij aanplakking gedane openbare kennisgeving van den betrokken burgemeester, waarbij beklaagde in werkelijken dienst werd opgeroepen.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den krijgsraad voor de landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens

T. K., oud 31 jaar, geboren te Rotterdam, eertijds dienstplichtig soldaat bij de landweer, thans gewoon dienstplichtig soldaat van het 16e Regiment Infanterie, met groot verlof te Rotterdam, beklaagde en gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van liet hem op 18 Maart 1927 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij als landweerplichtige der lichting 1921 niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping iii werkelijken dienst tegen 13 Februari 1922, bij welke oproeping was bepaald, dat hij zich op dien clatum moest aanmelden bij het Regiment Grenadiers te 's-Gravelihage, doch sinds dien tijd ongeoorloofd en onafgebroken van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij op 22 Februari 1927 te Rotterdam is aangehouden;

Overwegende dat beklaagde heeft verklaard: dat hij als landweerplichtige der lichting 1921 niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping om op 13 Februari 1922 bij het

---

1) Dit vonnis werd hij sententie in appèl van 10 Mei 1927 door liet Hoog Militair Gerechtshof in zijn geheel bevestigd. **Red. M.R.T.**

Regiment Grenadiers te 's-Gravenhage in werkelijken dienst te komen en dat hij niet bij het korps aanwezig is geweest voordat hij op 22 Februari 1927 te Rotterdam is aangehouden; dat hij niet wist, dat hij onder de wapenen moest komen en ten tijde van de opkomst zeevarende was en in Amerika vertoefde; dat hij toestemming had van den Minister van Oorlog om de buitenlandsche zeevaart uit te oefenen;

Overwegende dat in ondergenoemde ten procrsse overgelegde en aan beklaagde vertoond en voorgehouden stukken is vermeld:

1. in het uittreksel stamboek:

dat beklaagde bij het 16e Regiment Infanterie den 22en Juni 1915 is ingelijfd als dienstplichtige van de lichting 1915 uit de gemeente Rotterdam onder inschrijvingsnummer 269 en den 1en Augustus 1921 is overgegaan als soldaat bij het 34e Bataljon Landweer-Infanterie. lichting 1921; dat hij op 1 Augustus 1921 met groot verlof is vertrokken en niet heeft voldaan aan de oproeping om op 13 Februari 1922 in werkelijken dienst te komen;

2. in het uittreksel verlofgangersregister der gemeente Rotterdam: dat beklaagde in het register is ingeschreven onder volgnummer 1131;

3. in het afschrift van den brief van den Minister van Oorlog van 12 December 1921, Afd. Dienstplicht, No. 27, **O,** gericht aan den commandant in landweerdistrict Rotterdam **I:**

dat genoemden commandant wordt verzoclit te bevorderen, dat beklaagde op grond van artikel 28 der Landweerwet, wegens nietnaleving van artikel 24 dier wet, wordt opgeroepen om op 13 Februari 1922 voor vier dagen in werkelijken dienst te komen bij het Regiment Grenadiers te 's-Gra enhage;

4. in het afschrift van de openbare kennisgeving van den Burgemeester van Rottrrdam van 7 Januari 1922, welke kennisgeving, blijkens op het afschrift gestelde verklaring van dien Burgemeester, is gedaan bij aanplakking trr plaatse als daartoe in de gemeente gebruikelijk is en waarvan geen persoonlijke kennisgeving aan beklaagde is kunnen worden uitgereikt wegens onbekendheid met beklaagdes adres:

dat beklaagde, op grond van artikel 28 der Landweerwet, wegens niet-naleving van artikel 24 dier wet, wordt opgeroepen om op 13 Februari 1922 voor vier dagen in werkelijken dienst te komen bij het Regiment Grenadiers te 's-Grilveilhage;

Overwegende dat G. N. W. v. d. M., oud 39 jaar, sergeant-majoor-administrateur, als getuige gehoord, heeft verklam-d en met eede bevestigd:

dat beklaagde niet heeft voldaan aan de oproeping om op 13 Februari 1922 bij het Regiment Grenadiers te 's-Gravenhage in werkelijken dienst te komen, doch sinds dien tijd ongeoorloofd en onafgebroken van zijn korps afwezig is gebleven tot 22 Februari 1927:

Overwegende dat in het ambtseedig proces-verbaal den 23en Fe-

bruari 1927 onder No. 25, opgemaakt door J. D. vaii W., sergeant van de politietroepen, groep Rotterdam. tevens onbezoldigd rijksveldwachter, is gerelateerd:

dat beklaagde op 22 Februari 1927 te Rotterdam door hem, relatant, als deserteur is aangehouden;

Overwegende dat blijkens het afschrift vaii den brief van den Minister van Oorlog van 28 April 1922. Afdeeling Dienstplicht No. 4. O. gericht aan den commandant in landweerdistrict Rotterdam I, beklaagde wegens het niet voldoen aan de oproeping in werkelijken dienst op 13 Februari 1922, als deserteur moet worden gesignaleerd;

Overwegende dat de krijgsraad door den inhoud van de vorenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat hei ten laste gelegde feit door beklaagde is begaan;

Overwegende echter, dat door het onderzoek aannemelijk is geworden, ilst beklaagde, die de buitenlandsche zeevaart uitoefende, geen kennis heeft genomen van de oprnbare kennisgeving van den burgemeester van Rotterdam van 7 Januari 1922, waarbij beklaagde in werkelijken dienst werd geroepen; dat aldus beklaagde de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters heeft bewezen en hij derhalve behoort tr worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen: 21, 24 en 28 der Landweerwet; 51 der Dienstplichtwet; 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht; [1])

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Verstaat dat beklaagde de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters heeft bewezen en spreekt hem mitsdien vrij.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 .Juli 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Collette, Vice-Adm. J. fl. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., Schout-bij-Nacht R. Schreuders rn gep. Gen.-Maj. E. h. D. E. Carp (Plv.).

Wnd.-Advocaat-Fiskaal: Dr. A. Brants.

'41-f. *143 j«. 117, 119 en 124 Mil. Swb.*

Beklaagde, getuige zijnde van verschillende door minderen ge-

---

1) Wij missen hier de aanhaling tan art. 214, c.q. 159, C. W. I,., welke den bijzonderen rechtvaardigingsgrond inboudt, krachtens welken beklaagde wordt vrijgesproken. Voorts had o.i. het vonnis eene overweging moeten bevatten ter adstructie van de toepassing van deze voor den beklaagde gunstigste bepaling der oude netgeving. Red. M.R.T.

pleegde misdrijven, heeft opzettelijk nagelaten tegen de daders de door het brlang der zaak gevorderde maatregelen van geweld nnar vermogen aan te wenden.

In de zaak van den Audit ur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 24sten Mri 19-37 door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt dc Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

J. M. G., oud 47 jaar, geboren te Breda, Kapitein bij het .... Regiment Infanterie, in garnizoen te A., gerequireerde in persoon, geïntimeerde.

p

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien dc oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien liet vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen, door den Advocaat-Fiskaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen en beklaagde zal schuldig verklaren aan overtreding van artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht en hem zal veroordeelen tot eene geldboete van honderd gulden, subsidiair hechtenis van vijf en twintig dagen;

Overwegende dat beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient:

Overwegende dat, blijkens uittreksel irit het stamboek, de beklaagde bij Koninklijk besluit van 22 Juli 1902, no. 23. is benoemd tot tweede-luitenant bij het .... Regiment Infanterie.

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het op 7 Mei 1927 aan hem beteekende bevelschrift tot het bijeenkomen van den krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 20 September 1926 te A., als militair kapitein van piket en oudst-aanwezend officier, binnen een kazerneterrein getuige er van zijnde, dat een aantal militairen, althans een of meer mindere militairen, zich schuldig maakten aan feitelijke insubordinatie. door rondom hem, beklaagde, te saam te loopen en tegen hem, beklaagde, opzettelijk op te dringen en te duwen, waarbij een hunner opzettelijk hem, beklaagde, niet een steen tegen het lichaam heeft gegooid;

dat een aantal militairen zich schuldig maakte aan het opzettelijk en wederrechtelijk vernielen, althans beschadigen van geweren en

glasruiten, welke toebehoorden aan het Kijk, door die geweren in tweeën te breken, althans op den grond te werpen, tengevolge waarvan zij braken, en door die ruiten in te slaan, althans te werpen of te duwen:

dat een aantal militairen zich schuldig maaktr aan militair oproer, door met meer dan vijf militairen samen Ie rotten om in vereeniging hunnen plicht te verzaken, door op onkrijgstuchtelijke wijze de loslating van arrestanten te eischen onder het plegen van feitelijkheden en bedreiging met feitelijkheclen, bestaande in het opzettelijk tegen hem. beklaagde, opdringen en opduwen onder liet geroep van „Druk op. jongens", of soortgelijke uitroepen, terwijl het hun plicht was de overheid niet te bemoeilijken bij de door haar genomen maatregelen, ie weten de plaats gehad hebbende arrestatie van een of meer militairen:

dat een aantal militairen zich schuldig maakte aan muiterij. door met een groot aantal. althans meer dan twee militsiren vereenigd, feitelijke insubordinatie te plegen, door tegen hun meerdere opzettelijk te duwen, op te dringen en hem met steenrn te werpen;

dat een hunner, de dienstpliclitige R.. zich schuldig maalite aan opruiïng tot militair oproer. muiterij, feitelijke insubordinatie en opzettelijke ongehoorzaamheid, of althans een van deze misdrijven,

opzettelijk heeft nagelaten tegen den dader of de daders van voormelde misdrijven de door het belang van de zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, hebbende hij geen enkelen maatregel van geweld tegen dien dader of dir daders aangewend en integendeel eene afdeeling politietroepen, die op het kazerne-terrein aangekomen was om in geval van wanordelijkheden, dooi de militairen gepleegd, daartegen met kracht te kunnen optreden en de militaire overheden te assisteeren om die te onderclruklien, gelast zich van het kazerne-terrein te verwijderen, niettegenstaande hunne tegenwoordigheid ter plaatse en hunne assistentie onmisbaar, althans dringend noodig waren, en daarna, nadat de wacht in het geweer was gekomen om de ontstane bovenvermelde grove wanordelijkheden te onderdrukken, en de eerste-luitenant V. als wachtcommandant de oproerige muitende menigte soldaten tot drieinaal gesommeerd had om uiteen te gaan en die lieden begonnen zich te verspreiden, den wachtcoinmandant gecommandeerd met de wacht in te rukken;

Overwegende dat ter terechtzitting van het Hof hebben verklaard:

de getuigen:

1. C. E. C., dat hij op 20 September 1926 commandant was van de Afdeeling A. van de 4de compagnie politietroepen;

dat omstreeks 9 uur in den avond van dien dag een sergeant zich bij hem in de barak der militaire politie te A. vervoegde met de opdracht, hem te verzoeken met zijne manschappen hulp te verleenen tot het tegengaan van wanordelijkheden, die op de kazerneterreinen door militairen werden gepleegd;

dat hij onmiddellijk met een detachement politietroepen naar de

kazerne-terreinen is gegaan, alwaar tal van rumoerige, luid schreeuwende en joelende militairen waren verzameld;

dat eenige oogenblikken na zijn komst de kapitein G. het hek der kazerne binnenkwam en zich begaf naar de schreeuwende en joelende militairen, die onmiddellijk een kring om hem heen vormden, welke steeds grootcr werd;

dat er intusschen uit dien kring van joelende militairen werd geroepen: „de politietroepen er uit";

dat kort daarop de kapitein G. weder te voorschijn kwam, omgeven en als 't ware gedragen door massa's soldaten;

dat de kapitein G. hem, getuige, gelastte met zijn politietroepen het kazerne-terrein te verlaten;

dat hij aan het hem gegeven bevel heeft voldaan en met zijn politietroepen het kazerne-terrein heeft verlaten;

2. J. L. M. B., dat hij in drn avond van 20 September 1926, te omstreeks halftien, het kazerne-terrein te *h.* betrad;

dat hij daar aantrof een menigte joelende en schreruwcndc soldaten:

dat hii even daarna den reserve-eerste-luitenant V., commandant der kazerne-wacht, niet opgeheven klewang, gevolgd dooi. de manschappen van de wacht, van uit de richting der kazerne zag komen aanloopen;

dat hij dezen officier hoorde sommeeren: „Gehoorzaamheid aan „de wet, naar dc kazerne, of geweld zal worden gebruikt";

dat plotseling uit een kluwen militairen de kapitein G. te voorschijn kwam;

dat hij dezen kapitein tegen den luitenant V. hoorde roepen: „Schei uit niet die flauwe kul, ruk in met die wacht,";

dat na deze woorden van den kapitein G. de manschappen van de wacht aarzelden, zenuwachtig werden en, zonder daartoe bevel te hebben gekregen, in de lucht schoten;

dat daarna de wacht inrukte;

dat hij, getuige, daarna gedurende korten tijd getracht heeft, door overreding en door met het aanwenden van maatregelen van geweld te dreigen, de menigte tot gehoorzaamheid te brengen en naar de kazerne te doen gaan;

dat hem dit niet gelukte, daar niemand gehoorzaamde;

dat hij ten slotte iemand naar de wacht heeft gezonden met het bevel ter assistentie op te rukken;

dat daarop de wachtcommandant, de reserve-perste-luitenant V., met zijne wacht is gekomen, op zijn, getuige's, bevel dc vereischte sommaties heeft gedaan en daarna de macht in de lucht heeft doen schieten:

dat wederom de kapitein G. uit de menigte opdook en met zijn armen tegen den luitenant V. een afwerend gebaar maakte;

dat na het schieten in de lucht dc menigte naar weerszijden uiteenvloog, maar een deel recht achteruitweek, daar bleef staan en in het halfdonker joelde en met steenen naar de wacht wierp;

dat hij toen den luitenant V. gelast heeft te vuren en thans rechtuit;

3. H. J. V., dat hij op 20 September 1926 als commandant van een der compagnieën van het 12e Regiment Infanterie zich bevond in de kazerne tc A.;

dat hij aldaar vernam, dat er onder de militairen in de kazerne ongeregeldheden plaats vonden;

dat hij zich onmiddellijk naar het wachtlokaal heeft begeven, alwaar hij den kapitein IK. aantrof;

dat er bij den hoofdingang van de kazerne een groot aantal militairen samenschoolde, die zeer onrustig waren en luid joelden;

dat hij vernam, dat de kapitein G. zich tusschen die joelende menigte bevond;

dat de ongeregeldheden en het gejoel steeds heftiger en dreigender werden, zoodat hij ten slotte tot den kapitcin K. zeide: „Kapi-„tein, ik duld het niet langer, ik roep de wacht in het geweer";

dat de kapitcin K. daarop zeide: „goed, ik benoem jou tot wacht-.,commandant";

dat hij, getuige, toen de wacht in het geweer heeft doen komen en opgerukt is in de richting van de samenscholende, luid schreeuwende en joelende militairen:

dat, hij daarop, op een afstand van ± 15 Meter van de joelende en schreeuwende menigte gekomen, heeft gesommeerd met luider stem: „Gehoorzaamheid aan de wet, naar de kazerne, of geweld ..zal worden gebruikt":

dat op dit machtsvertoon de menigte uit elkaar stoof en uit dat kluwen de kapitein G. als 't ware te voorschijn sprong en luide riep: „Schei uit niet dien onzin, ruk in, weg met die comedie, wij ,.kunnen liet hier alleen wel af";

dat de kapitein G. hem daarna nog eenige malen gelastte in te rukken. waarop op zijn, getuige's. bevel de wacht is ingerukt, terwijl steenen en aardkluiten haar werden achterna geworpen:

dat eenigen tijd daarna de Overste R. bericht zond, dat hij de wacht ter assistentie noodig had;

dat hij, getuige, toen wederom aan 't hoofd van de wacht is opgerukt en zich bij den Overste B. heeft gemeld;

dat de Overste B. hem gelast heeft, te sommeercri;

dat hij zulks met luider stem heeft gedaan;

dat hij daarna, op bevel van den Overste B., tweemaal in de lucht heeft doen schieten en, toen dit niet afdoende bleek, rechtuit;

dat vóór nog geschoten was de kapitein G., die zich tusschen de joelende en schreeuwende militairen bevond, te voorschijn kwam en met den arm afwerende gebaren maakte;

dat het schemerdonker was;

4. de beklaagde: dat hij op 20 September 1926 kapitein van piket was;

dat hij in den avond van dien dag te ± kwart vóór negen uur

door een sergeant werd gehaald, die hem vertelde, dat er ongeregeldheden in de kazerne plaals vonden;

dat hij zich onmiddellijk naar de kazerne heeft begeven, alwaar hij, die daar toen oudst-aanwezend officier was, eene menigte soldaten aantrof op liet terrein van de kazerne;

dat militaire politie aanwezig was;

dat hij zich onmiddellijk onder de samenscholende militairen heeft begeven, die hem hebben omringd en hem tegen het lichaam hebben geduwd;

dat hij gezegd heeft tot de tegen hem opdringende militairen: ,,Voor geen van jullie ben ik bang, je kunt me kapot drukken, maar ,,hier blijf ik staan";

dat het duwen daarna ophield;

dat de hem omringende militairen op zijn vraag, wat zij eigenlijk wenschten, hem zeiden, dat zij allerlei klachten hadden, terwijl er ook geroepen werd, dat men de militaire politie weg wilde hebben;

dat hij hierop den luitenant C., commandant van de militaire politie, die op het kazerne-terrein aanwezig was, gelast heeft zich met zijn manschappen van het terrein te verwijderen, aan welken last gevolg werd gegeven;

dat hij daarna getracht heeft van de hem omringende militairen te weten te komen, wat hunne klachten waren;

dat men geroepen heeft: ,,laat de arrestanten los";

dat hij geantwoord heeft, dat hier geen denken aan was;

dat tijdens deze woordenwisseling hij door een steenworp in den rug werd getroffen;

dat hij daarop zeide: ,,Laat de lafaard, die dit gedaan heeft, maar .,eens opkomen", maar dat niemand zich aanmeldde:

dat hij voortgegaan is niet te trachten, de hem omringende militairen met een zacht lijntje naar hunne kamers te krijgen;

dat al deze gebeurtenissen zich ongeveer in een liwartier afspeelden;

dat hij, terwijl hij bezig was de hem omringende militairen te overreden naar hunne kamers te gaan, plotseling den reserve-eersteluitenant T. met de wacht, die gewapend was met geladen geweer, de bajonetten op, eene aanvallende beweging zag maken in de richting van den hoofdingang;

dat door dit optreden hij, beklaagde, verhinderd werd in zijn voornemen, de militairen met een zacht lijntje naar hunne kamers te krijgen;

dat hij daarom den luitenant V. gelast hecft, met zijn wacht in te rukken, onder de bewoordingen: ,,Schei uit met die vertooning, ,,ruk in";

dat hij door zijn kalme wijze van optreden en door aan de samenscholende militairen te toonen, dat hij niet bang voor hen was, er in geslaagd zou zijn, indien men niet door maatregelcii van geweld had ingegrepen, de samenscholende militairen naar hunne kamers te krijgen;

Overwegende dat het Hof door de bovenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat de beklaagde van het hem ten laste gelegde heeft begaan:

dat hij op 20 September 1926 te A.. als militair, kapitein van piket cn oudst-aanwezend officier, binnen een kazerne-terrein getuige er van zijnde,

dat een aantal militairen zich schuldig maakte aan feitelijke insubordinatie, door rondom hem, beklaagde, te saam te loopen en tegen hem, beklaagde, opzettelijk op te dringen en te duwen, waarbij een hunner opzettelijk hem, beklaagde, met een steen tegen het lichaam herft gegooid;

dat een aantal militairen zich schuldig maakte aan militair oproer, door met meer dan vijf militairen samen te rotten om in vereeniging hunnen plicht te verzaken, door op onkrijgstuchtelijke wijze de loslating van arrestanten te eischen onder het plegen van feitelijkheden, bestaande in het opzettelijk tegen hem, beklaagde, opdringen en opduwen, terwijl het hun plicht was de overheid niet ie bemoeilijken bij de door haar genomen maatregelen, te weten de plaats gehad hebbende arrestatie van een of meer militairen;

dat een aantal militairen zich schuldig maakte aan muiterij, door met een groot aantal feitelijke insubordinatie te plegen, door tegen hun meerdere opzettelijk te duwen, op te dringen en hem mrt steenen te werpen,

opzettelijk heeft nagelaten tegen den dader of de daders van voormelde misdrijven de door het belang van de zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, hebbende hij geen enkelen maatregel van geweld tegen dien dader of die daders aangewend en integcnclccl eene afdeeling politietroepen, die op het kazerne-terrein aangekomen was om in geval van wanordelijkheden, door de militairen gepleegd, daartegen met kracht te kunnen optreden en de militaire overheden te assisteeren om die te onderdrukken, gelast zich van het kazerne-terrein te verwijderen, niettegenstaande hunne tegenwoordigheid ter plaatse en hunne assistentie onmisbaar waren, en daarna, nadat de wacht in het geweer was gekomen om de ontstane bovenvermelde grove wanordelijkheclen te onderdrukken, en de eerste-luitenant V. als wachtcommandant de oproerige muitende menigte soldaten bot driemaal gesommeerd had om uiteen te gaan en die lieden begonnen zich te verspreiden, den wachtcommandant gesommeerd met de wacht in te rukken;

Overwegende toch, dat uit vorenstaande bewijsmiddelen blijkt dat de beklaagde, toen hij, na door een sergeant te zijn ingelicht, op het kazerne-terrein kwam cn daar cent samenscholing van een zeer groot aantal militairen aantrof, steeds maar is voortgegaan niet te trachten deze menigte met een zacht lijntje uiteen en naar de kamers te krijgen, ook nadat personen uit de menigte tegen hcin strafbare feiten hadden gepleegd en, in strijcl mrt de krijgstucht cn niet

verzaking van hun plicht, hem onbehoorlijke eischen hadden gesteld;

dat voorzeker na dit alles het belang der zaak gebiedend vorderde, dat maatregelen werden getroffen, die konden bewerken, dat aan deze samenrotting, die meer en meer een hoogst ernstig en dreigend karakter ging aannemen, onmiddellijk een einde werd gemaakt, te meer waar het tegen schemerdonker liep en dus het gevaar, dat het tot verdere en steeds ernstigere feitelijkheden zou komen, grooter werd;

dat de kans om anders dan door het aanwenden van middelen van geweld aan eene samenrotting als de toen aanwezige een einde te maken immers als uitgesloten mocht worden beschouwd;

dat beklaagde het vermogen had om bovenbedoelde maatregelen van geweld, die het de menigte als geheel op eenmaal duidelijli zouden maken, dat oogenblikkelijk tot de orcle moest worden teruggekeerd, tijdig aan te wenden, hetzij door gebruik te maken van de op het terrein aanwezige militaire politie, hetzij door de onder commando van den reserve-eerste-luitenant V. staande. reeds oprukkende militaire wacht haar gang te laten gaan;

dat beklaagde echter opzettelijk deze middelen niet heeft aangewend, immers eerst de militaire politie heeft gelast het kazerneterrein te verlaten en vervolgens de reeds uitgerukte kazernewacht heeft bevolen weder in te rukken, het eerste na hem, beklaagde, in dien zin gestelde eischen en onder toejuiching van de menigte, het andere in bewoordingen, grievend voor den commaiidant van de wacht en zijne manschappen en geschikt om hun gezag tegenover de menigte te ondermijnen;

Overwegende dat het bewezen verklaarde feit moet worden gequalificeerd als:

„Als militair, getuige van een door een mindere gepleegd mis„drijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der „zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te „wenden";

Overwegende dat het vonnis van den Krijgsraad, waarbij beklaagde van al het hem ten laste gelegde wordt vrijgesproken, de zaak, onder mededeeling van alle stukken, ter verdere behandeling wordt verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier en aan dezen ter beoordeeling wordt gelaten, of beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1°. van de Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken. mitsdien niet in stand kan bliiven:

Overwegende dat hetgeen eenigermate tot verontschuldiging van beklaagde kan worden aangevoerd is, dat na de demobilisatie van of vanwege hoogerhand den meerderen een optreden met groote lankmoedigheid is voorgehouden in stede van hen in te prenten, dat in 't belang der tucht, dat gelijkcn tred houdt met dat van de aan hun gezag onderworpen manschappen, bij misdadige ongeregeld-

heden tegen de deelnemers met gestrengheid worde opgetreden, opdat de orde worde hersteld, zoo niet goedschiks, dan door het aanwenden van maatregelen van geweld;

Overwegende dat hiermede bij de aan beklaagde op te leggen straf dan ook rekening dient te worden gehouden:

Overwegende dat beklaagde op 13 October 1926 door zijn Regiments-Commandant te dezer zake krijgstuchtelijk is gestraft met zes dagen licht arrest, en dat de tenuitvoerlegging van deze straf. nadat beklaagde hiervan twee dagen had ondergaan, op last van den Commandant van het Veldleger is geschorst;

Overwegende dat niet uit wettige bewijsmiddelen het overtuigend bewijs is voortgevloeid van hetgeen aan beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan boven als bewezen is aangenomen, en hij daarvan behoort te worden vrijgesproken:

Gezien de artikelen 1, 6, 60, 143 juncto 117, 119 en 124 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 57 van de Wet op de Krijgstucht, 75, 76*b*, c, *d* en *77* van 's Hofs Provisionrele Instructie;

Recht doende in hoogcr beroep in Naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, hetgeen boven als zoodanig is aangewezen en verklaart beklaagde daaraan schuldig: qualificeert dit als daar is gezegd;

Veroordeelt den beklaagde tot eenr gevangenisstraf voor den tijd van drie dagen;

Verklaart het ten laste gelegde voor het overige niet wettig en overtuigend bewezen en spreekt beklaagde daarvan vrij.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 26 April 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. J. C. H. A. Quack; Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn.; Schout-bij-Nacht R. Schreuders cri gep. Gen.-Maj. E. *8.* D. E. Carp (plv.).

Wnd. Advocaat-Fiskaal: Dr. A. Hrants.

Aangezien klager tijdens den marsch blaren had opgeloopen, waardoor het hem, die toch al door zijn zittend leven weinig gewend was te marcheeren, neer moeilijk en ten slotte onmogelijk werd den troep te volgen, waren er geen termen om klager her zake van het tijdens den marsch uitvallen, krijgstuchtelijk te straffen.

HET BOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien eene verklaring, gedagteekend X Maart 1927. van den gewoon dienstplichtig-soldaat L. van der W., dienende bij de 1e Schoolcompagnie, IIe bataljon, Regiment Genietroepen, thans niet groot verlof, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van gemeld bataljon, den Luitenant-Kolonel G., ingediend over de hem op 4 Maart 1927 door zijn compagnies-commandant, den Kapitein De L., opgelegde straf van zes dagen licht arrest, en lover de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Op een marsch van ± 21 K.M. na ± 17 K.M. uitgevallen „wegens blaren aan de voeten, hoewel hij bij grooter inspanning „meer had kunnen bereiken",

bij welke beslissing, — op 8 Maart 1927 genomen en dienzelfden dag ter kennis van klager gebracht, — het beklag gedeeltelijk gegrond is verklaard, de opgelegde straf is verminderd tot vier dagen licht arrest en de strafreden is gehandhaafd;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager, den kapitein De L. voornoemd en als getuig! onder eede den officier van gezondheid 2de klasse T., dienende bij het Militair Hospitaal te Utrecht;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij hel onderzoek is komen vast te staan:

dat op Donderdag. 3 Maart 1927, door een gedeelte der dienstplichtigen van het regiment Genietroepen een marsch is gemaakt van de Kromhout-kazerne te Utrecht naar het kamp van Zeist;

dat in dit kamp door die dienstplichtigen schietoefeningen zijn gehouden, na afloop waarvan terug werd gemarcheerd iiaar liet station Zeist. en men vandaar per tram naar Utrecht is teruggekeerd;

Overwegende dat door klager is opgegeven:

dat hij op het gedeelte van den terugmarsch tusschen het Kamp van Zeist en het station Zeist bij „het Zwaantje" aan den straatweg is uitgevallen;

dat hij den troep niet meer kon volgen, omdat hij blaren aaa de voeten had, welke blaren hij tijdens den heenmarsch had opgeloopen;

dat hij volgehouden heeft. zoolang hij kon;

dat hij het marcheeren niet gewend is, doordat hij instrumentmaker is en slechts ten hoogste éénmaal per week aan eene marschoefening deelneemt;

dat hij den volgenden dag ter zake van dat uitvallen door zijn compagnies-commandant is gestraft;

dat hij daags daarna naar den officier van gezondheid op het ziekenrapport is gegaan, alwaar werd geconstateercl, dat met zulke blaren niet was te loopen;

dat hij van dien officier van gezondheid „twee dagen vrij van loopenden dienst" heeft gekregen;

dat hij den daaropvolgenden Woensdag met het oog op die zelfde blaren nog eens „een dag vrij van loopenden dienst" kreeg;

Overwegende dat de kapitein De L. heeft verklaard:

dat hij klager heeft gestraft, omdat cleze niet meer uithoudingsvermogen aan den dag heeft gelegd;

dat hij inderdaad heeft geconstateerd, dat klager na afloop van den marsch blaren onder de voeten had;

dat hij echter van meening is, — welke meening hij grondt op zijne langdurige ervaring — dat men, zoo men maar wil, met blaren onder de voeten. zelf's met stukgeloopen blaren, een marsch wel kan volhouden;

dat er tijdens den heen- en den terugmarsch geen officier van gezondheid of hospitaalsoldaat bij den troep aanwezig was;

dat de bepakking van den troep was volgens moclel B (zwaarste bepakking)

Overwegende dat de Officier van Gezondheid 2de klasse V. onder eede heeft verklaard:

dat hij op Zaterdag 5 Maart 1927 klager op het ziekenrapport heeft behandeld wegens blaren aan de voeten;

dat hij geconstateerd heeft. dat klager onder den hiel van één der voeten een sterk gespannen blaar had ter grootte van een rijksdaalder en ook blaren aan de teenen van dien voet;

dat hij van oordeel is, dat klager, tengevolge van die blaren. den troep niet meer in 't gelid heeft kunnen volgen;

Overwegende dat uit klager's opgaven en uit de onder eede afgelegde verklaring van den officier van gezondheid T. volgt, dat klager tijdens den marsch blaren heeft opgeloopen. waardoor het hem. die toch al, door zijn zittend leven, weinig gewend is te marcheeren, zeer moeilijk en ten slotte onmogelijk werd, den troep te volgen;

Overwegende dat er mitsdien geen termen aanwezig waren om klager ter zake van het tijdens den marsch uitvallen krijgstuchtelijk te straffen;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op liet beklag:

Verklaart het beklag gegrond;

Doet te niet de beslissing, door den Commandant van het IIe Bataljon. Regiment Genietroepen op het beklag genomen;

Verklaart nietig de oplegging van de straf aan klager en gelast, dat de straf en strafreden, waarover beklag. in klager's straflijst zullen worden doorgehaald:

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan klager, één aan den strafoplegger, één aan den Kapitein De L., één aan den Advocaat-Fiskaal en één aan den Minister van Oorlog.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 26 April 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. J. C. H. A. Quack; Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., Schout-bij-Nacht B. Schreuders, cn gep. Gen. Maj. E. A. D. E. Carp (plv.).

Wnd. Advocaat-Fiskaal: Dr. A. Brants.

De gedragingen van klager, die in gesprekken met een burger-cantine-bediende wich in afkeurenden win over verschillende dienst-aangelegenheden heeft uitgelaten, wijn te eenenmale in strijd met een goede krijgstucht, daar, zoo klager zijn ontevredenheid over, naar wijn meening, onjuiste toestanden had willen te kennen geven, hij zich tot zijn compagnies-commandant **had** *kunnen wenden, maar niet tot een cantine-bediende,* **die** *daarin toch geen uerbetering kon brengen en enkel wat hij van klager had gehoord aan de bij het buffet komende soldaten had kunnen mededeelen, hun daardoor reden gevende tot ontevredenheid.*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verzoekschrift d.d. 1 April 1927 van den gewoon dienstplichtig-korporaal W. B., dienende bij de 4e compagnie van de School voor Verlofsofficieren der Infanterie te Kampen, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den commandant dier School ingebracht over de hern op 25 Maart 1927 door zijn compagnies-commaiidant, den kapitein P., opgelegde straf van acht dagen verzwaard arrest, en over de daarbij behoorende strafreiden, luidende:

„Zich in een gesprek met een burger-cantinebediende, — van welk gesprek hij niet wist, of dit door soldaten kon worden gehoord, — in eene soldaten-cantine op afkeurende wijze uitgelaten over het verschil in menu's tusschen a.s. verlofsofficieren en soldaten, en over het verschil van toespreken door den officier van gezondheid van soldaten en van a.s. verlofsofficieren, een en ander terwijl zoowel de voeding als de ziekenverpleging der manschappen over het geheel genomen ook door de soldaten zelven als goed wordt beoordeeld.

„Voorts zich in de cantine, waar soldaten aanwezig waren, die met aandacht naar eenc radio-godsdienstprediking luisterden, minachtend over die prediking uitgelaten.

„Ten slotte als verpleegde in een ziekenzaal herhaaldelijk getracht zijnen compagnies-commandant. die belangstellend naar de zieken

kwam informeeren, tegenover de andere zieken belachelijk te maken, o. a. door na diens vertrek diens woorden en uitdrukkingen smalend na te bootsen.",

bij welke beslissing, — op 31 Maart 1927 genomen en op dienzelfden dag ter kennis van klager gebracht — het beklag ongegrond is verklaard, niet handhaving van straf en strafreden;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager. strafoplegger en als getuigen onder cede De R.. cantine-bediende, R., V. en J., allen gewoon dienstplichtig-sergeant-titulair, en V. S., sergeant;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij met De K.. bediende in de cantine Oudestraat te Kampen, vaak over allerlei onderwerpen heeft gesproken;

dat hij zulks deed, omdat genoemde cantine-bediende hem gezegd had, veel te gevoelen voor de politieke richting, waartoe hij, klager, behoort;

dat hij zich herinnert, eens tegenover dezen bediende eene opmerking te hebben gemaakt omtrent het verschil in menu's van de maaltijden der adspirant-verlofsofficirren cn die der soldaten;

dat hij echter die opmerking maakte als zijnde zijne persoonlijke meening, zonder de bedoeling te hebben. claarmede ontevredenheid te wekken;

dat, voorzoover hij kan nagaan. niemand anders clan de cantine-bediende deze opmerking heeft kunnen hooren;

dat hij ook met den cantine-bediende heeft gesproken over hei verschil in optreden van den officier van gezondheid tegenover de adspirant-verlofsofficieren en tegenover de soldaten, alsmede over het verschil in de beslissingen ter zake van het deelnemen aan den dienst, die door dien Officier van Gezondheid ten aanzien van de adspirant-verlofsofficieren en ten aanzien van de soldaten worden geniomen:

dat echter ook deze opmerking slechts zijne persoonlijke meening was, omdat hem was opgevallen. dat bedoelde Officier van Gezondheid de adspirant-verlofsofficieren steeds met „U" aanspreekt. daarentegen de soldaten niet „je" en „jij". terwijl bovendien de soldaten vaak „na den dienst te bed" kregen, en de adspirant-verlofsofficieren vaak den geheelen dag vrij van dienst werden gesteld;

dat hij voorts op een Zondag in de cantine van de kazerne aan de Oudestraat een brief zat te schrijven, terwijl er door de radio in die cantine een preek werd gegeven;

dat hetgeen er gezegd werd door hem niet was te verstaan omdat hij nogal ver van den loudspeaker af zat;

dat het geluid hem hinderde, zoodat hij aan den cantine-bediende vroeg, of dat „gespeech" niet kon ophouden;

dat de eantine-bediende hem toen er opmerkzaam op maakte, dat meerdere soldaten naar die preek luisterden;

dat hij, nadat hij zich daarvan overtuigd had. niet verder op stopzetten van de radio lieeft aangedrongen;

dat hij in geen enkel opzicht de bedoeling heeft gehad, met zijne opmerking anderen te kwetsen of zich minachtend over die prediking uit te laten;

dat hij voorts eenigen tijd in de ziekenzaal heeft gelegen, tegelijk niet nog andere adspirant-verlofsofficieren;

dat daar vaak zijn compagnies-commandant, de Kapitein P., kwam om naar de zieken tc informeeren;

dat deze kapitein bij die gelegenheden steeds de uitdrukking bezigde: „Zijn er nog wenschelijkheden?";

dat hij, klager, die uitdrukking van den kapitein meerdere malen heeft nagebootst, in tegenwoordigheid van zijne kameraden in de ziekenzaal;

dat bij hem hiermede geenszins de bedoeling heeft voorgezeten, zijn compagnies-commandant tegenover anderen helachelijk te maken;

dat hij behoort tot de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij, maar dat hij in dienst nooit propaganda voor die partij lieeft trachten te maken;

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard:

dat hij klager gestraft lieeft naar aanleiding van het ter afdoening in zijne handen gesteld rapport van den Eerste-Luitenant V. G.;

dat hij klager naar aanleiding van dil rapport heeft gehoord, hem positieve vragen heeft gesteld en de rechtstreeksche antwoorden op die vragen als basis voor zijne beslissing heeft genomen;

dat hij klager kent als een ontevredenheidszaaier, die zich ook in dienst schuldig maakt aan stille propaganda voor de politieke richting, waartoe hij. klager, behoort;

Overwegende dat de volgende getuigen onder eede hebben verklaard:

cantine-bediende D. K.:

dat hij niet behoort tot dezelfde politieke partij als waartoe klager behoort, en nooit zich tegenover hem, klager, heeft uitgelaten als zoude hij iets voor die politieke richting gevoelen;

dat klager echter vaak met hem over dienstaangelegenheden sprak;

dat klager zich eens tegenover hem heeft uitgelaten over het verschil, dat er tusschen de nienu's van de maaltijden der adspirant-verlofsofficieren en die der soldaten bestaat;

dat klager toen als zijne meening te kennen gaf, dat die menu's gelijk behoorden te zijn;

dat klager eveneens met hem heeft gesproken over het verschil van optreden en behandeling door den Officier van Gezondheid ten aanzien van de adspirant-verlofsofficieren en ten aanzien van de soldaten;

dat hij, getuige, zelf rens op 't ziekenrapport is geweest, maar dat hem dat verschil toen niet is opgevallen;

dat hij heeft gezien. dat klager op een Zondag een brief zat te schrijven in de cantine, terwijl door de radio een preek werd gegeven, waarnaar enkele soldaten luisterden;

dat klager hem toen heeft gevraagd, of dat „gespeech" niet kon ophouden;

dut hij klager toen heeft gezegd, dat meerdere soldaten naar die preek luisterden;

dat klager zich toen daarvan heeft overtuigd ei: niet verder op stopzetten van de radio heeft aangedrongen;

dat hij iiiet den indruk heeft, dat klager de bedoeling had, zich minachtend over die preek uit tr laten of anderen te kwetsen;

sergeanten-titulair J. en V., ieder voor zich, dorh eensluidend:

dat hij tegelijk met klager in de ziekenzaal heeft gelegen;

dat de Kapitein P. vaak daar kwam oin naar de zieken te informeeren, bij welke gelegenheden de Kapitein steeds zeide: „Zijn er „nog verzoeken of wenschelijkheden?" ";

dat allen, die in de ziekenzaal lagen, deze uitdrukking wel eens hebben nagebootst;

dat dit geenszins geschiedde om den Kapitein in een onaangenaam daglicht te stellen;

Overwegende dat iiit de opgaven van klager en uit de onder eede afgelegde verklaringen van getuige I). K. is gebleken, dat klager in gesprekken niet een burger-cantine-bediende zich in afkeurenden zin over verschillende dienstaangelegenheden heeft uitgelaten;

Overwegende dat, zoo klager zijne ontevredenheid over bij de School voor Verlofsofficieren der Infanterie bestaande, naar zijne meening onjuiste, toestanden had willen ie kennen geven. hij zich lot zijn compagnies-commandant had kunnen wenden, maar niet tol een cantine-bediende, die daarin toch geene verbetering kon brengen en enkel wat hij van klager had gehoord aan de bij het buffet komende soldaten had kunnen mededeelen, hun daardoor reden gevende voor ontevredenheid;

Overwegende dat klager's gedragingen ten deze te ccncnmale in strijd zijn met eene goede krijgstuclit:

Overwegende dat niet is komen vast te staan, dat klager iiz de cantine, alwaar soldaten aanwezig waren, die naar een radio-godsdienstprediking luisterden. zich minachtend over die prediking zou hebben uitgelaten;

Overwegende dat evenmin is gebleken, dat klager als verpleegde in de ziekenzaal met het nabootsen van eenige uitdrukkingen van zijn compagnies-commandant, welke deze herhaaldelijk bezigde bij zijne bezoeken aan de ziekenzaal, dien Officier in een belachelijk daglicht heeft willen stellen of heeft willen kwetsen;

Overwegende dat in verband met een en ander de strafreden behoort te worden gewijzigd en de opgelegde straf behoort te worden verminderd.

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart liet beklag gedeeltelijk gegrond;

Doet te niet de beslissing, door den commandant der School voor Verlofsofficieren der Infanterie op het beklag genomen;

Wijzigt de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„In gesprekken met een burger-bediende in eene soldatencantine zich op afkeurende wijze over dienstaangelegenheden uitgelaten.";

Vermindert de opgelegde straf tot vier dagen iicht arrest;

Gelast, dat deze gewijzigde straf en strafreden in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager. één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der School voor Verlofsofficieren der Inlanterie te Kampen. één aan den Advocaat-Fiskaal en één aan den Minister van Oorlog.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 24 Mei 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. Y. P. C. Collette; Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch; Dr. G. van Slooten Azn.; Schout-bij-Nacht R. Schreuders, en gep. Gen.-Maj. E. A. T). E. Carp (plv.)

Wnd-Adv -Fiskaal: Dr. A. Hrants.

De *onder eede afgelegde verklaring* van *een meerdere wordt* door *de opgaven van klager geenszins ontzenuwd.*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen een verzoekschrift. gedagteekend 23 April 1927. van den stoker der 1ste klasse J. J. d. O., dienende bij het Vliegkamp „de Mok". waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op liet beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingebracht over de hem op 12 Maart 1927 door zijn toenmaligen Commandant. den Kapitein-Luitenant ter zee J. P. R. (thans commandant van het Vliegkamp „de Kooij"), opgelegde straffen van 10 dagen streng arrest met vermindering van kost, om den anderen dag gewone voeding, en inhouding van de soldij gedurende den geheelen straftijd, en over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Geen gevolg gegeven aan de order van een in burgerkleeding gekleed monteur-majoor, die te ongeveer middernacht van 12 Februari j.l. op de Wcststraat hem en een ander schepeling gelastte

een passagier-kameraad. die hem (majoor) met woorden kwalijk had bejegend en gedreigd, aan te vatten en mede naar boord ie nemen, met de navolgende woorden: „Ik gelast jullie, als monteur-inajoor, dien mari beet te pakken en mee naar boord Ie nemen". voorgevende niet gehoord te hebben, dat deze in burger gekleede onderofficier zich bekend gemaakt heeft, noch dat de hiervoor aangehaalde nadrukkelijke order gegeven is",

bij welke beschikking, — op 21 April 1927 genomen en op 22 April d. a. v. ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van straf en strafreden;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager en als getuige onder eede den monteur-majoor J. C. A. S., dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat op Zondagavond. 13 Februari 1927, te pl.m. 12 ure. de monteur-majoor J. C. A. S.. gekleed in burger. zich bevond in de Weststraat te Helder:

dat op dat tijdstip vóór hem uit liepen drie in uniform gekleede schepelingen, onder wie klager;

dat op het oogenblik. dat voornoemde monteur-majoor deze schepelingen passeerde. één hunner de opmerking maakte: „Wat is dat ..voor een miinheer. wat is dat voor een rotvent?":

dat bedoelde monteur-majoor zich toen heeft gewend tot dengene, die die uitdrukking had gebezigd, en hem gevraagd heeft naar zijn naam en waar hij diende;

dat echter bedoelde schepeling die vraag niet beantwoordde, maar den monteur-majoor heeft gedreigcl en ten slotte vastgegrepen;

dat deze zich toen heeft losgerukt. zich tot de beide andere schepelingen heeft gewend en hun heeft gelast, den man. die hem grdreigd had. vast te grijpen en naar boord mede te nemen;

dat die schepelingen daaraan niet hebben voldaan, maar zich uil de voeten hebben gemaakt:

Overwegende dat de monteur-majoor J. C. A. S. als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij in den avond van 13 Februari 1927. te pl.m. 12 ure. in de Weststraat te Helder. gekleed zijnde in burger, drie in uniform gekleede schepelingen passeerde, van wie één de opmerking maakte: ,,wat is dàt voor een mijnheer, wat is dàt voor een rotvent?";

dat hij, getuige, zich toen gewend hecft tot clengene, die die opmerking maakte, hem gevraagd heeft wien die opmerking gold, zich bekend heeft gemaakt als monteiir-majoor en hem heeft gelast, zijn naam op ie geven en het schip, waarop hij diende;

dat bedoelde schepeling echter zijn vraag niet heelt beantwoord, hem heeft gedreigd en vastgegrepen, waarop hij, getuige, zich heeft losgerukt en zich gewend heeft tot de beide anderen. zijnde een

van beiden klager, met de woorden: .,ik gelast jullie, als moiiteur-„majoor. dien man vast te grijpen en naar boord te brengen";

dat klager hieraan niet heeft voldaan. maar met zijn kameraad vlug is doorgeloopen;

dat hij klager en zijn kameraad achterna is gegaan en hun heeft gelast te blijven staan. waarbij hij zich wederom als monteur-majoor heeft bekend gemaakt;

dat klager en zijn kameraad ook aan deze lastgeving niet hebben voldaan, maar zich ijlings uit de voeten hebben gemaakt;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij niet heeft geweten, rnet een monteur-majoor te doen te hebben, daar hij niet gehoord heeft. dat de inonteur-majoor. die in burgerkleeding was. zich als zoodanig bekend maakte;

Overwegende dat de onder eede afgelegde verklaring van den monteur-majoor S. door de opgaven van klager geenszins wordt ontzenuwd;

Overwegende dat het door klager gepleegde krijgstuchtelijk vergrijp in de strafreden juist is omschreven, terwijl de opgelegde straffen niet te zwaar zijn;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstaclit, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing. door den Commandant der Marine op het beklag genomen;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan drn Commandant der Marine te Willemsoord, een aan den Advocaat-Fiskaal en een aan den Minister van Marine.

De order van den monteur-majoor aan beide schepelingen gegeven om den derden schepeling — die zich tegenover dien majoor aan een misdrijf tegen de ondergeschiktheid had schuldig gemaakt — vast te grijpen en naar boord te brengen betrof o. i. een dienstbevel. Daar beide schepelingen opzettelijk nalieten te gehoorzamen aan dat dienstbevel maakten ze zich schuldig aan het misdrijf bedoeld in art. 111. derde lid onder 3o. Mil. Swb., hetwelk niet voorkomt onder de in art. 2, 2o. W. K. T. opgesomde artikelen, zoodat o. i. klager ter zake niet krijgstuchtelijk had mogen worden gestraft, doch naar den krijgsraad had moeten worden verwezen. Immers aan den eisch dat twee personen **gezamenlijk** *kc1 misdrijf plegen is 9. i. voldaan wanneer het mededaderschap van die personen ten aanzien van het misdrijf vaststaat. Voor mededaderschap is noodig bewuste samenwerking tot het plegen van het misdrijf, welke bewuste samenwerking hier zeer zeker aanwezig was* Red. M. R. T.

PENSIOENZAKEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 19 April 1927

(1927. D. No. 2. I. No. 10.)

Fungeerend Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en G. A. M. Smeenk.

Art. 53.1 der Pensioenwet voor de Landmacht 1922. S. 66.

Aan partij van rechtswege is met ingang van 1 April 1925 voor den, tijd van één jaar een tijdelijk pensioen toegekend van f 319.— per jaar op grond van de artt. 2. 4° h, 8 en 16 der Pensioenwet voor de Landmacht 1.922, zulks terzake van ontslag wegens verandering in de organisatie van het wapen waartoe partij van rechtswege behoort.

Op 10 Maart 1.926 verzoekt partij van rechtswege wederom pensioen, zoo mogelijk herziening en verhooging daarvan.

De Militaire Pensioenraad adviseert. partij van rechtswege in zijn verzoek om herziening en verhooging van zijn pensioen niet-ontvankelijk te verklaren omdat de termijn van 3 maanden, gesteld in art. 53.1 der Pensioenwet voor de Landmacht niet is in achtgenomen.

Bij Kon. Besluit van 7 Augustus 1926 wordt aan party van rechtswege — met afwijking van vortngemeld advies — gerekend van 1 April 1925 uit hoofde van lichaamsgebreken en met toepassing van de artt. 2, 3°, 6 en 16 van genoemde wet een levenslang pensioen toegekend van f 239.— per jaar.

In geding is de vraag of een ambtshalve herziening van hrt pensioen, met terugwerkende kracht tot 1 April 1925 toelaatbaar is.

Deze vraag wordt door den Centralen Rand van Beroep bevestigend beantwoord, voornamelijk op dezen grond, omdat dc Raad zich — aangezien het hier een ambtshalve herziening **in het voordeel** *van den gepensionneerde betreft — hij het ontbreken van een meer volledige wettelijke regeling op het standpunt plaatst van de onder de vroegere pensioenwetgeving bestaande practijk — uitdrukkelijk ten opzichte van den Pensioenraad overgenomen in de Pensioenwet 1922, X. 240, in art. 131 -- volgens welke de Kroon op een Beslissing inxake pensioen kan terugkomen, indien dit ten voordeele van den betrokkene strekte.*

De Centrale Raad van Berorp heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

de Militaire Pensioenraad, klager, niet verschenen,

tegen:

I. den Minister van Oorlog, verweerder, voor wien ter openbare

terechtzitting als gemachtigde is opgetrederi: A. A. L., Commies bij het Departement van Oorlog, wonende te 's-Gravenhage;

II. P. J. K., wonende te B., partij van rechtswege, niet verschenen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord den bovengenoemden gemachtigde;

Wat aangaat de feiten van het t-cvistgcding:

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 13 Mei 1925 aan partij van rechtswege –- sergeant op wachtgeld — met ingang van I April 1925 voor den tijd van 1 jaar een tijdelijk pcnsiorn van f 319.— is toegekend op grond van de artt. 2, 4° b, 8 en 16 der Pensioenwet voor de Landinacht 1922, zulks ter zake van ontslag wegens verandering in de orgnnisatic van hei wapen. waartoe partij van rechtswege behoort;

Overwegende dat partij van rechtswege op 10 Maart 1926 aan verweerder verzocht heeft hem wederom pensioen toe te kennen en. indien mogelijk, herziening en vrrhooging van dat pensioen;

Overwegende dat klager naar aanleiding van dit vrrzork op 16 Juni 1926 geadviseerd heeft partij van rechtswege in zijn verzoek om herziening dan wel verhooging van pensioen niet-ontvankelijk te verklaren, als hebbende hij niet in acht genomen drn termijn van 3 maanden gesteld in art. 53.1 van voormelde wet, tevens adviseerende aan partij van rechtswege te rekenen van 1 April 1926 af, opnieuw voor den tijd van 1 jaar een tijdelijk pensioen te verleenen van *f* 319.—, dit laatste, nu uit ambtelijke berichten gebleken is, dat hij door omstandigheden onafhankelijk van zijn wil, ten deele buiten staat is om in zijn onderhoud te voorzien, weshalve de artikelen 2. 4° h. 8 en 16 van voormelde wei. j° art. 10 der wet van 27 Juni 1925, S. 277 toepasselijk werden geacht;

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 7 Augustus 1926 — met afwijking van voormeld advies — 1°. ingetrokken is te rekenen van 1 April 1925, het Koninklijk Besluit van 13 Mei 1925, zooals dit hiervóór is vermeld; 2°. aan partij van rechtswege, mede te rekenen van 1 April 1925, toegekend is uit hoofde van lichaamsgebreken en met toepassing van de artt. 2, 3°, 6 en 16 van voormelde wet van 1922, een levenslang pensioen van f 239.— 's jaars, berekend naar een voor pensioen geldigen diensttijd van 7 jaar en 6 maanden en een pensioensgrondslag van *f'* 1593.—;

Overwegende dat klager tegen voormeld Koninklijk Besluit van 7 Augustus 1926 tijdig een klaagschrift heeft ingediend luidende:

De gepensionneerde sergeant K. ontving bij Koninklijk Besluit van 13 Mei 1925 No. 77 conform het advies van den Militairen Pensioeriraad van 29 April 1925 No. 21 L op grond van artikel 2, 4° b der Pensioenwet voor de Landmacht (Stbl. 1922 No. 66) een tijdelijk pensioen voor één jaar van f 319.–- met ingang van 1 April t.v.

In Maart 1926 vraagt K. opnieuw toekenning van tijdelijk pen-

sioen, zoo mogelijk een herziening. zoo noodig een herkeuring tot verhooging van dat pensioen.

Blijkens den uitslag van dat onderzoek was I?;.lijdende aan longtuberculose.

Wet request van K. hield dus, behalve een aanvrage om hernieuwing van een hem tijdelijk verleend pensioen, oolr in het verzoek om wijziging van den rechtsgrond, waarop hem zijn pensioen was verleend.

De Militaire Pensioenraad was van meening dat wijziging van den rechtsgrond niet meer mogelijk was en adviseerde mitsdien aan de Koningin, onder dagteekening van 16 Juni 1926 No. 8 L het tijdelijk pensioen van K. opnieuw op grond van artikel 2, 4° b der wet van 1922 te verleenen; tevens stelde de Raacl de Koningin voor om op het verzoek om *herziening* van het pensioen. hetwelk niet was ingediend binnen den termijn van drie maanden, gesteld in artikel 53, 1e lid, der bovengenoemde wet. te beschikken dat K. daarin was *niet-ontvankelijk.*

De Minister van Oorlog. die inmiddels kennis had genomen van de uitspraak van den Centralen Raad van Beroep van 19 Mei 1325 in zake K.. heeft gemeend de Koningin te moeten voorstelleri. het aan K. verleende pensioen ambtshalve te herzien in dien zin dat hem met ingang van 1 April 1925 werd toegekencl niet een op artikel 2, 4° b steunend tijdelijk pensioen van f 319.—, maar een in artikel *2.* 3° der wet zijn grond vindend voortdurend pensioen tot een bedrag van f 239.—.

De Koningin heeft in overeenstemming met 's Ministers advies bij Koninklijk Besluit van 7 Augustus 1926 Ko. 40 beslist.

Dr Militaire Pensioenraad is van mrrnirig dat hier van de ambtshalve herziening een niet-toelaatbaar gebruik is gemaakt. Evenmin toch als in de zaak IT.. waaromtrent de Centrale Raad van Beroep in zijn uitspraak van 19 October 1926 heeft beslist kan in het geval K. worden gezegd, dat de aanvankelijk omtrent zijn pensioenrecht genomen beslissing berustte op onjuiste gegevens, dan wel dat bij de behandeling van de zaak zelve fouten waren ingeslopen.

Ter nadere toelichting van het door den Militairen Pensioenraad ten deze ingenomen standpunt meent de raad hieronder te mogen laten volgen wat hij ter zake onder dagteekening van 5 October 1926 No. 28 L aan den Minister van Oorlog heeft uiteengezet:

,,Het ambtshalve herzieningsrecht is naar de meening van ons college een ultimum remedium, naar hetwelk slechts in zeer bijzondere omstandigheden mag worden gegrepen, wanneer de gewone instanties eener pensioensprocedure zijn doorloopen.

Als zoodanig staat het op één lijn met het ook in het burgerlijken strafrecht aanvaarde revisic-recht. waardoor een ia kracht van gewijsde gegane uitspraak opnieuw in behandeling kan worden genomen.

Ook deze heropening van de procedure mag echter slechts dàn worden ter hand genomen, indien zich zeer bijzondere en in de wet

met name omschreven omstandigheden voordoen: onjuiste feiten waarop de uitspraak berustte, het aanvoeren van een novum hetwelk de grondslagen der uitspraak aantast, enz.

Nimmer echter — en ziehier het zeer essentieele punt waaromtrent Uwe Excellentie blijkbaar een andere meening huldigt — mag dit recht worden gehanteerd, teneinde een eenmaal afgesloten procedure, waarbij zich geen enkele fout heeft voorgedaan of waaromtrent geen enkel nieuw feit bekend werd, te heropenen, ten einde den belanghebbende alsnog mee te doen deelen in de gunstige gevolgen van een inmiddels ontstane of gewijzigde jurisprudentie van den hoogsten rechter.

Zoodanige jurisprudentie werkt alleen voor de toekomst en kan nimmer teruggrijpen in het verleden.

Dit is een zóó algemeen aanvaard en vanzelf sprekend beginsel, dat het nauwcliiks bewiis behoeft.

De consequenties van zoodanig teruggrijpen in het verleden zouden niet zijn te overzien en bovendien aanleiding geven tot den grootsten willekeur.

Rij de invoering van het revisie-recht in de pensioensprocedure in den vorm der ambtshalve herziening heeft de wetgever zich door geen andere dan deze zelfde algemeene beginselen doen leiden, wij durven gerust zeggen: *kunnen* doen leiden.

De toelichting van de regeering op artikel 56 van het eerste ontwerp van de Pensioenwet voor de Landmacht is op dit punt dan ook zeer sober. doch juist daarom veelzeggend.

Wij lezen in de Memorie van Toelichting op pagina 29: „ambtshalve herziening van een pensioen of toekenning van een pensioen is noodig, ingeval blijkt dat eene vroeger genomen beslissing berustte op onjuiste gegevens, dan wel, dat bij de behandeling zelve der zaak fouten waren ingeslopen. In dat geval behoort die aangelegenheid als een geheel nieuwe pensioenregeling te worden behandeld."

Hel komt onzen raad voor, dat door Uwe Excellentie aan dit algemeene karakter van het recht ambtshalve herziening werd afbreuk gedaan bij hare herziening zoowel van de pensioenen verleend aan de militairen B., c.s. al.; aan den sergeant R.

In al deze gevallen toch greep Uwe Excellentie dit zeer bijzondere revisie-recht aan, zonder dat zich een der voorwaarden voordeed, bedoeld in de bovenaangehaalde Memorie van Toelichting, doch uitsluitend ten einde belanghebbenden na afsluiting der gewone procedure alsnog mede te kunnen doen deelen in de gevolgen van een nà die afsluiting door den Centralen Raad van Beroep gegeven uitspraak in de pensioenreclame van den gewezen militiar J. Ku.

Deze uitspraak, welke voor den appellant langs den normalen Teder procedure een herziening van de te zijnen aanzien in eerste instantie en naar de door Uwe Excellentie conforin ons advies gehuldigde wetsinterpretatie genomen beslissing tengevolge had, was slechts bestemd om voor de toekomst te werken. gcenszine óók voor

onder een andere wetsduiding volkomen normaal reeds in kracht van gewijsde gegane uitspraken."

Op grond van een en ander teekent de Militaire Pensioenraad tegen de beslisisng genomen bij voormeld Koninklijk Besluit van 7 Augustus 1926 bij Uwen Raad appèl aan en verzoekt Uw College te willen bepalen dat dit besluit behoort te worden ingetrokken en belanghebbcnde derhalve moet worden hersteld in het hem bij Koninklijk Besluit van 13 Mei 1925 No. 77 verleende pensioen.

Wat aangaat het recht:

Overwegende dat klager en verweerder het er over eens zijn, dat bij voormeld Koninklijk Besluit van 7 Augustus 1926 ambtshalve is herzien, ingevolge art. **53,** 4° van voormelde Pensioenwet van 1922, het bij gemeld Koninklijk Besluit van 13 Mei 1925 aan partij van rechtswege voor één jaar toegekend tijdelijk pensioen;

Overwegende wat de door klager betwiste bevoegdheid betreft om bij deze ambtshalve herziening een pensioen, ingaande **1** April 1925, ingevolge art. 2. 1, 3° van laatstgemelde wet (zooals deze op dien datum luidde) toe te kennen, terwijl bij het Koninklijk Besluit van 13 Mei 1925 een (tijdelijk) pensioen ingevolge art. 2, 1, 4° b, eveneens met ingang van **1** April 1925, was verleend:

dat klager bij zijn beroep op voormelde uitspraak van dezen raad van 19 October 1926 voorbijziet, dat het daar een ambtshalve herziening *in het nadeel* van een gepensionneerden militair Betrof;

dat uit deze uitspraak volgt, dat een eenmaal vastgesteld recht op zeker jaarlijksch bedrag aan militair pensioen niet zonder meer aan den betrokkene mag worden ontnomen;

dat het echter in het onderhavige geval een ambtshalve herziening *in het voordeel* van den gepensionneerden militair betreft en deze raad de vergelijking in het klaagschrift met de voor burgerlijke- en strafzaken bestaande regeling omtrent herroeping of herziening van arresten of vonnissen niet ter zake dienende acht bij de ambtshalve herziening eener administratieve beslissing in zake militair pensioen;

Overwegende dat deze raad ten opzichte van een dergelijke voor den oud-mililiar voordeelige herziening zich — bij het ontbreken vaii een meer volledige wettelijke regeling op het standpunt stelt der onder de vroegere pensioenwetgeving bestaande practijk - uitdrukkelijk ten opzichte van den Pensioenraad overgenomen in de Pensioenwet 1922 S. No. 240 in art. 131 – volgens welke de Kroon op een beslissing in zake pensioen kon terugkomen, indien dit ten voordeele van den betrokkene strekte:

Overwegende dat verweerder dus bevoegd was bij de bestreden beslissing het pensioen van partij van rechtswege op de wijze voormeld ambtshalve te herzien:

Recht doeiide in Naam der Koningin!

Stelt vast, dat de bestreden beslissing zal behooren te worden gehandhaafd.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 14 Juni 1927.

(1926. I). no. 116. I. no. 10).

Fungeerend Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en G. A. M. Smeenk.

Art. 56, 1ste lid C, d en art. 58 d o Pensioenwet 1922 (Stb. 240).
De diensttijd doorgebracht van 1 April 1896 t/m 5 October 1806" als tijdelijk assistent aan het herbarium van 's Lands plantentuin te Buitenzorg behoort bij de berekening van het pensioen ingevolge de Pensioenwet 7922, in aanmerking te worden genomen op den voet van art. 58 van genoemde wet (dubbeltelling van diensttijd) omdat, naar de geschiedenis uitwijst, art. 56, 1ste lid C, d met ,,betrekking" bedoelt betrekking in algemeenen zin en dat wanneer die betrekking — afgezien van verdere vereischten — in't algemeen aanspraak geeft op pensioen, de daarin doorgebrachte diensttijd bij de regeling van het pensioen bekoort mede te tellen, voorzoover hij dat volgens de daarop toepasselijke regeling, in dit geval het Indisch pensioenreglement, zou doen, indien uit die betrekking pensioen werd toegekend.

Dp Ccntralr Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven inzake:

I. de Minister van Financiën, klager, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigden zijn opgetreden: Mr. E. O.. hoofdcommies bij het Departement van Financiën en B. C., hoofdcommies bij het Departement van Koloniën. beiden wonende te 's-Gravenhage,

II. de Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: M. J. J.. hoofdcommies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenl.iage,

III. Dr. J. G. H., wonende te B., partij van rechtswege, in persoon tor openbare terechtzitting verschenen.

De Centrale Raad van Beroep,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen, van welke de gemachtigde van verweerder namens dezen heeft medegedeeld, dat deze zich thans met het standpunt van klager tereenigt;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

Overwegende, dat verweerder bij beslissing van 1 Juli 1924 aan Dr. J. G. H., laatstelijk tijdelijk conservator bij 's Kijks herbarium aan de Rijksuriiversitcit tc Leiden, krachtens de artikelen 48, 2e lid, 54, 56 1e lid h, 108 en 152 der Pensioenwet 1922 S. 2-10 over een diensttijd van 20 jaren naar de middelsom der pensioensgrondslagen over de laatste drie jaren ten bedrage van f 4344,44 rnct ingang

van 1 September 1922 een pensioen van f 1738 per jaar heeft toegekend;

Overwegende dat Mr. E. O., hoofdcommies bij klager's departement, namens dezen tegen voormelde beslissing van 1 Juli 1924 in beroep is gekomen bij — 24 December 1926 ingekomen — klaagschrift, luidende:

Bij beschikking van 18 (lees: 1) Juli 1924 verleende de Pensioenraad aan Dr. J. G. H., laatstelijk tijdelijk conservator bij 's Rijks herbarium aan de Rijksuniversiteit te Leiden, over een diensttijd van 20 jaren, naar de middelsom der pensioensgrondslagen over de laatste drie jaren, ten bedrage van f 4344,44, met ingang van 1 September 1922 een jaarlijkseh pensioen van f 1738. Bij de berekening van dat pensioen telde de Pensioenraad 3 (6) jaren — van Maart 1893 tot Maart 1896 — mede, gedurende welke Dr. H. als assistent bij 's Lands plantentuin te Buitenzorg tijdelijk werkzaam was.

Maar het tijdvak van 1 April 1896 tot 6 October 1896, toen Dr. H. onder gelijke omstandigheden bij 's Lands plantentuin werkzaam was, liet die Raad daarbij buiten aanmerking. Naar het mij voorkomt, strookt zulks niet niet de desbetreffende bepalingen van de Pensioenwet.

Ter motiveering hiervan breng ik in de eerste plaats onder Uw aandacht, dat de woorden van art. 56. eerste lid C voor de blijkbaar door den Pensioenraad voorgestane begrenzing dier bepaling geen steunpunt bieden.

Voor mcdctelling van den in betrekkingen in de koloniën, enz. cloorgebrachten tijd, wordt daar slechts de voorwaarde gesteld, dat die tijd als diensttijd zou medetellen, indien den belanghebbende pensioen werd toegekencl uit de betrekking, waarin die tijd is doorgebracht. Aan die voorwaarde voldoet de bovenbedoelde diensttijd. Indien den heer El. uit de bovenbedoelde betrekking van assistent pensioen ware toegekend, zou de tijdelijke dienst, in die betrekking doorgebracht, als diensttijd medegeteld zijn. Mijns inziens volgt hieruit, dat op groncl van de aangehaalde wetsbepaling zoodanige tijd behoort mede te tellen voor Nederlandsch pensioen. Voor de juistheid dezer opvatting zie ik voorts een grond in art. 58 der Pensioenwet, hetwelk omschrijft, welke der in art. 56 begrepen categorieën voor diensttijd dubbel zullen worden medegeteld.

Uit den aard der zaak kan diensttijd, die krachtens art. 56 *niet* zou medetellen, a fortiori niet dubbel medetellcn krachtens art. 58. Vandaar, dat in het eerste lid onder a van art. 58, waarin wordt aangegeven, welke tijd, doorgebracht in de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, als diensttijd kan medetellen, in dit verband dezelfde voorwaarde gesteld wordt als die, voorkomende in art. 56, eerste lid, onder C.

Uit het tweede lid van art. 58 blijkt, dat tot den tijd, in het eerste lid — en derhalve ook in art. 56 — Lodoeld, mede gerekend wordt de tijd, in koloniale betrekkingen doorgebracht door ambtenaren.

die in een der koloniën worden gedetacheerd. Aangezien deze personen in hun koloniale betrekking nimmer anders dan in *tijdelijken* dienst werkzaam zijn, volgt uit de vermelde bepalingen, in hun onderling verband beschouwd, dat de tijd, krachtens tijdelijke aanstelling doorgebracht in een betrekking in een der koloniën — wanneer die tijd overigens aan de gestelde eischen voldoet — kan medetellen als diensttijd voor de berekening van een aan een Nederlandsch ambtenaar te verleenen pensioen. De opvatting van den Pensioenraad zou moeten leiden tot de slot-om, dat er tusschen de aitt. 56 en 58 der wet een niet op te lossen tegenstrijdigheid zoude bestaan.

Hiertoe kan echter zonder noodzaak bezwaarlijk worden geconcludeerd.

Maar gesteld dat Uw Raad door het vorenstaande van de onjuistheid van de zienswijze van den Pensioenraad niet overtuigd zoude zijn, dan zij het mij veroorloofd op de liistorie der bepaling te appelleeren.

Ook daaruit kan blijken, dat liet nimmer haar strekking is geweest om diensttijd, die voor ren eventueel te verleenen koloniaal pensioen zou medetellen, voor Nederlandsch pensioen te doen verloren gaan. De bepaling van art. 56 der Pensioenwet is in 1922 in de plaats getreden van art. 14 eerste lid, sub *b* der wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* no. 78), welk artikel voor liet medetellen van diensttijd, in koloniale betrekkingen doorgebracht, de restrictie bevatte: „mits al die betrekkingen naar de daarvoor geldende regelen „aanspraak geven op pensioen". Deze bepaling is op haar beurt ontleend aan art. 6 der wet van 9 Mei 1846 (*Staatsblad* no. 24), hetwelk bepaalde: „Als diensttijd komt in aanmerking de tijd vóór en na „de invoering dezer wet doorgebracht.

„*a.* enz.

„*c.* in zoodanige betrekkingen in 's Rijks overzeesche bezittin-„gen, welke naar de daar bestaande regelen aanspraak geven op „pensioen".

In de Memorie van Toelichting (Bijl. Hand. 1845/6 XXII No. 3) werd deze bepaling aldus toegelicht: „Militaire of kerkelijke dien-„sten kunnen evenmin verloren zijn voor hem, die zijne loopbaan als „burgerlijk ambtenaar eindigt, als de dienst in 's Rijks overzeesche „bezittingen voor hem, die later hier te lande een ambt aanvaardt. „Immers de betrekking waarin, of de plaats waar de Staat gediend „is geworden. kunnen in dit opzicht geen redenen van uitsluiting „zijn."

Het staat dus vast, dat aan de oorspronkelijke bepaling de bedoeling ten grondslag heeft gelegen om alle diensten, die voor koloniaal pensioen zouden kunnen rnedetellen, ook voor Nederlandsche pensioen in rekening te doen brengen en bij de veranderingen, welke de bepaling in redactioneel opzicht heeft ondergaan, is nimmer gebleken van eenige bedoeling om aan de bepaling een andere strekking te geven.

Overigens huldigde de Pensioenraad te dezen aanzien vroeger een andere opvatting; zulks kan o. a. blijken uit de herziening, na de totstandkoming der Pensioenwet 1922, van het aan S. bij Koninklijk besluit van 9 Maart 1922, No. 49, toegekend pensioen. Rij die herziening heeft de Pensioenraad de door dien gewezen ambtenaar in Suriname bewezen tijdelijke diensten dubbel in aanmerking genomen.

Ik moge den Centralen Raad van Beroep verzorken de in hoofde dezes genoemde beschikking van den Pensioenraad op grond van het vorenstaande te vernietigen en te beslissen, dat aan Dr. H. voornoemd met ingang van 1 September 1928 moet worden toegekend een pensioen berekend over 21 jaren en 10 dagen naar de middelsom der pensioensgrondslagen over de laatste drie jaren ten bedrage van *f* 4344,44 van *f* 1820 per jaar.

Overwegende, dat verweerder eene contra-memorie heeft ingediend luidende:

Het Inclisch pensioenreglement maakt ten aanzien van het pensioenrecht onderscheid tusschen betrekkingen in *vasten* en betrekkingen in *tijdelijken* Indischen dienst.

Het uitzicht op pensioen heeft een ambtenaar in vasten dienst wel, een ambtenaar in tijdelijken dienst niet.

Krachtens art. 56, eerste lid C. der Pensioenwet 1922 telt diensttijd in een Indische betrekking mede voor pensioen ex die wet „voor„zoover die tijd als diensttijd zou medetellen indien den belanghebbende pensioen werd toegekend uit de betrekking, waarin die tijd .,is doorgebracht."

In casu moet dus beantwoord worden de vraag, of de diensttijd van Dr. H. in zijn betrekking bij 's lands plantentuin te Buitenzorg voor Indisch pensioen zon hebben medegeteld, indien hij uit die betrekking ware gepensionneerd. Appellant beantwoordt rlie vraag bevestigend. „Indien den Heer H.", zoo betoogt hij, „uit de boren..bedoelde betrekking van assistent pensioen ware toegekeiid. zou de „tijdelijke dienst. in die betrekking doorgebracht, als diensttijd „medegeteld zijn". Dit antwoord is, waar liet Indisch pensioenreglement, bedoeld principieel verschil tusschen betrekkingen in vasten en betrekkingen in tijdelijken dienst maakt, niet juist.

De heer H. was assistent in tijdelijken dienst en het antwoord rrioet dus luiden dat, aangezien aan die betrekking uitzicht op Indisch pensioen niet was verbonden, belanghebbende derhalve niet uit rlie betrekking had kunnen worden gepensionneerd en zijn diensttijd van 1 April tot 6 October 1896 niet had kunnen medetellen voor een pensioen, dat niet kon worden verleend, in casu aan de bij genoemd artikel der Pensioenwet 1922 voor het voor Nederlandsch pensioen doen medetellen van 'diensttijd in Indische betrekkingen niet is voldaan.

Appellant's meening, dat onze opvatting nioet leiden tot de door hem bedoelde tegenstrijdigheid tusschen art. 56 eerste lid C en art. 58. t eede lid der Pensioenwet is niet juist.

Een in Indië gedetacheerd Nederlandsch ambtenaar blijft gedurende den tijd zijner werkzaamheid in Indië Nederlandsch ambtenaar. Hij bekleedt niet eene zelfstandige, tijdelijke Indische betrekking. Hij verricht als Nederlandsch ambtenaar in plaats van zijne taak in Nederland, gedurende eenigen tijd in Indië de aan eene Tndische functie verbonden werkzaamheden. Zou, indien hij die functie, als Indisch ambtenaar bekleedde en daaruit wordt gepensionnecrd de tijd, nu als gedetacheerd Nederlandsch ambtenaar cloorgebracht, voor Indisch pensioen medetellen, dan telt die tijd dubbel voor Nederlandsch pensioen.

Zooals hieruit blijkt is er geen sprake van, dat voor een gedetacheerd ambtenaar diensttijd in eene tijdelijke Indische betrekking wel en zelfs dubbel voor Nederlandsch pensioen zou medetellen.

De historie der betrokken bepaling, waarop appellant zich beroept, biedt geen steun aan zijn standpunt. Volgens art. **3** der Pensioenwet van 1846 en art. 14, eerste lid b der Pensioenwet van 1890 telde diensttijd in eene Indische betrekking alleen dan voor Nederlandsch pensioen mede, wanneer aan die lietrekking uitzicht op Indisch pensioen verbonden was. Ook volgens die artikelen zou dus de Indische diensttijd van den heer H. in de betrekking van tijdelijk assistent, omdat daaraan bedoeld uitzicht niet verbonden was, niet geldig zijn geweest voor Nederlandsch pensioen.

Iii rechte:

Overwegende, dat in deze behoort te worden beslist of de tijd van **1** April 1896 tot en met 5 October 1896 door H. als tijdclijk assistent aan het herbarium van 's lands Plantentuin te Buitrnzorg doorgebracht, op grond van art. 56, 1e lid C, d der Pensioenwet 1922, voor de berekening van diens pensioen behoort mede te tellen;

Overwegende dienaangaande dat voormeld art. 56, 1e lid C, d zich aansluit aan art. 14, 1e lid b, der Burgerlijke Pensioenwet (wet van 9 Mei 1890 S. 78) krachtens welk artikel diensttijd doorgebracht in betrekkingen in de koloniën en bezittingen van het Rijk, in andere werelddeelen voor Nederlandsch pensioen werd medegeteld, mits die betrekkingen naar de daarvoor geldende regelen aanspraak gaven op pensioen.

Overwegende dat voormeld art. 14 zich op zijn beurt weer aansloot aan art. 6 der wet van 9 Mei 1846 S. 24 betreffende de burgerlijke pensioenen. krachtens welk laatstgenoemd artikel voor Nederlandsch pensioen in aannierking kwam diensttijd doorgebracht in zoodanige betrekkingen in 's Rijks overzeesche bezittingen, welke naar de daarvoor bestaande regelen aanspraak gaven op pensioen;

Overwegende, dat nu. blijkens de mededeelingen door de gemachtigden van klager ter terechtzitting gedaan, beide laatstgenoemde artikelen steeds zijn geïnterpreteerd in den geest door den Minister van Financiën in zijn klaagschrift voorgestaan, en dat voorts niet blijkt. dat hij de verandering. welke de redactie der slotalinea van art. 56, 1e lid C, d heeft ondergaan, de bedoeling heeft voorgezeten aan die oorspronkelijke bepaling eene andere strekking te geven;

Overwegende, dat dit laatste steun vindt in de geschiedenis van de totstandkoming van art. 58 der Pensioenwet 1922 in welk artikel sub a dezelfde woorden voorkomen als in de slotalinea van art. 56, 1e lid C, d en dat die woorden nnn art. 51 (thans art. 58) van het oorspronkelijk wetsontwerp van de Pensioenwet 1922 door den toenmaligen Minister van Financiën alleen daarom zijn toegevoegd om dubbeltelling van diensttijd door ambtenaren, niet met verlof, in de koloniën doorgebracht, eene beperking te doen ondergaan en dat door toevoeging dier woorden werd voorkomen, dat bijv. tijd, op wachtgelcl doorgebracht in de koloniën, ten volle met Nederlandsch pensioen zou worden vergolden, terwijl van zoodanigen tijd ten Eioogste één jaar medetelt voor koloniaal pensioen;

Overwegende, dat verweerder zich erop beroept, dat partij van rechtswege in bedoeld tijdvak een betrekking bekleedde, die wegens haar tijdelijken aard volgens het Indisch pensioenreglement geen aanspraak geeft op pensioen, zoodat hem uit die betrekking geen pensioen kon worden toegekend;

Overwegende dienaangaande, dat de Burgerlijke Pensioenwet in art. 15 eerste lid spreekt van tijdelijke diensten, krachtens aanstelling in betrekkingen als bedoeld in art. 14*a* — burgerlijke betrekkingen, die aanspraak geven op pensioen — bewezen en hieruit volgt. dat ook ambtenaren in tijdelijken dienst. al konden zij als zoodanig op pensioen geen aanspraak inaken, werden geacht een burgerlijke betrekking te bekleeden, die — afgezien van verdere voor het recht op pensioen gestelde vereischten — daarop aanspraak gaf;

Overwegende, dat van art. 3—2 der Pensioenwet 1922. dat spreekt van tijdelijke aanstelling in een betrekking, hetzelfde geldt;

Overwegende, dat de Raad op grond daarvan aanneemt, dat art. 56-1 C, *d* met „betrekking" bedoelt betrekking in nlgemeenen zin en dat wanneer dir betrekking -— afgezien van verdere vereischten — in 't algemeen aanspraak geeft op pensioen, de daarin doorgebrachte diensttijd bij de regeling van het pensioen behoort mede te tellen. voorzoover hij dat volgens de daarop toepasselijke regeling, in dit geval het Indisch pensioenreglement, zou doen. indien uit die betrekking pensioen werd toegekend;

Overwegende, dat de diensttijd, door partij van rechtswege in bedoeld tijdvak doorgebracht, aan die voorwaarden voldoet;

Overwegende, dat mitsdien bij den bij de bestreden beslissing van 1 Juli 1924 in aanmerking genomen diensttijd van 20 jaren, met inachtneming van het bepaalde bij art. 58 der Pensioenwet, nog in rekening behoort te worden gebracht diensttijd van tweemaal 6 maanden en 5 dagen. zoodat Dr. H. een pensioen behoort te worden toegekend over een diensttijd van totaal 21 jaren en 10 dagen en naar een pensioensgrondslag van f 4344,44, zijnde f 1828 per jaar;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de beslissing d.d. 1 Juli 1924;

Kent toe aan Dr. H. met ingang van 1 September 1922 een pensioen van f 1828 per jaar.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Militair straf- en tuchtrecht in Nederlandsch-Indië.

Wij zijn in de gelegenheid de navolgende, 20 Juli 1926 No. 49 D. v. O. 1ste Afd. no. 53/I, gedagteekende circulaire van den wd. Legercommandant te publiceeren, gericht aan de divisie- en regitnentscornmandanten trr kennisneming, en aan de gewestelijk militairc commandanten en plaatselijk (militaire) commandanten op Java ter verspreiding aan alle militaire gezaghebbenden in hun gewest (garnizoen):

1 De wenschelijkheid is gebleken maatregelen te treffen ten „einde de kennis van het militair straf- en tuchtrecht bij de officie-„ren zooveel mogelijk te bevorderen.

(2) In verband daarmcdc wordt, afgescheiden van andere nog „in overweging zijnde maatregelen, door mij het navolgende be-„paald:

„*a.* bij de korpsen zullen de korps- en compagniescommandanten „of officieren, die zich daarvoor bijzonder eigenen, geregeld telkens „een afgerond onderwerp van het straf- en tuchtrecht behandelen in „een voordracht voor de verzamelde officieren;

„*b.* in de residenties van de krijgsraden zal zorg gedragen moe-„ten worden, dat de in een krijgsraad benoemde officieren tijdig „vóór de zitting behoorlijk kennis kunnen hebben genomen van de „stukken der te behandelen zaken;

„*c.* zoo mogclijlr moeten door ter zake kundigen voordrachten „voor de officirrtn worden gehouden over onderwerpen van psycho-„logischen aard ter bevordering van de juiste toepassing van het „tuchtrecht.

„(3). Ik heb de eer Uhoog[wel]edelgestrenge te verzoelren aan het „vorenstaande wel de hand te houden en te doen liouden."

Wij verheugen er ons in. dat het militair straf- en tuchtrecht in Nederlandsch-Indië van hooger hand meer belangstelling ondervindt dan tot nu toe het geval was.

Noehtans houdc men het ons ten goede, dat wij een paar kanttcekeningen hierbij maken.

Het bepaalde in het tweede lid sub a heeft natuurlijk onze volle instemming, al zal het in den beginne moeilijk zijn voordrachten door daartoe bevoegde officieren te doen houden.

Bij het aldaar onder h bepaalde zouden wij den wensch willen

voegen, dat gelijke zorg voor rondzending van dossiers gedragen zou worden na afloop van de zittingen, waarin de zaken behandeld zijn; de beslissingen moelen dan vallen en kunnen door elk lid aan de hand van uitvoerig gemotiveerde conclusieën van eisch van den auditeur-militair en van eigen aanteekeningen ter zitting worden overwogen. De nieuwe in Nederland geldige rechtspleging bij de landmacht laat hiervoor ten hoogste veertien dagen tijd (aanhef art. 193).

Uit den aanhef van de circulaire blijkt dat nog andere maatregelen worden overwogen. Wij zouden daartoe de volgende willen aanbevelen:

1o. Aanwijzing van een aan het Departement van Oorlog werkzamen correspondent voor Nederlandsch-Indië ten behoeve van ons Tijdschrift. De Legercommandant weet toch zeker, dat ons Tijclschrift een officieele uitgave van de Departementen van Marine en van Oorlog is cri dat de redactie door deze Ministers wordt benoemcl. Wij doen ons werk kosteloos voor het Rijk; als men dat in Indië ook laat geschieden, kan er o.i. geen enkel bezwaar tegen dezen maatregel bestaan.

20. Detacheering van officieren van het Leger in Nederlandsch-Indië aan de Universiteit van Amsterdam op de wijze en voor de studie in rechtsgeleerde vakken, zooals die reeds voor Marine-offieieren openstaat. Het Departement der Marine in Nederlandsch-Indie kan daarover volledige inlichtingen verschaffen en kan ook over de resultaten oordeelen. De Marine beschikt toch over een practijk rail ruim vijftien jaren en heeft rekening gehouden met het feit, dat de opgeleide officieren op hun beurt ook in Indië werkzaam zijn.

Identificatie van meerderen door ondergeschikten bij het misdrijf van dienstweigering.

Naar aanleiding van ons op blz. 184 gestold onderschrift onder de beschikking van het H. M. G. van 24 Mei 1927, ontvingen wij van zeer geachte zijde de opmerking, dat de inhoud der noot eenigszins teleurstellend is en of er voor ons niet meer aanleiding was geweest om een beschouwing te geven over de identificatie van meerderen in burgerkleeding door hun ondergeschikten. Toegegeven wordt, dat, indien de mindere *weet*, dat hij met een meerdere te doen heeft, dàn de mindere opzettelijk ongehoorzaam is als hij een bevel als in de beschikking bedoeld niet opvolgt. Wanneer drie militairen op straal loopen, één hunner een mijnheer uitlacht en deze, na te hebben gezegd, dat hij generaal is, aan de beide andere militairen de order geeft den derde op te brengen, mort dan — zoo vraagt de opmerker — die order maar zonder meer klakkeloos worden opgevolgd? Voorts deelt hij mede, dat klager aanvankelijk beweerd heeft

niet geweten te hebben, dat de mijnheer met een deukhoed werkelijk majoor was, zoodat de verdediging *thàns* door klager gevoerd, dat hij de woorden van den majoor „niet gehoord heeft" die aanvankelijke bewering *thàns* wel eenigszins verzwakt, maar dat in de beschikking geenszins uitkomt, dat en waarom een dergelijke verdediging werd verworpen. Tenslotte wijst de opmerker er nog op, dat de oorspronkelijke strafoplegger, die z. i. ook ***niet*** had mogen straffen. dit wel deed omdat. naar het Iiem voorkomt, die strafoplegger meende, dat de gemoeclelijli-e overtuiging bij disciplinaire zaken al voldoende bewijs oplevert.

Wij vonden in het onderhavige geval geen aanleiding, om betreffende de identificatie van meerderen in burgerkleeding door hun ondergeschikten beschouwingen te geven, omdat in de beschikking niet wordt verworpen klager's verweer, dat hij, nadat die mijnheer in burgerkleeding zich bekend gemaakt had. niet geloofde en ook niet behoefde aan te nemen, dat deze werkelijk een monteur-majoor was, maar wel diens verdediging, dat hij niet gehoord had, dat de majoor zich als zoodanig bekend heelt gemaakt en hem de betreffende order gegeven heelt.

Dit verweer kon door het Hof terecht worden verworpen, omdat uit de verklaringen van den majoor duidelijk blijkt, dat deze zich *driemaal* — waarvan tweemaal tegenover klager rechtstreeks — als zooílanig bekend heeft gemaakt, terwijl uit de verklaring van dien majoor, dat klager na zijn orders, zich ijlings uit de voeten maakte de conclusie mocht worden getrokken, dat deze die orders gehoord heeft.

Kon 's Hofs overtuiging in deze *klachtzaak* worden gevestigd op grond van de vrije bewijsleer, in een *strafzaak* had. met toepassing van art. 74. 1°. Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht. het wrttig bewijs eveneens geleverd kunnen worden, zoodat de meening in het onderschrift geuit, dat klager terzake naar den krijgsraad had moeten worden verwezen, niet kan worden gewraakt, op grond van de omstandigheid dat bewijsmoeilijkhedrn aan die verwijzing in den weg stonden. Trouwens, waren deze er wel geweest, dan had de zaak ook niet met toepassing van de gemoedelijke overtuiging disciplinair mogen worden afgedaan. Immers liet betrof hier niet een oneigenlijk krijgstuclitelijk vergrijp, doch een feit, dat, bewezen, een nict voor krijgstuchtelijke afdoening vatbaar misdrijf (art. 114, aanhef en derde lid onder 3°) opleverde. De militaire autoriteit zou haar bevoegdheid te buiten gaan. wanneer zij een dergelijk misdrijf disciplinair zou bestraffen op grond dat wèl liet overtuigend, maar nièt het wettelijk bewijs geleverd kon worden (Zie M. R. T. XV blz. 184).

Behandelen wij thans de hoofdgrief vin den opmerker n.l. of een militair maar klakkeloos een dienstbevel van een niet in uniform gekleed persoon, die zich als meerdere bekend maakt heeft op te **volgen?**

Dezelfde vraag is mutatis mutandis eveneens te stellen voor alle gevallen, waarin de mindere den meerdere niet persoonlijk kent, ook al is die mcerdere in uniform. Ze geldt eveneens in het geval dat de order *namens* den meenderc wordt gegeven. Wij zouden in dergelijke gevallen de omstandigheden willen doen beslissen. Men zou kunnen zeggen, dat indien het bevel werkelijk door een meerdere blijkt te zijn gegeven, het door den opmerker bedoeld verweer zonder meer kan worden verworpen, omdat in een telastlegging betreffende opzettelijke ongehoorzaamheid, hoewel daarin altijd voorkomt, dat de order door een mcerdere is gegeven, het opzet niet op dat deel der telastlegging slaat, zoodat te dien aanzien met het objectief aanwezig zijn kan worden volstaan. Wij zouden hiertegen willen aanvoeren, dat waar het opzet wèl betrekking heeft op het dienstbevel — d.i. een order betreffende een dienstaangelegenheid, gegeven door een meerdere — in dit verband moet worden geëischt, dat de mindere weet, dat degeen, die de order gaf een meerdere is. Evenwel zal dit weten niet verder behoeven te gaan dan dat de dader zich de *mogelijkheid* met een meerdere te doen te hebben bewust geweest is: zekerheid is geenszins vereischt. Of bij den dader dit mogelijkheidsbewustzijn aanwezig kon zijn en aanwezig geweest is, bewijzen de omstandigheden. In het onderhavige geval b.v. lag in dr wijze van optreden van den majoor — die. na zich te hebben bekend gemaakt. volkomen normaal dengeen, die zich onbehoorlijk gedroeg naar zijn naam vroeg en opgave verlangde van het schip, waarop hij diende en eerst *na* de tegen hem gepleegde insubordinatie de beide andere schepelingen order gaf den derde te arresteercn — voor klager voldoende aanwijzing om de mogelijkheid aan te nemen dat degeen, die den last gaf, werkelijk majoor was. En dat hij dit. mogelijkheid heeft ingezien bewijst de omstandigheid, dat hij na de hem gegeven orders zonder verklaarbare reden zich uit de voeten heeft gemaald. Natuurlijk zal twijfrl omtrent de identiteit van den meerdere bij den mindere kunnen blijven bestaan, doch deze zal, wil hij niet de risico loopen zich later wegens dienstweigering veroordeeld te zien, zich hebben te gedragen naar de eenvoudige waarheid, dat van twee kwaden steeds het minste verkieselijk is. Een andere opvatting te gedogen ware voor de krijgstucht funest.

In verband met het bovenstaande willen wij er nog op wijzen, dat wii meermalen de meening hoorclrn verkondigen: „Waarom bezit de meerdere in burgerkleeding niet een ambtspenning?"

Zeer zeker zullen velen, aan wie een dergelijke penning wordt vertoond, overtuigd zijn, dat de drager dier penning een meerdere is, doch staat die meerdere weer tegenover een scepticus, dan zal evenerns het bovenstaande gelden.

Sen slotte mag niet onvermeld blijven, dat er ook naar ren oplossing wordt gestreefd voor de moeilijkheid, waarin meerderen zich dikwijls bevinden, wanneer zij de identiteit willen vaststellen van in uniform passagierende minderen, die zich aan een strafbaar of

krijgstuchtelijk vergrijp schuldig maken. Daar het publiek zich in dergelijke gevallen meestal tegen den meerdere keert, is deze veelal de man, „die de klappen krijgt", terwijl de delinquent zich uit de voeten maakt. In de September-aflevering van het Orgaan van de Vereeniging van Officieren van het Nederlandsche Leger wordt melding gemaakt van het geval, dat een sergeant-adelborst een militair, die hem niet het voorgeschreven saluut gebracht had, ter verantwoording willende roepen, al gauw van het publiek, dat zich met het geval bemoeide, eenigc klappen opliep en eoodanig in het gedrang kwam, dat hij zich in een passeerende auto in veiligheid moest stellen.

De redactie van het Orgaan schrijft naar aanleiding daarvan o.a.:

„Wat wij hier lazen, geschiedt, in een of anderen vorm, *dagelijks „vele malen.*

„Het kader heeft, in het algemeen, de quaestie practisch reeds „opgelost door, hetzij in burgcrkleeding te loopen, hetzij zich van het „niet-groeten maar niet te veel aan te trekken.

„Maar, vraagt ge, wat is er dan aan te doen?

„Wel, er zijn *twee* oplossingen mogelijk. De eenc is — voorstel van „den Ritmeester Van den Berg van Saparoea — schaf het groeten in „het openbaar af, behalve voor den meerdere, tot wien ge in dienst-„betrekking staat en dien ge dus kent. Hierin zien wij weinig heil.

„De andere is, kleed den man zoodanig, dat in een oogopslag zijn „identiteit is vast te stellen (reg.nummer, comp.letter [1]), contrôle-„nummer). Dit kan blijkbaar wèl bij politie-agenten, conducteur.; „.e.d., doch *niet* bij het leger. O, ik hoor de bezwaren al van Jan Be-„zwarius; en dan de kosten, weet u!

„Ja, indien het handhaven der krijgstucht geen geld waard is, dan „zijn misschien die oplossingen van het kader nog niet zoo onbe-„grijpelijk."

Schorsing met behoud van traktement. — Zakelijke bedrijfsbelasting van de Rijkswerf. — De werkkring van het bureau „Contrôle" der Generale Thesaurie. — Officier-dienstweigeraar. — Nonactiviteit. — Korting op pensioenen. — Schadeloosstelling.

Aan het verslag der Algemeene Rekenkamer betreffende hare werkzaamheden over het jaar 1926 ontleenen wij het volgende:

Schorsing met behoud van traktement.

Een geval, dat een ambtenaar in de uitoefening zijner functie werd geschorst (en eenige weken later niet eervol ontslagen), zonder dat de schorsing gepaard ging met stilstand van wedde, gaf de

[1]) Voor de Marine zou het bestaande mutslint o.a. vervangen kunnen morden door een lint, hetwelk den naam van het schip, waarop de rnan dient, vermeldt. Red, M. R. T.

Kamer aanleiding, zich met een verzoek om inlichting te wenden tot den toenmaligen Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Nadat daarop was geantwoord, dat de schorsing had plaats gehad op grond van overwegingen van beleid. die, naar het den Minister voorkwam, niet voor comptabel onderzoek in aanmerking kwamen, zette de Kamer voor den opvolger van den Minister haar bedoeling iiader uitrcn. Zij had gevraagd, of cn waarom de schorsing niet was gepaard gcgnan met stilstand van jaarwedde, opdat zij zou kunnen beoordeelen of het traktement gedurende de schorsing te recht was doorbetaalcl — een vraag, waarmede een uitgaaf voor het Rijk was gemoeid.

De Minister deelde ioen mede, dat het zijn ambisvoorgnnger niet wenschelijk was voorgekomen, de schorsing gepaard te doen gaan met stilstand van wedde, ook al niet, omdat het zich liet aanzien, dat de definitieve beslissing omtrent handhaving of ontslag spoedig zou volgen. „Ook mij", schreef de Minister, ,,is geen bepaling bekend, dat schorsing steeds gepaard zou moeten gaan met stilstand van wedde."

Het college heeft in het gebeurde berust.

Aanslag van Rijksinstellingen en -inrichtingen in zakelijke bedrijfsbelastingen.

Ten aanzien van den aanslag van de Rijkswerf en het Loodswezen in de zakelijke bedrijfsbelasting van de gemeente Hellevoetsluis [1]) vernam de Kamer in het afgeloopen jaar, dat de aanslagen over 1923, 1924 en 1925 door den Raad van Beroep waren vernietigd. Echter had de Minister vnn Marine ondershands vernomen, dat de gemeente tegen de vernietigingsbesluiten in cassatieberoep was gegaan bij den Hoogen Raad.

De Ministcr van Financiën had voorts op een verzoek van zijn ambtgenoot om zoo mogelijk de afdoening van nag aanhangige reclames te doen bespoedigen, te kennen gegeven, dat hij in dr werkzaamheden van den betrokken Raad van Beroep voor de directe belastingen niet kon ingrijpen. Echter Eind hij de klacht over trage afdoening van reclames ter kennis gebracht van dien Raad.

Tegen den aanslag over 1925 van de Artillerie-Inrichtingen in de zakelijke bedrijfsbelasting van de gemeente Delft (f 1824) heeft de directie van de inrichtingen beroep aangeteekend bij den gemeenteraad en, na verwerping, hooger beroep bij den Raad van Beroep te 's-Gravenhage, welk college den aanslag vernietigde.

Deze uitspraak heeft de Hooge Raad gehandhaafd door vernietiging van het cassatieberoep der gemeente (arrest van 29 September 1926, *Weekblad van het Recht* n°. 11572). Het reeds betaalde bedrag van f 1824 heeft de gemeente daarop terugbetaald.

---

1) Zie gedrukt verslag 1924, blz. X, en **1925, blz.** 5.

Verzet van de zijde der Artillerie-Inrichtingen tegen den aanslag ovtr 1924 in de zakelijke bedrijfsbclzsting van de gemeente Zaandam heeft niet gebaat. Een arrest van den Hoogen Raad van 7 April 1926 heeft in hoogste instantie dien aanslag gehandhaafd.

Tegen de aanslagen over 1925 en 1926 was bij de vaststelling van dit verslag nog verzet in rechten gaande.

De werkkring van het bureau „Contrôle" der Generale Thesaurie; samenwerking tusschen het Departement van Financiën en de Algemeene Rekenkamer.

Bij het Depïrtcment van Financiën is — in verband met een door den Ministerraad vastgestelde regeling betreffende de contrôle op het financieel beheer van den Staatsdienst — ingesteld een bureau „Contrôle" bij de Generale Thesaurie.

Volgens een ronclschrijvcn, hetwelk de Minister van Financiën ook ter kennis van de Algemeene Rekenkamer bracht, is dat bureau belast met het houden van toezicht op het financieel beheer en op een zoo economisch mogelijke besteding van 's Lznds gelden. Eén der onderdeclen van het bureau is belast met „het nazien van de boekhouding en met de contrôle op het beheer en de verantmoording".

Kon de Kamer ten hoogste waardeeren, dat toezicht zou worden gehouden op een zoo zuinig mogelijke besteding van 's Rijks gelden tri op een zoo doelmatig mogelijke organisatie der diensten, zoo gaf toch de aangehaalde omschrijving van een gedeelte der taak van het bureau haar aanleiding, den Minister nadere inlichtingen te verzoeken. Uit die omschrijving toch viel af te leiden, dat het bewuste onderdeel van het bureau een toezicht zou uitoefenen van gelijken aard als dat der Kamer. In dat geval ontstond gevaar voor dubbel werk (en dus dubbele liosten). Bovendien kon ook — inzonderheid bij contrôle ter plaatse ingevolge artikel 18*a* van der Kamer instructie — de moeilijkheid ontstaan, dat rekenplichtigen en hoofden van dienst aanwijzingen zouden ontvangen van Iwce zijden en wellicht tegenstrijdige.

De Minister antwoordde, dat het niet in de bedoeling lag, een toezicht van gelijken aard als dat der Rekenkamer uit tc oefenen. Het besproken onderbureau had lot taak, zich met vraagstukken van bedrijfshuishoudkundigen aard bezig te houden, zooveel mogelijk efficiency in de administratie te brengen, tijdig te waarschuwen voor gevaar van overschrijding van begrootingspostcn en in het algemeen die handelingen te verrichten, die er toe konden strekken om den Minister van Financiën te steunen in zijn toezicht op het ontwerpen van verschillende begrootingen.

Daartoe zou het ook wel eens boekhoudingen moeten nazien en verantwoordingen moeten controleeren, doch, omdat het een ander doel nastreefde dan de Algemeene Rekenkamer, zou ook in deze gevallen geen dubbel werk worden gedaan. Voorts lag het in de be-

doeling, dat het bureau bij het geren van aanwijzingen tot veranderingen der administratie van Rijksinstellingen, enz. steeds de eischen in het oog houden zou, door de Kamer aan het geldelijk beheer van verschillende instellingen gesteld. Omgekeerd zou d(: Minister het zeer op prijs stellen, indien de Kamer harerzijds op gelijke wijze weclerkeerig overleg met zijn Departement wilde plegrn.

Tot zoodanig overleg verklaarde de Kamer zich uiteraard gaarne bereid. Zij deed nog slechts opmerken, dat haar contrôle zich mede -- en zeker niet in de laatste plaats — bezighield met het brengen van „efficiency" in de Rijksadministratie. Artikel 15 harer instructie bracht mede het geven van wenken tot arbeidsbesparing en brzuiniging of tot het verkrijgen van een beter overzicht van het financieel beheer van Rijksdiensten. Reeds meermalen. ook vóórdat de contrôle ter plaatse was ingevoerd, had zij in dien zin voorstellen gedaan of wenken gegeven. Een en ander bleek uit tal van plaatsen in haar jaarverslagen.

Officier-dienstweigeraar.

Loon van dienstweigeraars, wien een burgerlijke werkkring is gegeven.

Er heeft zich een geval voorgedaan, dat artikel **3,** b, der wet van 13 Juli 1923 (*Staatsblad* n°. *357)* — wcrkzaamstclling bij een niet militairen tak van Staatsdiensi -- werd toegepast op een officier-dienstweigeraar.

Daar de rechtspositie van den betrokkene voor de Kamer niet duidelijk was, vroeg zij dienaangaande inlichtingen aan den Minister van Oorlog.

Deze deelde toen mede, dit in dit geval geen ontslag bij Koninklijk besluit kon worden gegeven. Tmmcrs na dat ontslag zou nog reserveplicht op den betrokkene zijn blijven rusten, waartegen diens gewetensbezwaren zich verzetten. Derhalve was, krachtens artikel **3** der Dienstweigeringswet, zijn geheele militaire verband opgeheven. Hij was thans geen militair meer, had met het leger niets meer te maken; zijn naam was uit de stamboeken geschrapt. Daardoor was ipso jure zijn hoedanigheid als officier komen te vervallen.

Intusschen was de Minister bij de regeling van de inkomsten, welke deze officier-dienstweigeraar in de hem opgedragen burgerbetrekking genoot, afgeweken van het stelsel, dat voor andere dienstweigeraars gold, ril. dat dc toegekende belooning in vervanging kwam van de voeding, kleeding en huisvesting en van de soldij. welke van Rijkswege aan de belanghebbenden zouden zijn vrrstrekt, indien zij als dienstplichtigen hun militairen dienst hadden vervuld. Als regel werd derhalve geen hoogere bezoldiging toegelegd dan f 15 per week of f 65 per maand.[1]) Voor den bovenbedoelden gewe-

[1]) Bovendien, ten behoeve van het gezin van gehuwden, een tegemoetkoming, gelijkstaande ongeveer niet z.g. kostwinnersvergoeding.

zen luitenant echter was het salaris bepaald op f 90 per maand, uit hoofde van zijn ontwilrkeling en bekwaamheden en de economische waarde, welke zijn arbeid dientengevolge had voor de instelling., waar hij te werk was gesteld, zijn stand als officier en het feit, dat hij in een groote stad was geplaatst.

Bij de Kamer rees de vraag, of deze factoren wel in aanmerking mochten zijn genomcn. Golden zij voor dit geval, dan zou er billijkheidshalve rekening mede moeten worden gehouden ten aanzien van iederen dienstweigeraar. Dit deed de Minister niet; liet zou dan ook tot schier onoverkomelijke moeilijkheden leiden en een inbreuk zijn op den regel, dat de belooning komt in vervanging van voeding, kleeding, huisvesting en soldij, anders van Rijkswege verstrekt.

En zelfs al ware het wenschelijk, bij de vaststelling van het bedrag van het loon met enkele hijzondere omstandigheden wel rekening te houden, dan nog zou, naar het oordeel van het college, de stand als officier allerminst eenig gewicht in de schaal hebben mogen leggen.

Immers de betrokkene had door dienstweigering daarmede gebroken; hij was, zooals de Minister had medegedeeld, geen militair meer en had met het leger niets meer te maken.

De Kamer berustte in de gedane betalingen. Zij vroeg echter, of de Minister berrid was in het vervolg met haar zienswijze in deze rekening te houden.

De Minister deelde daarop mede, ook van meening te zijn. dat aan den betrokken dienstweigeraar, in vergelijking met andere dienstweigeraars, die bij een niet militairen tak van Staatsdienst waren te werk gesteld, een te hoog salaris m-is toegekend. Aangezien hij de eerste was, die ingevolge de Dienstweigeringswet te werk gesteld werd. was het begrijpelijk, dat destijds de verschillende motieven, welke er toe leidden, zijn salaris op f 90 per maand te bepalen, niet in al hun consequenties waren overzien.

Desniettegenstaande, zoo deelde de Minister verder mede, zou hij er wellicht toe moeten overgaan aan dienstweigeraars, die in groote steden geplaatst zouden worden in een administratieven werkkring, welke hen zou dwingen een zekeren stand op te houden, een iets hooger loon toe te kennen dan f 65 per maand.

(Enkele dagen later ontving de Kamer bericht, dat het loon van een dienstxveigeraur, te rekenen van 1 Januari 1927, was gebracht op ,f 75 per maand).

De Kamer kon zich met deze opvatting niet vereenigen. Voor de militaire autoriteiten hadden de bedoelde personen, zoo meende zij, geen anderen stand dan dien van dienstweigeraar, stonden zij daarin allen gelijk en behoorden zij — ook ten aanzien van hun belooning — gelijkelijk te worden behrindeld. Soldij. voeding, kleeding en huisvesting waren immers ook voor alle dienstplichtigen gelijk, onverschillig in welke gemeente zij in garnizoen kwamen. Mocht een be-

looning van f 65 per maand voor

De briefwisseling is sindsdien dienstweigeraars, die in groote

beëindigd en heeft tot bevredigend resultaat geleid. De Algemeene Rekenkamer heeft er zich mede vereenigd, dat in enkele gevallen aan dienstweigeraars, die iii groote gemeenten met kantoorwerkzaamheden worden belast, een loon van *f* 75 per maand wordt toegekend, zulks op grond van de hoogere kosten van levensonderhoud, wrlkc met een dergelijke tewerkstelling gepaard gaan.

De Minister van Oorlog.

steden in een administratieven werkkring geplaatst werden, den Minister ontoereikend voorkomen voor hun noodzakelijk levensonderhoud, zoo gaf het college in overweging, hen in een anderen werkkring of in een andere gemeente werkzaam te stellen. Immers met voorkeur of bijzonderen aanleg behoefde geen rekening te worden gehouden.

Bij de vaststelling van dit verslag was de briefwisseling nog niet geëindigd.

Herstel in actieven dienst van een officier op nonactiviteit, zonder dat deze daarna dienst verrichtte.
Onnoodig genot van nonactiviteitstraktement.

Officieren van de landmacht kunnen op verzoek op nonactiviteit gesteld worden zonder bezwaar van dr schstkist, of weleop een traktement van nonactiviteit, bedragende de helft van het activiteitstraktement. Herplaatsing van officieren, die nonactief zijn op verzoek, geschiedt alleen voor zooveel cr gelegenheid is, hen in een geschikte betrekking te doen invallen. (Artikel 70, punt 6, artikel 72 en artikel 74 van de Revorderingswet voor de Landmacht 1902).

Indien een officier, op nonactiviteit buiten bezwaar van de schatkist, wel wil, doch niet kan worden herplatltsl. — h tgeen in de laatste jaren in verband met overcompleet aan officieren nogal eens voorkwam — bestaat de mogelijkheid, hem voor zijn verdere, onvrijwillige nonactiviteit traklement toe te leggen als hierboven is aangegeven.

Een officier, op dezen voel nonactief, werd, te rekenen van 16 December 1924, in actieven dienst hersteld, maar bekwam op denzelfden datum verlof tot en met 31 Januari 1925, waarna hij met ingang van 1 Februari d.a.v. eervol uit den militairen dienst werd ontslagen.

Deze officier deed dus gedurende de anderhalve inaand van 16 December 1924 tot 1 Februari 1925 evenmin dienst als vóór dat tijdvali. Het administratieve herstel in activiteit bracht alleen teweeg, dat hij meer trakcment genoot dsn te voren.

Uit de briefwisseling, die de Kamer over dit geval met den Minister van Oorlog voerde, bleek het volgende:

De bedoelde officier was sedert 1 September 1924 tijdelijk leeraar aan een Rijkshoogereburgerschool. Toen hij in December 1924 onverwacht tot den actieven militairen dienst werd teruggeroepen, verzocht de Minister van Ondrrwijs, Kunsten en Wetenschappen, ter vermijding van stagnatie in het onderwijs, dat hem tot 1 Septem-

ber 1925, of althans tot 1 Maart 1925, uitstel mocht worden verleend. De Minister van Oorlog meende, in het belang van den korpsdienst, niet aan dit verzoek te kurinen voldoen. Echter verleende de regimentscommandant, buiten voorkennis van den Minister, den betrokkene een verlof voor eenige weken, dat later wercl verlengd tot den datum van ontslag.

De Minister betreurde, dat hiervan dubbel genot van traktemeiit (als leeraar H. B. S. en als officier) het gevolg was geweest, was cchtcr van meening, vooreerst, dat de betaling van officierstraktement van 16 December 1924 tot 1 Februari 1925 met het oog op artikel 9 van het reglement van administratie voor de landmacht 1916 tc recht was geschied, en in de tweede plaats, dat het Rijk geen financieel nadeel had geleden. Immers, indien niet deze officier in activiteit was hersteld, zou zulks toch met een andrren zijn geschied.

Op geen van beide punten kon de Kamer het gevoelen van den Minister deelen. Wat het genot van traktement tijdens verlof betreft. gaf de derde alinea van het aaiigehnalde artikel 9 reglement van administratie [1]) den Minister volle bevoegdheid te bepalen, dat het traktement geheel zou stilstaan en er ware, volgens het college, alle reden geweest, van die bevoegdheid gebruik te maken ten aanzien van een officier, die verlof noodig had tot het vervullen van een burgerbetrekking, welke hem een hooger traktement opbracht dan zijn officierswedde. Voorts had het Rijk wel degelijk schade geleden, dewijl het traktement had betaald aan een officier, die geen dienst deed en door wiens afwezigheid de dienst bij zijn regiment nadeel ondervond. Dergelijke betaling van loon, zonder dat er dienstpraestatie tegenover stond, kon niet anders clan als schade voor het Rijk worden aangemerkt.

Intusschen moest het college toegeven, dat het noodeloos uitgegeven bedrag rechtens niet Iron worden teruggevorderd, nu de Minister van de bevoegdheid. hem geschonken in artikel 9, 3de lid, reglement van administratie, geen gebruik gemaakt had.

Uit een ander oogpunt was de briefwisseling van meer beteekenis.

Konactiviteitstraktement, als de bedoelde officier had genoten, is niet onafscheidelijk aan de nonactiviteit verbonden, maar wordt, zoo noodig, bij wijze van ondersteuning toegekend en behoort derhalve slechts te worden uitbetaald tot de betrokkenen inkomsten uit arbeid gaan genieten, die ondersteuning overbodig maken. Uit

---

1) De eerste **3** aliiiea's van dit artikel luiden:

Een jaarwedde genietend militair iri werkelijken dienst, die zich met verlof bevindt, behoudt gedurende de eerste **30** dagen van dat verlof de volle jaarwedde.

Duurt het verlof langer, dan wordt over het tijdvak van en met den een en dertigsten dag tot en met dien vóór de terugkomst twee-derde van die jaarwedde genoten.

***In** bijzondere gevallen kan door* **den Minister van** *Oorlog van* **deze** *bepalingen* **worden** *afgeweken.*

de mededeelingen van den Minister bleek echter, dat het Departement van Oorlog niet bekend was met de betrekkingen en de inkomsten van officieren op nonactiviteit, terwijl deze officieren ook geenerlei verplichting liaddeii, hiervan aan het Departement mededeeling te doen. Ware het anders geweest, dan had de Minister in het besproken geval het nonactiviteitstraktement reeds met ingang van 1 September 1924, toen belanghebbende tot tijdelijk-leeraar werd benoemd, kunnen intreliken, dewijl, zooals reeds is opgemerkt, zijn leeraarstraktement hooger was dan zijn (activiteits)traktement als officicr.

De Kamer drong er op aan, dat in de leemte, welke hier aan den dag was gekomen, zou worden voorzien.

Dit geschiedde. De Minister deed een onderzoek instellen naar de inkomsten van officieren, die op verzoek op nonactiviteit waren *ge*steld en aan wie nonactiviteitctruktement was toegelegd. De uitslag van dit onderzoek was, dat van één dier officieren het nonactiviteitstraktement kon worden ingetrokken. Voorts deelde de Minister mede, dat aan alle hierbedoelde officieren de verplichting was opgelegd, aan het Departement mededeeling te doen van verandering in hun inkonisten.

Kortingen op pensioenen.

Op pensioenen, aan militairen verleend krachtens nrtikcl 2, sub 4°., *b* of *e* van de Pensioenwet voor de Landmacht *(Staatsblad* n°. 66 van 1922), wordt onder zekere omstandigheden, ingevolge artikel *23b* (in de Pensioenwet opgenomen bij wet van 2 Juli 1923, *Staatsblad* n°. *328)* korting toegepast wegens genot van inkomsten uit bedriif of arbeid. Tndien deze inkomsten voortvloeien uit het bekleeden eener openbare betrekking, waaraan uitzicht op pensioen is verbonden, doet zich de vraag voor, of aan de korting ten grondslag moet liggen liet z.g. onzuiver bedrag van de inkomsten (d. w. z. het nominaal bedrag van de jaarwedde, op welke de betrokkene is benoemd), dan wel het netto uitbetaalde bedrag (dus de jaarwedde, verminderd met kortingen voor eigen en voor weduwen- en weezenpensioen).

De Pensioenraad past voor de korting op gelijksoortige burgerlijlie pensioenen de eerste methode toe (dus korting naar de nominale wedde). De Kamer meent, dat deze opvatting de juiste is: voor de toepassing van de korting wordt van de inkomsten uit bedrijf of arbeid b.v. ook niet de premie voor een levensverzekering aigetrokken, dan mag evenmin worden in mindering gebracht de pensioenkorting, welke een gelijksoortig karakter draagt.

Bovendien: de vermindering van het pensioen wordt volgens artikel 22b van de wet eerst toegepast, als pensioen en andere inkomsten samen hooger zijn dan de pensioengrondslag (die berekend is naar het nominale inkomen). De wet zelf gaat dus ook van het nominale inkomen uit.

Het Departement van Oorlog past echter voor de militaire pensioenen de andere methode toe, laat dus de vermindering afhangen van het zuiver betaalde bedrag der jaarwedde.

Een briefwisseling, in het afgeloopen jaar over deze uitlegging van artikel 226 gevoerd, leidde niet tot overeenstemniing tusschcn den Minister van Oorlog en de Kamer. De Minister was van gevoelen, dat de inkomsten van een herplaatst ambtenaar waren gelijk te stellen met de inkomsten uit particulier bedrijf en voor de berekening van deze laatste soort van inkomsten mochten de bedrijfsonkosten in mindering gebracht worden. De vergelijking met levensverzekering ging, zoo meende de Minister, geenszins op, omdat het aangaan van zulk een verzekering ren geheel vrijwillige daad van den belanghebbende was. Bovendien stelde Minister zich op het standpunt, dat in artikel 23h juist de uitdrukking ,,inkomsten" uit betrekking, arbeid of bedrijf was gekozen, om gelijkheid te kunnen betrachten ten opzichte van inkomsten uit Overheidsdienst en die uit particulier bedrijf.

In verband met de zienswijze van de Algemeene Rekenkamer omtrent de toepassing van het onderwerpelijke artikel is dezerzijds bij schrijven van 19 Augustus 1926, IIde Afd., n°. 49, aan den Voorzitter van den Raad van Ministers verzocht een beslissing te nemen nopens de vraag of bij de berekening van de korting op de pensioenen met de nominale dan wel met de ***reëele*** bezoldiging in de aanvaarde betrekking behoort te worden rekening gehouden.

Uit het desbetreffende antwoord is gebleken. dat het Departement van Financiën zich met de dezerzijdsche opvatting vereenigt, dat, waar de Pensioenraad de opvatting van de Algemeen. Rekenkamer huldigde. door Financiën aan dien Raad toezending van een voor appel vatbare beslissing ter zake was gevraagd en voorts dat het in verband daarmede door den Ministerraad wenschelijk werd geoordeeld de beslissing van den Pensioenraad, e.q. hooger beroep af te wachten.

De Minister van Financiën deed den ondergeteekende bij schrijven van 10 Mei 1927, afd. Pensioenen en Eerediensten, n°. 114, kennen, dat de Pensioenraad het aanvankelijk ingenomen standpunt betreffende de toepassing van artikel 67 *(2)* der Pensioenwet 1922 had verlaten.

Deze laatste opmerking kon de Kamer bezwaarlijk als juist erkennen, dewijl in artikel 23*b*, eerste lid. (om welks beteekenis het uitsluitend ging) van ,,inlcomsten uit betrekking" niet werd gesproken. Overigens handhaafde zij, onder aanvoering van de boven aangestipte argumenten, haar meening. Er was ook geen reden, naar zij deed opmerken, om de militaire pensioenen anders te behandelen dan de burgerlijke, terwijl de wettelijke bepalingen voor beide overeenkwamen. Voor de burgerlijke pensioenen paste de Pensioenraad (zooals hierboven reeds is vermeld) de wijze van vermindering toe, welke de Kamer juist achtte.

Echter behoefde, volgens den

Waar dus bij de Departementen van Financiën en Oorlog en thans ook bij den Pensioenraad dezelfde opvatting bestaat nopens de aan de in burgerlijke en militaire pensioenwetten voorkomende kortingsbepalingen te geven interpretatie en de Algemeene Rekenkamer derhalve in haar opvatting alléén is komen te staan, is dezerzijds thans aan de Kamer verzocht haar bezwaren tegen de gevolgde methode ter zijde te stellen.

De Minister van Oorlog.

Minister, de omstandigheid alleen dat de Pensioenraad een andere opvatting huldigde, voor het Departement van Oorlog geen reden te zijn, wijziging te brengen in zijn gedragslijn. De Minister bracht daarom de aangelegenheid voor den Raad van Ministers.

Een definitieve oplossing is, voor zooveel de Kamer bij de vaststelling van dit verslag bekend was, nog niet tot stand gekomen.

Schadeloosstelling.

Een officier van heb Nederlandsch-Indische leger ontving in 1920 in verband met zijn detacheering op Curaçao ren opdracht, zoo spoedig mogelijk van Batavia daarheen te vertrekken. Hij voldeed aan dien last, maar moest, ten gevolge van de ongeregelde toestanden, die destijds nog op reisgebied bestonden, genoegen nemen met passage tot New-York op een vrachtschip (gelijk te stellen mrt passage 2dc klasse op pen mailboot) ofsclioon hij krachtens zijn rang recht had op overtocht eerste klasse per mailboot.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië adviseerde den Minister van Koloniën den bedoelden officier bij wijze van schadeloosstelling voor het „nadeel", dat hij had ondervonden, een bedrag van ƒ 450 toe te kenricn (zijnde het verschil in passagekosten eerste en tweede klasse).

De Minister gaf in het afgeloopen jaar — de afdoening van de aangelegenheid had in Tndië belangrijke vertraging ondervonden — gevolg aan dit advies.

De Kamer vernam de toedracht der zaak gedeeltelijk uit de beschikking van toekenning der schadeloosstelling, gedeeltelijk na een verzoek om inlichtingen.

Ook nadat de Minister deze had verstrekt, kor, zij zich cchtcr met de schadevergoeding niet vereenigen. De officier had aan boord van de vrachtboot natuurlijk niet al het gerief gehad, dat op een niailhoot zijn deel zou zijn geweest, maar daarmede had hij nog geen nadeel geleden, althans geen op geld waardeerbaar nadeel.

Nadat de Kamer den Minister van haar gevoelen had doen blijken, werd de schadevergoeding bij Koninklijk besluit aangewezen op het XIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1926, om te worden verevend zonder overlegging van bewijsstukken.

Plaatsvervangend lid van het Hoog Militair Gerechtshof.

Rij Kon. besluit van 2 September 1927 No. 120 is aan Mr. Dr. **J.** Donner, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend uit zijn betrekking van plaatsvervangend lid van het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravcnhage en is in zijn plaats benoemd professor Mr. **J.** V. van Dijck, benoemd raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1927—1928. — **60.**

Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met een bepaling tot bestrijding van de z.g. flesschentrekkerij.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Voor de vroegerr stukken zie M. R. T. XXII blz. 428 en vlg. en M. R. T. XXIII blz. 110 en vlg. Red. M. R. T.)

De beschouwingen en opm rkin en. voorkomende in het Voorloopig Verslag betreffende dit wetsontwerp, geven den ondergeteekende tot de volgende beantwoording aanleiding.

Algemeene beschouwingen.

De waardeering, uitgesproken in de Vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht voor dit pogen der Regeering om aan een sinds jaren door den middenstand geuiten wensch tegemoet te komen, was den ondergeteekende uiteraard aangenaam.

Eveneens mocht hij mrt voldoening constateeren, dat de juistheid van liet door hem blijkens de Memorie van Toelichting ten deze ingenomen standpunt in verschillende opzichten werd erkend. Zoo b.v., in zoover die Memorie van verruiming der bepaling omtrent oplichting (art. 326 Strafwetb.) in den zin van de ontwerpen van 1900 en 1904 geen afdoende hulp verwacht en een zelfstandige strafbepaling tegen opzettelijke wanbetaling zonder rneer als tr ver gaand afkeurt.

Wat nu betreft de beschouwingen, in liet Voorloopig Verslag gewijd aan het voorgestelde artikel 326*a* Strafwetboek, moge het volgende dienen.

Ongetwijfrld levert de in dat artikel omschreven gedraging — het een beroep of gewoonte maken van het koopen van eenig goed met het oogmerk om zich of een ander de beschikking over dat goed zonder betaling te verzekeren — een vorm van bedrog op. Vandaar de plaatsing van artikel 326*a* in den Titel over Bedrog. Daarentegen is niet juist, dat voormelde gedraging zou zijn een vorni van oplichting. Oplichting bestaat in het een anclcr dooi. bedriegelijke middelen bewegen tot de afgifte van eenig goed of het aangaan van een schuld of het tenietdoen van een inschuld, rrn en ander met het oogmerk van wederrechtelijke bevoordeeling. Zoo is dus b.v. oplichting aan-

wezig, als iemand met dat oogmerk een ander door listige kunstgrepen beweegt tot het aangaan van een koopcontract, waarbij die ander hcrn iets verkoopt. Hier is de wilsverklaring van den verkooper niet alleen het gevolg van de wilsverklaring van den kooper, maar bovendien van het gepleegd bedrog, op grond waarvan het contract kan worden vernietigd (art. 1364 B. W.). Onverschillig is het daarbij of de kooper de bedoeling heeft van wanpraestatie of nict. Hrt is zeer wel denkbaar, dat hij ernstig van plan is de overeenkomst na te leven, indien deze n.l. voor hem voordeelig is. Wanneer daarentegen iemand (bij wijze van beroep of gewoonte) goederen koopt niet dc bedoeling die niet te betalen, is de stand van zaken een geheel andere. Dan vindt dc wilsverklaring van den verkooper haar grond in de wilsverklaring van clrn kooper en niet, althans niet noodzakelijk, in een daarnevens staand bedrog. Het bedriegelijke is hier gelegen in de wilsverklaring zelve. d.w.z. in het geven van een verklaring, welke de kooper niet voornemens is gestand te doen. Doch dit soort van bedrog doet als zoodanig aan de rechtsgeldigheid van het gesloten koopcontract niet af. Ziehier hrt eerste verschilpunt met het bedrog bij oplichting. En bovendien eischt — ziehier het tweede verschilpunt — het voorgestelde artikel 326*a* voor strafbaarheid, dat de kooper bepaaldelijk de bedoeling heeft van wanpraestatie.

Met het oog op het bovenstaande kan niet worden toegegeven, dat artikel 326*a* de strekking zou hebben de oplichtingsmiddelen met een iiit te breiden, n.l. het (als beroep of gewoonte) opwekken van het valsche vertrouwen, dat de dader een tegenpraestatie wil geven. Het geven van een verklaring, welke men bedoelt riirt na, te leven, heeft een principieel ander karakter dan de oplichtingsmiddelen van artikel 326 Strafwetboek. Neen, de strekking van het voorgestelde artikel 326*a* is om uit te breiden de vormen van strafbaar bedrog, n.l. met het (bij wijze van beroep of gewoonte) een ander bewegen tot verkoop van goederen door ren niet gemeende betalingsbelofte. Principieel behoort dit niet in de categorie oplichting.

De behoefte aan een strafbepaling, als de voorgestelde, wordt door de leden, ten deze aan het woorrl, blijkbaar niet hoog aangeslagen. Huns inziens zon door die bepaling getracht worden ren kwaad tc temperen of te bestrijden, dat in elk individueel geval *kan* worden vermeden. Maar hetzelfde geldt in ruime mate ook voor het kwaad der oplichting. Ook hiervan kan nien in vele gevallen zeggen, dat het had *kunnen* worden vermeden. Men zie niet voorbij. dat de oplichtingsmiddelen geenszins een geraffineerd karakter behoeven te dragen. De oplichter bestelt b.v. goederen bij een brief inrt Iel grain-adres, mrt een gedrukt hoofd, voorstellend ren groote fabriek met rookende schoorsteenen, enz. Had het slachtoffer van dezen gebruikelijken „listigen kunstgreep" zijn schade niet *kunnen* voorkomen? De vraag stellen is haar bevestigend beantwoorden. Het gaat niet aan om met de leden ten deze aan het woord tusschen den

benadeelde door oplichting en den benadeelde door flesschentrekkerij in den zin van het wetsontwerp deze scherpe tegenstelling te maken, dat de eerste zou zijn slachtoffer buiten eigen schuld, de tweede slachtoffer mede door eigen schuld. Practisch is maar al te vaak ook bij den opgelichte eenige schuld aanwezig. En anderzijds behoeft bij dengene, die op enkele bestelling, eventueel versterkt door een of rneer leugens, goederen afgeeft, van abnormale zorgeloosheid of onnadenkendheid geen sprake te zijn. De klant kan vroeger goederen hebben besteld en betaald, hij kan referenties hebben opgegeven, die aanvankelijk voldoende scheilen, hij kan een gunstigen indruk maken. Maar bovendien: de wedstrijd voor het bestaan dwingt dc neringdoenden om wat coulant te zijn. Hierniede geen rekening te willen houden, zou beteelrenen het sluiten der oogen voor de werkelijkheid. Zoo ziet de ondergeteekende hier enkel gradueele verschillen: het moment der eigen schuld speelt *in* ***het*** *algemeen* bij den slachtoffer van flesschentrekkerij in den zin van het wetsontwerp een wat grootere rol dan bij den opgelichte. Maar een reden om nu den eerste strafrechtelijke bescherming geheel te onthouden, kan de ondergeteekende daarin niet vinden.

De leden, ten deze aan het woord, meenen verder, dat het door deze strafbepaling te treffen feit slechts weinig voorkomt. De ondergrteekende las dit niet zonder verwondering. Niet alleen, dat men geregeld iri de couranten gevallen van flesschentrekkerij in den zin van het wetsontwerp aantreft, gevallen zelfs, waarin de flesschentrekker van zijn huis een opslagplaats van de meest diverse goederen heeft gemaakt, doch bovendien bestaan aan de politiebureau's der groote steden uitgebreide lijsten van personen [1]), die zich mrt dergelijke flesschentrekkerij ophouden. En die dus het gebruik van bepaalde oplichtingsmiddelen zorgvuldig vermijden.

Het delict zou verder niet gemakkelijk te bewijzen zijn, rnet name wat aangaat hrt bijkomend oogmerk van niet-betaling. Aldus de liier bedoelde leden. Natuurlijk, dit sta voorop, moet ook het bewijs van dat oogmerk worden geleverd. Maar waarom zou dit in allerlei gevallen, en vooral in de meest ergerlijke, niet gemakkelijk kunnen geschieden? De flesschentrekker, die van zijn huis ren opslagplaats maakt van de meest verschillende goederen, werd boven reeds vermeld. In het algemeen za1 het koopen zonder betaling van goederen, die men niet noodig heeft cri daarna weer van de hand doet om, niet van de winst, doch van de opbrengst te leven. ten deze een belangrijke aanwijzing zijn. En worden de zonder betaling gekochte goederen geconsumeerd, in stede van verkocht, dan kan weder onder omstandigheden uit den aard en hoeveelheid dier goederen worden afgeleid, dat rnen niet met een slechten betaler, die wel de bedoeling heeft te betalen, maar aanvankelijk daartoe buiten

[1]) Zoo bevat de lijst aan het Hoofdcommissariaat van Politie te Amsterdam de namen van niet minder dan 653 personen, waarvan ten aanzien van 284 het redelijk vermoeden bestaat, dat zij zich ook thans nog geregeld met flesschentrekkers-praktijken bezig houden.

machte is, doch met een lid van het gilde der flesschentrekkers te doen heeft. Dat bii de waardeering van een en ander ook dr financieelc toestand van den verdachte en in het algenieen zijn geheele wijze van leven een rol speelt, spreekt vanzelf. Natuurlijk moet bij de bewijsconstructie ook volle aandacht worden gegeven aan hetgeen de verdachte aanvoert. Maar dat deze door een enkel beroep op de omstandigheid, dat hij tevens verschillende goederen heeft gekocht en wèl heeft betaald, of dat hij achteraf althans een deel der koopsom heeft voldaan, steeds zich urr se aan de toepassing der strafwet zou kunnen onttrekken, is onaannemelijk. Zelfs de meest geroutineerde flesschentrekker betaalt wel eens door hem grkochtc goederen, als hij zc noodig heeft en anders niet krijgen kan. En de kunstgreep orn, door achteraf een klein deel der koopsom te voldoen, voor te bereiden rle verdediging, dat meri wel degelijk de bedoeling heeft gehad te betalen, is te doorzichtig om veel resultaat te beloven. Betaalt daarentegen de i'lesschrntrelrkcr ren deel der koopsom bij liet sluiten der koopovereenkomst, dan heeft hij niet de bedoeling om zich aan de geheele betaling te onttrekken. Doch wel heeft hij — en dit moet voor strafbaarheid voldoende zijn — dc bedoeling om zich de beschikking over het gekochte zonder volledige betaling te verzekeren. Het artikel is in dien geest aangevuld.

Overigens wil de ondergeteekende er nog op wijzen, dat de moeilijkheid om ten aanzien van een door wanbetaling gevolgden koop het oogmerk van de niet-betaling te bewijzen, zich merr bepaaldelijk doet gevoelen. wanneer het er11 op zichzelf staanden koop met wanbetaling betreft. Het ontwerp handelt echter juist niet over liet geval, dat een niet-betaling op zichzelf staat, doch verordent eerst straf, indien van een gewoonte of beroep kan worden gesproken, in het algemeen dus wanneer bij herhaling is gehandeld. Juist echter die herhaling, eenerzijds element van liet misdrijf. zal anderzijds voor het bestaan van de verkeerde intentie bij de samenstellende handelingen een aanwijzing kunnen opleveren.

Niet zonder bevreemding zag de ondergeteekende in liet Voorloopig Verslag als de meening der hier bedoelde leden neergelegd, dat dit voorstcl, wet geworden. op een groote teleurstelling voor den niiddcnstand moet uitloopen. Pan teleurstelling kan alleen worden gesproken, indien een resultaat blijft beneden de verwachtingen. Maar wat meenen dan wel deze leden, dat de ondergeteekende van de voorgestelde regeling verwacht? Dat handel en bedrijf voortaan geen oninbare posten wegens wanbetaling merr te boeken zullen hebben? De ondergeteekende heeft er niet aan gedacht. Ja, indien iemand zich ten onrechte aangaande de strekking van dit wetsontwerp zulke onvervulbare verwachtingen mocht scheppen, dan kan teleurstelling en groote teleurstelling niet uitblijven. Maar de strekking van dit wetsoiitmerp is veel meer bescheiden. Hrt wil uitsluitend den Staat een strafrechtelijk wapen in handen geven tegen het gilde der flesschentrekkers. Het wil de mogelijkheid openeii de methoden der leden van dit gilde met strsffe hand te weren rn met

name den middenstand daartegen beter dan tot dusver te beschermen. En wellicht zal het ievens er toe leiden, dat allerlei parasitaire existenties, thans zonder arbeid levend ten koste van de neringdoenden, allengs worden gedrongen tot een minder oneervol leven.

Indien nu dit de veel meer bescheiden strekking van dit wetsontwerp is, kan de ondergeteekende niet toegeven, dat daarvan van te voren teleurstelling te wachten is. En dan hoopt hij, gezien ook de instemming, welke dit wetsontwerp van den kant van den middenstand en den Middenstandsraad heeft ondervonden, dat de hier bedoelde leden alsnog hun aanvankelijk verzet tegen dit wetsontwerp zullen willen opgeven.

Tob zijn voldoening mocht de ondergeteekcnde ontwaren, dat de behoefte aan en het nut van een strafbepaling tegen flesschentrekkerij door andere leden der Commissie op z. i. geheel juiste gronden is verdedigd. Hij heeft aan hun beschouwingen weinig toe te voegen. In liet bijzoncler betoogen zij niet juistheid, dat het winkelbedrijf niet in een voortdurende sfeer van wantrouwig informeeren kan worden gevoerd en dat het hier veelal geen verkoop op crediet doch een à contant betreft. Zij achten mitsdien de totstandkoming van ceii strafbepaling gewenscht. Op hun bezwaren tegen de voorgestelde zal hierna worden ingegaan.

Wat betreft de wetgeving op dit gebied in het buitenland moge het volgende worden opgemerkt. Tii Duitschland is eventueel van toepassing paragraaf 263 Strafwetboek, luidende: „Wer in der Absicht, sich oder einem Dritten einen rechtswidrigen Vermögensvorteil zu verschaffen, das Vermögen eines Anderen dadurch beschädigt, dass er durch Vorspiegelung falscher oder durch Entstellung oder Unterdrückung wahrer Tatsachen einen Irrtum erregt oder unterhält, wird wegen Betruges..... bestraft." Aangenomen wordt n.l., dat het voorspiegelen ook kan geschieden door „concludente handelingen", zoodat het enkele feit van liet bestellen onder omstandigheden kan worden opgevat als het voorspiegelen van de „falschc Tatsache", dat men betalen wil en kan. Vandaar wordt zoowel de „Kreditbetrug" als in het bijzonder de z.g. „Zechprellerei" in Duitschland als bedrog aangemerkt. [1]) Dit gaat inderdaad zeer ver.

In Engeland is de rechtsopvatting een ietwat andere. Volgens de Larceny Act 1916 is strafbaar: to obtain from any other person 113 any false pretence any chattel, money or valuable sccurity, with intent to defraud. Ook hier kan het valsche voorgeven ook door „concludente handelingen" geschieden. [2]) Echter wordt, in tegenstelling met Duitschland, aangenomen, dat liet bestellen van een maaltijd in een restaurant door iemand, die weet, dat hij tlien niet betalen kan, niet constitueert een „false pretence". Wèl echter valt

[1]) Men vergelijke: Frank, Das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich, 16en druk, blz. 346.

[2]) B.v. door het enkele afgeven van een chèque op een bankier, bij wien men geen rekening heeft.

zoo iemand, indien hem de bestelde maaltijd wordt verschaft. onder de Debtors Act 1869, strafbaar stellend het verkrijgen van crediet [1]) „under false pretences, *or by means of any other fraud*". Ook hier is de „Kreditbetrug" en in het bijzonder ook de z.g. „Zechprellerei" dus ten slotte strafbaar. [2])

In Frankrijk geldt artikel 405 van den Code Pénal. hetwelk als gevolg van den eisch van „manoeuvres frauduleuses" de flesschentrekkerij in den zin van het wetsontwerp niet bestrijkt. Intusschen is de z.g. „Zechprellerei" daar afzonderlijk strafbaar gesteld bij een wet van 26 Juli 1873. waarbij aan artikel 401 van den Code Pénal een nieuw laatste lid is toegevoegcl hetreffende de z.g. „filouterie d'aliments" zonder eenige „manoeuvre" dus. Het nieuwe laatste lid luidt als volgt: „Quiconque, sachant qu'il est dans l'impossibilité absolue de payer, se sera fait servir des boissons ou des aliments qu'il aura consommés, en tont ou en partie, dans des établissements à ce destinés. sera puni .....". enz. Deze bepaling wordt veelvuldig toegepast. [3])

In Denemarken (§ 251) is zonder meer strafhaar wie, zonder het oogmerk om te betalen, waren op crediet neemt. In Noorwegen is zoowel het credietbedrog (§ 247) als daarnevens de z.g. „Zechprellerei" (§ 402) afzonderlijk strafbaar gesteld.

De ondergeteekende meent hiermede te kunnen volstaan en overigens te mogen verwijzen naar het artikel over bedrog van prof. 4 . Hegler in de Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts, in welk artikel nog meer gegevens over buitenlandsche wetgevingen worden aangetroffen. Uit de hierboven medegedeelde gegevens blijkt overigens reeds. dat in alle behandelde landen scherper wordt opgetreden tegen flesschentrekkers dan hier. De z.g. „Zechprellerei" is daar overal strafbaar, zelfs zonder dat nog beroep of gewoonte is geconstateerd, terwijl ook andere vormen van credietbedrog, b.v. hii Eet baren van goederen of het aannemen van werk, althans in Duitschland en Engeland, binnen liet berrik der strafwet kunnen vallen. Vergelijkt men hiermede hel voorgestelde artikel 326*a*, dan is dit ongetwijfeld van veel minder ver gaande strekking. Doch de ondergeteekende zou zich aanvankelijk tot het meest noodige willen beperken.

Dit artikel zal de slechte betalers al.: zoodanig niet treffen. doch alleen wie bij het koopen de bepaalde bedoeling had het gekochte niet volledig te betalen. Gevaar, dat door artikel 326*a* ook getroffen zullen worden personen. die, zonder die bedoeling, b.v. in geval van langdurige werkeloosheid of ziekte van den kostwinner nood-

[1]) Immers de restaurateur geeft hem tot het einde van den maaltijd crediet.

[2]) Men vergelijke over het Engelsche recht: Harris-Wilshere Criminal Law, 13e druk, blz. 101, 230, v.: Kenny, Outlines of Criminal Law, ed. 1917, blz. 245 v.

[3]) In dit verband is nog van belang de Fransche wet van 31 Maart 1926 („Quiconque, sachant qu'il est dans l'impossibilité absolue de payer aura pris en location unr voiture dr place, sera puni.....").

gedwongen inkoopen doen zonder deze te betalen, bestaat dus niet.

Het huren van hotelkamers met liet oogmerk de huur niet te betalen, is blijkens hetgeen hierboven omtrent buitenlandsche wetgevingen is medegedeeld, in verschillende andere landen strafbaar. [1]) Als zoodanig valt het niet onder de voorgestelde regeling, evenmin als allerlei andere huur (die van rijtuigen. diensten. enz.), waarbij de bedoeling voorzit die niet te voldoen. Doch in den regel zal met het huren van een hotelkamer gepaard gaan het bestellen (koopen) van een of meer maaltijden, zoodat het nieuw voorgestelde artikel 326*a* eventueel in zoover met vrucht door den hotelhouder kan worden ingeroepen.

Van de beschouwingen, in het Voorloopig Verslag aan het hotelwezen gewijd, nam de ondergeteekende met belangstelling kennis. Het vragen van de kamerhuur vooraf is niet alleen ongebruikelijk, doch ook in vele gevallen practisch ondoenlijk. Wil men ook hel huren van hotelkamers met het oogmerk de huur niet te betalen. treffen. dan zou men in de coiisequentie moeten komen tol een enorme uitbreiding van de ontworpen regeling, b.v. met strafbaarstelling van het zich bij wijze van beroep of gewoonte verschaffen van crediet door uitdrukkelijke of stilzwijgende beloften, gegeven met de bedoeling die niet na te komen. Doch dit komt den ondergeteekende ongewenscht voor. Hij zou zich. het zij nogmaals gezegd. voorshands tot het meest noodige, de bestrijding van ile flesschentrekkerij in den goederenhandel, willen beperken.

Omtrent den omvang van de op het gebied van het hotelwezen hier te lande voorkomende misbruiken kan de ondergeteekende hel navolgende mededeelen. Terwijl van bedoelde misbruiken in de meeste deelen des lands slechts sporadisch blijkt, is dit anders wat betreft de drir grootste steden, enkele luxe-plaatsen en verschillende grensgemeenten. Overigens moet hierbij worden bedacht. dat aangifte thans wel erns achterwege zal blijven, nu een strafbepaling op clit stuk ontbreekt.

Eenig artikel.

Het artikel stelt strafbaar het (hij wijze van beroep of gewoonte) koopen met het oogmerk om het gekochte niet te betalen. Dat voor strafbaarstelling mede zouden moeten worden gevorderd levering, niet-betaling en onverhaalbaarheid der koopsom, is naar het gevoelen van den ondergeteekende onjuist gedacht. Ongetwijfeld is het enkel koopen van goederen op zichzelf allerminst strafwaarclig.

---

[1]) In het bijzonder moge hier nog worden gewezen op art. 305 van het ontwerp-Strafwetboek voor Zwitserland: Celui qui se sera fait héberger dans une hôtellerie ou dans une pension, ... alors qu'il avait le dessein de ne pas payer, ou qu'il savait ne pas pouvoir payer, sera puni des arrêts ou de l'amende.

Gelijksoortige strafbepalingen zijn reeds thans opgenomen in de Strafwetboeken van de kantons Ticino (art. 384), Graubünden (par. 186) en Freiburg (art. 90).

evenmin als b.v. het wegnemen, d. w. z. het verplaatsen. van eenig goed, dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort. Doch indien bij het koopen komt de bedocling om niet volledig te betalen verkrijgt het reeds daardoor een strafbaar karakter. evenzeer als het wegnemen van eens anders goed door het bijkomend oogmerk van wederrechtelijke toeëigening. Dan is een handeling aanwezig, waardoor gemeenschapsbelangrn worden, althans kunnen worden gcschaad, kortom een handeling, welke met alle recht strafbaar kan morden gesteld. Gelijk dan ook het enkele flesschentrekken vrijwel omnium consensu als strafwaardig wordt aangemerkt.

Maar bovendien zou practisch de strafbepaling nagenoeg elk effect verliezen, indien daarin de niet-betaling of de onverhaalbaarheid der koopsom als element zou worden opgenomen, dan wel de betaling of de verhaalbaarheid als fait d'excuse. Immers dan zou de flesschentrekker. zoodra men hem zou weten terug te vinden of met vervolging zou dreigen. zich door betaling der koopsom aan strafrechtelijke aansprakelijkheid kunnen onttrekken. Zijn bedrijf zou dan practisch zonder veel strafrechtelijk risico kunnen worden uitgeoefend. En ziehier juist, wat den ondergeteekende ongewenscht voorkomt.

De levering als element of de niet-levering als fait d'excuse op te riemen, zou de ondergeteekende eveneens afkeuren. Tmmers zou dan de strafrechtelijke aansprakelijkheid beheerscht morden door de toevallige en van den wil des daders onafhankelijke omstandigheid of de verkooper nog tijdig argwaan krijgt of niet. Bovendien zou men daardoor het effect der voorgestelde strafbepaling, welke torh al, in vergelijking met het buitenland, met groote gematigdheid is opgezet, verzwakken.

Reeds eerder is opgemerkt. dat het achteraf betalen van een deel der koopsom met het oogmerk van niet-betaling op het moment van het koopen zeer wel vereenigbaar is. Betaalt de flesschentrekker daarentegen een deel der koopsom hij het sluiten der overeenkomst. dan heeft hij inderdaad niet het oogmerk om zich of een ander de heschikking over het gekochte „zonder betaling" te verzekeren. In zoover schiet inderdaad de ontworpen strafbepaling te kort. Aan dit bezwaar is tegemoet gekomen door de woordrn „zonder betaling" te vervangen door „zonder volledige betaling".

Eveneens heeft de ondergeteekende gevolg gegeven aan den wenk om duidelijkheidshalve deze woorden te dorn volgen onmiddellijk na „met het oogmerk om". zoodat thans wordt gelezen: „met het oogmerk om zonder volledige betaling zich of een ander de beschikking enz. te verzekeren". Thans komt duidelijk uit. dat de kooper niet alleen het oogmerk moet hebben om zich of een ander de heschikking over de gekochte goederen te verzekeren. maar ook om die niet volledig te betalen. In verband daarmede is de vraag naar de strafbaarheid van hem, die goederen koopt en betaalt, met de bedoeling, die aan een derde ten geschenke te geven, thans wel zonder eenigen twijfel in negatieven zin te beantwoorden. Betaalt

hij de goederen daarentegen niet volledig. dan kan hij, bij aanwezigheid van het oogmerk om niet volledig te betalen. in de ontworpen strafbepaling vallen.

Men zou geen beroep kunnen maken. aldus eenige leden der Commissie, van het koopen van goederen met het oogmerk om, zonder volledige betaling. zich of een anclrr de beschikking over die goederen te verzekeren. Men zou — aldixs is blijkbaar de gedachtengang — alleen een beroep kunneii maken van handelingen, die *rechtstreeks* een bron van inkomsten kunnen opleveren. Maar deze grdachtengang is te eng en niet die van ons Strafwetboek. Men vergelijke b.v. art. 240. laatste lid, waaruit blijkt, dat iemand zijn beroep kan maken o. a. van het ter verspreiding in voorraad hebben of van het openlijk aanbieden of als verkrijgbaar aankondigen van geschriften. aanstootelijk voor de eerbaarheid. Toch zijn ook deze handelingen slechts indirect. n.l. in verband met daarop volgenden verkoop. bronnen van inkomsten. Hetzelfde geldt voor het verspreiden zelf van aanstootelijke geschriften, indien dit met reclame-doeleinden geschiedt, dus om tot koopen op te wekken. Mitsdien zou de ondergeteekende in het voorgestelde artikel ook van het maken van een beroep willen blijven spreken. Temeer. omdat, hiervoor meer dan één handeling niet noodzakelijk vereischt is. Reeds één handeling kan onder omstandigheden als bij wijze van beroep verricht worden aangemerkt. Men vergelijke de rechtspraak op artikel 436 Wetboek van Strafrecht.

De omschrijving „eene gewoonte maakt" komt verschillende keeren in liet Strafwetboek voor, b.v. artt. 250, 250*bis*, 251*bis*, 417. De uitdrukking is op zich zelve duidelijk. Vereischt wordt een pluraliteit van handelingcn, waartusschen verband bestaat, in dien zin, dat de dader daarvan zijn gewoonte heeft gemaakt. [1]) Gewoonlijk luidt, b.v. in geval van artikel 417 Wetboek van Strafrecht, de telastelegging in dezen trant: dat dc verdachte te X. in de eerste helft van het jaar 1927 van het (opzettelijk koopen van door misdrijf verkregen goed) een gewoonte heeft gemaakt, door op verschillende tijdstippen in dat tijdvak in zijn woning in de IJ.straat van A. R., C. D. en E. F. te koopen onderscheidenlijk (volgen de concrete voorwerpen), zulks begrijpende, dat die goederen door tlicfstal. althans door misdrijf, waren verkregen. Gelijk hieruit volgt, is van een te zware bewijslast geen sprake, met name niet wat aangaat het thans voorgestelde artikel 326*a*, wijl hier van de onderscheidene concrete handelingen allicht aangifte volgt, waarna zij tcii behoeve van latere vervolging kunnen worden geregistreerd. Gewoonlijk wijst reeds de gelijksoortigheid van meerdere handelingen, gedurende een betrekkelijk kort tijdsverloop verricht, het bestaan van een gewoonte voldoende aan.

---

[1]) Men vergelijke het arrest van den Hoogen Raad van 27 Juli 1895 (Weekblad van het Recht no. 6711): voor gewoonte maken is noodig herhaling, welke blijkens de omstandigheden het bestaan ran gewoonte aanwijst.

De ondergeteekende komt thans tot de redactie, voorgesteld door eenige leden der Commissie, luidende: „Hij die bij herhaling (eventueel: meermalen) opzettelijk goederen koopt en na levering niet of niet ten volle betaalt, wordt gestraft", enz. Het strafbare feit zou dan bestaan uit twee deelen: het opzettelijk koopen en het opzettelijk niet betalen na levering. Doch dit dort nagenoeg elke slechte betaler. Sen onrechte wordt door de leden hier aan het woord gcstcld, dat bij hun redactie het opzet om na levering niet te betalen reeds bij het koopen aanwezig zou moeten zijn. Hiervan toch blijkt uit die redactie niets: zij eischt alleen maar opzettelijk koopen en later opzettelijk, d.w.z. desbewust, niet betalen. tii den gedachtengang der hier bedoelde leden zou men moeten lezen: ..Rij die bij herhaling (eventueel meermalen) goederen koopt met hrt opzet om die na levering niet ten volle te betalen, wordt, indien de betaling geheel of ten deele achterwege blijft, gestraft", enz. Men komt dan weder dichter bij de door den ondergeteekende voorgestelde redactie, doch met twee bedenkelijke afwijkingen.

In de eerste plaats wordt nu niet langer geëischt, dat de verdachte van het koopen enz. een beroep of een gewoonte heeft gemaakt. Heeft hij, niet hor groote tusschenruimten ook, slechts tweemaal, mits binnen den verjaringstermijn, gekocht, enz., dan is hij strafbaar, ook wanneer de twee handelingen geheel op zich zelve staan.

Tri de tweede plaats kan in dr voorgestelde redactie de flesschentrekker, als hij opgespoord wordt, zich steeds aan strafrechtelijke aansprakelijkheid onttrekken door te betalen.

Mitsdien meent de ondergeteekende, dat de door hem voorgestelde redactie de voorkeur verdient.

Den eisch, dat de dader van hei koopen enz. een beroep of een gewoonte heeft gemaakt, zou de ondergeteekende willen handhaven. Wie één keer goederen koopt met het oogmerk die niet te betalen, zal in het stelsel der wetsvoordracht, indien althans van een beroepsdaad geen sprake is, nog niet strafbaar zijn. Intusschen zal een waarschuwing tot hem kunnen worden gericht en zijn handeling voor heb bewijs van latere eventueel blijkende gewoonte worden geregistreerd. Dit kornt den ondergeteekende voorshands voldoende voor. Bovendien geldt tegen de strafbaarstelling der enkele handeling de moeilijkheid van het bewijs van het oogmerk, waarop hierboven reeds werd gewezen.

Van verschillende zijden, o.a. door Mr. C. Bake in het *Weekblad van het* ***Recht*** n°. 11619, werd gevraagd, of nu voorgesteld werd strafbaar te stellen hrt maken van een beroep of een gewoonte enz. niet beter in plaats van: „eenig goed", en „dat goed", gesproken kon worden van: „goederen", en: „die goederen". Na overweging meent ook de ondergeteekende hieraan uit een taalkundig oogpunt de voorkeur te moeten geven. Ook bij het gewoontedelict van artikel 417 Wetboek van Strafrecht is — in tegenstelling met de formuleering van artikel 416 — het meervoud gebruikt. Men vergelijke ook

art. 250*bis*, hetwelk strafbaar stelt het maken van *een beroep* of een gewoonte.

Een Nota van Wijziging is bijgevoegd.

Be Minister van Justitie.

J. DONNER.

NOTA VAN WIJZIGING.

Het eenig artikel wordt gelezen:

„ „Eenig artikel.

Na artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht worclt een nieuw artikel 326*a* ingelascht, luidende als volgt:

„Hij die een beroep of eene gewoonte maakt van het koopen van goederen met het oogmerk om zonder vollcdigc betaling zich of een ander de beschikking over die goederen te verzekeren, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren."

VRAGENBUS.

De taak van den geleider bij het vervoer van ontplofbare stoffen.

De kapitein-ter-zee H. J. *Hartkamp, Commandant van het* Artil*lerie-Instructieschip* „Gelderland" *te Willemsoord* zendt ons onder*volgenden* brief:

Naar aanleiding van dc krijgsraadzaak, opgenomen in het Militair Rechtelijk Tijdschrift van Mei j.l. blz. 550 en volgende betreffende een begane overtreding van den geleider van een transport buskruit, ontplofbare stoffen, enz. wend ik mij tot U met een verzoek om na dcre toelichting.

De bestudeering van dit artikel toch heeft mij allerminst bevredigd en terwijl ik voor dien vrij goed vermeende te weten, hoe de geleider van een transport buskruit, enz. heeft tr handelen, ben ik na de bestudeering van genoemd artikel geheel de kluts kwijt geraakt.

Vooral de door Uwe redactie aan het slot van het artikel gegeven beschouwing maakte. dat ik geheel op een dwaalspoor ben gekomen.

Immers, door U wordt gezegd. dat het reglement op het vervoer van buskruit. enz. voorschrijft, dat de geleider *moet toezien* dat de gegeven voorschriften morden opgevolgd, doch dat zoodanigen geleider geenszins de feitelijke naleving der bepalingen is opgedragen.

Ik vind hierin een nuance, die aan vele eenvoudigen van geest moet voorbij gaan en die n. m. m. misleidend moet werken, indien niet zeer duidclijk wordt vastgestelcl. of de opvatting Uwer redactie in dit opzirht juist moet worden geacht.

Ook de conclusie van den zeekrijgsraad, op blz. 554 vernield en luidende:

„Overwegende, dat uit al het vorenstaande volgt dat de beklaagde. die noch de macht noch de middelen bezat, kon of rlurfde aanwenden om den voortgang van het transport te beletten, heeft gedaan wat hij in de gegeven omstandigheden kon doen, te weten bij den aanvang zijne bezwaren indienen en na vruchteloos protest na afloop te juister plaatse rapport maken van het voorgevallene;

Overwegende, dat de krijgsraad mitsdien de schuld van den brklaagde niet bewezen acht", enz.

kan mij allerminst bevredigen. Ik ben toch van meening, dat bedoelde geleider wel degelijk de macht bezat om den voortgang van het transport te beletten. dat hij eenvoudig had moeten weigeren met het transport door te gaan, telefonisch zich tot den Onder-commandant der Marine (of diens vervanger) had behooren te wenden ten einde de door hem opgemerkte tekortkomingen mede te deelen en

daarna, *indien* genoemde ondercommandant hem niettemin gelast had door te gaan. eerst tc vertrekken.

Het moge waar zijn. dal hij zicli door het autoritair optreden van den commandeur liet overbluffen, dit kan allerminst het recht geven hem van schuld vrij te pleiten.

Aangezien aan het konstabels-personeel aan boord van het artillcric-instructieschip de bepalingen op het vervoer van buskruit, enz. worden geleerd. zal het Uwe redactie duidelijk zijn, dat door het instrueerend personeel, i. c. den commandant en de officieren van het A. I. S. in deze zaak een juist inzicht moet zijn verkregen.

In verband met het bovenstaande zou ik dus gaarne ter zake nader worden ingelicht.

Zeer gaarne voldoen wij — na ten bureele van den commandant van het korps geleiders onze in 1et bedoelde onderschrift gestelde meening te hebben getoetst aan de aldaar betreffende de taak van den geleider bestaande opvattingen — aan bovenstaand verzoek.

In de onderhavige quaestie zijn de navolgende bepalingen van het Reglement op het vervoer van ontplofbare stoffen niet nageleefd t.w.:

a. *het verbod van gelijktijdig vervoer met hetzelfde vervoermiddel van verschillende ontplofbare stoffen (art.* **32);**
b. *het gebod, dat het vervoer geschiedt in een gesloten en goed afgedekt vaartuig (art. 46):*
c. *hef gebod, dat het vaartuig is voorzien van een stevige en goed uitgeruste roeiboot (art. 49).*

Eerste vraag is: „Wie moeten deze ge- en verbodsbepalingen naleven?" Natuurlijk de **vervoerders** *van ontplofbare stoffen. In casu was de commandeur M. de vervoerder. Deze fnch had van den directeur opdracht gekregen om ontplofbare stoffen te vervoeren en kreeg daarbij de beschikking over het transportvaartuig „Snip". M. bemerkte dat de hem gegeven opdracht niet anders kon geschieden dan met overtreding van de bovengenoemde bepalingen. In plaats van den directeur hierop te wijzen handelde M. op de in het vonnis beschreven wijze. Daarom is M. en M. alleen de dader der aldus gepleegde overtredingen. Wij wijzen er nog op. dot blijkens het vonnis het laden van de „Snip", zoowel fe Amsterdam als bij de Hembrug buiten tegenwoordigheid van den geleider is geschied, waardoor art. 26 van het Reglement, bepalende, dat bij het op- af- en overladen der stoffen de geleider tegenwoordig moet zijn, eveneens is overtreden.*

Bezien wij thans de positie en de handelingen van den geleider I'. in de onderhavige aangelegenheid.

Omdat het vervoer van ontplofbare stoffen uiterst gevaarlijk is, heeft het Reglement niet volstaan om met betrekking tof dat vervoer allerlei ge- en verbodsbepalingen aan de vervoerders te geven, welker niet-naleving strafbaar is gesteld, maar het heeft bovendien ingesteld een preventief toezicht op de naleving der bepalingen door de vervoerders. Volgens artt. **25** *en 26 mag het vervoer niet geschieden,*

zonder dat een van Staatswege aangesteld beambte, die ook bij het op- af- en overladen der stoffen tegenwoordig is, toezicht houdt op de naleving der bepalingen door de vervoerders. Art. 26 omschrijft de taak dier beambten. Zij hebben slechts toe te zien, dat de vervoerders de hun gestelde ge- en verbodsbepalingen naleven. De geleider is dus de schildwacht, die waakt dat de vervoerders de hun gestelde bepalingen naleven. Het onderscheid tusschen de taak van P. en die van M. lijkt ons zeer duidelijk.

Wij kennen de ten deze aan P. gegeven instructie niet. doch nemen aan de juistheid van 's krijgsraads en 's Hofs oordeel, dat P. de hem door het Reglement gestelde taak naar behooren heeft verricht. Zijn eerste handeling is toch geweest ten bureele van den directeur / ondercommandant *om een inventaris te vragen, welken hij noodig had, ten einde het toezicht op de in art. 32 gegeven bepaling te kunnen verwezenlijken. Daargelaten dat hij hierom niet nog had moeten vragen, heeft hij voorts toegezien, of de in de artt. 46 en 49 gegeven voorschriften waren nageleefd en toen hij bemerkte dat dit niet het geval was, heeft hij den. vervoerder M. daarop gewezen. P. heeft aldus handelende* **toegezien,** *dat de bepalingen werden nageleefd. Indien men nu P. als aansprakelijk beschouwt voor onbehoorlijk vervoer van ontplofbare stoffen dan verwisselt men de functie van P. met die van M.*

Ook naar onze meening had P. zich **niet** *bij de ondervonden behandeling van het personeel van het marine-etablissement moeten neerleggen en de door kolonel Hartkamp voor P. aangegeven gedragslijn kunnen wij in zooverre goedkeuren, dat het juister ware geweest, als P. — door liet autoritair optreden van voornoemd personeel in den waan gebracht, dat niettegenstaande* **hem** *daaromtrent door* **zijn** *chef, niets was medegedeeld, de afwijkingen op bevel van den* directeur / ondercommandant *geschiedden — bij den* directeur / ondercommandant *had geinformeerd of deze voor de door hem bevolen afwijkingen van het Reglement machtiging van hetzij den Minister van Marine, hetzij van den Minister van Waterstaat had ontvangen.* **Indien** *de* directeur / ondercommandant *hem — zonder categorisch antwoord op zijn vraag te geven, of daarop ontkennend geantwoord hebbende — niettemin had gelast om door te gaan, had P. die autoriteit er op moeten wijzen, dat hij aan dien last niet mocht voldoen, doch als geleider tegen overtreding der voorschriften woest waken onverschillig van wien het bevel tot overtreding dier voorschriften uitging. En indien ook dit protest hem niet had mogen baten, had hij den hulp-oflieier van Justitie i. c. den Burgemeester van Zaandam met het gebeurde in kennis moeten stellen. Deze laatste had dan het vervoer mrt den sterken arm moeten doen beletten, tegen den vervoerder proces-verbaal doen opmaken en dr „Snip" met lading zoo noodig in beslag doen nemen.*

Wij hopen, dat de bevoegde autoriteiten aan vervoerders en geleiders zoodanige instructiën zullen verstrekken of wellicht reeds verstrekt hebben, duf ieder weet wat hem te doen staat. De geleiders behooren in het bijzonder te weten, onder welke voorwaarden het vervoer is toegestaan, wat vervoerd zal worden en hoc zij bij het vaststellen van overtredingen moeten optreden en fot hef nemen van welke maatregelen zij bevoegd zijn. De bestaande gedrukte instructiën, die door Waterstaat, Marine of Oorlog aan de geleiders worden verstrekt en die niet meer behelzen, dan een resumé van den inhoud van het Reglement, zijn o.i. onvoldoende.

Ook rijst de vraag of het niet beter ware het vervoer van ontplofbare stoffen vanwege Marine of Oorlog in plaats van door burgerpersoneel door militairen te doen geschieden. Rij conflicten tusschen geleider en vervoerder zou eerstgenoemde dan beter in staaf zijn om zijn gezag te doen gelden, terwijl de inmenging van de burger-Justitie bij dergelijke conflicten zou worden vermeden.

De instructie van den inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht in verband rnet art. 2 der wet van 2 Augustus 1880 (Nu. 145).

De dirigeerend paardenarts Dr. E. C. B. A. M. Bemelmans, Chef van het veterinair hospitaal fr 's-Gravenhage, zendt ons den volgenden brief:

Het zal mij aangenaam zijn, indien U Uwe meening zoudt willen zeggen omtrent het hieronder grlevcrclr betoog, hetwelk eene organisatorische kwestie raakt omtrent den Militaircri Vetcrinairen Dienst van het Nederlandsche leger.

Ik vlei mij, dat Uwe Redactie deze zaak van genoegzaam gewicht zal vinden om aan een onderzoek te onderwerpen. Immers, indien liet betoog in allen deele juist mocht zijn, zou daaruit voortvloeien:

I. De Chef van den Militairen Veterinairen Dienst, die sedert het jaar 1919 bij Koninklijk Besluit in het leven werd geroepen, is een autoriteit, welke de Wet niet kent;

TI. alle handelingen, door deze autoriteit als zoodanig verricht, ingevolge de voor hem geldende instructie van 24 December 1919, zijn onwettig.

Slechts aan drn Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst kunnen handelingen als in bovengenoemde instructie genoemd worden opgedragen, zoolang de *Wet van* 1880 geen verandering ondergaat.

Het Koninklijk Rcsluit van 17 Januari 1919, No. 43, bepaalt:

I. dat in bijlage A van het Kon. Besluit van 30 Maart 1905, No. 45, zooals dit, sedert werd gewijzigd, laatstelijk bij Kon. Besl. van 26 Juni 1918, No. 26, in plaats van:

„Dirigeerend Paardenarts, toegevoegd aan den Inspecteur" wordt gelezen:

„Dirigeerend Paardenarts, Chef van den Veterinairen Dienst":

II. dat in de Instructie voor den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht, vastgesteld bij Kon. Besl. van 15 November 1910, No. 47, zooals deze sedert werd gewijzigd. liet laatst bij het Kon. Besl. van 28 Juli 1914, No. 92, vorenstaande wijzigingen worden aangebracht.

De bedoeling van de Wet van 2 Augustus 1880, *Staatsblad* No. 145, „tot regeling van de betrekkingen en rangen, de opleiding en „de bevordering van het personeel der geneeskundige dienst bij de „landmacht", is daarentegen *onwederlegbaar*, dat de Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht. vermeld in Art. 2 dier Wet, is: *„het hoofd van het personeel der geneeskundige dienst bij de landmagt."*

Dit personeel *bestaat volgens Art. 1 dier Wet uit:*

a. een inspecteur;

h. ....o.m. militaire paardenartsen in werkelijken dienst;

c. .....

De memorie van toelichting dezer Wet laat aangaande de functie van den onder *a.* genoemden inspecteur niet den minsten twijfel open. Zij zegt dienaangaande op bladz. 6 (112 p. 3) ten aanzien van bedoelde autoriteit:

„het blijft evenals thans noodig, dat aan het *hoofd* (ik cursiveer) „van de geneeskundige dienst van het leger een deskundige als op- „perofficier met den titel van inspecteur geplaatst is. die onder de „bevelen van den Minister van Oorlog het oppertoezicht heeft, over „alles wat de geneeskundige dienst van het leger betreft."

De hiërarchische verhouding tusschen den inspecteur van den Geneeskundigen Dienst en het personeel genoemd in art. **1** van de Wet van *2* Aug. 1880 is dus volkomen geregeld, zooals uit de bewoordingen van de desbetreffende toelichtende memorie duidelijk blijkt. Hieruit volgt dus onwederlegbaar, dat de Militaire Veterinaire Dienst volgens de Wet van *2* Aug. 1880 ressorteert onder den Inspecteur van den Geiieeskundigen Dienst (de Wet kent dus geen afzonderlijken militairen veterinairen dienst) en dat vorengenoemde autoriteit *door* de *Wet* hiërarchisch boven den Chef van den Militairen Veterinairen Dienst is gesteld. Te dezen aanzien is de Wet van 2 Aug. 1880 Stbl. No. 145 *nimmer* gewijzigd, al werd mogelijk een eventueele wijziging in uiteiclit gesteld.

Nu moge wellicht worden beweerd, dat van een hiërarchische verhouding daarbij geen sprake is. omreden ecne bepaling als van artikel 6 en artikel 7 van de Bevorderingswet voor de landmacht 1902 in deze Wet niet is opgenomen; zij dus niet spreekt van eenige ranglijst en eene regeling van verhouding van officieren van gezondheid bot de militaire apothekers cn paardenartsen daarbij niet is gegeven; de Wet van 1880 mitsdien geen beletsel vormt om van

de militaire paardenartsen een zelfstandig geheel te maken onder ren eigen chef, hetwelk los staat van den geneeskundigen dienst.

Hiertegen kan echter worden ingebracht, dat oorspronkelijk de Wet van 1880 in art. 8 wel degelijk sprak van een ranglijsi voor officieren van gezondheid, rriilitaire apothekers en paardenartsen. Met liet doen vervallen van dit artikel werd echter niets aan het karakter van bovengenoemde Wet veranderd. Dit artikel werd eenvoudig overgebracht naar de Bevorderingswet 1902, art. 7, omdat deze ren algemeen geldenden regel voor *alle* officieren van het leger in het leven riep en uit dien hoofde, de vermelding van een ranglijst voor een *afzonderlijke categorie,* zooals art. X van de Wet van 1880 bevatte, niet alleen geen reden van bestaan meer had, doch uit wetgevend oogpunt bezien, ook niet gewenscht was.

Ware het de bedoeling van den wetgever geweest, door het invoeren van de Bevorderingswet van 1902, eenige verandering te brengen in het karakter van de Wet van 1880, met name ten aanzien van de gezagsbevoegdheid van den inspecteur van den geneeskundigen dienst bij de landmacht, dan zou de memorie van toelichting van de Bevorderingswet toch zeker niet in gebreke zijn gebleven om een zoo gewichtige materie als deze lol een onderwerp van bespreking te maken. Daaromtrent is evenwel in die memorie *niets* te vinden, zoodat de conclusie is gerechtvaardigd, dat het de bedoeling der wet van 1902 is geweest om de verhouding van dien inspecteur tegenover de tot lirt geneeskundige personeel der landmacht behoorende paardenartsen *intact* te laten, zooals deze geregeld was door de Wet van 1880.

Zulks strookt ook volkomen mrt den inhoud van de Koninklijke Besluiten, welke resp. op 30 Maart 1905, No. 45, op 15 Nov. 1910, No. 47 en op 28 Juli 1914, No. 92, tot stand kwamen, op tijdstippen dus, waarop de Bevorderingswet van 1902 reeds verschillende jaren van kracht was en waarbij de Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht uitdrukkelijk wordt aangewezen als te hebben onder zijne bevelen o. a. „het overige personeel van den geneeskundigen dienst. zoomede dat van den pharmaceutischen dienst en vari den *veterinairen* dienst".

In dit besluit wordt dus het standpunt van den wetgever van de Wet van 1880 *volkomen* gehandhaafd.

Eerst in 1919 worrlt bij Ministerieele Brscliikking vari 24 Dec. 1919, IIe Afd. Ko. 9, op grond van het *Koninklijk Besluit* van *17 dan. 1010,* No. 43 in de Instructie koor den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht de wijziging aangebracht, o, rri. „waar in deze instructie gesproken wordt van „dienstvak", wordt daaronder verstaan het dienstvak van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht, *met uitzondering van den Veterinairen Dienst.*"

De militaire paardenartsen worden hierdoor aan de bevelen van den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst onttrokken. Bij diezelfde Ministerieele Beschikking van 21 Dec. 1919, IIe Afd., No. 9,

werd de Instructie voor den Chef van den Veterinairen Dienst vastgesteld, waarvan art. 1 luidt:

De Chef van den Veterinairen Dienst staat rechtstreeks onder de bevelen van den Minister van Oorlog en is jegens dien Minister verantwoordelijk voor den toestand van den veterinairen dienst.

De Chef van den Militairen Veterinairen Dienst werd hierdoor in zooverre ontvoogd, dat hij niet langer tegenover den Tnspecteur van den Geneeskundigen Dienst, doch rechtstreeks aan den Minister van Oorlog verantwoordelijk werd gesteld.

Vraag is echter, of de Ministerieele Beschikking van 24 Dec. 1919 wel had mogen worden genomen, alvorens de Wet van 1880 cene wijziging had ondergaan en in hoeverre zij dus *den toets der Wet* kan doorstaan.

Bedoelde Beschikking, welke de Instructie voor den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst en voor den Chef van den Militairen Teterinairen Dienst vaststelt, is gebaseerd op een K.R. van 17 Jan. 1919, No. 43. Naar het mij wil voorkomen is hier bij Koninklijk Besluit een onderwerp geregeld. dat de *Wetgever* reeds aan zich had getrokken en wel bij de bovengenoemde Wet van 2 Aug. 1880, Stbl. No. 145.

Die Wet nu draagt den Koning geenerlei regeling op in zake de verhouding van het personeel van den Geneeskundigen Dienst tot dat van den Veterinairen Dienst. Integendeel: zij regelt deze verhouding zelve op uitputtende wijze, waar zij in artikel 1 zegt. dat de paardenartsen tot het personeel van den Geneeskundigen Dienst behooren.

De werking van art. 1 van de Wet van 2 Aug. 1880 kan dus slechts door een *latere Wet* worden opgeheven en het is mijn overtuiging, dat door het K.B. van 17 Jan. 1919, No. 43, het art. 5 van de Wet houdende Algemeene bepalingen der Wetgeving van het Koningrijk, is geschonden.

Ter versterking van bovenstaand betoog moge ik alsnog aanhalen. dat de militaire paardenartsen worden benoemd bij Koninklijk Resluit, gegrond op de Wet van 1880 *„bij der%Geneeskundigen Dienst van de Landmacht"* en hunne bevordering alweder ook sedert 1919 geschiedt bij Koninklijk Besluit op bovengenoemde Wet gegrond, eveneens bij den Geneeskundigen Dienst en *niet* bij den Militairen Veterinairen Dienst (welke de Wet niet kent) van de Landmacht.

Aanleiding tot indiening van het wetsontwerp, dat geleid heeft tot de wet van 2 Augustus 1880 (Staatsbl. no. 145) was het feit, dat hervorming van den militairen geneeskundigen dienst der landmacht hier te lande zeer noodzakelijk werd geacht. Die hervorming kon echter niet doeltreffend worden verwezenlijkt, zonder dat eerst de positie van het **personeel** *van den geneeskundigen dienst der landmacht verbetering had ondergaan. Vooral de regeling betreffende de bevordering van de officieren van den geneeskundigen dienst der landmacht, welke krachtens het 2de lid van art. 58 der*

G. W. van 1848 (thans art. 59) volgens de regelen door de wel te bepalen moest geschieden, eischte dringend verandering. Die regeling — vervat in de bevorderingswet van 1851 — was zoodanig dat ze zeer nadeelig werkte op den geest en op den lust tot indiensttreding bij het geneeskundig personeel van het leger. Die verandering kon, zooals de M. v. T. bij het wetsontwerp opmerkt „niet anders dan bij wet geschieden", en, zoo voegt de M. v. T. hier aan toe: „het is duidelijk, dat, zal men bij de hervorming (van den ge-„neeskundigen dienst) een blijvend en goed samenhangend geheel „verkrijgen, ook regels voor de opleiding en de aanvulling van be-„doeld personeel **bij de wet** behooren te worden gegeven."

De hervorming van den geneeskundigen dienst zelve behoefde niet te geschieden bij of krachtens de wet, doch kon zonder meer bij Koninklijk besluit worden tot stand gebracht. Immers het in het 1e lid van bovengenoemd Grondwetsartikel bedoeld oppergezag van den Koning over zee- en landmacht werd en wordt nog steeds zóó opgevat, dat het leger ingericht, bestuurd en aangevoerd wordt bij of krachtens Koninklijke besluiten.

Aanleiding tot de wet van 1880 was dus om bij de reorganisatie van den geneeskundigen dienst der landmacht te kunnen rekenen op voldoend, terzake kundig en ambitieus personeel; **doel** der wet was de regeling van de betrekkingen en rangen, de opleiding en de bevordering van het **personeel** van den geneeskundigen dienst der landmacht.

Geheel in overeenstemming met het doel van de wet is de considerans en de inhoud der wet. De considerans overweegt de noodzaak eener regeling van de betrekkingen en rangen, de opleiding en de bevordering van het personeel van den geneeskundigen dienst der landmacht. De inhoud der wet gaat ook niet verder dan de in den considerans vermelde onderwerpen.

De heer Bemelmans meent nu, dat de wet eveneens regelt de functie van den inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht, en de hiërarchische verhouding tusschen dien inspecteur en het overige personeel van den geneeskundigen dienst der landmacht of m. a. w. de positie van den inspecteur en diens bevoegdheden tegenover het overige personeel.

Wij kunnen die meening niet deelen.

De **eenige** artikelen der wet, waarin van den inspecteur sprake is zijn de artikelen 1 en 2, luidende:

„(Art. 1). Het personeel van de geneeskundige dienst der land-„macht bestaat uit:

„a. een inspecteur;

„b. officieren van gezondheid, militaire apothekers, militaire „apothekers-bedienden en paardenartsen in werkelijken dienst;

„c. reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire „apothekers.

„(Art. 2). De inspecteur heeft den rang van generaal-majoor."

Wij lezen uit deze artikelen noch iets omtrent de functie van den

inspecteur noch iets omtrent diens gezags- of andere bevoegdheden tegenover het overige personeel.

De heer B. beroept zich voor zijn meening dan ook niet op de wet, doch op de Memorie van Toelichting.

Volledigheidshalve citeeren wij in zijn geheel het hierin bij art. 2 gestelde, luidende:

„Het blijft, evenals thans, noodig, dat aan het hoofd van de ge-
„neeskundige dienst bij het leger een deskundige als opperofficier
„met den titel van **inspecteur** geplaatst is die, onder de bevelen van
„den Minister van Oorlog, het oppertoezicht heeft over alles, wat
„de geneeskundige dienst van het leger betreft.

„Er moet een deskundige zijn, die zorgt voor een behoorlijke
„waarneming van de geheele dienst, die ket gebruik en de verant-
„woording nagaat van de geneesmiddelen, verbandbehoeften en
„heelkundige benoodigdheden, die zorg draagt voor de aanschaffing
„en lief onderhoud van alles, wat voor goede geneeskundige verple-
„ging van het leger in tijd van vrede en oorlog gevorderd wordt, en
„die, zoo noodig, de voorstellen doet om in het ontbrekende te voor-
„zien. Dat de betrekking van inspecteur in alle legers bestaat, zal
„hier wel niet behoeven te worden opgemerkt." [1])

Wat bedoelt de Jl. v. T.? O.i. geenszins, dal in art. I en 2 der wet de functie, de gezags- en overige bevoegdheden van den inspecteur, zij het ook in hoofdlijnen, welke bij K. B. kunnen worden uitgewerkt, zijn vastgelegd, doch wèl de redengeving, **waarom** in art. 2 aan de betrekking van inspecteur de rang van generaal-majoor wordt verbonden n.l. **omdat** die betrekking zoo gewichtig is. Door het verbinden van den rang van generaal-majoor aan de betrekking van inspecteur is bij de **wet** vastgelegd, dat, hoe de geneeskundige dienst ook moge worden georganiseerd, de betrekking van **inspecteur** van **d i e n** dienst steeds zal worden vervuld door iemand van het personeel van den geneeskundigen dienst der landmacht met den rang van generaal-majoor. Had art. 2 omtrent den rang van den inspecteur niets bepaald dan kon dus bij K. B., evenals zulks thans mogelijk is bij alle andere besluiten, waarbij een onderdeel van het leger wordt georganiseerd, ook bij den geneeskundigen dienst der landmacht met het inspecteurschap worden belast een officier met elken willekeurigen rang (men denke aan den inspecteur van een wapen, inspecteur der Militaire Administratie, inspecteur der Kon. Marechaussée, enz.).

Behalve het argument aan bovenstaande interpretatie ontleend, zijn er nog andere gronden aan te voeren, die bewijzen, dat met de wet van 1880 niet is bedoeld om de functie, de gezags- en andere bevoegdheden van den inspecteur te regelen of aan te geven.

De Commissie van rapporteurs kon namelijk, hoewel ze meer had verwacht — immers de aanhef van de M. v. T. sprak over hervorming van den geneeskundigen dienst; bovendien stond in dien

[1]) Gedrukte **stukken.** Zitting 1879—1880—112. **No. 3,** blz. 5.

tijd de vraag of de legerorganisatie bij de wet of bij K. B. moest worden geregeld in het brandpunt der belangstelling — noch uit de wet noch uit de M. v. T. méér halen dan er werkelijk in werd gegeven. Ze geeft in het algemeene deel van hei V. V. hieraan uitdrukking in de navolgende passage:

„Dit wetsontwerp bevat evenwel alleen een regeling van de „militaire rangen der officieren van de geneeskundige dienst en „van de reserve, de afschaffing van de tweede klasse of tweeden „luitenantsrang van die officieren en aan de examens tot rang- „verhooging, de opheffing van de tegenwoordige opleidingsschool „te Amsterdam en de oprichting van een npplicaticschool aldaar. „Maar zoowel het ontwerp als de M. v. T. zwijgen van de **verhou-** *„ding der geneeskundige dienst tot het leger en de intendance, en „de daarvoor noodige omschrijving der regten en verpligtingen van „de officieren van gezondheid in betrekking lol andere wapens, van „de inrigting der geneeskundige dienst;.....".*[1])

Voorts teekent de C. u. R. bij art. 2 aan:

„Intusschen zwijgt de wet geheel van den werkkring en de br- „voegdheid van den inspecteur. Kan die leemte niet worden aan- „gevuld, of zal daarin bij een instructie worden voorzien?" [2])

Zelfs de Commissie van Rapporteurs dacht dus hier aan een leemte en uit het antwoord van den Minister van Oorlog op het bovenstaande blijkt, dat men die leemte met opzet heeft gemaakt.

Op het algemeene deel van het P. P. antwoordt de minister o.a.:

„Het ingediende wetsvoorstel geeft dun ook, met opxrt, niets „anders dan wat zijn benaming aanduidt, **d.i.** *eene regeling van „de betrekkingen en rangen, de opleiding en de bevordering „van het personeel der geneeskundige dienst* **bij** *de* **landmagt,** *„voor zoover wettelijke regeling op die punten, ook in verband met „andere wetten, wenschelijk en noodig is te achten. Het bevat be- „palingen, die naar het oordeel van den ondergeteekende, noodzake- „lijk zijn, om de geheele geneeskundige dienst bij de landmagt „zoodanig tc organiseeren, dat die dienst aan de eischen zal kunnen „beantwoorden, welke haar zoowel uoor oorlogs- als voor vredes- „toestand gesteld moeten worden. Hij heeft getracht dit bij § 1 der „M v T. duidelijk in het licht te stellen."* [3])

Bij artikel 3 vinden we o.a. vermeld:

„Omtrent den werkkring en dc bevoegdheid van den inspecteur „der geneeskundige dienst meent de ondergeteekende te mogen ver- „wijzen naar de instructie voor dien inspecteur, vastgesteld bij K. B „van 29 April 1880, No. 27, en in het eerste gedeelte van het „Recueil Militair van dit jaar opgenomen (bladz. 215)." [4])

---

[1]) Gedrukte stukken. Zitting 1879—1880—112. No. 5, blz. I.
[2]) Idem blz. 13.
[3]) Gedrukte stukken. Zitting 1879—1880—112. No. 6, blz. 1.
[4]) Gedrukte stukken. Zitting 1879—1880—**112.** No. 6, blz. 15.

Resumeerende meenen wij te mogen constateeren, dat ten aanzien van den inspecteur van den geneeskundigen dienst bij de landmacht de wet van 1880 alleen diens betrekking en rang vermeldt, doch dat zijn functie, en bevoegdheden alsmede de hiërarchische verhouding fusschen dien inspecteur en het overige **personeel van den geneeskundigen dienst der landmacht** *steeds zonder meer bij K. B. geregeld zijn geworden. Toen dus in 1919* **krachtens** *K.* **B.** *in de hiërarchische verhouding tusschen dien inspecteur en het* **personeel van den geneeskundigen dienst der landmacht, de betrekking van paardenarts bekleedende,** [1]) *ingrijpende wijzigingen werden gebracht, geschiedde zulks zonder schending van eenige wetsbepaling, daar* **wetsbepalingen** *op dit punt niet bestonden.*

Volgens de instructie van den inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht, vastgesteld krachtens K. B. van 29 April 1880, No. 27, omvatte diens werkkring zoowel den eigenlijken geneeskundigen- als den pharmaceutischen- en den veterinairen dienst en strekten diens bevoegdheden zich over lzet geheele personeel oan den geneeskundigen dienst der landmacht uit. De wetgever van 1880 vond dien werkkring en bevoegdheden daarom zóó belangrijk, dat dit als **motief** *gold om dc betrekking van inspecteur en den daaraan verbonden rang uitdrukkelijk in de artt. 1 en 2 der wet vast te leggen. Nu echter volgens de thans bestaande instructie aan bedoelden werkkring twee voorname — thans zelfstandig geworden — dienstvakken zijn onttrokken en de bevoegdheden van den inspecteur zich nog slechts over een* **gedeelte** *van het personeel van den geneeskundigen dienst der landmacht uitstrekken is wel is waar het motief geheel of grootendeels aan genoemde artikelen der wet ontvallen, doch dit motief deed en doet niets af aan 's Konings bevoegdheid om den werkkring van den inspecteur en diens bevoegdheden geheel los en onafhankelijk van de wet te regelen. In de redeneering van Dr. B. zit dan ook deze denkfout, dat hij niet moet vragen of het K. B. van 17 Januari 1.517 No. 43 wel zonder wijziging van bedoeld art. 2 tot stnnd had wogen komen, doch, of het juist is, dat art. 2 der wet ongewijzigd naast genoemd K. B. blijft voortbestaan.*

Leger te velde — Rogatoire commissie.

Dp Eerste-Luitenant der Infanterie A. P'. Xteffen schrijft ons:

Gaarne zou ik uw meening vernemen of mijn opvatting in zake het volgende juist is.

I. Is het gemobiliseerde leger, zooals wij dat in het tijdvak 1914—'18 kenden. te beschouwen als een „leger te velde"?

M.i. wèl doch het komt mij voor. dat in dat geval de tot straffen

[1]) Personeel van den Veterinairen dienst bestaat niet; vandaar dat paardenartsen worden bevorderd krachtens de wet van 1880,

bevoegde meerdere over ren zeer klein aantal strafsoorten beschikt.

Naar ik meen zullen echter voor de depôts de straffen bedoeld in art. 3, 4 en 5 W. K. blijven gelden, aangezien zij niet tot het mobiele leger behooren. V. d. Hoeven, Dl. III, blz. 273—275, gebruikt nergens de uitdrukking gemobiliseerd leger, doch laat in de omschrijving van een leger te velde de rest van de zinsnede volgende op „hetzij tot de handhaving van de onzijdigheid van den Staal", waarin juist hrt gemobiliseerde leger naar voren kwam, vallen als zijnde overbodig. Uit de definitie die Tt. d. Hoeven van legers te velde geeft en uit het weggelatene meen ik het gemobiliseerde leger onder „leger te velde" te moeten brengen.

II. Wat is de beteekenis van het doen hooren van getuigen door een buitenlandschen rechter bedoeld in art. 87 R. L.?

Collette en van Dijk in Militaire rechtspleging, blz. 175 schrijven: „Getuigen, die in het buitenland vertoeven worden door den bui-„tenlandschen rechter ter plaatse gehoord"; en op blz. 176: „Deze „letteren-roquisitoir zixllcn de buitenlandsche rechters langs diplo-„matieken weg bereiken.

„In spoed vereischende gevallen zou men zich wellicht door tus „schenkomst van den burgerlijken rechter-commissaris onmiddellijk „tot de vreemde Justitie kunnen wenden."

(Misschien zouden officier-commissaris en secretaris zich wel naar getuige in het buitenland kunnen begeven, indien deze bereid was te getuigen, doch door omstandigheden niet kon komen?).

Doch hoc zit het nu met het bewijs?

Blijkens art. 74 Inv. wet M. Swb. zijn de bepalingen betreffende het bewijs uit Sv. van toepassing in strafzaken. waarvan de militair rechter kennis neemt.

Art. 87 R.L. geeft nu aan buitenlandsche rechters de bevoegdheid om getuigen te hooren, doch de vraag rijst dan: „Hoever kan op de getuigenverklaringen voor buitenlandsche rechters afgelegd, recht worden gedaan, daar zij naar ik meen noch vermeld zijn in Sv. artt. 338—345, noch in de aanvullende bepalingen van art. 74 Inv. mrt Mil. Swb."

Naar de letter der wet meen ik derhalve, mag op getuigenverklaringen voor een buitenlandschen rechter afgelegd, geen recht worden gedaan, aangezien zij geen wettig bewijsmiddel zijn, omdat zij niet vallen onder art. 342 Sv., noch onder art. 344 Sv., daar Sv. alleen geldt voor Nederlandsch grondgebied.

Ook valt het proces-verbaal van het getuigenverhoor door buitenlandsche rechters opgemaakt, niet onder art. 74 lid 3°. Inv. Wet Mil. Swb., waarin ren uitbreiding gegeven wordt aan art. 344 Sv.

Het geval deed zich hier voor, dat een dienstplichtige uit garnizoen Harderwijk, mrt groot-verlof te Gronau, als getuige gehoord moest worden in een zaak, vermoedelijk diefstal of verduistering, tegen een beklaagde uit Kampen.

De officier-commissaris te Kampen stuurde, na de verhooren zooveel mogelijk ie hebben voleindigd, de stukken naar Harderwijk.

Getuige bleek met groot-verlof te zijn. De officier-commissaris te Harderwijk stuurde de stukken naar den officier-commissaris te Deventer, zijnde deze de dichtstbijzijnde officier-commissaris bij de grens (naar Harderwijk meedeelde was zulks gewoonte, hoewel hier onbekend).

De officier-commissaris te Deventer stuurt de stukken terug, niet wetende wat men van hem wilde. Harderwijk stuurt vervolgens de stukken naar Kampen, waardoor Kampen nog geen stap verder was gekomen.

De officier-commissaris te Kampen stuurt het dossier naar den Officier van Justitie te Almelo, met verzoek om getuige door den rechter-commissaris aldaar. ie doen hooren rn getuige te *verzoeken* naar Almelo te komen onder vergoeding van reiskosten, enz. Deze weg werd spoedshalve gekozen in plaats van den diplomatieken weg.

Vrang T. *Voor de beteekenis van de in § 3, Afdeeling II van de Wet op de Krijgstucht voorkomende uitdrukking „leger te velde" verwijzen wij naar hefgeen daaromtrent door den Regeerings-commissaris hij de beraadslagingen in de Tweede Kamer is gezegd (P. d. Hoeven Deel III blz. 2'75).*

„Zoo mogen wij dus thans" — aldus Mr. van der Hoeven — „met „wijziging van dc in de M. v. T. voorkomende omschrijving, de „navolgende definitie van een „leger te velde" geven, in overeenstem- „ming met de **werkelijke, natuurlijke beteekenis** *van die uitdruk- „king: Onder* **ren** *leger te velde wordt verstaan elk mobiel leger of „geheel van troepen, dat georganiseerd en bestemd is tot operatiën „in het open veld hetzij ter bestrijding eener vijandelijke macht, „hetzij int handhaving van de onzijdigheid van den Staat".*

Wij deden eenige woorden met vette letters drukken om duidelijk te doen uitkomen, dat de werkelijke en natuurlijke beteekenis der uitdrukking n.l. het feit, dnf het leger zich **werkelijk te velde bevindt,** *bij de gegeven definitie niet uit het oog mag worden verloren. Gelet op dit feitelijk element zal het duidelijk zijn, dat niet het gemobiliseerde leger als zoodanig, doch slechts het gemobiliseerde leger, hetwelk zich met de in de definitie omschreven bestemming* **werkelijk te velde bevindt,** *als „leger te velde" is te beschouwen.*

In het oude Reglement op de krijgstucht kwamen afzonderlijke straffen voor een „leger te velde" niet voor. Toen dit reglement is vastgesteld kende men hoofdzakelijk den vesting-oorlog, zoodat ook in tijden van oorlog en mobilisatie bij de uitvoering van de voor normale tijden geldende straffen geen moeilijkheden voorkwamen. De Wet op de Krijgstucht ontstond in een tijd, dat de wijze van oorlogvoering in een overgangsstadium verkeerde n.l. den overgang van den vesting- naar den bewegings-oorlog, zoodat men torn dus rekening diende te houden met de omstandigheid, dat bij rtn te velde opereerend leger de algemeen geldende straffen niet allen zonder bezwaar konden worden ten uitvoer gelegd. Een juist inzicht

in den modernen bewegingskrijg heeft men echter toen niet gehad, want ook arreststraffen kunnen bij een leger te velde thans minder geschikt worden ten uitvoer gelegd.

Tijdens mobilisatie kunnen de straffen bedoeld in § 3 afdeeling I voor de troepen in garnizoen of depot — onverschillig of deze al dan niet tot het mobiele leger behooren — blijven gelden, omdat die straffen ook daar zonder bezwaar kunnen worden ten uitvoer gelegd.

Vraag II. *Art. 87 R. L. heeft betrekking op het inwinnen van verklaringen van getuigen, die zich in het buitenland bevinden en aldaar door den bevoegden buitenlandschen rechter moeten worden gehoord. De daartoe strekkende letteren-requisitoir — de z.g. rogatoire commissie — zullen door den officier-commissaris niet rechtstreeks aan den buitenlandschen rechter mogen worden gezonden, doch er zullen verschillende — noch in de R. L., noch in Sv. geregelde — formaliteiten daarbij in acht moeten worden genomen. De gewoonte tusschen beschaafde staten geldende brengt voldoening aan dergelijke rogatoire commissies mede, terwijl de aangelegenheid ook wel in de tusschen hen gesloten uitleveringsverdragen is geregeld, waarbij dan veelal is voorgeschreven, dat de rogatoire commissie langs diplomatieken weg moet worden verzonden.* [1]) *Ook indien zulks niet bepaald is voorgeschreven zal de officier-commissaris zich niet rechtstreeks met de betrekkelijke opdracht tot den buitenlandschen rechter kunnen wenden, aangezien betrekkingen van Staat tot Staat in het algemeen alleen tusschen de regeeringen onderhouden worden. De diplomatieke weg leidt over den Minister van Justitie. De officier-commissaris moet dus — door tusschenkomst van den Minister van Oorlog — tot den Minister van Justitie het verzoek richten om zijn bemiddeling te willen verleenen, ten einde op de gebruikelijke wijze de letteren-requisitoir aan de betrokken rechterlijke autoriteit te doen toekomen. Bij dit verzoek worden ocel-gelegd de vraagpunten, waarop de buitenslands verblijf houdende getuige moet worden gehoord, benevens de doos den secretaris gewaarmerkte afschriftetz van alle stukken, waarvan de raadpleging voor den buitenlandschen rechter noodig of wenschelijk kan*

---

1) Zie voor het onderhavige geval art. 12 van het Besluit van den 2den November 1897, Staatsblad no. 211, betreffende tusschen Nederland en het Duitsche Kijk gesloten uitleveringsverdragen, luidende:

„Wanneer de orerlieid van een der contracteerende Staten in een strafgeding wegens niet politieke strafbare feiten, die ook naar de wetgeving van den anderen Staat mrt straf bedreigd worden, het hooren van zich op tiet grondgebied van dien Staat bevindende getuigen of het doen plaats hebben aldaar van eenig onderzoek noodig oordeelt, zal het schriftelijk verzoek hiertoe langs diplomatieken weg gedaan worden en aan dit verzoek zal, met inachtneming van de wetgeving van den Stiiat, waar de getuige moet gehoord worden of waar het in te stellen onderzoek moet plaats hebben, tiet gevraagde gevolg gegeven worden. In dringende gevallen kunnen dergelijke verzoeken door de rechterlijke ambtenaren der beide contracteerende Staten rechtstreeks tot elkander gericht worden"

zijn. Tevens kunnen bij dit verzoek alle zoodanige mededeelingen worden gedaan als in het belang oan het onderzoek noodig worden geacht.

De stukken betrekking hebbende op een rogatoire commissie van Nederland aan vreemde staten moeten vergezeld gaan van vertalingen daarvan in duplo en wel voor Engeland in de engelsche taal, voor Duitschland en Oostenrijk in de duitsche taal en voor de overige staten in de fransche taal. Voor de vertalingen moet worden gebruik gemaakt van deskundigen.

In overeenstemming met hetgeen bij het burgerlijk strafproces geschiedt, zal het proces-verbaal, dut van het verhoor door den buitenlandschen rechter wordt opgemaakt, krachtens art. 344, no. 2 Sv. wettig bewijsmiddel zijn. (Zie Blok-Besier, deel I blz. 532, aanteekening bij art. 211 Sv. in verband met blz. 527, aanteekening bij art. 203 Sv.).

De in het geval van art. **87 R. L.** *te bewandelen weg wijkt nog al af van dien, welke te Kampen ter zake is gevolgd. Het is echter duidelijk, dat de vele formaliteiten aan de rogatoire commissie verbonden belangrijke vertraging van de strafzaak veroorzaken. Wanneer dus in het geval te Kampen de bedoelde te Gronau wonende getuige bereid is te Almelo zijne verklaring af te leggen, wordt er veel tijd en moeite ziitgespaard, doch kan hier wel worden gezegd dat deze getuige — ook al* **houdt hij zich op** *(art. 211 en vlg. Sv.) of* **bevindt hij zich** *(art.* **82** *R. L.)* **tijdens zijn verhoor** *te Almelo — behoort onder de burgerlijke rechtbank te Almelo (art.* **82 R. L.)?** *Het is dan ook de vraag of de rechter-commissaris aldaar volgens art.* **25** *R. O. wel verplicht is om aan het verzoek van den officier-commissaris te voldoen. Mocht hij daartoe* **bereid** *zijn, dan is er inderdaad veel tijd en moeite gewonnen. Zoo de getuige naar Kampen zou willen komen, zou, met toepassing van art. 83 R. L., de officier-commissaris zelf hem kunnen hooren.*

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Strafrechtelijke of krijgstuchtelijke behandeling.

door

A. J. J. M. LOHMEIJER,

1e Luitenant der Infanterie.

In weinig gevallen zal de commandeerende-officier bij zijne beslissing of een zaak al dan niet buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, zoo zeer omtrent den feitelijken toestand in het onzekere zijn dan wanneer die beslissing betreft een feit vallende onder punt 4o. van artikel 2 der Wet op de krijgstucht. Immers om hierin een beslissing te kunnen nemen moet hij eerst weten of den schuldige reeds tweemaal te voren wegens een feit omschreven in een der artikelen 310, 314, 315 en 331 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 27 van de Visscherijwet straf is opgelegd.

Bestond vroeger de mogelijkheid, dat de commandeerende-officier uit het vermelde op 's rnniis straflijst kon besluiten, dat krijgstuchtelijke behandeling was uitgesloten, dan gold die mogelijkheid slechts het bijzondere geval, dut op de straflijst ten minste twee straffen voorkwamen, hetzij beide strafrechtelijke of krijgstuchtelijke, hetzij één strafrechtelijke en één krijgstuchtelijke, opgelegd wegens feiten omschreven in een der bovengenoemde artikelen. Kwamen echter, hetgeen liet meest waarschijnlijke is, niet twee straffen opgelegd wegens dusdanige feiten op de straflijst voor, dan mocht de commandeerende officier hieruit nog geenszins besluiten, dat den schuldige tevoren niet reeds tweemaal wegens een feit in een dier artikelen omschreven straf was opgelegd. De ervaring tor11 leert, dat niet alle door den strafrechter opgelegde straffen, welke vóór de indiensttreding en tijdens prooi verlof zijn opgelegd, bij de korpsen bekend en op de straflijsten vermeld zijn, terwijl indien al de straffen ter kennis werden gebracht, zulks in den regel eerst geschiedde, geruimen tijd nadat zij waren opgelegd.

Aan vergissingen, die blijkens het bovenomschrevene bij het raadplegen van een vroegere straflijst mogelijk waren heeft L. O. 1926 no. 245 [1]) een einde gemaakt, aangezien hierin niet eene lOcpaling voorkomt, dat vonnissen (sententies) van den gewonen en den militairen strafrechter op de straflijsten moeten worden vermeld. De straflijsten zullen alzoo voortaan van de opgelegde straffen alleen de krijgstuchtelijke vermelden. Wanneer dus in de genoemde

1) Zie M. R. T. XXII blz. 102—104.

gevallen de man te voren niet reeds voor oneerlijkheid twee keeren krijgstuchtelijk is gestraft, zal hij den commandeerenden officier steeds twijfel bestaan of de zaak al of niet buiten strafrechtelijke behandeling mag worden afgedaan.

Die twijfel kan slechts verdwijnen nadat de commandeerende-officier zich ook zekerheid heeft verschaft betreffende de vraag of de man te vorrn door den rechter voor dergelijke feiten al dan niet een of meer malen werd gestraft. Naast de gegevens van de straflijst zijn derhalve iioodig die van liet strafregister, dat ter griffie van de arroiidissements-rechtbank in welker rechtsgebied de geboorte-plaats van den veroordeelde gelegen is. dan wel aan het Departement van Justitie, wordt aangehouden.

De circulaire van den Minister van Justitie bedoeld in art. 16 van het sedert gewijzigd K. B. van 19 Februari 1896, Stbl. no. 29, noemt mel den auditeur-militair, doch niet den commandeerenden-officicr van een korps, noch den garnizoenscommandant onder dc Nederlandsche ambtenaren, wien op hun verzoek ten dienste der Justitie, ten aanzien van bepaalde personen kosteloos een uittreksel uit de strafregister5 wordt afgegeven. Hierdoor zal het steeds noodig zijn — juist bij een geval van zoodanig lichten aard. dat uit dien hoofde krijgstuchtelijke afdoening mogelijk is — dat de compagnies-commandant door tusschenkomst van den korpscommandant aan den auditeur-militair moet verzoeken oin een extract uit het betreffende strafregister voor hem aan te vragen. Dit nu is jainrner, vooral voor de gevallen die overigens voor krijgstuchtelijke behandeling in aanmerking zouden komen, omdat de heilzame snelle afdoening der zaak vertraagd wordt: bovendien wordt daardoor de auditeur-militair belast met werk, dat rigrnlijk niet liet zijne is.

Het ware daarom wenschelijk, dat ook aan de commandeerende-officieren op hun vrrzoek. hetzij genoemde uittreksels kosteloos moeten worden toegezonden, hetzij — wat ern snellere behandeling bcvorclert en afschrijven van niet ter zake dienende straffen voorkomt — inlichtingen moeten worden verschaft orntrrnt het op het strafregister van den betrokkene voorkomen van straffen opgelegd wegens een feit omschreven in een der meer genoemde artikelen van art. 2 sub 4o. der Wet op de Krijgstucht.

Aangezien krijgstuchtelijke behandeling niet mogelijk is, indien den schuldige reeds tweemaal te voren straf is opgelegd wegens een feit omschreven in de voormelde artikelen, is het opmerkelijk dat voor deze uitsluiting niet genoemd worden de feiten omschreven in de artikelen betreffende diefstal en roof in de oude crimineele wetboeken. Blijkens de M. v. T., zie v. d. Hoeven 111, pag. 90. is het echter de bedoeling, dat het plegen van twee *oneerlijkheden* dc krijgstuchtelijke bestraffing van een derde of volgend feit onmogelijk maakt, onverschillig of die oneerlijkheden voor of na de indiensttreding zijn begaan. liet men overeenkomstig deze bedoeling op de gepleegde *oneerlijkheden*, dan levert het missen van de desbetreffende artikelen der oude crimineele wetboeken geen bezwaar

op; dat bij den wetgever ook die bedoeling voorzat, moge blijken uit de omstandigheicl dat wel srt. 315 W. S. R. maar niet bijv. art. 322 W. S. R. voor uitsluiting van krijgstuchtelijke bestraffing genoemd is.

Houden we voorts vast aan de bedoeling, dat reeds het plegen van twee of meer oneerlijkheden eene krijgstuchtelijke behandeling onmogelijk maakt, dan past in deze opvatting niet het bepaalde in art. 2 sub 40. der W. K. dat de schuldige reeds tweemaal te voren *straf* moet zijn opgelegd, aangezien dan ten opzichte van minderjarigen wel de plaatsing in een tuchtschool, de geldboete en de berisping, maar niet de door den rechter toegepaste *maatregelen* tot het scheppen van de uitsluiting der krijgstuchtelijke afdoening meewerken. Maar aangezien de wet wel bepaalt in welke gevallen krijgstuchtelijke afdoening uitgesloten is, doch ten opzichte van strafrechtelijke behandeling vrijheid laat, staat niets in den weg, dat gehandeld worde overeenkomstig de bedoeling van den wetgever, dan alleen de vraag, hoe komt men die door den rechter toegepaste maatregelen — welke niet in de strafregisters worden opgenomen — bijv. art. 38 W. S. R., te weten?

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA.

Vonnis van 28 December 1922.

President: Kapitein-Luitenant ter Zee H. J. Hartkamp.

Leden: Officier van Gezondheid der 1e klasse P. G. F. H. M. A. Vermast, Luitenant ter Zee der 1e klasse H. Vreedenberg, Officieren van Administratie der 2e klasse J. C. Nidelstein Walter en J. Nottrot.

Fiscaal: Officier van Administratie der 1e klasse H. G. Gerdes.

De Krijgsraad verklaart beklaagde, voor zoover hij is schuldig verklaard, niet strafbaar, op grond dat de begane feiten hem wegens ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet kunnen worden toegerekend.

Beklaagde lijdt aan een functioneele zenuwziekte onder den vorm van neurasthenie. Een heftige aanval van angst, als een symptoom dier ziekte, was oorzaak van het door beklaagde gepleegde feit.

Inhoud van het rapport van den deskundige.

De Zeekrijgsraad te Soerabaja, zitting houdende in de Marine kazerne „Goebeng" in de zaak

tegen

W. J. M. R. M., matroos der 2e klasse, stamboeknummer ...., oud 23 jaren, geboren te Amsterdam, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 2e klasse op stamboeknummer ...., aan boord van *Hr. Ms. Onderzeeboot „K. III"*, na aanvankelijk van 3 tot 9 Januari 1922 in arrest zonder waarneming van dienst en van 9 tot 27 Januari 1922 in arrest met waarneming van dienst te hebben vertoefd, na zich vervolgens van 27 Januari tot 6 Februari 1922 op vrije voeten te hebben bevonden en van 6 Februari tot 18 Mei 1922 wederom in arrest zonder waarneming van dienst. op laatstgenoemde datum wederom op vrije voeten gesteld en mitsdien thans gerequireerde in persoon;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad dd. 21 Januari 1922, No. 690/III;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad dd. 5 April 1922, No. 3469/III, aan den voet van welk stuk door den Fiscaal aan den beklaagde is telastegelegd:

„dat hij op den 3den Januari 1922. dienende aan boord van Hr. MB.

Onderzeeboot „K. III", terwijl deze boot varende was in de Java-zee en in gereedheid was gebracht oni onder te duiken, uitdrukkelijk heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten de hem door den commandant dier boot, den Luitenant ter zee der 1e klasse F. W. C. en den chef d'equipage, den torpedist-majoor G. R., gegeven ordrr orn zich van dek naar beneden te begeven, op te volgen";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 8 April 1922, waarbij bovenvermeld bevel tot bijeenkoming en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is ge dagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op den 18en April 1922, des voormiddags ten 9 ure;

Gezien de processale stukken, voor zoover daarvan gebruik ge maakt, aan beklaagde vertoond en voorgelezen;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal ingediend en gehoord de voorlezing der daarin opgenomen conclusie, strekkende tot vrijspraak van beklaagde, zijnde liet „uitdrukkelijk weigeren" niet wettig en overtuigend bewezen en kunnende hem de overige feiten wegens de ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet worden toegerekend;

Gelet op de verklaring van beklaagde, dat hij afstand dort van het recht om renr schriftuur van antwoord in te dienen;

Overwegende dat beklaagde's extract-stamboek onder meer inhoudt: dat hij zich op den 1sten Juli 1914 als jongen tot de intrede van zijn 25sten levensjaar in den Zeedienst heeft verbonden en dat zijn dienstverband komt te eindigen op den 18den October 1923; dat hij thans als matroos der 2e klasse bij de Koninklijke Marine dient;

Overwegende dat beklaagde ter zake opgeeft:

dat hij eigenlijk niet geweigerd heeft de in de telastelegging genoemde order op ie volgen en deze wel wilde uitvoeren, doch niet durfde; dat. terwijl hij diende aan boord van Hr. Ms. „K. III", deze boot op den 3den Januari 1922 om ongeveer half tien des morgens naar buiten ging; dat hij zich toen bijzonder weinig op zijn gemak voelde door een onverklaarbare angst, welke hij al sedert eenigen tijd had voor het varen op een onderzeeboot, welke angst dien morgen zeer groot was, zoodat hij niet wist wat hij moest beginnen; dat hij bij het uitgaan uit de haven aan den commandant verzocht hem aan den wal te laten zetten, omdat hij niet mede durfde, hetgeen de commandant weigerde; dat de boot vervolgens naar de Java-zee gevaren is en hij intusschen aan dek aan de werkzaamheden deelnam; dat zijn baksmeester hem als zeuntje zeide naar beneden te gaan om de bak uit te pakken, waarop hij antwoordde dat hij wel naar beneden wilde, maar niet durfde; dat de Luitenant ter zee R. torn nog trachtte hem moed in te spreken, doch toen dit niet baatte, een Menadonees werd aangewezen om zijn werk beneden over te nemen; dat hij ook tijdens het schaften niet naar beneden is gegaan en toen aan dek bleef en niet at; dat na het schaften, toen de bont in de Java-zee was gekomen, toebereidselen werden gemaakt om

onder te duiken, aan welke toebereidselen hij meehielp; dat daarop iedereen naar beneden ging, doch hij achter de brug aan dek bleef zitten; dat de Luitenant ter zee Ca. hrm van de brug toeriep dat hij naar beneden moest, want dat de luiken dicht gingen, waarop hij antwoordde dat hij wel wilde, maar niet durfde; dat daarop de torpedist-majoor B. naar boven kwam en met bootsman Bo. trachtte hem gerust te stellen en te overreden, mat evenwel niet gelukte: dat majoor B. hem uitdrukkelijk gelastte zich naar beneden te begeven, doch bij zich niet herinnert, dat de commandant hem die order heeft gegeven; dat hij daarop aan den commandant vroeg oni liern gedurende het duiken met het jolletje te laten drijven, hetgeen de commandant weigerde; dat de commandant daarop order gaf hem bert te pakken en met geweld naar beneden tr brengen, hetgeen geschiedde; dat hij zich daarbij aanvankelijk wel tr weer stelde, maar dit opgaf toen hij inzag dat hij tegen de overmacht niet op kon en zich ten slotte door het voorluik, waarheen hij gesleurd was, naar beneden liet rallen; dat hij, daarop beneden vooruit ergens is neergezet en daar, liggende op een mat, het verdere gedeelte van den tocht heeft medegemaakt, waarbij hij geheel beduusd was; dat hij eerst weer lot zichzelf kwam, toen de boot weer langs de „Koning der Nederlanden" gemeerd lag; dat hij zich aan boord van laatstgenoemden bodem direct naar den ziekenboeg begaf, omdat hij erge hoofdpijn had; dat daar bleek dat hij geen koorts had en hij een poeder kreeg van den ziekenverpleger, daar de dokter niet aanwezig was; dat hij van kind af aan angst heeft gehad voor electriciteit, doordat hij als jongen van 12 jaar te Amsterdam op straat toen hij mrt zijn vingers ergens aan kwam, een flinken klap van een electrischen stroom kreeg; dat dan ook in hoofdzaak de electrische batterij aan boord van de „K. III" hem angst inboezemde; dat hij vanaf het begin dat hij bij den onderzeedienst voer, altijd eenigszins bang was en zich, zoodra hij op een onderzeeboot komt, al heel gauw ziel; voelt, welke kwaal wijkt, zoodra hij weer van ílc boot af is: dat hij daarover meermalen met den dokter heeft gesproken en dokter hl. toen deze destijds bij den onderzeedienst diende, hem wel eens heeft medegedeeld, dat hij voor clicn dienst ongeschikt was: dat de latere doktoren van den onderzeedienst op zijne klachten telkens zeiden, dat hij het maar eens probeeren moest, doch zijn onbehaaglijk gevoel hoe langer lioc erger werd; dat hij bij een van die gelegenheden, in November 1921, toen hij door den dokter wederom geschikt voor den onderzeedienst werd geoordeeld, zich in een bui van moedeloosheid tegenover den dokter heeft laten ontvallen, dat hij clan wel zou trachten er iets bij te krijgen, doch dat dit hem geen ernst was; dat op de voorlaatste reis van de „R. TII" het onbehaaglijk gevoel steeg tot een bepaalde angst, vermoedelijk doordat hij allerlei verhalen hoorde van het ongeluk op de „K. IV"; dat hij op die reis 's nachts allerlei akelige droomrn en visioenen had, het toen 's nachts beneden niet meer kon uithouden en steeds aan dek is blijven slapen, hoewel de Europeanen dit tijdens het varen nooit doen; dat hij vóór

den aanvang van de vaartocht op den 3den Januari 1922 juist de „K. IV" had bezichtigd, nadat daar een ongeluk had plaats gehad en zijn angst daardoor nog was vermeerderd; dat hij den 3den Januari 1522 vóór het vertrek zijn beddegoed op de „K. III" naar beneden heeft gebracht en toen, beneden zijnde, een hevige, onverklaarbare angst zich van hem meester maakte, waarna hij weer naar dek holde; dat hij vóór het vertrek geen moeite heeft gedaan om wegens zijn angst achter te blijven. daar die angst eerst recht hevig werd, toen de motoren werden aangezet;

Overwegende dat door de navolgende onder eede gehoorde zetuigen is verklaard:

1e. Tl. *W.* C., oud 35 jaren, Luitenant ter zee der 1e klasse, commandant van Hr. Ms. Onderzeeboot „K. III":

dat beklaagde in den morgen van den 3den Januari 1522, terwijl Hr. Ms. „K. III" het Marine-bassin te Soerabaja uitstoomde bij hem kwam met het verzoek afgezet te mogen worden, aangezien hij niet meer naar beneden in de boot durfde te gaan, waarop hij, getuige, antwoordde dat zulks niet meer mogelijli was en er ook geen aanleiding voor bestond; dut hem later werd gerapporteerd dat beklaagde weigerde zeuntjesdiensten te verrichten, opgevende dat hij niet naar beneden durfde; dat hij order gaf die weigering voorloopig maar te laten loopcn, omdat bij het duiken wel zou blijken wat beklaagde eigenlijk wilde, en waardoor beklaagde meteen gelegenheid kreeg om over zijne handelwijze na te denken; dat beklaagde meehielp bij het maken der toebereidselen aan dek om onder water te gann varen, doch toen de luiken gesloten moesten worden, weigerde zich naar beneden te begeven; dat hij daarop met den chef d'equipage naar beklaagde is gegaan en deze laatste beklaagdc heeft toegesprolien eil hem order heeft gegeven om naar beneden te gaan: dat, toen dit niet hielp, ook hij, getuige, beklaagde heeft toegesproken en hem gelastte naar beneden te gaan; dat beklaagde echter bleef weigeren, zeggende, dat hij niet durfde; dat hij, getuige, daarop, teneinde Ie voorkomen dat beklaagde zou verdrinken, aan eenige personen last gaf beklaagde beet te grijpen en met geweld naar beneden te brengen, hetgeen geschiedde; dat beklaagde zich daarbij verzette door zich aan stutten en uitstekende deelen vast te grijpen en op de bedreiging dat hij gebonden zou worden, wat gewilliger werd; dat beklaagde, beneden gekomen ergens vooruit op den grond is gaan liggen, geen deel genomen heeft aan de verdere werkzaamheden cri ook beneden is gebleven toen de boot weer boven kwam, zijnde hij pas weer naar dek gekomen, toen de ,.K. TTT" langszij van de ,,Koning der Nederlanden" gemeerd was; dat hij sedert beklaagde in Juni 1920 aan boord van de „K. III" geplaatst werd vóór hetgeen dien dag gebeurde bij beklaagde niets van angst of lafheid heeft bemerkt; dat beklaagde aanvankelijk een goeden indruk maakte, welke echter minder goed werd naarmate de uitreis vorderde, terwijl hij veel over zijne gezondheid klaagde, welke klachten op hem, getuige, den indruk maakten sterk overdreven te

zijn; dat Dr. M. beklaagde na aankomst in Indië tijdelijk ongeschikt achtte voor den onclerzredirnst, doch andere doktoren, die hem daarna behandelden hem weder geschikt bevonden, zoodat beklaagde na eene afwezigheid van enkele maanden op de „K. III" terugkwam; dal hij, getuige, van beklaagde's angst den indruk kreeg dat het hem eroin te doen was van den onderzeedienst weg te komen en dat die angst door beklaagde sterk werd overdreven;

2e. C. B., oud 42 jaren, torpedist-majoor aan boord van Hr. Ms. „K. III":

dat, toen de „K. III" op 3 Januari 1922 het Westgat uitvoer. beklaagde al opgaf dat hij niet naar beneden durfde; dat hij, getuige, toen getracht heeft, beklaagde wat moed in te spreken; dat beklaagde evenwel, toen dien morgen in de ‚Java-zee gedoken zou worden en iedereen naar beneden ging, als ren wezenlooze in elkander gedoken aan dek bleef zitten, dat hij daarop met den commandant naar beklaagde is gegaan en de commandant dezen gelastte „R. M. ga naar beneden", waarop beklaagde, terwijl hij in huilen uitbarstte, ant woordde „Ik durf niet" en vroeg, hem in het jolletje te laten drijven; dat hij, getuige, toen vruchteloos hrrft getracht beklaagde te overreden en hem eveneens heeft gelast „R. M., ga naar beneden", terwijl beklaagde steeds antwoorddr „Ik durf niet"; dat beklaagde op de vraag waarom hij niet durfde, het antwoord schuldig bleef; dat hij den indruk kreeg dat beklaagde werkelijk bang was om naar beneden te gaan; dat de commandant ten slotte order gaf beklaagde goedschiks of kwaadschiks naar beneden te brengen, waarop hij, getuige, en matroos L. brklaagde beetpakten cn naar voren brachten; waartegen beklaagde zich verzette door zich vast te grijpen aan wat hij te pakken kon krijgen; dat zij, zelfs mrt behulp van eenige anderen. brlilaagde moeilijk naar beneden konden krijgen, doordat beklaagde telkens zijn beencn uitstak en hij, beklaagde, toen dreigde te binden en af te vieren als hij zijn verzet niet staakte; dat beklaagde daarop ten slotte zeide „Nu, majoor, dan zal ik wel gaan", en toeliet dat hij verder naar beneden werd gebracht; dat hij. getuige, op de uitreis in het begin zeer tevreden was over beklaagde, doch dat deze langzamerhand heel wat minder ijverig en geschikt werd, waarover, hij, getuige, hem eenige keeren onderhield, waarna liet langzamerhand met zijn merk beter ging, zoodat hij op de reis voorafgaande aan de vaartocht van den 3den Januari 1922, werkelijk tevreden over beklaagde was, terwijl beklaagde hem na die reis verklaarde, dat hij die laatste reis zoo prettig gediend had; dut het hem, getuige, op die laatstbedoelde reis opviel, dat brklaagde eenige malen aan dek sliep, terwijl de boot varende was en niemand anders dit deed, doch dat hij overigens van angst van beklaagde om naar beneden te gaan, nooit iets gemerkt heeft; dat hij er zich geen be paald oordeel over heeft kunnen vormen of de angst van beklaagde echt of wel gesimuleerd was;

3e. B. H. L., oud 21 jaren, matroos der 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Koning der Nederlanden" te Soerabaja:

dat hij den 3den Januari 1922 aan boord van de „K. III" hoorde dat beklaagde van den commandant tot driemaal toe order kreeg om naar beneden te gaan, waarop beklaagde telkens antwoordde: „Dat durf ik niet"; dat daarop getuige B. beklaagde ook order gaf oni naar beneden te gaan, doch beklaagde telkens herhaalde dal hij niet durfde; dat hij, getuige, mee heeft geholpen om beklaagde naar beneden te transporteeren en daarbij opgemerkt dat beklaagde werkelijk heel angstig was; dut beklaagde daarbij tegenstand bood, doch gewilliger werd toen gedreigd werd dat hij zou worden gebonden en zich niet meer verzette toen zij hem lieten zakken; dat beklaagde op de reis van de „K. III" vóór de vaartocht op 3 Januari 1922, ook ondcr stoom steecls aan dek sliep, wat geen der andere Europeanen deed;

4e. J. v. d. N., oud 27 jarcn, korporaal-kok aan boord van Hr. Ms. „Koning der Nederlanden" te Soerabaja:

dat beklaagde in den morgen van den 3den Januari 1922 aan dek van de „K. III" cenige keeren tegen hem gezegd heeft, dat hij over boord zou springen, omdat hij niet naar beneden durfde; dat hij, getuige, daarbij den indruk kreeg dat het beklaagde ernst was; dat beklaagde gedurende de zeven maanden, dat deze niet hem, getuige, op de „K. III" samen diende, altijd zenuwachtig was en op de reis, welke aan de vaartocht van den 3den Januari 1922 voorafging, zelfs wanneer de boot ondcr stoom was, aan dek sliep, wat geen der andere Europeanen doet, indien er g en bepaalde reden voor is;

5e. R. *G.*, oud 25 jaren. matroos der 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „K. III":

dat beklaagde gedurende de vijfdaagsche reis van dc „K. III", voorafgaande aan de vaartocht op 3 Januari 1922, steeds den nacht aan dek doorbracht en hem ongevraagd als reden daarvan mede deelde, dat hij bang was dat de batterij in de lucht zou vliegen; dat beklaagde gedurende die reis overdag wel steeds beneden was om zijn dienst als zeuntje te verrichten; dat hem, getuige, is opgevallen, dat beklaagde den laatsten tijd minder opgewekt was dan vroeger;

6e. S. L. A., oud 29 jaren, Officier van Gezondheid der 1e klasse aan boord van Hr. ms. „Koning der Nederlanden", tevens als deskundige onder eede:

dat beklaagde zich in September 1921, kort nadat hij, getuige, den dienst aan boord van de „Koning der Nederlanden" had aanvaard, zich bij hem heeft gemeld met nerveuse klachten, terwijl hij mededeelde zich niet in staat te voelen voor het varen bij den ondcrzeedienst, zich zwak te voelen en altijd hoofdpijn te hebben; dat hij na onderzoek geen redenen vond, beklaagde voor den onderzeedienst ongeschikt te verklaren; dat beklaagde 28 October 1921 weder onder zijne behandeling is gekomen wegens een ziekte, welke met de zenuwen geen verband hield, toen geruimen tijd vrij van dienst is geweest en daarna een tijdlang tot zijn, getuige's, tevredenheid werkzaam was in den ziekenboeg; dat beklaagde tijdens laatstbedoelde ziekte gedreigd heeft zich aan het varen met ern onderzeeboot te

zullen onttrekken, door zich na zijn herstel opnieuw een ziekte op den hals te halen, van welke uitlating hij, getuige, echter den indruk kreeg, dat het hem daarmede geen ernst was; dat hij bij beklaagde nooit pathologische angstverschijnselen heeft geconstateerd en deze hem nooit over angst gesproken. doch wel over zijn afkeer van den dienst op onderzeebooten, welke naar hij zeide een gevolg was van zijn slechten gezondheidstoestand gedurende het varen op ecii onderzeeboot; dat hij voor zoover hij zich herinnert, beklaagde na het gebeurde in de telastelegging vermeld, niet meer heeft behandeld;

Overwegende dat uit de vorenvermelde bewijsmiddelen niet wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde zich heeft schuldig **gr**maakt aan het *uitdrukkelijk weigeren* van de in de telastelegging omschreven orders;

dat toch de uitdrukking „ik durf niet" zonder de Nederlandsche taal geweld aan te doen, niet kan worden beschouwd als eene uitdrukkelijke weigering;

dat beklaagde mitsdien op dien grond van dat gedeelte der telastelegging moet worcleii vrijgesproken;

Overwegende dat door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen der hierboven sub 1'. 2° en ;<' genoemde getuigen en uil de erkentenissen van beklaagde, alles in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde ten tijde cri ter plaatse als in de telastelegging genoemd onder de daarin vermelde omstandigheden opzettelijk heeft nagelaten de daar omschreven orders op te volgen, zoomede zijne schuld daaraan;

Overwegende dat dit wettig en overtuigend bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als:

„het als mindere schepeling in andere gelegenheden dan in eene affaire tegen den vijand, in tle nabijheid van denzelven of in oorlogstijd op de brandwacht opzettelijk nalaten de door zijn superieur gegeven orders na te komen";

Overwegende dat naar aanleiding van hetgeen beklaagde opgeeft als reden voor het niet opvolgen der hem gegeven order en van lietgeen de vorenvermelde getuigen en getuige-deskundige daaromtrent hebben verklaard de vraag is gerezen, of het ten laste gelegde en bewezen verklaarde in verband met zijne psychische vermogens aan beklaagde kan worden toegerekend;

dat ter beantwoording dier vraag ten processe een onderzoek is ingesteld naar beklaagde's psychische vermogens, welk onderzoek plaats had in het krankzinnigengesticht tc Lawang, in welke inrichting beklaagde gedurende zes maanden tri. observatie werd opgenomen;

dat naar aanleiding van dit onderzoek door den Gouvernementsarts P. J. de Kock, geneeskundige aan genoemd krankzinnigengesticht, den 18den November 1922 een ten processe aanwezig deskundig verslag werd uitgebracht, waarin genoemde deskundige op grond van de bij beklaagde geconstateerde verschijnselen als nader

in het verslag omsrhreven, op den eed bij de aanvaarding zijner bediening afgelegd, het navolgende verklaart:

1. Beklaagde W. J. M. R. M. is niet krankzinnig. Een langer verblijf in een krankzinnigengesticht is niet noodig.

2. Beklaagde is lijdende aan een functioneele zenuwziekte onder den vorm vaii neurasthenie.

3. Deze ziekelijke afwijking bestond voor en tijdens het begaan van het feit. waarvan bij beschuldigd wordt cn bestaat, ofschoon belangrijk verbeterd, ook nu nog.

4. Een heftige aanval van angst, als symptoom van bovengenoemde ziekte, was de oorzaak van het begaan van het geincrimineerde feit, doordat beklaagde onder invloed van dien angst buiten staat was zijn wil voldoende te bepalen en zijn handelingen dienovereenkomstig te besturen.

5. De dienstweigering ontstond dus tengevolge van een ziekelijke stoornis der geestelijke vermogens van beklaagde.

Overwegende dut de Krijgsraad zich vereenigende rnct de vorengenoemde conclusies van den deskimdige op de gronden daarvoor in zijn verslag nader uiteengezet en deze conclusies overnemend en tot de zijne makend. van oordeel is, dat de wettig en overtuigend bewezen verklaarde feiten den beklaagde niet kunnen worden toegerekend;

Overwegende dat in verband met de hierboven sub 1° vermelde conclusie van het deskundig verslag, geene termen aanwezig worden gracht om, ingevolge het bepaalde in het tweede lid van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht, beklaagde's plaatsing in een krankzinnigengesticht te gelasten;

Gezien de artikelen:

37, 91 van het Wetboek van Strafrecht;

97, 98 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk Ie Water: 183, 189 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, hetgeen aan beklaagde is telastegelegd, met zijne schuld daaraan, met dien verstande, „dat hij op den 3den Januari 1922, dienende aan boord van H*. Ms. Onderzeeboot „K. III", terwijl deze boot varende was in de Java-zee en in gereedheid was gebracht om onder te duiken, opzettelijk heeft nagelaten de hem door den commandant dier boot, den Luitenant ter zee der 1e klasse li'. W. C. en den chef d'equipage, den torpedistmajoor G. B. gegeven order om zich van dek naar beneden te begeven, op te volgen";

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde meer is telastegelegd, dan bewezen is verklaard;

Verklaart dat beklaagde, voor zoover hij is schuldig verklaard, niet strafbaar is op grond dat de begane feiten hem wegens ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet kunnen wordeii toegerekend;

Spreekt den beklaagde vrij van het hem telastegelegde.

Rapport van den deskundige.

W. J. M. R. M., matroos 2e klasse bij den onderzeedienst te Soerabaja wordt beschuldigd van het uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten een hem door een meerdere gegeven order op te volgen.

Gedurende den loop van het onderzoek ter terechtzitting van den Krijgsraad bleek de noodzakelijkheid van het instellen van een onderzoek naar de verstandelijke vermogens van beklaagde, tengevolge waarvan de Zeekrijgsraad te Soerabaja bij dispositie van den 18den April 1922 beval. dat de beklaagde zou worden opgenomen ter observatie in een door den Hoofdinspecteur, Hoofd van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst aan te wijzen inrichting.

Den 18den Mei 1922 werd beklaagde opgenomen in het gesticht voor zielszieken te Lawang. Van het aldaar ingesteld onderzoek en de resultaten daarvan is het volgende verslag opgemaakt.

W. J. M. R. M. werd geboren te Amsterdam den 18den October 1899 en is dus nu 23 jaar oud. Van zijn vader herinnert hij zich niets, daar het huwelijk zijner ouders door echtscheiding werd ontbonden, toen beklaagde 2 jaar oud was. Naar hetgeen hem later werd medegedeeld, was zijn vader iemand van zeer gefortuneerde familie, die door een losbandig leven en sterk alcoholmisbruik zijn goed verkwistte en zijn gezin ten gronde richtte. Alle pogingen door beklaagde ingesteld om zijns vaders lateren levensloop en tegenwoordige verblijfplaats op te sporen. ook door middel van particuliere detectiven bleven vruchteloos.

Voor zoover beklaagde bekend is kwamen in vaders familie geen gevallen van zenuwziekten of krankzinnigheid voor.

De moeder van beklaagde is een kalme, bedaarde vrouw, die ofschoon lichamelijk niet sterk, nooit aan zenuw- of zielsziekte leed, evenmin als hare familie.

Beklaagde is eenig kind.

Van ziekten of ongevallen gedurende zijn kinderjaren is beklaagde niets bekend. Op 6-jarigen leeftijd ging beklaagde naar school. Hij kon gemakkelijk leeren, toonde voldoenden ijver en een goed gedrag en doorliep regelmatig de geheele lagere school tot zijn 14de jaar, daarna de vervolgklasse. Als schooljongen was hij stil en gehoorzaam, sloot zich moeilijk bij kameraden aan, was zelden luidruchtig, druk of opgewonden, zooals andere kinderen, misschien ten gevolge van het thuis ontbreken van broeders en zusters.

Op 12-jarigen leeftijd kwam hij bij ongeluk in aanraking met een electrische leiding en kreeg een electrischen schok, waardoor hij viel. Ofschoon hij geen lichamelijk letsel kreeg maakte deze gebeurtenis toch een diepen en blijvenden indruk op hem. Hij was altijd wat schuw en vreesachtig van aard, waarbij nu kwam èn ontzag èn zelfs angst voor machines, vooral electrische.

Op 15-jarigen leeftijd verliet hij de school. Gaarne had hij door-

geleerd, maar de geldmiddelen ontbraken. Hij kwam toen op de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden (Juli 1914). Na een langdurige onderbreking van zijn verblijf te Leiden wegens mobilisatie, werd hij geplaatst op de Van Galen en een jaar later op de Gelderland. Het leven aan boord beviel hern goed, hij werd weinig gestraft en werd matroos 3e kl. Eigenaardig was, dat hij wel durfde klimmen, maar daarbij nooit naar beneden durfde zien. Reeds wanneer hij van een geringe hoogte naar beneden keek werd hij angstig en duizelig. Daardoor is hij eens van een ladder gevallen, waardoor een wond hoven het linkeroog ontstond.

Beklaagde was geplaatst op de Gelderland, toen er aan boord van dat schip een ernstig ongeluk gebeurde door een ketelontploffing.

Hiercloor werd hij nog schrikachtiger en verloor alle vertrouwen. Toen hij later op de pantscrboot Gruno geplaatst werd, schrikte hij geweldig toen hij plotseling voor 't eerst hel aanzetten der Diesel niotorrn hoorde. Hij dacht daarbij direct aan het ongeluk op de Gelderland. Ook in 't vervolg schrikte hij altijd. ofschoon in mindere mate, wanneer de machines begonnen te werken. Daarnaast ontwikkelde zich langzamerhancl een angst voor schieten. Hij vreesde altijd voor ongelukken, hield zich goed uit vrees voor straf, maar onderdrukte toch dikwijls niet moeite den lust om aan den wal te blijven, wanneer het schip moest uitvaren om te gaan schijfschieten.

Na nog op verschillende schepen te hebben gediend vertrok 1)?-klaagde in September 1920 naar Indië aan boord van een onderzeeër. Liever was hij met een ander schip gegaan, daar 'l leven aan boord van ren onderzeeër altiid voor hem iets angstigs had. Hij schikte zich echter in den toestand, deed zijn dienst zoo goed hii kon en kwam zonder ongelukken in Indië (December 1920). In Indië diende hij voortdurend op onderzeeërs. Bij het varen, vooral bij het duiken was hij altijd angstig, 'l meest voor de electrische batterij. Dikwijls hoorde hij van ongelukken aan boord van buitenlandsche onderzeeërs, waarschijnlijk omdat zijn aandacht daar steeds op gevestigd was, en dacht daarover dikwijls na. Toen vernam hij dat er aan boord van R. IV, een zusterschip van het zijne een ernstig ongeluk gebeurd was met de electrische machine door kortsluiting. Tengevolge daarvan nam zijn inwendige angst en onrust sterk toe. Hij begon slechter Ie slapen, zelfs aan boord van het logementschip „Koning der Nederlanden", vloog herhaaldelijk 's nachts angstig op uit zijn slaap. Daarbij ging ziin gezondheid achteruit. Zijn eetlust nam af, hij gevoelde zich zwakker en minder geschikt voor zijn werk dan vroeger. Herhaaldelijk leed hii aan koortsaanvallen. Dikwijls leed hij aan hoofdpijnen, vooral in 'l achterhoofd en een gevoel alsof iets op ziin hoofd drukte. Aan boord van den onderzeeër durfde hij 's nachts niet naar beneden in de nabijheid der machines slapen, maar sliep in tegenstelling met alle anderen steeds aan dek, ofschoon de gelegenheid beneden veel beter was. Hii meldde zich toen ziek bij den Officier van Gezondheid M., die beklaagde ongeschikt achtte voor den onderzeedienst.

Het feit, waarvan beklaagde beschuldigd wordt, viel voor op den 3den Januari 1922. De K. III, aan boord waarvan hij diende, voer. op dien datum 's morgens uit. Beklaagde gevoelde zich buitengewoon angstig en betreurde het levendig, dat hij niet aan den mal was gebleven, al zou hij daarvoor worden gestraft.

Reeds toen het schip het Marine-bassin te Soerabaja uitstoomde, vervoegde hij zich bij den commandant mrt het verzoek aan land te worden gezet, aangezien hij niet meer naar beneden durfde gaan. Het verzoek kon natuurlijk niet worden toegestaan. Hij werd langzamerhand zoo angstig. dat hij er over dacht over boord te springen Toen de boot ging duiken en iedereen naar beneden ging, bleef beklaagde als een wezenlooze in elkaar gedoken zitten. Aet herhaaldelijk gegeven hevel om naar brncclcn te gaan volgde hij niet op. zeggende dat hij wel wilde. maar niet durfde. waarbij hij in huilen en snikken uitbarstte en vroeg hem rnanr in het jolletje tc laten drijven, totdat de boot weer bovenkwam. Toen geen overreding hielp werd beklaagde met geweld naar beneden gebracht, waarbii hij zich in zooverre verzette, dat hij zich vastklampte aan alles wat hij te pakken kon lirijgen. Toen men hem eindelijk dreigde te binden liet hij zijn verzet varen en liet zich geheel passief en willoos naar beneden dragen.

Omtrent het verloop van hrt gebeurde komen alle getuigenverklaringen tot in bijzonderheden overeen.

Beklaagde bekent volledig het hem ten laste gelegde, maar he[illegible] vol, dat hii wel wilde. maar niet durfde en ziin angst niet kon overminnen. Uit anpst weer op een ondrrzreër te komen, verzocht hij zoo lang mogelijk in het krankzinnigengesticht te mogen blijven.

Gedurende ziin verblijf alhier was beklaagde altijd rustig en bedaard. Aanvallen van angst vertoonde hii niet. hetgeen bij de afwezigheid van machines te begrijpen is. Hij schikte zich goed in de omstandigheden, werkte op eigen verzoek, ging goed met medeverpleegden om en gaf nooit aanleiding tot stoornis of moeilijkheden. Van de groote mate van vrijheid. die hem werd toegestaan maakte hij nooit misbruik.

Oppervlakkig maakte hij den indruk opgeruimd van karakter rn wat onverschillig te zijn. Bij nadere beschouwing blijkt dit evenwel slechts schijn te wezen. Zijn houding heeft altijd iets gedwongens. Bij elk gesprek, althans wanneer meerdere personen aanwezig zijn, ligt er altijd een strakke. gewilde glimlach op zijn gelaat en poogt hij zijn waren aard te verbergen door gezochte vroolijkheid en geestigheid. Ofschoon hij zich niet opzettelijk aan gezelschap onttrekt, is hij toch blijkbaar liever alleen. Bij een langer gesprek onder vier oogen ontspannen zich zijn trekken en ziet hij er duidelijk gedeprimeerd uit. Hetzelfde is het geval. wanneer het gelukt hem onopgemerkt te observeeren. Ook gedurende een lichten aanval van malaria, waarin hij zichzelf minder onder controle had, was hij duidelijk gedeprimeerd.

Dat beklaagde zeer schrikachtig is bleek hij een klein ongeval

dat hem hier overkwam. Rij het duiken in het zwembassin stootte hij met den schouder tegen den bodem, waardoor het schoudergewricht luxeerde. De schrik tengevolge hiervan was veel grooter dan de pijn en was onmiskenbaar in zijn uiterlijk: zijn ontdane gelaatstrekken, wijd open oogen, doodsbleeke gelaatskleur en zijn heftig beven. Ook zijn angst voor de repositie, die direct en zonder moeite gelukte was abnormaal sterk, ofschoon beklaagde zich heftig inspande. die te overwinnen.

De intellectueele ontwikkeling komt overeen met zijn stand en opvoeding. Hij leest en schrijft goed, rekent voldoende. Hij begrijpt gewone vragen goed en snel, is in staat gevolgtrekkingen te maken en redeneert samenhangend en logisch. Hij kan zijn aandacht fixeeren en blijft zonder afdwalen hij zijn onderwerp. Hij heeft voldoende begrip van maatschappelijke verhoudingen en van militaire orde en tucht. Hij weet zeer goed wat insubordinatie is en wat de onvermijdelijke gevolgen daarvan zijn. Geheugen en inprentingsvermogen zijn voldoende; patient zelf meent dat beide in den laatsten tijd zijn afgenomen. Hallucinaties zijn nooit opgemerkt. evenmin perioden van verwardheid of tijdelijke bewustzijnrtoornis. Eens, terwijl beklaagde aan het werk was kreeg hij plotseling een gevoel van duizeligheid, werd bleek en dreigde flauw tc vallen. zonder dat eenige aanleiding kon worden gevonrlrn. Vervolgingsideeën of waanvoorstellingen bestaan niet. Ethische en aesthetische gevoelens komen overeen met die van zijn standgenooten.

Bij lichamelijk onderzoek bleek het volgende:

Beklaagde is vrij stevig gebouwd; spier- en beenstelsel zijn goed onderhuidsch vetweefsel matig ontwikkeld. Aangezicht licht asymmetrisch. Boven het linkeroog een oppervlakkig litteeken. Oogbewegingen normaal. Pupillen rond, even groot, reageeren op licht en convergentie. Gezichts-, gehoor- en kleuren-onderscheidingsvermogen normaal Tong vertoont geen tremoren of litteekens. Geen spraakstoornis. Alle bewegingen van romp en ledematen worden goed en met voldoende kracht en snelheid uitgevoerd. Gang normaal. Geen ataxie. Nergens duidelijke gevoelsstoornissen. Trcinnrcn in de uitgestrekte vingers. die bij emotie sterk toenemen. Pharynxreflex aanwezig. Pees- en huidreflexen aanwezig en symmetrisch. Kniepeesreflex beiderzijds hoog. Geen Babinsky. Borst- en buikingewanden zonder afwijkingen. Milt licht vergroot. Behalve gedurende den malaria-aanval was de temperatuur steeds normaal. De pols is onder gewone omstandigheden normaal, maar stijgt bij emotie onevenredig snel.

Urine bevat eiwit noch suiker.

Beklaagde eet ook nu nog slechts matig, ofschoon hij beweert dat zijn eetlust thans beter is dan vroeger. Reeds enkele dagen na zijn komst alhier, beweerde patient in langen tijd niet zoo goed geslapen te hebben als hier. Toch slaapt hij ook nu nog niet zoo vast en rustig als bij een gezonden man van zijn leeftijd verwacht mag worden. Dikwijls heeft hij moeite met inslapen en ligt uren lang

wakker. Beklaagde ziet er soms duidelijk ouder uit dan hij is. Ofschoon hij gedurende korten tijd in staat is voldoende spierarbeid te verrichten, is hij spoediger vermoeid dan met zijn spierontwikkeling overeenliomt.

Alcohol- en tabaksmisbruik worden ontkend.

Uit het bovenstaande: de spoedige vermoeidheid bij voldoende spierkracht, het slechte slapen, de lichte digesticstoornis, de somtijds opkomende duizeligheid, het gebrek aan zclfvcrtrouwen, de gedeprimeerde gemoedstoestand en de verhoogde gevoeligheid, die met moeite verborgen worden achter geveinsde luchthartigheid blijkt dat beklaagde lijdende is aan neurasthenie. Deze ziekte ontstond op den bodem van erfelijken aanleg (vader sterk alcoholist) en is toegenomen door het gedwongen zich gedurende langen tijd bevinden in een omgeving, die beklaagde voor gevaarlijk hield. Nu is het bekend, dat bij neurasthenici zich regelmatig ontwikkelen slecht of niet gemotiveerde aanvallen van angst.

Op allen, die tijdens de dienstweigering tegenwoordig waren, maakte beklaagde den indruk buittngewoon angstig te zijn, al achtten sommigen die angst opzettelijk overdreven. Het werkelijk aan wezig zijn blijkt ook uit het anders geheel ongemotiveerde, ongebruikelijke en onaangename slapen aan dek van den onderzeeër, zelfs onder stoom. Dat die angst gewoonlijk niet aan het licht kwam, wordt veroorzaakt doordat beklaagde uit vrees voor straf en uit schaamte voor laf te worden aangezien, met groote inspanning zijn angst verborg. De mate van angst valt moeilijk te bepalen. Tn 'b algemeen behooren angst en schrik tot dc heftigste affecttoestanden. die grooten invloed hebben op willen en handelen. Pan daar de uitdrukkingen ,.verlamd van schrik". „dol of blind van angst". etc.

Simulatie acht ik uitgesloten. Daartoe zou beklaagde de subjectieve en objectieve verschijnselen der neurasthenie nauwkeurig hebben moeten kennen, hetgeen moeilijk aangenomen kan worden. Natuurlijk wilde beklaagde liever niet op een onderzeeër dienen, waar hij zich voortdurend in gevaar gevoelde. Om zich aan dezen dienst te onttrekken lagen echter vele andere en gemakkelijker aan Ir wenden middelen meer voor de hand. Daarenboven is bij neurasthenici angst een geregeld voorkomend symptoom, dat bij beklaagde geheel past in het kader der overige waargenomen verschijnselen.

Conclusie.

Op grond van het bovenstaande verklaart ondergeteekende P. J. de Kock. Gouvcrnements-arts, Geneeskundige aan hrt kraiikzinnigengesticht te Lawang op den eed bij dc aanvaarding zijner bediening afgelegd het volgende:

1. Relilaagde W. J. M. R. M. is niet krankzinnig.
   Een langer verblijf in een krankzinnigengesticht is niet noodig.
2. Beklaagde is lijdende aan een functioneele zcnuwziektc onder den vorm van neurasthenie.
3. Deze ziekelijke afwijking bestond voor en tijdens het begaan van

het feit, waarvan hij beschuldigd wordt en bestaat, ofschoon belangrijk verbeterd, ook nu nog.

4. Een heftige aanval van angst, als symptoom van bovengenoemde ziekte. was de oorzaak van het begaan, van hel geincrimineerde feit. doordat beklaagde onder invloed van dien angst buiten staat was zijn wil voldoende te bepalen en zijn handelingen dienovereenkomstig te besturen.
5. Dc dienstweigering ontstond dus tengevolge van een ziekelijke stoornis der geestelijke vermogens van beklangde.

Lawang, 18 November 1922.

De Geneesheer voornoemd,

(wg.) P. J. DE KOCK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 12 April 1927. [1])

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. T. van Beijeren; Kapitein C. P. M. Verhaart: Eerste-Tmitenants J. J. van Keulen en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

De krijgsraad qualificeert het bewezen verklaarde als: „Verduistering gepleegd door hem, die hef goed uit hoolde van zijn persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft (ort. 321 jo. art. 322 Sr.). terwijl het H. M. G. de qualificatie doet luiden: „Verduistering, gepleegd door een ambtennnr, die hij *het begaan van het strafbaar feit gebruik heeft gemaakt van gelegenheid hern door zijn ambt geschonken." (art. 321 jo. nrf. 44 Sr.).*

Toepassing van art. 23 bis Sr.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den krijgsraad voor de landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, i.o. eischer. op en jegens Th. van der L., oud 40 jaar, geboren te Utrecht, hoofdwerktuigkundige (sergeant-majoor) bij de 1e compagnie luchtvaartafdeeling te Soesterberg, beklaagde 1 gerequireerde in persoon;

De krijgsraad voor de landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het ltijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

---

1) Zie de hierna volgende sententie van het Ei. M. G. Red. M. R. S

Overwegende dat blijkens overgelegd extrad-stamboek de beklaagde op 1 Januari 1925 is bevorderd tot hoofdwerktuigkundige bij de luchtvaartafdeeling met den rang van sergeant-inalloor;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van liet hem op 26 Maart 1927 beteekende schriftelijk hevel tot bijeenkomen van den krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij in of 'omstreeks de maand September 1926 te Soesterberg heeft weggenomen een werkbank, twee kastjes en een veldsmidsc. toebehoorende aan het Rijk. althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, met het oogmerk zich die voorwerpen wederrechtelijk toe te eigenen;

althans dat hij destijds aldaar opzettelijk een werkbank, een veldsmidse en twee kastjes. welke hij in zijne betrekking van hoofdwerktuigkundige der luchtvaartafdeeling, althans anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door die voorwerpen ten eigen bate naar zijne woning te doen vervoeren, althans aan derden niet gerechtigden ten geschenke te geven;

althans dat hij destijds aldaar, althans te Soesterberg, opzettelijk eene veldsmidse en een kastje ten geschenke heeft aangenomen. althans gekocht. terwijl hij wist, althans heeft begrepen en heeft moeten begrijpen, dat die voorwerpen van niisrlrijf afkomstig waren;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij in de maand September 1926 hoofdwerktuigkundige was bij de luchtvaartafdeeling te Soesterberg en chef was over de bankwerkerij; dat in die maand te zijnen huize te Den Dolder o. a. is in beslag genomen een kastje, hetwelk afkomstig was van de luchtvaartafdeeling en toebehoorende aan hel Rijk;

Overwegende dat in het proces-verbaal d.d. 25 September 1926 onder No. 30 op ambtseed opgemaakt door J. P. C. W. T.. sergeant der politietroepen te Soesterberg, tevens onbezoldigd rijksveldwachter. o.m. staat gerelateerd:

dat door hem, relatant. ten huize van beklaagde te Den Dolder o. a. is in beslag genomen een kastje;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en rnet eede bevestigd:

1. G. B.. 26 jaar, sergeant-werkman bij de L. V. h. te Soesterberg;

dat hij omstreeks 2 September 1926 met getuige V. S. in opdracht van beklaagde 2 kastjes bij Br. achter hangar 7 heeft gebracht en zij die aan Br. hebben overgegeven; dat die kastjes in eens van den kruiwagen door Rr. zijn geladen op de vrachtauto. die deze aan het laden was:

dat hij. getuige, niet de politietroepen één der kastjes. die hij met V. S. bij Br. achter hangar 7 had grhracht, hij beklaagde heeft weggehaald en het andere kastje bij Br. thuis; dat die kastjes volkomen gelijk waren aan die, welke hij bij de L. V. A. heeft helpen wegbrengen;

2. J. P. van S., 27 jaar. werkman bij de L. V. A. te Soesterberg;

dat hij begin September 1926 van beklaagde opdracht kreeg om één of twee kastjes achter hangar 7 te brengen, hetgeen hij heeft gedaan;

3. K. Br., 29 jaar, smid te Soest;

dat op den 1en of 2en September 1926 beklaagde, toen hij. getuige, op het terrein der L. T. A. achter hangar 7 lde goederen stond te lalden. rlie V. d. B. had gekocht, bij hem kwam en zonder eenige aanleiding zeilde: ,,Er liggen nog een paar oude kastjes, die zal ik ,,bij je laten brengen, een voor jou en een voor mij";

dat dienzelfclen morgen hem, getuige, door de werklicden R. en V. S. twee kastjes werden gebracht, bij het opladen waarvan deze laatsten hebben geholpen; dat hij een paar dagen, nadat die kastjes bij hem thuis waren. één van die kastjes door bode S. heeft laten brengen naar het huis van beklaagde te Den Dolder;

dat beklaagde hem vijf of zes dagen later heeft gezegd. dat hij het kastje ontvangen had;

dat de in beslag genomen hem vertoonde kastjes dezelfde zijn als hierboven bedoeld;

4. H. J. Z.. 42 jaar, bedrijfs-administrateur bij de L. V. A.. wonende te Amersfoort:

dat de twee hem getoonde kastjes soortgelijk zijn aan die, bij de luchtvaartafdeeling in gebruik; dat beklaagde zulke kastjes onder zich had en niet gerechtigd was daarmede te handelen anders dan de voorschriften luiden, met name ze bij overcompleet in te leveren bij den controleur; dat hij beklaagde daartoe ook geen toestemming had gegeven; dat de kastjes niet behoorden tot het goed. dat in de maand Juli was verkocht en die kastjes tijdens de aanwijzing van den verkoop zich niet bevonden op de daarvoor aangewezen plaats achter hangar 7, doch in de loods bij de gieterij of in de werkplaats; dat. al worden oude kastjes ook door nieuwe vervangen en al stonden deze niet op den inventaris. deze loch eigendom bleven van het Kijk en die kastjes in ieder geval bij de contrôle hadden moeten worden ingeleverd; dat beklaagde als hoofdwerktuigkundige al de goederen van zijne afdeeling onder zich had en ook de twee kastjes onder zijn beheer had;

5. P. B. R. 34 jaar, Ingenieur bij de L. V. A. te Soesterberg:

dat, ook al werden goederen als in casu de kastjes afgekeurd. beklaagde ze zich nog niet mocht toeëigenen, daar ze steeds rijkseigendom bleven; dat beklaagde voor de kastjes, die in de onder zijn beheer staande werkplaats stonden, verantwoordelijk was;

Overwegende dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het ten laste gelegde werd begaan — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het navolgende hem ten laste gelegde heeft begaan, te weten:

dat hij omstreeks de maand September 1926 te Soesterberg opzettelijk twee kastjes, welke hij in zijne betrekking van hoofdwerkluigkuridigc der luchtvaartafdeeling onder zich had. wederrechtelijk

zich heeft toegeëigend, door één dier kastjes te eigen bate naar zijne woning te doen vervoeren en liet andere aan een derde niet gerechtigde ten geschenke te geven;

Overwegende rlat de krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, rlat beklaagde heeft begaan hetgeen hem nieer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven al:, bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien artt.: 2 en 60 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 23. 23bis en 322 Wetboek van Strafrecht. 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

Verduistering gepleegd door hem, die het goed uit hoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft;

Veroordeelt den beklaagde tot eene geldboete van *honderd gulden*, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door *vijf en twintig dagen hechtenis;*

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen l aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij!

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF'.

Sententie van 10 Mei 1927. [1])

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Collette; Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slootcn Azn.; Schout-bij-Nacht B. Schreuders, rn gep. Gen.-Maj. E. A. D. E. Carp (plv.)

Wnd. Ad\.-Fiskaal: Dr. A. Brants.

Raadsman: Dr. M. H. de Boer. te Utrecht.

In de zaak van Th. van der L.. ourl 40 jaar. geboren te Utrecht. hoofdwerktuigkundige (sergeant-majoor) bij de 1e compagnie van de luchtvaart afdeeling te Soesterberg, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis op 12 April 1927 door den krijgsraad te 's-Hertogenbosch tegen hem gewezen. bijgestaan door zijn raadsman.

tegen

den Auditeur-Militair bij den krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïn-

---

1) Zie het hiervoor opgenomen vonnis van den krijgsraad. Red. M. R.T.

timeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Lee- en Landmacht.

NET HOOG MILITATR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door den Advocaat-Fiskaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo iii zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoond den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tol bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep. ook ria het aldaar gehouden getuigenverhoor, het Hol' tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid,

behoudens ten aanzien van de aan liet bewezen verklaarde gegeven qualificatie, aleoo zich overigens vereenigende met de gronden en beslis-;ingeil in het vonnis waarvan hooger beroep vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen – -, mei uitzondering van artikel 322 van het Wetboek van Strafrecht, — alsmede van de artikelen 44 en 321 van het Wetboek van Strafrecht. j[is] art. 75, 76*d*, 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze Sententie vermeld;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Qualificeert het bewezen verklaarde feit als:

„Verduistering, gepleegd door ren ambtenaar, die bij het begaan ..van het strafbaar feit gebruik heeft gemaakt van gelegenheid, hem „door zijn ambt geschonken";

Bevestigt het voniiis voor al het overige, dus ook voor zoover betreft de aan beklaagde opgelegde geldboete vaii honderd gulden, bij gebreke van betaling ol' verhaal te vervangen door vijl' en twintig (lagen hechtenis.

Op art. 322 Sr. is alleen een gevangenisstraf vnn ten hoogste vier jaren gesteld, op art. 321 jo art. 44 Sr. een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste f **80.**

Zoowel de krijgsraad als het H. M. G. konden beklaagde dus slechts met toepassing van nrf. 23bis Sr. tot f **100** *geldboete veroordeelen. Aangezien de oplegging der boete volgens dit artikel*

gebonden is aan de *omstandigheid, dat* de rechter *bij toepassing van vrijheidsstraf niet meer dan,* drie *maanden zou* hebben *opgelegd, had* het *o.i. aanbeveling verdiend,* dut *een* desbetreffende *overweging* in *deze uitspraken opgenomen was geworden.* Red. M. R. T.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 4 Mei 1927.

President: Dr. W. de Sitter.

Leden: Kapt.-Luitenant ter Zee A. Seret Azn.; Kapitein der Mariniers L. Spiegelberg; Officier van Administratie der 1e klasse J. W. Goossens; Officier van tleii Marine stoomvaartdienst der 2e klasse I. J. Stroo.

Fiskaal: Mr. D. Tollenaar, Officier van Administratie der Ir klasse.

Raadsman: Mr. Kraakman.

Aan schuld te wijten ongeoorloofde afwezigheid, die *in tijd van vrede den schuldige een reis, waartoe het bevel hem bekend was, van een plaats buiten het rijk in Europa geheel* doet *verzuimen.*

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal legen W. v. L.. stoker-olicrnan, oud 25 jaar, geboren te Uithoorn, en G. G. F. H., stoker 1e klasse, oud 24 jaar, geboren te Ootmarsum, gerequireerden in persoon:

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad, d.d. 21 Maart 1927;

Gezien liet bevel tot bijeenkoming van den krijgsraad, d.d. 8 April 1927 en het aan den voet van dat bevel den beklaagden ten laste gelegde:

dat zij dienende respectievelijk als stoker-olieman en als stoker der 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra", destijds liggende te San Francisco (Vercenigde Staten van Amerika), aldaar, gezamenlijk, met hrt oogmerk om zich voor goed aan hun dicnstverplichtingen te onttrekken, althans opzettelijk ongeoorloofd, op den 4en Januari 1927 te ongeveer 7 uur 30 minuten v.m., in tijd van vrede. van passagieren zijn achtergebleven en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig zijn gebleven, totdat zij op den 11en Maart 1927 in de Marinierskazerne te Rotterdam en op 14 Maart 1927 naar Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord zijn overgebracht,

hebbende zij door voormrldr opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid de reis van Hr. Ms. „Sumatra" van San Francisco naar Hono-

lulu, waartoe liet bevel hun bekend was, althans rederlijkerwijze door hen kon worden vermoed. welke reis op den 4en Januari 1927 te ongeveer 9 uur 30 minuten v.m. is aangevangen, in 't geheel niet medegemaakt;

althans:

dat zij dienende als voren en ten tijde en ter plaatse als hiervoren vermeld, toen zij in den nacht van **3** op 4 Januari 1927 aan den wal te San Francisco passagierden, zich hoogst onvoorzichtig en roekeloos, althans door gebrek aan de van hen te eischen voorzienigheid op zoodanigen afstand van hun schip voornoemd hebben verwijderd, zoodat zij niet tijdig, immers op den 4cn Januari 1927 te ongeveer 8 h 9 uur v.m., aan boord van dit schip terug konden zijn, hebbende zij door deze afwezigheid, in tijd van vrede, de reis van Hr. Ms. ..Sumatra" van Sari Francisco naar Honolulu. waartoe liet bevel hun bekend was. althans rederlijkerwijze door hen kon worden vermoed, welke reis op den 4en Januari 1927 te ongeveer 9 uur 30 minuten v.m. is aangevangen, in haar geheel verzuimd, zijnde zij eerst op den 11en Maart 1927 in de Marinierskazerne te Rotterdam en den 14en Maart 1927 aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord teruggebracht;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 11 April 1027, waarbij bovengemeld bevel tot bijeenkoming en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagden zijn beteekend cri zij zijn gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad' op Woensdag 4 Mei 1927 des namiddags half twee;

Gelet op de verdediging van de beklaagden, voorgedragen door Mr. Kraakman:

Gehoord de voorlezing der na te noemen stukken:

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende bot schuldigverklaring en veroordeeling van ieder der beklaagden tot een gevangenisstraf van zes weken;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde V. L. inhoudt: dat hij op 12 Mei 1923 in dienst is aangenomen voor den tijd van vijf jaar;

Overwegende dat het extract-stamboek vaii den beklaagde H. inhoudt: dat hij op 18 Augustus 1921 in dienst is aangenomen voor den tijd van vijf jaar en zijn diensteindiging thans is 18 Augustus 1930;

Overwegende dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat de beklaagden het hun in de eerste plaats ten laste gelegde feit hebben gepleegd en zij Iiiervan moeten worden vrijgesproken;

Overwegende dat een extract-scheepsjournaal van Hr. Ms. „Sumatra" inhoudt onder 24 December 1926: „Maken door fluiten en ophangen bekend dat het schip Maandag **3** Januari 1927 naar Honolulu vertrekt";

onder: „Reewacht van Maandag 3 Januari 1927: „Maken door

fluiten en aanplakken bekend dat het schip op Dinsdag 4 Januari 1927 's morgens ten 8 ure naar zee vertrekt",

onder: „H. W. en D. W. van 4 Januari 1927: Mankeeren vanaf 4 Januari van passagieren 7 u. 30 D. W. stoker-olieman W. v. L. en stoker 1e klasse G. G. F. H.";

„9.30 ontmeren en met de aanvaaading der reis bovengenoemden stoker-olieman en stoker 1e klasse afgevoerd uit de sterkte der bemanning";

Overwegende dat een extract-scheepsjournaal van de Afdeeling Mariniers te Rotterdam inhoudt onder: „Vrijdag 11 Maart 1927: 11 u. 20 n.m. per s.s. „Moerdijk" aangekomen en afgehaald stoker 1e klasse G. G. F. H. en stoker-olieman UT. v. L.";

Overwegencle dat een extract-scheepsjournaal van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord inhoudt onder: „H. TV. en D. W. van Maandag 14 Maart 1927; Stoker-olieman W. v. L. en stoker 1e klasse G. G. F. H. aan boond gebracht";

Overwegende dat de beklaagden hebben verklaard:

1e. P. L.: dat hij is W. v. L., oud 25 jaar geboren te Uithoorn; dat hij het laatst heeft gediend als stoker-olieman aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord; dat hij op 12 Mei 1923 in dienst is aangenomen voor den tijd van vijf jaar;

dat hij dienende als stoker-olieman aan boord van Hr. Ms. „Sumatra" zich met gemeld' schip einde 1926 en begin 1927 bevond te Sari Francisco (Vereenigde Staten van Amerika); dat hij op een avond in begin Januari 1927 (den 3en of den 4en) met zijn kameraad H. te San Francisco ging passagieren en den volgenden morgen om 7 uur aan boord van zijn schip moest terug zijn; dat het hem bekend was dat de „Sumatra" op dien dag des voormiddags te 8 uur naar Honolulu zou vertrekken; dat hij niet op tijd aan boord is teruggekeerd en eerst te pl.m. 11 uur voormiddags bij de ligplaats van zijn schip is teruggekomen; dat liet schip toen was vertrokken en hij de opgemelde reis hierdoor in 't geheel niet heeft medegemaakt; dat hij op 11 Maart 3927 te Rotterdam is aangekomen, aldaar naar de Marinierskazerne is gebracht en den 14en Maart d.a.v. overgebracht naar het Wachtschip te Willemsoord; dat hij passagierende te San Francisco op uitnoodiging van een onbekende tot een rijtoer zich in diens autoniobiel ver buiten de stad heeft laten brengen, door dezen onbekende in den steek is gelaten en loopende terug moest. tengevolge waarvan hij te laat is gekomen;

2e. H.: dat hij is G. G. F. H., oud 24 jaar. geboren te Ootmarsum; dat hij het laatst heeft gediend als stoker 1e klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord; dat hij op 18 Augustus 1921 in dienst is aangenomen voor den tijd van vijf jaar en dat zijn diensttijd thans eindigt 18 Augustus 1930;

dat hij dienende als stoker 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra" zich met gemeld schip einde 1926 en begin 1927 bevond te San Francisco (Vereenigde Staten van Amerika); dat hij op een avond in begin Januari 1927 (den 3en of den 4en) met zijn kameraad

V. L. te San Francisco ging passagieren en den volgenden morgen om 7 uur aan boord van zijn schip moest terug zijn; dat het hem bekend was. dat de „Sumatra" op dien dag des voormiddags te 8 uur naar Honolulu zou vertrekken; dat hij niet op tijd aan boord is teruggekeerd en eerst te pl.m. 11 uur voormiddags bij de ligplaats van zijn schip is teruggekomen; dat liet schip toen was vertrokken en hij de opgemelde reis hierdoor in 't geheel niet heeft medegemaakt; dat hij op 11 Maart 1927 te Rotterdam is aangekomen, aldaar naar de Marinierskazerne is gebracht en den 14en Maart d.a.v. overgebracht naar het Wachtschip te Willemsoord; dat hii passagierende te San Francisco op uitnoodiging van een onbekende tot een rijtoer, zich in diens automobiel ver buiten de stad heeft laten brengen, door dezen onbekende in den steek is gelaten en loopende terug moest, tengevolge waarvan hij te laat is gekomen;

Overwegende dat door den inhoud van opgemelde bescheiden en de verklaringen der beklaagden, geldende de opgaven van ieder der beklaagden alléén ten aanzien van hem, die ze heeft gedaan, wettig en overtuigend is bewezen, met ieders schuld eraan, hetgeen den beklaagden in de tweede plaats is ten laste gelegd. met dien verstande dat de voorgenomen reis van de „Sumatra" den beklaagden bekend was:

Overwegende dat een buitenslands passagierend schepeling, met de wetenschap dat zijn schip den volgenden morgen vroegtijdig een reis zal aanvangen. die een uitnoodiging van een hem volslagen vreemdeling tot een automobieltocht aanneemt en zich tot op zulk een grooten afstand van zijn schip laat brengen, dat hij niet tijdig aan boord kan terug zijn indien zijn gastheer hem in den steek mocht laten, waaromtrent hij niet de minste zekerheid bezit. niet handelt met die voorzichtigheid, welke van elk voor zijne daden verantwoordelijk persoon mag worden gevorderd en mitsdien handelt roekeloos en hoogst onachtzaam:

Overwegende dat, het bewezen verklaarde voor ieder der beklaagden moet worden gequalificeerd:

Aan schuld te wijten ongeoorloofde afwezigheid, die in tijd van vrede den schuldige Pen reis, waartoe het bevel hem bekend was. van een plaats buiten het rijk in Europa geheel doet verzuimen;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van vier weken voor ieder der beklaagden staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit, in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en met de persoonlijkheid van ieder hnnncr, terwijl er termen zijn deze straf voor beiden voorwaardelijk op te leggen op grond van beider goeden conduite-staat, waartegen hel militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen:

1, **13.** 15, 60, 96 aanhef en 2e van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a en b van het Wetboek van Strafrecht, 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan elk der beklaagden is ten laste gelegd gelijk hooger werd overwogen, met hun schuld eraan en qualificeert het voor ieder hunner als bovenvermeld;

Veroordeelt ieder der beklaagden tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier weken;

Beveelt dat deze straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde vóór het einde van den hierna bepaalden proeftijd zich heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, en zoolang hij militair is aan eri krijgstuchtelijli vergrijp vallendc onder artikel 2 no. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is of aan een krijgsluchtelijk vergrijp vallendc onder artikel 2 nos. 2—6 dier Wet;

Bepaalt den proeftijd op één jaar;

Vrrklaart niet bewezen hetgeen den beklaagden in de eerste plaats is ten laste gelegd en spreekt hen hiervan vrij.

Be conclusie van eisch van den fiskaal luidde als volgt:

De Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord,

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende dat \;i'. v. L., oud 25 jaren, geboren te Uithoorn. stoker-olieman, rn G. G. F. W., oud 24 jaren, geboren te Ootmarsum, stoker der 1e klasse, beiden thans dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, gerequireerden, voor den Zeekrijgsraad terecht staan ter zake:

dat zij.....enz.:

Overwegende dal. T'. L. voormeld zich blijkens lief ten processe aanwezige en voorgelezen extract-stamboek op den 12den Mei 1923 als stoker der 2de klasse onder stamboekno. .... in den Zeedienst heeft verbonden en dat dit dienstverband thans nog voortcluurt;

Overwegende dat H. voormeld zich blijkens het ten processe aanwezige en voorgelezen extract-stamboek op den 18den Augustus 1921 als stoker der 2de klasse onder stamboekno. .... in den Zeedienst heeft verbonden en dat dit dienstverband thans nog voortduurt;

Overwegende dat ten processe aanwezig en voorgelezen zijn de navolgende schriftelijke bescheiden:

1e. een extract uit het scheepsjournaal van Hr. Ms. ,,Sumatra[n], gedateerd: in zee, 4 ,Januari 1927, betreffende den beklaagde W. v. L.;

2e. een extract uit liet scheepsjournaal van Hr. Ms. ,,Sumatra[u], gedateerd: in zee, 4 ,Januari 1927, betreffende den beklaagde G. G. F. H.;

3e. een extract uit het scheepsjournaal van de Afdeeling Mariniers te Rotterdam, do. 11/12 Maart 1927;

4e. een extract uit het scheepsjournaal van Hr. Ms. Wachtschip te Willcmsoord, do. 1 April 1927;

Overwegende dat de beklaagde (verdachte) V. L. ten processe op

den 31sten Maart 1927 en op den 7den April 1927 verklaringen heeft afgelegd en deze voor den Zeekrijgsraad na voorlezing heeft bevestigd en daarbij heeft volhard;

Overwegende dat de beklaagde (verdachte) H. ten processe op den 31sten Maart 1927 en op den 7den April 1927 verklaringen heeft afgelegd en deze voor den Zeekrijgsraad na voorlezing heeft bevestigd en daarbij heeft volhard;

Overwegende dat uit bovenstaande bewijsmiddelen (waarbij de opgaven van elken beklaagde alléén voor zoover hem zelf betreft zijn te gebruiken) blijkt, dat ieder der beklaagden gehandeld heeft gelijk hem is ten laste gelegd, behalve dat nog ten aanzien van ieder hunner de mate hunner aansprakelijkheid moet worden nagegaan; dat het overigens van algemeene bekendheid mag worden geacht dat Hr. Ms. „Sumatra" begin Januari 1927 te San Francisco (Vereenigde Staten van Amerika) lag; dat voorts uit alle omstandigheden ten duidelijkste gebleken is, dat de beklaagden *gezamenlijk* gehandeld hebben; dat ieder der beklaagden precies wist wanneer Hr. Ms. „Sumatra" van San Francisco naar Honolulu zou vertrekken; dat ieder der beklaagden voor zich opgeeft, dat bij hem geen opzet bestaan heeft om het feit te plegen, noch eenige grove schuld, daar hij door een onbekende een eind van San Brancisco weggevoerd en aldaar door dien onbekend in den steek gelaten is, zoodat hij buiten zijn wil in de onmogelijkheid heeft verkeerd tijdig aan boord terug te keeren;

dat wat deze opgave betreft wel aangenomen kan worden dat ieder der beklaagdrn niet het oogmerk heeft gehad om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken; dat echter het beroep op de handelingen van „een onbekende" zoo ongerijmd moet worden geacht dat bet moet worden verworpen, daar het optreden van dien onbekende zoo onwaarschijnlijk is, dat dit alleen zijn oorsprong gevonden kan hebben in de phantasie van ieder der beklaagden, die verder ook geen enkel bewijsmiddel voor zijn bewering kan aanvoeren; dat de beklaagden ieder voor zich hetzelfde verklaard hebben, doch dat dit op zichzelf niets bewijst daar ze ruimschoots gelegenheid gehad hebben om af te spreken hetgeen ze zeggen zouden; dat ook dc bewering dat ze niets hadden cn alles aan boord gebleven was geen steek houdt daar dit altijd het geval is bij personen die achterblijven, waar ze immers niets, zonder argwaan te wekken, van boord kurincri medenemen, en ook uit niets blijkt, of hetgeen ze achterlieten van veel waarde was;

dat ieder der beklaagdrn derhalve, zij liet om onbekend gebleven redenen, het opzet gel-ad moet hebben om van Hr. Ms. „Sumatra" achter te blijven en dit deel van de tenlastelegging dus als bewezen moet worden aangenomen;

Overwegende dat door voormelde bewijsmiddelen, met in de vorige overweging gestelde restrictie omtrent de bewijskracht van de verklaringen der beklaagden, het wettig en overtuigend bewijs is geleverd hetgeen ieder der beklaagden in het eerste gedeelte rler

tenlastelegging tot en met „medegemaakt", is ten laste gelegd, met uitzondering van de woorden „met het oogmerk om zich voorgoed aan hun dieiistverplichtingen te onttrekken, althans" en „althans redelijkerwijze door hen kon worden vermoed". benevens van de schuld van ieder hunner daaraan;

Overwegende d'at het aldus als bewezen voorgedragene voor ieder der belilaagden moet worden gequalificeerd als: „Desertie in tijd „van vrede, gepleegd door twee personen gezamenlijk, n-aarbij de „schuldige zich in het buitenland verwijdert";

Overwegende omtrent de op te leggen straf, dat de beklaagden, die overigens niet ongunstig beoordeeld werden, door heb door hen gepleegde feit de taak hunner kameraden op niet onbedenkelijke wijze hebben verzwaard, waar hun vervanging in het buitenland ook niet mogelijk was;

dat derhalve voor ieder der beklaagden een gevangenisstraf van zes weken in goede verhouding geacht moet worden te staan tot den ernst van hel gepleegcle feit in verband met de persoonlijkheid van ieder der beklaagden;

Gezien de artikelen 2, 60, 98 eerste lid aanhef en 3e en tweede lid, 99 eerste lid aanhef en 2e en 5e en tweede lid van het Wetboek van Militair Strafrecht:

Concludeert, dat de krijgsraad: het ieder der beklaagden ten laste gelegde, in voege als hooger hieromtrent werd overwogen, wettig en overtuigend bewezen en ieder hunner daaraan schuldig verklarc. het aldus bewezen verklaarde qualificeere als hooger werd aangegeven, ieder der beklaagden te dier zake veroordeele tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken, ieder der beklaagden vrijspreke van hetgeen hem meer of anders ten laste gelegd werd dan als bewezen werd aangenomen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 21 Juni 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Collette, Vice-Adm. J. R. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., Schout-bij-Nacht B. Scheudcrs rn gep. Gen.-Maj. E. A. D. E. Carp (plv.).

Wnd.-Advocaat-Fiskaal: Dr. h. Brants.

Klager's gedrag, hoewel laakbaar, kan niet als x e e r wanordelijk worden gequalificeerd.

Beklag gedeeltelijk gegrond; wijziging der strafreden, vermindering der opgelegde straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verzoekschrift, gedagteekend 21 Mei 1927, van den gewoon dienstplichtig-sergeant-titulair C. J. P. S., dienende bij de 3de Compagnie van de School voor Verlofsofficieren der Infanterie, in garnizoen te Breda, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den commandant van voornoemde School ingebracht over de straf van zes dagen licht arrest, hem op 11 Mei 1927 opgelegd door zijn compagnies-commandant, den Kapitein T. met als strafreden:

„Zich na het avondappèl op de slaapzaal zeer wanordelijk ge-„dragen", bij welke beslissing, — op 21 Mei 1927 genomen, — het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van straf en strafreden;

Gezien de op de zaak betrekking hébbeiide bescheiden;

Gehoord klager, de strafoplegger en als getuige onder eede G., leerling bij genoemde school;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht:

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan, dat er op den 10den Mei 1927 op een der slaapzalen van de Koninklijke Militaire Academie te Breda wanordelijkheid heeft geheerscht, doordat er door de leerlingen van genoemd instituut werd gestoeid en niet water gegooid;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij den 10en Mei 1927, 's avonds te ongeveer halftien ure naar bed is gegaan;

dat hij te ongeveer kwart vóór elven wakker werd, doordat hij lawaai op zijn kamer hoorde:

dat dit lawaai werd veroorzaakt door eenige cadetten, die elkaar met schoenen gooiden;

dat de aanleiding hiervan bleek te zijn het feit, dat men getracht had de krib van een der cadetten „scherp te zetten";

dat hij — klager — echter in bed is gebleven en aan een en ander niet heeft medegedaan;

dat er eenige oogenblikken daarna werd geroepen, dat men de waterkannen ging vullen met het doel, elkander nat te gooien;

dat korten tijd daarop werkelijk eenige leerlingen met kannen vol water in de hand binnenkwamen;

dat hij — klager — vlak bij de deur lag;

dat een der leerlingen met een kan water vlak bij hem kwam staan:

dat hij — klager — dien leerling den raad heeft gegeven zich in den hoek op te stellen, opdat hij dan zijne tegenpartij beter kon natgooien;

dat hij dien raad echter gaf om zelf vrij van water te blijven;

dat daarna gedurende eenige oogenblikken de rust terugkeerde;

dat echter na korten tijd de leerlingen van de kamer naast die

van hem — klager — over den zolder langs den anderen kant de kamer, waarin klager lag, wilden binnendringen;

dat daarop eenige leerlingen van klager's kamer met kannen, gevuld met water, de indringers opwachtten;

dat dit ten slotte het noodlottig gevolg had. dat een der leerlingen een kameraad met een kan aan het hoofd verwondde;

dat hij — klager — gedurende de geheele stoeipartij steeds in bed is gebleven, niet er aan heeft deelgenomen, maar integendeel zooveel mogelijk heeft getracht er buiten te blijven, een en ander omdat hij, met het oog op zijn studie, vrij van straf wilde blijven;

Overwegende dat de leerling G. heeft verklaard:

dat klager gedurende de geheele stoeipartij steeds in bed heeft gelegen;

dat klager wel eens zijn bijval heeft betuigd en ook tegen hem — getuige — gezegd heeft: „Je moet daar in dien hoek gsan staan, daar sta je beter", maar dat hij dit waarschijnlijk gezegd heeft om vrij van water te blijven;

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard:

dat hij allen, die aan de bewuste stoeipartij hadden meegedaan, gelijkelijk heeft gestraft;

dat klager geen kamer-commandant is;

dat hij — strafoplegger — den indruk heeft, dat klager niet mee heeft willen handelen, maar wel mer heeft willen genieten;

Overwegende dat uit het bovenstaande blijkt, dat klager, hoewel hij met instemming en genoegen de stoeipartij vanuit zijn bed heeft gevolgd, getracht heeft zich toch zooveel mogelijk te onthouden daadwerkelijk daaraan mede te doen;

dat dus klager's gedrag, hoewel laakbaar, niet als *zeer* wanordelijk kan worden gequalificeerd;

dat in verband hiermede de strafredcn, hoewel in hoofdzaak juist, wijziging behoeft en de opgelegde straf behoort te worden verminderd;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Doet te niet de beslissing, door den commandant der School voor Verlofsofficieren der Infanterie op het beklag genomen;

Wijzigt de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Na het avondappel op de slaapzaal zich wanordelijk gedragen";

Vermindert de opgelegde straf tot drie dagen licht arrest;

Gelast, dat de gewijzigde straf en strafreden in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van de straf, waarover beklag, en de daarbij behoorende strafreden;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan den commandant der School voor Verlofsofficicren der Infanterie. een aan den Advocaat-Fiskaal en een aan den Minister van Oorlog.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 11 Juli 1927.

Fung. President: Dr. E. Jellinghaus.

Leden: Luit.-Genls. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collettc, Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch en Schout-bij-Nacht R. Schrcuders.

Wnd. Advocaat-Fiskaal: Dr. A. Brants.

Dnar van pen officier verwacht mag worden, dat hij legen een maatregel, welke z.i. ten onrechte te zijnen aanzien wordt genomen, met alle hem ten dienste staande, gepaste middelen zal opkomen, trekt het Hof, nu klager zich dien maatregel zonder meer heeft laten welgevallen, daaruit de conclusie, dat deze maatregel niet ten onrechte op hem werd toegepast.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 13 Juni 1927, van den Eerste-Luitenant T., dienende bij het .... Regiment Huzaren, in garnizoen te X, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den inspecteur der Cavalerie, tevens commandant der Lichte Brigade, ingebracht over de hem op 2 Juni 1927 door zijn Regiments-Commandant, den Kolonel G., opgelegde straf van vier dagen licht arrest, en over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Onvoldoenden ijver getoond tijdens eene delacheering aan de militaire gasschool",

bij welke beslissing, — op 13 Juni 1927 genomen en op denzelfden dag ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van straf en strafreden;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager, strafoplegger en als getuige onder eede den Majoor S., Directeur der Militaire Gasschool te IJ.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager heeft deelgenomen aan een cursus voor beroeps-officieren, van 27 September 1926 tot 24 December d.a.v. aan de Militaire Gasschool gehouden;

dat na afloop van dien cursus door den Directeur der Militaire Gasschool, den Majoor (destijds Kapitein) S., eene beoordeeling is uitgebracht omtrent de gedurende dien cursus aan de Militaire Gasschool gedetacheerde officieren;

dat de beoordeeling omtrent klager luidde: „Heeft een onvol-„doenden indruk gemaakt, zoowel theoretisch als practisch";

dat klager naar aanleiding van deze beoordeeling door zijn Regiments-Commandant op 2 Juni 1927 is gestraft met de straf en de strafreden, in den aanhef dezer beschikking vermeld;

Overwegende dat door den getuige Majoor S. is verklaarcl:

dat hij den luitenant V., naar aanleiding van diens verrichtingen tijdens zijn verblijf aan de Militaire Gasschool, moet bcoordcelen als „onvoldoende gasofficier";

dat hij, getuige, nooit eenigen bijzonderen ijver bij klager heeft waargenomeri, maar integendeel heeft opgemerkt, dat klager weinig werklust heeft getoond;

dat hij klager eens eene opdracht heeft gegeven en naar aanleiding van de wijze, waarop klager deze opdracht had uitgewerkt, hem onderhouden heeft over zijn gebrrk aan ijver;

dat hij, getuige, eenigen tijd later, ten einde klager's kennis op den proef te stellen, den erbij betrokken leeraar opdracht had gegeven, klager aan te wijzen als „gasofficier" en hem. klager, een bataljon te laten inspecteeren;

dat klager bij die gelegenheid een zeer onvoldoenden indruk maakte en blijken gaf, geheel onvoldoende op de hoogte te zijn met de consignes;

dat hij, getuige, eens tijdens eene oefening, waarbij gemarcheerd moest worden met gasmaskers op, klager naar huis heeft gestuurcl. omdat, zooals de leider dezer oefening hem, getuige, mededeelde, klager zijn gasmasker niet op de voorgeschreven wijze droeg, maar het op den kin liet rusten, waardoor het nut der oefening voor klager verloren ging;

dat klagcr hem, getuige, op zijne vraag, waarom hij het gasmasker niet op de voorgeschreven wijze droeg, antwoordde, dat hij dit niet bon, omdat hij het te benauwd kreeg;

dat andere officieren van den cursus, die veel ouder in jaren waren dan klager, dc oefening wèl tot het einde met de gasmaskers op gevolgd hebben;

Overwegende dat strafoplegger heeft verklaard:

dat hij niet kan beoordeelen, of klager, gezien de wijze waarop hij zijn dienst verricht bij zijn regiment, in staat geacht kan worden als leerling van de Militaire Gasschool aanleiding te geven tot eene beoordeeling, als door den directeur dier school over hem is uitgebracht, maar dat hij van meening is, dat, indien klager door den directeur tijdens eene oefening naar huis is gestuurd, omdat hij gebrek aan ijver voor die oefening aan den dag legde, hij, klager, dit had te beschouwen als een ernstig feit, waarover hij, klager, zoo hij zich onschuldig voelde, zich zeer zeker had kunnen beklagen;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij vermeent, zich niets te verwijten te hebben;

dat hij steeds met ijver den cursus aan de Militaire Gasschool heeft gevolgd;

dat hij van meening is, geheel op de hoogte te zijn van zijne taak als „gasofficier";

dat hij inderdaad bij cene oefening in het marcheeren met gasmaskers, zijn gasmasker eenige oogenblikken op den kin heeft laten rusten. omdat hij het te benauwd kreeg;

dat hij dientengevolge bij den directeur der Militaire Gasschool werd ontboden, die hem vroeg, waarom hij zijn gasmasker niet droeg op de voorgeschreven wijze:

dat hij heeft geantwoord, dat hij dit niet kon, omdat hij het te benauwd kreeg, en toen naar huis is gestuurd door den directeur;

dat hij verder niet op de zaak is teruggekomen;

Overwegende dat de opgaven van klager de oiidcr eede afgelegde verklaring van den Majoor S. geenszins ontzenuwen;

Overwegende dat bovendien van een officier verwacht mag worden, dat, zoo hij zijns inziens ten onrechte, wegens gebrek aan betoonden ijver bij ecnc oefening naar huis wordt gezonden, hij tegen dezen toch zeer ernstigen maatregel met alle hem ten dienste staande gepaste middelen zal opkomen;

Overwegrnde dat integendeel klager zich dezen maatregel zonder meer heeft laten welgevallen, uit welke houding het Hof de conclusie trekt, dat klager gevoeld heeft, dat deze maatregel niet tcii onrechte op hem werd toegepast;

Overwegende dat het Hof uit een en ander de overtuiging heeft gekregen, dat klager, als leerling van de Militaire Gasschool, niet dien ijver aan den dag heeft gelegd, die van een goed officier verwacht mag worden;

Overwegende dat klager mitsdien terecht is gestraft, de strafreden de gebleken tekortkoming juist omschrijft en de opgelegde straf niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag:

T'crklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de beslissing, door den inspecteur der Cavalerie, tevens commandant der Lichte Brigade, op het beklag genomen;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan den inspecteur der Cavalerie, tevens commandant der Lichte Brigade, een aan den Advocaat-Fiskaal en een aan den Minister van Oorlog.

De inzender van bovenstaande beschikking teekent daarbij het navolgende aan:

Naar aanleiding van de behandeling van bovenstaande beklagzaak, willen wij de aandacht vestigen op den zonderlingen gang van zaken, die hier gevolgd is.

Op 9 Maart 1927	wordt V. gestraft door den commandant van het .. Regiment Huzaren met de strafreclcn: „Zeer onvoldoende ijver betoond tijdens eene detacheering aan de Militaire Gasschool". (8 dagen licht arrest).
Op 12 Maart 1927	dient V. zijn beklag in bij den inspecteur der Cavalerie, tevens commandant der Lichte Brigade.
Op 12 Maart 1927	schorst de commandant van het .. Regiment Huzaren de straf, in verband met ern nader oriclerzoek. hetwelk T. verzocht heeft aan den commandant van het Veldleger en dat is opgedragen wan den inspecteur der Genie, naar het al of niet juiste van de verklaringen in het bezwaarschrift van T.
Op 2 Juni 1927	wijzigt de commandant van het .. Regiment Huzaren de straf en strafreden, zulks naar aanleiding van den uitslag van bovenbedoeld onderzoek, en straft B. met 4 dagen licht arrest met de strafreden: „Onvoldoende ijver brtoond tijdens eene detacheering aan de militaire gasschool".
Op 4 Juni 1027	dient V. over laatstgenoemde straf en strafreden zijn beklag in bij den inspecteur der Cavalerie. tevens conimaridant der Lichte Brigade.
Op 8 Juni 1927	schrijft deze autoriteit, dat het beklag over de straf en strafredcn van 9 Maart buiten behandeling blijft.
Op 13 Juni 1927	beslist laatstgenoemde autoriteit, op het beklag over de straf en strafreden van 2 Juni 1927 en verklaart dit ongegrond.

De straf en de straireden van 9 Maart 1927 zijn *niet* op de straflijst van V. vermeld.

Afgezien van het eigenaardige, dat hier klager vrijwel gelijktijdig met betrekking tot hetzelfde onderwerp een beklag over straf en strafredcn indient bij den tot straffen bevoegden meerdere van den strafoplegger èn om een onderzoek vraagt naar de feiten, die tot die straf en strafreden hebben geleid, bij een geheel andere autoriteit, nl. den commanclant van het Veldleger, blijkt dat de tot straffen bevoegde meerdere van klager niet gehandeld heeft overeenkomstig de op het beklag bctrckking hehbendc artikelen der Wet op de Krijgstucht.

Immers, de strafoplegger schorst hier de iiitvoering van een straf *nadat* de gestrafte reeds een beklag over de bestraffing had ingediend, hoewel artikel 62 der Wet op de Krijgstucht deze bevoegdheid, na indiening van het beklag, uitsluitend toekent aan den

meerdere, die over dat beklag heeft te oordeelen (artikel 61 der Wet op de Krijgstucht).

Voorts is de strafoplegger na indiening van een beklag niet meer bevoegd wijziging te brengen in de door hem opgelegde straf, noch in de daarbij behoorende strafreden. Deze maatregel komt uitsluitend toe aan hem, die over het beklag heeft te beslissen.

Een beroep op artikel 50 der Wet op de Krijgstucht zal niet baten. Immers dit artikel, opgenomen in paragraaf IV en *niet* in paragraaf VI dier Wet, heeft betrekking op ingrijpen van de in het artikel genoemde meerderen *buiten het geval* dat de gestrafte gebruik heeft gemaakt van zijn recht op beklag.

BESCHIKKING van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van 12 Juli 1927, No. P 5/4/20.

Klager, die door zijn Commandant is verlaagd tot marinier 1e klasse, doet, ooer de hem opgelegde straf zich bezwaard achtende, zijn beklag bij den lot straffen bevoegden meerdere. Deze verklaart het beklag **gegrond, doet te niet** *de straf van verlaging en* **opnieuw straffende,** *bepaalt de straf op 14 dagen streng arrest.*

Herstel van het door den gestrafte ten onrechte geleden nadeel (art. 66, laatste lid W. K.).

De Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht in Nederlandsrh-Indië;

Gelezen de dd. 23 October 1926 gedateerde verklaring van den aan boord van Hr. Ms. ..... dienenden marinier der 1e klasse A. R., waarin deze den wensch te kennen geeft om zich te beklagen over de hem op den 15en October 1926 door zijnen Conimandant, den Kapitein ter zee S. opgelegde straf van:

„Teruggesteld tot marinier der 1e klasse"

(welke straf had moeten luiden

„Verlaagd tot marinier der 1e klasse")

wegens:

1e. Toen de bootsman, onderofficier van de wacht, hem als korporaal van de wacht, een orclrr gaf, den bootsman toegevoegd, dat hij hem geen orders te geven had en hierbij volhard toen de bootsman de verantwoordelijkheid van de order op zich nam.

2e. Slecht dienst gedaan als korporaal van de wacht.

3e. Bij het onderzoek van zijn rapport door den Commandant blijk gegeven van een volkomen verkeerde opvatting van zijn dienst en positie als korporaal.

Gelezen het proces-verbaal van onderzoek dd. 28 October 1926 opgemaakt door de commissie, ingrsteld door den Commandant van Hr. Ms. ..... en het aanvullings proces-verbaal, opgemaakt ingevolge dezerzijdsche beschikking dd. 15 Januari 1927,

No. P 5/1/18, benevens de memorie van den strafoplegger;

Gelezen klager's bezwaarschrift met toelichtingen, gedagteekend 13 November 1926, waarin hij den wensch te kennen geeft zich eveneens te willen beklagen over eene vermeende onbillijke behandeling ondervonden van bovengenoemden Commandant, welk beklag inhoudt:

1e. dat de Commandant van Hr. Ms. ....., na hem op den 14den October 1926 gestraft te hebben inet terugstelling tot marinier der 1e klasse (— waarmede bedoeld wordt ,,verlaging tot marinier der 1e klasse") deze straf, nadat ze op 15 October d.a.v. te zijner kennis was gekomen, onmiddcllijlr heeft doen ten uitvoer leggen, zulks in strijd met het bepaalde in artikel 63 vaii de Wet op de krijgstucht;

2e. dat, nadat klager langs den hiërarchieken weg verzocht had deze fout ongedaan tc maken en hem in den rang van korporaal te herstellen, de Commandant aan dit verzoek niet heeft voldaan;

Gelezen het afschrift van het schrijven van den Kapitein ter zee S., Commandant van Hr. Ms. ....., van den 13en November 1926, No. 172 P, gericht aan Zijne Excellentie den Minister van Marine a. i. te 's-Gravrnhage, en het schrijven van dezen bewindsman dd. 21 December 1926, Afdeeling R (2e bureau) No. 57, waarin wordt aangegeven, dat ingevolge het bepaalde in de circulaire voor de Zeemacht no. 872 [1]) ook de beslissing betreffende het beklag over de vermeende onbillijke behandeling bij den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië berust;

Gehoord den klager;

Overwegende dat uit het onderzoek is komen vast te staan:

a. wat betreft het voorkomende onder Ie van de strafreden, dat klager den 13en October 1926 korporaal van de wacht was aan boord van Er. Ms. ,,.....";

dat op dienzelfden dag des morgens te 7 uur 15 min. de schildwacht van de wacht, die om 7 uur afgelost had moelen worden, nog op post stond; dat de onderofficier van de wacht, bootsman V., toen order heeft gegeven bedoelden schildwacht tc laten aflossen, waar op klager antwoordde, dat de gewapende wacht, welke dien dag de wacht had en waartoe hij ook behoorde, pas een half uur vóór parade behoefde op te komen; dat klager — nadat hem door den onderofficier van de wacht was gezegd, dat liet aan boord van Hr. Ms. ,,....." gewoonte was, dat iedereen om 7 uur werd afgelost — bedoelden schildwacht daarop heeft vervangen; dat genoemde onderofficier van de wacht omstreeks 9 uur 's morgens van dienzelfden dag van den Ien officier order gekregen liebbende om iedereen, die over de railing leunde, weg te sturen, aan klager order heeft gegeven om dat bevel van den 1en officier uit te voeren;

dat klager daarop geweigerd heeft deze order uit te voeren en den onderofficier van de waclit heeft geantwoord: ,,Ik heb niets

---

1) Zie M. R. T. XXI blz. 618. (Red. M. R. T.).

met je te maken; de officier van de wacht is mijn onmiddellijke chef", althans woorden van gelijke strekking; dat de onderofficier van de wacht de order daarna heeft herhaald, waarop klager zeide, dat hij les had met dc mariniers; dat vervolgens die onderofficier van de wacht tot klager heeft gezegd de verantwoordelijkheid voor die order op zich te ncmcn, waarna hij klager nogmaals bevel tot uitvoering daarvan gaf; dat klager toen de order nog niet hreft uitgevoerd, maar op zoek is gegaan naar den officier van de wacht; dat de officier van de wacht klager opdracht heeft gegeven de order van den onderofficier van de wacht uit te voeren en dat klager vervolgens daaraan heeft voldaan;

b. wat betreft het voorkomende onder 2e van de strafreden, dat klager in den morgen van den 14en October 1926 de schildwachten niet heeft afgelost, hetgeen hij als korporaal van de wacht had moeten doen; dat hij instede claarvan, op het tijdstip dat zulks had moeten geschieden een ronde in het benedenschip heeft gemaakt, hoewel de onderofficier van politie, die dril avond te voren toen hij naar den mal ging, zijn dienst aan klager had overgegeven, weer aan boord aanwezig was en dus zijn dienst weer waarnam; dat deze dit echter niet aan klager had medegedeeld, daar zulks niet de gewoonte is;

c. wat betreft het voorkomende onder 3e van de strafreden:

dat klager bij het onderzoek van zijn rapport door den Commandant bij zijne mecning bleef, dat hij den bootsman, onderofficier van dc wacht, geen gehoorzaamheid verschuldigd was, ook niet na uitdrukkelijk bevcl en na mededeeling van dien bootsnian, dat hij de verantwoordelijkheid voor zijn aan klager gegeven order op zich nam, terwijl hij tevens in de mccning bleef verkeeren, dat zijne tijdelijke kwaliteit van onderofficier van politie hem onthief van zijne plichten als korporaal van de wacht;

Overwegende dat uit de voorschriften vermeld in de 18e en 22e Afd. van het Regl. op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr. Ms. oorlogsschepen — deze voorschriften in onderling verband beschouwd — duidelijk blijkt, dat klager als korporaal van de wacht niet alleen onder de bevelen stond van den officier van de wacht, doch ook onder de bevelen van den onderofficier van de wacht, zoodat klager's antwoord aan den bootsman Tt.: ,,Ik heb niets met je te maken, de officier van de wacht is mijn onniiddellijke chef" als geheel onjuist moet worden gekwalificeerd en dat klager door de gegeven order van zijn meerdere in rang niet op te volgen en bij zijn weigering tr volharden, gehandeld heeft in strijd met de voorschriften vermeld in het Reglement betreffende de krijgstucht, (vóór 1923 voorlromencle in de z.g. baksordcr);

Overwegende, dat dit door klager nadrukkelijk wordt erkend, en dat hij tot zijne verontschuldiging aanvoert, daartoe te zijn gekomen uit de overweging dat de bootsman waarschijnlijk niet of slecht op dc hoogte was niet klagers op dat oogenblik reed.; zeer drukke en verantwoordelijke betrekking en dat. de aanleidende oorzaak van

zijn handclwijze dan ook moet worden gezocht in de omstandigheid, dat hij bij het voldoen aan de order van den bootsman zijne andere plichten naar zijne meening niet behoorlijk kon vervullen, welke verontschuldiging uiteraard niet kan worden aanvaard, omdat de beoordeeling hiervan slechts is onderworpen aan het oordeel van den bootsman. die de order gaf en handhaafde;

Overwegende, dat klager's verweer ten aanzien van het onder 2e in de strafreden gepleegde feit betreffende het slecht dienst doen als korporaal van de wacht niet opgaat, aangezien hij in den morgen van den 14en October 1926 geen waarnemend-onderofficier van politie meer was cn — ware hij zulks wel geweest, zooals hij ten onrechte vermeende — hij het tijdstip der ronde zoodanig had behooren te kiezen, dat deze niet werd gemaakt op het tijdstip waarop hij als korporaal van de wacht voor het aflossen der schildwachten behoorde te zorgen;

Overwegende, dat ten slotte klager's verweer betreffende het voorkomende onder **3r** van zijne strafmutatie, evenmin kan worden aanvaard, aangezien klager met een diensttijd van reeds meer dan tien jaren en bovendien den rang van korporaal verworven hebbende, had moeten begrijpen, dat hij voor de richtige uitvoering van de hem gegeven order verantwoordelijk was aan den onderofficier van de wacht, terwijl hij, toen hij bij heb onderzoek van het rapport bij den Coinmandant in de meening bleef volharden, dat hij geen gehoorzaamheid aan dien onderofficier verschuldigd was. zelfs niet na uitdrukkelijk bevel en mededeeling van dien onderofficier, dat deze de verantwoordelijkheid voor de order op zich nam, duidelijk blijk gaf van een volkomen verkeerde opvatting van zijn dienst en positie als korporaal;

dat klager voorts bij het onderzoek van zijne zaak bij den Commandant alle gelegenheid gehad heeft zijne zaak naar behoorrn te bepleiten;

Overwegende, dat klager door zijne tekortkomingen, genoemd onder le, 2e en 3e in de strafmutatie, ernstig tegen de krijgstucht heeft gezondigd en daarvoor dan ook terecht is gestraft, doch dat, rekening houdende met het doorgaand goed gedrag van klager, zijne goede beoordeelingen, blijkende uit zijn conduiteboekje, en van zijn eenigszins zenuwachtigen toestand ten tijde van het gebeurde, waarvoor hij zich reeds ongeveer 10 dagen te voren onder behandeling van den aan boord van Hr. Ms. „....." dienenden officier van gezondheid had gesteld, de opgelegde straf van „verlaging" te zwaar is;

Overwegende, dat dc omschrijving der strafreden met juistheid klager's tekortkomingen weergeeft;

Gezien de artt. 61, 62, 65 en 66 W. K.;

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart haar gegrond;

Doet te niet de straf;

Opnieuw straffende, bepaalt de straf op: 14 dagen streng arrest;

Bepaalt, dat tot herstel van het door klager ondervonden nadeel namelijk, dat hij als korporaal der mariniers vanaf 15 October 1926 ten onrechte heeft dienst gedaan als marinier der Ie klasse en de lange onzekerheid, waarin hij vanwege het gewijzigde reisplan van Hr. Ms. „....." heeft verkeerd, 5 dagen streng arrest van de aan klager thans opgelegde straf door hem niet zullen worden ondergaan, zoodat, wanneer 9 dagen dier straf ten uitvoer zijn gelegd, de straftijd moet worden beschouwd als te zijn geëxpireerd;

Gelast, dat de gewijzigde straf in plaats van de oorspronkelijke in het strafregister en in klager's conduiteboekje zal worden ingeschreven;

Bepaalt voorts dat, vermits het door klager geleden nadeel ingevolge het 3e lid van artikel 66 W. K. zooveel mogelijk moet worden hersteld, hetgeen reeds gedeeltelijk tot uiting komt in liet niet in zijn geheel ondergaan van de hem bij deze beschikking opgelegde straf van 14 dagen streng arrest, het beklag over de vermeende onbillijke behandeling voor hem geen waarde meer heeft en mitsdien op dit beklag geen afzonderlijke beslissing zal worden genomen;

Bepaalt ten slotte, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt één afschrift aan strafoplegger en één afschrift aan klager.

Wij veroorloven ons de opmerking dat wij ons met den vorm van ket gedeelte der beschikking, waarin de beslissingen zijn vervat. niet ten volle kunnen vereenigen.

Dat gedeelte had o. i. moeten luiden:

Verklaart het beklag **gedeeltelijk** *gegrond;*

Wijzigt (vermindert) de opgelegde straf in (tot) 14 dagen streng arrest;

Bepaalt enz. .....

Immers wat is het geval? Klager, die blijkbaar gevoelt, dat hij wegens de in de strafreden vermelde feiten straf heeft verdiend, vindt de straf (de verlaging) te zwaar en dient zijn beklag in. Be Commandant der Zeemacht stelt zich in het onderhnvige geval op het o.i. onjuiste standpunt, dat het beklag geldt een verschil van opvatting tusschen den strafoplegger en den gestrafte ten aanzien van de zwaarte der straf in welk geschil de C. Z. als arbiter optreedt, zoodat indien de straf werkelijk te zwaar wordt bevonden, de klager in het gelijk moet worden gesteld en het beklag (de beschikking spreekt o. i ten onrechte van de klacht) mitsdien gegrond moet ?oorden verklaard of m. n. w. klager heeft ten rechte geklaagd. Wij daarentegen meenen, dat de wet het volgend standpunt huldigt. Klager gevoelt zich over de straf bezwaard. Art. 61 W. K. verklaart hem alsdan bevoegd zijn beklag te doen. Door liet doen van dit beklag is de in art. 61 W. K. bedoelde meerdere volgens art. 65 **verplicht** *om* **de zaak** *te onderzoeken, hetgeen blijkens de overwegingen der beschikking ook is geschied. Bie meerdere is dus niet gehouden zich te bepalen tot de vraag of de strafoplegger juist heeft*

geoordeeld, maar hij moet onderzoeken of de **opgelegde bestraffing** *al dan niet behoort te worden bekrachtigd. Die opgelegde bestraffing heeft blijkens art. 66 het vermoeden van rechtvaardigheid voor zich tot zoolang de meerdere bevindt, dat:*

a. hetzij de bestraffing ten onrechte is opgelegd;

b. hetzij de oplegging der bestraffing in de beoordeeling van de aan de feiten gegeven qualificatie of/en van de evenredigheid van het gepleegde kwaad tot de opgelegde straf verbetering behoeft.

Naar gelang dier bevinding zal:

a. het beklag gegrond worden bevonden en de oplegging der bestraffing nietig worden verklaard;

b. het beklag gedeeltelijk gegrond worden bevonden en de opgelegde strnf of/en de omschrijving der strafreden worden gewijzigd.

In het onderhavige geval komt de C. Z. o. *i. tot de bevinding sub b genoemd.*

Is dus o. i. in deze de gegrondverklaring in strijd met het **systeem** *der wet, de beschikking doet ook de* **woorden** *der wet geweld aan.*

In den gedachtengang van den vlootvoogd is het consequent, dat hij het beklag gegrond bevindende, de straf vernietigt. Art. 66 W.K. evenwel kent alleen de nietigverklaring van de **oplegging** *der straf (d. i. straf en strafreden) en daarmede is de zaak uit.*

Voorts spreekt de zoet ook niet van het opnieuw straffen, doch wel van de straf wijzigen. Terecht gelast de C. Z. dan ook, dat de gewijzigde strnf (niet de nieuwe strnf) in plaats van de oorspronkelijke zal worden ingeschreven.

De onderlzavige quaestie heeft niet alleen academische- doch ook praktische waarde. Immers art. 67 W. K. bepaalt, dat alleen wanneer lzet beklag geheel of gedeeltelijk ongegrond wordt bevonden de **gestrafte** *bevoegd is de eindbeslissing van het H. M. G. in te roepen. Bij gegrondbevinding bestaat die bevoegdheid dus niet. In het systeem der wet is dit logisch, omdat dan de* **oplegging** *der straf nietig is verklaard en er dus geen* **gestrafte** *meer is. Maar in het onderhavige geval is het heelemaal niet logisch, dat de gestrafte die bevoegdheid mist, omdat hij zich over de straf van 14 dagen streng arrest nog zoel bezwaard kan gevoelen.*

Resumeerende zouden wij willen constateeren, dat hier in den vorm van een gegrondverklaring het beklag in wezen gedeeltelijk gegrond is verklaard; hier is dus a. h. UI. *een bedekte gedeeltelijke gegrondverklaring aanwezig. Wanneer in een dergelijk geval de eindbeslissing van het EZ. M. G. wordt ingeroepen, zou dit zich o. i. dan ook bevoegd moeten verklaren om* **de zaak** *te onderzoeken.*

Red. M. R. T.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

HOOGE RAAD.

Strafkamer, 27 Juni 1927.

Mrs. Jhr. de Savornin Lohman, Savrlberg, Jhr. Feith, Ort, Taverne.

Weigering van een verdachte om zijn naam op te geven aan een opsporingsanibtrnaar.

Een verdachte, die, door een opsporingsambtenaar nnnr wijn naam gevraagd en nadat deze antwoord heeft geëischt, weigert zijn naam op te geven, maakt zich niet schuldig aan het misdrijf van art. 184 Sr., noch aan eenig ander strafbaar feit [1]).

(Sr. art. 184, Sv. art. 52.)

Op het beroep van den Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage, requirant van cassatie tegen een arrest van dat Gerechtshof van den 30sten Maart 1927, waarbij in hooger beroep, met gedeeltelijke bevestiging en gedeeltelijke vernietiging van een door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam np 20 Januari 1927 [2]) gedane uitspraak, de gerequireerde J. K. A. V. S., huisvrouw van L. v. A., zonder beroep, wonende te Rotterdam, bij verstek, terzake van „het opzettelijk niet voldoen aan een vordering krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar belast met het opsporen van strafbare feiten", niet aanhaling van de artt. 184 en 23 Sr., is veroordeeld tot een geldboete van tien gulden en tien dagen vervangende hechtenis.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Tak.

Bij het bestreden arrest is liet aan verdachte telastgelegde feit bewezen verklaard, t.w., dat zij te Rotterdam in den nacht van 25 op 2li October 1926. toen de agent van politie, tevens buitengewoon gemeente-veldwachter, A. Broers, haar, verdachte, omdat hij even re voren gezien had, dat zij zich schuldig maakte aan een feit, strafbaar gesteld bij de Gemeentelijke Verordening op de Straatpolitic, naar haren naam vroeg ten einde van bedoeld feit proces-verbaal te kunnen opmaken, uitdrukkelijk geweigerd heeft haren naam op

[1]) Zie noot onder het arrest. (Red.).
[2]) Zie M. R. T. XXII blz. 598. (Red. X. R. T.).

te geven en alzoo opzettelijk aan die vordering niet heeft voldaan.

Ook in eersten aanleg was dit feit bewezen verklaard. De Rechtbank had het echter niet strafbaar geaclrt, in het bijzondcr niet krachtens art. 184 Sr. en dan ook verdachte te dier zake van alle rechtsvervolging ontslagen. Het Hof echter zag in het bewezen verklaarde het misdrijf van art. 184 Sr. en legde, met vernietiging van het vonnis drr Rechtbank behalve wat de bewezenverklaring betrof, aan de verdachte ter zake van het bewezenverklaarde straf op. Het overwoog hierbij onder meer dat krachteiis art. 52 Sv. de opsporingsambtenaar zijn bevoegdheid zich op de hoogte te stellen van de identiteit van den verdachte. kan uitoefenen door van dezen te vorderen, dat hij zijn naam opgcve, al bezigt dit artikel ook slechts het woord „vragen", omdat anders het geheele artikel wel ongeschreven had kunnen blijven, waarbij het Hof nog een bijkomstig argument meent te kunnen putten uit art. 435, 3°, omdat dit wetsvoorschrift het niet voldocn aan een „vraag" uitdrukkeliik strafbaar stelt en een verzwakking van de repressie — waarmede blijkbaar bedoeld wordt de strafbaarstelling van het daar bedoelde fcit als overtreding en de bedreiging enkel met geldboete, tegenover de strafbaarstelling van liet in art. 184 Sr. bedoelde fcit als misdrijf el1 de bedreiging met gevangenisstraf of geldboete — onder tlr daarin bedoelde omstandigheden voor de hand ligt. nu het daar niet betreft hei recht van den opsporingsambtenaar, maar van ieder bevoegd gezag.

Tegen deze uitspraak voert de Procureur-Generaal, ofschoon hij zich daarmede kan vereenigen, ten einde een beslissing van den Hoogen Raad te verkrijgen, als middel van cassatie aan:

„Schending door verkeerde toepassing van art. 184 Sr., en zulks op grond, dat art. 52 Sv. weliswaar aan iederen opsporingsambtenaar de bevoegdheid verleent om den verdachte naar zijnen naam, voornamen en woon- of verblijfplaats te vragen en hem daartoe staande te houden, doch dit vragen niet is te beschouwen als het doen eener vordering krachtens wettelijk voorschrift, weshalve het niet beantwoorden der bewuste vragen niet is te beschouwen als een opzettelijk niet voldoen aan eene vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar belast met het opsporen van strafbare feiten en derhalve niet strafbaar is, in het bijzonder niet als overtreding van art. 184 Sr.".

Mij komt liet voor, dat de opvatting der Rechtbank de juiste is. Aangenomen moet worden, dat de wetgever in art. 52 Sv. niet zonder reden het woord, „vorderen" heeft vermeden en slechts van „vragen" heeft gesproken, Wanneer hij wil, dat tegenover het verlangen van een opsporingsambtenaar of van den Rechter-Commissaris ook de verplichting zal staan om daaraan te voldoen en derhalve mede dat art. 184 Sr. bij opzettelijke niet-voldoening toepasselijk zal zijn, weet hij wel de juiste uitdrukking te kiezen, in het bijzonder ook in den vierden Titel van liet eerste boek. Zie art. 100, lid *2* en 3, waar telkens van een „vordering" wordt gesproken, als-

mrdr het eerste lid van dit art. rn art. 105, waarin telkens het woord „bevelen" wordt gebezigd.

Dat die moorden hier niet zijn gebruikt, doch het zwakkrre woord „vragen", hetwelk de toepasselijkheid van art. 184 Sr. uitsluit, is een toepassing van het beginsel, dat het geheele tegenwoordige Wetboek van Strafvordering beheerscht, t.w. dat in den verdachte niet een voorwerp van onderzoek mag worden gezien.

Onjuist is de bewering, dat naar deze opvatting hei geheele art. 52 wel ongeschreven had kunnen blijven. Hierbij wordt in de eerste plaats uit het oog verloren, dat de hoofdstrekking daarvan is, dat de verdachte door liet vragen naar zijn naam, enz. kan worden staande gehouden, hetgeen ook de plaatsing wettigt van dit voorschrift in den Titel, welke zekere bijzondere dwangmiddelen bij de op- en nasporing geeft. Dit leert ook de Memorie van Toelichting op de eerste afdeeling van drzrn Titel.

Voorts geeft dit artikel den uitdrukkelijken, wettelijken grondslag aan art. 435, 3° Sr., welke te voren ontbrak. en — zooals de Rechtbank terecht opmerkte — ook aan de rechtmatigheid van de iiitoefcning der bediening van den opsporingsambtenaar, die den verdachte tot de vaststelling van diens identiteit staande houdt, hetgeen weder van belang is voor de toepassing der artt. 180, 267 en 304, 2° Sr.

Eindelijk heeft de Rechtbank ook tol staving van hare opvatting terecht gewezen op de anomalie, welke zou ontstaan, indien het niet-antwoorden op de vraag naar den naam een misdrijf zou zijn, terwijl het meerdere, het op die vraag opgeven van een valschen naam, krachtens art. 435, 3° Sr. slechts een overtreding is. Het komt mij +oor, dat dit argument heel wat sterker is dan dat, hetwelk het Hof voor zijne stelling juist aan dit wrtsvoorschrift tracht te ontleenen.

Ik concludeer, dat het bestreden arrest zal worden vernietigd, behalve voorzooveel daarbij het in eersten aanleg gewezen vonnis is bevestigd, en dat dit ook voor het overige bevestigd zal worden.

De Hooge Raad. enz.,

Gehoord het verslag van den Raadsheer Taverne;

Gelet op het middel van cassatie door den requirant voorgesteld bij schriftuur: (Zie Concl. Proc.-Gen.):

Overwegende dat bij het in zooverre bevestigde vonnis der Rechtbank — overeenkomstig de dagvaarding — bewezen it verklaard, dat, enz. (Zie Concl. Proc.-Gen.);

Overwegende dat dr Rechtbank, dit feit niet strafbaar achtende, de gerequireerde tc dier zake van alle rechtsvervolging heeft ontslagen, doch het Hof, mrt vernietiging in zooverre van het vonnis, lid bewezene heeft gequalificeerd en deswege straf heeft opgelegd als hierboven is vermeld;

Overwegende dat het door de Rechtbank uitgesproken ontslag van rechtsvervolging berust op de volgende gronden:

„dat art. 52 Sv. ieder opsporingsambtenaar de bevoegdheid geeft den verdachte naar zijn naam te vragen en hem daartoe staande te houden: dat naar het oordeel der Rechtbank deze bevoegdheid den verdachte naar den naam te vragen nog niet in zich sluit de verplichting voor den verdachte die vraag te beantwoorden;

dat toch het geheele Wetboek van Strafvordering beheerscht wordt door de grondgedachte. dat de verdachte op geenerlei wijze kun worden gedwongen bewijsmateriaal tegen zich zelf te verschaffen. waaruit in het algemeen reeds voortvloeit, dat de verdachte – zelfs vóór het in art. 29 der wet bedoelde verhoor — liet recht heeft het antwoord op hem gestelde vragen schuldig te blijven. hetgeen ongetwijfeld het onderzoek kan bemoeilijken, mzar in vele gevallen er toe zal leiden, dat dc verdachte wordt aangehouden, terwijl, wanneer hij zijn naam had opgegeven, zulks nict het geval zou zijn geweest:

dat uit die opvatting niet volgt, dat art. 52 geen zin zou hebben, maar de Rechtbank er uit leest. dat hierin aan den opsporingsambtenaar eene bevoegdheid wordt gegeven ten aanzien van verdachten, zulks in tegenstelling met niet-verdachten, m. a. w. dat een voorschrift aan den opsporingsambtenaar wordt gegeven. alleen personen, tegen wie hij redelijke vermoedens heeft zich te hebben schuldig gemaakt aan misdrijf of overtreding, naar den naam te vragen en daartoe staande te houden, hetgeen in de gevolgen van belang kan zijn voor de toepassing o.a. van de artt. 180, 267 en 304, 2o. Sr.;

dat overigens taalkundig de woorden „vragen" uit art. 52 Sv. en „tordering" iiit art. 184 Sr. elkaar niet dekken en niet is in te zien, nu het ook uit de geschiedenis van het artikel niet volgt. dat hier een vorderingsrecht bedoeld is, waarom aan het zwakkere woord „vragen" de sterke beteekenis van „vorderen" moet worden toegekend;

dat ten slottc nog een argument voor deze opvatting te putten is uit het feit. dat wanneer een verdachte wordt gevraagd naar zijn naam en daartoe staande gehouden, ingeval hij een valschen naam opgeeft, waarbij hij dus den ambtenaar misleidt, volgens art. 435. 3o. Sr. zich schuldig maakt aan eene overtreding. terwijl hij niet medewerkend als verdachte aan het vaststellen van zijne identiteit door ie weigeren zijn naam op te geven, zich reeds zou schuldig niaken aan het misdrijf van art. 184 Sr. door opzettelijk niet te voldoen aan eene vordering krachtens wettelijk voorschrift door den bevoegden ambtenaar gedaan of door belemmering van diens handelingen, zoodat op het mindere een zwaardere straf zou staan dan op het meerdere;

dat derhalve het bewezen verklaarde niet strafbaar is krachtens art. 184 Sr., noch krachtens eenige andere wetsbepaling;

Overwegende dat 's-Hofs oordeel over de strafbaarheid van het bewezene als volgt is gemotiveerd:

„dat binnen de door de wet gestelde perken, aan een opsporings-

ambtenaar het recht moet toekomen om op te sporen en dat daartoe in de eerste plaats behoort het zich op de hoogte stellen van de identiteit van een verdachte;

dat krachtens art. 52 Sv. die ambtenaar deze bevoegdheid kan uitoefenen door van den verdachte te vorderen dat deze zijn naam opgeve;

dat nu wel in art. 52 niet wordt gesproken van „vorderen" maar van „vragen", doch dat het onaannemelijk is, dat in deze bepaling het recht van vragen niet in zich zou sluiten het recht om antwoord te verlangen;

dat, ware het anders, dit geheele artikel ongeschreven had kunnen blijven, te meer, omdat voor de zeer bijzondere gevallen waarin het in die veronderstelling eenig nut zou kunnen hebben, geen algemeene bepaling zou zijn gewettigd;

dat hierbij nog in het oog valt te houden, dat van dengeen, die naar zijn naam wordt gevraagd, niet wordt gevergd bewijsmateriaal tegen zich zelf te verschaffen en dat het bestaan van de strafbepaling van art. 435, 3o., de opvatting van het Hof bevestigt, eensdeels omdat bij dit wetsvoorschrift het niet voldoen aan een „vraag" uitdrukkelijk strafbaar is gesteld, anderdeels, omdat een verzwakking van de repressie onder de in de gemelde bepaling genoemde omstandigheden voor de hand ligt, nu het daar niet betreft alleen het recht van den opsporingsambtenaar maar van ieder bevoegd gezag;

dat derhalve de opsporingsambtenaar, die in het onderhavig geval niet alleen aan de verdachte vroeg om haar naam op te geven, maar ook antwoord eischte, handelde volgens wettelijk voorschrift en dat de verdachte, die weigerde haar naam te zeggen, aan de door den ambtenaar gedane vordering opzettelijk niet voldeed";

Overwegende nu betreffende het cassatiemiddel:

dat voor strafbaarheid krachtens art. 184 Sr., voorzoover het artikel op een geval als het onderhavige betrekking zou kunnen hebben, in elk geval vereischt is dat in feitelijken zin een bevel of vordering is gedaan, hetgeen bij het enkel doen van een vraag geenszins het geval is;

dat het Hof echter, blijkens hetgeen hiervoren uit het arrest is overgenomen, kennelijk de telastelegging in haar geheel zóó heeft verstaan — welke opvatting als met de bewoordingen der dagvaarding niet onvereenigbaar in cassatie moet worden geëerbiedigd — dat de opsporingsambtenaar niet bloot naar den naam heeft gevraagd, doch bepaaldelijk antwoord heeft geëischt, zoodat als bewezen is aangenomen, overeenkomstig i l dagvaarding, dat de gerequireerde, een verdachte in den zin der wet, opzettelijk niet heeft voldaan aán het bevel of de vordering van den opsporingsambtenaar om haar naam aan hem op te geven;

Overwegende dat de vraag of dit bevel of deze vordering, gelijk art. 184 Sr. eischt, krachtens wettelijk voorschrift is gedaan, ontkennend moet worden beantwoord;

dat het eenige voorschrift, hetwelk hier in aanmerking kan ko-

men, is art. 52 Sv., dat den opsporingsambtenaar uitdrukkelijk bevoegd verklaart den verdachte naar zijn naam, voornamen en woon- of verblijfplaats te vragen en hem daartoe staande te houden, doch in dat artikel niet wordt gesproken van bevelen of vorderen, maar van vragen, hetgeen ten deze van groot gewicht is, daar het toch, indien bij de opstellers van dit wetsvoorschrift de gedachte had voorgezeten om het niet antwoorden of het weigeren van antwoord onder de sanctie van art. 184 Sr. te brengen. voor de hand had gelegen in het voorschrift ook de verplichting van den verdachte om op de hem gestelde vragen te antwoorden, op te nemen;

Overwegende nog in het bijzonder wat de door hrt Hof voor de daaraan tegenovergestelde zienswijze aangevoerde gronden betreft:

dat 's-HoCs oordeel, dat artikel 53 voornoemd, indien daarin niet de wettelijke verplichting tot antwoorden ware begrepen, wel geheel ongeschreven had kunnen blijven — daargelaten de geringe kracht van zulk een argument voor de hier aan de orde zijnde beslissing — niet als juist kan worden beschouwd, daar art. 52 buiten twijfel stelt dat de opsporingsambtenaar bij zijne verrichtingen in dat artikel ornarhreven, waartoe ook het staande houden van den verdachte tot het vragen van genoemde gegevens behoort, is in de rechtmatige uitoefening zijner bediening;

dat ook de stelling dat van iemand, die naar zijn naam wordt gevraagd, niet wordt gevergd bewijsmateriaal tegen zichzelf te verschaffen, opgevat in dièn zin, dat hij niet zichzelf behoeft te bezwaren, niet altijd opgaat, daar verdenking tcgcn een bij name bekend persoon kan bestaan en de ondervraagde, door het noemen van zijn naam, iets, dat tot dusver onopgehelderd was, te zijnen bczwarr tot klaarheid kan brengen; dat een en ander nog te meer klemt bij de andere vragen, welke krachtens genoemd art. 52 kunnen worden gedaan, met name die naar de woon- of verblijfplaats; dat dan ook de Rechtbank terecht heeft geoordeeld dat de geest van het nieuwe Wetboek van Strafvordering zich er tegen verzet. dat, ten opzichte der hier becloelde vragen, een wettelijke antwoordplicht, onder bedreiging drr bij art. 184 Sr. bepaalde straffen. zou zijn geschapen;

dat voorts Bof en Rechtbank, ieder voor eigen zienswijze. een argument hebben geput uit art. 485. 3o Sr., volgens hetwelk met een geldboete van ten hoogste honderd vijftig gulden wordt gestraft hij, die door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd, ren valschen naam opgeeft:

dat die wetsbepaling eerder de conclusie van de Rechtbank dan die van het Hof schijnt te steunen, doch dit punt verder onbesproken kan blijven, omdat argumenten als deze toch nimmer meer dan aanvullende beteekenis kunnen hebben;

Overwegende dat mitsdien het cassatiemiddel gegrond is rn het bestreden arrest, voorzoover daarbij het vonnis drr Rechtbank is vernietigd en een veroordeling is uitgesproken, niet in stand kan blijven:

Vernietigt het bestreden arrest, doch alleen voorzoover daarbij het

door de Rechtbank gewezen vonnis, wat het uitgesproken ontslag van rechtsvervolging betreft, is vernietigd, het bewezene is gequalificeerd en deswege straf is opgelegd, en

Rerhtdoendc krachtens art. 105 R. O.:

Bevestigt het vonnis der Rechtbank ook voorzoover het bij hel bestreden arrest is vernietigd.

Noot. Als de Hooge Raad: Blok-Resier I blz. 186. Men vindt het pro en contra uitvoerig in het arrest. Hier moge slechts een enkele opmerking worden gemaakt over de feiten. De dagvaarding is minder gelukkig. Immers, de juridische vraag was hier, of de weigering om den naam op te geven kan vallen onder het opzettelijk niet voldoen aan een vordering als in art. 184 Sr. genoemd, maar niet. of een *vordering* ook in den vorm van een *vraag* kan worden gedaan. Dat er *feitelijk* een bevel of een vordering gedaan moet zijn, wil het desbetreffende gedeelte van art. 184 Sr. ooit toepassing kunncn vinden, is m.i. moeilijk voor twijfel vatbaar en dat een vraag nog geen bevel of vordering is, evenmin. T.

N. J. 1927, blz. 926.

ARROND.-RECHTBANK TE 'S-GRAVENHAGE.

Eerste Kamer.

Zitting van 4 Januari 1927.

Voorzitter: Mr. A. H. du Mosch.

Rechters: Mrs. W. J. Berger en C. M. de Kuyper.

Executoriaal beslag op pensioen fot verhaal van een periodieke uitkeering voor levensonderhoud.

Daar het beslag gelegd is ter verzekering en om betaling te erlangen niet alleen van de vervallen, maar ook van de latere alimentatietermijnen en van de (bij verstek nonnis) geliquideerde proceskosten „onverminderd de kosten na de uitspraak gevallen of te vallen", mag de beslaglegster ook die latere termijnen en nakosten (daaronder begrepen de kosten van een op het verstekvonnis gevolgde verzetprocedure) verhalen op hetgeen de derde gearresteerde aan den geëxecuteerde verschuldigd is of zal worden, dus ook op de later te vervallen pensioentermijnen (uit het vonnis blijkt nirt, dot de woorden „of zal worden" in het beslagerploit voorkwamen, doch wel, dat zij in de dagvaarding tot het doen van verklaring ontbraken).

Eischeres mocht die later gevallen kosten nog bij repliek opgeven. Dit is geen vermeerdering van eisch.

Uitbetaling van het pensioen aan de beslaglegster bevolen „zoo

lang als eenerzijds zij hare aanspraak op levensonderhoud en anderzijds de geëxecuteerde zijn recht op pensioen blijft behouden".

Implicite: Een pensioen van minder dan f 800 per jaar is vatbaar voor beslag tol verhaal óók van de proceskosten, gevallen in een procedure tot het verkrijgen van levensonderhoud (vgl. art. 118 pensioenwet 1922 en de gelijkluidende artikelen der Pensioenwetten Zeemacht en Landmacht).

B. T., echtgenoote van G. M., wonende te 's-Gravrnhagr, eische res, procureur Mr. L. F. A. de Rooy,

tegen

den Slaat der Nederlanden, gevestigd te 's-Gravenhage, gedaagde, procureur Jhr. Mr. G. W. van der Does.

De Rechtbank,

Gehoord partijen;

Gelet op de conclusie van den Officier van Justitie tot goedkeuring van de door gedaagde gedane verklaring;

Gezien de stukken en daaronder die, betrekking hebbende op na te melden beslag:

Overwegende, dat eischeres, stellende, dat zij bij exploit van den deurwaarder C. E. van Nieuwenhuizcn, van den 20en Februari 1926, uit kracht van het daarbij beteekend vonnis van de Arrond. rechtbank te 's-Gravenhage, ten laste van G. M., wonende te 's-Gravenhage, onder den gedaagde heeft doen leggen een executoriaal derden-beslag, en wel voor een bedrag van *f* 15 per week voor levensonderhoud, zulks te rekenen van den dag der dagvaarding af (19 Dec. 1925), alsmede voor een bedrag van f 50 voor proceskosten, tot de betaling van welk een en ander G. M., voornoemd, bij gemeld vonnis is veroordeeld geworden. onverminderd de kosten, na dc uitspraak gevallen en te vallen;

dat voormeld exploit aan voornoemden G. M. is beteekend bij exploit van een deurwaarder, van den 24en Februari 1926, en sedert meer dan acht dagen zijn verloopen, zonder dat G. M. voornoemd tegen het daarbij gelegd beslag in verzet is gekomen;

heeft gevorderd en geconcludeerd, dat eene schriftelijke en door of namens gedaagde onderteekrndr verklaring morde afgelegd van hetgeen hij van voornoemden G. M. onder zich heeft of aan dezen verschuldigd is;

voorts om, enz.;

Overwegende dat gedaagde daarop bij schriftelijke conclusie de navolgende verklaring heeft afgelegd: dat G. M. voornoemd als vaste knecht in dienst is bij het Departement van Marine, terwijl hij als gepensionneerd matroos 1e klas een pensioen geniet van f 502 per jaar;

dat, voor het geval eischeres heeft bedoeld ook beslag onder gedaagde te leggen op het salaris als vaste knecht in dienst van het Departement van Marine, zij in hare vordering niet-ontvankelijk zal moeten worden verklaard, daar dit beslag ingevolge de wet van 24 Januari 1815, Stbl. no. 5, niet is toegelaten;

dat, voor het geval eischeres echter alleen heeft bedoeld beslag te leggen op het pensioen van G. M. als gepensionneerd matroos 1e klas, gedaagde verklaart, dat hij thans van G. M. onder zich heeft een bedrag van *f* 251, zijnde twee kwartalen vervallen na het leggen van het beslag en gedaagde bereid is dit bedrag ter executie aan eischeres af te geven, mits hem zijne kosten worden vergoed tot het afleggen dezer verklaring;

Overwegende dat op het verder door partijen aangevoerde hieronder, voor zooveel noodig, zal worden teruggekomen;

Overwegende dat eischeresse bij repliek heeft verklaard, dat zij slechts beslag heeft gelegd op het pensioen van haren echtgenoot, voornoemd, zoodat hetgeen gedaagde heeft opgemerkt omtrent de niet-ontvankelijkheid van eischeresse's vordering, voor zoover het beslag mede mocht zijn bedoeld als gelegd op G. M.'s bezoldiging, als hier niet ter zake dienende, kan worden voorbijgegaan;

Overwegende dat eischeresse verder bij repliek heeft doen zeggen, dat zij in zooverre met de verklaring, door gedaagde bij conclusie van 7 September 1926 afgelegd, accoord gaat, dat hij te dien tijde van G. M. slechts een bedrag onder zich had van *f* 251, doch dit bedrag nadien vermeerderd is met een inmiddels vervallen kwartaaltermijn van het pensioen van G. M. voornoemd ten bedrage van *f* 125,50, zoodat gedaagde thans een bedrag van *f* 376,50 onder zich heeft;

dat het ten deze gelegd executoriaal derden-arrest geacht moet worden te zijn toegelaten op alle in-schulden van den schuldenaar, waarvan de verschuldigdheid tijdens het leggen van het beslag vaststond, onverschillig of de voldoening daarvan terstond of eerst later kan worden gevorderd, H. R. 2 Mei 1924 [1]), N. J. 1924, blz. 849;

dat eischeres krachtens het door de Rechtbank gewezen verstekvonnis, dd. 14 Januari 1926, van G. M. voor levensonderhoud te vorderen heeft een bedrag van *f* 15 per week, te rekenen van 19 December 1925 af, zoodat zij tot en met 27 November 1926, over 50 weken, van haren echtgenoot te vorderen heeft een bedrag van *f* 750;

dat daarop in mindering komt het bij K. B. van 15 Maart 1926, no. 27, gekort bedrag op het traktement van G. M. voornoemd ten bedrage van *f* 6,70 per week, hetwelk aan de eischeres voor de eerste maal op 23 Maart 1926 werd uitbetaald, makende dus tot en met 23 November 1926, over 36 weken, een som van *f* 241,20, zoodat op heden per resto overblijft *f* 508.80. Hierbij wordt overgelegd een extract uit de resolutiën van den Minister van Marine, Afdeeling F. no. 58;

1) W. 11251, m. o. S. B.

dat echter hrt bedrag van f 508,80 moet worden vermeerderd met de navolgende bedragen:

1.	kosten tot aan de uitspraak van gemeld verstekvonnis	f 50,--
2.	exploit van beteekening van gemeld verstekvonnis dd. 6 Februari 1926	„ 6,25
3.	kosten na de uitspraak gevallen	„ 27,—
4.	verklaring van non-verzet van den griffier dezer Rechtbank	„ 5,—
5.	exploit van exec. derden-arrest dd. 20 Februari 1926	„ 9,--
6.	beteekening van het sub 5 genoemd exploit dd. 24 Februari 1926	„ 5,75
7.	inleidende dagvaarding tot dit geding dd. 12 Maart 1926	„ 4,75
8.	begroot salaris voor dit geding aan de zijde van eischeres	„ 75,—
9.	kosten der verzetprocedure, waarin G. M., bij vonnis dezer Rechtbank, dd. 16 November 1926 tot aan de uitspraak daarvan werd veroordeeld	„ 125,—
10.	kosten na de uitspraak van het sub 9 genoemd vonnis	„ 24,—
	Totaal . . .	f 331,75

onverminderd de kosten gevallen en/of te vallen na voormeld von nis van 16 November 1926, en na de uitspraak in dit geding tr geven;

dat eischeres derhalve op heden van G. M. heeft te vorderen de som van f 508,80, plus f 331,75, zijnde f 840,55;

dat G. M. derhalve, hoven en behalve hetgeen gedaagde thans reeds onder zich heeft, telkens een bedrag van *f* 125,50 per kwartaal. te rekenen van het eersie kwartaal van het jaar 1927 af, aan eischeres zal moeten betalen, totdat voormeld bedrag van *f* 840,55 zal zijn voldaan, vermeerderd met hetgeen zij in deze procedure aan proces-kosten aan den gedaagde zal nioeten voldoen, terwijl hij daarna aan eischeres telkens per kwartaal een zoodanig bedrag zal moeten betalen als ter aanvulling van het gekort of te kortrn bedrag van zijn traktement noodig zal zijn ter volmaking van de alimentatie van f 15 per week;

het mitsdien der Rechtbank behage hanr vonnis in deze in dier voege te wijzen, als hiervoren werd verzocht, en persisteerende de procureur van eischeres bij zijne bereids genomen conclusiën:

Overwegende dat gedaagde hierop bij dupliek heeft doen aanvoeren, dat inderdaad na het afleggen der verklaring van 7 September 1926 op 15 November 1926 is vervallen een kwartaaltermijn van bovenbedoeld pensioen, zoodat gedaagde thans van G. M. onder zich lieeft f 251 en f 125,50 of f 376,50, nl hij bereid is dit bedrag ter executie aan eischeres af te dragen, mits hem zijne kosten, veroorzaakt door het afleggen en wijzigen der verklaring, worden vergoed;

Overwegende dat gedaagde zich overigens heeft verzet tegen het-

geen hij beschouwt als vermeerdering van den eisch bij repliek, welke er toe strekt om gedaagde te doen veroordeelen om ook in de toekomst en na de uitbetaling van de in de verklaring genoemde bedragen verdere betalingen te doen, daar immers in de eerste plaats het beslag blijkens het exploit, volgens gedaagde, slechts gelegd zoude zijn ter verzekering eener vordering van f 15 per week en f 50 voor kosten van een vonnis, terwijl bij repliek een veel grootere kostenrekening ook van andere vonnissen wordt opgezet;

Overwegende echter, dat gedaagde hier ten onrechte eene v r-meerdering van eisch ziet, immers het beslag, naar iiit het exploit, alsmede uit het voorafgegane bevel blijkt, is gelegd ter verzekering en om betaling te erlangen eener som van J' 15 per werk voor levensonderhoud, zulks te rekenen van den dag der dagvaarding af (19 December 1925), alsmede van een bedrag van f 50 voor proceskosten, tot de betaling van welk een en ander G. M. voornoemd bij het in het exploit vermelde vonnis is veroordeeld ,,onverminderd de kosten na de uitspraak gevallen of ie vallen", zoodat eischeres volkomen gerechtigd is, de bij repliek nndcr opgegeven kosten te verhalen op datgene, wat gedaagde van haren echtgenoot onder zich heeft of aan dezen verschuldigd is of mocht worden, en uit de door gedaagde afgelegde verklaring volgt, dat hij elk kwartaal een bedrag van f 125,50 als pensioen aan G. M. verschuldigd wordt;

Overwegeride dat gedaagde toorts nog tot staving van zijn voren-bedoeld verzet heeft opgemerkt, wat betreft het bedrag van *f* 15 per week, dat eisrheresse krachtens dit beslag in elk geval niet meer zoude kunnen verhalen dan het gezamenlijk bedrag, waarop zij ten tijde van het in dit verklaringsgeding te wijzen vonnis recht zal hebben;

Overwegende dat echter ook deze opmerking geen doel treft. vermits het beslag, mede blijkens het daaraan voorafgegane bevel, is gelegd in de eerste plaats om betaling te verkrijgen van een bedrag van f 15 per week voor levensonderhoud, te rekenen van 19 Decembrr 1925 af „en zoo vervolgens", welke vordering aan eischeresse bij vonnis is toegewezen, zoodat niet is in te zien, waarom gedaagde niet zoude kunnen worden veroordeeld om de telkens prr kwartaal vervallende termijnen van G. M.'s pensioen aan eischeresse uit te keeren;

Overwegende dat de bezwaren van gedaagde, dat niet vaststaat, hoelang eischeres na de uitspraak van dil vonnis nog nieuwe vorderingen van f 15 per week tegen G. M. zal verkrijgen, noch hoelang gedaagde aan G. M. pensioen schuldig zal zijn, terwijl tevens nog ren korting loopende is op het traktement van G. M. als taste knecht. aan het hiervoren overwogene niet kunnen afdoen rn bovendien op eenvoudige wijze zijn te ondervangen door — gelijk hieronder zal geschieden — te bepalen, dat gedaagde slechts zoolang het pensioen van G. M. geheel of gedeeltelijk, onder aftrek van hetgeen eischeres reeds als korting op G. M.'s traktement ontvangt, aan eischeres zal hebben uit. te keeren, als eenerzijds eischeres

hare aanspraak op voormeld wekelijksch bedrag aan levensonderhoud en anderzijds G. M. zijn recht op pensioen blijft behouden;

Recht doende:

Verklaart de door gedaagde afgelegde verklaring deugdelijk en van waarde;

Veroordeelt gedaagde om boven en behalve hetgeen gedaagde thans reeds van G. M. onder zich heeft, zijnde overeenkomstig de afgelegde rll nader aangevulde verklaring een bedrag van *f* 376,50, telkens een bedrag van f 125.50 per kwartaal, te rekenen van het eerste kwartaal van het jaar 1927 af, aan cischercsse al' te geven, totdat het thans reeds door G. M. aan eischeresse verschuldigde bedrag van f 840,55 als voormeld zal zijn voldaan, vermeerderd mrt de kosten, aan zijde van gedaagde gemaakt tot het doen der verklaring, welke tot op deze uitspraak begroot op f *'i5* door eischeresse aan gedaagde zullen moeten worden tegoedgedaan, en *orn* voorts daarna aan eischeresse telkens per kwartaal van het pensioen van G. X. ren zoodanig bedrag af ie geven als ter aanvulling van liet gekort of te korten bcdrag van G. M.'s traktement noodig zal zijn ter volmaking van de door dezen aan eischeresse verschuldigde uitkeering van f 15 per week voor levensonderhoud, alles met dien verstande, dat gedaagde slechts zoolang tot die afgifte zal verplicht zijn als eenerzijds eischeresse aanspraak kan doen gelden op voormelde uitkeering tot levensonderhoud en anderzijds G. M. recht houdt op pensioen.

TV. v. h. R. no. 11691.

GERECHTSHOF TE 's-GRAVENHAGE.

Eerste Kamer.

Zitting van 14 Maart 1927

Voorzitter: Jhr. Mr. J. L. TV. C. von Weiler.

Raden: Mrs. D. Lodder en Dr. C. P. Zaaijer (plv.).

Waar blijkens de stukken klaarblijkelijk derde beslagene en gedaagde tot het doen van verklaring is de rechtspersoon Nederlandsch-Indië, bestaat geen aanleiding om in strijd daarmede aan ie nemen, dat niet de rechtspersoon, doch één zijner wettelijke vertegenwoordigers, i. c. de Minister vnn Koloniën, partij in het geding is. Niet alleen voor den Stnat der Nederlanden, maar ook voor den rechtspersoon Nederlandsch-Indië geldt de algemeene regel, dnt de corporaties zelve en niet de bestuurders daarvan als eischende en verwerende partijen hebben op te treden.

De exploiten zijn ten deze terecht uitgebracht aan het hier te lande aanwezige „hoofd des bestuurs".

Al maakt de Indische Comptabiliteitswet onmiskenbaar een administratieve splitsing tusschen de geldmiddelen, aanwexig in Nederland, en die, aanwezig in Nederlandsch-Indië, toch gaat die splitsing niet zoo ver, dat een in Nederland onder den rechtspersoon gelegd beslag beperkt zou moeten blijven tot in Nederland aanwezige geldmiddelen.

Nu de Hooge Raad het verlof tot het leggen van beslag onder Nederlandsch-Indië krachtens artt. 72 en 73 (thans 65 en 66) der Indische Comptabiliteitswet verleend heeft op een zeker niet onvolledig verzoekschrift, waarbij het in Nederlandsch-Indië betaalbaar salaris als door het beslag te treffen object werd aangewezen, kan niet onderzocht worden het bezwaar, dat beslag op soldij of tractement van een militair bij de wet van 24 Jnn. 1815, Stbl. 5, waaraan volgens geïntimeerde door de Indische Comptabiliteitswet niet wordt gederogeerd, uerboden is.

Anders: *de Rechtbank, behalve ten aanzien van laatstgenoemd punt, dat in eersten aanleg niet ter sprake kwam.*

Geïntimeerde veroordeeld tot het afleggen eener nieuwe verklaring.

C. v. d. T., weduwe van J. B., wonende te 's-Gravenhage, appellante, procureur Mr. G. W. Rannier,

tegen

de Rechtspersoon Nederlandsch-Indië. hare bureelen hebbende te Batavia (Nederlandsch-Indië), doch hier te lande vertegenwoordigd door den Minister van Koloniën, en hare bureelen hebbende te diens Departemente te 's-Gravenhage, geïntimeerde, procureur Jlir. Mr. G. W. van der Does.

Het Hof,

Gehoord partijen in hare conclusiën en pleidooien;

Gezien de stukken;

Gelet op de conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Koyer, strekkende tot bevestiging van het vonnis, waarvan appèl, met veroordecling van appellante in de kosten;

Wat betreft de feiten, verwijzende naar hetgeen te dien aanzien wordt overwogen in het vonnis der Arrond.-Rechtbank te 's-Gravenhage, op 5 Maart 1926 tusschen partijen gewezen, waaruit, voor zoover voor het hooger beroep van belang, blijkt. dat bij vonnis der voormelde Rechtbank van 17 Juni 1924 A. B. werd veroordeeld aan appellante, zijne moeder, tot levensonderhoud te voldoen een bedrag van f 15 per maand, en een gedeelte der proceskosten;

dat appellante uit krachte van dit vonnis en met verlof van den Hoogen Raad van 30 Sept. 1924 onder geïntimeerde executoriaal derden-bcslag heeft doen leggen Icn laste van voornoemden A. B., sergeant-majoor bij het Nederlandsch-Indische Leger, en geïnti-

meerde is gedagvaard om verklaring af te leggen van hetgeen zij van dezen onder zich heeft of aan dezen verschuldigd is;

dat op deze dagvaarding door den Minister van Koloniën is verklaard, dat hij, in zijne yualiteit van vertegenwoordiger van de rechtspersoon Nederlandsch-Indië, van genoemden A. B. niets onder zich heeft en dezen ook niets is verschuldigd of verschuldigd geweest, welke verklaring door de wcclerpartij is bestreden op grond dat verklaring moest worden gedaan van wat de rechtspersoon Nederlandsch-Indië te dezer zake onder zich heeft of verschuldigd is;

dat de Rechtbank, aannemende, dat het beslag is gelegd onder den Minister van Koloniën als vertegenwoordiger van de rechtspersoon Nederlandach-Indië. daar alle rechtsmaatregelen en vorderingen ook alleen tegen de wettelijke vertegenwoordigers van die rechtspersoon kunnen worden gericht, heeft verstaan. dat de uitgebrachte negatieve verklaring deugdelijk is, met veroordeeling van appellante om aan de wederpartij alle de kosten, aan die zijde gevallen, goed te doen;

Overwegende dat appellante tijdig van laatstgemeld vonnis. dd. 5 Maart 1926, in hooger beroep is gekomen en partijen hare beweringen hebben uiteengezet in wederzijds ter rolle van het Kof genomen conclusiën en hebben geconcludeerd, gelijk aan liet slot dier conclusiën staat vermeld;

In rechte:

Overwegende dat de eerste 2 grieven van appellante als volgt luiden:

1o. ten onrechte heeft de Rechtbank aangenomen, dat een ander derde gearresteerde en gedaagde was dan als zoodanig in exploit van beslag en dagvaarding aangegeven;

2o. ten onrechte heeft de Rechtbank aangenomen, dat slechts maatregelen en vorderingen gericht kunnen worden tegen de wettelijke vertegenwoordigers clcr rechtspersoon Nederlandsch-Indië en niet tegen die rechtspersoon zelf en daaruit afgeleid, dal de vordering van appellante niet-ontvankelijk zou zijn. indien zij geacht zou moeten worden wèl tegen die rechtspersoon tc zijn gericht;

Overwegende ten aanzien der bcidc grieven, dat bij de artt. 73 en 73 der Indische Comptabiliteilswet van 1864 (Tekst K. B. 1917, Stbl. no. 275) is verboden het leggen van beslag in Nederland o. a. ter zake eener vordering, loopende ten laste der begrooting van Nederlandsch-Indië, tenzij met verlof van den Hoogen Raad;

Overwegende dat hij de Wijzigingswet van 29 Juni 1912 (Stbl. no. 207) in art. I dier Comptabiliteitswet werd bepaald, dat Nederlandsch-Indië is een rechtspersoon, die hetzij door den Gouverneur-Generaal, hetzij door den Minister van Koloniën wordt vertegenwoordigd, en dat de eigendommen, baten en lasten van Nederlandsch-Indië gescheiden zijn van die van Nederland;

Overwegende dat appellante, met verlof van den Hoogen Raad. beslag heeft gelegd op alle gelden en goederen, die de rechtspersoon Nederlandsch-Indië als derde gearresteerde verschuldigd mocht zijn

of worden aan of onder hare berusting mocht hebben of verkrijgen van voornoemden h. R.;

Overwegende dat de Rechtbank deze beslaglegging aldus verstaat, als ware het beslag gelegd onder den Minister van Koloniën, als vertegenwoordiger van de rechtspersoon Nederlandsch-Indië, echter ten onrechte, want zoowel het tot den Hoogen Raad gerichte verzoek tot verlof om beslag te leggen als het exploit van beslag als de dagvaarding tot het doen van verklaring laten geen andere uitlegging toe dan dat appellante beslag wenschte te leggen onder de rechtspersoon Nederlandsch-Indië, welk beslag dan ook inderdaad is gelegd;

Overwegende dat de Rechtbank in overeenstemming met den wensch van geïntimeerde deze hare opvatting gaf, daar anders de vordering niet-ontvankelijk zoude zijn, omdat, nu de wet den Minister van Koloniën en den Gouverneur-Generaal als de vertegenwoordigers van de rechtspersoon aanwijst, alle rechtsmaatregelen en vordcringcn ook alleen tegen die wettelijke vertegenwoordigers kunnen worden gericht;

Overwegende dat deze rechtsbeschouwing niet wordt gedeeld door het Hof, dat van oordeel is, dat de algemeen geldende regel, dat de corporaties zelve en niet de bestuurders daarvan als eischende of verwerende partijen hebben op te treden, niet alleen van toepassing is op den Staat der Nederlanden, doch evenzeer op de rechtspersoon Nederlandsch-Indië, waar van eene uitzondering op dien regel te dezen aanzien niet is gebleken;

Overwegende dat geïntimeerde in hare conclusie van antwoord nog een stap verder gaat door de stelling te verdedigen, dat, als de rechtspersoon zelve in geding moet staan, het voorschrift van de vertegenwoondiging in art. 1 der Indische Comptabiliteitswet geen beteekenis meer zou hebben:

Overwegende dat geintimeerde bij die verdediging over het hoofd ziet, dat de aanwijzing in 1912 van wettelijkc vertegenwoordigers van de rechtspersoon is geschied om „te doen uitkomen, dat het de rechtspersoon is, die in gegeven gevallen partij is, en te bepalen, wie hem vertegenwoordigt" (M. v. T., bl. 8, bijlagen 2e Kamer 1906/7, no. 180), m. a. w. dat bij deze aanwijzing privaatrechtelijke motieven hebben gegolden en daarmede tevens was beslist, wie bevoegd waren de obligaties eener Indische Leening te teekenen;

Overwegende dat de exploiten ten deze terecht zijn uitgebracht aan het hier te lande aanwezige „hoofd des bestuurs" en geïntimeerde zich niet heeft verzet tegen het gelegde executoriaal arrest onder derden, noch de nietigheid van de uitgebrachte dagvaarding heeft ingeroepen. noch de onbevoegdheid van den rechter heeft voorgesteld:

Overwegende dat geïntimeerde van mcening is, dat. op het voetspoor van verschillende andere bepalingen der Comptabiliteitswet, het in Nederland te leggen beslag beperkt moet blijven tot in Nederland aanwezige geldmiddelen -- gelijk liet in Indië te leggen

beslag zich moet beperken tot gelden of goederen in Indië — en derhalve een beslag op in Nederlandsch-Indië betaalbare soldij van A. B. niet in Nederland doch in Nederlandsch-Indië gelegd behoort te worden;

Overwegende dat, naar 's Hofs oordeel, deze administratieve splitsing, schoon onmiskenbaar nit verschillende artikelen dier wet blijkend, niet zoo ver gaat als geintimeerde meent, daar:

1o. de begrooting, ofschoon in twee hoofdstukken verdeeld. toch altijd blijft de begrooting voor Nederlandsch-Indië;

2o. art. 30 dier wet de mogelijkheid opent. dat van het eene hoofdstuk op het andere wordt af- en overgeschreven, en

3o. het slot der rekening door de wrt wordt vastgesteld (art. 74);

Overwegende dat geïntimeerde terecht heeft opgemerkt, dat het leggen van een beslag in Nederland ter zake eener vordering ten laste der begrooting vaii Nederlandsch-Indië — zooals vaststaat dat in casu gebeurd is — moeilijkheden kan opleveren, wanneer deze vordering tot de uitgaven in Nederlandsch-Indië moet worden gerekend, doch deze moeilijkheden, welke zich ook kunnen voordoen hij in Nederland gevestigde vrnnootschappen. welke haar bedrijf in Nederlaiidsch-Indië uitoefenen. geen aanleiding mogen zijn om van de wet. cluidelijk in hare redactie cn naar hare geschiedenis. af te wijken;

Overwegende dat geïntimeerde in appèl nog heeft aangevoerd, dat een beslag op soldij of tractement van een militair verboden is bij de wet van 24 Jan. 1815 (Stbl. no. 5) en aan deze wet door de Indische Coniptahiliteitswet niet wordt gederogeerd;

Overwegende dat bij de tegenwoordige inrichting het betwijfeld mag worden of de rechtspersoon Nederlandach-Indië mrt een „.Departement van Xdrninistratie" kan worden gelijkgesteld en dat het niet onaannemelijk schijnt, dat het onderwerp dezer wet van 1815 voor Nederlandsch-Indië door de Indische Comptabiliteitswet geregeld wordt. welke meening ook geïntimeerde in hare conclusie van dupliek in prima had doen kennen;

Overwegende dat echter dit bezwaar naar 's Hofs oordeel geen punt van onderzoek mag uitmaken, nu het opperste Gerechtshof op ren zeker niet onvolledig verzoekschrift. waarbij het in Nederlandsch-Indië betaalbaar salaris als door het beslag te treffen object werd aangewezen, aan appellante heeft vergund het gevraagde beslag te leggen;

Overwegende op grond van een en ander, dat appellante terecht bezwaar heeft gemaakt tegen de verklaring, dat de Minister van Koloniën. in zijne kwaliteit van vertegenwoordiger van Nederlandsch-Indië. te dezer zake niets onder zich heeft of verschuldigd is en terecht verlangt. dat verklaring moet worden gedaan van datgene, wat de rechtspersoon Nederlandsch-Indië te dezer zake onder zich heeft of verschuldigd is;

Overwegende dat de grieven van appellante gegrond zijn bevonden en het vonnis, waarvan beroep, vernietigd behoort te worden;

Overwegende dat, waar geïntimeerde in (dwaling hare verklaring in prima heeft afgelegd. er reden bestaat, dat geïntimeerde verwezen zal worden alsnog hare verklaring uit te brengen;

Rrcht doende in hooger beroep:

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

Verwijst geïntimeerde om alsnog hare verklaring uit te brengen ter terechtzitting van het Hof;

Bepaalt. dat deze zaak zal worden opgeroepen ter rolle van het Hof en deze Kamer. van Maandag 2 Mei 1927, des voormiddags ten 10 ure;

Ontzegt de gevraagde uitvoerbaarverklaring bij voorraad. zoomede het meer of anders gevraagde;

En veroordeelt geïntimeerde in de kosten van beide instantiën.

Cassatieberoep aanhangig.

W. v. h. R. no. 11699.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Generaal Quack †.

In den nacht van 1 op 2 November 1927 is in den ouderdom van 70 jaar te Utrecht overleden Luitenant-Generaal J. C. H. X. Quack.

De heer Quack was op 1 December 1878 tweede-luitenant geworden.

In 1913 werd hij benoemd tot lid van het Hoog Militair Gerechtshof en op 1 Mei 1918 werd hij bevorderd tot Luitenant-Generaal.

De overledene was officier in de orde van Oranje-Nassau.

De ter-aarde-bestelling vond plaats op 5 November j.l.

Aan het graf van den overledene sprak o.a. Dr. C. J. H. Schepel, president van het Hoog Militair Gerechtshof, het volgende:

„Zoo moeten wij dan hier afscheid nemen van dezen betreurden „doode.

„Het Hoog Militair Gerechtshof had tot voor enkele maanden ge„dacht, dat dit afscheid een ander zou zijn geweest. De wettelijke „leeftijdsgrens zou ons medelid hebben gedwongen met het einde „van 1927 zijne betrekking neder te leggen. Tot de laatste zitting van „dit jaar zouden wij hem dan hebben uitgeluid, in dankbaarheid „zijne verdiensten hebben herdacht en hem nog jaren van voorspoed „en waardige rust hebben toegewenscht. Generaal Quack was een „man van huiselijken aard en met vele liefhebberijen, die hij in en „om zijn huis beoefende. Ik denk aan het timmervak, aan de liefde „ook voor zijne rozen. Hij wou in elk opzicht de steun voor zijne „vrouw en van zijne kinderen en kleinkinderen, voor zooverre deze „zijn steun nog behoefden. Ook zonder zijn ambt had zijn leven dus „nog rijk en nuttig kunnen zijn. Intusschen heeft dit niet mogen „wezen en moeten wij hem thans hier ter ruste leggen.

„Ik heb generaal Quack eerst leeren kennen toen hij, in het laatst „van 1913, lid werd van het Hoog Militair Gerechtshof. Van zijn „daaraan voorafgegane militaire loopbaan kan ik dan ook uit eigen „wetenschap niets mededeelen. Maar uit zijn eigen verhalen en uit „wat anderen mij hebben gezegd, die hem in dien tijd wel gekend „hebben, kan ik, waar ik in het Hof zijne persoonlijkheid zoo door „en door heb leeren kennen, mij toch goed voorstellen hoe hij toen „moet zijn geweest.

„Ik zie hem bij den troep, waarover hij groot commando had. „Alleen al zijne stem had bij het leger zekere vermaardheid. Ik zie „hem van uit zijne Brabantsche garnizoenen met zijne manschappen „steun en bescherming verleenen bij watersnood en dijkbescherming. „Een vierkante, sterke man, die gezag wist te oefenen en vertrouwen

„wekte, die van geen wijken wist en de grootste ontberingen kon „doorstaan. Een man van de daad en van weinig woorden, maar „die woorden kernachtig, op den man af; iemand, die wist te zeggen, „waar het op stond, een vijand van praatjes en van alle halfheid „en slapheid. Een rasecht militair, die zijn stand hoog stelde maar „ook hoog hield.

„Generaal Quack heeft in het Hof de mobilisatie-jaren en de na- „mobilisatie-jaren meegemaakt. Zijn toen eerst voor hem nog nieuwe „taak van hoogsten rechter, moet hem in die campagne-jaren niet „licht zijn gevallen. Maar hij heeft zijn sterke schouders er onder „gezet en hij is geworden tot een strikt rechtvaardig rechter en voor „ons tot een goed collega, een goed kameraad, aan wien wij thans „met warmte terugdenken en wiens aandenken wij in vriendschap „zullen bewaren. Hij ruste in vrede."

Wanneer gaan de door den militairen rechter opgelegde bijkomende straffen van verlaging of ontslag uit den militairen dienst in?

Bovenstaande op het eerste gezicht vrij eenvoudig lijkende vraag verandert geheel van aspect, wanneer de executie van het rechterlijk gewijsde, waarbij de bijkomende straf van verlaging of ontslag is, opgelegd, krachtens art. 205 R. Z. (206 R. L.) blijft opgeschort omdat de veroordeelde een verzoek om gratie heeft ingediend.

De algemeen geldende opvatting is, dat voornoemde bijkomende straffen ingaan niet den datum, waarop de rechterlijke uitspraak wordt tenuitvoergelegd. De fiskaal te Soerabaja huldigde een ander standpunt en deed de bijkomende straf van verlaging door het H. M. G. van Nederlandsch-Indië opgelegd aan een marine-schepeling, wiens terzake aan H. M. de Koningin gedaan gratieverzoek was afgewezen, ingaan met den datum, waarop de uitspraak onherroepelijk was geworden. Een der uit deze opvatting voortvloeiende gevolgen was, dat bedoelde schepeling gedurende het tijdvak verloopen tusschen het tijdstip waarop de rechterlijke uitspraak in kracht van gewijsde was gegaan en dat waarop de executie plaats had slechts de soldij genoot vastgesteld voor den stand, waartoe hij was verlaagd. De Minister van Marine kon zich hiermede niet vereenigen en verzocht bij diens aan den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië gerichten brief van 24 Mei 1927, Intendance no. 156, mededeeling, op grond waarvan door den fiskaal werd verklaard, dat de straf van verlaging was ingegaan met den datum, waarop de uitspraak onherroepelijk was geworden.

De door den fiskaal aan den Commandant der Zeemacht gerichten brief van 8 Juli 1927, rio. 2393, waarin hij de z.i. voor zijn standpunt pleitende gronden uiteenzet doen wij hieronder in zijn geheel volgen:

„Gevolg gevende aan de opdracht mij Uwerzijds verstrekt bij de
„toezending van het uittreksel uit de missive van Zijn Excellentie
„den Minister van Marine a. i. van 24 Mei 1927, Afd. Intendancc
„no. 156 (mij gezonden d.d. 24 Juni 1927 onder no. A 3/1/36), heb
„ik de eer Uwe Excellentie beleefdelijk het navolgende te berichten.

„De vraag waarom bet in dezen gaat is. of de bijkomende straf
„van verlaging ingaat met den datum waarop de rechterlijke uit-
„spraak wordt geëxecuteerd, dan wel met den datum waarop die
„uitspraak onherroepelijk is geworden. In de missive wordt die
„vraag beantwoord in eerstgenoemden zin en ik heb haar beant-
„woord ia laatstgenoemden zin. Ik deed dit op de volgende gronden:

„lt.. De wet bepaalt niet, wanneer de straf van verlaging ingaat.

„2e. Bij de totstandkoming van het Wetboek van Militair Straf-
„recht is t. o. van deze straf uitdrukkelijk de bedoeling der Regee-
„ring uitgesproken (maartegcn, voor zoover ik weet niets is inge-
„bracht), dat de verlaging plaats vindt door de rechterlijkc uitspraak
„en dus een voldongen feit is op het oogenblik waarop die uitspraak
„kracht van gewijsde krijgt.

„3e. Door de tijdige inlevering van een gratieverzoek wordt alleen
„de executie opgeschort, doch wordt aan de rechterlijke uitspraak
„niet „de kracht van gewijsde" ontnomen (om eventueel door ge-
„heele of gedeeltelijke afwijzing van het gratieverzoek weer geheel
„of gedeeltelijk te herleven).

„Ter toelichting diene nog het navolgende:

„Ad 1um. Een algemeen geldend wettelijk voorschrift betref-
„fende den ingang van door den rechter uitgesproken straffen
„is er niet; er zijn wel bijzondere voorschriften, die gelden voor be-
„paalde straffen (zoo b.v art. 26, art. 31. laatste lid, art. 32, laatste
„lid Wetboek van Strafrecht).

„Zulk een bijzonder voorschrift is echter ten aanzien van den
„ingang der „verlaging" niet gegeven en men mag daarop natuurlijk
„de bepalingen die voor andere straffen gelden niet, analoog toepas-
„sen met voorbijgang van des wetgevers uitgesproken bedoeling.

„Ad 2um. Die bedoeling blijkt duidelijk uit heb Verslag der
„Tweede Kamer met Regeeringsantwoord inzake de bijkomende straf
„van ontslag uit den militairen dienst. waarbij uitdrukkelijk door de
„Regeering werd verklaard, dat „hetzelfde" geldt voor de straf van
„verlaging (zie Van der Hoeven 1. blz. 322 onderaan).

„Bij hei verslag werd de vraag gesteld of niet bepaald moest
„worden, dat de straf ingaat op den dag waarop de rechterlijke uit-
„spraak kan worden tenuitvoergelegd?

„En hel antwoord luidde, dat het ontslag als ook de verlaging
„een feit is op het oogenblik, waarop het vonnis kracht van gewijsde
„verkrijgt. En daadwerkelijk is dit ook zoo. De verlaagde is ver-
„laagd door de uitspraak des rechters, niet wordt hij verlaagd door
„den executeerenden ambtenaar. Deze behoeft ter uitvoering van
„de verlaging niets meer te doen.

„Men beschouwe niet de door de verlaging veroorzaakte gevolgen

„als: het niet meer mogen dragen van zekere onderscheidings-
„teekenen, het genieten van minder inkomen, het verrichten van
„andere diensten, als de executie der straf; dan zoude de duur van
„die executie niet te overzien zijn.

„Onder de werking der Crim. Wetboeken, vóór de wijziging van
„1879, werden bij de executie van het gewijsde den verlaagde in
„het openbaar de onderscheidingsteekenen van den verloren rang
„ontnomen. Dit was echter het gevolg van een uitdrukkelijke wets-
„bepaling (art. 37 en 39 C. 11. L.; voor de zeemacht bestonden der-
„gelijke voorschriften niet). In 1879 verviel dat voorschrift (wetten
„van 14 November 1879, Staatsblad nos. 191 en 193). Onder de
„werking van die wetten bestond de degradatie reeds in het ont-
„nemen van den rang en niet in het ontnemen van de onderschei-
„dingsteekenen. Die formaliteit raakte dan ook in onbruik en ik
„heb ze sinds 1899 nimmer zien gebeuren bij de zeemacht. De wet-
„gever van 1903 verwierp ze. Men zie daarvoor het verhandelde
„omtrent de executie der doodstraf met ontslag waar die opvatting
„spreekt uit hetgeen de Regeerings-Commissaris Van der Hoeven
„opmerkte: „De man krijgt met de *uitspraak* van het vonnis zijn
„ „ontslag, zoodat hij bij de *uitvoering* daarvan *geen militair meer is*
„ „en dus niet meer in uniform gekleed mag zijn." Het zou m.i. toch
„wel duidelijk genoeg wezen dat een rang of qualiteit niet wordt
„ontnomen door de ontneming van de uiterlijke teekenen, die er aan
„verbonden zijn, evenmin als zij wordt verkregen door de verstrek-
„king daarvan.

„Ten slotte verwijs ik nog naar art. 99 (1.5) J. Z.: „De verlaging
„ „vindt onmiddellijk plaats na het in kracht van gewijsde gaan van
„ „het vonnis", waarin het automatisch verband tusschen het in
„kracht van gewijsde gaan der uitspraak en het feit der verlaging
„al weder naar voren treedt. Ware het anders, dan moest daar zeker
„staan: de verlaging gaal in met de tenuitvoerlegging van het
„connis [1]). Zulk een bepaling zou dan echter niet in overeenstem-
„ming zijn met de wet. Bij aanvullingsblad 19 van het Hoofdstuk
„J. Z. schijnt weder een nieuw voorschrift op dat punt te zijn p-
„geven, ik heb dat echter nog niet ontvangen [2]).

„Ad 3um. Ware de behandeling van een gratieverzoek een derde
„instantie in het strafproces, dan zou het indienen van zoo'n verzoek
„het in kracht van gewijsde gaan der uitspraak beletten. Zulks is
„echter geenszins het geval, alleen de tenuitvoerlegging wordt opge-
„schort (art. 205 R. Z. of beter 206 R. L., aangezien het in het geval
„D. V. gaat om de executie van een sententie van het Ft. M. G. van
„Nederlandsch-Indië, art. 75 P. I.).

„Nergens in de wet kan ik eenigen steun vinden voor de opvat-

---

1) Zie vervallen J. V. blz. 40.

2) Dit voorschrift houdt in, dat bij ontslag of verlaging de datum van tenuitvoerlegging dezer straffen door den fiskaal op het extract-vonnis moet worden aangeteekend. Red. M. R. T.

„ting dat de opschorting van de executie iets afdoet aan de „kracht „van arrest" van de sententie bij het Hof in appèl gewezen. (r . 78 P. I.). Die opschorting verhindert alleen voorloopig „liet ondergaan van de straffen, die nog moeten worden tenuitvoer- „gelegd; zij kan niet wegnemen een door het gewijsde in het leven „geroepen feit, hetwelk ter executie geenerlei voorziening behoeft. „Ten aanzien van straffen van dien aard bestaat alleen de mogelijk- „heid, dat zij later bij wege van gratie worden opgeheven; wordt „een verzoek om gratie van de straf van verlaging ingewilligd dan „wordt dus het feit der verlaging geheel weggenomen; zoo niet „dan blijft het voortbestaan.

„Het verband dat in het ministeriëele schrijven wordt aangenomen „tusschen den datum van ingang der verlaging en den datum waarop „de sententie is geëxecuteerd zou zeker nadere motiveering be- „hoeven.

„Ik meen echter dooi het bovenstaande te hebben aangetoond „dat er tusschen die beide rechtens geen verband bestaat, dat de „veroordeelde D. T. op 1 October 1926 door het H. M. G. van „Nederlandsch-Indië inderdaad is verlaagd doordat op dien datum „de sententie werd uitgesproken en kracht van gewijsde kreeg en „dat dit feit in stand is gebleven doordat zijn op 9 October d. a. v. „ingediend verzoek om gratie dooi de Kroon werd afgewezen.

„Gaarne erken ik dat er soms bezwaren van practischen aard „kunnen rijzen ingeval aan een bij rechterlijk gewijsde verlaagde „(of ontslagene) later, (soms veel later) van die straf gratie wordt „verleend. Die bezwaren zullen zich echter in enkele speciale ge- „vallen openbaren. Gaat men, om die te ondervangen de opvatting „huldigen dat het enkele gratieverzoek reeds tengevolge heeft dat „de verlaging of het ontslag voorloopig geacht wordt niet ic hebben „plaats gehad, dan wordt voor alle gevallen dat zoo'n verzoek wordt „ingediend (en dit zal bij elke verlaging systematisch gebeuren) de „Staat gedwongen een bij rechterlijk gewijsde ongeschikt of onwaar- „dig verklaard militair als non-valeur in zijn rang in dienst te „houden en te bezoldigen gedurende den tijd (voor Oost-Indië „ongeveer een half jaar), dat het gratieverzoek aanhangig is.

„Ik geloof niet, dat het is aan te bevelen zulk een toestand te doen „intreden.

„*De fiskaal bij den Zeekrijgsraad,*

„(w.g.) **H. RIEM.**"

Naar aanleiding der hierboven behandelde aangelegenheid vroeg de fiskaal bij brief van 11 Juli 1927, no. 2398, onder overlegging van een afschrift van bovenvermelden brief aan den advocaat-fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië diens meening te mogen vernemen, hoe tloor hem in den vervolge ter zake moest worden gehandeld. Van belang vooral is het slot van dien brief, luidende:

„Ik geloof wel, dat het mogelijk is om een algemeen wetenschap-
„pelijk rechtskundig begrip van „tenuitvoerlegging" van rechter-
„lijke uitspraken in strafzaken te construeeren, hetwelk zou kunnen
„leiden tot de ministerieele opvatting omtrent den ingang der straf
„van verlaging; voor zoover ili weet bestaat die begripsbepaling
„positief-rechtelijk echter niet en ik zou als fiskaal geen vrijheid
„vinden om eigenmachtig op grond van een wetenschappelijk opge-
„steld begrip verklaringen af te geven die m. i. indruischen tegen
„het stellige recht (zie ook de woorden „bij het vonnis verlaagd" in
„artikel 25 Wetboek van Militair Strafrecht)."

De advocaat-fiskaal voor de Land- en Zeemacht antwoordde op voornoemden brief, dat hij zich in hoofdzaak met het inzicht van den fiskaal, zooals dat is uiteengezet in diens brief van X Juli, no. 2393, kon vereenigen, daar de kern dezer aangelegenheid ook z. i. ligt in het nadrukkelijk standpunt van den wetgever, vermeld in Van der Hoeven, deel I. blz. 322/323 en aan eenige hiermede strijdige interpretatie, hoezeer ook overigens mogelijk en zelfs sterk verdedigbaar, de wetgever zich dan ook zelf den pas heeft afgesneden. Naar zijn oordeel zijn er niettemin gewichtige bezwaren tegen deze consequentie in het midden te brengen. Immers hier wordt onmiskenbaar inbreuk gemaakt op een der elementaire uitvoeringsbeginselen van het grondwettelijk gratie-praerogatief van de Kroon, daar hoewel bedoelde bijkomende straffen wel niet aan de gratie-bevoegdheid der Kroon zijn onttrokken, er onvoldoende rekening wordt gehouden met den regel, dat, zoolang de Kroon overweegt, er niets verandert, blijkende uit het 3e en 5e lid van art. 205 R. Z. Overigens is het de bedoeling van laatstgenoemd artikel, dat de executie van *het geheele* vonnis behoort te worden opgeschort, indien onmiddellijk gratie wordt gevraagd na het in kracht van gewijsde gaan. De advocaat-fiskaal verzocht daarom den fiskaal om voorshands in de tot dusverre gevolgde gedragslijn te willen voortgaan tot Z. E de Minister van Marine zich over het ontworpen geschilpunt nader zou hebben uitgesproken.

De Minister van Marine vond de questie van genoegzaam gewicht om aan zijn ambtgenoot vair Justitie diens inzicht ter zake te verzoeken. Deze voldeed aan dit verzoek bij den hieronder volgenden brief van 15 October j.l. 2e Afd A no. 949, luidende:

„Onder terugzending van de bijlagen van Uw bovenvermeld
„schrijven heb ik de eer Uwe Excellentie het volgende als mijn
„meening te doen kennen.

„De gevolgen van een strafrechtelijke uitspraak treden eerst dan
„in, wanneer deze uitspraak uitvoerbaar is. Wel is waar is voor de
„tenuitvoerlegging van de bijkomende straffen van ontslag en
„degradatie (lees verlaging Red. M. R. T.) geen bepaalde uitvoe
„ringshandeling noodzakelijk, maar dit neemt niet weg, dat de
„gevolgen van een strafrechtelijke uitspraak intreden niet op het
„moment, dat deze uitspraak kracht van gewijsde gekregen heeft,
„maar op het oogenblik, dat zij voor uitvoering vatbaar wordt. Dit

„blijkt m. i. duidelijk èn uit artikel 31 Wetboek van Strafrecht
„— waarin bepaald wordt, dat de ontzetting van rechten ingaat
„op den dag waarop de rrcliterlijke uitspraak kan worden tenuitvoer-
..gelegd —; èn uit artikel 557 en volgende van heb Wetboek van
..Strafvordering.

„Ook zoude bij een andere opvatting dan de bovenstaande ceii
„voorwaardelijke veroordeeling tot de bedoelde bijkomende straffrn,
„waaraan dan later onder bepaalde omstandigheden last tot tenuit-
„voerlegging gegeven kon worden, moeilijk denkbaar zijn.

„Dan zij er nog op gewezen, dat. indien het ontslag of de degra-
„datie (lees verlaging Red. N. R. T.) ingingen op het tijdstip, dat
„de uitspraak kracht van gewijsde gekregen had en clerhalve op dit
„.tijdstip een feit geworden zouden zijn, later verleende gratie nim-
..mer het gevolg zoude kunnen hebben, dat de feitelijke practische
„gevolgen van dit ontslag of' deze degradatie (lees verlaging Red.
..M. R. T.) wederom te niet zouden worden gedaan: gedurende de
„overweging van het gratieverzoek toch hebben deze gevolgen dan
„gewerkt.

„Dezelfde casus-positie als door Uwe Excellentie gesteld, kan
..zich ook in het burgerlijke strafrecht voordoen: de ontzetting b.v.
„bij rechterlijke uitspraak van een ambtenaar uit een bepaald ambt.[1])
„Ondanks de daaraan verbonden financieele gevolgen zoude ik ook
„alsdan niet aarzelen — trouwens overeenkomstig de aan mijn
„Departement steeds gevolgde practijk - mijn boven weergegeven
..meening in toepassing te brengen.

„Ten slotte: het gratierecht is een praerogatief van de Kroon;
..aan dit praerogatief zoude door een andere opvatting als dooi. mij
..verdedigd, afbreuk gedaan worden.

„De Minister van Justitie,

„w. g. J. DONNER."

In verband met dil antwoord verzocht de Minister van Marine aan den Commandant der Zeemacht om dienovereenkomstig te doen handelen rn ook den fiskaal in dien zin te instrueeren.

De practijk in Nederland, zoowel bij de Landmacht al.: bij dr Zeemacht was reeds in overeenkomstigen zin.

---

1) Deze vergelijking is o.i. niet juist. Hier is de bijkomende straf ontzetting van het recht tot het bekleeden van het ambt. Het eigenlijk ontslag moet daarna nog volgen vanwege het administratief gezag. Bovendien bepaalt art. 31 Sr. uitdrukkelijk, dat deze straf ingaat op den dag waarop de rechtelijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd en dat kan niet plaats vinden als een request om gratie is ingediend. Red M R T.

Art. 25 der Wet op de Krijgstucht.

De Minister van Marine heeft betreffende de toepassing van bovengenoemd artikel voorschriften gegeven in zijn aan den Commandant der Marine te Willemsoord en aan den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië gerichte beschikking van 14 October 1927, afdeeling R *(1e Bureau)* **No.** *58, welke wij hieronder in haar geheel afdrukken.*

Naar mij gebleken is, bestaat er verschil van opvatting bij de toepassing van art. 25 der Wet op de Krijgstucht met betrekking tot de inhouding van een vierde of tlr helft van de soldij, waarmede onderscheidenliik de straffen van licht arrest en verzwaard arril-l aan boord van een oorlogsvaartuig buitengaats, gepaard kan gaan.

Gewoonlijk wordt de hierbedoelde bepaling in dezen zin opgevat, dat de buitengaats opgelegde bijkomende straf van inhouding der soldij blijft doorloopen, ook al komt het schip in den loop van den straftijd binnengaats.

Deze opvatting moet geacht worden niet juist te zijn.

Aan het bepaalde in genoemd artikel ligt de bedoeling ten grondslag om in de gevallen, waarin het licht of verzwaard arrest *niet aan boord van een oorlogsvaartuig buitengaats* wordt ondergaan, deze straffen niet gepaard te doen gaan met inhouding van soldij.

In deze gevallen toch worden de arreststraffen onder dezelfde omstandigheden ondergaan als door de militairen der landmacht, voor wie de wetgever de straf van inhouding van soldij als bijkomende straf bij genoemde arreststraffen niet wenschte.

Hieruit vloeit voort:

1o. dat, indien de straf van licht of verzwaard arrest met inhouding van soldij *buitengaats* is opgelegd, deze bijkomende straf automatisch moet eindigen op den dag van binnenkomst in een haven of ter reede;

2o. dat, indien de straf van licht of verzwaard arrest *binnengaats* wordt opgelegd, deze alleen met inhouding van soldij gepaard mag gaan voor het gedeelte van den straftijd, dat buitengaats zal worden verbleven.

In de gevallen, waarin met zekerheid vaststaat, dat de gestrafte gedurende zijn geheelen straftijd hetzij binnengaats, hetzij buitengaats zal verblijven, kan de straf op de gewone wijze worden omschreven. Bestaat die zekerheid niet, dan zal de omschrijving b.v. kunnen luiden:

a. indien inhouding van soldij wordt opgelegd voor den *geheelen* straftijd: „Tien dagen licht arrest, gepaard met inhouding van een vierde gedeelte der soldij bij verblijf aan boord van een oorlogsvaartuig buitengaats";

b. indien inhouding van soldij wordt opgelegd voor een *gedeelte* van den straftijd: „Tien dagen licht arrest, waarvan bij verblijf aan boord van een oorlogsvaartuig buitengaats zes dagen met inhouding van een vierde gedeelte der soldij".

De hier gekozen omschrijvingen zijn in zoo algemeene bewoordingen gesteld ten einde daaronder mede te begrijpen gevallen als plaatsing van den gestrafte tijdens den strafduur aan boord rail een varend schip of overgang tijdens den strafduur naar een particulieren stoomer; de omschrijving kan evenwel naar omstandigheden nader worden gepreciseerd.

Voorts kan bij onverwacht vertrek naar zee of onverwachte binnenkomst zoo noodig worden gebruik gemaakt van de bevoegdheid tot wijziging der straf, bedoeld in art. 50 der Wet op de Krijgstucht.

De dag van vertrek behoort bij toepassing van het vorenstaande te tellen als dag „buitengaats", de dag van binnenkomst als dag „binnengaats".

Indien steeds de bovenomschreven bedoeling van den wetgever in het oog wordt gehouden, zal het niet moeilijk zijn om, met inachtneming van vorenstaande aanwijzigingen, de bijkomende straf van inhouding van soldij overeenkomstig die bedoeling toe te passen.

Wellicht ten overvloede teeken ik hierbij aan, dat blijkens beschikking van mijn toenmaligen ambtsvoorganger van 6 April 1923, Afdeeling B (1e Bureau) No. 52 voor de toepassing van meergenoemd art. 25 der Wet op de Krijgstucht een oorlogsvaartuig moet worden geacht buitengaats te zijn, wanneer het zich bevindt buiten havens of reeden. In verband hiermede is in het vorenstaande het woord „binnengaats" gebezigd als tegenstelling van „buitengaats" in de evengenoemde beteekenis.

Ik moge $\frac{\text{Uhoogedelgestrenge}}{\text{Uwer Excellentie}}$ verzoeken het vorenstaande ter kennis te brengen van de commandeerende officieren onder Uw bevel en dienovereenkomstig te doen handelen.

De Minister van Marine zat in bovenstaande beschikking art. 25 W.K. op als een uitvoeringsvoorschrift betrekking hebbende op de wijze waarop de arreststraffen gepaard met de bijkomende straf van „inhouding op de soldij" moeten worden tenuitvoergelegd. Volgens deze interpretatie zou het artikel moeten worden gelezen alsof daarin stond: „De **uitvoering** *van elke straf van licht (verzwaard, streng) arrest..... kan gepaard gaan met inhouding van..... soldij ct,t."*

Deze interpretatie wijkt af van onze in deel XIX van het dl. *R. T. op blz. 194 en 195 aan artikel 25 W. K. gegeven uitlegging, waarbij wij dit artikel opvatten in den zin van een den strafoplegger gegeven strafbevoegdheid, zoodat de bedoeling van het artikel zou zijn alsof daarin stond: „De* **oplegging** *van elke straf van licht (verzwaard, streng) arrest ..... kan gepaard gaan met de* **oplegging** *van de bijkomende straf van inhouding van ..... soldij enz.".*

Wij meenen nog steeds, dat wij ons hierin niet hebben vergist. Het gedeelte van de Wet op de Krijgstucht, waarin art. 25 voorkomt,

omschrijft de krijgstuchtelijke straffen, onderscheiden in hoofd- en bijkomende straffen!. Na de opsomming in de artikelen 3 tot en met 5 geven de volgende bepalingen een omschrijving van datgene, waarin de straffen bestaan. De artikelen 25—27 geven deze omschrijving voor de bijkomende straffen en het ligt voor de hand dat in deze bepalingen eerst wordt vastgesteld bij welke hoofdstraffen elke bijkomende straf mag worden opgelegd. Zoo blijkt ten aanzien van de inhouding van soldij, dat men aanvankelijk bedoeld heeft deze bijkomende straf mogelijk te maken voor alle militairen beneden den rang van officier, doch dat men die mogelijkheid tijdens de schriftelijke en mondelinge behandeling van het wetsontwerp heeft beperkt eerst tot militairen der zeemacht beneden den rang van officier en later nog tot deze groep van militairen ingescheept aan boord van een oorlogsvaartuig buitengaats. Wil een strafoplegger haar dus toepassen, dan moet de **oplegging** *van die* **hoofd-** *en de bijkomende straf, op grond van art. 38 van de Wet op tic Krijgstucht geschieden, wanneer de onderofficier of mindere militair der zeemacht, die deze straffen verdiend heeft, ingescheept is aan boord van een oorlogsvaartuig buitengaats.*

Nu is bij de tenuitvoerlegging differentiatie mogelijk. Wij doelen hier niet op de hoegrootheid van het gedeelte der soldij, dat mag worden ingehouden; dit is imperatief voorgeschreven in verband met de soort van de opgelegde hoofdstraf. Doch wel hebben wij het oog op de toepassing van de bijkomende straf gedurende den geheelen duur van den tijd, waarvoor de hoofdstraf is opgelegd dan wel gedurende een deel van dat tijdvak. Met het oog hierop hebben wij dan ook ons onderschrift in deel XIX, blz. 195, geredigeerd. Daarentegen is de wijze, waarop de eerste en de tweede leden van art. 25 zijn opgesteld van dien aard, dat het verblijf aan boord **alleen** *van invloed is* **bij de strafoplegging.** *De redactie had anders in dezen geest moeten luiden: „Elke straf van licht (of van verzwaard) arrest van een onderofficier of van een minderen militair der zeemacht kan, zoolang hij ingescheept is aan boord van een oorlogsvaartuig buitengaats, gepaard gaan met inhouding enz.". Stond er iets in dezen geest, dan zou er voor den gedachtengang der beschikking ruimte bestaan; ook zou men dan door het bevelen van de inscheping en het vertrek naar buitengaats de aangevangen straf kunnen verzwaren door toepassing van de bijkomende, indien de strafoplegger dit maar te voren had bepaald. Men zou dan een dubbele verandering doen ontstaan omdat ook de hoofdstraf zelve aan boord anders wordt ten uitvoer gelegd dan aan den wal.*

Doch dit alles is bespiegeling omdat het artikel nu eenmaal anders luidt en er niet vastgelegd is, wat de Minister van Marine er in wil lezen n.l. dat de bijkomende straf van inhouding van soldij bij licht en verzwaard arrest ook binnengaats mag worden opgelegd en dan eerst buitengaats gaat werken en weder ophoudt indien de gestrafte binnengaats komt of ontscheept wordt. Zooals de toelichting op het amendement der Commissie van Voorbereiding d.d. 15 Mei 1902 op

ons artikel duidelijk doet uitkomen [1]), *gaat het hier om een meer of minder ver gaande bevoegdheid van den strafoplegger, niet over de wijze öan tenuitvoerlegging, over de toepassing der straf. De beslissing over den duur van dat tijdvak berust* **o. i.** *geheel bij den strafoplegger; deze mag daarbij rekening houden met de mogelijkheid, dat de gestrafte vóór het einde van zijn hoofdstraf weder binnengaats komt of ontscheept wordt, doch van een automatische stopzetting op dat oogenblik van de bijkomende straf van inhouding der soldij spreekt de zoet niet. Ontkend wordt niet, dat de heer Verhey, toen hij zijn overgenomen amendement besprak* [2]) *in die richting heeft willen gaan, doch de woorden van het artikel laten daartoe de ruimte niet en dan moet aan de toelichting het zwijgen worden' opgelegd.*

Ten slotte blijven wij het onjuist achten, dar bij onverwacht vertrek naar zee of onverwachte binnenkomst zou worden gebruik gemaakt van de bevoegdheid tot wijziging der straf bedoeld in art. 50 W. K. Deze bevoegdheid mag o. i. niet worden aangewend ingeval van wijziging der omstandigheden, waaronder de opgelegde straf wordt ondergaan, doch alleen wanneer zich met betrekking tot het gepleegde feit een novum voordoet den wel wanneer onbevoegdelijk of onjuist gestraft is. Red. M. R. T.

Wetgevende arbeid. — Bewijzen van goed zedelijk gedrag. — Pornographie. — Wijziging Wetboek van Strafvordering. — Wijziging van art. 11 Wetboek van Strafrecht. — Kinderwetgeving. — Hasardspel. — Bestrijding van heling en diefstal. — Reclasseering.

Aan het voorloopig verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de Justitiebegrooting voor 1928 ontleenen wij het volgende :

Wetgevende arbeid.

Met waardeering was gezien, dat in de jongste Troonrede de indiening werd aangekondigd van verschillende wetsontwerpen nopens onderwerpen, het Departement van Justitie rakende. Met belangstelling zag men de indiening van deze wetsontwerpen te grmoel.

Dat daartoe ook zullen behooren ontwerpen tot wijziging van het strafstelsel, vond bij vele leden levendige instemming. Een herziening van ons strafstelsel behoort tot die maatregelen van groot maatschappelijk belang, waaraan de wetgever zich niet langer mag onttrekken, nu de opvattingen omtrent de behandeling van veroordeel-

1) Zie Van der Hoeven III **blz. 263.**

2) Zie van der Hoeven III blz 264.

den zich sterk hebben gewijzigd en ook het nauwe verband tusschen de bestrijding van dc criminaliteit en een strafstelsel, dat vooral er op gericht is den gestrafte als een bruikbaar mensch aan de maatschappij terug te geven, nagenoeg algemeen wordt erkend. Men was dan ook zeer benieuwd naar de plannen van den Minister op tlit punt en vroeg, of de Minister beginnen wilde met het rapport van het Centraal College betreffende de hervorming van het gevangeniswezen openbaar te maken, of althans ter kennis van de leden der Kamer te brengen.

De bedoelde ontwerpen zullen volgens de Troonrede o. m. beoogen nadere voorzieningen betreffende de voorwaardelijke veroordeeling en krachtiger bestrijding van de beroeps- en gewoontemisdadigheid. Sommige leden zouden het op prijs stellen reeds iiu te worden ingelicht, in welke richting deze voorstellen zich zullen bewegen.

Dat dc aangekondigde ontwerpen ook zullen strekken tot instelling van een jeugdgevangenis, was eveneens door velen met instemming gezien. Intusschen rees bij verscheidene leden de vraag, of het wel juist is aan deze strafinrichting den naam „gevangenis" te geven. Zij toch zal wel zooveel afwijken van de thans bestaande gevangenissen, dat ceii zelfde naam voor de beide soorten instellingen weinig aanbevelenswaardig schijnt; aan de benaming „jeugdgesticht" werd daarom de voorkeur gegeven. Gevraagd werd, of het, zooals verluidt, de bedoeling ia de strafgevangenis te Zutphen voor dit doel in te richten. Sommige leden zouden dit zeer betreuren. Waar het hier geldt een nieuw instituut, is er vóór alles behoefte aan een opzet, welke geheel uitgaat van het gestelde doel; het is te vreezen, dat dit tlocl slechts zeer ten deele zou worden bereikt, indien een der bestaande strafgevangenissen hiervoor zou verbouwd worden.

Eenige leden vroegen, of de Regeering bij bedoelde regeling te gelijk een wettelijken grondslag zou willen geven aan de proefnemingen te Veenhuizen.

Andere leden spraken den wensch uit, dat de aangekondigde wijzigingen van het strafstelsel niet uitsluitend zouden worden beheerscht door humanitaire overwegingen, waartegenover opgemerkt werd, dat zulk een aansporing tegenover dezen Minister, gelet op diens beginselen, zeker overbodig mag heeten, doch dat bovendien het Nederlandsche strafstelsel, zoomede de toepassing daarvan, in vele opzichten nog zóó ver verwijderd zijn van begrippen van humaniteit, dat veeleer een aansporing in omgekeerden zin op haar plaats zou zijn en getuigen zou van den ernstigen wil om ook in ons strafstelsel althans een minimum van waarlijk Christelijke beginselen tot gelding te brengen.

In dil verband werd ook gewezen op het belang van spoedige uitvoering der Psychopathenwetten. Blijkens deze begrooting wil de Minister daarmede thans voortgang maken. Daarvooi betuigde men waardeering. Sommige leden spraken den wensch uit, dat ook deze zaak van grond op frisch en nieuw zou worden opgezet en dat dus van plannen om een bestaand gesticht voor dit doel te gaan ver-

anderen, zou worden afgezien. Andere leden achtten het aanvankelijke voornemen der Regeering — vgl. Memorie van Antwoord betreffende de Justitiebegrooting voor 1927, bladz. 2 [1])— om het tijdelijk opvoedingsgesticht voor jongens te Leiden, na verbouwing, aan te wijzen als Rijksasyl voor psychopathen geenszins verwerpelijk, daar dit gesticht na verbouwing zeer wel aan de te stellen eischen kan voldoen. Met betrekking tot deze aangelegenheid werd voorts gevraagd, hoe de Minister thans staat tegenover het denkbeeld van samenwerking met particulieren bij de uitvoering der Psychopathenwetten. Zal de algemeene maatregel van bestuur tot uitvoering van de wet van 28 Mei 1925 (*Staatsblad* no. 222), waaromtrent de Minister ten vorigen jare verklaarde, dat hij in voorbereiding is en waarin deze samenwerking nader zal worden geregeld, spoedig verschijnen?

Instemming werd betuigd met de aangekondigde indiening van een wetsontwerp tot regeling van den rechtstoestand van ambtenaren. Eenige leden spraken de hoop uit, dat daarin niet slechts regelen zouden worden gegeven omtrent de rechtspraak, doch ook de materieele rechtstoestand van den ambtenaar daarin regeling zou vinden.

Sommige leden bleven wettelijke bepalingen tot bestrijding van den woeker noodzakelijk achten naast het voorschrift van het Burgerlijk Wetboek, hetwelk overeenkomsten, in strijd met de goede zeden, nietig verklaart. Men zou gaarne zien, dat de Minister de mogelijkheid van zoodanige bepalingen nog eens ernstig zou willen overwegen.

Bewijzen van goed zedelijk gedrag.

Gevraagd werd, of de bij de Regeering in overweging zijnde herziening van de regeling der afgifte van bewijzen van goed zedelijk gedrag reeds in een stadium is gekomen, waarin de spoedige indiening van een wetsontwerp ter zake kan worden te gemoet gezien.

Pornographie.

Gevraagd werd, of de Minister de aandacht der politioneele en justitieele autoriteiten heeft gevestigd op de wenschelijkheid, dat streng toezicht worde gehouden op de handhaving van de desbetreffende bepalingen van het Wetboek van Strafrecht.

Andere leden zouden strenger toezicht op dit gebied, als lichtelijk leidende tot overdrijving, afkeuren.

Wijziging Wetboek van Strafvordering.

Bij het arrest van den Hoogen Raad van 27 Juni 1927, ***Weekblad van het Recht***, no. 11709, werd beslist, dat het voorschrift van art. 52

[1]) Zie M. R. T. XXII blz. 231. Red. M. R. T.

Wetboek van Strafvordering wel den ambtenaar bevoegd verklaart de daarbij vermelde vragen te stellen, maar niet een verplichting van den verdachte inhoudt om op de hem gestelde vragen te antwoorden.

Deze beslissing wijst op een leemte in de wet, welke dringend voorziening behoeft. Men zou daartoe gemeld artikel aldus kunnen wijzigen, dat de opsporingsambtenaar daarbij, in stede van te kunnen *vragen,* bevoegd werd verklaard van den verdachte te *vorderen* opgave van zijn naam, enz. Of wel het Wethork van Strafrecht kunnen aanvullen, hetzij met een bepaling, welke strafbaar verklaart den verdachte, die, door den opsporingsambtenaar naar zijn naam, voornamen en woon- of verblijfplaats gevraagd, daarop opzettelijk niet antwoordt, hetzij met de toevoeging aan art. 435 sub 3 . ..of wel „zijn naam niet opgeeft".

Gevraagd werd of de Miiiixler na het bekende auditu-arrest van den Hoogen Raad van 20 December 1926, *Weekblad van het Recht,* iio. 11601 (waartegen prof. Simons iii hetzelfde *Weekblad,* no. 11604), nog noodig acht een aanvulling van het tegenwoordige Wetboek van Strafvordering met een bepaling van soortgelijke strekking als die van art. 403 van liet Wetboek van Strafvordering (oud), welke vooral wenschelijk is met het oog op de berechting van zedelijkheidsdelicten, tegen minderjarigen gepleegd.

Ook werd nog gevraagd, of wegens de jurisprudentie van den Hoogen Raad ten aanzien van artikel 422, 2de lid, van het Wetboek van Strafvordering de Minister niet van oordeel is, dat, ter besparing van noodelooze proceskosten, dal artikel, overeenkomstig het advies van prof. Taverne in *Tijdschrift voor Strafrecht,* XXXVII, p. 187, aldus behoort te worden gewijzigd, dat gezegd tweede lid vervalt: hel derde lid wordt tweede lid: de punt aan het slot van het eerste lid wordt vervangen door een komma, waarna dan zou moeten volgen:

„waarvan alleen voor het bewijs mag worden gebruik gemaakt, voor zoover zij uit den inhoud van dat proces verbaal blijken aldaar „niet te zijn betwist".

Opgemerkt werd, dat het voorkomt, dat verdedigers onkundig blijven van den dag der terechtzitting, waarop de zaak van den verdachte, aan wien zij zijn toegevoegd, zal worden behandeld, doordat het openbaar ministerie niet verplicht is van het uitbrengen der dagvaarding aan den verdediger kennis te geven en de verdach niet bekend met de regels van het strafproces, die kennisgeving soms ook verzuimt. Enkele leden zagen hierin een leemte in het Wetbotk van Slrafvordering en vroegen, of de Minister bereid is te bevorderen, dat deze leemte aangevuld wordt. Ook komt het voor, dat schippers, die reizende zijn, de aan hen gerichtc dagvaarding niet tijdig in hun bezit krijgen en dan bij verstek veroordeeld worden. Gevraagd werd, of het niet mogelijk is, een regeling te treffen, waardoor ook aan dezen misstand een einde komt. Acht de Minister het niet gewenscht lid Wetboek van Strafvordering aldus te wijzigen, dat,

indien de verdachte niet ter terechtzitting verschenen is, doch zijn verdediger wel, het onderzoek ter terechtzitting in ieder geval, voor zooveel mogelijk, zijn gewoon verloop zal nemen? Andere leden achtten het niet gewenscht de openbare behandeling van een strafzaak buiten de tegenwoordigheid van den verdachte mogelijk te maken.

Volgens art. 29 Wetboek van Strafvordering moet den verdachte, die verhoord wordt, behalve in het geval van behandeling zijner zaak ter terechtzitting, vóór het verhoor mededeeling worden gedaan, dat hij niet tot antwoorden verplicht is. Gevraagd werd door eenige leden, of de practijk niet reeds heeft bewezen, dat dit voorschrift geen practische beteekenis heeft en daarom beter dienде geschrapt te worden. Andere leden verklaarden echter zeer te hechten aan handhaving van dit voorschrift.

Wijziging van art. 11 Wetboek van Strafrecht.

De aandacht van den Minister werd gevestigd op de mededeeling in het *Maandblad voor Berechting en Reclasseering*, Jg. 1927, blz. 22, dat in de strafgevangenis te Breda een gedetineerde verblijft, die bij twee verschillende strafvonnissen wegens gequalificeerden diefstal veroordeeld is tot gevangenisstraffen van resp. 5 en 4 jaren, zoodat, indien hij geen gratie verkrijgt, hij 9 jaren achtereen in een cel zal moeten verblijven. Men vroeg, of de Minister een zoo langdurige eenzame opsluiting wel in overeenstemming acht met den geest van ons Wetboek van Strafrecht en of hij niet bereid is maatregelen te treffen opdat, zoo noodig door wijziging van art. 11 Wetboek van Strafrecht, aan dezen misstand een einde worde gemaakt.

Kinderwetgeving.

Bepleit werd de aanvulling van art. 39*bis*, *a*, tweede lid, 1o., van het Wetboek van Strafrecht met de woorden: „tenzij art. 39*decies* mede is toegepast" (vgl. *Maandblad voor Berechting en Reclasseering*, Februari 1927, bladz. 48). Gevraagd werd, of zoodanige wijziging in het in te dienen wetsontwerp betreffende de voorwaardelijke veroordeeling een plaats kan vinden.

Hasardspel.

Eenige leden vestigden de aandacht op het feit, dat in vele drankgelegenheden hasardspel wordt toegelaten, het z.g. barakspel. Dit geeft aanleiding tot kansspel op groote schaal. De rechter heeft evenwel uitgemaakt, dat barak geen hasardspel is. Men meende, dat onder deze omstandigheden de wetgever behoort in te grijpen.

Bestrijding van heling en diefstal.

Aangedrongen werd door sommige leden op een wijziging van het Wetboek van Strafrecht, waarbij doeltreffender dan tot heden de „heling" bestreden wordt. De laatste wetswijziging op dit punt heeft blijkens de rechtspraak hoegenaamd geen verlichting gebracht, ter-

wijl het euvel in omvang met den dag toeneemt. Politie en justitie staan vaak machteloos, terwijl een krachtige beteugeling van de heling toch een der doeltreffendste middelen tot het bestrijden van diefstal en verduistering is. Gevraagd werd, of het niet gewenscht ware een bepaling in het Wetboek van Strafrecht op te nemen, dat den koopman in ongeregelde goederen, van wien een zeker aantal malen bewezen is, dat hij gestolen of verduisterd goed heeft gekocht, verboden wordt zijn bedrijf langer uit te oefenen.

Gevraagd werd, of de Minister kan mededeelen, hoeveel personen in het afgeloopen jaar werden aangehouden, voorzien van inbrekerswerktuigen. Men meende, dat er termen bestaan, op het bij zich dragen van zoodanige voorwerpen straf te stellen. Zulk een voorschrift zou een krachtige preventieve werking ten aanzien van het plegen van diefstal door middel van braak hebben en zeer wel passen in ons Wetboek van Strafrecht, hetwelk reeds nu strafbaar verklaart dengene, die met een wildstrik in het veld wordt aangetroffen.

Reclasseering.

Ten aanzien van de toelating van de Regeeringspupillen bij de Marine beloofde de Minister verleden jaar in overleg te zullen treden met zijn ambtgenoot van Marine. Gevraagd werd, naartoe dat overleg heeft geleid. Acht de Minister het voorts wenschelijk, dat het Departement van Marine voorwaardelijk veroordeelden slechts in dienst neemt met speciale machtiging van den Minister van Marine en alleen na afloop van hunnen proeftijd?

Kan de Minister -- vroeg men -- iets mededeelen omtrent de uitkomst van het overleg, dat volgens zijne mededeeling bij de behandeling van de vorige begrooting de Minister van Koloniën bereid was met den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te houden over de toelating van Regeeringspupillen tot het Indische leger?

* * *

In de Memorie van Antwoord worden bovenstaande onderwerpen als volgt beantwoord.

Wetgevende arbeid.

Het is den ondergeteekende een voldoening, dat de aankondiging in de jongste Troonrede van de indiening van verschillende wetsontwerpen, nopens onderwerpen zijn Departement rakende, met waardeering is gezien.

De op ***het strafstelsel*** betrekking hebbende wetsontwerpen bevinden zich op het oogenblik bij den Raad van State. Het ligt in de bedoeling van den ondergeteekende het Verslag van het Centraal College voor de Reclasseering, met welk verslag de ontwerpen nauw

verband houden, op het tijdstip van aanbieding der ontwerpen aan de Staten-Generaal te doen openbaar maken.

Het tegenwoordig stadium der ontwerpen doet het minder wenschelijk zijn over de daarin behandelde onderwerpen thans een gedachtenwisseling te beginnen. De ondergeteekende moge daarom den algemeenen inhoud dezer ontwerpen op het oogenblik ter zijde laten en volstaan met een enkele aanteekening op de ter sprake gebrachte concrete punten.

Een opmerking werd gemaakt over den naam „jeugdgevangenis". Verscheidene leden zouden aan „jeugdgesticht" de voorkeur geven. De ondergeteekende moge hiertegenover stellen, dat het een strafinrichting betreft, bestemd voor de toepassing van, zij het dan ook op gewijzigden voet ten uitvoer gelegde, gevangenisstraf. De naam gevangenis los te laten schijnt in verband daarmede niet juist.

De aanwijzing van de strafgevangenis te Zutphen als jeugdgevangenis is onder meer afhankelijk van onderhandelingen met het gemeentebestuur van die plaats, aangaande de verkrijging van het voor de jonge gevangenen benoodigd buitenterrein. Mochten deze onderhandelingen tot een aannemelijk resultaat voeren, zoo schijnt de strafgevangenis te Zutphen den ondergeteekende voor jeugdgevangenis niet ongeschikt. Niet slechts zal te Zutphen dan een buitenterrein aanwezig zijn van voldoende grootte, doch ook is de inrichting van het gevangenisgebouw zelf niet ongunstig. De ondergeteekende is dan ook aanvankelijk van oordeel, dat deze gevangenis, na verbouwing, zeer goed als jeugdgevangenis zal kunnen voldoen.

Wat de proefnemingen te Veenhuizen betreft meent ook de ondergeteekende, dat de Noodwet van 22 November 1918, *Staatsblad* n°. 607, te eeniger tijd zal moeten worden ingetrokken. Intusschen wordt de vraag, in hoeverre bij intrekking van de wet van 1918 aan de proefnemingen te Veenhuizen een wettelijke grondslag moet worden gegeven, door de Regeering nader overwogen.

Terwijl de ondergeteekende alzoo voor het tegenwoordige in algemeene beschouwingen over wijzigingen in ons strafstelsel meent niet te moeten treden, wil hij niet nalaten uitdrukkelijk aan te teekenen, dat hij de algemeene opmerkingen, die ter zake in het Voorloopig Verslag zijn gemaakt, geheel laat voor rekening van de daar aan het woord zijnde leden. Zelf heeft hij zich bij den opzet der te verwachten ontwerpen laten leiden door de wenschelijkheid eenerzijds van een meerdere specialisatie der straf met behoud van haar grondkarakter, anderzijds van den uitbouw van de maatregelen ter bescherming van de maatschappij, voor zoover de tenuitvoerlegging van de noodzakelijkerwijs met de schuld in verband te houden straf deze niet als gevolg medebrengt.

Aan ***de uitvoering der Psychopathenwetten*** is dit jaar voortdurend gewerkt. De plannen voor verbouwing van het Rijksopvoedingsgesticht voor jongens te Leiden tot Rijksasyl voor psychopathen zijn gereed gekomen. Deze verbouwing zelf is aanbesteed en zal, indien de tweede benoodigde termijn, op de begrooting voor

1928 gebracht, wordt toegestaan, in Juli a.s. gereed komen. Met particuliere vereenigingen zijn onderhandelingen gevoerd. Het is niet onwaarschijnlijk, dat deze met de Vereeniging tot Stichting van Christelijke Inrichtingen voor de verpleging van Zwakzinnigen, te Amsterdam, tot een positief resultaat zullen voeren en dat dus in de omgeving van de Rekkensche inrichtingen, doch daarvan afgescheiden, vanwege deze vereeniging eene afdeeling voor crimineele psychopathen zal kunnen worden ingericht. Onderhandelingen met andere vereenigingen zijn uiteraard in de toekomst mogelijk. Ingevolge artikel 25*nieuw* van de z.g. Beginselenwet gevangeniswezen, welk artikel in die wet werd ingevoegd bij de wet van 28 Mei 1925 (*Staatsblad* n . 222), moet de verpleging van de psychophaten bij voorkeur door particulieren geschieden. De algemeene maatregel van bestuur tot uitvoering van de genoemde wet van 1925 is in vergevorderden staat van voorbereiding.

Het was den ondergeteekende aangenaam, dat instemming werd betuigd met de aangekondigde indiening van een wetsontwerp *tot regeling van den rechtstoestand der ambtenaren. In* het ontwerp zal -- gelijk reeds werd medegedeeld in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende Hoofdstuk I van de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1928 (blz. 24) de regeling van het formeele recht vooropstaan. Daarnaast bevat het ontwerp echter, behalve eenige rechtstreeksche bepalingen van materieel recht, waarborgen, dat het overige gedeelte van den materieelen rechtstoestand der ambtenaren, zij het dan gedecentraliseerd, regeling zal vinden.

Wat *de bestrijding van den woeker betreft*, de ondergeteekende heeft het vorige jaar zijn standpunt uitvoerig toegelicht. Er bestaat voor hem thans weinig aanleiding voor nieuwe beschouwingen, te minder omdat de leden, die op de zaak terugkomen, niet preciseeren welke wettelijke bepalingen zij noodig achten. De ondergeteekende ontving kort geleden een schrijven van den Armenraad te 's Gravenhage, waarin zijn standpunt in zooverre wordt gedeeld, dat ook volgens den Armenraad de Rijkswetgever niet straffen zou moeten stellen of bepalingen maken omtrent het maximum van geoorloofde rente. Wel zou de Armenraad eene bepaling willen zien, waarbij aan den rechter de bevoegdheid wordt gegeven, den schuldenaar krachtens eene woekerovereenkomst door wijziging van die overeenkomst te ontlasten van de al te bezwarende verplichtingen, die hij op zich heeft genomen. Het blijft echter de vraag, of zoodanig voorschrift aanbeveling verdient. Ziet de woekeraar zijne overeenkomst, ondanks dat het een woekercontract is, toch nog gedeeltelijk gehandhaafd, dan werkt de bepaling minder preventief en minder afdoende dan het geldende recht, volgens hetwelk het woekercontract, als in strijd met de goede zeden, zonder meer nietig is. Zou het voorschrift echter toepassing vinden ook in gevallen, waarin een eigenlijk woekercontract niet aanwezig is, dan zou de rechtszekerheid, welke

vordert, dat men zich houdt aan eene overeenkomst, welke niet in strijd is met de goede zeden of de openbare orde, in het gedrang kunnen komen.

Bewijzen van goed zedelijk gedrag.

Zich overigens gedragende aan de mededeelingen, door hem gedaan bij de behandeling van de begrooting van het loopende dienstjaar, kan de ondergeteekende daaraan toevoegen, dat uit een schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw kort geleden bleek, dat deze, na zich tot den burgemeester te Rotterdam, in welke gemeente eene regeling als te Amsterdam en 's-Gravenhage niet bestaat, te hebben gewend en na te hebben vernomen, dat aldaar eene werkwijze werd gevolgd, die tot dusverre bevredigd had, geen termen had gevonden verder op de aangelegenheid in te gaan en stappen te doen voor het verkrijgen van een algemeene regeling. Desniettemin bleek die Minister in beginsel bereid eene regeling, mits deze inderdaad verbetering zoude brengen, te bevorderen; een concreet voorstel zoude dan van den ondergeteekende moeten uitgaan. In dit stadium der aangelegenheid stelt de ondergeteekende zich voor haar nader onder de oogen te zien, daarbij vooropstellende, dat hierin geenerlei toezegging omtrent de indiening van een wetsontwerp kan worden gezien.

Pornographie.

De aanschrijving, waarop de ondergeteekende in de Memorie van Antwoord van de vorige begrooting (pag. 9) [1]) doelde, is nog niet uitgegaan, omdat hij daaraan, mede in verband met de inmiddels tot stand gekomen wijziging van art. 240 van het Wetboek van Strafrecht, een wat ruimer karakter wilde geven en voorts daarin ook andere bepalingen betreffende de zeden, met name de artt. 451 *bis*, *ter* en *quater*, wilde betrekken. Wel was ondergeteekende echter bekend, dat ten aanzien van laatstbedoelde artikelen enkele beslissingen van den Hoogen Raad te wachten waren, waarvan de vermelding in de aanschrijving van belang kon zijn. Nu van die arresten — die aldus zijn uitgevallen, dat een strengere handhaving van de genoemde artikelen daardoor zal worden bevorderd — het laatste onlangs is gewezen, zal de ondergeteekende aan zijn voornemen gevolg geven.

Wijziging Wetboek van Strafvordering.

Het arrest van den Hoogen Raad van 27 Juni 1927, *Weekblad van het Recht* n°. *11709*, bij welk arrest werd beslist, dat wel ieder opsporingsambtenaar bevoegd is den verdachte naar naam,

1) Zie M. R. T. XXII blz. 236. Red. M. E. T.

voornamen en woon- en verblijfplaats te vragen, doch dat deze laatste niet verplicht is te antwoorden, heeft, zooals in het arrest ook is te lezen, die beslissing aldus doen vallen juist op grond van de beginselen, welke aan het nieuwe Wetboek van Strafvordering ten grondslag liggen. Een dier beginselen is toch, dat de verdachte niet gedwongen kan worden bewijsmateriaal tegen zich zelf te verschaffen.

Van een leemte, in den zin van een omissie, in het Wetboek van Strafvordering kan dan ook naar het oordeel van den ondergeteekende op dit punt kwalijk worden gesproken. Trouwens ook onder het oude Wetboek van Strafvordering was van een plicht tot antwoord in de hier bedoelde gevallen geen sprake. Natuurlijk kunnen de betrekkelijke voorschriften, welke aldus luiden in het belang van den verdachte, als meerdere voorschriften van gelijken aard, onder omstandigheden tot bezwaren voor de Overheid aanleiding geven. Men overschatte deze bezwaren in het onderhavige geval echter niet. Indien ontdekking op heeter daad plaats heeft — onverschillig of een ernstig misdrijf op heeterdaad ontdekt wordt of een wellicht slechts nietige overtreding — heeft de opsporingsambtenaar, gelijk trouwens ieder ander, de bevoegdheid den verdachte aan te houden. De opsporingsambtenaar draagt in dat geval zorg, dat de aangehoudene ten spoedigste voor den Officier van Justitie of een van diens *hulpofficieren* wordt geleid (art. 53 Wetboek van Strafvordering). Uit der aard wordt tot aanhouding niet buiten noodzaak overgegaan. De verdachte echter, die eigen identificatie bemoeilijkt, kan zich verzekerd houden zijn kans op aanhouding aanmerkelijk te vergrooten, daar deze ook dienstbaar kan worden gemaakt aan de verkrijging van de gegevens omtrent zijn persoon. In het omgekeerde geval, het geval dat niet op heeterdaad ontdekt wordt, zal, indien hei strafbaar feit preventieve hechtenis toelaat, eveneens tot aanhouding kunnen worden overgegaan, terwijl, indien preventieve hechtenis op het feit niet is gesteld, de identificatie van den verdachte in den regel geen bijzonderen spoed zal hebben. Het zal dan den opsporingsambtenaar in de groote meerderheid van de gevallen ongetwijfeld mogelijk zijn door navraag, volgen vïin den verdachte of andere middelen den benoodigden naam, alsmede de woonplaats nog te rechter tijd te weten te komen.

In aansluiting aan wat terzake in de Memorie van Antwoord op de begrooting voor 1927 (p. 3) [1]) en 1926 (p. 2) [2]) is verhandeld, zij opgemerkt, dat niet de beslissing van den Hoogen Raad, die inmiddels in het aangehaalde *de auditu*-arrest van den Hoogen Raad (20 December 1926, ***Weekblad van het Recht*** n°. 11601) in ruimen zin is gevallen, aan de overwegingen, die in de voorafgaande Voorloopige Verdagen tot aanvulling van liet nieuwe Wetboek deden dringen, inderdaad de feitelijke basis schijnt ontvallen. In ieder

1) Zie M. R. T. XXII blz. 232. Red. M. R. T.

2) *Zie* M. & T. XXI blz. 435. Red. M. R. T.

geval zou de ondergeteekende, alvorens dusdanige aanvulling te bevorderen, den loop van de rechtspraak in verband met liet genoemde arrest willen afwachten.

Naar aanleiding van de jurisprudentie van den Hoogen Raad ten aanzien van artikel 422, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, is een wetsontwerp tot wijziging vaii dit en het overeenkomstig artikel 376, vierde lid, van dat Wetboek reeds bij den Raad van State aanhangig. De wijzigingen bij dit ontwerp voorgesteld gaan in dezelfde richting als door Prol'. Taverne in het aangehaalde artikel in het *Tijdschrift van Strafrecht*, waarvan een dankbaar gebruik is gemaakt, wordt aanbevolen.

Dat verdedigers soms onkundig blijven van den dag der terechtzitting, waarop de zaak van den verdachte, aan wien zij zijn toegevoegd, zal worden behandeld, is gevolg òf van een gebrek aan zorgvuldigheid bij die verdedigers, òf van een nalatigheid vnii de betreffende verdachten. Het ligt toch geheel op den weg van den toegevoegden raadsman den verdachte te verzoeken hem van den dag der terechtzitting kennis te geven. Indien de raadsman dit verzoek nalaat, kunnen ongetwijfeld belangen van den verdachte worden geschaad. Hetzelfde is echter het geval bij andere fouten van den verdediger, in welke de wet natuurlijk niet kan voorzien. Indien de verdachte niet aan het verzoek voldoet, kan hij zich moeilijk beklagen, dat eventueele nadeelige gevolgen van deze nalatigheid tr zijnen laste komen.

Schippers, die reizende zijn en niet met een adres aan den wal verbinding houden, staan ten aanzien van het niet tijdig ontvangen van een dagvaarding gelijk met andere personen zonder vaste woonplaats. Uiteraard zullen ten aanzien van zoodanige personen veroordeelingen bij verstek menigmaal roorkomcn. Tegen deze veroordeelingen bevat het Wetboek van Strafvordering een speciaal rechtsmiddel. Op zijn minst gedurende tien dagen, nadat het vonnis of arrest bij verstek gewezen den veroordeelde is bekend geworden, staat dezen de gelegenheid open tegen de uitspraak verzet te doen (art. 399 Wetboek van Strafvordering). De ondergeteekende is clan ook niet van oordeel, dat hier voor een bijzondere regeling aanleiding kan bestaan.

Met betrekking tot de vraag of de mogelijkheid ware te openen, dat het onderzoek ter terechtzitting zijn gewoon verloop neemt buiten tegenwoordigheid van den verdachte, doch in tegenwoordigheid vaii diens raadsman, moge de ondergeteekende verwijzen naar art. 270 van het Wetboek van Strafvordering. Verder te gaan schijnt ongewenscht. De positie van den raadsman in het strafproces is principieel deze, dat hij den verdachte bijstaat, niet dus, dat hij ook den verdachte kan vertegenwoordigen. Bovendien ontstaat, laat men dit beginsel los. het gevaar, dat de verdachte, speciaal de bemiddelde verdachte, zooveel mogelijk het verschijnen ter terechtzitting zal vermijden, zoodat hij van de onaangename zijden en vooral van vele kwade kansen van het onderzoek bevrijd

is, terwijl hij voor den rechter zijn belangen door een advocaat doet behartigen. Ten einde dergelijk misbruik te keeren is juist in het tegenwoordig Wetboek van Strafvordering voor het gerechtelijk vooronderzoek de bepaling van artikel 186, lid 4, opgenomen: de raadsman heeft niet het recht de verhooren voor den rechter-commissaris bij te wonen, indien naar het oordeel van dezen de verdachte zich desbewust cri zonder dat van een geldige reden van verhindering blijkt, aan zijn verschijning in het vooronderzoek onttrekt.

Het is den ondergeteekende niet bekend, dat artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering in de practijk tot noemenswaardige bezwaren heeft aanleiding gegeven. Waar 11-ijziging. van het nieuwe Wetboek van Strafvordering naar zijn oordeel de eerste jaren alleen moet plaat.; vinden, indien dit absoluut noodzakelijk is te achten, zou de ondergeteekende tot schrapping van de bedoelde zinsneden van artikel 29 thans niet willen overgaan.

Wijziging van art. 11 Wetboek van Strafrecht.

Een wijziging, als in het Voorloopig Verslag onder dit hoofd wordt voorgestaan, is in ren van de aangekondigde wetsontwerpen bereids opgenomen.

Kinderwetgeving.

De gewenschte aanvulling van art. 39*bis*, *a*, tweede lid. 1°., van het Wetboek van Strafrecht kan inderdaad bij het te verwachten wetsontwerp betreffende de voorwaardelijke veroordeeling ter sprake komen.

Hasardspel.

Omtrent deze aangelegenheid stelt de ondergeteekende zich voor een nader onderzoek in te stellen Uit voorloopig ter zake ingewonnen inlichtingen heeft hij den indruk gekregen, dat de meening, als zou als rechtens vaststaande kunnen gelden, dat barak geen hasardspel is, zeker te algemeen is. Wel is te 's-Hertogenbosch in den loop van dit jaar in twee instanties een vrijspraak gevallen, maar dit kan samenhangen met een bepaalde nuance in de uitoefening van het spel en kan in elk geval niet als een beslissing in hoogste ressort gelden. Elders wordt het spel dan ook wel tegengegaan. Zooals gezegd, zal hij de zaak nader onderzoeken.

Bestrijding van heling en diefstal.

Dat de wijziging in 1919 van de bepalingen in het Wetboek van Strafrecht mel betrekking tot heling hoegenaamd geen verlichting zou hebben gebracht, ja, dat dit euvel in omvang met den dag zou toenemen, komt den ondergeteekende, mede op grond van inge-

wonnen ambtsberichten, weinig waarschijnlijk voor. Wet nieuwe artikel 41*bis* Wetboek van Strafrecht vormt een krachtig wapen in den strijd tegen de helers. Het misdrijf in dit artikel omschreven - - de zg. schuldheling — wordt bij vervolging wegens opzet-heling veelal subsidiair ten laste gelegd. De preventieve werking van het artikel bij bona fide opkoopers van gedragen en gebruikte goederen moet ook niet worden oiiderschat. Het totaal aantal veroordeelingen wegens heling bedroeg (cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek):

in	1918:	1011;
,,	1919:	1480 [1]);
„	1920:	1197;
,,	1921:	789;
..	1922:	463;
,,	1923:	446;
,,	1924:	483;
,,	1925:	570;
„	1926:	389.

Overigens is de voorziening, die in dit verband in hei Voorloopig Verslag wordt bepleit, reeds aanwezig: artikel 417*ter* van het Wetboek van strafrecht veroorlooft immers reeds thans, zelfs bij een eerste veroordeeling den heler met ontzetting van de uitoefening van zijn beroep [2] te straffen.

Hoeveel personen in het afgeloopen jaar werden aangehouden. voorzien van inbrekerswerktuigen, kan bezwaarlijk worden opgegeven. Wel zijn de cijfers van enkele gemeenten bekend: in 's-Gravenhage kwamen in 1926 14 gevallen voor: te Rotterdam 35 à 40; te Dordrecht 3. Op het bij zich dragen van zoodanige werktuigen straf te stellen, schijnt niet wel doenlijk. Vele voorwerpen zullen toch alleen naar hun bestemming in het concrete geval, niet naar hun aard, als inbrekerswerktuigen zijn te beschouwen. De ondergeteekende denkt bijv. aan schroevendraaiers, sleutels, al dan niet afgevijld, stukjes kaars, enz. Bovendien zou de straf, anders dan die gesteld op de overtreding van artikel 16, lid 2, van de Jachtwet 1923, vrij hoog moeten zijn, zal van het voorschrift eenige preventieve werking op beroepsmisdadigers uitgaan.

Reclasseering.

Dat de ondergeteekende ten vorigen jare zou hebben toegezegd met zijn ambtgenoot vaii Marine in overleg te zullen treden ten aanzien van de toelating van Regeeringspupillen bij de Marine,

1) Dit cijfer is misschien iets te laag.

2) Onder „beroep" is te verstaan iedere kostwinning, welke geen ambt is. Vgl. Noyon, Het Wetboek van Strafrecht, 4e dr., 1926, aant. IR op artt. 28–31.

is een misverstand. Immers, voor de toelating dezer categorie tot het aangaan van een vrijwillige verbintenis geldt reeds van ouds het algemeene standpunt van het Departement van Marine, dat uitsluiting van vroeger veroordeelden geenszins in de bedoeling ligt, doch dat men zich slechts wil vei*zckcr.cn. dat de tot dienstneming toegelatenen zonder bezwaar Ien aanzien van hun aard en karakter kunnen worden opgenomen in een kring van personen, die uit den aard der zaak zoo zeer op elkaar zijn aangewezen als aan boord het geval is [1]). De correspondentie, waarvan verleden jaar in de Memorie van Antmoord sprake was, betrof echter het instituut der onderioezicht-stelling. [2]) Dienaangaande bestond bij genoemd Departement eenig misverstand, tengevolge waarvan een dienstzoekende minderjarige, die wegens een eigendomsdelict tot een kleine geldboete was veroordeeld en bovendien, met toepassing van art. 39*decies* van het Wetboek van Strafrecht, onder toezicht was gesteld, zonder nader onderzoek was afgewezen. Naar aanleiding van eenige mededeelingen over dit geval in de pers verzocht de Minister van Marine den ondergeteekende om inlichtingen nopens dit instituut, welke daarop zijn verstrekt. Met name is er daarbij op aangedrongen, ook in gevallen van onder-toezicht-stelling, het gebruikelijke onderzoek naar den persoon van den dienstzoekende in te stellen. Uit een nadere mededeeling in de pers is den ondergeteekende later gebleken, dat de betrokken minderjarige sindsdien tot een vrijwillige verbintenis bij de Marine is toegelaten.

Dat de Minister van Marine dienstneming van voorwaardelijk veroordeelden slechts toelaat na zijne speciale machtiging kan den ondergeteekende geen aanleiding geven zich tot dien ambtgenoot ter zake te richten. Dat bij het geven van die machtiging rekening zal worden gehouden met de opgelegde voorwaarden en met den duur en het verloop van den proeftijd acht hij vanzelfsprekend; in sommige gevallen zouden die voorwaarden zich wellicht niet verzetten tegen dienstneming, en zal de ondergeteekende niet nalaten te zorgen, dat het Departement van Marine - , dat natuurlijk in dezen autonoom blijft door hem dienovereenkomstig wordt voorgelicht.

Het verheugt den ondergeteekende te kunnen mededeelen, dat het dienaangaande gepleegde overleg er toe heeft geleid, dat zijn ambtgenoot van Koloniën heeft kunnen goedvinden voor onvoorwaardelijk ontslagen Regeeringspupillen, wier verleden, karakter en gedrag de verwachting wettigen, dat zij zich in Indië staande zullen houden, de mogelijkheid van toelating tot een vrijwillige verbintenis bij de koloniale reserve te openen. Een afdruk van een op deze aangelegenheid betrekking hebbende en verdere bijzonderheden inhoudende circulaire, gericht tot de Directeuren der Rijksopvoedings-

---

[1]) Gedrukte Stukken 1925 1926, **2**, n° 12, blz. 34. (M T T XXI blz. 444).

[2]) Zie M. R. T. XXII blz. 242. Red. M. R. T.

gestichten en de in aanmerking komende vereenigingen en instellingen, wordt hierbij overgelegd. [1])

Volledigheidshalve zij aan het bovenstaande nog toegevoegd, dat, als gevolg van de bedoelde beslissing van zijn ambtgenoot, reeds eenige gewezen Regeeringspupillen tot een verbintenis bij het Indische leger zijn toegelaten.

Rechtspositie der onderofficieren. — Georganiseerd overleg. — Huwelijksverbod voor maréchaussées. — Herhalingsoefeningen; militaire rechtspraak. — Economische oorlogsvoorbereiding. — Dienstweigering. — Aanvulling van het Reglement betreffende de krijgstucht. — Verbod van deelneming aan optochten en vergaderingen. — Opheffing van de politietroepen.

Aan het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over de Oorlogsbegrooting 1928 ontleenen wij liet volgende:

Rechtspositie der onderofficieren.

Er werd op aangedrongen, dat tegelijk met de aangekondigde rechtstoestandwet voor de burgerlijke ambtenaren een wet, houdende regeling van de rechtspositie der onderofficieren, bij de Staten-Generaal zal worden ingediend.

Georganiseerd overleg.

Opnieuw werd aangedrongen op vertegenwoordiging der militairen in de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg. De Secretaris-Generaal van het Departement van Oorlog — aldus de hier aan het woord zijnde leden — moge Voorzitter der genoemde Commissie zijn, geenszins kan hij als vertegenwoordiger der militairen worden beschouwd. Ook heeft deze hoofdambtenaar geen zitting in de Bijzondere Commissie voor Georganiseerd Overleg voor de Landmacht.

Andere leden kwamen tegen deze zienswijze in verzet. Zij meenden, dat de Centrale Commissie niet behoort te worden uitgebreid.

Huwelijksverbod voor marechaussees.

Aangedrongen werd op uitvoering van de geruimen tijd geleden door de Kamer aanvaarde motie, waarbij het huwelijksverbod voor marechaussees werd veroordeeld. Nog altijd komt het, naar men opmerkte, voor, dat een marechaussee, die zonder verlof trouwt, wordt gestraft met arrest en terugplaatsing in den rang [2]) van soldaat.

---

1) Dit stuk is ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

2) Lees stand. Red. M. R. T.

In dit verband vroeg men te mogen worden ingelicht omtrent de regeling, welke op dit oogenblik te dezer zake bestaat. Is het juist — werd gevraagd —, dat een marechaussee in het algemeen niet mag trouwen, voordat hij den onderofficiersrang heeft bereikt en dat het mogelijk is, dat zulks eerst op dertigjarigen leeftijd of nog later plaats heeft?

Herhalingsoefeningen; militaire rechtspraak.

Verscheidene leden achtten de herhalingsoefeningen zonder eenige waarde en drongen daarom op afschaffing dier oefeningen aan.

Andere leden daarentegen noemden deze oefeningen zeer nuttig en zouden ze niet gaarne zien verdwijnen.

Verschillende leden, onder wie er ook waren, die liet nut van de herhalingsoefeningen niet konden erkennen, hadden mrt voldoening geconstateerd, dat ditmaal die oefeningen een gunstig verloop hadden gehad en dat de geest der troepen in het algemeen zeer goed is geweest.

Eenige der hierbedoelde leden meenden, dat deze goede geest vooral gekweekt is door een gematigd optreden der autoriteiten en door het werken mrt eenvoudige middelen, welke de soldaten aangenaam hebben gestemd. Hieruit blijkt, naar zij opmerkten, dat de genoemde autoriteiten zelve de schuld zijn geweest van de betreurenswaardige voorvallen van het vorige jaar. Ware toen met meer tact opgetreden, dan zou er ook toen niets gebeurd zijn. In dit verband kwam inrn er tegen op. dat juist de officieren, die destijds met tact waren opgetreden en hadden getracht erger te voorkomen, waren gestraft. In het bijzonder meende men te moeten protesteeren tegen lief optreden jegens den kapitein Glasius, die. toen hij soortgelijke middelen toepaste als thans zijn toegepast, daarover niet alleen een afkeurend oordeel heeft hooren uitspreken, doch zich daarover ?)ovendien nog zag gestraft. Dat dit heeft kunnen plaats hebben, weet men vooral aan het instituut van de militaire rechtspraak. Op afschaffing van dit instituut drong men in dit verband wederom aan.

Deze beschouwing bleef niet zonder tegenspraak. Andere leden toch verklaarden allerminst te kunnen toegeven, dat de militaire autoriteiten verleden jaar in haar taak te kort zouden zijn geschoten. Het gunstige verloop. dat de herhalingsoefeningen clit jaar hebben gehad, meenden zij vooral te moeten toeschrijven aan het verlangen van tillen om ongeregeldheden als die van 1926 te vermijden, alsmede aan den goeden invloed van de pers. Dat de veroordeeling van den kapitein Glasius iets tegen de militaire rechtspraak zou bewijzen, ontkenden deze leden ten stelligste. Afschaffing van die afzonderlijke rechtspraak achtten zij niet mogelijk. Er heerschen in bet leger eenmaal andere toestanden en verhoudingen dan in de burgermaatschappij; daarom is het noodzakelijk, dat aan de berechting van militairen mede wordt deelgenomen door personen, die met deze bijzondere toestanden en verhoudingen op de hoogte zijri.

Eenige leden vonden in deze discussie aanleiding tot het stellen van de vraag, of het gedurende de jongste herhalingsoefeningen volkomen mogelijk is geweest de krijgstucht te handhaven.

Economische oorlogsvoorbereiding.

Gevraagd werd. of. en, zoo ja, in hoeverre gewerkt is of wordt aan de economische oorlogsvoorbereiding. Gaarne zou men te dezer zake zoo volledig mogelijk worden ingelicht.

Dienstweigering.

Aangedrongen werd op verruiming van de bepalingen der Dienstweigeringswet. De tegenwoordige redactie heeft tengevolge, dat tul van personen, die ernstige gewetensbezwaren tegen het vervullen van militairen dienst hebben, niet onder de bepalingen dier wet vallen.

Gevraagd werd naar de aantallen dienstweigeraars sinds de behandeling der begrooting voor het loopende dienstjaar, wier gewetensbezwaren wel en niet zijn erkend. In hoevele gevallen -- vroeg men voorts — heeft niet-erkenning plaats gehad conform het advies van de betreffende Commissie? En hoeveel dienstweigeraars hebben, na door de Commissie te zijn gehoord, hun beroep op de bepalingen der Dienstweigeringswet teruggenomen?

Onbillijk werd het door sommige lederi genoemd, dat ook zij, die weigeren aan herhalingsoefeningen deel te nemen en in verband daarmede voor liet verrichten van burgerlijken dienst in aanmerking komen, een jaar langer dienst moeten verrichten.

Dezelfde leden vroegen, of de Minister bereid is te bevorderen, dat de met de uitvoering van de Dienstplichtwet belaste autoriteiten behoorlijk van de bepalingen der Dienstweigeringswet op de hoogte zijn, opdat zij in staat zullen zijn aan de daarom verzoekende belanghebbenden de noodige inlichtingen te verschaffen.

Op een betere behandeling van veroordeelde dienstweigeraars werd aangedrongen. De leden, hier aan het woord, achttrn liet ontoelaatbaar, dat deze personen als misdadigers in een gevangenis worden opgesloten.

Aanvulling van het Reglement betreffende de krijgstucht.

Onder verwijzing naar de ten vorige jare gevoerde besprekingen inzake de aanvulling van het Reglement betreffende de krijgstucht met een paragraaf omtrent de waarde van den Godsdienst [1]) vroeg men, of den Minister het nader advies van den Raad van legerpredikanten te dezer zake heeft bereikt, en, zoo ja, of hij dan bereid is dat advies aan dr. Kamer over te leggen.

1) Verg. Handelingen Tweede Kamer 1926/'27, blz 1303 ril 1346. (Zie ook M. N. T. XXII blz. 250 en 255. Red. NI. R. T.).

Verbod van deelneming aan optochten en vergaderingen.

Sommige leden. die er op wezen. dat liet militairen verboden is zonder bijzondere vergunning in uniform gekleed aan optochten deel te nemen, verklaarden het bestaan van deze verbodsbepaling, welke zij uit den tijd achtten. te betreuren. Zij vroegen, of de Minister bereid is op dit punt de totstandkoming van een wijziging van het Reglement betreffende de krijgstucht te bevorderen.

Ook ten aanzien van het deelnemen aan vergaderingen behoorde naar de meening dezer leden de militair volkomen vrijheid te hebben.

Zij wezen er op, dat men zelfs zoover is gegaan, een stafmuzikant tc verbieden directeur van een bepaalde, den militairen autoriteiten niet welgevallige muziekvereeniging te zijn.

De hierbedoelde leden zagen in deze verboden een schending van grondwettelijke vrijheden. Zij drongen er met klem op aan, dat al die beperkingen zullen worden weggenomen, welke den militair thans nog in vrijheid bij alle overige Staatsburgers doen achterstaan.

Andere leden kwamen tegen deze opvatting in verzet. Zij achtten de bepalingen, waarop de aangevochten verboden rusten, zeer juist en wenschten den Minister een strenge handhaving van deze bepalingen zeer aan te bevelen.

Opheffing van politietroepen.

Opheffing van de politietroepen, althans onttrekking aan deze tioeperi van de taak, welke zij thans iii het leger vervullen, wenschten sommige leden met aandrang aan te bevelen.

Andere leden daarentegen achtten handhaving van de politietroepen gewenscht. Met het gebruik, dat van die troepen in het leger wordt gemaakt, konden zij zich vereenigen.

* * *

De Memorie van Antwoord luidt omtrent het bovenstaande als volgt:

Rechtspositie der onderofficieren.

Naar de meening van den ondergeteekende verkeeren de onderofficieren, wat hun rechtspositie aangaat, in vergelijking met de burgerlijke Rijksambtenaren in gunstige omstandigheden

Hun verhouding tot den Staat is geregeld bij het „Voorschrift Dienstverbintenissen Landmacht", welk voorschrift blijkens het Voorloopig Verslag met ingenomenheid is begroet; omtrent hun bevordering is reeds sedert jaren een regeling getroffen, waaromtrent den ondergeteekende geen klachten bereikten, terwijl voorts den belanghebbenden beroep openstaat op een bij Koninklijk besluit ingestelde commissie, voor alle gevallen, waarin zij individueel door

een beslissing in zake salarieering, bevordering, ontslag, enz. meenen te kort te zijn gedaan.

Eerst wanneer na de totstandkoming van de aangekondigde Rechtstoestandwet voor de burgerlijke ambtenaren behoefte zou blijken te bestaan aan een soortgelijke regeling voor het militaire personeel, zou ondergeteekende den tijd gekomen achten om daartoe de noodige stappen te doen.

Zulks zou trouwens ook in overleg met het Departement van Marine moeten geschieden.

Georganiseerd overleg.

Gelijk reeds vroeger werd opgemerkt, wordt het dezerzijds niet gewenscht geacht, aan het militaire personeel vertegenwoordiging te geven in de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg in Ambtenaarszaken, aangezien de positie van burgerlijke en militaire landsdienaren te veel verschilt.

De door ondergeteekende in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer nopens het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het jaar 1927 uitgesproken verwachting, [1]) dat de benoeming van den secretaris-generaal van het Departement van Oorlog tot voorzitter van vermelde Centrale Commissie een waarborg zou opleveren voor tijdige kennisgeving aan de militaire overleg-commissiën nopens aangelegenheden, voor burgerlijke zoowel als militaire landsdienaren van belang, is niet beschaamd. Dat mr. Woltman geen zitting heeft in de militaire commissiën, vermindert dezen waarborg niet; krachtens zijn ambt immers blijft hij op de hoogte van alles wat in het militaire georganiseerd overleg u ordt behandeld of voor dat overleg van waarde kan zijn.

Meerbedoelde hand staat op het punt nog te worden verstcrkt. Met ingang van 1 Januari 1928 n.l. wordt de samenstelling der militaire overleg-commissiën gewijzigd in dien zin, dat ambtenaren van het Departement van Oorlog als regeeringsgedelegeerden in de beide commissiën der landmacht zullen opbrcden.

Uit het voorafgaande moge blijken, waarom ondergeteekende zijn meening handhaaft, dat de centrale burgercommissie niet met vertegenwoordigers van de landmacht behoeft te worden uitgebreid.

Huwelijksverbod voor marechaussees.

Nopens uitbreiding van de gelegenheid tot huwen van marechaussees is overleg gaande met den Minister van Justitie. Dit overleg is nog niet afgeloopen.

De regeling, welke op dit oogenblik nog bestaat, houdt in, dat een marechaussee, die, zonder dat voor hem een woning beschikbaar

1) Zie M. E. T. XXII blz. 253. Red M. R. T.

is, huwt, US volgens het nieuwe Voorschrift dienstverbintenissen bij de landmacht met drie maanden wordt opgezegd Of. indien hij nog onder de vorige bepalingen dient, de keuze heeft om heen te gaan of zijn marechaussee-verband uit te dienen bij den troep.

De marecliauisec mag huwen, indien een woning voor hem beschikbaar is; hierbij gaan uiteraard als regel de ouderen voor.

Van gegadigden wordt een lijst aangehouden. op welke lijst bovenaan zijn geplaatst de marechaussees, die aan liet examen voor wachtmeester hebben voldaan.

Herhalingsoefeningen; militaire rechtspraak.

Met de in liet tweede lid van dit gedeelte van het Verslag non liet voord zijnde leden is ondergeteekende van oordeel, dat de herhalingsoefeningen zeer nuttig zijn.

Zij zijn cenerzijds zeer noodig om het vroeger geleerde op te frisschen en aan te vullen, terwijl zij anderzijds de gelegenheid bieden om het hoogerc en lagere verlofskader te oefenen in het voeren van commando's overeenkomstig hun oorlogsbestemming.

Ten slotte kunnen. in het tijdperk der oefeningen in grooter verband, de soldaten gewend worden aan omstandigheden, welke met den dienst te velde in vele opzichten overeenkomen.

Inderdaad kan met voldoening worden geconstateerd, dat de herhalingsoefeningen in het afgeloopen jaar een gunstig verloop hebben gehad en dat de geest der troepen over het algemeen zeer goed geweest is. De vraag, aan het slot van clit onderdeel van het verslag gesteld, kan in verband hiermede bevestigend worden beantwoord.

Naast de groote toewijding, door de onderscheidene autoriteiten en commandanten evenals vorige jaren ten aanzien van de leiding van de oefeningen en de behandeling van den troep getoond, moet het gunstige verloop zeker mede worden toegeschreven aan de doeltreffende bevelen, welke werden gegeven om herhaling van liet gebeurde te voorkomen en waar noodig onverwijld tegen wanordelijkheden op te treden. Ook heeft zeer waarschijnlijk de bestraffing van hen, die in 1926 grovelijk tegen de krijgstucht zondigden, niet nagelaten de elementen, die het verwekken van wanordelijkheden gaarne bevorderen lot nadenken te stemmen, terwijl zij de oogen geopend heeft van al degenen, wier belangen door wanordelijke tooneelen niet anders dan geschaad kunnen worden. Het bleek noodig in de verhoudingen in de weermacht klaarheid t~ brengen; klaarheid eenerzijds voor sommige gezagsdragers omtrent hun juiste rechten en verplichtingen, anderzijds voor de meer roerige elementen onder de dienstplichtigen, dat onregelmatigheden en wanordelijkheden in het leger als van ouds gestreng worden gestraft.

Met dankbaarheid erkent ondergeteekende den goeden invloed, die van een belangrijk gedeelte van de Nederlandsche pers is uitgegaan, een steun. welke hij bij voortduring op prijs zal blijven stellen.

Evenzeer past een woord van dank aan de corporatiën en particulieren, die zich met het legerbestuur hebben ingespannen om aan den troep buiten de diensturen de noodige ontspanning te geven en daardoor mede in belangrijke mate hebben bijgedragen tot het bewaren van den goeden geest.

Het is volkomen onjuist te meenen, dat de autoriteiten en commandanten in vorigr jaren met minder tact zouden zijn opgetreden dan dit jaar, en het doet zeer bevreemdend aan. te hooren. dat de kapitein Glasius, op wiens optreden ondergeteekende tot zijn leedwezen gedwongen wordt hier terug te komen, gestraft zou zijn, omdat hij met soortgelijke middelen zou zijn opgetreden als dit jaar zijn toegepast. Deze uitspraak draait de toedracht van de zaak geheel oni. Genoemde kwpitcin is gestraft, omdat hij *niet* datgene deed, waartoe hij verplicht was en op het nalaten waarvan het Wetboek van Militair Strafrecht straf bedreigt, dus juist voor het niet-nakomen van verplichtingen, waarop dit jaar met kracht is gewezen.

Bezwaarlijk is de gedachtengang tc begrijpen van die leden, die de veroordeeling van den kapitein Glasius in verband brengen met het bestaan van een afzonderlijke militaire rechtspraak.

De militaire rechter heeft in dezen niet anders gedaan, dan, evenals elke andere rechter zou hebben gedaan, de bepalingen van het militair strafwetboek toepassen. Hierbij moge nog worden opgemerkt, dat de gunstige beslissing, welke op hel door kapitein Glasius ingediende verzoek om gratie is genomen, krachtens welke zijn vrijheidsstraf is veranderd in een geldboete, mede ren gevolg is geweest van het desbetreffende gunstig advies van het Hoog Militair Gerechtshof.

Dat uit den loop der zaken in dezen dus eenig argument tegen de militaire rechtspraak zou zijn te putten, is dan ook zeker niet vol te houden.

Ondergeteekende sluit zich overigens geheel aan bij die leden. die hebben betoogd, dat afschaffing van de afzonderlijke militaire rechtspraak niet mogelijk is.

Economische oorlogsvoorbereiding.

Vóór 1914 had men in alle landen bij de oorlogsvoorbereiding zich vrijwel bepaald tot de oefening en de uitrusting der militaire weermacht. tot welke beperking vooral bijdroeg de overtuiging. dat een nieuwe oorlog alleen reeds om redenen van geldelijken aard slechts van korten duur zou kunnen zijn. Niet zoodra bleek einde 1914, dat die overtuiging een dwaling was. of men stond aan beide zijden voor groote moeilijkheden bij de aanvulling van de behoeften der strijdmacht, bij mclke moeilijkheden zich al spoedig die kwamen voegen, welke betrekking hadden op liet onderhoud der burgerbevolking en het in gang houden van het maatschappelijke leven; naarmate de oorlog langer duurde, namen de vraagstukken in moeilijkheid toe. Vooral in den aanvang zijn allerlei maatregelen in

allerijl moeten worden genomen, met gevolg, dat wijziging daarvan dikwijls niet kon uitblijven. Achteraf vormde zich dan ook het inzicht, dat dikwijls op allerlei gebied veel tijd en geld zouden kunnen zijn gespaard en veel hulpbronnen beter zouden zijn benut, wanneer te voren de mogelijkheid van een langdurigen oorlog en de noodzaak om de gezamenlijke krachten zoo voordeelig mogelijk in te spannen, onder de oogen waren gezien. Dit inzicht heeft in vele landen er toe geleid, in de laatste jaren de oorlogsvoorbereiding uit te breiden tot al die maatregelen, welke worden vereischt om bij een toekomstig conflict de gezamenlijke volkskracht, in den meest uitgebreiden zin, van den aanvang af op de meest nuttige wijze in dienst van de landsverdediging te stellen: in verband hiermede wordt dan deze aangelegenheid behandeld als een zaak, welke niet alleen de aandacht van de militaire Departementen, doch de zorg van de Regeering in haar geheel vraagt. Hoe dit onderdeel der oorlogsvoorbereiding op den voorgrond treedt, moge alleen reeds blijken uit Frankrijks eisch, om bij het vergelijken van de verschillende weermachtril rekening te houden met de zoogenaamde „potentieele bewapening" en uit de door de Fransche Regeering aanhangig gemaakte wetsontwerpen betreffende de algemeene organisatie en mobilisatie in tijd van oorlog met alle personeele en materieele hulpbronnen. Hoewel Nederland niet in den oorlog betrokken is geweest, heeft ons land in de jaren 1914—'18 ervaringen opgedaan van denzelfden aard als de voren omschrevene, zoodat het reeds uit dien hoofde duidelijk is, dat ook hier te lande de economische verdedigingsvoorbereiding een vraagstuk is, dat dringend om oplossing vraagt.

In groote trekken geldt die voorbereiding tweeërlei groepen voor ogen:

I. die ten behoeve van de weermacht;

II. die ten behoeve van de bevolking in haar geheel en van het maatschappelijk leven.

Uiteraard grijpen zij op menig punt in elkaar. Voor beide moet er op worden gerekend, dat aanvoer uit het buitenland aanvankelijk gering zal zijn, zoo niet zal stilliggen.

Voor wat de weermacht betreft, is het oiidoenlijk, boven haar bewapening en uitrusting, groote voorraden strijdmiddelen op te leggen ter verzekering van de aanvulling, welke in het eerste tijdperk van een oorlog zal worden vereischt. Een overeenkomstige beschouwing geldt — met betrekking tot allerlei belangrijke bestaansbehoeften, welke Nederland niet of in betrekkelijk geringe hoeveelheid opbrengt — ten aanzien van de bevolking in haar geheel, benevens voor haar bronnen van bestaan. Men zal zich dus moeten voorbereiden op het bij de mobilisatie zoo goed mogelijk voorzien iii liet benoodigde; zoo zal men alsdan onmiddellijk en met kracht den aanmaak moeten ter hand nemen van allerlei behoeften, in de eerste plaats strijdmiddelen, met behulp van de eigen nijverheid, terwijl daarnaast, afgezien van pogingen tot invoer,

maatregelen in werking moeten komen voos een van den aanvang af spaarzaam gebruik van allerlei bestaansbehoeften.

Als een geheel beschouwd, liggen de bedoelde voorbereidingen op het gebied van verscheidene Departementen van algemeen bestuur, naast de militaire voornamelijk die van Binnenlandsche Zaken en Landbouw, Arbeid, Handel en Nijverheid, Waterstaat en Financiën. Overigens zal ongetwijfeld herhaaldelijk behoefte zijn aan voorlichting en medewerking van verschillende groote openbare instellingen en van organisaties en personen uit het zakenleven.

Om verschillende redenen zal het, althans voorshands, niet wel doenlijk zijn, een aantal burgerlijke en militaire ambtenaren aan dezen omvangrijken arbeid van permanenten aard *afzonderlijk* commissoriaal te werk te stellen. In verband hiermede zal die arbeid noode slechts geleidelijk kunnen worden ter hand genomen en wel in dier voege, dat voorloopig de te verrichten voorbereidingsarbeid wordt verdeeld over reeds beschikbare personen in bestaande ambten en bureaux, terwijl op een centraal punt het vereischte verband wordt onderhouden en de weg wordt geëffend.

Al I. De voorziening in de behoeften der weermacht zal het eerste de aandacht vragen. Ten einde hiervoor een bruikbaren grondslag te verkrijgen, is bij leger en marine nader onderzocht, wat in hoofdzaak noodig zou zijn oni gedurende een bepaalden tijd zich zelfstandig te kunnen handhaven en daarbij te voorzien in de eerste levensbehoeften van de bevolking.

In aansluiting met dit onderzoek is en zal worden nagegaan, op welke wijze en in welke mate bij mobilisatie of oorlog het vereischte hier te lande zal kunnen worden verkregen en welke maatregelen noodig zullen zijn om dit te verzekeren of te bevorderen. Onder meer zijn hiertoe in 1926 en 1927 bij wijze van proef een aantal technisch onderlegde verlofsofficieren in de gelegenheid gesteld om hun herhalingsoefeningen te volbrengen aan de Artillerie-Inrichtingen. Hiervoor werden in de eerste plaats gekozen diegenen, die een levenspositie bekleeden bij groote particuliere bedrijven, welke in oorlogstijd in aanmerking komen voor de vervaardiging van krijgsmaterieel. Aldus ontstond de gelegenheid reeds nu den grondslag te leggen voor een nauwe samenwerking tusschen Staatsbedrijf en grootindustrie. Tri dit opzicht kan de genomen proef als volkomen geslaagd worden beschouwd. Even-wel is gebleken, dat de tijdsduur van opkomst voor deze personen voor het oorspronkelijk doel, t.w. hun militaire-technische vorming, over het algemeen te kort is en dat moet worden gestreefd naar een oplossing, waarbij naast de hiervoren bedoelde categorie van reserve-officieren, uit jonge technische krachten, na een eersten opleidingstijd aan de Artillerie-Inrichtingen van ongeveer een jaar, een staf volwaardig reservepersoneel kan worden samengesteld. Het ligt, in het voornemen in 1928 in deze richting een proef aan de Artillerie-Inrichtingen te doen nemen.

Voorts zullen de bij de economische oorlogsvoorbereiding betrok-

ken militaire autoriteiten, voor deze aangelegenheid onder dc algemeene leiding van den chef van den Generalen Staf staande, geregelde en rechtstreeksche voorlichting en medewerking moeten ontvangen van verschillende burgerlijke diensten, b.v. voor gegevens omtrent vooriaclen, beweging van in- en uitvoer, mogelijkheden bij landbouw, personeele en materieele hulpbronnen van de nijverheid, vraagstukken van vervoer, land- en waterwegen.

Omtrent de keuze van bij deze aangelegenheid te betrekken particuliere organisaties en personen zal nader overleg moeten morden gepleegd.

Ad II. Onder de maatregelen, ad I bedoeld, zijn er. waarbij de belangen van de bevolking in haar geheel en van het maatschappelijk leven ten nauwste betrokken zijn. Sterk spreekt dit bij de voorziening in levensmiddelen, brandstoffen, bedrijfsstoffen voor nijverheid, verkeerswegen en scheepvaart. Behalve dat militaire wetten zullen moeten worden getoetst aan de ervaring 1914—'18, zal het noodig zijn, aan de hand van die zelfde ervaring ontwerpbepalingen (wettelijke en andere) te overwegen en zooveel mogelijk gereed te honden in den geest van de crisiswetten, -besluiten e.d. uit genoemd tijclpcrk. Ook is het bijv. zeer gewenscht, een wet in het levrn te roepen ter uitvoering van ari. 182, laatsten volzin, van de Grondwet, soortgelijk als het ontwerp wet op den Burgerlijken Dienstplicht (zij het dan, steunende op andere overwegingen). De voorbereiding van een en ander zou, onder leiding vanwege den Raad van Ministers, kunnen geschieden door Departements- en eventueel andere ambtenaren, voor zooveel noodig met medewerking van particulieren, als bedoeld onder I; uiteraard zon de chef van den Generalen Staf in dezen arbeid moeten worden gekend, mede in verband met hetgeen onder T i, vermeld.

Geleidelijk zou moeten blijkeii, in hoeverre een werkwijze, als hiervoren geschetst, voor vredestijd voldoet. zoo noodig wijziging zal moeten ondergaan, terwijl medr later zal moeten worden overwogen, hoc de organisatie voor oorlogstijd zal moeten zijn.

Omtrent een en ander is overleg gaande met de hoofden van de overige Departementen van algemeen bestuur.

Dienstweigering.

Evenmin als het vorige jaar kun ondergeteekende thans inzien, dat een verruiming der grenzen, door de Dienstweigeringswet aan de voor erkenning vatbare gewetensbezwaren gesteld, noodzakelijk zou zijn. Hij blijft de door art. 1 der Dienstweigeringswet gegeven formuleering juist achten.

Sinds de behandeling der begrooting roor het loopcride dienstjaar zijn de gewetensbezwaren van acht dienstweigeraars erkend en van twee niet erkend. De niet-erkenning geschiedde in deze beide gevallen conform het advies der betreffende commissie. Het geval, dat een dienstweigeraar, na door de commissie te zijn ge-

hoord, zijn beroep op de bepalingen der Dienstweigeringswet terugnam, heeft zich eenmaal voorgedaan.

Dat ook zij, die weigeren aan herhalingsoefeningen deel te nemen en in verband daarmede voor het verrichten van burgerlijken dienst in aanmerking komen, een jaar langer dienst moeten verrichten, wordt door art. 1 der Dienstweigeringswet uitdrukkelijk voorgeschreven; een onbillijkheid kan ondergeteekende hierin niet zien.

Het is ondergeteekende niet duidelijk op wie wordt gedoeld met de uitdrukking „de met de uitvoering van de Dienstplichtwet belaste autoriteiten". Ondergeteekende kan echter mededeelen, dat, wanneer zich het geval voordoet, dat een dienstweigeraar zijn gewetensbezwaren eerst kenbaar maakt, nadat hij voor werkelijken dienst is opgekomen en zich bij zijn korps heeft gemeld, hij in dat geval steeds door zijn commandant wordt gehoord, welke commandant vervolgens aan ondergeteekende omtrent het verhoor rapport uitbrengt en dezerzijds de noodige aanwijzingen ontvangt.

Met de behandeling der door den rechter tot gevangenisstraf veroordeelde dienstweigeraars heeft ondergeteekende geen bemoeienis. Die aangelegenheid behoort tot het terrein van werkzaamheid van zijn ambtgenoot van Justitie.

Aanvulling van het Reglement betreffende de Krijgstucht.

Het nader advies van den Raad van Legerpredikanten hierbedoeld, heeft den ondergeteekende onder dagteekening van 18 October j.l. bereikt.

Dit advies heeft hem aanleiding gegeven om te dezer zake een nader schrijven tot genoemden Raad te richten op 14 November d. o. v.

Bedoe stukken worden in afschrift hierbij overgelegd. [1])

Ondergeteekende is uiteraard gaarne bereid om het antwoord van den Raad op zijn gemeld schrijven, zoodra dit door hem zal zijn ontvangen, aan de Kamer over te leggen.

Verbod van deelneming aan optochten en vergaderingen.

Ondergeteekende kan zich niet bereid verklaren om wijziging van art. 17 van het Reglement betreffende de krijgstucht, in den zin als hier wordt gewenscht, te bevorderen. Hij acht de bepaling van dit artikel met het oog op de handhaving der krijgstucht onmisbaar.

De daarbij voorgeschreven beperkingen van de vrijheid van den militair vinden haar oorzaak en rechtvaardiging in de bijzondere positie welke deze inneemt en welke voor hem bijzondere verplichtingen medebrengt.

Te Assen is aan den stafmuzikant in overweging gegeven te bedanken als directeur van een arbeiders-muziekgezelschap, aan-

1) De stukken zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden

gezien het te voorzien is, dat op den duur het optreden als zoodanig den betrokkene in ernstig conflict met de krijgstucht zal brengen.

Voor het ontstaan van een dergelijk conflict bestaat alle kans, omdat betrokken? telkens voor de moeilijkheid komt te staan, dat het hem als actief dienend militair niet kan worden vergund concerten te leiden, waarop de Internationale wordt gespeeld (hetgeen o.m. in het afgeloopen jaar heeft plaats gehad op een vanwege de gemeente Assen tijdens de herhalingsoefeningen gegeven volksconcert). Evenmin als hem het deelnemen aan optochten kan worden vergund, indien dit deelnemen wordt geoordeeld in strijd te zijn met de krijgstucht.

De hierbedoelde muzikant heeft aan zijn regimentscommandant medegedeeld, dat hij tegen 1 Januari a.s. als dirigent van het muziekkorps zal bedanken.

Opheffing van de politietroepen.

In verband met de aan de politietroepen opgedragen taak is ondergeteekende niet voornemens maatregelen te nemen, welke leiden tot opheffing van dit korps; hij acht het noodig hieronder de taak van het korps politietroepen nog eens in het licht te stellen.

Het korps voorziet in de eerste plaats in de bewakingsdiensten ten behoeve van het leger, vermits de duur van de eerste oefening der dienstplichtigen niet toelaat dezen voor die diensten ir bezigen anders dan voor zooveel voor hun militaire opleiding noodig is. Voorts verrichten de politietroepen transportdiensten e. d. voor den justitieelen dienst en verleenen zij hulp tijdens de zittingen der keuringsraden, bij de inlijvingswerkzaamheden en bij het jaarlijksch onderzoek betreffende de grootverlofgangers. Ten slotte zijn zij beschikbaar voor den militairen politiedienst in de garnizoenen en legerplaatsen en bij de oefeningen in grooter verband. De aanwezigheid van het korps maakt, dat, in geval van mobilisatie, de Koninklijke Marechaussee niet meer onmiddellijk aan haar politietaak behoeft te worden onttrokken voor het verrichten van legerdiensten.

In geval militaire bijstand moet worden verleend, zal, door daartoe in de eerste plaats te beschikken over het korps politietroepen, het voor genoemd doel in werkelijken dienst roepen van dienstplichtigen van oudere lichtingen in den regel kunnen worden voorkomen.

Voor de wijze, waarop de politietroepen hun plicht opvatten en in het algemeen hun zwaren dienst verrichten, heeft ondergeteekende niets dan lof.

Vereenigingsrecht. — Georganiseerd overleg. — Rechtstoestand van het militair personeel der Zeemacht.

Het Voorloopig Verslag over Hoofdstuk VI der begrooting voor liet jaar 1928 bevat voor ons weinig belangrijks. Wij vermelden slechts de volgende opmerkingen over de in liet opschrift genoemde punten.

Verscheidene leden hadden bezwaar tegen het optreden der Regeering tegenover het personeel, waar het de uitoefening van het vereenigingsrecht geldt. De Regeering schijnt te dien aanzien tegenwoordig een weg in te slaan, die op beknotting van de rechten van het personeel in dezen gericht is. Dit inzicht vindt steun in een aantal maatregelen, tlir van de zijde van de Regeering, liet Departement of den commandeerenden officier ter zake zijn genomen. Gewezen werd op den brief van den Minister van Marine a.i. van 17 September j.l., gericht aan het hoofdbestuur van den Bond van Marine-onderofficieren, waarin wordt medegedeeld, dat de Regeering van Nederlandsch-Indië heeft beslist, dat militaire corporaties aldaar zich niet bij burgerlijke vakvereenigingen mogen aansluiten. Voort.: werd herinnerd aan de vragen van het lid dezer Kamer den heer Brautigam van 2 Mei 1927 aan den Minister van Marine a.i. betreffende de schending van het brievengeheim door den comm indant van de kweekschool voor inlandsche schepelingen t (Makasser en betreffende het voorgevallene in een aldaar gehouden ledenvergadering van Europeesch personeel, behoorende lot den Bond van Korporaals en minder Marinepersoneel. De Minister van Marine a.i. heeft in zijn op 20 Mei 1927 gegeven schriftelijk antwoord [1]) toegezegd, dat zijn ambtgenoot van Koloniën na ontvangst van de ter zake uit Indië gevraagde inlichtingen nadere mededeelingen zou doen. Waar die mededeelingen tot dusver achterwege zijn gebleven, zou men gaarne vernemen, of de toedracht van de feiten is geweest, zooals zij in de gestelde vragen is weergegeven.

Deze leden meenden voorts dat de in art. 17 van het Reglement op de Krijgstucht aangebrachte verandering het deelnemen van Marinepersoneel aan optochten en betoogingen nog weder moeilijker heeft gemaakt, terwijl ook het verbod oin convocatiën e.d. aan schepelingen der opleiding uit tc reiken op een bemoeilijking van het organisatieleven der schepelingen wijst. De hier aan het woord zijnde leden konden zich met deze gedragslijn moeilijk vereenigen en zouden gaarne vernemen, waarom zoowel de Regeering in Indië als het Departement meenen op deze wijze scherper tegenover de organisaties te moeten optreden. Er behoorde juist meer voeling te worden gehouden met de vereenigingen en de vertrouwens-

[1]) Aanhangsel Handelingen der Tweede Kamer 1926—1927, blz. 151.

mannen van het personeel, opdat te nemen maatregelen beter doel zouden treffen.

Ook klaagden sommige leden over de stroeve werking van het georganiseerd overleg. Punten, waarvoor de Minister zelf naar de Commissie voor georganiseerd overleg verwijst, zooals vragen betreffende de bezoldigingsregeling, worden door den voorzitter der Commissie niet in behandeling genomen, omdat deze oordeelt, dat er ten aanzien van de bezoldiging rust noch zijn.

Sommigen betreurden voorts, dat, naar men vernomen had, vanwege den Minister een voorontwerp van wet aan de Commissie van georganiseerd overleg is gezonden betreffende zaken, rakende den rechtstoestand van het personeel der Zeemacht waarin echter, was men juist ingelicht, alleen regelen werden voorgesteld betreffende inhouding van en beslag op de bezoldiging. Nu het rapport van de commissie tot wettelijke regeling van den rechtstoestand van het personeel der Zeemacht is verschenen, ware, zoo oordeelde men, een wettelijke regeling van de rechtspositie van dit personeel in vollen omvang, met meergenoemd rapport tot leidraad, in behandeling te nemen.

De hierboven genoemde opmerkingen vinden in de Memorie van Antwoord hun beantwoording in het volgende :

Het komt den ondergeteekende voor, dat, waar door verscheidene leden bezwaar wordt gemaakt tegen het optreden der Regeering tegenover het personeel in zake de uitoefening van het vereenigingsrecht en daaraan de conclusie wordt verbonden, dat de Regeering tegenwoordig een weg schijnt in te slaan, welke op beknotting van de rechten van het personeel in deze is gericht, verwacht had mogen worden, dat tot steun van dit inzicht in de eerste plaats maatregelen zouden zijn genoemd, welke door of op gezag van de Regeering werden genomen.

De eerste der genoemde maatregelen echter betreft een door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië genomen besluit, dat militaire corporaties in Oost-Indië zich niet bij burgerlijke vakvereenigingen mogen aansluiten. De Gouverneur-Generaal is krachtens de wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië als opperbevelhebber van de land- en zeemacht tot heb nemen van deze beslissing gerechtigd. De ondergeteekende heeft dit besluit op verzoek van den commandant der zeemacht in Nederlandsch-Indië ter kennis van de hoofdbesturen der bonden van marinepersoneel gebracht, zonder meer.

Wat de vragen van den heer Brautigam betreft, zullen, nu de Minister van Koloniën de beantwoording daarvan op zich heeft genomen, diens mededeelingen moeten worden afgewacht.

De in art. 17 van het Reglement op de Krijgstucht aangebrachte wijziging had ten doel duidelijker dan in het bestaande punt *c* van

dat artikel aan te geven in welke gevallen het deelnemen aan optochten en betoogingen voor militairen verboden is. Het is in deze van groot belang, dat de militairen precies weten, waaraan zij zich moeten houden. Een bemoeilijking van het organisatieleven was niet het doel van deze wijziging.

Evenmin is dit liet geval met het verbod tot verspreiding van geschriften van propagandistische strekking aan schepelingen der opleiding. Integendeel is door ondergeteekende de bepaling, dat deze schepelingen geen lid van cri? organisatie van marinepersoneel mochten zijn, opgeheven. Ook tegen verspreiding aan boord van convocaties voor vergaderingen van bonden, indien de inhoud daarvan niet in strijd is mrt de eischen van de krijgstucht, bestaat geen bezwaar. Echter moest er tegen worden gewaakt, dat de verschillende organitics door middel van propagandageschriften aan boord een ongewenschte pressie op de jeugdige schepelingen zouden uitoefenen om van hun organisatie lid te worden.

Uit een en ander valt, naar ondergeteekende vermeent, niet de conclusie te trekken, dat de Regeering tegenover de organisaties scherper zou optreden. Zelfs mag worden geconstateerd, dat op hel oogenblik de verhouding van het marinebestuur bot en de aanraking mrt de organisaties alleszins bevredigend kan worden genoemd.

Ondergeteekende kan niet erkennen, dat het voorbeeld, genoemd ten bewijze van de stroeve werking van het georganiseerd overleg. werkelijk zou aantoonen, dat ten deze verbetering gewenscht is..

Immers door de Regeering is meermalen te kennen gegeven, dat ten aanzien van de bezoldiging rust moet heerschen. Hrt is (lus zeer verklaarbaar, dut de voorzitter der Commissie voor georganiseerd overleg — en zulks dan in opdracht van ondergeteekende — wanneer er punten, de bezoldigingsregeling betreffende. worden voorgesteld, de behandeling daarvan niet toelaat. Dat ondergeteekende betreffende zoodanige punten naar het georganiseerd overleg heeft verwezen en de behandeling er van door den voorzitter niet is toegelaten, i:, dan ook onjuist. Overigens is zijn ervaring, dat de aangelegenheden. welke bij bedoelde commissie worden aanhangig gemaakt, zeer vlot en met den noodigen ernst worden behandeld.

Door den Minister van Justitie is aan ondergeteekende toegezonden een voorontwerp van wet, houdende regelen betreffende den rechtstoestand van ambtenaren. Een deel, bevattende het formeel recht, is uitsluitend van toepassing op de burgerambtenaren, een ander deel, handelende over inhouding, beslag, korting, inpandgeving, enz., voor zooveel betreft bezoldiging en pensioen, geldt zoowel voor ambtenaren als voor militairen. Een uittreksel uit het wetsontwerp, dit laatste deel omvattende, is aan de Commissie voor georganiseerd overleg voor het personeel der zeemacht toegezonden om advies.

Waar het zich niet laat aanzien, dat een wetsontwerp tot regeling van de rechtspositie van dit personeel in vollen omvang binnenkort is te verwachten, oordeelde ondergeteekende een partieele regeling

van een bepaald onderdeel, zij het dan ook in het voorontwerp-Ambtenarenwet, niet verwerpelijk.

Militair straf- en tuchtrecht in Nederlandsch-Indië.

In aansluiting op onze onder bovenstaand hoofd gedane mededeeling op blz. 197—198 van dezen jaargang, doen we hieronder nog volgen het in den Volksraad van Nederlandsch-Indië bij de Legerbegrooting betreffende dit onderwerp behandelde.

Volgens het afdeelingsverslag over Afdeeling IX der Begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1928 zou men gaarne omtrent de voorbereiding van de invoering van de nieuwe militaire rechtspleging worden ingelicht, alsmede aangaande de maatregelen, welke reeds genomen zijn ter bevordering van de kennis van het straf- en tuchtrecht bij het officierskorps.

Deze passage wordt in de Memorie van Antwoord als volgt beantwoord:

„Met de invoering van de nieuwe rechtspleging voor de landmacht „wordt gewacht totdat zij tegelijk met het nieuwe militair straf- en „tuchtrecht zal kunnen in werking treden.

„Over de ontwerpen voor een nieuw Wetboek van militair straf-„recht en een nieuw Reglement op de Krijgstucht wordt nog overleg „gepleegd. Deze ontwerpen zijn op het oogenblik ter adviseering bij „het D.v.O. Ter bevordering van de kennis van het straf- en tucht-„recht bij het officierskorps, zijn de volgende maatregelen genomen.

„Bij de korpsen zullen de korps- en compagniescommandanten of „officieren, die zich daarvoor bijzonder eigenen, geregeld telkens „een afgerond onderwerp van het straf- en tuchtrecht behandelen „in een voordracht voor de verzamelde officieren. Verder zal zorg „gedragen worden, dat de in een krijgsraad benoemde officieren „tijdig vóór de zitting behoorlijk kennis kunnen nemen van de „stukken der te behandelen zaken.

„Voorts moeten z.m. door ter zake kundigen voordrachten door „de officieren worden gehouden over onderwerpen van psychologi-„schen aard ter bevordering van de juiste toepassing van het tucht-„recht.

„Wijders zal, wanneer door het H. M. G. een arrest of sententie „definitief wordt gewezen, waarbij een krijgsraadvonnis op belang-„rijke punten is verbeterd, een afschrift dan wel doortik daarvan „gezonden worden aan den betrokken Plaatselijk Militairen Comman-„dant, ten einde dezen gezaghebbende in staat te stellen de leden, „die deel hebben uitgemaakt van den krijgsraad, daarvan kennis „te doen nemen.

„De vorenbedoelde uitspraken van het H. M. G. zullen, dank zij

„de medewerking van een der leden van dit college en „van de redactie van het I. M. T., voorzien van toelichtingen over „eventueel foutieve of minder juiste behandeling van zaken, in dit „tijdschrift worden gepubliceerd.

„De samenstelling van een handleiding voor het houden van „onderzoeken is nog in voorbereiding.

„Ten slotte zij medegedeeld, dat is afgezien van een rechtskundige „opleiding van officieren aan de Rechtshoogeschool te Batavia, „omdat de daaraan verbonden hooge kosten geacht werden niet in „goede verhouding te staan tot het van een dergelijke bijzondere „opleiding te verwachten nut."

Voorts nemen wij nog uit de Handelingen van den Volksraad over het bij de mondelinge beraadslagingen over voornoemde begrootingsafdeeling terzake van het onderhavige onderwerp gesproken.

De heer Kiès.... Thans over een ander onderwerp. Met veel genoegen las ik in de Memorie van Antwoord dat, ter bevordering van de kennis van het straf- en tuchtrecht bij het officierskorps en dus de juiste toepassing daarvan, verschillende maatregelen zijn genomen. Waar dit een aangelegenheid van groot belang is, meen ik er op te mogen aandringen, dat op de uitvoering van die maatregelen bij de korpsen zeker toezicht wordt uitgeoefend.

Dat de samenstelling van een handleiding voor het houden van onderzoeken „nog in voorbereiding is", zooals is te lezen in de Memorie van Antwoord, betreur ik; ik meen te weten, dat een goed ontwerp daarvoor reeds sedert 1923 beschikbaar is. Ook kwam nog niets van een in 1925 aan het Departement van Oorlog gedaan voorstel, om het geheele officierskorps verplicht in het bezit te stellen (tegen betaling) van het „Leerboek voor het militair straf- en tuchtrecht voor Nederlandsch-Indië" met de daarbij behoorende verzameling „Wetten en andere wettelijke voorschriften ten dienste van het onderwijs in Mil. straf- en tuchtrecht", een en ander van de hand van den vroegeren kapitein later Mr. P. J. Stigter. Alleen de jongeren brachten deze boeken mee van de Koninklijke Militaire Academie, de ouderen bezitten óf niets óf het verouderde werk van Barré. En toch mogen m.i. op de schrijftafel van een officier de boeken der militaire rechtswetenschap niet ontbreken.

Mijnheer de Voorzitter! Er is aan den officier in het leger, van hoog tot laag, een scherp mes in handen gegeven in het militair straf- en tuchtrecht! Ik moge daarom de door mij juist besproken aangelegenheid in de ernstige aandacht van het Legerbestuur aanbevelen: want bij de omvorming op geestelijk gebied, die zich in de hedendaagsche maatschappij, dus ook in het leger, voltrekt, is de juiste toepassing van het straf- en tuchtrecht een kwestie van nog grooter belang geworden, dan ze reeds was.

Het is ook daarom, dat ik mijn leedwezen in de Memorie van Antwoord heb gelezen, dat is afgezien van rechtskundige opleiding van officieren aan de Rechtshoogeschool te Batavia tot vorming van een aantal terzake kundigen, welke speciaal noodig worden bij de z.g.

nieuwe rechtspleging. Mijnheer de Voorzitter! Wellicht heeft dit onderwerp niet de aandacht gehad, die het verdiende, toen men de nieuwe rechtspleging nog te ver in het verschiet dacht. Nu echter door de Regeering is toegezegd, dat de invoering daarvan zal losgemaakt worden van het nieuwe straf- rn tuchtrecht zelf, zou ik de Regeeringsgemachtigde voor Oorlog wel in overweging willen geven, die bijzondere opleiding telkenjare van enkele officieren aan de Rechtshoogeschool opnieuw in beschouwing te willen nemen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik herhaal, dat bij de in gang zijnde geestelijke ontwikkeling van onze Indische maatschappij in ul haar lagen, dus ook in het leger, gorde rechtspraak een factor van zeer groote beteekenis is geworden.

En daarnaast geldt ook voor het leger, wat ik reeds bij de Afd. Justitie besprak. dat kennis van de psychologie van het individu, van de groepen van individuen en van de factoren, die hun omgeving en leven beheerschen, onmisbaar zijn voor hen, die hier hebben te arbeiden. Ik wil kortheidshalve hierover niet uitweiden, hoe aantrekkelijk het onderwerp ooli is. Maar vast staat voor mij, op grond van mijn ervaring, dal ons officierskorps, hoe degelijk wetenschappelijk onderlegd ook, door verschillende omstandigheden niet die kennis bezit van dc algemeene aangelegenheden te midden waarvan het leger dient, als m.i. noodig is. Ik meen daarom ooli met klem te mogen aanbevelen, die algemeene ontwikkeling te doen bevorderen, bijv. door in de groote garnizoenen periodiek voor de verzamelde officieren spreekbeurten te doen vervullen door terzake kundigen over algemeene onderwerpen. Ik twijfel er niet aan of voor dit doel zullen steeds sprekers — i.c. vermoedelijk in hoofdzaak niet-militairen — kunnen worden gevonden. Ik moge hiervoor nog eens verwijzen, conform het Afdeelingsverslag, naar de lezing van den toenmaligen majoor der infanterie van het Nederlandsche leger C. C. de Gelder over „De voortgezette vorming van den beroepsofficier" voor de Vereeniging ter beoefening van Krijgswetenschap in 1924 gehouden. Die lezing behandelde uiteraard Europeesche toestanden met betrekking tot de huidige volkslegers en de daarin door de officieren te vervullen taak. Hier bij ons behoeft de zaak misschien een nog ernstiger bestudeering, waar o.m. de Westerling-officier zich behoort rekenschap te kunnen geven van ilc mentaliteit van zijn Oostersche ondergeschikten en hun leven.

Ook voor deze aangelegenheid zou ik dus gaarne de bijzondere aandacht van den Regeeringsgemachtigde willen verzoeken.

De **heer Kerkkarnp.** . . . Een ander punt is de bevordering van de kennis van het straf- en tuchtrecht. Ik heb allen eerbied voor de maatregelen, die door het legerbestuur genomen zijn om deze kennis, welke op het oogenblik in het leger hoogst gebrekkig is, te bevorderen. maar ik zou van die waardeering toch willen uitsluiten de toegezegde voordrachten over bepaalde, afgeronde onderwerpen door korps- en compagnies-commandanten, „die zich daarvoor bijzonder eigenen". Ik acht die voordrachten eerder gevaarlijk dan nuttig en

wel om reden, naar mij uit mijn ambt van lid van het Hoog Militair Gerechtshof bekend is, dat op hrt oogenblik niet slechts in enkele, maar in alle rangen van liet officierskorps de kennis van dit recht zeer veel te wenschen overlaat. Daarmede wil ik iri geenen deele een blaam werpen, iioch op het legerbestuur, noch op de betrokken officieren, want het is een gevolg van de omstandigheden.

De wijzigingen in de verschillende wetten en bovendien het vooruitzicht van nog veel belangrijker wijzigingen hebben tengevolge gehad. dat het vroeger algemeen geraadpleegde handboek in onbruik en geheel uit den tijd is geraakt. Daar staat geen enkele andere bron naast. zoodat de officieren feitelijk niet weten. waar zij op het oogenblik de noodige rechtskennis van daan moeten halen. En dat meten de korpscommandanten en compagniescommandanten, ..die bijzonder geëigend zijn" oin hierover voordrachten te houden. ook niet.

Ik zou daarom den Regeeringsgemachtigde in overweging willen geven het legerbestuur uit tc noodigcn deze voordrachten voorloopig niet te doen houden en te trachten eerst gedaan te krijgen, dat althans een deel van de officieren de gelegenheid krijgt zich behoorlijk op de hoogte te stellen.

Daarvoor acht ik — mijn geacht medelid de heer Kiès heeft er ook reeds over gesproken — een rechtskundige opleiding van enkele officieren aan dc Rechtshoogeschool bepaald noodig. Ik kan daarover eenigszins oordeelen, omdat het I-loog Militair Gerechtshof op het oogenblik ook de appèlzaken heeft van den zeekrijgsraad en zooals bekend, hebben de fiskaals van de zeekrijgsraden in Nederland een specifieke militair-rechtskundige opleiding genoten.

Het is zeer opvallend, hoe de behandeling van zaken bij de zeekrijgsraden en van de krijgsraden van de landmacht van elkander verschilt. Over die behandeling bij de zeekrijgsraden niets dan lof, in het algemeen gesproken, doch over de behandeling bij de krijgsraden van de landmacht. waar ook de te jonge auditeurs-militair niet voldoende op de hoogte zijn — heelemaal geen lof.

Ik wil derhalve aan den Regeeringsgemachtigde vragen of het legerbestuur er niet toe zou kunnen besluiten om nogmaals een voorstel te doen om eenige officieren aan de Rechtshoogeschool te doen opleiden en of wellicht — om de kosten ie verlagen - daarvoor zouden kunnen worden aangewezen enkele van de 15 officieren. welke bij de bataljons te Weltevreden en Meester-Cornelis boven de sterkte zullen worden gevoerd, wanneer het voorstel tot uitbreiding van het leger zal zijn aangenomen. Dat zijn 5 bataljons en elk bataljon zou 1 kapitein cri 2 luitenants boven de normale sterkte krijgen, speciaal om in ie vallen, wanneer er officieren ontbreken. Mij dunkt. het moet mogelijk zijn om enkele dezer officieren voor een dergelijke opleiding te bestemmen.

De Legercommandant. . . .De Regeering kan den heer Kiès de verzekering geven, dat op de uitvoering der maatregelen door het Legerbestuur genomen ter bevordering van de kennis van het straf-

en tuchtrecht bij het officierskorps, behoorlijk toezicht zal worden uitgeoefend.

Dat de samenstelling vair een handleiding voor het houden van onderzoeken „nog in voorbereiding is", vindt zijn oorzaak in het feit, dat het door den heer Kiès bedoeld ontwerp geheel moet worden herzien en omgewerkt, hetgeen een omvangrijke en tijdroovende arbeid vereischt.

Gaarne wordt het nut erkend oni de officieren te verplichten in het bezit te zijn van een leerboek voor militair straf- en tuchtrecht met een bijbchoorciicle verzameling wetten en wettelijke voor;-(*bril'-ten; hiertoe koii cclitcr nog niet worden overgegaan. De desbetreffende door Mr. Stigter samengestelde boeken komen daarvoor zonder meer niet in aanmerking. Zij zouden eerst geheel moeten worden herzien en bijgewerkt. waarmede, naar wordt vermeend, beter kan worden gewacht tot de invoering van liet nieuwe straf- en tuchtrecht. zoomede de nieuwe Rechtspleging Landmacht en Provisioneele Instructie. Overigens zijn bedoelde boeken in elke garnizoensbibliotheek aanwezig, zoodat ze te allen tijde door de officieren kunnen worden geraadpleegd.

Van den wenk van den op dit gebied deskundigen heer Kerkkamp, om de toegezegde voordrachten over bepaalde, afgeronde onderwerpen door korps- en compagniescommandanten, „die zich daarvoor bijzonder eigenen", voorloopig niet te doen houden, is nota genomen.

Voorts kan de Regeering aan de heeren Kiès en Kerkkamp mededeelen, dat de Legercommandant is uitgenoodigd om de kwestie van de rechtskundige opleiding van officieren aan de Rechtshoogeschool te Batavia nog eens iii beschouwing te nemen.

De heer Kiès. . . . De toezegging van de Regeering, dat het Legerbestuur ziil worden uitgenoodigd de rechtskundige opleiding van eenige officieren per jaar aan de Rechtshoogeschool opnieuw in beschouwing te nemen, heb ik met erkentelijkheid vernomen.

Wat betreft de voorziening van de officieren met een goed handboek inzake het militaire straf- en tuchtrecht, zou ik den Regeeringsgemachtigde dringend willen verzoeken zulks niet te koppelen aan de invoering van het nieuwe straf- en tuchtrecht zelve, aangezien die nog te ver in het verschiet ligt. De Regeering toch maakte zelf de invoering van de nieuwe rechtspleging los daarvan om dezelfde reden. Wordt de schrijver van het bestaande handboek, Mr.. Stigter, nu uitgenoodigd zijn werk te herzien voor wat betreft de nieuwe rechtspleging — uiteraard tegen een behoorlijke vergoeding — dan is er kans, dat de nieuwe uitgave gereed is, wanneer de nieuwe rechtspleging in uitvoering komt.

De heer Kerkkamp. . . . Mijnheer de Voorzitter! Ik kan mij geheel vereenigen met hetgeen de Regeeringsgemachtigde heeft gezegd over de rechtskundige kennis van de officieren en de noodzakelijkheid die te verbeteren. Met de Regeering ben ik o.a. van meening, dat het thans geen tijd is een handboek samen te stellen; de wijzigingen welke wij wachtende zijn, zijn van zoo'n ingrijpenden aard, dat het

beslist noodzakelijk is met het samenstellen van een dergelijk handboek te wachten totdat die wijzigingen zijn doorgevoerd, wat trouwens binnen betrekkelijk korten tijd het geval kan zijn.

Preventief arrest van dienstplichtigen.

Op vragen van het lid van de Tweede Kamer, den heer van Zadelhoff (ingezonden 3 October 1927) en luidende:

1. Is het juist, dat Kees Voorhaar, voor herhalingsoefeningen onder de wapenen, sedert 21 Augustus j.l. zich in arrest bevindt — in afwachting zijn verschijning voor den krijgsraad —, omdat hij als militair heeft deelgenomen aan een landelijke demonstratie, uitgaande van het Nationaal Arbeids-Secretariaat, bij welke organisatie zijn vakbond is aangesloten?

2. Zoo ja, is de Minister dan niet met ondergeteekende van meening, dat aan dit arrest thans nu uit ruim 5 weken onmiddellijk een einde moet worden gemaakt?

3. Wil de Minister de onmiddellijke invrijheidstelling van Voorhaar gelasten, of, indien Zijn Excellentie daartoe de bevoegdheid mist, wil hij dan al zijn invloed aanwenden, dat behandeling voor den krijgsraad onverwijld plaats vindt?

Heeft de Minister van Oorlog geantwoord (ingezonden 10 October 1927):

In antwoord op de door Uwe Excellentie d.d. 3 October j.l. te mijner kennis gebrachte vragen van den heer van Zadelhoff, heb ik de eer u mede te deelen, dat de dienstplichtige Voorhaar door den garnizoenscommandant te Amersfoort op 5 September j.l. naar den krijgsraad is verwezen wegens het — op 21 Augustus t.v. — niet voldoen aan een bevel om zich uit den optocht van het Nationaal Arbeids-Secretariaat te verwijderen. Hd deelnemen aan den optocht was door den garnizoenscommandant verboden.

Voorhaar is op 20 September j.l. uit het voorarrest ontslagen en heeft op 4 October j.l. voor den krijgsraad terechtgestaan.

Rechtsgeleerde studie bij de Zee- en Landmacht.

Aan den Officier van Administratie der 2e klasse K. N. H. J. G. van Giessen en aan den Eersten-Luitenant der Artillerie J. C. van Heuven, is na daartoe in de maand October j.l. afgelegd examen, het getuigschrift voor meer uitgebreide kennis op het gebied der Rechtswetenschap uitgereikt.

De heer Van Giessen slaagde op 29 Juni 1926 voor het candidaatsexamen Indisch Recht.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om beide heeren onze gelukwenschen aan te bieden.

Dit jaar werden vanwege het Departement van Marine de Officieren van Administratie der 2e klasse L. P. van Boven en W. P. L. Waleveld en vanwege het Departement van Oorlog de Eerste-Luitenants der Infanterie H. C. Mante en E. L. Voorwinden aangewezen om gedurende twee jaren colleges te volgen aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam ter verkrijging van hoogergenoemd getuigschrift.

Lid van het Hoog Militair Gerechtshof.

Bij Koninklijk besluit van 29 November 1927, No. 45, is de Kolonel der Infanterie M. Belzer, Commandant der 2e Infanterie-Brigade benoemd tot lid van het Hoog Militair Gerechtshof.

Auditeur-Militair te velde.

Bij Koninklijk besluit van 17 November 1927, No. 75 is aan Mr. W. F. van Meurs op zijn daartoe aan H. M. de Koningin gedaan verzoek eervol ontslag uit zijn betrekking van Auditeur-Militair te velde verleend.

Militaire Pensioenraad.

Vice-admiraal J. H. Zeeman, aftredend chef van de afdeeling materieel van het Departement van Marine, die eerlang den dienst zal verlaten, is bestemd voor de betrekking van lid, tevens voorzitter van den Militairen Pensioenraad, ter vervanging van wijlen den heer A. J. Doorman.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1927—1928. — **57.**

Openbaar onderzoek omtrent rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Zie voor het ontwerp van wet en Memorie van Toelichting M. R. T. XXI blz. 543 e.v. en voor het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer M. R. T. XXII blz. 34 e.v.)

Mrt voldoening werd vernomen, dat de wettelijke regeling van deze aangelegenheid algemeen toejiiiching vond.

Overwegend bezwaar bestaat om het onderzoek naar rampcii en ongevallen, overkomen aan oorlogsvaartuigen, te doen geschieden door den Rand voor de Scheepvaart.

Dit college immers is geheel georiënteerd op de koopvaardij, een bedrijf dat, behoudens gevallen van zuiver nautisch gebied, geheel afwijkt van het marinebedrijf. Rampen en ongevallen, overkomen aan oorlogsvaartuigen, ziillcn slechts voor een klein gedeelte vallen op zuiver nautisch gebied, voor een nader deel zullen zij betreffen gevallen, waarbij in aaiimerking moeten worden genomen de maritiem-tcchnischc voorschriften, waarnaar die vaartuigen zich hij hun oefeningen en manoeuvres -- hetzij afzonderlijk, hetzij in verband zoowel boven- als onderwater varende -— hebben t gedragen, terwijl zij voor liet overige gedeelte verband zullen houden met de speciale inrichting en uitrusting dier vaartuigen. Een juiste beoordecling hiervan kan uitsluitend geschieden door personen, met het bedrijf bekend, i.c. zeeofficieren of oud-zeeofficieren.

In den Raad voor de Scheepvaart hebben wel is waar twee zeeofficieren of oud zeeofficieren zitting, doch deze bestaat overigens uit burgerleden, welke geheel buiten het marinebedrijf staan. Om dit collegc meer voor onderzoek naar ongevallen van oorlogsvaartuigen geschikt te maken, zou uitbreiding van den Raad met zeeofficieren-leden noodzakelijk zijn. De Raad zou dan echter minder geschikt zijn voor onderzoelien naar ongevallen van koopvaardijschepen, zoodat het aangewezen zou zijn uitbreiding te geven aan de buitengewone leden, uiteraard met zeeofficieren.

Het aantal van deze deskundigen zou dan echter wel zeer groot moeten zijn, aangezien men dient te beschikken over experts op het gebied van onderzeebooten, torpedo's, mijnen, rnunitic, bommen, vliegtuigen en dergelijke specifiek maritiem-technische zakrn, welke bij het onderzoek naar ongevallen met oorlogsvaartuigen aan de orde kunnen komen.

Aan al deze leden zouden vacatiegelden moeten worden toegekend,

althans wanneer te hunnen opzichte op gelijke wijze wordt gehandeld als ten aanzien van de reeds bestaande buitengewone leden van den Rand voor de Scheepvaart.

De Marineraad echter kent geen buitengewone leden, doch alleen deskundige raadgevers, die geen stem hebben en ook niet behoeven te hebben. Dit zijn actieve marineofficieren of andere militaire of burgerlijke, onder het Departement van Marine ressorteerende ambtenaren met speciale technische detailkennis op marinegebied, aan wie op grond van artikel 11 van het wetsontwerp geen vacatiegelden worden toegekend.

Omtrent de groote ervaring, welke de Raad voor de Scheepvaart het aangewezen lichaam voor onderzoek doet schijnen, wordt opgemerkt, dat die ervaring zich alleen uitstrekt tot ongevallen met koopvaardijschepen, welke ervaring slechts in zeer enkele gevallen tot haar recht zou komen bij onderzoek naar ongevallen, waarbij oorlogsvaartuigen betrokken zijn.

Veeleer daarentegen wordt een deugdelijk onderzoek gewaarborgd door den Marineraad, waarin twee actieve zeeofficieren zitting hebben, die, in de practijk staande, voortdurend ervaring blijven onderhouden met het materieel, waarom het hier gaat.

Ten einde het eenzijdig karakter, dat verscheidene leden aan den Marineraad toekennen, daaraan te ontnemen, bestaan bij ondergeteekenden geen bezwaren een jurist voorzitter van den Marineraad te doen zijn. In verband hiermede zijn de navolgende wijzigingen in het wetsontwerp aangebracht:

Het 2de en 3de lid van artikel 2 worden vervangen door:

„2. De Raad bestaat uit een voorzitter en vier leden. De voorzitter moet aan een Rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandsche universiteit hebben verkregen, hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap, hetzij den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid of de hoedanigheid van meester in de rechten, mits deze graad of deze hoedanigheid verkregen is op grond van het afleggen van een examen in het Nederlandsch burgerlijk en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht. De leden moeten zijn zeeofficier of oud-zeeofficier, met dien verstande, dat ten minste twee der leden den rang van hoofd-officier moeten bekleeden of bekleed hebben en niet meer dan twee van hen oud-zeeofficier mogen zijn."

Het 4de, 5de, 6de, 7de, 8ste en 9de lid van artikel 2 worden respectievelijk 3de, 4de, 5de, 6de, 7de en 8ste lid.

In het nieuwe 3de lid van artikel 2 vervallen in den 2den en 3den regel de woorden: „en een plaatsvervangend rechtskundig raadgever" en in den 4den regel de woorden: „en derde".

In liet nieuwe 7de lid vervallen in den 2den en 3den regel de woorden: „ . van den rechtskundigen raadgever".

Geen vrees behoeft te bestaan, dat de kosten, verbonden aan de instelling van den Marineraad, vrij hoog zullen zijn.

Integendeel mag worden verwacht, dat die kosten lager zullen zijn dan de hiervorenbedoelde uitbreiding van den Raad voor de

Scheepvaart met een groot aantal buitengewone leden en plaatsvervangers, waarbij wordt opgemerkt, dat voor zittingen van den Marineraad lokalen in Rijksgebouwen zullen worden bestemd en dat, in tegenstelling met den Raad voor de Scheepvaart, geen vaste bezoldiging zal worden toegekend aan den Secretaris van den Marineraad.

Intusschen mag, afgezien van de andere bezwaren, hier niet onvermeld blijven, dat de mogelijkheid om marinescheepsongevallen door den Raad voor de Scheepvaart te doen onderzoeken, onvermijdelijk een belangrijke wijziging van de Schepenwet met zich zou brengen en een aanzienlijke verandering zou beteekenen van de positie van den hoofdinspecteur voor de scheepvaart, zooals die is vastgelegd in hoofdstuk IV der Schepenwet.

Wanneer hierbij nog in aanmerking wordt genomen, dat om utiliteitsredenen het onderzoek naar ongevallen, overkomen aan oorlogsvaartuigen in Nederlandsch-Indië, niet door den Raad voor de Scheepvaart kan geschieden, dan kunnen ondergeteekenden in de instelling van een Marineraad in Nederland en in Indië slechts voordeelen zien.

Het niet opnemen van de loodsvaartuigen in de regeling houdt verband met de omstandigheid, dat de redenen, welke er toe hebben geleid om voor het onderzoek naar ongevallen, overkomen aan oorlogsvaartuigen, een deskundig en permanent college in het leven te roepen, in mindere mate gelden ten aanzien van eveneens in Overheidsdienst zijnde loodsvaartuigen. Voorloopig wordt er de voorkeur aan gegeven om in gevallen, waarbij het onderzoek naar ongevallen, overkomen aan vaartuigen van het loodswezen, niet rechtens gerekend kan worden te behooren tot de competentie van den Raad voor de Scheepvaart, dit onderzoek op te dragen aan een daarvoor te benoemen commissie, zoodls ook onlangs geschiedde bij het ongeval, in November 1925 overkomen aan het Terschellinger loodsvaartuig.

Uit het voorafgaande zal het duidelijk zijn, dat er voor de ondergeteekenden geen aanleiding bestaat om, dit wetsontwerp in te trekken.

Een wetsontwerp tot wijziging van de Schepenwet, voor zoover de instelling van den Marineraad dit noodig maakt, kan eerlang worden tegemoet gezien.

Om het in den vorm opmaken van processen-verbaal en verhooren en het op de juiste wijze formuleeren van uitspraken te waarborgen, ligt het in de bedoeling een actief of oud-marineofficier, die uit hoofde van zijn loopbaan in dergelijke zaken routine heeft gekregen, als secretaris te benoemen.

De vraag of in het geval een ramp of ongeval, waarbij een oorlogsvaartuig en een koopvaardijschip is betrokken, de Marineraad voorrang van onderzoek heeft, moet bevestigend worden beantwoord. Verwezen wordt naar hetgeen voor die omstandigheden in art. 14 van dit wetsontwerp is voorgeschreven.

In dit verband wordt opgemerkt, dat artikel 27 van het ontwerp hoofdstuk IV der Schepenwet buiten werking stelt in alle gevallen, waarop de bepalingen van het onderhavige wetsontwerp van toepassing zijn, dus ook in verband met artikel 1, vierde lid, daarvan, ingeval een oorlogsvaartuig en een koopvaardijschip bij een ongeval zijn betrokken, ook al heeft het oorlogsvaartuig geen schade bekomen.

Beaamd wordt, dat de redactie van artikel 27, in verband beschouwd met artikel 70 der Schepenwet, minder juist is. De bedoeling is, dat ook het voorschrift, vervat in artikel 70 der Schepenwet, niet van kracht is in gevallen, waarop de onderhavige wel van toepassing is. Artikel 21 is dienovereenkomstig verduidelijkt, ten einde competentiemoeilijkheden te vermijden.

Wat betreft den term „Marineraad", merken ondergeteekenden op, dat zij bereid zijn elken beteren voor hen aannemelijken term voor dat college te aanvaarden.

Artikelen.

Art. 1. Inderdaad moet het woord „schipper(s)" in het ontwerp worden vervangen door „kapitein(s)".

Het niet in de *wet* neerleggen, welke Minister met de uitvoering is belast, geschiedde in navolging van de Schepenwet.

Daarbij lag hei in de bedoeling bij Koninklijk besluit nader te bepalen, welke Minister met de uitvoering van de wet was belast. Intusschen bestaat geen bezwaar zulks in de wet vast te leggen. De 6de alinea is dienovereenkomstig gewijzigd.

Met de opmerking omtrent den 2den zin der 4de alinea van artikel 1 en het zesde lid (oud) van artikel 2 is alsnog rekening gehouden.

Art. 2. De voorkeur wordt gegeven in overeenstemming te blijven met de Schepenwet en den duur der benoeming niet langer te stellen dan 4 jaar. Hierdoor wordt steeds voldoende zekerheid verkregen van deskundigheid der leden, terwijl verstarring van het college wordt voorkomen. Dat de leden „te gelijk" zouden moeten aftreden, gerft de redactie van het artikel niet aan.

De woorden „als regel" zijn alsnog vervangen door „in den regel".

Zooals hiervoor reeds werd gezegd, ligt het niet in de bedoeling aan de in actieven dienst zijnde titularissen een geldelijke tegemoetkoming toe te kennen.

Art. 5. Met de onderhavige, naar het voorkomt voldoende duidelijke uitdrukking wordt bedoeld, dat de hiergenoemde personen niet tot geheimhouding verplicht zijn tegenover de krachtens deze wet boven hen gestelden, dus b.v. de commandant der marine tegenover den Minister van Marine, de leden van den raad tegenover den voorzitter, enz.

Art. 8. Met de hier gemaakte opmerking is alsnog rekening gehouden.

Art. 9. Geen bezwaar bestaat de uitdrukking „of om redenen daarmede verband houdende" te schrappen, evenmin om een exem-

plaar van geheime rapporten (mits geen defensiegeheimen betreffende) ter griffie van de Tweede Kamer te deponeeren. Een desbetreffende bepaling is aan het 7de lid van artikel 14 toegevoegd.

Aan den aan het slot geuiten wensch is voldaan.

-1,-i. 11. Op behoud van de woorden „zoo zij dit verlangen" wordt prijs gesteld.

Art. 14. Aan het bezwaar i- te gemoet gekomen door in het 1ste. 4de en 7de lid het woord „geval" te wijzigen in „uitzonderings geval".

De voorgestelde redactie van het 3de lid is overgenomen.

f . 29. Aan den aan het slot geuiten wensch is voldaan.

r . 0 Niet kali worden toegegeven, dat de benaming: „Marinescheepsrampwet", beter de bedocling weergeeft.

Deze wet regelt immers ook het onderzoek naar ongevallen aan boord van marineschepen, als daar zijn het springen van een kanon, het explodeeren van een accumulatorenbatterij, het ontploffen van een torpedo, enz.

Hoewel het begrip „Ongevallenwet" in onze wetgeving een anderen zin heeft, wordt met de benaming: „Marinescheeps-ongevallenwet" geen verwarring gevreesd. Ondergeteekenden zijn echter bereid elke betere en voor hen aannemelijke benaming te aanvaarden.

Met de aan het slot genoemde opmerkingen is rekening gehouden.

Ondergeteekenden maken van deze gelegenheid gebruik op te merken, dal zij het bij nadere overweging wenschelijk hebben gevonden in het wetsontwerp de navolgende wijzigingen aan te brengen:

Art. **3.** Op regel 3 v. b. wordt het woord: „zeeofficieren" vervangen door: „marineofficieren".

In ***art.*** 5, regel 2 v. b., *art.* 9, regel 4 v. b., en ***art.*** 10, regel Y v. b., wordt het woord „zeeofficier" vervangen door: „marineofficier".

Art. 1 (oud). Op regel 4 v. Is. en 14 v. o. wordt tusschen „in" en „artikel" ingevoegd: „het slot van".

Op regel 5 v. b. en 14 v. o. wordt tusschen „en" rn „artikel" ingevoegd: „in".

Op regel 5 v. o. worden de woorden: „voorzien bij" vervangen door: „bedoeld in het slot van".

Op regel 4 v. o. wordt tusschen „en" en „artikel" ingevoegd: „in".

Op regel 2 v. o. worden de woorden: „uitkomst daarvan" vervangen door: „uitspraak".

Een exemplaar van het gewijzigde wetsontwerp wordt hierbij overgelegd.

De Minister van Marine a. i.,

LAMBOOY.

De Minister van Waterstaat,

H. v. d. VEGTE.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is bepalingen vast te stellen tot het instellen van een openbaar onderzoek omtrent rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij dezen:

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

1. Van Staatswege wordt onderzoek gedaan naar de oorzaken van rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen.

2. Het onderzoek bestaat uit een voorloopig onderzoek door of vanwege den betrokken Commandant der Marine, zoo noodig gevolgd door een onderzoek door dien Marineraad.

3. Het voorloopig onderzoek wordt ingesteld telkens, wanneer in het eerste lid van dit artikel bedoeld vaartuig door een ramp of ongeval is getroffen.

4. Onder ramp of ongeval in den zin dezer wet wordt verstaan een voorval, overkomen aan een in het eerste lid van dit artikel bedoeld vaartuig, ten gevolge waarvan schade van beteekenis aan dat vaartuig of deszelfs bemanning, of aan beide, of aan een ander schip of deszelfs bemanning is veroorzaakt. Bovendien wordt in den zin dezer wet een voorval ook als ramp of ongeval opgevat, indien niet zoozeer met het oog op de omvangrijkheid der gevolgen, als wel op grond van den aard van het voorval, de waarschijnlijkheid bestaat, dat uit een onderzoek lessen kunnen worden geput, dan wel voorschriften kunnen voortvloeien, welke kunnen dienen tot voorkoming van scheepsrampen.

5. Voor de toepassing van deze wet:

worden als Nederlandsch oorlogsvaartuig beschouwd alle onder het beheer van het Departement van Marine staande Rijks- en particuliere-, in dienst van het Rijk zijnde, vaartuigen, welke staan onder bevel van een militair gezaghebber en geheel of gedeeltelijk niet militairen zijn bemand;

wordt onder „schip" begrepen een vaartuig, een sleepschip, een dok, en elk ander drijvend voorwerp, hetwelk over zee naar zijne bestemming wordt gesleept;

wordt onder „kapitein" verstaan elke gezagvoerder van een schip of degene die dezen vervangt, en onder „eigenaar" de persoon, die liet beheer over het schip heeft, hetzij hij eigenaar, reeder of boekhouder van de reederij van het schip is, hetzij hem het schip in gebruik is gegeven.

6. Voor de toepassing van deze wet wordt onder „Onze Minister" verstaan Onze Minister van Marine.

HOOFDSTUK II

Van den Marineraad.

Artikel 2.

1. De Marineraad is gevestigd in een door Ons nader aan te wijzen gemeente. Hij is bevoegd ook in andere gemeenten hier te lande te vergaderen.

2. De Raad bestaat uit een voorzitter en vier leden. De voorzitter moet aan een Rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandsche Universiteit hebben verkregen, hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap, hetzij den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid of de hoedanigheid van meester in de rechten, mits deze graad of deze hoedanigheid verkregen is op grond van het afleggen van een examen in het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht. De leden moeten zijn zeeofficier of oud-zeeofficier, met dien verstande, dat ten minste twee der leden den rang van hoofdofficier moeten bekleeden of bekleed hebben en niet meer dan twee van hen oud-zeeofficier mogen zijn.

3. Voorts worden benoemd een plaatsvervangend voorzitter en de noodige plaatsvervangende leden, te wier aanzien het bepaalde in het tweede lid van overeenkomstige toepassing is.

4. Aan den Raad worden een secretaris en een plaatsvervangend secretaris verbonden, die moeten zijn zeeofficier of oud-zeeofficier.

5. De voorzitter, de plaatsvervangende voorzitter, de leden en de plaatsvervangende leden worden door Ons benoemd voor den tijd van ten minste één jaar en ten hoogste vier jaren. Herbenoeming heeft in den regel niet plaats. Door Ons kan in bijzondere omstandigheden hiervan worden afgeweken.

6. Aan den Raad worden op diens verzoek voor ieder geval afzonderlijk de noodige deskundige raadgevers toegevoegd.

7. Door Ons worden de werkkring en de bevoegdheden van den voorzitter, van de leden en van de in het vorige lid bedoelde deskundige raadgevers, alsmede van den secretaris en van hunne

plaatsvervangers vastgesteld, en worden hunne geldelijke tegemoetkomingen voor zoover noodig geregeld.

8. Eveneens worden door Ons de werkkring en rle bevoegdheden geregeld van de Commandanten der Marine in verband met hun arbeid bij den Marineraad.

Artikel 3.

1. De voorzitter, de leden, de deskundige raadgevers en de secretaris van den Marineraad, hunne plaatsvervangers, alsmede de marineofficieren in het eerste lid van artikel 9 bedoeld, hebben te allen tijde toegang tot de schepen, waaraan een ramp of ongeval, als bedoeld in artikel 1, vierde lid, is overkomen, of welke een zoodanige ramp of een zoodanig ongeval hebben veroorzaakt, en tot de plaatsen, waar zoodanige schepen zich bevinden.

3. Deze bevoegdheid geldt eveneens ten aanzien van de schepen, welke op eenigerlei wijze, zij het ook slechts middellijk, hij de ramp of heb ongeval betrokken zijn.

Artikel 4.

De eigenaars, de commandanten, de kapiteins, de officieren, de stuurlieden, de machinisten of scheepswerktuigkundigen en de ledrn der bemanning van de schepen, bedoeld in artikrl 3. eerste en tweede lid, zijn verplicht aan de in het vorige artikel bedoelde personen desverlangd de door hen noodig geachte inlichtingen te geven.

Artikel 5.

De betrokken Commandant der Marine, de in het eerste lid van artikel 9 bedoelde marineofficier, de voorzitter, de plaatsvervangende voorzitter, de secretaris, de plaatsvervangende secretaris, de leden, de plaatsvervangende leden van den Marineraad, zoomede de deskundige raadgevers en hunne vervangers, zijn, uitgezonderd tegenover de, in het verband van deze wet, boven hen gestelde autoriteiten, verplicht tot geheimhouding van hetgeen hun in plaatsen, waar zij krachtens artikel 3 binnentreden omtrent het daar uitgeoefend wordend bedrijf is bekend geworden, voor zoovrr het niet in strijd is mrt de bepalingen van deze of een andere wet.

Artikel 6.

De voorzitter, de leden, de plaatsvervangende voorzitter en de plaatsvervangende leden van den Marineraad onthouden zich van deelneming aan de behandeling van zaken, welke hen of hunne bloed- en aanverwanten tot en niet den vierden graad persoonlijk aangaan, of waarin zij als gemachtigden zijn betrokken.

Artikel 7.

1 De zittingen van den Raad worden in het openbaar gehouden, tenzij de Raad, om in de uitspraak te vermelden redenen mocht besluiten de behandeling van een zaak geheel of gedeeltelijk met gesloten deuren te doen plaats vinden, dan wel den Raad om redenen van defensiebelang, of om redenen daarmede verband houdende, door Onzen Minister geheimhouding wordt opgelegd.

2. De voorzitter, de plaatsvervangende voorzitter, de leden, de plaatsvervangende leden, de raadgevers, de plaatsvervangende raadgevers, de secretaris en de plaatsvervangende secretaris zijn verplicht het geheim der raadkamer te bewaren.

K. Beslissingen van den Raad moeten in voltallige vergadering worden genomen. In geval van staking van stemmen, als gevolg van onthouding, is de stem van den voorzitter beslissend.

HOOFDSTUK JIT.

Van het onderzoek.

Artikel 8.

1. De commandanten van oorlogsvaartuigen, waaraan ren ramp ol' ongeval is overkomen, geven daarvan onverwijld schriftelijk kennis aan den Commandant der Marine binnen wiens ambtsgebied de ramp of hrt ongeval heeft plaat: gehad, door toezending van een door hen ter zake opgemaakt verslag.

2. Met betrekking tot oorlogsvaartuigen, welke zich buiten de ambtsgebieden van de Commandanten der Marine bevinden, worden de verslagen, bedoeld in het eerste lid, rechtstreeks toegezonden aan Onzen Minister en door dezen in handen gesteld van den Commandant der Marine, dien hij voor het voorloopig onderzoek aanwijst.

Artikel 9.

1. De betrokken Commandant der Marine stelt nopens alle op de in het vorige artikel aangegeven wijze te zijner kennis gekomen rampen of ongevallen een onderzoek in of doet dit instellen door een door hem aan te wijzen marineofficier, en deelt de uitkomsten van dit onderzoek zoo spoedig mogelijk, onder overlegging van de stukken, aan den voorzitter van den Marineraad mede.

2. Meent hij, dat uit een oogpunt van defensiebelang geheimhouding noodzakelijk is, dan zendt hij de stukken van het onderzoek vergezeld van zijne beschouwingen aan Onzen Minister, die bij de doorzending aan den Raad beslist of de behandeling en de uitspraak al dan nirt geheim zullen zijn, en den Raad dienovereenkomstig opdracht geeft.

3. De Marineraad beslist of met het oog op aard en omvang van

ramp of ongeval al dan niet een onderzoek door den Raad zal worden ingesteld, en geeft van zijne beslissing kennis aan Onzen Minister. Acht deze iii tegenstelling met de opvatting en beslissing van den Raad het noodig, dat een onderzoek wordt ingesteld, dan deelt hij zulks aan den Raad mede. welke in dat geval alsnog hiertoe overgaat.

4. Wanneer beslist is, dat een onderzoek zal worden ingesteld, stelt de voorzitter de plaats, den dag en het uur daarvoor vast en worden door hem de noodige getuigen en deskundigen voor die zitting van den Raad opgeroepen.

5. De Raad is bevoegd, zoo noodig, den betrokken commandant der Marine Ir verzoeken middelerwijl nog nopens bepaalde onderwerpen nadere gegevens te verzamelen. Deze is gehouden aan dat verzoek te voldoen.

Artikel 10.

1. De artikelen 7. tweede en derde lid, 8 tot en met 11, 13 tot en met 17, 19, 23, eerste lid, en 25 der wet van 5 Augustus 1850 (*Staatsblad* n°. 45), gewijzigd bij de wetten van 31 December 1887 (*Staatsblad* n°. 265) en 10 Augustus 1918 (*Staatsblad* n . 514) zijn, voor zoover zij niet afwijken van de bepalingen dezer wet, van toepassing op het onderzoek, in te stellen door den Commandant der Marine of door den krachtens artikel 9. eerste lid, met het onderzoek belasten marineofficier en op het onderzoek door den Marineraad.

2. Dezen officieren en dit college komen dezelfde bevoegdheden toe als bij die artikelen aan de commissie van onderzoek zijn toegekend.

3. Nochtans zal in het geval, geregeld bij artikel 13 der in het eerste lid genoemde wet, het bevel tot medebrenging mede door den voorzitter van den Marineraad kunnen worden verleend.

Artikel 11.

Aan getuigen en deskundigen, voor zooverre hunne dienstverhouding tol het Rijk niet medebrengt, dat zij hunne medewerking verleenen zonder eene schadeloosstelling, wordt, zoo zij dit verlangen, zoodanige schadeloosstelling toegekend naar den maatstaf der tarieven van Justitiekosten en salarissen in burgerlijke zaken.

Artikel 12.

1. De betrokken Commandant der Marine, de voorzitter van dcii Raad en de Raad kunnen overlegging vorderen binnen een bepaalden termijn van de door hen noodig geoordeelde voor het onderzoek vereischte officieele en wettelijke bescheiden zoowel van de commandanten en kapiteins der schepen bedoeld in artikel 3.

eerste en tweede lid, als van ieder ander, die de stukken onder zijne berusting heeft.

2. Bij verzuim van overlegging binnen den gestelden termijn wordt daarvan proces-verbaal opgemaakt, waarmede gehandeld wordt als bepaald in artikel 16 der wet vaii 5 Augustus 1850 (*Staatsblad* n°. 45), gewijzigd bij de wetten van 31 December 1887 (*Staatsblad* ri°. 265), en 10 Augustus 1918 (*Staatsblad* n°. 514), en dat de bewijskracht bezit in artikel 11 dier wet omschreven.

Artikel 13.

1. De commandanten, de kapiteins, de officieren, de stuurlieden en de machinisten of scheepswerktuigkundigen van schepen bedoeld in artikel 3. eerste en tweede lid, en voorts ieder, die meent over de oorzaken van de rainp of het ongeval licht te kunnen verspreiden, kunnen verzoeken, zoowel dat zij zelven gehoord worden, als ook bepaaldelijk door hen aangewezen personen, van wie evenzeer het geven vaii ter zake dienende inlichtingen kan worden verwacht.

2. Van zoodanige verzoeken wordt t, indien daaraan door den leider vaii het onderzoek geen gehoor wordt gegeven, iii het proces-verbaal van het onderzoek aanteekening gehouden.

3. De verzoekers mogen lot de verschenen getuigen vragen doen richten, met dien verstande, dat aan den leider van het onderzoek de beslissing blijft of een vraag al dan niet zal worden gesteld.

4. Bij dit onderzoek is het niet toegelaten zich door een raadsman te doen bijstaan of zich te doen vertegenwoordigen door een gemachtigde.

Artikel 14.

1. Wanneer de behandeling van eene zaak voor den Marineraad is afgeloopen, wordt nopens de ramp of het ongeval door den voorzitter van dien Raad in het openbaar uitspraak gedaan, behoudens in het uitzonderingsgeval, bedoeld in hrt slot van artikel 7, eerste lid, en in artikel 9, tweede lid.

2. Deze uitspraak moet een overzicht bevatten van den gang van het gehouden onderzoek, en de uitkomst daarvan vermelden.

3. De Marineraad deelt op grond van het gehouden onderzoek aan Onzen Minister mede of er naar zijn oordeel aanleiding bestaat maatregelen te nemen tegen opvarenden van het oorlogsvaartuig, wier verzuim of schuld van invloed is geweest op de ramp of het ongeval, zoo noodig met advies omtrent de te hunnen aanzien te volgen gedragslijn.

4. Indien bij den Marineraad tijdens het onderzoek het vermoeden is gerezen, dat de ramp of het ongeval is veroorzaakt door de ongeschiktheid, of door een daad of nalatigheid van den kapitein, een stuurman of een machinist van een schip, dat ingevolge artikel 2 of artikel 2*bis* der Schepenwet onder de bepalingen dier wet valt, worden, behoudens in het uitzonderingsgeval bedoeld in het slot

van artikel 7, eerste lid, en in artikel 9, tweede lid, na afloop van de behandeling der zaak de stukken van het onderzoek, in handen gesteld van den Hoofdinspecteur voor de Scheepvaart, die handelt als in Hoofdstuk IV dier wet is omschreven.

5. Een gewaarmerkt afschrift van de uitspraak wordt Onzen Minister zoo spoedig mogelijk aangeboden.

6. De uitspraken worden op door Ons te bepalen wijze openbaar gemaakt.

7. Indien zich het uitzonderingsgeval, bedoeld in het slot van artikel 7, eerste lid en in artikel 9, tweede lid, voordoet, wordt door den voorzitter van den Raad een verslag van den gang van het gehouden onderzoek en van de uitspraak onder geheim couvert aan Onzen Minister overgelegd. Indien deze rapporten geen defensiegeheimen bevatten wordt daarvan een exemplaar ter griffie der Tweede Kamer neergelegd.

HOOFDSTUK IV

Bijzondere bepalingen.

Artikel 15.

1. De termijn van oproeping, van getuigen en van deskundigen is, voor het geval zij in het Kijk in Europa woonachtig zijn of verblijf houden, van twee vrije dagen. Is hunne woonplaats elders of onbekend, dan stelt de voorzitter van den Marineraad dien termijn vast.

2. Voor zoover noodig geschiedt de oproeping en de mededeeling van beslissingen van den Marineraad op last van den voorzitter van dien Raad, door beteekening door den deurwaarder van eenig rechterlijk college, met achterlating van een afschrift aan den persoon of aan zijne woon- of verblijfplaats hier te lande.

3. Ingeval de beambte met de beteekening belast, noch den persoon van den opgeroepene of beteekende, noch iemand van diens huisgenooten aan diens woon- of verblijfplaats aantreft, zal hij het afschrift terstond ter hand stellen aan het hoofd van het plaatselijk bestuur, of aan dengene, die hem vervangt, die het oorspronkelijke met gezien zal teekenen en het afschrift zoo mogelijk aan den betrokkene zal moeten doen toekomen, zonder dat van dit laatste echter zal behoeven te blijken.

Artikel 16.

1. De Marineraad is bij de behandeling van zaken als in deze wet bedoeld, aan geene andere vormen gehouden, dan bij deze wet zijn bepaald.

2. De betrokken Commandant der Marine is bevoegd de zittingen van den Marineraad, ook die, welke met gesloten deuren

worden gehouden, Lij te wonen. Hij kan zich echter bij alle werkzaamheden in deze wet bedoeld door een zeeofficier doen vervangen.

Artikel 17.

De kosten vaii het onderzoek, bedoeld in deze wet, worden gedragen door het Rijk.

Artikel 18.

Aan belanghebbenden wordt op hun verzoek kosteloos inzage en voor hunne kosten uittreksel of afschrift van de uitspraken van den Marineraad door den secretaris verstrekt, berekend volgens tarief voor uittreksels of afschriften van vonnissen in strafzaken.

Artikel 19.

Indien bij liet onderzoek ren gegrond vermoeden ontstaat, dat door iemand een strafbaar feit is gepleegd, dan wordt de bevoegde ambtenaar van het Openbaar Ministerie dan wel de betrokken militaire autoriteit daarmede in kennis gesteld door den voorzitter van den Marineraad.

HOOFDSTUK V

Strafbepalingen.

Artikel 20.

Met geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft hij, die in strijd met liet bepaalde bij artikel 4 nalaat inlichtingen te geven.

Artikel 21.

Met geldboete van ten hoogste zestig gulden wordt gestraft hij, die, nadat hij ingevolge artikel 9 of artikel 13 behoorlijk is opgeroepen, niet verschijnt, of verschenen zijnde, op de gestelde vragen niet antwoordt.

Artikel 22.

Met geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt ?y-straft de commandant, de gezagvoerder of de kapitein, die in strijd met het bepaalde in artikel 12 de opgevorderde bescheiden niet overlegt.

Artikel 23.

Met geldboete van ten hoogste vijfduizend gulden wordt gestraft de derde, onder wiens berusting de in artikel 12 bedoelde bescheiden

zich bevinden, en die de ingevolge dat artikel opgevorderde bescheiden niet overlegt.

Artikel 24.

1. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft hij, die opzettelijk de in artikel 5 opgelegde geheimhouding schendt.
2. Met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft hij, aan wiens schuld schending vair die geheimhouding te wijten is.
3. Geen vervolging heeft plaats dan op klachte van clrn eigenaar van het schip, of van den kapitein, of van den bestuurder van het bedrijf, dat ter plaatse in artikel 5 bedoeld, wordt uitgeoefend.

Artikel 25.

De bij deze wet strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen, behalve de feiten, strafbaar gesteld hij het eerste en tweede lid van artikel 24, welke nl.; misdrijven worden beschouwd.

Artikel 26.

De bij deze wet gestelde strafbepalingen zijn toepasselijk op ieder, die zich, hetzij binnen, hetzij buiten het Rijk in Europa schuldig maakt aan eenig bij deze wet strafbaar gesteld feit.

HOOFDSTUK VI.

Slotbepalingen.

Artikel 27.

In alle gevallen, waarop deze wet van toepassing is, zijn behouden.. het bepaalde in het vierde lid van artikel 14 de voorschriften van Hoofdstuk IV der Schepenwet niet van loepassing, noch het voorschrift vervat in artikel 70 van die wet.

Artikel 28. ,

Alle tengevolge van deze wet opgemaakte en overgelegde stukken, verzoekschriften, beroepschriften, en beschikkingen zijn vrij van het recht van zegel en van de formaliteit van registratie.

Artikel 29.

Hetgeen verder ter uitvoering van deze wet noodig is, wordt bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

Artikel 30.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip, en kan worden aangehaald onder den titel „Marinescheepsongevallenwet", met vermelding van het nummer en het jaartal van het *Staatsblad*, waarbij zij is afgekondigd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden g+'-plaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Marine a. i.,

De Minister van Waterstaat,

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp, houdende bepalingen tot instelling van een openbaar onderzoek omtrent rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen, is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 14den October 1927.

VAN DE BILT.
HERMANS.
WINTERMANS.
SCHAPER.
BIJLEVELD.

De openbare behandeling van dit wetsontwerp in de Tweede Kamer der Staten-Generaal had op 27 October 1927 plaats. De Handelingen (1927—1928— II. blz. 190 e.v.) vermelden dienaangaande:

De heer **van de Bilt,** voorzitter van de Commissie van Rapporteurs, brengt het volgende verslag uit:

In handen der commissie zijn gesteld de volgende verzoekschriften:

een, van de Centrale Commissie voor Bezuiniging, ingesteld door de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, met eenige opmerkingen omtrent het ontwerp.

Adressante meent, dat een wijziging van art. 70 der Schepenwet te verkiezen is boven een voorstel als het aanhangige;

een nader adres, van dezelfde commissie, van 22 October 1927, waarin ze zegt, nader kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord en naar aanleiding daarvan meent, dat instelling van een bijzondere commissie telkens na een ramp beter effect zal sorteeren dan het voorgestelde en lang niet zoo kostbaar zal zijn, waarom verwerping van het ontwerp van wet wordt verzocht.

De commissie stelt voor, deze adressen ter griffie neder te leggen ter inzage van de leden.

De Kamer vereenigt zich met de voorgestelde conclusie.

De algemeene beraadslaging wordt geopend.

De heer **Knottenbelt:** Mijnheer de Voorzitter! Bij de bestudeering van dit wetsontwerp zijn bij mij daartegen zooveel bezwaren gerezen, dat ik voorshands ernstig betwijfel of de Kamer goed zal doen haar goedkeuring aan dit wetsontwerp te verleenen.

Laat ik bij mijn critiek op dit wetsontwerp op den voorgrond stellen, dat ik behoor tot degenen, die aan de Marine gaarne geven wat de Marine behoeft. Dat is zeer veel en daarom ben ik van meening, dat wij vooral niet aan de Marine moeten geven wat zij niet behoeft.

Mijnheer de Voorzitter! Inderdaad schijnt dit nieuwe instituut mij al heel weinig noodzakelijk. Men wil hebben een vast college voor disciplinair onderzoek van rampen bij de Marine en dan nog wel uitsluitend voor rampen, die voorkomen in Europa. Nu zou ik den Minister de vraag willen stellen: zijn er nu inderdaad zooveel gevallen van rampen aan de Marine overkomen? Ik denk daarover op grond van onze gelukkige ervaring vrij optimistisch. Dat getal is uitermate gering. Ik herinner mij enkele frappante gevallen, o.a. dat van de ***Evertsen***, waarbij toen een commissie van onderzoek is ingesteld, maar dat geval ligt al ongeveer 20 of 25 jaren achter ons. Verder hebben wij gehad minder belangrijke ongevallen, zooals zich ook in elk reedersbedrijf voordoen, en daarbij heeft dan het onderzoek plaats gehad op de gebruikelijke disciplinaire wijze door de bovengestelden.

Waren bij deze, men noemt het nu rampen, maar het zijn ongevallen, belangen van derden betrokken, dan kwamen die zaken voor den rechter en de rechter zal ook in de toekomst over die zaken hebben te beslissen, zoodra het ongeval aanleiding geeft tot een civiele vordering.

Waarom dan zou men onder deze omstandigheden een nieuw college scheppen, met de daaraan verbonden kosten? Ik verwijs te dien aanzien naar het verzoekschrift, tot de Kamer gericht door de Centrale Commissie voor Bezuiniging van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, een verzoekschrift, waarmede ik mij in alle opzichten kan vereenigen.

Misschien zal de Minister zeggen (dat heeft hij meen ik ook al gezegd in de stukken): die kosten zijn niet zeer belangrijk. Neen, Mijnheer de Voorzitter, de veiligheid van den gulden zal hiermede niet in gevaar worden gebracht, maar waar wij toch uit zijn op

bezuiniging, moet ik toch waarschuwen tegen het veroorzaken van nieuwe, vaste kosten, die niet bepaald noodig zijn.

Maar, Mijnheer de Voorzitter, ik acht dit nieuwe college niet alleen onnoodig en de kosten daaraan besteed ongewenscht, ik acht het bovendien, en dat is voor mij de hoofdzaak, niet nuttig. Het nieuwe instituut zal de grootste moeilijkheden scheppen zoodra bij een ongeval, aan een marinevaartuig overkomen, betrokken zijn koopvaardijschepen. Dat zijn dus alle gevallen, en dat zijn de meest voorkomende, van aanvaring. Wat zal er dan gebeuren? Volgens artikel 27 van het wetsontwerp zal dan de Marineraad het onderzoek doen en zal daarbij de Raad voor de Scheepvaart ter zijde worden gesteld.

Ik acht dit een verkeerde oplossing om twee redenen. In de eerste plaats, omdat de positie van den Marineraad in deze regeling wel buitengewoon scheef wordt.

Wij weten, dat wanneer een disciplinair college een onderzoek doet naar een geval, dat civielrechtelijke gevolgen heeft, de resultaten van dat onderzoek wel van eenigen invloed zijn op de latere civiele procedure. Ik zeg niet: van overwegenden invloed, maar wel van eenigen invloed.

Echter, van buitengewonen invloed zal het zijn, wanneer de Marineraad, oordeelende disciplinair over een geval van aanvaring tusschen een oorlogsschip en een koopvaardijschip, zou uitmaken, dat de Marine schuld heeft. Dan zal dat voor den rechter niet zijn een ernstig te overwegen beslissing, maar eigenlijk: habemus reum confitentem, er is een schuldbekentenis aan den kant der Marine, haar eigen menschen hebben het verklaard!

Het gevolg zal zijn, dat in alle gevallen, waarin een procedure dreigt tusschen den eigenaar van een koopvaardijschip en den Staat als eigenaar van een oorlogsschip, de Marineraad zal komen in een zeer onzuivere en scheeve positie, want de Marineraad zal dan wel heel voorzichtig zijn met een oordeel uit te spreken ten nadeele van het oorlogsschip, omdat hij weet, dat de Marine daarmee in het proces zal zijn veroordeeld.

Een heel ander geval is het, wanneer de Raad voor de Scheepvaart uitspraak doet, want die staat geheel buiten de partijen. De Raad voor de Scheepvaart is bovendien samengesteld uit civiele en militaire leden, en oordeelt in het algemeen tusschen partijen, waarmede hij niets te maken heeft.

Maar naast de verkeerde consequentie van het opdragen van die gemengde gevallen aan het oordeel van den Marineraad is er nog een bezwaar.

In de Marine bestaat, gelukkig, een zeer sterke korpsgeest, en die korpsgeest zal ongetwijfeld er toe kunnen leiden, dat in gevallen, waarbij betrokken zijn een oorlogsschip eenerzijds en een koopvaardijschip anderzijds, de neigingen van den Raad niet volkomen onpartijdig zullen zijn. De ervaring, voor zoover mij bekend, wijst ook wel eenigszins in die richting. Ik herinner mij verschillende gevallen

uit de practijk, waarin voor den rechter gebracht werden vorderingen tot schadevergoeding van eigenaars van koopvaardijschepen tegen den Staat ter zake van aanvaring. Dan heeft de Staat zich herhaaldelijk met hand en tand verdedigd, blijkbaar omdat het militaire onderzoek had uitgewezen, dat het oorlogsschip geen schuld had, want anders, dat mag men aannemen, was er niet geprocedeerd geworden. In deze gevallen heeft de Staat die processen verloren. Ik herinner mij een geval van een kanonneerboot in Rotterdam, vulgo genoemd strijkijzer, die tegen een pijler van de Maasbrug was gevaren. Het militaire onderzoek heeft, naar ik heb hooren verluiden, uitgewezen, dat de schuld lag bij den brugpijler!

Naar mijn verwachting zal door voormelde omstandigheden het gezag en de invloed van den Marineraad niet worden bevorderd.

In het belang van de Marine — en dat is mijn laatste argument — zou ik daarom ontraden, den Marineraad een disciplinair onderzoek te laten doen in gevallen, die niet vallen binnen het gesloten kader van de Marine, maar waarbij betrokken zijn de belangen van de koopvaardij.

Dat is reeds in het Voorloopig Verslag opgemerkt en nu heeft de Minister daarop geantwoord: ja, maar ik kan het disciplinair onderzoek in Marinezaken niet opdragen aan den Raad voor de Scheepvaart, omdat dit college door mij niet wordt beschouwd als competent in speciale Marine-aangelegenheden. Ik vind het best zit ik stel mij niet op het standpunt, dat de Raad voor de Scheepvaart zich zal bemoeien met speciale Marine-aangelegenheden, gelijk de Minister in de Memorie van Antwoord die heeft genoemd, zooals bommen, mijnen enz., waarvan de Raad voor de Scheepvaart allicht geen verstand heeft. Maar de Raad voor de Scheepvaart oordeelde daar tot nog toe nooit over, hij oordeelt alleen over ongevallen, waarbij een koopvaardijschip en een oorlogsschip betrokken zijn. Hij oordeelt alleen over de navigatie en daarvoor is de Raad volkomen competent, en zoo niet, dan moet men den Raad verbeteren. De Minister schudt het hoofd ontkennend, maar ik blijf er bij, omdat de vaart van oorlogsschepen en koopvaardijschepen wordt geregeld door dezelfde voorschriften. Volgens de tegenwoordige regeling behandelt de Raad voor de Scheepvaart alleen quaesties van navigatie en er is geen reden, waarom dat niet bij dien Raad zou blijven, ook wanneer er een Marinevaartuig bij betrokken is. Ik wil er bijvoegen, dat ik volstrekt niet overtuigd ben, dat de Marineraad meer bevoegd zal zijn om over quaesties van navigatie te oordeelen. Mijn eerste bezwaar tegen het wetsontwerp is dus, dat de Marineraad niet het aangewezen disciplinaire college is in gevallen, waarin koopvaardijschepen in aanvaring komen met oorlogsschepen.

Mijn tweede grootr bezwaar tegen het wetsontwerp is, dat art. 27 de geheele behandeling van zulke gevallen in handen stelt van den Marineraad en dat tot den Raad voor de Scheepvaart wordt gezegd: hands off! Er zijn gevallen, waarin de Raad voor de Scheepvaart toch zal moeten oordeelen, n.l. wanneer de Marineraad van oordeel

is, dat de gezagvoerder, officier of machinist van het koopvaardijschip een fout heeft begaan. Dan stelt de Marineraad de zaak in handen van den hoofdinspecteur van de Scheepvaart, ter behandeling door den Raad voor de Scheepvaart. Maar het merkwaardige is, dat dat juist de gevallen zijn, waarin de Marine van oordeel is, dat anderen de schuld dragen en dan zal boven, althans naast den Marineraad, de Raad voor de Scheepvaart moeten oordeelen. Er is dan kans op tegenstrijdigheid van beslissingen. En nu het een of het ander: òf die gevallen zullen zeldzaam voorkomen, en dan worden tal van zaken, die volgens de Schepenwet bij den Raad voor de Scheepvaart behooren, daaraan onttrokken, òf wel de dubbele berrchting zal veel voorkomen, en dan hebben wij juist datgene wat deze wet in art. 27 wil voorkomen, n.l. de kans van tegenstrijdige beslissingen van twee verschillende colleges. Bovendien zal door de regeling de behandeling door den Raad voor de Scheep\-aarl. die liefst onmiddellijk op het ongeval moet volgen, zeer lang worden uitgesteld, hetgeen evenzeer ongewenscht is.

In verband met deze bezwaren heb ik een amendement voorgesteld, dat niet aan alle Kamerleden is rondgedeeld, omdat er niet genoeg exemplaren waren, maar dat toch in voldoende hoeveelheid voor belangstellende leden aanwezig is om er kennis van te nemen, en dat de strekking heeft, om art. 27 om te keeren en te bepalen:

> „In gevallen, waarbij de Marine betrokken is en tevens een koopvaardijschip, zal de Raad voor de Scheepvaart zijn gewone functies vervullen."

In verband hiermee zullen enkele artikelen nog moeten worden veranderd, maar ik kom daar straks nog op terug.

Ten slotte, Mijnheer de Voorzitter, nog een enkele opmerking bij deze algemeene beschouwingen.

Ik acht den nieuwen Marineraad onnoodig en verkeerd. Als de Minister vraagt: wat is dan de beste oplossing, antwoord ik daarop: Excellentie, laat de zaak in hoofdzaak zooals die is; bezwaren zijn daar nooit van ondervonden. Wanneer er ernstige ongevallen zijn bij de Marine, laat dan, zoo noodig, een commissie ad hoc benoemen. Ik ben zeer benieuwd te hooren hoeveel commissies ad hoc er in de laatste 25 jaar zijn geweest; ik weet, dat er zeer weinig zijn geweest, misschien geen.

Laat men de gewone gevallen laten beoordeelen, zooals thans gebeurt, door de superieuren, die volkomen competent zijn, en laat men een eind maken aan het dwaze onderscheid, dat loodsvaartuigen voor een deel onberecht zijn en voor een deel vallen onder de competentie van den Raad voor de Scheepvaart. Deze Raad oordeelt thans alleen over ongevallen, aan loodsschepen overkomen, wanneer die plaats hebben op 's lands kust of in de Nederlandsche zeegaten en riviermonden. Het gevolg daarvan is dat, als men niet weet waar het ongeval heeft plaats gehad, geen onderzoek plaats heeft, met

als gevolg alle ellende, mag ik wel zeggen, als wij die hebben gehad met den loodsschoener vair Terschelling.

Laat de Minister dus de zaak laten zooals die is en laat hij eenvoudig de Schepenwet in dien zin veranderen, dat de Raad voor de Scheepvaart ook competent zal zijn te oordeelen over ongevallen, aan loodsvaartuigen overkomen, waar dat ook is gebeurd.

De heer **Brautigam:** Mijnheer de Voorzitter! Als ik mij goed herinner, is er in de laatste jaren herhaaldelijk op aangedrongen, dat er over rampen, aan loodsvaartuigen overkomen, een openbaar onderzoek zou worden ingesteld, dat er althans een college zou zijn, dat ambtshalve verplicht zou zijn naar deze rampen een onderzoek in te stellen. Nu komt het mij voor, dat ingevolge dezen aandrang en dit verlangen eigenlijk dit wetsontwerp ter tafel is gekomen, maar nu doet zich het eigenaardig geval voor. dat er nu wordt voorgesteld in te stellen ren Marineraad. die bevoegd en ook verplicht zou zijn een onderzoek in te stellen naar de oorzaak van rampen, aan Marinevaartuigen overkomen, maar dat juist de loodsvaartuigen. waarvoor de meeste behoefte bestond. ten opzichte van liet onderzoek buiten de geheele zaak vallen, dat zoodoende voor loodsvaartuigen de zaak ongeregeld blijft. Indien het er nu om te doen is om steeds een onderzoek te kunnen instellen naar ongevallen, die aan loodsvaartuigen zijn overkomen, dan ligt het voor de hand, dat dit zal geschieden door het lichaam, dat wij daarvoor hebben voor de koopvaardijschepen, n.l. de Raad voor de Scheepvaart, want ongevallen, aan loodsvaartuigen overkomen, zijn uiteraard ongevallen door of ten gevolge of verband houdende met de navigatie. Ongevallen van krijgskundigen aard kunnen daarbij niet plaats vinden, het zijn gewone scheepsongevallen en het ligt voor de hand, waar wij zulk een goed college hebben als den Raad voor de Scheepvaart, dat aan dezen Raad zal worden opgedragen niet alleen naar de ongevallen aan schepen van particulieren, maar ook aan loodsvaartuigen overkomen, ambtshalve een onderzoek in te stellen. En dus wil liet mij voor de regeling der zaken van de loodsvaartuigcn voorkomen. dat die Marineraad voorloopig overbodig zal zijn. Maar, zooals ik reeds gezegd heb. het eigenaardige geval doet zich voor, dat ook bij dien Marineraad de quaestie voor de loodsschepen niet geregeld wordt en deze quaestie even ongeregeld blijft voor de loodsschepen als zij tot dusverre was, terwijl ik meen. dat juist de aandrang hier altijd is geweest, dat ten opzichte van de loodsvaartuigen en de ongevallen, aan die schepen overkomen. een regeling zou worden getroffen.

Nu is in het Voorloopig Verslag door een aantal leden gevraagd, of ook ongevallen, aan Marinevaartuigen overkomen, niet ter beoordeeling kunnen worden opgedragen aan den Raad voor de Scheepvaart. In de Memorie van Antwoord wordt deze gedachte door den Minister bestreden, omdat hij er up wijst, dat ongevallen, aan oorlogsschepen overkomen, niet altijd behoeven te zijn ongevallen, die

voortspruiten of verband houden met de navigatie, maar ook ongevallen liunneii zijn, die voortspruiten uit krijgskundige handelingen van de schepen of de opvarenden.

Welnu, ik onderschrijf dat argument en ik zou dus niet gaarne zien, dat een onderzoek naar de ongevallen, aan Marinevaartuigen overkomen, zou worden opgedragen aan den Raad voor de Scheepvaart. Maar ik zou het ook hierom niet gaarne zien, omdat ik er van overtuigd ben, dat, wanneer in deze richting zou worden gegaan, dan het Marine-element in den Raad voor de Scheepvaart nog buitengemeen zou worden versterkt, terwijl ik over het algemeen geloof, dat dit element reeds sterk genoeg is in den Raad voor de Scheepvaart en in dezen Raad, in verband met de werkzaamheden, die hij op het oogenblik vervult, zeer wel kan worden ontbeerd.

En ik geloof ook, dat liet voor de verhouding tusschen koopvaardij en Marine veel beter zou zijn, als die Raad voor de Scherpvaart van het Marine-element bevrijd zou zijn. Ik wil dus niet meegaan met diegenen, die de gedachte aangeven, dat ongevallen, aan Marineschepen overkomen, zouden worden onderzocht door den Raad voor de Scheepvaart, maar toch vraag ik mij daarnaast af : bestaat er nu aan een instituut, als wat men in het leven dreigt te worden geroepen, zou ik haast willen zeggen, een Marineraad in ons land behoefte?

De heer **Heemskerk:** Als er geen Marine is, heb je geen Marineraad noodig.

De heer **Brautigam:** Vaststaat, ook in verband met de interruptie, die ik van den heer Heemskerk hoor, dat het grootste deel der Marine in de Indische wateren vertoeft en onder het gezag van den Gouverneur-Generaal staat en vast staat ook, dat blijkens dit ontwerp de Marineraad voor die schepen niet gelden zal en dat dus de Marineraad alleen zal gelden voor schepen, die in de Europeesche wateren vertoeven.

Nu is dat uiteraard een heel klein aantal vaartuigen en de kans op ongevallen voor die vaartuigen is uiteraard ook zeer gering en liet wil mij voorkomen, als men nu voor ongevallen, aan die schepen overkomen, een zoo grootscheepsch instituut als den Marineraad in het leven gaat roepen. dat men dan zal kunnen spreken van een groote parade in een klein garnizoen.

Mijnheer de Voorzitter! Bovendien zegt de Minister: Ik moet in dien Marineraad alle mogelijke deskundige elementen hebben, in verband mei de soorten van vaartuigen en den aard van de ongevallen, die zich kunnen voordoen. Het zal dus ook een vrij uitgebreid college moeten zijii.

Maar is het dan niet veel iuister om. waar deze ongevallen, aan Marineschepen overkomen, zeer sporadisch zijn, wat ook verband houdt met het feit. dat wij eenmaal rrn klein aantal schepen in de Europeesche wateren en buiten Indië hebben, liet onderzoek naar

die ongevallen op te dragen aan een commissie? Wil men, dat dit altijd gebeurt — waarvan ik voorstander ben, omdat het altijd in het publiek zal geschieden —, laat dan worden bepaald, dat, in geval van een ongeval, de Minister verplicht is, een dergelijke commissie te benoemen, die een dergelijk onderzoek zal instellen.

Maar dat men voor die weinige ongevallen met het kleine aantal schepen, dat wij nu eenmaal hebben, een college als den Marineraad wil hebben, wil er bij mij niet in.

Wij krijgen nu nog de quaestie van de verhouding tot den Raad voor de Scheepvaart, waarover ook de vorige geachte spreker sprak, en de vraag, of, wanneer er een ongeval plaats heeft, waarbij een koopvaardij- dl een oorlogsschip zijn betrokken, de Raad voor de Scheepvaart ter zijde gesteld moet worden.

Ik geloof, dat dit laatste een onjuiste maatregel zou zijn.

Ik ga graag mede met de gedachte, dat in dergelijke gevallen in eerste instantie zal optreden de Raad voor de Scheepvaart. Wat zou er echter, wanneer dat niet geschiedt, voor bezwaar tegen zijn, indien er een different onderzoek plaats heeft en dus twee onderzoeken plaats hebben?

Laat men niet vergeten, dat bij rampen, waarbij meer dan één schip is betrokken — b.v. door aanvaring — doorgaans naar de oorzaak een dubbel onderzoek wordt ingesteld. Heeft die aanvaring b.v. plaats gehad tusschen een Engelsch en een Nederlandsch koopvaardijschip, wordt zoowel door het bevoegde lichaam in Engeland als door het bevoegde lichaam in Nederland naar de oorzaak van de ramp een onderzoek ingesteld en over die ramp een uitspraak gedaan. Wanneer het betreft schepen van andere nationaliteiten geschiedt het eveneens zoo.

Nu kan ik mij indenken, dat het in Nederland onwenschelijk wordt geacht om, als tusschen twee Nederlandsche schepen, zij het een oorlogsschip en een koopvaardijschip, een aanvaring plaats heeft, een dubbel onderzoek in te stellen, maar dan zie ik niet in, ook op grond van de argumenten, die door den vorigen geachten spreker zijn ontwikkeld, waarom men dan niet de voorkeur zou geven aan den Raad voor de Scheepvaart en den Marineraad zou ten achter stellen.

Ik blijf vooralsnog op het standpunt staan, dat er aan een dergelijken Marineraad op het oogenblik geen behoefte is; dat het algemeen wenschelijk mag worden geacht, dat voor rampen, aan loodsvaartuigen overkomen, de Raad voor de Scheepvaart bevoegd wordt verklaard en dat, wanneer aan een Marineschip een ongeval overkomt, het onderzoek zeer best aan een commissie kan worden opgedragen.

de heer **Lambooy,** Minister van Marine a. i.: Mijnheer de Voorzitter! De eerste zin van het Voorloopig Verslag luidt:

„De wettelijke regeling van deze aangelegenheid werd algemeen toegejuicht."

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb van gejuich in deze discussies hoegenaamd niets vernomen.

Bovendien heeft de Regeering gemeend, dat zij juist door het indienen van een wetsontwerp, om het onderzoek van ongevallen bij Marineschepen wettelijk te regelen, tegemoet komt aan een algemeenen wensch, die zich daarin zou uiten, dat meri wettelijke waarborgen heeft, om te verkrijgen een onderzoek naar die rampen. Voor de Regeering is het uiteraard vrij onverschillig of deze wet in het *Staatsblad* komt, omdat zij, als zij een onderzoek wil, dat haar bevredigt, zij dat kan verkrijgen door een commissie ad hoc. Maar ik heb juist gemeend, dat deze quaestie, die al gedurende zeer langen tijd een onderwerp van bespreking is geweest tusschen de Departementen, die er bij beirokken zijn, er een was, ten aanzien waarvan de Kamer hel op prijs zou stellen, dat zij wettelijk geregeld werd en ik heb den weerklank daarvan gevonden in dat algemeene toejuichen in het Voorloopig Verslag. Daarom is het mij wel een beetje vreemd te moede, nu ik hoor, dat eigenlijk geen der sprekers een lans gebroken heeft voor een wettelijke regeling, als dit wetsontwerp brengt.

De heer Knottenbelt vraagt, of er voldoende aanleiding is voor deze wet. Mijnheer de Voorzitter! Ik zou zeggen, dat zulks wel het geval is. Aanvaringen op kleine schaal, waarbij wel geen groote belangen, maar dan toch óók belangen betrokken zijn, hebben meermalen plaats en het wil mij voorkomen, juist na hetgeen er is geschied bij de ontzettende ramp bij Terschelling, dat voor een wettelijke regeling in deze alle mogelijke aanleiding is. Ik kan mij dan ook niet voorstellen, dat de Kamer zich zal tevreden stellen met een commissie ad hoc, indien er zóó groote belangen mede gemoeid zijn. Maar bovendien zal zulk een commissie toch niet de redding brengen, die de heer Knottenbelt zou willen, want dan zouden zeer zeker ook bij die commissie de marine-autoriteiten de aangewezen organen zijn, om van de zijde van het Marine-Departement de zaak te onderzoeken.

Nu zegt de heer Knottenbelt, dat het wel regel zal zijn, dat wij hier te doen hebben met ongevallen, die ontstaan tusschen een marinevaartuig en een koopvaardijvaartuig, nianr dat is lang niet iiltijrl het geval. Er kunnen toch, vooral bij moderne marine-oefeningen, die zoowel bij nacht als bij dag, onder water en boven water plaats hebben, zich allerlei ongelukken en rampen voordoen. Ik behoef maar te herinneren aan hel eskader in Indië, waarbij nog kort geleden een ernstig ongeluk heeft plaats gehad. Maar bovendien is juist de wet zoodanig geredigeerd, dat het niet uitsluitend gaat, om aanvaringen, maar dat het ook andere ongevallen betreft, die aan schepen kunnen overkomen, ongevallen — de heer Knottenbelt heeft ze reeds genoemd — niet munitie, het springen van een kanon, ongevallen met torpedo's, ongevallen bij liet boven water komen van onderzeebooten, enz. Tk noem b.v. iets, dat zeer goed kan voorkomen — en dat nog onlangs is voorgekomen —, nl. dat bij het boven

water komen van een onderzeeboot een aanvaring plaats heeft. Gelukkig is het ongeval van dezen aai-d. dat onlangs nog is voorgekomen, niet ernstig geweest, maar het spreekt vanzelf, dat de scheepvaartinspectie toch niet het competente lichaam kan geacht worden — met alle waardeering voor haar algemeene eigenschappen — om te gaan beoordeelen, of de commandant met zijn onderzeeboot goed gemanoeuvreerd heeft, of de bediening van de watertanks goed heeft plaat.: gehad, kortom, of het geheele beleid van den commandant van de onderzeeboot juist is geweest.

Nu zegt de hrrr Knottenbelt er een groot bezwaar tegen te hebben, dat de Marineraad een lichaam zal worden, dat gezag heeft. Ik hoop het van harte, dat dit het geval zal worden; dat zou liet bewijs zijn, dat die raad zijn tank goed vervult. De taak van den rechter wordt door dit ontwerp van wet absoluut niet aangetast. En nu moet het m. i. toch een groot voordeel worden geacht, indien de rechter bij het vellen van zijn beslissing een degelijk, grondig en deskundig onderzoek voor zich heeft, waarbij de zaak van alle kanten bekeken wordt.

De heer Knottenbelt heeft gezegd, dat de Marineraad bevooroordeeld zou zijn, dat daar een zekere korpsgeest zou bestaan, die er tor aanleiding kan geven, dat men den commandant en zijn personeel in het gelijk stelt. Bij de verschillende gevalletjes, die ik heb waargenomen, waarbij ei. verschil van inzicht bestond naar aanleiding van de oorzaken van aanvaringen, b.v. bij het optreden van politievaartuigen bij de visschersvloot, heb ik juist altijd buitengewoon sterk gevoeld, dat de marinecommandanten ren zeer objectief onderzoek hebben gehouden en een zeer objectief verslag hebben gegeven. Indien ook maar eenigszins bleek, dat de schuld aan de zijde van de marine was, is men ook coulant geweest met het trekken van de consequenties, die van die overtuiging het gevolg moesten zijn.

Waar men dus een beoordeeling heeft, die in. i. zoowel deskundig als objectief is en waar men het den rechter gemakkelijk maakt een oordeel te vellen, geloof ik, dat men den rechter een grooten dienst bewijst, door dit ontwerp van wet aan te nemen, wanneer men dezen rechter althans genoeg bevoegdheid geeft om aanvullingsonderzoeken te houden.

Nu betoogt de heer Knottenbelt de wenschelijkheid, bij een gemengd conflict — dus vaii een aanvaring tusschen een marinevaartuig en een koopvaardijvaartuig — dit niet te brengen onder den Marineraad. Maar nu is er aan alle gevallen, die ik heb genoemd, een militair-technische zijde; zulks kan evengoed het geval zijn bij een aanvaring tusschen een koopvaardijschip en een marinevaartuig. En dan wijs ik er op. dat, indien de Marineraad van meening is, dut er tekortkomingen zijn aan de zijde van het koopvaardijschip, krachtens artikel 14 de zaak vanzelf overgaat naar den Raad voor de Scheepvaart, die zich dan een volledig oordeel kan vormen. De heer Knottenbelt heeft gesproken van een scheeve positie, waarin die Marineraad zou komen. Ik kan dat niet beamen, en bovendien

zou dat bij de oplossing, die hij voorstelt, nl. het onderzoek op te dragen aan een commissie ad hoc, in veel hooger mate het geval zijn. Men zal toch veel meer vertrouwen stellen in een Marineraad, waarvan het personeel 4 jaar in functie blijft, dan in een commissie, die telkens verandert en waarbij men onwillekeurig de gedachte krijgt, dat er personen in zitten, die niet veel ervaring in dergelijke aangelegenheden hebben. Vandaar dan ook, dat ik de Kamer wel in overweging zou willen geven om het stelsel van den Marineraad aan te nemen. Ik ben overtuigd, dat het een gevoel van bevrediging zal geven, indien dit ontwerp in het *Staatsblad* mocht komen.

Ik zou, naar aanleiding van hetgeen de heeren Knottenbelt en Brautigam hebben gezegd over het loorlswezrn, mij hij rlc zienswijze van die heeren willen aansluiten; liet zou niet goed zijn om het loodswezen, dat alleen voor de koopvaardij dienst doet, onder deze wet te brengen. Zeer zeker verdient het ernstig overweging te voorlromen, dat zich in de toekomst het geval zal herhalen, hetwelk wij hebben gehad, toen de Raad voor de Scheepvaart in verband met de redactie r-an de wet zich incompetent moest verklaren, omdat niet vaststond, dat het ongeval op de Nederlandsche kust heeft plaats gehad. Tk geef clan ook gaarne toe, rlat aanvulling van de Schepenwrt in dit opzicht gewenscht is.

De heer **Knottenbelt:** Mijnheer de Voorzitter! Het schijnt mij gewenscht, dat ik het standpunt, dat ik tegenover deze wet inneem, nog eens duidelijk uiteenzet. Dat standpunt is dil: dat het mij voorkomt, wat de heer Brautigam met mijn volle instemming ook heeft betoogd, dat deze wet onnoodig is en dat ik — ik ben door den Minister allerminst overtuigd - - dus tegen dit wetsontwerp zal stemmen.

Tk geloof, dat het beter is, dat dit wetsontwerp in het geheel niet in het *Staatsblad* komt, maar subsidiair, wanneer dil wetsontwerp mocht worden aangenomen, zou ik in ieder geval meenen, dat het beter is, wanneer art. 27 wordt gewijzigd zooals ik voorstel.

Ik zal dat straks bij artikel 27 nader toelichten, maar thans wil ik even trachten te rescontreeren de opmerkingen, die de Minister heeft gemaakt tegenover liet tweeledig standpunt van mij. De Minister heeft betoogd, dat wij een wet als deze noodig hebben, omdat er zich wel eens aanvaringen tusschen Nederlandsche oorlogsschepen voordoen en die door de Marine moeten worden berecht. Die gevallen blijken wel zeer zeldzaam te zijn, want het eenige, dat de Minister heeft genoemd, nl. van een aanvaring tusschen twee oorlogsschepen in Indië, is een geval, dat nu juist niet onder deze wet valt. Het komt in elk geval, gelukkig voor onze goede Marine, veel minder voor dan de Minister ons wil doen gelooven.

Laten wij in dezen tijd niet een college in het leven gaan roepen met al zijn ap- en dependenties, als dat niet noodig is. Ik heb er nooit iets vair bemerkt, dat de Marine het gemis van zulk ren raad heeft gevoeld. In de enkele gevallen, waarin een bijzonder onderzoek

noodig werd geacht, is er een commissie ad hoc benoemd. Nu zegt de Minister wel. dat zulk een commissie ad hoc minder auto iteit heeft dan een bestaande vaste raad. doch de juistheid van deze opvatting kan ik niet toegeven.

Maar het loopt niet alleen. zegt de Minister, over aanvaringen, er zullen ook wel eens ongevallen van anderen aard voorkomen. Zeer zeker, maar is daarvoor een vaste Marineraad noodig? Ik hoop. dat hier te lande nooit zal gebeuren wat mrt een Fransch oorlogsschip is gebeurd, nl. dat het door zelfbranding van het kruit iii de lucht vloog. Doch denkt de Minister. dat hij. als zich een dergelijk geval voordeed, het beste college van onderzoek alsdan zou hebben in een te voren aangewezen raad? In zulk een geval schijnt het mij veel beter een college van deskundigen te benoemen, die daarover hun oordeel kunnen geven.

Verder heeft de Minister als argument voor het instellen van een Marineraad genoemd, dat. als er een aanvaring plaats heeft tusschen een oorlogsvaartuig en een koopvaardijschip, het in het algemeen niet gewenscht is, dat de Raad voor de Scheepvaart daarover oordeelt, omdat daarbij dikwijls marine-technische factoren in aanmerking komen. De Minister behoeft niet bang te zijn, dat de Raad voor de Scheepvaart macht zal uitoefenen over de Marine-officieren. De vraag of de betrokken officier der Marine blaam verdient. zal op de gebruikelijke wijze worden beoordeeld door zijn superieuren of door een commissie ad hoc. De bevoegdheid van den Raad voor de Scheepvaart, wat betreft het uitoefenen van tucht, is uitsluitend beperkt lot de officieren van koopvaardijschepen. Die Raad heeft volstrekt niet het recht eenigen tuchtmaatregel toe tr passen tegen de Marine. Die Rand kan zich overigens in bijzondere gevallen volkomen laten inlichten door de deskundigen van de Marine. Volgens de wet moeten twee van zijn leden zeeofficieren zijn; die weten wel of er iets technisch aan de orde is en zullen wel aan den Raad zeggen of technische deskundigen moeten worden gehoord.

Voor het geval, dat een duikboot naar boven komt en in botsing komt met een koopvaardijschip, is een Marineraad niet noodig en kan de Rand voor de Scheepvaart evenals de rechter beoordeelen hoe zich de zaak heeft toegedragen. De beslissing van den Raad voor de Scheepvaart ten opzichte van de koopvaardij zal overigens ten aanzien van de Marine-officieren geen consequenties medebrengen, want de Raad voor de Scheepvaart heeft ten opzichte van de Marine-officieren geen disciplinaire bevoegdheden, hetgeen iiiet uitsluit. dal. wanneer op onze kust een aanvaring plaats heeft tusschen een oorlogsschip en een koopvaardijschip, krachtens de tegenwoordige wet de Raad roor de Scheepvaart wel een onderzoek mag instellen.

De hoofdzaak is. dal de Minister aantoont, dat het noodig is een riieuw college in het leven te roepen, dat zou moeten voorzien in de behoefte van de Marine. En, omdat de Minister naar mijn meening daarin niet is geslaagd, ben ik voornemens mijn stem niet aan dit

ontwerp te geven, terwijl ik zal trachten door een amendement nog eenige verbetering aan te brengen.

De heer **Brautigam:** Mijnheer de Voorzitter! De Minister is in zijn antwoord aangevangen met te zeggen, dat de Regeering feitelijk geen behoefte had aan deze wet en dat het der Regeering vrij onverschillig was of deze zaak in het *Staatsblad* kwam of niet, want dat, als de Regeering behoefte had aan een onderzoek, zij dat op de gebruikelijke wijze kon krijgen. Maar de Minister meende, dat er zulk een sterke aandrang was gekomen naar een wettelijlie regeling, in verband met de ramp, die bij Terschelling heeft plaats gehad.

Nu heb ik straks reeds gezegd, dat ik vermoedde, dat dit ontwerp is ontstaan na den aanclrang na de ramp, aan een loodsvaartuig bij Terschelling overkomen. Maar wat is nu het eigenaardig?? Voor den loodsdienst blijft de zaak geheel ongeregeld, want dit ontwerp slaat niet op rampen, aan loodsschepen overkomen, en de Minister zegt zelfs, dat het beter is, dat daarvoor de Raad voor de Scheepvaart bevoegd wordt verklaard, waartoe een wijziging van de Schepenwet noodig is. Maar waarom is de Regeering dan niet met een wijziging van de Schepenwet gekomen? Ik zou hem willen verzoeken, met zijn ambtgenoot van Waterstaat in overleg te treden, om die wijziging zoo spoedig mogelijk in te dienen.

Maar wat dan hier overblijft, een onderzoek naar rampen, aan oorlogsschepen overkomen, en dat alleen in de Europeesche wateren, want Indië valt er buiten, komt mij voor te zijn een groote parade met een klein garnizoen. Bij het gering aantal schepen en het klein aantal ongevallen, vind ik liet niet noodig, zulk een college in het leven te roepen.

De heer Oud: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil mij met een enkel woord aansluiten bij het betoog van de heeren Knottenbelt en Brautigam. De Minister heeft gesproken van de ramp van den loodsschoener bij Terschelling, maar ik herinner er aan, dat het feit, dat die ramp niet onderzocht is door den Raad voor de Scheepvaart, niet lag aan de wet, maar aan de houding, die toen de scheepvaartinspectie heeft aangenomen.

Er is, toen ik de eer had dezen Minister en zijn ambtgenoot van Waterstaat naar aanleiding van deze ramp te interpelleeren, duidelijk gebleken, dat er niet de minste neiging bestond bij het Departement van Waterstaat, vermoedelijk onder invloed van het Departement van Marine, om het onderzoek betreffende loodsvaartuigen onder den Raad voor de Scheepvaart te plaatsen, want, als men dat wilde, had men dat ook toen reeds kunnen doen. Want het is duidelijk genoeg gebleken, dat het toen een ramp op de kust betrof. Ook uit dat oogpunt vind ik liet argument van den Minister niet gelukkig. Maar overigens heeft de heer Rrautigam volkomen gelijk, wanneer hij lot den Minister zegt: gij behoeft u, wat die loodsschoener betreft, niet op dit wetsontwerp te beroepen, want het gaat daarbij om

een wijziging van de Schepenwet. Voor mij weegt het zwaarst, dat wij gaan instellen een nieuw college, met alle rompslomp daaraan verbonden; dat nieuwe ambtenaren, nieuwe bureaukosten zal meebrengen, ook al doet men het zoo eenvoudig mogelijk, terwijl ik er geen enkel practisch nut van verwacht. Ik geloof ook, dat ik straks mijn stem zal geven aan het amendement van den heer Knottenbelt, maar, los daarvan, zal ik mijn stem uitbrengen tegen dit wetsontwerp.

De heer **J. J. C. van Dijk:** Mijnheer de Voorzitter! De Minister heeft gezegd, dat de Regeering op dit wetsontwerp niet bijzonder prijs behoeft te stellen, en de heer Knottenbelt heeft betoogd, dat het wetsontwerp eigenlijk onnoodig is. Men zou daaruit misschien de conclusie kunnen trekken, dat men zich voor het wetsontwerp niet erg warm heeft te maken. Toch geloof ik, dat die conclusie niet geheel juist zou zijn. Het is inderdaad waar, dat het wetsontwerp niet strikt noodig is, omdat de Regeering altijd de bevoegdheid heeft, bij een ongeval, aan een oorlogsvaartuig overkomen, een commissie ad hoc in te stellen. Maar ik geloof, dat er grootere rechtszekerheid gelegen is in een permanent lichaam dan in commissies ad hoc. De mogelijkheid zou bestaan, dat bij de aanwijzing van leden eener commissie ad hoc zich invloeden van persoonlijken aard zouden doen gevoelen; dergelijke invloeden zijn bij een permanent lichaam uitgesloten.

De opmerking is gemaakt in zake de deskundigheid van de leden van den Marineraad, dat men toch niet deskundigen op het geheele maritiem-technische gebied in dien raad kan opnemen, maar zoo moet de zaak niet worden gesteld. De Marineraad zal natuurlijk ook deskundigen kunnen en moeten hooren, maar de leden, die daarin zitting hebben, zullen op maritiem-technisch gebied zoover deskundig zijn, dat zij behoorlijk kunnen overwegen en beoordeelen, wat de deskundigen hebben gezegd. Ik geloof dus, dat men tegen een Marineraad als zoodanig weinig bezwaar kan inbrengen. De opmerking, dat weer een nieuw lichaam wordt ingesteld met al den daaraan verbonden romsplomp, wordt reeds door het wetsontwerp zelf weersproken. Het is als het ware een latent college, waaraan geen administratieve rompslomp verbonden is; telkens wanneer een uitspraak moet worden gedaan, wordt het latente college in actie gesteld.

Wanneer het gaat om ongevallen, die uitsluitend betrekking hebben op oorlogsvaartuigen, dan is de zaak eenvoudig en is het zeer gewenscht, dat daarover een Marineraad zal oordeelen, want alleen een dergelijke Raad is in deze zaken tot oordeelen volkomen bevoegd. Echter kan zich een moeilijkheid voordoen, wanneer het gaat om een ongeval, waarbij niet alleen een oorlogsvaartuig, maar ook een koopvaardijvaartuig is betrokken. De regeling in het wetsontwerp heft de bezwaren m. i. voldoende op. Artikel 27 stelt dan buiten werking hoofdstuk IV. en artikel 70 van de Schepenwet, waarmede dus is uitgesproken, dat de Marineraad uitsluitend het lichaam is,

dat de zaak moet onderzoeken. Artikel 14, 4de lid. geeft voorts hel voorschrift. dat, indien vermoeden bestaat, dat de ramp of het ongeral door ongeschiktheid, nalatigheid, enz. van den kapitein, stuurman of niacliinist van een koopvaardijvaartuig is ontstaan. de zaak wordt gesteld in handen van den hoofdinspecteur voor de scheepvaart, waarmede de Schepenwet weer ten volle in werking kan treclcn. Bij deze regeling zal het niet voorkomen. dat men dezelfde vraag aanhangig maakt bij twee verschillende colleges. Normaal zal dus zijn. dat de Marineraad zich uitspreek1 of, wanneer het geval van artikel 14. 4cle lid, aanwezig is, dat ook de Raad voor de Scheepvaart zich uitspreekt. Wanneer men echter een andere regeling zou treffen in artikel 27, dan zon de zaak veel meer gecompliceerd worden. Dan zou men het geval krijgen, dat aanstonds zoowel de Raad voor clr Scheepvaart zicli mrt liet geval bezighoudt als de Marineraad. Men heeft dan over hetzelfde vraagstuk tweeërlei rechters en dan bestaat natuurlijk de kans, dat de uitspraken niet gelijk zullen zijn.

Ten slotte wil ik mij gaarne aansluiten bij hetgeen in het midden is gebracht ten aanzien van de loodsvaartuigen, nl. dat het gewenscht zou zijn, voor die vaartuigen een regeling te treffen, die zou moeten worden gevonden in de Schepenwet. Ook ik geloof, dat het aanbeveling zou verdienen. in de Schepenwet een zoodanige wijziging te brengen, dat loodsvaartuigen daaronder vallen, en ik zou dit punt zeer in de aandacht van de Regeering willen aanbevelen.

De heer **Lambooy,** Minister van Marine a. i.: Mijnheer de Voorzitter! Van twee verschillende zijden is gezegd geworden, dat hier zal worden ingesteld een nieuw college. met allerlei rompslomp en allerlei kosten. De samenstelling van den Marineraad is juist van dien aard. dat er nagenoeg geen kosten aan verbonden zijn. Tri den Marineraad zullen zitting hebben vier officieren, of oud-officieren. Het spreekt vanzelf. dat. indien men daarvoor geschikte in dienst zijnde officieren heeft. men hen bij voorkeur zal benoemen. en dan zijn de kosten eigenlijk nihil: behalve dan eventueele verplaatsingsX-ohten, die bij elk onderzoek moeten worden gemaakt. Titdicii men experts noodig acht voor bepaalde onderdeelen. heeft de Minister in de Marine op de werven of onder de ambtenaren van het Departement de specialisten iii verschillende zaken, die ook dan hun werk doen, zonder dat zij daarvoor toelagen of vergoedingen krijgen. In tegenstelling dus met hetgeen hierover is opgemerkt. zullen de kosten uitermate gering zijn en zeker niet grooter, dan wanneer het onderzoek door den Raad voor de Scheepvaart wordt ingesteld.

In tweede instantie is op den voorgrond gebracht dat. indien een aanvaring plaats vindt tusschen een koopvaardijsschip en een marinevaartuig de wet buiten werking gesteld zou moeten worden. Indien dit de beslissing der Kamer zou zijn, dan heb ik veel liever de commissie ad hoc. Juist omdat ook militair-technische zaken beoordeeld moeten worden bij aanvaring met een koopvaardijschip, moet liet onderzoek geschieden door den Marineraad.

De heer Knottenbelt heeft er op gewezen, dat de Schepenwet toelaat een onderzoek in te stellen, ook in geval van aanvaring met een oorlogsschip, maar, heeft hij er aan toegevoegd, alleen op onze kust en in de riviermonden. De bedoeling van clit wetsontwerp is juist de zwak ie regelen overal. waar een aanvaring kan plaats hebben en een parallelwet in het leven te roepen voor Indië.

Er is nu. zoowel door den heer Knottenbelt als door de heeren Oud en Brautigam geijverd voor een commissie ad hoc. Na de ramp bij Terschelling heb ik — zij het dan geen officieele commissie ad hoc — toch de hoogste autoriteiten aangewezen om ter plaatse de zaak te onderzoeken met de commissarissen. die daar buiten en boven liet geval stonden. Maar ik heb nog nooit ernstiger aanvallen in de Kamer gehad, dan toen ik mij met dal onderzoek tevreden stelde. De heer Oud heeft mij daarvoor geweldig de les gelezen, ik ben er. zooals u ziet, nog van onder den indruk! Dat is een geval geweest, waarbij de inspecteur-generaal met de onder hem staande autoriteiten van het loodswezen de zaak heeft onderzocht, een kleine commissie ad hoc dus, en dat is in de Kamer, van alle zijden, zonder eenige uitzondering, becritiseerd. Dat is een van de oogenblikken geweest. waarop de aanvallen zóó op de Regeering geconcentreerd waren als ik zelden heb bijgewoond. Vandaar, dat ik iii ernstige overweging geef thans een geordenden, hij de wet geregelden toestand in het leven te roepen.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

De artikelen 1 en S worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Beraadslaging over artikel 3, luidende:

„1. De voorzitter, de leden, de deskundige raadgevers en de secretaris van den Marineraad, hunne plaatsvervangers, alsmede de Marineofficieren in het eerste lid van artikel 9 bedoeld, hebben ic allen tijde toegang tot de schepen, waaraan een ramp of ongeval. als bedoeld iii artikel I. vierde lid, is overkomen. of welke een zoodanige ramp of een zoodanig ongeval hebben veroorzaakt, en tot de plaatsen, waar zoodanige schepen zirh bevinden.

2. Deze bevoegdheid geldt eveneens ten aanzien van de schepen, welke op eenigerlei wijze. zij het ook slechts middellijk, bij de ramp of het ongeval betrokken zijn."

De **Voorzitter:** Het lijkt mij gewenscht om. met het oog op den samenhang van de artikelen 3 en 27, beide artikelen Ie zamen Ir: behandelen. Ik doe daartoe het voorstel

Daartoe wordt besloten.

Beraadslaging over artikel **fl.** luidende:

„In alle gevallen, waarop deze wet van toepassing is, zijn behoudens het bepaalde in het vierde lid van artikel 14 de voorschriften van Hoofdstuk IV der Schepenwet niet van toepassing, noch het voorschrift vervat in artikel 70 van die wet."

De **Voorzitter:** Op dit artikel is door den heer Knottenbelt een amendement voorgesteld, strekkende om het artikel te lezen als volgt:

„In alle gevallen, waarin bij rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen, schepen zijn betrokken waarop de schepenwet van toepassing is, blijft die wet van toepassing."

De heer **Knottenbelt** verkrijgt het woord tot toelichting van het amendement en zegt: Mijnheer de Voorzitter! De strekking van dit amendement is, om in de wet te bepalen precies het omgekeerde van wat er thans in staat. Tot mij is de kraag gericht, of ik hetzelfde niet zou kunnen bereiken, door aan de Kamer te adviseeren, het voorgestelde art. 27 te verwerpen. Wanneer men dat artikel schrapt, zou men inderdaad tot dezelfde conclusie komen als bij aanneming van mijn amendement. Maar nu uit den geheelen opzet van de wet en uit de toelichting blijkt de bedoeling, dat de Marineraad zal voorgaan, vond ik liet gewenscht, dat duidelijk zou blijken, dat dit de bedoeling van de wet niet is, maar dat naast den Marineraad zal werken de Raad voor de Scheepvaart.

Men zal betoogen, dat dat ongewenscht is, omdat men zal krijgen strijd tusschen twee verschillende disciplinaire colleges, maar dat is juist de reden, waarom ik meen, dat deze heele wet niet tot stand mort komen, omdat zij, door een Marineraad in het leven te roepen, in vele gevallen de noodzakelijkheid van een onderzoek door twee colleges naast elkaar zal scheppen. Het is deze wet zelf, die, door een nieuw college te scheppen en de werkzaamheden tusschen het bestaande en nieuwe college te moeten verdeelen, maakt, dat zich dubbele uitspraken zullen voordoen. Want het staat volkomen vast, dat heb niet in de bedoeling van den Minister ligt, om den Marineraad het recht te geren om over koopvaardijmenschen discipline uit te oefenen. De Minister zegt: de Marineraad heeft hei. eerste onderzoek, en wanneer hij meent, dat bij de koopvaardij fouten zijn gemaakt, dan heeft dr. Raad voor de Scheepvaart te oordeelen, of dat het geval is cri of disciplinaire maatregelen moeten worden genomen. Hij heeft dus een tweeslachtige regeling in het leven geroepen, en dat kan niet anders, ten gevolge van de door hem voorgestelde regeling. Maar dat is juist de fout van dit wetsontwerp en dr. voordeelen, aan den Marineraad verbonden, zijn tegenover dit bezwaar m. i. zoo gering, dat ik van oordeel ben, dat het wetsontwerp geen aanbeveling verdient. Maar als men daar anders over denkt, dan meen ik, dat men beide Raden in hun geheel moet laten, zoodat de Marineraad disciplinair optreedt op zijn gebied en dr Raad voor de Scheepvaart op het zijne. Als men clan aanvoert, dat er dan verschillen van meening tusschen beide colleges kunnen ontstaan, dan zeg ik: dat kan bij de regeling van het wetsontwerp ook. Ik mort hier nog even uiteenzetten, mat de laak van den Raad voor de Scheepvaart eigenlijk is, want daaromtrent schijnt bij sommigen nog eenige duisterheid te bestaan. Die Raad heeft een tweeledig doel. Art. 27 der Schepen-

wet zegt, dat hij ten doel heeft het instellen van een onderzoek naar de oorzaken van plaats gehad hebbende scheepsrampen dl voorts zijn aan den Raad zekere disciplinaire bevoegdheden toegekend tegenover kapitein, stuurlieden en machinisten. Wanneer er een collisie heeft plaats gehad tusschen een boven water komende marineduikboot en een koopvaardijschip, dan zal de Raad daarnaar een onderzoek moeten instellen en daarnevens zal hij moeten onderzoeken, wat aan boord van het koopvaardijschip is gebeurd en of daarvoor disciplinaire straffen moeten worden toegepast. De taak van den Raad voor de Scheepvaart zal zich nooit kunnen uitstrekken tot disciplinaire maatregelen in verband met hetgeen aan boord van een oorlogsschip is gebeurd.

De Raad zal zijn onderzoek moeten instellen iii alle gevallen, behalve wanneer het betreft de in art. 2 der wet uitgezonderde soorten schepen, dat is b.v. in het geval, dat twee oorlogsschepen iii aanvaring komen. Dan moet de Raad er buiten blijven. Daarop is weer een uitzondering gemaakt in art. 70, nl. wanneer op onze kusten of in onze riviermonden twee oorlogsschepen een collisie hebben gehad. Dan zou de Raad ook bevoegd zijn. maar, naar ik meen, stelt de Raad daarnaar nooit een onderzoek in. De Raad zal echter steeds bevoegd zijn, wanneer een koopvaardijschip in collisie is geweest met een oorlogsschip. Nu is mijn overwegend bezwaar tegen dit wetsontwerp, dat aan den Raad voor de Scheepvaart wordt ontnomen het onderzoek naar alle gevallen, waarin een koopvaardijschip n ren oorlogsschip bij de ramp betrokken zijn geweest en dat hem dienaangaande alleen een oriderzoek wordt toegestaan in die gevallen. waarin de Marine zulks wenschelijk vindt. Dat staat in art. 14. ten vierde, en dit is mijn groote bezwaar.

Lateii wii nu niei een lacune maken in de taak van den Raad voor de Scheepvaart, maar laten wij die taak laten in haar geheel, en wanneer wij voor oorlogsvaartuigen een Marineraad aanvaarden, laten wij diens taak daii ook in zijn geheel laten. De enkele gevallen van tegenstrijdigheid schijnen mij niet van belang.

Mijnheer de Voorzitter! In mijn algemeene beschouwingen heb ik reeds genoeg over dit onderwerp gezegd rn ik meen het dus bij deze toelichting te kunnen laten. Alleen wil ik nog opmerken, dat, wanneer het amendement wordt aangenomen, er nog verschillende wijzigingen in het ontwerp zullen moeten worden aangebracht, zooals in art. 14. lid 4, en in de artikelen, die betrekking hebben op liet onderzoek dooi den Marineraad. Intusschen is dit iets van later zorg

Het amendement is mede-onderteekend door mejuffrouw Westerman, de heeren J. ter Laan, van Gijn, Bierema, Droogleever Fortuyn, Brautigam, mevrouw Bakker—Norl. de heeren vaii Aalten en van der Heide, en rnaakt mitsdien een onderwerp van beraadslaging uit.

De **Voorzitter:** Ik geef thans het woord aan den heer Knottenbelt over de beide artikelen en het amendement.

De heer **Knottenbelt:** Mijnheer de Voorzitter! Ook tegen de artt. 3 en 4 bestaat bij mij bezwaar. Artikel X bepaalt:

„De voorzitter, de leden, de deskundige raadgevers en de secretaris van den Marineraad, hunne plaatsvervangers", enz., „hebben te allen tijde toegang tot de schepen", enz., „welke op eenigerlei wijze, zij hel ook slechts middellijk, bij de ramp of het ongeval betrokken zijn.".

en art. 4 legt aan de opvarenden dier schepen de verplichting op tot het geven van alle gewenschte inlichtingen.

Stel nu, dat er een aanvaring heeft plaats gehad tusschen een marineschip en een koopvaardijschip, dan krijgen wij den eigenaardigen toestand, dat de Staat, die in deze partij is, het recht heeft, door zijn ambtenaren een onderzoek te laten instellen om bewijsmateriaal van de tegenpartij te verkrijgen, hetwelk de Staat in ren toekomstige civiele procedure kan gebruiken. In elk proces geldt de regel, dat een drr partijen zich nooit begeeft in het kamp van de andere, om daar onderzoek te doen. Dat zou in strijd worden geacht met het fatsoen. Een advocaat, die zijn best doet de getuigen van de tegenpartij te hooren, wordt geacht niet fatsoenlijk tc handelen. Hirr wordt dit echter voorgeschreven in de wet.

Er komt nog deze laeune bii, dat in art. 5 aan die onderzoek doende heeren geheimhouding wordt voorgeschreven orer datgene, wat zij te weten komen, behalve tegenover de boven hen gestelde autoriteiten. Maar aan die autoriteiten wordt geen geheimhouding opgelegd. Dit is een fout. die mort worden goedgemaakt.

Wordt art. 27 aangenomen, dan zullen de artikelen 3. 4 en 5. alsmede artikel 14, ten vierde moeten vervallen. maar, Mijnheer de Voorzitter, daar u hij aanneming van het amendement een tweede lezing zult voorstellen, kunnen deze veranderingen dan nog worden aangebracht?

De heer **Heemskerk:** Mijnheer de Voorzitter! Ik heb liet woord gevraagd omdat ik gaarne eenige punten tot klaarheid zou zien gebracht. die mij na de rrde van den heer Knottenbelt niet duidelijk zijn.

Ik stel voorop, dat het mij niet te doen is om van den Marineraad af te komen. De heer Knottenbelt heeft bij de bespreking van art. 3. dat op het oogenblik ook aan de orde is. zich daartegen verlilaarcl omdat volgens liem op die manier de eene partij toegang krijgt tot dc eigendommen en terreinen der andere partij.

Ik geloof, dat die voorstelling niet juist is. Art. 3 bepaalt:

„De voorzitter, de leden. de deskundige raadgevers en de secretaris van den Marineraad. hunne plaatsvervangers, alsmede de marineofficieren in het eerste lid van artikel 9 bedoeld. hebben te allen tijde toegang tot de schepen, waaraan een ramp of ongeval, als bedoeld in artikel 1. vierde lid, is overkomen, of welke een

zoodanige ramp of een zoodanig ongeval hebben veroorzaakt, en tot de plaatsen, waar zoodanige schepen zich bevinden."

Nu zegt de heer Knottenbelt, wanneer er nu quaestie van is, dat het een of ander particulier schip aan een schip van den Staat schade heeft veroorzaakt, zoodat wellicht de Staat een vordering heeft, of dat er schade is gedaan aan dat schip en het geval doet zich voor, dat de Staat dr schade moel vergoeden, dan zal de Staat zich den toegang verzekeren tot dat schip of de plaats waar dat schip zich bevindt en de eene partij kan dus alsdan op hel terrein van de andere komen.

Speelt hier dien geachten afgevaardigde, die zoo volkomen vertrouwd is met rechtspraktijk en de belangen van hen, die bij de rechtspraktijk betrokken zijn, zijn denken, daarop gericht, geen parten? De Marineraad zal niet partij zijn, maar een rechtsprekend orgaan, niet in dien zin, dat er civielrechtelijke uitspraken worden gedaan, maar een orgaan, dat recht moet spreken in de eerste plaats feitelijk over den toestand zooals die is geweest bij een ongeval en in de tweede plaats eventueel een uitspraak van tucht moet geven.

Dat is niet een vertegenwoordiging van den Staat als partij, daar heeft de civielrechtelijke positie van den Staat niets mee tc maken, evenmin als eeii rechter en een deskundige, die door een rcchtcr met een deskundig onderzoek is belast. Het wil mij voorkomen, dat bij de bestrijding van clit wetsontwerp ook in het algemeen de Marineraacl niet genoeg wordt gewaardeerd. Dat komt nu bij dit artikel :$ weer aan den dag.

De Marineraad zal worden samengesteld uit een rechtsgeleerd voorzitter, en verder uit personen, die technisch deskundig zijn op het gebied waarover zij te oordeelen hebben, precies als de Raad voor de Scheepvaart en de Raad van Tucht voor de koopvaardij, waaruit de Scheepvaartraad is voortgekomen en dien ik 28 jaar gekend en gediend heb als secretaris. En het heeft mij steeds getroffen hoe goed dal werkt, technisch-deskundige leden onder leiding van ren juridischen voorzitter en met den bescheiden bijstand van ren juridischen secretaris. Dat spaart uil in vele gevallen het hooren van deskundigen, en dat geeft meer waarborgen voor zuiver objectieve uitspraken dan een commissie, die uitsluitend uit technici samengesteld is en die in marinezaken allicht meer op het militaire aspect der zaak zullen letten dan dit hij inschakeling van het meer algemeen objectieve ,juridische clement het geval zal zijn.

Ik heb mij daarom wel eenigszins verwonderd over de oppositie, die tegen dit wetsontwerp en den Marineraad is gerezen en welke culmineerde in de aanvankelijk mij zonderling voorkomende bezwaren van den heer Knottenbelt tegen art. 3.

Nu interesseert mij zeer hoe hd zal wezen als het amendement van den heer Knottenbelt op artikel 27 wordt aangenomen. Het stelsel van het wetsontwerp vindt men in het vierde lid van artikel 14,

dal in onmiddellijken samenhang is met artikel 27, want artikel 27 zegt:

> .,In alle gevallen. waarop deze wet van toepassing is. zijn behoudens het bepaalde in het vierde lid van artikel 14 de voorschriften van hoofdstuk IV der Schepenwet niet van toepassing. noch het voorschrift vervat in artikel 70 van die wet."

Art. 70 betreft het geval, dat er bij de Nederlandsche kust iets gebeurd zal zijn, enkel met oorlogsvaartuigen.

Wat zegt het vierde lid van artikel 14?

> „Indien bij den Marineraad tijdens het onderzoek liet vermoeden is gerezen, dat de ramp of het ongeval is veroorzaakt door de ongeschiktheid, of door ren daad of nalatigheid van den kapitein, een stuurman of een machinist van een schip, dat ingevolge artikel 2 of artikel 2*bis* der Schepenwet onder de bepalingen dier wet valt, worden, behoudens in het uitzonderingsgeval bedoeld in het slot van artikel 7, eerste lid, en in artikel 9, tweede lid, na afloop van de behandeling der zaak de stukken van het onderzoek in handen gesteld rail den hoofdinspecteur voor de scheepvaart, die handelt als in hoofdstuk IV dier wet is omschreven."

Wij hebben hirr dus het geval, dat er is een collisie tusschen ren oorlogsschip en een koopvaardijschip. Nu zal eerst de Marineraad de zaak van het oorlogsschip afhandelen. Wanneer echter bij die behandeling liet vermoeden is gerezen, dat er schuld is bij den kapitein van hrt koopvaardijschip, zal de zaak in handen gesteld worden van den hoofdinspecteur, die haar brengt voor den Raad voor de Scheepvaart.

Dat is het stelsel.

Of dit stelsel heelemaal goed is, wil ik op dit oogenblik daar laten. Ik erken: dat stelsel kan bezwaren hebben.

Want nu kan de Scheepvaartraad zijnerzijds een beslissing nemen over de schuld van den koopvaardijkapitein en in het algemeen over de oorzaken van het ongeval. Dit laatste moet er bij in aanmerking worden genomen, want het is ook mogelijk, dat hij geen maatregel van tucht treft, doch alleen een uitspraak doel over de oorzaken van het ongeval. Maar in ieder geval krijgt mrn eerst uitspraak van den Scheepvaartraad, die formeel wel staat naast de uitspraak van den Marineraad, maar die intrinsiek er mee in strijd kan zijn.

Dat is mogelijk volgens het wetsvoorstel. Intusschen zal die uitspraak grcn invloed hebben op hei lot van den kapitein van het oorlogsvaartuig, want daarover is reeds beslist rloor den Marineraad, en een tuchtmaatregel van den Scheepvaartraad kan dus alleen treffen den kapitein van heb koopvaardijschip. Daarbij behoeft de Scheepvaartraad zich niet te laten leiden door de uitspraak van den Marineraad.

Het nadeel van deze regeling is — dal gevoel ik —, dat er twee uitspraken kunnen zijn, die intrinsiek met elkaar in strijd zijn.

Nu lokte mij daarom het amendement van den heer Knottenbelt op artikel 27 bij oppervlakkige beschouwing wel aan. Hij wil artikel 27 lezen:

„In alle gevallen, waarin bij rarnpen en ongevallen, ovrrkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen, schepen zijn betrokken waarop de Schepenwet van toepassing is, blijft die wet van toepassing."

Als men dat zoo vluchtig leest, denkt men: zie eens aan: wij zijn van die tegenstrijdige uitspraken af. Er is een collisie geweest tusschen een oorlogsvaartuig en een koopvaardijschip. Het koopvaardijschip valt onder de Schepenwet. Dit geval was een geval, waarop de Schepenwet van toepassing was en nu zal de Scheepvaartraad over het geheele geval oordeelen cri zoowel de schuld kunnen toetsen van den koopvaardijkapitein, als de schuld van den kapitein van liet oorlogsvaartuig.

Zoover kan het nog juist zijn. omdat de Scheepvaartraad zich tot een simpele uitspraak omtrent de oorzaken van het ongeval kan bepalen zonder een tuchtmaatregel te nemen. Maar nu anders gezegd: „clan zou dus de Scheepvaartraad zoowcl de zaak vau den kapitein van liet koopvaardijvaartuig als van den kapitein van het oorlogsvaartuig in behandeling kunnen nemen". en clan is het niet juist.

Want de Scheepvaartraad kan een tuchtmaatregel nemen ten aanzien van den koopvaardijkapitein, maar geen tuchtmaairegel toepassen op den kapitein van het oorlogsvaartuig, aangezien in artikel 2 van de Schepenwet staat, dat de Schepenwet niet van toepassing is op schepen in dienst van het Rijk.

Wat volgt daaruit? Dat de vraag van de schuld van den kapitein van het oorlogsschip door den Scheepvaartraad niet kan worden behandeld.

Bepaalt men dus, wat het amendement ons voorstelt, .,dat in ieder geval, wanneer bij rarnpcn en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen, schepen zijn betrokken. waarop, de Schepenwet van toepassing is, blijft die wet van toepassing", dan kan, wat betreft de koopvaardijkapiteins de zaak berecht worden, maar dan zal dit wetsontwerp met zijn Marineraad niet van toepassing zijn, zoodat er voor de kapiteins der oorlogsschepen een lacune blijft. Is het dus de bedoeling, dat in dergelijke gevallen alleen zullen berecht worden de kapiteins van koopvaardijvaartuigen en niet die van oorlogsvaartuigen? Dat punt moet tot klaarheid worden gebracht, te meer. omdat. naar ik meen door den heer Knoitrnbelt zelf, bij de algemecne beschouwingen gezegd is, dat dan een commissie kan oordeelen, zooals dit hierbij ten aanzien van de marineofficieren is geschied. Er is een wet, waarin wordt bepaald, dat koopvaardijkapiteins zullen worden berecht door den Scheepvaartraad in sommige gevallen en volgens dit wetsontwerp zullen oorlogskapiteins berecht worden door den Marineraad, maar bij aanneming

van het amendement zullen wij hebben een geval, waarop noch de eene, noch de aiiderc wet vaii toepassing is. Dan blijft cr niets anders over, dan de zaak te laten onderzoeken door een commissie, zooals tot nu toe gebruikelijk was en waaraan geen behoefte meer zou zijn, als dit wetsontwerp wet wordt; die behoefte echter komt dan weer te bestaan. Wanneer er echter een ongeval heeft plaats gehad, waarbij geen koopvaardijvaartuigen zijn betrokken geweest, zal slechts in dat geval de Marineraad het aangewezen lichaam zijn om te berechten.

De heer Knottenhelt zegt, dat hij liet volkomen met mij eens is. maar zijn amendement zegt niet, wat er in het in dat amendement gestelde geval gebeuren zal met de oorlogskapitcins. Dat staat in de wel, zegt de heer Knottenbelt. Neen, Mijnheer Ce Voorzitter. dat staat er niet in, want in dat geval blijft de scheepvaartwet van kracht en die is niet van toepassing op oorlogskapiteins. Als die wet van toepassing blijft. dan ligt daarin opgesloten, dat dit wetsontwerp, wet ge orden, niet van toepassing is. De heer Knottenbelt zal dus de redactie van zijn amendement moeten wijzigen. Zooals het nu is, geloof ik niet, dat de Kamer het zal kunnen aannemen. vanwege dr dubbelzinnigheid, die onvermijdelijk het gevolg is van de redactie van liet amendement.

Het is om dit punt tot klaarheid te brengen, Mijnheer de Voorzilter, dat ik het woord heb gevraagd.

w

De heer **Brautigam:** Mijnheer de Voorzitter! Eenigszins angstvallig waag ik mij in dit debat tusschen den heer Knottenbelt en den heer Heemskerk. maar het is mij opgevallen, dat de laatste aanvankelijk niet afwijzend stond tegenover het amendement van den heer Knotteribell, omdat ook hij het bezwaar voelt, dat de Raad voor de Scheepvaart in tweede instantie, nadat de Marineraad de zaak zal hebben onderzocht. eventueel en dan nog alleen als er aanwijzing is van schuld, dr zaak kan behandelen.

De heer Kecmskerk, die straks verklaarde, dat hij tal van jaren het voorrrclit heeft gehad — ik zou zeggen. dat de scheepvaart het voorrecht heeft gehad -—, dat hij als secretaris van den Raad voor de Scheepvaart ontrad, zal zich herinneren, dat deze Raad een onderzoek instelt naar de oorzaken van een scheepsramp, ook al is er geen aanduiding van schuld. Het gaat er daarbij alleen om, de oorzaken van de ramp vast te stellen en eventueel daaruit bepaalde conclusies en lessen te putten ten bate van de veiligheid. Wanneer er nu een aanvaring zal plaats hebben tusscheii een oorlogsschip en ren koopvaardijschip, dan zal ambtshalve de Raad voor de Scheepvaart de zaak niet kunnen onderzoeken. Komt er een aanwijzing, een aanwijzing wel te verstaan volgens den Marineraad, dat er schuld zou zijn bij een van de opvarenden van het koopvaardijschip, dan kan die zaak worden gegeven aan den Raad voor de Scheepvaart, via den hoofdinspecteur voor de Scheepvaart. Dan zou liet zeer wel kunnen gebeuren, dat de Raad voor de Scheepvaart een soort van

revisie gaf op een vonnis of een oordeel, door den Marineraad geleverd, en ik vraag, of dat in het algemeen juist of wenschelijk is en of het niet veel juister ware dat onafhankelijk van elkaar, dir beide lichamen gelijktijdig een onderzoek instelden, het eene naar de gedragingen van het oorlogsschip, het andere naar die van het koopvaardijschip. Dan zal ook de tegenstrijdigheid eventueel niet zoo scherp worden gevoeld.

Ik heb straks reeds gezegd, dat in de meeste aanvaringsgevallen zoo'n gelijktijdig onderzoek reeds plaats heeft, want, als er een aanvaring plaats heeft tusschen 2 koopvaardijschepen van verschillende natioiinliteit, dan stelt het bevoegde lichaam van ieder der beide naties een onderzoek in. Wij krijgen dus precies denzelfden torstand. wanneer een aanvaring plaats heeft tusschen oen koopvaardijschip en een oorlogsschip, als nu bestaat wanneer 2 schepen van verschillende nationaliteit elkaar aanvaren. Ik geloof, dat de heer Knottenbelt met zijn amendement bedoelt, dat de Raad voor de Scheepvaart een onderzoek instelt, zonder de bevoegdheid van den Marineraad, om hetzelfde ten aanzien van het oorlogsschip te doen, aan te tasten. Als dit er nu volgens de heeren niet in staat, geef ik den heer Knottenbelt in overweging, om in die richting zijn amendement te wijzigen. Het zou mij spijten, als op grond van een onjuiste redactie dit amendement, waarvoor de heer Heemskerk aanvankelijk ook veel gevoelde, zou komen te vervallen. Tk zou zelfs in overweging willen geven om. wanneer de heer Knottenbelt zich over het amendement zou willen beraden, dan liever de behandeling van het ontwerp van wet te schorsen, dan het amendement te laten vervallen op grond van een onjuiste redactie.

De heer **Lambooy**, Minister van Marine a. i.: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou op één zaak nog eens scherp het licht willen doen vallen, n.l. deze wet is er een, die het onderzoek regelt, en meer niet. Nu is er al van gesproken, dat de Marineraad disciplinaire maatregelen neemt, maar dat is heelemaal niet het geval; hij houdt eenvoudig een onderzoek naar hetgeen gebeurd is. En nu kunnen zich twee gevallen voordoen. Tri de eerste plaats kan hij den marinecommandant in het ongelijk stellen en dan valt de zaak binnen liet ressort van Marine. Is de Marineraad evenwel vari meening, dat het koopvaardijschip in het ongelijk is, dan geeft hij de zaak over aan den Raad voor de Scheepvaart; dan heeft een onderzoek door dezen Raad plaats! Voor het koopvaardijschip kunnen zich dus twee gevallen voordoen: hot wordt in het gelijk gesteld door den Marineraad -- en dan trekt het zich er niets verder van aan —, òf het wordt door den Marineraad in het ongelijk gesteld en dan krijgt het vanzelf de behandeling, waar liet recht op heeft, nl. voor den Rand voor de Scheepvaart. Indien nu de rechter moet gaan beslissen en eventueel schadevergoeding moet toekennen of straf opleggen, dan lian het mogelijk zijn, dat hij twee adviezen heeft. Daarvan kan het koopvaardijschip echter nooit nadeel hebben, want, indien

naar de meening van den Raad voor de Scheepvaart een schuldigverklaring van den Marineraad ten onrechte heeft plaats gehad, dan krijgt het koopvaardijschip het volle pond bij den Raad voor de Scheepvaart.

Welke wijziging de heer Knottenbelt in zijn amendement ook moge aanbrengen, kan mij zulks niet afbrengen van mijn overtuiging, dat ik, bij aanneming daarvan, beter doe het geheele wetsontwerp in te trekken. Immers alles wat zou gebeuren op de Nederlandsche kust of in de Nederlandsche riviermonden zou dan buiten den Marineraad worden gehouden. Dit is m.i. niet gewenscht, omdat zich ook hierbij tal van marine-technische vraagstukken kunnen voordoen, die ter beoordeeling zijn van marinedeskundigen. Ik noem bijv.: manoeuvres van een commandant van een onderzeeboot, dir op een gegeven oogenblik boven water komt en een schip aanvaart. Dat zijn ongevallen, die veel lichter binnen het territoriaal gebied voorkomen dan daarbuiten. Indien de Kamer van meening mocht zijn, dat een amendement van die strekking moet worden aangenomen, ik herhaal het, zou dit een aanleiding moeten zijn het wetsontwerp in te trekken.

Maar er komt nog iets bij! De heer Knottenbelt heeft, als ik mij deze uitdrukking mag veroorloven, een groot woord gebruikt door te zeggen, dat het in strijd is, met goed fatsoen, dat de eene partij zou mogen binnendringen in het vaartuig, enz. van de andere partij.

Daar begrijp ik eigenlijk niets van. Want wat doet de Regeering? De Regeering wijst bijv. rechters aan, maar morgen staat de Staat tegenover een particulier in een conflict. Hier is het precies hetzelfde. Hier stelt de Regeering een Raad van onderzoek in, bestaande uit menschen, die zij vertrouwt, waarvan zij overtuigd is, dat zij dat onderzoek op objectieve wijze zullen houden. Waarom nu die rechters niet beschouwd als een orgaan in dienst van den Staat en deze Raad van onderzoek wel! Daarvoor is geen enkele aanleiding.

De heer **Knottenbelt:** Mijnheer de Voorzitter! Na het debat, dat reeds heeft plaats gehad, zal ik mij zooveel mogelijk tot het hoofdpunt beperken. De strekking van liet amendement, voorgesteld op art. 87, is, zooals de heer Brautigam met juistheid heeft medegedeeld, deze, dat de keuze, welke de Minister doet tusschen de twee colleges, ten faveure van den Marineraad en met een slechts subsidiaire bevoegdheid van den Raad voor de Scheepvaart, door het amendement wordt te niet gedaan, en dat ingevolge het amendement laatstgenoemde Raad alle bevoegdheden zal behouden, welke op dit oogenblik volgens de Schepenwet aan dien Raad toekomen, maar dit neemt niet weg, dat de Marineraad de wettelijke bevoegdheid, die hem bij deze wet is toegekend, namelijk het onderzoek naar de oorzaken van rampen en ongevallen, aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen overkomen, onverminderd zal kunnen uitoefenen.

Ik heb groot bezwaar tegen het geheele systeem van de wet. Er

bestaat een collrge, dat den heer Heemskerk lief is, de Raad voor de Scheepvaart, waarvan de onpartijdigheid algemeen wordt erkend, en nu gaat mrn een nieuw college oprichten, waarvan meri niets weet, behalve dat het eenzijdig zal zijn samengesteld uit marine-officier~terwijl men, omdat men dat nieuwe college nu eenmaal krijgt, den Raad voor de Scheepvaart op zijde stelt en den Marineraad op den voorgrond schuift. Men stelt den Raad voor de Scheepvaart in gevallen, waarin de Marine is betrokken, ter zijde, behalve in de gevallen, waarin de Marine aan dien Raad vraagt, een onderzoek in te stellen. Tk zou wel eens willen weten, hoe de Kamer dat zou kunnen verantwoorden tegenover den bestaanden Raad voor de Scheepvaart.

De strekking van mijn amendement is dunkt mij volkomen juist. Hoe men ook denke over de instelling van een Marineraad. de Raad voor de Scheepvaart zal in geen geval in zijn bevoegdheden mogen worden beknot. Ik heb dut in mijn amendement neergelegd, maar nu een fijn jurist als ons geacht medelid de heer Heemskerk, aan de bedoeling twijfelt, geeft dat niij aanleiding, om aan het amendement een inleiding toe te voegen en wel in dezen zin:

> „Onverminderd de bevoegdheden van den Marineraad, hem bij deze wet toegekend, blijft in alle gevallen",

en verclcr zooals het amendement nu luidt.

De toepassing van de Schepenwet zal dus niet den minsten inbreuk op de bevoegdheden van den Marineraad maken. Er wordt alleen gezegd, dat de Marineraad niet treedt in de bevoegdheden van den Raad voor de Scheepvaart overeenkomstig de Schepenwet.

Tk meen hiermede de bedoeling van hei amendement duidelijk te hebben toegelicht.

De Minister heeft gezegd, dat hij, als dit amendement wordt aangenomen, zijn wet beter kan intrekken. Tk kan niet inzien, dat lid de strekking van de instelling van den Marineraad is geweest, afbreuk te doen aan de positie van den Raad voor de Scheepvaart. De strekking is om voor interne aangelegenheden van de Marine een behoorlijken raad van onderzoek te hebben en zulk een raad blijft de Minister ook bij aanneming van het amendement volkomen behouden. Ik wensch dien raad niet en, als de Minister de wet intrekt, zal mij dat liever zijn, maar de consequentie, dat de wet voor den Minister geen waarde meer zal hebben bij aanneming van het amendement, aanvaard ik niet.

Ten slotte een opmerking naar aanleiding van mijn bezwaar tegen de artikelen 3 en 4, waarbij een zeker ondrrzock mogelijk wordt van den kant van den Marineraad in de zaken van de koopvaardij. Het is volkomen juist wat daarop geantwoord is door clcn heer Heemskerk, n.l.. dat formeel die Marincraad is een instituut, dat als rechter kan fungeeren en onderzoekingen kan doen; maar mijn bezwaar is en dat is een quaestie van inzicht. dat die Marineraad, door zijn eenzijdige samenstelling in bepaalde gevallen, niet zoo onpartij-

dig kan zijn als andere rechtsprekende lichamen. De Raad voor de Scheepvaart heeft militaire marineleden en burgerlijke leden, maar de Marineraad zal, met uitzondering van zijn voorzitter, zijn samengesteld uitsluitend uit militairen, en daarom wil ik liever niet aan dien Raad het recht tot onderzoek geven in zaken, waarin de Marine zal komen te staan tegenover een koopvaardijschip. De samenstelling van dien Raad maakt deze volkomen competent voor interne marinezaken, maar zaken waarbij buitenstaanders zijn betrokken behoorcn te liggen buiten zijn sfeer.

De **Voorzitter:** Door den voorsteller van het amendement is dit in dier voege gewijzigd, dat het thans strekt om artikel 27 te lezen:

„Onverminderd de bevoegdheden van den Marineraad hem bij deze wet toegekend, blijft in alle gevallen, waarin bij rampen en ongevallen, o erkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen, schepen zijn betrokken waarop de Schepenwet van toepassing is, de Schepenwet van toepassing."

De heer **Heemskerk:** Mijnheer de Voorzitter! Ik kan liet nu kort maken. Ten eerste nog iets over art. W. De heer Knottenbelt kan natuurlijk niet betwisten, dat de Marineraad zal zijn een college van rechtsprekenden aard, maar om het verzet tegen art. 3 nader te motiveeren, zegt hij, dat hij de samenstelling niet vertrouwt. Hieruit blijkt, dat de geachte afgevaardigde verzuimd heeft hel woord te vragen bij art. 2, waarbij de samenstelling is behandeld. Het geldt hier echter deskundigen op het gebied van de zeevaart, voor zoover het betreft de zeevaart met oorlogsvaartuigen. Was de geachte afgevaardigde bezorgd, dat die deskundigen in ieder geval een commandeerenden officier, min of meer hun collega. zouden vrijspreken, dan had hij bij art. 2 moeten voorstellen een of twee koopvaardijkapiteins of gewezen koopvaardijkapiteins in den Marineraad op te nemen. Hij heeft dit klaarblijkelijk overbodig geacht; anders zou hij het wel gedaan hebben.

En ook wanneer wij niet een Marineraad hebben, maar het onderzoek alleen later in handen van een commissie van zeeofficieren, dan moet, dunkt mij, het euvel, waarvoor de geachte afgevaardigde vreest, in nog sterker mate bestaan en gaat hij er op vooruit als hij krijgt een Marineraad onder leiding van een jurist. Het wil mij dus voorkomen, dat wij ons in deze omstandigheden moeilijk in deze opmerkingen van den heer Rnottenbelt kiinnen vinden.

Nu hreft de geachte afgevaardigde een wijziging gebracht in zijn amendement; het is nu niet meer dubbelzinnig en wij weten nu precies waarom het gaat. De strekking van het amendement is dus niet om de kans op twee elkander tegensprekende beslissingen weg te nemen, maar om die kans te vergrooten. Want volgens hetgeen de geachte afgevaardigde nu voorstelt, aal de zaak in ieder geval komen bij den Marineraad voor den kapitein van liet oorlogsvaartuig, en

voor den Scheepvaartraad voor den **koopvaardijkapitein**, terwijl in het wetsontwerp eerst de Marineraad zal nagaan of er inderdaad aanleiding is om liet vermoeden aan te nemen van schuld van den koopvaardijkapitein. De geachte afgevaardigde wil dus in ieder geval de mogelijkheid van die twee elkander tegensprekende uitsprakrn in het leven roepen. Wanneer nu de geachte afgevaardigde meent, dat de Marineraad partijdig zal zijn ben gunste van den kapitein van het oorlogsschip en Icn nadrelc van den koopvaardijkapitein, dan wil hij de oplossing hierin vinden, dat wij alvast den laatsten dadelijk brengen bij den Scheepvaartraad, terwijl het volgens dit wetsontwerp toch mogelijk is, dat hij er niet komt. Hij wil dien koopvaardijkapitein beschermen door hem in ieder geval te brengen voor het college, dat, tucht over hem Iran uitoefenen. Het is op zich zelf niet zoo verschrikkelijk, maar het illustreert, dut de motieven, waarop het amendement berust, niet zoo heel sterk zijn, en dat wij aan liet amendement, nu wij precies weten, waarop het neerkomt, geen groote waarde kunnen hechten.

De heer **Lambooy,** Minster van Marine a.i.: Mijnheer de Voorzitter! Slechts een paar woorden nog. Ik heb in het eerste betoog van den heer Knottenbelt gehoord, dat hij tegen den Marineraad bezwaar had, omdat er weer zou komen: zoo'n administratieve rompslomp. Zooals de heer Heemskerk al heeft aangegeven, maakt de heer Knottenbelt door zijn amendement den rompslomp veel grooter, want dan zullen er altijd twee onderzoekingen plaats hebben.

Stel. dat de Marineraad den koopvaardijkapitein gelijk geeft, dan hoort deze daar niets van en heeft hij er ook verder geen last van. Stel, dat hij ongelijk krijgt, dan wordt de zaak opnieuw behandeld bij den Raad voor de Scheepvaart. Nu blijft nog de mogelijkheid dat de Marineraad meent. dat geen van beiden schuld heeft. Wanneer in dit geval de koopvaardijkapitein meent, dat hij recht heeft op schadevergoeding, kan hij de zaak bij den rechter aanhangig maken. De Marineraad is een commissie van onderzoek, die aan den rechter een objectief verslag geeft. Nadeel kun de koopvaardijkapitein er niet bij hebben, want als hij in het ongelijk wordt gestelcl, wordt de zaak opnieuw onderzocht.

Door het feit, dat het amendement geheel en al zou uitsluiten juist dat terrein, waar de meeste kans is, dat de wet moet worden toegepast, nl. de territoriale wateren, de havens, de riviermonden c. d., zou men aan de wet slechts zeer weinig waarde meer kunnen toekennen. Daarom mort ik aanneming van het amendement ten zeerste ontraden. Bovendien moet ik met klem opkomen tegen de verdenking van partijdigheid van den Marineraad. Ik wijs er op, dat dezelfde Regeering, die de rechters benoemt, ook de lcdcn van den Marineraad aanwijst. Waarom zou op deze titularissen, die het algemeen belang moeten dienen, ren stempel van partijdigheid moeten rusten? Hiervoor bestaat geen enkele grond.

De **Voorzitter:** Ik verzoek thans de Commissie van Rapporteurs advies uit te brengen over het gewijzigde amendement van den heer Knottenbelt.

De heer **van de Rilt,** voorzitter ran de Commissie van Rapporteurs: Mijnheer de Voorzitter! Vier leden van de Commissie van Rapporteurs zijn aanwezig, die allen zich tegen het amendement verklaren, op de gronden, die door den heer Heemskerk en door den Minister zijn aangeroerd.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het gewijzigde amendement van den heer Knottenbelt wordt ver-n-orpen met 44 tegen *37* stemmen.

De artikelen *3* en *27* worden achtereenvolgens zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De artikelen 4 tot en met 26, de artikelen 28 tot en met 30, zoomede de beweegreden van het ontwerp van wet worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het ontwerp van wet wordt aangenomen met 45 tegen 35 stemmen.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De instructie van den inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht, in verband met art. 2 der wet van 2 Augustus 1880 (No. 145),

door

Dr. E. C. H. A. M. BEMELMANS,
Dirigeerend paardenarts.

Kaar aanleiding van het op blz. 226 e.v. van dit deel van het M. R. T. onder bovenstaand hoofd behandelde onclerwerp en de aldaar door de redactie ter zake gegeven beschouwingen, meen ik alsnog in het kort het navolgende in het midden te moeten brengen vooral rnct het oog op het door de redactie behandelde omtrent de geschiedenis der Wet van 2 Augustus 1880 (No. 145).

Volgens de beschouwingen door de redactie, zooals ik die meen te mogen weergeven, ging deze uit van den toen bestaanden toestand, welke bij K. B. van 29 April 1880, No. 27, in het leven was geroepen. Volgens die regeling omvatte de werkkring van den Inspecteur den geheelen militairen geneeskundigen dienst (ook den veterinairen en den pharmaceutischen) en rnct het oog op den omvang moest die inspecteur den rang hebben van generaal-majoor. De bedoeling dier wet is dienaangaande riirt anders geweest, dan aan den bij Koninklijk besluit geregelden toestand aan te sluiten; niet om dezen vast te leggen of een verandering daarvan voor de toekomst onmogelijk te maken.

Aangenomen dat later de werkkring van den inspecteur bij Kon. besluit zou worden gesplitst cn een deel daarvan aan anderen opgedragen, dan zou daarin niets onwettigs zijn gelegen, doch enkel de reden, waarom aan dien inspecteur de rang van generaal-majoor werd verleend wel zijn vervallen, rnnar dit zou slechts aanleiding kunnen zijn om artikel 2 van de wet te wijzigen.

Mijns inziens echter houden die beschouwingen van de reductie daarom geen steek, omdat als gevolg daarvan bij K. B. de functie van inspecteur van den geneeskundigen dienst eenvoudig zou kunncn worden afgeschaft en bij een dergelijk besluit de dienst zoo geregeld, dat elk officier een bepaalden werkkring kreeg en hierin oppermachtig zou zijn.

De beteekenis van artikel 1 der wet is echter naar mijne meening niet blootweg een opsomming te geven zonder eenige organieke gedachte. Veeleer zit hier de bedoeling hoor, dat er zal zijn *één* inspecteur, tevens hoofd; de memorie van toelichting maakt verdere tmijfcl dienaangaande onmogelijk.

Artikel 2 mil in verband daarmee niet zeggen:
als er een inspecteur is, dan heeft hij den rarig van generaal-majoor, doch er *zal* zijn een inspecteur — hoofd —.

En teruggrijpencl naar artikel 1 is verder in verband niet dc toelichting de beteekenis van dit artikel: er zal er maar *één* zijn.

Door aan een persoon den titel te geven van inspecteur, doch zijn gezag te beperken tot een deel van den dienst, worden in werkelijkheid meerdere inspecteurs in het leven geroepen.

Zulks is inderdaad geschied door de aanstelling van een Chef van den militairen veterinairen dienst en van den militairen pharmaceutischen dienst, die beiden rechtstreeks onder den minister van oorlog ressorteeren en *geen verantwoording aan den inspecteur van den geneeskundigen dienst verschuldigd zijn.*

Had men den aan den inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht toegevoegden dirigeerenden paardenarts een groote zelfstandigheid gegeven, wat zeer goed te rijmen was geweest met een *ondergeschiktheid* aan den inspecteur van den militairen geneeskundigen dienst, dan ware men gebleven binnen de grenzen welke de wetgever had gesteld.

Door meerdere inspecteurs in het leven te rocpcn, o.a. onder het mom van chef van den militairrn veterinairen dienst, heeft men die grenzen overschreden en de wet geschonden.

De redactie twijfelt blijkens de laatste zinsnede van haar betoog eraan of het juist is artikel 1 en 2 van de wet van 1880, zooals zij thans luiden, ongewijzigd naast het Koninklijk besluit te laten voortbestaan.

Zijn inhoud van wet en Koninklijk besluit *niet* niet elkaar in strijd — liet standpunt der redactie — dan ontgaat het mij ten éénenmale, waarom een van beiden of beiden behooren te worden gewijzigd.

Dat het niet juist is mag m.i. niet de considerans uitmaken van een eventueel in de toekomst voor te stellen wetswijziging.

Het is niet te verwachten, dat de tegenwoordige wetgever met een dergelijken considerans genoegen zal nemen.

Hrt ten zeerste waardeerende, dat Uwe redactie zich de moeite heeft willen getroosten hare meening in dezen kenbaar te maken, ben ik vooralsnog niet overtuigd, het moge reeds uit het vorenstaande zijn gebleken, dat de Wet van 1880 en liet Kon. besluit van 17 Jan. 1919, No. 43 niet mrt elkaar in strijd zijn. De wet kent geen chef van den militairrn veterinairen dienst, krachtens zijn instructie een inspecteur van dien dienst; slechts de inspecteur van den militairen geneeskundigen dienst, de door de wet aangewezen autoriteit, is bevoegd de handelingen in de instructie van den chef van den militairen veterinairen dienst genoemd, te verrichten.

Wil men een chef van den militairen veterinairen dienst handhaven, zooals diens instructie beoogt, dan is, naar mijne meening, wetswijziging noodzakelijk.

De inzender heeft ons niet overtuigd, doch wij laten hem gaarne het laatste woord. Red. M. R. T.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 Juli 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Colletbr, Vice-Adm. J. H. O. Graaf van dril Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., Schout-bij-Nacht K. Schreuders en gep. Gen.-Maj. E. h. D. E. Carp (Plv.).

Wnd. Advocaat-Fiskaal: Dr. A. Brants.

Raadsman: Mr. L. J. Paets tot Gansoyen, te 's-Gravenhage.

Art. 111 Mil. Swb. jº. art. 261 Swb.
Smaad, opzettelijk tegen een meerdere gepleegd

In de zaak van den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis, op den 4den Mei 1927 door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ien deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

J. v. d. H., oud 25 jaar, geboren te Zwijndrecht, marinier 3de klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, gerequireerde in persoon. geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien dc akte van appèl:

Gezien de oproeping, van wege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend:

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door den Advocaat-Fiskaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijn antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijnr schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, beklaagde alsnog zal schuldig verklaren aan „smaad" en hem deswege zal veroordeelen tot eene gevangenisstraf van één aiiand:

Overwegende dat het extract-stambock van den beklaagde inhoudt, dat hij op 9 Februari 1923 in dienst is aangenomen voor den tijd van zes jaar;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het op 8 April 1927 aan hem beteekende bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij, dienende als marinier der 3e klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, in den loop van ongeveer de maanden Augustus 1926 lol. Januari 1927 te Helder. althans in Nederland, opzettelijk de eer of den gorden naam van drn opperschipper J. G. de W., chef d'équipage aan boord van voorrioemd schip, heeft aangerand, door rond te vertellen aan verschillende personen, dat hij een aanklacht tegen genoemden opperschipper had ingediend wegens beleediging — zulks naar aanleiding van het feit, dat de opperschipper in zijne hoedanigheid van chef d'équipage de baksmeesters aan boord van het Wachtschip ongeveer in Augustus 1926 bij zich had doen komen en hun in tegenwoordigheid van den beklaagde opgedragen had, hun baksvolk te waarschuwen geen geld te leenen aan den beklaagde, daar de kans groot was, dat zij dan hun geld niet terug zouden krijgen, althans eene mededeeling van ongeveer gelijke strekking over den beklaagde in diens tegenwoordigheid gedaan had —; dat de schipper (i.c. opperschipper De TT'.) wel een flinke pof hiervoor zou krijgen, want dut er veertien dagen gevangenisstraf deswege tegen den schipper grëischt waren; later rondvertellrnde dat de schipper veertien dagen gevangenisstraf rekregen had, maar de fiskaal er geen genoegen mede nam en in hooger beroep gegaan was;

althans door mededeelingen omtrent een strafproces en een veroordreling deswege van bedoelden opperschipper van ongeveer gelijke strekking aan verschillende personen te doen;

hebbende hij een en ander rondverteld met de onmiskenbare bedoeling om nun deze z.g. veroordeeling wegens beleediging van De W. ruchtbaarheid te geven en

zijnde vorenbedoelde telastlegging door den beklaagde in strijd met de waarheid en tegen beter weten geschied;

Overwegende dat beklaagde ter terechtzitting van liet Hof heeft opgegeven:

dat, terwijl hij diencle als marinier 3de klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, de opperschipper De W. chef d'équipage aan boord van dat schip, in de maand Augustus 1926 de baksmeesters bij zich heeft doen komen en hun, in tegenwoordigheid van hem, beklaagde, heeft opgedragen hun baksvolk te waarschuwen, geen geld te leenen aan hem, beklaagde, aangezien de kans groot was, dat men dan zijn geld niet terug zoude krijgen;

dat hij zich over die mededeeling beleedigd heeft gevoeld, maar daarover geene klacht heeft ingediend, omdat dit hem werd afgeraden; dat daarna tegen hem bij den Krijgsraad te Willemsoord eene strafzaak wegens het opmaken van eene valsche geneeskundige

verklaring is behandeld, naarbij de genoemde opperschipper als getuige is opgetreden;

Overwegende dat is verklaard door de getuigen:

1. P. v. H.: dat hij in dr tweede helft van 1926 er achter kwam, dat beklaagde, die met hem aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord diende, voor den Krijgsraad terecht stond en hij hem toen op een dag, dat beklaagde van den Krijgsraad terugkwam, op dc koebrug, waar hij werkte en beklaagde zijn kastje had. heeft gevraagd hoe het met zijne zaak storicl; dat beklaagde hem daarop antwoordde: „die van mij staat er best voor, maar die van den kaan ligt slecht"; dat hij, wetende dat in den scheepsmond met „kaan" de opperschipper bedoeld werd, aan beklaagde heeft gevraagd, wal dc schipper er mede te nzaken had en beklaagde hem antwoordde, dat hij tegen schipper De W. een aanklacht had ingediend wegens beleediging in het openbaar; dat dit gesprek gevoerd werd in tegenwoordigheid o.a. van de getuigen Y. en M. op de zeer kleine koebrug:

dat het aan boord algemeen bekend was, dat een tijdje te voren de baksmeesters het volk gewaarschuwd hadden geen geld aan beklaagde te leenen, zulks nadat de baksmeesters achteruit geroepen waren en daar van den chef d'équipage eene mededeeling gekregen hadden;

dat hij korten tijd later beklaagde opnieuw sprak, die toen weer van den Krijgsraad terugkwam, en hem wederom vroeg, hoe het met zijn zaak stond. waarop beklaagde antwoordde, dat de eisch tegen hcnz drie weken was en voor den schipper veertien dagen gevangenisstraf, maar dat de fiskaal er geen genoegen mee nam, orndat hij de straf tegen den schipper te weinig vond; dat getuige P. tegenwoordig was toen beklaagde op de koebrug dit zeide: dal terzelfder tijd het gerucht aan boord en door geheel Nieuwediep ging, dat opperschipper De W. veertien dagen de gevangenis in moest voor een marinier;

2. h. J. P.: dat op een dag in de tweede helft van 1926 op de koebrug van Hr. Ms. Wachtschip te Willrrrisoord, waar zich toen inrt hem de getuigen van H. cri M. bevonden, door een van deze beiden aan beklaagde, die daar ook kwam, werd gevraagd hoe het met zijne strafzaak stond; dat beklaagde antwoordde, dat zijn zaak er goed voorstond, maar die van den schipper slecht; dat beklaagde het ook nog had over veertien dagen gevangenisstraf en dat de fiskaal met deze veertien dagen voor den schippcr niet erg ingenomen was; dat hij, getuige, van te voren reeds een gerucht vernomen had, dat schipper De W. veertien dagen gevangenisstraf gekregen zou hebben:

3. W. M.: dat beklaagde in de laatste helft van 1926 uit zich zelven een gesprek met hem is begonnen en hem heeft verteld, dat hij, beklaagde, iets aan de hand had met opperschipper De W.; dat die schipper hem beleedigd had door in zijne tegenwoordigheid de aangetreden baksmeesters van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord

er voor te waarschuwen, dat aan beklaagde geld zou worden geleend; dat hij, beklaagde eene klacht had ingediend wegens beleediging door den opperschipper;

dat hij, getuige, eenigen tijd later weer eens toevalligerwijze met beklaagde sprak, die hem toen zeide, dat hij, beklaagde, bij den Krijgsraad geweest was, en hem vertelde, dat het zaakje nu aan het rollen was, dat de Krijgsraad er geen genoegen mee nam en dat de zaak naar het Hoog Militair Gerechtshof moest;

dat weer wat later hij beklaagde eens op de koebrug zag en hem eigener beweging vroeg, hoe het thans met dc zaak stond; dat hij, beklaagde, toegaf dien dag voor het Hoog Militair Gerechtshof te zijn geweest cn er hij voegde: .,hij zal wel een pof krijgen en er niet doorglippen"; dat hij. getuige, aan den wal van heel willekeurige personen wel gehoord heeft, terwijl ook aan boord dat praatje liep, dat de schipper twee maanden zou krijgen of gekregen had;

dat J. G. de W.: dat hij in Augustus 1926 diende als opperschipper, chef d'équipage, aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Tilcmsoord; dat hij toen op aanraden van den eersten officier de baksmeesters bij zich heeft laten komen en uit zich zelven ook den beklaagde bij zich heeft ontboden; dat hij den baksmeesters heeft gezegd om aan hun baksvolk mede tc deelen, dat wanneer men geld zoude leenen aan beklaagde de kans zeer groot zou zijn, dat men dat geld niet meer terug zoude krijgen; dat deze mededeeling geschiedde, omdat hij van den onderofficier van politie hoorde. dat er aan boord van Hr. Ms. Wachtschip menschen geld geleend hadden aan beklaagde en dat niet teruggekregen hadden; dat beklaagde, nadat de baksmeesters door hem, getuige, weer waren weggestuurd, nog even bleef staan en zeide, dat hij die mededeeling eene beleediging vond, waarop hij. getuige, hem zeide, dat hij dan maar zijn beklag moest doen;

dat hem later gebleken is, doordien hem van verschillende zijden vragen in dien zin werden gesteld en opmerkingen werden gemaakt, dat er een gerucht loopende was, dat hij een paar weken gevangenisstraf gekregen had wegens beleediging van een marinier en dat dit gerucht niet alleen iri marine-kringen maar ook bij het Loodswezen en het sluis-personeel ie Helder bekend was: dat hij zeifs eens van een van zijne broeders uit Amsterdam — iemand die met de Marine niets te maken heeft — telefonisch de vraag heeft gekregen of het waar was dat hij de laatste maand van zijn dicnsttijcl bij de Marine nog in de gevangenis moest zitten; dat hij dertig jaren bij de Marine zonder eenige straf heeft gediend en hij door dit gerucht zich in zijn eer en goeden naam ten zeerste voelt aangetast; dat hij als getuige voor den Krijgsraad is opgetreden in eene tegen beklaagde omstreeks Augustus 1926 hangende strafzaak betreffencle het opmaken van eene valsche geneeskundige verklaring;

Overwegende dat het Hof uit de bovenstaande bewijsmiddelen het bewijs heeft geput. dat de beklaagde van het hem ten laste gelegde heeft begaan:

dat hij, dienende als marinier der 3e klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord in den loop van ongeveer de maanden Augustus 1926 tot Januari 1927 ie Helder opzettelijk de eer of den goeden naam van den opperschipper J. G. de TT", chef d'équipage aan boord van voornoemd schip. heeft aangerand, door rond te vertellen aan verschillende personen, dat hij ren aanklacht tegen genoemden opperschipper had ingediend wegens beleediging – zulks naar aanleiding van het feit. dat de opperschipper in zijn hoedanigheid van chef d'équipage de baksmeesters aan boord van dat Wachtschip ongeveer in Augustus 1926 hij zich had doen komen en hun in tegenwoordigheid van den beklaagde opgedragen had. hun baksvolk te waarschuwen geen geld te leenen aan den beklaagde, daar de kans groot was, dal zij dan hun geld niet terug zouden krijgen —; dat de schipper (i. c. opperschipper De W.) wel een flinke pof hiervoor zou krijgen, want dat er veertien dagen gevangenisstraf deswege tegen den schipper geëischt waren; later rondvertellende dal de schipper veertien dagen gevangenisstraf gekregen had, maar de fiskaal er geen genoegen mede nam en ill hooger beroep gegaan was;

hebbende hij een en ander rondverteld met de onmiskenbare bedoeling om aan deze z.g. veroordeeling wegens beleediging van De W. ruchtbaarheid te geven;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als:

„Smaad, opzettelijk tegrn een meerdere geple gd";

Overwegende toch, dat hier door beklaagde aan tien opperschipper De W., zijnen meerdere, is ten laste gelegd het bepaalde feit, dat deze hem op zoodanige wijze had beleedigd door de in de telaste legging omschreven mededeeling betreffende beklaagde te doen, dat op zijne, beklaagde's, klacht rcnc strafvervolging tegen hem. opperschipper, is ingesteld en eene veroordeeling te dier zake door den Krijgsraad is gevolgd;

Overwegende dat beklaagde op grond van hrt begane misdrijf ongeschikt moet worden geacht in den militairen stand te blijven, maar niet behoeft te worden ontzet van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende dat het vonnis van den Krijgsraad, waarvan hooger beroep, waarbij beklaagde van al hetgeen hem is ten laste gelegd, wordt vrijgesproken met verwijzing der zaak onder mededeeling van alle stukken naar den bevoegden Commandeerenden Officier ter beoordeeling of beklaagde's gedrag alsnog krijgstuchtelijke correctie verdient, niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 1, 2, 23, 60. 76, 111 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 261 van het Wetboek van Strafrecht; 75. 76*b*. *c*, cl, 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin'

Doet te niet het vonnis, waarvan is geappelleerd;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, hetgeen boven als zoodanig is aangewezen, en qualificeert dit als daar is gezegd;

Veroordeelt beklaagde tr dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Sprrrkt hem vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan boven bewezen is verklaard.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 26 Juli 1927. [1])

President: Dr. K. C. J. M. Sassen (plv.).

Leden: Majoor J. T. van Beyeren, Ritmeester A. J. E. Mathon, Kapitein J. de Bie en Eerste-Luitenant J. Kroon.

Wnd. Auditeur-Militair: Dr. J. K. A. Kattenbusch.

Diefstal vergezeld van geweld en bedreiging met geweld tegen personen, dooi twee of meer vereenigde personen op den openbaren weg gepleegd, met het oogmerk om dien diefstal voor te bereiden en gemakkelijk te maken.

Toepassing van Art. 63 Sr.

In de zaak van dell Auditeur-Militair hij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r. o. eischer,

op en jegens:

1. C. N., oud 20 jaar. geboren te 's-Gravenhage, gewoon dienstplichtig-huzaar,
2. T. K., oud 22 jaar, geboren te Rotterdam, korporaal en
3. M. v. D.. oud 21 jaar, geboren te Rotterdam, gewoon dienstplichtig-huzaar. allen van het IIe Regiment Huzaren, gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch uit anderen hoofde, beklaagden en gearresteerden uit anderen hoofde.

---

1) Dit vonnis werd bij sententie in appel van 27 September 1927, behoudens dat daarin nog een beslissing omtrent de in beslag genomen voorwerpen en gelden werd genomen, in zijn geheel bevestigd.

De betreffende beslissing luidt:

„Beveelt echter, dat liet in beslag genomen alarmpistool en de in beslag „genomen witte zijden das, als hebbende beiden gediend tot het plegen van „het strafbaar feit in deze, zullen worden vernietigd, eii dat de in beslag „genomen tien cigaretten, merk „Hermes Special" en een bedrag van één „gulden een en negentig cents van de in beslag genomen gelden, na verloop „van acht dagen na de uitspraak van deze sententie, zullen worden terug„geven aan S., wonende te 's Gravenhage". Red. M. R. T.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dal de beklaagden hebben erkend, dat zij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dienen;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagden sub 1° en 3° resp. op 6 April en 1 Juni 1926 zijn ingelijfd bij het IIe Reg. Huzaren en beklaagde sub 2°. ria zich op 11 Februari 1925 vrijwillig te hebben verbonden als huzaar voor vier jaar, op 24 Juni 1926 is bevorderd tot korporaal,

terwijl de beklaagden sub 1° en 3° tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof waren vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 20 en 28 Juni 1927, door den eskadronscommandant Ir 's-Gravenhage opgemaakt, beklaagden sub 1° en 3° onderscheidenlijk op 6 April 1926 en 1 Juni 1926 op de plaats hunner bestemming zijn aangekomen;

Overwegende dat den beklaagden aan den voet van het hun op 13 Juli 1927 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

dat zij op of omstreeks 9 Juni 1927 te 's-Gravenhage op den openbaren weg, het Scheveningsche strand, te zamen vereenigd, althans ieder voor zich, hebben weggenomen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een portefeuille, inhoudende eenige papieren, eenig klein geld, te zamen ongeveer twee gulden vijf en twintig cent, een doublé-armbandhorloge en een enveloppe met adres: T. R., den Haag, alles toebehoorende aan S., althans aan een ander dan aan hen, beklaagden, zulks. terwijl met het oogmerk dien diefstal voor te bereiden en gemakkelijk te maken, de drie beklaagden S. hebben gedreigd met geweld en geweld tegen hem hebben gepleegd, door — nadat de beklaagde K. zich op het Scheveningsche strand eenigen tijd met S. had onderhouden en de beide andere beklaagden zich bij hen hadden gevoegd — de beklaagde N. hem, S.. een tot een strop of lus geknoopten das over het hoofd te werpen, dezen strak aan te halen en daarmede S. met geweld achterover op het strand te trekken en met geweld op het strand liggende te houden oin hem het ontvluchten ie beletten, vervolgens een op een browning pistool gelijkend signaal- of knalpistool, dreigend voor te houden met de woorden „Geef alles wat je bezit over, anders schiet ik je dood"; de beklaagden K. en v. D. door op de knieën van S. te gaan zitten, en met geweld zijn armen vast te houden, opdat hij niet kon ontvluchten;

althans voor zooverre de beklaagde v. D. betreft:

dat hij ten tijde en ter plaatse als bovenvermeld, opzettelijk de beklaagden S. en K. behulpzaam is geweest, tijdens zij met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, wegnamen de bovenopgesomde aan S. toebehoorende goederen, waarbij N. en K. niet

het oogmerk om dien diefstal voor te bereiden en gemakkelijk te maken, dezen hebben doen voorafgaan en vergezellen van bedreiging met geweld en geweld, zooals bovenomschreven, door, wetende dat N. en K. het oogmerk hadden, S. te berooven, tijdens zij hem met geweld op den grond hielden, en bezig waren, zijne zakken te doorzoeken, en den inhoud daaruit tot zich te nemen, op zijne beenen te gaan zitten, althans een zijner armen vast te houden, teneinde hem met geweld te beletten te ontkomen;

Overwegende dat de beklaagde S. heeft verklaard:

dat hij op 9 Juni 1927 omstreeks 9.30 uur namiddag beklaagde K. zag loopen over het strand ter hoogte van het Oranje-hôtel te Scheveningen; dat hij en beklaagde v. D. toen zaten op het hek aan het eind van den boulevard; dat hij op een gegeven oogenblik zag dat K. en de hem, beklaagde, als Madame Sympathie bekende persoon, waarvan hij thans weet dat deze S. heet, over het strand liepen; dat hij met v. D. hen is gevolgd; dat ongeveer 1½ à 2 kilometer voorbij het eindpunt van den boulevard K. en S. aan het strand gingen liggen tegen den duinvoet, alwaar hij deze even later zag worstelen; dat hij niet v. D. naar hen is toegegaan; dat hij een pistool te voorschijn heeft gehaald en heeft gezegd tot S.: „Ik wou dat die echt was, dan schoot ik je door je duvel"; dat S. op den grond lag en zij dezen te zamen hebben gedreigd, zeggende: „Geef alles wat je bezit over"; dat hij + *f* 2,25 heeft ontvangen en beklaagde K. een portefeuille van hem heeft gekregen, welke portefeuille van S. afkomstig was; dat die portefeuille eenige papieren inhield, terwijl beklaagde K. ook heeft gehad de enveloppes met het adres; dat hij S. een wit zijden das over het hoofd heeft geworpen en dezen naar beneden heeft getrokken; dat hij daarna S. het bewuste knalpistool heeft voorgehouden; dat hij wel heeft gezegd, dat als het knalpistool goed was, hij hem had neergeschoten; dat hij het hem vertoonde alarmpistool, de hem vertoonde witte das, ter lengte van een meter, herkent als te zijn die voorwerpen, welke hij op de bovenomschreven wijze heeft gebruikt; dat hij *f* 2 heeft weggegooid achter de gemeente-reiniging, terwijl hij eerst een kwartje aan S. had teruggegeven; dat hij en zijn medebeklaagden bij aankomst in de kazerne zijn gearresteerd;

Overwegende dat de beklaagde K. heeft verklaard:

dat hij op 9 Juni 1927 omstreeks 9 uur namiddag zich bevond op den boulevard te Scheveningen, alwaar hij getuige S. ontmoette, met wien hij ongeveer 1½ à 2 kilometer langs het strand is gewandeld en daarna met dezen aan den duinvoet is gaan zitten; dat hij plotseling de beklaagden X. en v. D. voor zich zag staan; dat X. onmiddellijk S. een soort strop had omgedaan met een witten halsdoek, terwijl deze aan S. het bekende knalpistool voorhield; dat op een gegeven oogenblik S. op den grond lag en hij, beklaagde, toen op de beenen van S. is gaan zitten; dat hij zag dat men bezig was de ringen van S. af te trekken; dat S. S. losliet en deze zeide: „Je kunt f 10 van mij krijgen als je mij met rust laat; dat hij in

het bezit is gekomen van een portefeuille, die hij later op het strand heeft weggeworpen; dat hij de hem getoonde enveloppe met het adres: T. R., den Haag, herkent als de enveloppe, die hij na de worsteling met S. van den grond heeft opgeraapt en bij zich gestoken; dat hij de hem vertoonde portefeuille van N. heeft ontvangen tijdens de geweldpleging, dat hij bij de worsteling op rlc knieën van S. heeft gezeten;

Overwegende dat beklaagde v. D. heeft verklaard:

dat hij in den avond van 9 Juni 1927 in gezelschap van zijne medebeklaagden op den strandboulevard te Scheveningen tegen het hek heeft geleund voor het Oranje-hijtel: dat S. hun toen is voorbijgekomen; dat hij later op een gegeven oogenblik S. en K. naast elkander op hel strand zag loopen; dat hij met N. ï. afgedaald naar het strand cri zag, dat S. en K., die aan den duinvoet gingen zitten, over elkander rolden: dat hij en X. toen naderbij waren gekomen; dat hij, beklaagde, toen wel het idee had, dat het de bedoeling van N. was om S. Ir berooven; dat N., getuige S., die op den grond lag, bij een der armen pakte, een witten das uil zijn zak haalde en deze S. om den hals deed en hem daarmee op den grond drukte; dat X. eene vijandige houding aannam, zijn alarmpistool te voorschijn haalde en riep: „Geef alles wat je hebt"; dat S. op tien grond lag en K. boven op de beenen van S. zat, terwijl S. op diens borst zat en hij, beklaagde, diens linkerarm vasthield; dat N. een portefeuille uit den binnenzak van den jas van S. haalde en die aan K. gaf, terwijl N. ook geld uit ren van diens vestzakken haalde, zeggende: „Heb je niet meer bij je"; dat zij daarna zijn opgestaan, waarna zij zijn weggegaan; dat hij, beklaagde, met geweld den linkerarm van S. heeft vastgehouden om ontvluchting van dezen te voorkomen;

Overwegende dat S. J. H. I. F. S., als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij zich op 9 Juni 1927 omstreeks 9.30 namiddag bevond op het strand te Scheveningen ter hoogte van het Oranje-hôtel; dat hij met den hem vertoonden beklaagde K. langs het strand is gewandeld; dat hij eensklaps voelde, dat hem een witte doek over het hoofd om den hals werd getrokken, waardoor hij achterover in het zand werd getrokken; dat hij toen ontdekte, dat l.r twee huzaren hem eensklaps genaderd waren: dat de situatie toen was als volgt: dat hij op den grond lag met den witten halsdoek om zijn hals gesnoerd, dien N. in de hand had; dat deze een pistool uit zijn zak haalde en deze hield met de monding op enkele centimeters van zijn. getuige's slapen, zeggende daarbij: „Geef alles over, want anders schiet ik je dood"; dat hij niet anders dacht als dat zijn laatste uur geslagen was; dat men trachtte de ringen can zijn vingers af te halen, waarbij N., toen dat niet ging, zeide: „Snij de ringen maar can zijn vingers at"';

dat een der beklaagden zijne zakken doorzocht en daaruit ± f 2,25 aan geld haalde en een portefeuille, inhoudende eenige pa-

pieren; dat uit een anderen zak werd gehaald eene enveloppe met het adres T. R.; dat hij, getuige. lag te trappelen en te spartelen en de beklaagde K. op zijne knieën is gaan zitten; dat bij de poging om de ringen van zijne vingers te trekken, de beklaagden K. en v. D. met geweld zijne armen hebben vastgehouden; dat zij later allen zijn opgestaan en hij onderweg nog heeft gezien, dat K. zijne, getuige's, portefeuille doorzocht; dat hij, getuige, nog heeft gezegd: „Geef mij die nu terug". waarop K. zeide: „Als de zaken geregeld zijn krijg jr die terug"; dat K. is gevlucht, toen hij, getuige, politiehulp wilde inroepen; dat hij, getuige, heeft gezien, dat beklaagde X. den strop vasthield, toen deze hem over het hoofd werd gegooid en hij daarmede met geweld achterover op het strand werd getrokken. tijdens hetwelk die strop strak werd aangehaald; dat beklaagde N. hem, als boven gezegd, met een revolver heeft gedreigd; dat hij den hem vertoonden halsdoek en pistool herkent als die, welke zijn gebruikt door N., terwijl de hem vertoonde enveloppe met het adres T. R. zijn eigendom is: dat hij de drie beklaagden K., N. en v. D. bij confrontatie herkent; dat hij aan beklaagden geen toestemming had gegeven hem die goederen te ontnemen cii zich tor te eigenen;

Overwegende dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen -— vermits het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit werd gepleegd — en iedere verklaring der beklaagden slechts gebezigd ten aanzien van hem, op wien zij betrekking heeft, de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagden het navolgende hun l m laste gelegde hebben begaan, te weten:

dat zij op 9 Juni 1927 te 's-Gravenhage op den openbaren weg, het Scheveningsche strand, ie zamen vereenigd hebben weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, een portefeuille, inhoudende eenige papieren, eenig klein geld, en eene enveloppe met het adres T. R., alles toebehoorende aan S.. zulks. terwijl mei het oogmerk dien diefstal voor te bereiden en gemakkelijk te maken. de drie beklaagden S. hebben gedreigd met geweld cri geweld tegen hem hebben gepleegd, door, — nadat de beklaagd? K. zich op hrt Scheveningsche strand eenigen tijd mrt S. had onderhouden en de beide andere beklaagden zich bij hen hadden gevoegd —. de beklaagde N. hem, S., een tot een strop of lus geknoopten das over hrt hoofd te werpen, dezen strak aan it. halen en daarmee S. met geweld achterover op het strand te trekken en met geweld op het strand liggende te houden om hem het ontvluchten te beletten. vervolgens een op een browningpistool gelijkend signaal- of knalpistool, dreigend voor te houden met de 11-oordtri: „Geef alles wat je bezit over. anders schiet ik je dood", - de beklaagde K. door op de knieën van S. te gaan zitten en beklaagde v. D. door met geweld diens armen vast te houden, opdat hij niet kon vluchten;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklaagden primair meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven

als bewezen is aangenomen, zoodat zij daarvan behooren te worden vrijgesproken;

Overwegende ten aanzien van beklaagde van D., dat nu het primair ten laste gelegde is bewezen, een onderzoek naar het subsidiaire overbodig is;

Overwegende dat de Krijgsraad beklaagden op grond van het bewezen verklaarde feit ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven, doch niet zoodanig ongeschikt, dat zij voor goed van den dienst bij de gewapende macht behooren te worden uitgesloten;

Gezien art. 2. 6. 23, 60, 62 Wetboek van Militair Strafrecht; 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht; 10, 63, 310, 312 Wetboek vaii Strafrecht; 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in Naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagden daaraan

Qualificeert het als:

Diefstal, vergezeld van geweld en bedreiging met geweld tegen personen, door twee of meer personen op den openbaren weg gepleegd, met het oogmerk om den diefstal voor Ir bereiden en gemakkelijk te maken; [1])

Veroordeelt den beklaagde N. tot eene gevangenisstraf van een jaar en zes maanden; den beklaagde K. tot eene gevangenisstraf van een jaar; den beklaagde van D. tot eene gevangenisstraS van zes maanden;

Ontslaat hen allen uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklaagden primair meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hen daarvan vrij!

Tot goed begrip van de vraag, waarom de krijgsraad in bovenstaand vonnis artikel 63 Sr. heeft toegepast diene het navolgende.

De veroordeelden in bovengenoemde zaak werden bij beschikking van den Plaatselijken Commandant te 's-Gravenhage van 27 Juni 1927 No. 164 J *naar den krijgsraad verwezen. Bij* d.d. 9 Juli j.l. *gedagteekend bevelschrift werd het bijeenkomen van den krijgsraad gelast op* 26 Juli d.a.v. des voormiddags te 10½ uur.

Dezelfde veroordeelden werden bij beschikking van voornoemden commandant van 27 Juli 1927 No. 165 J *ter zake van overeenkomstige feiten als in het vonnis vermeld, doch thans begaan op* F *Juni te 's-Gravenhage in de Scheveningsche Boschjes tegen* 7'. *P. de V. eveneens naar den krijgsraad verwezen. Het bevelschrift tot bijeenkomen van den krijgsraad in die zaak was eveneens geda-*

[1]) De qualificatie is niet geheel juist, daar art. 312, 2° Sr. spreekt van twee of meer vereenigde personen. Red. M, R, T.

teard 9 Juli 1927, terwijl het tijdstip tot bijeenkomen ook was hepaald op 26 Juli d.a.v. des voormiddags te 10½ uur.

De krijgsraad behandelde de zaken afzonderlijk op 26 Juli en paste in beide art. 63 Sr. toe.

De vraag dringt zich op, waarom de zaken niet gevoegd zijn. Wel is waar komen bepaalde voorschriften over voeging of splitsing van zaken in de militaire rechtsplegingen niet voor, doch niets belet om te dezen de in de artikelen 259 en 276 Sv. neergelegde beginselen overeenkomstig toe te passen en om praktische redenen is het zelfs zeer gewenscht.

Bij de zeemacht beveelt dan ook de vlootvoogd, hetzij bij een en dezelfde beschikking tot verwijzing, hetzij bij een en hetzelfde bevelschrift tot bijeenkoming van den krijgsraad, indien dit gewenscht wordt geacht c.q. het onderzoek zich niet tegen voeging verzet — na zulks in de beschikking te hebben overwogen — de voeging van zaken. Deze worden dan, hetzij reeds tijdens het onderzoek voor den officier-commissaris, hetzij bij het onderzoek voor den krijgsraad gelijktijdig behandeld. Waar een dergelijk bevel door den plaatselijken commandant in deze niet werd gegeven, had o.i. de krijgsraad op grond dat het onderzoek zich daartegen niet verzette bij dispositie moeten bevelen, dat beide zaken gevoegd zouden worden behandeld. Zulks klemt des te meer, omdat in beide zaken het bijeenkomen van den krijgsraad op hetzelfde tijdstip — 26 Juli 1927 des voormiddags te 10½ uur — werd gelast.

Wij hebben thans het eigenaardige geval, dat art. 63 Sr., hetwelk is bedoeld om ook voor het geval van ongelijktijdige berechting de regelen betreffende samenloop toepasselijk te doen zijn, wordt aangewend ten aanzien van zaken, die feitelijk gelijktijdig worden berecht.

Omtrent de vraag of de krijgsraad bevoegd is strafzaken, die door de verwijzingsautoriteit zijn gevoegd later ter terechtzitting te splitsen, bestaat weinig en dan nog tegenstrijdige rechtspraak. Men zie de resolutie van het H. 31. G. van 25 Augustus 1903, Militaire Jurisprudentie No. 27, en de sententie van het H. M. G. van 4 October 1918, M. R. T. XIV blz. 383, waarbij de vraag ontkennend werd beantwoord tegenover het vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch van 7 December IRIS, dl. R. T. XIP blz. 380, volgens welk vonnis, geapprobeerd door het H. M. G. op 28 December 1917, splitsing ter terechtzitting heeft plaats gehad.

Over de vraag of de krijgsraad bevoegd is afzonderlijk aangebrachte zaken te voegen bestaat. — voor zoover wij hebben kunnen nagaan — geen jurisprudentie. Red. M. R. T.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Tonnis van 10 Augustus 1927.

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Kapiteins H. C. vaii der Bijl, M. de Jong, J. de Bie eri F. E. de Nijs Bik.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Xghinn.

Een geval, dat een **buiten werkelijken dienst** *zijnde dienstplichtige onder de militaire jurisdictie valt, omdat hij in het tijdvak gedurende hetwelk hij voor dien dienst kan worden opgeroepen een der in art. 60, eerste lid onder 2° Mil. Swb. genoemde militaire delicten pleegt.*

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk iri Europa irr standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer,

op en jegens

N. S., oud 26 jaar, geboren te Noordwijkerhout, gewoon dienstplichtig huzaar van het 3e Eskadron IIe Regiment Huzaren, gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch, thans mrt groot verlof te Noordwijkerhout, beklaagde en gearresteerde, thans gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 5 October 1920 is ingelijfd Lij het IIe Regiment Huzaren en laatstelijk op *14 April 1927* met groot verlof is vertrokken;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 1 Augustus 19-27 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of oinstrreks *9 Mei 1927* te Oegstgeest, *als militair:*

T. opzettelijk zijn meerdere in rang, den 2e luitenant T., feitelijk heeft bedreigd met geweld, althans in zijne tegenwoordigheid met gebaren met eenig kwaad heeft bedreigd, door in dreigende houding met gebalde vuisten op dien officier toe te loopen als om hem 1e lijf te gaan, althans te slaan en te stompen;

IT. opzettelijk dienzelfden meerdere in rang in diens tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd, door hem toe te voegen de woorden: „Als ik jou maar eens alleen tegenkom, zal ..ik je wel krijgen", althans woorden van gelijke beteekenis;

Overwegende dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 9 Mei 1927 te Oegstgeest fietste op den grintweg tusschen Rijnsburg en Oegstgeest met zijn broer en een vriend van hem; dat voor hem uit een troep militairen liep; dat hij die colonne bij het inhalen rechts wilde passeeren; dat die colonne ook rechts aanhield en hij toen dwars door de colonne is gefietst; dat, toen Iiij zich tusschen den troep bevond, een luitenant naar hem toekwam; dat hij van zijn fiets is gevallen en toen opstaande, tegen dien luitenant heeft gezegd: „Wel Godverdomme"; dat hij zijn fiets heeft laten liggen en op den luitenant is toegeloopen; dat een onderofficier tusschen hem en den luitenant ging staan;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. A. H T., 24 jaar, 2e luitenant 4 Reg. Infanterie te Leiden:

dai hij op 9 Mei 1927 als geleider van een militaire colonne (laarmede trok door de Groene Steeg te Oegstgeest; dat beklaagde zijn colonne langs clcn rechterkant passeerdr; dat, toen hij, gctuigc. er op opmerkzaam maakte, dat hij links moest passeeren, beklaagde toch doorreed; dat op den hoek Groene Steeg-Assendelftstraat beklaagde dwars door zijn colonne reed; dat hij hem torn opzij heeft geduwd; dat beklaagde toen van zijn fiets afging en zijn rijwiel wegzette, waarna beklaagde, de vuisten gebald, op hern kwam toeloopen met een iets vluggere dan gewone pas; dat beklaagde er woedend uitzag en hrrn de woorden toevoegde: „Wel Godverdomme"; dat hij beklaagde van zich afduwde, omdat hij zag, dat hij vrij zeker een klap van hem zou krijgen; dat beklaagde toen weer kwam toeloopen en hem een stomp wilde geven, hetgeen verhinderd werd, doordat sergeant De R. tusschen hem en beklaagde sprong;

dat beklaagde daarna achter hem aan bleef fietsen en meerdere malen zei: „Als ik jou maar eens alleen tegen kom, zal ik je wel „krijgen"; dat beklaagde dit op tartende wijze zeide;

2. W. C. de B., 35 jaar, sergeant 1 li. I. te Delft:

dat hij op 9 Mei 1927 in de gemeente Oegstgeest bij een troep marcheerde door de Groene Steeg, richting Leiden; dat een burger rechts wilde passeeren; dat de Luitenant T. dien burger waarschuwde. dat hij aan de andere zijde moest passeeren; dat op den hoek Groene Stecg-Xssendelftstraat die burger door den troep heenreed; dat de Luitenant dien burger torn terug duwde, waarop deze van de fiets afging; dat die burger de fiets neergooide en de vuisten gebald, roepende „Wel Godverdomme" dreigend op dien Luitenant toeliep, die hem terugduwde; dat die burger daarop wederom op den Luitenant kwam toeloopen, dien hij zeker te lijf zou zijn gegaan, indien, hij getuige, niet tusschen hen was gaan staan;

dat even later die burger achter den Luitenant aanfietste, voort durend bedreigingen uitend, o.a.: „Als ik jou maar eens alleen tegen „kom, zal ik je wel krijgen":

Overwegende dat — nii het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd — de Krijgsraad door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, de overtuiging heeft be-

komen, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, ad I dat hij den 2en Luitenant T. in zijne tegenwoordigheid met gebaren met eenig kwaad heeft bedreigd door in dreigende houding met gebalde vuisten op dien officier tor te loopen als om hem te lijf te gaan en ad II dat hij de woorden heeft gebezigd in de telastlegging genoemd en dat beide feiten zijn gepleegd op 9 Mei 1927;

Overwegende dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Gezien art. 11, 19, 60 en 108 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 27, 56 en 91 Wetboek van Strafrecht, en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede ilr schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het al;;:

I. Als militair opzettelijk een meerdere iii zijn tegenwoordigheid door een gebaar met eenig kwaad bedreigen;

II. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen,

beide feiten ééne voortgezette handeling uitmakende:

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van *vijftien dagen;*

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde straf van 18 Juli tot 2 Augustus 1927 in mindering zal worden gebracht.

HOOG MILITAIW GERECHTSHOF.

Beschikking van 21 Juni 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. F. C. Collette, Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., Schout-bij-Nacht B. Schreuders en gep. Gen.-Maj. E. A. D. E. Carp (plv.).

Wnd. Advocaat-Fiskaal: Dr. A. Brants.

De onder eede afgelegde, stellige en tot in bijzonderheden gaande verklaring van den rapporteur wordt door de opgaven van klager en de beëedigde verklaringen van twee getuigen niet ontzenuwd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verzoekschrift, gedagteekend 1 Juni 1927, van den gewoon dienstplichtig soldaat R. W., dienende bij de 1e Schoolcompagnie van het 5e Regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Majoor-Hoofdinstructeur bij genoemd Regiment ingebracht over de straf van vier dagen licht arrest, hem op 27 Mei 1927 opgelegd door zijn compagnies-commandant, den Kapitein S.. en over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Bij eene theorie op onbetamelijke en luidruchtige wijze gegeeuwd",

bij m-elke beslissing, — bij afwezigheid van voornoemden majoor-hoofdinstructeur door den commandant van bovengenoemd regiment [1]) genomen, -- het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van straf en strafreden;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager en als getuigen onder eede: den Kapitein A. en de gewoon dienstplichtige soldaten B. en C., allen dienende bij voormeld regiment;

Gelet op het advies van den 1 ocaat- oor l Zee en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat op 27 Mei 1927 de Kapitein X. voor eene klasse „specialisten" van het 5e Regiment Infanterie, ter sterkte van ± 60 man, theorie over de Bijgstucht heeft gehouden;

dat na afloop van die theorie de Kapitein A. heeft gecommandeerd: „geeft acht";

dat op dat commando de geheele klasse van de banken is opgestaan en de houding heeft aangenomen;

Overwegende dat is verklaard door de getuigen:

1. Kapitein A.: dat hij den 27en Mei 1927 theorie over de krijgstucht heeft gehouden voor de specialisten van het 5e Regiment Infanterie;

dat hij na afloop van die theorie heeft gecommandeerd: „geeft acht", op welk commando de geheele klasse, ± 60 man sterk, is opgestaan en de „houding" heeft aangenomen;

dat hijzelf bij liet uitspreken van het commando ongeveer 5 pa; vóór de klasse stond, zoodat hij vanaf die plaat+ de geheele klasse goed kon overzien:

dat hij heeft gezien, hoe klager, na op het commando „geeft acht" te zijn opgestaan, zich uitrekte, de armen omhoog bewoog en den mond vertrok op de wijze van iemand, die geeuwt;

---

1) Bedoeld zal zijn de waarnemende of plaatsvervangende hoofdinstructeur. De regimentscommandant is niet. ook niet bij afwezigheid van den majoor-hoofdinstructeur, de in art 61 W K. bedoelde meerdere van den compagnies-commandant. Red. M. R. T.

dat hij — getuige — op datzelfde oogenblik uit de richting van klager een geeuwend geluid heeft gehoord;

dat hij toen tot klager heeft gezegd: „Jij maakt dat geluid";

dat klager echter ontkend heeft, dat geluid te hebben gemaakt;

dat hij van een en ander rapport heeft gemaakt;

dat hij klager kent als iemand, die gaarne den lachlust zijner kameraden opwekt;

2. Gewoon dienstplichtige soldaten B. en C., ieder voor zich, doch eensluidend: dat na afloop van de theorie van den Kapitein A. op 27 Mei 1927 de klasse, waarbij hij — getuige — ook aanwezig was, op het commando „geeft acht" de houding heeft aangenomen;

dat hij vlak naast klager stond;

dat hij op dat oogenblik een geeuwend geluid heeft gehoord;

dat het echter z.i. onmogelijk is, dat klager dat geluid heeft gemaakt, omdat het geluid van rechts-achter kwam;

dat hij evenmin gezien heeft, dat klager zijne armen omhoog heeft bewogen, en

dat hij van meening is, dat, hoewel hij — getuige — op dat oogenblik zijne aandacht gevestigd had op den Kapitein A., hij toch zoude hebben moeten bemerken, dat klager zijne armen zou hebben bewogen, omdat hij vlak naast klager stond;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij bij het commando „geeft acht" van den Kapitein A. is opgestaan, eenigszins in voorover gebogen houding omdat hij te voren gevallen was;

dat hij echter daarbij niet heeft gegeeuwd noch zich uitgerekt, noch een geeuwend geluid heeft gemaakt;

Overwegende dat de opgaven van klager en de beëedigde verklaringen van de getuigen B. en C. de onder eede afgelegde, stellige en tot in bijzonderheden gaande verklaring van den Kapitein A. geenszins ontzenuwen;

Overwegende dat klager's onkrijgstuchtelijk gedrag in de strafreden met juistheid is omschreven, en dat de opgelegde straf niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van het 5e Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan den Commandant van het 5e Regiment Infanterie, een aan den Advocaat-Fiskaal en een aan den Minister van Oorlog.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

HOOGE RAAD DER NEDERLANDEN.

Zitting van 11 November 1927.

Voorzitter: Dr. J. A. A. Bosch.

Raden: Drs. C. O. Segers, J. Kosters, C. J. H. Schepel en O. W. Sipkes.

Vordering van een reserve-officier der Landmacht tegen den Staat tot betaling van ingehouden vergoedingen.

Cassatieberoep tegen Hof 's-Gravenhage 31 Januari 1927 — waarbij de Staat tot terugbetaling der ingehouden vergoedingen is veroordeeld — verworpen op grond, dat de in het middel genoemde artikelen 2. 3 en 18 van het „Reisbesluit 1916" noch zijn geschonden, noch verkeerd toegepast, omdat dit „Reisbesluit 1916" een geheel ander onderwerp regelt, dan dat waarover de bestreden uitspraak loopt, terwijl voorts het in liet middel genoemde Koninklijk Besluit van 11 Januari 1915, no. 69, niet kan worden aangemerkt als een wet in den zin van art. 99 R. O., waarvan schending of verkeerde toepassing tot cassatie zou kunnen leiden, dunarm dit K. U. niet, door plaatsing in eenig voor publiekmaking van regelingen van het Staatsbestuur aangewezen orgaan, behoorlijk publicatie is gegeven. [1])

De Staat der Nederlanden, woonplaats hebbende te 's-Gravenhage, eischer tot cassatie van een arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage op 31 Januari 1927 [2]) tusschen partijen gewezen, vertegenwoordigd door Jhr. Mr. G. H. van der Does, advocaat hij den Hoogen Raad,

tegen

F. M., ambtenaar bij het Departement van Koloniën, wonende te 's-Gravenhage — kosteloos procedeerende krachtens beschikking der arrondissements-rechtbank te 's-Gravenhage d.d. 28 April 1925 — verweerder in cassatie, vertegenwoordigd door Mr. J. G. Nysingh.

De advocaat-generaal Mr. L. C. Besier heeft de volgende conclusie genomtn:

---

1) Dit laatste is vaste rechtspraak. Red. M. R. T.

2) Zie M. R. T. XXIII blz. 88. Red. M. R. T.

Edele Hoog Achtbare Heeren!

De verweerder is als adjudant-onderofficier-kwartiermeester van het Ned.-Indische leger gepensionneerd en is bij de mobilisatie in Augustus 1914 als reserve-eerste-luitenant der Militaire Administratie van het Nederlandsche leger in dienst gesteld. Als zoodanig heeft hij naast zijn pensioen, waarvan hij krachtens het K. B. van 11 Januari 1915, No. 69, niettegenstaande die indienststelling in het genot bleef, cri traktement krachtens de K. B. can 15 December 1914, No. 76, onclrr 1e, 2e en 3e, en van 16 December 1915, No. 46, onder B. een zoogenaamde mobilisatie-toelage alsmede vergoeding wegens gemis van levensmiddelen genoten. Die toelage en vergoeding zijn echter krachtens Ministerieele Beschikking van 22 Novem ber 1916, VIe Afd., No. 133 (Legerorders 1916, B. No. 293), in verband met die van 28 Juni 1916, VIe Afd., No. 111 (Legerorders 1916, 13 No. 168), onderscheidenlijk betrekking hebbende op in den rang van onderofficier en in dien van officier gepensionneerde officieren, die boven hun pensioen traktement alsmede mobilisatietoelage en levensmiddelenvergoeding genoten, verminderd en wel in dier voege, dal hem daarop werd ingehouden een bedrag van f 1,63 per dag. Die korting heeft 455 dagen geduurd. Van oordeel zijnde, dat dit ten onrechte is geschied, omdat hierdoor zijdelings zijn pensioen werd gekort, zulks iri strijd onder meer met bovengemeld K. B. van 11 Januari 1915, No. 69, vordert de verweerder thans $455 \times f\,1.63 = f\,741.65$ van den Staat op.

De Rechtbank heeft deze vordering toegewezen en het Hof heeft op het hooger beroep van den Staat haar vonnis bevestigd onder meer overwegende:

„dat de Rechtbank bij hare beslissing te recht is uitgegaan van het, ook door appellant niet betwiste beginsel van de Nederlandsche, zoowel burgerlijke als militaire wetgeving, dat pensioen is uitgesteld loon, waarop men dus een verkregen recht heeft, dat noch geheel noch ten deele ontnomen kan worden:

„dat dit beginsel ten grondslag ligt aan de reeds in de Reservewet 1905, art. 49, gewaarborgde cumulatie van traetement en pensioen, waarop geïntimeerde als reserve-officier te recht aanspraak maakt:

„dat dit mede tol uiting komt in het K. B. van 1 October 1913, No 39, betrekking hebbende op gepensionneerden van het Nederlandsche leger, en daarin de cumulatie met het pensioen uitdrukkelijk wordt gewaarborgd, behalve voor militaire traktementen, ook voor andere militaire belooningen;

dat met geïntimeerde mag worden aangenomen, dat de bedoeling van het K. B. van 11 Jan. 1915, No. 69, bepalende, dat de gegageerde en gepensionneerde militairen van het leger van Ned.-Indië en van de landmacht in West-Indië gedurende het volbrengen van de vrijwillige verbintenis voor onbepaalden tijd, bedoeld bij het K. B. van 3 Aug. 1914, No. 22, in het genot blijven van het hun toekomend gagement of pensioen, geen andere was dun om te dien

aanzien dezelfde rechten te scheppen voor gepensionneerden van het leger in Oost- en West-Indië als bij het K. IS. ra11 1913 aan die vnii het Nederlandsche leger waren toegekend en dat derhall-c aan eerstgenoemden, wanneer zij de in het X. B. van 1915 genoemde verbintenis aangingen, hun pensioen onverkort werd gewaarborgd naast traktement of andere militaire belooning:

„dat nu geïntimeerde te recht stelt, dat het hem zoowel bij de Reservewet als hij het K. B. van 1915 gewaarborgd recht op onverkorte uitkeering van zijn pensioen door de Ministerieele Beschikkingen, neergelegd in de legerorders 1916, Deel H Nos. 168 en 293, waarvan speciaal de laatste op geïntimeerde toepasselijk is, geschonden is:

„dat loch, waar uitsluitend aan gepensionneerden en alleen op grond van die hoedanigheid die toelage rri vergoeding werd ontnomen, de eerste rechter mrt juistheid heeft beslist, dat, zoo al niet naar de letter, dan toch naar geest en strekking daardoor inbreuk gemaakt werd op hun recht op volledige uitbetaling van hun pensioen, naast en behalve de toegezegde belooning voor daarna aan het Rijk bewezen diensten."

Als middel van cassatie voert de Staal nu aan:

„Schending of verkeerde toepassing van dr artikelen 59 en 77 der Grondwet, Icn 2 der wet aan 22 April 1855, Stbl. 33, en artikel 49 van de wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905, van het bepaalde iii het Koninklijk Besluit (gehoord den Raad van State) van 11 Januari 1915, No. 69, van het bepaalde in het Koninklijk Besluit van 15 December 1914, No. 76, ad 1ste, 2e cri 3e, van lid gestelde onder B van het Koninklijk Besluit van 16 December 1915 „(bedoeld iii het K.B. No. 46)" cri van de artikelen 2, 3 en 18 van h d Koninklijk Besluit van 29 October 1915, Stbl. 451.

doordat het Hof beslist dat vermindering van mobilisatie-toelage en van vergoeding wegens gemis van levensmiddelen inbreuk maakt op een recht op volledige uitbetaling van pensioen, en op dien grond aan Ministerieele beschikkingen, uitsluitend regelend de mobilisatietoelage en vergoeding wegens gemis van levensmiddelen, rechtskracht ontzegt, en het aangevallen vonnis, waarbij de vordering van den oorspronkelijk-eischer was toegewezen, bevestigt:

„ten onrechte, daar het pensioen onverkort bleef en daarnevens als zelfstandige vraag bleef openstaan of de naast het pensioen toegekende mobilisatietoelage en vergoeding wegens gemis van levens middelen verminderd kon worden;

„ten onrechte tevens, omdat de Minister aan het ten deze geldend Reisbesluit de bevoegdheid ontleende toelage en vergoeding als waarvan ten deze de rede was, te verminderen."

Naar aanleiding van dit middel merk ik allereerst op, dat schending of verkeerde toepassing van het K. B. van 11 Januari 1915, No. 69, bepalende, dat de gegageerde en gepensionneerde Indische militairen gedurende hun vrijwillige verbintenis bij het Nederlandsche leger in het genot blijven van hun gagement of pensioen en tan

de K. B. van 15 December 1914. No. 76, en van 16 December 1915. No. 46, waarbij de mobilisatie-toelage en de levensmiddelen-vergoeding zijn toegekend, niet met vrucht in cassatie kan worden beweerd. Immers deze besluiten zijn niet rechtsregels, doch bevatten zuiver administratieve regelingen, niet naar buiten werkend noch gericht tot ieder, doch alleen tot militairen of bepaalde groepen van militairen. Zie twee arresten van de strafkamer van den Hoogen Raad van 10 Juni 1919 (beide in W. 10419, en in de Ned. Jur. 1919 onderscheidenlijk blz. 650 en 745), welke te recht juist het naar buiten werken als kenmerk stellen van een „wet" in den zin van art. 99 R. O. Dat over het eerstbedoelde K. B. de Raad van State is gehoord. Ban hiertegen niets afdoen. Wel is hier nog van belang, dat geen der drie besluiten wettelijk is openbaar gemaakt, hetgeen het arrest der strafkamer van 15 November 1926 (W. 11604, S. J. 1926, blz. 1363) een beletsel achtte om in zeker voorschrift een rechtsregel te zien, waarvan de telastelegging bij dagvaarding overbodig is. Voorts heb ik iii het bestreden arrest geen schending of verkeerde toepassing der in het middel genoemde artikelen der Grondwet en der Wet op de Ministerieele verantwoordelijkheid aangetroffen; deze nriikclrn zijn blijkbaar alleen volledigheidshalve en in verband met de andere wetsvoorschriften in het middel aangehaald.

Daarentegen ben ik het met den eischer in cassatie eens, dat het Hof ten onrechte heeft geoordeeld, dal art. 49 der Reservewet 1905 den geïntimeerde het recht op onverkorte uitkeering van zijn pensioen waarborgde. Dit artikel toch heeft alleen betrekking op bij de zee- of landmacht gepensionneerden en hiertoe behoorde geïntimeerde niet.

Deze onnauwkeurigheid kan echter niet tot cassatie leiden, omdat het Hoi bedoelden waarborg te recht mede heeft ontleend aan het K. B. van 11 Januari 1915. No. 69. Te vergeefs is namens den Staat bij pleidooi hiertegen aangevoerd, dat dit K. R. in tegenstelling tot dat van 4 October 1913, No. 39, dat betrekking had op gepensionneerden van liet Nederlandsche leger, niet uitdrukkelijk de ***cumulatie*** van pensioen met militair traktement en andere militaire belooningen waarborgt, doch zich bepaalt tot de waarborging der onverkorte uitkeering van het pensioen in het algemeen. Hierbij toch wordt over het hoofd gezien, dat het Hof. blijkens het door mij uit het arrest aangehaalde, het K. H. van 1915 aldus heeft uitgelegd, dat daarvan de bedoeling was voor de Indische gepensionneerden dezelfde rechten te scheppen als bij het K. B. van 1913 aan die van het Nederlandsche leger waren toegekend, welke uitlegging, indien het K. B. niet een rechtsvoorschrift is, moet worden beschouwd als van feitelijken aard en dus iii cassatie onaantastbaar.

Doch ook al ware dit laatste onjuist, hei komt mij voor, dat bedoelde uitlegging van het K. K. van 1915 in elk geval juist ir. Immers het bepaalt. gelijk reeds door mij is medegedeeld, dat de Indische gepensionneerde militairen gedurende het volbrengen eener vrijwillige verbintenis bij het Nederlandsche leger in het genot

blijven van hun Indisch pensioen. Ik kan dit niet anders verstaan dan aldus. dat niet op grond van die verbintenis aan het pensioen mag worden getornd en dit geschiedt toch daadwerkelijk, indien alleen op grond van het samengaan van die verbintenis met het pensioen een aan de verbintenis verbonden geldelijk voordeel wordt verminderd. De uitliomat is dan immers voor den gepensionneerde geheel dezelfde, als wanneer zijn pensioen verminderd zou worden.

De Ministerieele beschikking kwam dus in strijd met het K. R. ıan 1915 en te recht heeft het Hof haar rechtskracht ontzegd. Dat zij gegrond was op de Koninklijke Besluiten van 15 December 1914, No. 76, en van 16 December 1915. No. 46, die den Minister van Oorlog machtigden de mobilisatie-toelage en de levensmiddelen-vergoeding naar zijn inzicht vast te stellen. kan haar niet redden, omdat het van die Koninklijke Besluiten niet de bedoeling kan zijn geweest den Minister te machtigen die vaststelling te doen op een wijze, welke in strijd zou komen mrt een ander K. B., hetwelk inmiddels tot stand zou komen. l. w. dat van 11 Januari 1915. No. 69. Integendeel; ook hieraan was de Minister gebonden, toen hij zijne Beschikking nemen zou.

De Staat heeft nog getracht aan de Ministerieele Beschikking een anderen grondslag te geven, n.l. in artikel 18 van het Reisbesluit 1916, dat de hoofden der Departementen van algemeen bestuur bevoegd verklaart de in dat Reisbesluit bedoelde „vergoeding wegens verblijfkosten" te verminderen o. a. voor bepaalde klassen van personen. Hel Hof heeft bij het bestreden arrest het beroep op deze bevoegdheid ter zijde gesteld met de overweging, dat de hierbedoelde „klassen" die zijn, waarin art. 2 van het Reisbesluit alle burgerlijke en militaire landsdienaren indeelt, en de gepensionneerden niet zulk een klasse vormen. Hierop nu heeft het slot van het cassatiemiddel betrekking. Inderdaad is ook naar mijne meening de opvatting, welke het Hof van art. 18 van het Reisbesluit heeft, niet de juiste. Dit kan echter niet een grond tot cassatie opleveren, omdat, al kon elke Minister, en dus ook die van Oorlog, de verblijfkosten voor elke door hem omschreven groep van landsdienaren verminderen en al stond het vast — wat aan ernstige bedenking onderhevig is -- dat de mobilisatietoelage en de levensmiddelenvergoeding zijn gelijk te stellen met de in het Reisbesluit bedoelde „verblijfkosten", dan toch van de bevoegdheid uit art. 18 van het Reisbesluit hetzelfde geldt als van die tot vaststelling naar eigen inzicht van die toelage en vergoeding, n.l. dat daarvan geen gebruik mocht worden gemaakt in strijd met het K. B. van 11 Januari 1915, No. 69.

Ik acht het middel derhalve in zijn geheel ongegrond en concludeer tot verwerping van het beroep en tot veroordeeling van den eischer in de daarop gevallen kosten.

DE HOOGE RAAD DER NEDERLANDEN,

Partijen gehoord;

Gehoord den Advocaat-Generaal Besier, namens den Procureur-Generaal, in zijne conclusie, strekkende tot verwerping van het beroep en tot veroordeeling van den eischer in de daarop gevallen kosten;

Gezien de stukken;

Overwegende dat uit het bestreden arrest en uit hetgeen daarin voor wat de feiten betreft is overgenomen uit het tusschen partijen gewezen vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage van 19 Januari 1926 [1]), blijkt:

dat M. als adjudant-ondcroffieier-kwartiermeester van het Nederlandsch-Indische leger bij Koninklijk besluit van 2 Juni 1908, no. 62, is gesteld in het gcnot van pensioen, tot een bedrag van f 596 per jaar, ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië;

dat hij vervolgens bij de mobilisatie in Augsutus 1914 als reserve-1e luitenant der Militaire Administratie van het Nederlandsche leger in werkelijken dienst is gesteld en na gedurende den ganschen mobilisatietijd bij dat leger te hebben gediend op 31 December 1919 met onbepaald verlof den actieven dienst heeft verlaten;

dat hij in voornoemde functie, behalve traktement, uit krachte van legerorder 1916 no. 18, artikel B. 20 (berustend op het Koninklijk besluit van 16 December 1915 no. 46), genoot eene zoogenaamde mobilisatie-toelage, benevens vergoeding wegens gemis van levensmiddelen;

dat evenwel bij Ministericele beschikkingen. neergelegd in legerorders 1916 B. nos. 168 en 293, respectievelijk voor in den rang van officier en van onderofficier gepensionneerde officieren, die boven hun pensioen traktement genoten, genoemde toelagen werden verminderd in dier voege, dat ten opzichte van M. met ingang van 1 December 1916 tot en met 28 Februari 1918 van die toelage en vergoeding werd ingehouden een bedrag van f 1,63 per dag;

dat M., stellende dat deze korting is geschied ten onrechte, immers in strijd met de wet, het aldus totaal ingehouden bedrag van f 741,65 in dit geding alsnog van den Staat heeft opgevorderd;

dat de Rechtbank bij haar bovengenoemd vonnis dr vordering heeft toegewezen, overwegende dal M. krachtens het Koninklijk besluit van 11 Januari 1915, no. 69, recht had om in het genot te blijven van het hem toegekende pensioen en dus ook om daarboven al die geldelijke voordeelen ie genieten, welke destijds verbondcn waren aan zijne betrekking van reserve-luitenant, waaronder de bedoelde toelagen, en dat waar dc Ministericele beschikkingen, waarbij die toelagen werden verminderd, uitsluitend betreffen gepensionneerden cn enkel op grond van hunne pensioengerechtigdheid een deel der door hen genoten toelage werd ingehouden, die be-

---

1) Zie AZ, E. T. XXI blz. 593. Red. M. R. T.

schikkingen in strijd zijn met gemeld Koninklijk besluit en derhalve krachteloos;

dat naar aanleiding van de grieven door den Staat tegen deze uitspraak aangevoerd en hierop neerkomende, dat M. krachtens het Koninklijk besluit van 1915 alleen reclit heeft op onverkort genot van zijn Indisch pensioen; dat het zelfs niets inhoudt over cumulatie van pensioen en traktement en van eene bedoeling om de autoriteiten hier te lande te binden teil aanzien van traktementen, te betalen uit de Nederlandsche Schatkist. niets blijkt, het Hof in het bestreden arrest heeft overwogen:

,,dat de Rechtbank bij hare beslissing terecht is uitgegaan van het, ook door appellant niet betwiste, beginsel van de Nederlandsche, zoowel burgerlijke als militaire wetgeving, dat pensioen is uitgesteld loon, waarop men dus een verkregen reclit heeft, dat noch geheel noch ten deele ontnomen kan worden;

,,dat dit beginsel ten grondslag ligt aan de reeds in de Reservewet 1905, artikel 49, gewaarborgde cumulatie van traktement en pensioen, waarop geïntimeerde als reserve-officier terecht aanspraak maakt;

,.dat mede tot uiting komt in hel Koninklijk besluit van 4 October 1913, no. 39, betrekking hebbende op gepensionneerden van het Nederlandsche leger, en daarin de cumulatie met het pensioen uitdrukkelijk wordt gewaarborgd, behalve voor militaire traktementen, ook voor andere militaire belooningen;

,,dat met geïntimeerde mag worden aangenomen, dat de bedoeling van het Koninklijk besluit van 11 Januari 1915, no. 69, bepalende dat de gegageerde en gepensionneerde militairen van het leger in Nederlandsch-Indië en van de landmacht in West-Indië gedurende het volbrengen van de vrijwillige verbintenis, voor onbepaalden tijd, bedoeld bij het Koninklijk besluit van 3 Augustus 1914, no. 22, in het genot blijven van het hun toegekend gagement of pensioen geen andere was dan om te dien aanzien dezelfde rechten te scheppen voor gepensionneerden van het leger in Oost- en West-Indië, als bij het Koninklijk besluit van 1913 aan die van het Nederlandsche leger waren toegekend, en dat derhalve aan eerstgenoemden, wanneer zij de in het Koninklijk besluit van 1915 genoemde verbintenis aangingen, hun pensioen onverkort werd gewaarborgd naast traktement of andere militaire belooning;

„dat nu geïntimeerde met recht stelt dat het hem zoowel bij de Reservewet als bij het Koninklijk besluit van 1915 gewaarborgd recht op onverkorte uitkeering van zijn pensioen, door de Ministerieele beschikkingen, neergelegd in Legerorders 1916 Deel B. Nos. 168 en 293. waarvan speciaal de laatste op geintimeerde toepasselijk is, geschonden is;

„dat immers bij deze beschikkingen, tot opschrift dragende: ,,Wijziging in de toekenning van de mobilisatietoelage en van de vergoeding wegens gemis van levensmiddelen ten aanzien van gepensionneerde officieren", respectievelijk ten aanzien van in den officiers-

rang en van in den rang van onderofficier gepensionneerde militairen, — wat de laatsten betreft, zoowel afkomstig van het leger hier te lande als van het Indische leger — tijdens de mobilisatie dienstdoende bij de Landmacht, voorzoover zij boven hun pensioen traktement genieten alsmede mobilisatietoelage en vergoeding wegens gemis van levensmiddelen, wordt bepaald dat zij, te rekenen van 1 October — respectievelijk 1 December — 1916, geen mobilisatietoelage noch vergoeding wegens gemis van levensmiddelen zullen ontvangen;

„dat toch, waar uitsluitend aan gepensionneerden, en alleen op grond van die hoedanigheid, die toelage en vergoeding werd ontnomen, de eerste rechter met juistheid heeft beslist, dat, zooal niet naar de letter, dan toch naar geest en strekking daarcloor inbreuk gemaakt werd op hun recht op volledige uitbetaling van hun pensioen, naast en behalve de toegezegde belooning voor daarna aan het blijk bewezen diensten;

„dat ook het betoog van den Staat, dat 't hier slechts gaat om extra-tegemoetkomingen, waaromtrent de Minister geheel vrij zou zijn regelingen te treffen en waarvan hij dus ook de gepensionneerden, als verkeerende in gunstiger omstandigheden dan niet-gepensionneerden, zou mogen uitsluiten, geen steek houdt, daar het voor de betrokkenen rechtens en feitelijk op hetzelfde neerkomt, of de korting plaats heeft op hun pensioen dan wel geschiedt door inhouding van toelage en vergoeding, die zij anders zouden genoten hebben, maar hun nii onthouden is alleen op grond dat zij pensioen genieten;

„dat — aangenomen dat de Staat dit beroep zou willen handhaven — het door den Minister van Oorlog ter verdediging van de aangevochten beschikkingen gedaan beroep op artikel 18 van het „Reisbesluit 1916" evenmin houdbaar is, aangezien, nog daargelaten de vraag of dit Reisbesluit ten deze in 't algemeen toepasselijk is en daardoor zou kunnen worden gederogeerd aan bij de wet erkende rechten, genoemd artikel 18, bepalende, dat de hoofden der departementen van algemeen bestuur bevoegd zijn de vergoeding wegens verblijfkosten te verminderen:

a. voor bepaalde klassen van personen, kennelijk terugslaat op de in artikel 2 van dat Besluit neergelegde indeeling in vijf klassen van alle burgerlijke en militaire landsdienaren en andere personen die tot eenige dienstverrichting buiten hunne woonplaats ten behoeve van het Rijk geroepen worden, en niet alleen uit den aard der zaak „gepensionneerden" niet eene dier klassen vormen, maar bovendien artikel 3 van hetzelfde Besluit bepaalt, dat gepensionneerden zijn gerangschikt in de klasse, waartoe de betrekking behoort die zij het laatst hebben bekleed of waarin zij het laatst dienst gedaan hebben, zoodat te eenemale uitgesloten is dat de betrokken Minister aan artikel 18 de bevoegdheid zou kunnen ontleenen om de bij het Reisbesluit toegekende vergoeding te verminderen — veelmin om die op te heffen — voor „gepensionneerden";

„dat derhalve terecht aan de bedoelde Ministerieele beschikkingen rechtskracht is ontzegd en de op grond daarvan ingehouden gelden alsnog aan geïntimeerde behooren te worden uitbetaald, zoodut hem zijne vordering terecht is toegewezen":

op welkr gronden het Hof hel vonnis, waarvan beroep, heeft bevestigd;

Overwegende dat daartegen is gericht het middel van cassatie. (Zie conclusie advocaat-generaal. Red. M. R. T.).

Overwegende daaromtrent:

dat vaii schending of verkeerde toepassing van de artikelen 59 en 77 der Grondwet, 1 en 2 der Wet vaii 22 April 1855 (Staatsblad no. 33) ten deze geen sprake kan zijn. omdat die. in het middel genoemde wetsartikelen niets inhouden, wat met de in het bestreden arrest gegeven uitspraak verband houdt of daarop betrekking heeft;

dat evenmin dooi deze beslissing kunnen zijn geschonden of verkeerd toegepast de in hrt middel genoemde artikelen 2, X en 18 van liet Koninklijk besluit van 29 October 1915 (Staatsblad no. 451), omdat dil „Reisbesluit 1916" regelt de vergoeding van reiskosten ter zake van reizen voor 's Rijks dienst buiten de woonplaats gedaan en vaii verblijfkosten tijdens den duur dier reizen, hetgeen is een geheel ander onderwerp dan het genieten van renr zoogenaamde mobilisatie-toelage benevens vergoeding wegens het gemis van levensmiddelen als waarover de bestreden uitspraak loopt. zoodat dan ook aan dit Reisbesluit geene bevoegdheid met betrekking tot vermindering voor laatstbedoelde toelage en vergoeding kon worden ontleend;

dat de bestreden uitspraak, volgens welke aan de Ministerieele beschikkingen, daarin omschreven. rechtskracht moei wordrri ontzegd en de op grond daarvan ingehouden gelden alsnog aan M. behooren tc worden uitbetaald. rust. behalve op het beginsel, dat ten grondslag ligt aan artikel 49 van de Wet voor het reservepersoneel der landmacht 1905, ook op de uitlegging door het Hof gegevcri aan het Koninklijk besluit van 11 Januari 1315. no. 69. volgens welke uitlegging hem bij dit Koninklijk besluit het recht is gewaarborgd op onverkorte uitkeering van zijn pensioen, welk recht clan. zooals in het arrest nader is uiteengezet, door de bedoelde Ministerieele beschikkingen is geschonden;

dat nu wel bij het middel tegen deze uitlegging wordt opgekomen maar vruchteloos, aangezien zij als feitelijke beslissing van het Hof in cassatie is onaantastbaar;

dat toch bedoeld Koninklijk besluit van 11 Januari 1915, no. 69, niet kan worden aangemerkt als eene wet in den zin vaii artikel 99 der Wet op de Rechterlijke Organisatie, waarvan schending of verkeerde toepassing tot cassatie zoude kunnen leiden, en wel reeds op dezen grond, dat aan dit Koninklijk besluit niet, door insertie in eenig voor publiekmaking van regelingen van het Staatshestuur aangewezen orgaan, behoorlijke publicatie is gegeven;

dat dus het middel in zijne beide geledingen niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep;

Veroordeelt den eischer in de kosten op de cassatie gevallen, tot op de uitspraak van dit arrest, aan zijde van verweerder begroot op zestien gulden vijf en twintig cent aan verschot en op tweehonderd vijftig gulden voor salaris.

PENSIOENZAKEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak 25 Octobcr 1927.

(1927. D. No. 1; I. No. 12).

Fungeerend Voorzitter : Mr. B. Tellegen.

Leden : Mrs. J. Th. Endtz en G. A. M. Smeenk.

Artt. 11 en 19 der Militaire Weduwenwet 1922 (S. 337), zooals die luiden na de daarin bij de wet van 27 Juni 1925 (S. 279) aangebracht-wijziging, en art. 2 van de wet van 27 Juni 1925 (X. 279).

Epm vóór 1 Juli 1925 mct reserveplicht gepensionneerd militair heeft de bevoegdheid zich overeenkomstig de nrtt. 19 en 11 der Militaire Weduwenwet 1922 het behoud van uitzicht op gezinspensioen te verzekeren, met deae beperking evenwel, dat die bevoegdheid o.m. ophoudt zoodra tengevolge van een benoeming tot ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 (S. 240) opnieuw uitzicht op gezinspensioen wordt verkregen en dit laatste pensioen niet lager is dan het door de Militaire Weduwenwet in uitzicht gestelde, terwijl — mocht dil toe7 ket geval zijn — de betrokkene ondanks de „herplaatsing" ais ambtenaar dr bevoegdheid behoudt zich het uitzicht op militair gezinspensioen te blijven verzekeren.

Dit geldt evenzeer in het geval vóór 1 Juli 1925 een herplaatsing — zooals in het onderhavige — heeft plaats gehad. Had de wet bij een herplaatsing vóór 1 Juli 1925 het verlies van het recht op behoud van bedoeld uitzicht willen verbinden, dan had dit uitdrukkelijk, in de wet moeten zijn bepaald.

Dr Centrale Rand van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

de Minister van Oorlog. klager, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: J. V.. hoofdcommies bij hei Departement van Oorlog. wonende te 's-Gravenhage,

tegen

den Militairen Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Nr. E. C. van B., hoofdcommies bij den Pensioenraad. wonende te 's-Gravenhage, en A. te S., partij van rechtswege, niet verschenen.

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

Overwegende dat verweerder — gelezen het schrijven d.d. 15 Maart 1926 van den heer h., strekkende en in zijne hoedanigheid van mrt reserveplicht ontslagen en gepensionneerd officier het recht te mogen behouden tot verzekering van het behoud van uitzicht op gezinspensioen, gelet op de Militaire Weduwenwet 1922, zooals deze laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 27 Juni 1925 (Staatsblad No. 279) en tevens op laatstgenoemde wet — bij beslissing van 19 Januari 1927 verstaan heeft dat A. - die geacht moet worden zijn recht op behoud van het uitzicht op gezinspensioen onverkort en onvoorwaardelijk te hebben behouden — moet worden toegelaten tot de betaling der bijdragen, bedoeld in artikel 11 der Militaire Weduwenwet 1922, berekend over zijn vollen grondslag als militair en tot het daarin gestelde maximum en hem verwezen heeft naar den Pensioenraad, bedoeld in het 5e lid van artikel 12 van genoemde wet, teneinde door dien Raad te doen beslissen, of er uit andere hoofde bezwaren bestaan, hem alsnog toe te laten tot die betaling op de wijze als in dat lid is bepaald;

Overwegende dat verweerder deze beslissing doet steunen op de volgende overwegingen:

dat requestrant op 30 September 1924 met reserveplicht werd ontslagen en als zoodanig zonder verplichting tot premiebetaling uitzicht had op gezinspensioen;

dat aan hem door de bij de wet van 27 Juni 1925 voornoemd aangebrachte wijziging in artikel 19 der Militaire Weduwenwet 1922 de verplichting werd opgelegd, voor het behoud van dat uitzicht jaarlijks aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds een bedrag te betalen, als bedoeld in artikel 11 dier wet en tot het daarin gestelde maximum;

dat hij zich blijkens zijn schrijven d.d. 13 September 1925 aan den Pensioenraad bereid verklaarde, deze bijdrage te voldoen;

dat requestrant inmiddels op 1 October 1924 weid herplaatst als ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922;

dat voor de beoordeeling of requestrant tot de door hem gewenschte verzekering behoort te worden toegelaten, de vraag moet, worden beantwoord, of hij door herplaatsing nà zijn ontslag, doch vóór het tijdstip van het in werking treden van bovengenoemde wijzigingswet — 1 Juli 1925 — moet worden geacht zijn recht op behoud van uitzicht op gezinspensioen al.; militair geheel of gedeeltelijk te hebben verloren;

dat ter beantwoording van deze vraag allereerst moet worden geraadpleegd artikel 19 van de Militaire Weduwenwet 1922, zooals dit na genoemde wijziging in 1925 luidt;

dat dit artikel het recht op behoud van genoemd uitzicht verleent o.a. aan met reserveplicht ontslagen militairen, totdat zij door

herplaatsing opnieuw uitzicht op gezinspensioen verkrijgen, waarbij het woord „verkrijgen" doelt op een toekomstige gebeurtenis, dus op of nà 1 Juli 1925, niet op een gebeurtenis, welke reeds vóór dien datum plaats vond;

dat dus op grond van dezer duidelijke redactie van artikel 19 een reeds vóór 1 Juli 1925 plaats gehad hebbende herplaatsing — in casu die als ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 — op zich zelf geen ontbindende voorwaarde vormt voor het aan requestrant door artikel 19 verleende recht op behoud van het uitzicht op gezinspensioen als militair. tenzij eene andere wetsbepaling hem deze ontbindende voorwaarde uitdrukkelijk oplegt;

dat mitsdien alsnog de vraag moet worden gesteld, of de wet van 27 Juni 1925 (Staatsblad No. 279) eenige andere bepaling beval, krachtens welke requestrant ondanks zijne herplaatsing op 1 October 1924 niettemin moet a-orden gelijkgesteld met een op of na 1 Juli 1925 herplaatst militair;

dat het antwoord op deze vraag is te vinden in artikel 2 van genoemde met van 27 Juni 1925 (Staatsblad No. 279);

dat dit artikel zegt. dat de daarin bedoelde gewezen militairen, die vóór 1 Juli 1925 *waren* herplaatst, voor de toepassing der voor het behoud van uitzicht op gezinspensioen geschreven artikelen 11 en 12 der Militaire Weduwenwet 1922 geacht worden mei ingang van 1 Juli 1925 te zijn herplaatst;

dat dit artikrl echter, verre van in algemeenen zin te spreken, uitsluitend spreekt van de in *het derde lid* van artikel 19 van voormelde wet bedoelde militairen;

dat dit derde lid nu, eenerzijds omvattende de in de eerste 2 leden van hetzelfde artikel genoemde groepen van militairen — waaronder requestrant zeer zeker zou vallen —. deze groepen anderzijds beperkt tot diegenen — waaronder requestrant *niet* valt - -. die op grond van hunne herplaatsing uitzicht verkregen op een pensioen, lager dan dat, waarvan zij zich het uitzicht ingevolge het bepaalde in het 1e of 2e lid hebben verzekerd en waarvoor in artikel 11 voornoemd een speciale regeling in den vorm eener aanvullende verzekering is opgenomen;

dat waar artikel 2 voornoemd in alinea 2 — in opvallende afwijking van het 1e lid, hetwelk over de geheele linie de fictie van een ontslag op 1 Juli 1925 aanvaardde — zeer duidelijk vermijdt te verwijzen naar de *geheele* groepen bedoeld in dc twee eerstc alinea's doch nadrukkelijk zich beperkt tot de in het ***derde*** lid van artikel 19 bedoelde groep, de aangenomen fictie. als zouden zij op 1 Juli 1925 zijn herplaatst, niet geldt voor die militairen — waaronder requestrant behoort - . die door herplaatsing opnieuw uitzicht verkregen op een hooger of even hoog gezinspensioen;

dat derhalve de in artikrl 2 alinea 2 van genoemde wijzigingswet aanvaarde fictie *niet* geldt voor requestrant, zoodat deze zijn recht op behoud van uitzicht op gezinspensioen als militair geacht moet

worden te hebben behouden naast het nieuwe uitzicht door zijne herplaatsing als ambtenaar verkregen;

dat artikel 2 van genoemde wijzigingswet, als zijnde een overgangsbepaling, welke een eenmaal verkregen recht aantast, is strictae interpretationis en dus — onverschillig welke de bedoeling van den wetgever moge zijn geweest — niet analogice buiten zijn strenge en duidelijke grenzen mag worden toegepast;

Overwegende dat klager van deze beslissing bij klaagschrift, ingekomen 16 April 1927, beroep heeft ingesteld, en vernietiging van die beslissing heeft verzocht, met bepaling dat de heer A. tot het sluiten eener verzekering als vorenbedoeld niet kan worden toegelaten;

Overwegende dat dit klaagschrift luidt:

Volgens artikel 19 der Militaire Weduwenwet 1922. zooals dat artikel is komen ie luiden ingevolge de Wet van 27 Juni 1925 (Staatsblad No. 279), is een militair, die zonder pensioen wordt ontslagen, bevoegd, zich het behoud van uizicht op gezinspensioen te verzekeren o.a. totdat hij als ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 (Staatsblad No. 240) voor zijne betrekkingen opnieuw uitzicht op pensioen verkrijgt. Een met reserveplicht gepensionneerd officier heeft gelijke bevoegdheid. Derhalve geldt die bevoegdheid voor hem ook slechts kot aan eene eventueele herplaatsing als ambtenaar.

Aangezien tengevolge van het bepaalde bij de Wet van 27 Juni 1925 (Staatsblad No. 279) voor den mrt reserveplicht gepensionneerden officier, die vóór 1 Juli 1925 den actieven dienst heeft verlaten en die op grond van de bepalingen der Militaire Weduwenwet 1922 — zooals deze vóór dien datum luidde — voor zijne eventueel na te laten betrekkingen uitzicht had op pensioen, dat uitzicht op 1 Juli 1925 is komen te vervallen, bepaalt artikel 2 der wet van 27 Juni 1925. dat zoodanig gepensionneerd officier geacht moet worden met *ingang van 1 Juli 1925* uil den actieven dienst te zijn ontslagen, opdat hij de gelegenheid zou hebben. het uitzicht op behoud van gezinspensioen te verzekeren met gebruikmaking van het bepaalde bij artikel 19, hiervoren bedoeld.

Hij wordt op deze wijze gelijkgesteld met dengene, die op 1 Juli 1925 wordt ontslagen, en de door hem te sluiten verzekering tot behond van gezinspensioen zal dus ook komen t~ vervallen met ingang van den datum, waarop hij als ambtenaar wordt herplaatst in den zin der Pensioenwet 1922 (Staatsblad No. 240).

De heer A. was op I Juli 1925 reeds ambtenaar en had als zoodanig reeds uitzicht op gezinspensioen. Voor hem is derhalve het tijdvak tusschen (fictief) ontslag en den datum van herplaatsing tot nul gereduceerd, maar hieruit mag m.i. niet de gevolgtrekking worden gemaakt, dat voor hem de gelegenheid tot verzekering van het behoud van uitzicht op gezinspensioen is blijven bestaan.

Wat aangaat het recht:

Overwegende dat namens verweerder ter terechtzitting is aange-

voerd, dat van voormelde beslissing geen beroep op dezen Raad zou openstaan, omdat zij „geen enkele verbintenis ten opzichte van eenig recht op pensioen" inhoudt;

Overwegende echter dat — ook al mocht de juistheid van dit laatste worden aangenomen — bij de bestreden beslissing partij van rechtswege wordt toegelaten tot de betaling der bijdragen bedoeld in voormeld art. 11, welke toelating een reeds thans bestaande bevoegdheid betreft en van belang is voor de door hem te betalen bijdrage;

Overwegende dat dus die beslissing eene is als bedoeld in art. 49a 1. onder b, der Militaire Weduwenwet, zoodat klager tegen haar beroep kon instellen;

Overwegende wat de zaak zelf betreft,

dat partij van rechtswege, toen hij met ingang van 30 September 1924 uit den actieven dienst werd ontslagen en gepensionneerd werd met reserveplicht, als „gepensionneerd militair" uitzicht op gezinspensioen behield en daartoe niet behoefde bij te dragen, een en ander volgens de bepalingen der te dien opzichte toen ongewijzigde Militaire Weduwenwet 1922;

Overwegende dat partij van rechtswege met ingang van P October 1924 tot Rijksambtenaar werd benoemd met uitzicht op grzinspensioen niet lager dan hij reeds had;

Overwegende dat met ingang van 1 Juli 1925 de Militaire Weduwenwet 1922 gewijzigd werd;

Overwegende dat o. m. in art. 3b een wijziging werd gebracht, tengevolge waarvan een met reserveplicht gepensionneerd militair jonger dan 60 jaar — als partij van rechtswege — niet meer gracht werd voor de toepassing van de bepalingen dier wet „gepensionneerd militair" te zijn, hetgeen ten gevolge had, dat het uitzicht op gezinspensioen zonder dat daartoe behoefde te worden bijgedragen, voor zoo iemand kwam te vervallen;

Overwegende echter dat de artt. 19 en 11 — zooals zij met ingang van 1 Juli 1925 zijn gewijzigd — aan met reserveplicht gepensionneerden de bevoegdheid verleenen zich, tegen bijdragen, het behoud van uitzicht op gczinspensioen ingevolge de Militaire Weduwenwet te verzekeren; met deze beperking evenwel, dat die bevoegdheid o.m. ophoudt zoodra tengevolge van een benoeming tot ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 S. 240 opnieuw uitzicht op gezinspensioen wordt verkregen, en dit laatste pensioen niet is lager dan het door de Militaire Weduwenwet in uitzicht gestelde, terwijl — mocht dit wel het geval zijn — de betrokkene, ondanks de „herplaatsing" als ambtenaar de bevoegdheid behoudt zich het uitzicht op militair gezinspensioen te blijven verzekeren;

Overwegende dat thans is na te gaan of het verzoek van partij van rechtswege om na 1 Juli 1925 de bijdragen voor gezinspensioen badoeld in art. 11 der Militaire Weduwenwet te betalen, moet worden ingewilligd;

Overwegende dat deze Raad zich dienaangaande geheel vereenigt

met de bestreden beslissing, hare gronden overnemende en tot de zijne makende;

Overwegende dat de Raad daaraan nog toevoegt, dat, indien de wet van 1925 aan een vóór 1 Juli 1925 plaats gehad hebbende herplaatsing van iemand in de positie van partij van rechtswege het verlies van hei recht op behoud van bedoeld uitzicht had willen verbinden, dit uitdrukkelijk in die met had moeten zijn bepaald, doch dat een dergelijke bepaling ontbreekt;

Overwegende dat verweerder dus terecht partij van rechtswege tot, betaling der bijdragen bedoeld in voormeld artikel 11 heeft toegelaten;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de bestreden beslissing.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 8 November 1927.

(1927. D. No. 33; I. No. 11)

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en G. A. M. Smeenk.

Art. 134 (3) der Pensioenwet 1922 (S. 240).

Het voor klager vastgestelde bedrag van de inkoopsom ad f 952 moet naar evenredigheid van den diensttijd worden verdeeld over de lichamen in welks dienst de ambtenaar is geweest niettegenstaande de ambtenaar zelf blijkbaar voor het pensioengeldig maken van zijn parallel loopenden diensttijd geen maatregelen trof.

Art. 134 (3) der Pensioenwet bepaalt uitdrukkelijk, dat diensttijd in art. 134 (1) der Pensioenwet bedoeld, slechts in zijn geheel kon worden ingekocht. De betrokkene heeft geen keuze, om een bepaald tijdvak buiten dien inkoop te laten.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

het Bestuur van den polder B. te S., klager, niet verschenen,

tegen:

den Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: M. J. J., hoofdcommies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

De Centrale Raad van Beroep,

Gezien de stukken en gehoord den bovengenoemden gemachtigde;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

Overwegende dat A. op 1 Juli 1922 de volgende betrekkingen bekleedde:

a. secretaris van voormelden polder (sinds 18 Januari 1877).

b. penningmeester van dien polder (sinds 10 September 1903).

c. penningmeester van het heemraadschap (sinds 5 April 1887);

Overwegende dat verweerder op 30 Juli 1925 van A. heeft ontvangen de bereidverklaring, bedoeld in het 5de lid onder c. van art. 134 der Pensioenwet 1922, voor den inkoop van den diensttijd vóór 1 Juli 1922 van de onder a. en b. genoemde betrekkingen;

Overwegende dat verweerder bij beslissing van 16 October 1926 den diensttijd van **h.** in de onder a. en b. genoemde betrekkingen vóór 1 Juli 1922 doorgebracht door inkoop geldig voor pensioen heeft verklaard, met bepaling van de inkoopsom voor voormelden polder op f 952;

Overwegende dat voormeld Bestuur een bezwaarschrift tegen deze beslissing heeft ingediend, aanvoerende dat voormeld bedrag hem te hoog uoorkornt en dat de inkoopsom op *f* 530 zal zijn te stellen;

Overwegende clnt verweerder bij beslissing van 1 Maart 1927 het verzoek heeft afgewezen en het bedrag van f 952, als inkoopsom verschuldigd, heeft toegelicht;

Overwegende dat het Bestuur bij tegen laatstgemelde beslissing tijdig ingediend klaagschrift heeft aangevoerd:

dat, na de verkregen toelichting, het hem gebleken is, dat voormeld bedrag van f 952 juist is berekend;

dat het zich echter niet kan vereenigen, dat clit bedrag geheel voor rekening komt van den polder B.;

dat A. uoornoemd toch, behalve secretaris en penningmeester van den polder B., van 9 April 1887 tot na 30 Juli 1925 penningmeester was van het heemraadschap X.;

dat A. voornoemd dezen diensttijd niet heeft ingekocht in de veronderstelling, dat deze functie geheel buiten de Pensioenwet zou worden gchoudcn. welke veronderstelling echter onjuist is gebleken en dientengevolge de inkoopsom wordt berekend naar het totaal der pensioensgrondslagen op 30 Juli 1925 in de drie door hem vervulde betrekkingen;

dat volgens art. 134, derde lid, der Pensioenwet 1922 S. 240 evenwel diensttijd slechts *in zijn geheel* voor pensioen kan worden ingekocht;

dat de Pensioenraad, blijkens Rinnooy, 3e druk. bladz. 221, wel eens heeft beslist, dat deze bepaling betrekking heeft op achtereenvolgens en niet gelijktijclig bewezen diensten, (loch dat deze opvatting z.i. niet in overeenstemming is met de duidelijke bewoordingen der wet;

dat bovendien bij het door den Pensioenraad ingenomen standpunt wel de financieele belangen van het Pensioenfonds worden beschermd, doch die van de betrokken lichamen ernstig liunneiz worden beiiacleeld;

dat hel onderhavige geval dit op sprekende wijze illustreert;

dat dc Pensioenwet den ambtenaar wel laat beslissen of hij zijn diensttijd wil inkoopen. en de openbare kassen daaraan ondergeschikt maakt, maar dat de wet z.i. niet gewild heeft, dat de ambtenaar zich zal inlaten met de vraag, welke lichamen zullen moeten betalen;

dat toch verschillende invloeden de beslissing van den ambtenaar zouden kunnen beheerschen en dientengevolge een zeer ongewenschte verhouding tussehen bestuur en ambtenaar zou kunnen worden geschapen;

dat naar adressants meening dit een der redenen is geweest, waarom de wet heeft bepaald, dat de diensttijd in *zijn geheel* moet worden ingekocht;

weshalve verzocht is de beslissing van verweerder in zooverre te herzien, dat naar evenredigheid van den diensttijd van A. bij het heemraadschap X., dit heemraadschap moet bijdragen in de inkoopsom;

Overwegende dat verweerder een contra-memorie heeft ingediend luidende:

In het klaagschrift erkent appellant de juistheid van het bedrag clcr bij beschikking van 16 October 1926, C. No. 13781, voor den inkoop van den diensttijd van ***h.*** als secretaris en als penningmeester van den polder B. respectievelijk van 18 Januari 1877 tot en met 30 Juni 1922 en van 10 September 1903 tot en met 30 Juni 1922 verschuldigde bijdrage. Aangezien het bezwaarschrift van 28 October 1926 alleen tegen dat bedrag is gericht, is hij de beslissing van $\frac{\text{1 April}}{\text{1 Maart}}$ 1927 het geschil volledig behandeld en is naar onze meening hiermede de procedure beëindigd.

Thans wordt in het klaagschrift een nieuw bezwaar geopperd, namelijk hiertegen, dat van genoemd bedrag niet tevens een deel ten laste van het heemraadschap X. komt. Ons inziens kan echter niet naar aanleiding van laatstgenoemde beslissing eene uitspraak van den Ccntralen Raad worden uitgelokt over een geschilpunt, dat niet eerst in een bezwaarschrift ter kennis van den Pensioenraad is gebracht. Voor zooveel hrt nieuwe bezwaar betreft is òf de beslissing van $\frac{\text{1 Maart}}{\text{1 April}}$ 1927 er eene in eerste instantie, zoodat het klaagschrift een bezwaarschrift zoii zijn, dan wel is het klaagschrift een nieuw bezwaarschrift tegen onze beschikking van 16 October 1926, C. No. 43781, dat wij dan, aangezien het niet binnen den in artikel 125 der Pensioenwet 1922 gestelden iermijn bij ons is ingediend, niet ontvankelijk zouden moeten verklaren.

Deelt de Centrale Raad deze meening niet, dan moeten wij het in

het klaagschrift geopperd bezwaar afwijzen op grond hiervan, dat de polder B. niet langs den weg van artikel 125 der Pensioenwet kan opkomen tegen het feit, dat niet tevens aan een ander orgaan de verplichting is opgelegd tot betaling van een deel eener bijdrage voor inkoop voor pensioen van tijd, niet in dienst van dat orgaan doorgebracht. Voor zooveel betreft het niet opleggen van deze verplichting is de beschikking van 16 October 1926 cene negatieve beslissing, *ten aanzien van genoemd heemraadschap genomen,* en als zoodanig is zij niet voor beroep door appellant vatbaar.

Mocht de Centrale Raad zich dan ook niet met deze opvatting kunnen vereenigen en neemt deze zoowel ten opzichte van het in het klaagschrift naar voren gebracht nieuw bezwaar als ten opzichte van de reclame tegen het feit van liet niet-medebetalen door het heemraadschap voornoemd van de vastgestelde inkoopsom, appellant's bevoegdheid van beroep aan, dan wenschen wij ter weerlegging rail bedoeld nieuw bezwaar het volgende aan te voeren.

A. bekleedde bij het in werking treden van de Pensioenwet de betrekkingen van secretaris van den polder R., penningmeester van dien polder en penningmeester van liet heemraadschap X., respectievelijk van 18 Januari 187'7, 10 September 1903 en 5 April 1887 af. Hij zond ons voor den inkoop van den diensttijd vóór 1 Juli 1922 in elke van eerstgenoemde twee betrekkingen wel (op 30 Juli 1925), voor den inkoop van den diensttijd vóór 1 Juli 1922 in laatstgenoemde betrekking niet de bereidverklaring, bedoeld in het vijfde lid onder *c.* van artikel 134 der Pensioenwet. Naar onze meening ziet. waar inkoop van diensttijd volgens artikel 134 facultatief is, het derde lid van dat artikel alleen op achtereenvolgens vervulden diensttijd, niet op diensttijd vóór 1 Juli 1922 gelijktijdig doorgebracht in twee of meer betrekkingen, die op dien datum bekleed werden. Voor zooveel betreft zoodanige parallel loopende diensttijden hebben ons inziens de betrokkenen de keuze tusschen inkoop van den diensttijd in alle betrekkingen en inkoop van den diensttijd in een of meer dier betrekkingen. Op grond hiervan hebben wij naar aanleiding van de door den Heer A. ingezonden bereidverklaring drn inkoop voor pensioen alleen van zijn diensttijd als secretaris en als penningmeester van den polder B. geregeld.

Voor de berekening van de inkoopsom hebben de volgende gegevens gediend:

$X = 73$; $G = 60 + 60 + 120 = 240$; $N = 43\frac{1}{2}$; $g = 60 + 60 + 120 = 240$; $n = 3^{1}/_{12}$ (1 Juli 1922 tot 30 Juli 1925). De letters zijn die genoemd in bijlage C. van het bij Koninklijk Besluit van 22 Maart 1926 (Staatsblad No. 47) gewijzigd Koninklijk Fesluit \-an 22 December 1922 (Staatsblad No. 684).

Wat aangaat het recht:

Overwegende dat klager bezwaar heeft gemankt tegen het bedrag van de door hem voor A. te betalen inkoopsom, zoodat ook de bij klaagschrift aangevoerde grief, dat niet klager alléén die inkoopsom zal te betalen hebben, dc grootte van het door hem verschul-

digde bedrag betreft, en deze Raad die grief zal hebben te onderzoeken:

Overwegende dienaangaande, dat A. op 1 Juli 1922 voormelde onder *n.*, *b.* en *c.* genoemde betrekkingen sinds 10 September 1903 gelijktijdig bekleedde, maar enkel voor die onder *a.* en *b.* genoemd stappen tot inkoop heeft gedaan;

Overwegende dat verweerder's gevoelen, dat „voor zooveel betreft zoodanige parallel loopende diensttijden" de betrokkenen de keuze hrhben „tusschen inkoop van den diensttijd in alle betrekkingen en inkoop van den diensttijd in een of meer dier betrekkingen", niet steunt op de Pensioenwet, welke ccll dergelijke keuze niet kent, en in strijd is met het in art. 134 (3) bepaalde, dat diensttijd in art. 134 (1) bedoeld slechts in zijn geheel kan worden in gekocht;

Overwegende dat dus verweerder het voor inkoop verschuldigde bedrag ten onrechte geheel heeft gebracht ten laste van klager, doch het door dezen verschuldigde naar evenredigheid van den diensttijd van **h.** bij klager en voormeld heemraadschap moet worden berekend;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt voormelde beslissingen voor zoover de vaststelling van de door klager voor A. te betalen inkoopsom op **f** 952 betreft;

Verstaat dat, met inachtneming van het vorenstaande, de door klager voor den inkoop van A. verschuldigde bijdrage nader zal zijn vast te stellen.

In de Nieuwe Rotterdamshce Courant van Donderdag 8 December, buitenvel van Avondblad D, vonden wij een door Mr. G. G. von Weiler, oud-voorzitter con den Pensioenraad, aan de redactie van voornoemde courant naar aanleiding van bovenstaande uitspraak geschreven brief, dien wij hieronder overnemen:

„Onlangs las ik in uw blad eene beslissing van den Centralen „Raad van Beroep omtrent de toepassing van het derde lid van „art. 134 der Pensioenwet („Diensttijd, bedoeld in het eerste lid, „X an slechts in zijn geheel voor pensioen worden ingekocht"). Deze „beslissing, die met de door den Pensioenraad van den aanvang af „aan die bepaling gegeven interpretatie breekt, beteekent in tal van „gevallen eene geheel ongemotiveerde, aanzienlijke verhooging van „den inkoopprijs, en dus ook van het op den ambtenaar verhaalde „bedrag. Het bedoelde voorschrift is overgenomen uit vroegere pen„sioenwetten (Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren, art. 66, „wet van 21 Juni 7913, Staatsblad *no. 303, rrrt. VII. Pensioenwet „voor de bijzondere leeraren, art. 44). Het is in die wetten op- en in „de Pensioenwet 1.922 overgenomen om te beletten dol b.v. voor een „ambtenaar met een in te koopen diensttijd vóór 1 Juli 1922 van „10 jaren, wien op het tijdstip van den inkoop 5 voor pensioen gel„dige dienstjaren ontbreken om, werd hij met ingang van dni tijd-*

„stip gepensionneerd, recht op maximum-pensioen te hebben, slechts „de helft van eerstgenoemden diensttijd zou worden ingekocht. De „wetgever heeft dezen ambtenaar de gelegenheid willen geven om, „door dien geheelen tijd van 10 jaren door inkoop voor pensioen „geldig te maken, zich het uitzicht te verzekeren op pensioen over „zijn vollen diensttijd vóór en na 1 Juli 1922 tot hei bij de wet „vastgestelde maximum. Vandaar dat het artikel spreekt van inkoop „van diensttijd in zijn yehrel, d.w.z. van den volle n duur.

„Wordt b.v. voor een burgemeester die vóór 1 Juli 1022 gelijk- „tijdig 2 betrekkingen bij waterschappen (A en R) bekleedde met „een totaal aan wedden, lager dan zijn pensioensgrondslag als bur- „gemeester en bij de regeling van wiens pensioen dus de wedde in B „niet krachtens art. 152, jo. art. 54, tweede lid, der Pensioenwet „eene rol kan spelen, alleen de diensttijd in A ingekocht, dan is er „geen sprake van overtreding van de hier bedoelde bepaling. Int- „mers heeft er inkoop plaats van den vollen duur van den gelijktijdig „in 2 betrekkingen doorgebrachten diensttijd. Die diensttijd bestaat „uit twee samenvallende diensttijden, den diensttijd in A en dien „in R. Ware het de bedoeling geweest, in dit geval inkoop alleen „van één dier- diensttijden niet toe fe laten, dan zou het derde lid „van art. 134 bovendien bepaald hebben dat, wanneer de in te „koopen diensttijd gelijktijdig in 2 of meer betrekkingen doorgebracht „is, de samenvallende diensttijden in die betrekkingen alleen geza- „menlijk niet ook slechts voor een deel ingekocht kunnen moorden.

„De beslissing houdt ook niet rekening met het tweede lid van „art. 56 der Pensioenwet: „Diensttijd, gelijktijdig in meer dan **één** „betrekking doorgebracht, telt bij de berekening van een pensioen „slechts éénmaal mede." Het is duidelijk dat, waar volgens die „bepaling in het hier gestelde geval de aan 1 Juli 1922 voorafgaande „diensttijd niet tweemalen — als diensttijd in A en als diensttijd in „B — voor hef burgemeesterspensioen medetellen kan, het derde lid „van art. 134 niet de strekking kan hebben de gelegenheid alleen „voor dubbelen inkoop van dien diensttijd open te stellen en dus voor „het eenmaal medetellen voor pensioen dubbele betaling nl. een èn „naar de wedde in A èn naar die in R berekende inkoopsom te „vorderen.

„Gelukkig dat er eene novelle op de Pensioenwet bij de Tweede „Kamer aanhangig is en er dus spoedig gelegenheid zal zijn de be- „slissing vat? den Centralen Raad door eene nieuwe bepaling onscha- „delijk te maken."

Red. M. R. T.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Georganiseerd overleg.

Instelling van een dienstcommissie voor het personeel bij het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen.

Ministerieeie beschikking van 29 December 1927, Iste Afd., nr. 146. (Legerorders 1.927, nr. 407).

De Minister van Oorlog,

Gelet op de beschikking van zijnen ambtsvoorganger van 16 Augustus 1923, Iste Afd., nr. 34 (L.O. 1923, nr. 349), houdende instelling van eene Rijzondere Commissie voor georganiseerd overleg in zaken betreffende de onder het Departement van Oorlog ressorteerende burger-ambtenaren en burger-werklieden;

Heeft goedgevonden te bepalen:

Artikel **1.**

Er wordt ingesteld een dienstcommissie voor het personeel van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen.

Artikel 2.

1. De Commissie bestaat uit door de in artikel **3** te noemen organisaties aangewezen leden en plaatsvervangende leden.
2. De in de Commissie te voeren besprekingen staan onder leiding van den Directeur der Artillerie-Inrichtingen of door dezen aan te wijzen plaatsvervanger als voorzitter.
3. De Commissie wordt bijgestaan door een secretaris, door den voorzitter aangewezen.
4. Bij de behandeling van bepaalde aangelegenheden kunnen, met toestemming van den voorzitter, andere personen in de vergadering worden toegelaten.

Artikel **3.**

1. Bevoegd tot aanwijzing elk van één lid en één plaatsvervangend lid zijn:

a. het Permanent Comité van Christelijke Organisaties van personeel in pubieken dienst;
b. de Centrale van Hoogere Rijksambtenaren;
c. het Algemeen Comité ter behartiging van belangen van Overheidspersoneel;
d. de Roomsch-Katholieke Centrale van Burgerlijk Overheidspersoneel;
c. het Algemeen Comité ter 'behartiging van belangen van Overbaren dienst.

2. De in het eerste lid genoemde organisaties geven aan den voorzitter van de Commissie schriftelijk van de aanwijzing kennis.

3. De aangewezen leden en plaatsvervangende leden moeten werkzaam zijn bij het in artikel **1** genoemde Staatsbedrijf.

Artikel 4.

De organisaties, die van de bevoegdheid tot aanwijzing hebben gebruik gemaakt, doen in den aanvang van elk kalenderjaar aan den voorzitter van de Commissie mededeeling van het aantal harer leden, behoorende tot het in artikel **1** bedoelde personeel.

Artikel 5.

1. De Commissie behandelt in bespreking met den voorzitter de aangelegenheden, haar door dezen voorgelegd, of door haar in overleg niet den voorzitter ambtshalve in behandeling genomen.

2. Voor zoover de behandelde aangelegenheden niet bij de in artikel 5 bedoelde besprekingen zijn afgedaan, ontvangt de Commissie van de daaromtrent genomen beslissing nadere inlichting, voorzooveel noodig en mogelijk met vermelding van de redenen, die tot de beslissing hebben geleid.

Artikel 6.

De Commissie vergadert zoo dikwijls als de voorzitter dit noodig oordeelt, zoomede indien twee leden schriftelijk: onder opgaaf van reden, het verlangen daartoe te kennen geven.

Artikel 7.

De voorzitter doet door den secretaris een communiqué opmaken, bevattende een beknopte samenvatting van het in de vergaderingen behandelde, voor zoover dat voor openbaarmaking geschikt kan worden geacht. Overigens is het verhandelde in de Commissie geheim. behoudens de besprekingen, waarin de leden met de organisatie, die hun aanwees, treden.

Artikel 8.

De voorzitter doet aan de Rijzondere Commissie voor georganiseerd overleg, hiervoren genoemd, onverwijld de agenda en de notulen van elke vergadering der Commissie toekomen.

***De** Minister voornoemd,*

LAMBOOY.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Militaire Politie in Curaçao.

I.

In een vorige aflevering hebben wij reeds met onze korte mededeeling vermeld, dat in Curaçao eene regeling aanhangig was, waarbij de uitoefening van den politiedienst zou worden opgedragen aan het garnizoen. De bestaande burger-politie zou worden opgeheven en het garnizoen, dat voortaan zou moeten beslaan uit in den politiedienst geschoolde militairen. zou die taak hebben over te nemen. Het vraagstuk heeft in Curaçao heel wat stof opgejaagd en, aangexien de militaire en de juridische zijden uan het vraagstuk ook aan onze lezers belangstelling kunnen inboezemen, zullen wij de voor den Kolonialen Raad gedrukte stukken te dezer zake, de handelingen van den Raad betreffende de zitting, waarin de ontwerp-verordening met algemeene stemmen is verworgen en het Koninklijk besluit. waarin de regeling ten slotte is belichaamd', in dezen jaargang doen opnemen. Men vindt dan alle gegevens over dit conflict tussclzen Gouverneur en Kolonialen Raad, voorts de krachtens art. 48 van het Regeeringsreglement van Curaçao door het Opperbestuur gegeven beslissing en de met de Staten-Generaal gehouden gedachtenwisseling bijeen.

In onze nieuwsbladen, in het bijzonder in de Nieuwe Rotterdamsche Courant, heeft men ook getracht, belangstelling voor dit voor Curaçao belangrijk evenement te wekken. Want belangrijk inderdaad is de vraag, op welke wijze een kleine doch zich snel ontwikkelende gemeenschap als die van Curaçao blijvend van een goede politie kan worden voorzien.

Dit evenement wierp, gelijk meer voorkomt, zijne schaduwen vooruit. Reeds bij de behandeling in de Staten-Generaal van de **Curaçaosche begrooting voor 1927** *stond het onderwerp in het centrum der belangstelling. Wij reproduceeren eerst hetgeen daarover toen bij de schriftelijke en mondelinge behandeling is voorgevallen.*

In de **Memorie van Toelichting** *bij de ontwerp-begrooting leidde de Minister van Koloniën Dr. J. C. Koningsberger, dit onderwerp als volgt in:*

Bij zijn ontwerp voor de voorloopige begrooting had de Gouverneur, ter zake van de invoering van de in overweging zijnde reorganisatie van de politie, kredieten aangevraagd onderscheidenlijk ter verhooging van den post voor salarissen voor het politiepersoneel (art. 23 van het ontwerp) en voor den bouw van 25 politiewoningen (onder letter **c** van artikel 114 als voren).

Aangezien op het tijdstip van de behandeling der voorloopige begrooting de reorganisatieplannen nog niet in allen deele waren uitgewerkt en de Koloniale Raad, hoewel in beginsel met eene hervorming van de politie ten volle instemmend, alvorens zich Der zake uit te spreken, wachten wilde totdat nadere gegevens beschikbaar zouden komen, heeft het College den hoogerbedoelden salarispost tot het voor 1926 uitgetrokken bedrag teruggebracht en den post voor den bouw van politiewoningen voorloopig uit de begrooting gelicht.

Sedert zijn bij een ontwerp tot wijziging en aanvulling van de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1927 [1]) die gegevens onder dagtcekening van 15 November 1.1. door den Landvoogd verstrekt, terwijl bij eene op 6 October t. v. bij den Raad aanhangig gemaakte ontwerp-verordening een voorstel is gedaan „tot oprichting eener „gewapende politie als bedoeld bij artikel 176 van het Reglement op „het beleid der Regeering in *Curaçao*". [2])

Het ligt in de bedoeling het garnizoen en het burgerpolitiekorps te laten samensmelten tot één compagnie militaire politietroepen, die den politiedienst, aanvankelijk in het stadsdistrict van *Curaçao*, en geleidelijli ook dien in de buitendistricten van het eiland, zal overnemen. Luidens de desbetreffende uiteenzetting in de Memorie van Toelichting nopens het eerstbedoeld ontwerp wordt het billijk geacht, dat Curaçao bij een zoodanige organisatie, boven de uitgaven voor den politiedienst in engeren zin, voor 1927 geraamd op f 128.000, inzonderheid voor de aan de als politiebeambten dienst doende militairen toe te kennen bijzondere toelagen, en op f 26.100, ter zake van voorzieningen van materieelen aard, voor zijn rekening neemt een deel van de op het XIde hoofdstuk der Staatsbegrooting uitgetrokken kosten van de landmacht. Die bijdrage, welke het liarakter heeft van een vergoeding voor het verkrijgen van de beschikliing, ten behoeve van den politiedienst, over militairen, wier bezoldiging, verpleging, enz. ten laste van het Rijk blijven, wordt voor 1927 op 25 pct. dier uitgaven (rond f 85.000, herziene raming) gesteld en zal voor volgende jaren 50 pct. daarvan beloopen. Voor uitgaven voor eens ten behoeve van de uitrusting der politie wordt bovendien een uitgave van f 35.200 geraamd.

In verband met de te Willemstad heerschende schaarschte aan woningen, geschikt voor huisvesting van gehuwde militaire politiebeambten, zullen een vijf-en-twintigtal, aan dien eisch voldoende woningen van Landswege moeten worden gebouwd. De kosten van dezen bouw wenden aanvankelijk op f 220.000, en worden nader op f 213.200, geraamd. Zooals hiervóór is aangeteekend, ligt het in de bedoeling om deze uitgave voor dekking met geleende gelden in aanmerking te doen komen. Voor het gebruik van de huizen zal ten behoeve van den Lande eene vergoeding worden gevorderd, die in evenredigheid zal staan met rente en afschrijving van het uitgegeven kapitaal.

---

[1]) Gedrukte stuklien, Koloniale Raad, Zitting 1926—1927, 10 no. 1.
[2]) Gedrukte stukken, Koloniale Raad, Zitting 1926—1927, 8 no. 1.

De behandeling van deze aangelegenheid in den Kolonialen Raad is nog niet ten einde gebracht. Aangezien het van groot belang moet worden geacht, dat de voorgenomen reorganisatie zoo spoedig mogelijk tot stand komt, heeft de ondergeteekende niettemin gemeend, reeds bij deze begrooting den Nederlandschen begrootingswetgever in de gelegenheid te moeten stellen om dienaangaande in beginsel eene beslissing te nemen.

De in het wetsontwerp voor den politiedienst opgenomen kredieten zijn, wat de omschrijving en de raming betreft, overeenkomstig de bij de hiervóór vermelde aanvullingbegrooting ter zake gedane voorstellen en omvatten dus:

a. eene verhooging met f 16.150 van het krediet ter zake van jaarlijks terugkeerende materieele uitgaven voor den politiedienst, waardoor de raming van den post op f 26.100 is gebracht;

b. een nieuwen uitgaafpost, ad f 85.000, wegens vergoeding aan de Nederlandsche Schatkist als hoogerbedoeld;

c. een uitgave voor ééns van f 35.200, voor benoodigdheden voor de politie, en

d. eene uitgave van f 213.200 voor den bouw van politiewoningen.

Daartegenover is de post voor salarissen van het politiepersoneel met f 20.000 verminderd en gebracht op f 128.000.

(Zie onderscheidenlijk artikelen 24. 25, 26; artikel 112. „Nieuwe werken", bij de raming waarvan met de kosten van deze bouwwerken rekening is gehouden, en artikel 23 van het wetsontwerp.)

In het **Voorloopig Verslag** *van* **de** *Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer kwam daarover het volgende voor:*

Reorganisatie der politie.

Gevraagd werd, of ten aanzien van de reorganisatie der politie de noodige voortvarendheid wordt betracht. Ts de desbetreffende aanvullingsbegrooting reeds door den Kolonialen Raad behandeld en heeft deze zich 'daarmede kunnen vereenigen?

Bestaat er reden — vroeg men voorts — voor de in de pers tot uiting gebrachte vrees, dat men op Curaçao niet over een voldoend aantal betrouwbare manschappen beschikt om de orde te handhaven? Hoeveel Europeesche manschappen zijn thans in totaal bij het garnizoen en de politie aanwezig?

De **Memorie van Antwoord** *des Ministers gaf het navolgende bescheid:*

Reorganisatie der politie.

Uit de onder dagteekening van 6 October 1926 en 15 November d.a.v. bij den Kolonialen Raad aanhangig gemaakte ontwerp-verordeningen, beoogende onderscheidenlijk eene reorganisatie van de

politie en de regeling van de geldelijke gevolgen van die reorganisatie [1]), moge blijken, dat in deze aangelegenheid de noodige voortvarendheid is betracht. Op het eerstbedoeld ontwerp heeft de Koloniale Raad bereids een zeer uitvoerig Voorloopig Verslag uitgebracht [2]), dat de landvoogd eerlang zal beantwoorden. In dit verslag heeft de Raad, tot leedwezen van den ondergeteekende, een afwijzend standpunt ingenomen ten aanzien van den grondslag van het reorganisatieplan, namelijk de (opdracht van den politiedienst aan het garnizoen.

Bij het garnizoen zijn thans 26 en bij de politie 10 Europeesche manschappen aanwezig. Het komt den ondergeteekende voor, dat de beschikbare machtsmiddelen niet onvoldoende zijn om tegen ordeverstoring te waken.

In de Vergadering van 10 Mei ***1927*** *spraken achtereenvolgens de leden* IJzerman, Van Boetzelaer van Dubbeldam, van Rappard, Joekes, van Vuuren en J. J. C. van Dijk *over* ons *onderwerp. Hunne redrvoeringen laten* wij *nu volgen:*

De heer **IJzerman:** De plannen tot reorganisatie van de politie, waartoe men eindelijk is gekomen, nadat er jarenlang, ook in deze Kamer, op was aangedrongen, hebben geleid tot een scherp conflict tusschen den Gouverneur en den Kolonialen Raad. De Koloniale Raad is eenparig van meening, dat de door den Gouverneur voorgestelde vorm van militaire politie niet deugt, dat de voorgestelde reorganisatie tot een allerzonderlingste verhouding tusschen justitie en politie zou leiden en Curaçao feitelijk onder een soort militaire dictatuur zou stellen.

Terwijl de Minister nog in de Memorie van Antwoord verklaart, dat de op Curaçao aanwezige macht „niet onvoldoende" is om de orde te handhaven, heeft hij later, blijkens het Eindverslag, geheel in tegenspraak met die verklaring, het standpunt ingenomen, dat die reorganisatie geen dag en geen nacht kan wachten. En op grond hiervan wil hij, dat thans reeds besloten zal worden tot doorvoering van het reorganisatie-voorstel van den Gouverneur, hoewel wij hier geen voldoende gegevens hebben over dat voorstel en daartegen aangevoerde bezwaren, ja, het antwoord van den Gouverneur op de bezwaren van den Kolonialen Raad nog niet eens verschenen is. De geschiedenis van het waterleidingvoorzieningsplan had den Minister toch wel kunnen leeren, dat een dergelijke manier van doen allerminst bevorderlijk is aan de zaak, die men wil bevorderen.

De heer **Van Boetselaer van Dubbeldam:** Ook uit de voorstellen met betrekking tot de reorganisatie der politie, welke blijkens het Eindverslag nog een punt van nader overleg hebben uitgemaakt tusschen de Commissie van Rapporteurs en den Minister, treedt mede

---

1) Gedrukte stukken, Koloriiale Raad, Zitting **1926—1927, 8** no. **10.**
2) Gedrukte stukken, Koloniale **Raad,** Zitting **1926—1927, 8** no. **3.**

duidelijk het gebrek aan overeenstemming tusschen den Gouverneur en den Kolonialen Raad aan het licht.

Hier is echter de situatie wederom een geheel andere, in zooverre hier de Minister geheel aan de zijde van den Gouverneur staat en de Koloniale Raad hier sterk en eenstemmig in de oppositie verkeert. Hier krijgt bovendien dit conflict nog een heel ander aanzien, waar de Gouverneur nog niet eenmaal de bezwaren van den Kolonialen Raad beantiwoord heeft of althans een zoodanig antwoord hier te lande nog niet bekend is en dus, hangende de onderhandelingen op Curaçao, door den Minister wordt voorgesteld, tot de organisatie van de militaire politie van dit eiland over te gaan.

Hier zou het niet alleen voor alle partijen veel aangenamer geweest zijn, indien omtrent dit punt op Curaçao eenstemmigheid had kunnen verkregen worden. Maar bovendien zou het zeker voor de Kamer gemakkelijker zijn hier uitspraak te doen, wanneer althans het overleg tusschen den Gouverneur en den Kolonialen Raad beeindigd was omtrent dit punt.

Er moeten zeker zeer sterke argumenten kunnen worden bijgebraaht om van de Kamer, hangende dit overleg, op dit punt een beslissing te vragen.

Zijn deze argumenten inderdaad aanwezig? Dat is hier m.i. de groote vraag.

Blijkens het Eindverslag heeft de Minister bij het nader overleg, dat tusschen hem en de Commissie van Rapporteurs omtrent dit punk heeft plaats gehad, althans de meerrlerlieid van deze commissie kunnen overtuigen van de noodzakelijkheid, om thans dit punt in behandeling te nemen. Ik twijfel niet, of de Minister zal bereid zijn, althans de hoofdzaken mcdc tc deelen, waarom hek hier gaat, ten einde aldus de Kamer in staat te stellen, hier haar oordeel uit te spreken.

Wat mij persoonlijk betreft, wil ik alleen verklaren, dat ik er ten volle van doordrongen ben. dat een betrouwbaar. voldoende sterk toegerust politiekorps voor een plaats als Curaçao een levensquaestie is.

Een havenplaats met een zoo snel en zoo sterk toenemend verkeer, dat een voortdurenden stroom van vreemd scheepsvolk van allerlei nationaliteit daar aan den wal brengt, heeft krachtige bescherming noadig tegen onveiligheid en hek ontstaan van tal van ongewens:hte toestanden.

Dat een flink, tactvol optredend politiekorps daar noodig is en dat niet getalmd mag worden met dit in het leren te roepen, zal wel niemand ontkennen.

Ook de Koloniale Raad mag en kan, dunkt mij, niet anders dan zulk een politiekorps wenschen.

Het gaat nu echter alleen om de vraag, of dit een burgerlijk, dan wel een militair politiekorps zijn moet.

Oogenschijnlijk zou er alles voor te zeggen zijn hier aan een goed geoutilleerd burgerlijk politiekorps de voorkeur te geven, daar een

garnizoen voor Curaçao wel haast een overbodige luxe schijnt en alleen strenge handhaving der orde daar een eerste vereischte is.

Verschillende argumenten, mode blijkens het Eindverslag door den Minister genoemd, om aan te toonen, dat naar zijn meening voor Curaçao aan militaire politie boven burgerlijke politie de voorkeur moet worden gegeven. Wat mij, en, naar ik meen, mijn partijgenooten, betreft, zijn wij bereid in dezen met den Minister mede te gaan, al hadden wij ook liever gezien, dat omtrent dit punt op Curaçao zelf overeenstemming was verkregen.

Als ik het wel zie, gaat het hier thans vooral om het voteeren van de noodige gelden voor woningbouw. Nu zullen woningen in elk geval noodig zijn, hetzij er militaire dan wel burgerlijke politie komt. Tenzij iemand in het geheel geen politie mocht wenschen, wat beawaarlijk valt aan te nemen, zal hij dus zijn stam aan de gelden voor dezen woningbouw kunnen schenken.

Voor het overige zou ik geneigd zijn om het beleid aan den Minister over te laten, om na persoonlijk overleg met den Gouverneur en gehoond den uitslag van het overleg met den Kolonialen Raad, een definitieve beschikking te nemen ter zake van de verdere ontwikkeling in de richting van militaire dan wel van burgerlijke politie. Voor mij is dit meer een quaestie van opportuniteit dan wel van beginsel.

De heer **van Rappard**: Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat het wel eens goed is, in deze Kamer een stem te doen hooren, dat men met de invoering van een militaire politie instemt. De bezwaren, in het Voorloopig Verslag geuit, acht ik van weinig gewicht. De Koloniale Raad zegt in zijn Voorloopig Verslag, dat het bouwen van 25 politiewoningen niet noodig is, maar ik acht het juist van het hoogste belang, dat aaneengelegen eenvoudige, doch gerieflijke woningen, die de financieele draagkracht der bewoners niet te boven gaan, worden gebouwd.

Mijnheer de Voorzitter! Wat is een van mijn grootste bezwaren tegen hek ontwerp? Het ontwerp-artikel 1 luidt:

> 1 De uitoefening van den politiedienst is, op door den Gouverneur aan te wijzen eilanden, dan wel in bepaalde gedeelten daarvan, bij uitsluiting opgedragen aan officieren, onderofficieren en minderen der politietroepen.
>
> 2. Onder den politiedienst wordt begrepen:
>
> a. de zorg voor de algemeene orde en veiligheid;
>
> b. het nasporen van strafbare feiten en het opsporen van daaraan schuldigen;
>
> c. het verrichten van andere werkzaamheden in het belang der justitie."

Nu heeft het mij in hooge mate verwonderd, dat dit artikel in zijn huidigen vorm is opgenomen. Wat toch is het geval. Het nasporen van strafbare feiten is dus onder den politiedienst begrepen en de

uitoefening van den politiedienst zal „bij uitsluiting" aan de politietroepen worden opgedragen. Hierdoor worden alle in art. 8 van het Wetboek van Strafvordering voor de kolonie Curaçao genoemde personen uitgesloten van het nasporen van strafbare feiten; dat zijn derhalve in de eerste plaats de burger-hulpofficieren, nl. de ambtenaren van het openbaar ministerie en de districtsmeesters, maar hun aangeduide hoedanigheid blijft intussehen bestaan. Ik kan mij niet voorstellen, dat dat de bedoeling van den Landvoogd is geweest.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb hirr eenige voorbeelden nanr voren willen brengen, omdat naar mijn bescheiden meening meer zal moeten worden gedaan voor de openbare werken en men een eind zal moeten maken aan het laat-maar-waaien-systeem. Men vertvaarlooze deze kolonie niet.

De heer **Joekes:** Ik kom ten slotte op een laatste punt, dat bij deze begrooting aan de orcle is gesteld, en dat m.i. van groot belang is. Dat geldt de reorganisatie van de politie.

Men is hek algemeen eens — het is verheugend. dak er zooveel onderwerpen zijn, waaromtrent algenieene overrenstemming in Curaçao bestaat, al is ook voorloopig de practische uitwerking zoo dikwijls afwezig —, dat de politie in Curaçao dringend reorganisatie behoeft. Het is goed, dat men zich herinnert, dat sinds tientallen jaren klachten daarover het eerst gekomen zijn uit Curaçao zelf, dut het de Koloniale Raad is geweest, die het eerst daarover zijn stem heeft verheven, en dat het toen aanvankelijk moeten zijn geweest het opperbestuur en de Gouverneur, die daaraan weinig aandacht hebben geschonken, totdat 6 of 7 jaar geleden de Gouverneur Hclfrich aan die klachten en bezwaren wel aandacht heeft geschonken en naar aanleiding daarvan voorstellen tot reorganisatie van de politie heeft gedaan. Intusschen, die voorstellen hebben niet tot eenig resultaat geleid, totdat het vorige jaar de Gouvcrnenr, blijkbaar in overleg met of op aanwijzing van den Minister. nieuwe voorstellen heeft gedaan en wel tot invoering van een militaire politie. Zooals die voorstellrn in den Kolonialen Raad kwamen, waren zij, naar het oordeel van dien Raad. onvoldoende toegelicht en dc Raad heeft dien post dan ook uit de begrooting voor 1927 gelicht.

De Raad was het intusschen eens — ik mag dat nog wel eens nadrukkelijk zeggen — over de nooclzakelijkheid van een reorganisatie, maar was aanvankelijk niet overtuigd, dat die reorganisatie zou moeten gebeuren op de wijze, als door den Gouverneur voorgesteld. Dat heeft er toe geleid, dat het voorstel tot reorganisatie van de politie, zooals het in deze begrooting is opgenomen, in Curaçao nogmaals aan de orde is gesteld bij een suppletoire begrooting voor dit jaar in November 1926, terwijl daaraan reeds was voorafgegaan de indiening van een ontwerp voor een koloniale verordening betreffende de gewapende politie. Dat ontwerp is op dit oogenblik nog in behandeling in Curaçao. Het is echter nog niet verder gekomen dan dat er door den Kolonialen Raad een Voorloopig Verslag is uitge-

bracht. Dat Voorloopig Verslag zal wel in zooverre een uitzondering zijn, dat het ook daar wel niet dikwijls zal voorkomen dat de Raad zich bij zulk een verslag algemeen verzet tegen de plannen, zooals die aan het college zijn voorgelegd.

Drie groote grieven voert de Koloniale Raad in het Voorloopig Verslag aan tegen de iristelling van een militaire politie. De eerste groote grief is deze, dat het apparaat tot handhaving van de orde op Curaçao zal bestaan uit militairen.

Het college wijst er op, dat hiermede een voor de samenleving ongewenscht element zal worden ingebracht. In bedoeld Voorloopig Verslag lees ik:

> „De militaire bezetting als zoodanig en als een geheel vormende, heeft steeds gestaan en staat nog afgescheiden van de burgerij en buiten de burgerlijke samenleving. De militaire politie zou door haar optreden veel eerder dan zulks bij burgerpolitie het geval zou kunnen zijn, dreigende of ontstane ongeregeldheden uitgebreiden omvang kunnen doen aannemen; zij kan massaal verzet misschien eerder onderdrukken, maar ten koste van meer menschenlevens en meer materieele schade dan bij burgerpolitie het geval zou zijn en hetgeen bij nader onderzoek zelfs kan blijken onnoodig te zijn geweest. Het op militaire wijze tegen burgers optreden, het op militairen toon aan burgers als aan ondergeschikten geven van bevelen, door personen aan commandeeren of aan werktuigelijk gehoorzamen gewend, zal de burgers, die anders zijn opgebracht[v] — dit laatste woord niet in politioneelen, maar in opvoedkundigen zin — „meer prikkelen, hun verzet bitterder doen zijn, dan wanneer zij met burgers te maken hebben. Wrijving en animositeit zijn naar het oordeel der afdeelingen sterk te duchten van het stellen van de bevolking onder de hoede en de bevelen van de militaire bezetting, die als zoodanig vreemd staat tegenover Curaçao, de ingezetenen, plaatselijke belangen en behoeften. De militaire bezetting is een onafscheidelijk deel van het leger, dat een gansch andere taak en roeping heeft dan de straatpolitie in een door een toenemend aantal vreemdelingen bezochte stad, dat zich bij het vervullen daarvan van gansch andere middelen bedient; dat van een gansch anderen znurdeesem is doortrokken, waar gansch andere oogmerken worden nagestreefd. En dat het Bestuur zelf reeds thans den nadruk legt op het militaire karakter der politietroepen is niet geschikt om bevrediging te wekken. Het geven van een zoo militair karakter aan de politie, het omvormen van de politie tot een legerafdeeling, is niet in overeenstemming met den aard van deze bevolking, druischt in tegen de psyche der bevolking, die niet gewend is door dienstvoorschriften en politiebevelen gereglementeerd tc worden. Een politiekorps, dat een dergelijk streng militair aanzien krijgt, zal eerder worden beschouwd als een uitheemsche

macht onder commando van tijdelijk uitgezonden legerautoriteiten en zijn optreden zal eerder tegenzin dan ingenomenheid wekken."

Men achte een dergelijk bezwaar niet te gering, vooral niet wanneer dat wordt uitgesproken als het eenstemmig oordeel van de mannen ter plaatse. Wanneer die zeggen, dat men er verdriet van zal hebben, als er een militaire politie komt, om de wijze, waarop deze de orde zal handhaven. omdat dat tegenzin zal wekken en wrijving, dan meen ik, dat er zeer ernstige overwegingen moeten zijn om die politie toch te gaan opleggen.

Een tweede grief van den Kolonialen Raad is deze, dat volgens de ontwerp-verordening bij geschillen tusschen de politie en de burgerij die geschillen zullen worden berecht volgens de militaire rechtspraak. Daartegen wordt van den kant van het vertegenwoordigend lichaam te recht opgekomen.

Men zegt: wanneer straks op deze of gene wijze eenige strubbeling tusschen de politie en de burgerij ontstaat, dan zal men zijn overgeleverd aan de opvattingen en de uitspraken van het militair gezag, en dat achten wij niet gewenscht.

In de derde plaats wordt gewezen op een organisatorisch bezwaar. dat niet zonder bedenking is, en ten aanzien waarran twijfel gerechtigd is of het wel kan worden aanvaard: terwijl nl. het Regeeringsreglement zegt, dat de procureur-generaal het hoofd van de politie is, zal volgens de ontwerp-verordening de korpscommandant worden gesteld naast den procureur-generaal en niet ouder diens bevelen. Wanneer er dus een wensch is van den procureur-generaal, waaraan de korpscommandant niet wil voldoen, moet door den Gouverneur een beslissing worden genomen. Ik vraag mij af of een dergelijke organisatie in overeenstemming is te achten met art. 153 van het Regeeringsreglement, volgens hetwelk de procureur-generaal is het hoofd van de politie op Curaçao.

Als bijkomstig bezwaar wordt door den Kolonialen Raad aangevoerd hetgeen ik vind op blz. 7 van het Voorloopig Verslag, welk bezwaar den heer Deckers wellicht belang zal inboezemen, als hij althans tegenover Curaçao dezellde gedragslijn wil volgen als hij voor Nederlandsch-Indië bepleit. Ik lees daar:

„Met uitzondering voor wat aangaat de thans bij het garnizoen dienenden, zullen uitsluitend ongehuwden uit de burgermaatschappij voor den clienst aangenomen worden. Een dergelijke bepaling, gepaard gaande met huwelijksverbod of met het op beperkte schaal toelaten van huwelijken, zal het buitenechtelijk verkeer bij de politiemilitairen zeer in de hand werken."

Dat deze bezwaren ook buiten den Kolonialen Raad worden gedeeld, blijkt uit een brief in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 5 Mei jl., waar de briefschrijver in een zeer gedocumenteerd betoog over deze voorstellen o.m. zegt:

„Men zal moeten erkennen, dut er goede redenen bestaan voor het gedecideerde verzet van den Raad tegen de reoganisatieplannen.",

en even verder:

„Die regeling zou misschien passen in een pas veroverd en bedwongen gewest, met een nog niet gepacificeerde bevolking; te Curaçao, in een centrum van wereldverkeer als Willemstad, met zijn enorm vreemdelingenverkeer, is zij zeker niet op haar plaats. Het is dan ook te begrijpen, dat velen hier zich over het bestuursvoorstel gegriefd gevoelen en daarin een miskenning zien van het beschavingspeil, den aard en den geest der bevolking."

De verschillende door mij genoemde in het Voorloopig T7erslag tot uiting gekomen bezwaren worden clan in dien brief besprolien en als geheel onderschrijft de briefschrijver, die blijkbaar zeer goed op de hoogte is van Curaçao en van de gedane voorstellen, die bezwaren. Hij zegt met name omtrent het stellen van de politie onder de militaire macht van een korpscommandant, in wiens macht en bevoegdheid niet mag worden ingegrepen, dat hem dit lijkt een hoogst gevaarlijk experiment, dat fatale gevolgen kan hebben, en met betrekking tot liet ook door mij reeds genoemde punt van de verhouding tusschen den korpscommaiidant en den procureurgeneraal is de conclusie van den briefschrijver: „daargelaten de verkrachting van hei. Regeeringsreglement, wordt hier een bron geschapen van wrijving, van rivaliteit en van animositeit".

Op zich zelf dus zijn er in dit voorstel reeds genoeg punten, die de Kamer er van zouden moeten afhouclen om dit zoo op staanden voet aan te nemen. Het zal natuurlijk noodig zijn, een goed ordeinstrument in Curaçao te vestigen, maar men zal dat niet kunnen doen zonder zich ook hier in de Kamer rekenschap te hebben gegeven of het voorgestelde middel inderdaad tol hel doel zal leiden.

De Koloniale Raad heeft deze voorstellen afgewezen en heeft in zijn Voorloopig Verslag een geheel ander voorstel gedaan, nl. om in te stellen een burgerlijke gewapende politie, die zou moeten staan onder personen, die in Nederland practijk van het politiewezen hebben. De Koloniale Raad heeft een schema van een zoodanige politieorganisatie in zijn verslag aangegeven.

Mij persoonlijk trekt het voorstel van den Kolonialen Raad veel meer dan het voorstel der Regeering. Daaromtrent valt intusschen te zijner tijd nader een beslissing te nemen. Ik wil er nu slechts op aandringen, dat over clit voorstel thans niet beslist wordt en deze post wordt teruggenomen. Men kan in deze Kamer, zonder iets onbehoorlijk., te doen tegenover Curaçao, dit voorstel niet aannemen, omdat op het uitvoerig Voorloopig Verslag, dat de Koloniale Raad heeft uitgebracht en waarbij de Raad zich eenstemmig tegen de voorstellen van den Gouverneur heeft verzet, nog niet door den

Gouverneur is geantwoord. Dat Voorloopig Verslag dateert van 31 Januari jl. Gaat het nu aan, dat de Regeering in dit stadium van behandeling aan de Kamer gaat vragen een beslissing over een plan, dat zoo diep ingrijpt in de gcheele maatschappelijke samenleving van Curaçao? Mijn antwoord is een beslist neen! Dat mag de Regeering niet doen, en de Kamer zal, indien zij haar verantwoordelijkheid voor den goeden gang van zaken in Curaçao gevoelt, deze voorstellen niet mogen aannemen.

Het moge waar zijn, dat bij de instelling van een politie, zooalc de Regeering die in de begrooting heeft opgenomen, de uitwendige orde, althans voorloopig, zal zijn gehandhaafd, er wordt, naar ik vrees, een onherstelbare knak gegeven aan de inwendige orde van zaken, omdat daarmee de Koloniale Raad op geheel onvoldoende wijze voor het hoofd wordt gestooten, omdat de Koloniale Raad hiermee krijgt opgelegd een systeem, dat hij algemeen niet heeft gewild, en omdat dit geschiedt, hangende het overleg in Curaçao, zonder dat op de bezwaren van den Raad ter plaatse is geantwoord.

Ik meen dus, welk groot belang er mag verbonden zijn aan de inrichting van een goede politie-organisatie in Curaçao, dat het in geen geval op deze wijze mag, en dat de Minister goed zal doen, den betreffenden post uit de begrooting terug te nemen en pas het plan in de Kamer aan de orde te stellen en van de Kamer een beslissing te vragen, wanneer het overleg in Curaçao zal zijn geëindigd en op de bezwaren van den Kolonialen Raad behoorlijk antwoord zal zijn gegeven. Dat is toch wel het minste, wat men aan dien Raad verschuldigd is! Na beëindiging van het overleg in Curaçao kan de Minister dan de zaak opnieuw aan de Kamer voorleggen.

Dc heer **Van Vuuren:** Ten slotte de politie. De Minister stelt voor — een der redenen, waarom hij deze begrooting heeft laten wachten — hem gelden toe te staan voor een reorganisatie der politie, die er niet is. Hij doet dat op een oogenblik, dat er aanhangig is bij den Kolonialen Raad een voorstel tot reorganisatie van de politie, op een oogenblik, dat er over dat voorstel een Voorloopig Verslag is uitgebracht, waarop de Gouverneur tot op heden niet heeft geantwoord. Ik heb oorspronkelijk gedacht, dat de Minister niet meer bedoelde dan te zeggen: geef mij een krediet — zooals elke begrootingpost een krediet is —, opdat straks, als het voorstel behandeld is en tot de reorganisatie kan worden overgegaan, ik niet wachten moet op het vragen en verkrijgen van geld. Hiertegen zou ik m.i. geen bezwaar hebben gemaakt. De Minister bedoelt echter, naar ik van hem vernam, iets anders. In verband met het ongimstig Voorloopig Verslag wil hij het voorstel doorvoeren tegen den Kolonialen Raad in. zonder diens besluit af te wachten. Hij plaatst niij daardoor in een zeer moeilijke positie. Ik weet toch zeer goed, dat een reorganisatie der politie zeer urgent is. Zij kan en mag niet wachten. Ik heb het daarom zeer betreurd, dat in dezen geen overeenstemming is verkregen tusschen Kolonialen Raad en Gouver-

neur, waar beide partijen toch gelijkelijk overtuigd zijn van de noodzakelijkheid eener reorganisatie. Uit het aan de Kamer uitgebracht eindverslag over de begrooting blijkt intusschen, dat de Minister, bij het overleg, dat hij met de commissie heeft gehad, die noodzakelijkheid zóó heeft gedemonstreerd, dat de meerderheid van de commisie, die beter op de hoogte van de zaak is dan ik, tot de conclusie is gekomen, dat over het door haar aanvankelijk eenparig naar voren gebracht bezwaar is heengestapt. Het is dus voor mij een heele verantwoordelijkheid, om desniettemin te zeggen: ik verzet; mij. Tot het tegendeel kan ik, om staatsrechtelijke redenen, evenmin besluiten. Ik zou daarom den Minister willen vragen alsnog aan zijn voorstel het karakter van een kredietpost te geven. Hij verbinde zich daartoe tegen ons, dat er geen stappen zullen worden gedaan voor en aleer de verordening, die op het oogenblik hangende is, in den Kolonialen Raad afgehandeld zal zijn. Is dit geschied, dan heeft hij het geld.

De heer **dr. De Visser:** Ook wanneer dit conflict er is?

De heer **van Vuuren:** De Minister kan. de strijd eerlijk uitgevochten, van het geld gebruik maken, als het niet anders kan en royaal beproefd is tot elkaar te komen door dan te handelen, zooals de Regeering in zoo'n geval pleegt te handelen. Dit is heel iets anders dan wanneer men bij voorbaat al de beslissing van den Kolonialen Raad casseert. Indien de Minister dat niet doet, dan blijft mij over te overwegen om mijn medewerking te verleenen aan de reorganisatie van de politie, maar ik wil er toch op wijzen, dat de begrooting 1928 behoorlijk in behandeling is bij den Kolonialen Raad en ons spoedig zal bereiken. Wij mogen dus hopen, dat wij de bcgrooting van Curaçao op den gewonen tijd zullen krijgen en behandelen, dus vóórdat dit jaar is verstreken. Er zal dan niet zooveel tijd mede verloren gaan, wanneer wij de posten, die op de beslissing vooruitloopen, schrappen. Ik wil intusschen nog het antwoord van den Minister afwachten, in de hoop, dat hij aan mijn wensch te gemoet komt en het mij zoo mogelijk maakt over mijn bezwaar heen te komen.

De heer **J. J. C. van Dijk:** Mijnheer de Voorzitter! Nu mijn fractiegenoot de heer Bijleveld, die van plan was om bij deze begrooting het woord te voeren, tot mijn leedwezen niet aanwezig kan zijn, meen ik mij te mogen veroorloven over een enkel punt een korte opmerking te maken en wel over het punt, waarover reeds door verscheidene sprekers het woord is gevoerd, nl. de reorganisatie der politie. Ten aanzien van deze aangelegenheid kom ik in hoofdzaak tot dezelfde conclusie als de heeren Van Vuuren en Joekes.

Hoe staat de zaak op het oogenblik? Op 6 October 1926 is door den Gouverneur van Curaçao bij den Kolonialen Raad een ontwerp* verordening aanhangig gemaakt betreffende de reorganisatie der

politie. En op 15 November is een ontwerp aanhangig gemaakt tot wijziging en aanvulling van de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1927, in verband met hetzelfde onderwerp.

Nu heeft de Koloniale Raad 31 Januari 1927 een zeer uitvoerig Voorloopig Verslag uitgebracht, over het ontwerp betreffende de reorganisatie der politie, waarin wordt uitgesproken, dat de Koloniale Raad doordrongen is van de noodzakelijkheid van een reorganisatie van de politie, aangezien de thans bestaande toestand volkomen onbevredigend is; die onbevredigende toestand wordt, althans ten deele, toegeschreven aan de houding, door het bestuur in de laatste jaren aangenomen ten opzichte van de politie.

En dan zegt de Koloniale Raad in dat Voorloopig Verslag o.a. het volgende:

> ,,Was men algemeen van oordeel, dat verbetering in het politiekorps moest worden aangebracht, eenparig waren dc leden van meening, dat niet alleen de noodzakelijkheid door het bestuur niet is aangetoond, maar dat het zelfs bedenkelijk is, wederom militaire politie in te voeren.
>
> Algemeen werd betreurd, dat na jaren wachten den Raad een voorstel tot politiereorganisatie heeft bereikt, dat bij de afdeelingen geen gunstig onthaal heeft kunnen vinden. Na zoolang wachten hadden de afdeelingen een ontwerp verwacht, dat strookte met den aard der bevolking en de plaatselijke omstandigheden, ook in verband met het toenemend vreemdelingenverkeer.
>
> Met militaire politie heeft Curaçao reeds van 1910 tot 1918 kennis gemaakt en na teleurstellingen moest men weer zijn toevlucht tot burgerpolitic nemen."

Voorts wordt nog opgemerkt, dat thans medewerking wordt gevraagd:

> „voor een regeling, waarvan met meer zekerheid dan vroeger een fiasco kan worden verwacht. Zoodoende blijft men in een cirkel rondgaan."

Ten slotte wijs ik op een uitlating op bladz. 8 van het Voorloopig Verslag, welke aldus luidt:

> „Is boven uiteengezet, dat en waarom de afdeelingen niet alleen wegens den gekozen vorm en de uitwerking maar ook en vooral in beginsel tegen militaire politie gekant zijn en tevens, dat zij den tegenwoordigen toestand van de politie onbevredigend vinden, de strooming, die door de afdeelingen gaat, is vóór het behoud van de grondslagen in en door het Regeeringsreglement gelegd, voor het blijven volgen van dezelfde gedragslijn ten aanzien van de uitgaven ten behoeve van den openbaren dienst in dit gewest, voor het gescheiden houden van garnizoen en politie en voor het handhaven van het met den volksgeest in overeenstemming zijnde burgerlijke karakter

van de politie, welke burgerlijke politie in het Curaçaosche volksleven ingedrongen is."

Hierop volgt dan een uiteenzetting hoe de Koloniale Raad zich de reorganisatie van de politie denkt.

Nu wensch ik voorop te stellen, dat ilc mij in geen enkel opzicht wensch uit te spreken over de richting, waarin men de reorganisatie der politie zou moeten zoeken, omdat ik mij onbevoegd tot oordeelen acht, vooral omdat de gegevens, die ter beoordeeling noodig zijn, nog ten deele ontbreken. Maar dat geldt voor de Kamer in haar geheel. Immers, waar nog niet is ingekomen, althans hier nog niet bekend is, de weerlegging door den Gouverneur van de breed gemotiveerde bezwaren van den Kolonialen Raad, is het niet mogeliik voor de Staten-Generaal om over dit vraagstuk te beslissen, en m.i. ook niet toelaatbaar, gelet op de autonomie van Curaçao.

Reeds meermalen is door den Kolonialen Raad geklaagd over het niet acht geven op zijn opmerlcingen. Thans, nu het als een om zoo te zeggen toevallige omstandighcid is aan te merken, dat de begrooting nog bij de wet wordt vastgesteld, is dubbele voorzichtigheid geboden. Gevraagd mag worden of die voorzichtigheid wel is betracht in hetgeen in het Verslag als de meening der Regeering wordt kenbaar gemaakt. Nadat is uitgesproken, dat ingrijpende verbetering urgent is, wordt daar gezegd:

„Deze omstandighcid moet haar, naar zij meende, weerhouden, zich te laten leiden door welke overweging dan ook, waarvan het resultaat zou kunnen zijn een vertraging in dc uitvoering der plannen. Dat — gegeven de noodzakelijkheid, dat zoo spoedig mogelijk tot een reorganisatie worde overgegaan — het reorganisatieplan als gevolg van het overleg van den Gouverneur met den Kolonialen Raad nog wijziging zou knnnen ondergaan. met name, dat, om tegemoet te komen aan het bezwaar van den Raad tegen een militaire politie, tot invoering van een burgerpolitie van voldoende sterkte en voldoende geschooldheid zou kunnen worden besloten, achtte de Regeering onmogelijk."

En dan wordt door de Regeering gewezen op verschillende financieele en andere bezwaren, die er aan verbonden zouden zijn. waneer het stelsel, dat door den Gouverneur in zijn ontwerp-verordening i- belichaamd, niet zal worden gevolgd.

Ik vraag of het wel goed gezien is van de Regeering om zich op deze wijze uit te laten. Is het tegenover den Kolonialen Raad eigenlijk wel toelaatbaar, waar dc argumenten, door den Kolonialen Raad bijgebracht, aldus bij voorbaat op zij worden gezet?

Er zou (daardoor een ontstemming kunnen ontstaan, die tot minder gewenschte verhoudingen aanleiding zou kunnen geven, vooral als straks geen bijdrage uit de Rijksmiddelen meer noodig zal zijn en de begrooting alleen in Curaçao wordt behandeld en afgehandeld. Er

is nu eenmaal autonomie; welnu, dan handele men ook daarnaar en bederve niet de goede verhoudingen, zooals die behooren te bestaan.

En wat nu het vraagstuk zelf betreft, de urgentie van ingrijpende wijziging in het politiewezen is van beide zijden volmondig erkend. Welk bezwaar kan er nu tegen bestaan om — zoodra overeenstemming is bereikt tusschen den Gouverneur en den Kolonialen Raad, of, indien die overrenstemming niet verkregen wordt, bij Koninklijk besluit een regeling noodzakelijk wordt geacht — daarna de noodige gelden suppletoir aan te vragen en daarmede den noodigen spoed te betnachten?

De zaak wacht nu reeds lange jaren op oplossing. Indien men dan zoo van de urgentie overtuigd is, was het dan niet mogelijk geweest de zaak zoo te bespoedigcri, dat aan de Kamer tijdig alle gegevens konden worden voorgelegd?

In ieder geval, wat thans wordt voorgesteld in den vorm van een verkapt voorwaardelijk krediet, is bezwaarlijk te aanvaarden. Vandaar dan ook, dat ik den Minister zou willen versoeken alle uitgaafposten, die met de reorganisatie in verband staan, terug te nemen en alleen te handhaven hetgeen thans noodig is, en voorts bij suppletoire begrooting een aanvraag om de benoodigde gelden te doen, zoodra het overleg omtrent deze aangelegenheid is beëindigd. Wanneer dat op groote bezwaren mocht stuiten, dan zou ik gaarne ondersteunen hetgeen de heer Van Vuuren heeft gezegd, n.l. dat deze posten geen ander karakter mogen dragen dan van kredietposten, zoodat daarmede over het vraagstuk niet wondt beslist en daarover hier het laatste woord niet is gezegd.

De Minister van Koloniën heeft hierop in de Vergadering van 11 Mei 1927 geantwoord, waarop volgde een repliek van de leden IJzerman *en* Joekes *(met een voorstel tot eene motie van orde),* Van Vuuren, Van Bostzeleer van Dubbeldam *en* J. J. C. van Dijk *en een korte dupliek van den Minister. Vervolgens voerde nog eens de heer* Joekes *en tenslotte de Minister het woord. Een en ander luidt aldus:*

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! Ik kom thans tot de aangelegenheid, die bij uitnemendheid in het centrum der belangstelling heeft gestaan bij deze begrooting, n.l. de reorganisatie van de politie. Het is in confesso dat de politietoestanden in Curaçao ten eenenmale onvoldoende zijn. Dat is reeds lang bekend en het is mij in het laatste jaar nog van verschillende zijden bevestigd. Zoo heeft de commandant van Nr. Ms. *Sumatra* na zijn bezoek aan Curaçao een rapport, ingezonden aan den Minister van Marine, waarin er met nadruk op wordt gewezen, hoeveel de toestand in dat opzicht te wenschen overlaat en hoe, zooals die commandant zich uitdrukte, voor geval van nood de Overheid in Cunaçao over gevaarlijk weinig machtsmiddelen heeft te beschikkcn. De slechte toestanden

zijn voorts bekend uit de redevoering, die de voorzitter van de Amsterdamsche Kamer van Koophandel in den aanvang van dit jaar heeft gehouden. Ook hij heeft er toen op gewezen hoe onverantwoordelijk het was, dat men een zoo zwakke politie heeft in een omgeving, waar eik oogenblik ongeregeldheden kunnen voorvallen, waartegen die politie in de verste verte niet zou zijn opgewassen. In den laatsten tijd hebben mij nog persoonlijke inlichtingen bereikt, die er op wijzen, hoe de veiligheid in menig opzicht nog te wenschen overlaat, niet alleen die van de goederen, maar ook die van de Europeesche inwoners. die na het vallen van de duisternis dikwijls worden lastig gevallen door gekleurde arbeiders, die daar een zeer hoog loon verdienen en dat niet altijd gebruiken op die wijze, die men de meest gewenschte mag noemen. Sinds Curaçao in opkomst is, heeft men gezocht naar middelen om in dezen toestand verbetering te brengen en daarbij is men steeds uitgegaan van de vrijwel onomstootelijke waarheid, dat Curaçao zelf het materiaal voor een goede politie niet kan leveren.

Hei is een nu eenmaal niet te ontkennen feit, dat een uit inlandsche elementen bestaande politiemacht, met eenig Europecsch kader. niet in staat is om met de vereischte autoriteit op te treden. Dikwijls staat die politie toch roor een moeilijke taak; bij het groote scheepvaartverkeer komen dag aan dag schepelingen van de meest verschillende nationaliteiten en rassen aan wal ell het laat zich hooren. dat die soms voor geen klein geruchtje vervaard zijn, en een zeer krachtige politie tegenover zich moeten vinden, willen zij binnen de perken van betamelijkheid en orde worden gehouden.

Bovendien maakt de groote en dagelijksche toeneming van de arbeidersbevolking het noodig, dat er ren instrument in de handen van de Overheid beschikbaar is. om alle eventualiteiten. die zich in die kringen kunnen voordoen, te beteugelen en ter plaatse de orde te handhaven. Ik wensch er nog met bijzonderen nadruk op te wijzen, dat bij de steeds toenemende beteekenis van Curaçao in het wereldverkeer. een goede toestand op politioneel gebied aldaar niet meer alleen een plaatselijk belang is. Hadden wij nog te doen met liet Curaçao van een 25 jaar geleden, een vergeten hoekje, een klein eiland, waarvan de menschen den naam kenden, maar clan nog in crn ander verband. dan waarin hij werkelijk staat, dan zou men zeggen: laten die lieden de politie behouden, die zij zelf verkiezen; het is geen wereldschokkende zaak of daar een politie is van wat beter of wat minder goed gehalte. Maar zoo is de toestand niet meer. Het is niet meer een Curaçaosch plaatselijk belang; het is de Nederlandsche naam, die er onder heeft te lijden, wanneer op dit gebied toestanden heerschen. die een behoorlijke critiek niet kunnen doorstaan.

Zooals ik reeds zeide, kan Curaçao het materiaal voor een goede politie niet zelf leveren. en bij het zoeken naar een oplossing voor deze moeilijkheid heeft men natuurlijk in de eerste plaats gedacht aan een geïmporteerde burgerpolitie. Intusschen heeft men daarvan

moeten afzien. Een burgerpolitie zou, wanneer men haar uit Nederland moest laten komen, aan salarissen en aan bijkomende kosten zooveel kosten, dat daaraan op zich zelf reeds niet valt te denken. Dan zou zich ook de moeilijkheid voordoen, dat, wanneer men inderdaad een hoog betaalde burgerpolitie had, de overige ambtenaren in Curaçao onmiddellijk in het geweer zouden komen en zeggen: waarom moeten die Nederlandsche politiemannen een zoo hoog trakterneut hebben en waarom moeten wij liet voor minder doen? Daarvan zou de consequentie zijn: algeheele stijging van het niveau der salarissen tot een pril, waarop het niet meer zou zijn te betalen.

Na al dat zoeken bliiit dus ten slotte niets anders over dan de oplossing, thans aangeboden: samensmelting van garnizoen en politie tot een gewapend politiekorps, op militaire leest geschoeid, aangezien men de militairen bezoldigt naar rato van de bezoldigingsmaat, die voor dezen in Nederlandsch-Indië geldt en waarop dus van Curaçaosche zijde geen aanmerking gemaakt kan worden; een betaling, die bovendien véél lager is. dan men aan civiele politiemannen zou moeten toekennen.

Ik wensch er dadelijk op te wijzen, dat bij deze plannen voor een militaire politie niet in de eerste plaats moet worden gedacht; aan gewone soldaten. Men heeft indertijd in Curaçao een proef genomen oni de politie te versterken met soldaten van het garnizoen. Het was reeds bij voorbaat te zeggen geweest, dat die poging faliekant zou uitloopen.

Het spreekt vanzelf, dat een gewoon soldaat niet dadelijk politieman is. Maar thans heeft men er iets anders op bedacht en is het de bedoeling, dat het garnizoen en de politie samengesmolten zullen worden en dat daarbij zooveel mogelijk gedetacheerd zal worden personeel van de politietroepen en van de marechaussee hier tc lande, personeel, dat zich reeds thans in grooten getale aanbiedt, dat een belioorlijk goede opleiding als politieman heeft gehad, waarvan het niilitaire het eerste etiket is, maar waarnaast, wellicht grooter, hel etiket van politieman wordt gedragen.

Tegen de militaire politie is nu in Curaçao bezwaar gerezen. Ik meen dit bezwaar te mogen beschouwen, in het kader van de vergelijking, die ik gisteren bezigde, als een geval, waarin het plotseling snel tot ontwikkrling gekomen kind zijn eigen belang niet goed ziel. Dergelijke gevallen komen hij plaatsen, die in snellen ontwikkelingsgroei verkeeren, meer voor.

Toevallig had ik dezer dagen een oogenblik een gesprek niet mijn ambtgenoot van Onderwijs, die, zooals de Kamer weet, jarenlang burgemeester van Heerlen is geweest, en toen trof mij deze opmerking van hem: wij hebben in Heerlen precies een dergelijk geval gehad; men had daar een oude autochthone bevolking. die er eeuwen en eeuwen had gewoond, en een snelle toename van elementen en krachten van buiten: ook daar deden zich dezelfde moeilijkheden voor om nieuwe organisaties en vooral reorganisaties ingevoerd te krijgen. Hij deelde mij mede, hoe hij dikwijls daarbij

groote moeite had ondervonden om de een of andere vernieuwing of reorganisatie ingang te doen vinden bij de bevolking, wanneer deze zeer tegen haar zin was, maar waarbij zij zich, verstandig als zij was, na eenigen tijd toch neerlegde, toen zij inzag, dat de nieuw geschapen toestand beter was dan die van voorheen. Ik ben overtuigd, dat het in dit geval op Curaçao precies zoo zal gaan. De oude bevolking van Curaçao, die haar bezwaren uit tegen deze nieuwe politie, kan niet anders dan dankbaar zijn, dat een behoorlijke politiemacht, al heet deze dan militaire politie, haar belangen beschermt, en als na eenigen tijd de heilzame werking van een dergelijk korps is gebleken, ben ik overtuigd, dat de bezwaren van thans zullen zijn vergeten en vergeven.

Hetgeen zich thans op politioneel gebied op Curaçao voordoet, is geen ongewoon verschijnsel. Ik denk hierbij b.v. aan onze grensgemeenten, waar, vooral in vroeger jaren, de Rijkspolitie en de marechaussee allesbehalve geziene gasten waren; de ouderwetsche veldwachters, aan wie men vroeger de politioneele belangen toevertrouwde, waren voor velen voldoende en men zag de Rijksveldwachters en de marechaussee liever van achteren dan van voren.

Als ik buiten onze grenzen ga, denk ik b.v. aan Italië, waar het krachtige politiekorps, de carabinieri, althans tot voor eenigen tijd, werd gerecruteerd uit Noord-Italië, niet omdat de Noord-Italianen op zich zelf zooveel beter zouden zijn dan de Zuid-Italianen. maar omdat hetgeen men noodig had voor een veilig politietoezicht het best gereeruteerd kon worden uit Noord-Italië, waar de mensehen zich er beter voor leenen dan in Zuid-Italië, zoodat het korps uit Noord-Italië over geheel Italië werd verspreid.

Curaçao levert niet zelf het materiaal, ergo moet het van elders komen. Hoe dit echter zij, de Koloniale Raad heeft over het suppletoire begrootingsvoorstel in afwijzenden zin een Voorloopig Verslag uitgebracht. Toen de Gouverneur dat Voorloopig Verslag ontving, heeft hij het dadelijk om advies gezonden aan den procureur-generaal, en uit diens advies blijkt, dat in dien procureur-generaal twee menschen leefden, vooreerst de rechtskundige en in de tweede plaats de Curaçaonaar van den bloede, de man, die behoort tot de oude bevolkingsgroep. Het advies toch is van de eerste tot de laatste bladzijde een betoog, waarin de bezwaren van den Kolonialen Raad worden weerlegd, waarin oplossingen worden aangegeven, waarin wordt gezegd, dat die bezwaren veel en veel te breed zijn uitgemeten. In de laatste alinea komt dan de Curaçaonaar aan het woord, die zegt: waar de Koloniale Raad zich er tegen verzet, geef ik in overweging, dat denkbeeld niet te aanvaarden.

Mijnheer de Voorzitter! Ik voor mij hecht meer aan het aantal goed geargumenteerde pagina's vóór den post dan aan die ééne uiting van Curaçaoseh sentiment, dat niet nader gemotiveerd is, aan het einde van het stuk.

Hoe is nu op Curaçao de situatie? Er zijn twee ontwerpen bij den Kolonialen Raad in behandeling. Het eene is, dat, waarbij gelden

worden aangevraagd voor de reorganisatie door middel van een suppletoire begrooting voor 1927. Wordt echter de door mij voorgestelde post op deze begrooting van 1927, de definitieve begrooting, aangenomen, dan spreekt het vanzelf, dat het voorstel bij die suppletoire begrooting daardoor automatisch van de baan is.

Maar het tweede concept, dat bij den Kolonialen Raad in behandeling is, is een ontwerp-koloniale verordening lot oprichting van een gewapende politie, als bedoeld bij artikel 176 van het Reglement op het beleid der Regeering in Curaçao.

De zaak is dus deze, dat, wanneer deze post door de Kamer wordt aangenomen, daarmede het eene stuk in Curaçao van de baan is. Maar het andere blijft. De ontwerp-verordening kan blijven een zaak van overleg tusschen den Kolonialen Raad eenerzijds en den Gouverneur anderzijds, een overleg, dat rustig zijn gang kan gaan, ook al is deze post aangenomen.

De zaak staat dus zoo, dat wij van twee minder goede zaken de beste moeten kiezen. Wij hebben de keus tusschen twee dingen, òf een besluit nemen, waarbij wij ingaan tegen de thans bestaande, maar vermoedelijk verdwijnende gevoelens van den Kolonialen Raad, òf het in de waagschaal stellen voor betrekkelijk langen tijd van den goeden Nederlaridschen naam in de wereld in handels-, scheepvaart- en politieke kringen, en wanneer ik voor mij dan moet kiezen, kies ik het eerste. Dan zeg ik: de Koloniale Raad moge zijn bezwaren hebben, ik ben er van overtuigd, dat wanneer die maatregel doorgevoerd wordt en Curaçao in het bezit komt van een goede politie, die bezwaren zullen verdwijnen en de technische moeilijkheden zeer gemakkelijk zullen zijn op te lossen.

Daarbij komt nog, dat ten slotte niemand iets heeft voorgestelcl, dat beter is en te gelijk uitvoerbaar. Beter zou misschien zijn een volledig burgerlijke politie, maar die is om geldelijke redenen niet uitvoerbaar. Er blijft dus niets anders over dan een politie, die op militaire leest is geschoeid. en in dit verband moet ik nog even stilstaan bij het artikel in de *Nieuwe Roterdamsche Courant,* dat gisteren hier ter sprake is gekomen en dat geschreven is door iemand, die te recht ter zake volkomen kundig is genoemd. Dat artikel eindigt:

> „De vraag rijst, of er nu werkelijk geen formule zou zijn te vinden voor een militaire politie, welker voornaamste functie en karakter politioneel zou wezen, maar aan welke mede de tegenwoordige taak der militaire bezetting zou kunnen worden opgedragen."

Mijnheer de Voorzitter! Dat is juist wat men krijgt. Daarom gaat het. Het gaat hier om een militaire politie, waarvan de voornaamste functie en karakter politioneel zijn en die te gelijker tijd de taak van militaire bezetting op zich neemt.

Het artikel vervolgt:

„Een gewapende politie dus, die zonder tot het leger te behooren wat discipline en tucht betreft, op militaire leest zou zijn geschoeid."

Dat is volkomen waf thans wordt aangeboden, alleen zal de politie door een band vaii eenige duizenden kilometers lengte ergens aan een leger zijn gebonden. Maar wat doet het er toe of de menscheil, die in Curaçao uitsluitend politiewerk verrichten, worden betaald en geadministreerd door een bureau in Nederland, hei zij dil een militair, hetzij een civiel karakter draagt? Hoofdzaak is. dat er een goede politie is.

Ik heb gemeend, ook iiu het mondeling overleg met de Commissie vaii Rapporteurs, ten deze een uitspraak aan de Kamer te moeten vragen. Ik heb er geen vrede mede gehad, dat de zaak zou worden afgevoerd; ik wil gaarne vernemen hoc de Kamer hierover denkt. Strmt de Kamer dezen post af. ik zal mij er bij neerleggen, maar op het oogenblik moet ik het voorstel handhaven. Want het gaat hier om een groot Nederlandsch belang, en de bezwaren lijken mij allerminst onoverkomelijk. Het zal niet moeilijk vallen, die bezwaren gaandeweg uit den weg te ruimen. De beraadslaging tusschen den Kolonialen Raad en den Gouverneur over de ontwerpordonnantie kan intusschen haar gang gaan; wanneer dat overleg niet binnen redelijken tijd lot een oplossing voert, zal de zaaB hier moeten worden geregeld, en dan zal ik het groote voordeel hebben, cladelijk de fondsen achter mij te hebben om de uitvoering vaii de zaak geen dag langer uit te stellen dan noodig is — want er is hier inderdaad periculum in mora!

De heer **IJzerman:** Ten aanzien van de quaestie van de reorganisatie van de politie heeft de Minister mij niet overbuigtl. Zijn betoog zou voor mij overtuigend kunnen zijn geweest, indien ik in de meening had verkeerd, dat de reorganisatie van de politie van Curaçao niet urgent was. Hd kan echter den Minister bekend zijn, dat ik reeds bij vorige begrootingen herhaaldelijk de urgentie van die reorganisatie heb bepleit. Men heeft daar jaren mee gewacht, en nu men eindelijk actief is geworden, schijnt men zoo te willen doordraven, dal men zelfs niet kan wachten op het antwoord van den Gouverneur op de bezwaren van den Kolonialen Raad!

Ik meen, dat men nu wel iets minder overhaast te werk kan gaan. Het zou onzerzijds een buitengewoon onbrhoorlijkc daad zijn, om, terwijl in Curaçao liet overleg tusschen den Gouverneur met den Kolonialen Raad nog niet eens is geëindigd, te besluiten, het systeem van den Gouverneur door te drijven. Ik zal dan ook mijn stem tegen de daartoe strekkende artikelen uitbrengen.

De heer **Joekes:** Teil slotte het onderdeel, dat bij deze besprekingen hei, meest op den voorgrond is getreden, de reorganisatie van de politie. Men moet daarbij, Eirt is gisteren o.a. zoo juist te

recht gedaan door den heer Van Dijk. de argumenten voor een bepaalde organisatie van de politie wel onderscheiden van de vraag op welke wijze die reorganisatie behandeld moet worden. De Minister is begonnen met een aantal argumenten ie geven, die er voor pleiten om over te gaan tot een verbetering van de politie; daarover zijn wij het allen eens, maar dan blijft de vraag of deze reorganisatie van de politie. de hervorming in een militaire politie, moet worden aanvaard.

Ik zal niet op elk van deze argumenten ingaan, omdat ik meen, dat, wanneer de Minister de zaak hier aan de orde had willen stellen, dit had moeten gebeuren bij de begrooting op zoodanige wijze, dat de Kamer daar tijdig kennis van had kunnen nemen en dat niet hier mondeling in het debat moeten worden gebracht allerlei argumenten, die nader dienen te worden overwogen.

Ik zal mij er dus toe bepalen een enkele kantteekening te zetten bij hetgeen de Minister in het midden heeft gebracht en dan vraag ik in de eerste plaats, sinds wanneer de behandeling van aangelegenheden in de gebiedsdeelen overzee berust op een overleg tusschen den commandant; van een kruiser en de Regeering in Nederland, en niet gaat langs normalen weg van overleg tusschen de Vertegenwoordiging in dat overzeesche gebied en de Nederlandsche Staten-Generaal.

De Minister heeft verder aangevoerd, dat het personeel voor de politie niet in Curaçao gevonden zou kunnen worden. Dat is een stelling waaromtrent men eerst nadere gegevens zou willen hebben voordat die door de Kamer voetstoots zou kunnen worden aangenomen. Het is een stelling, die verdient eerst in den Kolonialen Baad te worden ingebracht voordat men dat hier als vaststaande meening geeft, en als de Minister er aan toevoegt, dat het moet zijn een goed instrument tegenover de toenemende arbeidersbevolking, dan geeft hij daarniee een arugument in het algemeen voor de reorganisatie van de politie, maar niet in het bijzonder voor de militaire politie.

Integendeel gelden de overwegingen, door den Kolonialen Raad aangevoerd, die er op duiden, dat liet bestaan van een militaire politie prikkelend zal werken, evengoed om er van te weerhouden een militaire politie in te stellen bij een toenemende arbeidersbevolking dan wanneer deze factor niet in het spel was.

De Minister heeft met eenigen nadruk er op gewezen, dat het hier geldt een Nederlandsch belang en geen plaatselijk belang. Indien de Minister daaruit de vrijheid zou putten om nu met terzijdestelling van het vertegenwoordigend lichaam in Curaçao de zaal: rechtstreeks te brengen voor de Nederlandsche Volksvertegenwoordiging, dan zou ik hem toch willen wijzen in dit verband op artikel 176 van het Curaçaosche Regeeringsreglement, waarin staat, dat krachtens koloniale verordening opgericht kan worden een gewapende politie; dat wil dus zeggen, dat het de uitdrukkelijke bedoeling is van het Regeeringsreglement, dat omtrent de inrichting der

gewapende politie bij koloniale verordening zal worden beslist.

De Minister heeft voorts gezegd: mijn ambtgenoot van Onderwijs, de vroegere burgemeester van Heerlen, heeft mij toevertrouwd, dat hij ook met de samengestelde bevolking daar in die mijnstreek wel dergelijke ervaring had opgedaan en dat de autochthone bevolking zich wel eens verzet heeft tegen maatregelen, die voor die streek gewenscht bleken te ziin.

Hoe zou de Minister van Onderwijs, oud-burgenleester van Heerlen, er over oordeelen. wanneer over den een of anderen maatregel van zoo ingrijpende' inwendige orde als het hier geldt voor Curaçao, voor Heerlen door de Regeering met de Kamer werd beslist, zonder dat het plaatselijk gezag in Heerlen daarover werd gehoord en het overleg met dat plaatselijk gezag behoorlijk ten einde was gebracht?

Ik twijfel er geen oogenblik aan of dc Minister van Onderwijs, die den Minister van Koloniën in dezen heeft voorgelicht. zou zeggen: het spreekt vanzelf, dat men eerst in plaatselijke omgeving met het vertegenwoordigend lichaam van de streek moet trachten tot overeenstemming te komen.

Nu heeft de Minister ten slotte gewezen op een advies van den procurrur-generaal van Curaçao waarin moet staan, dat de procureur-generaal in verschillende opzichten zich een voorstander betoont van militaire politie, maar ten slotte toch tot de conclusie komt, dat, waar er over een dergelijke politie in den Kolonialen Raad geen eenstemmigheid is, deze niet moet worden ingesteld.

In de eerste plaats zou ik wenschen, dat, indien van dc Regeeringstafel op een dergelijk advies hier een beroep wordt gedaan, het advies dan ook aan de Kamer ter inzage wordt gegeven; men kan het dan rustig op zich laten inwerken en zelf nagaan hoe dit stuk, hoewel daarin verschillende argumenten worden aangevoerd vóór het plan, zooals dc Minister het wenscht, toch tot een conclusie komt in anderen geest dan door den Minister gewenscht.

Dit zijn dus enkele kantteekeningen, Mijnheer dc Voorzitter, op de argumenten betreffende het plan, zooals de Minister zich dat denkt, maar de klemtoon moet niet vallen op die argumenten voor of tegen de reorganisatie, maar op de vraag of de Kamer in het stadium van overleg, waarin de zaak in Curaçao zich bevindt, zich bevoegd moet achten om hierover een beslissing te nemen en mede of het tegenover Curaçao aangaat om, nu de Koloniale Raad nog maar bij een Voorloopig Verslag zijn bezwaren heeft tc Bennen gegeven en op dat Voorloopig Verslag nog geen antwoord van den Gouverneur is verschenen, de beslissing in deze zaak hier reeds te nemen.

De Minister zegt: wij kunnen die beslissing in beginsel nemen en het overleg kan dan daar rustig zijn gang gaan.

Mijnheer de Voorzittrr! De woorden zijn toch nauwelijks in ernst te nemen.

Het gaat in deze in de eerste plaats over de vraag of men moet

hebben een militaire politie of niet. Als de Minister de Kamer er toe tracht te brengen deze hoofdbeslissing te nemen, dat er moet zijn een militaire politie, kan men dan in trouwe zeggen: nu kan het overleg daar rustig zijn gang gaan? Zal men daardoor de menschen daar ginds niet ernstig grieven? Zal men daar niet te recht zeggen: wij zitten hier nog midden in het overleg, wij hebben van onzen kant tal van argumenten gegeven, op grond waarvan wij meenen, dat wij geen militaire politie moeten hebben, en nu gaat de Regeering, ofschoon de zaak jaren en jaren hangende is gebleven, ons in dit stadium voorbij, stoot ons op zoo'n ergerlijke manier voor het hoofd en brengt er de Kamer toe om zich in beginsel aan deze beslissing te binden.

Als de Minister er op wijst, dat er moet zijn orde, dat dat is een Nederlandsch belang, dan zou ik er met allen nadruk de aandacht op willen vestigen, dat het ook een Nederlandsch belang is, dat de verhouding met Curaçao goed blijft.

Ik zou er tevens aan willen toevoegen, dat, wanneer hier een beslissing wordt doorgevoerd tegen de wenschen van den Kolonialen Raacl in. met het tegen het hoofd stooten van het vertegenwoordigend lichaam in Curaçao het Nederlandsch belang in erger mate zal worden geschaad, daarvan ben ik overtuigd, dan wanneer men een zestal maanden zou nemen om dat overleg rustig tot zijn recht te doen komen.

Mijnheer de Voorzitter! Ten einde omtrent dit beginselpunt een uitspraak van de Kamer te krijgen, heb ik de eer een motie van orde te stellen, waarbij de Kamer als haar oordeel uitspreekt, dat omtrent deze aangelegenheid hangende het overleg tusschen den Gouverneur en den Kolonialen Raad thans geen beslissing dient te worden genomen.

De **Voorzitter:** Door den heer Joekes is. met mede-onderteekening van den heer van Aalten, de volgende motie van orde voorgesteld:

> „De Kamer,
> van oordeel, dat het ongewenscht is omtrent de reorganisatie van de politie in Curaçao eene beslssing te nemen hangende het overleg ter zake tusschen den Gouverneur en den Kolonialen Raad,
> gaat over tot de orde van den dag."

Deze motie van orde wordt ondersteund door de heeren IJzerman, **J. J.** C. van Dijk, Van der Heide en Bijleveld en kan derhalve ten onderwerp van beraadslaging uitmaken.

De **Voorzitter:** Ik stel voor, deze motie van orde te behandelen te gelijk met deze algemeene beraadslaging.

Daartoe wordt besloten.

De heer **Van Vuuren:** Ten slotte een enkel woord over de politie. Ik kan de wijze, waarop deze zaak is behancleld, nog altijd niet

bewonderen. Als ik bedenk, dal dat bewuste Voorloopig Verslag van 31 Januari is, clan was het, als er periculum in mora bestond, aan de Regeering geweest het Voorloopig Verslag met spoed te beantwoorden en bij den Kolonialen Raacl aan te dringen op een vlugge afdoening. Wij hadden zijn beslissing dan thans reeds kunnen hebben. Dat de beslissing er op dit oogenblik nog niet is, omdat de Gouverneur nog altijd in gebreke is gebleven om zijn antwoord op het Voorloopig Verslag in te zenden, kan nooit den Raacl tot verwijt worden gemaakt. De fout van de vertraging, waarvan men de gevolgen nu wil wegnemen, is dus alleen bij de Regeering. Gevoelt de Minister niet, dat daardoor zijn standpunt uitermate zwak is?

De Minister heeft intusschen gezegd: als mijn begrooting wordt aangenomen, is liet voorstel, dat bij den Kolonialen Raad ligt en de geldelijke gevolgen regelt, van de baan, maar blijft te behandelen de verordening tot instelling van de politie. Vóórdat die verordening is behandeld — dat verbiedt het Regeeringsreglement —. kan hij en zal hij van dat geld geen gebruik maken. Hij zal dus alleen dan van het geld gebruik maken, als de zaak haar rustig verloop heeft gehad en die verordening brhoorlijli in den Raad is behandeld. De begrootingspost stelt den Minister dus alleen in staat om, als de Raad zich er mede vereenigt, in overeenstemming met dat besluit, maar, zoo er met den Raacl niet tc praten valt, ondanks zijn beslissing, de verordening hij Koninklijk besluit vast te stellen.

Het laatste kan intusschen, ik herhaal het, niet gebeuren dan nadat in den Kolonialen Raacl eerst een besluit ten aanzien van die verordening is gevallen. Waar dat zoo is. is mijn bezwaar in zooverre vervallen, dat alleen gevraagd wordt een krediet, ten einde den Minister in staat te stellen om. als het overleg is geëindigd, een beslissing te nemen, een beslissing, die ter verantwoording van den Minister blijft. zoodat wij ons met het verleenen van het subsidie niet vóór of tegen een bepaalde reorganisatie uitspreken. Ik zou voor dil geval alleen den Minister nog een vraag willen stellen. Indien ik daarop een bevredigend antwoord krijg, zal ik tegen de motie stemmen, te meer omdat ik een motie een zeer ongelukkig middel vind om in deze een uitspraak van de Kamer te vragen. Bij aaneming der motie blijft toch het geld op de begrooting en houdt de Minister het krediet. Mijn vraag is: mag ik er op rekenen dal de Minister niet aan den Raad zal zeggen: hier is een verordening. Als gij die niet aanneemt, van A tot Z, zooals zij u is voorgelegd, dan voer ik ze toch in, maar dat hij, naar de bedoeling van het overleg tusschen Raad en Regeering, er naar zal trachten, door te geven wederzijds, tot overeenstemming te komen?

De heer **Van Roetzelaer van Dubbeldam:** Dit is echter niet het voornaamste punt van deze begrooting. Dat is zeer zeker dat der politie. Wat nu de quaestie van de politie betreft, geloof ik mij het beste te kunnen aansluiten bij hetgeen de heer Van Vuuren hcrft

betoogd. Iedereen is het er over eens, dat een sterk en goed toegerust korps politie voor een land als Curaçao een absoluut vereischte is. Het gaat echter om de vraag, of het zal zijn een korps militaire politie, dan wel een korps burgerpolitie.

Met klem van redenen heeft de Minister betoogd, dat het geen burgerkorps kan zijn, omdat dit te veel zou kosten, en dat dus een korps militaire politie het eenig mogelijke zou zijn. Tegen een besluit in deze richting verheft zich de oppositie van den Kolonialen Raad en ook de motie van den heer Joekes is daartegen gekant. Ik meen, dat een uitweg te vinden zou zijn in de richting, aangegeven door den heer Van Vuuren, nl. dat de Kamer geen uitspraak doet tusschen militaire en burgerpolitie, maar eenvoudig de begrootingsposten goedkeurt, onder voorwaarde, dat geen uitvoering gegeven zal worden in een van beide richtingen, hangende het overleg in Curaçao, waarvan wij toch uit wel weten hoe dat zal afloopen. Men kan dan zeker nog verschillen over de vraag of er dan nog een nader besluit door de Kamer genomen moet worden. Ik voor mij ben er eerder toe geneigd, de eindbeslissing dan met vol vertrouwen in handen van den Minister te stellen.

De heer **J. J. C. van Dijk:** Gaarne zou ik nog een enkel woord willen zeggen over de reorganisatie van de politie. Niet om in een beoordeeling te treden van het stelsel, omdat de Kamer m.i. in de onmogelijkheid verkeert, zich daarover uit te spreken. Op het eerste gezicht zou ik meenen, dat de militaire politie inderdaad groote voordeelen biedt boven de burgerlijke politie, maar de gegevens om een gefundeerd oordeel daarover te vormen, zijn thans niet aanwezig.

De Minister heeft de zaak zeer eenvoudig, zeer gewoon voorgesteld: de Kamer doet uitspraak, doet dus een keuze, nl. bij aanneming van de begrooting kiest zij het stelsel van de militaire politie, en dan kan daarna nog overleg plaats vinden tusschen den Kolonialen Raad en den Gouverneur om in dat stelsel zoodanige wijzigingen te brengen als men noodig mocht achten. Het wil mij voorkomen, dat dit een zeer ongewone wijze van handelen zou zijn. De gewone wijze van handelen toch is, dat men eerst heeft een volledige behandeling van de zaak in Curaçao, en dat daarna de voorstellen aan de Volksvertegenwoordiging worden voorgelegd. Thans wordt de zaak omgekeerd, want hangende het overleg in Curaçao wordt reeds onze beslissing gevraagd. Daaraan is verbonden het nadeel, dat hier niet een juiste toepassing van de regelen der autonomie van dit gebiedsdeel plaats heeft rit voorts, dat een beslissing zou moeten worden genomen zonder dat alle gegevens zijn voorgelegd. Het eerste bezwaar lijkt mij ernstiger dan het bezwaar, dat iets langer zou moeten gewacht, wanneer de gelden bij suppletoire begrooting zouden worden aangevraagd.

Wat de motie-Joekes betreft, deze zal weinig practisch effect kunnen hebben. Dat wordt alleen verkregen, wanneer begrootings-

posten met een zeker bedrag zouden worden verminderd. Wat de heeren Van Vuuren en Van Roetzelaer in overweging geven, brengt ook geen oplossing. Wanneer het standpunt wordt ingenomen: de begrooting geeft slechts kredietposten, en als de Minister verklaart, dat geen betalingen zullen plaats hebben voordat de zaak in Curaçao of eventueel hier bij Koninklijk besluit tot oplossing is gebracht, is het in orde; dan zie ik niet in hoe de zaak opnieuw in de Kamer ter sprake kan worden gebracht. Dat kan alleen bij suppletoire begrooting geschieden. Wanneer de Minister kans zou zien de zaak op andere wijze nog weer bij dc Kamer aanhangig te maken, vervalt dat bezwaar natuurlijk.

Mijn bezwaren acht ik van ernstigen aard en zijn niet ondervangen door hetgeen de Minister dienaangaande heeft gezegd.

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën,:* Wat de militaire politie betreft, wil ik er op wijzen. dat men aan dat woord militair niet een al te groote beteekenis mag toekennen. Dat doet men in Curacao en doet men in Nederland niet minder.

Hen heeft de politie, bestaande uit elementen, die zeer zeker tot het leger behooren, maar deze menschen hebben een opleiding gehad voor de politie, zij zijn hier werkzaam geweest in een civiele omgeving, in de maatschappij. Zij zijn alleen nog door verre banden met liet leger verbonden, maar hun militair karakter treedt reeds in Nederland zeer op den achtergrond en wanneer zij als geïsoleerde groep werkzaam zullen zijn als civiele politie van Curaçao dan zullen zij zeker voor negentig en meer procent zuivere politiemannen blijken te zijn.

Dat ik den commandant van de *Sumatra* heb genoemd, was niet in het verband, dat de heer Joekes er aan gegeven heeft. Ik heb dat eenvoudig gedaan om er op te wijzen, dat de klacht over de politie in Curaçao zeer algemeen was. Dat Curaçao geen goed materiaal oulcverde voor de uolitie. behoeft niet nader te worden geadstrueerd, want dat staat in het verslag van den Kolonialen Raad zelf. Wij mogen dit dus wel als vaststaand aannemen.

De heer Van Vuuren, en de heer Van Boetzelaer sloot zich bij hem aan, vroeg mij om het overleg op Curaçao geheel vrij te laten. Mijn bedoeling is deze. Een besluit van deze Kamer om deze posten te handhaven zou eenvoudig betcekenen, dat in het algemeen de plannen, zooals ik die hier heb ontwikkeld, tot uitvoering zullen komen, en dat niettemin de beraadslagingen op Curaçao over de voormelde koloniale verordening, natuurlijk eenigszins gepraejudicieerd door dit votum, maar toch overigens in volledige vrijheid zullen plaats vinden.

In verband daarmede wil ik den heer Van Boetzelaer gaarne toe-Leggen, dat door mij geen maatregelen zullen genomen worden en geen uitvoering aan deze posten zal gegeven worden vóór dit overleg is afgeloopen, om het even tot welk resultaat het heeft geleid.

Den heer Van Dijk wil ik antwoorden, dat inderdaad deze wijze

van behandelen niet de meest gewone is. Het betreft echter een m.i. zeer urgente zaak en bovendien bleek voor een andere wijze van behandeling geen tijd meer te zijn. Daarom heb ik in dit geval vrijheid gevonden om van dr meest gewone wijze van behandeling van zaken af te wijken.

Voor wat betreft de motie van den heer Joekes, na al hetgeen ik gezegd heb, behoef ik slechts tc verklaren, dat ik de Kamer ernstig in overweging moet geven, deze motie niet aan te nemen.

De heer **Joekes:** Mijnheer de Voorzitter! De omstandigheid, dat naar mijn overtuiging de zaak, waarover het hier gaat, van groot en ver strekkend belang is, geeft mij aanleiding nogmaals het woord te voeren en ik dank de Kamer, dat zij mij daartoe in de gelegenheid stelt.

De Minister heeft, op aandrang van de heeren Van Vuuren en Van Boetzelaer van Dubbeldam, gezegd, dat hij met het nemen van een beslissing zou wachten. tot de behandeling van deze aangelegenheid in Curaçao zou zijn afgeloopen. Maar wanneer de begrooting, zooals zij hier voor ons ligt, wordt aangenomen, is dat louter een formaliteit. Dat is voldoende gebleken uit hetgeen de Minister in eerste instantie heeft gezegd. Immers, de Minister heeft geen twijfel gelaten omtrent de beslissing, die genomen zal worden. De Minister is alleen bereid, met het nemen van maatregelen in het openbaar te wachten, tot het overleg met den Kolonialen Raad zal zijn beeindigd, maar de Minister heeft met alle stelligheid gezegd, dat hij van oordeel is, dat er een militaire politie moet komen en ik zou ter wille van de eerlijkheid in het openbare leven, er voor willen pleiten, dat niet op deze wijze de zaak wordt verdoezeld, en niet pro forma wordt afgewacht het einde van het overleg in Curaçao, terwijl in wezen nu reeds hier een beslissing wordt genomen.

Ik heb gemeend, dat de meest aannemelijke vorm voor een uitspraak van de Kamer, dat een beslissing in beginsel over deze zaak hier niet genomen moet worden, is een motie. Het is mij uit de beraadslaging gebleken, dat dat het oordeel van een groot deel der Kamer niet is en met het oog daarop trek ik hierbij de motie in. Ik zal echter gevolg geven aan de wenken, die van deze en gene zijde zijn gegeven en het lijkt mij, dat de vraag, of nu een beslissing in beginsel door de Kamer genomen moet worden, het best te beoordeelen zal zijn bij het eerste artikel, dat ten behoeve van deze militaire politie is verhoogd, nl. art. 24, waarbij ik een amendement om dit te vermirideren met f 16.150, zal indienen.

De Kamer neemt hier een beslissing over een groot en ingrijpend Nederlandsch belang en ik wijs er op, dat men niemand een rad voor de oogen draait, alsof nu nog niet een beslissing in beginsel zou worden genomen, wanneer men de betreffende posten op deze begrooting laat staan. Men zou daardoor, en te recht, in Curaçao ernstig gegriefd zijn.

Wanneer de Kamer deze begrooting zóó aanneemt. neemt zij er

genoegen mee, dat de Regeering een zaak bij de Kamer voortbrengt en die geheel onvoldoende torliclit. Eerst in het laatste stadium van het schriftelijk overleg heeft de Commissie van Rapporteurs op een verzoek harerzijds in een commissievergadering het een en ander over de zaak gehoord. De Kamer zou op deze wijze er zich toe laten leiden om zonder behoorlijke kennis van zaken een beginselbeslissing te nemen. Ik acht dat in hooge mate ongewenscht.

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! Of de heer Joekes heeft mij verkeerd begrepen, òf ik heb mij verkeerd uitgedrukt, maar ik heb aan de heeren Van Vuuren en Van Boetzelaer van Dubbeldam in geenenideele toegezegd, dat ik de beslissing zou uitstellen totdat dat overleg zou hebben plaats gehad, alleen, dat ik geen uitvoering aan eenige zaak zou geven, voordat dat overleg was afgeloopen. Ik denk, dat de heer Joekes mij verkeerd heeft begrepen. Een beslissing wordt door de Kamer genomen; de uitvoering ligt verder aan mij en die zal ik opschorten totdat het overleg in Curaçao is afgeloopen.

Ook in het over deze begrooting door de Commissie van Rapporteurs uit de **Eerste Kamer** *uitgebrachte Voorloopig Verslag is het ontwerp even aangeroerd; daarop heeft de Minister kort geantwoord, terwijl bij de mondelinge behandeling der begrooting er niet meer over gesproken is.*

Dit gedeelte van het **Voorloopig Verslag** *luidt als volgt:*

§ 1. Verscheidene leden..... konden zich niet vereenigen met de wijze, waarop de Minister aanvankelijk de reorganisatie van de politie op Curaçao heeft willen oplossen; wel echter met het antwoord, dat de Minister aan het slot der beraadslagingen in de Tweede Kamer op gelijke bezwaren gegeven heeft.

Anderen waren van meening, dat er na de uitvoerige behandeling dezer Begrooting in de Tweede Kamer geen aanleiding bestond tol nadere bespreking, ofschoon zij gaarne omtrent het vraagstuk der politie..... vollediger inlichtingen hadden ontvangen.

De **Memorie van Antwoord** *bevatte hierover het volgende:*

§ 1. .....Met voldoening heeft hij ontwaard dat liet antwoord aan het slot der beraadslagingen in de Tweede Kamer in zake de voorgenomen reorganisatie van de politie deze leden heeft vermogen te bevredigen.

Vollediger inlichtingen omtrent het vraagstuk der politie....., welke andere leden luidens het Voorloopig Verslag gaarne hadden ontvangen, kan de ondergeteekende lot zijn leedwezen niet verschaffen, te minder, waar de leden niet in bijzonderheden zijn getreden ten aanzien van hetgeen aan de ter zake verstrekte inlich-

tingen huns inziens heeft ontbroken. Nopens de eerstbedoelde aangelegenheid werden mededeelingen gedaan op bladz. 7 en 8 van de Memorie van Toelichting van hei Wetsontwerp, tijdens het overleg met de Commissie van Rapporteurs der Tweede Kamer, gerelateerd in het Verslag der Commissie (Gedrukt stuk no. 7) en in de Vergaderingen der Tweede Kamer van 10 en 11 Mei j.l..... Nadere gegevens staan den ondergeteekende niet ten dienste.

Het wetsontwerp is daarop in de Vergadering van 22 Juni 1927 zonder hoofdelijke stemming aangenomen; de voor de reorganisatie noodige kredieten waren hiermede gevoteerd en voor den Minister en het Opperbestuur de weg voor eene beslissing, nadat die in Curaçao zou zijn gevallen, geëffend.

Thans laten wij volgen het **ontwerp der verordening** *tot oprichting eener gewapende politie te Curaçao, met* **Memorie** *van Toelichting, door den Gouverneur aan den Kolonialen Raad aangeboden (en door den Raad later verworpen) benevens het daarop uitgebrachte* **Voorloopig Verslag.**

De overige stukken, welke betrekking hebben op de beslissing van den Kolonialen wetgever, zullen — bij gebreke aan plaatsruimte — in de volgende aflevering worden bekend gemaakt.

Ontwerp-verordening tof oprichting eener gewapende politie als bedoeld bij artikel 176 van hef Reglement op het beleid der Regeering in Curacao.

IN NAAM DER KONINGIN!

DE GOUVERNEUR VAN CURAÇAO,

In overweging genomen hebbende, dat het wenschelijk is eene gewapende politie op te richten;

Heefi, na verkregen goedkeuring van den Kolonialen Raad, vastgesteld onderstaande verordening.

Artikel 1.

1. De uitoefening van den politiedienst is, op door den Gouverneur aan te wijzen eilanden dan wel in bepaalde gedeelten daarvan, bij uitsluiting opgedragen aan officieren, onderofficieren en minderen der Politictroepen.

2. Onder den politiedienst worrlt begrepen:
   a. de zorg voor de algemeene orde en veiligheid;
   b. het nasporen van strafbare feiten en het opsporen van daaraan schuldigen;
   c. liet verrichten van andere werkzaamheden in het belang der justitie.

Artikel 2.

1. De Commandant der Politietroepen of de officier, die hem vervangt, is voor de uitoefening van den politiedienst in Curaçao verantwoordelijk aan den Gouverneur.

2. Hij regelt dien dienst in overeenstemming met de door den Gouverneur gegeven voorschriften en geeft uitvoering of doet uitvoering geven aan de van den Procureur-generaal als Hoofd der politie ontvangen vorderingen.

3. De Commandant is echter bevoegd tegen ontvangen vorderingen van den Procureur-generaal bezwaar te maken bij den Gouverneur; de beslissing van den Gouverneur wordt zoo spoedig mogelijk ten uitvoer gebracht. Kan in spoedgevallen de beslissing van den Gouverneur niet worden afgewacht, dan zal de Commandant zijn eigen inzicht volgen onder gehoudenheid evenwel onverwijld, zoowel den Procureur-generaal in kennis te stellen met de voorloopig getroffen maatregelen en de beslissing van den Gouverneur eventueel alsnog in te roepen.

Artikel 3.

De officieren leggen in handen van den Gouverneur, de onderofficieren, zoomede de daartoe door den Gouverneur aangewezen minderen der Politietroepen, in handen van den Conimandant der Politietroepen, den navolgenden eed (of belofte) af:

„Ik zweer (beloof) trouw aan de Koningin en gehoorzaamheid aan den Gouverneur; voorts, dat ik mij in den mij opgedragen post bij de politie van Curaçao met getrouwheid en eerlijk zal gedragen; dat ik de mij gegeven bevelen en opdrachten inet ijver zal vervullen; dat ik aan niemand anders dan aan de boven mij gestelde autoriteiten zal openbaren de zaken of handelingen van mijn ambt, welke geheim behooren te worden gehouden en in het algemeen alles zal doen, wat een gord politiedienaar betaamt."

Artikel 4.

Waar in wettelijke regelingen, waaronder begrepen keuren aan het Hoofd der politie bevoegdheden zijn toegekend of verplichtingen zijn opgelegd, komen die bevoegdheden op het eiland Curaçao toe en rusten die verplichtingen op liet eiland Curaçao op den Commandant der Politietroepen of den officier, die hem vervangt.

Artikel 5.

1. Deze verordening treedt in de verschillende districten van het eiland Curaçao en eventueel ook op de andere eilanden van Curaçao in werking op door den Gouverneur te bepalen tijdstippen.

Nochtans treedt de bepaling van artikel 4 dadelijk bij de eerste inwerkingtreding dezer verordening in werking op het geheele eiland Curaçao.

2. Bij de inwerkingtreding dezer verordening vervalt telkens voor de districten of eilanden, waarvoor zij inwerking treedt, de verordening van den 16den Februari 1918, houdende organisatie van de politie in de kolonie Curaçao (P. H. 1918 No. 43) en ondergaat het Wetboek van Strafvordering voor de kolonie Curaçao de navolgende wijzigingen:

a. art. 8 sub 30. wordt gelezen: „De officieren en onderofficieren zoomede de door den Gouverneur aangewezen minderen der politietroepen;";

b. art. 8 sub 40. vervalt;

c. in het opschrift van de Tweede Afdeeling van den Eersten Titel wordt in plaats van „ , ambtenaren van politie en onderofficieren, brigadiers en manschappen der maréchaussée of gewapende politie," gelezen: „en de militaire opsporingsambtenaren";

d. in art. 16 wordt in het eerste lid in plaats van „No. 2, 3, 4 en 5" gelezen: „No. 2, 3 en 5";

e. het tweede lid van art. 17 wordt gelezen als volgt: „De militaire opsporingsambtenaren doen de door hen opgemaakte processen-verbaal langs den hierarchieken weg toekomen aan den officier of onderofficier onder wiens bevelen zij op het eiland dienen; deze laatste is met de in het vorig lid bedoelde opzending belast.";

f. art. 27 wordt gelezen als volgt:

„Hulpofficieren zijn de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongerechten en dc districtmeesters, ieder in hun ressort.

Hulpofficieren zijn ook de officieren der Politietroepen in geheel Curaçao en de als zoodanig door den Gouverneur aangestelde onderofficieren der Politietroepen op de bij of na hunne aanstelling daartoe aangewezen eilanden.".

Gegeven te Willemstad, den

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Ad art. 1. De politiedienst zal niet reeds van den aanvang af in het geheele gebiedsdeel door politie-militairen kunnen worden waargenomen, doch zal, in opvolgend door den Gouverneur aan te wijzen gedeelten van Curaçao (beginnende met Willemstad) van de burgerpolitie worden overgenomen. In een ressort als bewakingskring van politiemilitairen aangewezen, mag niet, naast dezen ook nog door buiten de Politietroepen staande ambtenaren of beambten, onder welken naam dan ook, politioneele arbeid. worden verricht, omdat de ervaring heeft geleerd, dat alsdan naijver en verwarring storend werken op den goeden gang van zaken.

De in het tweede lid vermelde opsoinming sluit in zich, dat de veiligheidspolitic, waaronder behoort te worden verstaan, wat men in heb gewoon spraakgebruik „de politie" noemt, zich normaal niet inlaat met de aangelegenheden, die eene speciale kennis of technische opleiding vereischen (keurmeester, marktmeester, havenmeester. bouwpolitic c. d.) wat niet weg neemt, dat aan deze technische ambtenaren ten allen tijde de meest mogelijke hulp en medewerking moet worden verleend.

Met het oog op artikel 48 van het Curaçaosche Wetboek van Militair Strafrecht zijn de brigadiers hier en elders in deze ontwerpverordening niet afzonderlijk vermeld.

Ad art. 2. Het militaire karakter van het korps, dat een onafscheidelijk deel van het Leger vormt. sluit gelijktijdige ondergeschiktheid uit van het personeel aan eene burgerlijke en aan eene militaire autoriteit. mede omdat de militaire wetten. besluiten en reglementen, aangevuld met hctgcen in dienstvoorschriften wordt bepaald, zullen moeten worclen toegepast. De Commandant behoort belast te worden met het volledig gezag over de militairen en zonder inmenging van anderen. de verantwoordelijke chef te zijn, in wiens gezag cn bevoegdheid niet mag worden ingegrepen.

Onder meer zullen bij uitsluiting tot de bevoegdheid van den Commandant behooren:

a. het geven van belooningen en opleggen van correcties aan het personeel. Ten aanzien van deze laatstgenoemde maatregelen zij opgemerkt, dat geen andere dan de militaire straf- en tuchtwetten mogen worden toegepast;

b. het nemen van beslissingen omtrent verloven, detacheeringen, verplaatsingen e.d.;

c. het regelen van den dienst, het commandeeren van patrouilles en posten en het vaststellen van de tenue met bewapening, waarin de verschillende diensten worden verricht;

d. het aanvaarden (c.q. weigeren) van belooningen door buiten het garnizoen staanden aan het personeel aangeboden en het geven van een bestemming aan die belooningen.

Aan de verhouding tusschen Procureur-generaal als Hoofd van politie, ingevolge hel eerste lid van artikel 153 van het Regeeringsreglement en den Commandant mag niet het begrip van ondergeschiktheid van dezen aan genen worden gehecht in den zin van de uitdrukking :„onder de bevelen van" in militaire verhoudingen.

Deze verhouding zal worden geregeld op overeenkomstige wijze als zulks in Nederland is geschied ten aanzien van de verhouding tusschen den Procureur-generaal bij een Gerechtshof (in diens functie van fungeerend directeur van politie) en een commandeerend officier der Kon. Maréchaussee. De fgd. directeuren van politie in Nederland toch moeten waken voor de handhaving van wetten enz. voor de rust en veiligheid van den staat cn voor de bescherming

van personen en goederen; ten deze zijn het Hoofd van politie te Curaçao wel dezelfde verplichtingen opgelegd. Hem worden daartoe Politietroepen ter beschikking gesteld, verrichtende de politie-militairen hun dienst onder de bevelen van hun militairen commandant. De beschikking, welke de Procureur-generaal voor het uitoefenen van den politiedienst over de militairen heeft, kan bij een militair korps slechts worden uitgeoefend door het aan den Commandant vorderen van politiediensten en het geven van voorlichting omtrent liet verrichten van die diensten, omdat de militaire meerderen bij uitsluiting bevoegd zijn dienstbevelen aan het personeel te geven.

Na het uitvaardigen der vordering late de Procureur-Generaal zich in geenen dcele verder in met de uitvoering daarvan. Hoewel overleg tusschen beide autoriteiten zeer zeker gewenscht zal zijn, regelt de Commandant zelfstandig de bijzoriderheden voor de uitvoering van die vorderingen en dc daartoe vereischte verrichtingen geschieden buiten medewerking van den Procureur-generaal, zijnde de Commandant voor de richtige uitvoering daarvan rechtstreeks verantwoordelijk aan den Gouverneur.

De vorderingen van den Procureur-peneraal moeten van ruime strekking zijn omdat de militaire Commandant niet alleen verantwoordelijk behoort tr worden gesteld voor ecne richtige wijze van uitvoering daarvan, doch ook ten volle aansprakelijli is voor het wel en wee zijner onderhebbenden. Het zoude onbestaanbaar zijn, dat een ander dan de militaire Commandant de gedetailleerde bevelen voor de uitvoering der vordering aan zijne onderhebbenden verstrekte.

Echter zal de Procureur-generaal van den Commandant rapport ter zake kunnen vorderen, zoodat hij reeds spoedig na den aanvang der verrichtingen in staat is te beoordeelen of zijn vordering is uitgevoerd op een wijze als strookt met de bedoeling. waarmede zij werd gedaan en kan hij, als zulks noodzakelijk mocht blijken, op de noodige veranderingen aandringen. Zal de bovrngeschetstc gedragslijn moeten worden gevolgd in het geval van vordering, in het algemeen zal drn Commandant de verplichting worden opgelegd om voorvallen. waarvan de kennis voor den Procureur-generaal van belang geacht kan worden, onverwijld aan dezen te melden, terwijl laatstbedoelde autoriteit nog bovendien periodiek een politioneel verslag zal kunnen vorderen.

De Procureur-generaal en de Commandant zullen zich als naast elkander staande autoriteiten, streng op het aldus voor ieder afgebakend gebied hebben te houden. Mocht een dezer beide autoriteiten maatregelen noodzakelijk oordeelen, die geacht kunnen worden ten deele te liggen binnen de bemoeiing van de andere. dan moet onderling overleg worden toegepast en de beslissing van den Gouverneur ingeroepen. ingeval het gepleegd overleg geen uitkomst geeft. Bij deze beslissing hebben beide autoriteiten zich neer te leggen.

Ad art. 3. Het is ongewenscht het geheele personeel te beëedigen. Slechts die militairen, waarvan de overtuiging bestaat, dat zij met ijver hun taak zullen vervullen, geheimen kunnen bewaren en het gewicht van den eed ten volle beseffen, zullen voorzoover zij daartoe ook overigens bekwaam zijn en de richtige uitoefening van den politioneelen dienst zulks vordert tot opsporingsambtenaar kunnen worden benoemd.

Overigens behoeft het aantal opsporingsambtenaren niet groot te zijn, omdat art. 34 van liet Wetboek van Strafvordering voor de kolonie Curaçao bij de ontdekking van een stralbaar feit op heeterdaad alle militairen, zijnde als zoodanig dienaar van de openbare macht, reeds tot optreden verplicht.

Door toevoeging van een artikel in de Algemeene Politiekeur, waarbij met het opsporen van overtredingen bij die keur strafbaar gesteld, behalve de ambtenaren, bedoeld in art. 8 van het Wetboek van Strafvordering voor de kolonie Curaçao, mede de Politiemilitairen worden belast, wordt het mogelijk om ook buiten de gevallen van ontdekking van een strafbaar feit op heeterdaad, alle militairen opsporingsbevoegdheid te geven, ten aanzien van de feiten, strafbaar gesteld bij de politiekeur, zijnde deze eenvoudige overtredingen, waarmcdc allen op de dagelijksche patrouillegangen bij voortduring in aanraking kunnen komen.

Ad art. 4. Door zijne dagelijksche bemoeiing met de zorg voor orde en veiligheid en het innig contact, dat hij heeft met het publiek, is de Commandant in de eerste plaats de aangewezen autoriteit om aangelegenheden van politioncelen aard, te beoordeelen en terzake eene beslissing te nemen.

Hoewel gedurende den noodzakelijken overgangstijd, niet dadelijk op het geheele eiland Curaçao Politiemilitairen zullen dienst doen, is het zeer bezwaarlijk de politiezorg in het eene district door andere personen te doen leiden dan in het andere. Immers zullen meermalen beide categorieën van politieambtenaren in dienst met elkander in aanraking komen, wat, zonder eenhoofdige leiding, geen vruchtbare resultaten zal kunnen opleveren.

Door den Procureur-generaal, lettende op zijne algemeene verantwoordelijkheid, op de hoogte te houden van hetgeen op politioneel gebied in de kolonie omgaat, zal hij voldoende in de gelegenheid zijn eventueel zijne bezwaren tegen door den Commandant genomen beslissingen kenbaar te maken bij den Gouverneur.

Ad art. 5. In de toelichting bij art. 4 is reeds uiteen gezet waarom gedurende den overgangstoestand, als wanneer nog burgeragenten in districten of eilanden van Curaçao politiedienst verrichten, deze dienst althans op het eiland Curaçao van den aanvang af behoort te worden uitgeoefend onder centrale leiding en op eenvormige wijze. De Commandant behoort met deze directie op het

eiland Curaçao te worden belast, ook al is in den bewakingskring der politiemilitairen het betrekkelijk ressort nog niet opgenomen.

Daar de betrekkingen van Commissaris van Politie en Inspecteur van Politie niet meer zullen bestaan, evenmin als die van ambtenaar van politie, kan de tegenwoordige redactie van punt **3** van art. 8 van het Wetboek van Strafvordering worden vervangen door de voorgestelde, waarbij wordt opgemerkt, dat alle officieren en onderofficieren opsporingsambtenaar zullen zijn, doch de minderen alleen dan, indien zij daartoe door den Gouverneur worden aangewezen.

In een district waar de dienst door politiemilitairen is overgenomen, doen geen politieagenten meer dienst, zoodat art. 8 sub 4 alsdan kan vervallen.

Opdat de Raad zoo volledig mogelijk ingelicht zij omtrent alles wat in verband staat met de voorgenomen organisatie der politie, wordt ter Griffie van den Raad, ter inzage van de leden, gedeponeerd een verzameling van ontworpen dienstvoorschriften voor het Korps Politietroepen in Curaçao.

Willemstad, den 6n. October 1926.

De Gouverneur van Curaçao,

BRANTJES.

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzock heeft aanleiding gegeven tot de volgende beschouwingen en opmerkingen.

De afdeelingen zijn doordrongen van de noodzakelijkheid eener politiereorganisatie. Uit den boezem van den Raad is vroeger meermalen op toestanden bij de politie gewezen en toen het Bestuur in Februari 1925 (in de memorie van toelichting op de voorloopige begrooting voor 1926) mededeelde, dat het zich aan een politiereorganisatie had gezet, is bij voorloopig verslag dd. 8 April d.a.v. verklaard, dat men met dat feit ingenomen was en dat reorganisatie inderdaad noodig was.

Nu menig werkman met gemak f 4,— à f 5,— per dag kan verdienen en menig pontvoerder of kruier (die bovendien geen nachtarbeid heeft te verrichten) meermalen meer dan een agent van politie verdient, zijn de betalingen bij de politie niet in evenredigheid met de door den agent te presteeren diensten en kan moeilijk verwacht worden, dat geschikte elementen zich voor de politie aanmelden.

Alhoewel erkennende, dat de tegenwoordige politie slecht is en alhoewel van oordeel, dat de kracht van de politie niet zoozeer in het aantal, dan wel in het gehalte moet worden gezocht, gaven verschillende leden als hunne meening te kennen, dat de toestand, waarin de Curaçaosche politie geraakt is, voor een deel een gevolg

is van de houding door liet Bestuur in de laatste jaren tegeriover de politie aangenomen. Op de bcgrooting voor 1921 kwam een crediet voor om het korps met 25 man te vermeerderen; door het Bestuur is daarvan geen gebruik gemaakt. En volgens de memorie van toelichting op de begrooting voor 1921 (ad. art. 23*a*) geschiedde die aanvraag in afwachting van de nader in te dienen reorganisatievoorstellen van de politie. De meest bescheiden outileering ont breekt. Er behooren 4 hoofdagenten te zijn; in werkelijkheid zijn er maar 2 (de waarnemende commissaris niet medegerekend). Voorts worden de agenten 2de klasse sinds geruimen tijd niet bevorderd. Opleiding genieten de aankomende politieagenten niet of ternauwernood; dit is ongetwijfeld een voorname factor.

Dit alles heeft zeker niet medegewerkt om het politiekorps op peil te houden. En de laatste jaren worclt vrijwel geregeld in het Koloniaal verslag verklaard. dat gedrag en ijver bij de politie te wenschen overlieten.

Voor elke duizend gulden, die toen bezuinigd zijn, zal nu voor de militaire politie twee of driemaal zoo veel uitgegeven moeten worden en vrijwel buiten eenige controle van den Raad.

In dit verband werd in herinnering gebracht, dat in 's Raads vergadering van 8 Mei 1926, nadat door den Administrateur van financiën als gemachtigde van het Bestuur was verklaard, dat op goede (evenwel niet opgegeven) gronden moest worden gevreesd, dat kort na de voltooiing van de Westwerf hier ernstige arbeidsconflicten zullen voorkomen, door den Ondervoorzitter (die evenals de Voorzitter het door genoemden gemachtigde omtrent de verantwoordelijkheid vair den slechten politietoestand gezegde terecht bestreed) oncler tekennengeving, dat alle preventieve maatregelen achterwege zijn gebleven, er op aangedrongen is, dat alsnog en wel onmiddellijk maatregelen zouden worden genomen, o.a. controle op de immigratie.

Was men algemceii van oordeel, dat verbetering in het politiekorps moest worden aangebracht, eenparig waren de leden van meening, dat niet alleen de noodzakelijkheid door het Bestuur niet is aangetoond, maar dat het zelfs bedenkelijk is wederom militaire politie in tc voeren.

Algemeen werd betreurd, dat na jaren wachten den Raad een voorstel tot politiereorganisatie heeft bereikt, dat bij de afdeelingen geen gunstig onthaal heeft kunnen vinden. Na zoolang wachten hadden de afdeelingen een ontwerp verwacht, dat strookte met den aard der bevolking en de plaatselijke omstandigheden, ook in verhand met het toenemend vreemdelingenverkeer.

Met militaire politie heeft Curaçao reeds van 1910 tot 1918 kennis gemaakt en na teleurstellingen moest men weer zijn toevlucht tot burgerpolitic nemen. Bij licht nagaan van de geschiedenis van de Curaçaosche politie met 1883 als uitgangspunt, ziet men, dat in dat jaar bij P. R. No. 16 een reorganisatie van de burgerpolitie heeft plaats gehad. Tn 1910 werd bij Koninklijk besluit op-

genomen iii P. B. So. 19 de burgerpolitie vervangen door een militaire. Spoedig na deze reorganisatie bleek het reeds, niettegenstaande al het goede van militaire zijde voorgespiegeld, hoe slecht dit werkte en reeds na acht jaren, in 1918 (P. B. No. 43), was men gedwongen weer de burgerpolitie in ie voeren.

In de memorie van toelichting dd. 30 Juli 1917 op de gemelde verordening van P. H. 1918 No. 43 heeft het toenmalig Bestuur verklaarcl: „De organisatie der politie moet dus worden herzien. Daartoe stonden twee wegen open, 111. oprichting van een politiekorps, dat tevens is belast niet de thans op de militaire bezetting rustende taak, clan wel opricliting van cc11 afzonderlijk politiekorps en handhaving van een militaire bezetting. Na gezette overweging is aan den laatstgenoemden uitweg de voorkeur gegeven. Immers is. naar aanleiding van het rapport der Staatscommissie van 1903, waarin voor Suriname opheffing van de militaire bezetting en oprichting van een korps marechaussee was aanbevolen, de uit\-oerbaarheid van dien maatregel door de Regeering in het Moederland ernstig overwogen, doch volgens eenstemmig oordeel van bevoegde adviseurs zou daarbij op onoverkomenlijke bezwaren van personeelen en financieelen aard worden gestuit. Hot gevolg was, dat het dooi de Commissie aanbevolen denkbeeld morst worden prijsgegeven. Uiteraard zouden dezelfde bezwaren zich hebben voorgedaan bij de samenstelling van een deugdelijk politiekorps voor Curaçao."

Nu stelt het Bestuur wederom militaire politie voor in een ontwerp, dat enkele der ondervonden bezwaren willende ondervangen, andere en grootere moeilijkheden schept. Medewerking worclt grvraagd voor een regeling, waarvan met meer zekerheid dan vroeger een fiasco kan worden verwacht. Zoodoende blijft men in een cirkel rondgaan.

Afgescheiden van den cirkelgang, dien het Bestuur volgt, daal-bij geen rekening houdende met de opgedane ervaring op dit gebied, kon geen der leden zich met een militaire politie en nog minder op de voorgestelde wijze, vereenigen. In de toelichting is niet eens vermeld, wat de reden of noodzakelijkheid van 's Bestuurs standpunt is om weer met een militaire uolitic. die zoo kort geleden als een fiasco is afgeschaft, voor den dag te komen.

Dit gebiedsdeel aan militairen als bewakingskring willende tot-vertrouwen, maakt het Bestuur zelf een onderscheid tusschen militairen en burgers. De vrees is niet uitgesloten, dat door een ontwerp als het onderhavige meermalen naar voren komende tegenstellingen als militair en burger. Europeaan en West-Indiër (Curaçaonaar, inlander) zich ten nadeele van de inwendige rust zullen verscherpen en uit de telkens in de tweede plaats genoemde groep klachten zullen opkomen over achterstelling en behandeling uit Ze hoogte door personen uit de telkens in dc eerste plaats genoemde groep, clic zich als de meerdere zouden beschouwen. De eenheid zal dit ontwerp moeilijk kunnen bevorderen, veeleer verdeeldheid.

De militaire bezetting als zoodanig en als een geheel vormende, heeft steeds gestaan en staat nog afgescheiden van de burgerij en buiten de burgerlijke samenleving. De militaire politie zou door haar optreden veel eerder dan zulks bij burgerpolitie het geval zou kunnen zijn, dreigende of ontstaande ongeregeldheden uitgebreiden omvang kunnen doen aannemen; zij kan massaal verzet misschien eerder onderdrukken, maar ten koste van meer menschenlevens en meer materieele schade dan bij burgerpolitie het geval zou zijn en hetgeen bij nader onderzoek zelfs kan blijken onnoodig te zijn geweest. Het op militaire wijze tegen burgers optreden, het op militairen toon aan burgers, als aan ondergeschikten geven van bevelen, door personen aan commandeeren of aan werktuigelijk gehoorzamen gewend, zal de burgers, die anders zijn opgebracht, meer prikkelen, hun verzet bitterder doen zijn, dan wanneer zij met burgers te maken hebben. Wrijving en animositeit zijn naar het oordeel der afdeelingen sterk te duchten van het stellen van de bevolking onder de hoede en de bevelen van de militaire bezetting, die als zoodanig vreemd staat tegenover Curaçao, de ingezetenen, plaatselijke belangen en behoeften. De militaire bezetting is een onafscheidelijk deel van het leger, dat een gansch andere taak en roeping heeft dan de straatpolitie in een door een toenemend aantal vreemdelingen bezochte stad, dat zich bij het vervullen daarvan van gansch andere middelen bedient; dat van een gansch anderen zuurdeesem is doortrokken, waar gansch andere opvattingen en begrippen heerschen en waar gansch andere oogmerken worden nagestreefd. En dat het Bestuur zelf reeds thans den nadruk legt op het militaire karakter der politietroepen is niet geschikt om bevrediging te wekken. Het geven van een zoo streng militair karakter aan de politie, het omvormen van de politie tot een legerafdeeling, is niet in overeenstemming met den aard van deze bevolking, druischt in tegen de psyche 'der bevolking, die niet gewend is door dienstvoorschriften en politiebevelen gereglementeerd te worden. Een politiekorps, dat een dergelijk streng militair aanzien krijgt, zal eerder worden beschouwd als een uitheemsche macht onder kommando van tijdelijk uitgezonden legerautoriteiten en zijn optreden zal eerder tegenzin dan ingenomenheid wekken.

Wisselende inzichten van elkander opvolgende korpscommandanten en officieren, die dezen vervangen van wie lang niet zeker is, dat zij van plaatselijke toestanden op de hoogte en met locale omstandigheden vertrouwd zijn; het voor drie jaren hierheen detacheeren van onderofficieren; het is niet te verwachten, dat dit alles Curaçao ten goede kan komen.

Dat nu van politietroepen gesproken wordt in plaats van ,,garnizoen" of ,,militaire bezetting" kan hierin geen verandering brengen; de memorie van toelichting zelf noemt de politietroepen een onafscheidelijk deel van het Nederlandsch Indisch leger en de politiemilitairen zullen wel ,,krijgslieden van den Staat in werke-

lijken dienst" blijven, zooals art. 70 van het Regeeringsreglement het uitdrukt.

Klachten van burgers over het optreden van een politiemilitair, over door hem tegen burgers bedreven feiten moeten worden aangebracht bij, onderzocht en beoordeeld worden door diens meerdere, die, alhoewel hooger in rang, toch aan hetzelfde korps verbonden is. Een aantal feiten, waartegen in de strafwet reeds is voorzien, kunnen volgens de dienstvoorschriften onder bijzondere omstandigheden krijgstuchtelijk worden afgedaan. Bij gebruikmaking van wapenen door politiemilitairen stelt de korpscommandant voor zoover het voorgevallene er aanleiding toe geeft, een onderzoek in om mede te kunnen constateeren dat strafbaarheid van denegene. die van de wapenen gebruik maakte is uitgesloten (zelfverdediging, uitvoering van een wettelijk voorschrift of van een ambtelijk bevel) en rapporteert hierover aan den Gouverneur. Dc politie geeft dan blijkbaar aan zich zelf verantwoording van daden van geweld tegenover burgers gepleegd. Het standpunt van de militaire politie wordt hierdoor niet versterkt. Ten aanzien van burgerpolitieagenten kan men zich bij niet vervolging door het Openbaar Ministerie, tevens (plaatselijk) hoofd van politie, wenden tot den rechter, die in geen betrekking tot de politie staat.

Verwijzing geschiedt door den korpscommandant (die ook de leden van den Krijgsraad benoemt); doch zelfs bij terechtstelling ziet de nolitiemilitair een of meer ziiner nieerderen voor zich. die in hetzelfde hierarchisch verband zijn opgenomen.

Hier mag in herinnering worden gebracht het bekende geval Minnaard van een dertiental iaren geleden. n.l. van den militair. die op een Zondagmiddag op den Berg Altena van zijn klewang gebruik gemaakt, ren volksoploop veroorzaakt, de geheele buurt in rep en roer gebracht heeft en de uitspraak in wiens zaak door den militairen rechter geen aangeiiamen indruk heeft achtergelaten.

Niemand ziet gaarne dc beslissing eener zaak geheel of gedeeltelijk in handen van de tegenpartij gelegd; en het valt niet te ontkennen, dat dat stelsel met de meeste waarborgen is omgeven. waarbij een geheel buiten de partijen staande autoriteit een uitspraak geeft. Het optreden van militairen tegenover burgers, het gebruik van wapenen en vooral de naar aanleiding daarvan te nemen reactiemaatregelen dreigen een bron van oneenigheid en ongenoegen te worden. waarbij een plaats gehad hebbcnd feit niet beperkt blijft tot de rechtstreeks daarbij betrokkenen, maar ver om zich heen grijpt en bij welke gelegenheid alles met elkander in verband wordt gebracht. Daarbij komt, dat de taak van de preventieve of veiligheidspolitie, welke het Bestuur in deze verordening vast wil leggen in artikel 1, tweede lid onder a, zeer ruim is omschreven, n.l. door de alles omvattende formule: ,,Zorg voor de algemeens orde en veiligheid". Een algemeene bevoegdheid ter afwending van gevaar wordt hier aan de politie verleend. Een nadere aanduiding is in het artikel niet te vinden. Volgens de dienstvoor-

schriften trachten de politiemilitairen ongevallen, overtredingen en misdrijven te voorkomen. De vraag rijst waar de grenslijn getrokken moet worden. Het strafwetboek, de strafverordeningen en keuren bieden hier geen houvast, aangezien schending daarvan geen vei-eischte is voor het hierbedoelde ingrijpen der politie. Moet de politie zelf oordeelen, wanneer en hoe, zij in elk voorkomencl geval behoort te handelen, ook zonder dat een strafbare claad de aanleiding van dat handelen is en zelf uitmaken wat telkens de algemeene orde of veiligheid eischt? Krijgt, ook zonder dat een strafbaar feit is gepleegd of gepoogd zelf5 elke handeling of vordering, naar het inzicht van de politie in het belang van de algemeenc orde en veiligheid verricht, hierdoor een wettelijken grondslag. strafbaarheid van den wederstrevige of onwillig? met zich brengende? Door wien en hoe moet worden nagegaan of de politie binnen de grenzen der hier bedoelde bevoegdheid is gebleven en niet onnoodig of onnoodig streng is opgetreden? Hei ligt voor de hand, dat verschillende beantwoording door den politiemilitair en den betrokken burger van de vraag of de vrijheid en de rechten van het individu gekrenkt zijn, onaangename en soms zelfs verstrekkende gevolgen na zich kan sleepen. Indien bevoegdheden, als waarvan hier sprake is, bij *verordening* aan de politie worden toegekencl, moeten die, naar het gevoelen van de afdeelingen, nauwkeurig worden omschreven en moeten tevens waarborgen tegen machtsoverschrijding in de verordening zelf opgenomen worden.

De afdeelingen kunnen zich niet vereenigen met de in art. 2 voorkomende zinsnede: „Hij (de korpscommandant) regelt dien dienst in overeenstemming met door den Gouverneur gegeven dienstvoorschriften". In een zoo gewichtige materie moeten de beginselen in de *verordening* zelf opgenomen worden, die dr nadere uitwerking aan *uitvoeringsbesluiten* opdraagt. Het gaat, naar de zienswiize der afdeelingen niet aan alles over te laten aan dienstvoorschriften, volgens het opschrift bij *beschikking* vast te stellen. die krachtens art. 3 Regeeringsreglement geen wettelijke regelingen zijn en waarop niet eens de Raad van Bestuur wordt gehoorcl. Het zwaartepunt wordt zoodoende verlegd. Enkele der in dit voorloopig verslag voorkomende opmerkingen zijn een uitvloeisel van de hier vermelde grief.

Het is ook niet vaii gewicht ontbloot na te gaan welke bevoegdheden hij den korpscommandant komen te berusten. De zooevcn vermelde. waarmede burgers bij invoering van militaire politie meer in aanraking zullen komen, moeten als niet bij hei onderhavig ontwerp rerleend, onbesproken blijven, alhoewel zij diep in de rechtssfeer van den burger kunnen ingrijpen.

Zich niet kunnende vereenigen met een vordering van de burgerlijke autoriteit, die ingevolge het Regeeringsreglement Hoofd van politie is, zal de Korpscommandant (in afwachting vaii de beslissing van den Gouverneur) zijn eigen inzicht volgen. Een verdeelde verantwoordelijkheid wordt hier ingevoerd, die minstens bedenkelijk

te achten is. Indien een vordering van het Hoofd van politie voor een daarvan afwijkende zienswijze behoort te wijken, dan moet het zijn voor die van den *Gouverneur,* maar dan ook van dezen alleen. Doch naar het oordeel der afdeelingen mag het (gevallen van overmacht of van veranderde toestanden na het geven van het bevel daargelaten) iiiemancl vrijstaan zijn eigen inzicht te volgen staande tegenover een vordering (en zeer zeker niet tegenover een vordering van ruime strekking, die niet het karakter van een gedetailleerd bevel draagt) uitgaande vaii het Hoofd van politie. dat alleen verantwoordelijk is voor de gevolgen zijner vordering; die vordering behoort haar kracht te behouden, zoolang niet herroepen of door den *Gouverneur* buiten werking qesteld. De dienstvoorschriften, dit punt nader uitwerkende. bepalen: .,Het uitgeven van de gedetailleerde bevelen, de uitvoering eener vordering betreffende, zoomede het vaststellen van consignes, geschiedt door den Korpscommandant, doch deze zal desalniettemin met den Procureur-genvraal dienaangaande overleg plegen; komen beide autoriteiten niet tot overeenstemming, dan wordt de aangelegenheid den Gouverneur ter beslissing voorgelegd."

Na het bovenstaande zal het wel geen bevreemding wekken, dat ook dit voorschrift dr goedkeuring der afdeelingen niet heeft mogen verwerven.

Volgens de memorie van toelichting zijn het Hoofd van Politie op Curaçao ten deze wel dezelfde verplichtingen opgelegd als den fungeerenden Directeur van politie in Sederland. In het midden latende of de uitdrukkingen ,,Hoofd van politie" en ,,Directeur van politie" dezelfde beteekenis hebben, moet er op worden gewezen, dat er in Nederland verschillende directeuren van politie naast elkander staan, ieder met een eigen ressort, terwijl ingevolge ons Regeeringsreglement er één Hoofd van politie is voor de gansche kolonie. Voorts. dat in Curaçao het Regeeringsreglement die betrekking schept, terwijl de Nederlandsche Grondwet niet \-an ,,Directeuren van politie" gewaagt. Ontegenzeggelijk vloeit daaruit voort, dat een ieder, die een rang bij de politie bekleedt, hoog of laag, de bij het Regeeringsreglement als Hoofd der politie aangestelde autoriteit als zoodanig heeft te erkennen en dat naast die autoriteit de politie bezwaarlijk een tweede hoofd kan hebben.

Vervolgens gaan volgens art. 4 alle bevoegdheden en verplichtingen van het Hoofd van politie op het eiland Curaçao over op den Korpscommandant of den officier, die hem vervangt en naar het schijnt, zelfs zonder mogelijkheid van beroep van de zijde van den betrokken burger: het artikel spreekt er tenminste niet van.

De uitdrukking in art. 4: ,,u-cttelijkc regelingen, waaronder begrepen keuren", is niet erg gelukkig gekozen, aangezien volgens art. **3** Regeeringsreglement onder ,,wettelijke regelingen" niet alleen keuren reeds begrepen zijn, maar verder ook wetten. verdragen en algemeene maatregelen van Bestuur.

Waar het Regeeringsreglement aanwijst wie Hoofd van politir

is, zou een verordening, zoolang de betrekking van Hoofd van politie bestaat, dezen bezwaarlijk al diens bevoegdheden en verplichtingen voor wat Curaçao aangaat kunnen ontnemen. Dit staat gelijk met wijziging van het Regeeringsreglement, wat niet bij verordening mag geschieden. Het handhaven van de uitdrukking „Hoofd van politie", terwijl daarmede bedoeld wordt de Korpscommandant of de officier, die deze vervangt, zal ook tot misvatting aanleiding geven en tot onjuiste beoordeeling van ieders positie. De algemeene verantwoordelijkheid van den Procureur-generaal als Hoofd van politie blijft intusschen bestaan. (Men zie de toelichting op art. 4). Doch zelfs al ware dit alles anders, dan nog hebben de afdeelingen onoverkomelijke bezwaren tegen dat artikel. De Korpscommandant zal dan censuur uitoefenen over openbare vermakelijkheden (theaters, bioscopen en dgl.), straten voor het verkeer afsluiten; vergunning geven voor openbare geldinzamelingen en optochten. riibewiizen van chauffeurs uitreiken en intrekken; de standplaats van societeiten, tapperijen en koffiehuizen goedkeuren; verlof geven voor het hebben van een buffet bij een openbare vermakelijkheid of voor het houden van een ijshuis, restaurant en logement; om bijzondere redenen het sluitingsuur van tapperijen bepalen; vergunningen geven om op bepaalde plaatsen in het stadsdistrict klein vee te slachten of vleesch te verkoopen; voor het publiek bindende voorschriften vaststellen bij openbare feesten, optochten enz.; welke voorbeelden met andere zijn te vermeerderen. Het is den afdeelingen niet mogelijk mede ie werken tot het tot stand brengen van een dergelijke bepaling, waar door het civiele gezag en de macht van burgerlijke autoriteiten uitdrukkelijk weggecijferd en de bevolking zoozeer van de militaire autoriteiten afhankelijk gemaakt wordt. Het inruimen van een zoo overwegende plaats aan het militaire, onder gelijktijdig terugdringen van het burgerlijke element, wordt niet door een algemeen gevestigde overtuiging gedragen.

Ofschoon er in het opschrift en de overweging slechts van oprichting eener *gewapende politie* sprake is (waaruit ook niet van zelf volgt, dat de politiedienst aan *militairen* wordt opgedragen) blijkt uit de 5 artikelen van het ontwerp en de toelichting, dat het hier niet enkel over de straatpolitie gaat, doch over het in het leven roepen van een afzonderlijk en wel op militaire leest geschoeid politiedepartement, waarbij het begrip „politie" in den ruimsten zin wordt opgevat. In de dienstvoorschriften komt zelfs pro memorie een onderafdeeling „Toezicht op Vreemdelingen" voor, welke materie — ter loops zij het gezegd — voor een deel al bij een verordening (P. B. 1905 No. 14) geregeld is, zoodat zelfs aanvulling niet bij beschikking zou mogen plaats hebben.

Verschillende leden konden de bij hen opkomende qedachte niet onderdrukken, dat dit ontwerp den weg voor militairisme effent. Zij helden dan ook tot de meening over, dat eerst na afkondiging van den staat van beleg het in het ontwerp voorgestane regime zou

mogen worden ingevoerd en dergelijke bevoegdheden door het militaire gezag zouden mogen worden uitgeoefend.

In de memorie van toelichting is er sprake van het innig contact, dat de Korpscommandant met het publiek heeft. Is dit zoo, dan zou eerder hieruit volgen, dat de autoriteit, die in zoodanige aanraking met het publiek komt, ook in Curaçaoschen dienst moet zijn, m.a.w. ambtenaar of in tijdelijken dienst, evenals alle anderen, ook al moet hij in Nederland studiën gemaakt hebben. Een post als het Bestuur hier wil scheppen vordert den geheelen persoon, legt beslag op den geheelen mensch en kan niet worden bekleed als een betrekking aan een andere verknocht.

Naast de talrijke reeds vermelde bevoegdheden komen onder meer de volgende: de verdeeling van het district, de indeeling in wachten en blokken geschiedt door hem; hij commandeert patrouilles; hij beoordeelt waar posten moeten worden geplaatst tot regeling van het verkeer of om andere redenen; maakt in zijn rayon ten laste van de Curaçaosche kas vrijelijk dienstreizen. Het is geenszins een overdreven eisch, dat de persoon, die dit alles verricht, ook in nauw verband tot Curaçao staat. Dit is niet teveel gevergd. Dat verband wordt gelegd door zijn aanstelling in Curaçaoschen dienst.

Het hier betoogde (evenals het opgemerkte omtrent het militaire karakter van de politie) zou aangevoerd moeten worden ook al bestond art. 153 eerste lid Regeeringsreglement niet of al werd hei riu ingetrokken.

De Korpscommandant neemt een exceptioneele positie op Curaçao in. (De uitdrukking in de memorie van toelichting: „de verantwoordelijke chef in wiens gezag en bevoegdheid niet mag worden ingegrepen" wijst er reeds op, dat de Korpscommandant een gansch andere autoriteit is als de anderen). En zelfs al wordt hij voor de uitoefening van den politiedienst verantwoordelijk aan den Gouverneur, hij staat geheel los van Curaçao en de verantwoordelijkheid aan den Gouverneur staat onder de hier beschreven omstandigheden vrijwel gelijk met verantwoordelijkheid aan den Minister. Men zie hierbij niet over het hoofd, dat op Curaçao de toestand geheel anders is dan in landen, waar parlementaire verantwoordelijkheid bestaat en waar politie en leger ressorteeren onder Ministers, die met de wenschen van het Parlement rekening hebben te houden.

In de dienstvoorschriften komen de volgende bepalingen voor: „Daar het militaire karakter van het Korps Politietroeperi ondergeschiktheid van de Politiemilitairen aan burgerautoriteiten uitsluit, zijn slechts de militaire meerderen gerechtigd tot het geven van dienstbevelen aan hunne minderen. Aangezien zich omstandigheden kunnen voordoen, waarbij tijdverlies al te zeer ten nadeele zou kunnen (zijn) van den dienst van politie of Justitie, voert de politiemilitair onverwijld een verzoek of vordering van een daartoe bevoegde burgerautoriteit uit, zonder den inhoud daarvan aan eigen oordeel te onderwerpen, onder gehoudenheid evenwel zijn onmiddellijken chef ten spoedigste in kennis te stellen met dc ontvangen

vordering en de wijze van uitvoering daarvan. Hij, die een vordering of verzoek van eene daartoe bevoegde burgerautoriteit ontvangt, behoort, althans indien het dienstverrichtingen van eenig belang betreft, schriftelijk bevestiging daarvan te vragen, zelfs al mocht: dat schriftelijk stuk eerst kunnen worden ontvangen, tijdens of na het verrichten van den dienst, welke het gevolg is van de betreffende vordering." Het geval, dat tijdverlies *al te zeer* ten nadeele van de politie of de Justitie zou zijn, is misschien wel als overmacht te construeeren en dan zou de politiemilitair, ook zonder dat een verzoek (?) of vordering gedaan maar reeds door wien ook zijn aandacht daarop gevestigd was, vrijwel moeten doen wat hier bedoeld wordt, wilde de politiemiiltair overeenkomstig zijn eed alles doen wat een goed politiedienaar betaamt en zich niet aan plichtsverzuim schuldig maken. Omdat tiidverlies al te zeer ten nadeele van de politie of Justitie zou kunnen zijn. voert de politiemilitair een verzoek of vordering uit zonder den inhoud daarvan *aan eigen* oordeel te onderwerpen. En wie moet uitmaken of het dienstverrichtingen van eenig belang zijn? Deze bepalingen, die blijkbaar zoowel op de straatpolitie als op de gerechtelijke politie betrekking hebben, schijnen weinig geschikt om bij den minderen militair den cerbied aan te kweeken, dien hij voor bepaalde burgerautoriteiten hebben moet. Integendeel kan het gezag daardoor worden ondermijnd, als de mindere militair schriftelijke bevestiging vragen moet. Ondanks het bepaalde in de dienstvoorschriften omtrent den cerbied voor sommige burgerautoriteiten kan zelfs de indruk gevestigd worden, dat aan de militaire macht de voorrang boven de burgerlijke wordt toegekend. *Hei* heeft ook de aandacht getrokken. dat in het eedsformulier (art. 3) ook niet voorkomt de verplichting om de bevelen van allen. die boven hem geplaatst zijn op te volgen, hetgeen wel opgenomen was in art. 8 van het Koninklijk besluit, waarbij de militaire politie ingevoerd is (P. H. 1910 No. 19). Een dergelijk voorschrift zou — zoo werd er betoogd — daarin niet mogen ontbreken.

De zinsnede in het eedsformulier: .,dat ik aan niemand anders dan aan de boven mij gestelde autoriteiten zal openbaren de zaken of handelingen van mijn arnbt, welke geheim behooren te worden gehouden" heeft aanleiding gegeven tot de vraag, mat zal moeten gebeuren indien een politiemilitair. als getuige in een strafzaak tegen een burger. zich tegenover den rechter of het openbaar ministerie (die niet boven hem gesteld zijn) op zijn ambtseed beroept. zeggende, dat die zaak of handeling geheim behoort te worden gehouden.

Een kenmerkende eigenschap van het ontwerp is, dat er daarin legen gewaakt worcll, dat militairen onder dc bevelen van burgers komen te staan, terwijl daarentegen volgens de toelichting op art. 5 burgers wel onder militairen zullen moeten dienen. Indien het militair karakter der politie zich tegen een andere regeling verzet, pleit het hier aangehaalde uit de dienstvoorschriften en uit den eed eerder

tegen dan voor de invoering van militaire politie. Het wil dan ook voorkomen. dat liet ontwerp zich voornamelijk op het standpunt van het leger plaatst. maar de zaak te weinig uit een anderen gezichtshoek beziet.

De verhouding van de militaire politie tot het Openbaar Ministerie wordt in dit ontwerp niet geregeld. In art. 2 is er slechts sprake van den Procureur-generaal als *Hoofd der politie* doch niet in diens hoedanigheid van Openbaar Miiiisterie bij het Hof van .Justitie. Het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht wordt in het ontwerp ook niet genoemd. Volgens het Wetboek van Strafvordering (art. 31) zijrr de hulpofficieren gehouden op de vordering van liet Openbaar Ministerie alle narichten te geven en onderzoek te bewerkstelligen ter zake van feiten met de vervolging waarvan liet Openbaar Ministerie belast is en zijn zij voorts gehouden in het beheer der justitie en rechterlijke politie de bevelen na te komen, welke huil door het Openbaar Ministerii worden gegeven. Als gevolg van het zwijgen van het ontwerp en van de verklaring in de mernorie van toelicliting, dat militaire meerderen *bij uitsluiting* bevoegd zijn dienstbevelen aan het personeel te geven, heeft het aangehaalde voorschrift van de Strafvordering voor een voornaam cleel zijne waarde verloren. Een bepaling, dat de militaire politie In het iustitieele aan de bevelen van het Openbaar Ministerie onderworpen is. zou echter in *de verordening* niet mogen ontbreken. In de plaats daarvan wordt in *de dienstvoorschriften* bepaald, dat de Korpscommandant verplicht is diensten. welke door zijne tusschenkomst door het Openbaar Ministerie bij het Hof van Justitie of het Kantongerecht worden gerequireerd „en welke diensten op grond van de desbetreffende bepalingen in het Wetboek van Strafvordering voor de Kolonie Curaçao moeten worden uitgevoerd door een Hulp Officier van ,Justitie, Ambtenaar belast mrt het opsporen van Strafbare feiten of Dienaar van de Openbare Macht, ten spoedigste te doen uitvoeren door den meest geschikten cn beschikbaren Politiemilitair. tot de uitvoering van den gevorderden dienst bevoegd. Draagt de Korpscommandant de uitvoering van bedoeld requisitoir op aan een Officier der Politietroepen, dan zal deze zicli daarbij moeten onthoudrri van handelingen, die onvereenigbaar moeten geacht worden met zijne maatschappelijke positie als Officier". Of ook hier de eisch gesteld wordt, dat de vordering van ruime strekking en niet gedetailleerd moet zijn. blijkt niet; evenmin wat voor middelen het Openbaar Ministerie heeft om na te gaan of zijn vordering wordt uitgevoerd binnen den tijd en op de wijze zooals strookt met de bedoeling waarmede zij werd gedaan en of het Openbaar Ministerie al dan niet op verandering mag aandringen. De mededeeling in de memorie van toelichting, dat de Korpscommandant zonder inmenging van anderen de verantwoordelijke chef behoort te zijn in wiens gezag en bevoegdheid niet mag worden ingegrepen, kan er wellicht reeds op wijzen hor het bovenstaande moet worden bcantwoorcl. Zonder inmenging in de inwendige orga-

nisatie van het politiekorps of in den politiedienst of wat niet tot zijn iaak behoort, moet de ambtenaar van het openbaar ministerie (het geval, dat er een rechter-commissaris is, buiten beschouwing latende) de leiding van het voorbereidend onderzoek hebben en voor zoover hij niet zelf de opsporingshandelingen verricht, regelend en bevelend kunnen optreden en moet derhalve het onderzoek van den hulp-officier onder het onmiddellijk toezicht van het Openbaar Ministerie blijven. Hij kan er belang bij hebben, dat het onderzoek door een ander dan den verbalisant of door een bepaald aangewezen opsporingsambtenaar verricht wordt. Welke bevoegdheden het Openbaar Ministerie ten deze heeft, is niet duidelijk. Het aangehaalde artikel uit de dienstvoorschriften opent, strikt genomen, niet eens de mogelijkheid, dat met voorkennis van den Korpscommandant een geschikte opsporingsambtenaar het Openbaar Ministerie ter zijde staat en rechtstreeks van dezen instrukties ontvangt.

De rechter-commissaris in strafzaken kan volgens art. 66 van de Strafvordering aan hulpofficieren het doen van nasporingen opdragen en bevelen geven. Of en zoo ja op welke wijze hij ten aanzien van politiemilitairen van deze bevoegheden gebruik zou kunnen maken blijkt niet uit het ontwerp, noch uit de dienstvoorschriften. Van geen beteekenis is in dit opzicht de volgende bepaling uit de dienstvoorschriften: ,,Indien Politiemilitairen dienst verrichten tot handhaving der orde op eene openbare terechtzitting of dienst doen bij den Rechtercommissaris, belast met instructie van strafzaken. handelen zij in de uitoefening van dien dienst volgens de bevelen van den President of den Kantonrechter en van den Rechter-Commissaris."

Het nasporen van strafbare feiten is volgens art. 1 van het ontwerp onder politiedienst begrepen en de uitoefening van den politiedienst zal ,,bij uitsluiting aan de politietroepen worden opgedragen." Hierdoor zijn alle in artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering voor de liolonie Curaçao genoemde personen, die niet tevens bij de politietroepen zijn ingedeeld, uitgesloten van het nasporen van strafbare feiten en derhalve in de eerste plaats de burgerhulpofficieren n.l. de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongerechten en de districtmeesters; hun aangeduide hoedanigheid blijft intusschen bestaan. De uitdrukking ,,bij uitsluiting", die zoowel ten aanzien van de preventie als de repressie is gebezigd is dan blijkbaar niet juist. Voorts wordt uitgesloten de zoogenaamde technische of speciale politie. Volgens de memorie van toelichting blijven zij evenwel gehandhaafd. In art. 1 ontbreekt derhalve een instandhouding van bedoelden tak. De vermelding in de toelichting tegen de uitdrukkelijke bewoordingen van het betrokken artikel in is niet afdoende. Volgens de memorie van toelichting laat de politie zich normaal niet in met de aangelegenheden die een speciale kennis of technische opleiding vereischen (marktmeester, havenmeester e.d.). De vraag is gesteld wanneer de politie zich dan wel niet dir aangelegenheden inlaat. In dit verband kan het misschien zijn nut

hebben het volgend artikel uit de dienstvoorschriften aan te halen n.l.: ,,Zij (d.w.z. de politiemilitairen) zien toe op den toestand van straten, wegen, pleinen, bruggen en in het algemeen van alles op of aan de straat aanwezig en voor den openbaren dienst bestemd; ze melden zoodra doenlijk — des vereischt onmiddellijk — alles wat niet in orde is. Zij waken tegen onnoodige versperring van den openbaren weg of vaarwater en zorgen dat het verkeer voor voetgangers en schepen regelmatig kan plaats vinden."

Vervolgens worden ook uitgesloten de ambtenaren en personen, die daartoe door den Gouverneur bij besluit worden aangewezen (art. 8, sub. 50. Strafvordering). De memorie van toelichting maakt van hen geen melding. Het is niet duidelijk, welke voorstelling het Bestuur zich hieromtrent gemaakt heeft. Met art. 8 sub. 50. Strafvordering houdt verband art. 15 P. R. 1918 No. 43, luidende: ,,De Gouverneur bepaalt de voorwaarden, waarop, overeenkomstig.... ....artikel 8 onder 50. van het bij Koninklijk besluit van 22 Mei 1914 No. 83 (P. B. No. 21) vastgestelde Wetboek van Strafvordering voor de kolonie Curaçao, ambtenaren en andere personen kunnen worden belast met en ontheven van het opsporen van strafbare feiten. Hij stelt voor deze buitengewone agenten van politie een algemeen dienstvoorschrift vast." Bij het in behandeling zijnde ontwerp wordt intrekking van P. B. 1918 No. 43 en derhalve ook van het daarin opgenomen art. 15 voorgesteld. Verschillend kan allicht gedacht worden over de vraag of na het vervallen van dat art. 15 het daarin bedoeld algemeen dienstvoorschrift (P. B. 1918 No. 80) voor de reeds aangestelde ,,buitengewone agenten van politie" van kracht blijft en of zij dan nog zelfs op dezen titel aanspraak zouden kunnen maken. In elk geval wordt de rechtspositie van de na het inwerkingtreden van het onderhavige ontwerp nieuw aan te stellen militaire buitengewone agenten van politie zeer onzeker. De dienstvoorschriften bepalen n.l. dat een gedeelte der politie-militairen tot buitengewoon agent van politie kan worden aangesteld en vervolgens: ,,De aanstelling tot buitengewoon agent van politie, die slechts wordt verleend aan Politiemilitairen, die de vereischte geschiktheid, ervaring en kalmte bezitten en tot een aantal als door den Korpscommandant wordt noodig geacht, brengt niet met zich, dat het algemeene dienstvoorschrift, vastgesteld bij Besluit van 7 December 1918 (P. B. 1918 No. 80) op die militairen van toepassing is. Van de aanstelling als buitengewone agenten van politie mag slechts dan worden gebruik gemaakt, indien door na te laten als zoodanig op te treden zoude worden te kort gedaan in plichtsvervulling, doch in dc eerste plaats en zoo lang als mogelijk is, moet de Politiemilitair optreden volgens de voor het Korps bestaande voorschriften. Zij, die door den Korpscommandant voor eene aanstelling als Buitengewoon agent van Politie worden voorgedragen leggen den eed, bedoeld in art. *2* van voormeld Besluit af in handen van den Korpscommandant. Bij ontslag, overlijden of indien zulks om andere rrdencn gewenscht ie, wordt de ambtspen-

ning, die men overigeris steeds bij zich heeft. door den Korpscommandant ingenomen. Van hem, die de ambtspenning verliest, wordt eveneens de aanstelling ingetrokken". De vraag rijst of al het hier voorgeschrevene past in het stelsel van de verordeningen, die van kracht blijven. De verordening, waarin dr term „buitengewoon agent van politie" geschapen is, wordt ingetrokken; die term komt in het Wetboek van Strafvordering of in het onderhavige ontwerp niet voor. Eu volgens het juist aangehaalde zouden de politiemilitairen den eed van het quaestieuze besluit afleggen.

De mrmorie van toelichting zegt onder art. **3:** „Door toevoeging van een artikel in de Algemeene Politiekeur, waarbij met het opsporen van overtredingen bij die keur strafbaar gesteld, behalve de ambtenaren bedoeld in art. 8 van het Wetboek van Strafvordering voor de kolonie Curaçao, mede de politicniilitairen worden belast. wordt het niogelijk om ook buiten de gevallen van ontdekking van een strafbaar feit op heeterdaad. alle militairen opsporingsbevoegdheid te geven ten aanzien van de feiten strafbaar gesteld bij de politiekeur".

Dat bij een *keur* opsporingsbevoegdheid kan worden verleend wil voorkomen niet in overeenstemming met onze wetgeving te zijn. In art. X Strafvordering is n.l. zoowel in den aanhef als onder 6o. sprake van „algemeene verordening"; cri art. 3 van het Regeeringsreglement zegt, dat onder algemeene verordeningen verstaan worden wetten. algemeene maatregelen van Bestuur en koloniale verordeningen. De aangehaalde zinsnede van de memorie van toelichting schijnt ook niet in overeenstemming met hetgeen even te voren onder de toelichting van datzelfde artikel staat, n.l. „Het is ongewenscht het geheele personeel te beëedigen. Slechts die militaireii. waarvan de overtuiging bestaat, dat zij.....het gewicht van den eed ten volle beseffen, zullen.....tot opsporingsambtenaar kunnen worden benoemd". Zouden dan personen. van wie niet de overtuiging bestaat, dat zij het gewicht van den eed ten volle beseffen. toch beëedigd worden om overtredingen van de Algemeene Politickciir op te sporen en zelfs buiten het geval van heeterdaad? En indien zij geen eed afleggen. staan zij met andere getuigen gelijk en schijnt aanvulling van de Algemeene Politiekeur niet noodig te zijn. Of zou er wat anders bedoeld zijn?

Het ontwerp opent tevens de mogelijkheid, dat de politiedienst ook op de andere eilanden aan militairen wordt opgedragen. Ingevolge art. 114 van het Regeeringsreglement is de *Gezaghebber* verantwoordelijk voor de bewaring tier inwendige rust, orde en veiligheid en heeft *hij* het bevel over de aanwezige politie, terwijl art. 153 van het Regeeringsreglement aanwijst wie hoofd van politie *in* de *geheele kolonie* is, zoodat de bevoegdheden van laatstgenoemde zich niet tot het eiland Curacao benalen.

Mrt deze artikelen verdraagt zich de voorgestelde regeling niet goed. Wat een toestand zal er clan geschapen worden? Een meerhoofdige leiding wordt hier ingevoerd, die verwarrend en storend

werken moet. Hier moet tevens worden aangestipt, dat het toenmalig Bestuur voor de aanwijzing van den Gezaghebber als plaatselijk hoofd van politie juist op het aangehaalde artikel 114 van het Regeeringsreglement een beroep heeft gedaan. (Zie bovengemelde memorie van toelichting dd. 30 Juni 1917).

Wat de overige eilanden betreft. is het voorts van belang te weten, welken rang de hoogste aldaar te stationneeren militair hebben zal. Volgens de memorie van toelichting op de suppletoire begrooting zullen er naast den Korpscommandant twee luitenants zijn; volgens de dienstvoorschriften bovendien een luitenant-adjudant van den Gouverneur en een officier van gezondheid. Doch zelfs indien de luitenant-adjudant en de officier van gezondheid voor de politie beëedigd worden. zal er dan vermoedelijk een militair met geen hoogeren rang dan bijv. sergeant-majoor voor de meeste der andere eilanden kunnen worden aangewezen. Hierom en met het oog op de plaats en de bevoegdheden, die dit ontwerp aan de politie wil verzekeren, is het onder de gegeven omstandigheden niet mogelijk en niet wenschelijk ook voor de andere eilanden militaire politie in te voeren.

In de stukken wordt niet medegedeeld in welke verhouding de districtmeester tot den Korpscommandant en de in het betrokken district gestationneerde politie komt te staan.

Dat bij verhindering of ontstentenis van den Korpscommandant, de officier, die hem vervangt ook diens functiën ten aanzien van de politie onder de heerschappij van een verordening als de onderhavig~verricht, kan de goedkeuring van de afdeelingen evenmin wegdragen. De bezwaren, die ten opzichte van den Korpscommandant gemaakt zijn, gelden in nog meerdere mate voor hem, terwijl hij bovendien zelfs jonger zal zijn en allicht minder ervaren. Voor wat het garnizoen aangaat mogc hij den commandant vervangen, voor de politie acht men hem niet de aangewezen man. In art. S derde lid, (eigen inzicht volgen) wordt anders dan in het eerste lid en in art. 4, de officier, die den commandant vervangt, niet genoemd; volgens de dienstvoorschriften echter heeft hij, die den commandant in zijn bevel vervangt, gedurende den duur daarvan, het gezag en de verantwoordelijkheid, die aan dat bevel verbonden zijn, zoodat hij (dc luitenant) soms ook eigen inzichten zal kunnen volgen. Zeer tot haar leedwezen moeten de afdeelingen hier constateeren, dat op dit eiland door luitenants soms tegenover Curaçaosche burgers een houding is aangenomen, die, indien die luitenants met politiebevoegdheden waren bekleed, incidenten had kunnen teweegbrengen; oen houding, die bezwaarlijk als ,,kalm, zakelijk, deskundig" kan gequalificeerd worden. In dit verband werd gevraagd of het waar is, wat algemeen en met mededeeling van staaltjes verteld wordt, n.l. dat een der officieren zich nu reeds op straat als politieautoriteit gedragen en zelfs op alles behalve bezadigde wijze burgers de les gelezen heeft. Men zou gaarne willen

weten, wat voor bevoegdheden den officieren thans ten opzichte van burgers toekomen.

Geenszins konden de afdeelingen er zich mee vereenigen, dat, als gevolg van de voorgedragen regeling aangiften van strafbare feiten en klachten bij militairen (best mogelijk onderofficieren en voor zooveel aangiften betreft, zelfs minderen) zullen kunnen gedaan worden, hetgeen wegens het wegvallen van de ambtenaren van politie ook meermalen zal moeten gebeuren. Het verdient verreweg de voorkeur dat burgerlijke ambtenaren aangiften en klachten van en tegen burgers ontvangen cn onderzoeken. Rechtskundige leiding kan overigens ook bij het politioneel onderzoek van nut wezen opdat de zaak niet in een verkeerde richting gestuurd wordt of fouten begaan worden, die soms luter moeilijk te herstellen zijn. Gebrekkige kennis van de lands- en Spaansche taal, waarin de meeste klachten en aangiften geschieden, zal een struikelblok blijken te zijn en wel ten nadeele van justitiabelen.

Het volgende wordt in de dienstvoorschriften aangetroffen: ,,Rij het doen van onderzoek moet naar volledigheid worden gestreefd. Indien een getuige of verdachte niet kan worden gehoord, omdat hij elders is, kan bij gewichtige zaken een Hulp-officier van Justitie opdracht worden gegeven zich persoonlijk tot dat doel naar hem te begeven. In minder gewichtige omstandigheden moet aan een Hulp-Officier ter plaatse waar de persoon te vinden is onder toezending van de noodige qegevens ter zake, worden verzocht om hem te hooren. Ten aanzien van dit onderzoek wordt gelet op het gestelde art. 29 (2) Wetboek van Strafvordering voor de Kolonie Curaçao." Deze bepalingen geven te kennen welke bevoegdheden de militaire politie allicht ook ten deze zal kunnen uitoefenen.

In de dienstvoorschriften komt onder het ouschrift: ..Het gebruik maken van geweld" o.m. de volgende bepaling voor: ,,Bij gelegenheid van een volksverzameling of samenscholing, die uiteen gedreven mort worden, doet de commandant der aanwezige militairen zoo eenigszins mogelijk, alvorens met geweld op te treden, driemaal achtereen letterlijk de navolgende sommatie: ,,Gehoorzaamheid aan de wet, verwijder U of geweld zal worden gebruikt." Deze sommatiën moeten zooveel doenlijk tegen een bepaalden persoon zijn gericht. Het zal voldoende zijn dit driemaal te bevelen. Mocht ongeacht deze waarschuwing daaraan geen gehoor worden gegeven, dan is elk commandant gerechtigd en in de meeste gevallen verplicht geweld te gebruiken." De opmerking kan hier niet achterwege blijven, dat, waar de bevolking de Nederlandsche taal niet spreekt, een sommatie met gevolgen als hier bedoeld, ook in de landstaal zou moeten plaats hebben, teneinde zekerheid te erlangen, dat de beteekenis der gebezigde woorden ook tot de volksmenigte doordringt.

De artikelen betreffende het gebruikmaken van geweld geven den politiemilitairen bevoegdheden ten opzichte van burgers en zijn overigens van dien aard (gevallen, waarin geen voorafgaande waar-

schuwing noodig is of nimmer over de hoofden heen gevuurd wordt; het naderen van schildwachten, of het overschrijden van een aangeduide grens, wat ongewapende schildwachten zijn, wat als aanval op militairen wordt beschouwd — niet minder dan vier stuks mitrailleurs en twee voor oefening worden aangevraagd —), dat tekstueele bekendmaking na vaststelling bij wettelijke regeling noodzakelijk geacht wordt, voordat die bepalingen toepassing zouden mogen vinden. Volledige openbaarheid is eveneens noodig bij alles wat het publiek raakt en bepaaldelijk voor wat aangaat de bepalingen betreffende tenuitvoerlegging van ,,rechterlijke bevelen" cn betreffende ,,arrestanten". In een der artikelen onder laatstgemeld hoofd komt de zinsnede voor: ,,In het algemeen is het wenschelijk arrestanten tegen wie geen bevel van voorloopige aanhoudigd kan worden uitgevaardigd, zoo spord'ig mogelijk in vrijheid te stellen"; een zinsnede, die vreemd aandoet naast artikel 34 van onze strafvordering, handelende over de aanhouding bij heeterdaad en o.m. gebiedend voorschrijvende: ,,In de gevallen, waarin geen voorloopige aanhouding is toegelaten, zal de ..... procesverbaal opmaken cn den aangehoudene dadelijk in vrijheid stellen".

Het artikel in de dienstvoorschriften luidende: .,Onbekende overtreders, die hunne identiteit niet naar behooren hunnen vaststellen, worden ook buiten het geval van heeterdaad aangehouden en naar de naastbijzijnde wacht geleid.". en ook het voorgeschrevene omtrent fouilleering van aangebrachte arrestanten en ontneming van op hem aangetroffen voorwerpen, zouden, bij verzet tegen de dwanggeleide, of de visitatie aan den lijve, tot netelige quaesties omtrent de rechtmatigheid der handeling aanleiding kunnen geven, aangezien hier, naar het ten minste schijnt, geen scherp onderscheid tusschen de gevallen van heeterdaad en buiten heeterdaad en naarmate van de zwaarte van het feit gemaakt wordt.

Volgens art. 5 van het ontwerp zullen eenige artikelen van ons wetboek van strafvordering in het stadsdistrict anders luiden dan in de overige districten cn daarna op het eene eiland weer anders dan op het andere. Dit komt ongewenscht voor en geeft aanleiding tot verwarring.

De onder gemeld art. 5 voorgestelde redactie van het tweede lid van art. 27 Strafvordering geeft aanleiding tot de vraag of het de bedoeling is de officieren voor al de zes eilanden aan te stellen en te beëedigen.

De betrekking van ambtenaar van politie wordt opgeheven. Echter komt die term in onze wetgeving o.a. ook in P. R. 1916 No. 15 voor, waar zij in de eerste plaats worden aangewezen als de ambtenaren voor wie de monstering van scheepsvolk moet plaats hebben.

Met uitzondering voor wat aangaat dc thans bij het garnizoen dienenden, zullen uitsluitend ongehuwden uit de burgermaatschappij voor den dienst aangenomen worden. Een dergelijke bepaling, gepaard gaande met huwelijksverbod of met het op beperkte schaal toelaten van huwelijken, zal het buitenechtelijk verkeer bij

de politiemilitairen zeer in de hand werken. Betreft het tot dusverre personen. die voor Curaçao geen dienst verrichten, bij het korps politietroepen zal het ten deze anders gesteld zijn, wat tr meer in het oog zal springen, daar de politie-militairen volgens de dienstvoorschriften belast zijn met de handhaving van de openbare orde en *zedelijkheid.*

Teneinde de draagwijdte van de onderhavige politievoorstellen te overzien, is het noodzakelijk in dit verslag ook even aandacht te schenken aan de betreffende suppletoire begrooting. In de memorie van toelichting dd. 20 Februari 1926 op de voorloopige begrooting voor 1927 heeft het Bestuur verklaard, dat verwacht werd, dat met een verhooging van het krediet voor bezoldigingen enz. van het politiepersoneel met f 70.000,— zou kunnen worden volstaan, terwijl bij de memorie van antwoord nader is verklaard, dat het door Curaçao eventueel bij tr dragen bedrag voor ovcrtochtskosten der 24 getrouwde marechaussees in die f 70.000,— is begrepen, welk bedrag beschouwcl moet worden als een raming met kracht van maximum. Nu blijkt volgens het door het Bestuur voorgestelde iri de aanvullingsbegrooting, dat Curaçao te beginnen met 1928 de helft van de kosten van de militaire bezetting zal hebben te dragen, derhalve volgens de voor 1927 opgegeven cijfers ruim f 163.000,— benevens de (door wien?) toe te kennen toelagen van f 0.75 tot f 2,— per dag en de uitgaven wegens verhooging van fuseliers tot een bedrag van f 68.000,— en daarenboven nog de eigenlijke politiekosten, zoomede de kosten van dienstreizen. Hoeveel het garnizoen in de toekomst zal kosten, na aanvulling, is niet bekend gemaakt. Volgens de desbetreffendr memorie van toelichting wordt, lettende op het thans bestaande tekort. de detacheering aanvankelijk opengesteld voor minstens vier sergeanten-majoor, elf sergeanten, elf brigadiers en veertig fuseliers. Curaçao zal dan dat bedrag moeten opbrengen, doch heeft hoegenaamd geen invloed op de samenstelling of de inrichting-, op beheer of leiding op sterkte of uitoefening van den dienst, op den duur of voorwaarden der cletaohecrinp. De Indische militaire Rezoldigingsregeling en de voor dc infanterie in Nederlandsch-Indië vastgestelde of nog vast te stellen bezoldigingsschalen zullen van toepassing zijn. Iedere zeggingsmacht wordt Curaçao onthouden, dat van iedere inmenging in politiezaken wordt uitgesloten. Curacao zal niet kunnen bepalen hoeveel hei voor de politie wil uitgeven en niet kunneri beoordeeleii wat daarvoor noodzakelijk is. Van de gewone wijze van behandeling van Curaçaosche geldelijke zaken zal afgeweken en zonder Curaçao er in te hooren, over een gewichtige Curaçaosche aangelegenheid beslist worden. Verder moet worden opgemerkt, dat, terwijl artikel 99 van het Regeeringsreglement uitdrukkelijk voorschrijft, dat de kosten van de landmacht *ten laste van 's Rijks schatkist komen,* Curaçao voor de door het Bestuur hierbij voorgesteld politiediensten Nederland zal moeten vergoeden in den vorm van eene .,teruggaaf". Door het gedwongen samengaan van het garnizoen en de Curaçaosche politie,

waarbij aan eerstgemelde door een begunstigde positie overwicht wordt gewaarborgd, wordt bovendien een financieële band tusschen de beide gelegd, hetgeen te bedenkelijker is, omdat die. eenmaal tot stand gekomen, moeilijk te verbreken is. Ziende. dat de militaire politie niet voldoet, zal het Curaçao niet gemakkelijk zijn dien b nd los te maken indien op de Nederlandsche Staatsbegrooting een post: „teruggaaf" of een analoge uitdrukking voorkomt.

Opmerking verdient ook, dat het Bestuur voor het opdragen van politiediensten aan het garnizoen gebruik wil maken van art. 176 van het Regeeringsreglement, terwijl op de toelichting van dat artikel (zie Bordewijk bladz. 731) te lezen staat: „'s Rijks Krijgsmacht heeft de roeping om de kolonie te verdedigen, maar deze behoort zelve voor hare politie te zorgen." Het voorstel van het Bestuur wil ook uit dezen hoofde niet voorkomrii in overeenstemming te zijn met het door het Bestuur zelf aangehaalde artikel en met de door de Regeering destijds daarop gegeven toelichting, evenmin met hot bepaalde in art. 136, eerste lid, Regeeringsreglement, waar, in een opsomming van hetgeen bij koloniale verordening zal worden geregeld. vermeld worclt: „mitsgaders al hetgeen betreft de politie in land en stad."

Bij de tegenwoordige phase van politieke ontwikkeling en van streven naar autonomie is dit ontwerp een stap achterwaarts. Als hoofdbeginsel geldt thans hel toekennen van meerdere zelfstandigheid ten aanzien van inwendige aangelegenheden aan de overzeeschc gebiedsdeelen en het geven van meer bevoegdheden aan daar bestaande openbare lichamen. En hiermede zou weinig strooken hrt overdragen van den politiedienst in Curaçao aan een onafscheidelijk deel van het Nederlandsch Indische leger, voor alle tot welk korps behoorende militairen in de eerste plaats gelden de voor den Nederlandsch Tnclischen militair geldende wetten, verordeningen en besluiten, zoomede de bevelen van hoogerhand gegeven en de reglementen en voorschriften. zooals zij zijn of nog zullen worden gewijzigd, tenzij voor de troepen in Curaçao bijzondere regelingen zijn of worden getroffen. Het samensmelten van het garnizoen en de Curaçaosche politie. liet onder één leiding brengen van hetgeen ingevolge het Regeeringsreglement gescheiden is gehouden, raakt grondbeginselen, die naar het oordeel der afdeelingen in stand gehouden moeten worden. Hei opschrift van het ontwerp: ..tot oprichting eener gewapende politie enz." zou weinig doen vermoeden. dat daarin en in het samenhangend ontwerp voorstellen van zoo verre strekking tot overweging worden aangeboden. Veeleer zou men verwachten, dat een nieuw *Curaçaosch* korps in het leven gr roepen werd. Dit ontwerp, dat niet in de historische lijn ligt zou eerder in een reeds afgesloten tijdperk passen. Het zou Curaçao brengen in den ongewenschten toestand. dat een gewichtige tak van inwendigen dienst aan de Curaçaosche controle werd onttrokken en beheerd alsof het een aangelegenheid was, die niet in de eerste plaats Curaçao zelf regardeerde. En dat zou clan juist gebeuren

terwijl Curaçao op weg is zichzelf te bedruipen en zijn eigen huishouding te bekostigen — en bij anclcrs gevoerd beheer zou dit in meer toonbare resultaten en in het slot de rekening tot uiting komen — zoodat Curaçao reecls op grond hiervan zou mogen meenen aanspraak te maken op verdere uitoefening van de tot dusverre uitgeoefende bevoegdheid zijn politieaangelegenheden in de eerste plaats zelf te behartigen. Meermalen zijn er reeds vergelijkingen gemaakt tusschen de bezoldigingen der militairen (die bovendien allen op vrije geneeskundige behandeling en verpleging recht hebben) en der burgerlijke ambtenaren, welke vergelijkingen ten nadeel~van laatstgenoemden uitvielen. Indien Curaçao nu de helft der kosten van het garnizoen en derhalve ook de helft van de aan militairen uitbetaald wordende salarissen moet opbrenqen, zal het' hier bedoelde verschil nog meer uitkomen.

De afdeelingen verzoeken het Bestuur geen uitgaven of bestellingen te doen of tot bouwen of verbouwen over te gaan met het oog op de door het Bestuur voorgestelde militaire politie. In dit verband werd de vraag gesteld of er allicht reeds uitgaven als hier bedoeld ten laste van dc Curaçaosche kas geschied zijn en zoo ju waarvoor en tot welk bedrag.

Is boven uiteengezet dat en waarom de afdeelingen niet alleen wegens den gekozen vorm en de uitwerking, maar ook en vooral in beginsel tegen militaire politie gekant zijn en tevens dat zij den tegenwoordigen toestand van de politie onbevredigend vinden, de strooming, die door de afdeelingen gaat, is voor het behoud van de grondslagen in en door het Regeeringsreglement gelegd, voor het blijven volgen van dezelfde gedragslijn ten aanzien van de uitga>-en ten behoeve van den openbaren dienst in dit gewest, voor het gescheiden houden van garnizoen en politie en voor het handhaven van het met den volksgeest in overeenstemming zijnde burgerlijk karakter van de politie, welke burgerlijke politie in het Curaçaosche vollisleven ingedrongen is. Lettende op de geaardheid van de plaats en de omstandigheden, meenen de afdeelingen van deze gelegenheid gebruik te mogen maken om aan te geven in welke richting naar haar oordeel de oplossing van het om verbetering vragend politiewezen te zoeken en hoe de Curaçaosche politie te hervormen ware en wel op een wijze, die bij de vermelde beginselen aansluit. De afdeelingen zouden dan gaarne zien, dat hij de politie een vakman, wiens werkzaamheden zich tot het eiland Curaçao bepalen, als hoofdcommissaris werd aangesteld, een persoon met de opleiding, ontwikkeling en bevoegdheden, als hoofdambtenaren bij de politie in grootere Nederlandsche gemeenten. Alhoewel uitsluitend lettende op het aantal inwoners en het aantal agenten reeds met een commissaris zou kunnen worden volstaan, wil het wenschelijk voorkomen voor Curaçao een hooqeren rang te creëeren, wegens de eigenaardig gecompliceerde en hoe langer hoe ingewikkelder wordende verhoudingen, ook als gevolg van het toenemend aantal vreemdelingen van allerlei nationaliteit en graad van ontwikkeling,

hetgeen niet alleen wat talenkennis betreft, maar ook in andere opzichten bijzondere eischen stelt. Waar de betr kking van commissaris reeds bestaat, kan de nieuwe titel ook te kennen geven, dat het den afdeelingen niet te doen is om den bestaanden toestand te handhaven. Die hoofdcommissaris moge uit het leger zijn voortgekomen, bij de aanvaarding van zijn ambt, trede hij uit het leger.

Voor wat de straatpolitie betreft zou zijne verhouding tot den Procureur-generaal als hoofd van politie bij verordening nioeten worden geregeld en in allen gevalle op (ongeveer) gelijke wijze als de verhouding van den hoofdcommissaris tot den Burgemeester, welke laatste alhoewel niet noodzakelijk een vakman en niet met politiewerkzaamheden belast. ook hoofd van de gemccntclijke politie is, en deswege verantwoordelijkheid draagt.

De politiedienst in de buitendistricten zou desverkiezende van uit het stadsdistrict kunnen worden geregeld en wel zoodanig, dat bij onvoorziene omstandigheden de clistrictmeester de leicling neemt in afwachting van nadere instructiën uit de stad.

Voor wat het justitieelé aangaat, zou de hoofdcommissaris tot hulp-officier moeten worden aangesteld, waardoor hij tot het Openbaar Ministerie en den Rechter-commissaris komt te staan in de verhouding als in het Wetboek van Strafvordering bedoeld, op de wijze, zooals de betrokken artikelen thans worden opgevat. Nadere uitwerking schijnt dit voorshands niet te behoeven; slechts weinige (en allen burgerlijke) ambtenaren zijn hierbij betrokken.

Bevoegdheden en verplichtingen als in art. 4 van het onderhavige ontwerp bedoeld, welke op den hoofd-commissaris zouden moeten overgaan, moeten door wijziging van de betrokken bepalingen worden aangegeven, zoodat die hoofdambtenaar niet door de uitdrukking: ,,Hoofd der (van) politie" aangewezen wordt.

Onder den hoofdcommissaris zouden kunnen komen te staan een commissaris en een inspecteur, beiden eveneens met Europeesche opleiding en uitsluitend voor liet ciland Curaçao aangesteld.

De afdeelingen meenen, dat thans 69 ambtenaren en beambten van politie (de wnd. commissaris oiidcr begrepen) op het eiland Curaçao dienst doen. Het politiepersoneel op dit eiland zou na de hervorming bijv. als volgt kunnen uitzien: 6 hoofdagenten, met Europeesche opleiding of praktijk; ongeveer 20 agenten eerste klasse met Europeesche opleiding of praktijk, benevens ongeveer 60 agenten tweede klasse. Hieraan moet worden toegevoegd, dat. met uitzondering voor wat de drie hoogste rangen (hoofdcommissaris, commissaris en inspecteur) aangaat, ook niet-Kederlanders, die overigens in dc termen zouden vallen, kunnen worden benoemd; voorts, dat voor de thans actief dienenden, die daarvoor in aanmerking komen een overgangsmaatregel kan worden getroffen.

De bezoldiging moet van dien aard zijn, dat geschikte krachten zich voor den dienst aanbieden. De tegenwoordige salarissen zijn ten eenen male onvoldoende te achten. De eischen, waaraan het personeel moet voldoen, worden hooger gesteld; ook de bezoldi-

gingen moeten daarom worden opgevoerd. De politie. die tijdens den vooruitgang, welke er in de laatste jaren in economisch en ander opzicht op Curaçao te constateeren valt, niet alleen geen gelijken tred daarmee gehouden heeft, doch zelfs achteruitgegaan is, dient thans op peil gebracht te worden om ook in het kader der gewijzigde toestanden te passen. De achterstand, die gedurende den hier bedoelden ontwikkelingsgang op ander gebied, bij de politie is ingetreden, moet nu worden ingehaald en een eisch des tijds is het over goed onderlegde en geoefende politie te beschikken, die aan hare roeping kan beantwoorden. Daar het thans geen traktementsverhooging zonder meer, maar een algeheele reorganisatie van een tak van dienst betreft, gelden hier niet de bezwaren, welke tegen een partieele herziening van de bezoldigingsregeling zijn aangevoerd.

Het wordt niet raadzaam geacht in dit voorloopig verslag, het eerste van de afdeelingen uitgaand stuk, dat over dit onderwerp handelt, de bedragen op tc geven, die als salaris voor de verschillende rangen en betrekkingen zouden kunnen worden uitgetrokken. Bovendien wil het regelmatiger voorkomen, dat, waar de bezoldigingen door den Gouverneur worden vastgesteld, het Bestuur zich in deze het eerst uitspreekt.

Voor kleeding en schoeisel der manschappen en voor materiaal zal ook meer uitgetrokken moeten worden dan tot dusverre.

Hoeveel de militaire politie zelfs in de naaste toekomst zou kunnen kosten, kunnen de afdeelingen bij gebreke van gegevens niet nagaan. Doch ook al mocht het hierin aangegeven denkbeeld meer uitgaven vorderen, deze zijn ten volle te verantwoorden, daar Cumçao de zaak niet uit handen kan geven en deze sommen zal hebben op te brengen, teneinde een voor zijne taak berekend politiekorps te krijgen.

Voorloopig zou de reorganisatie tot het eiland Curaçao beperkt kunnen blijven, wat niet uitsluit, dat reeds thans op de overige cilanden verbetering wordt aangebracht. Voor 40 burgeragenten op de 5 andere eilanden (bezoldiging en kleeding) trekt het Bestuur f 60.000,— uit. Dit bedrag zou kunnen worden verhoogd voor politieverbetering en zoo noodig ter vermeerdering van het aantal agenten (bijv. op Aruba).

Tnzake woningbouw zijn de afdeelingen van gevoelen, dat, als cr een aantal personen als hierin vermeld voor de uolitie moet uitkomen, op Curaçao mel de verplichting rust voor huisvesting te zorgen. Steenrijk ligt te ver van de bebouwde kom van de gemeente, dan dat het in aanmerking zou kunnen komen; bovendien zouden de afdeelingen zich cr tegen moeten verzetten, dat dc regenbak aldaar, welke een uitkomst voor die buurt bleek te zijn, aan de bevolking wercl ontnomen. De terreinen op Mundo Nobo zijn daarom geschikter voor het hier beoogde doel. Tn nfwijkinq van hetgeen het Bestuur volgens de overgelegde teekeningen schijnt te willen, wenschen de afdeelingen boven- en benedenwoningen, waardoor ook

minder grond ingenomen wordt. Op het oogenblik zijn er tal van families, ook Europeesche gegoede burgers, die niet een geheel huis, doch slechts een beneden- of bovenverdieping bewonen; grootere huizen zijn zelfs in meer dan twee woningen verdeeld. Dit kan ook bij de politie toepassing vinden. En dan zouden er geen 24 of 25 perceelen noodig zijn. zooals het Bestuur voorstelt, maar kan er reeds met 12 worden volstaan, waarvan elk twee gezinnen kan huisvesten.

Het Bestuur beschikt ook over de troegere polikliniek op Scharloo. Onder de gegeven omstandigheden moet de politie boven particulieren de voorkeur genieten. Verder is het, volgens verklaring van het Bestuur zelf, wellicht bovendien nog mogelijk in eenige thans niet gebruikte gouvernementsgebouwen woningen in te richten.

Door verbetering van de sociale positie der overige politieagenten kan ook worden voorkomen, dat zij in een ongewenschte buurt komen te wonen.

Het wordt ook niet noodig geacht op 's Lands kosten tafels. cementen baden en waschtafels in de woningen aan te brengen; dit alles kan wel aan het particulier initiatief worden overgelaten.

Verwacht wordt, dat er op de aangeduide wijze, ofschoon elk gebouw op zich zelf meer zal kosten, wel wat op de voorgestelde bedragen kan worden bezuinigd en de afdeelingen zouden gaarne zien. dat het plan in den hier aangegeven zin werd gewijzigd.

Tot het aangaan van een leening kunnen de afdeelingen onder de gegeven omstandigheden geen vrijheid vinden mede te werken. Het is niet te verwachten. dat al de hier bedoelde woningen in één jaar voltooid kunnen zijn. En dan is het geenszins uitgesloten, dat, als de bouwkosten over bijv. twee dienstjaren verdeeld worden, de benoodigde bedragen op de gewone wijze gevonden worden. De afdeelingen kunnen het niet verhelen, dat zij naar aanleiding van hetgeen zij in den laatsten tijd hebben zien gebeuren. niet overtuigel zijn run de juistheid van de overgelegde raming. Verschillende leden betwijfelen of het zelfs mogelijk is zulke huizen als het Bestuur mil optrekken voor f 8.100.— te bouwen. En het staat te bezien of afschrijving en aflossing naar behooren kunnen geschieden.

Indien niet beide barakken op de terreinen van Mundo Nobo in gebruik zijn, zouden, zoolang de nieuw te bouwen huizen niet gereed zijn, de agenten tijdelijk daarin kunnen worden ondergebracht, totdat zij huil eigen huis kunnen betrekken.

Zich in beginsel voor woningbouw uitsprekende, moeten de afdeelingen er volledigheidshalve terstond aan toevoegen, dat zulks geschiedt in verband met en ten gunste van de *burgerlijke* politie, waarvan reorganisatie in dit verslag wordt voorgestaan.

Alhoewel de afdeelingen, zich voor burgerlijke politie verklarende, hierin eenige hoofdtrekken hebben aangegeven, willen zij hiermede geenszins te kennen geven, dat liet stelsel van burgerlijke politie niet anders zou kunnen worden uitgewerkt. Integendeel zou

het den afdeelingen aangenaam zijn rekening te kunnen houden met inzichten van het Bestuur in zake organisatie, titulatuur, rangen, aantal agenten enz., enz., enz.; zij zijn dan ook gaarne bereid hetgeen het Bestuur omtrent dit alles in het midden brengen mocht, te overwegen. Wat hier aan de hand gedaan wordt, zou reeds door eenige wijzigingen in P. B. 1918 No. 43 en enkele andere wettelijke regelingen en door een suppletoire begrooting in onze wetgeving kunnen worden neergelegd; wat het Bestuur als verdere uitwerking en ook voor materiaal enz. mocht meenen te moeten voorstrllen, voorts in zake opleiding en daarmee samenhangende bevordering met (na verloop van tijd en naar gelang van omstandigheden) als gevolg wijziging in samenstelling en aspect van het kader (desgewenscht na overleg met de hierin bedoelde politieautoriteit) zullen de afdeelingen gaarne ten allen tijde in behandeling nemen.

Zij vertrouwen, dat tusschen Bestuur en Raad omtrent opzet en details overeenstemming zal worden bereikt en dat desnoods door beiderzijds geven en nemen de niet meer uit te stellen regeling van een helangrijken tak van dienst tot stand zal kunnen komen. Zij hopen. dat het Bestuur zich spoedig hieromtrent zal kannen verklaren, dat het tevens zal gelukken op een bekwame politieautoriteit de hand te leggen en dat deze reeds vóór zijn vertrek uit Nederland naar geschikte personen zal kunnen uitzien. In dit verband werd — voor het geval er in beginsel bij het Bestuur bezwaren mochten bestaan, vooral over liet karakter der politie (militair of burger), die ook na onderling overleg niet uit den weg worden geruimd — het denkbeeld geopperd, dat de Raad zich met toepassing van art. 95 van het Regeeringsreglement tot de Hooge Regeering en de Staten-Generaal zou hebben te wenden, ten einde in het Moederland de plaatselijke belangen voor te slaan; want — zoo werd hetoogd — het zou te betreuren zijn, indien met verwringing van instellingen, die aan de burgerij de noodige waarborgen moeten bieden. hier toestanden zouden worden geschapen, die nadeeligen terugslag kunnen hebben op de banden van gehechtheid, die sinds meer dan een eeuw ongestoord tussehen Nederland en Curaçao bestaan en steeds nauwer worden toegehaald.

De afdeelingen hebben zich hierin met militaire aangelegenheden bezig gehouden, hetgeen zij anders niet gewend zijn en wat anders niet tot hare bevoegdheid zoude behooren; de aard van het onderwerp dwong hiertoe. Zij geven echter de verzekering, dat zij prijs stellen op behoud van het garnizoen als zoodanig, dat bovendien van groot nut zou kunnen wezen bij onverhoopte rustverstoring of eventueel gewelddadig optreden van volksmenigten.

Aldus vastgesteld op Curaçao, den 31n. Januari 1927.

De Rapporteurs,

J. J. BEAUJON.
CHARLES ELLIS.

Door de verwerping van de ontwerp-verordening in den Koloniale Raad kwam de zaak bij het Opperbestuur in overweging. De eerste sporen hiervan vertoonde de **Memorie van Toelichting** *van den Minister van Koloniën op zijn wetsontwerp tot vaststelling van* **Curaçaosche begrooting voor 1928.** *In dit stuk lezen wij o.a. het navolgende:*

Zooals de ondergeteekende in zijne Memorie van Antwoord betreffende het wetsontwerp tot vaststelling van de Curaçaosche begrooting voor 1027 [1]) heeft medegedeeld, had de Koloniale Raad in zijn Voorloopig Verslag nopens de ontwerpverordening tot reorganisatie van de politie een afwijzend standpunt ingenomen ten aanzien van den grondslag van het reorganisatieplan, namelijk de opdracht van den politiedienst aan het garnizoen.

Overeenkomstig dat standpunt heeft de Raad uit het begrootingsontwerp gelicht het in verband met het reorganisatieplan onder artikel 24 van dat ontwerp uitgetrokken krediet van f 163350, ter zake van vergoeding aan de Nederlandsche schatkist van 50 pct. van de op hoofdstuk XI der Staatsbegrooting geraamde kosten der landniacht. Op gelijken grond heeft de Raad, onder artikel 24, in de voorloopige begrootinp een krediet van f 8500 opgenomen voor de bekostiging van bovenkleeding en schoeisel voor eene burgerlijke politie, en onder artikel 106 van die begrooting een krediet van f 800 voor onderhoud en bediening van brandspuiten, op grond, dat ter bestrijding van de kosten van een en ander, bij behoud van een burgerpolitie, gelden beschikbaar behooren te worden gesteld.

Bij de behandeling van de Curaçaosche begrooting voor het loopend dienstjaar in de vergadering van de Tweede Kamer op 11 Mei 1.1. [2]) heeft de ondergeteekende breedvoerig de redenen uiteengezet, op grond waarvan hij de mecning is toegedaan, dat slechts langs den voorgestelden weg een snelle, afdoende en minst kostbare reorganisatie van de politie zal kunnen worden verkregen.

Sedert zijn verschenen de Memorie van Antwoord van den Gouverneur, waarin de bezwaren van den Kolonialen Raad tegen de voorgenomen regeling, naar het den ondergeteekende voorkomt, op afdoende wijze zijn weerlegd, met eene Nota van Wijzigingen, alsook het Eindverslag van den Kolonialen Raad betreffende het reorganisatieplan [3]), terwijl, volgende op dat verslag, luidens een van den waarnemend Gouverneur ontvangen telegrafisch bericht. de eindhehandeling van de desbetreffende ontwerp-verordening heeft plaats gevonden, waarbij dat ontwerp met algemeene stemmen is verworpen.

Zooals aan de Kamer, door het aan Raar vanwege den Kolonialen

---

1) Gedrukte Stukken Tweede Kamer, Zitting 1926—1927, 3 no. 6, blz. 7, bovenaan.

2) Handelingen Tweede Kamer, Zitting 1926—1927, blz. 1993/1995.

3) Gedrukte Stukken Koloniale Raad, Zitting 1927—1928, 2 nos. 1, 3 en 4.

Raad toegezonden afschrift van een tot de Koningin gericht adres [1]), bekend is, heeft het College aan Ware Majesteit verzocht otn Hare goedkeuring niet te verleenen aan een eventueel voorstel om de onderhavige regeling bij Koninklijk besluit vast ie stellen.

Terzelfder tijd dat de Koloniale Raad besloten heeft zich ter zake tot de Koningin te wenden, heeft liet College, onder overlegging van een afschrift van voormelcl adres, aan den oridergeteekendc verzocht «m den heer *A. G. Statius Muller*, oud-Voorzitter van den Raad, wiens tusschenkomst het College heeft ingeroepen om 's Raads standpunt in de onderhavige aangelegenheid bij den ondergeteekende uiteen te zetten, in gehoor te ontvangen.

Aan dat verzoek heeft de ondergeteekende gaarne gevolg gegeven. De met den heer *Statius Muller* gehouden uitvoerige besprekingen hebben evenwel geen wijziging vermogen te brengen in de vaste overtuiging van den ondergeteekende, dat Curaçao slechts door de totstandbrenging van de voorgestelcle politie-reorganisatie de beschikking zal verkrijgen en behouden over eene aan redelijke eischen voldoende politiemacht.

Op grond hiervan heeft hij zich niet kunnen nederleggen bij de drie hiervóór vermelde in de onderhavige begrooting aangebrachte wijzigingen. Hij heeft derhalve den eerstgenoemden post in het wetsontwerp uitgetrokken en de beide andere niet in dat ontwerp opgenomen.

Teil aanzien van liet eerste van de in die wijzigingen begrepen kredieten (vergoeding aan de Nederlandsche Schatkist van een deel der kosten van de Landmacht) moge de ondergeteekende doen opmerken, dat het in zijne bedoeling gelegen heeft liet beloop van die vergoeding, dat voor 1927 op 25 pct. van de werkelijke kosten is bepaald, voor het aanstaand jaar op 50 pct. van die kosten vast te stellen (zie blz. 8. bovenaan, van de Memorie van Toelichting betreffende de Curaçaosche begrooting voor 1927). [2]) In aanmerking nemend, dat de militaire bezetting in 1928 niet ten volle voor het verrichten van den politicclienst zal kunnen worden aangewend, acht de ondergeteckende liet thans billijk de door Curaçao te betalen vergoeding in de voormelde kosten ook voor (lat jaar op 25 pct. daarvan te bepalen, overeenkomende met het voor liet loopend jaar vastgesteld percentage.

Het **Voorloopig Verslag** *d.d.* **8** *December 1927 uitgebracht op dat wetsontwerp (tot vaststelling der Curaçaosche begrooting voor 1928) bevatte omtrent de reorganisatie der politie aldaar:*

Als eenige quaestie. te welker aanzien werkelijk van een geschil van beteekenis sprake is en waarin dan ook aanleiding zou kunnen worden gevonden om de begrooting, niettegenstaaride het ontbreken van een nadeelig saldo, aan de goedkeuring der wetgevende macht

---

1) Zie de notulen van den Kolonialen Raad, Zitting 1927—1928, van 29 Juni 1927, n°. 4.

2) Gedrukte stukken Tweede Kamer, Zitting 1926—1927, **3**, n°. 4.

te onderwerpen, schijnt te moeten worden beschouwd het vraagstuk van de reorganisatie der politie.

Deze quaestie nader besprekende en memoreerende, hoe de Koloniale Raad met algemeene stemmen de desbetreffende voorstellen van den Gouverneur heeft afgewezen, en hoe die zelfde Raad zich daarna, op opzienbarende wijze, tot de Kroon en tot het Parlement heeft gewend om de doorvoering dier plannen trgen te gaan, verklaarden de leden, hier aan het woord, zich niet te kunnen onttrekken aan den indruk, dat bij een andere wijze van optreden van de zijde van den Gouverneur, van den Minister en wellicht ook van de zijde van het Parlement het niet onmogelijk zou geweest zijn, een oplossing te vinden, die ter plaatse niet zulk een heftige ontstemming zou hebben veroorzaakt. De hierbedoelde leden gaven onvoorwaardelijk toe, dat voorziening in den toestand van het politiewezen hoogst noodzakelijk is. Zij gaven evenzeer toe, dat in dit opzicht door den Kolonialen Raacl bezwaren zijn gemaakt en gevoeligheden getoond, waarbij niet alle overdrijving afwezig was. Zij waren zelfs bereid te onderstellen, dat de oplossing van het politievraagstuk zal moeten gaan in de richting van militaire, althans in hoofdzaak militaire politie. Doch zij meenden, (lat, waar door den Minister uitdrukkelijk is toegezegd, dat tot uitvoering der reorganisatieplannen niet zou worden overgegaan alvorens te dien aanzien met den Kolonialen Raad overleg zou zijn gepleegd, de besprekingen van de Regeering met den Kolonialen Raad ook werkelijk het karakter van gemeen overleg hadden moeten dragen, en dat, had zulk een gemeen overleg werkelijk plaats gehad, de Regeering daarbij door op enkele punten aan de zienswijze van den Raad tegemoet te komen het tot stand komen van overeenstemming had kunnen bevorderen. De leden, die deze beschouwingen hielden, meenden er alsnog bij de Regeering met grooten ernst op te moeten aandringen, dat de voorgenomen reorganisatie niet zal worden ingevoerd, alvorens door het doen van nadere concessies gepoogd zal zijn verbetering te brengen in den ontstanen toestand van spanning, verbittering en weerstand. Zoo ware bijv. eenigszins tegemoet te komen aan de bezwaren tegen de uitgebreide bevoegdheden rail den commandant der politietroepen, tegen den inderdaad wel zeer korten detacheeringstijd en tegen de geringheid van het burgerelement in den krijgsraacl. In elk geval verzochten zij dringend, dat geen definitieve maatregelen zullen worden getroffen, alvorens de Kamer in de gelegenheid is geweest zich over deze materie nader uit te spreken.

Verscheidene andere leden verklaarden zirh voor een groot deel bij dit betoog ie kunnen aansluiten. Deze leden wezen er in het bijzonder op, dat in de Memorie van Toelichting wel melding wordt gemaakt van het Feit, rlat de Koloniale Raacl liet ontwerp betreffende de reorganisatie der politie met algemeene stemmen heeft verworpen en van de omstandigheid, dat de Minister te dezer zake een persoonlijk onderhoud heeft gehad met den heer Statius Muller, in welk onderhoud deze den Minister namens den Kolonialen Raad de door

dien Raad gevoelde bezwaren tegen de voorgenomen regeling heeft uiteengezet, doch dat in dat zelfde stuk over deze bezwaren zelf en over de argumenten, claarbegenover door den Minister aangevoerd. te eenenmale het stilzwijgen wordt bewaard. Naar de meening der hier aan het woord zijnde leden hadden volledige mededeelingen hieromtrent in de Memorie van Toelichting niet mogen ontbreken. Dat zulks wel liet geval is. achtten zij, vooral waar het hier een voor de onderlinge verhoudingen in Curaçao en voor de verhouding van dat gebiedsdeel tot Nederland zoo belangrijke aangelegenheid betreft, zeer te betreuren. De hier gevolgde gedragslijn achtten zij onjuist jegens de Staten Generaal zoowel als tegenover den Kolonialen Raad. Met klem drongen zij er op aan. dat de Minister alsnog in de Memorie van Antwoord een volledige uiteenzetting van den Icop der gebeurtenissen zal geven. waaruit dan tevens zal kunnen blijken, in hoeverre de Regeering er naar gestreefd heeft, aan de bezwaren van den Kolonialen Raad tegemoet te komen. Ook deze leden meenden met klem te moeten waarschuwen tegen het doen ontstaan van de gevolgen, welke het opleggen van Curaçao van een politieorganisatie, waartegen aldaar zoo overwegende bezwaren blijken te bestaan, zou kunnen hebben. Weliswaar is reeds bij de behandeling van de Curaçaosche begrooting voor 1927 in beginsel tot de oprichting van een militaire politie besloten, in het bijzonder op grond van liet door den Minister aangevoerde motief, dat rnede in verband met het internationale verkeer om en bij de haven de orde anders niet, althans niet zonder zeer hooge kosten, is te verzekeren, doch dit sluit allerminst uit, dat naast deze militaire politie, in het bijzonder bestemd voor de haven en de omliggende terreinen. een burgerlijke politie. overeenkomstig de wenschen van den Kolonialen Raad wordt ingericht. De leden, hier aan het woord, zouden dan ook. voordat zij hun definitief oordeel wilden goven over den zoo krassen maatregel. waartoe dc Regeering thans is overgegaan, gaarne een nauwkeurige raming ontvangen van de kosten van een goed georganiseerde burgerpolitie eenerzijds als eenige politie, anderzijds naast een in het havengebied werkzame militaire politie.

De hier aan het woord zijnde leden gaven in dit verband als hun meening te kennen, dat met een goed korps burgerlijke politie de orde cvengoecl kan worden gehandhaafd. Vooral ria al hetgeen te dezer zake is voorgevallen. zal de instelling van een militaire politie niet nalaten de bestaande ontstemming nog te vergrooten.

Andere leden stelden hiertegenover. dat een militaire politie voor Curaçao de eenige afdoende oplossing is. Deze leden betreurden, dat de Koloniale Raad dit niet inziet. Zij stelden zich in dit opzicht aan de zijde van den Minister. Waar het hier een zoo groot belang geldt, heeft deze, naar zij meenden, zeer juist gehandeld door voor de oppositie van den Raad niet te wijken. Zeker zullen er heel veel bezwaren te overwinnen zijn en zal het moeilijk zijn een korps militaire politie bijeen te brengen en te houden, dat tactvol weet op te treden en klachten weet te vermijden. Deze moeilijkheid zal zich echter bij de

aanstelling van een korps burgerpolitie in nog grootere mate voordoen. Bij de militaire politie bestaat in elk geval nog de krijgstucht, die in dit opzicht zeer veel ten goede kan uitwerken.

Een aantal der hierbedoelde leden meenden, dat hei gebeurde voor het grootste deel te wijten is aan den Kolonialen Raad. die in dezen ook niet de minste tegemoetkoming heeft getooiid.

Een ernstige bedenking tegen het voorstel der Regeering achtten sommige leden ook nog daarin gelegen, dat de kosten der militaire politie, die mede liet garnizoen zal vervangen, in 1928 voor een vierde en in volgende jaren voor de helft op Curaçao zullen worden afgewenteld, hoewel artikel 99 van het Regeeringsreglement bepaalt, dat de kosten van de Rijkszee- en landmacht, tot bescherming van de kolonie gevorderd. ten laste van 's Rijks schatkist komen.

Verscheidene leden vonden in de tot dusver gevoerde beschouwingen aanleiding te wijzen op dr bij herhaling geuite klacht, dat iii lid algemeen door de Regeering veel te weinig met de aiitonomie van Curaçao wordt rekening gehouden en dat te veel van uit de departementale bureaux wordt geregeld.

Al hetgeen zich om de onderhavige begrooting en om de bij de behandeling dier begrooting naar voren gekomen quaesties heeft afgespeeld, had bij verscheidene leden den indruk gewekt, dat noch het beleid van den Gouverneur. noch dat van den Minister valt te roemen. Men moge toegeven, dat de stemming der Curaçaosche bevolking een element bevat van uiterst eigenaardig aandoencle waardeering van eigen krachten boven die, uit Nederland of elders afkomstig, onmiskenbaar is het. dat de op dit oogenblik bestaande onaangename en gespannen verhoudingen voor een groot deel oolc moeten worden geweten aan het optreden van Bestuur en Opperbestuur.

In de **Memorie van Antwoord**, *ingezonden d.d. 6 Januari 1928 betreffende de Curaçaosche begrooting voor 1928 komt dienaangaande het volgende voor:*

Bij de zeer ernstige overweging van de vraag, of de begrooting voor 1928 zooals deze voorloopig was vastgesteld, als definitieve zou mogen worden aanvaard. bleek den ondergeteekende al dadelijk, dat daartegen een onoverkomelijk beletsel vormden de in 's Landsvoogds ontwerp voor die begrooting, bij amendementen van den Kolonialen Raad. aangebrachte wijzigingen, de strekking hebbende om de uitvoering tegen te gaan van het voornemen om den politiedienst in het gewest aan het garnizoen op te dragen.

Zooals bij de behandeling in de Staten-Generaal van de begrooting voor het loopende dienstjaar is gebleken, achtte het Opperbestuur niet alleen om financieele redenen, maar ook oni redenen van nationalen. zelfs. in verband m d de plaats, die Willemstad in hrt wereldverkeer thans inneemt, van internationalen aard, het geboden

om zoo spoedig mogelijk tot eene reorganisatie van de politie op voormelden voet over te gaan.

Met dit standpunt heeft de Kamer zich in de Vergadering van 11 Mei j.l. vereenigd, nadat de ondergeteekende de toezegging had gedaan om geen maatregelen te zullen nemen en geen uitvoering aan de desbetreffende begrootingsposten te zullen geven vóórdat het overleg met den Koloniale Raad zou zijn afgeloopen.[1])

Zooals hieronder blijken zal, heeft de Koloniale Raad dat overleg ontijdig afgebroken.

Daarna stond voor den ondergeteekende geen andere weg open, dan doorgaan op den ingeslagen weg, vasthouden aan zijn uit beginsel door den Nederlandschen begrootingswetgever aanvaard standpunt. Uit dien hoofde was het voor hem onmogelijk zijne medewerking te verleenen tot aanvaarding van de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1928, welke de invoering der politie-hervorming ondoenlijk maakte.

Zooals reeds gezegd, was het verschil van inzicht over de reorganisatie der politie de aanleiding, welke het Opperbestuur heeft bewogen om de voorloopig vastgestelde begrooting niet goed te keuren.

Dat verschil van inzicht was inderdaad zeer groot. Tegenover de geheel afwijzende houding van den Koloniale Raad stond de overtuiging van den Gouverneur, van diens vervanger gedurende zijn verlof naar Nederland en van den ondergeteekende, dat op de dezerzijds voorgestane wijze aan Curaçao de best mogelijke oplossing van het politievraagstuk werd geboden. Het protest van den Koloniale Raad bij de Tweede Kamer en bij de Eerste Kamer der Staten-Generaal was den ondergeteekende reeds bekend uit de notulen van dien Raad omtrent de zitting van 29 Juni 1927[2]): het werd gelijktijdig behandeld met het aldaar mede afgedrukte adres aan Hare Majesteit de Koningin, dat onder dagteekening van 29 Juni j.l. met het daarbij tevens gepubliceerde adres aan den ondergeteekende hier werd ontvangen op 22 Juli d.a.v.

De ondergeteekende heeft den heer Statius Muller, aan wien de Raad, blijkens zijn ter zelfder plaatse openbaar gemaakt schrijven, de verdediging van zijn standpunt ten deze had toevertrouwd, gaarne en meermalen ontvangen. Deze besprekingen hadden ten gevolge, dat de zooeven genoemde vertrouwensman op 22 Augustus j.l. eene nota inzond, waarin hij enkele voorstellen belichaamde, zijns inziens geschikt om als grondslag voor nader overleg met den Koloniale Raad te dienen. Deze nota is met de eerst-vertrekkende mail, die van 9 September j.l, in afschrift aan den waarnemend-Gouverneur toegezonden, met verzoek het nader overleg met den Koloniale Raad aan de hand van die nota te willen openen.

Had de ondergeteekende zich gevleid niet de verwachting, dat de Raad bereid zou zijn aan dit overleg mede te werken en aldus moge-

1) Handelingen Tweede Kamer, zitting 1926—1927 bladz. 2000, 1e kolom, bovenaan.

2) Handelingen 1927—1928, blz. 10 e.v.

lijk te maken, dat de beoogde hervorming bij koloniale verordening zou worden bevestigd, tot zijne groote teleurstelling ontving hij van den waarnemend-Gouverneur op 21 September d.a.v. — dat is juist één week voordat evenbedoelde nota op Curaçao kon zijn ontvangen — lid telegrafisch bericht, dat de Koloniale Rand den vorigen avond de ontwerp-verordening betreffende de militaire politie niet algemeene stemmen had verworpen. Zoo moest dan, als gevolg van dit in geprikkelde stemming uitgebrachte votum, waarbij de Raad zelfs niet de met dezelfde rnail van 9 September j.l. verzonden berichten van zijn vertrouwensman, den heer Statius Muller, omtrent hetgeen hij verricht had, heeft willen afwachten, dezerzijds worden overwogen, welke beslissing door het Opperbestuur diende te worden genomen.

Die beslissing mocht, zooals reeds werd gezegd, geene andere zijn dan om op den ingeslagen weg voort te gaan. Kort na liet telegram van 21 September j.l. gewerd den ondergeteekende eveneens telegrafisch bericht van den waarnemend-Gouverneur, dat de nota van den heer Statius Muller hem niet van gedachten had doen veranderen en dat de invoering, zoo snel mogelijk, van de nieuwe politieorganisatie in Curaçao onder de huidige zeer abnormale omstandigheden ernstig geboden was. De heer Schotborgh achtte zich verplicht er op aan te dringen, dat ecnc regeling bij Koninklijk besluit spoedig tot stand mocht worden gebracht. lAdus is dan ook geschied; liet desbetreffend Koninklijk besluit is onder dagteekening van 21 November 1927. no. 34. tot stand gekomen. Dit besluit heeft denzelfden inhoud als de in Curaçao ontworpen, door den Kolonialen Raad afgestemde verordening, behoudens dat het intitulé en de considerans meer nauwkeurig de strekking van den beoogden maatregel weergegeven en dat als laatste artikel eene bepaling is opgenomen, krachtens welke wijziging der bepalingen van het besluit bij koloniale verordening mogelijk wordt.

Naar aanleiding van een verzoek, door het Lid der Kamer, den heer Bijleveld, gedaan bij de behandeling van het XIe Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1928 (*Handelingen*, bl. 1279) [zie hierna blz. 498 Red. M. R. T.], wordt een afdruk van het Koninklijk besluit als bijdrag aan deze Memorie toegevoegd. [1])

De ondergeteekende vertrouwt, dat uit het vorenstaande voldoende duidelijk zal blijken, hoeveel moeite hij zich gegeven heeft om langs den weg van werkelijk overleg tot overeenstemming mrt den Kolonialen Raad te geraken. Tn de gegeven omstandigheden is thans voor het doen van concessies door den ondergeteekende geen grond. De practijk moet nu maar uitwijzen, in hoeverre de opdracht van bevoegdheden aan den commandant der troepen te ruim is genomen of andere bezwaren zich zullen doen gelden. duist met het oog hierop lieeft het zoo juist bedoelde slotartikel van het besluit bijzondere brteekenis.

---

[1]) Zie bijlage **A.** (hier niet overgenomen; de officieele tekst uit het Publicatieblad volgt op blz. 499. Red. SI. R. T.

Aan het vorenstaande moge nog worden toegevoegd, dat het den ondergeteekende niet wenschelijk voorkomt om binnen een zoo klein ressort als Curaçao de uitoefening van den politiedienst aan twee korpsen, een militair en een burgerlijk. op te dragen. Van een burgerlijk politiekorps. hoe goed ook gerecruteerd, verwacht hij minder nuttig effect. omdat te weinig wisseling van personeel kan plaats vinden. terwijl bovendien in een civiel korps de tucht altijd minder goed verzekerd is dan in een militair korps. Daarenboven zal het inkomen van de politiemilitairen in Curaçao. waarmede bedoeld wordt het inkomen in natura en in soldij en toelagen, ongeveer gelijk staan met de bezoldiging. welke hier te lande aan burger-politiebeambten pleegt te worden toegelegd. Er zou zeer belangrijk meer noodig zijn — het geven van cijfers is bezwaarlijk uitvoerbaar — om goed Nederlandsch burger-politiepersoneel tot het overgaan in Curaçaoschen politiedienst te bewegen.

Voorts heeft de ondergeteekende aan zijn ambtgenoot van Oorlog verzocht om mogelijk te maken, dat voor uitzending naar Curaçao van officieren om bij de troepen aldaar leiding te geven, bij voorkeur te bestemmen officieren van de Landmacht, die — onverminderd de primaire eischen van geschiktheid in algemeenen zin, waarbij vooral valt te denken aan flinkheid, gepaard met tact en zelfbeheersching — met gunstig gevolg de studie in rechtsgeleerde vakken aan de Universiteit te Amsterdam hebben gevolgd en daarna eenigen tijd, bijvoorbeeld ten minste een jaar, bij den militairen politiedienst hier te lande zullen zijn werkzaam geweest. Zoodanige ook juridisch geschoolde leiding is van groot belang voor behoorlijke uitoefening van den politiedienst in het algemeen en voor de opleiding van het personeel, alsook voor de militaire rechtspraak. in liet bijzonder.

Bij haar **Eindverslag** *dd. 23 Januari 1928 over het wetsontwerp tot vaststelling der Curaçaosche begrooting voor 1928 kwam de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer nog eens op de zaak terug met onderstaand verzoek:*

Als bijlage van de Memorie van Antwoord heeft de Minister overgelegd een afschrift van het Koninklijk besluit van 21 November 1927, houdende regeling van den politiedienst in Curaçao. De Commissie van Rapporteurs zal beantwoording op prijs stellen van de vraag, of de Minister den inhoud dier regeling, in het bijzonder het bepaalde in de artikelen 2 en 4 van liet genoemde Koninklijk besluit, in overeenstemming acht niet het gestelde in artikel 153 van het Curaçaosche Regeeringsreglement, welk artikel den procureur-generaal aanwijst als hoofd van de rechterlijke en administratieve politie. Mocht het antwoord op deze vraag in bevestigenden zin luiden, dan zou de Commissie tevens gaarne op de hoogte worden gesteld van de motieven, welke de Minister tot een zoodanige zienswijze hebben geleid.

Bij schrijven van 2 Februari 1928 zond de Minister van Koloniën daarop de volgende **nota:**

Naar aanleiding van de door de Commissie van Rapporteurs in haar Verslag gestelde vraag, heeft de ondergeteekende de eer mede te deelen, dat hij het Koninklijk besluit van 21 November 1927, thans afgekondigd in *Publicatieblad no. 56*, en in het bijzonder de artikelen 2 en 4 daarvan, niet in strijd acht met art. 153 van het Curaçaosche Regeeringsreglement.

De positie van den Curaçaoschen procureur-generaal íils hoofd der rechterlijke en administratieve politie blijkt niet in bijzonderheden uit de geschiedenis van het Regeeringsreglement. Zij moet dus worden beoordeeld naar de waarschijnlijke bedoeling van den wetgever van 1865. En dan ligt het in de rede, dat men die positie heeft te beoordeelen naar analogie van die van den als directeur van (Rijks-) politie fungeerenden procureur-generaal bij elk van de Nederlandsche gerechtshoven en niet naar die van de onder dezen werkzame commissarissen. De bemoeienis van den procureur-generaal bij het Hof van Justitie in Curaçao moet derhalve geacht worden te zijn beperkt tot „het beheer en beleid" der politie, zooals artikel 3 van het Koninklijk besluit van 17 December 1851 (*Staatsblad* no. 166) liet uitdrukt.

Op dezen grondslag omschrijft artikel 2 van het besluit van 21 November 1927 de taak van den commandant der troepen, aan wien de feitelijke leiding van het met den politiedienst belaste militaire personeel is toevertrouwd. Tot die taak behoort het geven van uitvoering aan vorderingen van den procureur-generaal als het in artikel 153 van het Regeeringsreglement bedoelde hoofd der politie. Deze regeling sluit zich geheel aan bij den bovenaangeduiden Nederlandschen toestand; tusschen een procureur-geiieraal hij een gerechtshof ell een in diens ressort werkzame autoriteit van het wapen der Koninklijke maréchaussée bestaat een overeenkomstige verhouding.

Ook de regeling, bedoeld in artikel 4 van het besluit van 21 November 1927, is, naar de meening van den ondergeteekende, niet in strijd met artikel 153 van het Regeeringsreglement, opgevat in bovenbedoelden zin. De in artikel 4 opgenomen opdracht van bevoegdheid aan den troepencommandant, welke overeenkomstig het voorstel van den Gouverneur met een algemeene formule is geschied, berust op de overweging, dat in alle voorkomende gevallen de beslissing moet zijn in handen van hem, die met de feitelijke leiding van den politiedienst is belast. Mocht rlr practijk aantoonen, dat hierbij te ver is gegaan, dan is ingevolge artikel 1 wijziging bij koloniale verordening mogelijk.

De ondergeteekende vertrouwt, dat hij met het voorafgaande aan het verzoek der Commissie van Rapporteurs heeft voldaan.

Intusschen was reeds bij de behandeling van het wetsontwerp tot vaststelling van het XIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1928 door de Tweede Kamer der Staten-Generaal belangstelling omtrent het onderwerp getoond.

In het **Voorloopig Verslag** *d.d.* **28** *October 1927 van de Commissie van rapporteurs over dat wetsontwerp komt de volgende opmerking voor:*

Art. 42. Waar omtrent de reorganisatie der politie op Curaçao uitdrukkelijk door den Minister is toegezegd, dat omtrent de uitwerking der Ie dien opzichte bestaande plannen geen beslissing zou worden genomen zonder voorafgaand overleg met den Kolonialen Raad, achtten verscheidene leden het iiiet juist, dat thans. vóórdat bedoeld overleg heeft plaats gehad of althans is bcëincligcl, voorstellen omtrent de samenstelling der militaire politie aan de Staten-Generaal worden aangeboden. De opneming dier voorstellen iii de begrooting vestigt den indruk, dat het overleg met den Kolonialen Raad slechts pro forma plaats heeft.

De leden, hier aan het m-oord, zouden gaarne zien, dat de Minister de voorstellen. verband houdende mrt de reorganisatie van de politie, uit de begrooting lichtte. ten einde deze na beëindiging van het overleg met den Kolonialen Raad voor zooveel noodig bij suppletoire begrooting weder in te dienen.

Daarop had betrekking het volgende gedeelte van de **Memorie van Antwoord** *van den Minister van Koloniën d.d. 14 November 1927:*

Art. 42. Zooals de ondergeteekende reeds iri zijne Memorie van Toelichting bij het ontwerp der Curaçaosche begrooting aoor 1928 heeft vermeld [1]), heeft de Koloniale Raad in Curaçao hem verzocht om den Heer A. G. Statius Muller. oud-Voorzitter van den Raad, in gehoor te ontvangen, ten einde liet standpunt van clit College in zake de voorgenomen reorganisatie der politie uiteen te zetten. Tot zijne voldoening bleek den ondergeteekende toen, dat, naar de meening van 's Raads vertrouwensman, langs den weg van nader overleg het bereiken vaii overeenstemming niet uitgesloten behoefde te worden geacht. Getracht is daarop, aan de hand van de door den Heer Statius Muller aanbevolen concessies (waarmede de ondergeteekende echter aanvankelijk iiiet geheel kon instemmen), zoodanig overleg met den Kolonialen Raad te doen openen.

Had de ondergeteekende zich gevleid met de hoop, dat de Raad bereid zou zijn aan dit overleg mede te werken en aldus mogelijk te maken, dat de beoogde hervorming bij Koloniale verordening haar beslag kreeg, lol zijne teleurstelling ontving hij juist één weck voordat zijn desbetreffend schrijven in Curaçao kon zijn ontvangen, van den waarnemend-Gouverneur telegrafisch liet bericht, dat de Raad de ontwerp-verordening betreffende de militaire politie met algemeene stemmen had verworpen. Van een overleg pro forma met den

---

1) Gedrukte stukken, zitting 1927—1928, 3, n° 4, blz. 6.

Raad is derhalve van de zijde van den ondergeteekende geen sprake geweest.

Onder deze omstandigheden kan er van terugneming van de voor deze reorganisatie geraamde kredieten geen sprake zijn. Zoowel de lot voor kort met verlof hier te lande vertoevende Gouverneur van Curaçao Mr. Brantjes als de waarnemend-Gouverneur van dat gewest de Heer Schotborgh hebben den ondergeteekende instantelijk verzocht te bevorderen, dat de beoogde regeling thans bij Koninklijk besluit worde vastgesteld, en de ondergeteekende, vast overtuigd, dat Curaçao slechts langs dezen weg kan verkrijgen en behouden eene aan redelijke eischen voldoende politiemacht, heeft niet geaarzeld aan die verzoeken te voldoen.

Het advies van den Raad van State nopens het ontwerp van zoodanig Koninklijk besluit is, juist dezer dagen ontvangen.

Bij de openbare beraadslaging op 22 December 1927 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de IIIde Afdeeling (Uitgaven ten behoeve van Curaçao) in het algemeen werd over de organisatie der politie aldaar het volgende gezegd:

De heer **IJzerman:** Mijnheer de Voorzitter! Blijkens diverse artikelen van deze afdeeling gaat deze begrooting uit van de opvatting, dat reeds definitief beslist is over de wijze van reorganisatie der Curaçaosche politie, en wel in dien zin, dat die reorganisatie zal geschieden op een wijze, welke door den kolonialen Raad unaniem is afgekeurd en waartegen de publieke opinie op Curaçao zich zoo goed als unaniem heeft uitgesproken.

Nu dienen wij ons er wel van bewust te zijn, dat die beslissing van grooter draagwijdte is en ernstiger gevolgen kan hebben dan enkel de keuze van een bepaald stelsel van politieorganisatie. Zij beteekent de doorvoering van een maatregel, waartegen op Curaçao een algemeene en sterke oppositie bestaat. Zij beteekent daarom een nieuwe schrede op een weg, waarop de laatste jaren maar al te veel stappen zijn gezet: een weg, die voert tot een steeds grootere verwijdering tusschen het moederland en de kolonie; een weg, die helaas door het Departement van Koloniën blijkbaar als de juiste weg wordt beschouwd.

Over de politiequaestie, die de laatste druppel kan zijn, die de kelk doet overloopen, is hij de vorige Curaçaosche begrooting uitvoerig gesproken. Ik kan daarom volstaan met er aan te herinneren, dat het geschil tusschen den Gouverneur, gesteund door den Minister, en den Kolonialen Raad, die hierbij nagenoeg de heele bevolking achter zich heeft, niet loopt over de vraag, of een reorganisatie der politie noodig of urgent is. Hierover is beide zijden het eens. Het geschil loopt uitsluitend over het stelsel der reorganisatie. De Gouverneur, gesteund en misschien ook gestuwd door het Departement, wenscht een militaire politie, de Koloniale Raad wenscht een geheel ander stelsel.

Nu zou het geen nut hebben ons thans te verdiepen in de mérites van die twee stelsels. Immers bij de behandeling der vorige Curaçaosche begrooting heeft de Kamer, rloor de vertverping van de motie-Joekes, den Minister de vrije hand gelaten, de politiequaestie naar zijn wil en welbehagen op te lossen.

Maar. Mijnheer de Voorzitter, aan die uitspraak van de Kamer is méér voorafgegaan dan een warme verdediging van het stelsel der militaire politie door Zijn Excellentie, waarbij cleze o. a. wees op de door hem blijkbaar zeer bewonderde politieorganisatie in het land van Mussolini. Aan die uitspraak is ook voorafgegaan een pertinente toezegging omtrent het overleg, dat hij met den Kolonialen Raad zou plegen, vóór de reorganisatie haar beslag kreeg. Zijn Excellentie verklaarde toen op 11 Mei l.l., o.m.:

> „....ik (wil) den heer van Boetzelaer gaarne toezeggen, dat rloor mij geen maatregelen zullen genomen worden en geen uitvoering aan deze posten zal gegeven worden. vóór dit overleg is afgeloopen. om het even tot welk resultaat het heeft geleid." (*Handelingen* der Tweede Kamer 1926/27, bladz. 2000.)

Deze ondubbelzinnige toezegging is waarschijnlijk op dc stemming over de motie-Joekes van beslissenden invloed geweest.

Heeft dat zoo nadrukkelijk toegezegde overleg inderdaad plaats gehad?

In het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, dat het „den indruk (maakt), dat het overleg niet den Kolonialen Raad slechts pro forma plaats heeft". De Minister schijnt dit een zeer onverdiend vrrwijt te vinden. In de Memorie van Antwoord besluit hij zijn lezing van het gebeurde niet de woorden:

> „Van een overleg pro forma met den Raad is derhalve van de zijde van den ondergeteekende geen sprakr geweest."

Ik twijfel allerminst aan de juistheid van deze verklaring, Mijnheer de Voorzitter. maar ik geloof toch, dat zij nog juister zou wezen. indien er aan ware toegevoegd: „en van een werkelijk overleg, dat ik de Kamer had toegezegd, is wel sprake geweest, maar er is niets van gekomen".

Uit de mededeelingen in de Memorie van Antwoord over het onderhoud van den Minister met den oud-voorzitter van den Kolonialen Raad blijkt. dat een werkelijk overleg tot een bevredigend resultaat had kunnen leiden. De Raad toch heeft zich niet op het standpunt gesteld: alles of niets! Het is vrij duidelijk, dat de Raad zelfs bereid was zich neer te leggen bij het stelsel der militaire politie, indien hierin eenige wijzigingen werden aangebracht, waardoor aan de ernstigste bezwaren tegen dat stelsel zou worden tegemoet gekomen. De Minister op zijn beurt streek ook de hand over zijn hart en was bereid tot de gevraagde concessies. of althans tot een deel er van. Het overleg met den Kolonialen Raad kon beginnen.

Maar toen.... draaide de Minister zich plotseling oin en keerde

den Kolonialen Raad den rug toe. Over de zaak van deze zwenking verhaalt de Memorie van Antwoord:

> ..Had de ondergeteekende zich gevleid met de hoop. dat de Raad bereid zou zijn aan clit overleg mede te werken en aldus mogelijk te maken. dat de beoogde hervorming bij koloniale verordening haar beslag kreeg, tot zijn teleurstelling ontving hij juist één week voordat zijn desbetreffend schrijven in Curaçao kon zijn ontvangen, van den waarnemend-Gouverneur telegrafisch het bericht. dat de Raacl de ontwerp-verordening betreffende de militaire politie met algemeene stemmen had verworpen."

Door die teleurstelling veranderde Zijn Excellentie van een wijzen Nestor in een vertoornden Achilles, om niet te zeggn; iii een razenden Ajax. Dc hand, die hij reeds ter verzoening had uitgestoken, balde hij tot een vuist. Hij besloot korte metten te maken. den Kolonialen Xaad geheel uit te schakelen en de regeling bij Koninklijk besluit vast te stellen,

Nu sinds die teleurstelling een aantal nachten zijn verloopen en de Minister er zich eens op heeft kunnen beslapen, zal hij. hoop ik. zelf begrijpen hoc onredelijk zijn toorn was.

Uit zijn eigen mededeelingen blijkt, dat op den dag. waarop de Koloniale Raad de ontwerp-verordening verwierp. de brief. waaruit 's Ministers bereidwilligheid tot overleg, tot concessies bleek, iiog niet te Curaçao was aangekomen. Dat was zeker niet de schuld vaii den Raad. De Raad moest stemmen over de verordening zonder de concessies. Het sprak voor ieder. die de historie van de politiequaestie kent. vanzelf, dat de Raad die verordening zou verwerpen. Het sprak ook vanzelf — het had althans vanzelf moeten spreken —. dat de Minister door die verwerping, die iedereen had kunnen voorzien, niet bijzonder teleurgesteld kon wezen. Er was geen redelijke reden om nu het coiiilict op de spits te drijven. Er was. gelet op de verklaring, door den Minister 11 Mei 1.1. iii deze zaal afgelegd, alle reden om het overleg. dat eigenlijk nog moest beginnen, aan te vangen. Er was. gezien hetgeen de Minister zelf in de Memorie van Antwoord mededeelt. reden te verwachten, dat dit overleg zou leiden tot een regeling, waarmee ook de Koloniale Raad zich kon vereenigen en die dus op normale wijze, door indiening en aanneming vaii een nieuwe. gewijzigde verordening, kon tot stand komen.

Deze weg kan ook thans nog worden gevolgd. De Minister is reeds begonnen een anderen weg in te slaan. maar hij heeft dien verkeerden weg nog niet tot het bittere einde bewandeld. Volgens dc Memorie van Antwoord althans is hij tot nog toe niet verder gegaan dan tot een ontwerp-Koninklijk besluit. Hij kan dus nog terug. De Kamer kan hem, indien zij niet de heele begrooting wil verwerpen, bezwaarlijk tot dien terugkeer dwingen. Amendeering toch is in dit geval onmogelijk, omdat het. zelfs met behulp van den Uitgewerkten en Toelichtenden Staat. niet is na ie gaan, hoeveel op elk artikel

voor de politieorganisatie is uitgetrokken. De aanneming vaii een motie zou waarschijnlijk evenmin tot het doel kunnen leiden, daar de ervaring leert, dat het moeilijk is met onwillige extra-parlementaire Ministers moties uitgevoerd te krijgen. De Minister heeft dus in dit geval een zeer sterke machtspositie, niet alleen tegenover Curaçao, dat hij met ecii Koninklijk besluit kan dwingen, maar ook tegenover de Kamer. Een zoo sterke machtspositie geeft echter iemand, die niet volslagen gespeend is van verstandige zelfcritiek en van edelaardige neigingen, uiteraard ook een sterk gevoel vaii verantwoordelijkheid, een sterken afkeer van elk misbruik maken vaii zijn macht.

Tk hoop, dat Zijn Excellentie thans daarvan blijk zal geven door te verklaren, dat hij het Koninklijk besluit weer in ziin portefeuille zal opbergen, dat hij alsnog zijn toezegging van 11 Mei zal nakomen en dat hij liet overleg met den Kolonialen Raad zal openen. Hij zal daarmede, ook voor de verbetering van de verhouding tusschen kolonie en moederland, een goed werk doen. En het doen vnii goed werk in beter, in ook, zelfs voor een extra-parlementair Minister, minder gevaarlijk dan het spelen mei vuur.

De heer **Bijleveld:** Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof niet, dat het aanbeveling verdient, hedenavond de quaestie van de organisatie der politie te Curaçao te behandelen. Ik voor mij wil althans niet geacht worden, door niet in te gaan op het betoog van den heer IJzerman, de zaak als afgedaan te beschouwen, doch wij zullen alle gelegenheid krijgen, hij gelegenheid van de behandeling van de begrooting van Curaçao de zaak nader onder de oogen te zien. Hei slot van het betoog van den heer IJzerman is, naar ik meen, niet juist; want als ik wel ben ingelicht, dan is bet door hem bedoelde Koninklijk besluit reeds afgekomen en heeft de organisatie haar beslag gekregen.

Indien mijn inlichtingen juist zijn, zou ik den Minister willen verzoeken, of hij bereid is bij zijn Memorie van Antwoord op de begrooting van Curaçao aan rle Kamer mededeeling te willen doen van den inhoud van dat Koninklijk besluit, door overlegging vnii een afschrift daarvan, opdat de discussie straks in vollen omvang goed voorbereid kan plaats hebben.

De heer **Joekes:** Mijnheer de Voorzitter! Nu deze begrooting wordt behandeld los van de begrootingen van Curaçao en Suriname, ligt het geheel in de lijn van uw opmerking, volgens welke, voor zoover de behandeling vnii de begrooting van één van die beide gebiedsdeelen zou leiden tol een ander eindcijfer, dit oolr zou meebrengen verandering van den post op deze begrooting, dat de vaststelling van deze begrooting thans niet impliceert dat de posten op die beide andere begrootingen op eenige wijze worden vastgelegd.

Ik zou gaarne zien, dat ook de Minister zich op dit standpunt stelde en niet gedurende de behandeling van die beide begrootingen

zich er op zal gaan beroepen, dat de begrooting van hoofdstuk XI reeds is behandeld en dat de bepaalde post daardoor is aangenomen.

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! De opmerking van den heer IJzerman lijkt mij niet billijk, waar hij mij verwijt, dat ik den Kolonialen Raad van Curaçao de mogelijkheid can een overleg zou hebben afgesneden.

Integendeel, wanneer dat door een van beide partijen is geschied. dan is het zeker wel door den Kolonialen Raacl. Immers, nadat ik na de behandeling der Curaçaoschc begrooting bericht kreeg, dat de Koloniale Raad een vertrouwensman hierheen zou zenden. heb ik dezen ontvangen, en met hem gesproken over de beste wijze, waarop de bezwaren van den Raacl konden worden ondervangen.

Hij is toen met den uitslag clier besprekingen naar Curaçao vertrokken [1]) doch eenige dagen voor zijii terugkeer aldaar heeft de Koloniale Raacl, zonder de terugkomst af te wachten, liet ontwerp zonder meer verworpen.

Het had toch zeker op den weg vall den Raad gelegen het overleg ook van zijn zijde voort ie zetten, zoodat cenig verwijt mij niet kan treffen.

Zooals de heer Bijlevcld te recht opmerkte, lijkt liet mij beter deze aangelegenheid uit te stellen. totdat de begrooting van Curaçao wordt behandeld. eii aan te nemen, dat aanneming van hoofdstuk SI niet impliceert. dat ten aanzien van de posten, die Suriname en Curaçao betreffen. een definitieve beslissing zou zijn genomen.

Den heer Bijleveld ɪɪ-i1 ik gaarne toezeggen, dat ik zijn verzoek om in de Mernoric van Toelichting voor Curaçao het door hem bedoelde Koninklijk besluit op te nemen. ernstig zal overwegen en nagaan in hoever dat verzoek voor inwilliging vatbaar is.

Inmiddels was f01 stand gekomen het hieronder volgend **Koninklijk besluit van 21 November 1927, n°. 34 (Publicatieblad n°. 56),** *waarbij de aangelegenheid definitief geregeld werd.*

> *Besluit van den 21sten November 1927, n°. 34, tot opdracht van den politiedienst in Curaçao aan de troepen aldaar.*

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 11 October 1927, 7e Afdeeling, No. 9;

Overwegende, dat het wenschelijk is om de uitoefening van den politiedienst in Curaçao op te dragen aan de troepen aldaar;

[1]) De Minister heeft zich hierin vergist, daar de vertrouwensman niet naar Curaçao vertrokken is, doch zijn mededeelingen schriftelijk gezonden heeft. De Koloniale Raad heeft de verwerping der verordening gevoteerd vóórdat deze mededeelingen konden zijn ontvangen. Red. M. R. T.

Gelet op artikel 48 van het Reglement op het beleid der Regering in de kolonie Curaçao;

Den Raad van State gehoord (advies van 8 November 1927 No. 34);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 17 November 1927, 7e Afdeeling No. 4:

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel 1.

(1). De uitoefening van den politiedienst in Curaçao is, op door den Gouverneur aangewezen eilanden daii wel in bepaalde gedeelten daarvan, opgedragen aan officieren, onderofficieren en minderen der troepen.

(2). Onder den politiedienst wordt begrepen:

a. de zorg voor de algemeene orde en veiligheid;

b. het nasporen van strafbare feiten en het opsporen van daaraan schuldigen;

c. het verrichten van andere werkzaamheden in het belang der justitie.

Artikel 2.

(1). De commandant der troepeii of de officier. die hem vervangt, is voor de uitoefening van den politiedienst in Curaçao verantwoordelijk aan den Gouverneur.

(2). Hij regelt dien dienst in overeenstemming met de door den Gouverneur gegeven voorschriften cn geeft uitvoering of doet uitvoering geven aan de van den procureur-geiierad ontvangen vorderingen.

(3). De commandant is echter bevoegd tegen ontvangen vorderingen van den procureur-generaal bezwaar te maken bij den Gouverneur; de beslissing van den Gouverneur wordt zoo spoedig mogelijk ten uitvoer gebracht. Kan in spoedgevallen de beslissing van den Gouverneur niet worden afgewacht, dan volgt de commandant eigen inzicht. oncler gehoudenheid evenwel om onverwijld zoowel den procureur-generaal in kennis te stellen m d de voorloopig **P**troffen maatregelen al< de beslissing van den Gouverneur alsnog in te roepen.

Artikel **3.**

De officieren leggen in handen van den Gouverneur, de onderofficieren. zoomede de daartoe door den Gouverneur aangewezen minderen der troepen, in handen van den commandant der Iroepen, den navolgenden eed (of belofte) af:

„Ik zweer (beloof) trouw aan de Koningin en gehoorzaamheid aan den Gouverneur; voorts, dat ik mij in den politierliensi in Curaçao getrouw en eerlijk zal gedragen; dat ik de mij gegeven bevelen en opclracliten mek ijver zal vervullen; dat ik aan niemand anders dan aan de boven mij gestelde autoriteiten zal openbaren de zaken of handelingen, welke geheim behooren te worden gehouden en in het algemeen nlles zal doen, wat een goed politiedienaar betaamt."

Artikel 4.

(1). Waar in wettelijke regelingen aan het hoofd der politie bevoegdheden zijn toegekend of verplichtingen zijn opgelegd, komen die bevoegdheden up het eiland Curaçao toe cn rusten die verplichtingen op liet eiland Curaçao op den commandant der troepen of den officier. die hem vervangt.

(2). Tenzij de erbij betrokken wettelijke regeling daartoe op andere wijze de mogelijkheid biedt, staat van elke beslissing, genomen door liet hoofd der politie krachtens het gestelde in het eerste lid, beroep op den Gouverneur open, mits schriftclijli ingediend binnen veertien dagen nadat de beclissing ter kennis van de(n) belanghebbende(n) is gekomen.

(3). In afwachting van de beslissing van den Gouverneur — van welke hooger beroep niet is toegelaten — blijft die van het hoofd der politie van kracht.

Artikel 5.

(1). De Gouverneur stelt de voorwaarden vast, waarop, overeenkomstig liet bepaalde onder 5o. van art. 8 van het Wetboek van Strafvordering voor de kolonie Curaçao. personen kunnen morden belast met en ontheven van het opsporen van strafbare feiten.

(2). Hij stelt voor deze buitengewone agenten van politie een algemeen dienstvoorschrift vast.

Artikel 6.

(1). Deze verordening treedt in de districten van liet eiland Curaçao en eventueel ook op de andere eilanden van Curaçao in werking op door den Gouverneur bepaalde tijdstippen. Nochtans treedt de bepaling van artikel 4 dadelijk bij de eerste inwerkingtreding dezer verordening in werking op het geheele eiland Curaçao.

(2). Rij de inwerkingtreding van deze verordening vervalt telkens voor de districten of eilanden, waarvoor zij in werking treedt. de verordening van den 16den Februari 1018. houdende organisatie van de politie in de kolonie Curaçao (Publicatieblad 1918 No. 43) en ondergaat het Wetboek van Strafvordering voor de kolonie Curaçao de navolgende wijzigingen:

a. art. 8 sub 3o. wordt gelezen: ..De offiricren en onderofficie-

ren zoomede de door den Gouverneur aangewezen minderen der troepen;";

b. sub do. en 4o. van art. X vervallen;

c. in het opschrift van de Tweede Afdeeling van den Eersten Titel wordt in plaats van „ ambtenaren van politie en onderofficieren, brigadiers en manschappen der maréchaussée of gewapende politie," gelezen: „en de militaire opsporingsambtenaren";

d. in art. 16 wordt in het eerste lid in plaats van „No. 2, 3, 4 en 5" gelezen: „No. 1, 3 en 5";

e. het tweede lid van art. 17 wordt gelezen als volgt:

„De militaire opsporingsambtenaren doen de door hen opgemaakte processen-verbaal langs den hierarchieken weg toekomen aan den officier of onderofficier onder wiens bevelen zij op het eiland dienen; deze laatste is met de in het vorig lid bedoelde opzending belast.";

f. art. 27 wordt gelezen als volgt:

„Hulpofficieren zijn de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongerechten en de districtmeesters, ieder in hun ressort.

Hulpofficieren zijn ook de officieren der troepen in geheel Curaçao en de als zoodanig door den Gouverneur aangestelde onderofficieren der troepen op de bij of na hunne aanstelling daartoe aangewezen eilanden."

Artikel 7

De bepalingen van dit besluit mogen bij koloniale verordening worden ingetrokken of gewijzigd.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift aan den Rand van State zal worden gezonden.

's-Gravenhage, den 21 November 1927.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën,

KONINGSBERGER.

De verdere stukken betreffende het verhandelde omtrent deze aangelegenheid hier te lande waren bij het ter perse gaan van deze aflevering nog niet in ons bezit. De bekendmaking daarvan zal, evenals de verdere geschiedenis der mislukking van de regeling door den Kolonialen wetgever, volgen in aflevering 6.

Rechtskundige studiën van officieren der landmacht. [1])

Bij de behandeling van Hoofdstuk VIII (Departement van Oorlog) der Staatsbegrooting voor 1938 is in de Tweede Kamer der S. G. ter gelegenheid van de beraadslaging over onderartikel 46 het volgende gezegd:

De heer **Tilanus:** Mijnheer de Voorzitter! Ik zou gaarne een enkele opmerking maken over een punt, dat niet in de stukken is behandeld; het is clan ook niet meer dan een enkele opmerking en wel met betrekking tot de officieren, die juridische studiën hebben gevolgd. Onder dezen post is uitgetrokken een bedrag van f 8310 voor het doen volgen van enkele lessen aan de universiteit door eenige officieren. Als ik goed ben ingelicht, zijn er thans 14 officieren, die de juridische studiën hebben gevolgd. Zij blijven gedurende 5 jaar ter beschikking, zij ontvangen i 1000 in Pens en er wordt voor hen betaald f 300 collegegelden en f 100 voor l-joeken.

Wanneer deze officieren afgestudeerd zijn, dan worden zij, voor zoover mij bekend is, weer naar den troep gedirigeerd en dan ondervinden zij meer nadeel dan voordeel van hun studie. Het is zelfs voorgekomen, dat een van die heeren ongeschikt werd geoordeeld voor bevordering, of althans nog niet geschikt, doordat hij ten gevolge van zijn studiën de bekwaamheid voor de uitoefening van den dienst min of meer had verloren. Daarom zou ik den Minister willen vragen, als hij aldus opgeleide officieren noodig heeft, om ze dan ook te gebruiken. hetzij bij de militair? politie of marechaussee, hetzij bij de staven of elders voor juridisch werk. Zij volgen een tweejarige opleiding in staatsrecht. volkenrecht. strafrecht en militair strafrecht, alzoo grootendeels vakken voor het candidaatsexamen.[2]) Tot nu toe geeft men deze heeren na beëindiging van hun studiën geen werk, verband houdend met hun studie, en daarom zou ik willen vragen, of de Minister niet beter zou doen, door in den vervolge beslag tc leggen op juristen, die als reserveofficier moeten opkomen cl1 niet meer officieren aan te wijzen voor de juridische studiën. Zooals thans schijnt te gebeuren acht ik deze studiën geen voordeel, maar een nadeel voor de officieren zelf, en het geld wordt nutteloos weggegooid. Ik zou niet wenschen, dat de officieren, die thans te Amsterdam zijn, hun studie zouden moeten afbreken, maar ik zou den Ministcr toch willen verzoeken, de zaak nog eens onder de oogen te zien.

De heer **Lambooy,** Minister van Oorlog: Mijnheer de Voorzitter! De bijzondere vorming van officieren buiten de Krijgsschool geschiedt op juridisch en technisch gebied.

---

[1]) Zie over het gebruik maken van de speciale kennis van officieren bij de landmacht M. R. T. XX, pag. 131 (De toekomst van militaire juristen bij de landmacht) en M. R. T. XXI, pag. 159 (In het gedrang).

[2]) Bedoeld zal zijn: doctoraal-examen.

De bedoeling is, dat de oficieren, die op technisch gebied hebben gestudeerd, worden werkzaam gesteld bij de Artillerie-Inrichtingen, bij de commissie voor proefneming, bij de Normaal-schietschool, in functies, waar hun plaatsing zoo nuttig mogelijk is. Wat de juristen betreft, is het de bedoeling, dat er zoo mogelijk in elk garnizoen beschikt wordt over een officier met meer dan gewone juridische kennis, om daar de loopende juridische zaken te vervullen.

Is er voor dien officier geen geregelde dagtaak, dan is liet gewenscht, dat hij den overigen tijd aan de oefeningen clccineernt.

Voor dit onregelmatig merk een reserve-officier te nemen, lijkt mij niet gewenselit. Er wordt dus zooveel mogelijk partij getrokken van de speciale kennis van die heeren, maar ik wil mij gaarne nog eens overtuigen, of er in deze niet in mijn geest is gehandeld.

Afschaffing van de Militaire Rechtspraak.

Het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de heer **Kleerekoper** *heeft aan den Minister van Justitie de navolgende vragen gesteld (ingezonden 15 December 1927):*

1. Heeft de Minister kennis genomen van het feit, dat dezer (lagen voor het Hoog Militair Gerechtshof een strafzaak werd behandeld, waarin tegen den verdachte levenslange gevangenisstraf werd geëischt?

2. Acht de Minister het niet uiterst bedenkelijk, dat de uitspraak van den rechter in eersten aanleg, in een zaak van zoodanige beteekenis, te gelijk een beslissing inhoudt in hoogste instantie, mei uitsluiting van de mogelijkheid van hooger beroep Cri van cassatie?

3. Acht de Minister liet niet urgent, dat aan de militaire rechtspraak, althans in zaken, welke tot den krijgsdienst in geen verband staan, een einde kome?

4. Zoo ja, wil dan de Minister de hiertoe noodige wetswijziging zoo spoedig mogelijk voorbereiden?

De Minister van Justitie, de heer **Donner,** *heeft daarop het volgende antwoord gegeven (ingezonden 12 Januari 1928):*

In antwoord op de bij schrijven van 15 December j.l. toegezonden vragen van het lid der Tweede Kamer den heer Kleerekoper heeft de ondergeteekende de eer, U Hoogedelgestrenge het navolgende mede te deelen:

1. Het is den ondergeteekende uiteraard bekend, dat dezer dagen voor het Hoog Militair Gerechtshof een strafzaak werd behandeld, waarin tegen den verdachte wegens moord levenslange gevangenisstraf werd geëischt, alsmede, dat de verdachte in die zaak daarna door genoemd hof wegens doodslag tot vijftien jaren gevangenisstraf is veroordeeld.

2. Dat van een zaak van zoodanige beteekenis het Hoog Militair Gerechtshof in eersten en laatsten aanleg kennis neemt, is een uit-

vloeisel van art. 82 der Invoeringswet militair straf en tuchtrecht (wet van 3 Juli 1921, *Staatsblad* no. 841), bij welk artikel overigens een beginsel van militaire strafrechtspleging is gehandhaafd, dat hier te lande sedert 1815 heeft gegolden.

Bij de beoordeeling van dit beginsel. dus dal officieren, die een hoogeren militairen rang dan dien van luitenant ter zee der eerste klasse of van kapitein bij de landmacht bekleeden, iri eersten cii hoogsten aanleg voor het Woog Militair Gerechtshof terechtstaan. mag er van worden uitgegaan, dat de daarmede aan het Hoog Militair Gerechtshof opgelegde en op zich zelf zeker weinig benijdenswaardige laak, zooals de ervaring heeft bevestigd, met vertrouwen in handen van dit college kan worden gezien. In 1921 is dan ook bedoeld beginsel zonder cenige bedenking gehandhaafd. En dc wijze, waarop de hierboven bedoelde zwarte strafzaak is behandeld, geeft zeker op zich zelf niet de minste aanleiding, thans in eens dat beginsel, althans voor zoover zware strafzaken betreft. als ..uiterst bedenkelijk" tr qualificeeren.

3. Het is den ondergeteekende niet duidelijk geworden, waarom de behandeling der bewuste zware strafzaak door het Hoog Militair Gerechtshof aanleiding zou moeten zijn het urgent te achten, dat aan de militaire rechtspraak. althans in zaken, welke tol den krijgsdienst in geen verband staan. een einde kome. Immers kan. zelfs aangenomen de urgentie om aan de hoofdofficieren, die thans in eersten en laatsten aanleg voor het Hoog Militair Gerechtshof terechtstaan. de gelegenheid te geven. om hun zaak in appèl en cassatie te doen behandelen, daaraan ook op andere wijze morden te gemoet gekomen dan door de afschaffing der bestaande afzonderlijke militaire rechtspraak, zoo b.v. door hen te doen terechtstaan voor krijgsraden van speciale samenstelling, met appèl op het Hoog Militair Gerechtshof en daarna beroep in cassatie op den Hoogen Raacl.

Overigens gelden trgrn het denkbeeld, de afzonderlijke militaire rechtspraak af te schaffen, hetzij dan in haar geheel. hetzij althans in zaken. welke tot den krijgsdienst in geen verband staan, de bekende bezwaren. welke o.a. hebben geleid lot de verwerping met 49 tegen 17 stemmen van het amendement van den heer Hugenholtz op art. 76 der Invoeringswet militair straf- en tuchtrecht (vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 18 Mei 1921. *Handelingen* 1920—1321. bladz. 2454 e.v.).

4. Het voorafgaande samenvattend. is de ondergeteekende van oordeel, dat tot het zoo spoedig mogelijk voorbereiden van wetswijzigingen, als door den steller der vragen gewenscht, geen volcloende reden bestaat.

Intusschen moge hieraan worden toegevoegd, dat de ondergeteekende in overweging heeft de wijziging van de militaire strafrechtspleging op een punt, dat iri de vragen wel is maar niet is aangeroerd, doch met het onderwerp daarvan toch eenigermate in verband staat. cl. de invoering in militaire strafzaken van het instituut der revisie. Dit instituut is in de militaire strafrechtspleging tlians onbekend

en dat zulks sedert 1815, dus meer dan een eeuw lang. nog niet of nauwelijks tot moeilijkheden aanleiding heeft gegeven, is niet alleen verwonderlijk, doch tevens een aanwijzing hiervoor, dat ook die rechtspleging door een zorgvuldige behandeling van zaken gekenmerkt is. Intusschen is niet te ontkennen, dat het gemis van het buitengewone rechtsmiddel der revisie tot bezwaar aanleiding zou kunnen geven, xoodat de ondergeteekende, gelijk hij reeds in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer over hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor 1927 in uitzicht stelde. voornemens is. de totstandkoming van een wetswijziging, strekkende tot de invoering van bedoeld recht,.-middel iri militaire strafzaken, tc bevorderen.

Als gevolg van zoodanige wetswijziging zouden dan ook de bezwaren. door den steller der vragen tegen het hierboven onder 2. bedoelde beginsel gevoeld, in kracht verminderen.

De werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof gedurende 1927.

Wij ontvingen van het Hoog Militair Gerechtshof een overzicht van de in 1927 door het Hof behandelde strafzaken en heklagzaken over disciplinaire straffen.

Daaruit blijkt dat het totaal aantal behandelde **strafzaken** 109 heeft bedragen, waaromtrent 107 uitspraken in hooger beroep en 2 uitspraken in eerste instantie werden gegeven. Van die zaken betroffen 97 misdrijven en 12 overtredingen. In 9 zaken waren de beklaagden officieren, dc 100 overige zaken betroffen militairen beneden den rang van officier.

Van dc 107 appèl-zaken werd in *38* gevallen het hooger beroep ingesteld door de beklaagden, in 19 gevallen door den Auditeur-Militair of Fiscaal en in 50 gevallen door beide partijen.

De beslissing in hooger beroep luidde in 70 zaken: bevestiging van het vonnis van den eersten rechter (60 onvoorwaardelijke veroordeelingen, **3** voorwaardelijke veroordeelingen en 7 vrijspraken), terwijl in 37 zaken geheele of gedeeltelijke vernietiging van het vonnis in eersten aanleg plaats had. Deze 37 gevallen zijn te onderscheiden als volgt:

Veroordeeling na vrijspraak	*3*
Vrijspraak na veroordeeling	*5*
Verzwaring van straf	3
Verlichting rail straf	11
Verwijzing naar den Comm. Officier	5
Oplegging van geldboete in plaats van vrijheidsstraf	4
Oplegging van straf voorwaardelijk	6

De sententiën in eersten aanleg gewezen behelsden beide eene onvoorwaardelijke veroordeeling.

Het totaal aantal behandelde **klachtzaken** heeft 22 bedragen. In 5 dezer werd liet beklag gedaan door officieren, in de 17 overige door militairen beneden den rang van officier. Het beklag werd in 15 gevallen ongegrond verklaard, in 3 gevallen gegrond en in 4 gevallen ben deele gegrond bevonden.

Militaire verhouding tusschen de Kon. Marine en het Leger in Nedeslandsch-Indië.

Eene principieele beslissing in eene oude kwestie.

In den avond van den 28sten Mei 1927 was een inlandsch matroos van de Kon. Marine op bezoek bij familie-leden in een Infanteriekampement te Meester-Cornelis. Terwijl hij zat te eten verscheen de sergeant van de week op ronde bij avond-appel op de chambrée en gelastte den matroos de kamer te verlaten. De matroos zette een brutalen mond op en ging niet heen vóór er ren adjudant-onderofficier-instructeur bij gekomen was, die de lastgeving herhaalde.

De vraag was nu: heeft de matroos zich schuldig gemaakt aan het militaire misdrijf van opzettelijkc ongehoorzaamheid (art. 114 Wetb. v. Mil. Strafr.)? Het antwoord op die vraag hing hier van af, of de sergeant van het Indische Leger toen en daar ter plaatse de „meerdere" was van den matroos; immers het bevel was naar den inhoud wrl een „dienstbevel" en de sergeant van de week was bevoegd het te geven.

Alzoo kwam — voor de zooveelste maal — de kwestie der hiërarchische verhoudingen tusschen het Nederlandsch-Indische Leger en de in Oost-Indië dienende Koninklijke Marine op het tapijt. Voor de zooveelste maal — echter, voorzoover bekend, voor de eerste maal na de invoering van het Wetb. v. Mil. Strafr. De matroos werd naar den Zeekrijgsraad verwezen onder telastelegging van opzettelijke ongehoorzaamheid, subsidiair huisvredebreuk. Men leze het vonnis van den Zeekrijgsraad in deze aflevering van heb tijdschrift. De beklaagde werd vrijgesproken van opzettelijke ongehoorzaamheid, omdat de Zeekrijgsraad aannam, dat een sergeant van het Nederlandsch-Indische Leger niet een „militair" was in den zin van het Wetb. v. Mil. Strafr. en dus niet de „meerdere" van den matroos in den zin van dat wetboek, weshalve de door den sergeant gegeven order ook niet kon zijn een „dienstbevel" als waarvan de niet-nakoming door den matroos strafbaar was gesteld hij genoemd art. 114.

Op het appèl van den fiscaal werd bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië van 28 October 1927 het vonnis vernietigd. Dc breedvoerig gemotiveerde uitspraak houdt in, dal de sergeant wèl de meerdere van den matroos was en dus

werd laatstgenoemde wegens opzettelijke ongehoorzaamheid veroordeeld.

Deze sententie — voor de Zeemacht in Oost-Indië en voor het Leger aldaar van principieel belang — is achter het vonnis in dit tijdschrift afgedrukt.

Op het eerste gezicht lijkt de vraag, waarom het hier gaat, al zeer eenvoudig en het antwoord dat de zeekrijgsraad er op gaf nog al vreemd. Menig militair zal geneigd zijn te vragen wat daar nu aan te twijfelen valt of een sergeant de meerdere is van een matroos. Wanneer men echter de militaire strafwetten, van vroeger en van nu, nagaat wordt die twijfel verklaarbaar. Nederland en Nederlandsch-Indië vormen wel is waar één Staat, maar hebben toch ieder eigen wetgeving en bestuur. Zij hebben ook ieder eene afzonderlijk georganiseerde krijgsmacht. De Marine, die in Indië dient is Nederlandsche zeemacht, het leger aldaar is de Nederlandsch-Indische krijgsmacht. Ieder van die krijgsmachten heeft een eigen militaire wetgeving, die o.a. door strafrechtelijke bepalingen hare interne hiërarchische verhoudingen beschermt. Het strafrecht van de eene is niet toepasselijk op het militaire personeel van de andere, dat is buiten kijf. Strekt het nu echter wèl tot bescherming van een meerdere van de andere krijgsmacht wanneer een mindere van de eene krijgsmacht tegen dien meerdere een misdrijf tegen de ondergeschiktheid pleegt, m.a.w. strekt het tot bescherming eener militaire hiërarchie die organisatorisch niet bestaat? Men voelt wel, dat dit niet van zelf spreekt. Het is dan ook onder de oude Crimineele Wetboeken nog al eens een strijdpunt geweest. De aandacht werd er bijzonder op getrokken door de Sententie van het Hoog Mil. Gerechtshof van Ned.Indië van 15 April 1911 [1]), waarbij verbeterd werd het vonnis van den Krijgsraad te Padang van 12 Januari van dat jaar, bij welk vonnis een Europeesch fuselier wegens „feitelijke insubordinatie" gepleegd tegen een korporaal-stoker der Marine was veroordeeld.

Het Hof overwoog: „dat de krijgsraad aan het gepleegde feit niet „de juiste qualificatie had gegeven; dat immers het misdrijf van in„subordinatie eerst dan aanwezig kan zijn wanneer er eene hiërar„chische verhouding bestaat tusschen den beleedigde en den be„leediger en de laatste ondergeschikt is aan den eerste; immers „alleen om die ondergeschiktheid te waarborgen de beleediging en „mishandeling van supérieuren wordt gestraft op de wijze als in „de artikelen 99 en 100 van het Crimineel Wetboek omschreven, „zoodat, waar, zooals in casu, die verhouding niet bestaat, nu de „aanrander tot het Leger van Nederlandsch-Indië en de aangerande „tot de Koninklijke Nederlandsche Marine behoort, de toepassing „van art. 100 van het Crimineel Wetboek is uitgesloten."

Sindsdien zijn meer sententiën in dien geest gewezen, die ook gevallen betroffen waarbij de beklaagde tot de Marine behoorde

1) Zie M. R. T. VII pag. 99 e.v.

en de beleedigde een hoogeren militairen rang in het Indische Leger bekleedde. Die beslissingen hadden natuurlijk niet betrekking op feiten, begaan onder omstandigheden als aangewezen in de artikelen 5 van het Crim. Wetb. voor de Zeemacht rn 8 van het Crim. Wetb. voor de Landmacht (welk wetboek voor het Leger in Ned. Indië nog geldt). In die artikelen worden respectievelijk de gerallen voorzien, dat militairen van de Landmacht aan boord van ren oorlogsschip dienst doen of overgevoerd worden en omgekeerd, dat Marine-personeel aan den wal gemeenschappelijk met het leger dienst doet. Alsdan „betreft" het Wetboek voor de Zeemacht ook de militairen der Landmacht en omgekeerd. De wetgever had er dus op gerekend, dat in gevallen waarbij eene militaire hiërarchie tusschen land- en zeemacht noodzakelijkerwijze moest bestaan cleze ook beschermd zou worden. De wijze, waarop het was geschied was echter gebrekkig; genoemde artikelen 3 cn 8 dekken elkander niet geheel en zijn ook niet ruim gcnocg. Niettemin bleven ze onveranderd bestaan, hetgeen misschien hieraan is toe te schrijven, dat ze rooi de krijgsmacht in Nederland van weinig gewicht waren. Want ile verhouding van de Nederlandsche Zeemacht tol het Nederlandsche Leger is anders dan die tot het Nederlandsch-Indische Leger. Tusschen de cerstgenoemde twee, die te zamen de Nederlandsche krijgsmacht vormen kon men een onderling hiërarchisch verband als van zelf sprekend gemakkelijk aannemen. Dat niettemin ook hierover wel verschil van opinie bestond blijkt o.a. uit hetgeen Mi.. Pols in zijn bekende toelichting op hrt Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk tc Lande bij de art. 99. 100 en 101 (insubordinatie) schrijft en waaruit volgt, dat schr. personen van hel Krijgsvolk te Water. die niet aan den wal gezamenlijk met het Krijgsvolk te Lande dienst doen, niet als meerderen in rang in den zin van die artikelen wil aanmerken. Echter de jurisprudentie was anders. Zoo werd bij Sententie van het Hoog Mil. Gerechtshof tc Utrecht van 21 September 1883 principieel beslist, dat de zee- en landmacht deelen zijn van de gezamenlijke Krijgsmacht van den Staat en te zamen één militair geheel uitmaken en dat hieruit volgt. dat de krijgslieden van het eene deel tot die van het andere in gelijke verhouding staan als tot de krijgslieden van hetzelfde deel waartoe zij behooren. Deze jurisprudentie ia constant gebleven. In Oost-Indië schijnt een overeenkomstige practijk te hebben bestaan. (zie H. V. L. Barré: Het militaire strafrecht in Nederlandsch-Indië, 3e Druk. pag. 145) met welke practijk echter door de bovengenoemde sententie van liet Hof te Batavia in 1911 principieel werd gebroken.

Sindsdien werd dus bij de toepassing van het Strafrecht tusschen de Land- en Zeemacht in Nederland een hiërarchisch verband aanwezig geacht en tusschen de Kon. Marine en het Indische Leger niet dan in de gevallen in de art. 5 en 8 der Crim. Wetboeken aangegeven. Zoo was de toestand toen op 1 Januari 1923 liet Wetboek van Mil. Strafr. in werking trad. Dit is een Nederlandsch Wetboek, geldende voor de Nederlandsche krijgsmacht en niet voor

het Indische Leger. Wanneer dat Wetboek spreekt vaii militairen zonder meer, dan worden daaronder dus niet medebegrepen de militairen van het Nederl. Indische Leger. Hier ligt o.i. dc kern van de zaak. Met die opvatting klopt dan de authentieke interpretatie, die in dat wetboek voorkomt van liet begrip „militairen". welke aangehaald wordt in het vonnis van den zeekrijgsraad te Soerabaia inzake D. Volgens art. 63. 1°. worden de Indische militairen alleen dan onder de militairen in het Wetboek bedoeld medebegrepen zoolang die zich buiten Indië of aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig bevinden.

Wat nu te denken van den uitleg, dat liet Tndisclie Hof geeft aan het moord „krijgsmacht" in art. 60? Van dat woord geeft de wet eene autlientieke interpretatie niet. Maar het gaat o.i. niet op om het Nederlandsch-Indische Leger daaronder te begrijpen op grond van art. 1 der Grondwet, hetwelk bepaalt, dat het Koninkrijk der Nederlanden o.a. het grondgebied van Nederlandsch-Indië omvat. Diezelfde Grondwet toch bepaalt, dat Indië een eigene staatsinrichting heeft (art. 61), en dat de Nederlandsche wetten en de Grondwet zelve in beginsel alleen voor het Rijk in Europa gelden (art. 2, art. 123 G.). Veel meer dan de eenheid van grondgebied beteekent hier de scheiding op het terrein der Staatsinrichting. Het Nederlandsch-Indische Leger is een orgaan van het Indische staatswezen, waarover de Nederlandsche regeering niet bescliikt.

Dit heeft — het dient gezegd — - zijn eigenaardige gevolgen. Bekend was, vóór de invoering van het Wetboek v. Mil. Strafr. de vraag of Indische militaireii, iii Nederland met verlof zijnde, wel vielen onder de rechtsmacht vaii den Nederlandschen militairen rechter en of het voor de Nederlandsche Landmacht geldende Crim. Wetb. op hen kon worden toegepast. Hierbij zij er aan herinnerd, dat voor het Indische Leger, krachtens het laatste artikel van het Crim. Wetb. dit wetboek van kracht is, behoudens de daarin door het Indische Gouvernement aan te brengen wijzigingen betreffende de straffen en dat het Indische Gouvernement onderscheidene wijzigingen heeft aangebracht, welke niet alle de straffen betreffen.

Maar in hoofdzaak ging het dan toch om de competentie-vraag. (Zie M. R. T. TV, pag. 326 e.v.). Daaromtrent werd eindelijk beslist, dat de rechtsmacht vaii den Nederlandschen militairen echter over de zich hier te lande bevindende Nederlandsche Koloniale militairen. „geacht moet worden" in de bedoeling van den wetgever te hebben gelegen. (Appr. vaii het vonnis van den Krijgsraad te Haarlem van 18 Mei 1880, M. R. T. IV, pag. 378 e.v.) Ongetwijfeld was het deze geschiedenis, welke in de Memorie van Toelichting op art. 63 Wetb. v. Mil. Strafr. (oorspr. art. 47) wordt bedoeld. De militaire hiërarchie tusschen het Nederl. Indische Leger en de Kon. Marine *in Oost-Indië* was toen geheel buiten discussie; de belangstelling daarvoor werd eerst gaande gemaakt in 1911 na de genoemde sententie van het Indische Hof d.d. 15 April van dat jaar.

Art. 63 1°. van het Wetb. v. Mil. Strafr. moest dienen om de

Indische militairen, die zich buiten Indië of wel op een Nederlandsch oorlogsschip zouden bevinden, ***uitdrukkelijk*** aan de Nederlandsche militaire rechtspraak te onderwerpen. Door de wijze, waarop dit gebeurd is — hen in die gevallen aan te merken als militairen in den zin van het Wetboek — worden zij tevens onderworpen aan de Nederlandsche militai e strafwet. De Memorie van Toelichting zegt daaromtrent woordelijk:

„Door de nu voorgedragen bepaling, dat de Koloniale militairen
„als militairen in den zin van het Wetboek zijn te beschouwen,
„zoolang zij zich buiten de koloniën of bezit-
„tingen bevinden. wordt aan de bestaande onzekerheid een
„eindt. gemaakt."

en even verder:

„Naast die algemeene uitdrukking was het noodig te dezer plaatse
„ook indachtig te zijn aan het geval, dat koloniale militairen zich
„in de kolonie aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig
„bevinden. Dat zij in die omstandigheid als militairen in drn zin
„van het Wetboek van Militair Strafrecht zijn te beschouwen, en
„dat zij de tot de Nederlandsche Marine behoorende meerderen als-
„dan ook als hunne rnrerderen hebben te behandelen. ligt voor de
„hand, doch zou zonder uitdrukkelijke wetsbepaling niet mogen
„worden aangenomen."

Hieruit blijkt dus duidelijk de positieve strekking van art. 63 1°. liet is bedoeld oni personen, die niet militairen zijn in den zin van liet wetboek. in speciale gevallen als militairen in den zin van het wetboek tc behandelen en geenszins om personen die vanzelf al militairen in den zin van het wetboek zijn in de niet genoemde gevallen niet als zoodanig te behandelen.

Hel, spreekt vanzelf dat bij art. 67, hetwelk betrekking heeft op de verhouding: van meerdere tot mindere nu ook van dr Indische militairen werd gewaagd, waaromtrent immers even te voren was bepaald dat zij —onder speciale omstandigheden — mede als militairen. in den zin van het wetboek, zouden zijn te begrijpen. Men is dan ook o.i. niet gerechtigd aan de Toelichting op art. fi7 (van der Hoeven I. pag. 544, 545) een argument te ontleenen voor de stelling, dat koloniale militairen in het algemeen militairen zijn in den zin van het Ned. Wetb. van Mil. Strafr. Het bestaan van het rang-assimilatiebesluit geeft voor die stelling evenmin steun: dergelijke regelingen bestaan ook ten aanzien van militairen en niet-militaire11 (ambtenaren, consuls). Het Kon. Besluit van 6 Augustus 1910 No. 57 is noodig om de wet te kunnen toepassen, het verschaft echter aan den rang niet meer rechten en plichten dan de wet er aan verbonden heeft.

Tegen de opvatting, dat art. 63, 1°. een negatieve strekking zou hebben t.o. van art. 76 der Invoeringswet pleit ook. dat het in 1903 wet geworden is — behoudens dan eene hier niet ter zake doende latere wijziging — terwijl de Invoeringswet eerst in de jaren 1912—'21 is vastgesteld. Het zou toch bovendien een vreemde manier van wetgeven zijn om in art. 63 1°. een gedeeltelijke her-

lialing te geven van iets wat al reeds (in art. 60) bepaald is, teneinde, voorzoover het niet herhaalde betreft, uitzondering te maken op eene regeling, die in eene andere wet gegeven wordt, i.c. die der militaire rechtsmacht.

Vooral in dit geval, waar de onttrekking aan die rechtsmacht dan moet voortvloeien uit het feit, dat de Koloniale militairen in Indië en buiten boord niet zijn militairen in den zin van het Wetb. v. Mil. Strafr., waarvan het Hof de verdere gevolgen dan niet geheel aanvaardt. Immers de sententie beslist, dat zij in zekeren zin, n.l. ten aanzien van tegen hen gepleegde feiten. toch wel als zoodanig moeten worden aangemerkt.

Intusschen — men zou met de sententie vrede kunnen hebben om der wille van het resultaat — wanneer daarmede de quaestie der militaire hiërarchie tusschen Lancl- en Zeemacht in Oost-Indië geheel van de baan was. Want er mort toch eenc oplossing gevonden worden.

Hoc is nu echter de toestand als een fuselier van het Ned. Indische Leger een misdrijf tegen de ondergeschiktheid pleegt tegen een onderofficier der Kon. Marine in Oost Indië aan den wal doch niet onder de omstandigheid beschreven in art. 44 eerste lid van het aldaar geldende Crim. Wetb. voor de Landmacht? Zal dan ook kunnen worden aangenomen dat die onderofficier de meerdere is van dien fuselier in den zin van het Crim. Wetboek, dat voor dien onderofficier niet geldt en welk wetboek eene algemeene uitdrukking als „de krijgsmacht" niet bevat?

Het is mogelijk te verwachten, maar zou het juist zijn? Wij gelooven, dat de eenige juiste oplossing door den wetgever kan worden gegeven.

Ruimen. bepalingen dan art. 63, 1°. van het Wetb. v. Mil. Strafr. thans geeft en daarmede correspondeerende voorschriften in het nieuwe militaire strafwetboek, hetwelk thans voor Indië wordt, gereed gemaakt.

MILITAIRE: RECHTSPRAAB.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 15 November 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Colleite, Vice-Adm. J. H. O. graaf van den Boach. Dr. G. van Slooten Azn.. Scliout-bij-Nacht E. Schreuders en gep. Gen.-Maj. E. A. D. E. Carp (plv.).

Waarn. Advocaat-Fiskaal: Dr. B. R. Roijer.

Wijziging door den strafoplegger van eene krijgstuchtelijke bestraffing (straf en strafreden) nietig verklaard omdat cwt. *50 (aanhef en sub a) dei Wet op de Krijgstucht de bevoegdheid daartoe alleen toekent opdat de strafoplegger zelve zal kunnen* konten *tol rechtsherstel op grond van feiten en omstandigheden, die hem bij het onderzoek niet bekend waren en, nu zij hem bekend zijn geworden, hem* tot *eene andere beslissing dan de eerstgenomene moeten leiden.*

Klacht gegrond verklaard en de oorspronkelijk opgelegde straf hersteld.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 29 September 1927, van den Kapitein h.. dienende bij ecii Regiment Infanterie, in.garnizoen te X.. waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der .... Infanterie-Brigade ingediend over de hem op 22 Augustus 1927 door zijn Regiments-Commandant, den Luitenant-Kolonel K., opgelegde strnf van drie dagen licht arrest, en over dr daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Verzuimd een officier van hoogeren rang, dien hij, beide in uniform gekleed zijnde, op den openbaren weg ontmoette, op behoorlijke wijze den militairen groet te brengen, en bij het onderzoek getracht de motieven. die dien meerdere tot liet maken van een rapport hieromtrent geleid zouden hebben, op voor dien meerdere krenkende wijze in een ongunstig daglicht te stellen.",

bij welke beslissing het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van straf en strafreden;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden:

Gehoord klager, strafoplegger en den Commandant der .... Trifariterie-Brigade, Kolonel C.;

Gelet op liet advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager op 10 Augustus 1927 door zijn Regiments-Commandant is gestraft met dc straf van „berisping" niet als strafreden:

„Verzuimd een officier van hoogeren rang, dien hij (beide in uiform gekleed zijnde) op den openbaren weg ontmoette, op behoorlijke wijze den militairen groet te brengen.":

dat klager zich over deze herri opgelegde straf en bijbehoorende strafreden niet bezwaard hreft gevoeld en daarover dan ook niet zijn beklag heeft gedaan bij den tot straffen bevoegden meerdere, onder wiens rechtstreeksch bevel de strafoplegger gesteld was;

dat deze straf en strafreden den 22sten Augustus 1927 door dien Regiments-Commandant zijn gewijzigd in de straf van drie dagen licht arrest met de strafreden:

„Verzuimd een officier van hoogeren rang, dien hij, beide in uniform gekleed zijnde, op den openbaren weg ontmoette, op behoorlijke wijze den militairen groet te brengen. en bij het onderzoek getracht dc motieven. die dien meerdere tot liet maken van een rapport hieromtrent geleid zou hebben, op voor dien meerdere krenkende wijze in een ongunstig daglicht te stellen.":

dat zich na het opleggen der eerste straf geen den strafoplegger bij de strafoplegging nog onbekende feiten of omstandigheden hebben voorgedaan;

dat de strafoplegger tot de bovenaangegeven wijziging in straf en strafreden enkel is overgegaan, omdat de in de omschrijving van de strafreden bedoelde hoofdofficier inmiddels zijn aandacht bijzonderlijk had gevestigd op bepaalde passages in de schriftelijke verantwoording, door klager vóór het opleggen van de eerste straf. aan hem ingezonden;

Overwegende dat de in artikel 50 in aanhef en onder *a* van de Wet op de Krijgstucht neergelegde bevoegdheid enkel is toegekend, opdat de strafoplegger zelf zal kunnen komen tot rechtsherstel op grond van feiten of omstandigheden, die hem bij het onderzoek niet bekend waren en, nu zij hem bekend zijn geworden, hem tot eene andere beslissing dan de eerstgenomene moeten leiden;

Overwegende op grond van het vorenstaande, dat de wijziging van de oorspronkelijke bestraffing ten onrechte is geschied. en die wijziging derhalve behoort te worden te niet gedaan, waarvan dan het gevolg is, dat in het onderhavige geval de oorspronkelijke straf met bijbehoorende strafreden ongewijzigd in stand is gebleven;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gegrond;

Vernietigt dc beslissing, door den Commandant der .... Infanterie-Brigade op het beklag genomen;

Verklaart nietig de wijziging der oorspronkelijk opgelegde straf met strafreden;

Beveelt, dat de oorspronkelijk opgelegde straf met bijbehooreiide strafreden in klager's straflijst zal worden ingeschreven in stede van de straf en strafreden, waarover beklag:

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan klager, één aan den strafoplegger. één aan den Comniandant der .... Iizfanterir-Brigade, één aan den Advocaat-Fiskaal en één aan den Minister van Oorlog.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Vergiftiging van dien kapitein Queck.

Sententie van 27 December 1927.

President,: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Collette, Vice-Adm. J. H. O. graaf van den Bosch. Dr. G. van Slooten Azn., Schout-bij-Nacht B. Schreuders. gep. Gen.-Maj. E. A. D. E. Carp (plv.).

Wnd.-Advocaat-Fiskaal: Dr. B. R. Royer.

Raadsman: Dr. E. G. S. Bourlier.

Tn de zaak van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve eischer,

tegen

J. C. G.. oud 44 jaar, geboren te Amsterdam. dirigeerend officier van gezondheid der 3de klasse, sous-chef van het Militair Hospitaal te 's-Gravenhage, beklaagde, gedetineerd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de stukken van het geding, waaronder de beschikking van den plaatselijken commandant te 'y-Gravelihage van den 14den Juli 1927, waarbij bovengenoemde G. naar het Hoog Militair Gercchtshof wordt verwczen;

Gezien de dagvaarding. vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den bcklaagdc beteekend;

Gehoord de getuigen-deskundigen, door den Advocaat-Fiskaal en de getuigen en deskundigen door den beklaagde opgeroepen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen

van verdediging, door hem cn namens hem door zijn raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur vaii eisch met conclusie, dat het den Hove behage den beklaagde schuldig te verklaren aan ..moord", en hem deswege te veroordeelen tot levenslange gevangenisstraf, met vrijspraak van hetgeen meer of anders is ten laste gelegd;

Overwegende dat beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in vorengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat, blijkens overgelegd afschrift der contrôlelijst, de beklaagde bij Koninklijk besluit vaii 12 April 1926, no. 12, met ingang van 16 April d.a.v. is benoemd en aangesteld tot Dirigeerend Officier van Gezondheid der 3de klasse, en mei ingang van 1 October 1926 is benoemd tot sous-chef van liet Militair Hospitaal te 'z-G ravenhage;

Overwegende dat aan beklaagde bij dagvaarding is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 10 April 1927 te 's-G ravenhage opzettelijk, met voorbedachten rade. ter uitvoering van zijn in kalm beraad opgevat voornemen en van zijn iii kalm beraad gevormd plan om Maria Franz Servaz Robert Queck van het leven te berooven, dezen achtereenvolgens een voor genoemden Queck doodelijke hoeveelheid van het vergif scopolamine. althans van een voor dezen doodelijk vergif, en ren voor dezen doodelijke hoeveelheid cyaankali, althans van een voor dezen doodelijke hocveelheid van een ander vergif dan het laatstbedoelde. heeft toegediend, tengevolge van de werking van welke heide toegediende hoeveelheden van voormelde vergiften of van een daarvan voornoemde Queck nog dienzelfden dag is overleden;

dat hij althans op tijd el1 plaats voormeld opzettelijk aan de gezondheid van voornoemden Queck zeer ernstig nadeel heeft toegebracht, en zulks met voorbedachten rade. door hem, ter uitvoering van zijn in kalm beraad opgevat voornemen en vaii zijn in kalm beraad gevormd plan om Queck in een toestand van zinsverbijstering te brengen, eene hoeveelheid vergif, welke. naar hij wist. dien toestand bij Queck moest of kon veroorzaken, toe te dienen, welk feit den dood vaii voornoemden Queck heeft tengevolge gehad, nadat de door beklaagde beoogde toestand van zinsverbijstering ten gevolge van de uitwerking van het toegediende vergif bij Queck inderdaad was ingetreden;

dat het in ieder geval aan zijn grove schuld is te wijten geweest, dat voornoemde Queck op 10 April 1927 te 's-Gravenhage is overleden. hebbende hij alstoen aldaar hoogst roekeloos. hoogst onnadenkend en hoogst onvoorzichtig aan dezen. hem door toediening van vergif in een toestand van zinsverbijstering, verdooving of versuffing willende brengen, eene zoodanige hoeveelheid scopolamine. althans vergif, toegediend, dat Queck tengevolge daarvan op lijd en plaats voormeld is overleden;

hebbende hij bij het begaan dezer strafbare feiten gebruik gemaakt van gelegenheid of middel. hem door zijn ambt van dirigeerend officier van gezondheid der 3de klasse geschonken;

Overwegende dat beklaagde bij zijne verhooren heeft opgegeven en bekend:

dat het zijn wensch was, dat er echtscheiding tot stand zoude komen tusschen den in de dagvaarding genoemden Queck en diens echtgenoote, getuige Spieksma; dat hij omstreeks half Januari 1927 een schriftelijk stuk in handen had gekregen, inhoudende feiten, waarop eene vordering tot echtscheiding tegen Queck zou kunnen worden gegrond; dat hem echter bleek uit door hem ingewonnen rechtsgeleerd advies, dat de juistheid van den inhoud van dit stuk, wilde het als bewijsstuk van beteekenis kunnen zijn, door Queck zou moeten zijn erkend; dat hij verder in de meening verkeerde, dat van dit stuk tot het instellen van eene vordering tot echtscheiding slechts zou kunnen worden gebruik gemaakt binnen drie maanden na de ontdekking van de daarin vermelde feiten; dat, toen hij geen kans zag in een gewoon gesprek Queck tot bedoelde verklaring te krijgen en bedoelde termijn op zijn eind liep, hij te rade is geworden aan Queck eene kleine hoeveelheid van het vergif scopolamine toe te dienen ten einde hem in een toestand van sufheid en slaperigheid te brengen en hem in dien toestand tot het afleggen van eene verklaring te krijgen; dat hij in den morgen van 10 April 1927 tegen elf uur in de woning van Queck in de van Slingelandtstraat 52 te 's-Gravenhage is gekomen en toen in zijn rechter- en in zijn linkervestzak had een fleschje, bevattende 10 milligram scopolamine, ten einde, al naar de omstandigheden dit zouden mogelijk maken, den inhoud van een dier fleschjes te ledigen in den drank, dien, zooals hem bekend was uit vorige bezoeken, Queck tegen dien tijd placht te gebruiken; dat hij deze hoeveelheid scopolamine had genomen, omdat zij, naar zijn weten, geenerlei lichamelijk letsel zou veroorzaken maar enkel een roes of suffigheidstoestand van zeer voorbijgaanden aard te voorschijn zou roepen; dat hij overigens scopolamine in zijn praktijk nooit voor inwendig gebruik had gebezigd en de juiste uitwerking daarvan bij inwendig gebruik hem dan ook niet bekend was; dat hij wel wist, dat de doodelijke dosis van dit vergif voor den mensch ongeveer 100 milligram is; dat hij dien morgen tegen twaalf uur kans heeft gezien den inhoud van een der fleschjes — dus 10 milligram scopolamine — te storten in een kop chocolade, die voor Queck gereed stond, en dat hij nog heeft gezien, dat Queck daarna beschuitjes sopte in dien drank en die beschuitjes opat; dat hij toen het huis heeft verlaten met de bedoeling in den loop van dien middag terug te keeren om te zien, of de toestand van Queck voor liet voeren van het gewenschte gesprek gunstig zoude zijn; dat hij tegen één uur dien middag telefonisch van mevrouw Queck heeft vernomen, dat haar man plotseling onwel was geworden en waarschijnlijk een beroerte had gehad; dat hij, hevig geschrokken, onmiddellijk naar de woning van Queck is gegaan en daar den

getuige dokter Blom reeds heeft aangetroffen bij Queck, die toen te bed lag; dat na eene bespreking van den toestand van den patiënt de genoemde getuige is vertrokken nadat hij, beklaagde, dien getuige, die naar Rotterdam moest, verzekerd had. dat deze gerust kon gaan, want dat hij, beklaagde, nog wel een uurtje zou blijven; dat in den loop van den middag bij Queck hallucinaties, onrust en bewegingsdrang zich vertoonden en gaandeweg de toestand van dien aard werd, dat hij nioest aannemen, dat dokter Blom, wanneer deze tegen zes uur dien middag zou terugkeeren, zooals hij bij zijn vertrek gezegd had, zou ontdekken, dat hier geene beroerte maar vergiftiging in het spel was; dat hij bovendien vreesde, dat Queck — gegeven diens karakter — bij zijn herstel, dat hij, beklaagde, zeker verwachtte, niet zou rusten vóór was onderzocht en gevonden wat en wie de oorzaak waren van de zonderlinge ziekte; dat hij door die gedachten in een zoodanigen toestand van angst en opwinding is geraakt, dat hij geen anderen uitweg meer zag om ontdekking van wat hij met Queck gedaan hiid te voorkomen dan door Queck te doodrn vóór dokter Blom terug zoude zijn; dat hij daartoe cyaankali, welk vergif hij in zijn eigen woning in dr van Speijkstraat voorhanden had. is man halen. maar alvorens uit het huis van Queck te vertrekken, aan dezen eene inspuiting in den arm heeft gegeven van drie milligram scopolamine uit het tweede fleschje, dat hij nog bij zich droeg. ten einde Queck gedurende zijne afwezigheid rustig te houden. en vervolgens aan mevrouw Queck heeft gezegd, dat hij naar huis moest voor eene boodschap aan zijne vrouw; dat hij, thuis aangekomen. van zijn voorraad cyaankali in poeclervorm zooveel — namelijk de kleinste helft. van een poeder — heeft opgelost en in een fleschje gedaan als hij noodig achtte om uitvoering te kunnen geven aan zijn plan om Queck met cyaankali te dooden; dat hij wist welke dosis cyaankali wordt aangenomen voor den mensch doodelijk te zijn; dat hij eenige weken van te voren een aantal poeders cyaankali door den getuige Dorrestein had laten gereed maken en die poeders. ten einde vervloeiing tegen te gaan, bewaarde in een glazen fleschje van Emserzout met houten stop; dat hem namelijk was gebleken, dat de poeders cyaankali, dir hij eerst door den genoemden getuige had laten maken en in een doosje in zijn kamer had bewaard, in den tijd van eene week geheel waren vervloeid en onbruikbaar geworden; dat hij de tien gram cyaankali, waarvan hij tot tweemalen toe poeders had laten bereiden, op 9 Maart 1927 had ontvangen van de Koninklijke Pharmacentische Handelsvereeniging te Amsterdam; dat die cyaankali door hem was besteld om de katten te dooden, waarvan hij in zijn tuin veel last en hinder ondervond; dat hij met het fleschje met opgeloste cyaankali en een injedie-spuitje van 2 r.M^3. inhoud tegen kwart over vier uur clien middag in de woning van Queck is teruggekeerd; dat hij toen Queck heeft aangetroffen in vrijwel denzelfden toestand. waarin hij dezen had verlaten; dat hij, zoodra hij met Queck alleen in de slaapkamer was. aan dezen dr hoeveelheid cyaankali, die hij van uit het fleschje in het injectie-

spuitje had opgezogen, lieeft ingespoten, waartoe hij hem eerst eene inspuiting in den rechter-onder-arm en, toen Queck tijdens de inspuiting dezen arm plotseling terugtrok. een? inspuiting van al het overige in den linker-onderarm heeft gegeven; dat Queck eenigen tijd daarna is overleden en hij, beklaagde, vervolgens telefonisch getuige dokter Blom heeft gewaarschuwd, die tegen kwart vóór zeven uur ten huize van Queck is gekomen;

Overwegende dat onder eede hebben verklaard de getuigen: J. C. Queck — Spieksma:

dat beklaagde in den morgen van 10 April 1927, omstreeks elf uur, ten haren huize in de van Slingelandtstraat 52 te 's-Gravenhage is gekomen; dat voor haren echtgenoot, den in de dagvaarding genoemden Queck, dien morgen, terwijl beklaagde in de huiskamer nog aanwezig was. aldaar een kop chocolade is neergezet en haar echtgenoot die ohocolade heeft gedronken; dat haar echtgenoot tegen half één uur onwel is geworden en zij hem heeft hooren zeggen, dat hij wel eene beroerte zou hebben gehad; dat zij telefonisch getuige dokter Blom en beklaagde daarvan lieeft verwittigd; dat beiden spoedig zijn gekomen, maar getuige Blom ook spoedig weer is vertrokken en beklaagde ten haren huize is gebleven; dat haar echtgenoot vreemde oogen had, wartaal sprak. haar niet herkende, onrustig was en met moeite in zijn bed was te houden; dat beklaagde in den loop van den namiddag hare woning heeft verlaten na haar te hebben gezegd. dat hij zijne vrouw eene boodschap had te geven; dat hij na geruimen tijd is teruggekomen en vervolgens bij haren echtgenoot in de slaapkamer alléén is gebleken; dat hij later op den middag haar is komen waarschuwen en zii toen gezien heeft. dat haar echtgenoot bewegingloos in zijn bed lag;

P. J. Blom, arts te 's-Gravenhage, tevens als deskundige:

dat hij op 10 pAril 1927 tegen één uur des namiddags telefonisch vernam van de getuige mevrouw Queck, dat haar echtgenoot plotseling ongesteld was geworden en wel eene beroerte zou hebben gehad; dat hij ten huize vair Queck dezen ongesteld te bed aantrof; dat kort na hem de beklaagde kwam. die hem zeide, dat hij. beklaagde, nog wel bij den patiënt zou blijven; dat hij, getuige, die naar Rotterdam moest, daarop is weggegaan; dat hij, door beklaagde telefonisch gewaarschuwd, tegen kwart vóór zeven uur ten huize van Queck is teruggekeerd en daar toen in de slaapkamer het lijk van Queck heeft aangetroffen, dat beklaagde toen ook aanwezig was:

C. Th. Dorrestein, assistent-apotheker: dat de beklaagde hem in de maand Maart 1927 heeft gebracht ceii fleschje, gekurkt en voorzien van het zegel van de Koninklijke Pharmaceutische Handelsvereeniging te Amsterdam, volgens het etiket bevattende eene hoeveelheid cyanetum kalicum purissimum; dat hij toen, in opdracht van beklaagde. van deze stof in het fleschje een aantal poeders, elk inhoudende 300 milligram, heeft klaargemaakt, die hij elk in perkament poederpapier heeft verpakt, waarna hij de poeders in een doosje heeft verpakt en aan beklaagde afgeleverd te zamen met het fleschje

met het resteerend deel van de stof. welk fleschje hij van zijn zegel had voorzien; dat op 22 Maart 1927 beklaagde hem dit fleschje dat toen nog van dit zegel was voorzien. lieeft teruggebracht met opdracht vijf poeders. elk van 600 milligram. van de stof in liet fleschje gereed te maken; dat beklaagde hem toen tevens bracht een leeg origineel fleschje van Emserzout en hem verzocht de gereedgemaakte poeders in dit fleschje te doen ten einde deze poeders beter te kunnen bewaren. zeggende beklaagde, dat dc vorige poeders vochtig waren geworden en waren vervloeid; dat hij dienzelfden of den volgenden dag de opdracht lieeft uitgevoerd cn de poeders, elk van 600 milligram. in het daarvoor bestemde fleschje lieeft afgeleverd. terwijl hij het fleschje, waarin zicli het restant van de stof bevond. wederom heeft verzegeld en 'iegelijk met de poeders aan beklaagde heeft afgeleverd;

Overwegende dat een schrijven van de Koninklijke Pharmaceutische Handelsvereeniging te Amsterdam van 13 Mei 1927, gericht tot den rechter-commissaris voor strafzaken te 's-Gravenhage, inhoudt, dat die Handelsvereeniging aan den heer J. C. G. geleverd heeft op 9 Maart 1927 vier buisjes Hydrobromas: scopolamiiii à 0.100 gram en 10 gram Cganetum kalicum purissimum en op 29 Maart 1927 vier buisjes Hydrobromas scopolamini à 0,100 gram;

Overwegende dat onder eede hebben verklaard de deskundigen: R. R. Rochat en J. J. Th. Vos. beiden arts te 's-Gravenhage, ieder voor zich, eensluidend:

dat zij blijven volharden bij den inhoud van het schriftelijk rapport, door hen uitgebracht aan den rechter-commissaris voor strafzaken bij de Arrondisssments-Rechtbank te 's-Gravenhage omtrent de door hen op 12 April 1927 verrichte uit- en inwendige schouwing van liet lijk van Maria Franz Servaz Robert Queck. van welk rapport de conclusie is:

1e. In dit lijk werden geene ziekelijke afwijkingen gevonden, die den dood zouden kunnen verklaren:

2e. Aan de strekzijde van den linker-onderarm werden steekwondjes gevonden. Het onderhuidsche weefsel op die plaats verspreidde bij insnijding een geur van bittere amandelen;

A. H. Schirm. directeur van de gemeente-apotheek, en prof. dr. D. H. Wester, apotheker te 's-Gravenhage, ieder voor zich, eensluidend:

dat zij blijven volharden bij den inhoud van het schriftelijk rapport, door hen uitgebracht aan den rechter-commissaris voor strafzaken bij de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage naar de aanwezigheid van 1e. blauwzuur, eventueel gebonden aan kalium of natrium, 2e. scopolamine. althans een mydriatisch werkend tropaalcaloid, in deelen, afkomstig uit het lijk van Maria Franz Servaz Robert Queck, namelijk a. oppervlakkig spierweefsel van den linker- a m. *b.* dieper gelegen spierweefsel van den linkerarm, c. maaginhoud, d. dundarminhoud, *e.* dikdarminhoud, *f.* urine. g. bloed.

h. hersenen. *i*. longen, j. lever en nieren, van welk rapport de conclusies zijn:

1o. in 54 gram (van de 59 gram) oppervlakkig en dieper gelegen spierweefsel van den inkerarm werd eene hoeveelheid blauwzuur gevonden. overeenkomencl met 39 milligram cyaankalium;

2o. in geen der andere materialen kon blauwzuur worden aangetoond;

3o. in maaginhoud, urine en hersenen werd aanwezigheid van scopolamine, althans van een mydriatisch werkend tropa-alcaloid, vastgesteld;

dr. L. van Itallie, hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Leiden, en dr. U. G. Rijlsma. pharmacoloog aan het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid te Utrecht, ieder voor zich, eensluidend:

dat zij blijven volharden bij den inhourl van het schriftelijk rapport, door hen uitgebracht aan den raad-commissaris uit het Hoog Militair Gerechtshof, in welk rapport zij de hun gestelde vraag, of het toedienen van de dosis scopolamine, door den beklaagde opgegeven, den dood tengevolge kan hebben. hebbeii beantwoord in dezen zin, dat hun geen geval bekend is. waarin een dosis van 13 milligram hydrobromas scopolamini den dood heeft veroorzaakt, rn dat het hun derhalve zeer onwaarschijnlijk xoorkoint, dat de dosis. door den beklaagde opgegeven, den dood van een volwassen mensch tengevolge kan hebbeii. ril in wrlk rapport zij verder hebben aangevoerd. dat 150 milligram kalium-cyanide voor een volwassene een doodelijke dosis is en dat, wanneer in liet spierweefsel in de buurt der plaats van inspuiting eene hoeveelheid blauwzuur wordt gevonden. die overeenkomt met 39 milligram kalium-cvanide. alsdan vaststaat. dat zeker eene grootere hoeveelheid is aangewend;

Overwegende dat het Kof door de voorgaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht. dat de beklaagde van het hem bij dagvaarding in ílc eerste plaats ten laste gelegde heeft begaan: dat hij op 10 April 1927 te 's-Gravenhage opzettelijk. ter uitvoering van zijn voornemen en zijn plan om Maria, Franz, Servaz, Robert Queck van het leven te berooven. dezen een voor hem, Queck. doodelijke hoeveelheid cyaankali heeft toegediend, tengevolge van de werking van welke toegediende lioeveelheid van dat vergif genoemde Queck nog dienzelfden dag is ove leden;

Overwegende dat wel door den beklaagde en diens raadsman is aangevoerd, dat de toediening van de cyaankali niet de oorzaak van den dood van Queck kan zijn geweest:

1e. omdat de cyaankali in poedervorm. tengevolge van de bewaring in een glazen fleschje met enkel een houten stop en zonder goed sluitende capsule in een veelal openstaande kast van een dokters-werkkamer. reeds in belangrijke mate moet zijn vervloeid geweest en in niet-vergiftige stoffen moet zijn omgezet geweest, toen beklaagde daarvan eene hoeveelheid nam:

2e. omdat bij het oplossen, overgieten, opzuigen in de injectiespuit van deze hoeveelheid nog een deel moet zijn te loor gegaan en

bovendien is gemorst, toen bij de eerste inspuiting Queck plotseling den arm terugtrok;

c. omdat in geen der lijkdeelen, behalve in het spierweefsel van den linker-onderarm, ook maar een spoor van cyaankali is aangetroffen;

4e. omdat de dood van Queck meer dan een uur na de inspuiting met cyaankali heeft plaats gevonden en de gewone verschijnselen van cyaankali-vergiftiging zich niet hebben vertoond en de dood op geheel andere wijze is ingetreden dan bij cyaankali-vergiftiging pleegt te geschieden;

dat echter het Hof door dit alles niet is geschokt in zijne op wettelijke bewijsmiddelen steunende overtuiging, dat hier de cyaankali de doodsoorzaak is geweest;

dat hierbij op den voorgrond staat de conclusie van de deskundigen, Rochat en Tos, dat geene ziekelijke afwijkingen zijn gevonden, die den dood van Queck zouden kunnen verklaren;

dat voor het Hof verder vaststaat, dat ook de scopolamine hier den dood niet heeft veroorzaakt; dat wel van de zijde van de verdediging is gewezen op twee gevallen, in de litteratuur bekend, waarin op de toediening van respectievelijk één en een half milligram scopolamine de dood gevolgd zoude zijn, maar de deskundigen van Italie en Bijlsma hebben verklaard, dat hun die gevallen niet onbekend waren maar zij daaraan geen waarde kunnen toekennen als onvoldoende gestaafd en zonder duidelijke bron en dat die gevallen in de nieuwere litteratuur dan ook niet meer voorkomen; dat wel de verdediging nog heeft gewezen op een aantal in de litteratuur bekende gevallen, waarin de toediening van reeds zeer kleine hoeveelheden scopolamine ernstige vergiftigingsverschijnselen heeft veroorzaakt, maar dit niet bewijst, waarop het hier juist aankomt, dat zoo kleine hoeveelheden den dood van een volwassen mensch kunnen veroorzaken; dat in elk geval de toegediende dosis scopolamine hier zeer ver beneden de algemeen bekende, doodelijke dosis is geweest;

dat, waar dus ziekelijke afwijkingen en toediening van scopolamine als doodsoorzalien moeten worden uitgeschakeld en waar van toediening of opneming van eenig ander vergif, behalve dan cyaankali, ten deze geen sprake is geweest en niets gebleken is en de omstandigheden daarop ook in het geheel niet wijzen, het op zichzelf reeds vlak voor de hand ligt om de cyaankali als oorzaak van den dood aan te merken;

dat eene hoeveelheid van 250 tot bijna 300 milligram — de kleinste helft van een der poeders van 600 milligram — de doodelijke dosis verre overschrijdt en toelaat, dat bij het oplossen, overgieten, opzuigen in de injectie-spuit daarvan telkenmale een weinig verloren gaat en dat ook nog iets wordt gemorst zonder dat het overblijvende beneden de doodelijke dosis geraakt;

dat bij het onderzoek omtrent het vervloeid en omgezet zijn van de cyaankali enkel dit is gebleken, dat beklaagde tegen dit vervloeien gewaarschuwd was door hetgeen er met de eerst bereide poeders

was gebeurd en dat hij daartegen maatregelen had getroffen door de daarna bereide poeders te bewaren in een glazen fleschje met houten stop; dat hij nu wel heeft beweerd, dat de capsule over dit fleschje niet meer sloot, maar de getuige Dorrestein, aan wien hij het fleschje had gebracht onder mededeeling mal er niet de vorige poeders was gebeurd, heeft verklaard zich van het niet sluiten van de capsule niets te herinneren;

dat het Hof geen waarde hecht aan het niet meer aantreffen van sporen van cyaankali in een van de andere lijkdeelen dan het spierweefsel, omdat wetenschappelijk vaststaat, dat de sporen van cyaankali zeer spoedig uit het bloed en de organen verdwijnen, en daarmede volkomen in overeenstemming zijn de ervaringen door de deskundigen in deze zaak medegedeeld, die bij hunne proeven op dieren na een na twee dagen ingesteld onderzoek enkel ter plaatse van inspuiting cyaankali hebben teruggevonden en soms zelfs daar niet;

dat het Hof evenmin waarde hecht aan het meer dan een uur na de inspuiting met cyaankali sterven van Queck, omdat de deskundige dr. Bijlsma ter zitting heeft verklaard, dat dit niets abnormaals is, de dood meestal intreedt 15 minuten tot een uur na de toediening van het vergif en er in de litteratuur ook gevallen bekend zijn, waarin na toediening van cyaankali de dood na meer dan één uur intrad;

dat, aangenomen, dat de verklaringen van den beklaagde omtrent het uitblijven der gewone verschijnselen van cyaankali-vergiftiging en het intreden van den dood juist zijn, deze verklaringen van geen belang zijn, in aanmerking genomen hetgeen de deskundigen van Italie en Bijlsma blijkens hun rapport hebben zien gebeuren bij honden, aan welke eerst een dosis scopolamine en daarna een doodelijke dosis cyaankali was toegediend;

Overwegende dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde heeft gehandeld met voorbedachten rade, ter uitvoering van zijn in kalm beraad opgevat voornemen en van zijn in kalm beraad gevormd plan, omdat het Hof aanneemt, dat dit voornemen en dit plan zijn opgevat en gevormd in een zoodanigen toestand van angst voor ontdekking en opwinding over de mogelijke gevolgen daarvan, dat kalm beraad voor beklaagde tijdens de voorbereiding en tenuitvoerlegging van het plan uitgesloten waren;

Overwegende dat het Hof evenmin wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde bij het begaan van liet strafbaar feit gebruik heeft gemaakt van gelegenheid of middel, hem door zijn ambt van dirigeereila-officier van gezondheid der 3de klasse geschonken; dat immers beklaagde ten huize van Queck niet kwam in zijn voormeld ambt en hij ook niet als zoodanig van getuige dokter Blom de behandeling van Queck heeft overgenomen, maar als huisvriend-geneeskundige aanwezig was;

Overwegende dat. nu wettig en overtuigend bewezen is. wat bij de dagvaarding aan beklaagde in rle eerste plaats is ten laste gelegd,

een onderzoek naar hetgeen hem daar verder is ten laste gelegd, overbodig is geworden:

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als: „doodslag";

Overwegende dat het feit is gepleegd onder zoodanige omstandigheden — het opzettelijk dooden van een weerloos mensch door een geneesheer-huisvriend met de werktuigen en de middelen van zijn wetenschap, zulks om de sporen uit te wisscheii van reeds te voren tegen hetzelfde slachtoffer door hem gepleegde misdadige handelingen — dat daarop de zwaarste straf moet worden gesteld. waarover het Wetboek van Strafrecht de beschikking geeft;

Overwegende dat de beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt is om in den militairen stand te blijven;

Gezien de artikelen 1. 23. 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 27, 287 van het Wetboek van Strafrecht. 82 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 75, 76a van 's Hofs Provisioneele Instructie en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in eersten aanleg in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat beklaagde heeft begaan hetgeen boven als bewezen is aangenomen; qualificeert dit als: „doodslag";

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren:

Bepaalt, dat de tijd. door den veroordeelde in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht van 13 April 1927 af;

Ontslaat beklaagde uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende maclit te dienen;

Verklaart het ten laste gelegde voor het overige niet wettig en overtuigend bewezen, en spreekt beklaagde daarvan vrij.

Ter openbare terechtzitting van 13 December 1927 heeft de Advocaat-Fiskaal zijn conclusie van eisch genomen, waarna de raadsman Dr. E. G. S. Bourlier zijn pleidooi gehouden heeft. De korte weergave van een en ander volgt hieronder.

Conclusie van eisch.

Zelden zal Uw Hof geroepen zijn om een zoo ernstige misdaad te berechten, als die welke ons heden bezig houdt.

Een vriend, die zijn vriend, een dokter die zijn patiënt vermoordt alleen om zich het bezit van zijne vrouw te verzekeren, is zeker wel het ergste wat zich op dat gebied denken laat.

Aanvankelijk is ook de echtgenoote van het slachtoffer ernstig verdacht geweest van debet te zijn aan den moord, op haren echtgenoot gepleegd, doch uil de door den Rechter-Commissaris gehouden instructie is niet gebleken van medeplichtigheid harerzijds en zoo werd de zaak naar Uw Hoi verwezen en zal Uw Hof in de eerste

plaats tlr vraag hebben te beantwoorden, het bewijs van welke feiten: moord, doodslag of dood door schuld, welke aan den beklaagde bij dagvaarding zijn te laste gelegd, is geleverd en in de tweede plaat:, welke straf aan den beklaagde voor lirt als bewezen aangenomen feit moet worden opgelegd.

In het kort wil ik ilc feiten nagaan, zooals die uit het gehouden onderzoek zijn komen vast te staan, en wij zien daii dat er een goede verstandhouding bestond tusschen de beide families, men zag elkander over en weer veel, had partijtjes samen, de kinderen speelden met elkander, kortom er bestond een zrrr vriendschappelijke verhouding. Uit dien omgang ontstond langzamerhand een intieme verhouding tusschen beklaagde en mevrouw Queck, die tol een al te intieme, een verboden verhouding heeft geleid.

Vanaf dat oogenblik zonnen beklaagde en mevrouw Queck op een middel om de banden, die ieder hunner door hun huwelijk bonden, t(ontbinden om clan samen ie kunnen trouwen, maar d(, moeilijkheid was het eenig kind van partij Queck.

De vader was zeer gehecht aan dat kind en zou nooit in ren echtscheiding bewilligen, wanneer hij afstand van het kind moest doen, terwijl de moeder eveneens liet kind wilde behouden.

Volgens beklaagde was nu het plan om Queck in zoodanigen toestand tc brengen, dat hij een overeenkomst zou teekenen, waarbij met wederzijdsch goedvinden na eene eventueele echtscheiding het kind aan de moeder zou worden toegewezen.

Er werd raad gevraagd aan een jurist, die echter als zijn meening te kennen gaf, dat een dusdanige overeenkomst geen rechtskracht bezat en van nul en geener waarde was.

Ook beklaagde wist dat: mevrouw Queck had het hem meegedeeld.

Niettegenstaande die wetenschap geeft beklaagde aan zijn vriend Queck, toen hij als gewoonlijk op Zondagmorgen hem komt bezoeken, in een kop chocolade eene hoeveelheid scopolamine met het doel, zooals hij zegt, om hem in benevelden toestand te brengen, waardoor hij lichter zou zijn te bewegen een overeenkomst aan te gaan om na eventueele echtscheiding afstand van het kind te doen.

Toen hem er op gewezen was, dat de ongeldigheid van zulk een overeenkomst hem niet onbekend was, is beklaagde van houding veranderd en heeft als reden voor het toedienen van de scopolamine opgegeven, dat hij zijn vriend Queck de bekentenis wilde ontlokken zich aan overspel te hebben schuldig gemaakt, om zijne vrouw een reden tot echtscheiding in handen te spelen.

Naar mijne vaste overtuiging had het toedienen van de scopolamine geen ander doel dan om daardoor Queck van liet leven te beroovcn. Ik kan dit iiict bewijzen, nu de deskundigen niet hebben kunnen vaststellen, of de dosis van het toegediende vergif een laetale was, maar hoe is dan de houding van beklaagde te verklaren, die, toen hij bemerkte dat de hoeveelheid scopolamine, die hij aan zijn vriend Queck in de chocolade had toegediend, te groot was en Queck

in plaats van in een benevelden toestand, wild en opgewonden was geworden, hem niet een tegengif geeft of iets anders in het werk stelt om de doodelijke werking van het vergif te verijdelen, maar hem bovendien nog een injectie met scopolamine geelt? Dat werd naar mijne meening alleen gedaan om de uitwerking van de toegediende hoeveelheid scopolamine te bespoedigen. Toen dit echter ook nog niet genoeg hielp en de dood niet spoedig genoeg intrad, is beklaagde naar huis gegaan om een sterker werkend vergif te halen.

Ten einde voor het zich verwijderen van zijn patiënt tegenover mevrouw Queck een reden te geven, bedenkt beklaagde een niets beteekenende boodschap, die hij thuis moest gaan doen, maar dit geschiedde alleen om het zeker werkend vergif cyaankali te gaan halen. waarvan hij zich van te voren van een groote hoeveelheid had voorzien, quasi om de katten in zijn tuin te dooden.

Hij maakt eene oplossing van cyaankali gereed, bedenkt zich onderweg, dat het spuitje, dat hij heeft meegenomen, te klein is en keert eerst nog op zijn schreden terug om een grooter mee te nemen. Aldus voorzien van het noodige materiaal, komt beklaagde bij zijn slachtoffer terug. weet mevrouw Queck uit de kamer, waar haar echtgenoot te bed lag, te verwijderen en bewerkstelligt daarna bij zijn patiënt een injectie met het doodelijk gif en toen die eerste injectie door de tegenwerking van Queck niet volkomen gelukte, een tweede met het gevolg, dat Queck binnen korten tijd overleed.

Dit zijn in het kort de feiten, zooals die door het nauwgezet onderzoek, dat de Raad-Commissaris Mr. Jellinghaus wel zoo goed is geweest op zich te nemen en met grooten ijver volbracht heeft, zijn komen vast te staan.

Beklaagde heeft die feiten grootendeels bekend en verschillende getuigen zijn daar om die bekentenis te staven.

De vraag is nog, aan de werking van welk vergif de dood van Queck moet worden toegeschreven.

Zooals ik reeds zeide, hebben de deskundigen niet kunnen vaststellen, dat de toegediende dosis scopolamine een bepaald laetale dosis is geweest.

De hoeveelheid cyaankali, die door de deskundigen prof. dr. Wester en dr. Schirm in het lijk werd aangetroffen, was echter zonder eenigen twijfel zoo groot, dat de dood van Queck ontegenzeggelijk aan de toediening van dat vergif moet worden toegeschreven.

Prof. dr. Van Italie en dr. Bijlsma, die bereidwillig het deskundig onderzoek in dezen op zich hebben willen nemen, hebben tal van proeven genomen om te constateeren of er antagonisme bestaat tusschen scopolamine en kalium cyanide niet dien verstande dat na het ingeven van scopolamine en daaropvolgende injectie met kalium cyanide de typische vergiftigingsverschijnselen voor kalium cyanide niet optreden. Merkwaardig was, dat zich bij Queck na de injectie met kalium cyanide niet de gewone verschijnselen van een cyaanvergiftiging hadden voorgedaan.

De deskundigen hebben echter door de vele proeven, die zij daar-

omtrent op levende dieren hebben genomen, kunnen vaststellen, dat na de toediening van scopolamine de typische verschijnselen voor vergiftiging met kalium cyanide niet behoeven op te treden en dat daarentegen de **cyaankalium-vergiftiging** onder een geheel ander beeld kan verloopen. Uit het uitblijven vaii de krampen na de toediening van cyaankalium kan daarom niet worden geconcludeerd, dat in het onderhavige geval de toediening van cyaankalium niet als de doodsoorzaak mag worden aangenomen. Als men het rapport van de deskundigen leest, zooals dat mondeling door hen is toegelicht. zal niemand Uwer aarzelen om aan te nemen. dat Queck inderdaad aan de toediening vaii kalium cyanide gestorven is.

Beklaagde heeft daarmede zijn doel bereikt. want volgens zijn herhaalde verklaring was zijn opzet daarop gericht om kapitein Queck het leven te benemen.

Aan welk misdrijf maakte hij zich nu daarbij schuldig?

Bij dagvaarding is hem ten laste gelegd moord, doodslag of dood door schuld.

Het laatste misdrijf kan na beklaagde's verklaring en het onderzoek van de deskundigen direct geëlimineerd worden en is hier van dood door schuld geen sprake. Het verschil tusschen moord en doodslag is alleen gelegen daarin. dat bij moord voorbedachte raad aanwezig moet zijn.

Bij *doodslag* zijn besluit en uitvoering ééne handeling, bij *moord* zijn zij gescheiden door een tijdruimte, die nadenken en overleg omtrent de uitvoering, maar ook het laten varen van het voornemen toelaat.

Kaar mijne meening zijn hier alle elementen voor het misdrijf van moord aanwezig.

Beklaagde zou door de omstandigheden en moeilijkheden, waarin hij meer cri meer verstrikt raakte, wellicht in een toestand geraakt kunnen zijn, waarin hij zijn normale denkvermogen verloren zou hebben. Uit liet verhaal, zooals hij dat aan den Rechter-Commissaris gedaan heeft, blijkt daarvan niets.

Bij het toedienen van de scopolamine was er vaii eenigen pathologischen affecten-toestand geen sprake en nu is het wel mogelijk, dat beklaagde, toen hij de gevolgen van liet toedienen der scopolamine. die hij volgens zijn zeggen niet had verwacht, waarnam, angstig geworden is maar dat hierbij van een pathologischen toestand gesproken zou moeten morden, is allerminst gebleken.

Toen hij zag, wat er gebeurde, heeft beklaagde overlegd wat hij nu verder zou doen en heeft hij om zijn besluit een cyaankali-injectie te geven ten uitvoer te brengen eerst tegenover de echtgenoote een motief moeteii zoeken oni naar huis te kunnen gaan, heeft hij thuis de cyaankali-oplossing klaar gemaakt, i:, nog eens weer op zijn weg teruggekeerd om een grootere injectiespuit te gaan halen en heeft daarna de injectie gegeven.

Onder die omstandigheden kan er naar mijne meening toch zeker

niet gesproken worderi van een impulsieve daad, ten uitvoer gebracht onder invloed van een heftig affect.

Zoo ooit, dan is hier voorbedachte raad aanwezig en zal beklaagde veroordeeld moeten worden als schuldig aan moord.

De vraag is: welke straf aan den beklaagde mort worden opgelegd:

En nu keer ik terug naar hetgeen ik bij den aanvang van mijn requisitoir gezegd heb. een man van de ontwikkeling en van den stand van beklaagde, die zich niet ontziet zijn vriend en patiënt met voorbedachten rade van het leven te berooven met geen ander motief. terwijl hijzelf getrouwd en vader van drie kinderen is, dan om zich liet bezit van de vrouw van ziin slachtoffer te verzekeren. is wel hrt ergste wat zich denken laat.

Het is mij niet gelukt eenige verzachtende omstandigheid in dezen te vinden, hoe gaarne ik zulks ook had gedaan. Geen schijn van eenig berouw is mij gebleken uit de houding van beklaagde gedurende al den tijd. dien hij in voorarrest heeft doorgebracht. Met een ijver. een betere zaak waardig. houdt hij zich bezig met de studie over de vraag. in hoeverre ziin slachtoffer aan de hem toegediende vergiften kan zijn bezweken. oin te trachten door allerlei spitsvondigheden aan de gerechte straf te ontkomen.

Bij een zoo zwaar misdrijf mag geen genade voor recht gelden en meen ik de zwaarste straf, daarop gesteld, te moeten vordereiz.

Ik heb de eer te requireeren. dat beklaagde zal schuldig worden verklaard aan moord en mrt toepassing van de betrekkelijke wetsartikelen zal worderi veroordeeld tot levenslange gevangenisstraE.

Voor het geval Uw Hof niet met het opleggen van die straf zou kunnen meegaan en tot het opleggen van een tijdelijke gevangenisstraf zou besluiten. meen ik te moeten vragen oin, waar beklaagde zijn misdaad pleegde als dirigeerend-officier van gezondheid, dat hij alsdan zal mogen worden ontzrt uit de rechten om bij de gewapende macht te dienen en het ambt van officier van gezondheid uit te oefenen.

Pleidooi,

Pleiter vangt zijn pleidooi aan met te zeggen, dat het zwaartepunt in deze zaak op wetenschappelijk terrein ligt, en dat dus gezamenlijk de juiste weg moet worden gezocht. Uit de debatten van de deskundigen is duidelijk gebleken. dat het geenszins zoo grmakkelijk is als het Openbaar Ministerie het maakt.

Pleiter protesteert er tegen, dat beklaagde onsympathiek is genoemd omdat hij in de cel zich met zijne verdediging heeft bezig gehouden. Hei is het goed recht van beklaagde, die zich. zij het door eigen schuld. in gevaar gevoelt. zijne verdediging voor te bereiden en te trachten te redden. wat er nog te redden valt. Pleiter noemt het eerder onsympathiek om dezen beklaagde iedere kans voor zijn verder leven om nog iets voor vrouw en kinderen te verdienen. te benemen.

Vervolgens de wetenschappelijke zijde van de zaak behandelende en de rapporten der deskundigen besprekende, betoogt pleiter aan de hand van verschillende schrijvers, dat reeds door toediening van een uiterst geringe hoeveelheid scopolamine ernstige vergiftigingsverschijnselen met hallucinaties kunnen ontstaan, en dat zich zelfs een geval tnet doodelijken afloop heeft voorgedaan na toediening van één milligram. Volgens pleiter is liet rapport der deskundigen op dit punt onjuist, en kan de in deze toegediende hoeveelheid scopolamine wel degelijk den dood hebben veroorzaakt.

De geheele vervolging, aldus pleiter. berust op de verklaringen van beklaagde en wel alleen op die verklaringen, welke geheel juist zijn. Het gaat niet aan, er zooveel van te nemen als goeddunkt. Volgens de verklaring van beklaagde kwam de dood na de inspuiting niet cyaankali niet binnen den daarvoor wetenschappelijk bekenden tijd. Pleiter concludeert. dat hierdoor vaststaat. dat geen laetale dosis is toegediend, en wijst er op dat beklaagde's verklaring omtrent het tijdstip van overlijden bevestigd wordt door de verklaring van mevrouw Queck. Vast is komen te staan. dat de patiënt een half uur na de toediening van de cyaankali nog hallucineei.de. Van het begin af heeft beklaagde er op gewezen, dat de typische verschijnselen van cyaankali-vergiftiging niet waren opgetreden. Pleiter zegt, dat het dus niet juist is, dat beklaagde op dit punt op eene bekenienis zou zijn teruggekomen.

T'oorts wijst pleiter er op, rlat omtrent de grootte rari de door beklaagde genomen dosis cyaankali niets bekend is. dat beklaagde geen dosis heeft kunnen opgeven en dat de berekening van de deskundigen, naar pleiters meening, fictief is. Het Hof zal deze omstandigheid en het ontbreken van elk symptoom van cyaankali-vergiftiging bij zijne beraadslaging dan ook niet nit liet oog mogen verliezen.

Het rapport, aldus pleiter. houdt bovendien geen rekening met het lichaamsgewicht van den betrokken persoon.

De vraag onitreint het antagonisme tusschen scopolamine cri cyaankali besprekend, betoogt pleiter dat heide vergiften elkanders werking beïnvloeden. Het feit, dat beklaagde, hoewel dit wetende, daarmede geen rekening hield. teekent zijn gemoedstoestand in den bewusten namiddag.

Het antagonisme nader uitwerkend en wijzend op de proeven met honden, zegt pleiter dat voor iemand van de postuur van kapitein Queck de laetalc dosis op 187½ milligram moet worden gesteld. Voor verschillende deskundigen, die de gewone laetale dosis op veel hooger clan 150 milligram stellen, is de dosis van 187½ milligram nog maar een minimum. De door beklaagde toegediende hoeveelheid was absoluut onvoldoende om den dood van kapitein Queck te kunnen veroorzaken; beklaagde heeft dit, volgens pleiter. van het begin der instructie af beweerd. Als beklaagde kapitein Queck met voorbedachten rade had willen dooden. dan had hij zeer zeker wel een ander middel kunnen vinden, waar geen liaan naar gekraaid zou hebben. De vraag, of uit de door de deskundigen, blijkens hun rap-

port. in de lijkdeelen aangetroffen hoeveelheid cyaankali geconcludeerd kon worden, dat dit vergif de oorzaak van den dood is geweest, moet volgens pleiter ontkennend worden beantwoord, waarbij hij er op wijst, dat in de organen geen cyaankali is gevonden, alleen een rest ter plaatse van inspuiting.

Pleiter concludeert, dat te weinig cyaankali is ingespoten, om den dood te kunnen veroorzaken.

Nadat is gepauseerd, zet Mr. Bourlier zijn pleidooi voort en herhaalt, dat kapitein Queck een heel anderen dood gestorven is dan die door cyaankali-vergiftiging. Terwijl de ademhaling nog voortging, stond het hart reeds stil.

Een bekend deskundige, Kohn-Abrest, aan wien pleiter dit geval heeft voorgelegd en op wien de in deze zaak gehoorde deskundigen zich ook beroepen hebben, heeft hem geschreven dat Queck niet aan de cyaankali-injecties kan gestorven zijn, omdat na twee dagen nog geen enkel spoor van dit vergif gevonden was. Volgens Kohn-Abrest is het zóó onaannemelijk dat kapitein Queck is gestorven door vergiftiging met KCN, nu de sporen daarvan *in de organen* niet zijn teruggevonden, dat hij de meening gerechtigd achtte, dat kapitein Queck is gestorven op liet oogenblik van de inspuiting of dat de inspuiting is gedaan post mortem.

Vervolgens wijdt pleiter enkele beschouwingen aan de omstandigheden, waaronder de cyaankali-poeders door beklaagde te zijnen huize werden bewaard en wijst hij er op, dat de door beklaagde gebruikte cyaankali in hooge mate was vervloeid. De vraag, hoeveel cyaankali nog aanwezig was in het poedertje, dat beklaagde voor de inspuiting heeft opgelost, is niet te beantwoorden. Er moet echter zooveel verloren zijn gegaan, dat na de injecties zich geen symptomen van cyaankali-vergiftiging konden vertoonen.

Aan de hand van de aangehaalde litteratuur en deskundige schrijvers concludeert pleiter, dat er geen bewijs is, dat de dood door cyaankali is veroorzaakt.

Voorts er op π-ijzende dat de aanvankelijk ongelimiteerde opdracht aan de heeren Schirm en Wester tot het instellen vaii een onderzoek naar de aanwezigheid van alle vergiften, die den dood zouden hebben kunnen veroorzaken, later is beperkt tot een onderzoek naar slechts twee met name genoemde vergiften, het blauwzuur en de scopolamine, vraagt pleiter waarom dit is geschied en zegt hij dit niet te weten en het ook niet te beoordeelen te hebben. Ik heb alleen te constateeren, aldus pleiter, dat er geen onderzoek is gedaan naar andere vergiften dan blauwzuur en scopolamine. Blijkbaar is men bij de beperking er van uitgegaan, dat met de mededeelingen en opgaven van beklaagde het laatste woord was gesproken in deze zoo tragische zaak.

Maar kan er niet wat anders zijn geweest, vraagt pleiter. En ik zou U wel willen toeroepen: er moet zeer zeker *meer* zijn geweest! Alles wijst er op.

Heeft kapitein Queck zelf niet gezegd, zoo gaat pleiter voort, dat

liet hem bevreemdde, dat hij zich den laatsten tijd zoo vaak onwel gevoelde? Geven de uitlatingen van kapitein Queck tegen zijne collega in Haarlem niet te denken? Gaven die hoogst eigenaardige *Zaterdagsche* diarrheeën dan niets te denken? Geeft de bij een gewone scopolamine-vergiftiging niet passende hartdood van kapitein Queck niet te denken aan andere invloeden?

Pleiter betoogt, dat het niet zijn taak is alle mogelijkheden, welke in die zoo eigenaardige uitlatingen en verschijnselen liggen opgesloten, te opperen en uit te werken, ook niet om stil te staan bij de mogelijkheid, dat beklaagde, handelende op dien fatalen namiddag gelijk hij deed, aldus handelde om de daad van een ander te dekken, om te trachten een dood, die toch komen moest, te verhaasten.

Het Hof mag en kan nooit aannemen, dat kapitein Queck is gestorven tengevolge van cyaankali-vergiftiging.

Eenigszins anders staat het met het toedienen van scopolamine.

Hier hebben wij niet alleen de verklaring van beklaagde, dat hij scopolamine heeft toegediend en dat hij bij kapitein Queck daarna de symptomen heeft waargenomen, die hij thans weet dat symptomen van scopolamine-vergiftiging zijn, al had hij ze op zoo'n kleine dosis niet verwacht en ook niet gewild. Maar ook mevrouw Queck heeft die symptomen waargenomen, tenminste de syinptomen, die zij relateert, zijn wetenschappelijk symptomen van scopolamine-vergiftiging.

Het staat hier dus anders, ook al geeft het chemisch rapport alweer geen wetenschappelijke zekerheid.

Dus dan de dood door vergiftiging met scopolamine, zoo vraagt pleiter.

Het rapport van prof. Van Italiie zegt: neen! De dosis die toegediend is, was te gering.

Maar bovendien, zoo betoogt pleiter, de dood als gevolg van vergiftiging door scopolamine is evenzeer als die door cyaankali een ademhalingsdood, niet een hartdood, d.w.z. dat eerst de ademhaling stilstaat bij nog kloppend hart. De door beklaagde bij kapitein Queck waargenomen symptomen, komen hierop neer, dat hij op een oogenblik zag, dat kapitein Queck bleek werd, rustig en nog gewoon ademde, dat de polsslag en hartwerking echter ontbraken. Toen heeft beklaagde nog een kamferinjectie gegeven. Niet om te redden, voor zoover er nog te redden was. Beklaagde heeft eerlijk verklaard: „Ik deed het, ik weet eigenlijk niet waarom. Omdat ik het in andere omstandigheden ook zou hebben gedaan." Pleiter vraagt, of beklaagde de kamferinjectie zou hebben gegeven, als het hart nog klopte, terwijl de ademhaling stilstond, of terwijl beiden hadden opgehouden te werken. In 't eerste geval zou 't nog geen zin hebben gehad, want het hart klopte nog, in 't tweede geval zou 't geen zin meer hebben gehad, want de dood was al ingetreden.

De dood door vergiftiging met scopolamine, mogelijk wat betreft de toegediende dosis, is echter weer uitgesloten, gezien de wijze waarop die dood intrad.

Terwijl dus 't rapport den dood door scopolamine-vergiftiging verwerpt op grond, dat de door beklaagde opgegeven dosis daarvoor te laag is, wordt die dood van de zijde van de verdediging verworpen op grond van de door beklaagde opgegeven wijze van intreden van den dood, terwijl óók wij. aldus pleiter. met alle deskundigen meegaan & moeten zeggen, dat de toegediende dosis scopolamine ver. ja zéér ver, beneden de algemeen bekende doodelijke dosis is geweest.

Dus noch de scopolamine noch de KCN heeft den dood tengevolge gehad, zoo concludeert pleiter.

Pleiter besluit zijn pleidooi met enkele woorden te mijden aan de verhouding tusschen kapitein Queck en zijne vrouw en met de bijzonder goede hoedanigheden van beklaagde naar voren te brengen.

Repliceerende legt de Advocaat-Fiskaal er den nadruk op. dat de deskundigen zijn uitgegaan van hetgeen beklaagde zelf heeft bekend. Van andere vergiften of van eene vergissing van beklaagde is niets gebleken en daarom kan men zich daarin niet gaan verdiepen. Van een onvolledig onderzoek door de deskundigen mag naar de meening van den Advocaat-Fiskaal niet gesproken worden. Zij hebben liet liik volledig onderzocht en zich alle moeite voor liet onderzoek gegeven, zoodat men hun verklaringen rustig kan aannemen.

Om Queck met cyaankali te dooden heeft beklaagde kalm overdacht. Beklaagde heeft allen mogelijken tijd gehad om op zijn schreden terug te keerrn. Alleen berouw en inkeer tot zichzelf gelden voor mij als verzachtende omstandigheden, en hiervan is bij beklaagde geen sprake, alclus eindigt de Advocaat-Fiskaal. bij zijn eisch tot levenslange gevangenisstraf persisteerende.

Bij dupliek bestrijdt de verdediger, als zou hier van voorbedachten rade sprake zijn. Verzachtende omstandigheden moeten in de zaak zelf gezocht worden, berouw komt alleen na de daad.

Pleiter eindigt met het Hof dank tc zeggen iooi de wijze. waarop het deze zaak heeft behandeld en stelt alle door hem gebruikte boeken en bescheiden ter beschikking van liet Hof.

Zeekrijgsraad te Soerabaia.

Vonnis van 20 September 1927.

President: Kapitein-Luitenant ter Zee M. J. Verloop.

Leden: Kapitein der Mariniers C. J. O. Dorren, Luitenant ter Zee der 1e klasse L. F. Klaassen, Officier van Administratie der 1e klasse M. J. Kruys, Officier van Administratie der 2c klasse A. J. Poll.

Fiskaal: Officier van Administratie der 1e klasse W. H. Heeris.

Een sergeant van het Ned. Ind. leger is — tenzij dexc zich buiten

de koloniën of bezittingen of aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig bevindt — **niet** *een „militair" in den zin van het Wetboek van Militair Strafrecht en dus niet de „meerdere" van een matroos der Kon. Marine in den zin van dat wetboek.*

In tegenstelden zin: H. M. G. van Ned. Indië (Sententie 28 Oct. 1927, wie hierachter).

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAIA,

zitting houdende in de Marine-Kazerilc. „Goebeng", in de zaak

tegen

D., stamboeknummer ...., volgens zijn extract-stamboek oud .. jaren, geboren te kg. T., eiland en Residentie A., laatstelijk vóór de verwijzing naar den zeekrijgsraad gediend hebbende als inlandsch matroos der 2de klasse aan boord Kr. Ms. „S.", gerequireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, dd. 27 Juli 1927, No. A 16/5/40;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomen van den zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, dd. 3 September 1927. No. *h* 16/6/41, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

primair,

dat hij in den avond van den 28sten Mei 1927 omstreeks 10 uur in eene bewoonde chambrée van het kampement waarin gehuisvest de 1e Compagnie van het 12e Bataljon van het 1e Regiment Infanterie te Meester Cornelis, alwaar hij dien avond omstreeks 8 uur als bezoeker was toegelaten, opzettelijk heeft nagelaten te voldoen aan het dienstbevel hem herhaaldelijk gegeven door den sergeant 1e klasse der Infanterie van het Nederlandsch-Indische Leger S., die, sergeant van de week zijnde en tevens dienstdoende als onderofficier-instructeur, hem bij avondappel in die chambrée aantrof, om die chambrée te verlaten;

subsidiair,

dat hij in den avond van den 28sten Mei 1927 omstreeks 10 uur in eene bewoonde chambrée van het kampement, waarin gehuisvest de 1e Compagnie van het 12e Bataljon van het 1e Regiment Infanterie te Meester Cornelis, in welke chambrée hij wederrechtelijk vertoefde, immers was blijven vertoeven, nadat de sergeant 1e klasse der Infanterie van het Nederlandsch-Indische Leger S., dienstdoend(>als sergeant van de week, tevens onclrrofficier-instructeur, hem in de uitoefening van diens dienst bij avondappèl had aangezegd die chambrée te verlaten wegens onordelijk gedrag, zich op de herhaling van die vordering dooi. dien onderofficier niet aanstonds heeft verwijderd;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 7den September 1927, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop

gestelde tenlastelegging den beklaagde is beteekend en deze is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den zeekrijgsraad op Dinsdag, den 20sten September 1927 te 10 uur voormiddag;

Gezien de stukken van den processe, voorzooveel daarvan gebruik gemaakt, den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan:

„in de woning bij een ander in gebruik wederrechtelijk vertoevende, zich niet op vordering van den rechthebbende aanstonds verwijderen",

en veroordeeling deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zeventien dagen, met inminderingbrenging van het voorarrest vanaf den 8sten tot den 25sten Juni 1927;

Gelet op hetgeen door den raadsman mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

Overwegende, dat de beklaagde zich vrijwillig als inlandsch lichtmatroos op den 22sten Maart 1920 voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden onder stamboeknummer 15940, dat zijn dienstverband door desertie en veroordeeling twee malen, en door reëngagement is verlengd, en dat hij thans nog als inlandsch matroos 2e klasse bij de Koninklijke Marine verbonden is tot den 16den Maart 1930;

Overwegende, dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

a. dat hij op een avond in Mei 1927 te Meester Cornelis omstreeks 8 uur kwam in het kampement vnii de 1e Compagnie van het 12e bataljon Infanterie en dat hij bij de poort aan den sergeant van de wacht toestemming heeft gevraagd en gekregen om zijne tante te mogen bezoeken; dat hij, desvergund, is gegaan naar de chambrée waar zijne tante woonde; dat op die chambrée, behalve zijn oom en tante nog meerdere families woonden; dat, tusschen half tien en tien uur, nadat hij het signaal van avondappèl had gehoord, een sergeant van het Nederlandsch-Indische Leger naar hem tocliwam, die tot hem zeide in de Nederlandsche taal: „Zeg inatroos, je moet weggaan, je mag hier niet zijn"; dat die sergeant dat twee keer gezegd heeft; dat hij opzettelijk heeft nagelaten aan de order van dien sergeant te voldoen;

en tot verweer

b. dat de sergeant van de wacht (aan de poort) hcrn niet gezegd heeft hoe laat hij weer moest vertrekken; dat toen de sergeant op de chambrhe bij hem kwam, hij aan tafel zat te eten; dal toen die sergeant hem die order gaf, hij is opgestaan cri aan dien sergeant gevraagd heeft waarom hij, beklaagde, weg moest gaan; dat de sergeant hem daarop geen antwoord gaf'. maar zijn naam cll stamboeknummer vroeg, welke hij heeft opgegeven; dat hij daarna weer is gaan zitten en is doorgegaan met eten; dat een oogenblik later die sergeant met een adjudant-onderofficier van het Nederlandsch-Indische Leger weer op de chambrée terugliwam; dat die adjudant

hem vroeg: „Heeft de sergeant je niet gezegd, dat je weg moet gaan?" dat hij daarop bevestigend heeft geantwoord en dadelijk is weggegaan; dat hij de order van den sergeant om weg te gaan niet heeft opge\-at als een dienstbevel, want dat hij meermalen bij zijne tante op diezelfde chambrée op bezoek geweest is en daar tot elf uur 's avonds heeft gezeten, terwijl er toen niemand is geweest, die hem gezegd heeft dat hij weg moest gaan; dat hij daarom dan ook aan dien sergeant vroeg: „waarom moet ik weg?";

Overwegende, dat ten processe onder eede is getuigd door:

1. S., oud 19 jaren, Javaansche sergeant 1e klasse;

dat hij is sergeant der Infanterie en woont te Meester Cornelis en dat hij op den 28sten Mei 1927 op het uur van avondappèl een matroos van de Koninklijke Marine aantrof op een van de chambrées van de 1e compagnie van hei 12e Bataljon Iniantrrir. welke chambrée op het tijdstip bewoond was door de achtergebleven vrouwen en kinderen der op expeditie zijnde militairen; dat hij avondappèl hield als sergeant van de week van genoemde Compagnie en gekleed was in uniform en voorzien van de onderscheidingsteekenen verbonden aan zijn rang; dat hij aan dien matroos vroeg lot hoe laat deze in het kampement mocht blijven, waarop deze op brutalen toon antwoordde: „onverschillig sergeant"; dat die matroos bleef zitten, toen hij, getuige, dezen aansprak en dat hij dezen daarom gelastte op te staan en de houding aan te nemen; dat die matroos daaraan echter niet voldeed en op brutalen toon zeide: „Op de Marine leer ik niet in de houding staan voor een meerdere"; dat hij toen tot dien matroos heeft gezegd: „Maak dat je wegkomt"; dat de matroos bleef zitten. waarop hij dezen nog tweemaal dien last gaf; dat die matroos daaraan niet voldeed en bleef zitten: dat hij dezen toen diens naam en siambocknummer gevraagd heefl, waarop deze zeide D. te heeten en als matroos 2e klasse te dienen op Hr. Ms. .....; dat hij. getuige, zich toen naar de wacht begaf oni rapport in te dienen. waarop de adjudant-onderofficier G. v. E. met hem naar de chambrée gegaan is waar die matroos zich ophield en deze gelastte de kazerne te verlaten. waaraan die matroos voldeed; dat hij, getuige, bevoegd was om D. te gelasten zich te verwijderen omdat hij door den Compagnies-Commandant was aangesteld als d.d. instructeur, zijnde de oudst aanwezende onderofficier hij de Compagnie (I.T). I. art. 136 (4));

2. G. v. E., oud 38 jaar. adjudant-onderofficier-instructeur te Meester Cornelis;

dat hij op den 28sten Mei 1927 tusschen 9 u. 30 en 10 uur namiddag van den sergeant van de week S. van de 1e Compagnie, 12e Bataljon Infanterie te Meester Cornelis liet rapport kreeg, dat een inlandsch matroos der Marine zich op de chambrée dier Compagnie bevond en niet voldeed aan den last van genoemden sergeant om zich uit het kampement te verwijderen; dat het toen reeds avondappèl geweest was; dat hij zich naar genoemde chambrée begaf en daar een matroos zag zitten eten; dat hij, getuige, dezen matroos in

het Maleisch vroeg waarorn deze niet weggegaan was op last van den sergeant van de week S.. waarop deze in het Maleisch antwoordde, nog aan het eten te zijn; dat hij, getuige, toen dien matroos gelastte het kampement te verlaten, hetgeen deze deed;

3. J. W. M., oud 33 jaren, 1e Luitenant der Infanterie te Meester Cornelis;

dir., nadat hem zijn medegedeeld de feiten ter zake waarvan de beklaagde naar den Zeekrijgsraad is verwezen, heeft verklaard:

dat de sergeant S. als d.d. onderofficier-instructeur het recht had om beklaagde te verbieden langer op die chambrée te vertoeven op grond van art. 136 sub 4 I. D. T.; dat die chambrée bewoond werd door militairen van de 1e Compagnie, 12e Bataljon Infanterie; dal de sergeant S. niet medebewoner was van die chambrée; dat in hei bedoelde kampement voor militaire bezoekers waaronder dus ook matrozen der Koninklijke Marine — geen bepaalde regelingen bestaan;

Overwegende, ten aanzien van het primair ten laste gelegde:

dat beklaagdes verweer, dat hij de order van den sergeant om weg te gaan niet heeft opgevat als een dienstbevel. ten deze als juist cn geldig — zij het dan ook om andere redenen dan beklaagde bij zijn verweer hrrft opgegeven — moet worden aangenomen;

dat toch blijkens de geschieclenis van de totstandkoming van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht onder het in dat artikel genoemde dienstbevel moet worden verslaan een bevel betreffende een dienstaangelegenheid gegeven door een meerdere;

dat de sergeant S. echter niet was „meerdere" van beklaagde, vermits, blijkens artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht, de verhouding van meerderen tot minderen alleen tusschen militairen bestaat en de sergeant S. geen militair was in den zin van dat Wetboek;

dat immers het Wetboek zelve limitatief bepaalt hoedanige personen militairen zijn. d.w.z. wie onclcr die uitdrukking worden „verstaan" (artikel 60), wie als zoodaiiig worden „aangemerkt" (artikel 61), wie daaronder „mede worden begrepen" (artikel 63) en wie claarmede worden „gelijkgesteld" (artikel 64 en 65), en uit artikel 63 blijkt dat zij die behooren tot de krijgsmacht in de koloniën of bezittingen van het Rijk buiten Europa — dat zijn dus o.a. zij die behoorrn tot het Nederlandsch-Indische Leger — alleen onder de uitdrukking „militairen" mede worden begrepen zoolang de genoemde personen zich buiten de koloniën of bezittingen of aan boord van een Ncderlandsch oorlogsvaartuig bevinden, in een van welke omstandigheden de sergeant S., toen hij de order aan heklaagde gaf om de chambrée te verlaten ***niet*** verkeerde;

dat op grond van het bovenstaande het den beklaagde primair ten laste gelegde — met name het feit dat getuige S. hem een dienstbevel gaf — niet wettig en overtuigend is bewezen en beklaagde mitsdien van dit deel der telastelegging behoort te worden vrijgesproken.

Overwegende, ten aanzien van het subsidiair ten laste gelegde:

dat door den inhoud der verklaring van beklaagde, vermeld bij diens opgave sub n, alsmede door den inhoud der beëedigde getuigenissen sub 1, *2* en **3,** gelijk een en ander hiervoren is weergegeven, en alles in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan den beklaagde subsidiair is ten laste gelegd, zoomede diens schuld daaraan;

dat een bewoonde chambrée in meergenoemd kampement is te beschouwen als een woning bij een ander in gebruik;

dat de sergeant 1e klasse S. als dienstdoend onderofficier-instructeur der Compagnie het recht had om te vorderen dat beklaagde zich zoude verwijderen, zijnde toch bij het Reglement op den Inwendigen Dienst der Infanterie (I. D. I.), uitgegeven op last van den Commandant van het Leger, bij artikel 136 *(2)* jo. (4) aan den onderofficier-instructeur der Compagnie de plicht opgelegd om personen, aan wie het verblijf in het kampement niet is toegestaan en die zich des nachts in de kamers van de Compagnie ophouden, te doen verwijderen;

dat beklaagde dan ook door aan genoemde vordering van den dienstdoenden onderofficier-instructeur S. niet te voldoen, doch in de bedoelde chambrée te blijven, ria die vordering in de chambrée wederrechtelijk vertoefde;

dat het verweer van beklaagde. voor zoover het hierboven bij de overweging aan het primair ten laste gelegde gewijd niet werd aanvaard, door den krijgsraad op grond van de verklaring van getuige S. wordt verworpen:

dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als ,,in de woning bij een ander in gebruik wederrechtelijk vertoevende, zich niet op vordering van den rechthebbende aanstonds verwijderen";

Overwegende, omtrent de op te leggen straf, dat het begane feit als huisvredebreuk beschouwd niet van ernstigen aard is, aangezien beklaagde's optreden niet tegen de eigenlijke bewoners der chambrée was gericht waartoe de sergeant S. immers niet behoorde; dat beklaagde ook kort daarna op vordering van getuige V. E. is vertrokken;

Gelet op het door den beklaagde van den 8sten tot den 25sten Juni 1927 ondergane preventieve arrest zonder waarneming van dienst en overwegende, dat dit in aanmerking komt om geheel in mindering te worden gebracht op den duur der op te leggen straf.

Gezien de artikelen 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht. 27 en 138 van het Wetboek van Strafrecht, 185 en 189 van de Rechtpleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in Naam en vanwege de Koningin!

Verklaart het den beklaagde D. subsidiair ten laste gelegde door den inhoud der bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen;

Verklaart hrm daaraan schuldig:

Spreekt hem vrij van hetgcrn hem meer of anders is ten laste gelegd, dan bewezen vrrklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hiervoren werd aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zeventien dagen;

Bepaalt, dat de tijd door den beklaagde voor de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht vanaf den 8sten tot den 25sten Juni 1927.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 28 October 1927.

Vice-President: Mr. A. H. Walkate.

Leden: Gep. Luitenant-Kolonel der Infanterie **J.** de Gelder, Mr. A. C. H. Graafland, Gep. Kapitein ter Zee, Jhr. S. de Ranitz, Gep. Kapitein-Luitenant ter Zee, G. R. J. Haentjens Dekker, Mr. W. N. Brouwer.

Advocaat-Fiskaal : Dr. S. Nauta.

Raadsman: Mr. D. S. Westerman Holstijn.

Een *sergeant van het Ned.-Indische Leger* is *een militair* in den *zin van het Wetb. v. Mil.* Strafrecht. ingevolge *art. 60 (c.q. 61) van dat Wetboek en* mitsdien — *voor wat betreft strafbare feiten* tegen *hem* begann door *een matroos der Kon. Marine — de meerdere* von *den matroos.*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gezien het vonnis van den zeekrijgsraad te Socrabaia van 20 September 1927, waarvan appèl, hij welk vonnis heb den beklaagde subsidiair ten laste gelegde door den inhoud der bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen is verklaard;

hij daaraan is schuldig verklaard met vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd, clan bewezen verklaard;

het wettig cn overtuigend bewezen verklaarde is gequalificeerd als:

„in de woning bij een ander in gebruik wederrechtelijk vertoevende, zich niet op vordering van den rechthebbende aanstonds verwijderen".

hij deswege is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd

d door den beklaagde
rloopig in verzekerde
gevangenisstraf geheel
Xsten tot den 25sten

rijgsraad te Soerabaia
nteekening van hooger

10 October 1927 en het
ber 1927;
het Hoog Militair Gector S. Nauta, genomen
appel d.d. 28 October
litair Gerechtshof, met
n appèl zal vernietigen,
s nader aangeduiden bemisdrijf van: ,,Opzette-

van gevangenis voor den
t dc tijd door beklaagde
voorloopig in verzekerde
r gevangenisstraf geheel
den 8sten tot den 25sten

len van verdediging alsehtzitting van 28 October
Westerman Holstijn ter
vervanging van —
d;

Gelezen de door den Fiskaal bij aen Zeekrijgsraad ingediende memorie in appèl d.d. 23 September 1927;

Gezien de stukken:

Overwegende, dat de krijgsraad uit den inhoud van artikel 63 1e lid sub 1 in verband met den inhoud van artikel G7 van het Wetboek van Militair Strafrecht de conclusie trekt, dat:

„zij, die behoorcn tot de krijgsmacht in de koloniën of bczittingen van het Rijk buiten Europa — indien zij zich *niet* bevinden buiten de koloniën of bezittingen of aan boord van een Nederlandsch Oorlogsvaartuig - - geen militair zijn in drn zin van genoemd Wetboek en alzoo voor hen geene verhouding van „meerdere" tot „mindere" zouden kunnen bestaan leri aanzien van hen, die behooren tot een ander deel der krijgsmacht";

Overwegende. dat genoemd college, aldus concludeerende, aan eerstgenoemd artikel eene beteekenis heeft toegekend, welke het niet heeft en welke ook niet in de bedoeling van den Wetgever heeft gelegen, en alzoo niet juist heeft beslist;

Overwegende toch:

dat, waar het grondgebied van Nederlandsch-Indië ingevolge artikel 1 der Grondwet deel uitmaakt van het Koninkrijk der Nederlan-

den, het Nederlandsch-Indische leger uiteraard behoort tot de „krijgsmacht" zooals dat woord gebezigd in de militaire Strafwet, en zij, die behooren tot de krijgsmacht in dc koloniën — in casu tot het Nederlandsch-Indische leger — alzoo reeds ingevolge artikel 60 (c.q. artikel 61) van hooger genoemd wetboek .,militair" zijn in den zin van het wetboek;

dat artikel 76 van de Wet van den 5den Juli 1922 tot invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht. een van de rechtsgevolgen van dat „militair zijn", het onderworpen zijn aan den *Nederlandschen* rechter en aan de ***Nederlandsche*** militaire wetten, in het algemeen voor het Nederlandsch-Indische leger opheft, aangezien het is onderworpen aan het, bij besluit van den Souvereinen vorst van 15 Maart 1815 No. 107 gearresteerde Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, krachtens artikel 1 juncto slot van dat Wetboek;

dat het „militair zijn" door die opheffing niet wordt beïnvloed en mitsdien blijft bestaan;

dat, wat betreft strafbare feiten, door hen begaan, de bepalingen van bedoelde wetten dus niet van toepassing zijn. doch dat, wat betreft strafbare feiten *tegen* hen begaan door een wel aan de Nederlandsche rechtspraak onderworpen militair, genoemde wetten uiteraard wel van toepassing zijn;

dat de wetgever door de opneming van artikel 63, 1e lid sub **1** in het militaire strafwetboek een gedeelte van het Nederlandsch-Indische leger ten deze heeft uitgezonderd;

dat de aanhef van artikel 63 luidende: „onder militairen worden mede begrepen" voor hen. die deel uitmaken van het Nederlandsch-Inclischr leger, in wezen gedeeltelijk eene herhaling beteekent van hetgeen reeds vroeger is bepaald en slechts in zooverre van beteekenis is als die aanhef eene beperking geeft van de algemeene bepalingen van artikel 76 der Invoeringswet doch zoodanig luidt, omdat sub 2 en sub **3** van het artikel personen zijn opgenomen omtrent wie niet eerder is bepaald, dat zij „militair" zijn in den zin van het Wetboek;

Overwegende, dat de Memorie van Toelichting op de artikelen 63 en 67 de bedoeling van de in die artikelen opgenomen, voorschriften verduidelijkt;

dat toch de Memorie van Toelichting op eerstgenoemd artikel zegt, dat het voorschrift sub T slechts beoogt een einde te maken aan de destijds bestaande onzekerheid ten aanzien van de vraag of de voor het leger in Nederlandsch-Indië bestemde militairen, terwijl zij met verlof hier te lande (in Nederland) verblijven of zich op transport bevinden aan den *Nederlandschen* rechter en aan de *Nederlandsche* militaire Wetten onderworpen waren (van der Hoeven I blz. 521), alzoo een antwoord te geven op eene vraag van Militaire rechtsmacht, op welke omstandigheid in het verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dan ook de aandacht werd gevestigd (van der Hoven T blz. 477):

dat uit de Memorie van Toelichting op laatstgenoemd artikel (van

der Hoeven I blz. 544 en 545) duidelijk blijkt, dat de rerhouding van „meerderen" tot „minderen" — onder meer krachtens hoogeren rang — ook bestaat tusschen militairen, behoorende tot de zee- en tot de landmacht, tot verschillende wapens of tot het Nederlandsche leger en een der koloniale legers en dat de bedoeling van het artikel is om waar vroeger deze materie op onvoldoende wijze in reglementen was geregeld, die verhouding nu in beginsel bij de wet te regelen;

dat bedoelde Memorie van Toelichting tevens doelt op een staat van assimilatie der bij de verschillende korpsen bestaande rangen welke staal bij Koninklijk Besluit van 6 Augustus 1910 No. 57 (Ned. Staatsblad No. 2-17, Ind. Staatsblad No. 599) werd vastgestelrl cri op eenige hier niet ter zake doende punten in 1923 werd gewijzigd; dat in dezen staat in de considerans van liet Koninklijke Besluit wordt gesproken van rangs*verhouding* en dat. waar een rangs*verhouding* bestaat, eene verhouding van „meerdere" tot „mindere" daarvan een logisch gevolg is:

Overwegende, dat in verband met het voorafgaande, de verhouding van „meerdere" lot „mindere" als bedoeld in artikel G7 van de Militaire strafwet ook kan bestaan tusschen militairen van het Nederlandsch-Indische leger cn militairen rail een ander deel der krijgsmacht: dat de Inlandsche sergeant 1e klasse S. alzoo de meerdere was van den Inlandschen matroos der 2e klasse D., en volkomen bevoegd dien matroos een bevel te geven;

Overwegende, nu, dat door beklaagde's erkentenissen en door de getuigenissen van de onder eede gehoorde getuigen S., G. v. E. en J. W. M., in onderling verband en samenhang beschouwd, rechtens is komen vast te staan. dat beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hem primair ten laste gelegde. welke wel bewezen feiten opleveren het misdrijf voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Militair Strafwetboek.

Overwegende, dat derhalve het vonnis van den Zeekrijgsraad behoort te worden vernietigd en het Hof opnieuw recht behoort te doen;

Overwegende, dat het Hof met het oog op de beweegredenen, die den Fiskaal aanleiding hebben gegeven ten deze hooger beroep aan te teekenen, meent beklaagde geen zwaardere straf te moeten opleggen dan hem in eersten aanleg is opgelegd;

Overwegend?. dat er termen aanwezig zijn om te bepalen, dat de tijd door beklaagde in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Gelet op dc artikelen 2 en 114 van liet Wetboek van Militair Strafrecht, artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht en de artikelen 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor liet Hoog Militair Gerechtshof;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaia d.d. 20 September 1927 waarvan appèl,

En doende wat de krijgsraad had behooren te doen:

Verklaart liet den beklaagde D. primair ten laste gelegde wettig

en overtuigend bewezen en verklaart hem mitsdien schuldig aan het misdrijf van „opzettelijke ongehoorzaamheid";

Veroordeelt hem deswege tot de straf van gevangenis voor den tijd van zeventien dagen, met bepaling dat de tijd, door beklaagde voor de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht vanaf den 8sten tot den 25sten Juni 1927.

PENSIOENZAKEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 8 November 1927.

(1927. D. No. 56; I. No. 10).

Fungeerend Voorzitter: Mr. R. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Tli. Endtz en G. A. M. Smeenk.

Art. 48 (2) der Pensioenwet 1022 (S. 240) zooals dit luidde vóór de wijziging van de wet van 28 Mei 1025 (S. 216).

Ook al zou kunnen worden aangenomen, dat appellante zoowel wegens reorganisatie van haar dienstvak als wegens huwelijk kon worden ontslagen uit hare betrekking van adjunct-commies bij de Rijksverzekeringsbank, dan had de Kroon de discretionnaire bevoegdheid naar eigen goedvinden de reden te bepalen op grond waarvan het ontslag werd verleend. Dit geschiedde omdat appellante in het huwelijk trad.

De Centrale Raad ra11 Beroep hceit de volgende uitspraak gegeven in zake:

A. B.. echtgenoote van R. tc A.. klaagster, in persoon ter openbare terechteitiing verselienen, bijgestaan door haar raadsman M. Ort. woiicnde te Utrecht

tegen

drn Pensioenraad. verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: M. J. J.. hoofdcommies hij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

De Centrale Raad van Beroep.

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

Overwegende dat klaagster. die de betrekking vervulde van adjunct-commies bij de Rijksverzekeringsbank, bij Koninklijk besluit van 8 Januari 1924 te rekenen van 22 December 1923 eervol als zoodanig is ontslagen, terwijl haar geen wachtgeld is toegekend;

Overwegende dat klaagster, stellende, dat dit ontslag in verband staat met een nieuwe organisatie van haar dienstvak en zij als niet op eigen verzoek eervol ontslagen recht heeft op pensioen kraclitens art. 48, 2e lid. der Pensioenwet 1922 (oad). onder dagteekening van

29 Juni 1926 den Pensioenraad heeft verzocht om toekenning van pensioen;

Overwegende dat de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid den 24 November 1926 aan den Pensioenraad heeft medegedeeld, dat aan klaagster met ingang van 22 December 1923 eervol ontslag werd verleend als adjunct-commies bij de Rijksverzekeringsbank. omdat zij op genoemden datum in het huwelijk is getreden en haar in dienst blijven na haar huwelijli niet in het belang van den dienst der Rijksverzekeringsbank werd geacht;

Overwegende dat de Pensioenraad daarop bij beslissing van 1 Februari 1927 klaagster's aanvraag heeft afgewezen op grond. dat aan haar met ingang van 22 December 1923 wegens huwelijk eervol ontslag werd verleend en dat zij, aangezien zij niet is ontslagen op grond van opheffing van hare betrekking of op grond va11 een nieuwe organisatie van haar dienstvak, niet aan art. 48, 2e lid, der Pensioenwet 1922, S. 240, zooals dit luidde vóór de wijziging bij de wet van 28 Mei 1925, S. 216, recht op pcnsiorn ontleent;

Overwegende dat de Pensioenraad bij nadere beslissing van 17 Mei 1927, op grond van de door den voornoemden Minister verstrekte inlichtingen, het door klaagster tegen de beslissing van 1 Februari 1027 ingebrachte bezwaar heeft afgewezen;

Overwegende dat klaagster in haar tegen deze nadere beslissing gericht klaagschrift aanvoert:

Van de Commissie tot voorbereiding van de overbrenging naar de Raden van Arbeid van ambtenaren der Rijksverzekeringsbank ontving zij onder dagteekening van 25 September 1922 de mededeeling, dat het voornemen bestond, haar met ingang van 1 Januari 1923 te ontslaan, indien de Raad van Arbeid te Amsterdam haar aanstelde in denzelfden of gelijkwaardigen rang. Vóór 17 October 1922 moest zij mededeelen of door haar in die overplaatsing werd berust. Zij heeft daarop aan genoemde Commissie medegedeeld, dat, indien zij aanspraak kon maken op pensioen ingevolge art. 48. 2de lid, der Pensioenwet (oud), zij een functie bij den Raad van Arbeid te Amsterdam niet wenschte te accepteeren. Medio October 1922 deelde de Pensioenraad aan het Bestuur der Rijksverzelicringsbank mede, dat de ambtenaren die mochten weigeren een betrekking bij den Raad van Arbeid te aanvaarden, en die dus wegens overcompleet als ambtenaar van de Bank zouden worclen ontslagen zonder toekenning van wachtgeld, aan art. 48, 2de lid, der Pensioenwet *aanspraak op pensioen konden ontleenen*. Dit is ook in overeenstemming met de feiten; immers is aan verschillende ambtenaren die in precies dezelfde omstandigheden verkeerden als lilaagster, pensioen toegekend.

Van toen af echter meende het Bestuur der Rijksverzekeringsbank haar te moeten dwarsboomen in de uitoefening van haar rechten. Het Bestuur handhaafde haar in haro functie *die door reorganisatie overbodig* **was** *geworden* en greep in December 1928 de gelegenheid aan, haar te ontslaan z.g. op grond van haar huwrlijk, waartoe het Bestuur intusschen niet het rniristr recht had. Haar ontslag is clan

ook door de Commissie voor de verzoekschrifteri uit de leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal als ,,*op* ***onjuiste gronden te zijn verleend"*** gekwalificeerd. Zeer terecht. want de juiste grond was ***reorganisatie van*** den ***dienst.***

Het heeft haar dan ook bevreemd dat in de beslissing van den Pensioenraad van 17/23 Mei 1927 niet de redenen zijn genoemd die tot afwijking van haar bezwaarschrift hebben geleid. De mededeeling in die beslissing, dat de afwijzing is gegrond op ,,uitvoerig verkregen inlichtingen van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid" wijst in de richting, dat de Pensioenraad zich uitsluitend door eenzijdig verkregen inlichtingen heeft laten beïnvloeden. Het had toch zeker in de lijn gelegen inderdaad „een met redenen omkleede beslissing" te geven (zie art. 125, 3de lid, 1ste zinsnede Pensioenwet).

Behalve dat daardoor klaagster niet in de gelegenheid is kennis te nemen van de juiste gronden, die tot afwijzing van haar bezwaar hebben geleid, moet zij vooralsnog aannemen, dat bij de beoordeeling van haar pensioensaanspraken van vooringenomenheid sprake moet zijn.

Hoe dit zij, zoowel op grond van de omstandigheden waaronder zij is ontslagen, als op grond van de meening van den Pensioenraad zelf is zij van oordeel, dat haar *geen* ***recht*** is gedaan en dat zij alsnog krachtens art. 48, 2de lid der Pensioenwet 1922 (oud) in aanmerking behoort te komen voor pensioen.;

Overwegende dat de Pensioenraad bij cont a-memorie heeft aangevoerd:

Wij hebben in onze beslissing van 17/23 Mei 1927 A D II no. 512. 14/304, onder verwijzing naar de ons door den Minister van Arbeid. Handel en Nijverheid verstrekte inlichtingen, reeds uiteengezet, waarom appellante naar ons oordeel geen recht heeft op pensioen.

Een afschrift van haar klaagschrift deden wij aan genoemden Minister toekomen, met verzoek ons te willen mededeelen, tot welke opmerkingen de inhoud daarvan aanleiding gaf. Uit het. daarop gevolgde antwoord blijkt, dat die Bewindsman aan zijn brief van 26 April 1927, no. 905 afd. h. V., niets heeft toe te voegen.

Wij kunnen niet beoordeelen, in hoeverre de klachten vaii appellante juist zijn en moeten uit den aard der zaak ons houden aan de verstrekte ambtelijke gegevens, welke hare pensioniieering niet toelaten. Ook al zou kunnen worden aangenomen, dat appellante zoowel wegens reorganisatie van baar dienstvak als wegens huwelijk kon worden ontslagen uit hare betrekking van adjunct-commies bij de Rijksverzekeringsbank, dan had de Kroon — appellante werd bij Koninklijk Besluit van 8 ,Januari 1924 met ingang van 22 December 1923 ontslagen — de discretionnaire bevoegdheid naar eigen goed vinden de reden te bepalen, op grond waarvan het ontslag werd verleend. Dit geschiedde omdat appellante op laatstgenoemden datum in het huwelijk trad.;

Wat hel recht betreft:

Overwegende dat uit voormelde verklaring van 24 November 1926 van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid blijkt. dat het aan klaagster verleend eervol ontslag noch op grond van opheffing van haar betrekking noch op grond van reorganisatie van haar dienstvak gegeven is;

Overwegende dat deze Raad zich bij deze verklaring van den Minister heeft neer te leggen, en clerhalve het bezwaar van klaagster tegen de beslissing van 1 Februari 1927 terecht ongegrond is geoordeeld;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de bestreclen beslissing.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 22 November 1927.

(1927. D. No. 40. T. No. 10).

Fungeerend Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en G. **h.** M. Smeenk.

Art. 67. 2de lid (oud) der Pensioenwet 1922 (S. 240) en art. LXXXIV der toet van 28 Mei 1925 (S'. 216) tot wijziging der Pensioenwet 1.922.

Aan klager werd met ingang van 1 Juli 1,923 pensioen toegekend ingevolge art. 48, 2de lid (oud) der Pensioenwet 1922, als gewezen gemeente-geneesheer; klager oefende daarnaast particuliere practijk tuit.

Op 29 Juni 1923 sloot klager met dezelfde Gemeente een overeenkomst omtrent de geneeskundige behandeling van armlastigen en van het politiepersoneel, welke overeenkomst inging 1 Juli 1923.

Op de vraag of klager overeenkomstig hef bepaalde bij de artikelen 67. 2de lid (oud) der Pensioenwet 1.922 jo. art. LXXXIV der wet van 28 Mei 1925 (S. 216) inkomsten geniet of is gaan genieten uit of in verband met arbeid of bedrijf, ter hand genomen met ingang van of na 1 Juli 1.923, luidt het antwoord ontkennend, omdat het sluiten van een overeenkomst omtrent de behandeling van dc armlastigen en van het politiepersoneel een uitvloeisel is te richten van de omstandigheid dat klnger ook na zijn pensionneering de particuliere praktijk als geneesheer is blijven uitoefenen; dergelijke behandeling is alzoo geheel op één lijn te stellen met de behandeling van patienten voor rekening van een particulier ziekenfonds, waarmede klager wrocht hebben gecontracteerd.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

X., wonende te Y.. klager, niet verschenen,

tegen:

den Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtige is opgetreden: M. J. Jansen, hoofdcommies bij dien Raad, wonende te 's Gravenhagr.

De Centrale Raad van Beroep,

Gezien de stukken en gehoord den ho\-engenoemden gemachtigde;

Wai aangaat de feiten van het twistgeding:

Overwegende dat verweerder bij beslissing van 31 Juli 1924 aan klager — gewezen gemeente-geneesheer te Y. — lrrachtens de artikelen 48. 2e lid. 54, 56. 1e lid A en 108 der Pensioenwet 1922, S. 240, met ingang van I ,Juli 1923 een pensioen heeft torgekend ten bedrage van f 717 per jaar;

Overwegende dat klager op 29 Juni 1923 met voormelde gemeente eene overeenkomst heeft aangegaan, waarbij hij zich met ingang van 1 ,Juli 1923 als geneeskundige, bedoeld in art. 1, lid 2, der toen geldende verordening lot regeling van den gemeentelijken genees-, heel- en verloskundigen dienst heeft verbonden de in art. 13 dier verordening bedoelde zorg te aanvaard n tegen eene bij die overeenkomst vastgestelde belooning voor elke hem krachtens art. 19, Ie of 2e lid, dier verordening uitgereikte verklaring en dat hij toen als contracteerend geneeskundige mrt de geneeskundige behandeling van armlastigen en van het politiepersoneel te Y. is belast geworden;

Overwegende dat verweerder vervolgens bij beslissing van 2 November 1926 met toepassing van de artikelen 67. 2e lid (oud) en LXXXIV der wet van 28 Mei 1925 S. 216 aan klager onder meer heeft medegedeeld:

„Gij genoot als contracteerend geneesheer in dienst der Gemeente Y. over Bet jaar 1925 aan inkomsten bedoeld in voormelde artikelen e f 1408,75.

Uwe laatstelijk als gemeente-geneesheer ie Y. genoten wedde bedroeg f 2000.

Derhalve mocht Gij krachtens genoemde wetsartikelen over 1925 *f* 591,25 aan pensioen ontvangen.

Gij genoot Uw pensioen over dat tijdvak ten volle, zoodat Gij *,f* 125,75 te veel ontvangen hebt.

Wij verzoeken U laatstgenoemd bedrag op postrekening No. 74500 te doen bijschrijven onder vermelding op de kennisgeving van bijschrijving dat de terugstorting betreft, te veel genoten ambtenaarspensioen dienst 1925";

Overwegende dat klager tegen deze beslissing bij verweerder een bezwaarschrift heeft ingediend, luidende als volgt:

Mij zijn de door Ti aangehaalde wetsartikelen 67 (oud) en artikel LXXXIV wel bekend. doch ik heb steeds in de vaste overtuiging geleefd, welke overtuiging ik ook thans nog niet als foutief heb kunnen inzien. dat deze artikelen niet op mij van toepassing waren.

Artikel LXXXIV spreekt van vermindering van pensioen bij het genieten van inkomsten uit arbeid of bedrijf, ter hand genomen met ingang van of na den dag waarop het ontslag, ter zake waarvan het pensioen is verleend, is ingegaan, i.c. dus met ingang van 1 Juli 1923, toen ik als gemeente-geneesheer werd ontslagen.

Het zij mij veroorloofd U op te merken, dat ik noch op 1 Juli 1923 noch daarna arbeid of bedrijf ter hand genomen heb.

Ik was toen ter tijd geneesheer met particulieren praktijk; dat ben ik thaiis nog, niets meer en ook niets minder.

U zult toch uitbreiding mijner destijds, dus reeds bestaande particuliere practijk. niet beschouwen als arbeid of bedrijf, ter hand genomen na 1 Juli 1983.

De patienten. die tot mij komen, door mijn contract met de gemeente, hebben mij geen nieuw arbeidsveld bezorgd, doch mijn oude hoogstens uitgebreid.

Deze patiënten zijn voor mij precies hetzelfde als de patiënten die gewoon particulier, zonder bemiddeling van gemeente of fonds tot mij komen. Nog sterker treedt liet onhoudbare van Uw standpunt naar voren, als ik inijn contract met de gemeente vergelijk met dat gesloten met eeii ziekenfonds. Ik zal toch wel de vrijheicl behouden hebben en niemand zal dit toch als nieuwe arbeid of bedrijf kunnen aanmerken nieuwe patiënten aan te nemen of met een fonds te contracteereii, waarcloor nieuwe patiënten tot mij komen, terwijl ik oude misschien verlies.

Maar als dat zoo is, welk principieel verschil bestaat er dan tusschen een patiënt, die tot mij komt zuiver als particulier. of die ik verkrijg via een foncls of via de gemeente. Alle drie breiden mijn bestaande praktijk slechts uit, meer niet.

Maar als ik dan vanwege een nieuwen particulieren patiënt, die persoonlijk tot mij komt, niet kan spreken van nieuwen arbeid of bedrijf, evenmin als ik bij verlies van een patiënt kan spreken van het teniet gaan va11 een bedrijf, in welk geval hiermede ook zou moeten worden rekening gehouden, clan is cr ook geen enkele reden voor om dat wel te doen bij aanmelding van een ander particulier patiënt, die krachtens een fonds of een contract met de gemeente mijne geneeskundige hulp inroept.

Ik durf vertrouwen, dat U na deze uiteenzetting met mijne zienswijze zult accoord kunnen gaan en alsnog Uw oorspronkelijk standpunt zult willen wijzigen.;

Overwegende dat verweerder daarop bij beslissing van 12 April 1927 klager's bezwaren ongegrond heeft verklaard, daarbij overwegende:

dat reclamant vóór 1 Juli 1923 — den dag van ingang van zijn

ontslag — was particulier geneesheer cn gemeente-geneesheer, belast met de armenpractijk;

dat zijne werkzaamheden in de betrekking van gemeente-geneesheer stonden naast zijne particuliere practijk;

dat hij zijn ambtelijk werk op 1 Juli 1923 heeft neergelegd en er voor gepensionneerd is;

dat dit werk dus 1 Juli 1923 ophield, terwijl zijne particuliere practijk doorliep;

dat onmiddellijk nadat bedoeld werk geëindigd was hij het weer opnam, thans als controleerend (lees: contracteerend) geneesheer;

dat de patiënten, die hij krachtens het contract met de gemeente Y. behandelt, niet behooren tot de patiënten van zijne particuliere practijk;

dat het werk, dat hij voor die grmecntc verrichtte en verricht, was en is een zelfstandige arbeid;

dat dus voor de inkomsten als controleerend (lees: contracteerend) geneesheer volgens het tweede lid van artikel 67 der Pensioenwet, zooals zij vóór bovenbedoelde wijziging luidde, en artikel LXXXIV der wet van 28 Mei 1925 (Staatsblad No. 216) op reclamant's pensioen moet worden gekort;

Overwegende dat klager tegen laatstbedoelde beslissing tijdig in beroep is gekomen en bij klaagschrift bij zijne meening heeft volhard, dat de artikelen 67, tweede lid (oud) der Pensioenwet 1922 en LXXXIV der wet van 28 Mei 1925 S. 216 niet op hem van toepassing zijn;

In rechte:

Overwegende dat, blijkens den inhoud der processtukken, voor dezen Raad vaststaat:

dat klager destijds tegelijk met zijnr betrekking van gemeente-geneesheer te Y. aldaar ook particuliere practijk als geneeskundige uitoefende en dat hij deze practijk ook na 1 Juli 1923 — met ingang van welken datum klager uit zijne voormelde betrekking van gemeente-geneesheer door de nieuwe organisatie van den gemeentelijken geneeskundigen dienst te Y. werd ontslagen — is blijven uitoefenen en die aldaar thans nog uitoefent;

dat klager. na eene op 29 Juni 1923 niet voormelde gemeente gesloten overeenkomst, ingevolge artikel 1 der voormelde verordening, met ingang van 1 Juli 1923 aan den gemeentelijken genees-, heel- en verloskundigen dienst is verbonden geworden en belast is geworden met de geneeskundige behandeling van de armlastigen en van het politiepersoneel te Y.;

dat hij voor die behandeling eene bij vorenbedoelde overeenkomsi in verhouding tot de door hem bewezen diensten vastgestelde belooning ontvangt;

Overwegende dat de beslissing in deze afhangt van de beantwoording der vraag of klager, onder opgemelde omstandigheden, moet worden geacht, overeenkomstig het bepaalde bij de artikelen 67, 2e lid (oud) der Pensioenwet 1922 jo. art. LXXXIV der wet

van 28 Mei 1925 S. 216, inkomsten te genieten of is gaan genieten uit of in verband met arbeid of bedrijf ter hand genomen met ingang van of na 1 Juli 1923;

Overwegende dat deze Raad de gestelde vraag ontkennend beantwoordt, van oordeel zijnde, dat de behandeling van de armlastigen en van het politiepersoneel te Y. — welke behandeling toch geschiedt ingevolge met die gemeente gesloten contract tegen eene vooraf bepaalde belooning — een uitvloeisel is te achten van klager's uitoefening van de particuliere practijk als geneesheer en geheel op één lijn is tr stellen mrt de behandeling van patiënten voor rrkrning van een particulier ziekenfonds, waarmede klager mocht hebben gecontracteerd;

Overwegende dat mitsdien ten onrechte door verweerder voormelde artikelen op klager van toepassing zijn verklaard en ten onrechte door verweerder op grond dier artikelen is beslist, dat op klager's pensioen korting moet plaats hebben;

Recht doende in naam drr Koningin!

Vernietigt de beide beslissingen van 2 November 1926 en 12 April 1927.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 22 November 1927

(1927. Tl. *So*. 68; T. No. 10).

Fungeerend Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en G. *h*. M. Smrenk.

Art. 48, 2e lid en art. 59 der Pensioenwet 1922 (S. 240).

***Bij** de beoordeeling van de pensioensaanspraken moet de diensttijd waarover reeds pensioen is verleend, buiten beschouwing blijven. **De** duidelijke bewoordingen van artikel 59 der Pensioenwet 1922 (S. 240) laten dnaromtrent geen twijfel.*

Deze diensttijd mag ook niet medetellen hij de beoordeeling van de vraag, of aanspraak op uitgesteld pensioen ex rrrt. 48 der wet bestaat.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

X.. wonende te Y., klager, niet verschenen,

tegen

den Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: N. J. Jansen, hoofdcommies aan die instelling, wonende te 's-Gravenhage.

Gezien de stukken en gehoord den bovengenoemden gemachtigde;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding,

Overwegende dat aan klager bij Koninklijk besluit van 2 September 1915 een jaarlijksch pensioen ingaande 21 October 1914 is verleend van *f* 3579.—, sedert tot *f* 5011.— verhoogd;

Overwegelide dat dit pensioen was berekend naar een diensttijd als Minister van Financiën van 1 jaar, 1 maand en 25 dagen, en naar een burgerlijken diensttijd als ambtenaar bij het dienstvak der Registratie en Domeinen van 34 jaren, 8 maanden en 16 dagen;

Overwegende dat verweerder, gelet op de Pensioenwet 1922 (Stbl. No. 240), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 28 Mei 1925 (Stbl. No. 216), het verzoek van klager, oud-bewaarder van de hypotheken, hot kadaster en de scheepsbewijzen te Z. — tol welke betrekking hij bij Koninklijk besluit van 24 November 1914 was benoemd — om hem in hel genot van uitgesteld perisioen tr stellen of het heim als oud-;?Tiliister van Financiën verleend pensioen te verhoogen, bij beslissing van 28 Februari 1927 heeft afgewezen, daarbij overwegende:

dat belanghebbende met ingang van 1 Juni 1923 op zijn verzoek eervol als hypotheekbewaarder is ontslagen;

dat hij, geboren 13 December 1860, den leeftijd van 65 jaren heeft bereikt;

dal zijn diensttijd vóór 27 (lees: 24) October 1914 in die betrekking heeft medegeteld voor het hem bij Koninklijk besluit van 2 September 1915 No. 32 met ingang van eerstgenoemden datum toegekend Ministerspensioen;

dat deze diensttijd ingevolge artikel 59, 1e lid van eerstgenoemde wet niet ook kan medetellen voor pensioen voor hypotheekbewaarder;

dat hij thans een voor pensioen roor die betrekking geldigen diensttijd heeft van 1 Januari 1915 tot 1 Juni 1923, derhalve van minder dan 15 jaren, dan volgens artikel 18, twcedc lid van eerstgenoemde wet voor het recht op uitgesteld pensioen van een op eigen verzoek ontslagen ambtenaar vereischten minimum duur;

dat verhooging van zijn Ministerspensioen op grond van na zijn aftreden als Minister bewezen diensten niet mogelijk is;

Overwegende dat klager bij zijn tegen die beslissing gericht bezwaarschrift als zijn oordeel heeft te kennen gegeven:

dat artikel 48, lid 3, der Pensioenwet 1922, in werking tijdens zijn ontslag, met de woorden: *„een diensttijd van vijftien jaren"*, den geheelen diensttijd bedoelt van den ambtenaar, *alzoo met inbegrip van de jaren in vorige betrekkingen doorgebracht;* dat die opvatting niet alleen taalkundig juist moet worden geacht, doch bovendien steun vindt in de bepaling van lid 5 der genoemde wetsbepaling, waarin als eisch wordt gesteld. dat de ambtenaar ern diensttijd van 7 jaren moet kunnen doen medetellen om aanspraak op uitgesteld pensioen te kunnen maken;

dat het woord medetellen toch z.i. insluit, dat er een diensttijd is, waarbij die, in de laatstbekleede betrekking doorgebracht, wordt bijgeteld en er mitsdien van de 15 jaren dus minstens 7 jaren in de nieuwe betrekking moeten zijn doorgebracht;

dat hij in vorige betrekkingen een clienstijd had van ruim 34 jaren en in de betrekking van bewaarder van de hypotheken te Z., van 8 jaren en 5 maanden, zoodat hij een ambtenaar is, wien ontslag werd verleend na een diensttijd van ten minste 15 jaren en die ten minste 7 Jaren in de betrekking, waaruit ontslag, kan doen medetellen;

dat hij voorts van meening is, dat, waar het de vraag geldt, of er ***recht*** bestaat op pensioen. art. 59 buiten aanmerking moet blijven; dat toch dit artikel staat in het hoofdstuk, getiteld „*van **de berekening van het pensioen***" en niet buiten zijn gebied mag worden toegepast, doch slechts kan gelden bij de vaststelling van het bedrag van het pensioen, niet voor de vraag, of er recht op pensioen bestaat, eene vraag, die, blijkens hel opschrift van hoofdstuk I door de in dat hoofdstuk vervatte wetsbepalingen wordt behcerscht, voor zoover het tegendeel niet uitdrukkelijk blijkt, dat art. 59 dus z.i. geen ander gevolg kan hebben clan dat het ***bedrag*** van het pensioen wordt beperkt tot de jaren. welkr niet met pensioen zijn vergolden;

Overwegende dat verweerder bij beslissing van 14 Juni 1927 het bezwaar van klager heeft afgewezen, daarbij overwegende:

dat reclamant niet ontkent, dat hij als oud-bewaarder bij de hypotheken, het kadaster en de scheepsbewijzen een voor pensioen geldigen diensttijd heeft van minder dan 15 jaren;

dat de beteekenis van het woord „diensttijd" in artikel 48 van de Pensioenwet 1922 S. 240 moet worden getoetst aan de bepaling, die daarvan wordt gegeven in Hoofdstuk II dier wet (van de berekening van het pensioen);

dat dus de tijd, door reclamant in vorige betrekkingen doorgebracht, waarover hij met ingang van 24 October 1914, laatstelijk als Minister ven Financiën, werd gepensionneerd en die dus met pensioen is vergolden, krachtens de duidelijke bewoordingen van het eerste lid van het in dat Hoofdstuk voorkomende artikel 59 dat diensttijd, die reeds niet pensioen vergolden is, als „diensttijd" uitschakelt, niet bij de bcoondeeling van zijne pensioensaanspraken uit eerstgenoemde functie in aanmerking kan komen;

dat reclamant's bewering, dat laatstgenoemd artikel, dáárom in casn niet van toepassing zou zijn, omdat meergenoemd Hoofdstuk sleohts handelt over de berekening van het pensioen moet worden afgewezen, omdat de in dit hoofdstuk voorkomende artikelen, in onderling verband beschouwd. zoowel op de berekening van het pensioen als op de pensioensaanspraken (zie met name den aanhef van artikel 56) betrekking hebben:

dat in de bestreden beslissing nader is uiteengezet, waarom reclamant geen recht heeft op pensioen:

Overwegende dat klager bij tegen laatstvermelde beslissing tijdig ingediend klaagschrift heeft aangevoerd:

dat de laatst genomen beslissing, het uitgesteld pensioen betreffende, gegrond is op de meening van den Baad, dat niet alleen bij de berekening van het bedrag van liet pensioen, doch ook bij de vraag, of er recht is op uitgesteld pensioen, het tijdvak, dat reeds met pensioen vergolden is, buiten aanmerking moet blijven;

dat klager deze opvatting niet juist acht en van meening is, dat art. 59 der wet, opgenomen in hek hoofdstuk ,,van de berekening van het pensioen" niet buiten zijn gebied mag worden toegepast.

De artikelen. in dat hoofdstuk voorkomende. zijn. blijkens het opschrift, in acht te nemen bij de beantwoording van de vraag hoe het pensioen te berekenen, dat hoofdstuk 1 toekent. Waar de wetgever eene bepaling van hoofd-tuk TT ook van toepassing wilde doen zijn bij de beoordeeling van het recht op pensioen (o.a. artt. 56. 61. 62), heeft hij dit uitdrukkelijk bepaald. Dat hij dit in enkele artikelen heeft voorgeschreven, is echter geen motief, zooals de Pensioenraad stelt, om hetzelfde voor andere wetsbepalingen aan te nemen, waarin die toevoeging niet voorkomt. Integendeel is het trgeiiovcrgestelde er uit af te leiden. De bedoelde uitbreidingen zijn, als in strijd met het opschrift vari het hoofdstuk, als uitzonderingen te beschouwen en dus van strikte toepassing.;

Wat aangaat het recht:

Overwegende dat klager, die op 13 December 1925 den 65-jarigen leeftijd had bereikt, op 7 December 1926 een pensioensaanvraag tot vcrwccrder heeft gericht, blijkbaar van oordeel geworden, dat hem, naast voormeld pensioen van *f* 5011.—, een uitgesteld pensioen met ingang van eerstgemelden datum moet worden toegekend ter zake van de door hem van 1 Januari 1915 tot aan 1 Juni 1923 bekleede betrekking van bewaarder van de hypotheken, het kadaster en de scheepsbewijzen te Z., uit welke betrekking hij op eigen verzoek was ontslagcii, niet ingang van laatstgemclden datum;

Overwegende dat klager in zijn bezwaarschrift van meening blijkt, dat hij voor recht op uitgesteld pensioen bij het bereiken van den leeftijd van 65 jaren, volgens het laatste lid van art. 48 der Pensioenwet 1922. met een diensttijd van 7 jaren in de het laatst door hem bekleede betrekking kan volstaan;

Overwegende echter dat dit artikel voor ren op eigen verzoek ontslagen ambtenaar een clicnsttijd van ten minste 15 jaren vordert, terwijl voor een niet op eigen verzoek eervol ontslagen ambtenaar volgens het artikel zooals het op 1 Juni 1923 luidde. een diensttijd van ten minste 7 jaren voldoende was;

Overwegende dat dus in klager's geval een diensttijd van minstens 15 jaren noodig is. en de vraag is te beantwoorden of voor die 15 jaren ook mag meetellen diensttijd waarvoor reeds pensioen wordt genoten tengevolge van voormeld Koninklijk Besluit van 2 September 1915;

Overwegende dat verweerder, onder verwijzing naar art. 59 van voormelde wet, bovenstaande vraag op goeden grond ontkennend heeft beantwoord. en de tegen de pensioensweigering aangevoerde

grief, ontleend aan de plaatsing van art. 59 in het hoofdstuk over de ,,berekening[v] van het pensioen, niet in dat over het ,,recht[n] op pensioen, in het slot der bestreden beslissing juist is weerlegd;

Overwegende dat dus klager's bezwaar tegen de beslissing van 28 Februari 1927, welke ook rerhooging van klager's pensioen als Minister terecht niet mogelijk achtte, ongegrond is;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de bestreden beslissing.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Militaire Politie in Curaçao.

II.

Ten vervolge op hetgeen wij *omtrent dit onderwerp in de vorige aflevering mededeelden, geven wij nu den inhoud der overige stukken betreffende de behandeling in Curaçao van het ontwerp der verordening tot oprichting eener gewapende politie door den Gouverneur aan den Kolonialen Raad aangeboden. Op het voorloopig verslag volgde onderstaande:*

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Nam ondergeteekende met belangstelling kennis van liet ten deze uitgebracht omvangrijk voorloopig verslag, met leedwezen moest hij daaruit vernemen, dat de leden van den Kolonialen Raad eenparig van meening waren, ,,dat niet alleen de noodzakelijkheid door het Bestuur niet is aangetoond, maar dat het zelfs bedenkelijk is wederom militaire politie in te voeren" en dat geen der leden zich met eene militaire politie kon vereenigen.

De noodzakelijkheid eener politie-reorgaiiisatie staat vast. ook de afdeelingen verklaren zich daarvan doordrongen.

Financieele overwegingen sluiten het in stand houden van het garnizoen op den voet en in den vorm van voorheen uit.

Daarom zal slechts door samensmelting van politie en garnizoen de beschikking over eene *militaire* macht zijn te verkrijgen, die talrijk genoeg zal zijn om in buitengewone omstandigheden met voldoende kracht te kunnen optreden.

De rioodzakelijkheid om eene macht in het leven te roepen als wordt voorgesteld vertrouwt ondergeteekende dat hierdoor niet onvoldoende is aangetoond.

In het voorloopig verslag wordt gesteld, dat Curaçao van 1910 tot 1918 zoude hebben kennis gemaakt met militaire politie en dat het Bestuur bij de indiening van dit voorstel geene rekening zoude hebben gehouden met de toen opgedane ervaringen.

De opmerking worde ten goede gehouden, dat beide beweringen onjuist zijn.

Curaçao heeft nimmer een militaire politie gekeild; wel hebben naast burgeragenten een aantal militairen bij de politie dienst gedaan. In de organisatie 1910 had de Procureur-generaal de geheele leiding van den dienst in handen, terwijl de Luitenant-detachemcritscommandant, geheel buiten dien clienst staande, er zich toe had te bepalen dc militairen voor den politiedienst op te leiden, evenwel onder leiding van den Procureur-generaal. Bij vergrijpen tegen den

politiedienst beschikte deze detachernentscommandant zelfs niet over correctiemiddelen; hij had toe te zien of de Procureur-generaal al dan niet, licht of zwaar wenschte ie straffen, wat blijkbaar de eenige correctiemaatregel was, die men kende. Het behoeft dan ook geen verbazing te wekken, dat zich voor deze betrekking geen officieren en zelfs geen onderofficieren beschikbaar stelden en dat men ten slotte genoegen moest nemen met een cipier der gevangenissen, die als gepensionncerd sergeant-majoor, met administratieve werkzaamlieden kon worden belast. En toch had uit deze organisatie misschien nog wel een dragelijk politiekorps kunnen groeien, indien men het een eerlijke kans had gegeven en het niet ontijdig had afgeschaft, zoodra het eenige teekenen van bruikbaarheid ging vertoonen. Met de toen opgeclane ervaringen wordt thans wel clegelijk rekening gehouden; er wordt voorgesteld te formeeren een geheel nieuw korps, ter onderscheiding van de tegenwoordige militaire bezetting en van vroegere organisaties, Politietroepen genaamd, samengesteld uit één categorie personen n.l. voor uitoefening van den politiedienst uitgezochte en geschikt bevonden militairen. Met dit uitzoeken wordt beoogd, dat niet, gelijk voorheen, zoomaar willekeurige fuseliers, van goed of slecht gedrag, zonder meer politiedienst zullen gaan verrichten, maar dat vakmannen worden aangewezen, zeer zeker in de kaderrangen, maar bovendien ook voor een groot gedeelte in den stand van soldaat. Deze militairen zullen, in voortgezeite opleiding, dienst gaan doen onder de volledige leiding van een eigen chef, van wien zij steun, hulp en voorlichting kunnen verwachten, doch van wien ook kan worden aangenomen, dat hij in voorkomend geval met de noodige gestrengheid tactvol zal corrigeeren.

Ter kennisneming wordt als bijlage hierbij overgelegd een afdruk van „Eenige nuttige algemerne wenken voor den politie militair", reeds ruim een jaar geleden vastgesteld en uitgegeven, waarvan een exemplaar reeds bij den aanvang der opleiding der aanstaande politie militairen aan ieder hoofdelijk wordt uitgereikt en welke wenken besproken worden in dooi officieren en lager kader gehouden theorieën.

Hieruit blijkt welke geest gewenscht wordt, rlat de politietroepen zal bezielen.

Wat aangaat de psyche der bevolking, die niet gewend zoude zijn aan politiebevelen, moge worden opgemerkt, dat nimmer aan eenige bevolking zal kunnen worden toegestaan steeds te doen wat zij wil.

Elke politie zal van tijd tot tijd lasten of bevelen moeten geven en moeten vergen. dat deze bevelen worden nagekoincn. Elke goede politie, burger of militair georganiseerd. zal zoo nu en dan in botsing komen rnet hoog of laag staande personen, die, vrijheid rnet losbandigheid verwarrende. meenen niet aan politieregelingen onderworpen te zijn.

Gebrek aan continuiteit in de leiding van het korps politiclroepen behoeft volgens liet oordeel van ondergeteekende voorshands niet al ie zeer te worden gevreesd.

De inzichten van elkander opvolgende korpscommandanten en officitren, die dezen vervangen, zullen niet noodwendig steeds wisselend behoeven te zijn. De detacheering van officieren geschiedt voor den tijd van vijf jaren. De detacheeringen zijn verlengbaar. Het is geenszins ondenkbaar, dat eenzelfde korpscommandant, voldoening vindend in zijn ambt, langer dan vijf jaren aan het hoofd van het korps blijft.

Zorgvuldig zal er voor worden gezorgd, dat de wisseling van het officierskader zoo geleidelijk plaats zal hebben, dat er steeds officieren, in den geest van het korps ingeleefd, van plaatselijke toestanden op de hoogte en met locale omstandigheden vertrouwd. bij het korps aanwezig zullen zijn, die aan de leiding van het korps dt gewenschte continuiteit zullen kunnen geven.

Daarenboven zullen op die continuiteit ook nog hun invloed doen gelden de Gouverneur en de Procureur-generaal, hoofd van politie. die als regel geruimen tijd in functie blijven.

Noode moet hier worden gewezen op eene in het voorloopig verslag voorkomende insinuatie.

Het moge met andere woorden zijn gezegd, de bedoeling is duidelijk.

Op bladzijde 2 van het voorloopig verslag regel 32 van onderen cn volgende wordt er op gezinspeeld, dat een militaire commandant zijne onderhebbenden steeds in het gelijk zoude stellen en dat zelfs de Militaire Justitie een soort klasse-instrument zoude zijn, dat zich partij stelt.

Wijzende op de in het Reglement van krijgstucht voorkomende voorschriften betreffende den disciplinairen strafoplegger en op den eed in de Rechtspleging voor de Landmacht voorgeschreven voor leden van den Krijgsraad, acht ondergeteekende zich verplicht met klem te proteeteeren tegen zulk eene ernstige verdachtmaking van liet Officierskorps in het algemeen.

Voor het in twijfel trekken van de rechtschapenheid van den militairen tuchtrechter evenmin als voor het van partijdigheid verdenken der militaire justitie bestaan redelijke gronden.

De rechtsgeleerde president van den krijgsraad is een der rapporteurs, die het voorloopig verslag onderteekcndcn.

Wat het in het voorloopig verslag bedoelde geval van den aldaar met name genoemden militair aangaat, zij in het licht gesteld, dat de uitspraak. die volgens het voorloopig verslag geen aarigenamen indruk zoude hobbcn achtergelaten, eene sententie is geweest van het Hoog Militair Gerechtshof. waarbij bedoelde militair tot gevangenisstraf werd veroordeeld.

Mocht er al ooit een commandant zijn, die klachten tegen de politietroepen zoude veronachtzamen, dan is de Gouverneur er nog, ter kennis van wien de grieven gebracht kunnen worden en die de

noodige maatregelen kan nemen ter verzekering van den goeden gang van zaken.

Een ieder kan verzekerd zijn, dat er11 behoorlijk onderzoek der klachten, rrchtvaardig of vermeend, hem wordt gewaarborgd en dat die maatregeleii zullen worden genomen, welke de uitslag van dat onderzoek zal vereisehen.

Betreft het een krijgsraadzaak, waarin naar het oordeel van den auditeur-militair niet volcloende gestraft is, dan lian deze steeds appel bij het Hoog Militair Gerechtshof aanteekcnen en wordt er in eene krijgsraadzaak tegen het advies van den auditeur-militair niet vervolgd, dan kan deze tot den commandeerenden officier het verzoek richten om hieromtrent door den Gouverneur te doen beslissen, die na ingewonnen advies van het Hof van Justitie uitspraak doet.

Men zal goed doen zich duidelijk en onbevooroordeeld voor oogen te stellen mat het nieuw te formeeren korps politietroepen zijn zal en niet door. waar elke ervaring met het nieuwe stelsel ontbreekt. voorbarig een fiasco te voorspellen, twijfel te doen rijzen aan oribevangenheid.

De afdeelingen baseeren haar op alle punten ongunstig oordeel op vroeger opgedane ervaringen met militairen. die, aan de leiding van hun chefs onttrokken, geplaatst werden in een burgerkorps, waar hun diensten werden opgedragen, waarvoor zij noch geschikt waren, noch werden opgeleid.

Thans wordt voorgesteld, dat onder de cleskundige leiding van eigen chefs een uitgelezen politiekorps diensten zal gaan verrichten, waarvoor het met zorg werd geschoold.

Uitclrukkelijk zij het hier gezegd, dat ruw. onbeschaafd, ontactvol of onrechtvaardig optreden onvoorwaardelijk wordt afgekeurd en dat het tot de taak van de leiding van liet korps politictroepen zal behooren met gestrengheicl daartegen te ageeren.

Militairen, die, om welke reden dan ook, blijvend ongeschikt zullen blijken te zijn voor den politiedienst, zullen onverbiddelijk van hunne plaatsing bij het korps worden ontheven. Dit geldt voor allen, zonder onderscheid van rang of stand, mitsdien ook voor officieren.

Daar het blijkens de memorie van toelichting zelf niet de bedoeling is om de politiedienst *bij uitsluiting* op te dragen aan de politietroepen, immers zullen zij zich normaal niet inlaten met de aangelegenheden, die eene speciale kennis of technische opleiding vereischen (keurmeester, marktmeester, havenmeester, bouwpolitie e.d.), bestaat er geen bezwaar de woorden *bij uitsluiting* uit artikel 1 eerst(>lid te doen vervallen. Hierdoor zal bovendien duidelijk uitkomen, dat de opsporingsambtenaren genoemd in artikel 8 Strafvordering dc hun opgedragen taak blijven uitvoeren.

Waar staatsrechtelijk onder ,,politie" juist wordt verstaan dat deel der staatstaak, dat gericht is op de afwending van gevaar, is het niet recht duidelijk wellr bezwaar er tegen is, dat artikel 1 als oncler

politiedienst begrepen de zorg voor de algemeene orde en veiligheid opnoemt.

Preventie behoore in de eersie plaats tot de taak der politie; repressie kome eerst in de tweede plaats.

Het beginsel werd voor Curaçao reeds aanvaard, zie artikel 1 van het Besluit van den 28n. Maart 1919 ter vaststelling van een algemeen dienstvoorschrift voor de politie in de kolonie Curaçao (P. B. 1919 No. 17).

Waarom dan niet vast te leggen in de verordening iiiplaats van in eene instructie, dat preventie tot de politietaak behoort?

Wordt dit beginsel niet bij verordening vastgelegd, dan rijst de vraag of het wel in eene ambts-instructie mag worden opgenomen.

Indien men al van oordeel mocht zijn, dat de leiding niet krachtig genoeg zoude zijn om zelf machtsmisbruik te voorkomen, dan geeft waarborgen tegen machtsoverschrijding het Wetboek van Strafrecht in de artikelen 381 en 386 en voor den militairen politieman bovenclien nog artt. 113 en 115 van liet Wetboek van Militair Strafrecht.

Het geven van dieiistvoorschriften behoort z. i. zoo uitsluitencl tot de taak der uitvoerende macht, dat ondergeteekende de grief, die de afdeelingen hebben tegen het voorgestelde tweede lid van artikel 2 van het ontwerp niet kan deelen.

Er bestaat dezerzijds geen bezwaar om de Dienstvoorschriften bij Besluit vast te stellen overeenkomstig de wijze waarop, op grond van artikel 13 der Verordening van den 16den Februari 1918 (P. K. No. 43) houdende organisatie van de politie in de kolonie Curaçao, ook liet thans geldend algemeen dienstvoorschrift voor de politie in 1919 werd vastgesteld.

Waar aan het hoofd van het korps een chef zal komen te staan, die er verantwoordelijk voor zal zijn, dat geen onbekwame en ongedisciplineerde politiemannen op het publiek worden losgelaten en dat aan niemand het recht wordt gegeven van anderen gehoorzaamheid te eisehen, indien hij niet eerst zelf heeft geleerd te gehoorzamen, kan het den ingezetenen vrij onverschillig laten op welke wijze de *interne* tucht in het politiekorps wordt gehandhaafd.

In het voorloopig verslag worden uitgebreide beschouwingen gehouden over de dienstvoorschriften.

Deze voorschriften zijn aan den Kolonialen Raad uitsluitend medegedeeld om den Raad zoo volledig mogelijk in tc lichten omtrent de wijze, waarop volgens het aanvankelijk oordeel van het Bestuur, de algemeene gang van den dienst, het ploegenstelsel, de verantwoordelijkheid van onder-commandanten. het indienen van processenverbaal enz. enz. te zijner tijd zoude kunnen worden geregeld.

Geene der in de Dienstvoorschriften voorkomende bepalingen is als vaststaande te beschouwen. Die bepalingen zullen eerst na de totstandkoming van de verordening worden vastgesteld.

Waar deze Dienstvoorschriften aan den Raad niet ter overweging docli slechts ter kennisneming werden aangeboden, meent onderge-

teekende, ter vermijding van onnoodige uitbreiding der debatten, zich van eene beantwoording van hetgeen met betrekking tot die voorschriften werd te bercle gebracht, te mogen onthouden.

Wat Iiet bezwaar betreft tegen het derde lid van artikel *2* aangevoerd, zoo wil het den ondergeteekende voorkomen, dat de „spoedgevallen", waarin een beslissing van den Gouverneur niet zal kunnen worden afgewacht, zich uitsluitend zullen voordoen in de door de afdeelingen aangehaalde gevallen van overmacht of van veranderde toestariclen na het geven van het .,bevel" (hiermede moet bedoeld zijn .,vordering") plotseling ingetreden.

Met betrekking tot de vraag gesteld ten aanzien van het eedsformulier zij het navolgende opgemerkt.

Ook in het eedsformulier opgenomen in de verordening van 16 Februari 1918. houdende organisatie der politie in Curaçao (P. B. No. 43) komt de zinsnede voor, dat de politieagent aan *niemand* zal openbaren zaken of handelingen van zijn ambt, die geheim behooren te worden gehouden, en nimmer is er eenige moeite uit voortgesproten.

Dit voorschrift is steeds *opgevat* als gericht. tegen kletsen over dienstzaken en niet tegen het als getuige bekend' maken van zaken iii bet belang der justitie.

Ondergeteekende betwijfelt dan ook niet, dat als er eene beslissing hieromtrent moet worden gegeven. zij niet anders dan in dezen geest zal uitvallen.

Naast het militaire karakter van het korps, is de positie van het Hoofd van Politie het groote struikelblok, waaromtrent het volgende moge worden opgemerkt.

Met de uitdrukking hoofd van politie, voorkomende in artikel 153 van het Regeeringsreglement is geen bepaald omschreven verhouding bedoeld. Ter vergelijking wordt verwezen naar dc ten tijde van de totstandkoming van het Regeeringsreglement in Nederland reeds bekende positie van Directeur van Politie bedoeld in het Koninklijk Besluit van 17 December 1851 (Stbl. No. 166) tegenover de Burgemeesters en Commissarissen van Politie of (in de gegeven omstandigheden nog meer toepasselijk) naar de verhouding van dien Directeur tegenover het Wapen der Koninklijke Marechaussee. Deze verhouding is. voor zoover clezerzijds bekend, in hoofdzaak gevormd door de praktijk, waarbij de beslissing van den Minister van Justitie als algemeen hoofd van politie meermalen van invloed is geweest om bij verschil van opvatting eene oplossing te brengen. Zij gaat eenerzijds in de richting van overleg teneinde moeilijkheden en botsingen van weersziiden te voorkomen met eerbiediging van elkander-positie, anderzijds uit zij zich in het doen van vorderingen, welke de Directeur van Politie tot handhaving van orde en rust noodig acht.

Doch uit de instructie van den Inspecteur der Koninklijke Marechaussee. vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 1 April 1909, No. 23, blijkt wel. dat de inwendige dienst van het wapen ook voor wat

betreft de justitieele en politioneele werkzaamheden aan de rechtstreeksche inmenging van den Directeur van politie is onttrokken.

In Curaçao heeft de politie nimmer onder zoodanige rechtstreeksche leiding gestaan, dat zij binnen den kring der hoogeraangegeven bevoegdheid een zelfstandig bestaan heeft kunnen voeren. De personen, die onder verschillende benamingen (laatstelijk onder die van Commissaris van Politie) aan het hoofd vaii het korps hebben gestaan, waren niet in het bezit van de daarvoor vereischte kennis en bekwaamheid. Ware dit wel het geval geweest, dan zou in Curaçao de verhouding tusschen den Procureur-generaal en het hoofd van het Politiekorps zich in dezelfde richting hebben moeten ontwikkelen als die tnsschen de hoogergenoemde autoriteiten in Nederland.

Ook bij ongewijzigd artikel 153 Regeeringsreglement zal, indien de beginselen, welke hierboven zijn geschetst in acht worden genomen, cene behoorlijke scheiding tnsschen Justitie en Politie kunnen worden verkregen.

Natuurlijli hangt veel af van de wijze, waarop door den Procureur-generaal wordt vermeend de werkzaamheden, verband houdende met het politioneele gedeelte van zijn taak te moeten uitoefenen. Deze toch zal er zich toe moeten bepalen volgens door den Gouverneur te stellen regelen. toe te zien op de wijze waarop de politie uitvoering geeft aan verordeningen e. cl., te waken. dat de politie zich bij haar optreden gedraagt naar wet en recht, met het hoofd van het politiekorps iii voortdurende aanraking te blijven om voorlichting te verstrekken in alle aangelegenheden van politie, daarbij aangevende hoe verbeteringen, die noodig schijnen, zouden kunnen worden verkregen en door zijne voorlichting te voorkomen, dat wisselende inzichten vaii elkaar opvolgende korpscommandaiiten den politiedienst zouden benadeelen. Bovendien is de Procureur-generaal, als Hoofd van politie. gehouden kennis te geven aan den Gouverneur, zoodra hij verkeerde handelingen vermeent te ontdekken in de ambtsbetrachting van den Politiechef.

Maar nimmer kan worden aanvaard, dat de Commandant der Politieiroepen wordt de eerste dienaar van den Procureur-generaal. Ware het voorheen wellicht noodzakelijk den Commissaris van politie in zijne vrijheid van beweging, den politiedienst betreffende. ernstig aan banden te leggen, in het thans voorgestelde geheel nieuwe stelsel. moet de Commanrlant zich het recht voorbehouden naar eigen iiizichteii te kunnen handelen om zijne verantwoordelijkheid tegenover den Gouverneur ten volle te kunnen dragen; zijne positie mag niet gelijkwaardig worden aan die vaii een Inspecteur van de Rijksveldwacht in Nederland, die met den eigenlijken politiedienst weinig of geen bemoeienis heeft. Kan eeii „Hoofd van Politie" zich niet dellen op het ruime standpunt van voorlichter en wenscht men geen afstand te doen van een aantal bevoegdheden in eene verouderde organisatie toegekend. dan zal niet alleen de thans voorgestelde. maar grlijk de geschiedenis in Curaçao heeft bewezen, iedere reorganisatie van het Curaçaosche Politiekorps op cene mislukking moeten uitloopen.

Men moet aannemen, dat de Commandant der Politietroepen, voldoende deskundig, voldoende betrouwbaar en van een normaal denkvermogen voorzien zal zijn om, goeden raad dankbaar aanvaardende, zelfstandig verantwoordelijkheid te kunnen dragen, temeer daar het Wetboek van Strafvordering voldoende contact tusschen Justitie en Politie voorschrijft.

Het zal wellicht niet gemakkelijk zijn om in den geest van het bovenstaande de grenzen tusschen de zorgen van den Procureur-generaal eii die van den Commandant der Politietroepen zóó scherp te trekken, dat meeningsverschillen zijn uitgesloten; reeds is aangegeven, dat deze verhouding onder leiding van den Gouverneur zal moeten groeien, daarbij onde linge welwillendheid en wederzijdsch streven om moeilijkheden zooveel mogelijk ie vermijden op den voorgrond stellende. Nimmer worde echter uit helt oog verloren, dat Hoofd van politie en Commandant van het politiekorps zijn twee naast elkander staande autoriteiten, die zich bij mogelijk meeningsverschil beiden hebben neer te leggen bij eene beslissing van hun beider Chef, n.l. den Gouverneur.

Bij de bespreking van artikel 4 van het ontwerp worden een aantal bevoegdheden opgesomd. die in hun wezen tot politiezorg behoorende, thans berusten bij het Hoofd van politie; niet duidelijk is waarom zulks wel in orde schijnt ten opzichte van den Procureur-generaal doch hoogst verwerpelijk wordt zoodra een militaire politiechef optreedt. Te meer doet dit vreemd aan, omdat de door den Raad begeerde Hoofdcommissaris wel deze bevoegdheden zou kunnen erlangen, mits slechts worde zorg gedragen dat door wijziging der betrokken bepalingen worde aangegeven, dat die hoofdambtenaar niet door de uitdrukking ,.Hoofd der (van) politie" aangewezen wordt.

Een andere zaak is (doch dat geldt onverminderd voor den tegenwoordigen toestand) of het wel vrij van bedenking is. dat er op beslissingen van het Hoofd van Politie geen beroep mogelijk is. In Nederland komt de bevoegclheid tot het nemen van meerdere der opgesomde beslissingen toe aan het college van Burgemeester en Wethouders, vaak nog met beroep op den Gemeenteraad. Teneinde dezen rechtstoestand zooveel mogelijk te benaderen, waren aan artikel 4 van het ontwerp twee nieuwe leden toe te voegen, luidende:

,,2. Tenzij de erbij betrokken wettelijke regeling daartoe op andere wijze de mogelijkheid opent, is van elke beslissing, genomen door het Hoofd van Politie op grond van het gestelde in bet eerste lid van dit artikel, beroep op den Gouverneur mogelijk, mits schriftelijk ingediend binnen veertien dagen nadat de beslissing ter kennis van de(n) belanghebbende(n) is gekomen.

3. In afwachting van de beslissing door den Gouverneur te nemen. waarvan geen hooger beroep is toegelaten, blijft die van liet Hoofd van Politie van kracht."

Bij nota van wijzigingen wordt daarom alsnog eene toevoeging van die bepalingen aan artikel 4 voorgesteld.

Waar, na hei 'door de afdeelingen opgemerkte, het schrappen van de ook volgens ondergeteekende overbodige woorden „waaronder begrepen keuren" in het voorgestelde artikel 4, tot geene verkeerde gevolgtrekkingen aanleiding kan geven, zal bij nota van wijzigingen worden voorgestelcl die drie woorden te doen vervallen.

De noodzakelijkheid wordt niet ingezien, dat de nieuw optredende Yolitiechef, om in innige aanraking met de ingezetenen te komen, in Curaçaoscheii dienst zou moeten treden. Een Chef, die dagelijks mededeelingen, rapporten of processen-verbaal van zijne dienstdoende onderhebbenden oiitvangt, die zich niet in zijn bureau opsluit maar zich beweegt, die naar voren gebrachte klachten, ingediende verzoeken e. d. onderzoekt, beslissingen op politioneel gebied neemt enz., zal in aanraking komen en blijven met de ingezetenen, onverschillig zijn aangegaan dienstverband. Veeleer zal zijn blijven buiten den Curaçaoscheii dienst een waarborg te meer zijn voor werkelijke onafl-iankelijkheid. wat men niet gelieve te verwarren met willekeur of niachtswellust. Dat in Nederland een wetsontwerp tot wijziging van de Gemeentewet aanhangig is, waarbij zal worden bepaald, dat in sommige gemeenten het Rijk, in plaats van de Gemeente, tegen betaling, de politiezorg op zich zal nemen, duidt er wel op, dat principieel liet dienstverband met de politietaak weinig te maken heeft.

Het is een gelukkig verschijnsel te noemen, dat blijkens het voorloopig verslag thans wordt ingezien, dat de betrekking van Chef van een politiekorps den gehcelen persoon vordert en beslag legt op den geheelen mensch; het waarnemen van deze gewichtige functie, naast een nog gewichtiger justitieele betrekking, is daarmede dan ook veroordeeld.

Omtrent de verhouding van Politiemilitairen tegenover het Openbaar Ministerie zwijgt het ontwerp te recht. omdat het niet in de bedoeling ligt wijziging te brengen in hetgeen dienaangaande het Wetboek van Strafvordering bepaalt. Naar de letter van de wet zal de Ambtenaar van het Openbaar Ministerie dan ook, nu en in de toekomst, evenals sommige andere justitieele autoriteiten, rechtstreeks opdrachten kunnen verstrekken aan den betreffenden opsporingsambtenaar, zonder inachtneming der hierarchieke verhoudingen; echter mag worden verwacht, dat deze verhoudingen algemeen van de zijde der rechterlijke macht zullen worden geëerbiedigd, want het kan niet anders dan storend werken op den goeden gang van zaken in een politiekorps, wanneer ondergeschikte politiebeambten, met voorbijgang van hunnen onmiddellijken chef, opdrachten ontvangen van rechterlijke of van andere autoriteiten. Ecne bepaling, dat de politiemilitairen in het justitieele aan de bevelen van het Openbaar Ministerie onderworpen zijn, behoort dus in deze verordening niet te worden opgenomen, omdat het Wetboek van Strafvordering dat reeds voorschrijft; ten aanzien van de bovenomschreven wijze, waarop deze ondergeschiktheid dient te worden opgevat. zal de leiding van den Gouverneur ('desnoods t.z.t. in door hem uit te vaardigen

voorschriften vast te leggen) wel den weg wijzen. Terloops wordt opgemerkt, dat de Ambtenaar van het Openbaar Ministerie slechts Hulpofficier van Justitie is.

In het Voorloopig verslag wordt vermeld, dat volgens de toelichting op artikel 5, burgers wel onrler militairen zouden moeten dienen; dit is eene minder juiste voorstelling van zaken. De dienst in Willemstad is nimmer streng afgescheiden te houden van dien in de overige districten van het eiland Curaçao. Herliaalclelijk zal er contact zijn tusschen de militaire politiemannen uit het eerste en de burgeragenten uit het tweede en derde district. Om te voorkomen. dat dit contact ontaardt in wrijving en tegenwerking, is centrale leiding noodig in politiezaken en die behoort gelegd te wordeii in handen van den politiechef in Willemstad. Van .,dienen onder de bevelen van" is hier geen sprake en bovendien betreft het hier een tijdelijken overgangstoestand.

De bezwaren in de praktijk, die de afdeelingen vreesden van het vervallen van dc bepaling van artikel 15 der Verordening van 16 Februari 1918 (P. R. No. 43) als gevolg van het vervallen der verordening zelve, komen ondergeteekende niet ongegrond voor.

Om hieraan tegemoet te komen, wordt bij nota van wijzigingen een nieuw artikel als artikel 5 aan het ontwerp toegevoegd. overeenkomstig het te vervallen artikel 15 bovengenoemd. Het onderartikel 5 wordt dan artikel 6.

Tijdig, bij de invoering eeiier nieuwe regeling, zal worden gezorgd, dat het Besluit van 7 December 1918 (P. B. No. 80) door een analoog besluit. thans ter uitvoering van artikel 5 der verordening op de gewapende politie, zal worden vervangen.

Wat de positie van den districtmeester aangaat, werd nader overwogen, dat. zoodra iri zijn district dc politiedienst wordt verricht door politiemilitairen, waaronder zich te allen tijde de noodige opsporingsambtenaren zullen bevinden, eene commissie als zoodanig voor den districtsmeester overbodig en niet in het belang van de eenheid van dienstverrichting moet worden geacht, waarom alsnog bij nota van wijzigingen wordt voorgesteld artikel 6 (oud art. 5) van liet ontwerp onder 2 *b* te lezen: ..sub 2o. en 4o. van art. 8 vervallen;".

Den districtmeester te handhaven als hulpofficier van Justitie komt ondergeteekende, met liet oog op het prestige vair diens betrekking, echter gewenscht voor.

Als administratief ambtenaar reeds met andere bezigheden overladen is het niet te vreezen, dat hij zich onnoodig zal inlaten niet den politiedienst. die. centraal georganiseerd, zelfstandig door de politietroepen zal worden verricht.

Dal met nuttige wenken en met wenschen van den districtmeester terdege rekening zal worden gehouden, daarvoor zal in de dienstvoorschriften worden gewaakt.

Bij nadere overweging heeft zich de overtuiging gevestigd, dat de ad artikel 3 der memorie van toelichting bedoelde toevoeging

van een artikel aan de Algemeene Politiekeur. zeer termoedelijk achterwege zal kunnen blijven.

De bezwaren, die de afdeelingen reeds thans tegen een dergelijk voorstel meenden te moeten kenbaar maken, zullen dus worden ondervangen.

De verhouding van den Gezaghebber tot de militaire politie wordt gedacht dezelfde te zullen ziin als die van den Procureur-Generaal.

Waarom het niet mogelijk zou zijn op de andere eilanden militaire politie te plaatsen, wordt niet ingezien; een andere kwestie is, dat de noodzakelijkheid daarvan thans nog niet bestaat en rr clus zeer waarschijnlijk voorloopig niet toe zal behoeven te worden overgegaan. Voor het voor korter of langer tijd plaatsen van een detachement Politietroepen op een der eilanden, schept het ontwerp wel clegelijk de niogelijkheid, terwijl alsdan de Gouverneur in het door hem vast te stellen dienstvoorschrift de juiste positieverhouding tusscheri den Gezaghebber en den plaatselijken Commandant kan regelen. daarbij als grondbeginsel aannemende, dat „bevel" in artikel 114 Regeeringsreglemerit voorkomende. niet in militairen zin behoort te worden opgevat. doch in den vorm van „vorderen" wordt uitgeoefend.

E r moet bij dienstverhindering van den Korpscommandant iemand zijn, die dezen vervangt en het ligt voor de hand. dat daartoe de oudste der aanwezige luitenants der Politietroepen wordt bestemd, die gedurende die vervanging met hetzelfde gezag en dezelfde verantwoordelijkheid wordt bekleed als de Commandant, doch gehouden is het commando zooveel mogelijk volgens de inzichten van den Korpscommandant en naar diens gegeven instructies te voeren.

Aangezien den Commandant der troepen tot nu toe geen enkele klacht heeft bereikt over het optreden van een ziiner Luitenants. kan de daartoe strekkende vraag, in het voorloopig verslag voorkomende, niet worden beantwoord. Aan geen der Officieren zijn, naast de algemeene bevoegdheid, bedoeld in artikel 34 van het Wetboek van Strafvordering. bijzondere bevoegdheden ten opzichte van burgers verleend.

Ten aanzien van het doen van aangifte en klacht? blijven de thans bestaande bepalingen van kracht; mede gelet op artikelen 10 en 17 Strafvordering wordt er niet de minste aanleiding gevonden ten deze van de regeling zooals thans neergelegd in de Wetboeken van Strafrecht en vaii Strafvorclering af te wijken en rechten en plichten vaii liulpofficieren te besnoeien.

Het is te voorzien. dat in den beginne eenige moeilijkheden zullen zijn te overwinnen, omdat meerdere Curaçaonaars onvoldoende Nederlandsch spreken, doch deze moeilijkheden zullen. evenmin als in de rechtspraak, onoverkomelijk blijken en behoeven zeer zeker niet ten nadeele der justitiabelen te zijn, omdat te allen tijde over voldoend personeel wordt beschikt. dat Negerspaansch, Papiamento. machtig is.

Dat gedurende den overgangstoestand, die trouwens voor het

eiland Curaçao niet zoo heel lang behoelt te duren, eenige artikelen van het Wetboek van Strafvordering tijdelijk niet in het geheele gebiedsdeel gelijkluidencl zullen zijn, wordt niet als een oiioverkomelijk bezwaar gevoeld.

Het is inderdaad de bedoeling de Officieren der Politietroepen als Hulpofficier van Justitie aan te stellen voor geheel Curaçao.

De verordening van 16 Februari 1918 (P. B. 1918 No. 43) geeft in artikel 3 aan, wie ambtenaren van politie zijn, n.l. de Commissaris en de Inspecteur van Politie. Met het geleidelijk vervallen van genoemde verordening verdwijnen ook deze ambtenaren uit de politieorganisatie en dus ook waar zij verder nog mochten worden genoemd. De verplichting, genoemd in artikel 1 van P. R. 1916 No. 15, zal bij gebreke van den Ambtenaar van Politie, dus uitsluitend komen te berusten bij den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij liet kantongerecht, wien, desnoods voor het verrichten van administratieve werkzaamheden, welke deze of soortgelijke verplichtingen met zich brengen, een of meer klerkrn ter beschikking zouden kunnen worden gesteld.

Wat het huwelijksvraagstuk aangaat, wordt aangenomen, dat er in Nederland nog voldoende personen in den werkenden stand worden gevonden, die ongehuwd blijven, zoolang hun inkomen een huwelijk niet toestaat; dit zijn de jonge mannen. waaruit de militaire politiekorpsen in Nederland in hoofdzaak worden gerecruteerd rn waarop ook bij de organisatie van het Curaçaosche korps Politietroepen, wordt gerekend; jonge mannen, wellicht met huwelijksplannen, die zich echter eerst een spaarpot verzekeren el1 van wie kan worden verwacht, dat zij moreel hoog genoeg staan om zich, gedurende dien tijd, niet zoodanig aan buitenechtelijk verkeer te buiten te gaan, dat zij daardoor de zedelijkheid in Curaçao zouden in grvaar brengen. Ten dezen zien de afdeelingen wederom over het hoofd dat het tegenwoordige garnizoen. waarin inderdaad enkele buitenechtelijke samenlevingen voorkomen, zal vervangen worden door de politietroepen.

Bovendien kan thans reeds worden gezegd, dat. zonder dat aan allen, ongeacht leeftijcl, diensttijd. gedrag e. d. maar dadelijk toestemming zal worden gegeven tot liet aangaan van een huwelijk, de bepalingen dienaangaande bij de Politietroepen heel wat ruimer zullen ziin gesteld dan thans het geval is.

Voorkomen zal echter worden, dat men gaat trouwen, uitsluitend om buiten het karzenement te kunnen wonen. Dit vraagstuk raakt de innerlijke waarde van het Korps en heeft behalve een moreele, ook financiëele en disciplinaire ziidcn die het noodig maken dat de Commaiidant hierin medezeggingschap heeft.

Als inderdaad niet ten onrechte gemaakt, moet worden aangemerkt het bezwaar in bet voorloopig verslag tegen de teruggaaf van een percentsgewijze (50 %) berekend gedeelte van de Rijksbegrooting, waarover de Raad overigens geen zeggingschap zal hebben.

Het komt daarom meer gewenscht voor. dat jaarlijks de horgrooi-

heid van het bedrag van die teruggaaf door dcri Minister van Koloniën wordt bepaald en bijvoorbeeld voor 1928 werd gesteld op f 160.000.—.

In deze richting zullen door den ondergeteekende stappen worden gedaan.

Volgens artikel 99 Regeeringsreglement komen de kosten voor de Landmacht ten laste van 's Rijks schatkist, doch dan verleent die Landmacht ook geen diensten teil behoeve van dit gebiedsdeel. Waar de militaire bezetting in de ontworpen organisatie vrijwel uitsluitend voor politioneele doeleinden zal worden gebezigd, is liet niet meer dan billijk, dat voor hel verleenen van die diensten ook betaling wordt erlangd in den vorm van een teruggaaf op de kosten, die de Regcering volgens artikel 99 Regeeringsrcglement voor de militaire bezetting uilgeeft. Bordewijk's toelichtirig op artikel 176 Regeeringsreglement is ook zoodanig uit ie leggen, dat Curaçao, zorgende voor zijne politie, zonder toestemming van de Regeering daartoe niet over de rijkskrijgsmacht mag beschikkken, doch dat politiediensten wel aan de militaire bezetting mogen worden opgedragen, indien zulks, gelijk thans niet voorkennis, goedkeuring en zelfs op aanraden van de Regeering geschiedt.

Wat wordt toch bedoeld met het telkens terugkeerende „Curaçao". dat regelingen wil treffen, toezicht wil uitoefenen, beheer wil voeren enz.? Het nieuwe politiekorps zal toch staan onder de bevelen van den Gouverneur, die voor het ontwerp, regelende de organisatie. de goedkeuring vaii den Raacl vraagt; de dienstvoorschriften zullen worden vastgesteld, nadat daarover de Raad van Bestuur is gehoord, terwijl bovendien in voorkomend geval de Koloniale Raad gebruik kan maken van het gestelde in artikel 97 Regeeringsreglement.

„Curaçao" meent er aanspraak op te mogen maken zelf zijne politieaangelegenheden te behartigen; wie moet dat dan anders doen clan de Gouverneur in overleg met den Raad van Bestuur en den Kolonialen Raacl, en geschiedt dit alles dan thans niet?

Ingevolge opdracht van den Minister vaii Koloniën is inderdaad reeds een aanvang gemaakt met de voorbereiding der reorganisatie van de militaire bezetting op Curaçao, waarvoor tot nu toe een bedrag van ruim f 1.200.—– is uitgegeven, welke gestrekt heeft tot bekostiging van het doen drukken van eene verzameling van uittreksels uit wettelijke voorschriften ten dienste van de Politie, aanschaffing leermiddelen, waaronder eene recherche kist, aanschaffing van reglementen, stempels en schrijfbehoeften.

Op de door de Afdeelingen in overweging gegeven burgerlijkc politie kan tot zijn leedwezen door ondergeteekende niet worden ingegaan.

Reeds hierom niet omdat, gelijk in den aanvang dezer memorie reeds gezegd, slechts invoering van eene militaire politie aan Curaçao in de toekomst de beschikking zal kunnen geven over eene behoor-

lijk geschoolde militaire macht om in buitengewone omstandigheden met voldoende kracht te kunnen optreden.

Intusschen zij het den ondergeteekende veroorloofd nog eens te wijzen op eenige voordeelen, die eene militair georganiseerde politie heeft, doch een burgerpolitiekorps mist.

A. De leden zijn militair en dus, behalve aan liet gemeene recht. onderworpen aan de militaire straf- en tuchtwetten, die eenerzijds den Commandant een groot aantal tuchtmiddelen verschaffen. anderzijds (o.a. door het recht van beklag) afdoende waarborgen geven tegen onoordeelkundige of onjuiste bestraffing, zoowel als tegen nalatigheid van den chef om op te treden tegen strafrechterlijke of krijgstuchtelijke vergrijpen.

B. Een mililair, van welken rang of stand hij ook moge zijn, kan onverwijld en zonder verdere administratieve beslommeringen van zijne plaatsing bij de Politietroepen worden ontheven, en desnoods naar Nederland worden teruggezonclen, indien hij blijkt, ook na correctie. ongeschikt te blijven voor zijn taak.

C. Daar militairen een absoluut onafhankelijke (wat iets anders is 'dan een vijandige) positie innemen, zij mede door kazerneering, woningbouw, cooperatieven inkoop e. d. inderdaad vrijstaan en bovendien voor liet mecrendeel niet aan de ingezetenen zijn geparenteerd, is de militaire politie niet slechts in schijn onafhankelijk, maar is optreden, zonder aanzien des persoons afdoende gewaarborgd.

D. Aangezien het voorgestelde Korps wel den dienst van een burgerpolitie kan verrichten, doch omgekeerd een burgerpolitiekorps niet als militaire bezetting kan optreden, wordt het groote voordeel verkregen, dat zelfs bij grootere arbeidsconflicten, geen militaire macht behoeft te worden gerequireerd, doch de rust en ordebewaring aan dezelfde politiemannen wordt toevertrouwd als in normale tijden. Massaal verzet wordt overigens niet steeds ten koste van veel menschenlevens of matrrieele schade onderdrukt, gelijk het voorloopig verslag veronderstelt. Zelfs bij zeer ernstige ongeregeldheden zal de Politie zich hebben af te vragen niet hoe *weinig* slachtoffers erkenning van het gezag zal worden herkregen.

Vermeend wordt, dat de kosten voor een korps, bestaande uit een Hoofdcommissaris, een Commissaris, een Inspecteur, zes Hoofdagenten, twintig agenten eerste en zestig agenten tweede klasse, dat alles met eene bezoldiging, die zoodanig moet zijn, dat gesrhiktc krachten (gehuwden niet uitgesloten) zich voor den dienst aanmelden, buitengewoon hoog zullen zijn. De oprichting der Politietroepcn geeft bezuiniging.

Met bevrediging werd vernomen, dat ook de afdeelingen van oordeel zijn, dat, als er een aantal personen voor de politie moet uitkomen, op Curaçao wel de verplichting rust voor huisvesting te zorgen.

Niet kan worden toegegeven, dat Steenrijk te ver van de bebouwde kom der gemeente (lees: stadsdistrict) ligt; het wordt integendcel juist als een voordeel aangemerkt, dat minstens 25 gehuwde mili-

tairen, waaruit naast de gekazerneerde ongehuwden een kern te vormen is, eenigszins buitenaf en geconcentreerd wonen; de afstand moet overigens niet worden overschat, daar deze niet meer bedraagt dan een half uur marcheeren, welke tijd door het gebruik van rijwielen nog aanmerkelijk te bekorten is. Steenrijk heeft bovendien het voordeel aan denzelfden kant als de kazerne te liggen ten opzichte van de vaak geopende brug. Ook zal de waarde van Steenrijk als bouwgrond steeds onder die van Mundo Nobo blijven. Dat dooi verbetering van de sociale positie der niet in een gouvernementswoning wonenden kan worden voorkomen, dat zij in een ongewenschte buurt komen te wonen, moet worden betwijfeld omdat deze sociale positie nooit zoodanig kan worden verbeterd, dat huuropdrijving den betrokkene niet noodzalien kan zijne woning te verlaten om te trachten goedkooper terecht te komen. Tegen tijdelijke onderbrenging in rioodwoiiing.cn bestaat slechts dan geen bezwaar, indien de zekerheicl bestaat dat binnen niet te langen tijd voor behoorlijke huisvesting kan worden gezorgd, doch alsdan doen de betrokkenen nog beter hun gezin later te laten uitkomen dan wel hun huwelijk tijdelijk uit te stellen.

Overigens ligt liet in de bedoeling voor de politiemilitairen eenvoudige, doch goede en hygiënische woningen ie bouwen. waarbij de Curaçaosche woningtoestanden moeilijk als voorbeeld kunnen gelden. Aangezien de grond, op Steenrijk vrij geringe waarde heeft en eigendom is van het Gouveriiement, doet het er betrekkelijk weinig toe of, door het op andere wijze bouwen der woningen, iets meer of minder terrein zal worden in gebruik genomen, maar ten sterkste moet worden betwijfeld of hel bouwen van boven- en benedenwoningen wel zoo geschikt is om ongenoegen tusschen gezinnen en verstoring van huiselijken vrede, waar de Raacl indertijd zoo bang voor was. te voorkomen.

Nogmaals wordt vermeld. dat vermoedelijk meer dan 25 gehuwden eene woning zullen behoeven, waarom de aandacht werd gevestigd op de mogelijklieicl bovendien nog eenige Gouvernementswoningen in te richten voor woning. Men bedenke wel, dat het tegen matigen prijs verhuren van deze woningen er toe medewerkt de tractementen betrekkelijk laag te houden, en dat een groot aantal Gouvernementswoningen de onafhankelijkheid der politiemannen ten goede komt niet alleen, maar dat daardoor ook het gevaar voor onzedelijken levenswandel wordt verniinderd, omdat het verleenen van huwelijkstoestemming mede afhankelijk is van het beschikbaar zijn van eene, den politieman passende, woning.

Ondergeteekende koestert de hoop, dat het hierboven aangevoerde er het zijne toe moge bijdragen om de afdeelingen te doen verlaten het standpunt van onder geene voorwaarde militaire politie te willen aanvaarden.

Zoolang dat standpunt wordt ingenomen, zal het vertrouwen, dat

tusschen Bestuur en Raad omtrent opzei en details overeenstemming zal worden bereikt, beschaamd worden.

Mogen de afdeelingen, de oogen niet sluitende voor de goede bedoelingen van het Bestuur, en het gevaar inziende, dat er gelegen is in het nog langer uitstellen der reorganisatie van dezen belangrijken tak van dienst, eene spoedige openbare behandeling van deze belangrijke ontwerp-verordening mogelijk maken.

Willemstad, den 25n. Mei 1927.

De Gouverneur van Curaçao,

BRANTJES.

BIJLAGE.

Nuttige algemeene wenken voor den Politiemilitair.

I. Wilt ge een voorschrift handhaven, dan moet ge dat voorschrift kennen; zijt ge niet op de hoogte van Uw taak, dan kunt ge niet over Uwe bevoegdheid oordeelen; ge aarzelt te handelen en door aarzeling wordt ge onhandig. Begin met Uwe voorschriften te kennen en pas die met zorg, doch zonder kleingeestigheid toe.

„Kennis is macht".

II. Bedenk dat politiezorg waarschuwend en beschermend dient te werken, opdat de burgerij in U niet een vijand ziet, maar een vriend, die weliswaar feilen toont, doch van wien ook steun en hulp is ie verwachten. Politie moet behalve sterke arm, ook helpende hand zijn.

III. Leer de bevolking kennen en begrijpen en hare goede eigenschappen waardeeren; ontzie niet misplaatste gevoeligheden en bedenk, dat de verschillende soorten van menschen waar ge mede in aanraking komt, „kijk op menschen" noodzakelijk maakt, omdat Uw optreden tegenover een ieder. en onder welke omstandigheden ook. taktvol moet zijn.

IV. Ge zijt militair, en aan strenge tucht gewend, U daarin nog steeds dagelijks oefenend. Wees streng voor U zelf, maar bedenk, dat de ingezetenen geen militairen zijn en dat zij deze leerschool in de tucht hebben moeten missen.

Draagt daarom steeds zorg door voorbeeld en terechtwijzingen opvoedend en niet verbitterend op de burgerij te werken.

V. Wees beschaafd en beleefd tegenover een ieder; ge mist het recht tot het aanslaan van een hoogen toon; beslistheid behoeft geen onbeleefdheid met zich te brengen en een korte aanwijzing behoeft niet grof te zijn.

VI. Wees bovenal waarheidslievend; meermalen zal het „schul-

dig" over iemand worden uitgesproken uitsluitend op Uwe, naar eer en geweten afgelegde verklaring. Nimmer mag aan Uwe eerlijkheicl kunnen worden getwijfelcl.

VII. Verzorg Uw kleeding en uiterlijk voorkomen en neem ook tegenover burgers de militaire beleefdheidsvormen in acht.

VIII. Gedraag U, zoowel in als buiten dienst, als een beschaafd en fatsoenlijk mensch, die zich beijvert ook een goed vakman te zijn; alleen dan zal men U en Uw Korps respecteeren en vertrouwen.

Bij deze memorie van antwoord was gevoegd de volgende:

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

In alinea 1 van artikel 1 vervallen de woorden: „bij uitsluiting".

Vóór het eerste woord van artikel 4 wordt „1" geplaatst en aan dat artikel worden twee nieuwe leden toegevoegd, luidende:

„2. Tenzij de erbij betrokken wettelijke regeling daartoe op andere wijze de mogelijkheid opent, is van elke beslissing, genomen door het Hoofd van Politie op grond van het gestelde in het eerste lid van dit artikel, beroep op den Gouverneur mogelijk, mits schriftelijk ingediend binnen veertien dagen nadat de beslissing ter kennis van de(n) belanghebbende(n) is gekomen.

3. In afwachting van de beslissirig door den Gouverneur te nemen, waarvan geen hooger beroep is toegelaten, blijft die van het Hoofd van Politie van kracht."

De woorden „waaronder begrepen keuren" en de komma vóór die woorden, voorkomende in artikel 4, vervallen.

Artikel 5 wordt artikel 6, en daarin wordt sub 2 F gelezen: „sub 2o. en 40. van art. 8 vervallen;".

Ingevoegd wordt een nieuw artikel 5, luidende:

„1. De Gouverneur bepaalt de voorwaarden, waarop, overeenkomstig artikel 8 onder 5o. van het Wetboek van Strafvordering voor de Kolonie Curaçao, ambtenaren en andere personen kunnen worden belast met en ontheven van het opsporen van strafbare feiten.

2. Hij stelt voor deze buitengewone agenten van politie een algemeen dienstvoorschrift vast.".

Willemstad, den 25n. Mei 1927

De Gouverneur van Curaçao,

BRANTJES.

Daarop volgde het hieronder weergegeven

EINDVERSLAG.

De kennisneming van de memorie van antwoord heeft het oordeel van de afdeelingen ten aanzien van het ontwerp niet kunnen wijzigen. Waren de afdeelingen na ernstige bestudeering en bespreking van het ontwerp blijkens het voorloopig verslag eenparig van oor. deel, dat een militaire politie zooals door het Bestuur voorgesteld, niet in overeenstemming met het Regeeringsreglement, voorts tegen de psyche der bevolking en bovendien om verschillende redenen tegen liet belang der plaats is, na kennisneming van de memorie van antwoord zijn zij nog meer doordrongen van het feit, dat de Raad, door aanneming van het ontwerp, zou afwijken van de op hem rustende taak het Reglement op het beleid der Regeering in dit gebiedsdeel te helpen onderhouclen en naar zijn vermogen het welzijn van dit gewest voor te staan.

Bij de behandeling van de Curaçaosche politie in het voorloopig verslag hebben de afdeelingen zich niet met de kosten van het garnizoen bezig gehouden, omdat ingevolge art. 99 Regeeringsreglement de kosten van de Rijks Landmacht ten laste van 's Itijks schatkist komen. Volgens de toelichting op het ontwerp betreffende de uitgaven voor de militaire politie werd het wegens de door de militairen te verricliten werkzaamheden billijk geacht, dat Curaçao een deel der kosten van de bezetting als zuiver militair korps voor ziine rekening neemt. Thans deelt het Bestuur mede, dat financieele overwegingen het instandhouden van het garnizoen op den voet en in den vorm van voorheen uitsluiten. Deze uitspraak betreft de draagkracht van 's Rijks schatkist en het nakomen eener verplichting, welke de wetgever in Nederland ten laste van Nederland gebracht heeft. De afdeelingen meenen, dat een dergelijke motiveering door het, Bestuur reeds bii de memorie van toelichting had moeten worden gegeven. Doch indien Nederland thans financieel niet meer in staat is het garnizoen in stand te houden, maar hiervoor ook bijdragen uit do Curaçaosche kas noodig zijn, is het noodzakelijk, dat ook Curaçao eenige zeggingsmacht wordt toegekend. Van weinig of geen waarde is hetgeen dit ontwerp verklaart in te voeren, n.l. verantwoorclelijkheid aan den Gouverneur, die volgens artikel 30 Regeeringsreglement reeds het opperbevel over de krijgsmacht heeft en die tegenover de Regeering in Nederland verantwoordelijk is. Overigens trekt het de aandacht, dat juist in dezen tijd van economische opleving in dit gebiedsdeel, in dezen tijd, dat groote belangen hier gevestigd zijn en deze plaats van internationale beteekenis wordt, het Bestuur komt verklaren. dat financieele overwegingen het in stand houden van het garnizoen op den voet en in den vorm van voorhren uitsluiten.

Curaçao moge nimmer een streng militaire politie gehad hebben. mei, zulk een karakter als dit ontwerp wil invoeren, met militaire opvattingen wat aangaat politieaangelegenheden heeft dit gebieds-

deel kennis gemaakt; den toon, die tegen burgers werd aangeslagen en liet optreden, dat deed denken aan een bewustzijn een heel ander mensch te zijn dan de burger, geen andere autoriteit boven zich tc erkennen dan dc militaire en zich sterk te voelen door de saamhoorigheid. waarin, naar het den schijn had, de militaire mindere zelfs door zijn meerdere gestijfd werd. Met de toen opgeclane ervaring is door het Bestuur geen reliening. gehouden en zeker niet met liet feit, dat veel van hetgeen in bedoelde periode is geschied, is blijven doorwerken en zoodoende nog verdere verwijdering gehrachi heeft. Voor zoover bekend, heeft onder de vroegere militaire organisatie een officier zich beschikbaar gesteld om tot detachementscommandant benoemd te worden. Dat die organisatie. welke. volgens mededeeling van het Bestuur na acht jaren pas eenige sporen van bruikbaarheid is gaan vertoonen, ontijdig zou zijn afgeschaft, kunnen personen, die zc in hare werking hebben gezien, moeilijk toegeven, veeleer moeten zij betreuren, dat die ooit is ingevoerd. Door nu eens in deze, dan weer in gene richting heen geslingerd te worden, is de Curaçaosche politie in hare ontwikkeling gestoord, waarbij nog komt, dat zij in de laatste jaren door het Bestuur niet op peil is gehouden. Door tijdig genomen doeltreffende maatregelen, had bij het politiekorps de achterstand kunnen worden voorkomen en zou de burgerlijke politie er thans heel anders uitzien. De afdeelingen zijn dan ook van gevoelen, dat het de schuld van het Bestuur zelf is, dat de politie geraakt is in den toestand, waarin zij zich tijdens het indienen van het ontwerp bevond.

Met het aandringen op reorganisatie van de burgerlijke politie is niet bedoeld de bevolking toe te staan steeds te doen wat zij wil. Zulks staat de burgerlijke politie in Nederland en elders aan de bevolking aldaar ook niet toe. Ook de burgerlijke politie treedt zonder onderscheid des persoons op.

Optimisme achtte men het te meenen, dat met eenige nuttige algemeene wenken voor den politiemilitair, die op papier en in theorie mooi lijken. de moeilijkheden kunnen worden ondervangen. Ondanks die wenken, zal het van uit de hoogte behandelen van burgers en het op militairen toon bevelen geven aan ingezetenen en vreemdelingen in een voor dezen niei steeds verstaanbare taal, prikkelend cn verbitterend werken.

Tengevolge van de positie, die het ontwerp aan den korpscommandant en tengevolge van het overwicht, dat het aan het militaire element wil waarborgen, is het nict aan te nemen, dat op de wijze, waarop de memorie van antwoord het voorstelt, het nadeel gekeerd kan worden, dat Curaçao moet ondervinden van wisselenclc inzichten van elkander opvolgende korpscommandanten en officieren. die dezen vervangen. Het is niet duidelijk, hoc er sprake kan zijn van officieren, in den geest van het korps .,ingeleefd". Volgens den staat zullen er zijn een commandant en twee luitenants. De betrekking van chef van het politiekorps op Curaçao in dezen tijd vordert den geheelen mensch en eischt van hem kennis van plaatselijke toestanden.

van de bevolking en van de landstaal. Een legerautoriteit of een officier, die deze vervangt, voor eenige jaren hier heen gedetacheerd wordt daarvoor niet de geschikte persoon geacht en zeker niet als hij zulk een plaats moet innemen als het ontwerp voor hem wil inruimen. Als zelfs vorderingen van het burgerlijk hoofd van politie voor eigen inzichten van den militairen korpsoommandant moeten wijken, zal de „voorlichting" nog minder waarde hebben. Na uitholling van de rechten en bevoegdheden van het hoofd van politie heeft zijn meening, indien hij althans een meening uitspreekt, geen reëele beteekenis.

De uitdrukking, dat de militaire justitie een soort klasse-instrument is, komt in het voorloopig verslag niet voor. De afdeelingen waren en zijn nog steeds gekant tegen het opeenhoopen van bevoegdheden in één hand en het vereenigen van zooveel hoedanigheden in één persoon, hetgeen zij absoluut verkeerd vinden. Tevens hebben zij willen waarschuwen tegen den indruk, die de regeling op het publiek maakt en de niet te onderschatten gevolgen, die het al dan niet toepassen van straf of tuchtmaatregelen hebben kan. Verschil van gevoelen over schuld en strafbaarheid sluit goede trouw aan weerszijden niet uit. Doch ook ter wille van de reputatie van onpartijdigheid zijn cr waarborgen noodig en die reputatie loopt gevaar ernstig geschaad te worden door een regeling, als het Bestuur voorstelt, al schijnt het Bestuur zulks nog niet te kunnen inzien. Samenstelling van den Krijgsraad zal, indien het tegen een officier gaat, uiterst moeilijk en soms misschien zelfs onmogelijk zijn. Het aandringen op waarborgen, die de rechtspraak boven iedere verdenking stellen is een objectieve behandeling van zaken en geen verdachtmaking van personen. Hoe meer vertrouwen de rechtspraak inboezemt, des te beter het voor de politie zelf is. De afdeelingen, die het ontwerp moeten bestudeeren, zouden in haar plicht te kort schieten door niet daarop te wijzen. Voor wat aangaat het ter sprake brengen van een andere hoedanigheid van een der rapporteurs, moeten de afdeelingcn er de aanclacht van het Bestuur op vestigen, dat een voorloopig verslag geen schrijven is van de twee onderteekenaars aan het Bestuur gericht, doch een officieel van de afdeelingen uitgaand stuk, waarin al de tijdens liet onderzoek geuite gevoelens moeten worden opgenomen en welk stuk volgens de ter zake bestaande bepalingen wordt onderteekend door twee raadsleden, uitsluitend in die hoedanigheid en niet in andere qualiteiten, die zij mochten bezitten en wel op ongeveer gelijke wijze als stukken van den Raad afkomstig, door den Voorzitter en dcn Griffier worden onderteekend.

Indien den auditeur-militair om advies verzocht is en indien dan tegen zijn advies niet vervolgd wordt, kan hij tot den korpscommandant een verzoek richten. Maar de belanghebbende, de burger, kan zich niet tot den strafrechter wenden met verzoek vervolging te gelasten, welk recht van beklag den betrokken persoon ten aanzien van burger-verdachten wel is toegekend. Daarbij wordt niet over

het hoofd gezien de bevoegdheid om feiten, die door den Krijgsraad zouden moeten worden berecht. krijgstuchtelijk af te doen.

Het geval van den in het voorloopig verslag bedoelden fuselier aanhalende, verzuimt de memorie van antwoord er aan toe te voegen, dat die fuselier voor de eerste maal door den krijgsraad alhier tot de laagste boeten, n.l. van vijftig cent, is veroordeeld, welke uitspraak door het Militair Gerechtshof is vernietigd, waarna hem door den Krijgsraad op Curaçao acht dagen gevangenisstraf is opgelegd. De onaangename indruk was een gevolg van de uitspraak van den Krijgsraad.

Het oordeel der afdeelingen is niet gebaseerd op vroegere ervaringen met militairen; de voornaamste oorzaak en bron der grieven is het thans aangeboden ontwerp zelf, dat wegens het streng militair en reactionnair karakter. de kiem van tweespalt in zich bevat, burgerlijke ambtenaren bevoegdheden ontneemt en antagonisme verwekt. Ket ligt voor de hand welke de vruchten zullen zijn van een „organisatie", die niet in onze constitutie past, waarin de burgerij op zulk een wijze als het, Bestuur wil, van de militaire bezetting afhankelijk wordt gemaakt en zooveel macht in handen van den militairen commandant en den Gouverneur wordt geconcentreerd. Het voorspellen van fiasco onder zulke omstandigheden kan moeilijk twijfel aan onbevangenheid doen rijzen.

Tegenstellingen als Europeaan en West-Indiër, militair en burger, uitgezondene en niet-uitgezondene, die het ontwerp reeds onderstreepte, spitst de memorie van antwoord nog op bedenkelijke wijze toe, door het blijven buiten den Curaçaoschen dienst een waarborg voor werkelijke onafhankelijkheid te noemen en te verklaren, dat de militaire politie niet slechts in schijn onafhankeliik is.

Gevraagd werd of naar de meening van het Bestuur burgerlijke ambtenaren in Curaçaoschen dienst niet even onafhankelijk zoudeii kuiinen zijn als uitgezonden militairen.

De woorden .,bij uitsluiting", waardoor in verband met het in artikel 1 oiider c. voorkomende het voor burgers zelfs onmogelijk gemaakt werd diensten in het belang der justitie te verrichten, zijn wel is waar bij nota van wijzigingen uit dat artikel geschrapt, maar er is nog te veel in het ontwerp overgebleven, wat het als regeling voor den Raad onaannemelijk maakt.

Daargelaten nog de vraag, welke aangelegenheden, die het leger, de militaire politie of de dienstvoorschriften raken, door het Bestuur thans worden of in de toekomst zullen worclen beschouwd als .,zaken de kolonie betreffeiide", waarover het Bestuur bereid zal gevonden worden zich uit te laten -– een onderscheiding is licht te maken —, is van problematische waarde. de bevoegdheid aan een autoriteit, die niet jegens in Curaçao gevestigde organen verantwoording schuldig is, inlichtingen te vragen over handelingen van personen, die niet in Curaçaoschen dienst zijn.

Den afdeelingen is geen enkele reden bekend. waarom in Curaçao in een verordening moet worden vastgelegd, dat preventie tot de

politietaak behoort. zoolang in Nederland die zorg de onbeschreven taak der politie uitmaakt. En de opname in een verordening zou dan geschieden bij een vage formule en juist bij de invoering van de militaire politie. De in de memorie van antwoord aangehaalde artikelen bieden geen waarborgen tegen machtsoverschrijding. Als een verordening zulke rechten wil toekennen, moeten ook de plichten omschreven worden.

Indien uitsluitend dienstvoorschriften voor militairen door het Bestuur moeten worden vastgesteld, zouden de afdeelingen zich daarmede niet ingelaten hebben. Doch in die dienstvoorschriften, die volgens de memorie van antwoord de interne tucht zouden raken, komen er ook bepalingen — en sommige van twijfelaclitige waarde — voor, die de burgers betreffen. En dan stellen dc afdeelingen den uitdrukkelijken eisch, dat de beginselen in de verordening worden opgenomen, en dat de verordening aan het Bestuur opdraagt volgens die beginselen bepaalde aangelegenheden bij besluit te regelen. Het gaat niet aan in een zestal artikelen alles aan het Bestuur te delegeeren en den militairen zulke zeer uitgebreide bevoegdheden ten aanzien van burgerr toe te kennen. De aideelingen protesteeren tegen de wijze, waarop het Bestuur zich in de memorie van antwoord van de zaak wil afmaken en zich wil onttrekken aan de verplichting de opmerkingen betreffende de dienstvoorschriften te beantwoorden. Het Bestuur heeft steeds van gedachten gewisseld over alle stukken en, bijlagen, die aan den Raad overgelegd zijn. Waarom moet er nu een uitzondering op dien regel gemaakt worden en inag niet over de ter inzage verstrekte stukken gesproken worden, nu het militairen betreft? De afdeelingen zagen in de gewraakte houding van het Bestuur reeds een aanduiding van de wijze, waarop bij het tot stand komen van de door het Bestuur zoo begeerde militaire politie de politieaangelegenheden zullen worden behandeld en de Raad zal worden uitgeschakeld.

De afdeelingen blijven de wijze, waarop het ontwerp de verantwoordelijkheid tusschen het hoofd van politie en den korpscommandant wil verdeelen als uiterst gevaarlijk beschouwen en als een der meest ongewenschte gevolgen van het overdragen van politiemacht aan het leger. Het gevolg van dit alles is, dat de Gouverneur hoofd van politie wordt, voor zoover hij den korpscommandant niet als zoodanig Iaat optreden.

De uitdrukking „hoofd van politie" was in 1863 niet onbekend. Ons Regeeringsreglement bezigt den term „hoofd". En nu, na ruim zestig jaren wil het Bestuur het artikel lezen, alsof er stond „directeur". Ook de betrekking van directeur van politie bestond bij het tot standkomen van ons Regeeringsreglement en wercl bekleed door de Procureurs-generaal in Nederland. Tndien bedoeld was, wat het onderhavige ontwerp van het hoofd van politie wil maken, dringt de vraag zich op, waarom de toen reeds bekende term „directeur van politie" in ons Regeeringsreglement niet is opgenomen.

De afdeelingen, die zich niet alleen tegen invoering van de mili-

taire politie hebben verzet, maar er ook op aangedrongen hebben, dat de verhouding tusschen het hoofd van politie en den hoofd-commissaris bij verordening worde geregeld, hebben van den garnizoens-commandant, dien zij zich liefst niet met de Curaçaosche politie en met interne aangelegenheden zien inlaten, niet den eersten dienaar van den Procureur-generaal willen maken. Doch als er een hoofd is, kan nimmer worden aanvaard, dat een ander zich het recht voorbehoudt, naar eigen inzichten te handelen (gevallen van overmacht enz. uitgezonderd). Men zou kunnen vragen, wat dit voor een regeling is. Overigens moet men aannemen, dat ook een burger hoofd-commissaris voldoende deskundig, voldoende betrouwbaar cn van een normaal denkvermogen voorzien zal ziin. Ook den afdeelingen was het te doen om vakmannen bij de politie tc hebben. Dit komt in het voorloopig verslag ook tot uiting.

De afdeelingen voelen zich gedwongen op te komen tegen uitdrukkingen in de memorie van antwoord, die krenkend zijn ten opzichte van den Procureur-generaal, n.l. „hij (de detachements-commanclant) had toe te zien of de Procureur-generaal al dan niet. licht of zwaar wenschte te straffen. Deze zinsnede betreft iemand, die niet meer in staat is zich te verdedigen en bovendien den ambtenaar, die juist met de handhaving der wettelijke regelingen belas: is. Indien de uitlating van het Bestuur onbestreden bleef, zou zij den indruk van juistheid kunnen wekken. Overigens wordt er ook kleineerend over den Procureur-generaal gesproken, hetgeen te meer uitkomt, daar van den militairen politiechef zooveel goede hoedanigheden worden opgesomd.

Het heeft bevreemding gewekt, dat het Bestuur verklaart, dat de personen, die onder verschillende benamingen, laatstelijk onder die van commissaris van politie aan het hoofd van het politiekorps hebben gestaan, niet in het bezit van de daarvoor vereischte kennis en bekwaamheid waren, terwijl tijdens het leven van commandant, later commissaris Appel, zijn verdiensten meermalen door Bestuur en Regeering in het Moederland zijn erkend en waarvoor hem driemalen onderscheidingen zijn toegekend.

Door een bepaling als art. 4 maakt het Bestuur de bevolking in tal van opzichten afhankelijk van de inzichten van het militaire gezag. Vroeg of laat zal een dergelijke overdreven maatregel zich wreken. Volgens het Bestuur komen in Nederland meerdere der bevoegdheden als in dat artikel bedoeld toe aan het College van Burgemeester en Wethouders. Waarom moet op het eiland Curaçao het nemen van al dergelijke besli-singen aan den militairen commandant worden opgedragen, met passeering van burgerlijke autoriteiten? Het hooger beroep, dat de nota van wijzigingen mogelijk wil maken. zal de macht nog meer in handen van den Gouverneur concentreeren. iets waartegen reecls vroeger ell terecht opgekomen is. Een dergelijk beroep moest eerder op een college openstaan, bijv. op den Raad van Bestuur, wien volgens art. 66 Regeeringsreglement bij algemeene verordening andere werkzaamheden kunnen

worden opgedragen. Wat de voorgestelde aanvulling van art. 4 betreft werd de opmerking gemaakt, dat indien schriftelijk beroep ingevoerd wordt, ook de gronden, waarop de afwijzende beslissing van den korpscommandant berust, bekend moeten zijn, zoodat ook die afwijzende beslissing schriftelijk en met redenen omkleed rnoet zijn. Voorts werd betoogd, dat, aangezien niet het hoofd van politie die beslissingen geeft, in het nieuwe tweede en derde lid niet van „hoofd van politie", doch van korpscommandant moest gesproken worden, terwijl in het derde lid niet rnoest worden verklaard, dat van de beslissing van den Gouverneur geen hooger beroep is toegelaten. aangezien die beslissing zelf reeds in hooger beroep gegeven is. Anders zou men twee maal hooger beroep krijgen, wat onze wetgeving niet kent.

Wederom moet er op worden gewezen, dat de term: „wettelijke regelingen" ook verdragen, wetten en algemeeiie maatregelen van Bestuur omvat. Het is ondenkbaar, dat deze alle door art. 4 van het ontwerp gewijzigd worden. Ook het Regeeringsreglement zelf is een wettelijke regeling. Zou dit ontwerp (lat ook kunnen wijzigen?

Het is den afdeelingen van den Kolonialen Raad op Curaçao moeilijk met het Bestuur van gedachten te wisselen over een wetsontwerp tot wijziging van de Gemeentewet in Nederland. Afgescheiden van de vraag of bedoeld ontwerp in Nederland tot wet zal worden verheven, moeten de afdeelingen er op wijzen, dat het Rijk in Europa territoriaal één geheel vormt, dat als gevolg van het uitoefenen door burgers van meer staatkundige rechten en het bestaan van parlementaire verantwoordelijkheid, de toestanden daar gansch anders zijn dan hier, terwijl het Bestuur ook niet medegedeeld heeft. of hek in de bedoeling ligt het College van Burgemeester en Wethouders bevoegdheden, als in art. 4 van het Curaçaosch ontwerp bedoeld, te ontnemen en deze aan militairen over ie dragen.

Indien met den geheimhouclingsplicht in het eedsformulicr hetzelfde bedoeld is als met hetgeen daaromtrent voorkomt in P.B. 1918 No. 43, rijst de vraag, waarom dan een andere redactie gekozen is en wel een, die het militair karakter der politie zoo accentueert. Als het verbod tegen „*kletsen*" gericht is, bestaat er weinig reden om het formulier ie wijzigen ell nog wel op zulk een in het oog loopende wijze.

Dat de politiechef in Curaçaoschen dienst moet zijn, is een eisch, die met de door Grondwet en Regeeringsreglement gewaarborgde autonomie samenhangt. In het opschrift en de overweging wekt het ontwerp de illusie, dat thans ingevolge art. 176 Regeeringsreglement een gewapende politie wordt opgericht, terwijl in waarheid de Curaçaosche politie wordt opgeheven en de politiedienst met al hetgeen daaruit voortvloeit en hetgeen het Bestuur daaraan wil tastknoopen aan het Leper wordt opgedragen. Dit ontwerp is niet in overeenstemming met het gemelde art. 176 ofschoon het Bestuur door aanhaling daarvan, zulks wil doen voorkomen. De afdeelingen komen er tegen op dat het Bestuur, na verwaarloozing van dezen

tak van inwendigen dienst, de behartiging daarvan aan het leger wil overlaten en nog wel met gelijktijdige overdracht van zulke ruime hevoegclheden. Soortgelijk lot n.l. overdragen aan Nederland zou clan ook anderen takken van inwendigen dienst te wachten kunnen staan.

Volgens de memorie van toelichting sluit het militair karakter van het korps ondergeschiktheid aan burgerlijke autoriteiten uit en zijn militaire meerderen bij uitsluiting bevoegd dienstbevelen aan het personeel te geven. Nadat in het voorloopig verslag gewezen was op de verhouding tegenover liet Openbaar Miriisterie en andere rechterlijke ambtenaren, komt de memorie van antwoord verklaren, dat het niet in de bedoeling ligt wijziging- te brengen in hetgeen het Wetboek van Strafvordering bepaalt; echter zal de Gouverneur in voorschriften de wijze vastleggen, waarop deze ondergeschiktheid dient te worden opgevat. Hierin ligt opgesloten, dat de bepalingen van de Strafvordering wijzigingen zullen ondergaan en zullen worden opgevat zooals in de uit te vaardigen voorschriften zal worden bepaald. naar alle waarschijnlijkheid op een wijze, zooals militaire belangen medebrengen. Een dergelijke regeling behoort in een verordening opgenomen te worden; in allen gevallc moet door een verordening de nadere regeling aan het Bestuur overgelaten worden. De wijze, waarop het Bestuur de zaak denkt te regelen zal van wege het militair karakter van de politie conflicten in het leven roepen. En dit dient voorkomen te worden. Buitendien is rlen afdeelingen geen bepaling in onze wetgeving bekend, dat het Bestuur als wetsuitlegger mag optreden.

De memorie van antwoord merkt op, dat de ambtenaar van het Openbaar Ministrrie bij het Kantongerecht slechts hulpofficier is, doch de afdeelingen moeten er op wijzen, dat sinds het K.B. van 6 Juli 1918 No. 72 (P. B. No. 61) de bedoelde ambtenaar een geheel andere positie inneemt als tevoren en op enkele weinig voorkomende misdrijven na, zelfstandig met dr vervolging van alle strafbare feiten belast is, zoodat hij niet slechts als hulpofficier kan worden beschouwd.

Het Bestuur kan het een minder juiste voorstelling noemen doch niet te ontkennen is het, dat, terwijl burgeragenten in de buitendistricten onder militairen moeten komen ie staan en de geheele bevolking zich naar de militairen zal hebben te richten, ondergeschiktheid van militairen aan burgers bij herhaling wordt uitgesloten.

Terwijl het voorloopig verslag opkomt tegen het karakter, dat het ontwerp aan de politie wil geven, gaat de nota van wijzigingen nog een stap verder in de ongewenschte richting en wil den districtmeesters de hoeclanigheid van opsporingsambtenaar ontnemen. De districtmeesters blijven echter hulpofficier. Waarom zou een hulpofficier geen opsporingsbevoegdheid mogen hebben? De afdeelingen moeten ook hier laten uitkomen, waartoe de opvattingen van heb Bestuur voeren.

De verhouding van den Gezaghebber tot de militaire politie wordt door het Bestuur gedacht dezelfde te zijn als die van den Procureur-generaal. Deze laatste is reeds zeer moeilijk. Uiterst gecompliceerd en verward zal liet Bestuur den toestand op de andere eilanden maken, indien het zich door militaire beginselen laat leiden. De afdeelingen aarzelen niet ie verklaren, dat ter wille van militaire opvattinpen het Regeeringsreglement op zulk vreemdsoortige wijze wordt uitgelegd.

De afdeelingen zouden gaarne willen vernemen welke houding het Bestuur denkt aan te nemen tegenover berichten of ingezonden stukken in de pers, waarin er over ruw en onbeschaafd optreden van officieren of minderen geklaagd wordt (een optreden, dat de memorie van antwoord verklaart af te keuren) of waarin voorkomt, dat een officier of mindere zich onbehoorliike uitdrukkingen tegenover burgers veroorloofd heeft. Zou het Bestuur het niet noodig achten naar aanleiding daarvan een onderzoek te doen instellen? Tndien door het Bestuur of de militaire autoriteiten zulke berichten en stukken worden genegeerd, verdient het zeker aanbeveling zulks van te voren bekend te maken.

Aangaande het optreden van den in het voorloopig verslag bedoelden officier (naar verluidt den officier, die den korpscommandant moet vervangen!) over wien den korpscommandant geen klachten hebben bereikt. doen door het uitblijven van tegenspraak nog steeds dezelfde geruchten de ronde.

De bezwaren tegen het doen van aangiften en klachten aan niilitaireii werden herhaald, aangezien hetgeen het Bestuur daaromtrent aanvoerde, de moeilijkheden niet uit den weg geruimd heeft.

Met klem moeten de afdeelingen er tegen protesterren, dat liet Bestuur in de memorie van antwoord het Papiamentsch, de landstaal op de drie Benedenwindsche eilanden, die ook door ontwikkelde personen gesproken wordt, Negerspaansch noemt. In wettelijke regelingen is het tot dusverre de gewoonte liet Papiamentsch de landstaal te noemen. Is volgens geruchten het Papiamentsch van boven af als negertaal en Afrikaansch gequalificeerd, thans komt het woord Negerspaansch in een officieel van het Bestuur uitgaand stuk voor.. De afdeelingen vinden het grievend voor de bevolking van de drie Benedenwindsche eilanden en vragen zich af, wat voor reden er voor liet Bestuur kan bestaan om, terwijl het zich in de memorie van antwoord anrlers aan officieele of gebruikelijke termen lioudt, ten deze van de gewone benaming af te wijken en bij het opdringen vaii een ongewenschte militaire politie de bevolking op die wijze te krenken. Het bezigen van prikkelende cl1 minachtende uitdrukkingen ten aanzien van de landstaal komt heb streven het gebruik van het Nederlandsch aan te moedigen, zeer zeker niet ten goede. Te minder verwachtte men die qualificatie van het Bestuur, dat geroepen is voor de handhaving van orde en rust tc zorgen.

De noodzakelijkheid noch de wenschelijkheid wordt ingezien de

officieren als opsporingsambtenaren voor al de zes eilanden te beeedigen, terwijl de militaire politie niet op al de zes eilanden ingevoerd wordt. In welke lioedanigheicl en niet welk doel stelt het Bestuur zich voor, dat de officieren de andere eilanden zullen bezoeken als daar geen militaire politie is? En hoe in de buitendistricten, waar de districtmeesters hulpofficier zijn?

In de zinsnede: „de jonge mannen..... zich gedurende dien tijd niet zoodanig aan buitenechtelijk verkeer te buiten gaan, dat zij daardoor de zedelijkheid in Curaçao in gevaar zouden brengen" ligt opgesloten. dat het Bestuur zelf toegeeft, dat er buitenechtelijk verkeer zal plaas hebben. Dit valt te meer op, nu er een woord van afkeuring ontbreekt. Een huwelijksverbod, dat alleen de lagere rangen treft, en niet voor de hoogere geschreven is, verdient onvoorwaardelijke afkeuring. vooral als het zulke gevolgen heeft. Het verkeer, dat de memorie van antwoord zelf verwacht, zal de militairen. die het Bestuur als zoo onafhankelijk beschouwt. machteloos maken tegenover de groep, waartoe het huwelijksverbod hen drijft.

Het Bestuur acht niet ten onrechte gemaakt liet bezwaar tegen de teruggaaf van een percentsgewijze (50%) berekend gedeelte van de Rijksbegrooting, waarover de Raad geen zeggingsschap heeft. Hoe het Bestuur dan kan voorstellen de hoegrootheid van het bedrag dier teruggaaf door den Minister van Koloniën te laten vaststellen. is den afdeelingen onbegrijpelijk. Het is den afdeelingen niet te doen de politiekosten op Nederland af te wentelen; de afdeelingen wenschen integendeel, dat Curaçao in overeenstemming met het Regeeringsreglement en de toelichting op art. 176 zelf voor zijne politie zorgt. Dat is een uitvloeisel van bij Grondwet en Regeeringsreglement toegekende autonomie. Zonderling klinkt de vraag van het Bestuur in de memorie van antwoord: .,Wat wordt toch bedoeld niet het telkens terugkeerende ..Curaçao". dat regelingen wil treffen, toezicht wil uiboefenen, beheer wil voeren enz.?" De afdeelingen wenschen, dat de Raad de bevoegdheid uitoefent, door het in Nederland vastgestelde Regeeringsreglement aan dit gebiedsdeel verleend; het Bestuur wil blijkbaar met uitbreiding van zijn eigen macht terug tot toestanden, waaraan dit gebiedsdeel al lang is ontgroeid. Het ontwerp tast het budgetrecht aan. En wat de bezoldigingen betreft, komt Curaçao zelfs onder Oost-Indië te staan.

De opmerking werd gemaakt, dat het Bestuur tot dusverre niet eens opgave heeft gedaan van de hoegrootheid der bezoldigingen, die aan de militairen worden uitgekeerd en ook niet bekend is door wien de toelagen zullen worden vastgesteld.

Bij het kennis nemen van de voordeelen, die volgens de memorie van antwoord de militaire politie boven de burgerlijke hebben zou, dringt zich onwillekeurig de vraag op, hoe het komt, dat in Nederland (waar hetgeen het Bestuur hier mededeelt toch wel bekend zal zijn) nog altijd burgerlijke politie aangetroffen wordt. Ook in

Nederlandsch Oost-Indië en in Suriname bestaat er burgerlijke politie.

Opvallend is hei, dst. terwijl het Bestuur de laatste jaren niets gedaan heeft om den woningnood op dit eiland tegen te gaan of om woningtoestandeii te verbeteren en zonder meer verklaart, dat de heerschende ongezonde opdrijving der woninghuren hoofdzakelijk door de huurders zelven in de hand gewerkt en bevorderd wordt. het Bestuur, nu het militairen geldt, zicli zelfs tegen het bouwen van boven- en benedenwoningen verzet. Namens het Bestuur is bij de behandeling der laatste begrooting medegedeeld, dat van militairen een bedrag ongeveer overeenkomende met 15% van hun inkomen als huurprijs wordt ingevorderd. Als de militaire woningen (wat te verwachten is) duurder dan de raming uitkomen, zal de Curaçaosche kas reeds op grond daarvan verliezen te boeken hebben. Men meende, dat deze berekening ten eenenmale mank gaat en dat er verband moet bestaan tusschen hetgeen de huizen gekost hebben en de huurprijs.

Als de militaire gezinnen ongenoegen met elkander zullen krijgen als er boven- en benedenwoningen gebouwd worden, staat het te bezien of ongenoegen zal uitblijven als een 24-tal dier gezinnen bij Steenrijk gebracht worden.

Nu de commandant der troepen niet aan denzelfden kant der haven woont als waar de kazerne gelegen is, verliest het argument, dat Steenrijk en de kazerne beide beoosten de haven liggen, veel aan beteekenis. Veeleer zou men meenen, dat met het oog op de vaak geopende brug een contingent ook aan de overzijde der haven zou moeten zijn.

Het is den afdeelingen niet doenlijk mede te werken tot het tot stand komen eener verordening, waardoor de mogelijkheid wordt geopend in dit gebiedsdeel een soort dictatuur in te voeren, welke alleen zou kunnen worden getemperd door den Minister van Koloniën op zulk een verren afstand en die als regel dit gebiedsdeel niet uit eigen aanschouwen kent.

Ter wille van militaire belangen en opvattingen worden de Curaçaosche burgers aan een regime onderworpen, dat naar te verwachten is, reactie zal uitlokken. De genegenheid voor het Moederland, die door het Bestuur in de laatste jaren geenszins aangekweekt is, wordt nu op een zware proef gesteld. Gewichtige belangen zullen worden geschaad. Men denke hierover niet te licht. Het Bestuur, dat bij de te kwader ure bedachte militaire politie blijft volharden, moge zich van dit alles wel rekenschap geven.

De afdeelingen zijn nog steeds van meening, dat burgerpolitie om de reeds uiteengezette redenen onvoorwaardelijk de voorkeur verdient boven een militaire. Als men bedenkt. wat voor de militaire politie zal moeten worden uitgegeven — voor 1928 heeft het Bestuur in het geheel f 317 800,— aangevraagd — zonder dat Curaçao zeggingsmacht over de politie zal krijgen. dan springt het in het oog, dat de burgerpolitie niet veel meer zal behoeven te kos-

ten en zelfs indien rlit zoo ware. dat meerdere door Curaçao zou moeten worden opgebracht, omdat het hier een tak van inwendigen dienst betreft. De bezwaren betreffende het personeel zijn geenszins onoverkomenlijk. Ook voor de militaire politie zal er personeel en in nog grooter getale zelfs, uit Nederland moeten komen. De afdeelingen verklaren zich echter bereid (zooals de Raad reeds in een ander verband heeft te kennen gegeven) tot een andere oplossing van het politievraagstuk mede te werken, indien aan hare bezwaren tegemoet gekomen wordt.

In het vertrouwen, dat het Bestuur de gestelde vragen en gemaakte opmerkingen wel vóór of bij de openbare behandeling zal willen beantwoorden, achten de afdeelingen de openbare behandeling van dit ontwerp voldoende voorbereid.

Aldus vastgesteld op Curaçao, den 12den Augustus 1927.

De Rapporteurs,

J. J. BEAUJON.
CHARLES ELLIS.

Omtrent de beraadslaging in den *Kolonialen* Raad in *September 1927* vermeiden de notulen het volgende:

Zitting van den Kolonialen Raad van Maandag, den 19den September 1927.

TEGENWOORDIG: de heer Ed. S. *Lansberg*, voorzitter.

VOORTS: de heeren *Edwin* Senior, EL. F. *Muskus*, H. J. *Beaujon*, E. X. *C.* de Veer *Abrahamsz*, J. J. Benujon, R. S. de Lannoy, H. *Perret Gentil*, B. E. *van* der Veen *Zeppenfeldt* en Dr. W. Ch. de la Try *Ellis*, lcclen, benevens de heer H. J. T. Boomgaart, griffier van den Raad.

VOORTS: de heer A. F. Borren, Commandant der troepen alhier, gemachtigde van den Gouverneur.

AFWEZIG: de heeren S. M. L. *Maduro* en *Jossy* C. *Henriquez*, leden, wegens verblijf in het buitenland.

De Voorzitter doet mededeeling van de volgende ingekomen stukken:

1o. eene gouvernements-depêche, dd. 15 September 1927 No. 2282, waarbij den Raad worclt medegedeeld, dat de Gouverneur, ingevolge art. 85*bis* van het gewijzigd Regeeringsreglement van Curaçao. den heer Commandant der troepen gemachtigd heeft om de beraadslagingen van den Raad over de ontwerp-verordening, tot oprichting eener gewapende politie als bedoeld bij artikel 176 van het Reglement op het beleid der Regeering in Curaçao, bij te wonen en een raadgevende stem uit te brengen.

De *Voorzitter* heet den gemachtigde van den Gouverneur welkom ter vergadering en geeft hem de verzekering, dat de Raad met belangstelling zal luisteren naar de mededeelingen, die hij namens het Bestuur zal doen.

Aan de orde van behandeling komt thans het ontwerp-verordening tot oprichting eener gewapende politie als bedoeld bij artikel 176 van het Reglement op het beleid der Regeering in Curaçao.

De algemeene beraadslagingen worden geopend, waarna de *Voorzitter* het woord verleent aan den gemachtigde van den Gouverneur om de in het eindverslag gestelde vragen te beantwoorden.

De heer *Borren*, gemachtigde van den Gouverneur, bedankt den Voorzitter voor den tot hem gerichten welkomstgroet en houdt de volgende rede:

Mijnheer de Voorzitter. Aangezien noch de Memorie van toelichting, noch die van antwoord in staat zijn gebleken het ontwerp ook maar eenige genade te doen vinden in de oogen van Uwen Raad en er bovendien in het Eindverslag geen nieuwe gezichtspunten werden geopend, heeft het Bestuur alle hoop verloren om, door beantwoording der in het Eindverslag gestelde vragen, den Raad tot een ander inzicht te kunnen brengen.

Het Bestuur constateert tot zijn leedwezen, dat in het Eindverslag niet de argumenten uit de Memorie van Antwoord worden weerlegd, maar dat het slechts afbrekende kritiek inhoudt, welke kritiek bovendien niet steeds op feiten steunt.

Getracht is zelfs de psyche der bevolking te gebruiken, die zich tegen invoering der Politietroepen zou verzetten. Maar als nu ergens ter wereld een dociele, niet haatdragende en niet wraakgierige bevolking wordt aangetroffen, dan is dat wel de gekleurde bevolking van Curaçao, al is die bevolking door de omstandigheden in de laatste jaren wat uit den band gesprongen en helaas ook ietwat over het paard getild.

Of die bevolking wel altijd zoo dociel zal blijven, is een vraag, waarvan het Bestuur de beantwoording door de praktijk niet wenscht af te wachten. In elk geval doet de wijze, waarop door den Raad de goede bedoelingen van het Bestuur inzake deze politiereorganisatie zijn miskend, aan die psyche geen goed.

Het Bestuur betreurt het, dat de vorming van een krachtig gezagsinstrument door den Raad wederom op de lange baan wordt geschoven, zeer ten gerieve van het groot aantal ongewenschte elementen, die Curaçao zoo langzamerhand als exploitatie-terrein hebben gekozen.

Het Bestuur verwacht, mede op grond van het Eindverslag, dat het ontwerp niet zal worden aangenomen; het kan deze uitspraak slechts betreuren. Voor het Bestuur is er geen aanleiding het ontwerp terug te nemen, omdat de verantwoordelijkheid voor mogelijke gebeurlijkheden niet ligt bij den Raad maar bij het Bestuur, dat

langer uitstel in deze funest acht. Een goede politie is in de bestaande omstandigheden op geen andere wijze te verkrijgen. Vergeten mag door den Raad ook niet worden, dat Curaçao ook zeer veel ingezetenen telt, die het ontwerp wel gaarne ingevoerd zouden willen zien, doch die nu eenmaal geen vertegenwoordiging in den Raad hebben. Mede op dezen grond kan hrt Bestuur niet aannemen, dat de in het te verwachten votum uitgedrukte mcening van den Raad, ook de algemeen gangbare publieke opinie weergeeft. Het Bestuur vreest dan ook geen ernstig veizct van de zijde der burgerij bij invoering van de Politietroepen; zeer zeker niet van de zijde vair dat gedeelte van het publiek, dat doorgaans met de politie in aanraking komt.

De veronderstelling, dat Nederland niet meer in staat zou zijn een compagnie infanterie te onderhouden, klinkt het Bestuur vreemd in de ooren. De bewering van den Raad, dat de kosten voor de Landmacht moeten worden betaald uit 's Rijks schatkist is in haar algemeenheid onjuist. Immers bij de behandeling van het Regeeringsreglement in de Staten-Generaal is verklaard en door den Minister beaamd, dat men de kosten van het krijgswezen voor liet Moederland moet behouden, maar dat wanneer de kolonie in staat mocht zijn daartoe bij te dragen, zulks moet geschieden, want dat is het stelsel van het Regeeringsreglement, dat daartoe ook de middelen geeft. (Zie Rordewijk, blz. 502).

Maar bovendien verklaarde de Minister bij diezelfde gelegenheid, dat het de bedoeling is van het wetsontwerp alleen de defensie tegen een buitenlandschen vijand voor rekening van liet Rijk te nemen en door de Nederlandsche wetgeving te laten beslissen in welke mate dit voor Curaçao het geval zal moeten zijn. (Bordemijk blz. 462).

Overigens treft men op deze en volgende bladzijden uitvoerige beschouwingen aan, waaruit onomstootelijk blijkt, dat het steeds in de bedoeling van de Regcering heeft gelegen de kolonie te belasten met de kosten voor de krijgsmacht, noodig om orde en rust in do kolonie te handhaveiz.

Er zou dus zelfs geen strijd zijn met het Regeeringsreglement, indien de Regeering betaling vroeg voor de krijgsmacht en zeer zeker niet nu die krijgsinacht mede zal worden aangewend voor interne aangelegenheden.

De aanwezige krijgsmacht is Ihans voor clit doel niet geschikt; zij zal een reorganisatie moeten ondergaan, alvorens belast te kunnen worden met de handhaving van orde en rust; vandaar het niet handhaven op den voet en in den vorm van voorheen.

Curaçao heeft geen ervaringen met militairen, die politioneel zijn geschoold.

Reeds in de Memorie van Antwoord is duidelijk uiteengezet hrt verschil tusseheii het Korps Politietroepen en de politieorganisatie van 1910: hier ware eene vergelijking te maken als iusschen hrt Leger en de Scliutterij; men bestrijdt thans het Leger door de fouten van de Schutterij op te sommen en daarbij hardnekkig weigerend

den voorgestelden naam „Politietroepen" te gebruiken, waardoor begripsverwarring in de hand wordt gewerkt.

Dat de leiding van een Korps haar denkbeelden ingang kan doen vinden bij hare onderhebbenden en dat zij ook kans ziet den dienst volgens die denkbeelden uit te doen voeren, is geen optimisme, maar een kwestie van gczagsbeleid; van de leiding van het nieuwe korps wordt verwacht, dat deze voorschrifteri uitvaardigt, aan de nakoming waarvan de hand wordt gehouden.

Dat het geven van een bevel aan een vreemdeling, die niet begrijpt wat er tegen hem gezegd wordt, op dien vreemdeling prikkelend werken *moet*, ontgaat het Bestuur. Overigens behoeft men zich voor die vreemdelingen niet ongerust te maken; komen zij uit een geordenden staat, dan weten zij zich tegenover de politie te gedragen door de ervaring in hun eigen land opgedaan; komen zij niet uit een geordenden staat, dan kan een straffe hand geen kwaad. Bovendien zal de politie steeds trachten zich goed verstaanbaar te maken, door aanmoediging van de studie van vreemde talen.

In de Dienstvoorschriften heeft de Raad kunnen lezen, dat het de bedoeling is 2 Eioofdendicnst in te voeren, n.l. dienst te doen verrichten door een patrouille, bestaande uit een Europeaan (intellect) en een Curaçaonaar (kracht en taal).

Er schijnen door den Raad zeer veel wetsovertreders te worden verwacht, want alleen deze komen in aanraking met de politie; de zich naar behooren gedragende ingezetene of vreemdeling geeft der politie wel geen gelegenheid tot het aanslaan van dien „hoogen toon".

Officieren, ingeleefd in den geest van het Korps, kan men verkrijgen en behouden door een oordeelkundige anciennitcits keuze, n.l. door den Luitenant op zoodanig tijdstip uit te zenden dat hij kapitein wordt tegen dat de Korpscommandant repatrieert. Op deze wijze is het mogelijk continuiteit in de leiding te brengen en te houden.

Het Bestuur betreurt het ten zeerste, dat de geincrimineercle insinuatie aan het adres van het Officierskorps, voorkomende in het Voorloopig Verslag niet is teruggenomen; integendeel maakt het Eindverslag het nog erger door te trachten deze insinuatie goed te praten. Het Bestuur rekent het zich tot een plicht op te komen voor de eer van alle vroegere Troepencommandanten en de bij dc bezetting ingedeeld geweest zijnde Officieren, die in het Voorloopig Verslag van partijdigheid zijn beschuldigd. Anders dan de Raad verklaart het Bestuur, dat de militaire tucht en strafrechtspraak op Curaçao te allen tijde boven elke verdenking zijn verlieven geweest en dat er ook geen bijzondere waarborgen noodig zijn de reputatie van onpartijdigheid boven verdenking te stellen.

De heer H. J. *Beaujon* valt den gemachtigde hierbij in de rede en zegt, dat hij niet genegen is om den gemachtigde verder aan te hooren, als hij van insinuaties spreekt en dat, als het Bestuur op

deze wijze begint, hij de vergaderzaal zal verlaten. Hierop verlaat hij de vergaderzaal.

De heer *Muskus* zegt, dat in dat geval, hij ook weggaat en merkt op, dat, als het Bestuur geen anderen gemachtigde ter vergadering kon sturen, de waarnemende Gouverneur zelf had moeten komen.

De heer ***De Veer Abrahamsz*** betuigt ook zijn ontevredenheid over de wijze van optreden van den gemachtigde, en verzoekt den Voorzitter hem, wegens de door hem aangenomen houding, tot de orde te roepen, terwijl de heer **J. J.** *Beaujon* den Voorzitter verzoekt om den gemachtigde er opmerkzaam op te maken, dat hij niet tegenover militaire ondergeschikten staat, maar tegenover vrije burgers.

Eenige andere leden betuigen hunne instemming hiermede.

De ***Voorzitter*** verzoekt de heeren, die intusschen waren opgestaan, te gaan zitten en verzoekt den gemachtigde zich in te binden, daar hij anders genoodzaakt zal zijn, hoewel ongaarne, hem tot de orde te roepen of voor te stellen hem het woord te ontnemen. De *Voorzitter* voegt er aan toe, dat de houding van den gemachtigde opnieuw het bewijs heeft geleverd wat Curaçao na invoering der militaire politie te wachten staat.

De heer *Borren*, gemachtigde van den Gouverneur, zegt, dat hij niet anders doet dan voorlezen hetgeen het Bestuur hem opgedragen heelt voor te lezen.

De heer *Borren* vraagt of hij door mag gaan, waarop de ***Voorzitter*** antwoordt, dat hij door mag gaan, mits hij zich inbindt.

Hierna vervolgt hij zijn rede:

De materie van de oneigenlijk disciplinaire vergrijpen, zijnde een aantal feiten, waartegen in de strafwetgeving reeds is voorzien, doch die, wanneer zij onder zeer verlichtende omstandigheden zijn geplecgd, gevoegclijk disciplinair kunnen worden afgedaan, dan wel overtredingen, waardoor ook wel de algemeene rechtsorde, maar in veel sterker mate de krijgstucht kan zijn aangerand, staat nadrukkelijk in art. 2 van het Reglement van Krijgstucht omschreven, waarbij geen plaats is gelaten voor willekeur. Gewezen wordt bovendien op art. 58 van het Reglement van Krijgstucht, dat behelst:

,,Het recht van strafvordering vervalt niet door toepassing van krijgstuchtelijken straf. Tngeval van schuldigverklaring houdt de rechter bij de bepaling van de straf met die toepassing rekening."

Bovendien zal het Bestuur ovenvegen den Korpscommandarit voor te schrijven telkenmale als art. 2 van het Reglement van Krijgstucht Nrs. 2 t/m 5 toepassing hebben gevonden in dien geest, dat een oneigenlijk disciplinair vergrijp krijgstuchtelijk is afgedaan, den Gouverneur met die afdoening in kennis te stellen.

Art. 292 van de Rechtspleging bij de Landmacht schrijft voor,

dat de Auditeur-militair verplicht is, ingeval hem mocht worden aangebracht of bekend worden zoodanig strafbaar feit als door de militairen, aan de militaire justitie onderworpen, mocht zijn begaan en ter kennisneming van den krijgraad behoort, daarvan dadelijk schriftelijk kennis te geven aan den Commandeerenden Officier. De burger, die vermeent zulks te moeten doen, kan zich dus desnoods wenden tot den Auditeur-militair, d.i. in de praktijk op het ,,stadhuis" die de zaak in handen van den Korpscommandant stelt. Deze Korpscommandant zal de zaak verder onderzoeken en beoordeelen of indien gestraft moet worden, zulks disciplinair, dan wel door verwijzing naar den Krijgsraad behoort te geschieden. Wanneer de Auditeur-militair alsdan mocht vermeenen, dat de zaak niet buiten strafrechterlijke vervolging had behooren te zijn afgedaan kan hij dienaangaande de beslissing van den Gouverneur doen inroepen, die, gehoord het Hof van Justitie, zal beslissen.

Wellicht ten overvloede moge ook de aandacht worden gevestigd op de samenstelling van den Krijgsraad.

Dit militaire rechtscollege toch is samengesteld uit een burgerrechtsgeleerde n.l. een der leden van het Hof van Justitie en uit twee militaire leden; een dier militaire leden is de Officier van Gezondheid, welke categorie van officieren gewoonlijk niet is doortrokken van den militairen zuurdeesem en het ander lid is een gewezen officier, dus iemand, die geheel los staat van het militaire verband.

Wanneer het in een bijzonder geval niet mogelijk is aan een op wettige wijze sarnengestelden Krijgsraad de afdoening van een zaak over te laten, wordt de afdoening der zaak aan het Hoog Militair Gerechtshof opgedragen (art. 15 Rechtspleging bij de Landmacht).

Het ambt van Auditeur-militair wordt uitgeoefend door het Openbaar Ministerie bij het Hof van Justitie (art. 126 Rechtspleging bij de Landmacht), terwijl de Auditeur-miltair liet recht van hooger beroep aan het Hoog Militair Gerechtshof heeft van alle vonnissen, bij de Krijgsraden gewezen. Wanneer dit alles in aanmerking wordt genomen, moet de berechting van militairen wel in een ander licht worden gezien dan het Voorloopig Verslag en het Eindverslag er op werpen.

Het Bestuur kan echter nooit goedvinden, dat de militaire justitie zich zal richten naar de publieke opinie; die justitie staat hoog genoeg om boven de meening van den man in de straat verheven te zijn. Ook in dit verband doet het vreemd aan, dat in het Voorloopig Verslag een militair-justitieele uitspraak is aangehaald, enkel omdat die een onaangenamen indruk op het publiek zou hebben gemaakt, temeer omdat die uitspraak in hooger beroep ren geheel andere is geweest. En dat alles wordt aangevoerd omdat het misschien wel eens gebeuren kan, dat een politieman zich vergeet, waarvoor dan dadelijk eenieder, zonder de omstandigheden te kennen, zijn oordeel klaar heeft. Hoeveel militaire of burgerpolitiedienaren komen er in Nederland voor den strafrechter wegens

machtsmisbruk? En zelfs ingeval van machtsmisbruik mag straf niet gelijk staan met wraak, doch is het de taak van de leiding zoo eenigszins mogelijk herhaling van dergelijke betreurenswaardige voorvallen te voorkomen. En hrt Bestuur is overtuigd, dat in sommige omstandigheden het Gezag beter zal worden gediend door verwijdering van den betrokkene uit het Korps dan door opsluiting in de Curaçaosche gcvangcnis, vooral lettendr op de zich aldaar bevindende elementen.

Wanneer in heb Eindverslag wordt verklaard, dat het oordeel der Afdeelingen niet is gebaseerd op vroegere rrvaringen, opgedaan met militairen, dan ontgaat het aan het Bestuur waarom verwacht wordt een behandeling van burgers uit de hoogte, een op militairen toon geven van bevelen, een toon, die tegen burgers wordt aangeslagen, een optreden van militairen als waren zij andere menschen dan burgers, een slechts erkennen van de militaire autoriteit boven zich en een zich sterk voelen door saamhoorigheid, daarin gestijfd door de meerderen. Waarom op deze veronderstellingen, aan geen ondervinding ontleend, verzet voeren tegen een organisatie, die de Raad nog niet kent en waarmede het goed zal wezen eerst ervaringen op te doen, alvorens daarover zich op bovenaangehaalde wijzr uit te laten.

Naar de meening van het Bestuur zouden burgerlijke ambtenaren in Curaçaoschen dienst even onafhankelijk kunnen zijn als uitgezonden militairen.

Het was het Bestuur eene voldoening in het Eindverslag te lezen, dat wordt toegegeven, dat prcventie tot de politietaak behoort. En als de politie preventief mag en moet optreden, is er geen enkel bezwaar tegen het vastleggen van die taak in eene verordening, ook al is zulks in Nederland nog niet geschied.

Voorkomen moet worden, dat later. na allerlei rechtskundige beschouwingen, wordt uitgemaakt, dat een instructie niet zou steunen op de verordening.

Door opneming in de verordening is de preventief optredende politieman absoluut in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening.

Dat de artt. 113 en 115 Militair Strafrecht cn 381 en 386 Strafrecht geen waarborgen tegrn machtsoverschrijding zouden geven kan moeilijk worden toegegeven; immers in die artikelen wordt juist strafbaar gesteld de ambtenaar, die door misbruik van gezag iemand dwingt iets te doen, niet te doen of te dulden, waarbij voor den militair nog een strafverzwaring wordt bedreigd voor het opzettelijk nalaten „eenig" voorschrift op te volgen of eigendunkelijk te overschrijden, dan wel het zich „aanmatigen" van gezag. Positiever waarborgen tegen machtsmisbruik kunnen moeilijk worden bedacht.

Het Bestuur is niet bereid zijn standpunt, dat het geven van dienstvoorschriften uitsluitend toekomt aan de Uitvoerende Macht, te verlatcn. De ontworpen dienstvoorschriften zijn met geen andere bedoeling aan den Raad overgelegd dan om den Raad de mogelijk-

heid te verschaffen een helder inzicht te verkrijgen. Zie de Memorie van Toelichting. De Dienstvoorschriften zijn ter „inzage" en niet ..ter beoordecling" gegeven en dat kon ook niet, omdat elk definitief karakter er nog aan ontbreekt. De in de dienstvoorschriften op te nemen bepalingen zullen uitsluitend van toepassing zijn op militairen; zij bedoelen voor dezen een handboek te zijn. Dat in die dienstvoorschriften geen bepalingen zullen worden opgenomen, welke in strijd met de wet zijn, behoeft eigenlijk geen vermelding. De Raad van Bestuur zal worden gehoord op die maatregelen.

Art. 153 van het Regeeringsreglement maakt den Procureur-generaal hoofd van de rechterlijke en administratieve politie. Maar evenals men een streng onderscheid maakt tusschen administratieve, strafrechterlijke en burgerlijke rechtsmacht, behoort onderscheid gemaakt te worden tusschen de administratieve, rechterlijke en veiligheidspolitie. Daar nu het Regeeringsreglement deze laatstgenoemde politie niet vermeldt, is volgens art. 153 Regeeringsreglement de Procureur-generaal daarvan ook niet het hoofd. Art. 1 van de verordening van 16 Februari 1918 (P. B. 1918 No. 43) wordt dan ook niet gedekt door het Regeeringsreglement, waar het verklaart, dat aan het hoofd van de „politie" in de gansche kolonie staat de Procureur-generaal. In deze verordening, maar niet in het Regeeriilgsreglement wordt de Procureur-generaal gemaakt tot Hoofdcommissaris. In dat artikel 1 wordt ook gezegd, dat het personeel, dat dienst doet op de andere eilanden wel onder de onmiddellijke bevelen van den Gezaghebber, maar inderdaad onder den Procureur-generaal staat, terwijl toch art. 114 Regeeringsrcglement den Gezaghebber onbegrensd met het „bevel" over de aanwezige politie belast en hem ook aansprakelijk stelt voor de inwendige rust, orde en veiligheid. Waar het Regeeringsreglement den Gezaghebber met het bevel over de veiligheidspolitie belast, stelt P. B. 1918 No. 43 nog een hoofd boven hem, en dat geschiedt blijkbaar door in art. 153 Regeeringsreglement iets te lezen wat er niet staat.

Waar thans het Bestuur voorstelt den Commandant der Politietroepen op het eiland Curaçao met het bevel over de veiligheidspolitie te bclasten, is er geen strijd met het Regeeringsreglement, omdat nergens staat voorgeschreven, dat dit niet zou mogen.

De grenzen tusschen veiligheidspolibie — zich richtende tegen het gevaar, dat de staat en zijn inwoners onmiddellijk bedreigt — en de administratieve politie — welke zich meer beweegt op het gebied der volkswelvaart in het algemeen — zijn soms moeilijk te trekkcn, zoodat grensgevallen bezwaren zouden kunnen opleveren; ook zullen verschillende politieorganisaties in de kolonie dienst gaan doen, elk onder een eigen chef, wat ongelijkvormige wetshandhaving ten gevolge zou kunnen hebben. Mede op deze gronden acht het Bestuur het, althans voorloopig, gewenscht, het oppertoezicht over de veiligheidspolitiekorpsen te leggen in één hand, waarvoor dan de Procureur-generaal de aangewezen autoriteit is. Dit toezicht zal op dezelfde wijze worden geregeld als zulks thans in Nederland

geschiedt door de Sungeerende Directeuren van politie en het Bestuur zal zorg dragen, dat door leiding en door het uitvaardigen van instructies aan de betrokken autoriteiten, dit toezicht op de gewenschtc wijze zal kunnen worden uitgeoefend.

Tn deze Instructie zal daii tevens worden vastgelegd op welke wijze de Procureur-generaal als hoofd der rechterlijke en administratieve politie de beschikking kan verkrijgen over personeel der veiligheidspolitie, voor de richtige uitoefening van zijn taak als zooclanig benoodigd. Zulks zal n.l. moeten geschieden door het doen van vorderingen, waarbij het te bereiken doel zoo nauwkeurig mogelijk kan worden aangegeven.

Praktisch zal dus een toestand worden geschapen gelijk aan dien in Nederland, waartegen geen enkel bezwaar kan zijn, omdat de Minister van Koloniën in de memorie van toelichting op het Regeeringsreglemcnt heeft gezegd: ,,De procureur-generaal is tevens hoofd van de rechterlijke en administratieve politie, evenals hier te lande de Procureur-generaal bij de gerechtshoven als directeuren van politie fungeeren. (Bordewijk blz. 112).

Bovengenoemde indeeling van het begrip politie, beschouwd in verband met art. 4 van het ontwerp, heeft het Bestuur doen besluiten de erbij betrokken wettelijke regelingen aan een nauwkeurige bestudeering te doen onderwerpen, teneinde na te gaan of wel steeds die indeeling in het oog is gehouden; in voorkomend geval zal door wijziging der bedoelde verordeningen moeten worden bereikt, dat alles wat speciiiek op het terrein der veiligheidspolitie ligt, komt aan den Commandant der Politietroepen, hebbende deze geen bemoeienis met hetgeen dat als vallende op het terrein der rechterlijke of administratieve politie aan den Procureur-generaal is en blijft toevertrouwd.

Overigens zal ook wel niemand ontkennen, dat de Procureur-generaal in Curaçao overbelast is. De gelegenheid, die zich thans voordoet dezen hoogen ambtenaar van een belangrijke hoeveelheid tijdroovenden arbeid te ontlasten, zou dankbaar moeten worden aangegrepen. Men vergete ten slotte niet, dat justitieel de Procureur-generaal chef blijft en dat het ontwerp politioneel een innig contact voorschrijft tusschen Procureur-generaal en Politiechef.

In het Eindverslag wordt aan het Bestuur verweten het op krenkende wijze in het geding betrekken van twee overleden ambtenaren, een verwijt, dat alleen kan worden geconstrueerd door het uit zijn verband lichten van hetgeen in de Memorie van Antwoord is vermeld. Terzake is gezegd, dat de laatste Commissaris van Politie niet in staat werd geacht *zelfstandig* een politiekorps te beheeren en te leiden, wat al diens overige door de Regeering gewaardeerde eigenschappen ten eenenmale onaangevochten laat. Wanneer zakelijk een fout in de politicorganisatic van 1910 wordt besproken, mag door den Raad daaruit de gevolgtrekking niet worden gemaakt, dat bij het Bestuur de bedoeling heeft voorgezeten een persoon, n.l. den hoofdambtenaar, die het koninklijk besluit.

waarin deze organisatie was opgenomen, slechts had uit te voeren, gelijk zij was vastgesteld, te krenken. Het Bestuur werpt het verwijt dan ook verre van zich.

Dat de bevolking in tal van opzichten afhankelijk zal zijn van het ,,Militair Gezag" is een onjuiste voorstelling van zaken. De Commandant der Politietroepen zal op politioneel gebied beslissingen moeten nemen, precies zooals zulks thans door den Procureur-generaal geschiedt. Hij, wie dat dan ook is, zal die beslissingen met zijn volle en persoonlijke verantwoordelijkheid moeten dekken en die beslissingen desnoods tegenover den Gouverneur moeten verdedigen. Bovendien heeft het Bestuur nog een aapmerkelijke verbetering boven den thans bestaanden toestand voorgesteld door de invoering van beroep op al die beslissingen, wat thans niet, of slechts voor enkele gevallen, bestaat. Een soortgelijke regeling komt voor in art. 39 van de verordening, houdende regeling van het gebruik van stoomketels in Curaçao (P. B. 1911 No. 31). Het bevreemdt het Bestuur, dat, wat toen is goedgekeurd, thans afkeuringswaardig en onjuist wordt geacht te zijn.

Omdat een college met de bevoegdheden van Burgemeester en Wethouders in een Nederlandsche gemeente op Curaçao niet aanwezig is, kan het nemen van beslissingen aan een dergelijk college ook niet worden opgedragen.

Op praktische gronden werd niet voorgesteld elke beslissing schriftelijk te moeten geven en met redenen te omkleeden. Voor alle niogelijke futiliteiten zou dan een schriftelijke beslissing moeten worden gegeven en de administratie zou handen te kort komen. Is het ern zaak van eenig belang, dan zal het vergunningsverzock wel schriftelijk zijn gedaan en volgt dus van zelf een schriftelijke beslissing. Overigens zal in beroep de zaak wel om bericht aan den eersten beslisser worden gezonden en volgt dus ook schriftelijk antwoord. Het ,,Hoofd van Politie" neemt de hirrbedoelde beslissingen, ongeacht of hij ren militair of een justitieel ambtenaar is; de redactie van het ontwrrp is dus juist.

Niet toegegeven kan worden, dat het anders zijn van toestanden op Curaçao dan in Sederland voldoende grond is politioneele zaken ook uitzonderlijk op Curaçao te regelen.

Als antwoord op de in het Eindverslag dienaangaande gestelde vraag diene, dat Rurgemresters geen zeggingschap hebben over de Rijkspolitie, tenzij zij Hulpofficier zijn, en als zoodanig van hun bevoegdheden, als geregeld in het Wetboek van Strafvordering. gebruik maken.

Objectieve vergelijking van het bestaande eedsformulier mei het voorgestelde en lcttende op erdsformulieren voor andere ambtenaren in Curaçao voorgeschreven, zal aantoonrn, dat niets op ecne in het oog loopende wijze in een bepaald militaire richting duidt.

De verantwoordelijkheid van den Politiechef, in militairen dienst, is niet anders dan wanneer hij in Curaçaoschen burgerlijken dienst

zou zijn; in beide gevallen is de Gouverneur zijn chef, die hem des noocls schorsen kan.

Van overdragen van een tak van dienst aan Nederland is hier geen sprake; de politie zal zorg hebben te dragen voor nakoming van de bepalingen uit de verordeningen, die door den Raad zijn of zullen worden goedgekeurd. Nederland doei niet meer dan het beschikbaar stellen van hel menschenmateriaal en het gedeeltelijk betalen daarvan.

Het Wetboek van Strafvordering ondergaat geen andere wijziging dan in het ontwerp is aangegeven; moeilijk kan als wetsuitlegging worden betiteld de omstandigheid, dat een justitieele autoriteit niet maar willekeurig politiemilitairen kan opcommandeeren, maar dat claarvoor de tusschenkomst van den Korpscommandant wordt ingeroepen, die wel degelijk aan die aanvraag zal hebben te voldoen.

Art. 190 van het wetboek van Strafrecht stelt strafbaar hem, die opzettelijk niet voldoet aan het bevel of de vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar, belast met het onderzoeken van strafbare feiten, terwijl art. **373** van dat wetboek strafbaar stelt den bevelhebber der gewapende macht, die weigert of opzettelijk nalaat op de wettige vordering van het bevoegde burgerlijk gezag. de onder zijn bevel staande macht aan te wenden. Het moge duidelijk zijn. dat zoowel Strafrecht als Strafvordering de macht van den Korpscommandant tamelijk wel aan banden legt.

Aan geen der bevoegdheden. dit. het Wetboek van Strafvordering geeft aan den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij hei kantongerecht, wordt getornd.

Art. 127 van liet Wetboek van Strafvordering verklaart den ambtenaar van het openbaar ministerie bij hrt kantongerecht te zijn hulpofficier van justitie; het Bestuur kan niet medewerken aan hem hoogere bevoegdheden toe te kennen dan de wet hem verleent.

Hem komen de justitieele bevoegdheden van den Procureurgeneraal of van den Officier van Justitie niet toe en hij heeft geen zeggenschap over hulpofficieren van Justitie (artt. 27 e.v. Strafvordering).

Buiten de eigenlijke politieorganisatie staande opsporingsambtenaren zijn — als de uitdrukking veroorloofd is — een noodzakelijk kwaad, waarmede niet is gezegd, dat deze onbezoldigde ambtenaren aan de politie geen goede diensten hebben verleend en nog verleenen. Maar er dient toch naar gestreefd tc worden bit aantal van deze ambtenaren zoo gering mogelijk te maken. Dit principe van beperking van het aantal. buiten de Politietroepen staande. opsporingsambtenaren. brengt met zich slechts mede de onvermijdelijke commissies als zoodanig te verstrekken. En dan wordt het niet strikt noodzakelijk geacht den Districtmeester, die toch al hulpofficier is. bovendien nog in lid Wetboek van Strafvordering als opsporingsambtenaar te vermelden. Het gaat hier niet om het ontnemen van een titel (waar de betrokkenen wel niet aan zullen hechten), maar om het feit. dat daar. maar voldoende opsporings-

ambtenaren der Politietroepen ter beschikking staan, het onnoodig is nog meerdere van die ambtenaren werkzaam te stellen.

De verhouding tusschen den Gezaghebber en de politie op de eilanden buiten Curaçao is zeer goed te regelen, gelijk in het ontwerp wordt voorgesteld, doch daar het vooralsnog niet de bedoeling is op die eilanden Politietroepen te plaatsen, is het voorshands onnoodig in eenige regeling daaromtrent te treden.

Hij, wie dan ook, die klachten heeft in te brengen tegen politiemilitairen, wende zich tot den chef der betrokken militairen; dat is de meest voor de hand liggende manier om een onpartijdig onderzoek, waarbij alle omstandigheden kunnen worden in aanmerking genomen, te doen bewerkstelligen. De betrokkene kome zoo spoedig mogelijk, zoo goed mogelijk gedocumenteerd en desnoods van getuigen voorzien. Hij kan die klachten ook schriftelijk inbrengen of zich desnoods rechtstreeks tot den Gouverneur wenden, maar er is geen enkele reden ten deze de Pers te hulp te roepen of door middel van ingezonden stukken (of op andere wijze den grootan trom roerende) eerst te trachten stemming te maken.

Het Bestuur kan niet inzien, dat het gebruik van het woord „Negerspaansch", voor wie ook. grievend kan zijn, waar dit woord door Prof. dr. Jac. van Ginniken op bladz. 277 van zijn Handboek der Nederlandsche Taal, voor het Papiamentsch gebezigd wordt.

Er is geen enkel bezwaar tegen, dat de officieren der Politietroepen voor het geheele gebiedsdeel worden beëedigd als hulpofficier. Het is zeer wel denkbaar, dat een neer belangrijk onderzoek door een officier aangevangen op het hoofdeiland, op een der andere eilanden moet worden voortgezet en dat daarmede bij voorkeur die officier wordt belast, die het onderzoek aanving. In de buitendistricten, maar de Districtmeesters hulpofficier zijn, zullen deze goed doen een onderzoek aan vakmenschen over te laten of over te geven, indien spoedshalve dat onderzoek reeds mocht zijn aangevangen. Hiermede wordt in de eerste plaats de justitie gediend.

Uit de in de Memorie van Antwoord voorkomende zinsnede ten aanzien van het buitenechtelijk verkeer wordt in het Eindverslag een verkeerde conclusie getrokken. Het Bestuur heeft willen aangeven, dat het niet bij machte is dat verkeer absoluut te voorkomen, waarmede niet is uitgesproken, dat dat verkeer door het Bestuur wordt goecl- of afgekeurd. Dat zelfs de remedie, die het Eindverslag trgen deze kwaal aan de hand doet, n.l. trouwen, dat verkeer niet automatisch doet ophouden. is toch ook op Curaçao wel voldoende bekend. Het huwelijksverbod treft alleen de lagere rangen, omdat in de hoogere rangen voldoende wordt verdiend om een gezin te onderhouden. Het Bestuur is niet bereid mede te werken om jonge lieden, die nog aan het begin van hun loopbaan staan, dadelijk maar zooveel te laten verdienen, dat zij financieel in staat zijn om te trouwen; laten zij eerst maar erns trachten de ernst van het leven te begrijpen en toonen, dat zij inderdaad gezinshoofd kunnen

zijn. Evenmin is het Bestuur bereid het huwen te bevorderen, in dien de betrokkene niet in staat is een gezin te onderhouden. De huwelijksgelegenheid zal ruimer zijn dan thans; verder wenscht het Bestuur evenwel niet te gaan.

Het Bestuur heeft deze verordening behandeld zooals het Regeeringsreglement zulks voorschrijft. zonder 's Raads bevoegdheden in een enkel opzicht te verkorten.

De financieele details van het reorganisatievraagstuk zijn hier niet terzake dienende, doch zullen bij de behandeling der eerstvolgende begrooting ter sprake kunnen worden gebracht.

Inderdaad zijn de gemeentepolitie en de Rijksveldwacht in Nederland burgerlijk georganiseerd. maar men vergete niet, dat men aldaar naast die burgerorganisaties bovendien nog de beschikking heeft over militaire politiekorpsen, welke men, gelijk telken jare bij de begrootingsdebatten in dc Staten-Generaal blijkt, zeer ongaarne zou willen missen. Daarnaast heeft men nog de beschikking over burgerwachten, vrijwillige landstorm, marine en leger. Ook staat de interne tucht in een Nederlandsch burgerpolitiekorps niet zoo heel ver van de militaire tucht af, waartoe het feit, dat zeer veel oud-militaire11 in die burgerorganisatics zijn opgenomen, niet weinig bijdraagt. En wat het optreden naar buiten aangaat, daaromtrent zal een ieder, die met zoo'n Nederlandsche burgerpolitieagent wel eens in aanraking is gekomen, wel een gevestigd oordeel hebben.

De woningen voor de politiemilitairen zullen worden gebouwd op Mundo Nobo, zoodat aan 's Raads verlangen is tegemoetgekomen. Wat de berekening der huurprijzen aangaat, welke gebaseerd is op voorschriften van het Oost-Indisch Leger, stelt het Bestuur zich op het standpunt, dat het verplicht is om uitgczondcnen, die hier komen in een vreemde omgeving, welke hun niet altijd even wel gezind zal blijken te zijn en waar zij te veel van wat zij in Nederland achterlieten niet terugvinden, tenminste te helpen aan een geriefelijke woning, die zij van hun niet al te groot traktement zullen moeten kunnen bekostigen. Moesten deze vreemden in Curaçao op de vrije woningmarkt een woning zoeken, die hun stand past en die ook maar eenigermate equivalent is aan de behuizing, die in Nederland door deze categorie van menschen wordt bewoond, dan zou hun traktement aanzienlijk hooger moeten zijn. Uit de landskas zou zoodoende weer als traktement wegvloeien wat de hoogere huren er in brachten. Opgemerkt wordt nog, dat in het Voorloopig Verslag staat vermeld, dat, indien men menschen laat uitkomen, dit de verplichting medebrengt voor huisvesting te zorgen en dat onder de gegeven omstandigheden de politie de voorkeur boven particulieren moet genieten.

Voor het Bestuur mag het ten deze geen verschil maken of die uitgezondenen burger of militair zijn.

Een niet alleen overdreven, maar ook onjuiste voorstelling is wel, dat de voorgestelde politiereorganisatie een dictatuursmogelijkheid

zou openen, welke dictatuur dan alleen zou zijri te temperen door den Minister van Koloniën. Alle in den loop van de behandeling van dit ontwerp aangehaalde wetsartikelen zullen toch den dictator, vermoedelijk den Commandant der Politictroepen tot een juiste uitoefening van zijn plicht moeten brengen. Van een dictator wordt verwacht, dat hij wetten opzij stelt of die zelf schept. Denkt de Raad nix inderdaad, dat een Nederlandsche officier. wiens vrijheicl van beweging toch tusschen heel enge grenzen is beperkt, tot zullie daden zal overgaan?

Van een „dictator" zou alleen sprake kunnen zijn, indien de staat van beleg werd afgekondigd en zelfs dan nog is die „dictatoru niet de Commandant der Politietroepen, maar de Gouverneur.

Terwille van militaire belangen zouden de Curaçaosche burgers aan een regime worden onderworpen, dat, naar te verwachten is, reactie zal uitlokken. Evenmin als lot nu toe door de justitieele „dictatuur" reactie is uitgelokt, verwacht het Bestuur zulks van de invoering der Politietroepcn. Alleen zij, die zulks behoeven, zullen de hand van het Gezag meer gaan voelen dan hun misschien lief is, en het zal enkelen wellicht wat moeilijk vallen zich zoo maar dadelijk te schikken in veranderde omstandigheden, maar geen weldenkend burger kan bezwaren hebben tegen een krachtige politie. En ook al krijgen deze, goedgezinden, van een politiemilitair eens een aanmerking, waaraan zij niet gewoon zijn, het Bestuur betwijfelt geen oogenblik, dat een goede gang van zaken zal worden verkregen, vooropgesteld wederzijds ernstig streven daarnaar. De genegenheid voor het Moederland zal niet verflauwen door invoering eener goede politie. tc minder indien door hen, van wien dat kan worden verwacht, door woord en voorbeeld, de lagere bevolking tot de overtuiging wordt gebracht, dal ook een in den aanvang door sommigen onbegeerde politie door allen moet u-orden erkend als gezagsinstrument, dienende tot bescherming van de openbare orde, rust en veiligheid.

De heer ***J. J. Beaujon*** verkrijgt het woord en houdt de volgende rede:

Mijnheer de Voorzitter. Tri Februari 1925 heeft het Bestuur in de memorie van toelichting op de toen ingediende begrooting medegedeeld, dat het zich aan een politiereorganisatie had gezet. De politiereorganisatie was toen al noodzakelijk en urgent. De afdeelingen verklaarden zich nok daarmee ingenomen, doch weinig konden zij vermoeden, dat zij na ruim anderhalf jaar wachten een ontwerp zouden ontvangen, dat zoozeer tegen het Regeeringsreglement ingaat. zoozeer tegen de historische ontwikkeling en den volksaard indruischt, ílat zij zich eenparig daartegen moesten verklaren.

De poging van het Bestuur de politie te hervormen heeft verschillende kwesties opgeworpen en een strijd ontketend, dien de afdeelingen wegens onbekendheid niet de plannen van het Bestuur, toen niet konden vermoeden. Groot verzet en bestrijding in breede krin-

gen heeft dit oniwcrp uitgelokt, daar het hier kernvragen betreft.

Iri menig opzicht is dit ontwerp een krachtproef. Het Bestuur wil hier duidelijk laten zien hoever het gaan kan in uitbreiding van zijn eigen macht; besnoeiing van de autonomie, het brengen van de burgerij onder het militair gezag, liet aanranden van het budgetrecht. het interpreteeren van het Regeeringsreglement tegen de letter, den geest en de toelichting.

Als men een ontwerp tot oprichting van een korps inziet, verwacht men daarin iets aan te treffen over inrichting, organisatie, strekte enz. Hier niets van dat alles. Teleurstelling en bevreemding moet een dergelijk ontwerp wekken. In 1878 (P. R. No. 7) en later weer in 1883 (P. B. No. 16) is artikel 176 Regeeringsreglement aangehaald om een koloniaal politiekorps te organiseeren, thans moet datzelfde artikel dienst doen om de politie bij het Leger onder te brengen en politieaangelegenheden aan de zorg van dit gebiedsdeel te onttrekken. Hoe kan men zich voorstellen, dat een artikel, bepalende, dat krachtens koloniale verordening een gewapende politie kan worden opgericht. in dezen geest kan worden uitgelegd? Tn de vroegere militaire politie organisatie kwameii er fouten voor: in deze eveneens; maar gedeelttlijk van een andere soort. Het is niet juist. dat dit ontwerp beoordeeld wordt naar het andere.

Voor procureur-generaal, openbaar ministerie, rechter-commissaris, gezaghebber. districtmeester zullen er door den Gouverneur dienstvoorschriften in militairen trant worden uitgevaardigd. onverschillig of hunne rechten en bevoegdheden in het Regeeringsreglement, de strafvordering of in welke verordening ook zijn opgenomen; oiiverschillig of daarbij aan het Bestuur wordt opgedragen dat onderdeel nader ie regelen.

Het Bestuur interpreteert het Regeeringsreglement op de zonderlingste wijze. Een onmogelijke toestand zal er op de overige eilanden ontstaan in flagranten strijd met het Regeeringsreglement. Een vreemde constructie is het, dat de districtmecster hulpofficier is, maar niet mag verbaliseeren.

De geheele burgerij zal zich naar dienstvoorschriften hebben tc richten. Tn het onderhavige ontwerp zelf vindt men vrijwel niets anders dan overdracht van zoo ruim mogelijke bevoegdheden aan den Gouverneur en den militairen commandant. Het voornaamste is gereserveerd voor de dienstvoorschriften, die elk gebied bestrijken. Het zal een regeering zijn bij besluiten en dienstvoorschriften. Het hoofd van politie krachtens het Regeerinqsreglement zal een geheel andere plaats innemen en verliest alle feitelijke macht.

De politie aal geen eed van gehoorzaamheid meer afleggen aan het burgerlijk hoofd van politie. Tot dusverre is niet gebleken aan welk artikel van het Regeeringsreglement het Bestuur de bevoegdheid ontleent om het hoofd van politie de rechten te ontnemen die hij steeds heeft uitgeoefend, zijn positie te regelen en in dienstvoorschriften vast tr stellen waartoe hij zich moet bepalen.

De weigering van liet Bestuur zich over de dienstvoorschriften uit te laten, is niet alleen inconstitutioneel, maar ook een bewijs van zwakheid, nu er op zooveel onjuistheden in de ontworpen voorschriften is gewezen.

Iedere continuiteit in de leiding maakt liet Bestuur illusoir. Curaçao zal de nadeelen moeten ondervinden van een regeling, waarbij zooveel macht over politie en burgerij wordt geconcentreerd in handen van legerautoriteiten.

Artikel 4 voldoet niet aan de eischen, welke aan een dergelijke bepaling mogen worden gesteld. Een voor een moeten de verschillende bevoegdheden worden nagegaan; dan dient te worden overwogen wie ze moet uitoefenen.

De generalisatie is af te keuren.

Het is niet in ie zien, waarom de politieorganisatie moet mislukken als een andere autoriteit bijv. censuur over theaters uitoefent, straten tijdens herstelling voor het verkeer afsluit, zich met slachterijen bemoeit. Evenmin omgekeerd waarom de reorganisatie wel ***moet*** lukken als de militaire commandant al deze bevoegdheden uitoefent. De redenen van mislukking zijn elders te zoeken.

Opeenhooping van bevoegdheden in één hand is steeds af te keuren. Waar die in onze wetgeving bestaat, moet het streven er op gericht zijn decentralisatie in te voeren. Dat is de gedachte, die voortaan moet voorzitten; dat is het beginsel, dat Bestuur eri Raad in den vervolge moeten voorstaan. In de plaats daarvan gaat het Bestuur op bedenkelijke wijze de richting van concentratie uit en wel ten gunste van personen, die niet eens in Curaçaoschrn dienst zijn. Militaire belangen en opvattingen zijn blijkbaar streng ontzien. Kennis van de bevolking en van plaatselijke toestanden is onontbeerlijk, doch is niet ie verwachten van detachcering voor enkele jaren, van het blijven buiten een Curaçaosch dienstverband, van het buiten of en afgelegen bij elkander wonen.

Preventie is door de politie altijd toegepast en is noodzakelijk. Nooit heeft de Raad zich verzet tegen het toepassen van preventie. Maar even noodzakeliik is ook de rechtszekerheid. Rechten en plichten van burgers moeten nauwkeurig omschreven zijn; maar de wet moet ook aangeven, wat de politie eischen mag en hoever de politie gaan mag. De individueele vrijheid, grondrechten en kostbare rechtsgoederen loopen gevaar als het beginsel van preventie in een verordening wordt neergelegd iii bewoordingen, waarvan moeilijk een definitie te geven is. Grenzen van den politiedwang zijn in het ontwerp niet getrokken en met zulk een nevelachtige formule zet het Bestuur alles op wankele en onzekere basis. In een voorkomend geval bijvoorbeeld wordt een militair niet vervolgd en ook niet disciplinair gestraft, omdat de militaire commandaiil, tevens politiechef van meening is, dat het optreden geboden of toegelaten was door de zorg voor de algemeene orde en veiligheid. Aan den anderen kant bliift de mogelijkheid bestaan, dat de burger, die zich tegen dien militair verzet heeft, niet voorgebracht of niet veroordeeld wordt. omdat het

openbaar ministerie of de strafrechter van oordeel is, dat de politiemilitair de grenzen van de zorg voor de algemeene orde en veiligheid heeft overschreden. Volgens welke regelen en beginselen moet er geoordeeld worden, indien er in geval van mishancleling, levensberooving, vrijheidsberooving, binnendringen van woningen, zaakbeschadigig een beroep gedaan wordt op de algemeene orde en veiligheid? Waar is de grens? Door het Bestuur zijn de moeilijkheden niet onder de oogen gezien.

De verwaarloozing, waaraan het Bestuur zich ten opzichte van de burgerlijke politie heeft schuldig gemaakt, drong het Bestuur wellicht den weg der militaire politie op. Maar de houding van het Bestuur mag nu geen reden of aanleiding wezen om van liet eene euvel in het andere te vervallen. En terwijl het Bestuur de politie wil reorganiseeren, mag het esscnticele belangen van dit gebiedsdeel niet aantasten. Onder de essentieele belangen zijn de autonomie ei: het budgetrecht te rekenen. De Sinancieele zijde van dit vraagstuk wordt niet in dit ontwerp behandeld, doch het eene onderdeel is niet van het andere te scheiden. De geldelijke gevolgen kunnen niet buiten bespreking blijven.

De strijd omtrent de militaire politie betreft niet alleen het bedenkelijke karakter, de ernstige gevolgen van het militair optreden. het verschil in rechtspraak en de unieke positie van den militairen Commandant. Die strijcl heeft ook een dieperen ondergrond. Het gaat hier over hoofdbeginselen en over grondzuilen, waarop onze constitutie rust. De militaire gedachte overheerscht in elk onderdeel van het ontwerp; in opzet en details, in uitgangspunt en uitwerking, zelfs in de bewoordingen van de memorie van toelichting en memorie van antwoord, en niet minder in de wijze van optreden van den gemachtigde van 't Bestuur in deze vergadering.

Maar tevens gaat het ontwerp gedrukt door andere bezwaren van zoo principieelen en overwegenden aard. dat het niet te aanvaarden is. Het Bestuur redeneert over de zaak heen; hetgeen de memorie van antwoord hieromtrent in het midden brengt raakt slechts de oppervlakte, maar laat den inhoud onaangeroerd. Een regeling als het Bestuur thans voorstelt, zou men eerder verwachten in een land met een anderen regeeringsvorm en met een andere eoiistitutie dan neergelegd in de Grondwet in verband met ons Regeeringsreglement.

De Gouverneur wordt feitelijk hoofd van politie. De Gouverneur. hoofd van de uitvoerende macht, heeft het opperbevel over de krijgsmacht en is jegens den Minister in den Haag verantwoordelijk. Hij vaardigt dienstvoorschriften uit. clic bindend ziin voor ambtenaren en burgers; hij beslist in hooger instantie over het toepassen van tuchtmaatregelen op militairen en het verwijzen naar den krijgsraad; hij oordeelt over allerlei vergunningen, die burgers in bepaalde gevallen noodig hebben. En onder den Gouverneur staat de militaire commandant. tevens chef van politie. die de meeste dier bevoegdheden in eerste instantie uitoefent. Vroeger kon men misschien hooger beroep op den Gouverneur verdedigen; tegenwoordig gaat dat

niet meer. Een college moet in hooger beroep oordeelen. Een soort alleenheerschappij wordt zoodoende mogelijk, te meer als men bedenkt, dat de begrooting zoo goed als geen waarde meer heeft en vrijwel niets beteekent. Er is geen oontrole door een Parlement en kunnen hier onmogelijk vergelijkingen met Nederland worden gemaakt.

Een bedenkelijke toestand zal er geschapen worden. Conflicten, animositeit, antagonisme zal het ontwerp in het leven roepen.

Als een burgeragent niet voor den strafrechter gebracht wordt, wendt men zich tot den Rechter. Wordt een politiemilitair niet voor den krijgsraad gebracht, dan moet men zich tot den Gouverneur wenden. De Gouverneur houdt zich dan bezig met Justitiezaken, waardoor de zaak een heel ander aspect verkrijgt en de gevolgen dan ook heel anders zijn. Het ontwerp wil de Justitie van de politie scheiden; maar tegelijkertijd voert het een andere combinatie in, namelijk militaire justitie en militaire politie. Deze combinatie behoort te vervallen. Wie een functie bij de politietroepen bekleedt, neme geen deel aan de rechtspraak. Hij bewijst daardoor een dienst aan de politie zelf.

Met bedenkelijke overdrijving wil het ontwerp bestaande verhoudingen vervangen door andere, waarvan concentratie van macht en overwicht van de eene groep boven de andere, de kenmerkende eigenschappen zijn. Steun, noch aankoopingspunt vindt deze organisatie in geschiedenis of praktijk in dit gebiedsdeel. De consequentiën wijzen op fouten, welke de grondgedachte der regeling aankleven. Het onderhavige ontwerp schiet het doel voorbij, dat een politiereorganisatie hebben moet. Het wil niet alleen de politie hervormen en scheiding tusschen justitie en politie brengen, doch ook een ommekeer te weeg brengen en de historische ontwikkeling verbreken. Het wil de macht van het Bestuur aanzienlijk uitbreiden, het evenwicht verbreken, autonomie en budgetrecht beperken. Curaçao de zeggingsmacht over de politie ontnemen. Indien het uitsluitend theoretische of academische vragen betrof, zou men zich daarover niet bezorgd behoeven te maken; doch het zijn praktische kwesties van actueele beteekenis met ernstige en verstrekkende gevolgen. Het streven Curaçao zelfstandiger te maken in eigen inwendige aangelegenheden groeit steeds. Dat is niet tegen te houden. De belangstelling voor openbare zaken is niet uit te dooven. En wat het financieele betreft, als Curaçao voor de politie betaalt, moet Curaçao ook over de politie te zeggen hebben; over inrichting, beheer, organisatie. sterkte en uitgaven.

Hoe kan men meenen, dat een dergelijke regeling bevrediging zou kunnen schenken? Een ontwerp, dat zooveel gewichtige belangen negeert, kweekt ontevredenheid en verdeeldheid.

Reeds in 1920 is versterking van het politiekorps aangevraagd in afwachting van de nader in te dienen voorstellen tot reorganisatie van de politie. Zooveel jaren heeft het Bestuur laten voorbijgaan. Het resultaat van de overwegingen gedurende zes jaren is dan een ontwerp om alles eenvoudig aan het Leger over te laten en staatkun-

dige rechten en verhoudingen te verwaarloozen; een ontwerp, dat zich tegen de volksovertuiging keert. Medewerken tot het tot stand komen van een dergelijke organisatie is het meedoen aan een poging om dit gebiedsdeel terug te brengen tot een staat, waaruit de Koloniale Raad het eerder zou moeten trachten te bevrijden, indien het er zich thans in bevond. En waarom zou men dit gebiedsdeel in dien toestand brengen? Door aanneming van dit ontwerp zou de Raad juist de mogelijkheid afsnijden om tot een bevredigende oplossing te geraken. Volgens de zienswijze van zeer relen is op zich zelf reeds de militaire politie geen verbetering. En zeer zeker is de militaire politie te ontraden als zooveel daarmede samenhangt. Het is een verlieerde voorstelling van zaken de meening te verkondigen, dat slechts de oude bevolking, die niet weet wat de militaire politie is. zich daarvan als van iets nieuws zou afwenden. Van verschillende zijden is verzet tegen het ontwerp gerezen, niet alleen wegens den streng militairen vorm, maar ook wegens de overdracht zelf. Velen buiten den Raad hebben zich er tegen verklaard en met leden van den Raad hierover gesproken. Niemand kan tegen politieorganisatie zijn; maar men mag niet uit wanhoop een ongewenschte regeling aanvaarden. En zeer zeker mag dat niet het standpunt zijn van den Raad. Op de urgentie kan men geen beroep doen om een ondeugdelijk ontwerp te verdedigen. Hierdoor brengt men de zaak in verkeerde banen en ontwijkt men de hoofdkwesties. En de bedoeling is ook uiet iets van voorbijgaanden, maar van blijvenden aard te scheppen.

De Raad was en is gaarne bereid bot reorganisatie van de burgerlijke politie mede te werken en daarvoor de noodige gelden beschikbaar te stellen. Het Bestuur heelt dat echter afgewezen. In welke richting de oplossing ook moge worden gezocht, die bij zoovele burgers heerschen. met de autonomie, het budgetrecht en een doelmatige verdeeling van machten, zooals in een welgcordendrn staat aangetroffen, met het evenwicht tusschen het burgerlijke en het militair element in onze samenleving. Het betreft een tak van inwendigen dienst en gelden door de ingezetenen opgebracht worden hiervoor besteed. Men zie dit niet over het hoofd. En het is ook de bedoeling niet de kosten van de Curaçaosche politie op Nederland af te wentelen. Eerst wilde het Bestuur Curaçao de helft der kosten laten betalen. naderhand wilde het Bestuur den Minister het percentage laten vaststellen. Indien de politie, waarvoor Curaçao betaalt, mort samengesmolten worden met het garnizoen. dat Nederland moet bekostigen, is het billijk en redelijk, dat Curaçao zeggingsmacht en bevoegdheid over de politie behoudt. Dat is moeilijk tegen te spreken. Zoodoende en door het in acht nemen van de geuite wenschen kweekt men een betere verstandhouding tusschen de verschillende groepen der ingezetenen. streeft men naar eensgezindheid en eenheid en helpt men den band met het Moederland versterken. Tegenstander of voorstarider van de militaire politie in Nederland of in Curaçao, niemand kan zich verzetten tegen een polilieorganisatie. waarbij al deze belangen worden behartigd en bevorderd. Nuttig en verdien-

stelijk werk had in deze reeds kunnen worden verricht en kan nog altijd worden verricht op deze wijze. Zoolang echter de politie niet is gereorganiseerd, moet door tijdelijke maatregelen aan de behoeften tegemoet gekomen worden. Reeds bij schrijven van den 11 Juli 1927 heeft de Raad aan liet tijdelijk Bestuur doen blijken van zijn bereidwilligheid gelden te voteereiz. Door het ter hand nemen van bedoelde en andere middelen en het verscherpen van de bepalingen op *immi*gratie kan het Bestuur den toestand blijven beheerschen, in afwachting eener regeling, die door den Raad en de bevolking, door alle groepen en kringen met vreugde kan worden begroet. Dan kan ieder zijne verantwoordelijkheid (dragen, zonder te vervallen tot een stelsel, dat met zooveel tegenzin is ontvangen en zonder de zaak op de lange baan te schuiven.

Alvorens te eindigen nog dit, Mijnheer de voorzitter.

In de memorie van antwoord wordt over de landstaal gesproken op eene wijze, die aanstoot geeft. In het Kol. Weekblad van den 25sten Augustus 1927 leest men omtrent Nederlandsch Oost-Indië het volgende: „De Gouverneur-Generaal heeft een circulaire uitgevaardigd, waarin als eisch wordt gesteld, dat Europeesche bestuursambtenaren binnen bektvamen tijd zich de praktijk van de landstaal eigen maken." Wat een verschil!

Ik dank U, Mijnheer de Tjoorzittcr.

Hierna verkrijgt de heer De ***Veer*** *Abrahamsz* het woord en houdt de volgende rede:

Mijnheer de Voorzitter. In en buiten den Raad heeft dit impopulaire en onsympathieke ontwerp bestrijding gevonden. Reeds kort na het indienen ervan hebben verscheidene ingezetenen, personen tot oordeelen in staat, die den volksaard kennen en personen, die niet tot de oude bevolking behooren, zich tot leden van den Kolonialen Raad gewend en gewezen op fouten en bezwaren van het ontwerp. Ook de leden van den Raad konden zelf dadelijk nagaan, dat de voorgestelde reorganisatie, afgescheiden van al hetgeen in strijd is met het Regeeringsrcglcment en het Wetboek van strafvordering, zeer tegen het belang van Curaçao en de Curaçaonaars zou zijn.

Zeer uitvoerig hebben de afdeelingen clan ook aan het Bestuur kenbaar gemaakt, waarom de voorgestelde militaire politie tegen de belangen van de bevolking zal zijn, niet strookt met den status van dit gebiedsdeel en den aard van den Curaçaonaar.

Het Bestuur schijnt echter niet alleen niet naar mannen, die Curaçao kennen, te willen luisteren, maar volgt zelfs, om ons wedcrorn een militaire politie op te dringen, raad en advies op van enkelen, die tijdelijk hier en bovendien met Curaçaosche torstanden onbekend zijn.

Met Curaçao bedoel ik de hoofdplaats van het eiland, het is immers het plan de overige eilanden en de buitendistricten voorloopig onder burgerpolitie te laten, hetgeen ook een fout in bet ontwerp is, want op de grensplaatsen zullen toch burgerlijke en militaire politie elkander ontmoeten en welke moeilijkheden zullen dan niet

ontstaan om niet te spreken van twee soorten politie in één gebiedsdeel.

Alvorens echter verder te gaan, Mijnheer de Voorzitter, wil ik nagaan, wat voor politie er is, hoe ze is en hoe ze had kunnen zijn.

Zooals 't U bekend is, hebben wij een zwak politiekorps, dat reeds twee jaren zonder Commissaris of Inspecteur werkt, een korps, dat het Bestuur in de laatste jaren niet alleen niet op peil gehouden heeft, maar zelfs achteruit heeft laten gaan, door vacatures niet geregeld aan te vullen, voor opleiding, bewapening, noodzakelijke uitbreiding enz. geen zorg te besteden en bevordering zelfs stop te zetten.

Is het nu te verwonderen, dat het korps zwakker en slechter is geworden?

Dezer dagen kreeg ik in handen een stuk over de politie, geschreven door een Hoofdcommissaris van politie uit een der grootste steden van Holland, waarin o.m. staat, dat, als vacatures niet aangevuld worden, bevordering stop gezet wordt, in praktijk de terugslag daarvan merkbaar zal zijn.

En juist dat heeft hier plaats gehad, met het door dien Hoofdcommissaris verwachte gevolg.

Had het Bestuur zulks niet nagelaten, maar bijtijds de vijfentwintig man, waarvoor de Raad jaren geleden gelden heeft toegestaan, aangesteld, dan hadden wij zoo'n terugslag, zooals die Hoofdcommissaris dat terecht noemt, niet behoeven te betreuren en nu niet onnoodig voor groote uitgaven voor de politie komen te staan.

Dadelijk na den dood van den ijverigen Commissaris Appel had men naar een opvolger moeten uitzien; met een weinig doorzicht en beleid had het Bestuur kunnen begrijpen, dat er nooit een Koloniale Raad zou zijn te vinden, die een militaire politie voor deze stad zou goedkeuren en veel minder een met zoo'n onbegrensde macht en dan nog met ter zijde stelling van het werkelijk Hoofd.

Over militaire politie schrijvende, zegt die Hoofdcommissaris in hetzelfde stuk, dat men aan een militaire politie, die bewakings- en justitieele diensten moet doen, in de praktijk weinig zal hebben. Daar de militaire politie hier dezelfde diensten zal moeten doen, zal men dus **ook** hier weinig er aan hebben.

Jaren geleden, voordat ik de eer had deel uit te maken van dit college, heb ik in openbare zittingen meermalen hooren aandringen op verbetering van de politie.

Hetgeen een bekende persoon, schrijvende over de Curaçaosche politie heeft beweerd, n.l. dat eerst het plotselinge ontwaken van het eiland uit den vroeger vrij dommeligen toestand, in de laatste jaren het inzicht heeft doen rijpen, dat een betere politie werkelijk noodig was, is dus verre van juist.

De Koloniale Raad heeft, zooals ik al gezegd heb, sinds jaren er op gewezen, dat de politie niet goed was, maar het Bestuur hield hardnekkig vast, dat het korps wel goed was en liet het intusschen achteruitgaan, voor een groot deel door niet voldoende gelden uit te

geven om het hoogst noodige aan te schaffen, bewerende, dat er Lij de politie bezuinigd moest worclcii. En nu wil liet voor de militaire politie zeer veel besteden, zelfs onrioodige uitgaven doen.

Voor de burgerlijke politie is in 1926 ruim f 145.000,— uitgegeven en voor de militaire politie heeft het Bestuur f 317.000,— aan gevraagd. Wat een keurkorps burgerlijke politie zou met dit bedrag niet gevormd kunnen worden zonder tot het systeem van het Bestuur te vervallen!

Politiekosten, die ten laste van dit gebiedsdeel komen, moet de Raad niet alleen kunnen beoordeelen en nagaan in hoeverre ze noodig zijn, maar zelfs moet hij de voorgestelde uitgaven kunnen wijzigen; dat is een recht den Raad toegekend bij art. 90 van het Regeeringsreglement.

De soldijen enz. worden in Oost-Indië bepaald en daarmede moet rekening worden gehouden. Het Bestuur wil stappen doen om den Minister van Koloniën de hoegrootheid van het bedrag der teruggaaf te laten bepalen.

Mijnheer de Voorzitter. Indirect komen wij dus onder het gezag van Oost-Indië te staan.

De helft van de kosten van het garnizoen dragen, de toelagen opbrengen en geen zeggingsmacht erover krijgen? Inplaats van vooruit, gaan wij dan achteruit, juist nu er sprake is van het Regeeringsreglement te wijzigen en in een tijd, dat de drang naar autonomie en uitoefening van staatkundige rechten levendiger wordt.

Verder zou ik willen vragen, indien geen bijdrage uit 's Rijks Schatkist gevorderd wordt en de voorloopige vaststelling der begrooting als definitieve kan gelden, krachtens welk artikel van het Regeeringsreglement de Minister van Koloniën bedoelde teruggaaf dan zal vaststellen.

Het schijnt, dat het Bestuur ons budgetrecht aan banden wil leggen en het niet meer wil erkennen. Het Bestuur wil van den Minister van Koloniën een soort van budgetwetgever maken aan wiens uitspraak zoowel Nederland als Curaçao gebonden zullen zijn. Wat zal de Tweede Kamer daarvan zeggen?

Het Bestuur zegt zelf, dat verscheidene bevoegdheden, die hier aan het Hoofd van politie zijn toegekend, in Nederland aan het college van Burgemeester en Wethouders toekomen. Waarom moet dan in dit gebiedsdeel, in tegenstelling met Nederland, Oost-Indië en Suriname, rustige Curaçaosche burgers aan het militarisme worden overgeleverd?

Indien financieele overwegingen het in stand houden van 'riet garnizoen op de voet en den vorm van voorheen uitsluiten, zooals de Memorie van Antwoord zegt. dan zou ik rneenen, dat Suriname. waar het subsidiecijfer in de millioen loopt, het eerst daarvoor in aanmerking komt. Allerlei aangelegenheden betreffende burgers, zullen worden geregeld door den militairen commandant, die hier gewoonlijk slechts enkele jaren doorbrengt, de plaats nauwelijks kent

en van de burgers niet veel af weet, om niet te spreken tan de opvattingen en gangbare meeningen.

De Gouverneur zal zich dan moeten bemoeien met allerlei wat hem tot dusverre onttrokken was: en juist in een tijd van decentralisatie, wil men concentratie van macht en bevoegdheid invoeren. Burgerlijke ambtenaren worden eenvoudig teruggedrongen. Met den Procureur-generaal als werkelijk Hoofd van politie wist men geen raad, zooals ik onlangs in een blad heb gelezen.

In hetzelfde tijdschrift heeft ook gestaan, dat het niet zoo geheel zeker voorkomt, dat men bij koloniale verordening de bevoegdheid van het Hoofd van politie, volgens art. 153 van het Regeeringsreglement, den Procureur-geileraal, ook in verdragen en Koninklijke Besluiten geregeld, zoo maar aan den Commandant der troepen kan geven en opleggen.

Vóór kennisneming van dat artikel was het der afdeelingen al bekend, dat in verdragen en Koninklijke Besluiten meermalen de titels Hoofd van Politie, ambtenaar van het openbaar ministerie bij het Hof en Procureur-generaal genoemd worclen en daarmede een en dezelfde autoriteit wordt bedoeld.

Door iemand anders dan de Procureur-generaal als Hoofd of Chef (Fransch woord voor ,,Hoofd" in deze beteekenis) van politie te erkennen, of aan te wijzen bij verordening, zou de Raad, evenals het Bestuur wil doen, lijnrecht in strijd handelen met art. 47 van het Regeeringsreglement, waarbij verboden is, dat koloniale verordeningen in regeling treden van hetgeen bij de wet of Koninklijk besluit geregeld is.

Ook om deze reden zal het ontwerp m.i. niet aangenomen kunnen worden.

Het gedeelte van het Hoofd van politie behandelende, wil ik opkomen tegen hetgeen vermeld staat op bladzijde 1 van de Memorie van Antwoord, waar met weinig eerbied over den onlangs overleden Procureur-generaal gesproken wordt. Handelende over een politieorganisatie, die de diep betreurde Procureur-generaal had uit te voeren. had het Bestuur nimmer zulke uitdrukkingen mogen bezigen. Daar kan men ook lezen, dat liet geen verbazing behoefde te wekken, dat er geen Luitenant zich voor de betrekking van Luitenant-detaehementscommandant beschikbaar stelde.

Ook wat dit betreft, schijnt het Bestuur zeer slecht op de hoogte te zijn van den vroeneren toestand.

Ik zou gaarne het stuk willen lezen, waaruit dat gedeelte gehaald is, — indien het althans bestaat — want mij is het anders bekend; ik heb alles immers van nabij meegemaakt en weet, dat een Officier zich toen niet alleen daarvoor beschikbaar heeft gesteld, maar zelfs boos was, omdat de toenmalige Gouverneur hem niet tot detachementscommandant wilde benoemen.

Daar ik geen oude koeien uit de sloot wil halen, zal ik hier niet in het openbaar zeggen, wat toen bijna gebeurd zoude zijn, omdat die officier niet tot detachements-commandant werd benoemd.

Hoe het Bestuur verder kan neerschrijven, dat men de militaire politie de eerste keer geen eerlijke kans heeft gegeven en ontijdig heeft afgeschaft, is mij een raadsel. Weet het Bestuur dan niet, dat men toen acht jaren lang met de militaire politie heeft gesukkeld?

Toen een ieder na acht jaren herhaaldelijk de overtuiging had gekregen, dat men met de militaire politie van den wal in de sloot geraakt was, heeft het Bestuur zijn toevucht tot burgerlijke politie genomen.

Ik zal hier niet in het breede mededeelen, wat ik in al die jaren meegemaakt heb. Hoeveel maatregelen moesten er toen niet genomen worden om drankmisbruik en tengevolge daarvan, wederspannigheid, te voorkomen.

Ook op bladzijde 5 van de Memorie van Antwoord staan er eenige zinnen, die minder vleiend zijn voor den overleden Procureur-generaal. Daartegen wil ik ook protesteeren en er op wijzen, dat er geen sprake was van wenschen om afstand van bevovgdheden te doen. Daar die bevoegdheden door verschillende verordeningen en keuren aan den Procureur-generaal waren verleend en opgedragen, moest hij zelf doen wat zijn plicht was en ongetwijfelcl waren die bevoegdheden in zeer goede handen.

Wat de geschiedenis wel bewezen heeft, is, dat de vroegere militaire politie oa. om de door mij opgegeven redenen, een mislukking is geweest en niet omdat de Procureur-generaal meende zelf te moeten doen, wat hem opgedragen was.

Het is wel merkwaardig, dat, terwijl de Minister van Koloniën in de Tweede Kamer verklaart, dat wijlen Mr. Gorsira een bij uitstek bevoegd vervanger van den Gouverneur was, zoodat er geen bezwaar bestond voor den Gouverneur om te gaan reizen, men zich hier op Curaçao in een officieel stuk over dezelfde autoriteit kleineerend uitlaat.

Ook hetgeen gezegd wordt van wijlen den ijverigen Commissaris Appel, die zich evenmin kan verdedigen, heeft een zeer onaangenamen indruk gemaakt.

Ik hoop, dat degene, die hem zal opvolgen, de helft zal kunnen praesteeren van wat hij deed en Curaçao zal er dan wel bij varen.

Mijnheer de Voorzitter. Om niet te veel uit te weiden zal ik nu aanvangen met de artikelen te bespreken. Al hadden wij vroeger geen militaire politie gekend, dit ontwerp zal onaannemelijk zijn; het veroordeelt zichzelf. Al had ik het fiasco van de organisatie van 1910 niet meegemaakt, nooit zon ik voor dit ontwerp kunnen stemmen.

Laat ons beginnen met art. 1, waar men lezen kan, dat onder politiedienst wordt begrepen de zorg voor de algemeene orde en veiligheid.

In het Voorloopig Verslag hebben wij duidelijk erop gewezen en gevraagd waar de grenslijn getrokken moet worden, of de politie zelf moet oordeelen wanneer en hoe zij in elk voorkomend geval

behoort te handelen en telkens zelf moet uitmaken wat de algemeene orde en veiligheid eischen; m.a.w. dat er geen beperking is gemaakt en alles onbegrensd is gelaten.

Verder hebben wij gevraagd of zonder dat er een strafbaar feit is gepleegd of gepoogd, elke handeling van de politie in het belang van de algemeene orde en veiligheid verricht, een wettelijken grondslag krijgt en binnen de grenzen der hier bedoelde bevoegdheid blijft.

Wij hebben er ook op aangedrongen, dat er waarborgen zouden zijn tegen machtsoverschrijding, die in de verordening moeten worden opgenomen, hetgeen niet geschied is. Als antwoord daarop konden wij in de Memorie van Antwoord slechts lezen, dat het niet recht duidelijk was, welk bezwaar er tegen is, dat onder politiedienst begrepen wordt de zorg voor de algemeene orde en veiligheid

Mijnheer de Voorzitter. Noch in het Voorloopig Verslag noch in het Eindverslag wordt ontkend, dat preventie tot de taak der politie behoort. De strijd loopt over de beteekenis en de grenzen van een formule, die niet eens in Nederland in een wet zijn opgenomen. Instede van zich met zoo'n kort zinnetje van de zaak af te maken, had het Bestuur moeten nagaan of hetgeen de Afdeelingen beweerden, al of niet juist was en de vragen beantwoorden.

Nu het Bestuur dat niet gedaan heeft, zal ik zelf uiteen zetten. dat en waarom hetgeen wij in het Voorloopig Verslag gesteld hebben, juist was.

Mijnheer de Voorzitter. U zult tevens bevinden, dat onze bescheiden meening met die van een autoriteit, tijdens zijn leven een man van groote kennis en gezag en voor wiens gevoelen men zeker eerbied moet hebben, ten volle overeenstemt.

In de Handelingen der Nederlandsche Juristen Vereeniging over liet jaar 1893 in een praeadvies, uitgebracht door Mr. H. J. Kist, destijds Procureur-generaal bij het Gerechtshof te Amsterdam. over de samenstelling eener politiewet, zoowel ten aanzien van bevoegdheden als organisatie der politie, kunt n.l. op blz. 244 o.m. lezen: „In de derde plaats moet de politiewet zelve ***beperkingen*** van de algemeene bevoegdheid inhouden, eensdeels om waarborgen te geven, dat de politiedwang binnen de *grenzen* der noodzakelijkheid zal worden gehouden, anderdeels om te regelen in welke gevallen en onder welke vormen die politiedwang, met inbreuk op de door de grondwet gewaarborgde rechten, zal kunnen gepaard gaan", en verder: „Ik zou alzoo in de politiewet willen zien opgenomen eene *duidelijke omschrijving* van den omvang van de politiezorg."

Mijnheer de Voorzitter. U ziet, precies hetzelfde als waarop wij in het Voorloopig Verslag hebben aangedrongen, dat het Bestuur niet kan begrijpen.

Mr. Kist heeft het reeds in 1893 begrepen.

Het zij mij vergund nog een gedeelte van hetzelfde praeadvies van dien Procureur-generaal aan te halen.

Op blz. 286 zegt hij o.m. het volgende: „Ik zou meenen, dat het personeel behoort te zijn een *burgerlijk* personeel, maar tevens een

personeel, dat uitstekend uitgerust, gewapend en geoefend is. Een burgerlijk personeel in de eerste plaats ter wille van de eenheid van het gezag. Een militaire politie onder militaire hoofden levert steeds het gevaar op van conflicten tusschen de militaire commandanten en de ambtenaren der politie."

Verder zegt dezelfde schrijver o.m. ook, dat het uitsluitend handelen op bevel, voor de ontwikkeling kot een goed politiebeambte geenszins bevorderlijk is.

„Een burgerlijke politie heeft ook dit voor, dat zij, individueel over het land verspreid, met de burgerij in dagelijksche aanraking komt, met personen en omstandigheden bekend wordt en in den regel meer vertrouwen inboezemt dan een gekazerneerde militaire politie, die veelal als een buiten de burgerlijke maatschappij staande macht beschouwd wordt.)'

Mijnheer de Voorzitter. Daar ik ook omtrent andere artikelen moet spreken, zal ik niet meer van dien schrijver van beteekenis aanhalen. Zooals U wel opgemerkt zult hebben, is hij geheel met ons eens, o.a. dat de politie geen militaire, maar een burgerlijke moet wezen.

Art. 2, eerste lid, wil verantwoordelijkheid opleggen aan den Commandant der troepen tegenover den Gouverneur en schakelt den Procureur-generaal, als Hoofd der politie, aangewezen bij het Regeeringsreglement, eenvoudig uit. En zulks terwijl de Procureur-generaal in Curaçao Hoofd en niet slechts fungeerend Directeur van politie is, als in Neclerland.

De Gouvrrneur zal dan voorschriften geven. Ik meen, dat dit ook niet volgens het Regeeringsreglement is.

Het tweede en het derde lid zullen gauw bevestigen, wat Mr. Kist verwachten, n.l. conflicten.

Volgens de Memorie van Toelichting moeten de Procureur-gerit'-raal en de Commandant zich streng op hel aldus voor ieder afgebakend terrein houden, maar de Memorie van Antwoord verklaart zelf, dat het wellicht niet gemakkelijk is de grenzen zoo scherp te trekken, dat meeningsverschillen uitgesloten zijn.

De Procureur-generaal, die alleen als Hoofd verantwoordelijk voor politiezaken kan worden gesteld, ziet zijne bevelen, die men voortaan vorderingen wil noemen, op zij stellen en iemand anders -- de mogelijkheid bestaat, dat het zelfs een onervaren jonge Luitenant kan wezen — gaat dan volgens diens eigen inzichten handelen. Hoe de officier bij de politie zal moeten heeten, weet ik niet. want twee hoofden of een Hoofd en een Chef kunnen er niet zijn.

Mijnheer de Voorzitter. Mogen wij de burgerij aan zoo iets blootstellen? Mogen wij zulke uitgebreide en onbegrensde macht, zooals bij verscheidene verordeningen aan den Procureur-generaal verleend, overdragen aan militairen, die ons bekend zijn, niet in Curaçaoschen dienst zijn, zeden en gewoonten der bevolking niet kennen, aan wie de volksgeest en plaatselijke toestanden vreemd zijn?

Voor het leger of het garnizoen moge korte detacheering haar nut

hebben, maar bij de politie en vooral in de hoogere rangen hebben we menschen noodig, die langer hier blijven, om de plaats te leeren kennen en niet zooals officieren, die telkens komen en gaan.

Art. 3. In het Voorloopig Verslag hebben de afdeelingen op twee eigenaardigheden, om niet weer te spreken van fouten, in het eedsformulier gewezen; een omtrent het niet nakomen van de verplichting om de bevelen van allen, die boven den militair, die den eed aflegt. zijn gesteld op te volgen, zooals dat voor de vroegere militaire politie, bij Koninklijk besluit, opgenomen in P. B. 1910 No. 19. wel voorkomt op een omtrent het openbaren van zaken enz., die geheim behooren te worden gehouden.

De eerste opmerking. waar het vooral er op aankomt, n.l. dat elk agent van politie de bevelen van allen, die boven hem geplaatst zijn. derhalve ook van burgers, bijv. den ambtenaar van hef openbaar ministerie bij het kantongerecht, die de opsporing van strafbare feiten het eerst en dadelijk moet leiden, heeft op te volgen. heeft het Bestuur eenvoudig niet heant-cvoord en beide fouten in het ontwerp gelaten.

Welke moeilijkheden kunnen daarvan niet het gevolg zijn? Andere uitzonderingen op de geheimhoudingsplicht worden er, in afwijking van vroeger, blijkbaar niet erkend.

Dit artikel met die fouten is derlialve ook niet aannemelijk.

Art. 4. Nadat het Voorloopig Verslag er op een zachte wijze op gewezen heeft, dat dc redactie: ,,waar in wettelijke regelingen, waaronder begrepen keuren enz." zooveel te wenschen overliet, heeft het Bestuur een gedeelte van die fout verbeterd, door de woorden: ,,waaronder begrepen keuren" uit het artikel te doen vervallen; alhoewel dat gord was. is het artikel door die gedeeltelijke verbetering lang nog niet in orde gekomen.

In de eerste plaats mogen bevoegdheden en verplichtingen in verdragen met vreemde Mogendheden voorkomende en in wetten en Koninklijke besluiten opgedragen aan den ambtenaar van het openbaar ministerie bij het Hof, den Procureur-generaal, of het Hoofd van politie, welke titels door elkander worden gebruikt, zooals ik reeds aangetoond heb, niet bij verordening worden overgebracht bij den Commandant der troepen. Bovendien zal daardoor niet alleen verwarring ontstaan, maar zal men Nederland zelfs in moeilijkheden kunnen brengen met de landen, waarmede die verdragen zijn aangegaan.

Terecht zal de opmerking kunnen volgen, dat dergelijke veranderingen niet zonder wijziging van liet verdrag mogen geschieden, want toen die verdragen werden aangegaan, hebben de contracteerende landen onder liet Hoofd van Politie den Procureur-generaal, volgens liet Regeeringsreglement, begrepen en geen Militairen Commandant.

In de tweede plaats zijn ei talrijke bezwaren om de burgerij afhankelijk te stellen van militairen, die hier — zooals reeds uiteengezet — in den regel vreemd zijn, en door dezen bedoelde vergunningen te laten beoordeelen.

Toen de verschillende verordeningen door vroegere Leden van den Kolonialen Raad en door ons zijn aangenomen, is goed gevonden om de bevoegdheid, om verschillende vergunningen ie verleenen, uitsluittend aan den Procureur-generaal toe te kennen en zeker ook omdat hij in Curaçaoschen dienst is.

Waar de Memorie van Antwoord het vreemd vindt. dat de Raad dergelijke bevoegdheden wel aan een Hoofdcommissaris zou willen toekennen, ziet het Bestuur over het Hoofd, dat die Hoofdcommissaris in overeenstemming met de voorschriften van den Procureurgeneraal, die zijn onmiddellijke Chef zal wezen, zal moeten handelen.

Mijnheer de Voorzitter. Zooals U ziet. zal ook dit artikel niet door den beugel kunnen.

Een jurist, niet Lid van den Raad, heeft mij zelfs verklaard. dat hij clit ontwerp niet zou willen verdedigen, vooral dit artikel niet, waaraan hij een naam gaf, dien ik hier liever niet zal noemen.

Over oud art. 5 zou ik lang kunnen spreken, maar zal met slechts enkele aanhalingen volstaan.

In de eerste plaats zal de Districtmeester ophouden belast te zijn met het opsporen van strafbare feiten, maar voor zijn prestige zal hij toch Hulpofficier van justitie blijven; dat zal weer iets eigenaardigs van het ontwerp wezen; omdat hij geen militair is, ontneemt men hem rechten, die hij niet missen kan. Als zoo'n Districtmeester, die dikwijls alleen is, b.v. in functie wordt mishandeld, beleedigd of aangerand, dan zal hij geen ambtseedig proces-verbaal kunnen opmaken, waarop de schuldige gestraft zou kunnen worden.

En buitendien zal hij, die Chef in zijn district en tevens Hulpofficier van justitie is, bij een militair, waarschijnlijk zelfs beneden den rang van officier, hulp moeten zoeken? Wel een beklagenswaardige positie waarin de Districtmeester gebracht wordt.

Daar de Gezaghebbers ambtenaren van het openbaar ministerie zijn. wil ik bij dit artikel, dat over die betrekking haiidelt, ook de eigenaardige verhouding, waarin de Gezaghebber komt, bespreken.

De Procureur-generaal en de Commandant zullen dan beiden ook over de andere eilanden bevoegdheden hebben. De een staat niet onder den anderen. De Gezaghebber staat bovendien niet onder den Commandant en de militairen zijn niet verplicht burgers te gehoorzamen. Een chaos zal er dan ontstaan.

Art. 114 van het Regeeringsreglement stelt den Gezaghebber verantwoordelijk voor de rust, orde en veiligheid op zijn eiland en in verband daarmede is hem het bevel over de gewapende macht en politie gegeven.

Nu wil het Bestuur den Gezaghebber liet bevel over de politie ontnemen en volgens bet Regeeringsreglement blijft hij verantwoordelijk voor de rust, orde en veiligheid.

Door onze medewerking daartoe te verleenen, zullen wij niet alleen tegen art. 47, maar ook tegen art. 114 van het Regeeringsreglement handelen.

Elke ambtenaar moet aan den Gezaghebber ondergeschikt zijn, anders krijgt men op zoo'n eiland meer dan een Hoofd.

Mijnheer de Voorzitter, Veroorloof mij nog enkele opmerkingen over het ontwerp in zijn geheel.

Indien dit ontwerp een uitvloeisel is van art. 176 van het Regeeringsreglement, zou de Gouverneur dan ingevolge art. 31 van hetzelfde reglement, de bevelhebbers, officieren en onderofficieren niet moeten benoemen?

Artt. 30 en 31 van voormeld reglement stellen 's Rijks Landmacht tegenover de gewapende politie, en de toelichting op art. 31 luidt: „De officieren en onderofficieren der Schutterij zullen dus door den Gouverneur worden benoemd, evenals die der Gewapende *politie*, zoo zij bestaat."

Mijnheer de Voorzitter! Ik meen voldoende te hebben aangetoond, dat, al ware de militaire politie in het belang van Curaçao, al ware ze iets goeds voor ons, al ware ze iets, waarvan wij niet reeds met de slechte resultaten ervan bekend zijn, dan nog zou de Koloniale Raad nimmer het aangeboden ontwerp, dat zoo in strijd is met het Regeeringsreeglement en met het Wetboek van Strafvordering, kunnen goedkeuren.

Met het aannemen van dit ontwerp zou de Raad een tak van inwendigen dienst aan het leger overdragen en zich moeten bepalen tot het vragen om inlichtingen.

Wat clit laatste betreft, geeft de weigering van het Bestuur zich over de dieiistvoorschriften uit te laten, te denken. Niemand kan tegen een goeclr politie zijn en niemand zou een goede regeling willen uitstellen. Met het kiezen van den naam politietrospen in plaats van garnizoen, militaire bezetting, of militaire politie wordt de zaak niet verandercl. De rechtspraak, Mijnheer de Voorzitter, is van zooveel gewicht en van zooveel beteekenis, dat iedere maatregel en iedere waarborg moet worden aanvaard om die in aanzien bij de bevolking te doen stijgen en om het vertrouwen in de rechtspraak en hare reputatie te bestendigen.

Op dit standpunt moet men zich stellen en van daaruit moet; men de zaak bezien. Deze opvatting kan ik, en naar ik meen, ook de Raad, niet prijsgeven.

Het voorbereidend onderzoek door middel van een tolk of door minderen. die onze wetten niet kennen. kan ik niet toejuichen.

In dit verband hebben wij in het Voorloopig Verslag de uitdrukking „landstaal" gebezigd en ik moet er op wijzen, dat in art. 166 van het oude Wetboek van Strafvo~dering,in art. 169 van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, in art. 23 van het Reglement op het Notarisambt en ook in eenige verordeningen het Papiamentsch de „*landstaal*" genoemd en tegenover het Nederlandsch en het Engelsch gesteld wordt. Aan officieele benamingen moet het Bestuur zich hoeden. Wat het openbaar ministerie betreft, schijnt 't het Bestuur onbekend te zijn of is het blijkbaar vergeten, dat bij art. 86. 2e lid. van het Koninklijk besluit van 6 Juli 1918 No. 79 (P. B. No. 61)

het openbaar ministerie bij het kantongerecht bevoegd en verplicht is verklaard, tot al datgene, waartoe het openbaar ministerie bij het Hof bevoegd en verplicht was.

De Ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht is derhalve niet slechts hulpofficier, zooals de Memorie van Antwoord ten onrechte beweert.

Zijne Excellentie de Minister van Koloniën heeft over dankbaar zijn gesproken. Nimmer zullen wij dankbaar kunnen zijn als dit gebiedsdeel een met den volksaard strijdige militaire politie wordt opgedrongen en daarbij verhoudingen verwrongen, autonomie en budgetrecht besnoeid worden.

Dankbaar zou men geweest zijnn, indien, met inachtneming van de historische lijn en ontwikkeling in de denkbeelden, een politiereorganisatie was voorgesteld, die zich bij het volkskarakter aansloot en rekening hield met wenschen en verlangens, in dit gewest tot uiting gekomen.

Voor zooveel noodig wil ik hier enkele zinnen aanhalen uit belangrijke redevoeringen. gehouden bij de behandeling van de laatste Curaçaosche begrooting in de Tweede Kamer.

In het belang van Curaçao is het te hopen, dat de Minister van Koloniën rekening ermee zal houden. De oud-Minister van Dijk heeft n.l. er op gewezen en gezegd: ,,Er is nu eenmaal autonomie, welnu dan handele men ook daarnaar en bederve niet de goede verhoudingen zooals die behooren te bestaan."

De Heer Joekes heeft gesproken over de militaire rechtspraak, waartegen van den kant van het vertegenwoordigend lichaam terecht wordt opgekomen.

En de Heer Van Vuuren heeft den Minister aangeraden naar de bedoeling van het overleg tusschen Raad en Regeering ernaar te trachten, door te geren wederzijds tot overeenstemming te komen.

Met vertrouwen hebben wij de bezwaren tegen de militaire politie blootgelegd in een adres aan Hare Majesteit.

Zoolang wij niet teleurgesteld worden, hoop ik met U, zeer in het belang van Curaçao, dat Hare Majesteit Haar zeer geliefden naam niet onder een besluit zal stellen als door het Bestuur ontworpen, om hier een militaire politie in te voeren tegen Curaçaosche belangen en tegen Hare Curaçaosche onderdanen. die dikwijls getoond hebben veel te voelen voor het Huis van Oranje.

Ik dank U voor het mij verleende woord.

De Heer Dr. *Ellis,* thans aan het woorrl gekomen, zegt het volgende:

Mijnheer de Voorzitter. Slechts een paar opmerkingen na de redevoeringen van de vorige sprekers. De geachte gemachtigde van het Bestuur heeft gezegd, dat in het Regeeringsreglement niet staal. dat de Procureur-generaal hrt hoofd van de preventieve politie is.

Volgens art. 153 van het Regeeringsreglement is de Procureurgeneraal het hoofd van de rechterlijke cri administratieve politie in

de gansche kolonie. De veiligheidspolitie zou volgens het Bestuur niet onder die bepaling vallen. Maar de preventie is een onderdeel van de taak van de politie. De taak van de politie is tweeledig, n.l. preventief en repressief. Het preventieve gedeelte is niet beschreven, of niet afgerond, om het wellicht juister te zeggen. Er zijn geen personen aangesteld uitsluitend voor de preventie en andere personen uitsluitend voor de repressie. De politieman, die een feit wil morkomen. treedt repressief op zoodra het gepleegd is. Als de werkkring van de preventieve politie niet beschreven is, maar die beschouwd wordt als een der zijden van de politietaak, behoeft men niet te zeggen wie daarbij hoofd is. Want men moet niet vergeten, dat het woord ..repressie" ook niet in art. 153 voorkomt. Het ontwerp wil de taak van de preventieve politie omschrijven, maar met een zeer onduidelijke en onbestemde formule. En nu zegt liet Bestuur dat het Reg. Reglement niet over de preventieve politie spreekt. Als dezelfde politieman voor wat aangaat het repressieve en het preventieve onder twee verschillende hoofden staat, terwijl dat alles samen de taak van dien politieman op bijna hetzelfde oogenblik uitmaakt, zal de toestand nog gecompliceerder worden dan die bij aanneming van dit ontwerp worden zal. Naar bovendien neemt het Bestuur m. i. nu een ander standpunt in dan te voren. In de artikelen 2 en 4 van het ontwerp is er sprake van ,,Hoofd der politie". Met die uitdrukking wordt ook bedoeld de preventieve politie. En in de Memorie van Toelichting staat: ,,De fgd. directeuren van politie in Nederland moeten waken voor de handhaving van wetten enz., voor de rust en veiligheid van den staat en voor de bescherming van personen en goederen; ten deze zijn het Hoofd van politie te Curaçao wel dezelfde verplichtingen opgelegd." En in de Memorie van Antwoord verklaart het Bestuur: ..Staatsrechtelijk (wordt) onder politie juist verstaan dat deel der staatstaak, dat gericht is op de afwending van gevaar" en verder: ,,Preventie behoore in de eerste plaats tot de taak der politie; repressie koine eerst in de tweede plaats." Het Bestuur schuift nu blijkbaar een anderen grondslag onder het ontwerp. Vervolgens heb ik uit den mond van den geachten gemachtigde de woorden gehoord: ,,justitiëele dictatuur"; een term, die — ik zal hier mijne ignorantie bekennen — mij tot dusverre onbekend was. Tegen hetgeen daarmede bedoeld schijnt te zijn, is reeds gereageerd door de geachte sprekers die mij vanavond zijn voorgegaan. Mij is het er om te doen te laten uitkomen, dat m.i. de twee leden waaruit die uitdrukking bestaat, elkander over en weer uitsluiten. Om het terrein van het eene te betreden, moet men het domein van het andere verlaten. En men is dan dadelijk in een heel andere gedachtensieer. Ik dank U Mijnheer de Voorzitter.

De heer *Borren*, gemachtigde van den Gouverneur, verkrijgt het woord, en zegt, dat hij in hoofdzaak den heer Ellis van antwoord zal dienen, omdat de bezwaren in de redevoeringen van de heeren

Beaujon en De Veer Abrahamsz. reeds in de Memorie van Antwoord en zooeven door hem zijn weerlegd.

Spreker zegt, dat volgens art. 153 van het Regeeringsreglement de Procureur-generaal hoofd is van de administratieve en rechterlijke politie; nergens komt de uitdrukking zekerheids- en veiligheidspolitie voor. Het betoog van het bestuur, dat de Commandant der politietroepen hoofd van de veiligheidspolitie zal zijn, is dus niet in strijd met genoemd art. 153.

Wat de uitdrukking „justitieele dictatuur" betreft, zegt de gemachtigd~,dat hij deze gebruikt heeft als tegenstelling van „militaire dictatuur". Of nu de Procureur-generaal aan het hoofd van de politie staat of de Commandant der troepen, staat vrijwel gelijk; integendeel is nu beroep op den Gouverneur voorgesteld, wat thans niet bestaat. Waarom verzet de Raad zich tegen de uitoefening dier functie door een militaire autoriteit, terwijl hij geen bezwaar heeft tegen de uitoefening door een justitieelen ambtenaar.

In antwoord op het gesprokene door den heer De Veer Abrahainsz, kan spreker zeggen, dat de ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht hulpofficier is en geen zeggingschap heeft over andere hulpofficieren. Artikel 31 van het Wetboek van Strafvordering zegt immers: .„De hulpofficieren zijn gehouden, om, op de vordering van den procureur-generaal of van den officier van justitie. alle zoodanige narichten te geven en onderzoek te bewerkstelligen ter zake van feiten aan de kennisneming van het hof en den raad van justitie onderworpen."

De Heer ***De Veer*** *Abrahamsz* zegt hierop, dat de gemachtigde van het Bestuur niet gelet heeft op liet betrokken artikel in het Koiiinklijk besluit (P. B. 1918 No. 61), waarbij de toestand is gewijzigd. waardoor bijna alle bevoegdheden van den Procureur-generaal in eerste instantie overgegaan zijn op den ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht.

Men kan zich niet beroepen op uitleggingen van den Minister. maar moet zich houden aan de wet. De cene Minister legt de zaak zoo uit, de andere weer anders. Alleen onbekenden met de wet doen dat.

De heer Dr. *Ellis,* repliceerde, zegt hierop het volgende:

Mijnheer de Voorzitter! Wat de uitdrukking „justitiëele dictatuur" betreft, zou ik meenen dat die — men vergeve mij het woord — aan innerlijke tegenspraak lijdt. Het gaat hier over eigenschappen, die met elkander onvereenigbaar zijn. over begrippen die ineompatibel zijn. Wat de preventieve politie betreft, ben ik nog steeds dezelfde meening toegedaan. De geachte gemachtigde heeft betoogd, dat volgens de strafvordering de ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het kantongerecht hulpofficier is en dat krachtens art. 31 van dat Wetboek de hulpofficiereii gehouden zijn op de vordering van den Procureur-generaal of van den officier van justitie narichten

tc geven en onderzoek te bewerkstelligen. Zooals reeds door het geachte lid *De Veer Abrahamsz* medegedeeld, is bij een koninklijk besluit van 1918 de ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het kantongerecht in eerste instantie bevoegd en verplicht verklaard tot hetgeen de Procureur-generaal tot dusverre bevoegd en verplicht was. In den loop van 1019 is dat Koninklijk besluit in werking getreden. Dat is sinds de toestand. Sinds zijn er geen officieren van justitie meer. De opvatting van het Bestuur zal de justitie in moeilijkhedcn brengen, want de Procurcur-generaal heeft die bevoegdheden niet meer en volgens het Bestuur is de ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het kantongerecht slechts hulpofficier.

De heer *Borren*, gemachtigde van den Gouverneur, merkt op. dut hij hieruit moet concludeeren, dat de ambtenaar van heb Openbaar Ministerie dan zijn eigen chef is.

Niemand meer het woord verlangende, wordt overgegaan tot de artikelsgewijze behandeling van het ontwerp.

De heer *De Veer Abrahamsz* vraagt hoofdelijke stemming.

Nadat bij loting wordt beslist, dat de stemming bij No. 6 van de presentielijst zal aanvangen. komen achtereenvolgens artikelen **1** tot en met 6, — artikelen **1** en 4 zooals gewijzigd bij Nota van wijzigingen, artikel 5 ingevoegd bij Nota van wijzigingen en art. 6, zooals gewijzigd bij diezelfde noto, — zoomede het intitulé, de considerans en het ontwerp in zijn geheel, in behandeling en worden met algemeene stemmeii verworpen.

De *Voorzitter* bedankt den gemachtigde van den Gouverneur voor de namens het bestuur gedane mededeelingen.

Zitting van den Kolonialen Raad van Dinsdag, dan 20sten September 1927.

TEGENWOORDIG: de heer *Ed.* S. *Lansberg*, voorzitter.

VOORTS: de heeren H. *Perret Gentil*, *R. F. Muskus*, *R. S. de Lannoy*, Dr. *W. Ch. de la Try Ellis*, *E. S. C. de Veer Abrahams*, *R. E. van der Veen Zeppenfeldt* en *J. J. Benujon*, leden. benevens de heer H. J. T. *Boomgaart*, griffier van den Raad.

AFWEZIG: de heeren *Edwin Senior*, *H. J. Beaujon*, *S. M. L. Maduro* en *Jossy C. Henriquez*, leden, de twee laatstgenoemden wegens verblijf in het buitenland.

De *Voorzitter* opent de vergadering en zegt, dat de notulen van de vergadering van gisteravond nog niet ter goedkeuring kunnen worden aangeboden, doch in de eerstvolgende vergadering zullen kunnen worden goedgekeurd.

De *Voorzitter* zegt voorts, dat de afdeelingen, naar aanleiding van

de houding, toon en wijze van optreden van den gemachtigde van den Gouverneur bij de verdediging van het ontwerp der verordening tot oprichting eeiier gewapende politie als bedoeld bij artikel 176 van het reglement op het Beleid der Regeering, in de zitting van gisteravond, onmiddellijk na afloop in vergadering vereenigd, het volgend schrijven aan Zijne Excellentie den Gouverneur en telegram aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën ontworpen hebben. welke stukken hij aan de goedkeuring van de vergadering onderwerpt.

De missive aan den Gouverneur luidt:

„De Koloniale Raad heeft de eer Uwer Excellentie mede te deelen, dat hij zich gekrenkt gevoelt over houding, toon en wijze van optreden van den gemachtigde van het Bestuur in de vergadering van gisteravond. Hij verzoekt het Bestuur liet daarheen te willen leiden, dat de Raad in het vervolg niet blootgesteld wordt aan ongewenscht optreden van Bestuursgemachtigden.

De Raad veroorlooft zich verder de vrijheid Uwer Excellentie te verzoeken, ingesloten telegram zoo spoedig doenlijk aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën door te willen zenden."

En het daarin bedoelde telegram:

„De Koloniale Raad zich gekrenkt gevoelende over houding, toon en wijze van optreden van Kapitein Borren als gemachtigde van het Bestuur in 's Raads vergadering van 19 September, waarin de politiereorganisatie behandeld werd, meent Uwe Excellentie reeds dadelijk daarmee in kennis te moeten stellen en mede te deelen, dat die gemachtigde verzocht is moeten worden zich in te binden onder opmerking van den *Voorzitter* dat zijn houding opnieuw bet bewijs heeft geleverd van wat Curaçao na invoering van de militaire politie te wachten staat, terwijl uit den boezem van den Raad aan den *Voorzitter* is verzocht hem er opmerkzaam op te maken dat hij niet tegenover militaire ondergeschikten, maar tegenover vrije burgers staat."

Daar geen aanmerking op deze ontwerperi brief en telegram wordt gemaakt, worden ze aldus vastgesteld, waarna de *Voorzitter* den Griffier verzoekt voor de indiening daarvan te willen zorgdragen.

Ter voortzetting van onze mededeelingen omtrent de instelling van militaire politie in Curaçao, voorxooveel betreft het verhandelde hier te lande vermelden wij thans hetgeen bij gelegenheid der behandeling van de **Curaçaosche begrooting voor 1928** *tijdens de openbare beraadslaging in de Tweede Kamer der Staten-Generaal is gesproken. Bij de algemeene beraadslaging werd daarover lief volgende gezegd.*

De heer **IJzerman:** Wat betreft het jongste ernstige conflict tusschen Minister en Gouverneur eenerzijds, Kolonialen Raad cri bevolking anderzijds, vertoont de Minister zich in de Memorie van Antwoord in het snecuwblanke gewaad eener volmaakte, helaas snood miskende, onschuld.

Ik wil beginnen met dit laatste punt: de houding van den Minister bij het conflict over de reorganisatie der politir; ook omdat dit conflict de aanleiding is geweest tot 's Ministers weigering om de begrooting goed te keuren zooals zij in Curaçao was vastgesteld.

Reeds het feit, dat zoo'n conflict is ontstaan, wijst er m. i. op, dat er met de autonomie van de kolonie nogal raar wordt omgesprongen. Ook in Curaçao wilde en wil men een reorganisatie van de politie, men wilde en wil alleen andere wijze van reorganisatie dan het door den Minister gewenschte stelsel van militaire politie. Gaat liet nu aan, dil stelsel aan de kolonie op te dringen? Het betreft hier toch geen zaak, waarmee eenig beginsel van algemeen koloniaal beleid is gemoeid. De organisatievorm van de politie is een Curaçaosche aangelegenheid van zuiver internen aard. Bovendien is het de vraag, of het opdringen van dat militaire politiestelsel aan de kolonie niet zoowel met de letter als met den geest van het Regeeringsreglement in strijd is. Het lijkt mij althans kwalijk te rijrnen met de bepaling, dat de kolonie zelf voor haar politie heeft te zorgen. Eveneens lijkt het mij in strijd met het reglement, dat bevoegdheden, die volgens dit reglement den procureur-generaal toekomen, nu, in het bij de Memorie van Antwoord overgelegde Koninklijk besluit (art. 4), aan den chef der militaire politie worden toegekend. Tk wil die vragen echter thans laten rusten. Zelfs bij invoering van de militaire politie had het conflict waarschijnlijk bijgelegd kunnen worden, indien was te gemoet gekomen aan de bezwaren tegen het streng militair karakter dier politie, tegen het zorgvuldig weren van elk niet militair element, van elken niet militairen invloed.

Blijkeiis de mededeelingen van den Minister, was deze na de voorbereidende besprekingen met den heer Statius Muller. den vertrouwensman van den Kolonialen Raad, geneigd tot dergelijke concessies en kon het overleg met dien Raad met kans op succes worden geopend.

Dit overleg heeft niet plaats gehad; wèl vinden we nu als bijlage bij de Memorie van Antwoord het Koninklijk besluit, waarbij de militaire politie zonder eenige concessie aan Curaçao wordt opgelegd. De belofte, door den Minister aan de Kamer gedaan bij de behandeling der vorige begrooting, dat tot uitvoering van zijn plan betreffende de militaire politie niet zou worden overgegaan dan na voorafgaand overleg met den Kolonialen Raad, is dus niet nagekomen.

Toen ik in de vergadering van 22 December l.l., bij de behandeling vaii hoofdstuk XI, daarover eenige opmerkingen maakte, verklaarde de Minister, dat dit uitsluitend was te wijten aan den Kolonialen Raad, die, zonder het overleg af te wachten, de verordening betreffende de militaire politie met algemeene stemmen had verworpen.

Ten bewijze van de snoodheid van dien Raad, deed de Minister een mededeeliiig, die zeker een diepen indruk kon maken op de Kamerleden, die toen — het was 's nachts 3 uur — nog aanwezig waren. Nadat hij verteld had met den heer Statius Muller te hebben

besproken hoe de bezwaren van den Kolonialen Raad te ondervangen waren, zeide de Minister letterlijk het volgende:

> „Hij" (Statius Muller) „is toen met den uitslag dier besprekingen naar Curaçao vertrokken, doch eenige dagen vóór zijn terugkeer aldaar heeft de Koloniale Raad, zonder de terugkomst af te wachten, het ontwerp zonder meer verworpen." (*Handelingen*, 22 Dec. 1928, blz. 1279).

Dit bewijs heeft echter één gebrek: het is van A tot Z onjuist.

De heer Statius Muller is niet naar Curaçao vertrokken, cr was ook geen sprake van dat hij toen naar Curaçao zou vertrekken, de verwerping geschiedde niet eenige dagen vóór zijn terugkomst aldaar, want hij is daar nog niet teruggekeerd. Het bewijs kan ik, zooal niet overleggen, dan toch aanwijzen, want de heer Statius Muller zit hier op het oogenblik op de gereserveerde tribune.

Een van 's Ministers bewijzen voor de bewering, dat de schuld bij den Kolonialen Raad ligt, is hiermee wel voldoende ontzenuwd.

Het andere bewijs -– in deze begrootingsstukken aangevoerd — is ook al wrinig steekhoudend: De Raad heeft eenigc dagen, vóór de brief betreffende de concessies on Curacao aankwam. het ontwern met algemeene stemmen verworpen en daarmede, volgens den Minister, getoond geen overleg te willen.

Het ontwerp, dat zoo verworpen werd, was echter het ontwerp zonder de concessies. De Raad kon niet weten, dat de brief over dc concessies en het overleg onderweg was. Wat de Raad wèl wist. was. dat men op Curaçao al begonnen was met de werkzaamheden voor den bouw van woningen voor de militaire politie, die volgens dat ontwerp zou worden ingevoerd. Geen wonder, dat de Raad toen maar niet meer op een eventueel bericht omtrent overleg heeft gewacht en het ontwerp heeft behandeld en verworpen.

Nu had de Raad wèl van die geneigdheid tot concessies en overleg op de hoogte kunnen zijn, indien het Departement, dat wist hoeveel beroering de politiequarstie op Curaçao verwekte, even een telegrammetje had gestuurd. Dit is niet geschied, hoewel het Departement anders jegens Curaçao lang niet karig is in het zenden van telegrammen, telegrammen, die vaak heel wat minder belangrijke en urgente zaken betreffen dan deze quaestie. Het zou al bedenkelijk zijn geweest, indien men toevallig in dit geval het bestaan van een telegrafische verbinding met Curaçao vergeten had. Maar nòg bedenkelijker is het, dat het verzuim niet onwillekeurig was. Het is mij bekend, dat tot het Departement de vraag gesteld is, of het niet wenschelijk was omtrent die geneigdheicl tot concessies te telegrafeerrn naar Curaçao en dat toen geantwoord werd, dat telegrafeeren in dit geval door het Departement niet noodig werd gracht.

Het verloop van deze zaak maakt op mij den indruk, dat, al moge de Minister persoonlijk overleg hebben gewenscht, er aan het Departement machten waren, die geen overleg wenschten.

De Kamer staat nu tegenover het feit. dat het haar verleden

jaar uitdrukkelijk toegezegde overleg niet heeft plaats gehad. Zij kan, naar mijn meening, deze begrooting thans niet goedkeuren, dan nadat de uitgaven voor de militaire politie zijn geschrapt; dan kan het overleg, dat nu zal moeten loopen over wijziging, aanvulling of vervanging van het Koninklijk besluit, worden geopend en kan, na dat overleg, de betrokken post eventueel op een suppletoire begrooting worden gebracht.

De heer **Beumer:** Het Gouvernement van Curaçao is, naar het mij bescheidenlijk toeschijnt, bij de behandeling van deze zaak niet buitengewoon gelukkig geweest, o. a. door de aanwijzing van zijn gemachtigde. Het ging hier over de behandeling van een ontwerpverordening tot het in het leven roepen van een militaire politiemacht. Daartegen bestonden bezwaren bij den Kolonialen Raad. Dat was bekend. En wat doet nu de waarnemend Gouverneur? Die zendt als gemachtigde naar den Kolonialen Raad, om dat voorstel, dat men gansehelijk niet wilde, waartegen zeer sterke oppositie bestond, te verdedigen. . . .den commandant van de troepen! Nu kon het niet uitblijven, dat men daar de poppen aan het dansen kreeg. De atmosfeer was zeer zwaar geladen met electriciteit en er heeft dan ook een ontlading plaats gehad. Deze gemachtigde van den Gouverneur heeft op een bepaald oogenblik een uitdrukking gebruikt, die niet in den smaak viel van de aanwezige leden van den Kolonialen Raad. Naar zijn meening was in het Voorloopig Verslag van dien Raad een insinuatie opgenomen. Hij heeft dat woord gebruikt, en hij heeft de commandanten tegen die aantijging verdedigd. Er is toen onmiddellijk een lid van den Kolonialen Raad opgestaan om te verklaren, dat hij de vergadering zou verlaten als de gemachtigde zoo doorging. Mijnheer de Voorzitter! Ik ben sedert eenige jaren lid van deze Kamer en ik herinner mij nog zeer goed de periode, dat het woord ,,insinuatie" hier als parlementaire uitdrukking was toegelaten; in lateren tijd is daarin verandering gekomen en, hoewel ik niet volstrekt zeker ben ten aanzien van uw standpunt, ik meen, dat ook u cr de voorkeur aan geeft, dat het woord niet wordt gebezigd.

De **Voorzitter:** Inderdaad!

De heer **Beumer:** Maar wanneer wij hier nu zoo ver gekomen zijn, dan behoeft men nog niet zoo vreeselijk boos te worden, indien in Curaçao — al is het er wat warm — het woord ,,insinuatie", dat wij hier tot vóór korten tijd tolereerden, wordt gebruikt.

Toen één lid de zaal verliet, maakte een tweede de opmerking, dat het bestuur een verkeerden gemachtigde had gezonden, en daarna kwam nummer drie zijn ontevredenheid betuigen. Toen de gemachtigde, lichtelijk geïntimideerd, vroeg of hij kon voortgaan, zeide de voorzitter: jawel, u kunt voortgaan, mits u zich inbindt.

En dat alles over dat ééne woord insinuatie. Men begrijpt, dat daar een andere atmosfeer was dan op het oogenblik in deze Kamer.

Bovendien heeft het Gouvernement van Curaçao zich niet van zijn besten kant laten kijken door de keuze van den stijl, in het bijzonder van de Memorie van Antwoord betreffende deze verordening. Ik denk, dat over deze zaak nog wel gesproken zal worden door andere leden. Ik zal mij daarom onthouden van het leveren van citaten uit dit stuk, dat, zoo niet aan alle leden, dan toch aan alle nu aanwezige leden der Kamer bekend is.

De Koloniale Raad heeft niet den meest juisten weg gekozen blijkens de wijze, waarop deze is opgetreden. Ik memoreerde zooeven al het voorgevallene ten aanzien van den persoon van den gemachtigde van het bestuur, maar er is meer. De Koloniale Raad heeft een vertrouwensman naar Nederland gezonden en hij heeft de berichten van dien vertrouwensman niet afgewacht, alvorens een beslissing te nemen over de ontwerp-verordening. Dat acht ik een fout. Wanneer men tracht door mondeling overleg, door bemiddeling van een vertrouwensman, de zaak in orde te brengen, clan moet men niet ondertussclien verder gaan met de zaak, alsof van het zenden van een vertrouwensman geen sprake was geweest. Ik vraag mij ook ai, of de vertrouwensman niet enkele guldens had kunnen uitgeven om telegrafisch aan zijn committenten mede te deelcn, dat hij tot een zeker overleg was gekomen, waarvan hij ook den inhoud summierlijk had kunnen aangeven, en dat hij hoopte, dat men op Curaçao, wanneer men eenmaal kennis zou hebben genomen van die stukken, de zaak wel zou kunnen accepteeren. Ik maak deze opmerking in vragenden vorm, omdat ik niet weet hoever de bevoegdheden van dezen vertrouwensman gingen, en of hij bevoegd was een dergelijke zelfstandige handeling te verrichten, maar dan blijft over, en hier kom ik terug op de fout van het opperbestuur, dat de gelegenheid had bestaan voor den Minister van Koloniën om een telegram (een diensttelegram) naar Curaçao te verzenden en daarbij aan te dringen op het maken van niet al te grootcn spoed bij de behandeling van de ontwerp-verordening. Er had op kunnen worden aangedrongen, dat die behandeling zou worden opgeschort, desnoods geschorst. Dat is blijkbaar niet gebeurd; ik heb ten minste niet den indruk gekregen, dat een telegram is verzonden en onderweg is zoekgeraakt.

Dit cloet de vraag rijzen, of de Minister ten aanzien van deze materie wel behoorlijk is geadviseerd. Welke booze genius heeft hem zijn gedragslijn ingefluisterd? Het was voor ieder, ook voor wie niet volledig op de hoogte was van de moeilijkheden, de strubbelingen, de verwikkelingen tusschen den Kolonialen Raad van Curaçao en liet opperbestuur, toch voor de hand liggend geweest om tot den Minister te zeggen: stuur nu even een telegram naar Curaçao, dat zorg gedragen wordt, dat die zaak niet afloopt vóór men heeft kunnen kennis dragen van hetgeen tusschen u en den vertrouwensman van den Kolonialen Raad is verhandeld. Dat is

niet gebeurd, en dat is allerwonderlijkst. Wanneer men de zaak van een anderen kant bekijkt, moet men misschien zeggen, dat het niet betamelijk is. Wat nu de zaak betreft, waarvoor wij hier staan, de militair; politie op zich zelf wil ik aanvaarden; ik moet verklaren, dat ik Ben deze geen uitgesproken voorkeur heb, en wanneer mij met eenige argumenten wordt duidelijk gemaakt. dat niettegenstaande de bezwaren van de bewoners van Curaçao aan militaire politie om verschillende redenen de voorkeur moet worden gegeven boven een niet militair korps, zou ik mij daarbij kunnen neerleggen. Maar niet bij hetgeen hier gebeurd is; niet bij een militair korps zonder meer; niet bij een regeling, die niet door den beugel kan. Er moet geconstateerd worden, dat het Koninklijk besluit van 21 November 1927, waarbij deze zaak haar beslag heeft gekregen, onwettig is. Artikel 153 van het Regeeringsreglement verklaart, dat de procureur-generaal het hoofd is van het openbaar ministerie en van de rechterlijke en administratieve politie in de gansche kolonie. Dit artikel wordt door het Koninklijk besluit, dat ik zooeven noemde, geschonden. De Minister betwist dat, en hij kan dat alleen doen. doordat hij zich heeft laten verleiden de volkomen duidelijke woorden van art. 153 te gaan interpreteeren. Hij doet dat, door te gaan zoeken naar de waarschijnlijke bedoeling van den wetgever van 1865. Nu moet u zich dat vraagstuk voorstellen, Mijnheer de Presiclent, in 1928 te gaan zoeken naar de waarschijnlijke becloeling van den wetgever van 1865, die woorden heeft gebruikt, welke zoo ondubbelzinnig en zoo duidelijk zijn, dat er niets te zoeken valt, maar alleen tc lezen!

Wat zegt dan die wetgever? Dat de procureur-generaal het hoofd is van het openbaar ministerie en van de rechterlijke en administratieve politie. Dit is klaar en duidelijk. Nu wordt echter een poging gewaagd, dien wetgever van 1865, die het Regeeringsreglement tot stand bracht, een redeneering in de schoenen te schuiven, waarbij men uitgaat van de veronderstelling, dat die wetgever volledig op de hoogte was van de toenmalige toestanden op politioneel gebied in Nederland! Er wordt nl. ondersteld, dat het in de rede ligt, dat de positie van den procureur-generaal in Curaçao is te beoordeclen naar analogie van die van de als directeur van de Rijkspolitie fungeerende procureurs-generaal bij de Nederlandsche gerechtshoven!

Dit is niets anders dan fantasie. Dit steunt hoegenaamd niet op feiten. Er is geen enkele reden om aan te nemen, dat de wetgever van 1865 den procureur-generaal van Curaçao een zoodanige positie heeft willen geven, en het is bovendien gewaagd, om hier Ie zoeken naar een zoodanige analogie, omdat dc Nederlandsche regeling allesbehalve bevredigend is. O, in de practijk gaat het wel, dan hoort men niet zooveel klachten, maar indien men de organisatie van de Nederlandsche politie beschouwt uit een theoretisch oogpunt, is zij inderdaad niet goed te verdedigen.

Ik behoef er niet veel van te zeggen. Wie er zich voor interesseert,

kan bv. omtrent dit onderwerp nalezen de Handelingen van de Ned. Juristenvereeniging van 1893.

De quaestie van organisatie van de Nederlandsche politie is buitengewoon moeilijk. Men heeft ook hier al eens getracht ze te verheteren. maar dan bleken er steeds bezwaren te bestaan en dan lukte het niet. En dat men nu een dergelijke op zich zelf ondeugdelijk ie achten regeling als voorbeeld zou hebben genomen voor Curaçao, acht ik niet waarschijnlijk.

Maar met dit alles heeft men niet te maken, omdat de woorden van art. 153 zoo duidelijk zijn. Daar wordt uitdrukkelijk gezegd, dat de procureur-generaal niet alleen hoofd is van het openbaar ministerie, maar ook van de rechterlijke en administraticvc politie. Hierop nu maakt art. 4 van het Koninklijk besluit inbreuk. Het zegt in de eerste alinea, dat, waar in wettelijke regelingen aan het hoofd der politie bevoegdheden zijn toegekend, of verplichtingen zijn opgelegd, die bevoegdheden op het eiland Curaçao toekomen aan en die verplichtingen rusten op den commandant der troepen.

Dat kan niet. Men bewere toch niet, dat hoofd der politie in art. 153 van liet Regeeringsreglement niet beteekent hoofd van de politie, maar wat anders. Er staat nu eenmaal: hoofd van de politie: clus is het op zich volstrekt onjuist om in een Koninklijk besluit van 1927 te gaan verklaren, dat, waar in wettelijke bepalingen over hoofd der politie gesproken wordt, men te maken heeft met den commandant van de troepen. Ik vraag mij af: wie verzint zoodanige dingen? Het zijn verzinsels, waar men nergens patent op krijgt, ten minste niet in juridisch ontwikkelde kringen. Maar dan moesten die dingen niet gelanceerd en gepubliceerd worden.

Het is jammer, dat het geen gewoonte is — ten minste in sommige gevallen is het jammer —, dat bij een dergelijk stuk als wij hier l-rebben, de adviezen, die daarover zijn ingekomen van achtenswaardige colleges, worden overgelegd. Ik weet er niets van, maar ik veronderstel, dat de Rsad van State over deze zaak een ongunstig advies heeft uitgebracht; ik moet mij il1 den geest, in de mentaliteit en in de kunde van dat college buitengewoon vergissen, indien dat advies gunstig kan zijn geweest. Het is daarom misschien goed voor de auteurs van clergelijke producten als dit besluit, dat het uitgebracht advies niet wordt overgelcgcl. Maar ik wil wel verklaren, dat ik ten aanzien van dit onderwerp buitengewoon belangstellend ben om van den inhoud van het advies kennis te nemen, maar helaas, dat zal wel niet gelukken.

In art. 4 wordt, zooals ik zeilde, art. 153 van het Reglement op het beleid der Regeering in Curaçao geschonden. Alleen reeds uit dien hoofde is dat Koninklijli besluit niet houdbaar en niet te verdedigen.

Men heeft evenwel, naar ik heb gelezen in de ntulen van de vergadering van den Kolonialen Raad, hier niet alleen te denken aan art. 153 van het Regeeringsreglement, maar daarnaast ook nog aan verdragen, waarin het hoofd der politie, de procureur-generaal,

als hoofd der politie genoemd wordt. Zal daar voortaan gelezen moeten worden, krachtens dit Koninklijk besluit, de commandant van de troepen?

Ik geloof, dat die veronderstelling naïef is, maar het blijkt daaruit, dat art. 4 geen gelukkige vondst is en dat het niet blijven kan, en dan volgt daar dus uit, dat dit Koninklijk besluit moet worden gewijzigd, zoo niet ingetrokken.

Er is ten aanzien van deze materie meer misbruikte scherpzinnigheid aan het licht gekomen. Er is gedebatteerd over de vraag, welke politie art. 153 van het Regeeringsreglement bedoelt. Daar vindt men de uitdrukking: rechterlijke en administratieve politie.

Het bestuur van Curaçao heeft ontdekt — en ik leid af uit het feit, dat dit Koninklijk besluit voor ons ligt, dat die redeneering ook in Nederland aanhangers heeft gevonden —, dat onder die uitdrukking „administratieve en rechterlijke politie" niet valt de veiligheidspolitie.

U zoudt dat niet gelooven, Mijnheer de Voorzitter, indien ik het u niet voorlas uit de stukken, maar op bladz. 19 van de notulen van den Kolonialen Raad, Zittingsjaar 1927/1928, is de gemachtigde van den Gouverneur aan het woord en die vertelt daar aan den Kolonialen Raad, dat artikel 153 van het Regeeringsreglement den procureur-generaal maakt tot hoofd van de rechterlijke en administratieve politie, maar dat, evenals men een streng onderscheid maakt tusschen administratieve, strafrechterlijke en burgerlijke rechtsmacht, onderscheid behoort te worden gemaakt tusschen administratieve, rechterlijke en veiligheidspolitie.

Dat is zoo mal, Mijnheer de Voorzitter, dat er heusch niet lang over gesproken behoeft te worden. Ik zal het dan ook zeer kort doen en alleen zeggen, dat de veiligheidspolitie een onderdeel is van de administratieve politie. De administratie heeft juist tot taak om voor de veiligheid te zorgen en wanneer men, om hierin eenig licht te verkrijgen, bv. opslaat het Koninklijk besluit van 11 November 1856 (*Staatsblad* no. 114), houdende bepalingen omtrent den dienst der Rijksveldwacht en daarvan art. 3 raadpleegt, zal men zien, dat daarin een bevoegdheid van de politiemannen wordt aangegeven, die duidelijk maakt, dat onder de administratieve politie de veiligheidspolitie begrepen is. Daarnaast heeft men hun bevoegdheden als rechterlijke politie.

Het bestuur van Curaçao schijnt evenwel de mogelijkheid aan te nemen, dat terwijl art. 153 den procureur-generaal tot hoofd van de rechterlijke en administratieve politie maakt, er daarnaast nog een afzonderlijk hoofd is van een veiligheidspolitie, omtrent welke autoriteit en welke staatstaak in het Regeeringsreglement niet wordt gesproken.

Mijnheer de Voorzitter! U zoudt mij allicht weer niet gelooven, maar daarom zeg ik tot u: herlees de notulen van de vergadering van den Kolonialen Raad, waaruit ik zooeven reeds iets citeerde.

Voor de opvatting, daarginds verkondigd, is in de wet geen enkel

fundament te vinden. Het Regeeringsreglement kent een dergelijke fantastische splitsing niet. Het zou al te vreemd zijn, indien iets dergelijks gelezen mocht worden in de duidelijke woorclen van het artikel.

Want wanneer men nu eens goed de historie raadpleegt en teruggaat tot de helft van de negentiende eeuw, zal men moeten erkennen. dat het begrip administratie toen een zoodanige beteekenis had, dat er absoluut zonder eenigen twijfel de veiligheidspolitie onder begrepen was.

Het was een van de voornaamste bezigheden van de administratie om voor de veiligheid te zorgen en vandaar, dat men wel met zeer deugdelijk materiaal van anderen inhoud zal moeten aankomen om vol te houden, wat vanwege het bestuur van de kolonie Curaçao in den Kolonialen Raad is medegedeeld.

Wat kan de Kamer doen, nu zij staat voor deze hoogst onverkwikkelijke geschiedenis.

Theoretisch laat zich denken en ook practisch uitvoeren, dat hij amendement de in het geding zijndc posten worden opgebracht en afgevoerd. Dit is mogelijk.

Iets anders is, dal het Koninklijk besluit wordt teruggenomen, of dat het ren wijziging ondergaat en in verbeterden vorm een plaats in het *Publicatieblad* krijgt en dat het overleg met Curaçao wordt heropend.

Hoe liet zij, ik acht het onhoudbaar om het Koninklijk besluit van 21 November 1927 te handhaven. Dat kan niet. Dat gaat niet. Wellicht kan de Kamer bij motie zich over deze aangelegenheid uitspreken. Fen motie, waarbij wordt geconstateerd als oordeel der Kamer, dat het Koninklijk besluit in strijd met de wet is. zou, hoop ik. eenig practisch gevolg hebben.

Wat evenwel gebeuren moet, ziedaar een zaak, waarover ik mij op het oogenblik nog niet behoef en niet wensch uit te laten, omdat het debat met mijn redevoering waarschijnlijli niet zal zijn uitgeput en van verschillende zijden nog wel ren en ander zal worden gezegd, dal ook door rnij met groote belangstelling zal worden aangehoord.

De heer **van Vuuren:** Mijnheer de Voorzitter! Het was mijn voornemen. over de reorganisatie van de politie, zooals die in Curaçao is tot stand gekomen, een en ander te zeggen, in het bijzonder om aan te toonen hoe het daarbij ten eenenmale heeft ontbroken aan tact en beleid bij de Regeering.

Ik wil dit echter graag achterwege laten na de uitnemende rede van den heer Beumer, die wij zoo juist hebben gehoord. Een enkele opmerking zou ik alleen willen maken, nu de Minister allen nadruk legt op het feit, dat de Koloniale Raad 8 dagen vóór het binnenkomen van den brief van den Minister ren beslissing heeft genomen en de verordening heeft verworpen. Ik vind dat met den heer Beumer een tactische fout, zooals ik het een tactische fout vind, dat een

waarnemend Gouverneur, die dat alles zag aankomen, het niet tijdig heeft gekeerd en daaraan een telegram heeft gewaagd.

Voor mij echter is dat alles ten slotte maar een splinter in het oog van den Kolonialen Raad tegenover den balk in het oog der Eegeering. Ik wil er even aan herinneren, dat, wanneer deze Regeering het vorig jaar is gekomen met het zeer ongebruikelijk voorstel om, voordat een verordening tot stand was gekomen, voor de invoering daarvan reeds de gelden van de Staten-Generaal te vragen op grond van dr urgentie, op dat oogenblik reeds de fout, die die overhaaste behandeling noodzakelijk maakte, te vinden was bij het bestuur. Het Voorloopig Verslag toch over de verordening was verschenen op 31 Januari. Indien de Memorie van Antwoord tijdig was ingediend, dan had de behandeling dier verordening reeds plaats gehad kunnen hebben en had de Regeering niet met een voorstel behoeven te komen. dat destijds het mes op de keel van den Kolonialen Raad scheen te zetten. Overtuigd van de absolute urgentie van de oplossing van het politievraagstuk in Curaçao, heb ik toen, zij het noode, mijn stem daaraan gegeven. Ik heb dat gedaan op gezag vooral ook van de meerderheid van de Commissie van Rapporteurs, welke bij die gelegenheid verzekerde. dat niet langer gewacht kon worden, en die dat deed op grond van mededeelingen, aan die commissie gedaan door den Minister. Het geschiedde echter niet zonder uitdrukkelijk tot de Regeering te hebben gezegd, dat ik het deed in de verwachting. dat een werkelijk overleg zou plaats hebben, waarbij niet zou worden gezegd: hier is de verordening. Als gij haar niet aanneemt, zooals ik ze u voorleg, dan voer ik ze toch in. maar dat zou worden getracht door wederzijds te geven, tot overeenstemming te komen. Dit is echter niet geschied.

De Minister zegt in de Mcmoric van Antwoord, dat het overleg niet is geweest een overleg pro forma. Tk ben dat volkomen met hem eens, want er is geheel en al geen overleg gepleegd. Het initiatief tot het overleg had na het toestaan van het geld hier. dienen uit te gaan van de Regeering, doch van een poging daartoe hebben wij niets bemerkt. E r is een Memorie van Antwoorcl gekomen, waarin op geen enkele wijze aan geuite bezwaren werd te gemoet gekomen. De Regeering heeft stil gewacht totdat hier de vertegenwoordiger van de Staten kwam. Zij heeft de onderhandelingen met dezen gevoerd, maar nadat de besprekingen tot een einde waren gebracht, schijnt zij niet rens den waarnemenden Gouverneur tijdig te hebben gewaarschuwd, dat een dergelijk overleg had plaats gehad en tot succes had geleid, want anders zou ik moeten aanncrnrn — en dat zou heel erg zijn —, dat de Gouverneur, die achteraf blijkens de stukken van dat overleg blijkbaar niet veel moest hebben, het op prijs heeft gesteld, die behandeling ook in den Kolonialen Raad te forceeren. Stond nu echter geen andere weg open dan het Koiiinklijk besluit van 21 November, of is daarmede alleen zoo'n haast gemaakt om het te laten verschijnen vóór de behandeling van deze begrooting in de Kamer en ons te stellen voor een fait accompli?

Zelfs in dat geval had het voor de hand gelegen om bij het Koninklijk besluit de concessies te doen, waarmede de Minister het al dadelijk gedeeltelijk eens was. Thans heeft het er allen schijn van alsof bij wijze van strafmaatregel de concessies zijn ingehouden.

Het is deze geest, dir dan ook spreekt uit hetgeen de 'Minister in zijn Memorie van Antwoord zegt:

> „In de gegeven omstandigheden is thans voor het doen van concessies door den ondergeteekende geen groncl. De practijk moet nu maar uitwijzen, in hoeverre de opdracht van bevoegdheden aan den commandant der troepen te ruim is genomen of andere bezwaren zich zullen doen gelden."

Maar nu trek ik er mij niets meer van aan. Als het misloopt, dan inoet gij nu zelf maar zien den wagen, die door mijn schuld is 1-astgeloopen, weer los te werken.

Dit is geen tact, dit is geen beleid, dit is alleen de bevolking prikkelen.

De heer **van Boetzelaer van Dubbeldam:** De quaestie van de militaire politie, die ons bij de behandeling der vorige begrooting reeds zoo heel ernstig heeft beziggehouden, vormt nu weder den hoofdschotel bij deze begrooting. Tegen de invoering van de militaire politie heeft toen de Kamer zich niet in meerderheid verklaard, maar zij heeft toch boven alles den wensch uitgesproken, dat deze invoering, zoo eenigszins mogelijk, zou geschieden in overeenstemming met den Kolonialen Raad.

De Minister heeft toen zelf aan het einde der discussie deze conclusie aldus geformuleerd:

> „Een beslissing wordt door de Kamer genomen" (die beslissing is daarna ook genomen); „de uitvoering blijft verder aan mij en die zal ik opschorten, totdat bet overleg in Curaçao is afgeloopen."

De eerste vraag is nu wel, of aan deze toezegging voldaan is. Ja, zegt de Minister, want de onderhandelingen met den Kolonialen Raad zijn vastgeloopen en toen kon ik mijn gang gaan. Vastloopen is echter toch nog wel iets anders dan afloopen. Wanneer men een tocht onderneemt en de wagen loopt vast, kan men dan zeggen, dat de tocht goed is afgeloopen? Mij dunkt van niet. Dat vastloopen had, zoo ernigszins mogelijk. voorkomen moeten worden, en toen hei eenmaal geschiedde, had met alle middelen moeten getracht worden de zaken weder aan den gang te krijgen. Daarvan bemerken mij niets. In plaats daarvan staan wij hier voor tul van onverklaarbare factoren. De hcrr Statius Muller onderhandelt in opdracht en op verzoek van den Kolonialen Raad met den Minister. De vrucht dezer onderhandelingen wordt neergelegd in een nota, die naar Curaçao wordt gezonden, maar voordat deze aankomt, wordt de

ontwerp-verordening betreffende de militaire politie met algemeene stemmen verworpen.

Hier rijst onwillekeurig de vraag of deze gang van zaken niet in elk geval voorkomen had moeten worden en, waar de zaken nu eenmaal zoo geloopen zijn, of dit dan eenvoudig als eind-resultaat had moeten worden aanvaard. Heeft de Koloniale Raad geweten, dat deze nota onderweg was? Waarom heeft hij dat niet geweten? Was de waarnemende Gouverneur daarmede dan niet op de hoogte gesteld of heeft hij het niet aan den Raad medegedeeld? Dit zijn alle nog duistere punten in deze zaak.

Verleden jaar heb ik reeds als mijn meening uitgesproken, dat ik de nuttigheid en de noodzakelijkheid van een goed en betrouwbaar politiekorps voor een eiland als Curaçao zeer sterk gevoel. Ik ga zelfs zoover om te erkennen, dat in dit geval aan militaire politie de voorkeur moest worden gegeven boven elke andere oplossing. Ik kan dus een heel eind weg met den Minister medegaan en toch heb ik ernstig bezwaar tegen de wijze, waarop in deze over den Kolonialen Raad wordt heengeloopen, en heb ik niet den indruk, dat werkelijk het uiterste is beproefd om in deze tot een vergelijk te komen.

Hiermede wil ik dan nu maar volstaan bij mijn beschouwingen over deze onverkwikkelijke zaak, te meer daar enkelen mijner medeleden daarbij nog heel wat meer in bijzonderheden hebben stilgestaan. Laat mij alleen nog zeggen. dat de bezwaren, door den heer Beumer ontwikkeld betreffende het gebrek aan overeenstemming tusschen het Koninklijk besluit van 21 November 1927 en het Curaçaosch Regeeringsreglement, bij mij ook zeer zwaar wegen. Ik weet werkelijk niet, waar wij met deze zaak heen moeten. Ik heb nog een zwakke hoop, dat de Minister bericl zal zijn uit eigen beweging den post terug te nemen en de onderhandelingen te heropenen; anders vrees ik met den heer Beumer, dat wij in de pijnlijke noodzakelijkheid komen dezen post te verwerpen. Hiermede meen ik van de politie te kunnen afstappen.

De heer **Bijleveld:** Van de zijde van het bestuur is in de onderhavige politie-quaestie liet zoogenaamd overleg op m.i. psychologisch totaal onjuiste wijze gevoerd. Op ten wijze, die zeker niet gelegen heeft in de bedoeling der Kamer verleden jaar. De heeren Beumer en van Boetzelaer hebben vele colleges en personen genoemd, die fouten hebben gemaakt. Ik zou daaraan nog een lichaam willen toevoegen: de Kamer. Achteraf bezien valt het niet te ontkennen, dat deze Kamer verleden jaar een groote fout heeft begaan, door op een moment, dat het overleg nog ten volle gaande was, aan den Minister, en over den Minister heen aan den Kolonialen Raad, te zeggen: er zal komen, wat ons betreft, een militaire politie. Daaraan toch heeft de Kamer haar sanctie gegeven, en het ging van dat oogenblik af, en het gaat dus nu alleen over de vraag, of de wijze, waarop aan de toen genomen beslissing uitvoering gegeven is. juist

is. Maar in principe is, terwijl het overleg nog gaande was, door de Kamer gezegd: militaire politie. Door den geachten afgevaardigde den heer van Dijk is toen al naar voren gebracht: dat gaat toch eigenlijk niet; en inderdaad, het ging ook niet. Dat hadden wij op dat oogenblik niet moeten doen, en de Minister had niet daartoe onze medewerking moeten vragen. In dit opzicht is een groote fout door de Kamer begaan, en dat moet ook hebben meegewerkt om de stemming daar te prikkelen. Te meer, waar in deze materie quaesties zitten, die niet zoo eenvoudig zijn.

Artikel 176 van liet Regeeringsreglement zegt, dat krachtens koloniale verordening kan worden opgericht een gewapende politie. En blijkens haar Memorie van Toelichting heeft de Regeering toen gezegd, dat 's Rijks krijgsmacht de roeping heeft, de kolonie te verdedigen, maar dat de kolonie zelf voor haar politie behoort te zorgen; dus heeft liet garnizoen geen politiediensten te verrichten en de politie moet niet aan het koloniaal bestuur worden onttrokken. Nu is bij de regeling van den aanvang af met dit beginsel gemarchandeerd geworden, waarvan het resultaat is geweest een regeling, waarvan duidelijk is aangetoond, dat zij in strijd is met het Regeeringsreglement. Wij hebben dus het vorige jaar een beslissing genomen, zonder dat de zaak voldoende was voorbereid en onder het oog gezien. Maar het is nu gebeurd; en ik zou van deze plaats den Kolonialen Raad in overweging willen geven, zich daarbij neer te leggen, en bij de heropening van het overleg, dat straks zal moeten plaats hebben, alleen over den modus quo te spreken, en tegenover het beginsel niet meer een star afwijzend standpunt in te nemen.

Over den modus quo zou het overleg moeten gaan; immers verleden jaar heeft de Minister toegezegd, niet tot definitieve stappen te zullen overgaan, voordat het overleg geëindigd is.

Over den modus quo viel en valt nog heel wat te praten; b.v. moet het een geheel militair korps zijn, of deels militair, deels burgerlijk? Moet de detacheeringstijd worden beperkt tot 3 à 5 jaar. of zit er juistheid in de opmerking van den Kolonialen Raad. dat het in verband met het ingroeien in en begrijpen van den geest der bevolking aanbeveling verdient, een langer detacheering te hebben? Over de bevoegdheicl van den commandant is zeker te spreken; de geachte afgevaardigde de heer Beumer heeft dat al op meesterlijke wijze gedaan. Ik wijs er op, dat art. 2 van de betrokken regeling ook is in strijd met het Regerringsreglernent, waar hier de commandant van de troepen, hoofd van de politiemacht. gezet wordt onder bevel van den Gouverneur, met uitschakeling feitelijk van den procureur-generaal.

Gesproken moet ook over de samenstelling van de jurisdictiecolleges, die te zeggen zullen hebben over de vergrijpen, militaire of burgerlijke.

Omtrent al deze punten ware overleg te plegen geweest, en de resultaten daarvan hadden een betere stemming kunnen aankweeken. Immers had men kunnen doen blijken, dat van dezen kant voorzat

de bedoeling, om tot een gezamenlijke oplossing te geraken en het beginsel der autonomie zooveel mogelijk tot zijn recht te doen komen. Dat beginsel culmineere in deze gedachte, dat als regel, wanneer Gouverneur en Koloniale Raad het niet eens zijn, er, behoudens absolute noodzakelijkheid, over het betrokken punt voorloopig géén regeling komt. Nu zegt de Minister — en de wijze waarop dat gezegd wordt, kan weer prikkelen —: wanneer ik bij geschil beslis in dc richting van den Gouverneur, dan is dat op zich zelf geen aantasting van de autonomie. Formeel is dat weer juist. Maar hccl anders had het geklonken, als gebleken ware, dat het uitgangspunt is, dat de interne aangelegenheden moeten worden geregelil door het gewest, en dat alleen, wanneer het algemeen belang het uitdrukkelijk eischt. er een veiligheidsklep zijn moet; maar dat zoodanig ingrijpen moet blijven een uitzonderingsgeval.

Hoe is het nu gegaan in deze quaestie? Ik geloof, dat, wanneer wij van achteraf deze materie bekijken, wij dan moeten zeggen: men heeft toch weinig tactvol gemanoeuvreerd, om te zien tot een regeling te komen in overleg.

Mag ik eens wijzen op een paar punten, zooals die in deze behandeling naar voren zijn gekomen? Wij moeten dan allereerst niet uit het oog verliezen, dat er bezwaren werden gemaakt tegen liet onttrekken van de politiemacht aan den procureur-generaal, waarvan nu vaststaat, dat zij juist waren.

Hoe klinkt nu de toon van de Memorie van Antwoord op dit punt?

> ,,Natuurlijk hangt veel af van de wijze, waarop door den procureur-generaal wordt vermeend de werkzaamheden, \-erband houdciicle met hrt politioneele gedeelte van zijn taak, te moeten uitoefenen. . . .
>
> Maar nimmer kan worden aanvaard, dat de commandant der politietroepen wordt de eerste dienaar van den procureurgeneraal. Ware het voorheen wellicht noodzakelijk, den commissaris van politie in zijn vrijheid van bewegingen, den politiedienst betreffende, ernstig aan banden te leggen, in het thans voorgestelde geheel nieuwe stelsel moet de commandant zich het recht voorbehouden naar eigen inzichten te kunnen handelen, om zijn verantwoordelijkheid tegenover den Gouverneur ten volle te kunnen dragen."

Het behoeft niet veel gissingsvermogen om na te gaan, wie de steller is van dit gedeelte van de Memorie van Antwoord.

> ,,Men moet aannemrn, dat de commandant der politietroepen voldoende deskundig, voldoende betrouwbaar en van een normaal denkvermogen zal zijn, om, goeden raad dankbaar aanvaardende. zelfstandig verantwoordelijkheicl tc kunnen dragen."

En dus moet er niet langer gekletst worden, bij wijze van spreken. Dat is de manier, waarop men de bezwaren van die zijde heeft pogen te ondervangen.

Er is een ander punt. Hei bestuur komt bij Memorie \un Antwoord met een beteekenisvolle mededeeling:

> „De noodzakelijkheid eener politiereorganisatie staat vast, ook de afdeelingen verklaren zich daarvan doordrongen. Financieele overwegingen sluiten het in stand houden van het garnizoen op den voet en in den vorm van voorheen uit."

Met andere woorden: Nederland is niet meer in staat, om een voldoende troepenmacht in dit gewest te onderhouden. Terwijl het vaststaat, dat wij moeten zorgen voor een bezetting met het oog op de veiligheid. Volkomen te recht zeide de Koloniale Raad in zijn eindverslag:

> ,,Thans deelt het bestuur mede, dat finaneieele overwegingen hrt in stand houden van heb garnizoen op den voet en in den vorm van voorheen uitsluiten. Deze uitspraak betreft de draagkracht van 's Rijks schatkist, en het nakomen eenrr verplichting, welke de wetgever in Nederland ten laste van Nederland gebracht heeft."

De Raad meent, dat dit geen motief kan zijn voor het inrichten van een militaire politie, en ik geloof, dat die opmerking een element van juistheid in zich heeft.

Ik wijs daarop mede met het oog op dc wijze, waarop men getracht heeft het vraagstuk op te lossen, dat door den Kolonialen Raad is opgeworpen, toen die Rand opmerkte: nu krijgen wij een instituut, dat militair geëncadreerd, bezoldigd en georganiseerd is. Wij weten niet: wat het kost en wat wij daarvoor moeten betalen. Wij hebben over dit instituut niets te zeggen. De bezwaren, daarover gerezen, worden deels als juist erkend, en clan wordt heel eenvoudig door den steller van de Memorie van Antwoord gezegd:

> ,,Het kornt daarom meer gewenscht voor, dat jaarlijks de hoegrootheid van het bedrag van de teruggaaf (door het gewest aan het moederland) door den Minister van Koloniën wordt bepaald en bijv. voor 1928 werd gesteld op f 160.000.—."

Waar haalt de Minister dat recht vandaan?

Men kan zeggen: dat is een practische oplossing; maar het is toch een merkwaardige manier van doen, als men zegt: dat is inderdaad een bezwaar, maar nu zal de Minister van Koloniën zeggen hoeveel de Koloniale Raad op de bcgrooting heeft te brengen om te voorzien in de politie, waarna hij verder, ook wat sterkte en salarieering betreft, heel weinig te zeggen hrrft.

Dat is toch niet de manier, waarop, in deze geprikkelde stemming en in deze situatie, overleg gepleegd moet worden. Het is psychologisch op alle punten mis.

Nog een kleinigheid tot slot.

Er wordt door den Kolonialen Raad, m. i. terecht, gewezen op

een deel van de instructie voor de politie. Nadat twee- of driemaal geroepen is: pas op, ik schiet, — zal geschoten kunnen worden. De Koloniale Raad zegt: hoc moet dat nu met een bevolking, die geen Nederlandsch verstaat, met Nederlandsche militairen? Dat loopt spaak!

Ja, zegt de Memorie van Antwoord, ,.het is te voorzien, dat in den beginiie eenige moeilijkheclen zullen zijn te overwinnen, omdat meerdere Curaçaonaars onvoldoende Nederlandsch spreken." Nu moet men zich indenken. dat men in zoo'n stemming van geprikkeldheid het verwijt krijgt: omdat jullie menschen onvoldoende Nederlandsch spreken, zullen zich wel eenige moeilijkheden voorcloen, maar die zullen op den duur worden opgelost, want er is altijd wel voldoende personeel, dat neg-erspaanscli, Papiamentsch spreekt. Mijnheer de Voorzitter! De menschen zijn furieus geworden over die zinsnede.

Als er dan gevraagd wordt: hoe zal die oplossing zijn, dan blijkt de bedoeling te wezen om te hebben een tweehoofdig patrouillesysteem: de Europeaan (het intellect) en een Curaçaonnar (taal en kracht). Hoe zullen die drie in twee samenwerken?

Ik wijs er in dit alles op: er is geen overleg gepleegd in den vorm, zooals de Kamer dat het vorig jaar bedoeld heeft. Het is geschied op ontactische manier en er moet op een andere manier morden ingegrepen.

De eenige, van wien eigenlijk gezegd kan worden, dat hij bleek werkelijk overleg te willen plegen, is de Minister. Hij heeft den heer Statius Muller dadelijk willen ontvangen. Dat waardeer ik zeer. Ik wil uitdrukkelijk zeggen, dat het mij daarom leed doet, dat bij deze begrootirig zoo moest worden opgetreden; maar het kun niet anders.

Ik ondersteun de oprnerking, dat het jammer is, dat de Minister niet heeft doorgevoerd, wat hij begonnen is, en liet bestuur van het gewest telegrafisch heeft op de hoogte gestelcl.

Ik wijs er nog op, dat de Kamer volmaakt in het onzekere gelaten wordt omtrent de vraag, wat eigenlijk besproken is. Er is een memorandum gestuurd aan den Gouverneur, vrucht van het overleg, en waarin blijkbaar eenige punten gestaan hebben, waarmede de Minister zich in beginsel vereenigd had, immers waarover hij het overleg alsnog wilde zien voortgezet.

Wat is dat geweest? Wij weten er niets van en hooren er niets van. De vraag of iets daarvan in de regeling van het Koninklijk besluit is trrug te vinden, moet ontkennend beantwoord worden. Het is vaststaand, dat wij daarin niet anders vinden dan de regeling van het oorspronkelijk voorstel, aangevuld met art. 7.

Waarom heeft de Minister, toen hij hei in de hand had de regeling bij Koninklijk besluit vast te stellen, geen aanleiding gevonden om in de punten, waarmede hij het eens was, iets verder te gaan? Ik betreur dat, en ik zou wel willen vragen, wat er aan de orde is geweest.

Er is medegedeeld in de stukken: de waarnemend Gouverneur was door het memorandum toch niet overtuigd; de Minister is toen blijkbaar overstag gegaan en de regeling is geworden, zooals wij haar hebben meegedeeld gekregen.

Al deze dingen, gevoegd bij het verschijnsel, dat op deze begrooting weer allerlei posten zijn opgebracht, doen mij de vraag stellen, of wij de behandeling van deze begrooting niet beter kunnen schorsen, en wachten tot het geheele complex van vragen beter kan worden bekeken.

In elk geval staat dit vast: de gevolgde weg is niet de juiste geweest; het overleg is niet in den goeden en gewenschten vorm gepleegd; zeker niet in den vorm, waarin de Kamer het vorig jaar zich dat bij de toezegging van het beginsel heeft voorgesteld. Het resultaat van wat geschied is, de grondslag ook op het oogenblik voor de posten, waarin wij nu bij deze begrooting gelden voor de politie-organisatie moeten geven, is de regeling bij het Koninklijk besluit, dat zonder twijfel zal moeten worden ingetrokken of veranderd, dat zeker niet kan worden gehandhaafd in den vorm, waarin het gegeven is. Als er dan iets anders moet komen, mort daarover weer overleg gepleegd worden, en ik hoop, dat de Minister doordrongen zal zijn van de noodzakelijkheid en de wenschelijkheid daarvan. Ik zou den Minister dus in overweging willen geven: neem den post omtrent de politie zelf terug, dan wordt deze zaak geheel aangehouden. Geef ons daarbij de toezegging, dat zal komen de intrekking van het Koninklijk besluit, dat er zal komen hervatting van het overleg, doch nu een overleg, doordrongen van den geest, dat er iets bereikt moet worden. Dan zal de onaangename kant aan deze zaak voor den Minister worden ontnomen. Ik herhaal: wij hebben toegestemd in het militair karakter der politie. Ik wil volkomen eerlijk zijn en er bijvoegen, dat met dat karakter ook menschen in Curaçao van hoogstaande positie hebben ingestemd, zooals de waarnemend Gouverneur, een volkomen Curaçaonaar, en de vorige procureur-generaal. Ook persoonlijk heb ik op zich zelf geen bezwaar tegen militaire politie. Ik handhaaf echter mijn bezwaar tegen de wijze, waarop wij daaraan vorig jaar hebben meegewerkt. Daarom moet er een buitengewoon tegemoetkomende houding worden clangenomen, en dan ben ik nog bevreesd, dat wij er niet zoo gemakkelijk afkomen, omdat er wellicht geen regeling zal zijn te vinden, waarbij wij met behoud van de bepaling in het Regeeringsreglement omtrent de positie van den procureur-generaal een afdoende oplossing vinden. Ik ben bang, dat wij steeds een regeling zullen krijgen, waarbij de deskundige chef moeilijkheden ondervindt.

Waarom komt de Minister dan ook niet niet de wijziging van het Regeeringsreglement? Ik hoop, dat de Minister er in zijn antwoord blijk van zal willen geven, dat hij, waar de klachten in de Kamer over den gang oan zaken zoo algemeen worden gedeeld, bereid is hieraan op de meest ver gaande wijze te gemoet te komen; dat hij niet zal komen met een losse toezegging, niet met een belofte, waar-

aan wij geen concreet houvast hebben, — niet omdat ik aan den Minister zou twijfelen, maar dan weet ik nog niet hoe het in Curaçao gaan zal —, maar dat hij zal willen bevorderen de intrekking van het Koninklijk besluit en heropening van het overleg.

De heer **Joekes:** Ten slotte het brandende vraagstuk x-an de politiereorganisatie. Over dit onderwerp is de ontstemming ten top gestegcn. Hct vorige jaar, bij de behandeling van ilcn betreffenden post, heb ik met alle klem gewaarschuwd tegen het inslaan van dien weg en zooveel ik kon heb ik getracht de Kamer af te houden van het voteeren van den post om den Minister machtiging te geven die richting uit te gaan. Maar de meerderheid der Kamer, onder den indruk van de urgentie dezer reorganisatie en met de zeer positieve toezegging van den Minister, dat deze overleg zou plegen en zou zoeken naar een gemeenschappelijke oplossing met den Kolonialen Raad, heeft dien post aangenomen.

Wat is er van dat overleg terechtgekomen? Na hetgeen hierover reeds is gezegd, behoef ik daaraan niet veel meer toe te voegen. Wij weten van de komst van den heer Statius Muller en van zijn mondelinge besprekingen met den Minister. De Minister sprak er van, dat hij den heer Statius Muller gaarne en meermalen had ontvangen. Den heer Statius Muller zelf is slechts bekend, dat hij eenmaal bij den Minister is geweest. Dan is er de nota van den heer Statius Muller; de behandeling van de betreffende ordonnantie in den Kolonialen Raad vóórdat de nota in Curaçao was ontvangen en het afstemmen met algemeene stemmen nog eens door den Kolonialen Raad van het ontwerp.

Ik ga daar thans niet op in. Ik zou slechts deze aanteekening daarbij willen zetten. De Minister maakt er den Kolonialen Raad een grief van, dat deze het ontwerp behandeld heeft, vóórdat de nota van den heer Statius Muller daar ontvangen was. Artikel 87 van het Regeeringsreglement voor Curaçao zegt echter, dat de Koloniale Raad beraadslaagt over de verordeningen, hem door den Gouverneur aangeboden. Kennelijk was dit een dergelijke verordening. De Gouverneur. uitvoerder van het Regeeringsgezag, moest krachtens de door den Minister in de Kamer gedane toezegging streven naar overleg met den Kolonialen Raad, en het had dus op den weg van de Regeering gelegen om te zeggen: behandelt gij dat ontwerp ordonnantie nog niet, vóórdat ge weet, hoe het overleg van den heer Statius Muller met den Minister is afgeloopen.

Op de inrichting zelf van de militaire politie zal ik niet diep ingaan. Mijn bezwaren daaromtrent zijn bekend. Ik moge ze alleen vluchtig aanstippen en er nog eens op wijzen, hoe juist in een tijd, waarin toch reeds wrijving bestaat tusschen het bestuur en een groot deel van de ingezetenen, het dubbel bedrnkclijk is, dat wij krijgen een machtsinstrument. dat vreemd staat tegenover die bevolking en dat niet eenmaal de taal van de bevolking verstaat.

Ook de bepalingen omtrent de inrichting van de militaire politie

kunnen niet door den beugel. Ik bedoel in de eerste plaats hei Koninklijk besluit van 21 November 1927, waarvan gisteren de heer Beumer naar zijn meening afdoende de onhoudbaarheid heeft aangetoond; waarvan de heer Beumer volkomen te recht heeft gezegd, dat die ordoniiantie in strijd is met artikel 153 van het Regeeringsreglement voor Curaçao, volgens hetwelk de procureur-generaal het hoofd der politie is.

In de tweede plaata is de regeling der kosten, zooals die thans is ontworpen, in strijd met het Regeeringsreglement. Volgens de begrooting zal een deel der kosten — het eerste jaar ¼, de volgende jaren ½ — worden gelegd op de kolonie Curaçao. Nu zegt art. 99 van dat reglement, dat ten laste van de Rijksschatkist komen de kosten van de Rijkszee- en landmacht, ter bescherming van de kolonie gevorderd. De Regeering beroept er zich op, dat, nu de militaire macht zal worden belast met de politietaak. daaruit voortvloeit, dat de kosten voor een deel op de schouders van het gewest mogen worden gelegd. Het wil mij echter voorkomen, dat art. 99. lid b, afdoende en duidelijk is. Als nu dc Minister zegt, dat de laatste woorden van dat artikel er op duiden, dat alleen bedoeld is de zee- en landmacht, welke dient ter verdediging der kolonie, dan moet ik zeggen, dat dat niet opgaat, omdat die nadere omschrijving van zee- en landmacht in het artikel noodig is om niet de kosten der Rijkszee- en landmacht in haar geheel te laten drukken op Curaçao. m. a. w. om aan te geven, dat men in het bijzonder het oog heeft op dat deel der macht, die dienst doet voor Curaçao; er staat niet, dat uitsluitend bedoeld is de zee- en landmacht ter bescherming tegen een buitenlandschen vijand. De politie moet, volgens de Regeering, worden opgedragen aan de landmacht om de kolonie te beschermen, in verband met het internationaal karakter, zooals de Minister het vorig jaar zeide.

Zoolang art. 99 derhalve zoo luidt — en m. i. moet het zoo blijven — meen ik, dat men niet een deel der kosten kan leggen op de kolonie.

Nu heeft de Ministrr een merkwaardig argument aangehaald om de militaire politie te verdedigen. Wij lezen op bladz. 3, onderaan, der Memorie van Antwoord:

> ,,Van een burgerlijk politiekorps, hor goed ook gerecruleerd. verwacht hij minder effect, omdat te weinig wisseling van personeel kan plaats vinden."

Mijnheer dr T'oorzitter! Terwijl men in Indië altijd heeft te kampen met de moeilijkheid, dat er te groote wisseling van personeel plaats heeft, krijgen wij hier als argument tegen een burgerpolitie te hooren: vrees voor te weinig wisseling van personeel.

In de tweede plaats zegt de Minister, dat de tucht in een civiel korps minder goed verzekerd is. Ook dat blijkt mij, Mijnheer dc Voorzitter, indien men niet speciaal op militaire tucht gesteld is, onjuist.

Het groote argument van het vorig jaar, dat ook nu weer wordt aangevoerd om te betoogen, dat een burgerpolitie niet in Curaçao kan worden in het leven geroepen, is het kostenargument. Maar het vorig jaar heeft de Minister aan de Kamer elk positief gegeven onthouden omtrent de kosten en ook nu krijgen wij geen enkele raming, zegt de Minister zelfs in de Memorie van Antwoord, dat hij geen cijfers geven kan. Maar dan ontgaat mij een belangrijk deel van de kracht van dat argument. Het kostenargument is toch ook geen zaak, waarover wij uitsluitend te oordeelen hebben, juist orndat de begrooting in Curaçao sluitend is; wanneer Curaçao een burgerpolitie wenscht en de meerdere kosten daarvoor over heeft, dan is het ook een recht van Curaçao om die burgerpolitie te hebben.

Deze geheele zaak van de politie, de geheele wrijving daarover wordt te ernstiger, nu er is een kloof tusschen den Gouverneur en de samenleving in Curaçao, omdat daarmede aan dien Gouverneur, die vreemd staat aan de samenleving, een machtsmiddel wordt gegeven, dat eveneens aan de samenleving vreemd is, en men daardoor krijgt een bestuur, dat in zijn machtsmiddelen geheel en al los staat van de bevolking, waarover geregeerd wordt.

Wat staat nu aan de Kamcr te doen? Ik geloof, dat, indien men de zaken in haar geheel overziet, er is één voorwaarde, waaraan door de Regeering zal moeten worden voldaan, wil er sprake zijn van een regelmatig overleg, van overeenstemming tusschen Regeering en Kamer omtrent het beleid van Curaçao. Dat is de voorwaarde, gisteren door den heer van Boetzelaer uitgesproken, dat deze Gouverneur niet wordt gehandhaafd, daar hij niet de rechte man op de rechte plaats blijkt te zijn. Het lijkt mij dat ieder, die de zaken neemt zooals ze zijn, tot die conclusie moet komen; dat het niet is een quaestie van den goeden wil van den Gouverneur, maar dat deze heeft getoond het bestuur van Curaçao niet in goede banen te kunnen leiden. En wat de politie-reorganisatie betreft, zal het Koninklijk besluit van 21 November 1927 in den vorm, waarin liet thans luidt, moeten worden ingetrokken. Dit is eveneens een voorwaarde, waaraan de Regeering niet kan ontkomen. Voorts zal in zake die politie-reorganisatie een nieuwe oplossing moeten worden gezocht; zal opnieuw met den Kolonialen Raad overleg moeten worden gepleegd.

Mij komt het voor, dat de heer Bijleveld gelijk had toen hij zeide: De Kamer heeft het vorige jaar, toen zij den post in zake deze militaire politie aannam, een fout begaan, maar de vraag, waarvoor wij thans staan, is deze: gegeven de beslissing der Kamcr, d3t er zal zijn een militaire politie, in welke richting kan dan de oplossinp worden gezocht om tot overeenstemming te komen? En dan meen ik, dat de Minister, krachtens zijn inzichten, moet vasthouden aan een stuk der militaire politie, maar het zooveel mogelijk moet beperken, en dat hij daarnaast, ter voldoening aan de wenschen van Curaçao, de gewone burgerpolitie moet reorganiseeren, zoodat men krijgt een tweeledige politie, waarbij de burgerpolitie voor de dagelijlische

rust en orde zal hebben te zorgen en de militaire politie achter de hand wordt geliouden voor het geval op eeii of ander punt nadere bewaking of optreden noodig is. Maar als men dan komt tot de vraag, welke ook de heer Beumer gesteld heeft. wat de Kamer thans moet doen, dan geloof ik, dat wij, na de ervaring van het laatste jaar, er niet komen alleen met toezeggingen van den Minister, hoe goed ook bedoeld, wanneer de begrooting ongewijzigrl wordt aangenomen. De Minister zal dan, wil hij inderdaad in deze richting gaan, wil hij de toezegging doen dat het Koninklijk besluit wordt ingetrokken en hij nieuw overleg zal zoeken, de posten, die op de militaire politie betrekking hebben (de artt. *23* en 24 der begrooting), hetzij voorloopig moeten terugnemen, hetzij moeten terugbrengen tot een zoodanig bedrag als hij noodig heeft om de militairen, die er op het oogenblik ziin, te handhaven. Wanneer de Minister daartoe bereid is, dan ligt de weg om met de Kamer te overleggen en mrt haar tot overeenstemming te komen open. Mocht de Minister daartoe niet bereid zijn, dan zou ik de Kamer op het hart willen drukken, gezien de ervaring van het laatste jaar, om zich niet opnieuw door een toezegging van den Minister te laten overreden, maar zelf een waarborg te scheppen, dat gehandeld zal worden overeenkomstig het inzicht der Kamer. althans van verreweg de groote meerderheid der Kamer. De Kamer zou dan de door mij zooeven genoemde posten moeten verwerpen of terugbrengen tot zoodanige bedragen, dat haar meening duidelijk tot uiting komt. Alleen langs dezen weg kunnen, nu de ontevredenheid in Curaçao zoo sterk tot uiting komt, de zaken worden geleid in de goede richting. Curaçao kan er van zijn kant aanspraak op maken, dat de Kamer aldus handelt.

De heer **Droogleever Fortuyn:** Ik meen dus, dat de begrooting, zooals zij hier aankwam, slechts formeel en uiterlijk liet karakter droeg van een sluitende begrooting, maar dat in wezen niet was. Intusschcn herinnert de Minister er aan, dat hij daarin alleen geen aanleiding zou hebben gezien om zich te mengen in het geschil tusschen den Gouverneur en den Kolonialen Raad, maar dat hij. steunende op het votum van de Kamer van het vorig jaar, in het feit, dat de Koloniale Raad zijn medewerking weigerde om de instelling van een militaire politie voor Curaçao door te voeren, aanleiding heeft meenen te moeten vinden de begrooting niet goed te keuren.

Men herinnert zich, dat het vorig jaar die post hier is goedgekeurd na een zeer langdurig debat en na de uitdrukkelijke toezegging van den Minister, dat hij nader overleg hieromtrent zou voeren met den Kolonialen Raad.

Is dat overleg gepleegd en, wanneer het niet gepleegd is, is dal dan aan dezen Minister te wijten?

Ook hier is weer de gang van zaken zeer weinig bevredigend geweest. Het is of verschillende bestuursorganen er op gesteld waren, dat overleg te doen mislukken. De Koloniale Raad zendt zijn con-

clusie claaromtrent naar Curaçao. Maar ziet, voordat die conclusies zijn aangekomen neemt de Koloniale Raad de voorgestelde politieverordening in behandeling en verwerpt die eenstemmig. Wat de heer Joekes zeide is volkomen juist, dat een dergelijk voorstel door den Raad moest worden behandeld, maar voor die behandeling is toch niet een termijn voorgeschreven. zoodat het den Kolonialen Raacl een plicht was deze zaak af te handelen voordat alle gegevens omtrent het overleg tusschen 's Raads gemachtigde en den Minister den Raad bekend waren.

Indien ik hierin juist zie, valt het niet te ontkennen, dat de wijze, waarop de Koloniale Raad heeft medegewerkt aan het overleg, dat door den Minister aan de Kamer was toegezegd, er niet toe geëigend was om een overleg te krijgen, waarvan bevredigende resultaten waren te verwachten, integendeel. de houding van den Kolonialen Raad moest het geopende overleg doen mislukken.

Ik mag zeker zonder tegenspraak constateeren, dat de Kamer, toen er sprake was van dat overleg, daarmede niet bedoelde een zoodanig overleg, dat bij voorbaat vaststond, dat de Minister moest doen wat de Koloniale Raad wilde, maar een overleg, waarbij beicle partijen met gelijke goede bedoelingen moesten trachten tot overeenstemming te komen. Dus niet een overleg met de bedoeling om alleen tot overeenstemming te komen wanneer men 100 pct. van zijn verlangens ingewilligd krijgt. Ik kan het niet anders zien dan dat de Koloniale Raad door zijn houding dat overleg onmogelijk heeft gemaakt.

De Minister is toen van zijn zijde begonnen met de zaak eenzijdig te regelen. Ik kan niet den indruk krijgen, dat de Minister daarbij in alle opzieliten heelt gekozen den meest gelukkigen weg. Ik vind de critiek, die is uitgeoefend in de eerste plaats tcri opzichte van de machtsverhouding tusschcn den procureur-generaal en den commandant van de troepen en in de tweede plaats op de regeling van de kostenverdeeling, beide regelingen, die zijn getroffen zonder dat Curaçao gelegenheid heeft gehad zijn critiek te uiten, niet geheel ongegrond. Ik sluit mij aan bij den wensch, die reeds door anclerc sprekers is geuit, dat de Minister de regeling weer opnieuw op de werf zal zetten en in overleg met Curaçao die tot een bevredigend resultaat zal probeeren te brengen. Maar daarvoor is nooclig, dat Curaçao zich niet op het standpunt stelt, dat het alleen wil medewerken wanneer de militaire politie wordt afgeschaft, maar dat het begrijpt, dat die beslissing- hier verleden jaar reeds in anderen zin is gevallen en dat het overleg dus zal betreffen de uitvoering van liet besluit om de militaire politie in tc stellen.

Is de Koloniale Raad niet bereid zich bij de feiten nrer te leggen, dan zal het nader overleg even weinig resultaat hebben als dat, wat achter ons ligt en dat volkomen mislukt is.

De zaak van de militaire politie zelf is vorig jaar al beslist, maar hei moge mij toch veroorloofd zijn daaraan nog een enkel woord te

wijden, omdat er stemnieri hier zijn opgegaan om op dat besluit terug te komen.

Wanneer men de tegenstelling militaire en burgerlijke politie in de stukken ziet, krijgt men allicht de gedachte, dat in de vorming van de burgerlijke politie daar ter plaatse het zwaartepunt ligt van het verlangen van den Kolonialen Raad. Dat is niet iuist. De Koloniale Raad verlangt niet een politie, die daar ter plaatse wordt gerecruteerd; hij gaat niet uit van het standpunt, dat Curaçao zelf de noodige mannetjes heeft om daar behoorlijk in den politiedienst te voorzien, maar hij meent, dat van Holland uit moet worden gezonden niet een militaire politie, maar een burgerlijke politie.

Wanneer de Raad dien wensch uit, onderschat hij naar mijn vaste overtuiging de groote moeilijkheden, die er bestaan om hier behoorlijke politiemannen te vinden, die geschikt zijn om naar West-Indië uitgezonden te worden en daar de taak op zich te nemen, die de Koloniale Raad wenscht, dat zij zullen vervullen. Daaraan zijn moeilijkheden verbonden, die de Regeering hier uit den aard der zaak beter dan de Koloniale Raad van Curaçao kan beoordeelen.

Men moet over den snellen groei van een dergelijke havenplaats en de groote bezwaren, die daaraan zijn verbonden, niet licht denken.

Velen van ons zijn waarschijnlijk wel eens in buitenlandsche havenplaatsen geweest, waar de groei van de indsutric en het hedrijfsleven sneller is geweest dan de groei van de bestuursorganisatie, waardoor men toestanden heeft gekregen op het gebied van de zedelijkheid en de veiligheid, die inderdaad zeer ongewenscht zijn. Ieder, die weet en die denkt aan den groei van Curaçao, zal onmiddllijk begrijpen de dringende noodzakelijkheid, dat hier van het begin af aan de orde en veiligheid dienen verzekerd tc worden.

Ik zie het niet anders in — al sta ik hier tegenover sommige van de geachte sprekers, wier woorden ik met groote belangstelling heb gevolgd — dan dat de Minister en de Gouverneur met alle critiek, die ik op dezen laatste heb, hier juist inzicht toonen en dat men in deze merkwaardige groeiperiode in Curaçao moet beginnen met te hebben een behoorlijk georganiseerde militaire politie, die in de eerste plaats staat onder behoorlijke tucht, maar in de tweede plaats gewend is aan samenwerking. in dien zin. dat ze vormt een korps. Velen van ons zullen zich herinnrren tot welke mislukkingen het voor Oost-Indië heeft geleid, toen vroeger van hier uit, na advcrtenties, onderzoek en aanbevelingen, herhaaldclijk mannen werden uitgezonden, die daar bleken niet te voldoen; zij zullen zeggen: laten wij in hemelsnaam daarvan geen herhaling krijgen. Het is op zich zelf al buitengewoon moeilijk om geschikte menschen uit te zenden, wanneer men menschen hebben moet. die op zich zelf kunnen werken. Maar wanneer men menschen moet hebben, die, behalve persoonlijke geschiktheid, ook de geschiktheid moeten hebben om met andere personen samen te werken, die zij niet kennen, dan zijn de moeilijkheden veel grooter dan de Koloniale Raad zich blijkbaar voorstelt.

Ik geloof, dat het niet alleen voor Curaçao, niaar ook voor Neder-

land van het grootste belang is, dat wij zorgen, dat in de groeiende en zeer belangrijke havenplaats Willemstad heerschen orde, tucht en veiligheid.

Niemand zal zich er meer over verheugen dan wij, wanneer de militaire politie slechts een kortstondig verblijf behoeft te hebben, omdat een goede burgerlijke politie haar taak kan overnemen.

Natuurlijk moet men niet rekenen, dat aan de militaire macht daar voor altijd de politietaak moet worden opgedragen. Die militaire politie dient zoo spoedig mogelijk vervangen te worden door een burgerlijke politie. Of dat nu al dadelijk naast elkaar kan, ik weet liet niet; ik zou er zelfs aan twijfelen, maar toch ligt in de gedachte van den heer Joekes iets, dat mij aantrekt, omdat ik in de militaire politie ook niets anders zie dan een tijdelijk orgaan, maar een tijdelijk orgaan, dat wij op het oogenblik dringend noodig hebben.

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën:* Ik kom thans tot wat m. i. het belangrijkste punt is: de opdracht aan het garnizoen tot uitoefening van den politiedienst. Dit denkbeeld is niet nieuw, het is zelfs al een twintigtal jaren oud. De zaak is begonnen met een proefneming in de jaren 1908 tot 1914, toen men zonder meer militairen bij de politie heeft gedetacheerd, militairen zonder eenige politie-opleiding. Het behoeft wel geen betoog, dat die proef voorbestemd was te mislukken en dat is dan ook in volledige mate haar lot geweest.

Eenige jaren later is het denkbeeld voor de tweede maal ter sprake gebracht door den Gouverneur Helfrich. Het is in den Haag aanvankelijk gunstig ontvangen. maar door het aftreden van den heer Helfrich is voorloopig van die zaak niets gekomen.

Intusschen is ze niet in het vergeetboek geraakt; ze is weer op het tapijt gekomen, toen in 1924 door den toenmaligen Minister van Financiën, den heer Colijn, om bezuinigingsredenen de vraag aan de orde gesteld werd of het niet mogelijk zou zijn het garnizoen van Curaçao en Suriname op te heffen.

Ik behoef er wel niet op te wijzen, dat tegen zoodanige opheffing grooie bezwaren bestaan. Men kan nu eenmaal clergelijke vooruitgeschoven posten van het Nederlandsch gezag niet van garnizoen ontblooten. Maar toen het denkbeeld door den heer Colijn was gelanceerd, heeft men daaraan dadelijk vast geknoopt het oude denkbeeld om het garnizoen, dat veel te veel vrijen tijd heeft, maar dat toch niet kan worden gemist, te belasten met den politiedienst. Aan het Departement van Koloniën is toen een vergadering gehouden, waarop de heer Brantjes, niet verlof zijnde, aanwezig was en waarin besloten is om die zaak te entameeren. Het bleek ook, dat de waarnemend Gouverneur van Curaçao, de verleden jaar overleden procureur-generaal Gorsira, voor dat denkbeeld gevoeldc. In verband daarmee heeft men toen als commandant van het garnizoen naar Curaçao gezonden den zeer bekwamen Nederlandschen officier Rorren, die reeds vele jaren bij de Nederlandsche politietroepen had

dienst gedaan en iiitnemend geschikt was om deze zaak op Curaçao voor te bereiden en in te leiden. Daarvan heeft hij zich op voortreffelijke wijze gekweten. Waar de heer Beumer gisteren opmerkte, dat het eenigszins zonderling was, dat in de bewuste vergadering van den Kolonialen Raad de waarnemend Gouverneur den heer Borren had aangewezen om het ontwerp toe te lichten en te verdedigen, wil ik hem te gemoet voeren, dat die keuze voor de hand lag, aangezien de heer Borren bij uitnemendheid deskundig was; in grooter milieu had hij wellicht den titel gekregen van „Regeeringsgemachtigde voor de reorganisatie van de politie"; hier is hij gebleven „commandant van de troepen".

Zooals ik zeide, was de zaak dus geheel voorbereid in Curaçao en was haar uitvoering belichaamd in een ontwerp-verordening, waarover de Koloniale Raad werd gehoord.

Tiitusschen bleek. dat bij de invoering groote spoed moest worden betracht, en zoo is het gekomen, dat ik reeds bij de vorige begrooting deze zaak aan het oordeel der Kamer heb onderworpen om een voorloopige principieele beslissing uit te lokken en in verband daarmee de mogelijkheicl te openen om op het oogenblik, waarop dat gewenscht werd geacht, met de uitvoeringsmaatregelen te beginnen. Ik mag er aan herinneren, dat dat votum der Kamer niet in overhaasting is genomen, doch dat er een geheelen middag een rustige gedachtenwisseling hecft plaats gehad; de zaak is van alle kanten bekeken en ten slotte is er zonder hoofdelijke stemming besloten kredieten te voteeren voor het opdragen van den politiedienst aan het garnizoen. Zeer zeker hecft de Kamer dat besluit genomen zonder dat haar cijfers waren voorgelegd omtrent de kosten van een burgerpolitie, die uit Holland naar Curaçao zou moeten morden overgebracht. Het geven van nauwkeurige cijfers daarover is niet mogelijk, omdat men niet alles van te voren kan berekenen. Wanneer men daartoe zou willen overgaan, zou men van hoog tot laag — commissarissen, inspecteurs en agenten — op uitgaven voor zeker een 100 man moeten rekenen. De bezoldigingsschaal van Curaçao in aanmerking genomen, zou de laagste man ren salaris moeten hebben van ongeveer f 4000. Rekent men dat minimum voor allemaal, dan komt men al lot een bedrag alleen aan salarissen van vier ton; in werkelijkheid zou het veel hooger zijn. Daarbij komen de kosten voor overtocht van de mannen met hun gezinnen, de bedrijfskosten van het korps, de uitrustingskosten — schoeisel, kleeding bewapening, enz. —, zoodat men veilig mag rekenen op ren totaal van zeven of acht ton. Het behoeft wel geen betoog, dat voor een kleine gemeenschap als Curaçao van een zoo kostbare politie geen sprake kan zijn. Nu moge men de cijfers willen perfectionneeren, ze worden dan echter zeker niet lag r, veeleer hooger.

Daarbij moet men niet vergeten, dat dat enorme bedrag dan nog zou konien hoven de kosten van het garnizoen, omdat men dit naast die burgerpolitie in stand zou moeten houden. Men zou daardoor komen op lasten. waaraan met geen mogelijkheid zou kunnen worden

voldaan en waaraan ook de Nederlandsche fiscus niet zou willen mededoen.

Behalve de financieele bezwaren zijn er tegen een burgerpolitie nog andere; die bezwaren zijn door den heer Droogleever Fortuyn volkomen te recht uiteengezet; ik zal daarop niet verder ingaan, ik deel ze geheel.

Het votum van de Kamer van 11 Mei 1927 was gebonden aan liet voorbehoud van nader overleg, te plegen tusschen de Kolonialen Raad en het bestuur. Dat voorbehoud heb ik gaarne aanvaard. Het ligt niet in mijn aard om iemand of eenig lichaam iets onaangenaams aan te doen. wannrer dat met mogelijkheid kan worden vermeden. Ik heb dus onmiddellijk dat overleg willen doen inleiden, daarbij eerst afwachtend de zeer aanstaande komst hier te lande van den Gouverneur Brantjes. Nauwelijks had ik met den Gouverneur een enkele bespreking aan dit onderwerp gewijd, of mij bereikte het bericht, dat vanwege den Kolonialen Raad een vertrouwensman naar Nederland zou komen om de aangelegenheid hier mondeling te behandelen. Ik heb dat bericht met groote vreugde begroet, omdat mondelinge behandeling in dergelijke zaken, waarbij het sentiment een rol speelt. zooveel eerder tot liet doel voert dan een offirieele correspondentie, die niet alleen iets hoekigs houdt, maar die bovendien het nadeel heeft, dat op dien grooten afstand maanden verloopen voordat het eeiie argument tegenover het andere kan worden geplaatst. Het behoeft dus wel geen betoog, dat ik den heer Statius Muller met groote vreugde hier heb zien komen, en hem gaarne heb ontvangen. Mijn bespreking met hem heeft er toe geleid, dat mij al dadelijk bleek, dat van diepgaande bezwaren bij den Kolonialen Raad tegen het opdragen van politiediensten aan het garnizoen geen sprake was. Ik heb daarom den heer Statius Muller gevraagd schriftelijk de punten te formuleereii, welke de Koloniale Raad voor nader overleg in aanmerking wensehte te brengen, en aan dat verzoek heeft hij kort geleden voldaan. Dit bleek te betreffen een viertal punten. die ik nu zal noemen.

Net eerste punt betreft het artikel 2 in de concept-verordening dat volkomen gelijkluidend is overgenomen in het Koninklijk besluit van November j.l.) en waarvan het tweede lid aldus luidt:

> ,,Onder den politiedienst worden begrepen:
> *a.* de zorg voor de algemeene orde en veiligheid:
> b. het nasporen van strafbare feiten en het opsporen van de daaraan schuldigen."

Ik leg er den nadruk op. dat de Koloniale Raad er geen bezwaar tegen had, dat die beide punten aan het garnizoen zouden worden opgedragen. Wel had de Koloniale Raad eenig bezwaar tegen punt c, liet verrichten van andere werkzaamheden in het belang der justitie. Ik kom daarop straks terug, op Iiet oogenblik wil ik de punten eerst rioemen. Het tweede punt betrof de afbakening van de bevoegdheden eenerzijds van den procureur-generaal, anderziids van den comman-

dant van het garnizoen, ook een punt dus, dat buiten liet eigenlijke wezen der zaak staat. Het derde punt betrof de wenschelijkheid, om den krijgsraad uit te breiden mt een tweede burgerlid, in het bijzonder voor die gevallen, waarin burgers de beleedigde partij zouden zijn, en het vierde punt betrof de gewenschte medezeggenschap over uitgaven voor de militaire politie. Ik kan er niet genoeg nadruk op leggen, dat geen van die vier puriten het wezen der zaak betreft, dat zij zich niet rechtstreeksch keeren tegen het denkbeeld, dat de politiedienst door liet garnizoen zal worden uitgeoefend.

En nu mijn houding tegenover die vier punten. Wat het eerste punt betreft, en die houding is den heer Statius Muller mondeling medegedeeld, heb ik gezegd, dat naar mijn voorloopig inzicht tegen het tot stand brengen van een klein korps burger-politieambtenaren eenige bezwaren bestonden. Ik heb echter onmiddellijk daaraan toegevoegd, dat ik ten volle bereid was om hierover nader overleg te plegen of in Curaçao tc doen plegen.

Ten aanzien van het tweede punt, de afbakening van bevoegdheden tusschen den procureur-generaal en den commandant der troepen, heb ik alle bezwaren onmiddellijk volkomen kunnen wegnemen, door mij bereid te verklaren de regeling daarvan geheel aan het plaatselijk inzicht van den Gouverneur en den Kolonialen Baad over te laten. Met die bereidverklaring houdt ten nauwste verband art. 7 van het Koninklijk besluit van November van het vorige jaar, waarop ik aanstonds terugkom in verband met de autonomie.

Wat het derde punt betreft, blijkbaar vreesde de Koloniale Raad, dat, wanneer burgers bij eventueele geschillen tot de beleedigde partij zouden behooren, hun belangen bij den krijgsraad niet voldoende behartiging zouden vinden. Ik wijs er op, dat het militair karakter van dezen krijgsraad nog niet zoo erg gevaarlijk is! Die krijgsraad bestaat uit 3 leden, een lid van het Hof als president en twee militaire leden, waarvoor tot nu loe waren aangewezen een gepensionneerd officier en een officier van gezondheid, clus een civiel jurist als voorzitter, een militair man, en iemand, die voor de helft het een, voor de helft het ander is.

Maar ook op dit punt heb ik mij tot nader overleg bereid verklaard.

Wat het vierde punt betreft, de medezeggenschap over de uitgaven voor de militaire politie, het antwoord daarop (waarmee te gelijk het bezwaar uit den weg is geruimd) is eenvoudig: elk jaar bij de behandeling van de begrooting heeft de Koloniale Raad hij den restitutiepost volop gelegenheid, zich daarover uit te spreken en zijn wenschen kenbaar te maken.

Ik resumeer dus, dat ten aanzien van vier punten, die hrt wezen van de zaak niet raken, hij twee alle bezwaren zijn uit den weg geruimd, en dat ik mij ten aanzien van de twee overige punten volledig tot overleg bereid heb verklaard.

Mijn uiteenzetting over deze zaak is zoo spoedig mogelijk per brief aan den waarnemend Gouverneur gezonden, en ik heb tot den dag van gisteren in de meening verkeerd, dat ook de afgezant van

den Kolonialen Raad met dat zelfde schip naar Curaçao was teruggekeerd. Het blijkt mij intussehen dat hij den uitslag van zijn brzock schriftelijk aan den Kolonialen Raad heeft meegedeeld. Nu vraagt men: waarom heeft de Minister niet geseind aan den waarnemenden Gouverneur? Mijnheer de Voorzitter! Waar de Koloniale Raad een afgezant had gestuurd, en deze op den meest gemoedelijken en vriendschappelijken toon niet mij had onderhandeld, maar ik aan de verlangens van dien afgezant ben tr grmoct gekomen op een wijze, als ik zooeven heb uiteengezet, kon ik dan verwachten, dat de Koloniale Raad den terugkeer van dien afgezant of eenig bericht van hem niet zou afwachten? Wanneer er maar één haar op mijn hoofd was geweest, dat aan die mogelijkheid had gedacht, had ik den heelen brief aan den Gouverneur telrgrafisch letterlijk doen overbrengen! Ik behoef niet te zeggen, hoe groot mijn verbazing en teleurstelling was. bij zoo gunstige auspiciën, toen ik 14 dagen later moest hooren uit een telegram, dat de Koloniale Raad de ontwerpverordening als het ware sans phrases had verworpen.

Miinheer de Voorzitter! Ik wensch ook nu geen enkel woord van verwijt tc doen hooren. Ik respecteerde op het oogenblik van dat votum, ik respecteer nu nòg, elke gemoeclsstemming en alle overwcgingen, die tot die gemoedsstemming hebben geleid, maar ik wensch de vraag te stellen: kan mij in deze aangelegenheid eenig verwijt treffen? Dit is een vraag, die naar mijn meening door geen onbevooroordeeld mensch bevestigend zal worden beantwoord.

Intusschen. daar stond ik. Wat moest ik doen? Er was in deze slechts één ding mogelijk. en dat was: de zaak, die op bruuske wijze door den Kolonialen Raad was afgewimpeld, nu bij Koninklijk besluit te doen invoeren.

Ik heb dat gedaan uit noodzaak, omdat mij geen andere weg openstond. Ik kon niet anders handelen en mocht ten slotte niet anders handelen, want ik had rekening te houden met het votum van de Kamer van 11 Mei, waarbij was gezegd: er zal een reorganisatie van de politie komen, en waarbij mij voorloopige kredieten waren toegestaan om die voor te bereiden.

Laat ik de zaak eens omkeeren. Stel eens, dat ik de Curaçaosche begrooting onveranderd had laten doorgaan, wat zou dan de houding van de Kamer zijn geweest? Had het dan niet voor de hand gelegen, dat zij had gezegd: hoc nu, wij besluiten tot hervorming van de politie, wij geven u het geld om die voor te bereiden, en nu gaat gij in zee met een begrooting, waarop niets van dat alles te vinden is. De Kamer had dan volkomen gelijk gehad.

Nu de zaak bij Koninklijk besluit is vastgelegd, heb ik de *ge*legenheid geopend lot verder overleg. want aan dat besluit i.: toegevoegd een artikel 7: de bepalingen van dit besluit mogen bij koloniale verordening worden ingetrokken of gewijzigd.

Voordat ik verder op dit punt doorga, moet ik even spreken over de bezwaren, die zijn gerezen tegen den inhoud van dat Koninklijk besluit zelf. De toestand in Curaçao heeft er toe geleid, dat de

toestand van den procureur-generaal daar een geheel ander karakter heeft aangenomen dan die van een procureur-generaal in Nederland. De af ezigheid van goede politie-ambtenaren heeft er toe geleid, dat de procureur-generaal in Curaçao bemoeienis heeft met zaken waaraan geen procureur-generaal in Nederland ooit zou behoeven te denken. Er zijn in allerlei wettelijlie regelingen iri Curaçao bevoegdheden vastgelegd eenerzijds voor den procureur-generaal, anderzijds voor het hoofd van de politie, maar dat men bij den term „hoofd der politie" in die regelingen niet aan den procureur-generaal moet denken, blijkt duidelijk uit het feit, dat de laatste steeds met name wordt aangeduid. Ik heb hier eenige van die bepalingen, waarin ik o. a. lees, dat tot de taak van het „hoofd der politie" behoort te geven van vergunning voor het houden van geldinzamelingen; het geven van vergunning om aan of over den openbaren weg iets te planten, te spannen of wat dies meer zij, op den openbaren weg voorwerpen, stoffen. water of vuilnis te werpen; het geven van vergunning om den openbaren weg tot werkplaats te bezigen. te overdekken enz.: het geven van toestemming om voorwerpen op den openbaren weg uit te stallen of uitgestald te hebben, op den openbaren weg tusschen des avonds 9 uur en zonsopgang te venten; het doen wegnemen van over den openbaren weg hangende takken; het vaststellen van den tijd voor vervoer van stank verspreidende stoffen; het geven van vergunning voor het geven van muziek- of zanguitvoeringen of voor liet houden van vertooningen of optochten, voor het afsteken van vuurwerk en dergelijke meer. Kortom, allemaal zaken, waarbij het „hoofd der politie" met name is genoemd en die zeer zeker niet op den weg van den procureur-generaal liggen.

De hrer **Joekes:** Wie is daar dan wel het hoofd van de politie?

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën:* Men heeft een tijdlang een commissaris gehad, een inspecteur of een adjunct-inspecteur; het geven van dergelijke vergunningen had meer op hun weg gelegen.

Daarentegen is in de keuren en verordeningen, waarbij men wèl aan den procureur-generaal heeft gedacht, deze met name genoemd.

Zoo is een zaak van den procureur-generaal het geven van toestemming voor:

den in- en doorvoer van vuur- en blanke wapenen;

den in-, uit- en doorvoer van buskruit en andere lichtontvlambare stoffen;

de toelating van vreemdelingen.

Zoo zou ik nog meer zaken kunnen noemen. Wel een bewijs. dat in de wettelijke regelingen van Curaçao onderscheid is gemaakt tusschen de bevoegdheden van den procureur-geiieraal eenerzijds en die van het „hoofd der politie" anderzijds. Aan dien toestand is nu volkomen aangepast artikel 4 van het Koninklijk besluit.

Nu zal men zeggen: heeft men bij dat artikel dan niet gedacht aan art. 153 van het Regeeringsreglement? Zeer zeker, ik zou bijna zeggen: natuurlijk is daaraan gedacht. Maar men is uitgegaan van het denkbeeld, dat de term .,hoofd der politie", die in dat artikel van het Regeeringsreglement wordt gebruikt, ren iets hoogere beteekenis heeft. dat men daar. om een Oost-Indischen term te gehruiken, zou bedoelen: den superintendent over de politie, den man, die belast is met de algemeene leiding en met het toezicht op het beheer van de politie. Men is er aldus toe overgegaan, zooals ik zooeven aantoonde, den term ,,hoofd van de politie" op Curaçao te beschouwen als een uitdrukking voor dengene, die aan het hoofd van het eigenlijke lagere politiepersoneel staat.

Ik kan mij voorstellen, dat van juridische zijde bezwaren gernaakt worden tegen dit artikel en ik ben daarom ten volle bereid. al deel ik dat bezwaar eigenlijk niet, om aan den Gouverneur te verzoeken, te bevorderen, dat alsnog met wijziging of intrekking van art. 4 aan den troepencommandant de in het nieuwe politiestelsel vastgestelde bevoegdheden worden verzekerd en dat kan gebeuren door met schrapping van art. 4 te wijzigen alle keuren en verordeningen, in welke van het hoofd der politie sprake is en daarvoor in de plaats te stellen hetzij den procureur-generaal, hetzij den commandant der troepen. Dan betreden wij den volmaakt legalen weg en mort de Gouverneur nagaan, welke van de thans aan het ,,hoofd van de politie" toegekende functies wellicht aan den commandant behooren te worden toegewezen. Art. 7 van het Koninklijk besluit opent alle mogelijkheid om de zaak in het rechte spoor te brengen; daarvoor is vernietiging of herroeping van dat besluit allerminst noodig. Verder wil ik er nog op wijzen, dat ik juist in art. 7 heb willen clemonstrecren, hoever mijn eerbied gaat voor de autonomie dier gewesten, omdat, de reorganisatie eenmaal bij Koninklijk besluit ingesteld zijnde, ik den verderen gang van zaken met gerustheid aan het koloniaal bestuur overlaat, zoodat ik niets wil doen, dat de autonomie zou kunnen bedreigen.

Tk heb niet den indruk, dat de toestand op Curaçao zoo ernstig is en dat de tegenstand tegen de reorganisatie der politie zoo diep gegrond is als men in de Kamer schijnt te meenen. Er zijn teekenrn. die er op wijzen, dat het daar niet zoo diep zit als men hier vermoedt. Onlangs is naar Curaçao vertrokken als luitenant van het garnizoen, bestemd om onder kapitein Borren den politiedienst mede Ie leiden, de luitenant van het Nederlandsche leger Berger, die -- hetwelk zooals ik hoop ook voor de volgenden het geval zal zijn — aan de Amsterdamsche universiteit in rechtswetenschappen heeft gestudeerd. Ik lees in een der laatst ontvangen kranten, dat cleze in Curaçao is aangekomen.

In de *Amigoe di Curaçao*, een inderdaad niet al te Regeeringsgezind blad, staat:

„Naar wij vernemen, is luitenant Berger een zeer bezadigd,

kalm optredend officier, die reeds vele jaren in Nederland bij de militaire politie was gedetacheerd. Bij den grooten tegenstand tegen deze politie zijn het juist zulke mannen, die een gunstige verbetering kunnen brengen iri de bestaande mentaliteit alhier."

Mijnheer de Voorzitter! Een krant, die aan de zaak wanhoopt, schrijft zulke woorden niet. Maar er zijn mij nog andere zaken bekend, die er op wijzen, dat de opinie, die heerscht in den Kolonialen Raad, lang niet door de geheele bevolking van Curaçao wordt gedeeld.

Zoo is het mij uit goede bron bekend, dat men op Curaçao tot tweemalen toe getracht heeft, een soort van adresbeweging op touw te zetten tegen de reorganisatie van de politie, maar dat die poging ook tot tweemalen toe is mislukt. omdat men niet de personen kon vinden, bereid om met dat adres ter verzameling van handteekeningen rond te gaan, daar men heel goed wist, dat men die handteekeningen niet zou krijgen.

Wanneer ik nu de politiezaak nog kortelijk resumeer, komt het hierop neer: op 11 Mei 1927 is een votum van de Kamer gevallen, waarbij in beginsel is besloten tot reorganisatie van de politie. Mij zijn toen de gelden beschikbaar gesteld om die reorganisatie voor te bereiden. Dat votum is gevallen onder voorbehoud van nader overleg. Ik meen zooeven te hebben aangetoond, dat mijnerzijds dat nader overleg is gevoerd met de grootst denkbare tegemoetkoming. Wat is nu na dien tijd gebeurd, waardoor de zienswijze van de Kamer plotseling een tegenovergestelde zou zijn van die van negen maanden gelegen? Eigenlijk niets dan alleen dit, dat uit de kringen van den Kolonialen Raad, in gesprrkken, in brieven, in de pers, een actie is gevoerd tegen de invoering van het nieuwe instituut; een actie, die vooral in de pers tot uiting is gekomen. Zoo is met name in een van onze groote nieuwsbladen een serie van artikelen verschenen van iemand, die uit naam van den Kolonialen Raad of van die kringen sprak; die over een buitengewoon vaardige pen beschikt en de oogenblikken voor zijn artikelen met groot talent wist te kiezen. In die artikelen is een zekere climax te ontwaren. en het hoogtepunt daarvan is in het laatste artikel bereikt, waar hij de Kamer aanwijst, wat zij thans heeft tc doen.

Tk zal op die artikelen niel ingaan, maar ik wil alleen den wensch uitspreken, dat de uiteenzetting van zaken, zooals ik die thans heb gegeven, de Kamer zal brengen tot de erkenning van de mogelijkheid, dat haar gedragslijn ten deze toch ook nog in een andere richting zou kunnen liggen.

De heer **Bijleveld:** Mijnheer de Voorzitter! Zonder twijfel zal de Kamer met belangstelling hel zoo nu en dan cmotievolle woord van den Minister hebben gehoord. Op sommige puntrn zal dat woord niet hebben nagelaten ook waarlijk indruk te maken. Gezien de

wijze, waarop de Minister blijkbaar de behandeling van deze zaak heeft opgevat, wil ik er op wijzen, dat de eenige. die waarlijk overleg gepleegd heeft, geweest is deze Minister.

Intusschen moeten wij de zaken heel kalm blijven bezien. Wanneer ik clan naga de vier punten, die de Minister zoo goed is geweest ons mede te deelen als door den heer Statius Muller aangegeven desiderata van den Kolonialen Raad, dan moet ik de conclusie trekken, dat, wanneer die de desiderata waren van den Kolonialen Raad, deze zich blijkbaar in principe bij de beslissing had neergelegd. Ik zie daarin dan, ook van de zijde van den Kolonialen Raad, een zeer tegemoetkomende houding. Hij wil het militair karakter van de politie aanvaarden, maar dan bleven nog die vier punten over.

De Minister was zoo vriendelijk zijn aanvankelijk oordeel te zeggen over die vier punten. Dat is intusschen niet zoo eenvoudig. Ten aanzien van het tweede punt bijv., de afbakening van de bevoegdheden van den commandant en den procureur-generaal, meent de Minister aanvankelijk, dat de moeilijkheden uit den weg waren te ruimen door verder de regeling over te laten aan het inzicht van den Gouverneur en van den Kolonialen Raad. In het Koninklijk besluit echter is het reeds geregeld, en op een onjuiste manier. Ja. zegt de Minister, maar ik laat de mogelijkheid open om dat bij koloniale verordening weer in het reine te brengen. Dat blijft toch een merkwaardige gang van zaken, wanneer men kennelijk overtuigd is, het moet anders, maar de oplossing zoekt zoo, dat het aanvankelijk wordt ingevoerd op een wijze, die niet in orde is en allerlei moeilijkheden in zich bergt, om dat naderhand te laten herzien bij koloniale verordening.

Nog bezwaarlijker vind ik het vierde punt: de door den Kolonialen Raad gewenschte medezeggenschap in de uitgaven voor de militaire politie. Aanvankelijk is de Minister van oordeel, dat de Koloniale Raad toch elk jaar bij de begrooting in de gelegenheid is, zijn wenschen daaromtrent kenbaar te maken. Dat is erhter geheel iets anders dan dat die Raad over dit punt zelf iets te zeggen heeft. En krachtens artikel 176 van het Regeeringsreglement wordt een militaire politie ingericht bij koloniale verordening. Dus moet de Raad, als een der organen daar, liet recht hebben om niet alleen wenschen te uiten daarover, maar door zijn invloed die bedragen zelf te fixeeren.

Dat alles is niet zoo eenvoudig. Ik betreur, dat het, na de goede bedoeling van den Minister, len slotte zoo is geloopen. Mag ik deze vraag stellen: Heeft de heer Statius Muller op eenige manier geweten, dat, en, zoo ja. ook wat er naar Curaçao geschreven zou worden? Of kan wellicht daarin een misverstand gelegen hebben?

De vraag, of het inderdaad juist is, dat hel hoofd van de politie niet steeds is de procureur-genwaal, den juridischen kant van die vraag, zal ik ter behandeling aan anderen overlaten. Het zal echter den Minister bekend zijn, dal de practijk op Curaçao al sinds 60

jaren zoo is geweest, dat de procureur-generaal feitelijk als commissaris van politie naar Nederlandsche opvatting is opgetreden; dat de uitvoering dus practisch veelszins is geweest zoo, als de Minister nu voorstelt als onmogelijk. Ik ben het met Zijn Excellentie eens, dat het waarschijnlijk wenschelijk is, dat het in de toekomst anders geregeld wordt, maar ik blijf volhouden, dat het op het oogenblik zoo is.

Wij hooren nu, dat de Minister zich bereid verklaart, om het Koninklijk besluit te doen herzien, door wijziging van art. 4, in overleg met den Kolonialen Raad, en door te doen nagaan alle keuren en ordonnantiën. Tk geloof niet, dat hij daarmee ontkomt aan het principieele bezwaar, dat op het oogenblik de regeling in haar kern onjuist is. Maar de groote vraag is, in hoeverre wij met den Minister tot een oplossing kunnen komen. Ik ben bereid, die oplossing tc helpen zoeken.

Ik ben door het betoog van Zijn Excellentie niet overtuigd geworden, dat het overleg is gepleegd in den gewenschten vorm; en de Minister heeft mij zeker niet overtuigd, dat, wanneer hij bij deze begrooting niet was gekomen mrt een definitieve oplossing, hij de Kamer in een impasse zou hebben gebracht. De Kamer heeft verleden jaar niel gezegd: het moet militaire politie zijn; de Minister heeft gezegd: ik heb militaire politie noodig, en de Kamer heeft die toegestaan. Maar indien de Minister nu had gezegd: ik ben er nog niet mee klaar, dus de post zal allicht suppletoir nog worden verhoogd, dan was de zaak heel eenvoudig geloopen.

Mijnheer de President! Zou de Minister bereid zijn, om hetgeen hij nu zoo duidelijk aangeeft als zijn uitdrukkelijke en gefundeerde bedoeling. daarin te doen uitkomen, dat hij den begrootingspost met een zeker bedrag vermindert; wanneer de regeling dan straks definitief wordt vastgesteld, zullen wij, onder mededeeling van het overleg, dat heeft plaats gehad, dan gaarne bereid blijken het noodige toe te slaan bij suppletoire begrooting.

Ik zou het zeer op prijs stellen, als de Minister daartoe kon besluiten. Ik wil herhalen, dat ik van mijn kant gaarne met dezen Minister wil komen tot een dusdanige oplossing, dat wij verkrijgen een gunstige en voldoende regeling.

Ik zal niet ingaan op hetgeen is medegedeeld ten aanzien van de positie van den Gouverneur. Ik heb daarover persoonlijk niet veel gesproken. Maar ik heb niet den indruk gekregen, dat degenen, die de bezwaren tegen den Gouverneur, ook in zijn ambtelijke gedragingen, ietwat uitvoeriger hebben voorgedragen, door het betoog van den Minister daaromtrent zullen zijn overtuigd. Ik heb in die mededeelingen van den Minister niet veel argumentrn gehoord. Ik heb meer den indruk gekregen, dat de overtuiging van den Minister zuiver is een gevolg van zijn persoonlijk onderhoucl met den Gouverneur. Intusschen zal ik de heeren, die daarover in eersten termijn hebben gesproken, gaarne nog aanhooren. Met belangstelling zie ik te gemoet het antwoord op de vragen, die ik heb gedaan;

daarvan zal mede afhangen het antwoord op de vraag, in hoeverre wij onze houding ten aanzien van den post der politie nader hebben te bepalen.

De heer **IJzerman:** Ten aanzien van de quaestie van de politie heeft de Minister ten deele een betoog gehouden, dat langs mijn opmerkingen heenging, en wel toen hij uiteenzette, waarom een militaire politie te verkiezen is boven een burgerlijke politie.

Ik heb dat punt opzettelijk heelemaal laten rusten, omdat het na de uitspraak, die verleden jaar te dien aanzien gedaan was, brzwaarlijk aanging, daarop terug te komen. Persoonlijk heb ik geen zeer besliste overtuiging over de vraag, welk stelsel van politieorganisatie voor Curaçao het beste is. Ik sta trouwens op het standpunt, dat men daarover op Curaçao zelf moet beslissen.

Alleen ben ik opgekomen tegen liet feit, dat de Minister is overgegaan tot het opleggen van een stelsel aan de kolonie, zonder de belofte, aan de Kamer gedaan, om te voren overleg te plegen met den Kolonialen Raad, op voldoende wijze na te komen.

Nu heeft de Minister de voorstelling, die ik gegeven heb, op sommige punten betwist Hij heeft gezegd: Had ik nu maar geweten, dat men op Curaçao zoo belangstellend was naar mijn beslissing, dan had ik wel een telegram gestuurd; hij had dat geen oogenblik kunnen vermoeden en hij was kolossaal verrast. dat de Koloniale Raad het ontwerp behandelde en verwierp, zonder den brief over de concessies ai te wachten.

Mijnheer de Voorzitter! Men behoefde niet zoo verrast te zijn als de Minister het nu doet voorkomen, omdat aan het Departement uitdrukkelijk was gevraagd, nl. door den afgezant van den Kolonialen Raad, of het niet over deze zaak, over de concessies, naar Cnraçao zou telegrafeeren, en daarop uitdrukkelijk door het Departement was geantwoord: Wij vinden dat niet noodig. Men moet dus niet zeggen, dat men niet wist, dat er prijs op gesteld werd om de beslissing zoo spoedig mogelijk te vernemen.

Er is een tweede reden, waarom het begrijpelijk is, dat de Koloniale Raad de behandeling en verwerping der ontwerp-verordening niet heeft uitgesteld, nl.: dat de Raad, die geen telegram ontving en niet wist, dat een brief onderweg was, wel wist, dat men op Curaçao bezig was met de voorbereiding van het bouwen van woningen voor de militaire politie, dus met de uitvoering van den maatregel, waartegen de Koloniale Raad zoo sterk gekant was.

Nu beroept de Minister zich op art. 7 van het Koninklijk besluit. Daarin staat, dat, wat in het Koninklijk besluit staat, bij verordcning kan gewijzigd worden. Ik vind dit een allerwonderlijkst product van wetgeving. Mijnheer de Voorzitter! Stel u voor. dat men een wet uit\-aardigde, waarin aan het slot, zonder eenige beperking, stond: alles, wat in deze wet staat, kan bij Koninklijk besluit gewijzigd worden. In theorie is zoo'n bepaling mogelijk, maar zij zou toch allerzonderlingst wezen. Ik heb in ons land nooit

een voorbeeld van zoo'n bepaling gezien. En het moet wel een heel raren indruk in Curaçao maken, dat wij de kolonie met zoo'n product opschepen. Doch dit daargelaten; de practische beteelienis van die bepaling is in dit geval veel geringer dan de Minister doet voorkomen. Een wijziging van het Koninklijk besluit toch, waarbij de militaire politie zonder eenige concessie aan de kolonie wordt opgelegd, is nu alleen mogelijk, wanneer niet alleen de Koloniale Raad het wil. maar ook de Gouverneur wil medewerken. Bii de tegenwoordige verhoudingen is het buitengewoori waarschijnlijk, dat van een behoorlijke wijziging na een behoorlijk overleg weinig terecht zal komen,

Ik kan mij dus door de vage toezeggingen van den Minister niet bevredigd verklaren en ik wil mij dus aansluiten bij het verzoek, dat de heer Bijleveld tot den Minister heeft gericht.

De heer **Joekes:** Nu is het groote onderdeel, waarover de beraadslaging heeft geloopen en dat ook in Curaçao het meest de aandacht heeft getrokken, de reorganisatie van de politie. De Minister heeft liet doen voorkomen, alsof na het Kamervotum van 11 Mei 1927 de Regeering van haar kant — ik bedoel daarmede ook het bestuur van Curaçao -– eenvoudig niet anders heeft kunnen handelen, en dat hij zelfs in een ietwat scheeve positie legenover de Kamer zou staan, indien hij een jaar later zou moeten verklaren: ik ben nog niet verder opgeschoten, hoewel de hegrooting van het vorige jaar mij de macht had gegeven. te dien aanzien tot bepaalde maatregelen over te gaan.

In de eerste plaats moet ik er op wijzen, dat er wel merkwaardig verschil is tusschen de opvatting over een aangenomen begrootingspost in zake Suriname en in zake Curaçao. Voor Suriname is het vorige jaar een begrootingspost aangenomen, krachteris welken de Minister gemachtigd was een drietal ambtenaren van den Indischen dienst naar Suriname uit te zenden, en de Minister is hier nu, een jaar later, komen vertellen, dat deze zaak nog in overweging is. l'en aanzien van Curaçao, bij een zoo bestreden onderwerp als de organisatie der politie. neemt de Minister het standpunt in: de Kamer heeft verleden jaar dien post gevoteerd, dus 'kon ik niet anders dan uitvoering geven aan dat votum en die organisatie tot stand brengen. Dit punt van uitgang lijkt mij sttllig onjuist. Ook de wijze van uitvoering lijkt mij niet juist. Evenals de hrer Bijleveld, ben ik onder den indruk gekomen van de door den Minister blijkbaar uit het diepst van zijn hart gegeven uiteenzetting van zijn pogingen, om met Curaçao tot overleg te komen. Maar. niet de gevoelens, die uit het diepst van het hart opwellen, zijn hier beslissend, doch de feiten. Nu kan de Minister het feit niet wegredeneeren, dat ten aanzien van de organisatie der politie duidelijk wenschen tot uiting waren gekomen, dat daarover hier in Holland een overleg had plaats gehad en dat nu, zonder dat de Gouverneur van zijn kant in Curaçao ook maar een hand heeft uitgestoken, de Koloniale Raad opnieuw over de door den Gouverneur aanhangig gemaakte

ordonnantie heeft beraadslaagd. Dat wijst er op. (lat het bestuur in deze niet vrij uitgaat, en dat het ligt op dcii deg van de Regeering, dus van den Minister, indien hij deze gang van zaken betreurt. om zoo ver trrug te gaan en die maatregelen te nemen. die noodig zijn om dat overleg opnieuw op ie vatten.

Omtrent dat overleg moet ik nog een enkel woord zeggen, omdat ik meen, dat bij den Minister ten aanzien van een onderdeel een misverstand bestaat. De Minister heeft aan de Kamer medegedeeld, dat de heer Stntins Muller hem heeft overgebracht de wenschen van den Kolonialen Raad. Ik meen, dat dit een misverstand is, want de hrer Statius Muller. dien ik ook persoonlijk heb ontmoet, heeft mij medegedeeld, dat dit zijn persoonlijke opvatting en zijn persoonlijk inzicht was. De Minister kan dus niet zeggen, dat dit de wenschen van den Kolonialen Raad als zoodanig waren. Niettemin blijft het natuurlijk van belang, dat deze afgevaardigde van den Kolonialen Raad bij den Minister gekomen is met een aantal menschen, waaromtrent de Minister heeft uiteengezet, dal hij althans aan een deel daarvan wel gevolg zou willen geven, dat hij anderdeels voorloopig bezwaren heeft, waarvoor echter bij nader overleg een oplossing zou kunnen worden gezocht. Welnu, indien de Minister inderdaad meent, dat dit de grondslag kan zijn van een nieuw overleg, dat tot een oplossing zou kunnen leiden, dan kan het punt van uitgang voor dat overleg ook niet zijn, dat de Minister het standpunt inneemt: ik heb nu eenmaal een Koninklijk besluit uitgelokt, waarbij clc zaak geregeld is, ik handhaaf dat en ik zal nu verder aan den Kolonialen Raad overlaten, daarin veranderingen aan te brengen. Wanneer clc Minister dat overleg wil en trachten wil tol een oplossing te komen, waarbij aan de wenschen van den Kolonialen Raad volle aandacht wordt gegeven, dan zal Iiij de zaak moeten opschorten en opnieuw beginnen op de basis van een nota of een nieuw concept, dat in den Kolonialen Raad wordt gebracht. Dan alleen geeft hij uitvoering aan lid Kamervotum van 11 Mei 1927, waarbij de militaire politie werd aanvaard op de gronden, door de Regeering aangevoerd, maar onder voorwaarde, dat ten aanzien van de uitvoering ernstig overleg met drn Kolonialen Raad zou worden gevoerd. Dat lijkt mij strikte eisch. Orn daaraan te voldoen, moet er iets anders gebeuren in verband met de geschiedenis van het vorige jaar, dan de goedkeuring van de begrooting, zooals zij hier voor ons ligt. Daarvoor is noodig, hetzij dat de Minister den betreffenden post terugneemt of vermindert tot zoodanig bedrag, dat daaruit blijkt, dat hij voorshands alleen de zaken loopende houdt, om te zijner tijd te komen met een suppletoire begrooting, hetzij. indien de Minister dat niet doet, dat de Kamer de daartoe noodige wijziging in de begrooting aanbrengt.

De heer **Beumer:** Mijnhcrr de Voorzitter! De Minister heeft in zijn rede in belangrijke mate aandacht geschonken aan hetgeen in de Kamer gezegd is over de politiequaestie van Curaçao. Hetgeen

de Minister daarover heeft opgemerkt, geeft mij niet heel veel aanleiding tot repliek. Er waren enkele verklaringen in de ministerieel-rede, die met volkomen instemming door mij konden worden aangehoord.

De Minister heeft echter ook enkele opmerkingen van verweer gemaakt, die mij niet geheel overtuigend zijn voorgekomen.

Door mij is als bezwaar tegen den gang van zaken o.a. aangeroerd, dat verschillende personen, dir bij de behandeling betrokken waren, fouten hebben gemaakt. Als een van de schuldigen heb ik daarbij genoemd het bestuur van Curaçao en als argument om de beschuldiging te staven aangegeven de aanwijzing van den commandant der troepen tot gemachtigde van den Gouverneur bij de behandeling van de ontwerp-verordening in den Kolonialen Raad.

Naar aanleiding hiervan heeft de Minister onder onze aandacht gebracht, dat deze commandant der troepen zoo bij uitstek deskundig was. Ik aanvaard die verklaring volkomen. De commandant is mij volslagen onbekend. maar ik ben bereid te gelooven en te aanvaarden op de verklaring van den Minister, dat die officier een bij uitstek deskundig man is.

Mijn grief was evenwel niet gelegen in een gebrek aan deskundigheid. dat ik bij den commandant der troepen onderstelcle, maar in het niet iuiste beleid van den Gouverneur. Nu er eenmaal met betrekking tot deze aangelegenheid een zekere spanning in Curaçao lieerschte, in het bijzonder bij den Kolonialen Raad, scheen het mij geen juist politiek beleid om dezen commandant aan tc wijzen als gemachtigde van den Gouverneur en had men beter gedaan om een ander claarvoor uit te kiezen, ook al was die wellicht, wat hel politievraagstuk op zich zelf betreft, niet zoo deskundig.

Tn de tweede plaats heeft de Minister, trr verklaring van zijn gedragslijn rn ter afwijzing van hetgeen tot hem was gezegd met de bedoeling hem een verwijt te maken van zijn houding, opgemerkt, dat hij onmogelijk er aan had kunnen denken, dat men op Curaçao de behandeling van de ontwerp-verordening zou hebben doorgezet zonder de aankomst van den heer Statius Muller of de aankomst van de berichten van dien vertrouwensman af te wachten.

Het komt dus hieron neer. dat de Minister het zenden van een telegram heeft achterwege gelaten, omdat hij er niet aan gedacht heeft, dat men op Curaçao zou doorgaan zonder eenig bericht te hebben ontvangen. Ik zal over deze quaestie geen woorcl meer zeggen. omdat, indien ik mijn verwijt aan het adres van den Minister zou willrn volhouden, ik dat alleen zou kunnen doen, wanneer ik precies wist, wat tusselirn den heer Statius Muller en den Minisler was afgesproken.

Nu de Minister zegt, dat hij in hetgeen er tusschen hem en den heer Statius Mullcr verhandeld is, geen aanleiding heeft mogen vinden om te veronderstellen, dat men in Curaçao zou doorgaan, wordt de beschuldiging aan het adres van den Minister door inij volkomen teruggenomen.

Maar nu de hoofdzaak: de vraag, of art. 4 van het Koninklijk besluit van November 1937 in strijd is met art. 153 van het Regeeringsreglement. De Minister heeft gepoogd een verklaring te geven van den gedachtengang van hen, die de verantwoordelijkheid voor dat besluit dragen. en heeft gezegd: In dat artikel van het Reglement wordt wel gesproken van hoofd der politie, maar daar gebruikt men dat in verheven beteekenis, daar heeft men gedacht aan iemand, die belast is met het algemeen beleid, met de superintendentie van het beheer. Daarnaast heeft de Minister echter meenen te ontdekken. dat in tal van verordeningen van Curaçao de uitdrukking „hoofd der politie" voorkomt in andere beteekenis. En waarom meent de Minister die ontdekking te hebben gedaan? Omdat tal van betrekkelijk onbelangrijke zaken zijn opgedragen aan het hoofd der politie. Daarvan zegt de Minister: Het nemen van dergelijke beslissingen kan men toch niet opdragen aan den procureur-generaal; hier moet dus iets anders bedoeld zijn.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch ten sterkste tegen een dergelijke beschouwing op te komen. De Minister heeft zelfs beweerd, dat er een scherp onderscheid is tusschen de betcekenis der uitdrukking ..hoofd der politie" in het Regeeringsreglement en de beteekenis van die uitdrukking in verschillende verordeningen. Naar mijn meening bestaat dat onderscheid niet. Het zou zeker vreemd wezen. als men een politieregeling heeft, die haar basis vindt in een bepaald artikel van het Regeeringsreglement, waarin deze uitdrukking gebruikt wordt. dat men dan die zelfde uitdrukking in gansch andere beteekenis gebruikt in de verordeningen. In de Curaçaosche wetgeving moet de uitdrukking „hoofd der politie" immer dezelfde beteekenis hebben cn wanneer geen ander gevolg uit dit debat voortvloeit dan dat zij. die wettelijke bepalingen voorbereiden. in het vervolg dezelfde woorden immer in dezelfde beteekenis gebruiken, dan heeft het debat al zijn nut afgeworpen.

De voorbeelden, die de Minister hrrft gegeven, kannen rnij niet in het minst van de juistheid ran het standpunt der Regrrring overtuigen. De Minister moet. indien hij eens een vrijen dag heeft, de bestaande Nederlandsche wetgeving eens raadplegen. Dan zal hij zien. hor vaak daarin voorkomt een brpaling, waarin een of andere zaak aan de beslissing van de Kroon wordt opgedragen: waarin gesproken wordt van ministerieele beslissingen, beslissingen van K. en W., waar dus uitdrukkingen gebruikt worden, waaruit blijkt, dat men bepaalde quaesties formeel heeft opgedragen ter beslissing aan hooge autoriteiten. Maar beteekent dit nu. dat in de practijk, wanneer er staat. dat iets slechts geoorloofd is krachtens Koninklijke beslissing, krachtens ren vergunning van Ons, een ministerieele beschikking, enz., dat dan de Kroon. rle Minister, liet college van R. en W., deze zaken au fond behandelen? Natuurlijk niet. maar het betrekent, dat, wanneer het er op aankomt. de daar genoemde autoriteiten dc verantwoordelijke personen zijn. Zoo is het dus zeer wel mogelijk. dat allerlei betrekkelijk onbelangrijke

zaken ter beslissing zijn opgedragen aan een hooge autoriteit en dat practisch die zaken worden afgehandeld door een minder voorname autoriteit. Zoo moeten ook de door den Minister genoemde voorbeelden, naar mijn meening, worden bekeken.

Evenwel, de zaak heeft een goed deel van haar beteekenis verloren, aangezien de Minister zich bereid heeft verklaard, een wijziging van art. 4 van het bewuste Koninklijk besluit te bevorderen. De hoofdstrekking van mijn betoog was, dat art. 4 van dat Koninklijk besluit in strijd was met art. 153 van het Regeeringsreglement. Aan dit bezwaar wil de geachte bewindsman te gemoet komen.

De Minister heeft wel gezegd, dat hij door de ingebrachte bezwaren niet overtuigd was van de onjuistheid van zijn standpunt; nu hij evenwel bereid is om aan die bezwaren te gemoet te komen door een wijziging te bevorderen, rest mij in dit opzicht niet anders dan hem dank te brengen.

De heer **van Boetzelaer van Dubbeldam:** Dat hij mij persoonlijk geen bezwaren bestaan tegen de militaire politie, heb ik het vorige jaar reeds gezegd en ik heb het gisteren herhaald. Ik acht dit voor een land als Curaçao de meest gewenschte oplossing. Mijn bezwaar ging alleen tegen de wijze, waarop het instituut is tot stand gebracht en tegen de houding, welke men heeft aangenomen tegenover het advies van den Koloniален Raad. De Minister meende blijkbaar, dat het overleg met den Koloniален Raad uitgeput was. Blijkens de discussie zijn verscheidene leden der Kamer van oordeel, dat nog wel eenig verder overleg mogelijk is en ook de Minister heeft in zijn rede wel eenig uitzicht geopend, dat hij zijn houding in deze mil wijzigen.

Ook blijkens het rapport van den heer Statius Muller, waarvan de inhoud ons nog niet precies bekend is, zijn er nog verschillende punten betreffende de militaire politie, waaromtrent het overleg met den Koloniален Raad zou kunnen worden heropend. Eén van de voornaamste opmerkingen van den Minister was m.i., dat de positie van den procureur-generaal niet zal worden aangetast en dat hij niet alleen op papier, maar ook in werkelijkheid het hoofd der politie zal blijven.

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën:* Ten slotte de reorganisatie der politie. Het is niet mijn bedoeling om eenigen begrootingspost terug te nemen of ook maar te verminderen; ik wensch het wetsvoorstel te handhaven zooals het hier ligt, maar ik wil daaraan de toezegging verbinden, dat ik zal doen heropenen het overleg met den Koloniален Raad, dat door mij de eerste stap zal worden gedaan en dat ik in verband met al hetgeen ik strak.; heb gezegd het den Koloniален Raad zoo gemakkelijk mogelijk zal maken om zich met de uitoefening der politiediensten door het garnizoen te verzoenen. Van mijn kant zal ik alles doen wat ik kan om den gang van zaken in Curaçao zoo goed mogelijk te bevorderen

en een toestand te bereiken, die zoowel door deze vergadering als door mij van ganscher harte wordt gewenscht.

Ten slotte geven wij nog weer het gesprokene bij de behandeling der betrekkelijke (onder)artikelen van het ontwerp van wet tot vaststelling van de Curaçaosche begrooting voor 1928 in de Tweede Kamer.

Beraadslagingen over onderartikel 23, luidende:

„Bezoldigingen, verlofbezoldigingen of toelagen van en andere uitgaven voor het politiepersoneel, f 128.000."

De heer **Beumer:** Mijnheer de Voorzitter! Wij zijn op het oogenblik genaderd tot de behandeling van de artikelen, die op de politie betrekking hebben. Het eerste van deze artikelen is art. 23, waarbij f 128.000 wordt uitgetrokken voor bezoldigingen, verlofbezoldigingen of toelagen van en andere uitvagen voor het politiepersoneel. De Kamer stelt daarmede ter beschikking van het gewest Curaçao de eerste der begrootingsbedragen voor de bezoldiging van de politie.

Ik heb mij afgevraagd, of dit zonder meer kan. Wanneer de Kamer dezen post aldus accepteert, zonder nadere verklaring van den Minister, dan zou dat feitelijk hierop neerkomen, dat gelden worden beschikbaar gesteld voor de uitvoering van een organisatie, die op onwettige basis berust: op onwettige basis, omdat, al is de Minister van Koloniën tot mijn leedwezen nog niet geheel en al overtuigd van den strijd, die bestaat tusschen art. 4 van het Koninklijk besluit van 11 November 1927 en art. 153 van het Reglement op het beleid der Regeering in Curaçao, niettemin die twee bepalingen niet met elkander vereenigbaar zijn. De conclusie, die de vorige week uit het toen gevoerde debat is getrokken, was, althans wat de Kamer aangaat, algemeen, dat met name art. 4 van het Koninklijk besluit behoorde te worden gewijzigd.

Nu heb ik bespeurd, dat de Minister daaromtrent een toezegging heeft gedaan, die blijkens hetgeen in de *Handelingen* staat, eenigszins anders luidt dan ik meende vernomen te hebben en dan ik gehoopt had. De Minister verklaarde zich bereid, den Gouverneur te verzoeken, te bevorderen, dat alsnog met een wijziging of intrekking van art. 4 van het Koninklijk besluit aan den troepencommandant de in het nieuwe politiestelsel vastgestelde bevoegdheden zouden worden verzekerd en vervolgens weidde de Minister verder daarover uit. Over die uitweiding zal ik echter zwijgen, omdat ik in dat debat niet wensch terug te treden. Mijn bedoeling was de vorige week, van den Minister de toezegging te ontvangen, dat Zijn Excellentie liirr zou bevorderen de wijziging van het Koninklijk besluit; dat dus niet gebruik zou worden gemaakt van art. 7, zoodat bij Koloniale Verordening de veranderingen zouden worden aangebracht, maar dat de Minister een voorstel tot wijziging van art. 4

en van wat nog verder gewijzigd zou moeten worden zoude ontwerpen en dit aan H. M. de Koningin zou voorleggen. Wat zich verder tusschen den Minister en H. M. de Koningin zou afspelen, moest dan natuurlijk verborgen blijven. doch het resultaat van dat overleg zou aan het licht moeten treden in wijziging van het Koninklijk besluit. Nu staat echter in de *Handelingen*, dat de Minister den Gouverneur wil verzoeken om deze wijziging te bevorderen. Dat is een zekere toezegging, maar ik geloof, dat de Kamer claarmede toch niet volledig genoegen kan nemen, want dat zou beteekenen, dat men op de bestaande, onwettig te achten, basis gelden voteerde voor de politie-organisatie. Wij kunnen natuurlijk een zekeren dwang uitoefenen door art. 23 aanmerkelijk te verminderen of voorloopig te schrappen. Tk wil dat alsnog niet in overweging riemen. Tk hoop, dat de Minister bereid zal wezen om Ir verklaren, dat ook hij van meening is. dat een wettige basis ten grondslag moet strekken aan de reorganisatie van de politie op Curoçao en dat Zijn Excellentie dus zou willen verklaren bereid te zijn, dat hij, Minister van Koloniën, een wijziging van het Koninklijk besluit zal bevorderen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zal op het oogenblik verder geen conclusie trekken, maar met belangstelling afwachten, wat de Minister op deze opmerkingen zal willen antwoorden.

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! Waar blijkbaar in deze Kamer de bezwaren tegen het Koninklijk besluit vaii November jl. zéér zwaar worden gevoeld, heb ik rr geen bezwaar tegen, om van mijn zijde te bevorderen, dat — en dat zeg ik hierbij instantelijk toe — vóór de afkondiging van deze begrooting het Koninklijk besluit zoodanige wijziging ondergaat, dat daarmede volledig aan dc bezwaren van de Kamer wordt te gemoet gekomen.

De beraadslaging wordt gesloten en onderartikel 23 zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Beraadslagingen over onderartikcl 24, luidende:

„Vergoeding aan de Nederlandsche Schatkist van 25 pct. van de kosten der Landmacht ..... f 86.625."

waarop door de heeren Joekes, Marchant, Oud en 7Jzerman een amendement is voorgesteld (Stuk n°. 12), strekkende, om dit artikel tc lezen als volgt:

„Bovenkleeding en schoeisel voor de politie ..... f 8500."

De heer **Joekes** verkrijgt het woord tot toelichting van het amenclement. en zegt: Mijnheer dc Voorzitter! Na de uitvoerige beschouwingen, die wij de vorige week gewijd hebben aan de reorganisatie van de politie in Curaçao, kunnen wij thans kort zijn in de bespre-

kingevan artikel 24. Tegen het voteeren van de hij artikel 24 uitgetrokken som bestaan naar mijn meening drieërlei bezwaren.

In de eerste plaats. dat het vorige jaar de Kamer op 11 Mei beslist heeft, op voorstel van de Regeering, dat er zou komen een militaire politie. maar niet dan nadat over de inrichting daarvan. over de uitwerking van dat begrip, overleg zou zijn gepleegd met den Kolonialen Raad.

Het is gebleken — aan welke zijde de schuld nu ook moge liggen — dat van dat overleg niets is terechtgekomen. Tk wil er in dit verband slechts op wijzen, dat de Regeering en de Gouverneur in dezen niet vrijuit gaan, en zij van hun kant dit overleg op andere wijze hadden kunnen aanpakken. Van de zijde van den Gouverneur blijkt dit hel duidelijkst. omdat hij wist. ílat een afgevaardigde van den Kolonialen Raad in Nederland was, en hij desniettemin den Kolonialen Raad dat onderwerp heeft doen bespreken, ril toen nadien de nota kwam van den afgevaardigde, heeft de Gouverneur eenvoudig gezegd. dat hij de denkbeelden van dien afgevaardigde zonder meer niet wenschte. Waar de Kamer het vorige jaar iii goed vertrouwen op het plegen van dal overleg den post heeft gevoteerd, maar dat overleg niet behoorlijk is gevoerd, daar ligt het m.i. thans op den weg van de Kamer. zich de waarborgen te verschaffen, dat dat overleg alsnog behoorlijk tot zijn recht komt.

H t tweede bezwaar tegen de getroffen regeling is de vorige week in het bijzonder door den heer Beumer behandeld, en thans nogmaals door dien afgevaardigde aangestipt. Het betreft de onwettigheid vall het Koninklijk besluit van November 1927. Nu heeft de Minister zoo juist, in afwijking van hetgeen hij de vorige week in deze Kamer niet alle stelligheid heeft verzekerd. aan de Kamer toegezegd, dat hij van zijn kant zou bevorderen een wijziging van het Koninklijk besluit. met de bedoeling, liet alsnog in overeenstemming te brengen met de wet. Maar. en hierop zou ik met klem de aandacht van de Kamer willen vestigen, welken waarborg heeft de Kamer, dat dezelfde Minister, die voor enkele dagen hier in deze Kamer ontkend heeft de onwettigheid van dat Koninklijk besluit. nu de totstandkoming zal bevorderen van een Koninklijk besluit. dat niet onwettig zal zijn, d.w.z. een Koninklijk besluit, waarvan de nieuwe redactie in overeenstemming is, volgens de opvatting van de Kamer, met artikel 153 Regeeringsreglement?

Het is wel gebleken, dal het punt, waarom het gaat. de leiding van den procureur-generaal van de politie, voor het geheele onderwerp een zeer ingrijpende aangelegenheid is. en dat, zooals op het oogenblik de militaire politie gedacht is. het moeilijk is. om die in overeenstemming te brengen met artikel 153 Regeeringsreglement, eooals blijkbaar de Kamer dat artikel opvat.

Ik zou dus meenen, dat ook met de toezegging, en juist om die toezegging, het voor de Kamer van het grootste belang is, dat zij, voordat zij den post van art. 24 voteert, zelf Iran beoordeelen, of de

gewijzigde redactie van het Koninklijk besluit, zooals clic straks zal luiden, in overeenstemming is mrt het Regeeringsreglement.

Ten slotte een derde bezwaar, dat op Iirt oogenblik op den achtergrond dient te blijven, maar dat gegrond is op art. 99 vaii het Regeeringsreglement voor Curaçao. Volgens dat artikel worden de kosten van land- cri zeemacht, die dienen tot bescherming vaii Curaçao gedragen door het Rijk. Nu kan de Minister wel zeggen, dat, nu de taak van de politie wordt opgedragen aan de landmacht, het billijk is, dat een deel van die kosten door het Rijk wordt gedragen, maar m.i. is dat in strijd mrt de duidelijke bewoordingen van art. 99. Wil de Minister een regeling treffen, waarbij een deel van de militaire politie door Curaçao zelf wordt gedragen, dan zal hij eerst een wijziging vaii het Regeeringsreglement moeten bewerkstelligen. Maar dit laatste argument kan op den achtergrond blijven, omdat er meer dadelijk werkende motieven zijn, die er toe moeten leiden, dat de Kamer zelf de beoordeeling in handen houdt ten aanzien van de wettigheid van Iirt nieuwe Koninklijk besluit en dat zij zelf wil beoordeelen, of het is tot stand gekomen na behoorlijk overleg met den Kolonialen Raad. Reeds eenmaal heeft de Kamer in goed vertrouwen den post aan den Minister toevertrouwd. Tk zou meenen, dat de Kamer het thans aan zich zelf en aan Curaçao verplicht is om dien waarborg in handen te houden en als het overleg is afgeloopen en een nieuw Koninklijk besluit is tot stand gekomen, te overwegen, of zij den post aan den Minister wil toestaan om de reorganisatie van de politie ten einde te brengen. Tk meen daarom, dat het goed is. art. 24 uil de begrooting Ir lichten en te vervangen door den post, zooals clic door den Kolonialen Raad is aangenomen, ten behoeve van bovenkleeding en schoeisel der politie.

Het amendement wordt ondersteund door den heer van Aalten en maakt mitsdien een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Bijleveld:** Mijnheer de Voorzitter! Hoezeer er formeel in den gedachtengang en de argumenten van den heer Joekes iets is, dat de Kamer kan toelachen, er is toch bij de behandeling vaii de begrooting van Curaçao nog iets anders gebeurd. Tk heb voor mij de categorische verklaring van den Minister:

> ..dat ik zal doen heropenen het overleg met den Kolonialen Raad, dat door mij de eerste stap zal worden gedaan en dat ik in verband met al hetgeen ik straks heb gezegd het den Kolonialen Raad zoo gemakkelijk mogelijk zal maken orn zich met de uitoefening der politiediensten door het garnizoen te vcizoenrn."

Ik ben bereid, na deze categorische toezegging van den Minister en na hetgeen hij zooeven gerectificeerd heeft ten aanzien van de onwettigheid van het Koninklijk besluit, het standpunt in te nemen

om voor liet komende jaar het vertrouwen aan den Minister te geven, dat onder die persoonlijke garantie van den Minister het overleg behoorlijk zal worden gevoerd. Ik vind dus oncler de gegeven omstandigheden en in verband met al hctgren geschied is, geen aanleiding, om vóór het amendement van den heer Joekes te stemmen en ik hoop, hechtende aan die toezegging van den Minister. dat de zaak nu ooli tot een goed einde zal komen.

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! De heer Joekes is zooeven teruggekomen op een zaak. die de vorige week reeds is behandeld, nl. het naar zijn meening in gebreke blijven van den waarnemend Gouverneur om invloed uit te oefenen op den Kolonialen Raad in dien gerst, dat die Raad de behandeling vaii de ontwerp-verordening nog niet ter hand zou nemen, Ik heb er de vorige maal reeds op gewezen, dat eenige aanleiding voor zoodanig ingrijpen voor den waarnemend Gouverneur niet bestond. Tk moot ook nog heden dat standpunt handhaven. Naar mijii meening gaat de waarnemend Gouverneur ten deze volkomen vrii uit cri kan hem geen enkele blaam treffen ten aanzien van den gang van zaken, zooals die in Curaçao is verloopen.

Het tweede punt, door den heer Joekes besproken, is de quaestie van den waarborg, dien de Kamer zou moeten hebben. dat de wijzigingen, in het Koninklijk besluit aan te brengen, zoodanig zouden zijn, dat de bezwaren van de Kamer volledig worden ondervangen.

Wanneer het hier ging om zeer moeilijke juridische quaesties, zou ik kunnen begrijpen, dat de heer Joekes zoodanigen waarborg vraagt, maar de bezwaren zijn door den heer Beumer zóó duidelijk uitgesproken en zij zijn door andere sprekers zóó duidelijk onderstreept, dat ik mij niet kan voorstellen, dat ten deze eenige vergissing mogelijk zou zijn. Waar ik mijnerzijds heb gezegd, dat ik zon streven naar een oplossing, waarbij de bezwaren van de Kamer volledig zouden worden ondervangen, acht ik het niet te veel gevraagd, dat de Kamer mij toevertrouwt oin die ook tot uitvoering te brengen.

Het derde punt, door den heer Joekes ter sprake gebracht, betreft het aandeel. dat door Curaçao zou worden gedragen in de kosten van den politiedienst, nadat die aan hrt garnizoen zal zijn opgedragen.

Het komt mij alleszins billijk voor, dat het Rijk een deel van de kosten van de landmacht vergoed krijgt, nu de militairen met de uitoefening van den *politiedienst* worden belast en bovendien te dier zake een extra toelage zullen ontvangen. Daarin ligt niets bijzonders. Het komt toch meermalen voor. dal. hetzij het Rijk. hetzij gemeenten, tegen vergoeding diensten aan elkaar bewijzen. Men ziet bijv. op het gebied van het brandbluschwezen, dat de eene gemeente van de andere leent (brandbluschmiddelen, materieel, brandspuiten en ook personeel), terwijl daarvoor dan door die gemeente aan de andere vergoeding wordt gegeven. Het komt mij

dus alleszins billijk voor. dut de uitoefening van den politiedienst op Curaçao uit hetzelfde oogpunt en van hetzelfde standpunt wordt bezien en dat Curaçao een evenredig deel in de kosten van het garnizoen, belast met den politiedienst, draagt.

Wat nu het amendement betreft, dit heeft blijkens de toelichting ten doel, overeenkomstig het Kamervotum van 11 Mei 1927, nader overleg te doen plaats hebben met den Kolonialen Raad. Het votum van 1927 sprak alleen van overleg; thans vraagt men voortzetting van dat overleg.

Ook zonder dit amendement ben ik tot die voortzetting, zooals ik de vorige maal duidelijk heb uitgesproken, teil volle bereid. Aan het voorbehoud, 11 Mei jl. door de Kamer gemaakt, heb ik mij naar mijn meening ten volle gehouden.

Ik heb de vorige week met vreugde de uitspraak van den heer Bijleveld gehoord: „De eenige, die werkelijk overleg heeft gepleegd. is de Minister geweest."

Welnu. waar dit te mijnen aanzien is gezegd, acht ik mij ook volkomen gedechargeerd na al hetgeen ik gedaan heb in rlie richting en waarvan ik de vorige week nog een uitvoerig overzicht heb gegeven.

Men heeft de laatste dagen gesproken van een schijnbeweging, als zou ik dat overleg gevoerd hebben met de hecloeling. daaraan niet meer dan een schijn van overleg te geven.

Niemand heeft lid recht dat te zeggen; het is volkomen met de waarheid in striid.

Indien men spreekt van een schijnbeweging, zou er dan niet eerder aanleiding zijn te denken aan den Kolonialen Raad, die een afgezant naar Holland heeft gezonden en niet rens het resultaat van die zending heeft afgewacht?

Er bestaat bij mij niet de minste gevoeligheid over den loop. dien de zaken hebben genomen. Alle zweem van rancune is mij volkomen vreemd en ik ben volkomen bereid — ik herhaal het nog eens — met den Kolonialen Raad het overleg te doen heropenen.

Ik stel mij voor, dat ik den Gouverneur nadrukkelijk zal uitnoodigen om dat overleg te heropenen en het te voeren op een wijze, waarbij groote tegemoetkomendheid zal worden betracht, eventueel ook op andere punten dan door den afgezant zijn ter sprake gebracht.

Natuurlijk mag het hoofdbeginsel van de zaak niet in het gedrang kornen. maar aangaande de bijomstandigheden ben ik bereid om de meest tegemoetkomende houding aan te nemen.

Waar ik meen te mogen vaststellen (en daarin ben ik versterkt door de uitspraak van den hrer Bijleveld), dat ik den vorigen keer er in geslaagd ben om mij zelf iri deze van alle schuld vrij te pleiten. meen ik er bij de Kamer zeer op te moeten aandringen ook ditmaal vertrouwen te stellen in mijn toezegging, en wanneer dal het geval is, acht ik aanneming van dit amendement onnoodig en ook ongewenscht.

Ik hoop van harte, dat deze woorden de Kamer er toe zullen brengen het amendement niet te aanvaarden.

De heer **Joekes:** Mijnheer de Voorzitter! Indien wij den eersten keer stonden voor dezen Minister van Koloniën cri, ik mag er aan toevoegen: indien wij stonden voor den eersten keer tegenover deze aangelegenheid, zou ik er geen oogenblik over twijfelen, of iia de woorden van den Minister, die hij zoo juist gesproken heeft tot de Kamer, woorden, waarin hij opnieuw vertrouwen vraagt, zou van mijn kant de verklaring komen, dat ik afzag van het aniendement.

Ik moet er cchtcr helaas aan toevoegen, dat de geschiedenis, die wij in den laatsten tijd beleefd hebben, bij mij zwaarder weegt en op mij grooteren indruk gemaakt heeft dan de woorden van den Minister gedaan hebben. die evenals altijd overvloeien van welwillendheid.

Wij hebben het niet alleen gezien thans bij Curaçao, maar ook bij Suriname. De Minister heeft liet vorige jaar gezegd, dat hij binnen het jaar zou komen met een algemeen plan. Een jaar latei' is hij gekomen en heeft hij gezegd: ik heb wel een plan gemaakt, niaar het is in duigen geworpen. Hij heeft omtrent Suriname toegezegd, dat hij drie ambtenaren zou zenden en een jaar later is hij gekomen met de mededeeling, dat hij wel het plan heeft gehad, maar dat hij er niet toe is kunnen komen.

Thans gaai het om een punt, dat een gebiedsdeel zeer ernstig beroert, waaraan voor de stemming van het gebiedsdeel zeer groote gevolgen zijn verbonden.

Het gaat nu in de eerste plaats om de vraag, of de Kamer ria de woorden van den Minister voldoende vertrouwen kan hebben, dat het overleg heropend zal worden.

Indien het dat punt alleen betrof en indien het alleen betrof de houding van de Regeering, zou ik zeggen: Ja, op dit punt ben ik ook wel hevredigcl. maar het betreft niet alleen de houding der Regeering; het betreft ook de houding van den Gouverneur, en nu zou ik meenen, dat het uitermate nuttig is voor de versteviging van den wensch, om tot overleg te komen ook van den kant van den Gouverneur, om te doen zieu, dat het dezer Kamer ernst is. om te wachten met de beslissing over dezen post, totdat wij nader een en ander van het overleg zullen gehoord hebben en tot ook wij gezien hebben, dat op behoorlijken, redelijken grondslag overleg is gepleegd. Dat is wenschelijk tegenover Curaçao.

Nu komt daarbij, dat het niet alleen geldt de vraag van het overleg; het geldt ook de vraag van de organisatie. Dat is dus de quaestie. of de organisatie. zooals de Minister voornemens is die te bevorderen, inderdaad zal zijn in overeenstemming met art. 153 van het Regeeringsreglement, dus met de bepaling, dat de procurcur-geiieraal hoofd der politie is op Curaçao.

De Minister heeft nu, om het vertrouwen te krijgen der Kamer. gezegd: Och mijne heeren, het is zulk een eenvoudige zaak; ze is

volstrekt niet zoo ingewikkeld, dat gij ze niet aan mij kunt toevertrouwen. Deze woorden echter kom(>ik moet het tot mijn spijt zeggen, te laat, omdat de Minister enkele dagen geleden heeft gezegd, in zijn antwoord aan den heer Beumer:

> „Nu zal men zeggen: heeft men bij dat artikel van het Koninklijk besluit dan niet gedacht aan artikel 153 van het Regeeringsreglement? Zeer zeker, ik zou bijna zeggen: natuurlijk is daaraan gedacht."

En toen heeft deze zelfde Minister van Koloniën betoogd, dat het Koninklijk besluit, zooals liet daar ligt, niet in strijd is met artikel 153 van het Regeeringsreglement. Welnu, als nu na enkele dagen deze zelfde Minister hirr komt zeggen: Het is wel onwettig, maar gij kunt het aan mij overlaten, dan, Mijnheer de Voorzitter, zeg ik: Het spijt mij wel, maar dat vertrouwen heb ik thans niet meer, dat het Koninklijk besluit, dat nu zal worden tot stand gebracht, inderdaad ook in zijn uitwerking geheel en al zal voldoen aan den eisch van die bepaling.

Wil men een voorbeeld, dat de scherpe juridische omlijning, het trekken van juridische consequenties in handen van dezen Minister — ik bedoel daarmee overigens niets persoonlijks — niet veilig is, dan heeft de Minister zelf dat voorbeeld aan de hand gedaan door zijn antwoord op mijn bezwaar ten aanzien van artikel 99 van het Regeeringsreglement. Wat is dat bezwaar? Dit. Dat, hoc mrn ook mag denken over de billijkheid van de kostenverdeeling van de militaire politie, artikel 99 van het Regeeringsreglement, zooals het daar ligt, verbiedt om een deel van de kosten der landmacht te leggen op Curaçao. Het antwoord van den Minister daarop is: Het is toch zoo billijk, Mijnheer de Voorzitter! Het moge billijk zijn, maar de wet verbiedt het. Daarom kan men, zooals thans de zaak ligt, ook uithoofde rail artikel 99 niet een deel van de kosten der landmacht brengen ten laste van Curaçao, zooals artikel 4 der begrooting het omschrijft.

Wij staan hier voor een serie van overwegingen. De Kamer mogc zich bedenken, dat het niet geldt een binnenlandsche aangelegenheid, maar een aangelegenheid, die van eminent belang is voor een overzeesch gebiedsdeel, hetwelk na ontvangst van het Voorloopig Verslag dezer Kamer op de begrooting voor Curaçao een zucht van verlichting hrrft geslaakt en gezegd: Ziedaar gelukkig een Volksvertegenwoordiging iii Nederland, die iets begrijpt van wat hier omgaat, die den Minister op dezen weg niet wil volgen. De Kamer heeft reeds eenmaal ill deze zelfde aangelegenheid den Minister het vertrouwen gegeven nn zij is daarmee niet goed uitgekomen. Het is niet anders dan de plicht der Kamer, in eigen hand te houden de zekerheid, dat wal zij wenscht en wat de Minister toezegt, ook tot stand zal komen. Wil zij dat, dan moet zij het artikel 24 der begrooting, zooals het thans luidt, niet aanvaarden, doch het ingediende amendement aannemen.

De heer **van Vuuren:** Mijnheer de Voorzitter! Het was aanvankelijk mijn voornemen om mijn stem te geven aan het amendement van den heer Joekes. Een vorig jaar heb ik dat niet gedaan op grond van een toezegging, die ik van den Minister mocht ontvangen. Naar mijn meening is die toezegging niet nagekomen op de wijze, waarop ik meende dat te mogen verwachten en is met name tot dit overleg niet het initiatief genomen door de Regeering, van wie dit m.i. had moeten uitgaan. Als de Minister dan ook zoo straks in den loop zijner rede heeft gezegd, dat ten volle is voldaan aan die toezegging, dan ben ik dat absoluut en volstrekt mrt hem oneens. Ik heb dus weinig neiging om, nadat ik een vorig jaar een toezegging heb gehad, waaraan m.i. geen gevolg is gegeven, opnieuw op ern toezegging af te gaan, als in eerste instantie door den Minister is gedaan. De nadere toezegging van den Minister, zoo straks aan de geheele Kamer gedaan omtrent dat overleg, is zoo absoluut, dat ik mij met geen mogelijkheid een Minister zou kunnen voorstellen, die, ik zou haast zeggen, zich zou vermeten, een dergelijke toezegging niet geheel in overeenstemming met de duidelijk gebleken bedorling van de Kamer na te komen. Op dien grond zal ik voor mij persoonlijk, ik weet niet of al mijn vrienden er zoo over denken, zij het aarzelend, mijn stem aan dit amendement niet kunnen geven.

De heer **van Roetzelaer van Dubbeldam:** Mijnheer de Voorzitter! Ik kan mij iii hoofdzaak aansluiten bij hetgeen door de heeren Bijleveld en van Vuuren gezegd is, al wil ik mij losmaken van de argumenten, die zij gebezigd hebben. Ik erken volmondig, dat ik zeer wel kan komen in den gedachtengang van den heer Joekes en in bel amendement, zooals dat voorgesteld wordt; zelfs rnoet ik toegeven, dat de loop van zaken grond geeft om hier met een dergelijk amendement te komen. En toch kan ik niet anders gevoelen dan dat, wanneer dit amendement door de Kamer zou worden aangenomen, al werd dan ook door den voorsteller alles gedaan om er een anderen schijn aan te geven, dit zou iieerkomen op een motie van wantrouwen tegen dezen Minister. De Minister is nu met zulke positieve toezeggingen gekomen en hccft zoo duidelijk gezegd waar het op aankwam en heeft zich zoo bereid verklaard tot alle mogelijke tegemoetkoming, dat mijn partijgenooten en ik onmogelijk onze stem aan dit amendement kunnen geven.

De heer **Koningsberger,** *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! Het heeft mij genoegen gedaan, de beide laatste sprekers te hebben gehoord. Daarentegen dort het mij van hartc leed, dat het mij niet gelukt is liet vertrouwen van den heer Joekes te winnen. Tli meende na de categorische verzekering, die ik hier heb gegeven, wel eenige aanspraak op dat vertrouwen te mogen maken. De heer Joekes heeft andermaal ter sprake gebracht de stemming, die in het algemeen op Curaçao zou heerschen, maar ik meen hier

te mogen herhalen, dat die vermeend ongunstige stemming toch eigenlijk door niets is bewezen.

En ik wil er aan herinneren, hoe herhaalde artikelen in de pers, door één ontevredene geschreven, ten slotte véél meer indruk maken dan het zwijgen van honderd en mrcr personen, die wel tevreden zijn en die zich niet uiten en daartoe ook geen aanleiding vinden.

In de tweede plaats heeft de heer Joekes gezegd: Ja, wat dat overleg betreft, daarin vertrouwen wij den Minister wel, maar ik ben niet zeker van de houding van den Gouverneur.

Mijnheer de Voorzitter! Tk kan mij niet voorstellen, dat onder deze omstandigheden de Gouverneur niet zijn volle medewerking aan het slagen van dit overleg sou willen verleenen.

Wat bctrrft de kosten van dr landmacht, zeer zeker, voor zoover die landmacht zuiver als zoodanig optreedt, moeten naar artikel 99 van het Regeeringsreglement die kosten geheel door het Moederland worden gedragen, maar waar de landmacht, naast haar eigenlijke functie, ook den politiedienst zal waarnemen, blijf ik er bij, rlat het billijk is, dat de kosten van de uitoefening van die functie ook door Curaçao worden gedragen.

Tk moet nogmaals mijn spijt betuigen over liet gemis van vertrouwen van den heer Joekes. in mijn beleid gesteld, en blijf er bij. dat het mij zeer aangenaam zou zijn, indien de Kamer dit amendement niet zon willen aanvaarden.

De **Voorzitter:** Ik geef thans het woord aan den voorzitter der begrootingscommissie, om het oordeel van de commissie over het amendement mede te deelen.

De heer **van Boetzelaer van Dubbeldam,** voorzitter van de begrootingscommissie: Mijnheer de Voorzitter! Van de begrootingscommissie zijn twee leden vóór het amendement, terwijl drie leden meenen, de aanneming van het amendement aan de Kamer te moeten ontraden.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het amendement van den heer Joekes c.s. (Stuk n°. 12) wordt verworpen.

Onderartikel 24 wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Volledigheidshalve drukken wij hier den inhoud van het genoemde stuk no. 12 af.

Ondergeteekenden stellen voor *artikel* 24 sub **artikel I** van het wetsontwerp tot vaststelling van de Curaçaosche begrooting voos het dienstjaar 1928 te lezen als volgt:

Artikel 24. Bovenkleeding en schoeisel voor de politie f 8500.

Toelichting.

Het amendement heeft ten doel, overeenkomstig het Kamervotum van 11 Mei 1927, nader overleg te doen plaats hebben met den Kolonialen Raad omtrent de reorganisatie van de politie op Curaçao, alvorens omtrent de uitvoering dier reorganisatie eene definitieve beslissing wordt genomen.

De ondergeteekenden zijn van oordeel. dat zoodanig overleg dient vooraf te gaan aan de beschikbaarstelling van de voor de reorganisatie vereischte middelen. Eerst daarna toch zullen de Staten-Generaal zich een gegrond oordeel kunnen vormen over de vraag, of bij de reorganisatie met de wenschen van het vertegenwoordigend lichaam op Curaçao in voldoende mate is rekening gehouden en of de ten behoeve dier reorganisatie getroffen regelingen in overeenstemming zijn rntt de wet, in het bijzonder niet artikel 153 van het Regeeringsreglement van Curaçao.

Zij stellen daarom voor heb thans onder artikel 24 der Curaçaosche begrooting uitgetrokken bedrag van f 86.625. zijnde het in 1928 door Curaçao te vergoeden gedeelte der kosten van de landmacht, te schrappen en daarvoor in de plaats te stellen de hierboven in hel amendement genoemde, door den Kolonialen Raad aangenomen post ten behoeve van kleeding en schoeisel voor de politie.

JOEKES.
MARCHANT.
OUN.
IJZERMAN.

Wegens gebrek aan plaatsruimte zullen wij onze mededeelingen omtrent het verhandelde over de instelling der Militaire Politie in Curaçao voortzetten in de eerste aflevering van den volgenden jaargang.

Eeuwfeest Koninklijke Militaire Academie.

De feestcommissie heeft ons, mede namens den Gouverneur van de Koninklijke Militaire Academie, verzocht aan belanghebbenden in herinnering te brengen, dat oud-cadetten, oud-leeraren en -ambtenaren van de K. M.,\. die — zonder zich vooralsnog tot deelneming te verbinden — alle circulaires en mededeelingen voor reunisten, uitgaande van de feestcommissie, wenschen te ontvangen, verzocht worden hunne visite-liaartjes rnet vermelding van tegenwoordigen rang en van adres te zenden aan: *Den Secretaris-Penningmeester van de Feestcommissie, Koninklijke Militaire Academie, Breda.*

Gaarne voldoen mij aan dit verzoek, hopende dat onder onze lezers een flink aantal belangstellenden zullen worden gevonden en onder uitspreken van onze beste wenschen voor het welslagen van het eeuwfeest.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Verzekering voor gezinspensioen.

De in het vorig nummer van het M. R. T. opgenomen uitspraak van den Centralen Raad van Beroep [1]) in het geschil tusschen den Minister van Oorlog en den Militairen Pensioenraad in zake het sluiten van eene verzekering tot behoud van gezinspensioen krachtens de Militaire Weduwenwet 1922 door den Heer A., met reserveplicht gepensionneerd officier, thans ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240), verdient eene nadere beschouwing.

Vooraf moge echter eene korte uiteenzetting worden gegeven van de regeling tot het sluiten van eene verzekering tot behoud van uitzicht op gezinspensioen, zooals de Militaire Weduwenwet 1922 die bevat voor hen, die als militair zonder pensioen worden ontslagen. De militair, die bij zijn ontslag als zoodanig gehuwd is, kan voor zijne echtgenoote en hare kinderen het behoud van uitzicht op pensioen tegen betaling van eene zekere premie verzekeren. Deze verzekering vervalt van rechtswege zoodra de verzekerde uit anderen hoofde voor zijne eventueel na te laten betrekkingen pensioengerechtigd wordt ten laste van het algemeen burgerlijk pensioenfonds. Deze bepaling vloeit logisch voort uit het beginsel, zoowel door de Militaire Weduwenwet 1922 als door de Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240) gehuldigd, dat n.l. slechts één pensioen, en wel het hoogste, mag worden toegekend ingeval de eerstaangehaalde zoowel als de laatstvermelde wet aan de door den overledene nagelaten betrekkingen pensioenaanspraken verzekerde.

De Heer A. nu was op 30 September 1924 met reserveplicht gepensionneerd als officier en daags daarna herplaatst als ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240). Zooals de Militaire Weduwenwet 1922 destijds luidde, was hij voor zijne eventueel na te laten betrekkingen krachtens die wet pensioengerechtigd, terwijl die betrekkingen tevens een gelijk uitzicht ontleenden aan de Pensioenwet 1922. Bij een eventueel overlijden van belanghebbende hadden zijne familieleden dus moeten kiezen, krachtens welke wet zij wenschten gepensionneerd te worden.

Met ingang van 1 Juli 1925 werd evenwel de Militaire Weduwenwet 1922 gewijzigd in dier voege, dat de met reserveplicht gepensionneerde beneden den 60-jarigen leeftijd in het algemeen zou zijn gelijkgesteld met den zonder pensioen ontslagen militair, d.w.z. hij verloor zijn bestaand uitzicht op gezinspensioen,

[1]) Zie M. R. T. XXIII, blz. 413 e.v. Red. M. R. T.

tenzij hij tot behoud daarvan eene verzekering sloot tegen betaling van een zekere premie.

De Heer X. verloor hiermede zijn — sluimerend — uitzicht op gezinspensioen als gewezen officier.

Om redenen, welke hier onvermeld mogen blij\-en, heeft belanghebbende zich daarna tot den (burgerlijken) Pensioenraad gewend met verzoek, hem het bedrag op te geven van de premie, welke hij verschuldigd zou zijn voor eene verzekering tot behoud van de pensioenvooruitzichten, welke hij tot 1 Juli 1925 krachtens de Militaire Weduwenwet 1922 had, doch voormeld College meende geen betalingen ter zake in ontvangst te kunnen nemen, omdat de Heer A., ambtenaar zijnde, reeds voor zijn gezin pensioengerechtigd was en eene verzekering volgens de Militaire Weduwenwet 1922 derhalve nimmer resultaat kon opleveren. Belanghebbende heeft daarop den Militairen Pensioenraad — het college belast inet de uitvoering van voormelde mei — verzocht, hem tot dc gewenschte verzekering toe te laten, waarop gunstig werd beslist op grond van de overwegingen, welke men in de uitspraak van den Centralen Raad uitvoerig vermeld vindt. De Minister van Oorlog, die met de genomen beslissing in kennis was gesteld, achtte de gesloten verzekering echter in strijd met de wet en kwam dientengevolge in beroep op de gronden, welke men eveneens in de uitspraak vindt aangehaald.

De behandeling van het geschil in openbare zitting leverde al dadelijk een merkwaardig punt van verschil op. De gemachtigde van den Militairen Pensioenraad betoogde n.l., dat van de genomen beslissing geen beroep zou openstaan omdat zij „geen enkele verbintenis trri opzichte van eenig recht op pensioen" zou inhouden. Deze uitlating was op zijn minst genomen zonderling, waar de Minister den Militairen Pensioenraad had verzocht eene *voor beroep vatbare* beslissing Ir willen nemen, aan welk verzoek de Raad had voldaan. Maar ook overigens dort dit verweer eenigszins vreemd aan, want daaruit zou niet meer of minder blijken, dat men wel tot eene verzekering tot behoud van uitzicht op gezinspensioen zou kunnen worden toegelaten zonder dat echter zoodanig uitzicht bestaât. Zij, die zouden beweren, dat de wetgever zulks heeft gewenscht, zullen te tellen zijn. Het valt dan ook te betreuren, dat de Centrale Rand van Beroep dit verweer niet uitdrukkelijk verworpen heeft; de Raad spreekt rrvan onder de volgende bewoordingen: „ook al mocht de juistheid van dit laatste" (n.l. van dat verweer) „worden aangenomen", dus vermoedelijk deelt het college dat inzicht niet. Het zou echter veel beter zijn geweest indien de Raad zich hier positief had uitgelaten; zulks zou meer waarde voor de verzekerden hebben gehad clan het nu gevoerde betoog, dal bij de bestreden beslissing „partij van rechtswege wordt toegelaten tot de betaling der bijdragen bedoeld in voormeld art. 11, welke toelating een reeds thans bestaande bevoegdheid betreft en van belang is voor de door hem te betalen bijdrage;" en „dat dus die

beslissing eene is als bedoeld in art. 19*a* I onder b. der Militaire Weduwenwet, zoodat klager tegen haar beroep kon instellen". Want door deze overweging scheidt de Centrale Raad van Beroep feitelijk de bevoegdheid tot betaling van bijdrage af van het recht op pensioen, uit de verzekering voort\-loeiende, van de eventueel door den verzekerde ria te laten betrekkingen, en deze twee zaken zijn naar onze bescheiden meening onscheidbaar. De verzekerde verplicht zich tot liet betalen van bijdragen; het fonds inoet daar eene verplichting tegenover stellen en deze kan niet anders zijn dan de erkenning van het recht op pensioen van de door den verzekerde begunstigde betrekkingen. De overweging van den Centralen Raad leidt er nu toe, dat in het geval van den Heer A. bij diens onverhoopt overlijden voormelde Raad zal moeten beslissen dat aan de verzekering geen recht op gezinspensioen kan worden ontleend omdat aan de nagelaten betrekkingen reeds pensioen is toegekend krachtens de Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240), cn dit kan toch nimmer liet doel bij het sluiten eener verzekering zijn.

Hoc is de Centrale Raad er toe kunnen komen om eene uitspraak in voormelden geest te doen? De Raad redeneert aldus: de Heer A. had als gewezen officier aanspraak op pensioen voor zijn gezin vóór 1 Juli 1923; ten gevolge van de op dien datum in werking getreden wijzigingen der Militaire Weduwenwet 1922 verloor hij dat recht, tenzij hij zich hei behoud daarvan verzekerde. Die wijzigingen hadden ten opzichte van de met reserveplicht gepensionneerden geen ander doel dan hen voor hun uitzicht op gezinspensioen te doen betalen, en als de wet nu niet me! duidelijke woorden den Heer A. *verbiedt* eenc zoodanige verzekering te sluiten, dan moet hij daartoe worden toegelaten. Een verbod als door den Raad gewenscht bestaat nict, want in artikel *19* der wet wordt gesproken van het „verkrijgen" van een nieuw uitzicht op gezinspensioen en dit doelt dus op een *toekomstige* gebeurtenis en niet op eene reeds vóór 1 Juli 1925 plaats gehad hebbende herplaatsing als ambtenaar. De vraag had hierbij echter toch ook wel mogen worden gesteld: bereikt de Heer A. iets met het sluiten eener verzekering? Vaststaat, dat zijn gezin niet uit tweeërlei hoofde pensioen uit het algemeen burgerlijk pensioenfonds mag genieten. Derhalve kan hij zich bezwaarlijk iets verzekeren dat zal blijken een luchtbel te zijn.

Maar ook overigens blijkt overtuigend, dat de wetgever voor het geval, waarin de Heer A. verkeerde, geen uitzondering heeft willen maken op voormelden algemeenen regel nopens het gelijktijdig genieten van twee gezinspensioenen. Want het beroep op artikel 2 der Wet van *27* Juni 1925 (*Staatsblad* N°. 279), dat de Militaire Pensioenraad doet ter ondersteuning van zijn betoog, gaat toch bezwaarlijk op. Blijkens de memorie van toelichting toch dient hrt bepaalde bij voormeld artikel voor hen, die vóór 1 Juli 1925 opnieuw uitzicht op gezinspensioen hadden verkregen doch tot lager bedrag dan het geval was vóór zij den actieven militairen dienst

verlieten, in de gelegenheid te stellen eene bij-verzekering te sluiten tot het nadeelig verschil. Zoodanige bijverzekering toch moet worden gesloten binnen den tijd van drie maanden na het opnieuw verkrijgen van uitzicht op gezinspensioen, en daarom stelde de wet de fictie, dat zij op 1 Juli 1925 waren herplaatst. De Militaire Pensioenraad en de Centrale Raad van Beroep concludeercn nu uit het feit, dat dit artikel 2 niet spreekt van hen, dir hij herplaatsing vóór 1 ,Juli 1925 een gelijk of hooger uitzicht op gezinspensioen verkregen dan zij als actief-dienend militair laatstelijk hadden, dat speciaal deze gewezen militairen bevoegd zouden zijn, hun verloren gegane uitzichten door verzekering te behouden, zulks in tegenstelling mrt hen, die op of nà 1 Juli 1925 zijn of worden herplaatst. Deze conclusie ligt niet zeer voor de hancl, omdat zij lijnrrclit ingaat tegen den algemeenen rrgel, en beide colleges kcnncn dus wel groote waarde toe aan het woord „verkrijgen" in artikel 19, eerste lid, der Militaire Weduwenwet 1922. Of dat terecht is, mogen wij nu nog even nagaan. De hoofdzaak, waarom het in deze gaat, is dezc: „Militairen die zonder pensioen *worden ontslagen,* kunnen..... zich, totdat zij hetzij als militair of als gepensionneerd militair. hetzij als ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240) opnieuw voor die betrekkingen (cl.w.z. vrouw en kinderen) uitzicht op pensioen *verkrijgen,*..... het behoud verzekeren van dat uitzicht overeenkomstig de bepalingen dezer wet." Er wordt dus gesproken in het eerste litl van militairen. die *worden ontslagen,* en niet van hen. die reeds *zijn* ontslagen; dientengevolge *kon* hierop geen andere uitdrukking volgen clan „verkrijgen", inderdaad iets toekomstigs, d.w.z. iets dat nà het ontslag zou komen. En als clan het tweede lid van artikel 19 spreekt van: „Gelijke bevoegdheid als in het vorige lid omschreven, hebben de met reserveplicht gepensionneerde militairen (voor zooveel militaircn beneden den rang van officier betreft. indien zij op of nà 23 Januari 1909 den dienst hebben verlaten)....." . dan dient daaruit dus niets anders te worden gelezen dan dat zij bevoegd zijn tot het sluiten der verzekering totdat zij *nà hunne dienstverlating* opnieuw uitzicht op gezinspensioen verkrijgen, doch is het ecne ongeoorloofde uitbreiding wanneer rncn daarvan rnaakt: totdat zij *nà 1 Juli 1.925* opnieuw uitzicht verkrijgen.

Achten wij uit dien hoofde de uitspraak van den Centralen Raad van Beroep in deze minder juist, de slotoverweging van dit college, ..dat, indien de wet van 1925 aan een vóór 1 Juli 1925 plaats gehad hebbende herplaatsing van iemand in de positie van partij van rechtswege het verlies van het recht op behoud van bedoeld uitzicht had willen verbinden, dit uitdrukkelijk in die wet had moeten zijn bepaald, doch dat een dergelijke bepaling ontbreekt;" is bepaaldelijk foutief in hare algemeenheid. Hoc kon anders de Wet van 27 Juni 1925 (*Staatsblad* n'. 279) in het tweede lid van haar artikel 2 eene regeling treffen om het sluiten van eene *bij-verzekering* door hen, die vóór 1 Juli 1925 zijn herplaatst, mogelijk te maken? In den

gedaclitengang van den Centralen Raad toch hebben deze personen de bevoegdheid oni hun vroeger uitzicht *volledig* te verzekeren, en daar eene bij-verzekering slechts mogelijk is wanneer een deel van dat vroegere uitzicht **is** *verloren gegaan*, is de strekking vaii de wet positief geen andere dan dat de herplaatsing als ambtenaar vóór 1 Juli 1925 voor het bedrag van het nieuw verkregen uitzicht van invloed is op de bevoegdheid tot het sluiten eencr verzekering om het vroegere uitzicht op gezinspensioen te behouden.

J. T'.

VRAGENBUS.

Een der garnizoenscommandanten vroeg onze zienswijze omtrent het onderstaande:

Als garnizoenscommandant meen ik mij op het standpunt te moeten stellen, dat ik, na toepassing van art. 11 R. L., geen bevoegdheid meer heb in te grijpen in den gang van het rechtsgeding, dat aanvangt met het verhoor van beklaagde door den Officier-Commissaris, en vervolgd wordt met het opzenden van de verhooren naar den Auditeur-Militair.

Ik beroep mij hiervoor op art. 21 R. L., waarin staat, dat zoodanige informatiën worden genomen, als de Officier-Commissaris vermeenen zal te behooren.

(Ik kan niet aannemen, dat onder „hij" in genoemd artikel wordt bedoeld: „dien Commandant").

De Officier-Commisaris is een ter zake beëdigd persoon, de garnizoenscommandant niet. Nergens staat iets over de verdere bemoeienis van den garnizoenscommandant in loopende strafzaken; hij mist derhalve naar mijne opvatting iedere bevoegdheid tot het uitoefenen van invloed op den gang van het proces.

Zijn de informatiën niet volledig geweest, dan zal — in mijn gedachtengang — de Auditeur-Militair zulks den Officier-Commissaris moeten doen kennen, niet den garnizoenscommandant.

De Officier-Commissaris en de Secretaris zijn dan ook, in het tijdperk, loopende tusschen de informatie en het bijeenroepen van den krijgsraad, aan hun garnizoen gebonden (art. 39 R. L.): voor den garnizoenscommandant is zoo'n bepaling niet gemaakt.

Mitsdien bevorder ik, dat de stukken van den Officier-Commissaris mij onder zegel worden aangeboden; ik zend ze dan, zonder het zegel te verbreken, door (art. 26 R. L.).

Ik weet dus niets omtrent den loop van het geding; alleen weet ik, wanneer de informatiën zijn afgeloopen (art. 113 R. L.).

Intusschen is mij bekend, dat in verschillende garnizoenen anders wordt gehandeld. De Officier-Commissaris doet de „stukken" naar het garnizoensbureau brengen, waar de garnizoenscommandant (en wellicht adjudanten en verdere onbevoegden) er kennis van neemt.

Sommige garnizoenscommandanten maken zoo noodig opmerkingen, en gelasten (of bevelen aan) wijzigingen of aanvullingen; anderen verzegelen de stukken en zenden ze door.

Voor die tusschenkomst van den garnizoenscommandant pleit wellicht de redactie van art. 26 R. L., waarin staat, dat hij de verhooren enz., gezegeld verzendt, waaruit men zou kunnen afleiden, dat hij ze ongezegeld ontvangt. (Men kan er echter met

evenveel recht uit lezen. dat hij ze gezegeld ontvangt, en in dien toestand doorzendt).

Voorts kan zijn tusschenkomst er op wijzen, dat hij in de gelegenheid moet zijn, kennis van den inhoud der stukken te nemen, wat weer zou mede brengen zijn bevoegdheid, om wijzigingen of aanvullingen te doen aanbrengen.

Verder kan men de meening zijn toegedaan: de garnizoenscommandant commandeert liet houden der informatiën, hij moet dus kunnen nagaan, of aan zijn bevel voldoende gevolg is gegeven.

Mij komen de argumenten, die vóór de bevoegdheid van den garnizoenscommandant pleiten, zwakker voor, dan die, welke er tegen pleiten.

Daar het onderwerp ons vooral voor de practijk van belang voorkomt laten wij gaarne hieronder onze meening en beschouwingen volgen.

De verhouding van den garnizoenscommandant ten opzichte van den officier-commissaris is in de militaire rechtspleging niet duidelijk belijnd. Om zich daarvan een goed denkbeeld te maken is het zaak zich rekenschap te geven van de functiën die aan elk hunner in liet militaire strafproces zijn opgedragen, na te gaan waar de aanrakingspunten liggen om vervolgens te besluiten hoc de verhouding, mrt inachtneming van ieders wettelijke bevoegdheden, in het belang der Justitie het best kan worden opgevat.

Het gerechtelijk vooronderzoek is blijkens art. 21 R. L. gegeven in handen van den officier-commissaris, die daartoe speciaal benoernd en beëedigd wordt en aan wien dc wetgever — althans sinds de wijziging der militaire rechtspleging door de wet van **31** October 1912, (Stbl. n°. 337) — eene rol heeft toegedacht ongeveer gelijkwaardig aan die van den rechter-commissaris in gewone strafzaken, d.i. eene zelfstandige rol. Dit blijkt wel uit de §§ 2 en **3** van het gemeenschappelijk schrijven van de Ministers van ,Justitie, Marine en Oorlog d.d. **20—23—30** Mei 1910 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. bij welk schrijven de sinds **1903** aanhangige wijziging weder Ier hand genomen werd. (Gedrukte stukken. zitting 1909 — 1910. n°. **17**). Eene uitlegging van art. 21 R. L. waarbij uit dat artikel worclt gelezen, dat de officier-commissaris zoodanige informatiën zal nemen als de garnizoens-commandant zal vermeenen te brhooren, is, hoewel taalkundig niet onmogelijk. o.i. niet in overeenstemming met het karakter van de functie van den officier-commissaris, zooals dat niet alleen uit bovengenoemden brief, maar ook uit de geheele wettelijke regeling van de informatiën blijkt.

Hieruit volgt echter niet. dat de garnizoenscommandant na de verwijzing geenerlei bemoeienis meer met de informatiën zou hebben en zelfs de stukken, welke hem na afloop van het onderzoek in handen komen, niet zou mogen lezen. Ruiteri de residentie van den krijgsraad zal hij die stukken onder zegel verzenden aan den auditeur-militair; de voorzorg der verzegeling kan slechts worden

beschouwd als een veiligheidsmaatregel om te voorkomen, dat onderweg een of meer der stukken zoek raken of in onbevoegde handen komen; met de verhouding van den garnizoenscommandant tot den officier-commissaris heeft dat verzegelen niet te maken. Wij schreven daarover reeds eerder (M. R. T. XII. blz. 419) bij onze bespreking van de „Gids in Justitiëele Zaken", voorzoover betreft het aanhangig maken van eene zaak bij den krijgsraad en het verhoor van den officier-commissaris, door kapitein J. X. Maas en 1sten luitenant W. J. M. Linden. Kortheidshalve mogen wij naar het destijds door ons geschrevene verwijzen, onder bijvoeging, dat er verscheidene gevallen kunnen voorkomen, waarin de garnizoenscommandant tijdens de informatiën een beslissing moet geven, waartoe somtijds kennisneming der stukken onontbeerlijk is. Zoo bijv. bij de beoordeeling der al- of niet gegrondheid van redenen van recusatie tegen den officier-commissaris of den secretaris ingebracht door den beklaagde (art. 45 en 46 R. L.) of wanneer tijdens de informatiën blijkt, dat de beklaagde nog van een ander strafbaar feil mort worden verdacht, of wanneer tegen andere militairen onder den garnizoenscommandant ressorteerende, verdenking van deelneming aan het strafbare feit mocht rijzen. Onmiskenbaar heeft de wet een gedeelte van de functiën van het Openbaar Ministerie ter uitoefening aan den garnizoenscommandant gegeven, met name de eindbeslissing over en het e.q. verrichten van het noodige ter instelling en deels ook ter voortzetting van de strafvervolging. De auditeur-militair speelt daarbij slechts de rol van adviseur. [1]) Wij achten het dan ook zeker niet strijdig met de bedoeling der wet, dat de garnizoenscommandant, zooals soms schijnt te gebeuren, aanvulling van het onderzoek gelast wanneer hem dit noodzakelijk voorkomt. Vooral bij informatiën buiten de residentie van den krijgsraad, tegenwoordig het meest voorkomende geval, is er veel voor te zeggen om de verhouding tusschen den garnizoenscommandant en den officier-commissaris op te vatten in den geest als art. 183 Wetboek van Strafvordering aangeeft voor die tusschen den officier van justitie en den rechter-commissaris. Daar wordt bepaald, dat de rechter-commissaris den officier van justitie de stukken van het gerechtelijk vooronderzoek mededeelt zoo dikwijls deze dit verlangt en dat, indien de medegedeelde stukken den officier van justitie daartoe aanleiding geven, hij de vereischte vorderingen tot nader onderzoek doet. Wij zien niet over het hoofd, dat bij de wijzigingen die de R. L. krachtens de wet van 31 October 1912, Stbl. n°. 337 heeft ondergaan, de oude artikelen 51 en 52, welke den officieren-commissarissen de verplichting oplegden om na ieder verhoor van beklaagden of getuigen rapport te doen aan den commandeerenden officier, zonder meer geschrapt zijn, maar

[1]) Zie over de positie van den openbaren aanklager deel II van ons Tijdschrift bladzijde 254 v., waarbij men in het oog houde, dat sedert wetswijziging plaats had. Doch in hoofdzaak is het daar voorkomende nog altijd juist.

men zal ons moeten toegeven, dat de opheffing van die verplichting voor den garnizoenscommandant niet eene verplichting tot algeheele onthouding heeft geschapen. Zoodanige onthoudingsplicht heeft de wet nooit gekend en kent ze nu nog niet. Houdt de garnizoenscommandant buiten de residentie van den krijgsraad zich geheel afzijdig van de informatiën dan kan zulks soms ten nadeele der Justitie zijn. Wanneer na opzending der stukken aan den auditeur-militair blijkt, dut nog aanvulling van het onderzoek moet plaats hebben, dan kan de garnizoenscommandant ter residentie van den krijgsraad de zaak bij den officier-commissaris *aldaar* aanhangig maken. Maar die aanvulling had beter en met minder tijdverlies kunnen geschieden als de garnizoenscommandant vóór de verzending der stukken haar gevorderd had van den officier-coinmissaris zelven, die de informatiën heeft genomen. Gesteld natuurlijk, dat hij de leemte had opgemerkt. In het algemeen zal het onderzoek er eer mede gebaat dan door geschaad worden, wanneer de garnizoenscommandant er een wakend oog op houdt en zoo noodig aanvulling vordert. Den officier-commissaris wordt daarmede niet ie kort gedaan. Hij doet. volgens de wet, wat hij denkt dat ter zake noodig is en voegt daarbij nog hetgeen de garnizoenscommandant ter zake noodig mocht achten. De laatste is uithoofde van zijn militaire positie de lastgever tot het gerechtelijk onderzoek en moet uit dien hoofde ook bevoegd zijn om toe te zien, dat het onderzoek naar behooren geschierlt. Hij zal bijv. den officier-commissaris op diens plicht mogen en moeten wijzen wanneer deze de zaak noodeloos lang traineert. Daarmede willen wij geenszins zeggen, dal de garnizoenscommandant voortdurend den officier-cominissírris moet controleeren, hij moet zeer zeker den officier-commisaris in diens wettelijke positie eerbiedigen en mag dezen in geen enkel opzicht in de uitoefening vaii diens wettelijke bevoegdheden eenige hindernis in den weg leggen, maar hij mag zich ook riiet geheel afzijdig houden. Echter, zooals reeds werd opgemerkt, scherp is in de R. L. de verhouding niet geteekend en verschil van opvatting blijft in menig geval mogelijk. Wij gaven hierboven slechts in algemeenen zin aan hoe men zich die verhouding als het meest nuttig voor den loop vaii het onderzoek en het meest rationeel uit het oogpunt van wetstoepassing kan denken. Red. M. R. T.

IJIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN.

Gebruik van wapenen door militairen tot politioneele doeleinden.

Tri de Januari-aflevering van Mavors komt een artikel voor van Kapitein Jhr. D. W. Sickinghe oker: ..Hef verplicht en bevoegd gebruik van wapenen door militairen ook in vredestijd", welk artikel in clr Februari-aflevering vervolgd worclt. De bedoeling van den schrijver is om den lezers inzicht te geven in de verschillende wettelijke e.a. voorschriften, die hunne verantwoordelijkheid beheerschen wanneer zij. als militairen, van de wapens gebruik hebben gemaakt, voor politioneele doeleinden.

Het is te loven, dat de schrijver, die naar hij mededeelt zelf eenige malen voor het geval gestaan heeft plotseling eene beslissing te moeten nemen of en in hoeverre hij van de wapens moest en mocht gebruik maken, zich er toe gezet heeft, dat onderwerp te bestudeeren en het resultaat van zijne beschouwingen bekend tc maken.

Immers, bij gebreke van eene algemeene instructie die op de wrt zou moeten steunen, is de militair die op de hoogte wil komen in welke gevallen hij van de wapens mag of moei gebruik maken buiten Tiet krijgsbedrijf en hoever hij daarmede dan mag gaan, aangewezen op de studie van een niet gering aantal mettelijkc e.a. voorschriften, die op hem van toepassing zijn of kunnen zijn.

Daarbij kan het artikel van kapitein Sickinghe hem wegwijs maken. Tri hoofdzaak geeft het eene populaire verhandeling over de algemeene rechtvaardigingsgronden, overmacht (meer speciaal noodtoestand), noodweer, wettelijk voorschrift en ambtelijk bevrl. toegelicht met voorbeelden en eenige rechterlijke beslissingen, voorts eenige ter zake dienende legerorders — o.a. over het schirteii op ontvluchtende arrestanten (L. O. 1920, n°. 260) en het overbrengen van arrestanten (L. O. 1918, n°. 100) — en een uittreksel van de bekende aanschrijving van den Minister van Oorlog van 10 Juni 1927, IIe Afd., n°. 47. waarin aanwijzingen worden gegeven tr volgen bij het handhaven van de Krijgstucht. (Ook opgenomen in M. R. T. XXIII. blz. 1 e.v.).

Voorts worden besproken eenige artikelen van het oude Reglement op den Garnizoensdienst, vastgesteld bij Besluit van den Souvereinen Vorst can 11 Januari 1815, betreffende het vuren door schildwachten, die op hun post door onbekende personen worden genaderd ondanks waarschuwing. Wij moeten dienaangaande onder de aandacht brengen, dat dat Reglement met ingang van 1 Maart 1928 is ingetrokken bij het Kon. Besluit van 26 November 1927. n'. 34, waarbij tevens een nieuw Reglement op den garnizoensdienst is vastgesteld. Het is hier niet de plaats voor ecnr

beschouwing omtrent de vraag of eerstgenoemd besluit, uitgevaardigd onder de Grondwet van 1814, in zijn geheel zonder meer bij Koninklijk Besluit mocht worden ingetrokken. Nu dit gebeurd is, is het den militair in ieder geval geraden zich naar de voorschriften van het nieuwe Kon. Besluit te richten. Mrt betrekking tot het onderhavige onderwerp wijzen wij dan op de artikelen *35* en 40 van het nieuwe Reglement. Art. *35* betreft de verplichtingen van den wachtcommandant. Het luidt, voorzoover hier van belang:

1. Wanneer door de politie, de brandweer of militairen, dan wel, in ernstige gevallen. door burgers hulpverleening aan een wacht morclt gevraagd, geeft de wachtcommandant — wanneer de beschikbare tijd niet toelaat, ter zake orders aan den garnizoenscommandant of aan den officier van piket te vragen — daaraan gevolg, voorzoover zijne verplichtingen zich daartegen niet verzetten.

2. De commandant van dat gedeelte der wacht, hetwelk tot liet verleenen van hulp als bedoeld in het eerste lid wordt uitgezonden, geeft voorzoorer hij zulks mogelijk en gewenscht acht. gevolg aan de aanwijzingen en wenschen van dengene tot wiens beschikking hij is gesteld of tot wiens hulp hij is uitgezonden.

3. enz.

4. Ontvangt de wachtcommandant van ren der schildwachten de mededeeling van ern bijzonder voorval (art. 40), dan neemt hij de maatregelen welke bij noodig acht.

Art. 40 geeft eenige algemeene gedragsregels voor de schildwachten. Men treft daar o.a. in aan: 7. dc schildwacht moet — indien de omstandigheden dit gedoogen, na waarschuwing — desnoods inet kracht van wapenen de hrm opgelegde verplichtingen nakomen; *m.* de schildwacht, die aangevallen wordt, maakt zoo noodig van zijne wapenen gebruik. Tegenover bedreiging met geweld geeft hij op beslisten toon de waarschuwing dat hij, bij aanranding, tot gebruik van zijne wapenen zal overgaan.

In dit verband zouclcn wij dan willen opmerken, dat het bewijs der noodzakelijkheid van het wapengeweld door een schildwacht. die deswege strafrechtelijk ter verantwoording mocht worden geroepen door de wet gemakkelijk wordt gemaakt. De schildwacht heeft op dit gebied een rechtsvermoeden in zijn voordeel. En dat niet alleen bij noodzakelijkc verdediging tegen een aanval, maar in het algemeen wanneer hij zich op een der rechtvaardigingsgronden (overmacht, noodweer, wettelijk voorschrift of ambtelijk bevel) beroept. Immers art. 74 van de Invoeringswet militair straf- en tuchtrecht (Wet van 5 Juli 1921, Stbl. n°. 841) bepaalt onder 2°. dat de schildwacht, hij zoodanig beroep geacht wordt rechtmatig te hebben gehandeld totdat het tegendeel aannemelijk is gemaakt. Zijn bewering wordt dus als waar aangenomen, tenzij blijkt dat ze niet waar is.

Wat de bespreking der rechtskundige onderwerpen door kapitein Sickinghe betreft. wij weten hoe moeilijk het is om deze populair te

behandelen en toch juist te blijven. Wij willen dezen schrijver er dan ook geen verwijt van maken dat hij daarin niet altijd is geslaagd.

Zoo is, om enkele punten te noemen, ons niet duidelijk hor schrijver er bij komt het „dooden van een evenmensch" civiel-rechtelijk beschouwd zonder meer als eene rechtmatige daad te qualificeeren, en wij zouden zijne korte uitlegging van het begrip „wederrechtelijk". die luidt: „in strijd met hetgeen de wet voorschrijft", niet willen onderschrijven.

Zooals schrijver ook mededeelt, heeft het M. R. T. ter zake reeds meermalen voorlichting gegeven. Hij haalt o.a. aan de bijdragen van Mr. C. M. J. F. Goseling in M. R. T. XIV, pag. 127 e.v. en 343 e.v. en de als redactioneele mededeeling gegeven verhandeling over collectieve militaire delicten tegen de ondergeschiktheid in M. R. T. XXII, pag. 107 e.v. waarvan het laatste gedeelte meer bepaald met zijn onderwerp verband houdt.

Schrijver voorziet dat menig militair zich na kennisneming van het artikel onbevredigd zal voelen. omdat volledige voorschriften, waaraan de militair zich in ieder geval kan vasthouden niet kunnen worden gegeven.

Wij zijn echter overtuigd, dat de militair dir in moeilijke omstandigheden voor de vraag van het gebruik van wapengeweld komt te staan en wiens orders hem niet precies voorschrijven hoever hij daarmede gaan mag, de verantwoordelijkheid voor zijn optreden wel kan dragen als hij doordrongen is van het beginsel dat de mate van het geweld evenredig mort zijn aan het daarmede beoogde doel.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 29 Augustus 1927. [1])

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. T. van Beijeren, Kapiteins K. J. Adams, M. de Jong en H. C. van der Bijl.

Aud.-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

Raadsman: Dr. F. J. J. Trapman, te Leiden.

Art. 308 Swb.
Door schuld veroorzaken, dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, dof daaruit verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat; (aanrijding).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer,

op en jegens

Joh. Chr. G. K., oud 33 jaar, geboren te Roermond, Kapitein van het Regiment Genietroepen te Utrecht, beklaagde en gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij hei Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde bij Kon. Besluit van 18 Juli 1925. No. 8 met ingang van 25 Juli 1925 is benoemd tot Kapitein bij het Regiment Genietroepen;

Overwegende dal den beklaagde aan den voet van het hem op 17 Augustus 1927 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

[1]) Dit vonnis is bij Sententie van liet Hoog Militair Gerechtshof dd. 25 October 1927 in zijn geheel bevestigd.

dat hij op of omstreeks 8 April 1927 te Maartcrisdijk, als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig, rijdende op den openbaren rijweg, den Biltschrnweg, met eene snelheid van 25 h 30 K.M. per uur, in de richting van Utrecht naar De Bildt. terwijl op dienzelfden weg reden in dezelfde richting als hij, een verhuisauto en op korten afstand daarvoor een personenauto, althans een voertuig rn terzelfder hoogte als laatstgenoemd voertuig, (loch in tegenovergestelde richting, een met een paard bespannen woonwagen, hoogst roekeloos cri onvoorzichtig, na eerst de vrachtauto, die voor hern uitreed, met bovenvermelde snelheid links gepasseerd te zijn, bemerkende dat de rijweg voor hem versperd was door den woonwagen en de auto of ander voertuig. die zich toen rijdende in onderling tegenovergestelde richting naast elkander up dien rijweg bevonden. met gelijke snelheid, althans zeer snel op korten afstand van de verhuisauto is langs gereden teneinde verder zijn weg te vervolgen op het rijwielpad, dat aldaar voor hem rechts van den weg lag, doch op welk rijwielpad het rijden met motorrijtuigen was verboden, tengevolge van welke hoogst roekelooze en onvoorzichtige wijze van rijden een daar ter plaatse op dat rijwielpad rijdende wielrijdster die vanuit de richting De Bildt op ren rijwiel kwam aanrijden, door hem met zijn motorrijtuig is aangereden, althans met hem in botsing is gekomen en zoodanig is komen te vallen. dat zij daardoor zwaar licliamrlijk letsel heeft bekomen, althans zoodanig letsel. waardoor voor haar gedurende geruimen lijd verhindering in de uitoefening van haar beroep is ontstaan:

Overwegende dat beklaagde heeft verklaard:

dat door het ongeluk op 8 April 1927 een lichte hersenschudding hij hem is veroorzaakt; dat daardoor de herinnering, aan hetgeen voor het ongeluk voorafging, hij hem is verloren geraakt; dat hij zijn volle bewustzijn heeft teruggekregen in den nacht van 8 op 9 April 1927;

dat hij sinds October 1916 dagelijks per motorrijwiel op en neer gaat van Bilthoven naar Utrecht; dal het verkeer op dien weg zeer druk was;

Overwegende rlat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. J. C. de G., 25 jaar, onderwijzeres te Lage-Vuursche:

dat zij op 8 April 1927 des namiddags ± 5 uur zich per rijwiel begaf van Lage-Vuursche naar Utrecht; dat zij reed op het fietspad op den Bildtschen straatweg tusschen De Bildt en het Fort aan de Bildtstraai ongeveer 100 meier van het fort verwijderd; dat toen een woonwagen voor haar uit op den straatweg reed in dezelfde richting als zij, n.l. in de richting Utrecht; rlat op den straatweg voor haar uit een tweetal auto's in aantocht waren, komende uit de richting Utrecht: dat zij op het rij+\-ielpati rijdende plotseling een in motorklecding gekleed manspersoon, gezeten op een motorrijwiel, op rlat rijwielpad zag verschijnen; rlat die persoon nog een schreeuw gaf en zij onmiddellijk daarop haar bewustzijn verloor: rlat zij na

het ongeval gedurende 23 dagen is opgenomen geweest in de Rijksklinieken, alwaar de hoofdwond is gehecht geworden, dat tengevolge van het ongeval een harer bovensnijtanden er met wortel uit al is uitgegaan, zij bovendien een lidteeken op haar gezicht heeft bekomen en zij nog veel last van hoofdpijn heeft; dat haar rijwiel was vernield en haar kleeding onbruikbaar geworden;

dat op genoemden weg altijd een druk verkeer is, ook op het rijwielpad;

2. J. P. B., *35* jaar, chauffeur, woiiencle te 's-Gravenhage;

dat hij op Vrijdag 8 April 1927 des namiddags omstreeks 5 uur als bestuurder van een auto-tapissiere reed over den Rijksstraatweg en wel komende uit de richting Utrecht en gaande naar De Bildt; dat even voorbij het „Kalfje" een boerenwagen voor hem uitreed in dezelfde richting als hij, getuige, terwijl een woonwagen hem tegemoet kwam; dat hij op het meest rechtsche gedeelte van den rijweg reed; dat links naast hem nog voldoende ruimte was om te passeeren, daar het gedeelte rijweg links van hem tot aan de trambaan nog ± 2½ meter breed was; dat hij reed met een snelheid van ± *35* K.M. per uur;

dat tusschen dien boerenwagen en woonwagen niet voldoende ruimte voor hem was om met zijn tapissière te passeeren; dat, toen hij op ongeveer 50 Meter achter den boerenwagen was genaderd, hem links de op een motorrijwiel gezeten kapitein N. met ongeveer clubbele snelheid als waarmede hij reed, dus met ongeveer 50 à 60 K.M. passeerde; dat beklaagde een zwaai maakte tusschen den boerenwagen en zijn. getuige's. tapissière en zoodoende op het rijwielpad kwam;

dat op het oogenblik, dat beklaagde hem passeerde de woonwagen en boerenwagen naast elkaar waren en de afstand tusschen zijn auto en den boerenwagen ongeveer 50 Meter was;

dat hij, getuige, op datzelfde oogenblik zijn gas heeft afgesloten om te wachten tot dat het links-inhalen van het voor hem uitrijdende voertuig beter mogelijk was;

dat beklaagde op zoo'n wijze reed, toen deze hem inhaalde en voor zijn getuige's wagen naar rechts afzwaaide, dat hij, getuige, rlacht: „Dat is weer zoo'n idioot van den motordienst";

dal bij het oprijden van het rijwielpad beklaagde zijn vaart niet heeft verminderd; dat deze gedurende een ondeelbaar oogenblik clan naar links dan naar rechts heeft gereden; dat het meisje, dat per riiwiel van den anderen kant kwam. ook dan naar links. dan naar rechts heeft gereden, waardoor beklaagde en dat meisje met volle vaart met de hoofden tegen elkaar reden;

dat beklaagde's snelheid veel te groot was; dat de aanrijding terstond plaats had bij het oprijden van het rijwielpad; dat hij, getuige, toen hij het ongeluk zag gebeuren, onder het rijden van zijn auto is afgesprongen om te helpen, nadat hij zijn handrem had overgehaald;

dat op genoemden weg meestal een druk verkeer is;

Overwegende dat de navolgende getuigen, tevens als deskundige gehoord, onder eede hebben verklaard:

1. J. A. H. van K.. 29 jaar, sergeant Reg. Genietroepen te Utrecht;

dat hij op Vrijdag 8 April 1927 des namiddags ongeveer half vijf zich na afloop van den dienst per rijwiel begaf naar De Bildt; dat hij den straatweg volgde vanaf het Fort aan de Bildtstraat en op het fietspad reed; dat even voorbij café „het Kalfje" hem per motor een officier in motorkleeding passeerde, dien hij even na het ongeluk als den kapitein K. van zijn regiment herkende;

dat hij den kapitein een verhuisauto, die op den weg reed, zag passeeren; dat, toen die kapitein die verhuisauto passeerde, voor dien kapitein op een afstand van ongeveer 100 M. een ander voertuig uitreecl; dat hij zeer duidelijk zag, dat het aanvankrlijk de bedoeling van dien kapitein — beklaagde — was om dat laatste voertuig eveneens links te passeeren; dut hij plotseling beklaagde van richting zag veranderen en rechts aanhouden: dat beklaagde naar schatting reed met een snclheicl van 30 K.M. per uur en dat deze blijkbaar het voorste voertuig over het rijwielpad wilde passeeren; dat evenwel op dat rijwielpacl een dame op een fiets naderde; dat vóór het oogenblik, dat beklaagde achter het voorste voertuig langs op het rijwielpad kwam. beklaagcle's uitzicht op dat rijwielpad door dut voertuig was belemmcrcl; dat hij beklaagde en de fietsende dame beiden eenigszins weifelend over liet rijwielpacl zag slingeren; dat daarop een botsing plaats had, waarbij beklaagde de dame schuin aanreed; dat beiden op den grond vielen bewusteloos; dat hij zag, dat het voorwiel van het damesrijwiel ernstig beschadigd was;

dat hij. getuige. den afstand tussehen de (verhuis-) tapissière-auto en de wegversperring, gevormd door de twee andere voertuigen, op liet oogenblik, dat beklaagde de tapissiere-auto inhaalde. op ongeveer 100 Meter schat; dat het voertuig voor de tapissière-auto in dezelfde richting reed als laatstgenoemde auto:

dat hij. getuige, zelf autobestuurder is en dat naar zijn oordeel beklaagde, die op een motorfiets zat, nog gemakkelijk had kunnen stoppen, nadat hij de tapissiere-auto was voorbij gereden; dat hij van oordeel is, dat een motorrijwiel. dat met eene snelheid van 30 à 35 K.M. rijdt. gemakkelijk binnen 10 Mieter kan stoppen; dat beklaagde, toen deze den voorsten wagen voorbij wilde rijden eerder naar links had moeten gaan, om te kunnen zien of de weg voor dat voertuig vrij was;

2. W. J. G.. 38 jaar, arts te Utrecht;

dat hij op 8 April 1927, als medicus verbonden aan de Rijksklinieken te Utrecht, onder zijn behandeling heeft gekregen Mej. J. C. de G.: dat deze een lichte hersenschudding had, een gekneusde wond boven het rechteroog en een breuk van het neusbeentje; dat genoemde juffrouw onder zijn behandeling is geweest tot ongeveer

2 Mei 1927; dat tijdens de behandeling bleek, dat de toestand van patiente niet van ernstigen aard was:

Overwegende dat in het proces-verbaal d.d. 13 April 1927 onder No. 92 op ambtseed opgemaakt door M. G. M. K. en W. X. B., beiden agent van politie te De Bildt, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, o.m. staat gerelateerd:

dat zij, relatanten, op Vrijdag X April 1927 des namiddags omstreeks 5 uur vernamen, dat op den openbaren rijweg, den Bildtschen weg gelegen *onder* de *gemeente Maartensdijk* een aanrijding had plaats gehad tusschen een bestuurder van een tweewielig motorrijtuig en een bestuurster van een rijwiel; dat zij zich naar de aangeduide plaats begaven en aldaar op het langs dien weg gelegen voetpad zagen liggen een vrouwspersoon met een bloedende hoofdwonde en een persoon, gekleed in de uniform van kapitein der Genie, die ernstig was verwond:

Overwegende dat het aan beklaagde's schuld te wijten is, dat getuige J. C. de C. zoodanig lichamelijk letsel heeft bekomen, dat deze geruimen tijd verhinderd is geweest in de uitoefening van haar beroep:

Overwegende dat immers ten processe is komen vast te staan, dat het verkeer op den weg, waarvan beklaagde dikwijls gebruik maakte, zeer druk is, dat beklaagde met grootc snelheid, immers van minstens 30 K.M. den tapissièrewagen, die een goed deel van den rijweg in beslag nam, voorbijreed en vervolgens toen hem bleek, dat zich hoor dien wagen nog twee andere voertuigen bevonden, waarvan het eene ter rechterzijde van den weg in zijn (beklaagde's) richting reed en het andere hcrn ongeveer tegrlijker hoogte tegemoet kwam, in stede van zijn motorrijwiel te doen stilhouden, vermits de veiligheid van het rerkeer zulks rorderde of de gelegenheid af te wachten om zonder gevaar liet eerstgenoemde voertuig links te passeeren, zich met grootr snelheid rechts van dat voertuig op het rijwielpad heeft begeven, waardoor de botsing is ontstaan:

dat beklaagde zoodoende hoogst roekeloos heeft gehandeld, daar hij den tapissière-wagen voorbijrijdende, zich vooraf had behooren te vergewissen of de weg vóór dien wagen vrij was en indien hem (beklaagde) dit niet mogelijk was, òf wel den tapissière-wagen niet had moeten voorbijrijden, òf wel dit had moeten doen in zoodanig langzaam tempo, dal hij, zoodra voor hcrn. beklaagde, het uitzicht vrij kwam, alle niaatregrlcn had kunnen nemen, die de veiligheid van het verkeer vorderde en die het Motor- en Rijwielreglement voorschrift;

Overwegende dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het navolgende hem ten laste gelegde heeft begaan, te weten:

dat hij op 8 April 1927 te Maartensdijk als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig, rijdende op den openbaren rijweg, den Bildtschen weg, met eene snelheid van 25 à 30 K.M. per uur, in de richting van Utrecht naar De Bildt, terwijl op dienzelfden weg

reden in dezelfde richting als hij, een verhuisauto en op korten afstand daarvoor een voertuig en terzelfder hoogte als laatstgenoemd voertuig, doch in tegenovergestelde richting, een met een paard bespannen woonwagen, hoogst roekeloos en onvoorzichtig, ria eerst de vrachtauto, die voor hem uitreed, met bovenvermelde snelheid links gepasseerd te zijn. bemerkende, dat de rijweg voor hem versprrd was door den woonwagen en het ander voertuig, die zich toen rijdende in onderling tegenovergestelde richting naast elkander op dien rijweg bevonden, met gelijke snelheid op korten afstand van de verhuisauto is langs gereden. teneinde verder ziin weg te vervolgen op het rijwielpad, dat aldaar, voor hem rechts van den weg lag, tengevolge van welke hoogst roekelooze en onvoorzichtige wijze van rijdrn een daar ter plaatse op dat rijwielpad rijdende wielrijdster, die vanuit de richting De Bildt op een rijwiel kwam aanrijden, door hem met zijn motorrijtuig is aangereden en zoodanig is komen te vallen. dat zij daardoor zoodanig letsel heeft bekomen. waardoor voor haar gedurende geruimen tijd v rhindering in de uitoefening van haar beroep ia ontstaan;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd. dan hierboven al.: bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken; e

Gezien art. 2 en 60 Wetboek van Militair Strafrecht; 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht; 23, 23bis en 308 Wetboek \-an Strafrecht; 193 en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in Naam der Koniiinin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan:

Qualificeert liet als: het door schuld veroorzaken. dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, waaruit verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat;

Veroordeelt den beklaagde tot eene geldboete van honderd gulden, bij gebreke van betaling of verhaal tc vervangen door vijf en twintig dagen hechtenis;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 25 Octobcr 1927. [1])

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor **J.** T. van Beijeren, Kapiteins K. J. Adams en **J.** de Bic en Eerste-Luitenant **J. J.** van Keulen.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. **L.** Aghina.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114 Mil. Swb.).
Een adjudant-ond.off. hoofdverpleger in een militair hospitaal wordt bevoegd geacht om een niet-bedlegerigen verpleegde bij wijze van orde-maatregel te gelasten zich naar bed te begeven.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer,

op en jegens

S. E., oud 25 jaar, geboren te Amsterdam, gewoon-dienstplichtig-soldaat van de 1e Schoolcompagnie, Regiment T[T]estingartillerie te Naarden, beklaagde cn gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 3 October 1922 is ingelijfd bij het Regiment Vestingartillerie en laatstelijk op **3** Augustus 1927 van groot verlof is teruggekeerd;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 14 October 1927 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 7 September 1927 te Utrecht, als militair, verpleegd wordende in het Militair Hospitaal, nadat zijn meerdere in rang, de adjudant-onderofficier-hoofdverpleger B., hem had gelast zich naar zijn bed te begeven, heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen en, nadat die meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid heeft volhard;

---

[1]) Dit vonnis is bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof dd. 15 November 1927 in zijn geheel bevestigd.

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 7 September 1927 te Utrecht, als militair verpleegd wordende in het Militair-Hospitaal, nadat zijn meerdere in rang, de adjudant-ondrrofficicr-hooberpleger B., hem had gezegd, dat hij onder de wol moest, tegen dien meerdere heeft gezegd, dat hij, wanneer de dokter het noodig achtte, dat hij oiider de wol moest, onmiddellijk onder de wol zou gaan; dal die adjudant hem tot driemaal toe gelastte om onder de wol te gaan, doch dat hij bleef volharden in zijn weigering, zeggende, dat hij op dokter's advies onder de wol zou gaan; dat hij niet naar bed is gegaan;

Overwegende dat de navolgende getuige heelt verklaard en met eede bevestigd:

A. B., 45 jaar, adjudant-hoofdverpleger Militair-Hospitaal te Utrecht;

dat hij op 7 September 1927 beklaagde, die militair-verpleegde was in het Militair-Hospitaal te Utreclit, heeft aangezegd, dat hij onverwijld naar bed moest gaan; dat beklaagde hem hierop toevoegde: ,,Ik zal zorgen, dat er morgen een stuk in ,,Het Volk" staat van U en over de heele behandeling; de geheele behandeling deugt niet"; dat hij, getuige, beklaagde toen heeft gelast naar bed te gaan, zeggende: „E., ik gelast je onmiddellijk naar bed te gaan"; dat beklaagde niet aan zijn last voldeed, ook niet na de tweede lastgeving; dat beklaagde antwoordde: „Ik laat mij niet uithongeren"; dat, toen hij, getuige, beklaagde mededeelde welke gevolgen zijne weigering zou hebben, beklaagde nog steeds praatjes had en in zijn weigering bleef volharden; dat beklaagde hem o.a. heeft toegevoegd, dat hij alleen naar bed zou gaan op lastgeving van een dokter; dat niettegenstaande hij, getuige, beklaagde had gezegd, welke ernstige gevolgen een dienstweigering zou hebben, beklaagde voortdurend bleef weigeren; dat hij daarop beklaagde ten derde male heeft gelast, zeggende: „E., ik gelast je onmiddellijk te bed te gaan"; dat beklaagde in zijn weigering bleef volharden;

Overwegende dat — nu liet opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit werd gepleegd — de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dat het is gepleegd op 7 September 1927;

Gezien artt. 6, 10, 60, 62 en 114 Wetboek van Militair Strafrecht, 74, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht cn art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als opzettclijkc ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van *één* week.

Wij teekenen hierbij aan, dat het Hospitaal-Reglement 1.922 bepaalt:

Art. 89.

Tot handhaving van orde en tucht is de Chef bevoegd:
1°. verpleegden ..... enz.
2". hen voor bepaalden tijd te verbieden het bed tc verlaten;
3°. enz.

Art. 91.

Elke verpleegde, welke zijn rang of stand zij, behoort het personeel, met zijne verpleging of het toezicht daarop belast, te beschouwen als te dien aanzien den Chef Ir vertegenwoordigen.
De ..... enz.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 12 December 1927.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Collette, Vice-Adm. J. H. O. graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooien Azn., Schout hij Nacht R. Schreuders, gep. Gen.-Maj. E. A. T). E. Carp (plv.).

Wnd.-Adv.-Fiskaal: Dr. R. R. Royer.

Krijgstuchtelijke bestraffing van een militair mede wegens het bij het onderzoek naar een door hem begaan disciplinair vergrijp inbrengen van een leugenachtig verweer.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene niet gedagteekende, doch op 11 November 1927 door den strafoplegger voor „gezien" geteekende verklaring van den vrijwilliger op verkorten termijn J. P. X. G., dienende bij de 1ste Schoolcompagnie van het 14e Regiment Infanterie, in garnizoen te Middelburg, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van dal Regiment ingediend over de hem op 7 November 1927 door zijn compagniescommandant, den Kapitein P. J. T. d. R., opgelegde straf van twee dagen verzwaard arrest rll over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„In stede van Zondagavond, eerst Maandagochtend d.a.v. vóór

den aanvang van den dienst teruggekeerd van een hem verleende bewegingsvrijheid, en het ten onrechte doen voorkomen, dat een onderofficier dit zou hebben toegestaan.",
hij welke beslissing liet beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van straf en strafreden:

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager, strafoplegger en als getuigen onder eede: den Eerste-Luitenant G. F. C. D. de J. en de sergeanten P. T. en J. P. de H., allen dienende bij voornoemde compagnie;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat de regeling der bewegingsvrijheid bij de 1ste Schoolcompagnie van het 14e Regiment Infanterie vóór 24 October 1927 aldus was, dat alle manschappen dier compagnie, die van bewegingsvrijheid wenschten gebruik te maken, dit moesten opgeven aan den sergeant van de week, waarbij het hun dan vrijstond hetzij des Zondagavonds, hetzij des Maandagmorgens vóór den aanvang van den dienst terug te keeren;

dat de commandant der compagnie op 24 October 1927, omdat deze regeling aanleiding gaf tot onregelmatigheden, in de compagnies-orders heeft doen bekend maken, dat ieder, die van bewegingsvrijheid wenschte gebruik te maken, tevens duidelijk aan den sergeant van de week moest opgeven, wanneer hij, hetzij des Zondagavonds, dan wel des Maandagochtends vóór den aanvang van den dienst, wenschte terug te keeren;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij bewegingsvrijheid had aangevraagd voor Zondag, 6 November 1927, en zich daartoe aan den sergeant van de week had opgegeven:

dat deze hem toen tegelijkertijd heeft gevraagd, wanneer hij, klager, dacht terug te keeren;

dat hij toen heeft geantwoord: „Zondagavond, maar misschien ook wel Maandagmorgen":

dat hij niet heeft geweten van een order, medebrengende dat hij, nu hij eenmaal Zondagavond had opgegeven, dientengevolge niet op Maandagochtend mocht terugkeeren, en dat, zoo hem zulks wel bekend ware geweest, hij ongetwijfeld reeds dadelijk „Maandagochtend" zou hebben opgegeven;

dat hij te Soeren reeds meerdere malen van bewegingsvrijheid heeft gebruik gemaakt, waarbij het hem steeds vrijstond hetzij op Zondagavond hetzij op Maandagmorgen vóór den aanvang van den dienst terug te keeren;

dat eene order, als bovenbedoeld, hem nooit is voorgelezen;

dat hij, toen hij door zijn compagnies-commandant, naar aanleiding van zijn terugkeeren op Maandagmorgen, werd onderhouden, niet heeft gezegd, dat de sergeant van de week hem hiertoe toestemming had verleend;

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard:

dat de order van 24 October 1927, waarbij de regeling der bewegingsvrijheid bij zijne compagnie werd gewijzigd, is ingeschreven in het compagnies-orderboek;

dat alle dergelijk' orders steeds door den sergeant van de week, tijdens het middageten, aan de manschappen der compagnie worden voorgelezen;

dat op 6 November 1927 46 manschappen zijner compagnie van bewegingsvrijheid hebben gebruik gemaakt, maar dat klager de eenige is, die in strijd met de gestelde regelen heeft gehandeld;

dat hij klager later over een en ander heeft onderhouden;

dat klager het toen heeft doen voorkomen, als zou de sergeant van de week hem toestemming hebben gegeven, op Maandagmorgen terug te keeren;

dat hij deswege den sergeant T. heeft ontboden, die hem onmiddellijk verklaarde nooit aan klager die toestemming te hebben gegeven;

Overwegende dat als getuigen onder eede hebben verklaard:

1. sergeant P. T., dienende bij de 1e Schoolcompagnie van het 14e Regiment Infanterie:

dat hij heeft opgenomen, wie van de manschappen der compagnie op 6 November 1927 van bewegingsvrijheid wenschte gebruik te maken;

dat klager zich torn heeft opgegeven en dat hij, getuige, dezen heeft gevraagd, wanneer hij, klager, wilde terugkeeren;

dat klager hem toen heeft geantwoord: „Zondagavond", en niet heeft gesproken over Maandagochtend;

dat, indien klager dit wèl gedaan had, hij, getuige, hem onmiddellijk zou hebben gewezen op de order van den compagnies-commandant, waarbij bepaald was, dat ieder, die van bewegingsvrijheid gebruik maakte, moest opgeven of hij Zondagavond, dan wel Maandagmorgen wilde terugkeeren;

dat de order, waarbij de regeling der bewegingsvrijheid is gewijzigd, is ingeschreven in het orderboek;

dat hij op Maandag, 7 November 1927, op het bureau van den kapitein werd geroepen. waar deze hem vroeg, of hij, getuige, aan klager toestemming had gegeven oni op Maandagochtend terug te keeren;

dat hij onmiddellijk gezegd heeft, aan klager zijne toestemming daartoe niet te hebben gegeven;

2. Eerste-Luitenant G. F. C. D. de J., dienende bij voormelde compagnie:

dat hij aanwezig is geweest bij het onderzoek op het bureau van zijn compagnies-clommandant;

dat klager het tijdens dit onderzoek deed voorkomen, alsof hij van den sergeant van de week toestemming had verkregen om op Maandagochtend terug te keeren;

dat de sergeant T. desgevraagd heeft geantwoord, dat hij klager daartoe nooit toestemming had verleend;

3. Sergeant J. P. de H., dienende bij voormelde compagnie:

dat ook hij aanwezig is geweest bij het bovenbedoelde onderzoek door zijn compagnies-commandant;

dat klager het bij dit onderzoek deed voorkomen, als zou de sergeant T. hem, klager, toestemming hebben gegeven, op Maandagmorgen van bewegingsvrijheid terug te keeren;

dat T. hierop heeft verklaard, aan klager daartoe nooit toestemming te hebben gegeven;

dat de kapitein daarop aan klager heeft gevraagd: „Hoe is dit nu mogelijk?";

dat klager toen ongeveer heeft geantwoord: ,,Ik heb, toen mij gevraagd werd wanneer ik wilde terugkeeren, gezegd: ,,Ik dènk Zondagavond". Hieruit trok ik de conclusie, dat ik ook toestemming had om Maandagochtend terug te keeren.";

Overwegende dat de order van den compagnies-commandant van 24 October 1927, waarbij de regeling der bewegingsvrijheid werd gewijzigd, is ingeschreven in het compagnies-orderboek;

Overwegende dat alle dergelijke orders steeds door den sergeant van de week aan de manschappen van de compagnie tijdens het middageten worden voorgelezen;

Overwegende dat van de 46 manschappen van de compagnie, die op 6 November 1927 van bewegingsvrijheid hebben gebruik gemaakt, klager de eenige is, die in strijd met de gestelde regelen heeft gehandeld;

Overwegende dat niet is gebleken, dat klager aan den sergeant van de week toestemming heeft gevraagd eventueel ook Maandagmorgen te mogen terugkeeren — uit welke bewering van klager overigens blijkt, dat hij begreep zonder die toestemming niet op Maandagmorgen te mogen terugkeeren — maar dat integendeel is komen vast te staan, dat bedoelde sergeant van de week aan klager die toestemming niet heeft verleend; dat klager derhalve bij het onderzoek door zijn compagnies-commandant ten onrrchte het heeft doen voorkomen, alsof die toestemming hem door den sergrant van de week wèl zoude zijn verleend;

Overwegende dat klager mitsdien terecht is gestraft ter zake van de in de strafreden met juistheid omschreven feiten, en dat de opgelegde straf niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van het 14e Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van het 14e Regiment Infanterie, één aan den Advocaat-Fiskaal en één aan den Minister van Oorlog.

Wij plaatsen bovenstaande eindbeslissing van het H. dl. G. omdat — naar ons bekend is — sommigen van meening zijn dat een verdachte of beklaagde het recht heeft om zich te verweeren zoo hij wil, desverkiezende dan door leugens.

In eene strafzaak kan dil ook straffeloos gebeuren; als de strafrechter het verweer niet aannemelijk oordeelt verwerpt hij het zonder meer. Liegen alleen is niet een delict.

In het tuchtrecht is het echter anders. Den tuchtrechter staat het vrij om in het leugenachtig verweer op zich zelve een krijgstuchtelijk vergrijp te zien. Toch zij deze, bij het beoordeelen van de zwaarte van zulk een vergrijp, indachtig dat de drang tol verweer bij vele — overigens eerlijke menschen — soms sterker is dan de wil tot stricte eerlijkheid. Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 12 December 1927

President: Dr. C. J. K. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. P. C. Collette, Vice-Adm. J. H. O. graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., Schout bij Nacht R. Schreuders, gep. Gen.-Maj. E. X. T). E. Carp (plv.).

Wnd.-Adv.-Fiskaal: Dr. B. R. Royer.

Krijgstuchtelijke bestraffing van een onderofficier wegens het in een weekblad per advertentie zonder toestemming van zijn Commandant publiceeren van eene mededeeling hem dool- den waarnemend-Commandant gedaan hij de behandeling van een door hem over een meerdere ingediende klacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring. gedagteekend 21 November 192i. van den schrijver-majoor X.. dienende aan boord van Hr. Ms. ..... waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingediend over de strafreden, behoorende bij de hem op 20 October 1927 door zijn toenmaligen Commandant, den Kapitein ter zee Y., opgelegde straf van „berisping", luidende die strafreden:

„Handelingen, onbestaanbaar met de militaire tucht en orde, door in een advertentie in het Algemeen Marine-Weekblad openbaarheid te geven aan eene mededeeling, hem door den wnd.-commandant gedaan bij dc behandeling van een door hem ingediende klacht.", bij welke beslissing, op 19 November 1927 ter kennis van klager

gebracht, het beklag gedeeltelijk gegrond werd verklaard, de omschrijving der strafreden werd teniet gedaan, en voor deze omschrijving in de plaats werd gesteld:

„Handelingen gepleegd, onbestaanbaar met de militaire tucht en orde, door zonder toestemming van zijn Commandant in eene advertentie iii het Algemeen Marine Weekblad openbaarheid tr geven aan eene mededeeling, hem door den **Waarnemend-Commandant** gedaan bij de behandeling van een door hem over een meerdere ingediende klacht", met bepaling, dat de gewijzigde strafreden in plaats gesteld zal worden van die, waarover beklag;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komcri vast te staan:

dat de opperschrijver Z., in een bijvoegsel van het Algemeen Marine Weekblad, een aantal beschuldigingen aan klager's adres heeft ingebracht;

dat klager zich daarover bezwaard heeft gevoeld en deswege bij zijnen waarnemend-commandant eene klacht heeft ingediend;

dat deze waarnemend-commandant klager bij zich heeft ontboden en hem heeft medegedeeld, dat de opperschrijver Z. hem, waarnemend-commandant, had verklaard, dat hij de beschuldigingen aan klager's adres introk:

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij naar aanleiding van de mededeeling van zijnen waarnemend-commandant dezen heeft opgemerkt, dat, waar de opperschrijver Z. bedoelde aantijgingen tegen hem, klager, geplaatst had in het bijblad van het Algemeen Marine Weekblad, welk bijblad door zeker duizend onderofficieren en wellicht ook door vele minderen was gelezen, hij het zeer op prijs zou stellen, indien hij hetgeen zijn waarnemend-commandant liem thans medegedeeld bad, ook Ier kennis mocht brengen van die onderofficieren;

dat zijn **waarnemend-commandant** hem toen heeft geantwoord, dat dit een zaak was, die hem, klager, persoonlijk betrof, en dat hij, klager, deze aangelegenheid maar verder per brief met bedoelde onderofficieren moest afhandelen;

dat hij derhalve den indruk had gekregen, dat het hem vrijstond aan de mededeeling van zijn waarnemend-commandant de noodige publiciteit te geven;

dat hij toen, tot de overtuiging gekomen dat het hem vrijwel onmogelijk was, het groote aantal onderofficieren een en ander per brief mede te deelen, overwogen heeft, dat, waar de opperschrijver Z. zijne beschuldigingen had ingebracht in het bijvoegsel van het Algemeen Marine Weekblad, hij, klager, langs dezen zelfden weg wellicht op de beste wijze ter kennis van de onderofficieren kon brengen hetgeen zijn waarnemend-commandant hem had medegedeeld;

dat hij dientengevolge de in de strafreden bedoelde advertentie, luidende: „Kennisgeving. Door opperschrijver Z. is de beschuldiging aan mijn adres, voorkomende in het bijvoegsel A. M. W. van ....., op bladz. 22 en **23,** tegenover den commandant Hms. ..... ingetrokken. De schrijver-majoor X.", heeft doen plaatsen in het Algemeen Marine Weekblad;

Overwegende dat het Hof aanneemt, dat klager inderdaad den indruk had, dat hij de mededeeling van zijn waarnemend-commandant dat de opperschrijver Z. zijn beschuldigingen aan zijn — klager's — adres had ingetrokken, ter kennis mocht brengen van de onderofficieren op de wijze, waarop hij, klager, dit het beste achtte;

dat dit echter niet wegneemt, dat klager zich rekenschap er van had moeten geven, dat de wijze, waarop die beschuldigingen waren ingetrokken, n.l. tegenover den waarnemend-conimandant naar aanleiding van het onderzoek door dien commandant ingesteld naar eene door hem, klager, ingediende klacht, in geen geval bestemd was om zonder toestemming van dien commandant in een weekblad tc worden gepubliceerd;

dat klager derhalve, 'door, zonder daartoe aan zijn waarnemend-commandant toestemming te hebben gevraagd, in die advertentie op te nemen de woorden: „tegenover den Commandant Hms....., openbaarheid heeft gegeven aan eene mededeeling, hem door zijn waarnemend-commandant gedaan onder zoodanige omstandigheden, dat hij, als schrijver-majoor. had kunnen weten, dat zij niet voor openbaarheid bestemd was;

Overwegende dat klager deswege terecht is gestraft, de strafreden, zooals deze door den Commandant der Marine te Willemsoord is gewijzigd, het gepleegde feit juist omschrijft en de opgelegde straf ook de juiste is;

Overwegende dat. nu de strafreden, zooals deze door den Commandant der Marine te Willemsoord is gewijzigd, reeds in klagers coiiduiteboekjc voorkomt, deze autoriteit ook in de daarin voorkomende kolom „wanneer en door wien gestraft" behoort te worden vermeld;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt dc beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen;

Bepaalt, dat in klager's conduiteboekje als strafoplegger zal worden ingeschreven: Schout bij Nacht L. J. Quant, Commandant der Marine te Willernsoord, en als datum van het opleggen van de straf: 19 November 1927;

Bepaalt voorts, dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan klager, één aan den strafoplegger Schout bij Nacht L. J. Quant, één aan den Advocaat-Fiskaal en één aan den Minister van Marine.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 December 1927

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Luit.-Gen. P. C. C. Collette, Vice-Adm. J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., Schout bij Nacht B. Schreuders, gep. Gen.-Maj. E. A. D. E. Carp, (plv.).

Wnd.-Advocaat-Fiskaal: Dr. B. R. Royer.

Raadsman: Dr. E. F. Moresco, te 's-Gravenhage.

Door schuld veroorzaken dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening van zijn beroepsbezigheden ontstaat (aanrijding). Sr. art. 308.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 15den November 1927 door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

B. J. van den H., oud 20 jaar, geboren te Ermelo, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de Schoolcompagnie van den Motordienst, thans met groot verlof, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appel;

Gezien de oproeping vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door den Advocaat-Fiskaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman gevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende, beklaagde zal schuldig verklaren aan het hem te laste gelegde feit van het door schuld veroorzaken van lichamelijk letsel en zal veroorclcelen tot eene geldboete van vijftig gulden, subsidiair vijf en twintig dagen hechtenis;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het op 2 Novembrr 1927 aan hem beteekend schriftelijk hevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 20 Juli 1937 te Hillegom, als bestuurder

van een motorrijwiel met zijspan, daarmede hoogst roekeloos en onvoorzichtig heeft gereden over den openbaren weg, de Leidsche straat, door bij het inhalen van een voor hem uitrijdenden vrachtautomobiel, dien hij wilde passeeren, hoogst roekeloos en onvoorzichtig, hoewel alleszins voldoende ruimte om te passeeren beschikbaar was, rakelings langs dien auto te rijden en toen hij ter hoogte van de voorwielen van dien automobiel reed, alzoo nog voordat hij dien autoniobiel geheel was voorbij gereden, althans vlak voor dien met een vaart van ongeveer 30 K.M. per uur voortrijdenden automobiel, zijn stuur naar rechts, zijndc de zijde ten opzichte van beklaagde, maar de auto reed, te draaien en naar rechts te zwenken, tengevolge waarvan het wiel van zijn zijspanwagen, althans het achterwiel van ziin motorriiwiel, stootte tegen — en bleef haken aan het linker voorwiel van den automobiel, waardoor dit voorwiel inet geweld naar rechts werd gedrongen en de chauffeur van den automobiel zijn stuur kwijt raakte, door al hetwelk de automobiel werd gedwongen naar rechts te rijden en den aan de rechterzijde van den weg rijdenden wielrijder D. van drr K. aan- en omverreed, door welk aan- en omverrijden van der K. een bloedende hoofdwonde kreeg en twee ribben brak en gedurende eenige weken zijn bezigheden van magaziinbediende niet kon verrichten, hebbende beklaagde alzoo aan zijn schuld te wijten, dat van der K. zwaar lichamelijk letsel bekwam, althans zoodanig lirhnmclijk letsel, waaruit tijdelijkc verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden is ontstaan;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven:

dat hij op 20 Juli 1927, des namiddags tegen 5 uur, als bestuurder van een motorrijwiel met zijspan, welk motorrijwiel was gemerkt G. 23390, heeft gereden op de Leidsche straat te Hillegom in de richting Haarlem;

dat in het zijspan gezeten was dc Sergrant H.:

dat vóór hem uit, ongeveer op het midden van den straatweg, in dezelfde richting, een vrachtautomobiel reed, welke automobiel ongeveer een snelheid van 30 K.M. per uur had;

dat hij eerst eenige oogenblikken achter dien vrachtautomobiel heeft gereden:

dat hij daarna signalen heeft gegeven, zijn snelheid heeft vermeerderd en den vrachtautomobiel links is voorbijgereden met een snelheid van ongeveer 35 K.M. per uur;

dat de weg vóór hem toen geheel vrij was en er geen voertuigen kwamen uit de richting Haarlem;;

dat, nadat hij dc vrachtauto was voorbijgereden, de Sergeant H., die naast hem in het zijspan zat, hem zeide te stoppen;

dat hij dit heeft gedaan;

dat hij eerst toen heeft bemerkt, dat de voorsteunstang van het spatbord ter rechterzijde van den zijspanwagen was verbogen en zes spaken van het wiel rechts van dien zijspanwagen waren gebroken;

Overwegende dat door de navolgende getuigen onder eede is verklaard:

1. H. V.. chauffeur te Amsterdam:

dat hij op een Woensdag in Juli 1927, des namiddags tegen 5 uur, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig (vrachtautomobiel), gemerkt G. 21181, reed op de Leidsche straat te Hillrgom, bij mijlpaal 30 of 31. in de richting Haarlen~;

dat hij een paar meter links van de tramrails reed om eenige wielrijders, die rechts van den weg vóór hem uit reden en naast elkaar gingen, tc kunnen passeeren;

dat hij reeds zóó reed, toen hij nog ver van de wielrijders af was:

dat hij hen namelijk al lang te voren had gezien;

dat hij, toen hij op ongeveer 10 Meter afstand van de wielrijders was gekomen, plotseling aan zijn linkerzijde een driewielig motorrijtuig zag, bestuurd door ren militair in uniform, dat vóór zijn, getuige's, vrachtauto wilde passeeren en met het rechterwiel tegen het linker voorwirl van zijn auto aan vloog;

dat de wielen enkele oogenblikken tegen elkaar bleven zitten;

dat hij trachtte naar links te sturen, omdat zijn auto door de aanraking al een eind naar rechts gedrukt was en gevaar liep de wielrijders aan te rijden;

dat, daar de bestuurder van het driewielig motorrijtuig bleef doorrijden, het hem, getuige, niet gelukte naar links te komen, maar (lat zijn auto geheel naar de tramrails werd gedrukt en ten slotte, toen de wielen van elkaar af gingen, den berm op vloog;

dat hij intusschen de beide wirlrijclcrs had aangereden;

dat van de tegenovergestelde richting geen verkeer was;

dat op hetzelfde oogenblik, dat hij het driewielig motorrijtuig zag. de wielen op elkaar zaten;

dat zijn vrachtauto z66 is ingericht, dat hij geen uitzicht naar achteren heeft, doordat achter de plaats van den bestuurder een houtrn schot zich bevindt;

dat, toen hij stilstond, hij een groef zag in den naaf van zijn linker voorwiel;

dat het motorrijtuig eerst doorreed. maar de bestuurder op het roepen van eenige wegwerkers stopte;

dat van het rechterwiel van het motorrijtuig zes spaken stuk waren, zooals hij toen zag:

dat de as, waaraan dat wiel bevestigd was, ook verbogen was;

dat één der door heni aangeredenen op den berm van den weg, bloedend verwond was en door een ziekenauto werd weggevoerd;

dat diens rijwiel geheel verbogen was:

2. D. van der K., magazijnbediende te Leiden:

dat hij op 20 Juli 1927 op zijn rijwiel reed op de Leidsche straat te Hillegom, gaande in de richting Haarlem:

dat hij aldaar was te ongeveer kwart vóór vijf ure des namiddags, en dat hij rechts van den weg, nabij de tramrails, reed;

dat hij toen aldaar is aan- en omvergereden;

dat hij zich van het voorgevallene verder niets herinnert;

dat zijne herinnering teruggaat tol, het oogenblik, dat hij bevond, dat hij als patiënt in liet Academisch Ziekenhuis te Leiden lag;

dat hij tot begin Augustus j.l. is verpleegd in gemeld Ziekenhuis;

dat hij eerst vijf weken na het ongeval zijn werk als magazijnbediende weder heeft kunnen beginnen;

dat hij toen geheel genezen was en ook geen blijvend letsel van het ongeval heeft gehouden;

dat hij na zijn ontslag uit het Ziekenhuis nog gedurende ongeveer 14 dagen zoogenaamd loopend patiënt is geweest;

3. J. M. W., dienstbode te Hillegom:

dat zij zich op 20 Juli 1927 met een kinderwagen bevond op de Leidsche straat te Hillegom, nabij mijlpaal 30, ter linkerzijde van den weg, gaande in de richting Haarlem;

dat het toen omstreeks 5 uur namiddag was;

dat eerst twee fietsers haar voorbij reden, die naast elkaar rijdende in de richting Haarlem gingen cn de rechterzijde van den weg hielden;

dat daarna haar een vrachtaulomohiel passeerde, die midden op den weg en in dezelfde richting reed;

dat achter dezen vrachtautomobiel een motorfirts met zijspan aankwam;

dat op de motorfiets ren militair zat, terwijl in den zijspanwagen ook een militair zat;

dat de vrachtautoniobicl niet hand reed, maar de motorfiets met tamelijk groote snelheid en harder dan de auto reed, zoodat de motorfiets de vrachtauto inhaalde;

dat zij, toen de motorfiets, die zeer dicht langs den vrachtautomobiel passeende, ter hoogte van de voorwielen van de auto gekomen was, de motorfiets plotseling eene zwenking naar rechts zag maken, en zag, dat het rechterwiel van het zijspan tegen het linker voorwiel van de auto aan kwam;

dat beide wielen even tegen elkaar aan bleven zitten, maar de vrachtauto daarna eene zwenking naar de rechterzijde van den weg maakte en een der bovenbedoelde fietsrijders aanreed, die tengevolge daarvan met een anderen fietsrijder in aanraking kwam;

dat van de fietsrijders, die koen rechts van de auto reden, de één op den berm van den weg en de ander onder de auto tercht kwam;

dat er ter linkerzijde van den weg ruimte genoeg was voor de motorfiets om te passeeren;

dat de fietsrijder, die op den berm lag, bloedde;

dat zij geen signalen heeft hooren geven;

4. R. K., arbeider, wonende te Hillegom;

dat hij op 20 Juli 1927 des namiddags te ongeveer kwart vóór vijf aan 't werk was op het bloenibollenland van van Zanten rn Co., dat aan de Leidsche straat te Hillegom nabij mijlpaal 30 ligt;

dat hij toen een vrachtautomobiel in de richting Haarlem zag rijden, die de rechterzijde van den weg hield;

dat de snelheid van den auto niet groot was;

dat achter den auto aan een motorfiets kwam. waaraan ter rechterzijde een zijspan was gekoppeld;

dat deze motorfiets met vrij groote snelheid reed en den vrachtauto dan ook inhaalde;

dat de motorfiets trachtte den auto aan de linkerzijde te passeeren, hetgeen ook zeer goed mogelijk was, daar er aan de linkerzijde van den weg volop ruimte was;

dat hij opeens rle motorfiets eene zwenking naar rechts zag maken, en zag, dat het rechterwiel van het zijspan in aanraking kwam mrt het linker voorwiel van den vrachtauto;

dat hij vervolgens zag, dat de vrachtauto naar den rechterkant van den weg vloog tegen één van de twee wielrijders aan, die naast elkaar op de rechterzijde van den weg reden;

dat één van de wielrijders onder den auto kwam en de andere tegen den berm van den weg;

dat hij zag, dat laatstbedoelde wielrijder aan het hoofd bloedde;

dat de vrachtauto niet naar links is uitgeweken;

dat de motorrijder eerst op het geroep van de gemeentewerkers van Hillegom stopte;

5. Dr. W. F. S., privaat-docent in de heelkunde aan de Rijks-Universiteit te Leiden, tevens als deskundige:

dat D. van der K. op 20 Juli 1927 is opgenomen in do chirurgische afdeeling van hei Academisch Ziekenhuis te Leiden met een hoofdwond en fractuur van de zesde en de zevende rib rechts;

dat de hoofdwond vlot is genezen en de twee ribfracturen op 15 Augustus 1927 niet veel bezwaar meer gaven cn behandeld zijn met ren steunend kleefpleister-corset;

dat van der K. op 2 Augustus 1927 uit de kliniek is ontslagen en rust heeft moeten houden tot 14 Augustus d.a.v. op welken datum hem door getuige-deskunclige is aangezegd, dat hij genezen was;

dat in deze geen sprake is van toegebracht zwaar lichamelijk letsel;

6. *C*. B., gemeente-veldwachter te Hillegom, tevens onbeuoldigd Hijksvcldwachter:

dat hij op 20 Juli 1927 te Hillegom onmiddellijk na het ongeval heeft geconstateerd, dat ongeveer op de plaats, waar de aanrijding had plaats gehad, een zwarte streep op den weg was te zien, die, beginnend op ongeveer het midden van den weg. naar rechts afboog en ongeveer zeven meter lang was;

dat de afstand van het begin van de zwarte streep tot aan het verharde voetpad links van den weg (richting Haarlem) is 3,15 M. en de breedte van het verharde voetpad, dat niet hooger ligt dan de weg en voor autoniobieden niet verboden is, is 6 M.;

Overwegende dat het Hof door de bovenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat de beklaagde van het hem te laste gelegde heeft begaan:

dat hij op 20 Juli 1927 te Hillegom als bestuurder van een motorrijwiel met zijspan, daarmede hoogst roekeloos en onvoorzichtig heeft gereden over den openbaren weg, de Leidsche straat, door bij

het inhalen van een vóór hem uitrijdenden vrachtautomobiel, dien hij wilde passeeren, hoogst roekeloos en onvoorzichtig, hoewel alleszins voldoende ruimte om te passeeren beschikbaar was, rakelings langs dien auto te rijden en, toen hij ter hoogte van de voorwielen van dien automobiel reed, alzoo nog voordat hij dien met een vaart van ongeveer 30 KM. per uur voortrijdenden automobiel geheel was voorbijgereden, zijn stuur naar rechts, zijnde d~ zijde ten opzichte van beklaagde, waar de auto reed, te draaien en naar rechts tr zwenken. tengevolge waarvan het wiel van zijn zijspanwagen stootte tegen — en bleef haken aan het linker voorwiel van den automobiel, waardoor dit voorwiel niet geweld naar rechts werd gedrongen en de chauffeur van den automobiel zijn stuur kwijt raakte, door al hetwelk de automobiel werd gedwongen naar rechts te rijden en den aan de rechterzijde van den weg rijdenden wielrijder D. van der K. aan- en omverreed, door welk aan- en omverrijden van der K. een bloedende hoofdwonde kreeg en twee ribben brak en gedurende eenige weken zijn bezigheden van magazijnbediende niet kon verrichten, hebbende beklaagd alzoo aan zijn schuld tr wijten, dat van der K. zoodanig lichanielijk letsel bekwam, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden is ontstaan;

Overwegencle dat toch beklaagde, indien hij den vrachtauto had willen passeeren, waarvoor alleszins ruimte aanwezig was, dit zóó had behooren te doen. dat tusschen zijn motorrijwiel met zijspan en den vrachtauto voldoende ruimte overbleef, om te voorkomen, dat zelfs een kleine afwijking van dien auto naar links af van beklaagde naar rechts tengevolge kon hebben, dat beide voertuigen met elkander in aanraking kwamen;

dat beklaagde dit echter niet heefi gedaan, maar integendeel rakelings langs dien auto is gereden, en daarna, nog vóórdat hij den vrachtauto geheel voorbij was. zijn stuur naar rechts heeft gewend;

dat het derhalve aan zijne schuld is te wijten, dat door deze hoogst roekelooze en onvoorzichtige handelingen het wiel van zijn zijspanwagen iii aanraking is gekomen met — en eenige oogenblikken is blijven zitten tegen het linker voorwiel van den automobiel en dat dientengevolge dit linker voorwiel naar rechts werd gedrongen, de chauffeur van den automobiel zijn stuur kwijtraakte en de automobiel naar rechts reed en den aan de rechterzijde van den weg rijdenden wielrijder van der K. aan- en omverreed;

Overwegende dat h d bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als:

..Het aan zijne schuld te wijten hebben, dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat";

Overwegende dat beklaagde deswege met eene geldboete van vijftig gulden behoort te worden gestraft;

Overwegende tlnt het vonnis van den Krijgsraad, waarbij beklaagde van het hem te laste gelegde is vrijgesproken, mitsdien niet in stand kan blijven;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is te laste gelegd, dan boven als bewezen is aangenomen, en hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 2, 60, 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 23 en 23bis en 308 van het Wetboek van Strafrecht, 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat beklaagde heeft begaan hetgeen boven als bewezen is aangewezen; qualificeert dit als daar is gezegd;

Veroordeelt den beklaagde tot eene geldboete van vijftig gulden;

Bepaalt, dat deze boete, bij gebreke van betaling of verhaal, zal worden vervangen door Eicchtenis voor drn tijd van vijf en twintig dagen;

Verklaart het te laste gelegde voor het overige niet wettig en overtuigend bewezen, en spreekt beklaagde daarvan vrij.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 5 Juli 1927. [1])

President: Kapitein-Luitenant-ter-Zee M. J. Verloop.

Leden: Kapitein der Mariniers C. J. O. Dorren, Officier van den Marine-Stoomvaartdienst E. T. J. Nandorff, Officier van Administratie der 2e klasse A. J. Poll en Luitenant-ter-Zee der 2e klasse H. van Schreven.

Fiskaal: Officier van Administratie der 1e klasse H. Riem.

De krijgsraad qualificeert het bewezen verklaarde als: „Opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld in dienst gepleegd" (art. 116 Mil. Swb.), terwijl het H M. G. van Nederlandsch-Indië de qualificatie doet luiden: „Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling en door een daad met eenig kwaad bedreigen, in dienst gepleegd" (art. 108 Mil. Swb.).

De Zeekrijgsraad te Soerahaja, zitting houdende in de Marine-Kazerne „Goebeng",

in de zaak tegen:

M., stamboeknummer ....., oud 23 jaren, geboren te Malang (Gewest Pasoeroean), laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zee-

[1]) Zie de hierna opgenomen sententie sari het H. M. G. van Nederlandsch-Indië. Red. M. R. T.

krijgsraad gediend hebbende als inlandsch matroos der 2e klasse aan boord Hr. Ms. „De Zeven Provinciën", gedetineerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 6den Mei 1927, No. A 16/3/30;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 16den Juni 1927, No. A 16/4/28, aan den voet van welk stuk door den Fiscaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

dat hij te Padang-Pandjang op den 24en April 1927 des namiddag~omstreeks 1 uur, behoorende tot de landings-divisie van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën", uitgerust met geweer en scherpe patronen, dadelijk nadat zijn sectie-commandant de luitenant ter zee der 3e klasse **J.** R. L. L. tot hem grzegd had rapport van hem te zullen maken wegens luiclruchtigheid in liet gelid, opzettelijk dien officier in diens bijzijn daadwerkelijk heeft bedreigd op dezen te zullen schieten door in het Maleisch te zeggen: „Mijnheer moet niet tc veel praats hebben, straks schiet ik", in ieder geval woorden van dergelijke dreigende strekking en zijn geweer op te nemen, den loop te houden ongeveer in de richting maar die officier stoncl en een houder met scherpe patronen uit zijn patroontaseh te riemen op de wijze alsof hij dat geweer daarmede ging laden;

Gezien liet exploit van beteekening en dagvaarding van den 18den Juni 1927 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 5den Juli 1927;

Gezien de stukken van den proresse, vooreoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal ingediend rn gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan: „opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld, in dienst gepleegd", cn veroordeeling deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden, met inminderingbrenging van het preventief arrest van den 24sten April 1927 af, en tot ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van dc bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op de verklaring van den beklaagde door middel van diens raadsman gedaan, dat hij afstand doet van het recht eene schriftuur van antwoord in te dienen en op hetgeen de raadsman mondeling in het belang van beklaagde heeft medegedeeld;

Overwegende dat de beklaagde zich op den 5den Juli 1921 vrijwillig als licht-matroos voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden, dat zijn dienstverband door reëngagement is verlengd, en dat hij thans nog als inlandsch matroos 2e klasse bij de Koninklijke Marine dient, en is verbonden tot den 5den Juli 1933;

Overwegende, dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

a. dat hij zich op den 24sten April 1927 drs namiddags om-

streeks 1 uur te Padang-Pandjang bevond als ingedeelde bij de landings-divisie van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën": dat hij was uitgerust met geweer en twee houders ieder van vijf scherpe patronen; dat hij behoorde tot de sectie van den luitenant ter zee 3e klasse L.; dat hij stond aangetreden in het tweede gelid met het geweer bij den voet; dat hij door dien officier en door den sergeant-konstabel D. cenige malen werd gewaarschuwd om niet luidruchtig te zijn; dat hij inderdaad luidruchtig was; dat genoemde officier naar hem toeliep en tot hem zeide: „Je begrijpt zeker wel, dat ik rapport van je zal maken"; dat daarna die officier weer weg ging; dat hij toen zijn geweer in beide handen genonicn heeft en van den grond gelicht heeft; dat hij het geweer hield als „vaardig", rnaar aan den linkerkant van zijn lichaam; dat hij den loop van zijn geweer toen ongeveer in de richting van dien officier hield, die toen aan het rechter-einde van het eerste gelid stond; dat hij daarna het geweer weer bij den voet gezet heeft, met zijn linkerhand den loop heeft vastgegrepen en toen met zijn rechterhand een houder met vijf patronen uit de patroontasch gehaald heeft; dat de sergeant D. hem de patronen afnam;

tot verweer

b. dat hij ontkent schuldig te zijn aan het hem ten laste gelegde; dat hij — toen hij die patronen uit de patroontasch haalde, daarbij zeide „ini patronen boeat apa, apa boeat aanvallen nasi goreng apa boeat aanvallen communisten"; dat die woorden tot niemand gericht waren; dat hij toen den houder weer opgeborgen heeft en dat daarop de sergeant D. naar hem toekwam; dat hij zelf niet begrijpt wat hij met die woorden bedoelde; dat hij geenc beweging heeft gemaakt alsof hij zijn geweer wilde laden; dat hij met dat geweer en die patronen maar m-at gespeeld heeft, zonder eenige kwade bedoeling; dat de getuigen D., T., N. en R. Menadoneezen zijn en dat Menadoneezen en Javanen steeds tegenover elkaar staan; dat hij denkt dat de getuigen hem trachten te bezwaren om hem uit den dienst te krijgen; dat de getuige L. nog een heel jong matroos is, die onder den invloed van ouderen staat en ílaarom maar met heil medepraat; dat dc getuige N. geen deel uitmaakte van zijne sectie; dat deze behoorde tot de 3de sectie van den luitenant ter zee Q.;

c. dat hij onder den invloed was van het drinken van bier waarop de landings-divisie tc Padang-Pandjang was getracteerd; dat hij daardoor ook luidruchtig is geweest; dat hij drie groote en twee halve fleschjes opgedronken had;

Overwegende, dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1. A. R. D., oud 30 jaren, inlandsch sergeant-konstabel,

n. dat hij op 24 April 1927 met de landings-divisie van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën" tr Padang-Pandjang was; dat hij, rvenals beklaagde, behoorde tot de sectie van den luitenant ter zee L.; dal zij omstreeks één uur 's middags aantraden om af te marcheeren; dat hij genoemde officier aan M. hoorde verbieden om in het gelid

te spreken; dat M. bleef doorgaan met luidruchtige opmerkingen. ook nog nadat hij — getuige — had gezegd: „M., stilte"; dat toen de luitenant ter zee L. naar M. toeliep en zeide: Je begrijpt wel, dat ik rapport van je zal makrn"; dat beklaagde, die op de plaats rust stond, nadat die officier. zich omgedraaicl had een dreigende houding tegen dezen aannam, door diens (beklaagde's) geweer in de linkerhand op te heffen en een houder niet scherpe patronen in de rechterhand te nrmen, daarbij zeggende in het maleisch: „Wat „wilt gij, ik heb hier patronen"; dat M. daarbij eene beweging mankte alsof deze diens geweer wilde laden en daarbij den loop van dat geweer ongeveer hield in de richting van dien officier; dat hij — getuige — M. diens patronen heeft afgenomen;

b. dat M. in opgewonden toestand verkeerde; dat de landingsdivisie te Padang-Pandjang feestelijk was ontvangen en daar volop gelegenheid was om bier te drinken waarop door een comité getracteerd werd:

2. W. A. R., oud 27 jaren, inlandseh matroos der 1ste klasse,

a. dat hij op een Zondag ruim drie weken geleden (het verhoor is gcclatccrcl 23 Mei 1027) met de landings-divisie van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën" te Padang-Pandjang was en dat zij 's middags ongeveer half twee moesten aantreden; dat hij behoorde tot de sectie van mijnheer L. en in het achterste gelid stond en dat M. aan zijne linkerzijde stond; dat M. van den luitenant ter zee L. een opmerking kreeg wegens luidruchtigheid in het gelid; dat M. echter niet ophield en dat die officier toen naar M. toekwam en tot dezen zeide: „Je begrijpt zeker wel, dat ik je op rapport zal brengen". waarop die luitenant zich omdraaide en naar diens plaats ging op den rechtervleugel van het voorste gelid; dat hij — getuige — toen hoorde dat M. zeide: „Djangan toewan banjak moeloet, nanti saja „pasang" (Mijnheer moet niet te veel praats hebben, straks schiet ik); dat M. toen diens geweer met de linkerhand van den grond oplichtte rn een houder met scherpe patronen in diens rechterhand nam in eene houding alsof deze diens geweer wilde laden; dat diens geweer toen ongeveer gericht was naar de plaats van den luitenant ter zee L.; dat onmiddellijk daarop de sergeant-konstabel D. de patronen van M. afnam:

b. dat hij — getuige — zag, dat M. eenigszins opgewonden was en anders dan gewoonlijk;

3. J. L., oud 19 jaren, inlandsch matroos 3de klasse;

n. dat hij op een Zondag ongeveer drie weken geleden (het verhoor is gedateerd 23 Mei 1927) met de landings-divisie van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën" te Padang-Pandjang was en dat zij 's middag:, omstreeks 1 uur moesten aantreden; dat hij behoorde tot de sectie van den luitenant ter zee L. en dat M. in het achterste gelid aan zijne rechterzijde stond; dat M. na het aantreden in gesprek bleef met twee Javaansche vrouwen en dat de sectie-commandant dezen verbood oni luidruchtig te zijn in het gelid; dat de sectiecommandant hij de tweede opmerking zeide: „Je begrijpt wel. dat

„ik je op rapport zal brengen"; dat M. toen zeide: „Kalau toewan „banjak moeloet, saja maoe pasang (Als mijnheer veel praats heeft „schiet ik)", en dat deze daarna diens geweer van den grond lichtte en verder zeide: „ini ada pellor pertjoema (heb ik dan deze patro- „nen voor niets)"; dat M. met diens rechterhand een houder met scherpe patronen uit diens patroontasch nam en het geweer hield als wilde deze het laden, de loop schuins-rechts gericht ongeveer naar de plaats van den luitenant ter zee L.; dat daarna de sergeant D. de patronen van M. afnam:

b. dat hij — getuige — zag, dat beklaagde wat opgewonden deed:

Overwegende omtrent het verweer des beklaagden voormeld bij diens opgaven sub b, dat dit verweer strijdig is met de verklaringen der sub 1, 2 en 3 voormelde beëedigde getuigen; dat nu wel de beklaagde van meening is dat deze en nog andere Menadoneesche getuigen, die eveneens bezwarende verklaringen tegen beklaagde hebben afgelegd, welke hiervoren niet ten laste van beklaagde zijn gebracht, aangezien dit overbodig wordt geacht, onbetrouwbaar zijn vanwege het antagonisme tusschen Javanen en Menadoneezen, maar dat beklaagde geheel in gebreke is gebleven die verklaringen door tegenbewijs te ontzenuwen; dat beklaagde's stellige bewering dat de getuige N. niet tot de sectie van L. behoorde door geen enkel getuigenis is gestaafd en door meerdere getuigenissen even stellig wordt weersproken; dat het verweer alzoo niet kan worden aanvaard;

Overwegende, dat mitsdien door de verklaring des beklaagden voorzoover voormeld sub a en door de beëedigde verklaringen der getuigen voormeld sub 1a, 2*a*, en 3*a*, gelijk dezelve hiervoren zijn weergegeven en deze in onderling verband en samenhang beschouwd wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, zoomede diens schuld daaraan;

Overwegende omtrent de qualificatie, dat voor toepassing in aanmerking komen de artikelen 108 en 116 van het Wetboek van Militair Strafrecht; dat artikel 116 een bijzondere strafbepaling inhoudt tegen het bedreigen van een meerdere met geweld indien die bedreiging „feitelijk" is; dat bij artikel 108 wordt strafbaar gesteld bedreiging door een daad met eenig kwaad; dat hoezeer het moeilijk is een bepaald onderscheid te maken tusschen eene „feitelijke bedreiging" en „eene bedreiging door een daad" bij de totstandkoming van het Wetboek als voorbeeld van eene feitelijke bedreiging o.a. is gesteld: het trekken van het geweer; dat in overeenstemming daarmede het boven bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „opzettelijk een meerdert. feitelijk be- „dreigen met geweld in dienst gepleegd";

Overwegende ten aanzien van de op te leggen straf:

dat de opgave van beklaagde voormeld sub c, dat hij opgewonden was door biergebruik, aannemelijk is gebleken en bij de straftoemeting in rekening wordt gebracht; dat niettemin het begane mis-

drijf van dien aard is, dat de beklaagde op grond daarvan ongeschikt wordt geacht om in den militairen stand te blijven;

Gelet op het door den beklaagde sedert den 24sten April 1927 ondergane preventief arrest, hetwelk heeft bestaan in arrest zonder waarneming van dienst;

Gezien dc artikelen 1, 23 en 116 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 27 en 55 van het Wetboek van Strafrecht en 185 en 189 van de Rechtspleging bij de Zecmacht;

Rechtdoende in naam el1 vanwege dc Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot de straf van gevangenis voor den tijd van vijf maanden, met bepaling, dat de tijd vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van den 24sten April 1927 af;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Zie **hierbij** *de aanteekening op blz. 710.*

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Sententie van 19 Augustus 1927. [1])

President: Mr. A. K. Walkate.

Leden: Gepensionneerd Kolonel der Infanterie H. C. Kerkkamp, gepensionneerd Kapitein-ter-zee Jhr. S. de Ranitz, gepensionneerd Kapitein-Luitenant-ter-Zee G. R. J. Haentjens Dekker, Mr. A. C. H. Graafland en Mr. W. W. Brouwer.

Advocaat-Fiskaal: Mr. Dr. S. Nauta.

In de zaak aanhangig voor hel Hoog Militair Gerechsthof van Nederlandsch-Indië

tusschen

den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, geappelleerde,

en

M., oud 23 jaren, geboren te Malang (Gewest Pasoeroean) laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als

[1]) Zie het hiervoor opgenomen vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja. Red. M. R. S.

inlandsch matroos der 2e klasse aan boord Hr. Ms. „De Zeven Provinciën", appellant.

HET KOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja van 5 Juli 1927, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard,

hij daaraan is schuldig verklaard,

het wettig en overtuigend bewezen verklaarde is gequalificeerd als: „opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld in „dienst gepleegd",

hij deswege is veroordeeld tot de straf van gevangenis voor den tijd van vijf maanden, mek bepaling, dat de tijd vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van den 24sten April 1927 af en met ontslag van hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op de door den beklaagde op 8 Juli 1927, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping in hooger beroep dd. 15 Juli 1927 en het relaas van beteekening daarvan d.d. 19 Juli 1927;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal bij het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië Mr. Dr. S. Nauta genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appel d.d. 19 Augustus 1927, daartoe strekkende: dat het Hoog Militair Gerechtshof met ontvangst van het appèl, liet vonnis waarvan appel zal bevestigen met behoud van het tegen beklaagde uitgesproken ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te 'dienen, met bepaling, dat de tijd door beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der hem opgelegde vrijheidsstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 19 Augustus 1927 door zijnen raadsman, den Advocaat en Procureur Mr. P. A. Maclaine Pont, is aangevoerd;

Gezien de stukken, waaronder de verklaring van den Commandant van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën" van 20 Mei 1927, waaruit blijkt, dat beklaagde op 24 April te voren werd gesteld in arrest zonder waarneming van dienst, hetwelk bij beschikking van den Commandatn der Zremaeht in Nederlandsrh-Indië van 6 Mei 1927, No. A 16/3/30, werd gehandhaafd;

Overwegende, dat de Zeekrijgsraad te Soerabaja op de gronden en middelen, in het vonnis vermeld, terecht cene schuldigverklaring van en eenc veroordeeling tegen beklaagde heeft uitgesproken en

eene vrijheidsstraf heeft opgelegd, welke in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene maar de bewezen verklaarde feiten minder juist heeft omschreven;

Overwegende, dat de krijgsraad te dezen aanzien heeft overwogen, dat, hoezeer het moeilijk is een bepaald onderscheid te maken tusschen eene „feitelijke bedreiging", als bedoeld in artikel 116 van het Wetboek van Militair Strafrecht, en „eene bedreiging door een daad", als waarvan sprake is in artikel 108 van dat Wetboek, bij de totstandkoming daarvan als voorbeeld van eene feitelijke bedreiging o.a. is gesteld „het trekken van hei geweer" en in overeenstemming daarmede de bewezen verklaarde feiten behoorcii te worden gebracht onder gemeld artikel 116;

Overwegende, dat hier echter naar 's Hofs inzien geen sprake is van het trekken van hel geweer, aangezien, afgezien nog van de omstandigheid dat het geweer niet geladen was, rechtens niet is komen vast te staan, dat beklaagde liet geweer in de positie van „vaardig" ten opzichte van zijn meerdere heeft gehouden;

Overwegende, dat wat hiervan evenwel ook zij. het Hof van oordeel is, dat de door beklaagde met zijn geweer gepleegde handelingen moeten worclrii beschouwd als een daad waardoor hij zijn meerdere mrt eenig kwaad heeft bedreigd en dat derhalve in het onderwerpelijk geval artikel 108 van hel meer aangehaald wetboek toepassing behoort te vinden;

Overwegende, dat in verband hiermede het feit niet beschouwd kan worden van dien aard te zijn dat beklaagde ongeschikt moet worden gracht in den militairen stancl te blijven;

Overwegende, dat derhalve het vonnis van den Zeekrijgsraad ten aanzien van de kwalificatie behoort te worden verbeterd cii ten aanzien van de oplegging van de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst behoort te worden vernietigd, doch overigens als wel en terecht gewezen kan worden bevestigd;

Overwegende voorts nog, dat het Hof tcrmrii aanwezig acht oin de door beklaagde doorgestane voorloopige gevangenhouding hem geheel als straf toe te rekenen:

Gelet behalve op de bovengenoemde en de in het vonnis aangehaalde wetsbepalingen op de artikelen T, II en TTT van de slotbepalingen van de Rechtspleging bij de Zeemacht (Wet van 15 Mei 1914 Nederlandsch Staatsblad No. 206) en op de artikelen 75 en 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland [1]);

Rrchtdoendr in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verbetert het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja d.d. 5 Juli 1927 ten aanzien van de qualificatie;

Qualificeert het wettig cn overtuigend bewezen verklaarde als: „Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling en

---

[1]) Het H. M. G. had het in het vonnis aangehaalde art. 116 Mil. Swb. moeten rervangen door art. 108 van dat Wetboek. Red. M. R. T.

„door een daad met eenig kwaad bedreigen, in dienst gepleegd";

Vernietigt dat vonnis ten aanzien vair de opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst;

Bevestigt het vonnis voor liet overige. met bepaling, dat de tijd door beklaagde voorloopig iri verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 1 September 1927.

President: Kapitein-Luitenant-ter-Zee M. J. Verloop.

Leden: Luitenant-ter-Zee der 1e klasse li. F. Klaassen, Officier van den Marine-Stoomvaartdienst der 1e klasse E. I. J. Nandorff. Officier van Administratie der 2e klasse X. J. Poll en Luitenant-ter-Zee der 2e klasse H. van Schreven.

Fiskaal: Officier van Administratie der 1e klasse H. Riem.

Opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid bespotten, in dienst gepleegd (art. 108 *Mil. Swh.).*

De Zeekrijgsraad te Soerabaja, zitting houdende in de Marinekazerne „Goebeng",

in de zaak tegen:

W.. oud 24 jaren, geboren tr Rainis (eiland Karakelong), gewest Menado, laatstelijk vóór de verwijzing naar den zeekrijgsraad gediend hebbende als inlandsch matroos-vliegtuigmaker (M) bij het Marine-vliegkamp „Moro-Krembangan" tr Soerabaja, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, d.d. 5 Augustus 1927. No. h 16/5/44;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomen van den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië. d.d. 19 Augustus 1927, No. A 16/6/16, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

dat hij te Soerabaja op het landingsterrein van het Marine-vliegkamp „Moro-Krembangan" op den 23sten Juli 1927 des namiddags omstreeks kwart voor vijf uur opzettelijk den Militie-adjudant-onderofficier-zeewaarnemer in werkelijken dienst H. D.. teneinde dezen te beleedigen, althans te bespotten, in diens tegenwoordigheid en in bijzijn van een aantal manschappen. zonder dat

die onderofficier daartoe eenige aanleiding gaf, op minachtende, althans op spottende wijze openlijk luide heeft uitgelachen torn deze, als adjudant van de wacht, hem beklaagde, gelastte zich van dut terrein naar het wachtgebouw te begeven, zijnde hij, beklaagde, toen niet behoorlijk gekleed en bovendien met arrest gestraft;

Gezien liet exploit van beteekening en dagvaarding van den 24sten Augustus 1927 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde is beteekend en deze is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Donderdag, den lsten September 1927, te 10 uur 30 minuten voormiddag;

Gezien de stukken van den processe, voorzooveel daarvan gebruik gemaakt, den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch, door den Fiskaal ingediend, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „opzettelijk „een meerdere in zijne tegenwoordigheid bespotten, in dienst ge„pleegd", veroordeeling deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken, stelling in preventief arrest zonder waarneming van dienst met ingang van heden, den lsten September 1927, en inminderingbrenging van het preventief arrest vanaf den 1sten September 1927;

Gelet op hetgeen door den raadsman mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

Overwegende, dat de beklaagde zich vrijwillig op den 4den April 1921 als inlandsch leerling-stoker in den zeedienst heeft verbonden voor den tijd van zes jaren onder stamboeknummer ...., dat zijn dienstverband door reëngagement is verlengd tot den 4den April 1929, en dat hij thans nog als inlandsch matroos-vliegtuigmaker (M) bij de Koninklijke Marine is verbonden en feitelijk dient;

Overwegende, (lat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

n. dat hij op Zaterdag 23 Juli 1927 's middags na vier uur op lid, landings-terrein van het Marine-vliegkamp „Moro-Krembangan" te Soerabaja, gekleed in pyjamabroek en nethemd, uit nieuwsgierigheid stond te kijken naar een over den kop geslagen vliegtuig; dat daar zoowel onderofficieren als manschappen aanwezig maren; dat toen de adjudant-onderofficier-zeewaarnemer D. hem order heeft gegeven naar het wachtgebouw terug te keeren; dat hij begreep dat hij dien ordrr kreeg omdat hij gestraft was met licht-arrest en dan niet buiten de omheining van het vliegliamp mocht komen;

b. en tot verweer, dat hij toen niets gezegd heeft en ook niet gelachen heeft en zich beroept op den matroos-vliegtuigmaker A.;

Overwegende dat onder eede is getuigd door:

1. H. D., oud 23 jaren militie-adjudant-onderofficier-zeewaarnemer:

u. dat op Zaterdag 23 Juli 1927 des namiddags omstreeks kwart voor vijf uur, toen hij in werkrlijkcn dienst was bij het Marine-vliegkamp „Moro-Krembangan" te Soerabaja, hij zich als

adjudant van de wacht bevond op het landings-terrein van dat vliegkamp om tegenwoordig te zijn bij de aankomst van de post-vliegtuigen; dat een van die vliegtuigen over den kop geslagen is en dat tusschen de omstanders — een groot aantal militairen, korporaals en manschappen — de matroos-vlicgtuigmaker W. stond; dat hij, getuige wist, dat deze met licht-arrest gestraft was en zag dat deze gekleed was in eene pyjamabroek met nethcmd; dat hij daarom aan W. order gaf om het terrein te verlaten cn naar het wachtgebouw te gaan; dat W. hem, getuige, daarop in het bijzijn van bovengenoemde militairen, hardop uitlachte;

dat hij zag aan de houding van het hoofd van beklaagde en hoorde aan het geluid van den lach, dat beklaagde den draak met hem wilde steken;

b. dat hij niet kan zeggen, dat uit dat lachen minachting sprak, maar dat hij het wel als eene beleediging heeft aangrvoeld;

2. W. J., oud 26 jaren, korporaal-vliegtuigmaker:

a. dat hij zich op Zaterdagmiddag, 23 Juli 1927, omstreeks half vijf à kwart voor vijf, bevond op het landings-terrein van het Marine-vliegkamp „Moro-Krembangan" te Soerabaja; dat hij stond bij het over den kop geslagen postvliegtuig, dicht bij den adjudant-onderofficier-zeem.aarnemer D. en dat hij deze tegen den inlandschen vliegtuigmaker W. hoorde zeggen: „Ga naar het wachtgebouw"; dat hij torn zag en hoorde dat W. zich met ecne luide, spottende lach omkeerde; dat hij aan de gelaatsuitdrukking van W. en aan de houding van diens hoofd zag, dat deze met den adjudant den spot wilde drijven in het bijzijn van de omstaande schepelingen (militairen van verschillende rang en stand); dat de adjudant daartoe geen crikrle aanleiding heeft gegeven; dat hij — getuige — hoorde, dat W. hoonend lachte;

b. dat het gelaat van W. geen minachting uitdrukte, toen deze zoo lachte;

Overwegende, dat de beklaagde zich verweert door te zeggen, dat hij in het geheel niet heeft gclachcn toen hij de in dr telastelegging genoemde order kreeg van den adjudant D. en zich nog heeft beroepen op den matroos-vliegtuigmaker A., die echter ten processe onder eedc gehoord heeft verklaard alleen te hebben opgenierkt, dat beklaagde en de adjudant D. zich op het in de telastelegging genoemde terrein bevonden ten tijde daarin beschreven, doch die omtrent hetgeen mogelijk tusschen die beiden is voorgevallen geene opheldering heeft kunnen geven, daar zijn volle aandacht torn op zijn werk gevestigd was; dat liet verweer van beklaagde dan ook wordt verworpen;

Overwegende, dat mitsdien door den inhoud der verklaring des beklaagden, verrncld bij diens opgaven sub n en door die der heëdigde getuigenissen voormelcl sub 1° (getuige **n.**) n en sub 2° (getuige **J.**) n, gelijk een en ander hiervoren is weergegeven en alles in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd

zoomede diens schuld claaraaii. echter met dien verstande dat niet is bewezen beklaagdc's wil om te beleedigen doch alleen diens opzet om ie bespotten en (lat beklaagde niet „op minachtende" wijze, doch op „spottende" wijze heeft gelachen;

Overwegende, dat het alzoo bewezen vrrklaarde behoort tc worden gequalificeerd als:

„Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid bespotten, „in dienst gepleegd";

Overwegende. ten aanzien van de op te leggen straf:

dat het begane feit ren grove schending van de krijgstucht op levert, nog te rnecr onbehoorlijk. wijl er geen enkele aanleiding voor gegeven was;

Gelet op de dispositie door den Zeekrijgsraad heden genomen om beklaagde met ingang van heden in arrest zonder waarneming van dienst te stellen;

Gezien de artikelen 1 en 108 van liet Wetboek van Militair Strafrecht, 27 van het Wetboek van Strafrecht. 185 rn 189 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in Naam en vanwege de Koningin!

Verklaart het den beklaagde W. ten laste gelegde door de bewijsmiddelen wettig rn overtuigend ben-czcn, echter met dien verstande als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hiervoren werd aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Bepaalt, dat de tijd. door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht vanaf den 1sten September 1927.

De Zeekrijgsraad te Soerabaia volgt bij de redactie van het vonnis niet de gebruikelijke methode om hef dictum op zich zelf volledig te doen zijn, doch verwijst daarbij naar in het vonnis voorkomende overwegingen. Zoowel het voorbehoud ten aanzien van dc bewezen-verklaring der ten laste gelegde feiten als de qualificatie moeten bij kennisneming oan het dictum in hef vonnis worden opgezocht.

O.i. behoort in ieder geval het dictum de qualificatie volwit te bevatten. Wanneer zooals in casu in hef vonnis geenerlei motiveering van de qualificatie wordt gegeven kan eene overweging, die slechts inhoudt, dot het bewezen verklaarde behoort te worden [/P-qualificeerd als: ..... achterwege gelaten worden. Geeft het vonnis wel een of meer rechtskundige overwegingen ter motiveering van de qualificatie, dan kan daarbij tot besluit de qualificatie zelve wel volgen, maar behoort zij toch o.i. in het dictum te worden herhaald. *Red. M. R. T.*

PENSIOENZAKEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 3 Januari 1928.

(1927, T). No. 85; I. No. 13).

Fungeerend voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en G. h. M. Smeenk.

*Art. **134** der Pensioenwet **1922** (S. 240).*

*Voor klager, die van September **1885—1** October 1897, werkzaam is geweest als tijdelijk teekenaar op het bureau van den gemeente-architect te Y., weigeren Burgemeester en Wethouders dier gemeente af te geven een verklaring als bedoeld in art. 133, 3de lid der Pensioenwet 1922 (S. 240), omdat de belanghebbende door den gemeente-architect in dienst is genomen, en niet benoemd is door het dnarfoe bevoegd gezag.*

*De vraag of' desniettemin bedoelde diensttijd krachtens art. 134 der Pensioenwet 1,922 kan worden ingekocht moet bevestigend worden beantwoord omdat, waar in **1885** in die gemeente een verordening op den dienst der openbare werken niet bestond, uit de feitelijke omstandigheden is afgeleid kunnen worden, dat klager zoel is benoemd door het daartoe bevoegd gezag. Een uitdrukkelijke verklaring daaromtrent van Burgemeester en Wethouders is niet noodig.*

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven inzake X., wonende te Y.. klager, niet verschenen,

tegen

den Pensioenraad. verweerder. voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. E. G. van Risselirk, hoofdcommies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

De Centrale Raad van Beroep.

Gezien de stukken en gehoord den bovengenoemden gemachtigde;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding;

Overwegende dal klager vóór 1 Januari 1926 de noodige stappen heeft gedaan om te geraken tot inkoop voor pensioen van den tijd van September 1885 tot 1 October 1897 door hem doorgebracht als tijdelijk trekenaar op hei bureau van den gemeente-architect te Y.;

Overwegende dat verweerder bij beslissing van 28 April 1927 aan klager - - gewezen directeur der gemeentelijke teekenschool te Z. — heeft medegedeeld, dat zijn diensttijd als tijdelijk teekenaar vorenbedoeld niet krachtens art. 134 der Pensioenwet 1922 voor pensioen kan worden ingekocht, aangezien hij, blijkens door het Ge-

meentebestuur van Y. verstrekte inlichtingen, als zoodanig niet door het daartoe bevoegd gezag werd benoemd en hij derhalve niet was ambtenaar in den zin der genoemde wet;

Overwegende dat klager tegen voormelde beslissing van 28 April 1927 een bezwaarschrift bij verweerder heeft ingediend en daarbij in hoofclzaak heeft aangevoerd:

dat hij als tijdelijk teekenaar op het bureau van den gemeente-architect te P. in 1885 is benoemd door den toenmaligen gemeente-architect te Y.. den heer K.;

dat zijn voorganger in die functie op een andere wijze van benoeming niet kon bogen;

dat het salaris van f 500.— per jaar, laatstelijk door zijn voorganger genoten, in de eerste circa 7 jaren van zijn dienst door den gemeenteraad van Y. werd gehandhaafd, doch na dien door dit College te zijnen opzichte werd verhoogd tot f 720.—;

dat uit de schriftelijke verklaring van Burgemeester en Wethouders van Y., d.d. 18 Maart 1914 volgt, dat hij in de onderhavige functie is aangesteld;

dat wel is waar in die verklaring wordt gezegd. dat hij ,,zonder aanstelling" zou zijn ,,te werk gesteld", doch reeds die laatste uitdrukking z.i. de eerste weerspreekt, daar, indien hij is ,.te werk gesirld" hij ook moet zijn ,,aangesteld";

dat echter in alle geval deze verklaring van Burgemeester en Wethouders zelf, alsmede het extract uit de notulen van de vergadering van Burgemeester en Wethouders van Y. d.d. 16 Augustus 1897 — in welke beide stukken herhaaldelijk zijn ,,dienst" of ,,werkelijke dienst" in de onderhavige functie worclt gecertificeerd — moeten worden beschouwd als schriftelijk bewijs van zijne benoeming tot die functie en mitsdien als aanstelling;

dat zijne benoeming ook geacht moet worden te hebben plaats gevonden 'door het daartoe bevoegd gezag, daar, indien al moest worden aangenomen, dat die benoeming stond aan den Raad, deze de — aanvankelijk door den gemeente-architect gedane — benoeming uitdrukkelijk heeft goedgekeurd en bekrachtigd, door — gelijk de Raad ook ten opzichte van zijn voorganger had gedaan — telken jare het aan de functie verbonden salaris te voteeren en na circa 7 iaren zelfs te verhoogen;

dat, indien de benoeming mocht geacht worden, te behooren tot de competentie van Burgemeester en Wethouders, gelijke goedkeuring en bekrachtiging wordt gevonden in hun vorenbedoelde verklaring en in het extract notulen;

dat, aangezien hij ook aan de overige, door art. 3 der Pensioenwet 1922, in verband met de artt. 134 en 40 dier wet, gestelde eischen in ziin bedoelde functie voldeed. hii was ambtenaaar in den zin dier wet en heeft verzocht zijn diensttijd in die functie voor pensioen in te koopen:

Overwegende dat verweerder klager's verzoek bij beslissing van 26 Juli 1927 heeft afgewezen, daarbij overwegende:

dat reclamant, die blijkens schrijven van Hurgrmecster en Wethouders van Y. d.d. 31 Januari 1927 in 1885 in dienst werd genomen door den toenmaligen gemeente-architect, die géén benoemingsbevoegdheid bezat, niet heeft overgelegd eene aanstelling als tijdelijk teekenaar op het bureau van den gemeente-architect;

dat Burgemeester en Wethouders van Y. geen termen aanwezig achten voor den tijd van zijne werkzaamheid als zoodanig eene verklaring af te geven, als bedoeld in artikel 133, 3e lid van de Pensioenwet 1922 S. 240;

dat door reclamant dus niet is voldaan aan den eisch van het vijfde lid onder a van artikel 134 dier wet;

dat hij dus reeds op dien grond bedoelden tijd niet krachtens laatstgenoemcl artikel door inkoop voor pensioen geldig kan maken;

Overwegende dat klager tegen voormelde beslissing van 26 Juli 1927 tijdig in beroep is gekomen en bij klaagschrift heeft volhard bij het bereids bij zijn bezwaarschrift aangevoerde. er nogmaals de aandacht up vestigende, dat de verklaring van Burgemeester en Wethouders van Y. d.d. 18 Maart 1914. het extract uit de notulen van de vergadering van Burgemeester en Wethouders voornoemd, alsmede het reeds, gelijk de beide evengenoemde stukken, in eerste instantie geproduceerd getuigschrift van den heer R., doch meer in het bijzonder gemelde verklaring en extract-notulen kunnen strekken als stukken in den zin van art. 134, vijfde lid. sub a, der Pensioenwet 1922;

Overwegende dat verweerder hiertegen bij contra-memorie heeft betoogd:

De verklaring van Rurgcmcester en Wethouders van Y., noch het extract uit de notulen van de vergadering van dat College van 16 Augustus 1897 kan de aanstelling, die appellant mist. vervangen. Evenmin kan voor de aanstelling in de plaats treden het getuigschrift van den toenmaligen gemeente-architect K. Op grond van het derde lid van artikel 133 der Pensioenwet kan alleen als aanstelling gelden eene schriftelijke verklaring van Burgemeester en Wethouders van Y., als in die wetsbepaling bedoeld. En dat College weigert voor den betrokken diensttijd eene zoodanige verklaring te geven. Reeds op grond van deze omstandigheid kan, met het oog op den eisch van het vijfde lid a. van artikel 134 van genoemde wet, van inkoop van diensttijd geen sprake zijn.

De vraag omtrent de bevoegdheid van den gemeente-architect om appellant in dienst te nemen kan blijven rusten. Deze vraag zou alleen dan in het geding zijn indien aan den eisch van laatstgenoemde wetsbepaling was voldaan, hetgeen, zooals in de bestreden beslissing is overwogen, niet het geval is.

In rechte:

Overwegende dat, op grond van den inhoud der processtukken, voor dezen Raad vaststaat, dat klager in 1885 door den toenmaligen gemeente-architect te Y. als tijdelijk teekenaar op het bureau van dien architect is benoemd geworden, dat hij als zoodanig van Sep-

tember 1885 tol 1 October 1897 is werkzaam geweest cri een wedde genoot uit de inkomsten dier gemeente;

Overwegende dat partijen verdeeld houdt de vraag of klager voormeld tijdvak. rlat niet onder de werking van een vroegere wet voor pensioen geldig was. ingevolge art. 134 der Pensioenwet 1922 door inkoop voor pensioen kan geldig maken;

Overwegende dat ter beslissing hiervan behoort te worden onderzocht of hij in voormelde functie was benoemd door het daartoe bevoegd gezag;

Overwegende dat blijkens het zich onder de gedingstukken bevindend schrijven van den Burgemeester van Y. d.d. 3 November 1927. in 1885 in die gemeente eene verordening op den dienst der openbare werken niet bestond, zoodat in deze alleen uit de feitelijlre omstandigheden dient te worden afgeleid of klager in zijne functie van tijdelijk teekenaar op het bureau van den gemeente-architect te Y. was benoemd door het rlaartoe bevoegd gezag;

Overwegende dienaangaande, dat het extract der notulen van liet verhandelde ter vergadering van Burgemeester en Wethouders íler laatstgenoemde gemeente d.d. 16 Augustus 1927 inhoudt:

„Ter vergadering is verschenen A., teekenaar op het bureau van den gemeent-architect, door wien werd medegedeeld, dat hij benoemd is tot Directeur der Burgeravondschool te W.,

Over het tijdstip. waarop hij den dienst alhier kan verlaten, zal worden overlegd met den gemeente-architect."

Voorts dat Burgemeester en Wethouders van Y. rle navolgende schriftelijke verklaring d.d. 18 Maart 1914 hebben gegeven:

„dat A., geb. 22 April 1863. in de maancl September 1885 zonder aanstelling als tijdelijk teekenaar op het bureau van den gemeentearchitect is te werk gesteld;

dat hij iri de vergadering van ons College d.d. 18 Augustus 1897 zijn benoeming tot Directeur der Burgeravondschool te W. heeft medegedeeld,

dat heb tijdstip, waarop hij den dienst alhier kon verlaten. in overleg met den gemeente-architect is bepaald op 1 October 1897,

dat hij steeds in werkelijken dienst is geweest,

dat hem over gemeld tijdvak niet reeds pensioen werd verleend ten laste van de gemeente of een gemeentelijk pensioenfonds;

dat door hem gedurende zijn diensttijd als tijdelijk teekenaar aan salaris is genoten:

van de 4e week der maand September 1883 tot en met 30 September 1897 in totaal zeven duizend driehonderd zes en zestig gulden zes en zestig en een halve cent (*f* 7266,66½)";

Overwegende dat deze Raad op grond van boven gerelateerde verklaring van Burgemeester en Wethouders van Y. d.d. 18 Maart 1914 van oordeel is, dat de benoeming van klager in zijne laatstgenoemde functie door den toenmaligen gemeente-architect K. moet worden geacht te zijn geschied door dien architect in hoedanigheid van het daartoe bevoegd gezag, althans, zoo deze daartoe eigenlijk niet be-

voegd zon zijn geweest en de Raad die benoeming had behooren te doen, dit gebrek aan de wettigheid der benoeming moet geacht worden te zijn hersteld:

Overwegende toch dat de Raad der gemeente T.. door crin tr hebben bewilligd. dat het salaris van klager ter zake van zijne meergenoemde functie over den tijd van September 1885 tot 1 October 1897 werd betaald uit de kas der gemeente I[r]..moet worden geacht die benoeming te hebben goedgekeurd;

Overwegende dat dan ook de mededeeling van den Burgemeester van Y.. vervat in diens schrijven aan verweerder van B1 ,Januari 1927. dat meergenoemde gemeente-architect geen benoemingsbevoegdheid bezat. welke geheel in strijd ia met de handelingen van den Raad cii Burgemeester en Wethouders van Y. in de periode van 1885—1897, dezen Raad niet in anderen zin kan doen beslissen;

Overwegende dat klager derhalve gedurende het tijdvak van September 1885 tot October 1897 voldeed aan alle in art. 3 der Pensioenwet 1922 gestelde vereischten voor het zijn van ambtcnaar:

Overwegende dat verweerder voorts heeft aangevoerd, dat klager niet heeft eene aanstelling in bedoelde functie en Burgemeester en Wethouders va11 Y. hebben geweigerd af te geven de verklaring. bedoeld in art. 133—3 der Pensioenwet 1922. dat het de bedoeling is geweest hem als ambtenaar te doen werkzaam zijn;

Overwegende dienaangaande, dat blijkens de geschiedenis van de totstandkoming van bedoelde bepaling hare bedoeling was tegemoet te komen aan liet bezwaar, dat het dikwijls twijfelachtig is, wie in ern bepaald geval de benoemingsbevoegdheid bezat en te voorkomen, dat ambtenaren daarvan liet slachtoffer zouden worden;

Overwegende dat nu, zooals boven is overwogen. uit de van Burgemeester en Wethouders van Y. zelf afkomstige gegevrns blijkt, dat klager was ambtenaar in den zin van art. 3 der Pensioenwet 1922. een uitdrukkelijke verklaring van dat College als bedoeld overbodig is;

Overwegende dat. waar de gedingstukken niet de gegevens bevatten, benoodigd voor de vaststelling van de ter zake van dezen inkoop door de gemeente Y. verschuldigde bijdrage, terwijl die vaststelling met de beslissing over den inkoop één geheel behoort uit ie maken. deze Raad zich iii het onderhavig geding moet bepalen tot vernietiging der voormelde beslissingen van den Pensioenraad d.d. 28 April en 26 Juli 1927 en opdracht aan dien Raad om met inachtneming van deze uitspraak zoo omtrent den inkoop als omtrent de vaststelling der bijdrage eene nadere beslissing te geven:

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de beslissingen d.d. 28 April en 26 Juli 1927;

Verstaat. dat de Pensioenraad, naar aanleiding van de door klager gedane stappen om te geraken tot inkoop van diensttijd voor pensioen. met inachtneming van deze uitspraak nader zal hebben te beslissen.

INHOUD.

Blz.

Aanwijzingen te volgen bij het handhaven van de krijgstucht 1

Afkondiging. Bij gebreke van behoorlijke — kan het K.B. van 11 Jan. 1915 n°. 69 niet worden aangemerkt als eene wet in den zin van art. 99 R.O. waarvan schending of verkeerde toepassing tot cassatie kan leiden 403

Afwezigheid. Zie oizgeoorloofde afwezigheid.

Algemeene Rekenkamer. Verslag der — over het jaar 1926 201

Ambtenaar. Waar uit de van Burgemeester en Wethouders zelf afkomstige gegrveiis blijkt, dat iemand — was in den zin der Pensioenwet 1922 is eene uitdrukkelijke verklaring van dat college als bedoeld in art. 133. 3e lid overbodig . 711

Ambtenaren. Positieregeling van — leden der Staten-Generaal. (Zie opstel „Bekeerde Zondaars") 140

Amnestie. De gevolgen van -- op het misdrijf van „desertie in tijd van oorlog" 14

Analogie. Strafrechtspraak naar 10

Arbeid of bedrijf. De overeenkomst door een practiseerend geneesheer met eene gemeente aangegaan tot behandeling van armlastigen en politiepersoneel op 1 Juli 1923 is niet een — ter hand genomen op of na dien datum, maar is uitbreiding van diens bestaande practijk , ... 546

Auditeur-militair. Eervol ontslag van Mr. W. F. van Meurs als — te velde 340

Bedrijfsbelasting. Zakelijke — van de Rijkswerf. (Verslag Alg. Rekenkamer 1926) 201

Bekeerde Zondaars 140

Belzer. M. —. Benoeming van Kol. der Inf. - - lot lid van het Hoog Mil. Gerechtshof' 340

Bemelmans, Dr. E. C. H. A. M. De instructie van den inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht in verband met art. 2 der wet van 2 Aug. 1880 (N°. 145) 384

Berg ran Saparoea. C. J. G. L. vaa den. Nog een ernstig moord naar aanleiding van de ongeregeldheden tijdens de herhalingsoefeningen in 1926 42

Beslag. — ten aanzien van tractementen 84

— Excutoriaal beslag op pensioen tot verhaal van een periodieke uitkeering voor levensonderhoud 284

— Een pensioen van minder dan f 800.— per jaar is vatbaar voor — tot verhaal ook van proceskosten 284

Blz.

—. Verlof tot — op het traktement van een tot het Nederlandsch-Indisch leger behoorend militair krachtens artt. 65 en 66 der Indische Comptabiliteitswet verleend door den H. K. 290

Bespotten. Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid — 707

Bevoegdheid. Art. 81 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht 52

—. Disciplinaire bestraffing nietig verklaard omdat het krijgstuchtelijk element zoozeer op den achtergrond staat en het strafrechtelijk element dermate op den voorgrond treedt, dat het begane feit, hetwelk ongetwijfeld is van lichten aard, niet kan beschouwd worden als te zijn onbestaanbaar niet de militaire tucht of orde 80

—. van den militairen rechter tot berechting van een dienstplichtige buiten werkelijken dienst, die in het tijdvak gedurende hetwelk hij voor den dienst kan worden opgeroepen, feiten pleegt omschreven in art. 108 Mil. Swb. 398

Bewijzen van goed zedelijk gedrag. (Justitiebegrooting 1928). 307, 313

Coffrie. Mr. P. J. De Criminaliteit der Militairen in 1925 . . 121

Commissie. Rogatoire — 233

Compagnies-commandant. Straf- en tuchtrecht voor den — . 5

Competentie. Art. 81. Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht 52

. Disciplinaire bestraffing nietig verklaard omdat het krijgstuchtelijk element zoozeer op den achtergrond staat en het strafrechtelijk element dermate op den voorgrond treedt, dat hei begane feit, hetwelk ongetwijfeld is van lichtcii aard, niet kan beschouwd worden als te zijn onbcslaanbaar met de militaire tucht of orde 80

Conduite-boekje. Een extract — valt onder het begrip ..getuigschrift van goed gedrag" bedoeld in art. 230 Sr. . . 63

Criminaliteit. De — der militairen in 1925 121

Curnulatie. — van traktement mrt pensioen . 89, 403

Diefstal. Onderscheppen van brieven door een korp. schrijver op een Commandementsbureau 63

—. Bestrijding van heling en — (Justiebegrooting 1928) 309. 316

. met geweld door meerdere vereenigde personen op den openbaren weg 391

Dienstcommissie. Instelling van een — voor het personeel der Artillerie-Inrichtingen (zie bij Georganiseerd Overleg) . 425

Dienstplichtige. — buiten werkelijken dienst onderworpen aan de militaire rechtsmacht 398

Diensttijd. — doorgebracht in Indischen dienst behoort hij de pensioensberekening in aanmerking te worden genomen op den voet van art. 58 der Pensioenwet 1922 (dubbeltelling) 190

Blz.

—. Inkoop van — voor pensioen. De inkoopsom naar evenredigheid verdeeld ook als de — gelijktijdig in twee of meer betrekkingen is doorgebracht 3-18
—. Bij de beoordeeling van pensioensaanspraken moet — waarover reeds pensioen is verleencl buiten beschouwing blijven, ook bij aanspraak op uitgesteld pensioen ex art. 48 der Pensioenwet 1922 550
—. Inkoop van lijdelijken — voor pensioen . 711
Dienstweigeraar. Officier. — (Verslag Alg. Rekenkamer 1926) **201**
Dienstweigering. Identificatie van meerderen door ondergeschikten bij het misdrijf van — 198
— door een matroos tegenover een sergeant van het Ned. Ind. Leger 532, 538
—. Een niet-bedlegerige verpleegde in een militair hospitaal bij wijze van orde-maatregel gelast zich naar bed te begeven 684
Dienstweigeringswet. Verruiming van bepalingen der —. (Oorlogsbegrooting 1928) 321, **328**
Desertie. Zie ongeoorloofde afwezigheid.
Deskundige. Inhoud van het rapport van den - 249
Donner. Mr. Dr. J. Eervol ontslag van — als plaatsvervangend lid van het Hoog Militair Gerechtshof . 211
Dijck. Professor Mr. J. V. van. Benoeming van — tot plaatsvervangend lid van het Hoog Militair Gerechtshof . 211
Dreigen met een geweer op een meerdere te zullen schieten; qualificatie volgens art. 116 Mil. Swb. door Zeekrijgsraad tc Soerabaia 699
Als voren; qualificatie volgens art. 108 Mil. Swb. door H. M. G. van Wed. Indië 704

Eeuwfeest der Koninklijke Militaire Academie 665

Flesschentrekkerij. Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met eene bepaling tot bestrijding van de z.g. —.
Zie bij Wetgeving.

Garnizoenscommandant. Bevoegdheden van den — tijdens de informatiën 671
Generale Thesaurie. De werkkring van liet bureau „Contrôle" der — (Verslag Alg. Rekenkamer 1926) 201
Georganiseerd Overleg. Vertegenwoordiging militairen in de Centrale Commissie voor — (Oorlogsbegrooting 1928) 319, 323
—. bij de zeemacht (Marine-begroeting 1928) . . . 332. 333
—. Instelling van eeiie dienstcommissic voor het personeel bij het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen (Min. besch. 29 Dec. 1927, Iste Afd.. nr. 146. Legerorders 1927, nr. 407) 425

Blz.

Geweld. Beklaagde. getuige zijnde van verschillende door minderen gepleegde misdrijven, heeft opzettelijk nagelaten tegen de daders de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van — naar vermogen aan te wenden 167

Hasardspel. Bestrijding van —. (Justitie-begrooting 1928) 309, 316
Heling. Bestrijding van — en diefstal. (Justitie-begrooting 1928) 309, 316
Herhalingsoefeningen. (Oorlogsbegrootirig 1928) . . 320, 324
Herstel. — van het door den krijgstuchtelijk gestrafte ten onrechte geleden nadeel 272
Herziening van pensioen. Een ambtshalve — met terugwerkende kracht is mogelijk wanneer zij ten voordeele van den betrokkene strekt 185
Hoog Militair Gerechtshof. Plaatsvervangend lid van het — 211
—. Overlijden van het lid Generaal Quack 295
—. Benoeming van Kol. der Inf. M. Belzer tot lid van het — 340
—. De werkzaamheden van het — in 1927 506
Huwelijksverbod voor maréchaussées. (Oorlogsbegrooting 1928) 319, 323

Identificatie. — van meerderen door ondergeschikten bij het misdrijf van dienstwcigcring 198
Inhouding van soldij bij toepassing van art. 25 Wet op de Krijgstucht 302
Inspecteur van den geneeskundigen dienst. De instructie van den — der landmacht in verband met art. *2* der wet van 2 Augustus 1880 (N°. 145) . 226, 384

Jagen. Art. 2 der Jachtwet verstaat slechts onder — het opsporen, bemachtigen of dooden van wild en alle pogingen daartoe met *geoorloofde* middelen 77

Kindertoelage. Terugbetaling van te veel genoten pensioen omdat de — *wel* onder de in art. 67 der Pensioenwet 1922 en in artikel LXXXIV der wet van 28 Mei 1925 (Stbl. n°. 216) genoemde „inkomsten", doch niet onder het in dezelfde artikelen voorkomende begrip „.wedde" is begrepen 9
Kinderwetgeving. Aanvulling der —. (Justitie-begrooting 1928) 309, 316
Klachtproces. Klager, die door zijn Commandant is verlaagd tot marinier 1e klasse, doet over de hem opgelegde straf zich bezwaard achtende, zijn beklag bij den tot straffen bevoegden meerdere. Deze verklaart het beklag *gegrond, doet te niet* de straf van verlaging en *opnieuw straffende,* bepaalt de straf op 14 dagen streng arrest (met naschrift redactie) 272
—. Na indiening van een beklag is de strafoplcgger niet meer bevoegd wijziging te brengen in de door hem opgelegde straf,

noch in de daarbij behoorende strafreden. Deze maatregel komt uitsluitend toe aan hem. die over het beklag heeft te beslissen 268

Klachtzaken (Behandelde). Disciplinaire bestraffing nietig vrrklaard omdat het krijgstuchtelijk element zoozeer op den achtergrond staat en het strafrechtelijk element dermate op den voorgrond treedt, dat het begane feit. hetwelk ongetwijfeld is van lichten aard. niet kan beschouwd worden als te zijn onbestaanbaar met de militaire tucht of orcle . . . 80

—. Aangezien klager tijdens den marsch blaren had opgeloopen, waardoor het hem, die toch al door zijn zittend leven weinig gewend was te marcheeren. zeer moeilijk en teil slotte onmogelijk werd den troep te volgen, waren er geen termen om klager ter zake van het tijdens den marsch uitvallen. krijgstuchtelijk te straffen 175

—. De gedragingen van klager, die in gesprekken met een burger-cantine-bediende zich in afkeurenclen zin over verschillende dienstaangelegenheden heeft uitgelaten zijn te eenenmale in strijd met een goede krijgstucht 178

—. De onder eede afgelegde verklaring van een meerdere wordt door de opgaven van klager geenszins ontzenuwd . . 182

—. Klager's gedrag, hoewel laakbaar, kan niet als *zeer* wanordelijk worden gequalificeerd. Beklag gedeeltelijk gegrond; wijziging der strafreden. vermindering der opgelegde straf 265

. Daar van een officier verwacht mag worden. dat hij tegen een maatregel, welke z.i. ten onrechte te zijnen aanzien wordt genomen, met alle hem ten dienste staande, gepaste middelen zal opkomen. trekt het Hof, nu klager zich dien maatregel zonder meer heeft laten welgevallen, daaruit de conclusie, dat deze maatregel niet ten onrechte op hem werd toegepast 268

—. De onder eede afgelegde, stellige en tot in bijzonderheden gaande verklaring van den rapporteur wordt door de opgaven van klager en de bcëedigde verklaringen van twee getuigen niet ontzenuwd 400

—. Wijziging door den strafoplegger van eene krijgstuchtelijke bestraffing (straf en strafreden) nietig verklaarcl omdat art. 50 (aanhef en sub a) der wet op de Krijgstucht de bevoegdheid daartoe alleen tockcnt opdat de strafoplegger zelve zal kunnen komen tot rechtsherstel op grond van feiten en omstandigheden. die hem bii het onderzoek niet bekend waren en, nu ze hem bekend zijn geworden, hem tot eene andere beslissing dan de errstgenomene moeten leiden . . 513

—. Krijgstuchtelijke bestraffing van een militair melde wegens het bij het onderzoek naar een door hem begaan disciplinair vergrijp inbrengen van een leugenachtig verweer 686

—. Krijgstuchtelijke bestraffing van een onderofficier wegens het in een weekblad per advertentie zonder toestem-

Blz.

ming van zijn commandant publiceeren van eene mededeeling hem door den waarnemend-commandant gedaan bij de behandeling van een door hem over een meerdere ingediende klacht 690
(Zie ook hiervoor bij **Klachtproces).**
Korting op pensioenen. (Verslag Alg. Rekenkamer 1926) . 201
Krijgstucht. Handhaving van de — 1
—. Wijziging van het Reglement betreffende de — . 99. 321
—. Art. 58 der Wet op de — 101
Krijkstuchtelijke afdoening. Een oneigenlijk disciplinair vergrijp is niet voor — vatbaar, wanneer liet hoewel van lichten aard, niet kan beschouwd worden als te zijn onbestaanbaar met de militaire tucht of orde 80
. van een feit, vallende onder art. 114, derde lid, **30.** Mil. Swb. 182
—. of strafrechtelijke behandeling van een feit vallende onder art. 2, 4o. der W. K. 238

Leger te velde 233
Letsel. Veroorzaken van lichamelijk — door schuld (aanrijding). 678
—. als voren 693
Lohmeijer, A. J. J. M. — Vrijheidsstraffen 19
. Tucht- en strafbevoegdheid 39
—. Strafrechtelijke of krijgstuchtelijke behandeling . . . 238
Lokhorst. M. van. Psychologie voor juristen en officieren . . 33

Meerdere. Een sergeant van het Ned. Ind. Leger is, tenzij deze zich buiten de Koloniën of bezittingen of aan boord van een Nederlanclsch oorlogsvaartuig bevindt, niet een militair in den zin van het Wetb. v. Mil. Strafr. en dus niet de meerdere van een matroos der Kon. Marine in den zin van dat wetboek 532
. Een sergeant van het Ned. Ind. Leger is een militair in den zin van het Wetb. v. Mil. Strafr. ingevolge art. 60 c.q. 61) van dat wetboek en mitsdien — voor wat betreft strafbare feiten tegen hem begaan door een matroos der Kon. Marine — de meerdere van den matroos 538
Meurs. Mr. W. F. van. Eervol ontslag van — als auditeur militair te velde — 340
Militaire Pensioenraad. Benoeming van Vice-Admiraal J. H. Zeeman tot Voorzitter der — 340
Militaire Politie in Curaçao **I.** 427
—. Behandeling in de Staten-Generaal van de Curaçaosche begrooting voor 1927. (Memorie van toeliehting op het Wetsontwerp. Voorloopig verslag van de commissie van rapporteurs uit de Tweede Kamer. Memorie van Antwoord. Voorloopig verslag van de commissie van rapporteurs uit de Eerste Kamer. Memorie van Antwoord) . . . . . .

Blz.

—. Behandeling door den Curaçaoschen wetgever (Ontw. Verord. door den Gouverneur aangeboden aan den Kolonialen Raad met memorie van toeliching. Voorloopig Verslag van liet afd. onderzoek bij den Kolonialen Raad) . . 455
—. Behandeling in de Staten-Generaal van de Curaçaosche begrooting voor 1928. (Memorie van toelichting op het wetsontwerp. Voorloopig verslag der commissie van rapporteurs uit de Tweede Kamer. Memorie van Antwoord. Eindverslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer. Nota van den Min. van Koloniën) 485
—. Behandeling van Hoofdstuk XI der Staatshegrooting van 1928. (Voorloopig verslag der commissie van rapporteurs uit Tweede Kamer. Memorie van aiitwoord. Openbare beraadslaging in de Tweede Kamer) 494
—. Tekst van het Kon. Besluit van 21 November 1927, n°. 34, Publicatie-blad n°. 56 499
—. in Curaçao II 555
—. Vervolg behandeling door den Curaçaoschen wetgever (Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van den Kolonialen Raad. Nota van wijzigingen op het ontwerp der verordening. Eindverslag van de Commissie van Rapporteurs van den Kolonialen Raad. Beraadslaging in den Kolonialen Raad in Sept. 1927) 555
—. Vervolg behandeling in de Staten-Generaal van de Curaçaosche begrooting voor 1928 (Openbare beraadslaging in de Tweede Kamer. Amendement van den heer Joekes c.s.) . 616
Militaire Rechtspraak. (Oorlogsbegrooting 1928) 320
—. Dienstplichtige buiten werkelijken dienst onderworpen aan de — 398
—. Afschaffing van de — (vragen van het Kamerlid Kleerekoper en antwoord van den Minister van Justitie) . . 504
Militaire verhouding tusschen de Kon. Marine en het Leger in Ned. Indië 507
(Zie ook bij meerdere).

Naam. Een verdachte. die door een opsporingsambtenaar naar zijn — gevraagd en nadat deze antwoord heeft geëischt, w igert zijn naam op te geven, maakt zich niet schuldig aan het misdrijf van art. 184 Sr., noch aan eenig ander strafbaar feit 278
Nadeel. Herstel van het door dcii krijgstuchtelijk gestrafte ten onrechte geleden — 272
Mederlandsch-Indië. Militair straf- en tuchtrecht in — 197, 334
Niet toerekeningsvatbaarheid. Niet strafbaarheid op grond van — 241
Nonactiviteit. Art. 70, sub 3°. van de Bevorderingswet voor de Landmacht 1902, zooals dat luidde vóór de wijziging, daarin aangebracht bij de wet van 2 Juli 1923, Stbl. 341.

Blz.

omschrijvende de gevallen waarin op — stelling vair een officier is toegelaten, moel strikt worden uitgelegd . . . 94
—. (Verslag Alg. Rekenkamer 1926) 201

Ongehoorzaamheid. Zie dienstweigering.
Ongeoorloofde afwezigheid. Beklaagde, die mrt toestemming van den M. v. O. de buitenlandsche zeevaart uitoefende en die niet beeft voldaan aan de oproeping in werkelijken dienst, heeft de reden zijner — ten genoegen des rechters bewezen, nu door het onderzoek aannemelijk is geworden, dat beklaagde geen kennis heeft genomen van de bij aanplakking gedane openbare kennisgeving van den (betrokken burgemeester, waarbij beklaagde in werkelijken dienst werd opgeroepen 165
—. Aan schuld te wijten —. die in tijd van vrede den schuldige een reis, waartoe het bevel hem bekend was, van een plaats buiten het Rijk in Europa geheel doet verzuimen. . 259
Ongeregeldheden. Zie handhaving van de krijgstucht — . . 1
—. Nog een erntsig woord naar aanleiding van de — tijdeirs de herhalingsoefeningen in 1926 42
Onmiddellijkheidsbeginsel. Het — 106
Ontbinding. Bij de reorganisatie van het wapen der Infanterie in 1922 is slechts de vredesindeeling belangrijk gewijzigd, doch de oude oorlogsorganisatie in hoofdzaak blijven bestaan. Die reorganisatie kan niet gezegd worden een geheele of gedeeltelijke — van het wapen te zijn 94
Ontplofbare stoffen. De taak van den geleider bij het vervoer van — 223
Openbare plaats. De bak van een oorlogsschip is niet een — 149
Oproer. Zie handhaving van de krijgstucht bij — 1
—. Zie ook het opstel: „Nog een ernstig woord naar aanleiding van de ongeregeldheden tijdens de herhalingsoefeningen in 1926 42
Ontslag. Ingang der bijkomende straf van -- uit den militairen dienst 296
—. eener gehuwde ambtenares bij de Rijksverzekeringsbank wegens huwelijk of wegens reorganisatie van haar dienstvak 543
Oorlogsvoorbereiding. Economische —. (Oorlogsbegrooting 1928). 321, 325

Pensioen. Terugbetaling van te veel genoten —. (Zie ook kindertoelage) . . . . . .
—. is uitgesteld loon, waarop men een verkregen heeft, dat noch geheel noch ten deele ontnomen kan worden 88
—. Cumulatie van tractement e. a. belooningen met — 89, 403
—. Korting op —. (Verslag Alg. Rekenkamer 1926) . . . 201
—. Verzekering van behoud van uitzicht op gezins -- bij herplaatsing van een met reserve-plicht gepensionneerd militair als ambtenaar . . . . . .

Blz.

—. Inkoop van diensttijd voor —. De inkoopsom naar evenredigheid verdeeld ook als de diensttijd gelijktijdig in twee of meer betrekkingen is doorgebracht 418
—. Diensttijd. waarover reeds — is verleend moet bij de beoordeeling van pensioensaansprakrn buiten beschouwing blijven 550
—. Verzekering van gezins — door J. V. . 666
—. Herziening van —, ambtshalve, met terugwerkende kracht is mogelijk wanneer zij ten voordeelc van den betrokkene strekt 185

Pensioensberekening. De diensttijd cloorgebracht in Indischen dienst behoort bij de —. ingevolge de Pensioenwet 1922, in aanmerking te worden genomen op den voet van art. 58 van genoemde wet (dubbeltelling van dirnsttijd), omdat art. 56, Iste lid C, d met „betrekking" bedoelt betrekking in algemeenen zin en dat wanneer die betrekking — afgezien van verdere vereischten — in 't algemeen aanspraak geeft op pensioen de daarin doorgebrachte diensttijd bij de regeling van het pensioen behoort mede te tellen, voorzoover hij dat volgens de daarop toepasselijke regeling, in dit geval het Indisch pensioenreglement, zou doen, indien uit die betrekking pensioen werd toegekend 190

Pensioensverhooging. De Kroon kan op een beslissing inzake pensioen terugkomen. indien dit ten voordeele van den betrokkene strekt 185

Politietroepen in Curaçao 108
. Zie ook: Mililaire Politie in Curaçao I en II . . 427, 555
—. Opheffing van —. (Oorlogsbegrooting 1928) . . 322, 330

Pornographie. (Justitiebegrooting 1928) **807.** 313

Preventief arrest van dienstplichtigen **339**

Psychologie voor juristen en officieren 33

Quack. Overlijden Generaal — 295

Reclasseering. Regeerings-pupillen bij de Marine. (Justitiebegrooting 1928) 310. 317

Rechtsgeleerde Studie bij de Zee- en Landmacht. Uitreiking getuigschriften 339
—. van officieren der Landmacht 503

Rechtspositie der onderofficieren. (Oologsbegrooting 1928)319, 322
—. van militair personeel der Zeemacht. (Marinebegrooting 1928). 332

Reglement betreffende de krijgstucht. Wijziging van het — 99, 322
—. Aanvulling van het — (Oorlogsbegrooting 1928) 321, 329

Reorganisatie. Bij de — van het wapen der Infanterie in 1922 is slechts de vredesorganisatie belangrijk gewijzigd, doch de oude oorlogsorganisatie in hoofdzaak blijven bestaan.

Blz.

Die — kan niet gezegd worden een geheele of geileeltclijkc ontbinding van het wapen te zijn 94
Rogatoire Commissie 233

Schadeloosstelling. (Verslag Alg. Rekenkamer 1926) . . . 201
Schildwacht. Waar is gcblekcn, dat de militair slechts gewapend *was* met **opgestoken** zijdgeweer en niet *was* voorzien van het in art. 69 Mil. Swb. bedoelde kenteeken is niet bewezen, dat deze als — op post was gesteld 145
Schorsing met behoud van traktement. (Verslag Alg. Rekenkamer 1926) 201
Sickinghe. Jhr. D. W. Vrijheidsstraffen 17
Zie ook 25
Smaad. Opzettelijk tegen een meerdere gepleegd — . . . 386
Sociale taak van den officier. (Zie Straf- en tuchtrecht voor den compagnies-commaiidant) 5
Zie ook 107
Staten-Generaal. Positieregeling van ambtenaren, leden der — (Zie opstel „Bekeerde Zondaars") 140
Strafrecht d1 tuchtrecht voor den compagnies-commandant . 5
—. Militaire straf- en tuchtrecht in Nederlandsch-Indië . . 197
—. Wijziging van art. 11 van het Wetboek van — (Justitie-begrooting 1928) 309, 316
Strafvordering. Wijziging Wetboek van —. (Justitie-begrooting 1928) *307,* 313
Statistiek. (Zie: De Criminaliteit der Militairen in 1925) . 121

Taak. Sociale — van den officier. (Zie straf- en tuchtrecht van den compagnies-commandant 5
Zie ook 107
Tegenbewijs niet aangenomen in een klachtzaak. Beëedigd getuigenis van rapporteur niet ontzenuwd door opgaven van klager en twee beëedigde getuigen 400
Tractementen. Beslag ten aanzien van — 84
Tucht. Straf en - recht voor den compagnies-commaiidant . 5
—. — en strafbevoegdheid 39
—. Militair straf- en — recht in Nederlandsch-Indië . . . 197
Tuinstra. J. Vrijheidsstraffen 133

Uitrustingskosten aangemerkt als tractement ten aanzien waarvan geen beslag mogelijk is ingev. art. 1 der wet van 24 Jan. 1815, Stbl. n°. 5 84
Uitspraak. Een belangrijke — 137
Zie ook 190

Valschelijk opmaken. Het als ambtenaar boeken, uitsluitend bestemd lot contrôle van de administratie, — 52
—. Een getuigschrift van goed gedrag —, met het oogmerk om het te gebruiken lot het verkrijgen van een indienststelling . . . . . .

Blz.

Verduisteren. Het als ambtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijn bediening onder zich heeft, — tweemaal gepleegd . 52
—. gepleegd door hem. die het goed uithoofde van zijn persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft (Krijgsraad 's Hertogenbosch). — gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken (H. M. G.) . . 254
Vereenigingsrecht in Indië. (Marine-begrooting 1928) 331, 332
Vergiftiging van den kapitein Queck.
Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 27 Dec,. 1027 515
—. Conclusie van Eisch en Pleidooi 524
Verlaging. Ingang der bijkomende straf van — 296
Verwijzing naar den krijgsraad ter zake van een feit, waarvoor reeds een krijgstuchtelijke straf. welke nog niet geheel is ondergaan, we d opgelegd 118
. Art. 58 W. K. laat een — ter verdere behandeling alleen tor, ingeval den rechter gebleken is, dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert 147
-. naar den tot straffen bevoegden meerdere op grond dat het bewezen verklaarde niet oplevert een strafbaar feit . 149
— . idem op grond dat van het telastegelegde het opzet niet bewezen is (Het H. M. G. beslist, dat in deze art. 58 W. K. ten onrechte is toegepast) 151
—. naar den tot straffen bevoegden meerdere, nadat beklaagde van het hem ten laste gelegde is vrijgesprolien, omdat het opzei niet is bewezen. (Het H. M. G. vernietigt het vonnis met de daarbij behoorende vrijspraak en verwijst beklaagde zonder meer naar den tot straffen bevoegden meerdere) 154
. naar den bob straffen bevoegden meerdere. zonder dat het H. M, G. een beslissing over de feiten geeft 157
Vrijheidsstraffen 16
Zie ook 25
en 133

Wapenen. Gebruik van — door militairen tot politioneele doeleinden 675
Wedde. Zie ook Kindertoelage 9
Wetgevende arbeid. (Justitie-begrooting 1928) . . . 305, 310
Wetgeving.
1. *Wijziging van hel Wetboek van Strafrecht en van de Uitleveringswet in verband met de Verdragen tel- bestrijding van den handel in vrouwen en kinderen en ter beteugeling van de verspreiding van en den handel in ontuchtige uitgaven.*
Het wetsontwerp door de Eerste Kamer der Staten-Generaal aangenomen . . . . . .

Rlz.

2. *Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met een bepaling tot bestrijding van de z.g.flesschentrekkerij.* (Zie voor het Ontwerp van Wet en de Memorie van Toelichting M. R. T. deel XXII blz. 428 en vlg.).
Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer 110
Memorie van Antwoord 212
Nota van Wijziging 222
3. *Openbaar onderzoek omtrent rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen.* (Zie voor het ontwerp van wet en de Memorie van Toelichting M. R. T. XXI blz. 543 e.v. en voor het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer M. R. T. XXII blz. 34 e.v.)
Memorie van Antwoord 341
Gewijzigd Ontwerp van Wet 346
Eindverslag 355
Openbare behandeling in de Tweede Kamer 355
Aanneming van het ontwerp in de Tweede Kamer . . . 383
Wet op de Krijgstucht. Art. 58 der — 101
—. Art. 25 der — 302

Zeeman. J. H. Benoeming van Vice-Admiraal — tot Voorzitter van den Militaire Pensioenraad . **340**
Ziekelijke storing der verstandelijke vermogens. Een geval van — 241

WETSBEPALINGEN ENZ.,

behandeld in deel XXIII Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Artikelen.	Bladzijden.
Grondwet.	
97	140.
R. L.	
14	118.
21	671.
26	671.
87	233.
113	671.
R. Z.	
85	233.
86	106.
185	106.
Mil. Swb.	
60 (2°)	398.
60, 63 (1°), 67	507, 532, 538.
96	259.
98	63.
108	145, 704, 707.
111	386.
114	684.
116	699.
128	145.
143	157, 167.
Wet op de Krijgstucht.	
2 (4°)	238.
2 (6°)	80.
30—33	233.
50	268, 513.
57	118.
58	101. 145, 147. 149, 151. 151. J57.
66 (laatste lid)	272.

Artikelen. Bladzijden.

Reglement betreffende de Krijgstucht.

17 . . . . . 99.

Inv. wet Mil. Straf- en Tuchtrecht.

74 . . . . . 676.
81 . . . . . 52.

Bevorderingswet voor de landmacht 1902.

70 (3°) . . . . . 94.

Landweerwet.

24 . . . . . 165.
28 . . . . . 165.

W. v. Sr.

23 bis . . . . . 254.
37 . . . . . 241.
63 . . . . . 391.
184 . . . . . 278.
230 . . . . . 63.
239 . . . . . 149.
261 . . . . . 386.
287 . . . . . 515.
308 . . . . . 678, 693.
310 . . . . . 63, 391.
312 . . . . . 391.
321 . . . . . 254.
322 . . . . . 254.
359 . . . . . 52.
360 . . . . . 52.

W. v. Sv. (nieuw).

52 . . . . . 278.
344, no. 2 . . . . . 237.
350 . . . . . 106.

W. v. Sv. (oud).

211 . . . . . 107.

Artikelen. Bladzijden.

Pensioenwet 1922 (Stbl. n°. 240).

48. 2 (oud) . . . . . 543. 550.
56. 1ste lid C. d . 190.
58 . . . . . 190.
59 . . . . . 550.
67 . . . . . 9.
67. 2 (oud) . . . . . 546.
118 . . . . . 284.
133 (3) . . . . . 711.
134 . . . . . 711.
134 (3) . . . . . 418.

Pensioenwet voor de Landmacht (Stbl. 1922. n°. 66).

2 (3) . . . . . 185.
6 . . . . . 185.
16 . . . . . 185.
53 (1) . . . . . 185.

Militaire Weduwenwet 1922 (Stbl. n". 337).

11 . . . . . 413.
19 . . . . . 413, 668.

Wet van 28 Mei 1925. (Stbl. n°. 216).
tot wijziging der Pensioenwet 1922. S. 240.

LXXXIV . . . . . 546.

Wet van 27 Juni 1925. (Stbl. n°. 279).
tot wijziging der Militaire Weduwenwet 1922 (Stbl. n°. 337).

2 . . . . . 413, 668.

Jachtwet 1923.

2 . . . . . 77.
16 . . . . . 77.
23 . . . . . 77.
46 . . . . . 77.
47 . . . . . 77.
51 . . . . . 77.

Artikelen. Bladzijden.

Reglenient op den Gariiizoensdienst. (oud).
Besluit van den Souvereinen Vorst van 11 Januari 1X15.

155 }
156 } . . . . . 675.

Reglement op den Garnizoensdienst. (nieuw).
Koninklijk Besluit van 26 November 1927, nr. 34.

35 }
40 } . . . . . 676.

Wet van 24 Januari 1815, Stbl. n°. 5 (Kortingwet).

1 . . . . . 84 (zie ook 289).

Indische Comptabiliteitswet.

65 . . . . . 84 (zie ook 289).
66 . . . . . 84 (zie ook 289).

Reservewet. (Wet van 6 Juni 1905, n" 177).

49 . . . . . 88.

K.B. van 4 October 1913 n°. 39 (Recueil militair, blz. 1291).

het bepaalde in 'bovengenoemd besluit 88

K.B. van 11 Januari 1915 n°. 69 (Legerorders 1915. Deel A, n°. 8).

het bepaalde in bovengenoemd besluit 88, 403

Legerorders 1916 Deel B nos. 168 en 293.

het bepaalde in bovengenoemde legerorders . 88

K.B. van 29 October 1915, Stbl. n". 451.
(Reisbesluit 1916).

18 . . . . . 88.

Legerorders 1927 n°. 407.

het bepaalde in bovengenoemde legerorders.
(Besch. Min. v. Oorlog 29 December 1927, Iste Afd., nr. 146) 425

Artikelen. Bladzijden.

K. B. van 21 November 1927, n°. 34.

het bepaalde in bovengenoemd K.B. (Militaire Politie in Curaçao) 499

Reglement op het vervoer van ontplofbare stoffen.

26, 32, 46, 49 . . . . . 222.

Wet van 2 Augustus 1880 (N°. 145)
(betreffende het personeel der geneeskundige dienst bij de landmacht).

1, 2 . . . . . 226.